SUMMA

SANCTI THOMÆ

HODIERNIS ACADEMIARUM MORIBUS ACCOMMODTA

SIVE

CURSUS THEOLOG1Æ

JUXTA MENTEM DIVI THOMÆ

NSEIITIS PRO RE NATA DIGRESSIONIBUS IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM

OPERA ET STUDIO

F. CAROLI RENATI BILLUART '

REVIN1ENSIS, ORDINIS FF. PRÆD1CATORUM, S. THE0LOGIÆ DOCTORIS, ETC,

EDITIO NOVA, ACCURATE EMENDATA

Accedunt index testimoniorum ex bibliis desumptorum indexque pcneraiis et alphabetic us rerum atque verborum.

TOMUS IX

DE CONFIRMATIONE; DE eucharistia: **DE PŒNITENTIA ; DE CENSURIS ET IRREGULARITATIBUS; DE INDULGENTIIS**

i

PARISIIS

APUD VICTOREM LECOFFRE, BIBLIOPOLAM

90, VIA DICTA BONAPARTE, 90

188G

*

TRACTATUS

DE CONFIRMATIONE.

D. Th. Q. 72.

SUMMA DOCTRINÆ CATHOLICÆ DE COM·]RMAT1ONE.

EX CONCILIIS FLORENTINO ET TRIDENTINO.

Decretum concilii florentini pro instructione Jrmenorum. *

Ex S. Th. Opusc. 5. — « Secundum **sa-**j cramenlmn est confirmatio, cujus mate-» ria est chrisma confectum ex oleo, quod » nitorem significat conscientiae, et balsamo » quod odorem significat bonæ famæ, per • episcopum benedicto. Forma autem est: » *Signo le signo crucis, et con/irmo le* » *chrismate salutis, in nomine Patris et* » *Filii et Spiritus sancit* .Ordinariusminis-» ter estepiscopus. Et cuin cæteras unctio-M nes simplex sacerdos valeat exhibere, hanc ∎ non nisi episcopus debet conferre; quia » de solis Apostolis legitur, quorum vicem » tenent episcopi, quod per manus impo-i-• tionem Spiritum sanctum dabant, quem-• admoduin Actuum Apostolorum lectio » manifestat : — Act. 8. — *Cum enim au-* » *dissent* .inquit, *Jposloli qui erant Jlie-* » *rosotymis, quia recepisset Samaria* » *verbum Dei, miserunt ad eos Petrum* ∎ *et Joannem. Qui cum venissent , ora-* » *vcrunl pro eis, ut acciperent Spiritum* » *sanctum ; nuntium enim in quemquam* » *illorum venerat, sed baptizali tantum* » *erant in nomine Domini Jesu. Tunc* • *imponebant manus super illos, et acci-* • *piebant Spiritum sanctum.* Loco autem » illius inaniis impositionis datur in Eccle-» sia confirmatio. Legitur tamen, aliquando » per apostolicæ Seclis dispensationem, ex » rationabili et urgente admodum causa, *. simplicem sacerdotem chrismate per epi-∎ scopum confecto hoc administrasse con-ii iirmationis sacramentum. Effectus autem » hujus sacramenti est, quia in eo datur ∎ Spiritus sanctus ad robur,sicut datus est ∎ Apostolis in die Pentecostes; ut videlicet » Christianus audacter Christi confiteatur h nomen. Idcoque <n fronte, ubi verecun-

* Sub Eug. IV, »n. 1431^

»—*1. Cor.* 3.—et præcipue crucem ejus *qui* » *.Tudceis quidem est scandalum, gentibus* » *autem stultitia*, secundum Apostolum ; » propter quod signo crucis signatur. »

Canoner Concilii Trulcntini de confirmatione.

Sc«s. 7, 3 mart!! 1547, sub Paulo IU. — 1. « Si quis dixerit confirmationem bap-» tizatorum otiosam cæremoniam esse, e' » non potius verum et proprium sacramen-ti tum ; aut olim nihil aliud fuisse quam » catecbesim quamdam , qua adolescentia' » proximi, fidei suæ rationem coram Ec-» clesia exponebant : anathema sit.

II. » Si quis dixerit injurios esse Spiritui » sancto eos qui sacro confirmationischris-» mali virtutem aliquam tribuunt : ana-» thema sit.

III. » Si quis dixerit sancue confirmatio-» nis ordinarium ministrum non esse so-» tum episcopum , sed quemvis simplicem » sacerdotem : anathema sit. »

DISSERTATIO UNICA.

DE OMNIBUS QUE HOC SACRAMENTUM SPECTANT.

ARTICULUS I.

Utrum confirmatio sil sacramentum?

Confirmatio secundum varias rationes considerata, varia nomina sortita est. Ratione materiæ, dicta est *manus impositio, unguenti mysterium, sacramentum chrismatis et unctionis, chrisma salutis;* ratione form®, *signaculum;* rationi· effectus, *perfectio, consummatio, sacramentum plenitudinis,* communiter *con-/irmatio,* quia per illud sacramentum baptizati confirmantur et roborantur in fide.

Definitur communiter : *Signum sensibile quo baptizalus a legitimo ministro chrismale in fronte ungitur sub præscripta verborum* forma. Abaliis qui abstrahunt a materia et forma, de quibus est controversia inter theologos, delinitur *Sth*

cramentum novæ legis quo baptizatis confertur gratia firmans et roborans ad profitendam fidem Christianam. Patebunt istæ definitiones ex dicendis.

Novatiani, si -Zheodoreto lib. 5 Hæret. fab. fides est, negarunt confirmationem esse sacramentum. Alii tamen volunt Novatianos solum neglexisse, at non negasse confirmationem. Hunc errorem quidam tribuunt WaldensibuSjWiclefistis et liussitis, at neque id certo liquet. Constat LutheranosetCalvinistas hoc sacramentum rejicere, illudque enormibus blasphemiis impetere. In hujus impugnationem tres integros libros composuit minister Dallæus. Contra quos

Hio q. 72. a. 1. o. — *Dico.* Confirmatio est vere et proprie novæ legis sacramentum.

Est de fide, definita a concilio Flor, in decreto Unionis, et a Trid. sess. *7,* can. 1 de Sacram, in genere, et specialiter can. 1 de Confirm, his verbis : « Si quis dixerit » confirmationem baplizatorum otiosam » cæremoniam esse, et non potius verum et » proprium sacramentum, aut olim nihil » aliud fuisse quam catcchesim quamdam, » qua adolescentiæ proximi, fidei suæ ra« tionem coram Ecclesia exponebant: ana› thema sit. » Item can. 2, ibid. Hanc definitionem hauserunt sacræ synodi ex S. Scriptura et traditione. Unde

Prob. 1° *ex S. Scriptura,* act. 8. Sic legitur : *Cum audissent Jpostoli qui erant Jerosolymis, quod Samaria recepisset verbum Dei* (per Philippum diaconum), *miserunt ad eos Petrum et Joannem ; qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum : nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Jesu. 'Pune imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum sanctum.* El cap. 19: *Ilis auditis, baptizati sunt* in *nomine Jesu; et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super ecs, et loquebantur linguis et prophetabant.*

Ex his sic arguo. Illud est verum et proprie dictum sacramentum quod est 1°signum sensibile, 2° collativum gratiæ; 5·› divinitus institutum; 4° permanens et perpetuum, ll.ee enim quatuor constituunt verum sacramentum, *ut palet ex alibi dictis* .·atqui manuum impositio,de qua in Acib·;» Apostolorum, est talis : ergo. *Prob. min.* 1° est signum senubtie : *patet.* 2° Esi gratiæ collativum : constat enim per Spiritum, ubi agitur de effectibus sacramentorum, intelligi gratiam sanctificantem.5°Est divinitus institutum : non enim Apostoli habebant potestatem instituendi signa iufallibiliter gratiæ collativa, cum id pertineat ad potestatem excellentia;, quæ erat propria Christo. 4° Est permanens et perpetuum : *palet* ex constanti usu Ecclesia: ab Apostolis usque ad nos. Ergo. Huic argumento multa reponunt hæretici, quæ diluemus in sol. obj.

Prob. 2u *Traditione.* Sen antea observandum Dallæum contendere impositionem manuum et unctionem, de quibus fit mentio apud antiquos,esse cæremonias baptismi ab Ecclesia institutas; aut unctionem baptismalem et conlirmatoriam , apud veteres unam et eamdem esse : hocque effugio arbitratur solvi argumenta ex traditione petita contra ipsum, et ideo iliud non semel præoccupabimus. Item observandum est antiquitus confirmationem et eucharistiam plerumque conferri stalim post baptismum. His observatis, traditionem hanc ex quadruplici capite communiter eruunt nostri theologi ex summis pontificibus, ex conciliis, ex Patribus, et ex perpetua Ecclesiæ praxi. Itaque

Ex summis pontificibus. S. Clemens, quartus S. Petri successor, seu antiquissimus auctor Conslit. Apost. 1. 5, cap. 16 de baptizatis ait : *Et postea episcopus baptizatos ungat chrismate. S.* Cornelius ante annum 235,Epist. ad Fabian, apud. Euseb. I. 6, c. 55, ait dc Novato, « eum, postquam » a morbo liberatus fuit (propter quem in » lecto baptizatus fuerat), reliqua non per›» cepisse, quæ juxta ecclesiasticam regulam » percipi debent, neque ab episcopo consi» gnatum fuisse. Hoc autem signaculo mi- u nime percepto, quomodo Spiritum potuit » accipere? » Per hoc autem signaculum non potest intelligi c.cremonia baptismi, cum conferret Spiritum sanctum, quodeæremoniæab Ecclesia institutæ non competit, et esset a solo episcopo recipiendum, quod de simplici baptismi cæremonia dici nequit.

Innocent. I, ineunte sæG, quinto, Ep. ad Decentium, quæ legitur torn. 2 Con?. Lab. col. 1246, sic loquitur cap. 5 .· · De con- ▮ si .n ui : vrro infantibus manifestum es» - non ab alio quam ab episcopo fieri licere :

•nampresbyterijicelsintsaccrdoles, pon-
» tificatus tamen apicem non habent. Hoc
» autem pontificibus solis deberi, ut vel
» consignent, vel Paracletum Spiritum tra-
» dant, non solum consuetudo ecclesiastica
» demonstrat, verum et illa lectio Actuum
» Apost. quæ asserit Petrum et Joannem
» esse directos qui jam baptizatis traderent
» Spiritum sanctum.Nam presbyteris, seu
» extra episcopum seu præsente episcopo
« baptizent, chrismate baptizatos ungere li-
» cet,sed quod ab episcopo fuerit consecra-
» tum; non tamen frontem ex eodem oleo
» signare, quod solis debetur episcopis, cum
» tradunt Spiritum Paracletum. » Refertur cap. *Presbyteris* de Cons. d. 4. Palmaris est hæc auctoritas contra Dallæum. Ex ea enim constati0 unctionem confirmatoriam, quæ fieri debet in fronte et ab episcopo, esse distinctam ab unctione baptismali, quæ fit in vertice et a simplici sacerdote ; 2° impositionem manuum, de qua Act. 8, esse eamdem quæ observabatur tempore Innocentii ; 5° hanc impositionem et unctionem non esse meras cæremonias ecclesiasticas, cum conferant Spiritum sanctum, quod cæremoniæ ecclesiastics non competit.

S. Leo, Epist. S8 ad Germ, et Gall, episcopos, scripta an. 444, inter ea quæ prohibentur corepiscopis, recenset « Chrisma » conficere, et chrismate baptizatormn fron-»tcm signare. » Et Serm. 4 de Nativit. «Permanete stabiles in tide quam confessi •estis coram multis testibus, et in qua rc-» nati per aquam et Spiritum sanctum, ac-» cepistis chrisma salutis et signaculum vitae læternæ. » In his *patet* S. Leonem loqui de ebrismatione, non ut de cæremonia baptismal! quæ corepiscopis non prohibetur, sed de sacramento distincto a baptismate.

S. Greg.Mag. desinente sextosæc. Epist. ad Januar. 9 , 1.4, « Presbyteri, inquit, » baptizando ungant in pectore, ut episcopi •postmodum ungere debeant in fronte. » Epist. 45,I.10, mandat Elusino episcopo, « Ut officium visitationis impendat, ut ii qui •illic Deo propitio baptizantur, inconsi-» gnati non debeant remanere. » Et in Sacramentario, in ordine sabbati, præscribit ritum administrate!® confirmationis, distinguitque ejus unctionem , qua pontifex *tincto pollice in* chrismate facit crucem in fronte, ab unctione quam presbyter lac t in vertice.

Innocent. IIf, cap. *Cum venisset,* Ex <. 1.1, tit. 15. « Per frontis chrismationem,in-«quit, manus impositio designatur, quæ » alio nomine dicitur confinnatio ; quia per » eam Spiritus sanctus aa augmentum da-» tur et roboratur : unde cum cæteras unc-» tiones simplex sacerdos, id est presbyter, » valeat exhibere, hanc nonnisi summus sail cerdos, id est, episcopus debet conferre ; » quia de solis Apostolis legitur, quorum » vicarii sunt epi-copi, quod per manus » impositionem Spiritum sanctum dabant, » quemadmodum Actuum Apost. lectio ma-» nifestat. » Hic iterum habes non meram cæremoniam ecclesiasticam , non unctionem indistinctam a baptismali, sed verum sacramentum a baptismate distinctum, gratiæ distinctæ collativum , scilicet ad robur, a ministro distincto, scilicet solo episcopo conferendum, et idem cum sacramento quod frequentabant Apostoli, dum per impositionem manuum conferebant Spiritum sanctum.

Ex conciliis. Cone. Eliberit. an. 503, vel juxta alios 515, can. 58, decernit ut qui navigans in necessitate baptizatus fuerit, « si supervixerit, ad episcopum perducatur, » ut per manus impositionem perfici po.— » sit. » Laodicenum , an. 565 , can. 48 : « Oportet eos qui baptizantur, post lava-» erum, chrisma Ecclesiæ accipere et regni » Christi participes fieri. « Perficere autem » et participem regni Christi facere, non » pertinet ad cæremoniam ecclesiasticam.

Cone, llispalense, an G19, cap. 7, enumerans ea quæ non licet simplicibus presbyteris administrare, dicit : « Nec per im-» positionem manus fidelibus baptizatis, » vel conversis ex hæresi, Paracletum Spi-» ritum tradere, nec chrisma conficere, ncc » chrismate baptizatormn frontes signare. » Ibi iterum sacramentum aliud a baptismo conferens spiritum sanctum et ab episcopo ministrandum.

Legeinsuperconc. Araus.an.441,can.2; Arelat.5,an.445: Chilon. 2, an. 815; Paris. 6, an. 819. De Florent, et Trident, diximus.

Ex Patribus, S. Dionysius, Apostolis coætancus , de Ecclesiast. Hierarch, c. 2, « Itaptizatum, inquit, indutum veste alba * ad pontificem ducunt: ille divino aedei-« fico unguento virmn signat. » El cap. 4: « Quin etiam ci qui sauclb .;;uæ divinæ re-

» generationis lavacro initiatus est,consum-
» mans illa unctio divini Spiritus illapsum
» elargitur. » Porro unctio episcopo reservata, superveniens baptismo, etelargiens Spiritum sanctum, non est nuda baptismi cæremonia, sed sacramentum ab eo distinctum.

S. Irenæus, proximus Apostolis, 1.1 adversus Hæreses, c. 18, de Gnosticis imitantibus ritus Ecclesiæ, dicit baplizatos ab eis inungi *Opobalsamo.*

Tertull. qui fioruit secundo sæc. 1. de Bapt. c. *7,* sic scribit : « Exinde egressi de
» lavacro perungimur benedictaunctione...
» In nobis carnaliter currit unctio, sedspi-
» ritualiter proficit; quomodo etipsiusbap-
» tismi carnalis actus, quod in aqua mergi-
» mur, spiritualis effectus quod delictis li-
» bcramur. Dehinc manus imponitur per
» benedictionem, advocans et invitans Spi-
» ritum sanctum. » En aperte sacramentum distinctum a baptismate et ejus cæremoniis. Sed et apertius I. de Resurr. carnis , c. 8, ubi dicit : *caro abluitur, ut anima emaculetur :* en Baptismus. *Caro ungitur, ut anima consecretur; caro signatur, ut anima muniatur; caro manus impositione adumbratur, ut et anima Spiritu illuminetur :* en confirmatio cum sua materia adæquata,scilicetunctioneet manuum impositione. *Caro corpore et sanguine Christi vescitur, ut et anima Deo saginetur :* en eucharistia.

S. Cyp. qui martyr occubuit an. 238, Epist. 73 ad Jubai. loquens de impositione manuum facta a Petro et Joanne super Samaritanos baptisatos a Philippo diacono, dicit apud nos idem fieri : « Quod nunc
» quoque, inquit, apud nos geritur, ut qui
» in Ecclesia baptizantur, prepositis Eccle-
» siæ offerantur, ut per nostram orationem
» ac manus impositionem Spiritum sanctum
» consequantur et signaculo dominico con-
» summeutur. » Glossa non indiget. Legendus item Epist. 7 ad Januar. Eodem sensu loquitur Firmilianus, Epist. ad S. Cypr. inter Cyprianicas 73.

S. Cyrillus Jeros. quarto sæc. Catechesi 3 :
« Et vobis, inquit, postquam ex aquis sacri
» lavacri ascendistis, datum est chrisma,
» quod gerit imaginem illius quo unctus est
» Christus; hoc autem est Spiritus sanc-
» tu-.... vos vero uncti estis unguento, facti
» participes et consortes Christi. » Plura alia in ista Catechesi quæ tota est do confirmatione dicit, et adeo aperta, ut Kemnitiui sacramentum confirmationis appellaverit *chrisma Cyrillianum.*

S. Ambrosius, de .Mysteriis c. 6 : « Post
» hæc, inquit, utique ascendisti ad sacer-
» dotem .-considera quid secutum sit : non-
» ne illud quod ait David ? *Sicut unguen-*
» *tum in capite, quod descendit in bar-*
» *bam, barbam Aaron.* » L. 2 de Sacram» c. 7 : « Ergo mersisti, venisti ad sacerdo-
« tem : quid tibi dixit? Deus, inquit, Pater
» omnipotens, qui te regeneravit ex aqua
» et Spiritu sancto, concessitque tibi pcc-
» cata tua, ipse te ungat in vitam æternam.·
Per sacerdotem autem intelligit S. Ambrosius episcopum, ut constat ex inspectione locorum.

S. Ilieron. in Dialogo contra Lucifer. Luciferiano dicenti : « An nescis etiam ecclesia-
» rum hunc esse morem, ut baptizatis ma-
» nus imponantur et ita invocelur'Spiritus
» sanctus ?» respondet·· «Non quidem ab-
» nuo hanc esse ecclesiarum consuetudi-
» nem , ut ad eos qui longe in minoribus
» urbibus per presbyteros et diaconos bap-
» tizati sunt, episcopus ad invocationem
» Spiritus sancti excurrat. » Addit, *baptizatos in Ecclesia nisi per manus episcoporum non accipere Spiritum sanctum.* Hæc clara sunt.

S. Chrysost. Hom. 18 in Acta Apost. de Philippo diacono ait : «Ideo baptizans Spi-
» ritum sanctum non dabat, neque facul-
» tatem habebat; hoc enim donum solorum
» Apostolorum erat. » Et infra : « Virtutem
» (piidem acceperant faciendi signa, non
» autem dandi aliis Spiritum sanctum. Igi-
» tur hoc erat in Apostolis singulare : unde
» et præcipuos, et non alios videmus hoc
» facere.» Non ergo baptismus neque caeremonia baptismi ; hæc enim conferendi habent facultatem simplices presbyteri.

S. Aug. 1. 2 contra Lilt. Petii, c. 104:
« In hoc unguento, inquk, sacramentum
» chrismatis vultis interpretari.· quod qui-
» dem in genere visibilium signaculorum
» sacrosanctum est, sicut ipse baptismus.·
Non est ergo baptismus neccæremonia baptismi, sed sacramentum a baptismo distinctum. L. 13 de Trinit. c. 2b, postquam dixit Apostolos imponendo manus dedisse Spiritum sanctum, addit « euindem morem in
» suis prepositis etiam nunc servare Eccle-

» Siam. » Et in Ps. 141 : « Multa, inquit, sa-
» cramenta aliter atque aliter accipimus:
» quædam, sicut nostis, ore accipimus : » et
hoc e st eucharistia; «quædam per totum cor-
ii pus accipimus : » et hocest baptismus per
•mmersionem ; « quædam in fronte per sig-
• num crucis : » ct est, *ut palet,* confirmatio.

Ab aliis Patribus recensendis supersedeo, ne tædiosus sim : illos longa serie commendatos secundum ordinem temporum habes cum hæreticorum responsis solutis apud perfectorem Caroli Witasse, tom. 1 de Conf.

Tandem *ex* constanti ct *perpetua Ecclesia· praxi.* Illam autem probant non solum quæ huc usque diximus, sed etiam omnia ritualia antiqua tam Græca quam Latina, et quotquot de officiis ecclesiasticis scripserunt S. Greg, in Sacramentario, Ordo Rom. ante sæc. nonum editus , Strabo, Amalarius, Alcuinus, etc., atque inde confirmatur quod hæretici non possint assignare quis primus liunc ritum sacramentis annumeraverit. Juxta enim S. Aug. regulam communiter receptam 1. 2 de Bapt. c. 7, « Quod « univorsa tenet Ecclesia, nec conciliis ins-
» titillum, sed semper retentum est, non-
▮ nisi apoMolica auctoritate traditum rec>
» lissime creditur. » Quod autem tradiderunt Apostoli, inquit alibi, a Christo acceperunt.

Solvuntur objectiones berretieorum.

Obj. 1° *contra primam prob. ex S. Scriptura.* Import io visibilis manuum facta ab Apostolis, de qua in Act. non erat signum permanens, sed erat privilegium ad tempus Apostolis datum conferendi, nascente Ecclesia , gratias *gratis (tatas:* ergo. *Palet ant.* Quia nunc impositio manuum facta ab episcopis non confert amplius dona linguarum, propheliæ, miraculorum, ut tempore Apostolorum. Ergo.

R. N. ant. Id enim quod nunc usurpant epi«copi, ad conferendam gratiam roboris et fortitudinis, esse prorsus idem quod legimus in Actis Apostolorum, testatus Cyp. Epist. 75 ad Jiibai. * Quod nunc quoque
» apud nosgeriuir; » et S. Aug. 15 de Trinit. dicens «cumdem morem insuis j ræpo-
» sitis etiam nunc servare Ecclesiam. « Vide textus integros inter probationes conclusionis. *Ad prob. N. conseq.* Quia impositio manuum tunc non fiebat solum ad conferendas gratias *gratis datas,* sed principaliter ad conferendam gratiam sanctificantem , quam confert adhuc modo.

/nst. 1°. Spiritus sanctus de quo in Act. Apost. non erat gratia sanctifica*-,'•ed tantum gratis *gratis datœ :* ergo. *Prob. ant.* tuum ex illo Joclis 2, *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem, et propheta bunt filii vestri;* tum quia frequenter legitur in ipsis Actibus quod, qui accipiebant Spiritum sanctum, linguisloquerenlur,prophetarent , etc. Ergo.

R. JV. Ant. Fatemur quidem initio nascentis Ecclesiæ non raro fuisse collatas in confirmatione gratias *gratis datas,* quia erant tuncnecessariæad commendationem fidei rudibus, et primordia Ecclesiædilatanda, ut loquitur S. Aug. 1. 5 de Bapt. c. 16, per quod satisfit probationibus antecedentis. At negamus lias sola-et semper fui--,· collatas : non semper, dicit enim Apost. 1 Cor. 12: *Numquid omnes loquuntur linguis?* non solas, quia primario principaliter ct universaliter conferebatur rite dispositis gratia sanctificans : conferebatur namque Spiritus sanctus, ut loquuntur Acta; sols autem gratiæ *gratis datœ*sine gratia sanctificante nunquam in novo Testamento dicuntur simpliciter ct absolute Spiritus sanctus hem conferebatur Spiritus sanctus, qm\ Christus promiserat Joan. 14: *Ego rogabo Patrem et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in œternum.* Hic autem Spiritus manens nobiscum in aeternum, est Spiritus sanctificans, non gratiæ *gratis data·,* quæ non diu durârunt, ct quæ possunt reperiri in peccatoribus in quibus Spiritus Sanctus non manet, Mattii. 7.

/nst. 2°. Samaritani jam receperant a Philippo gratiam sanctificantem : ergo Spiritus sanctus seu gratia quam receperunt per manus Apost. non erat gratia sanctificans, sed *gratis data.*

R. D. ant. Samaritani jam recejierant a Philippo gratiam sanctificantem regenerativam, *C.* roboralivam et confirmativam,*N.*

/nst. 5°. Adventus Spiritus sancti in Samaritanos exprimitur in S. Scriptura voce græca quæ significat, *supercado, irruo,* ideoque descensum violentum et vehementem, quo exprimitur in S. Scripturis donatio Spiritus prophetici, non donatio Spiritus sanctificantis, qui est lenis et suavis. Eruo.

R. 1° ITac voce græca, juxta linguæ peritos non solum significari *irruere,* sed etiam *illabi.* Primum convenit dono prophetiæ; secundum spiritui sanctificanti. 2° Falsum est hac eadem voce in S. Scripturis non significari donum gratiæ sanctificantis; ea enim adhibetur Act. 10, v. 44; Act. 11, v. 15', ubiagitur de dono gratiæ sanctificantis. Et S. Lucas, Act. 2, dicit de descensu Spiritus sancti in dic Pentecostes : *Factus est repente de calo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis ;* ubi tamen Apostoli receperunt non solum gratias *gratis datas,* sed etiam augmentum gratiæ sanctificantis cum septem donis Spiritus sancti.

Urgent plura leviora. 1° Huic ritui, inquit Calvinus, nulla est in S. Scripturis annexa gratiæ promissio. 2° Flatus quo Dominus discipulos afflavit, non fuit sacramentum : ergo nec manuum impositio per Apostolos. 5° In his S. Scripturæ locis, inquit Kemnitius, nullum sentitur oleum, nullum odoratur balsamum, et verbum deest, quod tamen requiriturutforma sacramenti. Ergo.

R. *ad primum,* gratiæ promissionem constare ipso facto Apostolorum, qui illam per manuum impositionem conferebant. Sed et habetur facta prævie promissio Joan. C. 14, v. 16 ; C. io, v. 26 ; C. 16, v. 7 ; et Act. 1, v. 5 et 8, et alibi.

Ad secundum, N. conseq. quia sacramentum debet esse signum permanens et perpetuum : hic autem flatus, neque ab Apo.-lolis, neque ab eorum successoribus fuit observatus, secus impositio manuum.

Tertium tangit materiam ct formam hujus sacramenti, de quibus disputant theologi. Sed quamvis dissentiant in assignanda materia et forma, quia id quoad aliqua non perlinet ad fidem, conveniunt tamen omnes esse aliquam determinatam , ideoque esse verum et proprie dictum sacramentum, quod est fidei dogma. Insuper chrisma semper fuisse adhibitum, aut ineo fuisse divinitus dispensatum propter multitudinem confirmandorum et paucitatem confirmantium, dicemus infra. Etiam verba adhibita fuisse onstat Aci. 8, ubi Apostoli cum manuum impositione invocabant Spiritum sanctum verbo el oratione.

Obj. 2°. Antiquiores EcclesiæPatres Justinus Athenagoras, Tatianus, Irenæus, siluerunt tie confirmatione: ii autem quos laudavimus loquuntur de confirmatione tanquam de appendice cæremoniali baptismi, siquidem illam semper baptismo conjungant, eique eumdern ac baptismo effectum tribuant; aut saltem intelligunt sacramentum improprie dictui" . Ergo.

R. *ad primum membrum ant.* 1° Falsum esse : Dionysius enim et Irenæus non siluerunt de confirmatione : *patet ex probationibus.* 2° *Hoc dato.* 2V. *conseq.* alioquin sequeretur quod nec baptismus nec eucharistia forent sacramenta, quia de illis omnino siluerunt Athenagoras et Tatianus. Dicendum itaque, ad veritatem alicnjus dogmatis, seu traditionem stabiliendam , non esse necesse quod omnes scriptores omnis ætatis meminerint illius, sed sufficere quod plerique et probati illam asseruerint. 5°Non ignorant haeretici laudatos Patres plura alia opera edidisse quæ perierunt : quis scit num in illis confirmationem non appellaverint? Etsi verum sit quod tunc, temporis ignota erat in Ecclesia confirmatio; dicant unde Terlull. Cypr. et alii quos laudavimus, illam hauserunt. 4° Patres Apostolis propinquiores intenti erant edendis apologiis pro christianis, et calumniis contra ipsos intentatis depellendis, parci autem et cauti in explicandis palam arcanis fidei mysteriis, ne ampliorem calumniis ethnicorum materiam subministrarent.

Ad secundum membrum ant. ***R.*** ejus falsitalem aperte revinci ex ipsis Patrum textibus a nobis laudatis, ut in pluribus observavimus. Et sane, si confirmatio nihil aliud esset quam caeremonia baptismi, quid necesse erat Petrum et Joarrnem mitti ad Samaritanos, ut eis imponerent manus, et acciperent Spiritum sanctum ? Philippus, qui habebat facultatem baptizandi, habebat *a fortiori* facultatem exremonias baptismi adimplendi. Sed et omnia quæ adferunlur in *probationem hujus ant.* sunt falsa. Et 1° falsum est quod semper confirmatio comitaretur baptismum ; non enim semper aderant Apostoli aut episcopi, sicut de facto contingit in Samaritanis baptizatis a Philippo, ad quos missi sunt Petmset Joannes, ut eos confirmarent. Et *esto* confirmationem semper fuisse conjunctam baptismo, non magis inde sequitur*quod fuerit cæremonia baptismi, quamsequitur eucharistiam, quæ cum confirmatione ordinarie conferebatur statim post baptismum, esse baptismi caeremoniam. 2° Falsum est Patres eumdem

baptisnio ac confirmationi effectum tribuere $?ibmmt namque baptismo gratiam regenerativam et innovativam, confirmationi gratiam roborativam ct confirmativam. 5° Tandem falsum est Patres loqui de confirmatione ut desacramento improprie dicto : 1'quia illam vocant sacramentum sicut baptismum : « Tunc demum, inquit Cyp. » Epist. 72 ad Steph, plane sanctificari et » Filii Dei esse possunt, si sacramento utro- » que (baptismo et confirmatione) nascan- » tur. » « Sacramentum chrismatis, inquit » S. Aug. contra Lilt. Pelii, cil.....quod » quidem in genere signaculorum visibi- » lium sacrosanctum est, sicut baptimus.» 2° Quia confirmationem asserunt ut signum sensibile gratiæ sanctificantis, quod non competit nisi sacramento proprie dicto. 5° Tandem nulla est ratio cur, secundum modum loquendi Patrum, dicatur sacramentum improprie potius «piam baptismus et eucharistia.

Inst. 1°. Cyprinus, loco mox cit. exeo quod Stephaniis iteraret impositionem manuum, inferebat iterandum esse, baptisma : ergo reputabat Cyprianus impositionem manuum, ut ceremoniam annexam baptismo.

R. N. conseq. Ideo enim Cyprianus ex praxi Stcphani intulit iterandum esse baptismum, quia falso existimabat Stephanum per manuum impositionem conferre confirmationem redeuntibus ab hæresi : ex quo inferebat quod si confirmatio hærelicorum esset nulla et iteranda, ita eorum baptismus. At allucinabatur Cyprianus; impositio enim manuum apud Stephanum non erat confirmatoria, nisi pro iis qui nondum erant confirmati, sed reconciliativa tantum.

Inst- 2". Impositio manuum de qua loquebantur SS. Patres, poterat iterari: ergo non erat sacramentum nostra; confirmationis, quod secundum nos iterari non potest. *Prob. ant.* S. Aug. de Bapt. c. 16, ait; « Manus impositio, non sicut Laptis- » mus repeti non potest. » Ergo.

R. N. ant. /id prob. N. conseq. Quia S. Aug. ibi loquitur de impositione manuum reconciliativa, non confirmatoria, ut constat ex I. 5 de Bapt. c. 25. Quadruplex autem est distinguenda manuum impositio apud antiquos. Prima est saualiva infirmitatum, M;uc. nil. Secunda est ordinativa clericorum , 2 Tim. 1. Tertia est confirmativa. Quarta est reconciliativa, sive quoad forum internum, si ve quoad externum. Hæc quarta et prima poterant iterari, non secunda et tertia.

Inst. 5°. Secundum S. Aug. per manus impositionem quam dicimus confirmationem, Apostoli non dabant Spiritum sanctum, sed tantum orabant ut veniret : ergo non erat sacramentum. *Prob. ant.* S. D. 1. 15 de Trinit. c. 15, « Orabant enim, inquit, ut » Spiritus sanctus veniret in eo- quibus ma- » nus imponebant, non ipsi eum dabant. » Ergo.

R. D.ant. Permanus impositionem toli non dabant spiritum sanctum principaliter, *C.* ministerialiter seu instrumentaliter, *subd.* Non dabant Spiritum sanctum visibiliter quantum ad gratias *gratis datas, C.* cum enim hæ essent effectus tantum accidentales confirmationis, illas Apostoli non dabant, sed orabant ut a Deo conferrentur in confirmatione, et de ista collatione Spiritus sancti intelligit S. Aug. non dabant Spiritum sanctum invisibiliter quantum ad gratiam sanctificantem, TV.Namquasi quoad illam gratiam Apostoli nihil nisi orando profuissent Samaritanis, non debebant mitti ad illos ; perinde enim orâssent Jerosolymis ac Samariæ.

Obj. 5°. Ecclesia Græca non recenset confirmationem inter sacramenta : ergo.

R. iV. *ant.* cujus falsitatem probavimus art. penultimo tract, de Sacramentis in genere, ex antiquis ritualibus Græcis a nostro P. Goar editis, ex Leone allato, ex Jeremia patriarcha Constantinop. in Censura quam edidit doclritiæ Calvinianæ. His nunc adde non solum Patres Graecos quos laudavimus, cone. Laodic. SS. Cyrill. Cbrysosl. etc. sed ‹ t recentes synodos, unam Con-lanlinop. au. 1642, in qua damnatur Calvinus, quod quinque sacramenta negaret ; alteram Bethlecinilicam, preside Dosithco, patriarcha Jcrosol. in qua sic decernitur : «Credimus « esse in Ecclesia legis novæ sacramenta, » eaqueseptem ; non majorem aut minorem « numerum admittimus. » Deinde -ecundo loco numeratur sacramentum eon' rmationis. Insuper quoties actum est de unione ulriusque Ecclesias, praesertim in conc. Florent, nulla fuit facta meutin de confirmatione. Tandem ipsi Lutherani Wittembergenses, in responso ad responsum laudati Jeremiæ, hoc ipsuni fatentur his verbis : « Sacramenta septem numerant Græcon in

» eccîcsiæ, » Ad hæc nonnisi futilia reponit Kemnitius.

Jnst. Saltem constat ignotum esse confirmationis sacramentum apud Christianos Æthiopes,Armenos, Chaldæosaliosque Arabiam, Mesopotamiam, Syriam, Persidem et Ægyptum habitantes, atque apud Indos. Ergo.

Ji. 1°. *Dato ant. iV. cons.* Non enim a schismaticis requirenda est veritas, cum ex schismate ordinarie nascatur error. 2°. *JV. ant.* cujusfalsitatem fuse ct erudite per singulas nationes probat jam laudatus Caroli M itasse perfector, tom. 1, pag. mihi486 et sequentibus, non ingrate legendus.

Obj. 4°. Magna est inter nostros theologos dissensio circa essentialia confirmationis, materiam, formam et ministrum : ergo non constat apud cos cxistcrc hoc sacramentum.

R. JN. conseq. Dissensio enim circa naturam alicujus rei, non infert dissensionem circa ejus existentiam : sic Lutherani et Calviniste inter se dissentiunt de materia et forma baptismi; Lutherus, in Symposiacis, cap. 17, dubitat an valeat in vino et lacte; Reza in Epist. 2 ad Thomam Filium, affirmat valere in quovis liquore; Calvinus I. 4 Instit. c. 15, ξ 16, requirit ad validitatem baptbmiquodconieraturin *nomine Patris, ct Filii, et Spiritus sancti;* Lutherus asserit quod sufficiat, si conferatur in nomine Domini ; Zumglius nullam formam requirit. Et tamen hi omnes agnoscunt baptismum existere. Catholici disputant circa materiam aliorum sacramentorum; et tamen nullus aliquod negat. Philosophi disputant de natura solis et ignis, nemo tamen negat existere soit rn et ignem. Pariter itaque, quamvis nostri theologi disputent quæ sil materia, forma vel minister confirmationis, conveniunt tamen omnes in hoc quod est fidei, hunc scilicet ritum qui in Ecclesia dicitur confirmatio, esse verum sacramentum.

Petes a quo et quando institutum fuerit sacramentum confirmationis?

R. A Christo fuisse institi itum, probatum manet ex diss. 5 de Sacr. in genere, a. 1. Illuc lectorem remitto.

Quantum ad tempus institutionis incertum est, cum nihil ea de re habeamus in S. Scriptura aut traditione.

Quidam dicunt fuisse institutum Matth. 19, cum Christus parvulis manus imponeret : et ita videtur sentire cone. Senonense an 1528; verum non omnis mannum impositio est confirmatio ; et quod refertur Matth. 19, nihil aliud fuisse vkletur quam quod consuetum erat apud Judaeos, apud quos parvuli a majoribus manus impositione benedicebantur exemplo Ephraim et Manasse, quibus Jacob hoc modo benedixit. Genes. 48. Insuper verisimile est non omnes istos parvulos fuisse baplizatos, neque decebat eos confirmari ante Apostolos. Ad conc. Senon. respondetur, esse duntaxat provinciale nec a summo pontifice approbatum, ideoque non inconcussæ auctoritatis ; vel intellexisse institutionem confirmationis in typo et figura, non in re.

Quidam volunt institutum fuisse in ultima cœna, fundati in Epist. 2 Fabiani papæ ad epbcopos Orientales, cap. 1, in qua dicit : « In illa die Dominus, postquam cœ» navit cuin discipulis suis et lavit eorum » pedes, sicut a sanctis Apostolis prædeces» sores nostri acceperunt, nobisque reli» querunt, chrisma conficere docuit. » Et subdit: « Lavatio pedum significat baptis» ma, quod sancti chrismatis unctione per» ficitur. » Verum aliis non videtur sal firmum hoc fundamentum, cum Epistola haec Fabiani, non secus ac aliæ decrcta.es ante Silicium , a plfirisque eniditir r.ioic reputentur apocryphajetsuppo-itit;®. De qila re vide digress, hist, ad diss. 1. de Jure.

Alii tandem arbitrantur institutum fuissp hocsacramentiim eo temporis intervallo que Christus post resurrectionem usque ad ascensionem cum Apostolis conv< rsalus est, *loquens de* rey/no *Dei,* Act. 1. Tunc èïiim illis contulit plenitudinem potestatis episcopalis in Ecclesiam, Joan. 20 : *Sicut misit me Paler, et ego mitto vos.* Eis promi-il Spiritum sanctum et gratiam, quam confert in confirmatione, Luc. 24 : *El ego milii promissum Patris mei in ros:vot aillent sedete in civitate quoad usque induamini virtute ex allo.* Ac tandi in iis diebus, ut inquit S. Leo, Serui. 1 de Ascens. c. 2, « Magna in eis confirmata sacramenta, ma» gna sunt revelata mysteria. » Ex quibus colligunt non incongrue, hoc tempus institutionis hujus sacramenti assignati, præsertim cum nullum aliud sit assignabilc.

Quantum ad S. Th. dicit hic ad 1, *quod Christus instituit hoc sacramentum non exhibendo, sed promittendo,* scilicet ejus

effectum, Spiritum sanctum et gratiae plenitudinem, non vero ipsum sacramentum ; promittere enim sacramentum, non est ipsum instituere : *et hoc patet* ex his quæ subjungit S. D. « Secundum illud, inquit, » Joan. 6, *Si non abiero, Paracletus non » veniet ad vos : si autem abiero, mittam* « eimi *ad vos.* Et hoc ideo, quia in hoc sa- » cramento datur pienitudo Spiritus sancti, » quæ non erat danda ante Christi resurrec- • tionem et ascensionem, secundum illud u Joan. 7 : *Nondum erat spiritus datus, « quia Jesus nondum erat glorificatus. »* Sensus ergo verborum. S. Th. est : *Christus instituit hoc sacramentum non exhibendo, seu* illud alicui administrando, sicut instituit ordinem et eucharistiam, *sed promittendo* ejus effectum. Et iste sensus non repugnat tertiæ sententiæ.

ARTICULUS II.

Quæ sit materia confirmationis?

Missis Lutheranis et Calvinistis, qui, ut sacramentum confirmationis rejiciunt, ita ejus materiam improbant; manuum impositionem, postquam cessavit visibilis illapsus Spiritus sancti, tanquam cæremoniam inutilem reputant ; chrisma vero Calvinus 1. *4* Inst. c. 19, $ 8, vocat « oleum diaboli, « mendacio pollutum; » et § 10, « pingue- » dinem fœtorc anhelitus inquinatam, ver- » horum murmure incantatum, et perrugen- « dis calceis addicendam : » his, inquam , missis, quos art. praecedenti sufficienter exagitavimus , concertatio hic nobis est cum theologis catholicis qui in assignanda essentiali hujus sacramenti materia dissentiunt.

Quidam in sola manuum impositione reponunt. Ita ex antiquis Aureolus, Altisciodorensis; ex recentioribus Sambovius, Illerininicr, maxime, Sirmundus, in Antirhcclico 2·

Quidam in sola chrismatione constituunt. Ita Bellarm. Maldonatus, Isambert, Petrus Aurelius,seu abbas Sancyranus, etc.

Quidam reponunt in utraque, scilicet chrismatione et impositione manus;sed diversimodo : alii disjunctive, ita ut alterutra vel utraque sit materia adaequata, relicta Ecclesiæ libertate quam vellet, pro temporum opportunitate usurpandi. Hæc sententia tiibuitur Tappero. Morino et Estio, et videtur esse concilii Moguntini : apprime commoda est enodandis difficultatibus .-eam probabilem reputat Bellarm.,eiqnelnbentcr subscriberemus si solido fundamento esset innixa. Alii conjunctive, ita ut chri-matio et impositio manuum sint simul adæqnata materia confirmationis. Est hunc communior : illam tenent Nat. Alexander, I.udovicus Habert, Juenin, llenno, card. Gotti, perfector Caroli Witasse, Boucat, Tournely, Berti, Daclman, etc.. et si intelligatur de impositione manus indistincta a chrismatione, ut mox dicetur, coincidit cum secunda sententia.

Chrisma grace idem ac latine unguentum, at usu ecclesiastico est mixtum ex oleo et balsamo. Manus impositio est duplex in confirmatione juxta Pontificale Clementis VIII : una previa ad unctionem, dum episcopus, manu extensa versu* confirmandos, orat ut descendat in eos Spiritus sanctus; altera qua episcopus frontem confirmandi pollice chrismate tincto tangit, reliqua manu, saltem ut fit a plerisque, super caput ejus extensa.

Specialem quæstionem hic non instituo de materia remota confirmationi* ; quia si probetur unctionem chrismatis esse ejus materiain proximam, satis constabit chrisma esse materiam remotam ; est enim materia proxima materiæ remotæ applicatio.

Dico. Materia essentialis adæquata sacramenti confirmationis est conjunctive unctio chrismatis et manus impositio. ab ipsa unctione indistincta : salva tamen probabilitate sensus disjunctivi.

Prob. Constansct perpetua est in Ecclesia traditio, chrismationem et manus impositionem semper adhibitas fuisse in confirmatione, iisque viminesse conferendi Spiritum sanctum seu gratiam roborantem. Ergo.

De chrismatione constat ex omnibus summis pontificibus, conciliis et Patribus, quos art. pracedenti laudavimus : hi enim omnes, paucis exceptis, meminerunt vel diris, mati*, vel unguenti, vel unctionis, vel signaculi. eique vim gratiam conferendi tribuunt. Relegantur eorum textus.

Idem docet Auctor hic art. 2, probatque hanc materiam esse convenientem, quatenus gratia Spiritus sancti in oh o (le-ignatur: unde Christus dicitur et^e unctus *oleo* /œ/ih'o? propter plenitudinem Spiritus sancti quam habuit. Admiscetur balsamum,quo, propter fragrantiam odoris, significatur odor bonae fam® : unde Apost. 2 Cor. 2 :

t'brisli bonus odor sumus Deo. Ei licet i' Ita alia sint odorifera, tamen præcipne . . ripitur balsamum, eo quod habeat præ-ipuimi odorem, et incorrupiionempræstet.

Hac traditione innixa, synodus Florent, ii. decreto Unionis, definit materiam hujus sacramenti csse« chrisma confectum ex deo, i juod nitorem significatconscicntiæ, et bal· » -amo quod odorem significat honæfamæ, per episcopum benedicto. « El Trident, ■ess. 7, can. 2 de Confirm. « Si quis dixerit » injurios esse Spiritui sancto eos qui sacro › cmifirmalioni» chrismati virtutem aliquam » tribuunt : anathema sit. » Ubi supponit ch· malionem esse materiam hujus sacramenti.

De manus impositione constat ex Aciis Apost. ex com·. Elibcrilano, Terlull. SS. Cyp. Ilieron. Aug. laudatis art. præcedenli. Videantur. Plura alia adferri possent inornet: ;· tam ex Græcis quam ex Latinis; sed ci:i:i non requiramus aliam impositionem manus quam quæ iit per ipsam chrismatiobem, supervacanea videntur; probata muni chrismaiione, simul probatur ista manus impositio.

Hanc autem traditionem intclligendain esse de chrismaiione et impositione manuum conj unclivel inquam de materi i ; par tialibusunain lolalcni simul integrantibus non vero disjunctive, conce ,a a Christo Ecclesiæfacultate quam vellet as.sumeudi, inde colligimus, 1· quod hujusce facultatis aCliristoconces:· «eniillum existai vestigium in S. Seri plura vel tranilioiie.sine ηηήη tamen nihil circa essentialia sacramentorum q .c a sola voluntate Christi pendent. debet allii mari; 2'* quod quidam Patres iiliaiiKjiic >imu| videantur requirere. Teriull.de Resur. carni-, c. .S, › Caro ungitur, « inquit, ut anima consecretur.... caro ma- » nu·. impositione adumbratur, ut et anima » spiritu illuminetur. » S. Cyp. jam laudatus art. præcedenli Epi-t. ad Jubaian. et plures alii scriptores mox citandi. Maneat tamen alterius sententiæ probabilitas, quæ forte poterit explicari el defendi eo ᛕ nne inodo quo explicatur et defenditur determinationem specificam formæ ejusdem sacramenti et materiæ ordinis esse libertati Ecclesiæ relictam.

Dem hanc traditionem intplligendam de in-mis impositione indistincta a chrismaiione, constat 1° quia episcopi admillunlad confirmationem eo> qui erant ab , sentes dum facerent inanus impo-itioncni præviam ad cln i-malionem , quæ, ut die· tum est, consistit in extensione manuum versus continuandos. Ifeqüe dici potest cum Honorato Tourncly, esse *abusum corrigendum,* nisi culpando mures doctissimos et pientissimos antistites qui hanc praxim servant. 2U Quia Græci nullam aliam manus impositionem adhibent quam eam quæ chrismationi est annexa, ut patet ex eorum Eucologiis veteribus et recentioribus, editis a nostro Goar : et tamen existert apud Grxcos verum sacramentum confirmationis agnoscit Ecclesia.

Scio quosdam contendere in prioribus sæculis impositionem manuum fuisse distinctam ab unctione : sed quidquid sit, certum est saltem a pluribus sæculis has duas actiones coaluisse in unam. De illis hoc sensu loquuntur plures antiqui scriptores. Beda, qui floruit sæc. septimo, in Ps. 26 : « Illa mictio, inquit, quæ per manus impo- » siiionem fit ab episcopo, vulgo conlirma- » tio dicitur. » Amalaris octavo sæc. 1.1 de Officiis, c.27 :« Utah episcopis solis inun- » galur per manus impositionem, ab Apos- » tolis assumptum est. » Rabanus Maurus sæc. nono, I. de Instit. Clericorum, c. 18, refert ex S. Sylveslro, « Ad solum episco- » pum perlinere ut baplizamm per manus » impositionem cnm ipso chri-mate consi- » gnel. « Ratrarnnus eodem sæc. 1.4 contra oppo-ita Græcorum, c. 7 ··« Donum Spiritus » sancti tribuitur per impositionem ma- » unum, quando frontes baplizaiorum » chrismate sancio liniuntur ab episcopo. « Eodem modo loquuntur sæc· duodecimo ! upertus .1.5' de divinis Officiis, c. 1G, et Hugo Viet. 1. 1 de Sacramento Fidei, c. 10.

Solvuntur objrclionei contra c/irismationem.

Obj. 1°. Act. 8 et alibi, ubi secundum nos refertur sacramentum confirmationis, nulla fit mentio chrismatis, sed solum impositionis manuum: ergo Apostoli non adhibuerunt chrisma confirmando, sicque chrisma non e-t materia confirmationis.

R. 1·. Juxta plurimos *D. ani.* Nulla fit mentio chrismatis, ei tamen non excluditur, *C. ant.* el excluditur. .V. *ani. el con->eg.* Non enim omnia quæ Apostoli fecerunt aut docuerunt, scripta ··.u :\mw br· vitatis, sive arcani servandi causa. Sic S. Auili. I. de

Fide ct Oper. c. 9, loquens de eunucho dicit : « In eo quod ait (S. Lucas), IJaplizavit »eum Philippus, intelligi voluit impleta « omnia quæ, licet taceantur in S. Scrip- » turis gratia brevitatis, tamen serie tradi- ▮ tionis scimus implenda. » Et Estius in 4, (1.7, § 6, cum ea quæ ad ritus sacramentorum pertinent, inquit, secretissima haberentur ac fere sola voce quasi per manus traderentur, noluit Lucas neque elementum, neque verbum hujus sacramenti verbo prodere, ideoque usus est vocabulo manus impositionis, quæ generalis quædam cæremonia est, varie adhiberi solita. Idem constat non omnia fidei nostra4 dogmata ex sola Scriptura, sed mulla ex traditione haberi : probavimus autem constantem semper fuisse in Ecclesia de chrismaiione traditionem, cujus prima institutio cum neque in conciliis neque in pontificum sanclic^iibus reperiatur, dicendum est cam esse a Christo, qui sacramentorum materiam el formam determinavit, haneque ab Apostolisfuisse frequentatam. Non magis ergo concludit hec argumentum negativum, quam si quis ex silentio S. Scripturæ inferret Apostolos non baptizasse in nomine SS Trinitatis, pueros non esse baptizandos, et plura alia quæ non leguntur in S. Scriptura ; aut vellet probare chrismalionem non fuisse in usu tempore concilii Arelat. 1 et Nicæni, quia in illis, ubi agitur de confirmatione, non fit mentio chrismatis.

R. 2° Juxta quasdam alios, *N. conseq.* Quamvis enim in Actibus Apost. sileatur do chrismaiione, alibi tamen iit illius mentio : 1° 2 Cor. 1 : *Qui cotifirmat nos in Christo, cl qui unxit nos Deus, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Quem locum exponit de confirmatione S. Ambros. I. de Initiandis, c. 7. 2° 1 Joan. 2 : *Sed vos unctionem habetis a Sancio* . quod S. Aug. tract. 5 in 1 Episl. Joan, interpretatur de confirmatione. 5" Ibid. *El vos unctionem quam accepistis ab co, maneat in vobis.* Et hoc iterum S. Aug. ibid, cl S. Cyrill. Catechesi, 5, intelligunt de confirmatione.

Hic q. 72. a. 2. ad 1.—*R.* 5° CUm AUCtorc et pluribus aliis. *Dato* quod Apostoli persolam manuum impositionem sine chrismatione confirmationem aliquando administraverint, id factum esse ex dispensatione divine, quando Spiritus sanctus per visibilia signa descendebat in confirmatos ; quia non erat *ner* ·▮ ria tam sensibilis materia sacramenti, ubi exhibebantur miraculose sensibilia signa, quæ non secus ac chrisma significabant ciTeclumsacramenli, ut explicat Auctor ibid., ubi addit quod Apostoli uterentur tamen communiter chrismate in exhibitione hujus sacramenti, quando visibilia signa non exhibebantur.

Inferes ex hac solutione. Ergo mutata fuit materia hujus sacramenti, consequenter non est idem sacramentum confirmationis quod nunc celebrat Ecclesia, ac illud quod Apostoli conferebant.

Respondenl quidam quod, quando Apostoli dabant Spiritum sanctum per solam manuum impositionem sine chrismaiione, conferent quidem rem sacramenti, sed non sacramentum; arbitranturque hanc esse mentem D. Th. Verum, hacsolutione semel admissa, nullum nobis restat fundamentum in S. Scriptura ad probandum contra hæreticos veritatem hujus sacramenti. Neque id dixit D. Th. neque arbitror hanc esse ejus mentem : quamvis enim hic et a.-Lo. dicat quod, quando Dens visibilibus sLnis 'iiiraculose adhibitis conferebat effectum sacramenti sine sacramento, tunc non esset necessaria materia nec forma sacramenti, quod verum est ; non tamen dixit quod ubi aderat impositio manuum, dees>et omnino materia et non esset sacram· ntum : quin e contra in cap. 6 Episl. ad lleb. led. 1, circa medium ad hæc verba, *impositionis quoque manuum,* agnoscit impositionem manuum esse materiam sacramenti, et innuit per eam Apostolos illud contulisse ; dicit enim : « Secundum sacramentum intran- » liuin est in ipsa manuum impositione... » Hæc autem est duplex : una est miracula « faciens, sicut quando Christus per manus » impositionem curabat infirmos, Luc. 4.... » Et hæc non est sacramentalis. Alia est sa- » craincntalis.... In sacramento conlirma- » tionis.... In confirmatione enim datur Spi- » ritus sanctus ad robur, ut scilicet audac- « ter homo confiteatur nomen Christi coram «hominibus. » Unde ad argumentum.

R. D. illatum. Ergo materia sacramenti fuit mutata materialiter *ct* entilativc *transeat ;* mutata formaliter et in ratione materite sacramenti. *N.* Quamvis ergo non fuerit eadem entitas materia4 adæquatæ, quatenus non adhibebatur chrisma, sed sola manuum impositio, eadem tamen erat for-

maliter et in ratione materiæ sacramenti, quatenus substabat eidem significationi et Christi institutioni, atque eamdem efficaciam et eumdem effectum habebat.

Dixi, *(ransiat illatio;* quia juxta aliam sententiam quam supra dixi probabilem, cum materia sit vel impositio manuum, vel chrismatio, ad nutum Ecclesiæ, nullatenus fu.-t mutata.

Obj. 2.° famosum can. 2 conc. Arans. 1, quo declaratur unctionem non esse necessariam sacramento confirmationis : ecce ejus verba : « Nullus ministrorum qui baptizandi recipit officium, sine chrismate nusquam debet progredi; quia inter nos « placuit semel chrismari. De eo autem qui » in baptismate quacumque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in confirmatione sacerdos monebitur : nam inter quoslibet, chrismatis ipsius nonnisi una benedictio est : non ut praejudicans quidquam, sed ut non necessaria habeatur repetita chrismatio. » Ergo.

R. de isto canone exarsisse olim acrem concertationem inter duos eruditos theologos, P. Sirmondum Soc. Jesu, qui contendebat chrismationcm esse tantum exremoniam confirmationis, et Petrum Aurelium, sen abbatem Sancyranum, qui propugnabat esse materiam essentialem. Primus Icgebat textum prout retulimus cum particula negante in ultima parte textus ; alter legebat sine particula negante, sic scilicet : *sed ut necessaria habeatur repetita chrismatio.* Si hæc ultima lectio admittatur, favet aperte nostrae conclusioni; tunc enim sensus canonis est, quod utraque chrismatio, tam baptismalis in vertice quam confirmatoria in fronte, sit necessaria, in diverso tamen genere necessitatis ; prima, ut cærcmonia baptismi supplenda ex mure et præcepto Ecclesiæ; altera necessaria necessitate sacramenti, ut ejus materia. Verum de ista particula adhuc sub judice lis est , plura namque exemplaria illam omittunt, non pauciora illam retinent, ideo pie inde non potest erui firmum argumentum pro aut contra.

Sed esto legendum sit secundum Sirmondum cum particula negante, nihil nocet ; sensus enim est, quod, ubi a'iquis est baptizatus sine chrismatione verticali, episcopus antequam illum confirmet, debeat hanc chrismaliouem verticalem supplere: quæ chrismatio verticalis non praejudica chrismationi frontali faciendae in confirmatione ; quia , licet suppleatur ex more et praecepto Ecclesiæ, non est tamen absolute necessaria confirmationi, et ideo dicit *:sed ut non necessaria habeatur repetita, seu* duplex *chrismatio.* Plura de isto canone scribunt Sambovius etex illo Gaspar Juenin, perfector Caroli W itasse, et Honorat. Tournely, qui lectionem Petri Aurelii, seclusa particula negante, praeferunt lectioni Sirinondi.

Obj. 5°. Ex probationibus nostris equidem colligitur chrismationcm esse necessariam confirmationi, non tamen ut ejus materiam essentialem, sed vel ut pariem integrantem , vel ut cæremoniam praeceptam : sic, quamvis mulli Patres meminerint chrismationis baptismalis, et quidem, ut Tertull. e< Cyrill. aliquem effectum spiritualem illi tribuant, non tamen sequitur quod sit pars essentialis baptismi. Ergo.

R. N. ant. 1° Quia traditio quam asseruimus loquitur de chrismatione tanquam de vero sacramento ; 2° in ipsa chrismatione sicut in impositione manuum constituit ipsum sacramentum ; 5° conceptis terminis vocat ipsam sacramentum nonsecus ac baptismum ; 4°vim ipsi tribuit conferendi Spiritum sanctum et gratiæ plenitudinem. Nihil autem horum de chrismatione baptismal!: quod si quidam ei aliquem effectum spiritualem tribuunt, non *ex opere operato, sed ex opere operantis.*

Jnsl. Quamvis ex traditione habeamus quod aqua sit vino permiscenda in sacramento eucharistiæ, non tamen sequitur quod sit materia hujus sacramenti. Ergo similiter.

/»'. *N. conseq.* Disparitas est, quod traditio semper apprehenderit et exhibuerit chrismationcm tanquam materiam confirmationis; vinum autem solum semper intellexerit esse materiam eucharistiæ, et aquam illi permiscendam requiri necessitate præcepti, non sacramenti.

Obj. 4°, Materia essentialis sacramenti debet esse eadem apud Graecos et Latinos· atqui chrismaGræconfûi differt a chrismate Latinorum: nam chrisma Latinorum conficitur ex oleo et balsamo tantum ; Graeci autem praeter oleum et balsamum triginta duas species aromatum seu herbarum fragrantium abhibent. Ergo.

J?. Solammixtionem balsami et olei apud Græcos esse essentialem, alias accidentales; quinimo my* ipsi possunt modo omnes illas herbas adhme.e. Quædam enim, ut observavit Berti,sunt ignotæ; aliæ plures, nonnisi ope variorum lexicorum auctorumque de plantis et herbis tractantium collatione , possunt dignosci.

Solvuntur objectiones contra manuum impositionem.

Cum eam solam requiramus manus impositionem quæ a chrismatione est inseparabilis, solutis argumentis contra chrismationem, videtur otiosum alia proponere contra impositionem manuum. Ut tamen scholæ serviamus.

Obj. 1° Eug.IV, in decreto Unionis,dicit : « Loco illius manus impositionis (de » quaAct.8)datur in Ecclesia confirmatio.» Innoc. III, cap. *Cum venisset,* ait: « Per » frontis chrismationcm manus impositio » designatur, quæ alio modo dicitur con» firmalio. » Cone. Moguntinum an. 1549, cap. 18 : « Hoc sacramentum, inquit, ab » initio sola manuum impositione exhibi» tum, mox sub ipsis temporibus Aposto» lorum ex eorum traditione, adhibita «chrismatis unctione, cœpit conferri.» Ergo nuns impositio manuum necinadæquate est materia confirmationis.

It. N. conseq. In nullo enim ex his testimoniis excluditur impositio manuum indistincta a chrismatione : alioquin excluderent chrismationcm, quam adstruunt. Sensus ergo decreti Eug. est, non quod res rei successerit, seu quod chrismatio posita sit loco impositionis manuum, ea exclusa (neque enim dicit *chrismatio,* sed *confirmatio')* ; sed quod nomen nomini successerit, hoc est, quod id quod dicebatur manuum impositio, nunc dicatur confirmatio : atque hoc confirmant ac aperte significant verba Innoc. III, dum ait « per frontis chris» mationem, manus impositionem desi• gnari quæ alio nomine dicitur confirma* » lio. » Audis non aliam rem, sed aliud nomen duntaxat. Unde conc. Senonense anno 1528, « Tunc inquit, impositionis ma» nuum, nunc confirmationis appellatum » est sacramentum. » Conc. Moguntinum supponit cum D.Th.Scoto et pluribus aliis, ApoMoloscx dispensatione divina aliquando confirmationem administrasse per solam manuum impositionem, communius tamen cum manuum impositione adhibuisse chrisrnalionem : ex quo nihil contra nos.

Inst. Multi tum veteres cum recentiores scriptores, inter quesip^e S. Th. pro materia confirmationis solam chrismalionem designant. Ergo.

It. Multos pariter solam manuum impositionem designare : unde sicut ex hoc non infertur quod hi chrismalionem excluserint, ita nec illi impositionem manuum ; sed utrique, data occasione, modo impositionem manuum, modo chrismalionem, modo utramque nominabant, præserlim cum per chrismationcm ab episcopo factam, intelligatur impositio manuumab ipsa chrismatione indistincta. Quantum ad D. Th. diximus supra ipsum in cap. 6 Epist. ad Heb. expresse nominasseimpo?itionem manuum.

Obj. 2° Apud Græcos ratum esse confirmationis sacramentum agnoscit Ecclesia : atqui Græci tam veteres quam recentiores non adhibent impositionem manuum, *ut patet* tum ex pluribus scriptoribus, tum ex eucologiis hujus ecclesiæ antiquis et recentioribus, editis a P. Goar et aliis, in quibus nulla fit mentio impositionis manuum , sed solius chrismationis : ergo.

II. ut ante 1° plures etiam ex Græcis nullam mentionem facere chrismationis, sed tantum impositionis manuum ; ex quo tamen male infertur chrismalionem ab ipsis fuisse negatam; 2°inEucologiiset quibusdam scriptoribus Græcis non fit mentio impositionis manuum, quia alia non adhibetur nec est necessaria absolute quam quæ includitur in ipsa chrismatione : unde nominata explicite chrismatione, nominatur implicite manuum impositio.

Inst. cum Sirmondo. Ridiculum prorsus ac absurdum est unctionem vocare manus impositionem, quia fit per manum : pari jure unctio verticalis in baptismate, et extrema infirmorum poterunt diei impositiones manuum.

It. 1°quod ridiculum et absurdum videtur Sirmondo, in S. Scriptura aperte innui : scribit enim Marcus, c. 7, quod , cum adduxissent ad Jesum mutum e' surdum, *deprecabantur eum, imponat illi manum* Jesus *misit digitos suos in auriculas ejus... et tetigit linguam ejus.* Hoc ergo erat imponere manum; 2° id neque visum fuit ridiculum et absurdum Rupcrlo

et llugoni viet, seu potius S. Sylvestre : refert enim Rupertus 1.1 de divinis Officiis, c. IG, et Hugo, 1. 2 de Sacram, p. 7, c. 5, quod « Sylvester papa construit ut baptizatum presbyter in vertice chrismate liniât, propter occa-ionem transitus mortis; ne propter absentiam episcopi et difficultatem eum consequendi, sine manus impositione baptizati migrent. » Audis unctionem bapllsmalem dici impositionem manuum, et gerere similitudinem impositionis confirmatoriæ. Fatendum tamen neque unctionem verticalem in baptismate, neque extremam infirmorum communiter vocari impositionem manuum : quia nunquam impositio manuum habita est pro materia istorum sacramentorum, sicut habita est pro materia confirmationis. Unde Petrus Aurelius in suo Orthodoxo contra Sirmondmn p. 1,c. 7 : « Manus impositio, » inquit, fronti unctionis admixta, in cam » quodammodo transit ; unde minime mi»rum, si nomen ei suum conferat, quæ » illi seipsam contulit: quod cum de vertis unctione dici nequeat, male paria fa» cil(Sinnondus)quælongedispariasunt.»

Adde unctionem frontalem, prout fit a pluribus episcopis, dum nempe pollice tangunt frontem chrismate reliqua manu capiti imposita, esse aperte et distincte manus impositionem.

ARTICULUS III.

Utrum balsamum sit necessario permiscendumoleo necessitate sacramenti?

Esse necessarium necessitate prærepti saltem ecclesiastici, nemo negat ; id enim et Florentinum et omnia ritualia praecipiunt. Esse autem necessarium necessitate sacramenti, negantCajetanus, Soto, Estius, Juenim, Witasse, Tournely, etc. Contra quos, Q.72a.2 o.in 4. d.7. q. I. a. 2. q.2. op. 5. et 4. c. pent. c. 60 — *Dico.* Probabilius est balsamum esse necessario permiscendum oleo, necessitate sacramenti. Est communior cum Auctore.

Esse D. Th. locis cit. in margine non videtur dubium. Nam 1° in 4, dicit quod *materia confirmationis est oleum balsamatum.* 2° Qiiauno aliis locis cit. dicit chrisma esse materiam hujus sacramenti, semper loquitur de chrismate secundum usum Ecclesiae, quod conficitur ex oleo et balsamo. 5° Cum hic sibi quarto loco opposuisset balsamun non inveniri ubique, et ex eo intulisset non esse materiam sacramenti, non consedit *conseq.* ut debet concedi in sententia adversariorum, negat e contra, et respondet sufficere quod possit facile ad omnia loca deferri, quia confirmatio non est tantx necessitatis sicut baptismus.

Prob. 1° ex conc. Florent, in decreto Unionis sic definiente : «Secundum sacramentum est confirmatio, cujus materia est » chrisma confectum oleo, quod nitorem si3 gnificat conscicnliæ, et balsamo, qiioci » odorem significat bonæ fainæ, per epis« copum benedicto. » Materia autem sacramenti est ipsi essentialis, et sine ea non subsistit. Ergo.

Despondent 1° quidam ex adversariis, hoc decretum datum fuisse jam dissoluto concilio, sicque non esse decretum concilii, sed summi pontificis : volunt namque dissolutum fuisse concilium quando Orientale.*· discesserunt, antequam Armeni, pro quibus editum fuit decretum, advenirent; hujusque testes proferunt Spondanum ad an. 1459, et Pallavicinum p. 1, 1. 6, c. 2.

Sed contra. Imprimis et si foret decretum solius pontificis, non ideo esset contemnendæ et infirme auctoritatis Verum esse totius consilii nondum dissoluti certo certius constat, tum ex initio decreti, ubi legitur latum *sacro approbante Florentino concilio,* cum ex fine, ubi legitur : «Datum » Florentiae in publica sessione synodaliso» lemniter in ecclesia majori celebrata, an» no Domini 1459, decimo kalendas decem» bris, pontificatus nostri anno nono. » *Ne*que id negant Spondanus et Pallavicinus, sed e contra expresse testantur. Spondanus ad eumdem annum 1459, ubi relatis posterioribus verbis decreti mox laudatis, « Inde » percipies, inquit, non una cum Græco» rum discessu dissipatam esse, quod multi » crediderunt, synodum Florentinam, sed » porro continuatam cum Patribus Latinis ; » nec vero hoc solum anno, verum etiam » tribussequentibus.»Pallavicinuseod. 1.6, n° 12, observat legatosconc.Tridexit. contra Clodiensem episcopum dixisse, « Falli eos » qui Florentinae synodi exitum anno 1459 » tribuebant.... Revera 1res insuper annos » perstitisse synodum illam Florentiae.» Neque id dicitur tantum, sed praeter textum ipsum decreti, probatur insuper ex autographis servalis Romae in arce S. Angeli,

tic quibus legendi sunt Pallavicinus ibid, cardinalis de Morte, torn. 15, Conc.ctRaynaldustom. 18, Annal. Eccles. ad an. 1442.

Respondent 2° concilium non explicare nec statuere an belsamum sit necessarium necessitate sacramenti vel præcepti tantum; item neminem latere quæcumque eo in decreto proscribuntur circa materiam et formam sacramentorum, non esse necessaria ad eorum substantiam, v. g. aquam debere calici misceri. Similiter agendo de verbis consecrationis, refert Eugcnius ea omnia ijiiæ in ecclesia Latina proferri solent, quæ tamen omnia et singula non sunt absolute necessaria ad essentiam consecrationis : ita Tournely. Addunt alii ; Eugenium etiam pro materia ordinis assignasse porrectionem instrumentorum, cum tamen juxta pluies materia hujus sacramenti sit manuum impositio.

Sed contra. Ad primum. Hoc ipso quo concilium definit materiam hujus sacramenti esse chrisma confectum ex oleo et balsamo, aperte significat quod sine alte- ntiO non erit materia sacramenti. *Ad serandum.* Non dicit concilium mixtum ex qua et vino esse materiam cucharistix,sicut dicit confectum ex oleo et balsamo esse materiam confirmationis ; sed dicit materiam consecrationis esse vinum *de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima adhiberi debet.* Quæ duo sunt valde diversa. *Ad tertium.* Falsum est decretum de verbis consecrationis, referre omnia verba qnx in ecclesia Latina proferri solent; id enim solum (ubi agitur de forma eucharistiae) legitur : « Forma hujus sacramenti sunt » verba Salvatoris, quibus hoc conficitsacra- » mentum; sacerdos enim, etc. » *Ad quartum.* Sunt innumeri theologi qui sustinent ex ipso decreto porrectionem instrumentorum esse materiam ordinis in ecclesia Romana, quidam totalem, quidam partialem; quamvis apud Græcos manuum impositio sit materia. Ratio autem hujus diversitatis est, quia Christus hujus sacramenti materiam non determinavit in specie, sed in genere de quo dum de ordine : sed interim nihil inde contra nos.

Prob. 2° *conclusio.* S. Dionysius c. **4** Hierarch. Eccl. « Dicimus, inquit, quod un- » 'menti compositio est collectio quxdam * bene spirantium materiarum >, b.il.-amum verosimilius intclligens. Idem Clemens I Rom. I. *7* Constit. c. *11* ; S. Irenæus 1. 1 contra Haeres. c. 18, de. Gno ticis ritus catholicorum xmulantibus, scribit baplizatos ab illis inungi *balsamo.*

S. Greg. sæculo sexto, in suo Sacramentario, et Greg. Turon cod. sæc. I. 4 de Gloria Martyrum, fatentibus ipsis adver-a-riis, hanc olei et balsami mixtionem commendant. Ordo Rom. ante sxculum nonum editus, pontificalia et ritualia omnia, tam vetera quam nova, omnes ferme scholastici et eorum duces mentionem faciunt balsami non secus ac olei tanquam materix partialis confirmationis : ct dum aliquando oleum tantum nominant, non intelligunt oleum simplex, sed oleum mixtum, sumpta denominatione a majori quantitate quæ est olei.

Prob. 5°. Secundum constantem et perpetuam in Ecclesia traditionem, materia essentialis confirmationis est chrisma, ut ex dictis constat : atqui chrisma non est oleum simplex, sed, ex usu Ecclesix, ex mixtum ex oleo e< balsamo; et secundum nominis significationem, est compositum ex oleo et fragrante aliqua materia : cliri-ma enim latine redditur *unguentum.* « Unguentum » autem, inquit Ambros. Calepinus, non » est illa compositio tenax, qua chirurgi » utuntur ad curanda vulnera, sed commix- » tio diversorum odorum, addito oleo aut « balsamo, aut aliquo pingui ad ungenda » corpora; gatlice, *parfum.*» Jam quæro ex qua alia fragrante materia fieret hæc mixtio quam ex balsamo, quod , fatentibus adversariis, a sæc. sexto universa adhibet Ecclesia : quo enim fine sæc. sexto fuisset immutata? a quo fuit immutata?quis reclamavit contra innovationem in re tanti momenti, contradicente priore traditione? Ergo.

Sob tintur objectionei.

Obj. 1°. Sex primis saeculis, nullus sive Græcorum sive Latinorum meminit balsami pro materia confirmationis; ergo non est verisimile illud esse ejus materiam.

7l 1° *posse negari ant.* Nam. S. Dionysius implicite, et S. Irenæus explicite illius meminerunt. 2. *D.* (ihLNuKus meminitexplicite, *transeat;* implicite, ΛΓ. Memine-runt enim chrismatis, quod ex usu Ecclesiæ sccqndum nominis significationem importat compositum ex o'eo ct balsamo, ut dictum est.? *y.covseq.S.* enim Gregorius

«t alii, qui sexto sæculo balsami meminerunt, illud non ut rem novam et a se inventam, sed ut a majoribus per traditionem acceptam protulerunt: non assignari potest primus ejus auctor, nec quisquam habet potestatem in Ecclesia statuendi id quod secundum concilia ^pontifices, insigniores scholasticos, habetur pro materia sacramenti.

Obj. 2°. Innoc. Ill, cap. *Pastoralis,* Extra. I. 1, tit. de Sacramentis non iterandis 16, dicit : «Nos consulere voluisti, an permitti debeant ministrare qui sine impositu tione manuum fuerit ad ordinem subdiaconatus assumptus; et si confirmationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate, sed oleo definitus. Ad quod breviter duximus respondendum, quod in talibus non est aliquid iterandum, sed caute supplendum quod incaute fuerat prætermissum.» Ubi supponit id quod fuit prætermissum non esse essentiale, alioquin fuisset nullum sacramentum et iterandum.

*/1.*1° hoc argumentum, quod est præcipuiim adversæsententiæ fundamentum, militare contra plures ex objicientibus, qui tenent impositionem manuum esse materiam saltem partialem ordinis, quem tamen pontifex dicit pariter non esse iterandum si defuerit impositio manuum. Itaque.

K. 2° quod sensus hujus decretalis sit, non esse iterandum solemniter et cum cæremoniis sacramentum, sed supplendum caute et secreto quod iuerat omissum. In confirmatione autem omissum fuerat chrisma, quod non est sine balsamo, neque vera fuerat forma prolata ; ergo in totum supplendum erat, sicque denuo conferendum erat. Similiter in ordine, impositio manuum omissa, erat supplenda non ut materia, sed ut cærcmonia accidentalis, saltem juxta plurimos. Responsio enim pontificis, cum sit una generalis ad duas quxstiones, debet singulis applicari proporlionaliter et secundum exigentiam cujusque : in confirmatione omissum fuerat quid substantiale, et id erat supplendum; in ordine aliquid accidentale , ct id era· etiam supplendum. E' bæc est communis interpretatio canonistauin Innoc. Panorm. Ostiensis, etc.

Paulo aliter, nec male, interpretatur exiius Sylvius. Pontifex, *inquit,* respondet entraîner quod in ejusmodi sacramentis. cum characterem imprimant, nihil esse iteranduin ; non substantiam, quki sunt initerabilia; non cæremonias, qilia sufficit illas semel adhibuisse; sed caute supplendum esse quod incaute omissum fuerat : atqui in eo de cujus confirmatione quærebatur, omissa fuerat unctio chrismatis ex oleo et balsamo confecti : ergo illa supplenda erat. In eo autem de cujus ordinatione quærebatur,omissa erat impositio manuum· ergo et hæc supplenda erat, sive sil essentialis, sive non. Ferme in idem redit.

' *Obj.* 5° .Materia sacramenti debet esse communis et obvia : atqui balsamum verum, vel non amplius reperitur, vel saltem est rarissimum ; scribit enim Plinius 1. 12, c. 25 : « Balsamum uni terrarum Judæ concessum, quondam in duobus tantum hortis, utroque regio. » Et I. 26, c. 52 : « Fastidit balsamum alibi nasci.» Atqui vastati sunt illi duo horti : ergo periit naturale balsamum. Ita Kemnitius.

2- 72. a. 2. od 4.— 7?. 1° *majorem esse veram* de sacramentis absolutæ necessitatis, utest baptismus: ad confirmationem autem quæ non est tantæ necessitatis, sufficit quod ejus materia facile possit ad omnia loca transferri.

2°7V. *min.* Quod enim dicit Plinius, non ad sua, sed ad anteriora tempora est referendum; siquidem ipse ibid, dicat: «Serit nunc eam fiscus, nec unquam fuit numerosior aut procerior. » Et teste Josepho 1. 4 Antiquit. c. 1, et 1. 1 de Bello Judaico c. 7 ; llieron. in cap. 27 Ezech. Strabone 1.16,frequentissimum est balsamum in Palæstina et Arabia : et nunc ex ludiis magna copia ad nos defertur.

Si dicas balsamum Indicum esse adulterinum et a Palæslino diversum ; ideoque necesse fuit quod pontifices dispensarent ut loco veri balsami substitueretur, quod aperte indicat non esse materiam necessariam sacramenti.

Jt.JV. assumptum. Licet enim balsamum Indicum in colore differat à Palæslino, non tamen in substantia et virtue, testimonio peritissimorum medicorum; ve) dic differre sicut vina diversarum regionum, quæ semper sunt vina. Ideoque pontifices non dispensaverunt in ejus usu. sed permiserunt illud adhiberi, quia erat verum.

/nsl. Saltem na-cenle Ecclesia, Apostoli, qui erant pauperes, nun habebant unu·

I

emerent balsamum , quod magni æstirnatur. Ergo.

//. apostolos fuis«e pauperes in particulari, in communi autem sufficienter divites ut emerent balsamum, cujus Palæstina erat ferax tunc tenqioris, ut dictum est.

Urgebis. Cum magnæolei quantitati parum balsami admisceatur, potest contingere quod solo oleo fiat unctio, sicque nullum sit sacramentum , si balsamum sit de necessitate sacramenti : hoc autem est inconveniens. Ergo.

/.'.tantam esse activitatem et efflnentiam balsami, ut parva quantitas brevi et facile pervadat omnes partes olei.

ARTICULUS IV.

Utrum sit de necessitate sacramenti quod chrisma sil ab episcopo benedictum?

Suppono esse necessarium saltem necessitate præcepti ecclesiastici quod chrisma sit benedictum, idque ab episcopo ; ita enim docent et praescribunt Patres, Sacramentarium S. Greg. Pontificale et Ritualia tam Graecorum quam Latinorum, et maxime Florent, jam laudatum.

At qnæslio est 1° utrum benedictio seu consecratio sit de necessitate sacramenti, ita ut collatum sine chrismate benedicto sit nullum; 2° utrum pariter sit de necessitate sacramenti quod haec consecratio fiat ab episcopo, sic, ut non possit simplex sacerdos ex dispensatione papae illam perficere. Secunda quaestio involvit primam ; stat enim chrisma debere benedici, si probetur esse necessario ab episcopo benedicendum seu consecrandum. Unde

Dico. Probabile est esse de necessitate sacramenti quod chrisma sit ab episcopo consecratum, ita ut simplex sacerdos non possit etiam ex dispensatione pontificia illud valide consecrare.

Est communior antiquorum scholasticorum, cui contradicunt Scotistæ cum suo duce ‹ t plures rccentiores, etiam quidam Thomislæ.

Videtur tamen esseD.Th.Nam postquam hic art. 5, in arg. s. c. et ad 5, formaliter dixit requiri ad sacramentum quod chrisma sit benedictum ab episcopo, sibi primo loco objicit hoc argumentum : Non est *de necessitate baptismi* quod aqua sit consecrata ; ergo nec est *de necessitate confirmationis* quod chrisma sit *per episcopum consccra-tum.* Non respondet concedendo totum, sicut debuisset concedere si censui^t cutB adversariis ; hoc enim ipsi argumento utuntur pro sua sententia; sed *concedit ant.et negat, conseq.* disparitatemque exhibet in corpore articuli,quod aqua prius fuerit consecrata a Christo vel tactu sux carnis, **vel** baptismum ministrando, non vero chrisma, ut mox amplius dicam in argumento a ratione, quod est S. Doctoris.

Prob. 1° ex laudato decreto conc. Flor, pro ArmcniSjUbi definitur eodem tenore materiam sacramenti confirmationis esse chrisma benedictum ab episcopo, quo definitur esse chrisma confectum ex oleo et balsamo. Et infra dicit quod, licet legatur aliquando per apo^tolicæ Sedis dispensationem , simplicem sacerdotem confirmationem administrasse, hoc tamen debuerit fieri *in chrismate per episcopum confecto;* aperte innuens quod, licet pontifex possit dispensare quoad ministrum hujus sacramenti, non tamen quoad ministrum consecrationis chrismatis.

Conc. Carthag. 5, can. 56 : « Presbyter » inconsulto episcopo virgines non conse- » cret; chrisma vero nunquam conficiat. » Ergo nec consulto episcopo. Idem conc. Wormatiense, can. 2 : « Soli episcopo hæc » dignitas concessa est. »

Prob. 2° ex constanti et perpetua praxi Ecclesia*, quæ constat ex S. Dionysio de Eccl. Hierarch., ex Innoc. I ad Decentium ; conc. Carthag. 2, can. 5; Hispal. 2, can. 7; Tolet. 1, can. 20; Braccarensi 1, can. 57 ; Tertull. de Bapt. Cypr. Epist. 70; Optato 1.7; Cyrillo Catechesi 5; S. Leon. Epist. ad episcopos Germ, et Gallix ; ex Sacramentario S. Greg. Ordine Rom. Pontificali et omnibus ritualibus : qui omnes tradunt benedictionem chrismatis solis episcopis licere; quod cum aliter factum nusquam certo legatur, probabile est id esse de necessitate sacramenti. Adde Clementem VI in Litteris ad patriarcham Armenorum apud Raynaldum ad an. 1551, in quibus inter plura sic interrogat: « Primo de consecratione chris- » matis, si credis quod per nullum sacer- » dotem , qui non est episcopus, potest » chrisma rite et debite consecrari ? ∎

Accedit ratio congrua. Priusquam res aliqua permanens et corporea, de se indifferens, applicetur ad causandam instrumentaliter gratiam, convenit ut fiat aliquo iuo-

do sacra, eleveturque ritu religioso ad rationem instrumenti gratiæ : ergo materia sacramenti quæ non fuit a Christo ipso usu aut ejus tactu consecrata, congruenter debet consecrari, idque per episcopum qui gerit in Ecclesia personam Christi. *Subsumo.* Atqui licet Christus consecraverit materiam baptismi vel illius usu, vel tactu carnis suæ in Jordane, et materiam eucharistiæ illam conficiendo, non tamen materiam confirmationis, quam nunquam administravit : ergo.

Solvuntur objeetionei,

Obj. 1° Cone. Tolet. 1, can. 20, sic statuit : « Quamvis pene ubique custodiatur ut » absque episcopo chrisma nemo conficiat, » tamen quia in aliquibus locis vel provin- » ciis presbyteri dicuntur chrisma confice- » *re,* placuit ex hac die nullum alium nisi » episcopum chrismaconficere. «Concilium non declarat irritam consecrationem chrismatis factam a presbytero ; neque ad jus divinum recurrit, sed ad usum et legem. Ergo.

II. N. conseq. Hoc enim canone tantum significatur ex ignorantia vel negligentia presbyteros in quibusdam locis consecrare chrisma, quod factum etsi non irritum declaret synodus, neque tamen ut legitimum approbat; sed ccontra videtur improbare, legem antiquam id prohibentem innovando. Hunc autem esse sensum concilii co probabilius arbitror, 1° quoti Montanus qui an. 531 secundo concilio Tolet. præfuit, in Epist.ad Theoribium, presbyteros qui consecrabant chrisma, damnet præàumplionis dementiæ, asseratque « jus consecrationis » chrismx ab initio fidei catholicæ tantum ▪ pontificibus debitum. » 2° Quia in hoc canone non agilur de confirmatione nec dc confirmationis materia , sed de chrismate baptismali, seu quo unguntur baptizati in vertice ; prosequitur enim canon : · Et per » diœcesim destinare; ita ut singulis eccle- » siis ad episcopum ante diem Paschx dia- » coni destinentur aut .ubdiaconi¸ut con- » fertum chrisma ab episcopo destinatum » ad diem Paschx possit occurrere.» Quod aperte intelligitur de chrismate quo fit unctio in baptismo. Equidem scio idem ut:jusque unctionis esse chrisma; sed verisimile est quod, sive ex ignorantia sive cx negiigentia, j : rmi«sum aut introductum luerit, quod presbyteri, qui unctionem baptisma- t lem faciebant, etiam hujus unctionis chrisma abusive conficerent : quem abusum tollens synodus, statuit in chrisma a solis episcopis consecretur, et ad singulas ecclesias suæ provincia: destinetur. «

Neque obstat quod in eodem canone subdatur: « Episcopo sane certuin est omni » tempore licere chrisma facere ; sine au- » tem conscientia episcopi nihil penitus fa- » ciendum. » Non enim significatur iis verbis quod , consentiente episcopo, presbyteri possintchri<ma conficere, sed etiam in his qua: ipsis concessa sunt, pendeant ab episcopis.

Obj. 2° Qui potest majus, potest et minus : atqui simplex sacerdos potest consecrare eucharistiam, quod est quid maximum : ergo *a fortiori* chrisma, quod est quid minus. Item pontifex potest concedere simplici sacerdoti facultatem confirmandi: ergo *a fortiori* consecrandi materiam confirmationis; majus est enim sacramentum conficere quarti ejus materiam præparare.

It. laudatum adagium non currere in iii quæ pendent ex institutione divina : alioquin sequeretur quod simplex sacerdos posset cx dispensatione pontificia conferre sacros ordines; e-t enim quid minus quam conficere, eucharistiam. Imo sequeretur quod posset et ordines et etiam confirmationem atque consecrationem chrismatis sine dispensatione perficere, quia potest sine dispensatione eucharistiam conficere. Aliunde disparilas est inter collationem sacramenti confirmationis et consecrationis chrismatis, quod aliquando possit deferri chrisma quo non poscet episcopus personaliter proficisci ; sicque est ratio concedendi unum, et non alterum. Adde quod sit majus concedere ulrinnque, quam unum tantum.

Obj. 5° Summi pontifices aliquando dispensarunt ut simplex sacerdos chrisma conficeret : ita concessit Eugenius IV Fratribus Minoribus in Scythia et Moldavia, bulla *Sacræ religionis,* relata a Wadingo juxta autographum Vaticanum, ut ipse testatur torn. *ii* Annal. Minorum. Ita refer' P. Francisais llenno.

R. T* plores huic bulls fidem detrectare, i ttn quia non reperitur in bullario ordinario, t :m quia aperte contradicit menti Euge.iii IV' in cone. Florent. Unde putant sistendum conclusioni, donec facium aut bulla probetur, */t.* 2° supposito facto seu bulla,

pontificem secutum fuisse sententiam sib probabilem : quod non obstat conclusioni nostræ, quam posuimus ut probabilem tantum.

ARTICULUS v.

Quadam leviores quœstiones circa materiam confirmationis compendiose resolvuntur?

Petes 1° utrum sit de fide chrismationem esse de necessitate sacramenti ?

R. ita sentire Suarein, Valentiam, Sylvium et phircs alios, praesertim propter decretum concilii Florent, et canoncm 2 sess. 7 concilii Trid. Alii vero, viros meritissimos opinionem contrariam defendentes, aliqua censura notare non audent, sed temeritatis tantum arguunt.

Quantum ad mixtionem balsami et benedictionem episcopi, cum liæc, proposuerimus ut probabilius et probabile, neutrum œstimamus esse de fide.

Petes 2° cx quo oleo debeat confici chrisma?

Q. 72. a. 2nd 3.—*R.* Ex solo oleo olivarum, non oleo vel nucum vel amygdalarum, etc. idque dc necessitate sacramenti, i® Quia solum oleum olivarum dicitur proprie et simpliciter oleum, ac maxime habetur in usu hominum, ubi haberi potest : (piilibctautem alius liquor nominatur oleum ex ejus similitudine, secundum quid ct cum addito, nempe oleum nucum, oleum amygdalarum, etc. nec est in usu communi nisi in supplementum apud eos qui bus deestoleum olivarum. 2° Quia proprie tales olei quibus significatur Spiritus sane tus, magis inveniuntur in oleo olivarum quam in quolibet alio oleo; oliva enim semper frondibus virens, virorem et misericordiam Spiritus sancti significat ; et ideo Ecclesia in confectionem chrismatis nunquam aliud oleum nisi olivarum adhibuit.

Petes 5° in qua parte corporis debeat fieri chrismatio ?

R. debere fieri necessario necessitate sacramenti in fronte. Constat cx perpetua Ecclesia* praxi, quam testantur Tertull. I. de Præscript. c. 40; conc.2œcmnen. can. 7;S.CyrillusJerosol. Catechesis; Innoc. I ad Decentium c. 5; S. Greg, in S.icr.mientario, ct omnia ritualia ; tandem cone. Florent, in decreto Unionis. Græci vero non solum frontem, sed et oculos, aures , os, pectus ungunt : sed sola unctio frontto **est** essentialis.

ibid. a. 9. o. — *Ratio est;* quia homo in hoc sacramento accipit Spiritum «anctum ad robur, ut inter adversarios fidei fortiter Christi fidem confiteatur: unde convenienter signatur in fronte signo crucis propter duo. Ie Quia in>ignitur signo crucis, quasi miles signo ducis, quod debet esse evidens et manifestum: interautem omnia corporis humani membra, maxime frons manifesta est, quæ fere nunquam obtegitur; et ideo confirmatus signatur in fronte ut in manifesto demonstret se esse christianum. 2" Quia aliquis impeditur a libera confessione nominis Christi propter duo, scilicet propter timorem et propter verecundiam : ulriusque autem horum signum maxime manifestatur in fronte propter propinquitatem imaginationis, et quia spiritus a corde directe ad frontem ascendunt; unde verecundati erubescunt, timentes autem pallescunt. Et ideo in fronte signatur chrismate, ut neque propter timorem neque propter erubescentiam nomen Christi confiteri praetermittat.

Petes **4-** utrum chrismatio debeat fieri in modum crucis?

Ibid, ct a. 4. o.—*R. affirmative,\( ](\ut* probabilius necessitate sacramenti ; quia praeter Patres et ritualia quæ requirunt signum crucis, si abesset, non vocificaretur forma, *Signo te signo crucis,* etc.

Petes 5° quo tempore liceat consecrare chrisma ?

R. Videtur ex conc. Tolet. 1, can. 20, licitum fuisse olim omni tempore consecrare. Nunc autem non consecratur nisi setnel in anno, foria quinta hebdomadæ Majoris.

Petes 6° qui sint ritus consecrat‘onu chrismatis?

Λ. praecipuos esse sequentes. 4» Pra.missis precibus, fit signum crucis super oleum et balsamum.2° Episcopus aliquoties inhalat super chrisma, ut praescribitur iu Sacrainenlario S. Greg. et in Ordine Kotn. idque significat Spiritum ‘«netum, qui datur in confirmatione. 5° Episcopii'· et presbvteri comites salutant chrisma his verbis: //er, *sanctum chrisma.* Ilæc autem salutatio non est absoluta ad ipsum chrisma physice et in se consideratum, sed est relativa ad Christum cujus chrisma est «vm-

bolum. Quamvis aliunde non sit insolitum salutare res inanimatas in signum lætiliæ , sicut S. Andræas salutavit crucem, dicens · *Salve, crux.* Immerito igitur hæretici hunc duplicem ritum sugillant tanquam superstitiosum. 4° Quotannis presbyteri tenentur petere a suo episcopo novum chrisma, veteri combusto. Nec potest episcopus secundum canones quidquam ab illis petere pro emptione balsami.

ARTICULUS VI.

Qua? *sit forma confirmationis?*

Diversitas opinionum circa formam confirmationis sequitur ex diversitate opinionum circa ejus materiam. Qui reponunt materiam adæquatarn confirmationis in impositione manuum , quae sita est in extensione manuum versus confirmandos, orando ut in eos descendat Spiritus sanctus, non aliam formam agnoscunt quam orationem *Omnipotens sempiterne Deus ,* etc. quæ hanc manuum extensionem comitatur. Verba autem quæ profert confirmans ungendo, dicunt esse tantum formam accidentalem. Ita Sirmondus, Sambovius, Juenin, etc.

Qui hanc præviam manuum impositionem existimant esse tantum materiam inadæquatarn, et simul cum unctione constituere totalem materiam confirmationis, ttiam dicunt orationem quæ comitatur islam manuum impositionem esse formam partialem, et constituere totalem simul cum verbis quæ proferuntur in unctione, scilicet *Signo Ic signo crucis,* etc. Ita Natal. Alex, card. Gotti, Tournelv, etc.

Qui tandem materiam totalem confirmationis reponunt in uncliODeet manuum impositione ab unctione indistincta, iii formam adæquatarn cQftstitmmt in verbi* prolatis ungendo, scilicet, secundum Latinos, *Signo te signo crucis,* etc. secundum Græcos, *Signaculum doni Spiritus sancti.* Ita cum auctore communius tam veteres quam recentiores. Cum quibus

Dico 1° Oratio prævia ad unctionem non est forma sive totalis sive partialis sacramenti confirmationis.

Prob. 1° Ideo laudati prius theologi assignant hanc orationem pro forma totali vel partiali confirmationis, quia materiam hujus sacramenti reponunt totaliter vel partialiter in impositione manuum prævia ad unctionem : atqui in hoc errant, ut probavimus ai . 2 hujus dissert. Ergo.

2° Illa oratio aliquando prætermissa est in confirmatione : <>rgo non potest dici forma essentiali··. *Prob. ant.* exSacramentario monasterii Moysaccnsis annorum 800, edito cum pluribus aliis a D. Martene, cap. 2, a. 2, in quo nulla alia oratio legitur quam quæ recitatur post confirmationem peractam : *Deus qui Apostolis tuis,* etc. Ergo.

5° Ista oratio prævia aliquando recitabatur immediate post baptismum a presbytero baptizante , antequam episcopus accederet ad confirmandum, ut constat ex codicibus probatis apud eumdem .Marlene, a. 5, in quibus hæc oratio reperitur cum ordine baptismi, et post aliquot folia legitur ordo confirmationis, et ideo omissa est in Sacramentario Movsacensi : forma autem ab alio quam a confirmante prolata, non potest dici essentialis forma confirmationis. Ergo.

4" In Eucologio quod refert D. Martene tom 1, I. 1 de Ritibus, hæc oratio recitatur in una ecclesia ubi perfectus est baptismus, et confirmatio confertur in altera : difficile est autem ex hac duplici actione in diversis locis unam moralem intelligere.

5° Tandem, ut diximus, admittuntur ad confirmationem qui absentes erant dum pronuntiaretur hæc oratio cum manuum impositione.

2 72. a **i,** o — *Dico* 2° Forma legitima sacramenti confirmationis apud Latinos est hæc : *Signo* seu *consigno te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti,*

Prob. 4° ex jam sæpe laudato decreto Florent, iri quo forma hujus sacramenti iisdem omnino verbis exprimitur.

Quoad id quod reponunt, decretum illud non habere vim definitionis concilii, quia fuit latum jam dissoluto concilio, impugnatum est supra a. 5. Addit ulterius Tournely, decretum non definire an sit forma essentialis, an tantum integrans aut cæremonialisex præceplo. At mirum foret, concilium definivisse formam accidentalem et cæremonialein, et siluisse de essentiali; nullam enim aliam profert : idue fuisset Armenos instruere, an potius decipere? Item aliorum sacramentorum assignat formas essentiales, quidni confirmationis?

Prob. 2° *et magis impugnatur responsio Tournely.* Illa forma debet censeri es»

sentialis, quæ determinat materiam ad significandum et producendum effectum sacramenti, ejusque causam principalem exprimit: atqui talis est forma assignata : ergo. *Prob. min.* idfectus confirmationis est ut homo insigniatur signo militiae Christi, sicut milites insigniuntur insigniis ducis; et hoc significatur, cum dicitur, *Signo te signo crucis,* in quo Christus Rex noster triumphavit. Alter effectus confirmationis esi robur spirituale ad fortiter pugnandum contra hostes fidei, eamque sine timore et rubore confitendam, et hoc significatur, cum dicitur, *Confirmo te chrismate salutis.* Causa principalis horum effectuum est sanctissima Trinitas, quæ exprimitur cum dicitur, *In nomine Patris,* etc.

Prob. 5° Quamvis hæc forma non reperialur integra in S. Scripturis et antiquioribus Patribus, quia, ut jam dixi et dream, sacratiora mysteria occultabant infidelibus, ne illa irriderent aut profanarent, colligitur tamen ex variis locis. Confirmandi ei signandi meminit Apostolus, 2Cor. c. 1, cujus verba retulimus a. 2, *in so', prima: obj.* ex quo loco S. Ambros. 1. de iis qui initiantur c. 7, confirmatum sic alloquitur : « Repete quia accepisti signaculum spiri- » luale... signavit te Deus Pater,confirmavit » te Christus Dominus, et dedit pignus Spi- » ritus in corilYbus tuis. » Chrismatis plures antiquos meminisse liquet ex art. 1. Signi crucis autem meminerunt Tert. I. de Præscript. c. 40; S. Aug. in Ps. 141 : expressionis trium personarum SS. Trinitatis idem S. Aug. Serm. 99 de Diverts cap. 2; Ordo Hom. Alcuinus in officio sabbati S. Adde usum Ecclesia*., cujus non potest assignari initium vel primus auctor.

Dico 5° Forma legitima confirmationis apud Græcos est hæc : *Signaculum doni* seu donationis *Spiritus sancti.*

Prob. 1° Eucologium Græcorum editum a P. Goar, aliud manuscriplum Cryptoferratx quod tribuitur Bessarioni, et aliud Barberinum, non aliam formam exhibent. Et Grxci etiam orthodoxi nunc non solum in Oriente, sed etiam Romx sub oculis papa* diam formam non adhibent : ergo vel e-t legitima, vel non est sacraipen? im confirmationis apud ipsos ; quod dici non pote-l.

Confirmatur. Quoties actum e*t de unione Græcorum cum Latinis cl de materiis inter ipsos controversis , nunquam Latini objecerunt Gra*cis nullitatem sux fonnx, quamvis Marcus Ephesiim- in conc. l ior, exposuisset Græcos confirmare sub hac forma. Imo congregatio cardinalium ab Urbano VIII ad examen Ritualis Graecorum deputata, circa materiam et fornum confirmationis nihil innovandum censuit, ideoque recusum ex hoc capite integrum.

Prob. 2° Ilxc forma, non secus ac forma Latinorum, significat effectum sacramenti; per *signaculum* enim significatur character, per το *doni Spiritus sancti* significatur gratia roborans ad fidem confitendam. Item importatur tacite seu practice actio confirmandi, persona confirmans et confirmata , quia cum dicitur, *signaculum doni,* etc. secundum proprietatem linguægræcæ,idem est ac *ecce* donum,quod implicite cl practice significat, *do tibi,* vel flatur libi per meum ministerium donum : sicutsi quis manu porrigens nummum pauperi, dicat, *Ecce nummum,* sensus est, Do libi nummum.

Solvuntur objectione/.

Obj. 1° Forma confirmationis est deprecatoria, Act. S: *Orabant pro eis, ut accipe* rent Spiritum sanctum.* Atqui hæc forma, *Signo te,* etc. non est deprecatoria: ergo.

Jl. 1° *JV. ant.* Legitur quidem Aci. 8, Apostolos orasse pro Samaritanis, ut acciperent Spiritum sanctum, sed non legitui hanc orationem fuisse formam sacramenti; quin potius contrarium innuitur, cum non orationi, sed impositioni manuum tribuatur Spiritus sanctus, ibid. *Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum.* Et cap. 19, nulla orationis mentione facta, *Cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos.* */I.* 2* TV. *min.* De qua in resp. secunda ad sequentem instant.

Inst. SS. Paires, Cypr.ad Jubaian. Ambros. 1. 5 de Sacram, c. 2 ; S. Aug. I. 6 de Trinit. c. 26, anobissupi rius laudati, scribunt Spiritum sanctum conteri i peroratiorem et manuum impositionem. I rgo.

/i. 1° Quando Patres tribuunt Spiritum sanctum orationi in confirmatione, exprimunt illius ritum, non formam,seu tribuunt Spiritum sanctum orationi **ut** reparationi, non ut formx : sicut cum dicunt eucharistiam oratione consecrari, sai corpus Christi confici per orationem et siguuincrucis (sic enim loquuntur Justin. Apol. 2, Cyril. Je-

ros. Catechesi mystag. 1 et 3), nihil aliud intendunt quam exprimere ritum consecrationis, vel significare quod oratione et signo crucis conficiatur corpus Christi praeparatorie, non formaliter. Sic ipsimet objicientes solvunt has posteriores auctoritates.

7?. 2° formas sacramentorum, licet indicatives, posse dici et esse revera deprecatorias ; quia hemo in collatione sacramentorum est minister tantum, os et manus præbens ; Deus autem est causa principalis virtutem tribuens. Unde in omni forma etiam indicativa involvitur tacita oratio qua minister opem divinam invocat.

Obj. 2° Neque in S. Scriptura, neque in tota retro antiquitate ante sæculüm octavum, lit mentio istius formæ, *Signo* (e, etc. neque in Sacramentario S. Greg.sæc.sexto, neque in veteribus ritualibus ante istud tempus. Ergo.

R. quoad Scripturam, 1° posse negari *antecedens, ut patet ex tertia prob. secunda conci.* 2" Λ. *conseq.* Quia, ut jam dictum est, Scriptura non omnia refert, sive brevitatis, sive arcani servandi causa, ut jam dixi art. 2, obj. 1, et modo dicam. Unde quæ omittit, non ideo excludit.

Quantum ad SS. Patres antiquos : 1° Licet forma hæc integra apud ipsos non reperiatur, colligitur tamen ex variis locis, ut dictum est. 2° Ex eorum silentio nihil potest inferri : nam teste D. Mabillon et D. Martene, in pluribus liturgiis et ritualibus manuscripts antiquissimis omittitur modo forma baptismi, modo forma consecrationis; ex quo tamen inferri non potest, ncc| formam consecrationis, nec formam baptismi fuisse tunc in usu. Hujus silentii seu omissionis varii varias referunt rationes. Duplicem propono : prima : tam tempore Apostolorum quam prioribus Ecclesiæ sæculis, erat lex non evulgandi arcana fidei nostræ mysteria, ne gentilium ac Judæorum irrisioni patescerent. — 2· 72. ·· 4 ad *· — Unde Auctor, multa, inquit, servabant Apostoli in sacramentorum collatione , quæ in Scripturis communiter propositis non sunt tradita. Hinc S. Dionys. cap. 7 Eccl. Hierarch, dicit :

Consummativasinvocationes(id est, verba
▮ quibus perficiuntur sacramenta), non est
▮ justum Scripturas interpretantibus, ne-
» que mysticum earum, aut in ipsis opera-
» tas ex Deo virtutes, ex occulto ad com-
» mune adducere, sed nostra sacra traditio
« sine pompa (id est occulte)cos edocet. »
Et Innoc. **I**, in Epist. at» Decentium, loquens de sacramento confirmationis : « Ver
» ba dicere non possum , inquit, ne magj
» prodere videar, quam ad consultationem
» respondere. » Altera ratio pro sequentibus sæculis fuit, quia quæ sunt vulgata et in continuo usu , facile prxtenniltuntur in scriptis, eo quoti a nemine ignorentur.

Inst. Hæc forma a saeculo octavo varias passa est mutationes : nam juxta D. Martene 1.1 de AntiquisEcclesiæ ritibus, Pontificale Engiberli sub finem octavi sæculi scriptum , hanc habet formam : « Accipe
» signum sanctæ crucis chrismate salutis in
» Christo Jesu in vitam ælernam ; confirmet
» te Deus Pater, et Filius, et Spiritus sanc-
» tus. » Gelasianum habet hanc : « Signum
·· Christi in vitam sternam ; confirmet te
• Deus, etc. » ut ante. Manuscriptum ecclesiæ Pictaviensisoctingenta annorum, hanc: « Signat te Deus sigillo fidei sute in confir-
» mationem fidei suæ. » Pontificale ecclesiæ Caturigensis ejusdem ævi, hanc : « Confir-
» mo te et consigno te in signum sanctæ cru-
» cis, in nomine Patris, etc. » Codex Moysacensis, de quojam supra, hanc : « Confir-
» mote signo crucis, innomine Patris, etc. »
Tandem forma Græcormn quam dicimus legitimam, est diversa a nostra. Ergo nostra non potest dici legitima.

R. 1° juxta quosdam, has omnes formas non differre substantialiter, quia in omnibus est eadem significatio effectus sacramenti, ut vidimus de forma Græcormn, et potest videri in aliis formis relatis.

Attamen, quia significari emndcm effectum videtur posse stare cuin diversitate substantiali formarum , si non eodem modo significetur; nam in baptismo, v. g. istac formæ, *Baptizo te in nomine Patris,* etc. et *Baptizo te in nomine sanctissima Trinitatis,* seu *in nomine Genitoris,* etc. significant eumdem effectum, et tamen sunt substantialiter diverse, quia non eodem modosignificant, et ideo duæ ultimæ sunt invalid® : formæ autem confirmationis relatae, liceteumdem effectum significent, non videntur tamen significare eodem modo. Ideo.

R. 2' juxta alios, Christum determinasse formam hujus sacramenti in genere tantum, scilicet ut conferretur per aliqua verba eius effectum significantia, non vero in

specie per hæc vel illa verba, sed id reliquisse determinandum ab Ecclesia, ut communiter dicitur de materia ordinis : voluntque ita esse dicendum, quia aliter non potest solvi difficulias. Ecclesia itaque ex hac potestate sibï a Christo concessa, approbat formam Græcorum pro ecclesia Græca ; varias alias formas relatas tunc approbavit, unamquamque pro sua ecclesia : sed omnes tandem ad unam revocavit pro ecclesia Latina, quæ est nostra *ut palet* ex concilio Florent.

Obj. 5e *contra formain Græcorum.* Alia sacramenta sunt etiam signacula doni Spiritus sancti. Ergo hæc forma non est propria sacramento confirmationis.

7l. *D. ant* Alia sacramenta sunt etiam .piacula doni Spiritus sancti, diverso mo-

C. eodem modo, 7V· Confirmatio enim ■ni estqualecumqne signaculum gratiæ, ut ml alia sacramenta, sed speciali et dis- ' neto modo ; quatenus nempe est nota impressa et signum militare, quo constituitur et confirmatur miles Christi, importatque ph niludinein ct perfectionem gratiæ bapti-rialis. Unde per baptismum homo ad- ›‹ ibitur f.imiliæ Christi ; per confirmatio- ıın, ejus mililiæ.

Petes utrum omnia verba formæ Latinorum sint essentialia, ita ut si aliquid omittatur, sit nullum sacramentum?

It. resolutionem hujus quaestionis pondere ex his quæ modo *dixi ad instantiam secunda; obj.* .Juxta illos qui tenent varias formulas esse validas, quia non differunt substantialiter, inutile est quœrere quæ verba sint essentialia; sed quæcumque adhibeantur, modo eumdem effectum significent, validum erit sacramentum : tenentur tamen omnes ex præcepto Ecclesiæ adhibere formam a Florentino traditam.

Juxta alios vero qui dicunt has formas valuisse ex determinatione Ecclesiæ per potestatem ipsi a Christo concessam , omnia vi rbadiclæ formæ debent censeri essentialia, quia illa determinavit Ecclesia. Quidam dubitant de expressione personarum Trinitatis, quia non repentur in forma Græco- ' tn · sed nec alia verba formæ Latinorum leperiuntur in forma Græcormn, · › uimcn '•epulantur ab illis essentialia. Dicendum laque videtur utriusque formæ sua verba s»c essentialia. quia sic determinavit fr•■'■•«•ia. Unde *inferes,* juxta hancscnlcntiam, græcinn non posse valide confirmare in forma Latinorum, nec latinum in forma Græcorum.

JJices. S. Th. Idc ad 1, dicit quod, quando Apostoli conferebant sacramentum confirmationis, hac Latinorum forma utebantur cx mandato Christi·, ergo est a Chri-to, et non ex institutione Ecclesiæ.

R. N. ant. Non enim dixit S. Tb. *hanc formam,* sed *formam :* en ejus verba : *Tunc sicut materia, ita et forma ez mandato Christi utebantur.* Et quamvis argumentum esset deforma Latinorum, noluit illi respondere directe S. Doct. sed ipsi satis fuit ostendere ex silentio Scripturæ non bene probari Apostolos ea non fuisse usos, fdque eo verius videtur, quod in argumento *sed contra,* dicat quod Ecclesia *hac forma communiter utebatur;* dicit *communiter,* non semper et ubique. Neque credibile est S. Th. qui noverat formam baptizandi Græcorum, *ut patet* ex q. 66, a. 6, ad 1, ignorasse eorum formam confirmandi. Insupertfofo Apostolos ex mandato Christi hanc formam tunc adhibuisse, non sequitur Christum denegasse Ecclesiæ facultatem alia verba idem significantia pro opportunitate et necessitate determinandi. Et ad id recurrere nos cogit diversitas formarum quæ fuerunt in usu in diversis ecclesiis, et quæ est nunc in usu in ecclesia Græca, quarum validitas vix aut ne vix aliter sustineri potest, lla'c salvo meliori judicio in quæst. admodum implexa.

ARTICULUS VII.

De ministro confirmationis.

Duplex debet distingui minister confirmationis : ordinarius et extraordinarius. Ordinarius est, qui vi sui ordinis habet perfectam ct completam potestatem hoc sacramentum valide conferendi ; ct hunc dicimus episcopum. Minister extraordinarius est, qui vi sui ordinis habet potestatem incompletam et inchoatam conferendi hoc sacramentum, quæ indiget perfici et compleri per dispensationem invalide exerceatur; et hunc dicimus simplicem presbyterum. Primum est certum contra hæreticos; secundum controvertitur inter theologos. Utrumque distinctis discutiemus.

§ I. *Utrum solut epiicopat iit minuter ardmartxt confirmaiionu**

Quidam presbyteri ecclesiæ Eugubina

sac. quinto, jus conferendi sacramentum confirmationis quasi potestate ordinaria usurpabant : similiter sequenii 'æculo, presbyteri ecclesia* Calantanæ. Pi imos repressit Innoc. I, Epist. ad Decentium ; posteriores, S. Greg. .Magnus Ep.st. ad .Januarium.

Sæc. nono, Photius, pscudopali iarcha Constantinop. Graecorum schismaticorum dux, cum suis sectariis pariter contendit presbyteros esse ministros ordinarios confirmationis. In eos insurrexit Nicolaus **I**, Bulgarosque a sacerdotibus Pholianis confirmatos , iterum confirmari jussit. Iloc Nicolai factum inter alia accusationum capita q 'ibus ecclesiam Romanam proscindit Photins in Epistola encyclica ad omnes Orientales episcopos, recenset et graviter reprehendit.

Eodem in ecclesiam Rom. odio perciti Valdenses, Wtclefislæ, llussilæ, Lutherani et Calvinistæ errorem Photii secuti sunt. Contra quos.

Ç. 72. a. 11. o. *Dico.* Solus episcopus est minuter ordinarius confirmationis.

Est de fide decisa a conc. Florent, in decreto Unionis, his verbis : « Confirmationis » ordinarius minister est episcopus, et cum « cæteras unctiones simplex sacerdos valeat » exhibere, hanc nonnisi episcopus debet » conferre. » Et a conc.Trid. sess. 7, can.5 de Conf. « Si quis dixerit ordinarium mi- » nistrum non esse solum episcopum , sed « quemlibet simplicem sacerdotem : ana- » thema sit. · Idem sess. 25, can. 7, et c. 4, ubi principium erroris convellens, definit episcopos esse presbyteros superiores, et ideo eos præ cæteris habere potestatem confirmandi et ordinandi.

Prob. insuper 1° ex S. Scriptura. Act. 8, narraiur Petrum et Joanncm missos fuisse Samariam, ut quos Philippus baptizaverat, confirmarent, non tanquam sacerdotes, ut fingunt heterodoxi, sed tanquam A]K>stoIi, ut intelligunt SS. Patres, Cyp. Epist. ad Jubaian. ;Chrysost. Hom. 18 in Acta Apost. habes textus a. 1. Isidores Pelusiota 1.1, Epist. 450 : « Petrus et Joannes Apostoli, » inquit, ab Hierosolymis ad eos descen- » dentes, Spiritus sancti gratiam eis por- ▮ rexerunt *t* quod si is a quo baptismum ▮ acceperant, ex Apostolorum classe ac nu- » mero fuisset, Spiritus donandi potestatem « profecto habuisset.» Innoc. I, ex illa missione Apostolorum ad confirmandos Samaritanos, probat hoc sacramentum solis episcopis reservari. Vide textum art. 1 ; similiter conc. Florent, in decreto I nionis.

Prob. 2.° *traditione,* cujus testesjamhahes Patres mox nominatos; item pontifices, concilia et alios Patres , Clementem Rom.S. Dionys.S. Ilieron. S. Greg. .Magnum , conc. Elibcrilanum, Hispalensc, Arelatensc 5, quorum textus recitavimus art. 1; illic require.

ibid, */latio suffragatur.* Sacramentum confirmationis est quasi ultima consummatio et perfectio sacramenti baptismi, ita scilicet quod per baptismum aedificetur homo iu domum spiritualem, sed per sacramentum confirmationis quasi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus sancti : atqui in quolibet opere ultima consummatio et perfectio reservatur supremis artificibus, quales sunt episcopi in Ecclesia : ergo.

Confirmatur. Designare milites seu adscribere militiæ non est quorumcumque, sed regum tantum et ducum , aliorum autem nonnisi ex commissione : atqui per confirmationem homo designatur miles Christi seu ejus militiæ adseribitur ; ergo.

Solvuntur objectione?

Obj. 1° ex S. Scriptura. Ananias non erat episcopus; atqui tamen confirmavit Paulum qui ad illum missus est et cui imposuit mamis, ut impleretur Spiritu sancto; Act. 9 : ergo.

Jl. N. min. Impositio enim manus, dl qua ibi est sermo, non erat conlirmatoria, sed curativa infirmitatis. Et quomodo Ananias confirmasse! Paulum, qui nondum erat baptizalus? Impletus est ergo Paulus Spiritu sancto, non per hanc impo-itionein manuum , sed per baptismum quem ilhco suscepit. *Palet ex contextu.*

Obj. 2° ex conciliis. 1° Conc. Tolet. an. 400, can. 2, sic definit: «'Statutum est dia- » conum non chrismare, sed presbyterum » absente episcopo : præsentc vero epis- » copo, si fuerit ab ipsopræceptum. » Ergo absente episcopo presbyter erat minister confirmationis. 2° Conc. Arans, an. 441, can. 1, sic statuit : « Haereticos in mortis » disci imine positos, si catholici esse desi- » derant, si desit episcopus, a presbyteris » cum chrismate et benedictione consi- » gnari placuit. «Similiter conc. Epaonense an. 517. Ergo idem quod ante. 3° Conc.

Regensean.459,can.S,sic loquitur : «Vi » sum est omni presbytero per familias, per » agros, facultatem benedictionis aperire... » In Ecclesia quoque in qua ordinatus fue- » rit, coibecrandi virginem , sicut coniir- » mandi neophytum jus habebit. » 4° Cone. « Barcinonense 2, decernit quod, « Cum » chrisma presbyteris diœcesanis datur pro » neophytis confirmandis, nihil pro liquoris «pretio accipiatur. » 5° Conc. Hispalense 2, an. 619, cap. 7, dicit : « Quædam no- » vellis et ecclesiasticis regulis sibi prohi- » bita noverint *(simplices sacerdotes')* pres- «bvterorum ac diaconorum...consecratio... « siquidem nec licere eis... per manus im- « positionem fidelibus baptizatis, vel con- » versis ab hæresi Paracletum Spiritum » dare, nec chrisma conficere, nec chris- »mate baplizatorum frontem signare. » Porro si *novellis regulis* tantum id sit prohibitum presbyteris, ergo non vi ordinis iicc jure divino ; sicquc secluso praecepto ecclesiastico, sunt ministri confirmationis eiculepiscopi. 6°Conc. Carthag.2, an. 590, et 5, an. 597, prohibent presbyteris conficere chrisma : ergo prius poterant : si vero poterant conficere chrisma, quidni sacramentum? Ita Dallæus.

Pro his ct sequentibus argumentisab auctoritate solvendis, observandum est 1° presbyteros posse ex dispensatione esse ministros extraordinarios confirmationis, ut dicam $seq.2° chrismationem et signationem non semper sumi pro confirmatione , sed aliquando pro unctione verticali quæ fit in baptismo, aliquando pro cærcmonia qua recipiebantur qui ab hæresi ad Ecclesiam redibant, aliquando pro unctione et signatione energumenorum. Posset ergo generaliter responderi has auctoritates esse intelligendas de ministro extraordinario, vel de chrismatione et signatione quæ non «it confirmatio. Sed.

/?. ad singula, Ad primum. Quidam intelligunt hunc canonem de chrismatione quidem confirmatori», sed conferenda per presbyteros tanquam per ministros extraordinarios et ex commissione. Alii intclligunt de chrismatione verticali m baptismo, quia tunc temporis, scilicet anno 402, vigebat adhuc usus, seu forte or linatio S. Sylvestri, si fides est Pontificali Damasi, interdicens presbyteris chrismate in baptismo, nisi absente episcopo, et propter occasionem transitus mortis, ut legitur in dicto Pontificali. Primus enim qui hunc usum seu legem temperavit, fuit Innoc. I, in Epist. ad Decentium an. 416, indulgens presbyteris ut *sex extra episcopum seu præsentc episcopu* pos-ent chrismare in vertice. Concilium igitur Tolet. insistens usui seu ordinationi Sylvestri nondum temperatæ, statuit conformilcr presbyterum non posse chrismare in vertice, nisi absente episcopo, aut ipso quidem præsentc, sed annuente et præcipiente.

Ad secundum, B. ibi non agi de sacramento confirmationis, sed de reconciliatione eorum qui ab hæresi revertebantur, et quæ in pluribus locis fiebat unctione et signatione, quæ tamen non erat <acramentalis, ut dicemus, nisi pro iis qui non erant confirmati. Vel dic his conciliis concedi presbyteris facultatem qua pos>int ut ministri extraordinarii conferre confirmationem.

Ad tertium et quartum. Potest hæc ultima solutio adhiberi. Insuper *ad conc. Bcgcnse, B.* illum sacerdotem cui conceditur facultas consecrandi virginem et confirmandi neophytum, non esse eumdem de quo in primo membro canonis, cui conceditur benedicere , sed esse episcopum depositum, nomine *Armentarium,* cui ex indulgentia conceditur una parochia, in qua possit administrare sacramentum **r** infirmationis. *Patet ex contextu* apud Labi», torn. 5, pag. 1287 et sequenti. *Ad core. Barcin.* Prohibet aliquid accipere pro cliri – mate quo confirmantur neophyti, non quidem a presbytero (id enim non dixit),-· d ab episcopo : quia idem est chrisma quo linguntur baptizati et confirmandi.

Ad quintum. Concilium per *novellas regulas* non intelligit recenter institutas, alioquin ordinatio presbyterorum et diaconorum per episcopos esset etiam recentis institutionis; sed intelligit regulas novi Testamenti, alludens ad legem veteris Testamenti , in quo soli summo pontifici reservatum erat altaria erigere, consectare , etc. Id ergo dicit prohibitum lege mr.i Testamenti, cui accedit lex Eccle-i,.' . rt ideo *novellis et ecclesiasticis regulis.*

Ad ultimum. Concilia Carling, non condunt novam legem, sed comprimunt temeritatem quorumdam pre-byterorum, quia contra jus confectionem chrismatis usui : . liant.

Obj. 5' *c.r Patribus* S. Ambros. de Myste. il s c. 6, dicit *unctionem unguenti fieri l r sacerdotem. S.* Ilieron. Epist. 101, aiias 85. *Quid facit excepta ordinatione episcopus, quod non faciat presbyter?* Et dialogo adv. Lucifer, dicit 1° episcopos esse ministros confirmationis ex consuetudine et lege Ecclesiæ; 2' ▮ in mullis locis » id factitatum reperi : » non dicit in omnibus; 5 « id ad honorem potius saccr- » dolii factum, quam ad legem necessita- » iis. « 4° « Si ad episcopi tantum imprecationem Spiritus sanctus defluit, lugendi « sunt qui in remotioribus locis per prcs- ▮ byteros baptizati, ante dormierunt quam ▮ab episcopis inviserentur. » Ex quibus omnibus evidens est S. Ilieron. non agnovisse episcopos vi ordinis esse solos ministros ordinarios confirmationis. In Pontificali Damasi legitur quod S. Sylvester « constituit chrisma ab episcopo confici, et » privilegium episcopis dedit, ut baptiza- » tum consignentpropterhæreticamsuasio- » nom.» Venerabilis Bedain Ps.26, dicit unctionem quæ fit per manus impositionem ab episcopis* et vulgo dicitur confirmatio, esse eamdein cum unctione verticali baptismi, quamvts prima propter arrogantiam non sit commissa singulis sacerdotibus. Ergo

Jl. ad S. Ambros. eum per *sacerdotem* non intelligeresimplicem presbyterum, sed summum sacerdotem , id est, episcopum, qui per antonomasiam dicitur sacerdos ; constat ex eodem S. Ambros. I. 5 dc Sacram. c. i, ubi vocat *summum sacerdotem* pii neophytos ascendentes de baptisterio ionfirmat.

Ad S. Ilieron. Primo loco invehit in quemdam qui diaconos anteponebat presbyteris ; quem ut efficacius coarguat, presbyteros quasi eosdem cum episcopis facit, et eis proximos ostendit, quatenus nempe cnindem habent conficiendi corpus Cbri-fi facultatem, excepto quod illam habeant per ordinationem ab episcopis : et quantum ad hoc, dicit : *Quid facit excepta ordinatione episcopus , quod non faciat presbyter ?* Non vero quantum ad alia omnia munia episcopi, in quæ neu excurrit Inc S. I). quia id ejus instituti non erat. Cætennn , officium confirmandi esse etiam reservatum episcopii. palam agnoscit in secundo testimonio objecto, ad cujus explicationem nunc couxertimnr.

In hoc ergo secundo loco contra Lucifer S. Doct. dicit 1u episcopos cssejninistros confirmationis ex consuetudine, non quæ sit ex hominum arbitrio, sed quæ ex Apostolis descendat : « Disci», inquit ibid., hanc » observationem ex ea auctoritate descen- « dere, quod post ascensum Domini Spiri- »tus sanctus ad Apostolos descendit; » item *ex lege Ecclesiæ,* quæ institutioni divinæ suam legem adjunxit, ut in pluri* bus aliis. Dicit 2° *id in mullis locis esse factitatum :* vel per multos intelligit omnes, vel sugillat tacite quorumdam episcoporum negligenliam in hoc munereobeundo in locis dissitis. Dicit 5° « id ad honorera » potius sacerdotii facium quam ad legem » necessitatis, » referens hæc ultima verba non ad legem conferendi confirmationem, sed ad legem consequendae salutis; ita ut sensus sitofliciuin confirmandi esse honori episcopali reservatum : quia istud sacramentum non est tantæ necessitatis ad salutem sicut baptismus, utcuique ejus, sicut baptismi, ministerium debeat committi, ^unesensum aperte indicant verba quæ sequunturin objectione et intextu ; alioquin, « Si ad episcopi tantum imprecationem «Spiritus sanctus defluit, lugendi sunt » qui in remotioribus locis per presbyteros » baptizati, ante dormierunt quam ab epis- » copis inviserentur. » Idem sensus eruitur x scopo Ilieron. qui ibi impugnat principium Luciferiani, dicentis *posse aliquein baptizari, et tamen non habere Spiritum sanctum,* (piem ideo uccesse erat dari per confirmationem ab episcopo.

Ad Pontificale Damasi. 1° Plerisque eruditis videtur hoc Pontificale falso esse Damaso adseriptum, propterca quod multa in eo legantur de baptismo Constantini a S. Sylvestro, de condemnatione Photini cum Ario etSabellio, deconcilio Romano,et alia quæ reputant falsa. Vide in præccdenli tract, digress, historicam de baptismo Constantini. 2° *Dato* esse genuinum opus Damasi , et ea quæ refert de S. Sylvestro esse vera, quando dicit quod S. pontifex *constituit chrisma ab episcopo confici,* non intelligit de prima institutione, sed de antiqua confirmatione; sicut cum ibidem dicitur quodS.Sylvester *constituit ut sacrificium altaris nonin serico sed in linteo celebraretur,* non intelligit primam hiiju- ritus institutionem, sed confirmationem; siqui-

dem id legatur institutum ab Eusebio, Sylvestri prædecessore. Quantum ad privilegium consignandi, quod dicitur dedisse episcopis, non intelligit de confirmationis consignatione, sed de verticali quæ liærctic's baptizatis adhibebatur, et quam diximus supra sic esse reservatam episcopis, ut presbyteri i>lam non possint perficere, nisi absente episcopo et in .periculo mortis.

y/(/ *venerabilem Dedam.* Dicit unctionem confirmatoriam esse eamdem cum unctione verticali baptismi ; eamdem, inquam, quoad materiam, non quoad naturam et ("cienliam. Dicit esse reservatam episcopis, *propter arrogantiam,* id est, ne pres-!. teri superbirent et episcopis æquales se crederent. Cæterum Beda ibidem agnoscit t iictionein confirmatoriam esse verum sacramentum , cum dicat paulo superius : ‹ .Viih c autem sacramento olei cl chrismatis » ugimur, perquod sacramentum quiddam ›▮: irum et ineffabile, quod in fine futuri » iimus, significatur. » Atque hujus sacra- I uti collationem esse episcopis reservatam ὺ (rtc asserit in cap. S Act. Apost. ubi Ioi ns de Philippo dicit : « Si Apostolus »i set, ipse utique manus imponere po- I. lissetjUt acciperent Spiritum sanctum; › i. c enim solis pontificibus debetur, non * .aitein presbyteris. ›»

Obj. 4° Presbyteri in multis locis coui liiiarunt et etiam nunc confirmant : ergo, *J'rob. ant.* 1° S. Ambros. Comment, in cap. 4 Ephes, dicit : « Apud Ægyptum pres- a by teri consignant, si præsens non sitepis- » copiis.» Idem legitur apud S. Aug. in QQ. cx utroque Testamento, q. 101. 2“ Græci diam ante Photii tempora a simplici sacerdote confirmabantur, et idem nunc apud ipsos observatur. Ergo.

/?./?. ant. Presbyteri in multis locis confirmarunt, vi sui ordinis et ut ministri ordinarii, *N.* ex commissione et ut ministri extraordinarii, *C.* Neque aliud extundi potest cx probationibus. Aliunde commentaria in Epistolas Pauli, et opus QQ. ex utroque Testamento, non S. Ambrosio necS. Aug. sed llilario, diacono Luciferiano, adseribunteruditi, et ideo rejiciuntur in appendicem. Quantum ad Græcos, sacramentum confirmationis apud ipsos primitus iui<e administratum ab episcopis constat ex saneto Dionysio, saneto Ircnæo, sancto Cypriano et sancio Chrysoslomo laudatis art. 1 ; item ex Allatio 1. 5 de Ecd. Occid. et Orientalis perpetua consensione, et ex Arcudio I. 2 Concordi® c. 41 et 13, qui in eam rem referunt Graecorum testimonia. Si igitur ante et post Photii schisma., presbyteri confirmationem administraverint, sicut nunc administrant, non fecerunt nec faciunt nisi ut ministri extraordinarii, ex commissione aut consensu saltem impheito Ecclesiæ seu summi pontificis.

Inst. cum Photio. Simplices sacerdotes baptizare et consecrare possunt : ergo et confirmare; qui enim potest majus, potest minus.

II. N. conseq. Neque laudatum axioma valet, ut jam dixi, in his quæ pendent ‹ x sola voluntate Christi, quæ nobis per S. Scripturam et traditionem in præ.-enti casu innotescit. Et si argumentum valeret, Ὸqueretur quod diaconus posset confirmare, quia potest baptizare ; quod simplex >ac rdos posset ordinare, quia potest cousu are. Insuper congruentias hujus institutionis supra proposuimus.

5 II. *Utrum simplex sacerdos possit esse minister extraordinarius confirmationis.*

Negant Durandus, Estius cum pauci. : *affirmat* S. Th. et cum eo communiter ;h ologi tam domestici quam extranei.

Dico. Simplex sacerdos, ex dispensati* .' seu commissione legitima , esse potest minister extraordinarius confirmationis.

Prob. 1° ex conc. Florent, in decreto Unionis, ubi postquam dixit quod hujus sacramenti *ordinarius minister est episcopus,* idque ex Act. 8 probavit, subdit ·. « I.e- » gitur tamen aliquando, per apostolicæSc- › dis dispensationem, ex rationabili et ur- » gente, admodum causa, simplicem saccr- ▮ dotem chrismate per episcopum benedio- » to , hoc administrasse confirmationis sa- » craincntum. »

Respondet Estius, concilium non affirmare id aliquando factum esse,sed id legi, forte apud Gratianum aut aliquos scholasticos. Verum equidem concilium dicit *legi,* sed ita factum esse supponit, cum dicat id legi facium ex rationabili er urgente can-a, quam procul dubio expenderat. In-upe· in proloquio decreti dicitur «· latum post non » mediocrem testimoniorum inspectionem, » et earum de quibus agebatur rerum dis- » cussionem ; › atque in eo contineri « sub

« quodam brevi compendio orthodoxæ fi-
» dei veritates. *

Confirmatur 1° Tam conc. Flor, in laudato decreto quam Trid. sess. 7, can. 5, definiunt solum episcopum esse hujus sacramenti ministrum *ordinarium* rergo innuunt et supponunt alium esse extraordinarium ; in aliis enim sacramentis in quibus non datur minister extraordinarius, ut in poenitentia, extrema unctione, etc. dicunt simpliciter quod minister sit sacerdos.

Contra arguit Honoratus Tourncly, qui, licet nostram conclusionem teneat, vult tamen eam non posse probari ex conciliis laudatis : « Cum ait Eugcnius, inquit, epis-
» copuin ordinarium esse consecrationis,
» qua presbyteri et diaconi ordinantur, ini-
» nistrum; an recte inferes ex mente ipsius,
» simplicem sacerdotem esse hujus conse-
» crationis ministrum extraordinarium? »

At pace doctissimi viri, non dixit Eugenios, ut fingit, episcopum esse ministrum ordinarium consecrationis qua presbyteri et diaconi ordinantur; sed simpliciter dixit: « Ordinarius minister hujus sacramenti (or-
» dinis) est episcopus. «Quis autem ignorat simplicem presbyterum posse esse ministrum extraordinarium sacramenti ordinis saltem quoad minores ordines? Et inde magis firmatur argumentum nostrum.

Si dicas concilia definire quod certum est, intactum autem relinquere quod controvertitur inter theologos id non diffitemur, neque dicimus nostram sententiam esse de fide ; et eam non obscure insinuari per hujusmodi expressionem, nemo negare potest

Confirmatur 2° Cum concilium Flor, proposuisset Grat is undecim quæslione>, quarum sexta erat : *Cur non episcopi, sed sacerdotes inungunt sacro chrismate, cum hoc pontificibus sit datum?* Dorotheus, metropolila Mitylensis, hanc ct alias octo quæstiones *canonice tegilimeque dissolvit,* inquit Act. synod, scriptor apud Labb. torn. 15, p. 526; neque concilium hancGræcorumconsuetudinemimprobat it. Ergo manifeste -upponil id posse presbyteros ex dispensatione.

Prob. 2° ex pluribus summis pontificibus, qui facultatem confirmandi corn es-erun· simplicibus sacerdotibus.

1" S. Greg. an. 595, Epist 9. 1.4 ad ,|ahuarium, Galarilanum epi copum, prohibuerat presbyteris Calarilanis ne baptizato» infantes '•ignare iu fronte chrismate præsumerent, sed eos ungerent in pectore, ut episcopi postea ungerent in Autre At cum accepisset multos ex >»:a prohibitione esse offensos, et pacem inde turbatam, anno sequenti rescripsitEpist.26in tiunc modum: « Et nos quidem secundum usum veterem
» ecclesiæ nostra fecimus : sed si omnino
» hac de re aliqui contristantur, ubi epi-
» scopi desunt, ut presbyteri etiam in fron-
» tibiis baptizatos chrismate ungere dc-
» beant. »

Beponit Estius ct post ipsum I.'Hermi·nier, S. Gregorium non concessisse presby-(eris Calarilanis potestatem conferendi sacramentum confirmationis, sed puram cæremoniam. Ita jam tempore I). Th. quidam respondebant in 4, d. 7, q. 5, a. 1, q.5,0. Id autem Estius conatur probare, 1° quia in quibusdam codicibus legitur *baptizandos* et non *baptizatos;* 2° quia S. Greg. fundat prohibitionem quam fecerat, in Usu ecclesiæ Romanæ, non in S. Scriptura ; 5° quia non jussit iterari confirmationem Calaritanorum; quod jussisset, si quæstio fuient de sacramento.

B. N. ant. Certo enim constat Gregorium concessisse in Epist. secunda quod prohibuerat in prima, ct ex quo scandalizati fuerant Calaritani : evidens est autem quod in prima Epistola prohibuerat ne simplices sacerdotes conferrent, non meram eæremotiiam, sed sacramentum confirm.itioni'·. Insuper si de mera cæremonia fuisset quæstio, cur in sola absentia episcoporum permittebatur sacerdotibus, cum con-let Ume -acerdotes a tempore Innoc. I posse omnes ehrismationes baptismales facere, sive præsente, sive absente episcopo?

Unde ad primam probationem in contrarium. Textus Gratiani antiquus et novus jussu Greg. XIII emendatu·., -anellis Thomas, Scotiis et alii legunt *baptizatos;* et ita legendum esse *palet* ex prima Epistola in qua legitur *baptizatos,* de ii-dein enim loquitur secunda Epistola. Sed *esto* dixerit *baptizandos,üa* dixit, quia qui baptizabantur, eodem ferme tempore confirmabantur : m de in eadem secunda Epistola dicit : « Pervenit quoque ad ! o, quosdam
•■scandalizatos fuisse, quod prc-hyler·
! chrismate tangere cos qui baplizaid.
» sunt, prohibuimus. » Ubi per *baplizan-*

dos intclligit *baptizatos,ulin* primaEpist. ad quam respective loquitur.

yf(/ *secundam prob.* Greg, appellat quidem usum Romaine ecclesiæ, sed non negat institutionem Christi, imo supponitesse illi innixum Ecclesiæ usum.

sld tertiam prob, Edem oeconomia usus e>t S. Greg, in non iteranda confirmatione Calaritanorum, quam adhibuit in concedenda presbyteris facultate confirmandi, ne scilicet inde magis exacerbaret animos Calaritanorum, praesertim cum hoc sacramentum non sit tantæ necessitatis; aut forte quia existimavit confirmationem fuisse ab illis collatam ex dispensatione suorum prædecessorum.

2° Plures alii summi pontifices camdem facultatem concesserunt : Nicolaus IV, Johan. XXII, Urbanus V, apud Wadingum ad an. 1821, Leo X, qui has concessiones amplissime confirmavit apud cumdem ; item apud Henquem I. 15 de Conf. c. 6; Suarem disp. 56, a. 2, sect. 2; Pallavicinum I. 9, c. 7; Rodrigues in llullario. Eamdem facultatem concessit Adrianus VI, quamvis ante pontili· alum conlrariæ sententiæ defensor, cujus bulla exstat in conventu Hispalensi FE. Minorum.

Respondere cum Lllerminier, aut falsum esse data hæc privilegia, aut id factum contra canones, non est solvere argumentum, sed illi succumbere.

Prob. 5° Presbyteri Græci etiam nunc valide confirmant. Quod confirmant , constat 1° exquæstione facta inter undecim, de qua supra, quam metropolita Mitylensiscanonice legitimeque dissolvit; 2° ex Goario in notis ad eueologium Græcorum, ubi dicit : « Consentientibus totius Orientis epi- ».«copis, sacerdotes confirmandi ofiicium • vel arrogarunt, vel sibi concessum ad • hunc usque (liem retinuerunt. » Quod valide confirment, constat ex eo quod postquam Mitylensis metropolita canonice et legitime satisfecisset objectionibus Latinorum, unio facta sit absque eo quod Græci coacti sint suum ritum abdicare.

Solvuntur objectiones,

Obj. 1° Plures pontifices declararunt simplices presbx teres non pos-e etiam ex dispensatione confirmare : ergo. *Prob. uni.* i0 Nicolaus 1 jussit Bulgares confirma- to» a presbyteris Græcis iterum confirmari. 2" Innoc. 1П, c. *Quanto,* Extra. dcCon-uctudine , ad Lucium vicarium -iiiim Con»-tantinopoli scribit · « Discretioni luæ per » apostolica scripta mandamn*, quatenus » omnibus presbyteris districte prohibeas » ne talia (confirmationem conferre) dc *c&-* » tero sua temeritate præsumant ».5° Innoc. IV, in Constitutione *Sub catholica,* ad sedandam discordiam super quibusdam articulis ortam in regno Cypri inter episcopos Græcos et Latinos, inter alia mandat legato suo, ut « Soli episcopi consignent » chrismate in frontibus baptizatos; quia » hujus unctio non debet nisi per episco- ›» pos exhiberi. » 4° Clemens VIII, in instructione de ritibus Græc. edita an. 1595, prohibet ne presbyteri confirment, et ab ipsis confirmatos jubet iterum confirmari sub conditione ab episcopis Latinis. 5'Tandem non legitur Apostolos presbyteriscommisisse ofiicium confirmandi, quamvis tunc esset magna multitudo confirmandorum; quod indicium est id non posse committi cta Christo fuisse prohibitum : et ita docet Joan. IU, qui ante tempora S. Greg. vixit. Ergo.

Jl. JV, ant. j-ld solutionem probatio-num observandum est, 1° quosdam pri s-byteriosconfirmasse ex suppositione privilegii , quod non habebant; 2 Græcos, præseriim tempore Photii, prætendcre presbyteros non solum ex delegatione, sed vi sui ordinis et jure ordinario non secus ac episcopos posse confirmare ; 5° presbyteros Græcos olim et nunc confirmare ex privilegio et concessione sive tacita sive expressa Sedis apostolicæ ; 4° hoc privilegium justis ex causis posse revocari. Igitur laudat; pon - tifices, vel erroremGræcorum impugnant, vel arguunt eos qui ex faba privilegii suppositione confirmant, vel conee^ionem faciam justis de causis revocant *k't here sit prima ct generalis responsio ad probationes antecedentis. Nunc ad singulas.*

sld primam. Primo inter Gravo» a Photio eorum pseudopatriarcha ad Bulgares missos, quidam se jactabant pn sbyteros, cum non essent ; 2" nullam habebant jnris- 'hclioi'"in iu Bulgarian; , qua· se Sedi apo»-lolicie immediate dederat, 3» defectu juric dictionis et ratione schi-mati*, privabantur privilegio et facultate alioqvin delegata ; 4" confirmabant chrismate a suo pseudopatiiaicha benedicto tanquam ministri ordi-

REV. EMMETT MURPHY
St. BERNARD'S SEMINARY
ROC1 ItSTER. N. ¥.

narii, non secus ac episcopi, renitente mmmo pontifice et reclamantibus ejus legatis. Ilæc omnia constant ex rescriptis Nicolai 1 ad Consulta Bulgarorum loin. 8 Gone, ï.abb. pag. 516 ; ex Epist. ejusdem Vicolai, ad ninemarum ibid. pag. 470; ex Alhanasio in Vita Nicolai ,et ex Annalibus Bertinianis et Fuldensibus. Ilis igitur omnibus de causis, merito jussit Nicolaus confirmari signatos a Græcis.

Ad secundam. Prohibitio Innoc. III -pectat solum presbyteros Latinos inter Græcos degente·, quibus non erat concessum ut Græcis confirmare, ideoque ritum un· ecclesiae servare debebant. Neque reject quod apud Gratianum non legatur *Latinis presbyteris* , sed simpliciter *presbyteris,* quia in aliis editionibus, Balusiana, Antverpiensi an. 1570, Romana emendatissima an. 1545, et aliis, sic legitur : « Dis-» cretioni tuæ mandamus, quatenus omnibus Latinis presbyteris apud Constanti-» nopolim constitutis, etc. » sicque legunt jurisperiti. Si obstinate contendas hanc prohibitionem esse etiam Græcis factam, dicam ab Eugenio IV fuisse revocatam.

Ad tertiam. Innoc. IV inter episcopos Latinos et Græcos ejusdem provinciae, de hac quæstione dissidentes, judicavit magis expedire ut observarentur ritus ecclcsiæ Latina, et dum adsunt episcopi, ordinarii ministri, non confirmarent presbyteri. Id autem statuit pro sola insula Cypri, et non pro aliis Græcorum provinciis. Addit Arcudius bullam non fuisse promulgatam a legato pontificis.

Ad quartam. Prohibitio Clementis VIII spectat tantum presbyteros Græcos, in Italiæ partibus sub episcopis Latinis commorantes, quos, cum incertum esset habere, legitimam et sufficientem dispensationem, prudenter monet pontifex confirmatos ab illis esse sub conditione denuo confirmandos.

Ad quintam. Jam dixi non omnia quæ fecerunt Apostoli, esse scripta. $<*d *este* hanc facultatem presbyteris non delegaverint, id mirum videri non debet : 1° quia raro ordinabant presbyteros quos non consecrabant episcopos ; 2“ quia sufficiebat ut a preshvteri* et diaconis baplizatos confirmarent absque exremoniis; 5’ quiaconveniebat ut, nascente Ecclesia, munia di--lingucivnt et ei que suum assererent et fi: - inarent. Epistolam Joannis III quæ estai! universos Germania: et Gallix episcopos, spuriam probatBaroniusad an. 572:1"qui. continet aperte falsum, scilicet Linum (I Cletum non fuisse pontifices Romanos, sed solum corepiscopos ; 2° quia nomen corepiscoporum, de quorum muniis agit tota Epistola, apud Germanos et Gallos jam tune penitus erat abolitum ; 5° uuia legitur data 14 kalendas augusti, cum ipse Joannes mortuus sit 5 idus julii ejusdem anni.

Quantum ad alios pontifices, conciliai Patres, de quibus § præccdcnti, qui dicunt ad solos episcopos perlinere jus confirmandi, intelligent de jure ordinario, non extra ordinario et ex delegatione.

Obj. 2° Confirmare non est actus jurisdictionis , alioquin episcopus electus, sed non consecratus, posset confirmare ; sed esi actus ordinis : vel igitur est actus ordinis seu consecrationis episcopalis, vel ordinis -eu consecrationis presbyleralis. *Si hoc secundum,* quilibet sacerdos potest jure suo non secus ac episcopus valide confirmare, licet forte aliquando illicite, si nempe ei prohibeatur : paritas est de sacerdote suspenso qui valide consecrat, licet illicite. Ni *primum,* non potest alteri (piam episcopo committi ; non enim actus ordinis potest committi illi qui non habet hunc ordinem. Ergo.

R. confirmare jure ordinario, esse actum ordinis episcopalis; confirmare autem jure extraordinario, esse actum ordinis sacerdotali^, quatenus per illum confertur potestas inchoata et incompleta ad confirmandum, quæ per legitimam dispensationem Ecclesia· perficitur ctcompletur; eo ferine modo quo episcopus vi sux ordinationis est minister ordinarius ordinum, et simplex sacerdos vi suæ ordinationis habet quod possit delegari ad eos saltem aliquos conferendos. Dmn autem conceditur sacerdoti facultas confirmandi, non ei committitur actus ordinis episcopalis, quia non instituitur minister ordinarius; sed committitur ei actus -ui ordinis sacerdotalis, ut sit nempe minister extraordinarius. Paritas maneat respectu ordinum.

Inst. 1° Diacono non potest committi ut sit minister extraordinarius vel confirmationi- vel consecrationis eucharistix , i go neque sacerdotinl sit minister confirmationis, Ni *dicas* in diacono non esse potestatem

inchoatam ad confirmandum et consecrandum, pariter dicam non esse in sacerdote ad confirmandum; aut si sit in sacerdote, esse pariter in diacono : vel assignetur sufficiens disparitas.

7?. primam et præcipuam disparitatem peti ex voluntate Christi, qui instituit ut episcopus esset minister ordinarius confirmationis, et sacerdos minister extraordinarius; quod dici non potest de diacono respectu confirmationis et consecrationis. Hanc autem esse voluntatem et institutionem Christi, cognoscimur ex pontificibus, conciliis, et Ecclcsiæ praxi.

Altera disparitas petitur ex ipsa rerum natura. Et 1° quantum ad confirmationem, sacerdotium proxime accedit ad episcopatum, a quo non differt nisi per hoc quod episcopatus sit potestatis magis extensae, in quantum scilicet continet potestatem confirmandi et ordinandi ; secus vero diaconatus : unde potestas sacerdotii potest dici inchoata ad ista duo munia, et accedente delegatione ad illa extendi; non potestas diaconatus, utpote ordo distinctus a sacerdotio ct episcopatu, atque ab isto remotior quam sacerdotium. Insuper sacerdotium habet potestatem supra corpus Christi verum, ex qua oritur potestas supra corpus Christi mysticum ; quod non potest dici de diaconatu.

Quantum vero ad consecrationem , hæc omnino pendet a charactere sacerdotali, quo caret diaconus. At vero confirmatio pendet a charactere episcopali, qui est idem cum charactere sacerdotali, solum differens per majorem extensionem, cujus proinde potest sacerdos esse capax extraordinarie et per delegationem.

Inst. 2° Minister sacramentorum est ex institutione Christi : ergo non ex delegatione seu dispensatione summi pontificis.

R. N. conseq. Quia sic Christus instituit, ut sacerdos posset per supremam in Ecclelia auctoritatem delegari ut minister extraordinarius confirmationis s unde in hoc pontifex agit nomine Christi.

Inst. 5°. Si pontifex possit simplici sacerdoti conferre facultatem confirmandi, id potest vel ratione ordinis, vel ratione jurisdictionis · non ratione ordinis, alioqnin omnis episcopus, qui est æqualis in ordine eum papa, posset illam potestatem concedere, quod non admittimus : non ratione jurisdictionis, tum quia potestas confirmandi non pendet a potestate jurisdictionis, potestenim episcopus valide confirmare in aliena diocesi, in qua non habet jurisdictionem ; tum quia sequeretur quod papa nondum consecratus posset illam conferre, quod videtur falsum, cum ipse tunc non possit confirmare. Ergo.

R. papam hanc facultatem conferre ratione jurisdictionis. *Ad primam prob. in contrarium, I).* Potestas confirmandi completa, qualis est in episcopo, non pendet a jurisdictione, *C.* Potestas incompleta, qualis est in sacerdote, *N.* Hæc enim a plenitudine potestatis juridictionis, quæ est in summo pontifice, pendet, ut compleatur. *Ad secundam, N. sequelam esse falsam,* quia confirmare est actus ordinis, conferre autem potestatem confirmandi est actus jurisdictionis. Sic pontifiex vel episcopu- nondum consecratus potest dare potestatem absolvendi a peccatis, a quibus tamen ipse absolvere non potest.

Petes utrum solus summus pontifex possit committere sacerdoti ut sit minister extraordinarius confirmationis ?

2- 72. a. 17 ad 1. *R. Probabilius affirmative.* Ita videtur sentire Auctor, qui hanc potestatem tribuit summo pontifici propter plenitudinem potestatis, quæ non in episcopo , sed in solo papa reperitur.

Id innuit decretum Florent, quando dicit id aliquando concessum *per apostolicæ Sedis dispensationem.* Sed aperte declarat Clemens VI, in litteris ad patriarcham Armenorum, apud Reynaldum ad annum 1315, in quibus sic scribit : « 1° De consecratione chrismatis, si credis quod per » nullum sacerdotem qui non est episco- » pus, potest chrisma rite et debite conse- » crari. 2° Si credis quod sacramentum con » fumationis per alium quam per episco » pum, non potest ex officio ordinarie » ministrari. 3° Si credis quod *solum* per Ro- » manum pontificem, plenitudinem potes- » tatis habentem, possit dispensatio sacra- » menti confirmationis presbyteris qui non » sunt episcopi, committi. 4° Si credis quod » chrismati per quoscumque sacerdotes qui » non sunt episcopi, nec a Romano ponti- » fice super hoc commissionem habent, » «eu concessionem aliquam receperunt » iterum per episcopum vel episcopos sint » chrismandi.»

Accedit usus et praxis Ecclesiæ secundum quam hoc jus reservatur summo pontifici. Quod si quandoque a conciliis particulanhus legatur concessam fuisse hanc di'pensationem , id semper factum fuit ex consensu saltem tacito summi pontificis.

Halio suffragatur; quia quæ spectant regimen universalis Ecclesiæ, soli summo pontifici jure divino reservantur, ut determinare dogmata fidei, certam materiam aut formam sacramentorum a Christo in specie non determinatam ; atqui providere de ministro sacramenti in certis casibus spectat regimen universalis Ecclesiæ : ergo.

Dices. Potest episcopus in sua dioccsi, quod potest papa in tota Ecclesia. Ergo.

H. i), ant. Potest episcopus in sua diocesi, quod potest papa ratione ordinis in tota Ecclesia, *transeat ;* quod potest papa ratione juridictionis, *IV.* habet enim papa plenitudinem potestatis quam non habet episcopus, ideo plura potest quam episcopus.

ABTICULUS VIII.

De subjecto et necessitate confirmationis.

3 L *Qui sint capaces confirmationis,*

ç. 72. a. 8. o. *Dico.* Omnis homo ba;>-tizatus, sive adultus, sive infans, est capax confirmationis.

Halio est, quia per hoc sacramentum horno, ut dictum est, promovetur in riaient perfectam spiritual· in : atqui anima, ad quam perlinet spiritualis nativitas et 'piritualis ætatis perfectio , et immortali', ct sicut potest tempore sem elutis spiritual· in nativitatem consequi , ita potest tempore juventutis et infantia* con-i qui perfectam ætalem spiritualem. · i lia hujusmodi coq orah·' uitales atiim n n præjudicanl : ergo.

I nde Ecclesia duodecim primis >a*culis, etiam infantibusconfirmationem statim post baptismum administravit. Verum, quamv is ha*c antiqua c o h o · ludo suas haberet rauones , nec 'it improbanda , justis tamen de caii'is Ecclesia illam mutavit, censuilque in variis synodis non esse conferendum hoc sacram· litum ui-i iis qui annos discretioni' attigerint, hoc C't, anno ælalis septimo: i··oh periculum iterationi'; 2°ut cum Diajori reverentia et fructu suscipiatur; 6° quia cum sit secunda fidei professio, convenit ut qui primam per alios fecerunt, secundam per se faciant,

Aon obstat tamen quin episcopus ex ali. qua rationabili causa possit infantem confirmare, puta propter peri Ium mortis, vel propter defuturam in posterum commoditatem ex longa ejus absentia, aut q / simile; præserlim cum Pontificale Bom.i: videatur quasi ejus voluntati deferre, c Catechismus Rom. p. 2, Jj 14, dicat ex iih· jori tantum convenientia requiri annuit

Ex his inferes, etiam perpetuo amenti· bus statim, ubi est commoditas, confenn· dum esse hoc sacramentum; quia in ei» non exspectatur u o s rationis, ct capace· sunt majoris gratia* et gloria* qua alioqiiin privarentur. — ibid. ad i.— Propter liant ultimam rationem , morituris etiam couve nienier conferri docet Auctor. Id tamen non est in usu, quia commode fieri non po-te-t : non enim videtur decens quod episcopiis in pontificalibus ad singulas doma· se transferat.

Petes quæsint dispositiones requisitæia sibcipiente confirmationem?

ç. 72. a. 12. ad 2.— *H.* Ex parte corpo-**ri'**, 1" debet juxta canones, in quantum iiei i potest, esse jejunus, sicut et minister. Attamen, propter inul iliidinem fideliutH et propter pericula imminentia , tol· raliir ut hoc 'aeramentum, quod noiuii'i ab episcopis dari ρoIo'I, etiam a non jejunius detur vi l accipiatur ; quia unus episcopus, præcipne in magna diocesj, non sufficeret ad tot homines confirmandos, si ei templi' arctaretur. I'bi tamencongrueobservari >o-test, convenientius ρi ni a jejunius detur i et accipiatur. 2" Debet abluere frontem, et in vestibus mundis ac modestis se sistere episcopo.

Ex parte anima*, 1° requiritur status gra· Itæ 'altem prudenter existimatus per confessionem vel contritionem, quia C't sacramentum vivorum. Vide quæ dixi in tract. de Sacrans, in genere, di". S, a. 5 de mini'tro'aeramentorum : eadem enim quantum ad hoc est ratio ministri et sibeipientis.

2° Vacandum est prius orationi ad imitationem Apostolorum, qui, exRpeciandoSpirituin sanctum, erant perseverantes in oratione.

$ II. *Quatit necessitas teu obligatio suscipienti» sacramentum confirmationis.*

Communis sententia est. hoc sacramen-

tum non esse necessarium necessitate medii, cum per solum baptismum possit haberi remissio peccatorum et salus, ut patet præsertim in infantibus baptizatis qui ante confirmationem moriuntur. Est ergo tantum difficultas de necessitate præcepti.

Dico. Confirmatio non est necessaria necessitate præcepti per se et directe obligantis, bene tamen obligantis per accidens et indirecte ratione periculi, contemptus aut scandali. Est communior saltem inter Thomistes.

Prob. 1° ex D. Th. S. Doctor in 4, d. 7, q.5, a.2, q.1. o, et hic q. 65, a. 4, docet confirmationem non esse necessitatis simpliciter, sed secundum quid,seu utilitatis ad finem convenientius habendum, sicut equus dicitur necessarius ad iter. Item hic q, 72, a. 1, ad 5, docet salutem haberi possesineconfirmatione, *dummodo tamen nonprætermiltatur ex contemptu sacramenti.* Et a. 8, ad 4, dicit: « Ideo Hugo a « Sancto Victore dicit omnino periculosum » esse, si ab hac vita sine confirmatione mi- » grarecontingeret: non quia damnaretur, » nisi forte propter contemptum, sed quia * detrimentum perfectionis pateretur. » Haec autem forent falsa, si esset aliquod confirmationis præccptum absolutum per se ct directe obligans sub mortali.

Concinit Catechismus Boni. p. 2 de Confirm. $ 15. «Illud, inquit, in primis do- «cendumest, hoc sacramentum ejusmodi » necessitatem non habere, ut sine eo quis » salvus esse non possit. » Et §14: «Neque » enim confirmatio ad salutis necessitatem • instituta est. »

Prob. 2° *ratione.* Non est præccptum neque divinum neque humanum directe et per se obligans ad confirmationem suscipiendam: non divinum, nullum enim habetur in S. Scriptura vel traditione; non humanum, pariter enim nullum invenitur indecretisconciliorum aut summorum pontificum: non est autem asserendum praeceptum sine gravi et aperto fundamento. Ergo.

Confirmatur 1° ex ipsa Ecclesiæ praxi, quæ non est sollicita ut morituris adultis hoc sacramentum ministretur; quod non omitteret pia Mater, si censeret eos sub peccato mortali ad ejus susceptionem teneri; si enim detur præceptmn, maxime obligat in articulo mortis.

Confirmatur. 2° Ecclesia non solet pr<eceptum absolutum de sacramentorum susceptione ferre, sed supposito præcepto divino, determinat tempus quo obligat, ut patet in sacramentis eucharistix, pœnitentiæ, etc.

Confirmatur. 5° Non potest assignari tempus quo istud præccptum per se obligat: non mortis articulus, ut dicebam in prima confirmatione: non tempus persecutionis; licet enim fateamur tunc obligare, non tamen per se ct directe, sed per accidens ratione periculi, cui vincendo se parem præsumere non debet fidelis: non quando episcopus adest præsens et paratus, et baptizatus nullam habet causam legitimam differendi, ut vult Tournely; cur enim potius tunc quam cum potest adire episcopum et ab eo petere confirmationem? Aliunde suam opinionem probat laudatus scriptor, quia juxta concilium Senonense, tunc esset contemnere sacramentum; ista autem obligatio non est directa et per se, sed indirecta et per accidens. Insuper dicam modo hoc concilium non exstare.

Prob. secunda pars. Quia unicuique est præccptum naturale divinum, ut in periculo amittendas fidei et salutis, quale urget tempore persecutionis, aut gravium tentationum contra fidem, cui, propri® infirmitatis conscius, jure timet succumbere, non negligat inedia divinitus instituta ad istud periculum propulsandum: foretque in hoc casu instantis periculi, contemptus sacramenti et magna sui praesumptio. Similiter est cuique præccptum non contemnendi sacramentum et non præbendi scandalum : ct ideo si quis negligendo confirmationem, putaretur vel illam contemnere, vel non credere esse sacramentum, aut alicujus utilitatis, teneretur ratione scandali vitandi illam suscipere.Sed.

Petes, utrum dicendus sit contemnere saltem virtualiter confirmationem, qui, cum potest illam commode suscipere, eam tamen non suscipit; ut quando episcopus adest præsens » t paratus, et nulla subest causa legitima differendi?

Despondent affirmative plures recentiores, Natalis Alex. Juenin, L'Herminier, llenno, Tournely, Berti, etc. Verum, salva quæ tos viris doctis debetur reverentia, non satis capio quare, qui non facit aliquid, quia non tenetur illud facere, dicen-

dus sit illud contemnere. Num gui non profitetur consilia evangelica, quia ad illa non tenetur, dicitur illa contemnere? minime. Insuper hi scriptores vix aliud habent fundamentum suæ assertionis quam conciliumSenonense, in quo legitur :« Con» temni autem dicitur, quando episcopus » est præsens paratus dare, et persona hoc » sciens negligit aud despicit suscipere. » Verum, fatenle ipso Berti, ista synodus non reperitur : « Eam, inquit, me legisse 4 non memini, neque in Binii, neque in «Labbei, neque in Harduini, neque inre» centioribus collectionibus. » In hoc ergo casu aliquam esse negligentiam salutis et perfectionis, ideoque culpam venialem non difliteor; at esse contemptum mortalem non assequor.

Obj. 1° contra primam partem conclusionis. Apostoli habuerunt praeceptum a Christo exspectandi Hierosolymis plenitudinem Spiritus sancti, quæ est effectus confirmationis. Ergo.

7?. Apostoli» mandatum fuisse ne discederent ab Hierosolymis, qui non solum accepturi erant plenitudinem gratiæ, sed etiam erant instruendi et gratiis gratis dati» donandi. Et hæc jubentur exspectare Hierosolymis : quod nihil probat contra conclusionem.

Obj. 2 S. Th. hic a. 6, ad 1, dicit: « Si• cut nullus consequitur effectum baptismi » sine baptismi voto , ita nullus consequi» tur effectum confirmationis sine volo ip» sius. » Ergo.

Jl. JN. conseq. Ex his enim verbis crude intellectis sequeretur sacramentum confirmationis esse secundum D. Th. necessarium necessitate medii, sicut baptismum; quod est manifeste contra litteram et mentem S. D. Dicendum itaque cum Sylvio, votum confirmationis non eodem modo nquiri ac votum baptismi, quia non est eadem utriusque necessitas : effectus enim confirmationis, qui est gratia aucta et roborans , potest sine confirmatione per alia sacramenta et bona opera haberi. Intelligendum est itaque *votum* in verbis Auctoris accommodate ad ea quibus tribuitur, ita ut pro confirmatione sensus sit, quod effectus confirmationis non habeatur sine voto ipsius, id est, sine voluntate saltem implicita eam non negligendi in casu necessitatis , nec eam contemnendi ; quale votum habet, qui sincere convertitur, volens ea quæ Deus jubet implere et quæ salutis sunt quærere. Posset etiam dici cum Suarc in comment, ad hunc articulum. S. Th. loqui de necessitate confirmationis in voto respective ad illos qui, coram tyranno fidem propugnaturi, sunt in periculo eam denegandi. Quidam intelligunt S. Th. de effectu confirmations qui est character, sed hanc interpretationem non patitur ejus textus.

Obj. 5° Cap. *Omnes*, de Consecrat, d. 5, ex Urbano papa dicitur : « Omnes fidele» » per manus impositionem episcoporum » Spiritum sanctum post baptismum re» cipere debent.» Synodus Laodicena, can. 48 : « Oportet cos qui illuminan» tur, post baptismum inungi supercœlesli » chrismate. » Et alibi, atque similiter apud sanctos Patres.

7?. 1' His verbis, *debent, oportet* el similibus, non semper importari rigorosum præccplum, sed commendari magnam utilitatem : sic nos pariter dicimus fideles debere suscipere confirmationem: sic omnes dicunt Christianos debere frequenter confiteri, communicare, adesse divinis officiis, etc., in quibus tamen loquendi modis nemo apprehendit rigorosum præceptum. 2° *Dato* fuisse olim in Ecclesia preceptum de suscipienda confirmatione, vel in dissuetudinem abiit, vel Ecclesia illud temperavit, *ut palet* ex hodierna ejus praxi et *ex aliis probationibus conclusionis.*

Obj. 4' cum Honorato Tournely. Tenetur quilibet Christianus ad eam perfectionem contendere quæ necessaria est ut suæ securitati consulat, et pericula adversus fidem constanter superet : atqui ad hoc necessarium est sacramentum confirmationis. Ergo. *Prob.min.* exD.Th.Sp.q. 72, a.lad 5, ubi docet *Sacramentum hoc cooperari ad perfectionem salutis, et hoc modo esse de necessitate salutis.* Ergo.

7?. 1° *hoc argumento probari* confirmationem esse necessariam non solum necessitate præcepti, sed etiam medii, quod negat objiciens. 2° TV. *min.* Ad hoc enim sufficit gratia baptismali» aucta et roborata per alia sacramenta et bona opera quamvis gratia confirmationis sit utilis', ut id melius præslelur. y/d *prob.* Mirari profecto subit objicientem invenisse probatam

suam conclusionem a sancto Th. co in loco in quo illato conceptis terminis rejicit. En verba S. D. « Omnia sacramenta sunt j aliqualiter necessaria ad salutem, sed » quxdain sunt sine quibus non est salus ; » quædatn vero sunt quæ cooperantur ad » perfectionem salutis. Et hoc modo confinnatio est de necessitate salutis, quam- « vis sine ea possit esse salus, dum tamen » non praetermittatur ex contemptu sacrali menti. » Est ergo secundum D. Th. confirmatio necessaria perfectioni salutis, sed ista perfectio non est necessaria saluti, quippe quæ sine illa haberi potest, modo non contemnatur.

Inst. 1° Tenetur quilibet fidelis esse plenus et perfectus Christianus : atqui ad hanc plenitudinem et perfectionem consequendam instituta est confirmatio : ergo.

In 4. d. 7. q. 1. a. 1. q. 2. ad 1. *R. D. maj.* Tenetur quilibet fidelis esse plenus et perfectus Christianus, plenitudine et perfectione sufllcientiæ, *C.* plenitudine et perfectione abundantiae, *N. Et ad hunc tensum distincta min. N. cons.*

Inst. 2° Nemo potest etiam sufficienter augeri corporaliter, nisi per medium a natura ad id institutum , scilicet per nutritionem : ergo neque potest etiam sufficienter augeri spiritualiter, nisi per medium a Christo institutum, quod est confirmatio.

R.jy. conscq. Disparitas est, quod nutritio sit unicum medium augmenti corporalis : at confirmatio, licet facilius et copiosius per illam homo augeatur spiritualiter, non est tamen medium unicum augmenti spiritualis sufficientis; quia, ut dictum est, habita gratia baptismali, poled homo per frequentationem aliorum sacramentorum et opera bona acquirere sufficiens augmentum gratiæ.

Petes utrum confirmatio sit præmittenda primætonsura et sacris ordinibus?

R. affirmative. Ila Trid. sess. 23, cap. 4 de Reform, his verbis : « Prima tonsura non » initientur, qui sacramentum confirmatio » nis non susceperint. « Utrum autem his verbis contineatur rigorosum praeceptum, an concilium tantum, disputatur. Pro com silio stant Navarnis, Soto, Suarcs, Sylvius, Sahnapiicczises, etc. ; propræcepto, Basilius Poncius, yarvacqucs, Vanroy, Berti, etc. Primis favet quod Ecclesia non videatur intelligere de præcepto rigoroso.Quanc'v enim prima tonsura initiandus habere non potest suæ confirmationis testimonium (quod sæpe contingit in iis diœcesibus'in quibus nunc non assumuntur amplius patrini, nec confirmati inscribuntur in aliquo regesto), episcopi, non requisito juramento, sed simplici affirmatione tonsurandi se esse confirmatum , illum a<l tonsuram admittunt

ARTICULES IX.

De effectibus confirmationis.

Gratiam sanctificantem esse communem effectum omnium sacramentorum , ostendimus tract. deSacram. in communi, di>s. 5, a. *i.* Quodlibet sacramentum addere aliquem modum seu vigorem cum jure ad auxilia specialia pro actibus sibi propriis eliciendis, diximus ibid. a. 5.—Q. 72. a. 3. 7. o. et ad 3. — Specialis itaque effectus confirmationis est augmentum gratiæ, quo homo roboratur ad profitendam fidem, et acquirit jus ad auxilia specialia pro illa professione constanter peragenda. His itaque jam discussis, nunc non immoramur.

Dico. Alter effectus confirmationis est character indelibiliter animæ impressus.

Præter conc. Flor, in decreto Unionis, et Trid. sess. 7, can. 9, ubi ita definitum est, laudatur illud Apostoli 2 Cor. 1 : *Qui unxit nos Deus, et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.Oe* quo supra. Hem Auctor Constit. Apost. l. 5, c. 16; Terlull, de Prescript. c. 40; Cornelius papa, Epist. ad Fabium; S. Cyp. Epist. 75 ad Jubaian. Innoc. I, Epist. ad Decent. S. Ainbros. l. 5 de Sacr. c. 2; S. Aug. l. 5 cont. Lilt. Petii. Greg. II, Epist. 15 ad Bonif. conc. Tolet. 8, an. 655, cap. 7 ; et Cabilonense 2, an 815, can. 27.

Prima et praecipua ratio est institutio Christi quæ nobis per traditionem constat. Altera ratio est, quia confirmatio per modum consecrationis confertur; quæ autem sunt semel consecrata , quandiu integra subsistunt, semper consecrata manent. — Hic. o. 5. —Tertia ratio est, quia character est quaedam spiritualis potestas ad aliquas sacras actiones ordinata : sicut autem in baptismo accipit homo potestatem ad ea agenda quæ ad propriam pertinent salutem , prout scilicet secundum seipsum vivit ; sic in confirmatione accipit homo potestatem ad agenda ea quæ pertinent ad pugnam spiritualem contra fidei hostes.

Una se offert difficultas. Confirmatio olim iterabatur in Ecclesia, quod dici non potest de sacramento imprimente characterem : erga. *Prob. ant.* in cujus solutione operose laborant recentiores theologi. Qui in hærcsi baptizati convertebantur, recipiebantur in ecclesia Occidentali per manus impositionem, in Orientali per unctionem chrismatis, alicubi persolam veram pœnitentiam. Ita refert S. Greg. 1.11, Epist. 67, alias 1. 9, Epist. 61. Græci cum unctione chrismatis adjungunt hæc verba, *signaculum Spiritus sancti,* ut constat ex can. 7 conc. generalis Constantinop. 1. Atqui iste ritus erat confirmatorius, praesertim ubi accedebant verba laudata, quæ sunt apud Græcos forma confirmationis: ergo.

B. IV. ant. Ad prob. D. min. Iste ritus erat confirmatorius pro iis qui in hæresi non fuerant confirmati, *transeat;* pro iis qui fuerant confirmati, *JV.* Erat enim duntaxat pro illis rcconciliativus.

Id autem constat : 1° Ex solemni decreto Stephani contra Rebaptizantes : « Si quis, » inquit, a quacumque hæresi venit ad nos, » nihil innovetur nisi quod traditum est, » ut manusilli imponatur ad poenitentiam.» Impositio autem manus ad poenitentiam non est confirmatoria, sed cæremonialis et reconciliatoris. Et cum istud decretum sit generale, loquens indiscriminatim de omnibus haereticis, male quidam restringunt ad hærclicos apostatas qui in Ecclesia fuerant baptizati ; nihilque definivisset contra Cyprianum, qui fatebatur hærclicos baptizatos in Ecclesia non esse rebaptizandos. 2°. Ex Innoc. I, Epist. 18, ubi scribit « Arianos » baptizatos in hæresi suscipi in Ecclesia » per manus impositionem sub imagine poe- » nitentiæ. » Dicit *sub imagine pœnitentiæ,* quia eorum poenitentia longe erat levior quam illorum qui, in Ecclesiabaptizati, ab illaapostataverant. 5° Ex S. Aug. 1. 5 de Rapt. c. 25. « Manus autem impositio, in- ▮ quit, si non adhiberetur ab hæresi vc- «nienti, tanquam extra omnem culpam ▮ esse judicaretur. Propter autem charita- » tis copulationem, quod est maximum do- ▮ num Spiritus sancti, sine quo non valent » ad salutem quæcumque alia sancta in ho- » mine fuerint, manus hæreticis correctis • imponitur. » Audis manum imponi hæreticis, non ut confirmentur, sed ne videantur extra omnem culpam, et propter charitatis copulationem, quod est maximum donum Spiritus sancti. 4° Ratione theologica. Semper fuit constans Ecclesiæ dogma, sacramentum confirmationis, non minus quam baptismi, collatum ab haereticis esse validum ; pariter semper fuit constans Ecclesiæ dogma, sacramentum confirmationis valide collatum esse initerabile : ergo ritus ille quo baptizati in hærcsi recipiebantur, non erat confirmatorius pro his qui jam erant confirmati.

Inst. 1° Ritus in quo reperitur materia, forma ct minister sacramenti confirmationis, est confirmatorius : atqui in illo ritu reperitur materia, forma et minister confirmationis, ut constat ex laudato canone conciliiConstanlinop.etexS.Methodioapud patrem Goar in eucologio Graecorum: ergo.

7?. de laud, canone Constantin , varias esse auctorum opiniones. 1° Quidam suspicantur esse supposititiurn, quia nomen *Sabattianorum,* quos appellat, teste Socrate I. 5, c. 21, est posterius concilio Constantinop. nec in Paraphrasi Arabica apud Harduinum reperitur; diciturque quatuor duntaxat canones eo in concilio fuisse conditos.

2® Quidam, supposito hoc canone legitimo, respondent in eo non agi de ritu conf]rmatorio,sedreconciliatorio.£7ndedtsf/n-*guunt majorem sic:* Ritus in quo reperitur forma, materia et minister sacramenti confirmationis, cum intentione efficiendi sacramenti , est confirmatorius, *C.* sine intentione conficiendi sacramenti, 2V. Non sufficit ergo ad esse sacramentale quod adsint materia, forma et minister, si ex intentione, circumstantiis et precibus adjunctis ritus determinetur ad aliud, ut hic contingit.

5° Quidam concedunt in eo canone agi de ritu confirmatorio, sed respective ad eos qui baptizati in hærcsi non acceperant confirmationem, quales esse volunt omnes in eo canone numeratos, Arianos, Macedonianos, Sabbatianos, Novatianos, Thessc- radecatitas et Apollinaristas. Quis enim, inquiunt, ostendet omnes hos haereticos, Spiritussancti impugnatores, non contempsisse hoc ejus signaculum, aut non adulterasse formam, aut chrisinatos fuisse ab episcopis? Neque enim ia illorum presbyteris prxsumenda est permissio sumini pontificis, vel Ecclesiæ consensio, qualis requi·

ritur ut presbyteri Græci valide confirment.

4d Methodium, quidam censent eum non fuisse S. Methodium, sed quemdam recentiorem Methodium apostatam. Sed *dato* fuisse S. Methodium, secunda vei ter'aa responsio præccdens adhibenda est.

Inst. 2° S. Cyp. Epist. ad Jubaian. et Epist. ad Stephanum, 1° contendit haereticos recipiendos esse per baptismum et confirmationem. 2° Supponitutcertum, Stephanum recipere hæreticos per confirmationem: inde enim contra ipsum, ad probandum invalidum esse baptisma haereticorum, et ideo pariter iterandum, sic arguit. Si nulla est confirmatio hæreticormn, et ideo iteranda : ergo pariter est nullum eorum baptisma, et ideo iterandum. Et in Epist. ad Stephanum addit : *Ut utroque sacramento illi renascerentur.*

R. ad primum. Mirum videri non debet Cyprianum, qui rejiciebat baptismum haereticorum, rejecisse etiam eorum confirmationem, et in utroque errasse.

/Id *secundum.* 1° Si revera supposuit Cyprianus Stephanum recepisse hæreticos per confirmationem, ejus mentem, aestu disputationis abreptus, non fuit assecutus. 2» Sed verius videtur Cyprianum suppo- suisse Stephanum imponere manus hæreticis redeuntibus, ut acciperent Spiritum sanctum ; ex quo, juxta falsum suum principium, inferebat contra Stephanum, eorum baptisma esse nullum. In eo enim errore versabatur Cyprianus, ut alibi observavimus ex S. Aug. quod non satis distingueret inter sacramentum et rem sacramenti, contenderetque nullum esse sacramentum quod effectu suo careret; cx hoc enim falso principio sic arguebat : Stephaniis imponit manus hæreticis redeuntibus, ut accipiant Spiritum sanctum et remissionem peccatorum : ergo neutrum acceperant apud hæreticos; ergo nec verum baptisma, quod non potest esse sine sancto Spiritu et remissione peccatorum

Ad verba quæ addit in Epist. ad Stephanum, vel ex propria sententia locutus est, vel in falso supposito de mente et ritu S. Stephani ; vel, quod verius videtur, per utrumque sacramentum non intellexit baptismum ct confirmationem, sed aquam et Spiritum sanctum ; tum quia nemo dixit homines renasci ex confirmatione; tum quia probandum hæreticos debere renasci ex utroque sacramento, assumit illud Joan. 5 : *Nixi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto,* etc.; quasi diceret : Qui baptizatur ab hæreticis, non renascitur ex Spiritu sancto : ergo non valide baptizatur, nec vere renascitur; spiritualis enim renascentia non est ex sola aqua, sed etiam ex Spiritu sancto : ergo debet *ex utroque sacramento* renasci, id est, ex aqua et Spiritu sancto; sumens sacramentum in latiori significatione.

/nst. 5°. S. Aug. 1.5, de Bapt. c. 16, dicit : « Manus autem impositio non , sicut » baptismus, repeti non potest. » Ergo.

R. S. Aug. aperte loqui de impositione manus non conlirmatoria sed cæremoniali et reconciliatoria , *ut patet* cx his verbis immediate sequentibus : n Quid est enim » aliud quam oratio super hominem? «

Inst. 4° Impositio manuum , seu etiam unctio quæ fit in Spiritum sanctum, est confirmatoria: atqui non solum ex SS. Cyp. et Aug. sed etiam ex cone. Arclat. 1, can. 8; Siricio Epist. ad Himer. Innoc. I, Epist. 22, etc. redeuntibus ab hæresi manus imponebantur, aut unctio adhibebatur, ut acciperent Spiritum sanctum : ergo.

R. D. maj. Impositio manuum seu unctio quæ fit in Spiritum sanctum, tanquam causa per se illius et *ex opere operato,* est confirmatoria, *C.* tanquam causa per accidens removens prohibens et *ex opere operantis, N. Md cujus sensum distincta min. N. conscq.* Quando ergo SS. Patres dicunt unctionem seu impositionem manuum fieri redeuntibus, ut acciperent Spiritum sanctum, non intelligunt hanc impositionem seu unctionem vi sua et *ex opere operato* producere gratiam et Spiritum sanctum, quod est proprium sacramentorum, sed *ex opere operantis* et tanquam removens prohibens, seu potius tanquam .signum pœnitentiæ et reconciliationis cum Ecclesia, quæ removet, ut loquitur S. Aug. cit. 1. 5 de Bapt. c. 15, *discordia foeditatem et dissensionis iniquitatem,* qua impediebatur baptismus ne vim suam exererct, ct Spiritum sanctum ac remissionem peccatorum conferret, eo modo quo diximus de baptismo Acte suscepto, qui sublata fictione reviviscit. (Ia expresse S. Aug. 1.1. de Bapt. c. 12.

Petes 1° utrum qui confirmationem ite-

caret, fieret irregularis, sicut de iterantibus baptismum dictum est?

R. probabilius negative; quia irregularitas non incurritur, nisi sit injure expressa ; liæc autem nullibi reperitur in jure.

Petes 2° utrum character confirmationis necessario prxsupponat characterem baptismi ?

Ç 72. a. 6. o 7?. *affirmative,* ita quod si aliquis non baptizatus confirmaretur, nihil reciperet. Ratio est 1oquia, ut jam alibi dixi, baptismus estjanua aliorum sacramentorum, neque quis fieri potest particeps Christi, nisi in ejus corpus mysticum sit cooptatus. 2° Quia sic se habet confirmatio ad baptismum sicut augmentum ad generationem : unde a conciliis et Patribus confirmatio dicitur consummatio et perfectio baptismi : atqui nullus potest promoveri in ætatem perfectam, nisi primo fuerit nattis : ergo : δ° Id constat ex continuata ab Apostolis praxi Ecclesiæ, quæ nunquam nisi baptizatis contulitsacramentum confirmationis.

ARTICULUS X.

De ritibus confirmationis.

De ritibus observandis circa confectionem chrismatis, unctionem in fronte, et dispositiones confirmandorum, jam dixi hinc et inde in superioribus : restat breviter dicendum de patrinis, alapa et vittisseu fasciolis.

I. Patrinos esse assumendos in confirmatione testatur antiqua Ecclesiæ praxis, cujus mentio fit in Sacramentario S. Greg, in Ordine Rom. cap. *In catechismo,cap.Non plures, et* cap. *In baptismate,* deConsecr. d. 4. — Hio α. 10. o — Ratio hujus caeremoniae est, quia hoc sacramentum datur ad robur pugnæ spiritualis : illi autem qui assumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a quibus instruantur de his quæ pertinent ad modum certaminis.

Assumendi sunt ad hoc officium baptizat! et confirmati, mares pro maribus, fœminx pro fœminis : debent scire ad minus Orationem Dominicam, SalutationemAngelicam *1 Symbolum Apostolorum : exclu- | duntur pater et mater confirmandi propter cognationem spiritualem, quam suscipiens contraheret cum compacte : junior non debet suscipere seniorem : si sit infans confirmandus, patrinus vel matrina debet illum suscipere dextra : si sit adultus, debet ponere pedem suum super pedem dextrum susceptoris: si nomen confirmandi sit turpe, vel ridiculum, debet susceptor curare ut mutetur. Si quis non confirmatus alium suscipiat, peccat ; incurrit tamen cognationem cujus est capax ratione baptismi et onus officii suscepti, quod est filiolum exemplo et doctrina instruere ad pugnam contra fidei hostes. In quibusdam dioecesibus non assumuntur amplius patrini.

II. Statim ac episcopus formam sacramenti pronuntiavit, levem alapam infligit in maxillam confirmati, tum ut meminerit sc esse confirmatum, tum maxime ut agnoscat, inquit Catechismus Rom. p. 2, § 20, se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda. Deinde pax ei datur, ut intelligat se gratiæ coelestis plenitudinem et pacem, quæ exsuperat omnem sensum, consecutum fuisse. Tempus institutionis hujus ritus incertum est: fertur tamen in manuscripto Vaticano annorum 400, et in altero bibliothccæ Angelic® annorum 500 mentionem de illo haberi.

III. Vitta seu fasciola linea frons confirmati circumligatur, ne chrisma defluat et profanationi pateat. Manebat olim frons confirmati circumligata septem diebus, postea tribus, deinde viginti et quatuor horis· Tandem in pluribus dioecesibus, omissa fasciola, statim abstergitur frons confirmati. Ubi vero adhuc servatur usus fasciolæ, debet tolli et chrisma abstergi a sacerdote, deinde fasciola comburenda, et cineres in ecclesia vel atrio sub terra abscondi. Quod si in usum Ecclesiae deputetur (nunquam enim in profanum usum potest transferri), debet prius lavari sale et aqua fn sacrarium fundenda. Ili omnes ritus ex variis synodis sunt collecti-

TRACTATUS

DE ALMO EUCIIARISTIÆ SACRAMENTO.

D. Th. a. Q. 75 ad Q. 85.

SUMMA DOCTRTNÆ CATIIOLICÆ DE EUCHARISTIA.

EX CONCILIIS FLORENTINO ET TIUDENTINO.

*Dtcrttum concilii Florentini pro instructione sfrmenorum *.*

Ex S. Th. Opusc. 5.— « Tertium est eucharistiæ sacramentum, cujus materia est panis triticeus et vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admis* ceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam juxta testimonia sanctorum Patrmn ac doctorum Ecclesiæ pridem in disputatione exhibita, creditur ipsum Do« minum in vino aqua permixto hoc instiluisse sacramentum. Deinde quia hoc convenit Dominicæ passionis representation!. Inquit enim beatus Alexander, papa quintus a beato Petro : In sacramentorum oblationibus quæ intra missarum solemnia Domino offeruntur, panis tantum ct vinum aqua permixtum in sacrificium oferantur. Non enim debet in calicem Domini aut vinum solum, aut aqua sola oferri, sed utrumque permixtum; quia utrumque, id est, sanguis et aqua ex latere Christi profluxisse legitur. Tum etiam quod convenit ad significandum hujus sacramenti effectum, qui est unio populi christiani ad Christum. Aqua enim popu'him significat, secundum illud Apocalypsis : — Apoc. 17. — *Aquæ multæ, populi mulli.* Et Julius papa secundus post beatum Sylvcstrum, ait : Calix Dominicus, juxta canonum præceptum, vino et aqua permixtus debet offerri ; quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice vinum et aqua miscetur, Christo populus adunatur, et fidelium plebs ei in quem credidit copulatur et jungitur. Cum ergo tam sancta Romana ecclesia, a beatissimis Apostolis Petro et Paulo eô'octa, quam reliquæ omnes Latinorum Gracorumque ecclesiæ, in quibus omnis sanclitatis et doctrinæ lumina claruerunt, ab initio nascentis Ecclesiæ sic servaverint « et modo servent, inconveniens admodum videtur, ut alia quævis regio ab hac universali et rationabili discrepet observantia. Decernimus igitur, ut etiam ipsi Armeni se cum universo orbe Christiano conforment, eorumque sacerdotes in calicis oblatione paululum aquæ, prout dictum est, admisceant vino. Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loqueris, hoc conficit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute, substantia panis in corpus Christi, et substantia vini in sanguinem convertuntur : ita tamen quod totus Christus continetur sub specie panis et totus sub specie vini : sub qualibet quoque parte hostiae consecratæ et vini consecrati, separatione facta, lotus est Christus. Hujus sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur et membris ejus unitur, consequens est quod per hoc sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur, omnemque effectum quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem , sustentando, augendo, reparando et delectando, sacramentum hoc quoad vitam operatur spiritualem : in quo, ut inquit Urbanus papa, gratam Salvatoris nostri recensemus memoriam , a malo retrahimur, confortamur in bono, et ad virtutum et gratiarum proficimus incrementum. »

*Canones concilii Tridentini de e^crosancto eucharistia sacramento *.*

I. «Si quis negaverit in sanctissimo eu-

*Sub, Eug. IV, «o. 1439,

* S4m. 13, 11 oolobrit 1551, »ub Joli· JH.

» charistiæ sacramento contineri vere, rea-
• liter ct substantialiter corpus et sangui-
» nem, una cum anima et divinitate Domini
» nostri Jesu Christi, ac proinde lotum
» Christum ; sed dixerit tantummodo esse
» in eo ut in signo, vel figura, aut virtute·
» anathema sit.

II. » Si quis dixerit in sacrosancto eucha-
» ristiæ sacramento remanere substantiam
» panis et vini, una cum corpore et san-
» guine Domini nostri Jesu Christi; nega-
« veritque mirabilem illam et singularem
» conversionem totius substanti® panis in
» corpus, et totius substanti® vini in san-
» guinem, manentibus duntaxat speciebus
» panis et vini ; quam quidem conversio-
» nem catholica Ecclesia aptissime *trans·*
» *substantiationem* appellat : anathema sit.

III. » Si quis negaverit in venerabili sa-
» cramento eucharistiæ sub unaquaque spe-
»cie, et sub singulis cujusque speciei par-
«tibus, separatione facta, totum Christum
» contineri : anathema sit.

IV. » Si quis dixerit, peracta consecra-
» tione, in admirabili eucharistiæ sacramen-
» to non esse corpus et sanguinem Domini
» nostri Jesu Christi, sed tantum in usu,
»dum sumitur, non autem ante vel post ;
» et in hostiis seu particulis consecratis quæ
» post communionem reservantur vel su-
«persunt, non remanere verum corpus Do-
«mini : anathema sit.

V. » Si quis dixerit vel præcipuum fruc-
» tum sanctissimæ eucharistiæ esse remis-
» sionem peccatorum, vel ex ea non alios
» effectus provenire : anathema sit.

VI. » Si quis dixerit in sancto eucharistiæ
«sacramento Christum unigenitum Dei Fi-
» lium non esse cultu latriæ, etiam externo,
» adorandum, atque ideo nec festiva pecu-
liari celebritate venerandum, neque in
» processionibus, secundum laudabilem et
» universalem Ecclesiæ sanctæ ritum et con-
suetudinem, solemniter circumgestan-
» dum, vel non publice, ut adoretur, populo
» proponendum, et ejus adoratores esse ido-
» lolatras : anathema sit.

VII. » Si quis dixerit non licere sacram
« eucharistiam in sacrario reservari, sed
«statim post consecrationem adstantibus
« necessario distribuendam ; aut non licere,
» ut illa ad infirmos honorifice deferatur :
» anathema sit.

i VIII. » Si quis dixerit Christum in eucha-
» ristia exhibitum, spirilualiter tantum man·
«ducari et non etiam sacramenlaliter ae
» realiter : anathema sit.

IX. » Si quis negaverit omnes et singulos
«Christi fideles utriusque sexus, cum ad
«annos discretionis pervenerint, teneri
«singulis annis, saltem in Paschatc, ad
« communicandum juxta præceplum sanctæ
« Ecclesiæ : anathema sit.

X. « Si quis dixerit non licere sacerdoti
« celebranti seipsum communicare : ana-
» thema sit.

XI. «Si quis dixerilsolamfidem esse suf-
«ficientem præparationem ad sumendum
«sanctissimæ eucharistiæ sacramentum :
« anathema sit. Et ne tantum sacramentum
«indigne, atque ideo in mortem et condein-
» nationem sumatur, statuit atque declarat
«ipsa sancta synodus, illis quos conscien-
« tia peccati mortalis gravat, quantumcum-
» que etiam se contritos existiment, habita
« copia confessoris, necessario præmitten-
«dam esse confessionem sacramentalem.
«Si quis autem contrarium docere, prædi-
«care, vel pertinaciter asserere, seu etiam
« publice disputando defendere præsumse-
«rit, eo ipso excommunicatus existât.»

*Canones ejusdem concilii Tridentini de commu-nione sub utraque specie et parvulorum *.*

I. « Si quis dixerit, ex Dei præcepto vel
«necessitate salutis, omnes et singulos
» Christi fideles utramque speciem sanctis-
» simi eucharistiæ sacramenti «umere de-
«bere : anathema sit.

II. » Si quis dixerit sanctam Ecclesiam
» catholicam non justis causis et rationibus
«adductam fuisse ut laicos, atque etiam
» clericos non conficientes, sub panis tan-
« tummodo specie communicaret, aut in eo
«errasse; anathema sit.

III. «Si quis negaverit totum et integrum
» Christum, omnium gratiarum fontem et
«auctorem, sub una panis specie sumi,
«quia, ut quidam falso asserunt, non se-
» eundum ipsius Christi institutionem sub
» utraque specie sumatur : anathema sit.

IV. » Si quis dixerit parvulis, antequam
» ad annos discretionis pervenerint, ne-
» cessariam esse eucharistiæ communio-
« nem : anathema sit. »

' Seii, 21 , 16 joli! 1562, lub Pio IV,

*Canones ejusdem eondlil Tridentini de sacrificio missa *.*

I. « Si quis dixerit in missa non offerri » Deo verum et proprium sacrificium, aut » quod offerri non sit ahud quam nobis « Christum ad manducandum dari : ana- » thema sit.

II. » Si quis dixerit illis verbis, *Hoc fa- is cite in meam commemorationem, Chris-* » tum non instituisse Apostolos sacerdotes » aut non ordinasse ut ipsi aliique sacerdo- » tes offerrent corpus et sanguinem suum : » anathema sit.

III. » Si quis dixerit missæ sacrificium » tantum esse laudis et gratiarum actionis, » aut nudam commemorationem sacrificii » in cruce peracti, non autem propitiato- » rium, vel soli prodesse sumenti ; neque » pro vivis et defunctis, pro peccatis, poe- » nis, satisfactionibus et aliis necessitatibus » offerri debere : anathema sit.

IV. » Si quis dixerit blasphemiam irro- » garisanclissimo Christi sacrificio in cruce » peracto, per missæ sacrificium , aut illi » per hoc derogari : anathema sit.

V. » Si quis dixerit imposturam esse u missas celebrare inhonorem sanctorum, » et pro illorum intercessione apud Deum » obtinenda , sicut Ecclesia intendit : ana- » thema sit.

VI. » Si quis dixerit canonem missæ er- » rores continere , ideoque abrogandum » esse : anathema sit.

VII. » Si quis dixerit cæremonias, vestes » et externa signa quibus in missarum ce- » lebratione Ecclesia catholica utitur, irri- » tabula impietatis esse magis quam officia » pietatis : anathema sit.

VIII. » Si quis dixerit missas, in quibus » solus sacerdos sacramentaliter commu- » nicat, illicitas esse, ideoque abrogandas: » anathema sit.

IX. » Si quis dixerit ecclesiæ Romance » ritum , quo summissa voce pars canonis » et verba consecrationis proferuntur, dam- • nandum esse ; aut lingua tantum vulgari ◗ missam celebrari debere ; aut aquam non x miscendam esse vino in calice offerendo, • eo quod sit contra Christi institutionem : » anathema sit. »

Eucharistia dupliciter considerari potest: i° respective ad homines quos sanctificat, sub qua ratione est sacramentum; 2° respective ad Deum quem colit et placat, sub qua ratione est sacrificium. De euchari-tia ut est sacramentum dicemus primo; deinde de illa ut est sacrificium.

* Stu, ›◗». 17 septenibris 150'2, »ub Pio IV,

DISSERTATIO I.

DE VERITATE ET EXISTENTIA EUCHARISTIA t SIVE DE VERA ET BEAU PRÆSENTIA CHRISTI IN EUCHARISTIA-

D. Th. Q. 75.

Quamvis S. Th. celeberrimam hancquæs-tionem et alteram de transsubstantiatione expendat infra quaestione 73 ; quia tamen omnia in hoc tractatu dicenda realem Christi præsentiarn et transsubstantiationem sup-ponunt, more ab hodiernis scholasticis ple-rumque usurpato, utramque quæstionem toti tractatui præmittimus, prius tamen pro-positis quæ de nominibus, figuris et defini-tionibus hujus sacramenti circumferuntur.

ARTICULUS I,

De variis nominibus, figuris et defini-tionibus sacramenti eucharistiæ.

NOMINA.

Hio q. 73. e. 4. o. Variis nominibus con-venienter insignitur hoc sacramentum, se-cundum varias ejus significationes. 1° Ha-bet significationem respectu præteriti. in quantum est rememorativum Dominicæ pas-sionis, quæ fuit verum sacrificium ; et se-cundum hoc nominatur *Sacrificium.* Aliam habet significationem respectu rei praesen-tis, scilicet ecclesiastics unitatis, quatenus per illud specialiter communicamur Christo et unimur ad invicem, juxta illud i Cor. 10: *Unus panis et unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane et de uno calice participamus ;* et secundum hoc nomina-tur *Communio* et *Synaxis.* Tertiam habet significationem respectu futuri, in quantum est præfigurativum fruitionis Dei quæ ent in patria; et secundum hoc dicitur *Kiali-cum,* quia hic nobis praebet viam illuc per-veniendi. Propter eamdem rationem , no-minatur *Eucharistia.* id est. bona gratia, tum quia *gratia Dei vita aterna,* tum quia continet Christum qui est fons gratiæ. Quidam intelligunt etiam per eucharistiam gratiarum actionem, quia Christus in ejus institutione gratias egit, et offertur in gra-tiarum actionem : unde sacerdos dixit : *Quid retribuam Domino,* etc.

Sunt et alia hujus sacramenti nomina, sive ratione materiæ, sive ratione effectus, sive ratione rei contenta?. Ratione materiæ, dicitur *Panis vitæ, panisquide coelodescendit, panis angelorum, panis supersubstantialis* Ratione effectus, dicitur *Sacramentum gratice, gratia salutaris.* Ratione reicontentæ, dicitur *Corpus Christi, corpus Dominicum,* etc.

Item dicitur *Mensa Domini, sacrum convivium,* quia est institutum per modum convivii spiritualis animae. Dicitur *Cœna Dominica,* quia fuit institutum in novissima cœna. Volunt tamen quidam hoc nomine parce utendum ; quia illo abutuntur haeretici utstiadeanthoc sacramentum consistere in usu seu actu comandi, nec ad ejus sumptionem requiri jejunium.

Itemdicilur *Eulogia,* id est, benedictio. Verum hoc nomen etiam tribuebatur pani benedicto, qui loco eucharistiae distribuebatur iis qui ex causa legitima et inculpabili abstinebant a communione.

Dictum est aliquando *Agapa*, il est, dilectio. Agapae autem erant conventus convivales qui fiebant in ecclesia, ut foveretur mutua inter Christianos dilectio, atque inde juvarentur pauperes : et quia hæc convivia praecedebat cuchari'tiæcelebratio, ideo nomen Agapæ illi tributum est, cumsit aliunde summæ Dei dilectionis argumentum etfraternæ cliaritalis symbolum.

FIGURA»

Ibid. a. 6 o. — Tria in hoc sacramento considerare possumus : primum id quodc*i sacramentum tantum, quod est panis et vinum, scu illorum species; secundum, id quod est reset sacramentum,scilicet corpus Christi ; tertium, quod est res tantum, scilicet effectus hujus sacramenti seu gratia : et hæc tria possunt considerari \el singula seorsim et divisive, vel omnia simul collective.

ILid. — Si considerentur singula «enrsim= quantum ad id quod est sacramentum tantum, polis-ima figura hujus sacramenti fuit oblatio Melchisedcch qui obtulit panem cl vinum. Quantum ad id quod est res et ^aeramentum, scilicet Christum passum qui continetur in hoc sacramento, figura ejus fuerunt omnia sacrificia veteris Testamenti, pracipuesacrificium expiationis, quod erat sokmni«imnm. in quo immolabantur duo arietes in holocaustum, vitulus pro peccato *l sacerdotis,* et hircus pro peccato populi, Levit, c. 16. Quantum ad cffcctunv manna I fuit præcipua ejus figura, quippe quæ habebat in se omnis saporis suavitatem, sicut gratia hujus sacramenti quantum ad omnia reficit animam.

Ibîd. — Si vero hæc tria simul collective considerentur, figura hujus sacramenti fuit agnus paschalis : quantum ad primum, quia manducabatur cum panibus azymis; quantum ad secundum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Israel luna decima quarta , quod fuit figura passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur Agnus,- quantum ad tertium, quiapersanguinem agni paschalis protecti sunt filii Irael a devastante angelo et de Ægypliaca servitute educti. Unde agnus paschalis po. nitur præcipua hujus sacramenti figura.

DEFINITIONES.

Eucharistia physice considerata, prout constat ex materia et forma, definiri potest' « Species panis et vini consecratae sub præ- ' scripta verborum forma, continentes vc- » rum corpus et sanguinem Christi, ad cau- • sandam gratiam cibantem animam. »Metaphysice sumpta , prout constat genere et lilferentia definitur: « Sacramentum cor- › poris et sanguinis Christi ad spiritualem »› animæ refectionem. »Vel : « Signumsen- ›sibile corporis et sanguinis Domini, rea- » liter sub ipso contenti, ad producendam » gratiam spiritualitcr nutrientem. » Ilæ definitiones patebunt ex dicendis.

articulus II. 3

De variis erroribus circa veritatem eucharistiæ.

1° Primi hunc fidei articulum impugnarunt Capharnaitæ et quidam Christi discipuli, *ut palet* Joan. 6, ubi legitur eos non potuisse capere promissionem Christi de danda carne sua in cibum, et sanguine suo in potum: *Durus est hic sermo,* inquiebant; et scandalo inde accepto abierunt retro. Hos secuti sunt Siinoniani, Menandriani, Manichæi et omnes illi hæretici qui, negantes Verbum assumpsisse verum corpus , consequenter negabant illud esse verum in eucharistia , de quibus S. Ignatius Epist. ad Smyrnenses ; sed hi, *ut patet,* indirecte tantum impetebant veritatem hujus sacramenti.

9° Joannes Scotus, Erigena dictus, qui circa annum 885 obiit, suspectae fidei habitus est circa præsentiam realem in libro quem conscripsit *de Corpore Christi,* qui ideo proscriptus est postea in concilio Vercellensi anno 1035; eo potissimum utebatur Bcremravius insui erroris defensionem.

5° Berengarius, Turonibus oriundus, Andegavensis archidiaconus, anno 1047, primus in Ecclesia palam negavit praesentiam realem Christi in eucharistia, contenditque omnia in signis et liguris consistere: unde a S.Th. et aliis primus hujus hæresis auctor dicitur, Sacramentariorumque parens.

Primum damnata est hæresis Berengarii in consilio Romano, deinde in Vercellensi sub Leone IX, anno 1055; et liber Joannis Scoti, quo maxime utebatur Berengarius, proscriptus.

Rursus damnata fuit hæc hæresis in concilio Florentino sub Victore II, anno 1055; in Turonensi eodem anno ; in Romano sub Nicolao II, anno 1059; in Rothomagensi anno 1065; in Pictaviensi 1075; in Romanis duobus sub Gregorio VII, anno 1078 et 1079.

Berengarianam hæresim scriptis impugnarunt viri doctissimi, Aldemannus, Rugo Lingonensis episcopus, Lanlfrancus, Durandus Troarnensis abbas, Guitmundus et Algerus.

Berengarius, in synodo Romana sub Nicolao II damnatus, errorem suum edita fidei formula ejuravit ; sed vehit canis ad vomitum reversus , veritatem catholicam iterum impugnavit, donec in altera synodo Romana, a Gregorio VU coacta, iterato damnatus, veniam petiit ac. veritatem catholicam sequenti fidei formula professus est.

«Ego Berengarius, corde credo et ore « confiteor panem et vinum quæ ponuntur » in altari per mysterium sacræ orationis » et verba nostri Redemptoris, substantia- » liter converti in veram ct propriam ac • vivificatricem carnem et sanguinem Jesu » Christi Domini nostri ; et post consecra · » tionein esse verum Christi corpus quod » natum est de Virgine, ct quod pro salute • mundi oblatum in cruce pependit, et » quod sedet ad dexteram Patris ; et verum • sanguinem Christi qui de latere ejus effu- ▮ sus esi non tantum per signum et virtu- » tem sacramenti,sed in proprietate naturae » et veritate substanti® : sicut in hoc brevi » continetur, et ego legi, et vos intelligitis, » sic credo, nec contra hanc fidem ulterius » docebo. »

Aliquandiu post absolutam synodum. SS. pontifexBerengarium remisit ad patrios lares cum litteris commendatitns, ne quis vel in bonis vel in honore ipsi esset nocumento.

Utrum tamen hanc ultimam fidei professionem sincero animo fecerit hæresiarcha, aut eam sincere factam non abjecerit, non salis constat siquidem habeatur ex chronico Malleacensi coactum fuisse concilium Burdigalense anno 1080, *in quo Berengarius reddidit rationem fidei suœ.* Utquid autem ista fidei ratio reddita, si Berengariu'· sincere fidem professus fuisset, aut in ea constanter mansisset? Insuper P. Mabillonius profert manuscriptum codicem in quo refertur scriptum Berengarii, quo tertiam fidei professionem rescindit, et ad ejus subscriptionem metu supplicii se coactum testatur.

Cæterum, utut sit de ejus vel sinceritate vel constantia in profitenda fide catholica, videtur saltem certum eum obiisse catholicum et pœnitentem anno 1088, quidquid in contrarium dicant scriptores Calviniani. Id testatur Clarius Floriacensis monachus, in Chronico S. Petri Vivi, incunte sæc. duodecimo ; Willemus Malmesburiensis lib. 5 de Gestis regum Anglorum; Hildcbertus episcopus Cœnomanensis in epitaphio de eodem Berengario apud citatum Willemum; S. Antoninus Chronici p. 2, til. 16, § 20 ; Vincendus Bellov. in Speculo historiali lib. 25 , c. 50; Martinus Polonus, in Henrico II; Philippus Jacobus Bergoinensis. in supplemento Chronicorum lib. 12. Tandem , et quod maxime probat, in manuscripto B. Martini Turonensis, Berengarii obitus his verbis legitur: « Obiit magister » Berengarius grammaticus, fidelis et vere » catholicus, anno Domini 1088; Philippi » primi Francorum regis anno 28; Urbani » pap® anno 4. » Et canonici ejusdem ecclesiæ quotannis feria tertia Paschæ ad ejus tumulum qui in claustro S. Cosinæ visitur, conveniunt, canentes psalmum *De profundis,* in ejus animæ requiem.

4" Circa annum 1126, Petrus de Bruis , a quo Pctro-Brussiani, intra varios errores

quos in provincia Arelatensi disseminavit, inficiatus est quod, licet Christus panem in corpus suum in ultima cœna converterit, id facerent Apostoli et eorum successores. Adversus hunc haereticum insurrexit Petrus Cluniaccnsis. Ejus vero discipulum primarium Ilenricum, unde et Henriciani, qui post viginti annos magistri hæresim propugnavit, S. Bernardus scriptis, sermonibus et miraculis confudit.

5° Circa annum 1176, Waldensium seu Pauperum de Lugduno, qui etiam dicti sunt Albigenses et Lollardi, a Lollardo famoso Waldi discipulo, quidam transsubstantiationem, quidam corporis Christi veritatem negârunt. Ilos S. Dominicus partim principum Christianorum copiis profligavit, partim prædicatione et miraculis convertit.

6° Circa annum 1512, Wiclef Anglus substantiam panis et vini remanere in eucharistia, nec accidentia manere sine subjecto affirmavit; Christum vero rcaliter adesse negavit, u'constat,exconcilio Constantiensi sess. 8. Joannes Ilus, licet contra eucharistiam nihil scripserit, deque eo mysterio haereticorum more dubitanter locutus fuerit, *patet* tamen ex sess. 15 ejusdem concilii et ex processibus contra illum factis, ipsum Wiclefi errores secutum fuisse.

7° Circa initium saeculi decimi sexti, Martinus Lutherus,cum non posset negare realitatcm corporis Christi in eucharistia ob evidentia S. Scriptura testimonia, ut ipse fatetur Epistola ad Argentinenses, impanationemsustinuit: at ejus discipulus Carlostadius tentavit quod magistro impossibile visum fuerat, fuitque primus inter hujus sæculi sectarios qui Berengarianum dogma de sola Christi figura in eucharistia recudit anno 1525. Huic succinit Zuinglius Helvetius eodem anno , edito libro *De vera et falsa religione.* Zuinglio adhæsit Joannes Œcolampadius : utrumque postea secuti sunt Bullingerius, Bernardus Ocbinus, Petrus Martyr et deinde dicti Sacramentarii.

Anwo 1550 Bucerus pseudoevangclii minister primarius apud Argentinenses, Zuinglii virus ipsis propinavit, multo tamen fuco temperatum , ne I.utheranis displiceret. Hujus Calvinus adhuc junior fuit auditor , cv quo et doctrinam et modum loquendi ambiguum ct subobscurum hausit; non sic tamen quin ejus mens erronea appareret , satisque evidenter inculcaret eucharistiam esse duntaxat signum et figuras corporis ct sanguinis Christi, nec Chrislua ibi esse prasentem nisi per fidem et secti» dum virtutem.

Quamvis enim lib. 4 Instit. cap. 17, § 5 dicat Christum jubere nos sub symbol panis et vini sumere ejus corpus et sanguj. nem; et 5 7, non posse ingenio compn. hendi, sed sola fide; quomodo res qui tantum distant possint conjungi; et alibi similia sub fuco effutiat: attamen loco titato claris verbis mentem suam hæreticac aperit dum dicit: « Ingenue confiteor mix» turam carnis Christi cum anima nostra, » vel transfusionem qualis ab ipsis docetur, » me repudiare, quia nobis sufficit Chn» tum *e* carnis substantia vitam in animi» nostras inspirare, imo propriam vitamii » nos diffundere, quamvis in nos non in» grediatur caro Christi. » Item ibid. « Inj» terim vero hanc (Christi communicatio » nem) non aliam esse quam fidei mandu» cationem fatemur, ut nulla alia fingi pojj sit. » Subdolum magistrorum suorum Calvini, Buceri, etc., genium aliquandii retinuere Calviniste Galli, at modo palam el obstinate errorem profitentur.

Sociniani cum Calvinistis contendunt Christum non esse corporaliter prasentem in eucharistia : unde verbum *est* sumunt pro *significat;* sed negant contra eosdem hoc sacramentum esse sigillum seu figuram efficacem gratiæ.

His haereticis multi annumerant Stereoranistas circa sæculum nonum, qui, cum arbitrarentur corpus Christi in hoc sacramento esse corruptibile, dicebant in secessum non secus ac alios cibos communes abire: at non omnino certo extitisse hanc hæresim conatur probare novissimus scriptor Laurentius Berti I. 55, c. 11; vide si lubet.

ARTICULUS III.

disseritur dogma catholicum de reali praesentia Christi in eucharistia.

Dico. In almo eucharistiæ sacramento, post panis et vini consecrationem,Dominus noster Jesus Christus, verus Deus atque homo, vere, rcaliterac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium continetur. Sunt verba concilii Tridentim, sess. 15, cap. 1.

Explicatur. Dicitur *post panis et vini*

consecrationem, contra *Ubiquislas* de grege Lutheranorum, qui volunt corpus Christi esse ubique, ideoque etiam in hostia ante consecrationem.

Dicitur vere, non figuraliter, contra omnes Sacramentarios, qui dicunt Christum adesse duntaxat in signo ct figura.

Dicitur *rcaliter,* non objective tantum, contra Calvinum, qui contendit Christum adesse tantum secundum quod fide apprehenditur.

Dicitur *substantialiter,* non accidentaliter, contra Calvinistas, qui dicunt substantiam corporis Christi esse in coelo tantum, in coena vero secundum quamdam ejus virtutem.

Veritatem hanc quam tot machinis concutere conati sunt haeretici, momentis invictissimis per varios stabiliendam suscipimus.

§ I. — *Primum momentum ttcppite S. Joannis.*

Christus cap. 6 Joan, promittit se daturum suam carnem in cibum, et suum sanguinem in potum, his verbis versu 52 et sequentibus.· *Panis quem ego dabo,caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo Judœi ad invicem dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Jesus: Amen, amen dico vobis : nisi manducaveritis carnem Filii hominis ct biberitis ejus sanguinem , non habebitis vitam in vobis....Caro enim mea vere est cibus, et sanguis meus vere est polus... Hic est panis qui de cado descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna ct mortui sunt: qui manducat hunc panem, vivet in œternum. Hæc dixit in synagoga docens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis ejus, dixerunt : Durus est hic sermo, ct quis potest cum audire? Sciens autem Jésus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli ejus, dixit eis : Hoc vos scandalizat ? si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius? spiritus est qui vivificat, caro non potest quidquam: verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus ct vita Hint... Ex hoc mulli discipulorum ejus abierunt retro, et jam non cum illo ambulabant.*

Ex toto illo contextu sic formo argumentum Christus hoc loco promittit dare carnem suam, non spiritualiter tantum per fidem , neque in signo, ut contendunt haeretici , sed vere et rcaliter manducandam, et sanguinem suum vere et reahter bibendum : atqui quod tam solemniter promisit indubie adimplevit, fidelis enim est Deus in suis promissis, nec falli aut fallere potest: ergo.

Tota difficultas est in majori. Contendunt enim hæretici ibi sermonem esse non de reali manducatione, sed spirituali per fidem , pro quo observandum est, nos non contendere in toto hoc capite 6 Joannis agi de sola eucharistia; triplex enim in eo pars potest distingui : in prima usque ad versum 2. agitur de cibo materiali seu multiplicatione quinque panum; in secunda usque ad versum 52, agitur de cibo mere spirituali, nempe de fide in Christum incarnatum; in tertia, a versu 52 ad finem, de reali manducatione carnis Christi. *Hoc notato.*

Probatur 1° *major.* Christus loquitur in futuro dum ait : *Panis quem ego dabo:* atqui si intelligeret de spirituali manducatione per fidem et non de reali, non loqueretur in futuro; manducatio enim spiritualis per fidem est omnium temporum.

2° Capharnaitæ et quidam discipulorum quos alloquebatur Christus, intelligebant verba ejus non figurate et metaphorice, sed de vera et reali manducatione carnis; scandalum enim in his patiebantur, nec poterant capere quomodo Christus posset dare illis carnem suam ad manducandum, ct inde dicebant durum esse ejus sermonem. Porro si non intellexissent de reali, sed spirituali tantum manducatione, nulla erat causa scandali; facile enim concepissent quomodo illis daret carnem suam ad manducandum spiritualiter, nec apparuisset illis durus iste sermo : atqui in hoc non errabant quod intelligerent de reali manducatione, siquidem Christus non tantum non correxit istam eorum intelhgenliam , prout absque dubio fecisset si in hoc errassent, quin c contra juramento et suæ ascensionis miraculo firinavit : in hoc ergo duntaxat errabant , quod, cum nihil suspicarentur de invisibili ct sacramentali continentia corporis Christi in hoc sacramento, putaverunt carnem Christi manducandam visibili modo in propria specie, quemadmodum carnes communes manducantur ; quam erroneam intelligenliam correxit Christus dicendo:

Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam, etc.

5° Christus sæpius distinguit inter carnem et «anguincm, inter cibum et polum : atqui spiritualis manducatio non eget ista distinctione, in perceptione enim Christi per fidem idem est manducare et bibere.

4° Christus promittit donum praestantius manna, *ut patet* in his verbis: *Non sicut manducaverunt patres vestri manna,* etc.; atqui panis in ratione signi seu figurae corporis Christi non est quid præstantius manna, nec minus in manna quam in pane Christus fide percipitur : ergo.

5° Eodem sensu ac nos hæc Christi verba intellexerunt concilium Ephesinum, in approbatione EpistolæS.CyriIli ad Nestorium; Nicaenum II, act. 6; S. Cyrillus Alexand. S. Chrysost. S. Aug. Theophilactus, Eutymius, Rupertus, S. Thomas : hi omnes in Commentariis in Joannem ; Origenes, Horn. 16 in num. S. Cyprianus, lib. de Orat. Dom. S. Basil, in Regulis moral. Reg. 21 ; S. Ambrosius, lib. 4 de Sacram, cap. 5; S. Leo Magnus, Serm. 6 de Jejun. 7 mensis, et alii plures citati apud Bellarmin, et sequentibus sæculis, qui insurrexerunt adversus Berengarium, Paschalius, Adelinannus, Guilmuudus, Algerus et omnes scholastici, paucis exceptis, de quibus modo.

G° Tandem ipsimet hærctici ex his verbis, *Nisi manducaveritis,* etc., contendunt probare contra nos obligationem communicandi sub utraque specie: ergo, velint nolint, intelligitur hic textus de reali manducatione.

Quid huic probationi respondeant hæretici, *expendetur in sol. obj. et inde magis firmabitur argumentum.*

§ II.—*Secundum momentum ex verbis institutioni**.

Matth. 26 legitur: *Caenantibus autem eis* (Apostolis), *accepit Jesus panem, et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait : Λeripite et comedite : Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, et dedit illis dicens : Eibite ex hoc omnes : Hic est enim sanguis meus novi Testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

Marci 14: *Et manducantibus illis, accepit Jesus panem et benedicens fregit et dedit eis et ait: Sumite, hoc est corpus meum. Et accepto calice, gratias agem dedit cis, et biberunt ex illo omnes,-e ail illis:Hic est sanguis meus novi Tulamenti qui pro mullis effundetur.*

Lucœ 22 : *Et accepto pane, gratias e/it et fregit, et dedit eis dicens : Hoc est corpus meum quod pro vobis datur : hot facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam canavil,ii cens : Hic est calix novum Testamentum in sanguine meo qui pro vobis fundetur.*

Ilæc verba sole clariora ad tropos et figuras detorquent Sacramentarii : ea autem e-- iii telligenda in sensu proprio et liltcrah probandum nobis incumbit.

Prob. 1° Christus his verbis 1° testamentum condebat : ita exprimunt laudata verbi trium Evangelistarum. 2° Sacramentum instituebat; id nec ipsi Sacramentariinegant. 5° Legem sanciebat, juxta hæc Luca verba : *Hoc facite in meam commemora tionem.* 4° Dogma singulare docebat; *palet* ex subjecta materia : et quamvis fore! tantum figura corporis Christi, semper esset singulare dogma ante tempora Christi inauditum. *S*° Tandem amicos instante morte alloquebatur, juxta illud Joan. 15 : *Cum dilexisset suos qui erant* i* *mundo, in finem dilexit eos.* Atqui hæc quinque requirunt propriam , litteralem, obviam, naturalem, non metaphoricamaut figuralivam locutionem : ergo.

Prob. min. per singulas partes 1° Nihil exprimi solet clarius, distinctius, expressius quam testamentum, nec hucusque cuiquam venit in mentem testari per metaphoras, tropos aut figuras; ita ut, si testamento domus relinquatur, is ridiculus et stultus haberetur qui contenderet intelligendum esse de domo picta et non de domo vera et reali : unde humanis legibus if. de Legatis, Leg. 5, cautum est testamenta interpretanda esse in proprio verborum sensu. Ergo.

2° Verba legum clara sunt et perspicua, non metaphoricaseu figurata, ne praevaricationi locus detur : et ideo nemo unquam legem instituit in tropis aut figuris : ergo. Neque refert quod Matth. 26, lex videatur lata sub metaphora: *Attendite a fermento Pharisxorum,* item Ephes. 4 : *Molile contristare spiritum sanctum.* Nos enim loquimur de lege quæ de novo instituitur et sit proprie dicta qualis est lex eucharistia.·, non

vero de legibus quæ non tam sunt novae et propriæ leges, quam exhortationes ad observandas leges quæ aliunde sunt omnibus notae, quales sunt dc quibus procedit objectio.

S° Tam in veteri quam in nova lege sacramenta alia instituta sunt et dogmata præcipua tradita verbis propriis, claris et expressis, ne in eorum usu aut fide erretur; quippe quæ sunt bases et fundamenta religionis: ergo *a fortiori* hoc primarium et praecipuum novæ legis sacramentum atque dogma.

4° Solent homines morti proximi et ultimum vale suis amicis dicentes, eos alloqui clare, perspicue, non obscure aut per tropos. Ergo.

Prob. 2° Si verba Christi non essent intelligenda in sensu proprio et naturali, sed mctaphorico et figurativo in re tanti momenti, in qua periculum erat gravissimi erroris etidololatriæ, ut volunt Calvinistæ, et circa quam tot dissensiones et scandala Spiritus sanctus prævidebat oritur/·, indubie vel ipse Christus vel aliquis ivangelistarum hunc sensum metaphoricum indieasset. Christus 'enim dum parabolam discipulis ediceret, illam explicabat, ut *patet* de parabola seminis: et Evangelist® in rebus longe minoris momenti solent sibi invicem supplere, et quod ab uno figurate dicitur, ab alio explicatur. Sic, v. g. S. Joseph non semel Christi pater dicitur : ne falleremur, addit Lucas, ut *putabatur.* Joannes Baptista *Elias* a Matthæo nuncupatur; a Luca id explicatur de Spiritu et virtute Eliæ. Dum Christus dixit cavendum a *fermento* Pharisæoruin, Evangelista explicuit de hypocrisi. Cum dixit, *Solvite templum hoc,* Evangelista pariter exposuit de templo corporis sui : at hic, ubi, ut *dixi,* agitur de re longe majoris et gravissimi momenti, neque Christus, neque ullus Evangelislarum vel leviter indicant sensum figuratum aut metaphoricum, nec alter alterum explicat, sed omnes unanimiter et eodem modo referunt verba Christi: similiter Apostolus referens eamdem institutionem, ut modo dicam. Ergo.

Prob. 5° Cum in metaphoris res significata effertur de signo, illud signum debet esse auditoribus notum, vel ex natura rei, vel ex consuetudine aut impositione hominum, aut ad ejus intelligentiam debet auditor prævia aut subsequent! explicatione disponi ; alias stulta et falsa erit locutio *t* v. g. stulte et falso quis loqueretur, si sibi gratuito fingens equum esse signum seu figuram Caesaris, simpliciter diceret : *Hoc est Cœsar ;* secus vero si de ejus imagine id efferret : atqui panis neque ex natura rei, neque ex institutione aut usu estsignum corporis Christi, neque Christus discipulos ad hanc intelligentiam prævia vel subsequent! explicatione disposuit, *ut patet :* ergo.

Prob. **4°** Tandem vel Christus non potuit corpus suum realiter et substantialiter tradere in eucharistia, vel si potuit, noluit. *Si dicant* Calvinistæ non potuisse; dicant ergo quomodo potuit aquam in vinum convertere, panes multiplicare in deserto , naturam humanam sibi hypostatice unire, mundum ex nihilo creare, et sexcenta alia quæ non videntur humanæ intelligent!® minus impossibilia : forte divinam omnipotentiam suæ mentis numeris et gradibus metientur homunculi !

Si dicant potuisse sed noluisse : quæro ab eis, si voluisset, quæ verba selectiora, clariora, expressiora adhibere potuisset ut hanc voluntatem nobis manifestaret, quam hæc : *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, caro mea vere est cibus, sanguis meus vere est potus.* Suntne clariora hæc, *Ego et Paler unum sumus .· Verbum caro factum est?* quibus adversus Arianos et Nestorianos probant nobiscum Calvinistæ mysteria Trinitatis et Incarnationis. Et si liceat prioribus sensum figurativum affingere, cur non istis ? cur non toti Scriptura ? nec enim deerant Arianis et Nestorianis alia S. Scriptura loca in speciem sibi faventia, magis quam quæ sibi favere existimant Calvinistæ. Proferant enim si possunt aliquem locum S. Scriptura æque sibi faventem ac Arianis favebat iste : *Paler major me est ;* item : *Jlogo Paler ut unum sini sicut et nos unum sumus;* item iste Nestorianis : *In similitudinem hominum factus, habitu inventus est ut homo.* Quo ergo jure proprietatem verborum S. Scriptura adversus Arianos et Nestorianos servandam esse contendunt, et eam a verbis institutionis eucharistiæ eliminant? prasertiin cum Lutherus a quo prodierunt Sacramentarii, quemque ut virum -anctum et ad Ecclesiam reformandam a Deo electum pradicant, ita his verbis praesentiam reaieua

asseri agnoscat, ut nullum supcrcsse dubitandi locum existimet : « Vellem, inquit » Epist. ad Argentinenses, quod posset ali- » quis mihi persuadere, nihil esse in eu- » charistia præter panem et vinum, magno y ille beneficio me devinciret; jam sæpe y gravibus curis in hae materia desudavi : » verum ego me captum video, nulla ela- • bendi via relicta est, textus Evangelii ni- » mis est apertus. » Et in Apologia de Cœna Domini : «Rogamus, inquit, Sacramenta- » rios ne petant a nobis ut illum textum » probemus (*Hoc est corpus meum);* pos- » sunt enim ea de re consulere pueros vix » septem annos natos, qui in scholis isto- ›› rum verborum syllabas colligere dis- « eunt... ostendant biblias in quibus scrip- » tum est : *Hoc est corporis mei signum:* » quod si non possunt præstare, imponant » aliquantisper ori suo silentium, ct impe- » rent stylo suo quietem, donec ejusmodi «biblias in medium afferant. » Deinde : « Doctor Carlostadius ex his sacrosanctis ›› vocabulis, *Hoc est corpus meum,* misere » detorquetpronomen *hoc.* Zuinglius autem » verbum substantivum *est* macerat. Œco- » lampadius nomen *corpus* torturæ subji- » cit. Alii totum textum excarnificant. »

Miseras evasiones quibus hæretici vim istorum argumentorum eludere tentant, *referemus in sol. obj.*

§ ΠΓ. — *Tertium momentum ex Apostolo.*

Apostolus ***i*** Cor. c. 41, postquam retulit se accepisse a Domino institutionem eucharisti®, qualem narrant Evangelist®, addit: *Qui manducat et bibitindigne, judicium sibi manducat ct bibit, non dijudicans corpus Domini.* Et supra : *Deus erit corporis et sanguinis Domini.* Atqui si non esset in eucharistia nisi figura corporis Domini, non ideo peccaret qui indigne sumit, eo quod non dijudicaret corpus Domini ; quin potius judicare deberet non esse ibi corpus Domini : ergo.

Confirmatur.Si eucharistia non sit nisi figura corporis Christi, erant ergo pariter rei corporis ejus, qui indigne manna aut agnum paschalem comedebant. Item ejusdem sacrilegii rei haberidcbent,quiinpeccato proferunt hanc vocem *Christus;* item qui ejus imagines conculcant aut dilacerant, prout faciunt et fecerunt Calvinist® et Lulherani.

5 JVr. _ *Quartum momentum ei-eoneillte,*

Concilium Nicænum, primum génerait, anno 525', a Calvino 1. 4, Instit. c. 9, $ 8, approbatum et receptum cum aliis tribui proximis conciliis generalibus, sic habet can. 14 : « Pervenit ad sanctum concilium «quod in locis quibusdam et civitatibus, » presbyteris sacramenta diaconi porrigant. » Hoc neque regula neque consuetudo tra- » didit, ut hi qui offerendi sacrificii non ›› habent protestatem, his qui offerunt cor » pus Christi porrigant. »

ConciliumEphesinumanno451, inEpist. Cyrilli ad Ncstorium, ab ipso concilio approbata, legitur : « Ad mysticas benedic* » tiones accedimus, eaque ratione sanctifi- » camur, utpotc sacr® carnis ct pretiosisan- « guinis Christi omnium nostrum participes » effecti. Neque enim illum ut carnem com- « munem suscipimus... sed tanquam vere «vivificam, ipsiusqueVerbi propriam.»

Concilium Nicænum II, septimum generale anno 787, act. 6, postquam probavit ex laudatis textibus S.Scriptur®;in eucharistia verum Christi corpus ct sanguinem esse, neque ullum Apostolorum aut iliustrium Patrum vocasse eucharistiam imaginem corporis Christi, excludendo scilicet realitatem, sic concludit : « Ergo liquido «demonstratum est, quod nusquam Domi* «nus, vel Apostoli aut Patres imaginem «dixerunt sacrificium sine sanguine,quod » per sacerdotem offertur, sed ipsum cor- « pus et ipsum sanguinem, etc. »

H®c ante Berengarium : a tempore vero Berengarii qui primus hanc hmresim aperte propugnavit, eam damnarunt concilia, Vercellense sub Leone IX, Turonense sub Victore II, duo Romana sub Nicolao II et Gregorio VII, Lateranense sub Innocentio III, Viennense sub Clemente V, Constantiense sub Martino V, Florentinum in decreto Unionis, ac tandem Tridentinum sess. 15, cap.4,ct can. 1, his verbis : «Si » quis negaverit in sanctissimo eucharistiæ » sacramento contineri vere, realiler et » substantialiter corpus ct sanguinem una » cum anima et divinitate Domini nostri » Jesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo ut in signo vel figura, vel virtute: anathema sit.»

§ V.— *Quintum momentum ex Patribus.*

Sanctus Ignatius martyr, sancti Joannii

discipulus, Epistola ad Smyrnenscs, a Theodorcto Dialogo 5 relata , de Simonianisetsaturiianisloquens, dicit: «Eucha- » ristiam ctoblationcs non admittunt, quod «non confiteantur eucharistiam esse car- fl nem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, » qua* pro peccatis nostris passa est, quam » Pater sua benignitate suscitavit. »

S. Justinus Apolog. 2 ad Antoninum , inno 150 scripta, loquens de eucharistia, dicit : « Non enim ut communem panem , » neque communem potum ista sumimus, » sed quemadmodum per verbum Dei caro » factus Jesus Christus servator noster, ct « carnem et sanguinem salutis nostra lia- » huit, ad eumdem modum etiam eam in » qua per preces verbi ejus ab ipso pro- » fecli gratiæ ache sunt, alimoniam, unde » sanguis et caro nostra per mutationem » aluntur, incarnati illius Jesu carnem et u sanguinem esse edoctisumus. »ldque probat ex eo quod Christus panem et vinum his verbis, *Hoc est corpus meum,* etc., consecraverit, et Apostolis præceperit ut idem facerent. Habemus igitur, juxta Justinum, eucharistiam non esse panem communem, sedearnem etsanguinem Christi, eodem modoquo in Incarnatione est vera caro Christi.

Reponunt hæretici hæc non posse intelligi nisi in sensu figurativo : 1° quia alioquin sequeretur, juxta Justi num, quod sicut divinitas in Incarnatione non est conversa in carnem, ita nec panis converteretur in corpus Christi ; 2'quia dicitpanem et vinum eucharisticum esse corporum nostrorum alimoniam, quod verum esse non potest si sint vera Christi caro et sanguis.

Sed contra primum. S. Justinus non comparat modum unionis hypostatic® cum modo transsubstantiationis, sed veritatem carnis assumpt® in Incarnatione cum veritate carnis in eucharistia. De secundo mox dicam.

S. Irenæus circa annum 108,1. 4 adversus llæres. c. IS, alias 54, contra Valentinianos, qui admittentes veritatem eucharistia negabant resurrectionem mortuorum, dicit t « Quomodo dicunt carnem in » corruptionem venire ct non percipere vi- »tam, quæ a corpore Domini alitur?... «■Quemadmodum enim qui est a terra panni', percipiens invocationem Dei, jam » non communis panis est, sed eucharistia, ex duabus rebus constans, terrena » et cœlesti : sic ct corpora nostra perri- » piantia eucharistiam, jam non siintcor- »ruptibilia, sed spem resurrectionis ha- » bentia. »

Hæc iterum verba detorquent næretici ad sensum metaphoricum ; i° quia Irenæus dicit eucharistiam constare duabus rebus, terrena et cœlesti : per terrenam autem non potest intelligi nisi substantia pani* , quæ si remaneat, non potest e<se corpus Christi, sed tantum ejus figura; et hoc sensu est res terrena et caelestis, terrena scilicet quæ sit signum caelestis. 2' Quia dicit corpora nostra ali et augeri carne Christi, quod non potest intelligi nisi de pane qui sit figura corporis Christi.

Sed contra primum. Res terrena, in sensu Irenxi, sunt species visibiles panis; res coelestis est corpus Christi quod dicitur caeleste, tum quia virtute caelesti formatum est, tum quia jam gloriosum assecutum est incorruptibilitatem.

Contra secundum. Quando Irenæus, Justinus et alii Patres dicunt corpora nostra nutriri ct augeri corpore et sanguine Christi, id intelligi potest duplici sensu absque dispendio prasenti® realis. 1° Corpus Christi dicitur nutrire corpora nostra eo modo quo dicitur manducari, tangi, dentibus premi, improprie scilicet et mediate, ratione spccierum quibus involvitur, et quibus intime conjungitur, ita ut nomen rei significatæ tribuatur signo, quod frequens est. 2° Corpora nostra dicuntur nutriri corpore Christi, non nutrimento transitorio , quale fit ex vulgaribus cibis, qui transeunt in substantiam aliti, sed nutrimento permanente ; quatenus corpus nostrum ex conjunctione reali cum corpore Christi, incorruptionis et immortalitatis semina et resurrectionis pignus recipit , juxta illud Joan. 6 : *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, habet vitam iclcrnam ; elego resuscitabo eum in novissimo dic.* Et hic secundus sensus est Irenæi, ut patet ex ejus verbis.

Tertullianus, initio tertii sxculi, lib. de urat. cap. 14 , ait : « Accepto corpore Do- » mini et reservato, utrumque calvum est, » et participatio sacrificii, et exeeutio offi- » cii. » Et exponens ilkid *:t?anem nostrum quotidianum da nobis nodic,* dicit tripliciter posse intelligi : 1° de necessitatibus corporis; 2° spirilualiter de Christo

qui verus est credentium panis; 3° de corpore Christi quod est in eucharistia : ubi distinguit inter Christum lide apprehensum, et Christum in eucharistia existenlem; quæ distinctio foret inutilis si Christus in eucharistia sola fide susciperetur. Item 1. de Resurrectione carnis, c. 8 : « Caro corpore et sanguine Christi › vescitur, ut et anima deDeo saginetur. » Et lib. *4* cont. Marcionem, c. 40 : « Ac» ceptum, inquit, panem et distributum » discipulis, corpus suum illum fecit, Hoc » est corpus meum dicendo, id est, figura » corporis mei. ».

Scio hæreticos vim maximam facere in his verbis *id est, figura corporis mei,* quasi juxta Tertullianum, hæc verba, *Hoc est corpus meum,* ex ore Christi nihil aliud sunt quam quod : *Hoc est figura corporis mei.*

Verum et in hoc sicut in cæleris cæcutiunt : in phrasi enim Tertulliani hæc vox *figura* non refertur ad *corpus,* sed ad *hoc;* quasi dixisset : Hoc quod in veteri lege erat figura corporis mei, est corpus meum. Transpositione ergo usus est Tertullianus ne ordinem verborum Christi interrumperet, quod non est ipsi insuetum : sic. I. cont. Prax. c. 29, explicans qua ratione Christus, cum sit Deus, potuit mori, refert illud Apost. 1 Cor. 15 : *Quoniam Christus mortuus est,* et ait ; *Dicendo Christus mortuus est, id est, unctus; id quod unctum est mortuum ostendit :* ubi, *id est, unctus,* quamvis referetur ad Christum, non tamen illi immediate subjecit, ne verborum Apostoli series interrumperetur. Hunc esse Tertulliani sensum *patet* ex verbis immediate sequentibus; prosequitur enim : *Figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus.το non fuisset,* præleriti temporis, aperte indicat se loqui respective ad vetus Testamentum, in quo dicit panem fuisse figuram corporis Christi, non respective ad panem cucharislicum, alioquin non dixisset *fuisset* sed *esset*

Id adhuc magis clarescit ex scopo Tertulliani. Agit ibi contra Marcionem qui dicebat 1° Christum non assumpsisse verum corpus, sed tantum phantasma et figuram corporis; 2° legem veteremesse malam et amalo Deo mundi fabricatore, ideoque a Christo abolitam. Contra quem docet Tertullianus Christum habuisse verum corp, quia panis et vinum ut probat ex Jer› mia, Isaia et Genesi, erant figura ejus ty. poris et sanguinis; non est autem figur. nisi alicujus veritatis ; 2° legem veterer non esse malam et a malo Deo, siquidt: ejus figuras adimplevit Christus, convej. tendo panem in suum corpus, et vinus in suum sanguinem. I

En textus Tertulliani : « Professus iu » que, inquit, se concupiscentia cono,- » pisse edere pascha, ut suum (indignus » enim ut quid alienum concupiscent » Deus) acceptum panem et distributu: » discipulis corpus suum illum fecit, Ho » est corpus meum dicendo, id est, figur. » mei corporis. Figura autem non fuis* » nisi veritatis esset corpus. Cæterum u » cua res quod est phantasma, figurat ›» capere non potest. » Et quia Marcione-. usque delirabat, ut diceret Christum pn corpore panem assumpsisse, prosequitur Tertullianus ; « Aut si propterea pane: » corpus sibi finxit, quia corporis carebi • veritate :ergo panem debuit traderepn » nobis : faciebat ad vanitatem Marcioni- » ut panis crucifigeretur. Cur autem p.· » nemcorpussuumappellat, et non magi* » peponem quem Marcion cordis loco lu huit, non intelligens veterem fuisse ii • tam figuram corporis Christi diceiilb » per Jeremiam : *Adversus me cogitaveru :* » *cogitatum dicentes ; Venite conjiciam l* › *lignum in panem ejus,* scilicet crucet » in corpus ejus. Itaque illuminator anti· » quitatum,quod tunc voluerit significas- » panem, satis declaravit, corpus suuu » vocans panem. » Similiter probat ti Isaia cap. 63, etGenes. c. 49. vinum fuis< figuram sanguinis Christi et concludit:! u Ita et nunc sanguinem suum in vini » consecravit, qui tunc vinum in sanguini v figuravit. »

Possetetiam adhiberi solutio communide qua infra, scilicet Tertullianum dixisse eucharistiam esse figuram corporis Christ eo sensu quo omnes catholici dicunt esw sacramentumcorporisChristi, intelligend» nimirum species externase sse figuram nor inanem et vacuam, sed plenam corpon Christi ; idque etiam'convenienter ad sco- pum Tertulliani. Cum enim, juxta ipsum, non detur figura nisi veritatis, hoc ipso quo datur figura corporis Christis, sequitur

esse verum corpus, quod intendebat probare contra Marcionem : unde l. 5 cont. eunid. c. 8, dicit « « Panis et calicis sacra- » mento jam in Evangelio probavimus cor- » poris et sanguinis dominici veritatem ad- » versus phantasma Marcionis. » Ex his facileelidi possunt cavillationes hæreticoruiif circa mentem Tertulliani.

Cyprianus circa medium tertii sæculi, Epist. 65 ad Cæcilium, comparans vinum commune cum vino eucharistico, dicit : n Quemadmodum vino isto communi mens » solvitur et anima relaxatur, et tristitia » omnisexpellitur, ita epoto sanguine Chris- » ti et poculo salutari... maestum pectus ac • triste quod prius peccatis angentibus «premebatur, divinæ indulgenti® laetitia • resolvatur.» Ibid, contra offerentes in sacrificiis puram aquam : « Quomodo, in- » quit, possumus propter Christum san- » guinem fundere , qui sanguinem Christi » erubescimus bibere. » Et Epist. 54, docet dandam esse in persecutione communionem lapsis, hanc rationem proferens : « Nam quomodo docemus aut provocamus • eos in confessione nominis sanguinem » suum fundere, si eis militaturis Christi « sanguinem denegamus ? »

S. Hilarius Pictaviensis quarto sæculo probat contra Arianos, Patrem et Filium esse unum, non solum consensu voluntatis , sed etiam natura, quia Christus non solum fide ct charitate, sed etiam vere et realiter unitur nobis in eucharistia. « Eos «nunc, inquit, qui inter Patrem et Filium «voluntatis ingerunt unitatem, interrogo «utrum per nature unitatem hodieChris- « tus in nobis sit, aut per concordiam voluntatis? Si enim vere Verbum caro fac- » tum est, et nos vere Verbum carnem cibo «dominico sumimus, quomodo non natu- » raliter manere in nobis existimandus est, « qui et naturam carnis nostræ tam inseparabilem sibi natus homo assumpsit? » Et iterum : « Vere, inquit, cibo dominico -Verbum carnem sumimus, naturamque • carnis suæ sub sacramento nobis admiscuit... Ilæc a nobis ideo commemorata «sunt, quia voluntatis tantum unitate hæ- • retici personas divinas unitas esse inter- » pretantur, et ad id exemplo unitatis nos- » træ com Deo utuntur, quasi nobis ad filium -voluntate tantum religionis unius, nulla • per sacramentum carnis naturalis com- »munionis proprietas indulgeatur. » Et tandem reprimens rationis ac sensuum judicium, dicit : « Non est humano aut sæ- » culi sensu in Dei rebus loquendum... quæ «scripta sunt legamus, et quæ legimus, » intelligamus; et tunc perfectæ fidei offi- » cium fungemur. De naturali enim in nobis Christi veritate, quæ discimus, nisi » ab eo discimus, stulte atque impie disci- » mus. Ipse enim ait, *Caro mea vere est* » *cibus :* de veritate carnL et sanguinis non «relictus est ambigendi locus. «

Cum hæc sint apertissima pro veritate realitatis, conantur Sacramentarii eruere ex aliis operibus S. ooetoris quod opponant, sed in cassum. Dicunt igitur S. Hilarium in Psahn. 124, docere Deum eodem instanti diversis esse in locis, quia incorporeus est : ergo, inquiunt, Christus, quia corporeus est, non potest esse simul in diversis locis. Item in Psal. 157, dicit Chris turn veritatem suæ carnis discipulis demonstrasse his verbis, *Palpate et videte:* ergo Christus, qui in eucharistia palpari et videri non potest, ibi realiter non est. Verum hæc futilia sunt, nec vim invictam priorum elidunt. Nam,

Contra primum. Ex hoc quoti Christus sit corporeus, bene sequitur quod non possit esse naturaliter simul in pluribus locis: at quod corpus ejus gloriosum non possit esse sacramentaliter et per miraculum in pluribus locis, inde non probatur, nec dixit Hilarius.

Contra secundum. Bene quidem colligitur quod id quod videtur et palpatur sit corpus, at non sequitur quod id quod non videtur aut palpatur actu , non sit corpus, præserlim si agatur de miraculo : sic ex calore probatur ignis ; at ex defectu caloris actualis non probatur non fuisse ignem in fornace Babvlonica.

S. Cyrillus Jerosolymitanus eodem sæculo Catechesi 4 Mystagogica, instruens recenter baptizatos , dixit : « Cum igitur » Christus ipse sic affirmet atque dicat de » pane, *Hoc est corpus meum;* quisdein- «ceps audeat dubitare? ac eodem quoque I» confirmante et dicente, *Hic est sanguis* « *meus,* quis, inquam, dubitet ac dicat non «esse illius sanguinem? Aquam aliquando » mutavit in vinum, quod est sanguini pro- » pinqumn, in Cana Galileæsola voluntate, » ct non erit dignus cui credamus quod vi-

h num in sanguinem transmutasse!?.... ▮ Quare cum omni certitudine corpus ct «sanguinem Christi sumamus : nam sub «specie parfis datur tibi corpus, et sub » specie vini datur sanguis, ut sumpto cor- « pore etsanguine Christi, efficiaris ei com- » particeps corporis et sanguinis. Sic Chris- » tiphori erimus, hoc est, Christum feren-· « tes, cujus corpus et sanguinem in membra « nostra receperimus. Quamobrein non sic » hæc attendas velim, tanquam sint nudus «et simplex panis, nudum et simplex vi- » num ; corpus enim sunt et sanguis Christi. «Nam etiamsi sensus illud tibi renuntiat, » fides tamen te confirmet. Nejudic.es rem » cx gustu, sed te citra ullam dubitationem » fides certum reddat, quod sis dignus fac- « tus qui corporis et sanguinis Christi par- « ticeps fieres. »

His præcluduntur omnia haereticorum effugia. At cum non habeant qua evadant, negant Catecheses Mystagogicas esse S. Cyrilli, eo quod differant stylo a Catechesibus Illuminatorum quas S. Ilieron. in Catalogo, Theodoretus Dialogo 2, S. Damascenus Orat. 5 de Imaginibus, tribuunt Cyrillo.

Sed contra. Ipse Cyrillus, Catechesi ultima ad Illuminatos seu baptizandos, promittit Catecheses Mystagogicas. et uniuscujusque præmittil argumentum. « Post sane- » tam, inquit, et salutarem Paschalis diem, » in reliquis hebdomads diebus, post sy- «naxim ad sanctum resurrectionis Salva- » toris locum congregati, alias Catecheses «audietis: « tum singularum argumenta proponit. At et ista dicunt assuta hæretici, sed pro sola libidine fingendi et negandi quidquid ipsis adversatur ; nullo enim teste, nulla ratione id asserunt.

Nec obstat diversitas styli., Catecheses enim Illuminatorum erant pro baptizandis, et Catecheses Mystagogicæ pro baptizatis; convenit autem pro diversitate audientium, temporum ct circumstantiarum, diversum adhibere stylum, et modo strictius, modo fusius res exponere.

Pluribus aliis momentis tentât Rivetus has CatechesesS. Cyrilloabjudicare, sed admodum levia sunl,eaquead amussim dispungit Natali- Alexander sæc. quarto cap. 6, a. 12.

S. Ambrosius eodem sæculo, l de Initiandis, c. 9, ait : « Quomodo tu mihi asse- «ris quod Christi corpus accipiam? et hoc » nobis adhuc superest ut probemus, non «hoc esse quod natura formavit, sed quod » benedictio consecravit, inajorcmqnc vito » esse benedictionis quam naturæ, quia be· » nedictione etiam natura ips$ mutatur. « Virgam tenebat .Moyses, projecit cani ct » facta est serpens : rursus apprehendit «caudam serpentis, et in virgæ naturam «revertit. » Et productis variis aliis exemplis transmutationum divinitus effectarum, subdit: «Quod si tantum valuit humana » benedictio, ut naturam converteret, quid « dicimus de ipsa consecratione divina, ubi « verba ipsa Domini Salvatoris operantur?... «Hoc quod conficimus corpus ex Virgin» » est... vera utique caro Christi quæ crnci- » fixa est, quæ sepulta est. «

Idem 1.4de Sacramentis, c. 4, dicit : Pa- » nis iste, panis est ante verba sacramen- » torum : ubi accesserit consecratio, de • pane fit caro Christi... Quomodo potest «qui panis est, esse corpus Christ*? con- «secratione. Consecratio igitur quibus ver- » bisestetcujussermonibus?I)omini Jesu... » Ergo sermo Christi hoc conficit sacramen- «tum. Quis sermo Christi? nempe is quo » facta sunt omnia. Jussit Dominus, et fac· » tum est coelum. Jussit Dominus, et facta es' » terra, etc. Vides ergo quam operatorius «sit sermo Christi. Si ergo tanta vis est in «sermone Domini Jesu ut inciperent es»e « quæ non erant, quanto magis operato- « rius est, ut quæ erant in aliud eommu- » tcnlur ? Cœlum non erat, mare non erat, «terra non erat ; sed audi dicentem : *Ipse » dixit et facta sunt, ipse mandavit el » creata sunt.* Ergo, libi ut respondeam, «non erat corpus Christi ante consecratio* « nem , sed post consecrationem dico libi » quod jam corpus est Christi. « Et cap. 5: «Antequam ergo consecretur, panis est; « ubi autem verba Christi accesserint, cor- «pus est Christi..... Ergo videte quantis «generibus potens est sermo Christi uni- « versa convertere. Deinde Dominus Jesus « testificatur nobis, quod corpus suum ac- «cipiamus et sanguinem : numquid debe- « mu* de ejus fide ac testificatione dubitare? «Magnum quidem el venerabile, quod « manna pluit Judæis e coelo; sed intelligc ·* quid est amplius, manna decœlo, an cor- · pus Christi ? corpus Christi utique qui est » auctor coeli. «

His quasi fulminibus attriti Calvinist®, desperate negant libros deSacramenlis esse

S. Ambrosii, eo quod non redoleant elegantem S. Ambrosii stylum. Verum omnes codices manuscript!, omnes editiones, omnes scriptores a novem sæculis hos libros S. Ambrosio anscribunt. Nonne his potius est tides adhibenda quam hesternis hæreticis qui illos S. Ambrosio non denegant, nisi quia illorum faisa dogmata evertunt.

Neque obstat S. Ambrosium styli sui sublimitatem in his libris paululum depressisse : observat enim S. Augustinus I. 4 de Doct. Christiana c. 19, sanctos Patres, pro diversitate argumentorum, diverso dicendi genere usos fuisse, testaturque cap. 21, ipsum S. Ambrosium demissum stylum adhibuisse, cum res magnas et fidei mysteria docebat : « S. quoque Am-«brosius, inquit, cum agat rem magnam » de Spiritu sancto , ut eum Patri et Filio » demonstret squalem, submisso tamen » dicendi genere utitur, quoniam res sus-» cepia, non ornamenta verborum, aut ad » flectendos animos, commotionisaffectum, »sed rerum documenta desiderat.» Non mirum itaque quod S. Ambrosius doctrinam ct mysteria sacramentorum in concionibus ad populum exponens, stylum submissum adhibuerit, ct voces minus elegantes usurpaverit. Alias hæreticorum ineptias circa idem argumentum exsufllatas habes apud Vincentium Contenson hic cap. 1, spéculât. 2, et Nat. Alex, sæculoquarto, cap.G,art. 27, $2.

Verum *esto* libros de Sacramentis non esse Ambrosii, nihil obtinerent hærelici, siquidem S. doctor eadem prorsus et æquali perspicuitate idem doceat in libro de Initiandis,quem non negantesseS. Ambrosii: unde editores Benedictini, dc hoc libro loquentes. dicunt : « Porro ab hoc ipso loco «(c.8.)ad finem usque operis, tot tamque "efficacia probandas Christi in sacramento urealis,ut vocant, præsentiæ suppetunt ar-» gmnenta, ut ea depromere atque adversus «teinerariamBerengarii novitatem opponere » strenuissimi ejusdem eucharistiae veritatis » propugnatores,Lantfrancus.Gniimundus, «Algerus, Petrus Cluniacensis aliique cer-»tatim contenderint: neque vero ut easdem • elevarent aut eluderent probationes, se • gniorem (V-ram navaverunt heterodox!. » VerumfanX_j inanes, ne dicam ineptas , «eorum argutias atque cavillationes esse , «prudens lector facile deprehendet. »

S. Chrysost. Horn. 24 in 1 ad Cor. Id » quod est in calice, est id quod fluxitex ia-» *tere,* ct illius sumus participe·*...Quamob-»rem si sanguinem cupis, non aram ido· « lorum brutorum cæde, sed meum adi at-» tare, meo cruentum sanguine. - Et postquam ostendit quod amatores alii in vestrbus cæteri-quemuneribus suam magnificentiam ostendant, *in sanguine autem nullus unquam ;* addit : « Christus autem in eo suam » nobis ostendit curam et ardentem in nos «charitatem.....procæde brutorum scip-» sum jussit offerri.... Hoc corpus etiam ja-» cens in præsepi reveriti sunt Magi, etenm «multo metu et tremore adorarunt. Tu au-» tem non in præsepi vide, sed in altari, » non fœminam eum tenentem, sed sacer-» dotem astantem. »

Horn. 51 in Matlh. « Non vestis solum, » inquit, sed corpus ipsius nobis proposi-• tum est, non ut tangamus solum , sed ut • comedamus et saturemur. Qui enim ina-» jus, id est, seipsum pro te posuit, quare » dedignabitursuum tibi tradere corpus?»

Et Horn. 85 : « Quoniam ergo ille dixit, » *Hoc est corpus meum,* nulla teneamur am-» biguitate, sed credamus et oculis intellec-» tus id perspiciamus... Quot mododicunt: «Vellem formam ct speciem ejus, vellem » vestimenta ipsa, vellem coloramenla vi-«dere. Ipsum vides, ipsum tangis, ipsum » comedis(sul) velamine scilicet specierum). » Veniat in mentem tibi quo sis honore ho-» noratus, qua mensa fruaris ; ea namque re «nos alimur, quam angeli videntes tre-» munt.Quis *loquetur potentias Domini, «auditas faciet omnes laudes ejus?* Quis » pastor oves proprio pascit eruore ? Neque » illi sat fuit hominem fieri, colaphis cædi » ct crucifigi ; verum et semelipsum nobis « commiscet, et non fide tantum , verum « ipsa re suum efficit corpus. «Quot verba, tot fulmina contra Sacramentarios.

S. Cyrillus Alexand. circa medium quinti sæculi I. *4* in Joan. cap. 2, exponens caput 6 Joannis, ait : « Nihil igitur occultans de-» mum Christus ait : *Ego sum panis vivus » qui de calo* descendi.Illud manna typus «erat, inquit, et umbra ct imago. Audite » palam nunc et aperte -.*Egosum pani> vi-» fus :si quis manducavertr ex hoc pane, « vivet in æternum.* Qui cx illo manducaverunt, mortui sunt, non erat vivificus: » qui autem manducat hunc panem, id est, » me, sive carnem meam,vivet inæternum.»

Hicexulant figura, sola realitas asseritur.

S. Leo eodem tempore, Serm. 6 de jejunio septimi mensis: « Dicente Domino, in» quit. *Nisi manducaveritis,* sic sacr® ▪ men-.c communicare debetis,ut nihil pror» sus de ventate corporis Christi et sangui» nis ambigatis; hoc enim ore sumitur quod » fide creditur : ct frustra ab illis *Arnen* «respondetur, a quibus, contra id quod ac» cipitur, disputatur. » En aperta damnatio Calvinismi.

Ilis Patribus annumerandi sunt alii quarti ct quinti sæculi, Optatus Milev. 1. 6 cont. Parmen. S. Bastlius I. de Bapt. q. 5 ; S. Ephrem. ; Syrus 1. de Nat. Dei ; S. Epiphanias in Ancorato, num. 87; S. Greg. Nyssenus, Orat. Catechetica cap. 37; S. Ilycron. Epist. 1 ad Heliodorum,Epist. 85 adEvag.et llom.22,et inejusvita 1.2,c.4.

S. Aug. quem Calvinus!. 4 Instit. c. 17, § 28 , tam insolenter quam falso contendit esse suum, 1.9 Confess, c 5, de matre sua Monica loquens, dicit : « Memoriam sui ad « altare tuum fieri desideravit, unde sciret «dispensari victimam sanctam,qua deletum «est chirographum quod erat contrarium » nobis : » non autem figura victim®, sed victima ipsa deletum est chirographum.

L. 2. cont. lilt. Petii.c. 57, scribit pascha Judæormn fuisse typum passionis Christi ; sed aliud esse quod illi *de ove* ce.ebrabant, *aliud autem quod nos in corpore et sanguine Domini accipimus.* 2 de Peccat. Meritis, c. 26, dicit eulogias quæ distribuuntur catechumenis, esse aliis cibis sanctiores et sui generis sacramentum, *quamvis non sit corpus Christi.* !.. 12 cont. Faustum, c. 10 : · Habet magnam vo» cein Christi sanguis in terra, cum eo ac» cepto ab omnibus gentibus respondetur, » *amen.* llæc est clara vox sanguinis, quam » sanguis ipse exprimit, ex ore fidelium » eodem sanguine redemptorum. » Non autem figura sanguinis, sed ipso sanguine sumus redempti. Tract. 84: « Que. est » mensa potentis nisi unde sumitur corpus » ei sanguis ejus qui animam suam postnt » pro nobis? » Missis pluribus aliis ne longior sim, palmare est quod scribit S. Doct. Enarrat. 1 in Pral. 55, ubi explicans illud : *Et ferebatur manibus suis,* ostendit id litteraliter non verificari de Davide sed de Christo : « Manibus, inquit, aliorum potest portari homo manibus suis nemo porta» tur. Quomodo intelligatur in ipso David «secundum litteram non invenimus : in » Christo autem invenimus ; ferebatur enim » Christus in manibus suis, quando com▪ mendans ipsum corpus suum , ait : *Hqc » est corpus meum;* ferebat enim illud » corpus in inanibus suis. « Somniat Calvinus dum dicit Christum in sensu S. Augustini se portasse in signo sui corporis: conceptis enim terminis S. Augustinus dicit Christum se portasse eo modo quo nullus purus homo potest se portare : quis autem nescit quemvis hominem posse portare signum seu figuram sui corporis? Quæ opponunt hæretici ex S. Augustino, proponemus *in sol. obj.*

S. Joannes Damascenus octavo sæculo, I. 4, c. 14 : « Quaesivit Virgo, inquit, quo» modo fiet istud ; respondit Gabriel ar» changelus : *Spiritus sanctus superveniet » in te.* Tu quoque nunc quæris quomodo » panis nunc fiat corpus Christi, ct vinurp » aqua mixtum fiat sanguis Christi ? Tibi » quoque respondeo : Spiritus sanctus su» pervenit, eaque efficit quæ orationis fa» cultatem et mentis intelligentiam exce» dunt.... Quod si quaeras quo pacto id fiat, » satis tibi sit audire , quod per Spiritum » sanctum id fiat. Quemadmodum ex sancta » Dei matre per Spiritum sanctum Dominus » sibi ipsi carnem condidit; nec quicquam ▫ amplius verbis perspectum ct exploratum » est, quam quod verbum Dei est verum et » efficax, atque omnipotens, ut ea efficiat » quæ nulla ratio humana queat indagare. » Quin, ne hoc quoque alienum fuerit di» cere, quod , quemadmodum naturaliter » panis per manducationem, et vinum ct N aqua in bibentis et comedentis corpus et ii sanguinem immutantur : sic panis et vi- ii num quæ proponuntur in altari, per a sancti Spiritus invocationem et adven- a tum , mirabili modo in Christi corpus ct a sanguinem vertuntur. » Non aliter loquuntur contra Sacramentarios illustriorei præsentiæ realis defensores, Perbonius, llichclius, Bellanninus, etc.

S.Anselmussæculoundecimo, neap.11,1 Cor. explicans illud : *Hoc est corpus meum,* ait :« Sensibus quidem exterioribus » videtur esse panis, sed sensibus cogno» scite mentis, quia hoc est corpus meuin.»

S. Bernardus eodem sæculo, in vita S. Malachiæ loquens de Clerico : - Sciolus,

» inquit, in oculis suis præsumpsit dicere, » in eucharistia esse tantummodo sacra- li mentum, ct non reni sacramenti, id est, » solam sanctificationem et non corporis » veritatem. » Bi sufficiant; qui plures voluerit, adeat controversislas. De consensu omnium ecclesiarum tam Orientalium quam Occidentalium, vide opus sat notum *Perpftuilalis fidei;* brevius Contenson, Juenin i t alios reccntiores, qui ex dicto opere pnecipua momenta exscripserunt.

Compendio nunc colligamus quæ hucusque ex Patribus protulimus. Juxta SS. Patres i' eucharistia non est cibus aut potus communis, neque sola figura carnis aut sanguinis Christi, sed vera caro quæ passa est, verus sanguis qui effusus est. 2° Per verba Christi panis ct vinum transmutantur in corpus ct sanguinem ejus, nulla autem foret transmutatio si esset tantum figura. 5· In eucharistia est tam vera caro Christi, quam Christus veram carnem in Incarnatione assumpsit « assumpsit autem veram carnem, et non tantum figuram carnis. 4' Christus ea omnipotentia convertit panem et vinum in corpus ej. sanguinem suum, qua convertit aquam in vinum, virgam in serpentem, qua Verbum caro factum et omnia ex nihilo creavit . porro aquam in verum vinum convertit, virgam in verum serpentem, veram carnem assumpsit, et entia rcalia non figurativa creavit. 3° Eucharistia est maximum miraculum omnipotentiae Dei, intellectu difficile, ct quod non judicio sensuum qui circa illud falluntur, sed sola fide tenendum : atqui si panis ct vinum remaneant, sintque solum signa et figuræ carnis et sanguinis Christi, sensus circa illud non falluntur eorumque judicio est standum, nec magis est captu difficile quam quod agnus paschalis sit figura Christi ; neque magnum erit oinnipotentiæ miraculum, cum nulla sit transmutatio, sed sola destinatio Christi, ut panis sit signum et figura corporis illius.

Fucum faciunt haeretici dum respondent miraculum in eo esse, quod sit magna vis etcfllcacia hujus sacramenti ad causandam gratiam. Notum est enim, juxta illorum principia, totam vim et efficaciam esse in fide, quan?cxcitat sacramentum. Insuper SS. Patres miraculum reponunt, non in virtute e! efficacia sacramenti, sed in transmutatione panis ct vini in corpus ct sanguinem Christi, hem resolvunt dubia fidelium circa hoc sacramentum, recurrendo ad omnipotentiam Dei; dubia vero fidelium non versantur circa virtutem et efficaciam sacramenti, parem enim noverant m baptismo,sed circa præsentiamrcalem,qu.ee; ptu est difficilis ct humanis sensibus impervia: quam si certam non habuissent SS. Patre^, non recurrissent ad omnipotentiam ut illam assererent, sed dubia facile solvissent, dicendo esse tantum figuram, neque recedendum esse a sensibus, ut dicunt Sacramentani.

§ Vi. — *Sextum momentum er prrrtcriptione^ien continua possessione»*

Hanc jam evincunt quæ hucusque dixi ex S. Scripturis, condliis et Patribus: at illam nunc probo hoc brevi argumento quo non leviter torquentur hæreûci.

Fides rcalttatis nata est cum Ecclesia ct semper in illa viguit : ergo est vera. *Consequentia est evidens. Prob. ant.* Certo vigebat in Ecclesia tempore Berengarii, quippe quæ tota in eum tanquam in novatorem insurrexit ; viguit post Berengarium usque ad novos Sacramentarios, ct etiamnum viget, neque ante Berengariuin assignari potest quando, ubi et a quo nata sit : ergo est nata cum Ecclesia el semper in ea viguit.

Respondet Blondcllus, Calvinistarum pseudominister, Anastasium Sinaitam . id est, montis Sinaï monachum , circa annum 656, esse auctorem sententia· asserentis in eucharistia realem Christi praesentiam, eo quod cum Patres tertii et quarti sæculi eucharistiam appellaverint *sacramentum , signum, figuram› imaginem* corporis Christi, ipse hæc negaverit, ideoque eum ut novatorem traducit.

Respotidet Claudius, alter minister Calviniste, Paschasium Corbeiensem monachum, deinde abbatem circa annum SIS, libro *De corpore et sanguine Domini,* primum realitatis dogma apud christiauos invexisse, quod sensim sine sensu irrepsit, et sæculo sequenti, quod sceleris et ignorantia) saeculum vocat, tam altas radices egit, ut Berengarius, qui sæculoundecimo primævam fidem redintegrare conatus est, tanquam liæreticus sit habitus.

® Vides jam alterutrum mentiri, nec mirum ; id enim erroris est proprium ut suos

sectatores in varias adinventiones abire cogat.

Quantum ad Ana«ta<imnSina'ilani.l° Probandum erat Blondello Patres tertii et quarti ræculi voces *sacramentum;, signum,figuram* «surpasse in sensu rcalitatis exclusive , et non in sensu catholico , dc quo jam supra et fusius infra, intclligendo scilicet figuram, signum, etc., non vacuum et inane, sed plenum rei significatae; quod cum non probet Blondellus, et certum sit ex dictis SS. Patres non usurpasse has voces *signum, figuram,etc.*, in sensu exclusive» realitatis, quo sensu illas negat Anastasius, immerito illum tanquam novitatis reum traducit.

2° Anastasius dogma realitatis non profert tanquam novum et in Ecclesia inauditum, sed ut in Ecclesia commune et receptum, sibique ct suo adversario Gaianilæ seu Entycbiano certissimum. Etenim cap.25 libri «piem inscripsit *Dux viœ,* supponit tanquam dogma certum inter se et suum adversarium, corpus Christi esse vere et substantialiter in eucharistia et non in figura tantum ; idqueconcedit Gaianita. Ex quo principio apud utrumque recepto, infert Anastasius quod , sicut corpus Christi in eucharistia est corruptibile, scilicet in specicbus, etiam erat corruptibile ab initio Incarnationis : ubi licet obscurum sitquomodo recte concludat Anastasius, id tamen certum est, principium cx quo concludit, scilicet realitat-m corporis Christi in eucharistia, non esse novum dogma, sed quid constanter notum et receptum. En ejus verba : « Sed dic mihi si, ut divinitas, ita et » corpus Christi et ab ipso unionis exordio » immortalitatem habet, num communio sa- «cralissimi corporis ct sanguinis Christi » ipiem offers et participas, vere est verum «corpus et sanguis Chri<ti Eilii Dei, vel im- « dus panis, qualis ostiatim venditur, vel » vicem duntaxat et figuram gerit corporis «Christi, ut sacrificium hirci quod Judæi » offerunt' «Respondet Eutychianus ; « Ab- « sit ut dicamus sacram communionem esse « tantum figuram corporis Christi, aut nu- «dum panem; sed ipsum corpus etsan- « tuiivm Cl.r.-li Lilii Dei incarnati, et ex « sanctissima Deipara cl semper virgine M?- « l ia nati vere accipimus. » Ex quo principio ab utroque admisso ut certissimo, con- « ludit S. Anastasius ut supra.

Quantum ad Paschasium, similiter trad: dogma realitatis ceu doctrinam communem totius Ecclesiæ , non tanquam novum ci inauditum dogma ut contendit Claudius. Etenim lib. 12 in Malth. : « Miror, inquit, » quod velint nunc quidam dicere , non » inrecsse veritatem carnis Christi vel san- » guinis, sed in sacramento virtutem car- » nis ct non carnem, virtutem sanguinis et » non sanguinem , figuram et non verila- » tem, umbram et non corpus. » Porro si quid novi dixisset, non esset quod miraretur quosdam ei contradicere, neque dixisset *quosdam,* sed plures seu omnes. Et in Epbt. ad Freudegardum: « Videat, inquit, » (pii contra hoc venire voluerit magis » (piam credere, quod agat contra Doffli- » num et contra *omnem Ecclesiam....* Ideo » quamvis quidam de ignorantia errent, » nemo tamen est adhuc in aperto, qui hoc » ita esse contradicat quod *totus orbis* • credit ac confitetur.»

Quantum ad utrumque. Si vel Anastasius Grærus, vel Paschasius Latinus contra communem Ecclesiæ fidem docuissent , qui fieri potuit, ut tam novum, tam inauditum, tam sensibus repugnans dogma invexissent, nullo sive ex episcopis, sive ex doctoribus, sive etiam ex fidelibus contradicente? Quomodo urnis monachus Græcus totam ecclesiam Orientalem, vel unus monachus Latinus totam ecclesiam Occidentalem sponte consentientem contra communem et avitam fidem in suas partes traxisset, iis quæ nunc ambæ ecclesiæ, licet pluribus aliis capitibus inter se dissentientes, communi consensu adhærcrent? Quando alii hæresiarchæ, Arius, Nestoriiis , Eulyches, Pelagius, etc., virus suum diffundere cœperunt, in cos statim insurrexerunt fideles, doctores,episcopi,concilia congregata, etc. Ilie vero unus monachus novo contra fidem dogmate totam inficit Ecclesiam et omnes tacent ! quid dico, tacent? omnes errorem, ejurata fide antiqua, avide ebibunt ac tuentur, errorisque auctorem gratiis et laudibus prosequuntur : sic enim reges, episcopi, doctores Paschasium habuerunt po<t editum librum *De corpore ct sanguine Domini,* et (pii voluerint hu..c jrrorem impugnare, ut lierengarius, tanquam hærctici unanimiter sunt habili. Ilæc qui credit, somniantium deliriis pasci delectatur.

Sed quid moramur? mendacibus disci-

pulisos verberat magister eorum Zuinglius, qui in Coinment.de vera ct falsa Religione, cap. de Eucharistia, agnoscit tempore S. Augustini invaluisse opinionem de præsentia reali, et ideo S. Augustinum non ausum fuisse sensum iigurativum palam profiter i. « Vidit, inquit, omnino pius homo »(‹$'. *Augustinus)* quid hoc sacramentum » esset, (t in mem usum esset institutum : «veru n invalueiat opinio de corporea « carae. » Mendacii *'aritcr redarguunt qtiæcumque diximus praecedentibus, sed maxime definitio concilii Nicæni secundi, quod fuit celebratum triginta annis ante Paschasium, et in quo negare non possunt Sacramentarii assertam fuisse præsentiam realem.

Alterum Claudii figmentum est, decimum sæculum fuisse sæcuhim sceleris et ignorantis. Eo enim sæculo sederunt Roinæ sanctissimi pontifices Benedictus IV, Stephaniis VIII, Leo VII, Agapetus 11, Gregorius V. Floruerunt ex omni ordine viri sanctitate celebres, SS. Odo Mayeuhis et Odilo , abbates Cluniacensium, apud quos vigebat stricta disciplina; S. Romualdus Camaldulensiuin institutor, ct S. Bonifacius ejus discipulus ; duo Adalbert!, alter Magdeburgensis, alter Pragensis episcopus; S. Dimstanus el S. Odo archiepiscopi Cantuarienses, S. Daibertus archiepiscopus Burdigalensis, S. Eduardus rex Anglia·, S. Stephaniis rex Hungarian, S. Fant inus abbas, S. Gerardus qui disciplinam regularem in pluribus et præcipnis Belgii monasteriis restauravit ; S. Ilenricus imperator, S. lleribertus archiepiscopus Coloniensis,S. Venceslaiis dux Rohemiæ et ejus avia Ludmilla martyres; S. Nilus, S. Uldaricus, S. Vitus, S. Wolfangus , S. Abo et alii plures. Eodem sæculo, agentibus viris zelo, pietate et doctrina conspicuis, Dani, Sneci, Lithuani, Ihingari, Poloni, religioni chrislianæ aggregati sunt. Hem eodem sæculo scriptis et eruditione claruerunt, prtetcrSS. Odonem etOdiloncm jam laudatos, Rutherins primum monachus Lobbiensis , deinde episcopus Veronensis ; Falcuinus et Ilerigerius ejusdem cœnobii abbates ; Alto Vercellensis, ‘v’lodoardus, Luilprandus, Alelaphrastes ct alii plures. Sed etsi demus gratis i-tud Claudii figmentum*, iilcone hoc sæculo defecerat universa Ecclesia quæ est columna veritatis et contra quam por.æ inferi nunqinm prævalebunt.

Opponit Claudius, Pasci tsium Epi-Lad Freudegardum et in Commentario in .Matth. se in isto dogmate novatorem exhibere, ([nia 1° locis citatis, postulat ut si quid re prehensione dignum repefiat in suo libro de corpore et sanguine Domini, .'d sibi significct; id autem non postulassetPaschasius si doctrinam suo tempore communem tradidisset; 2° quia dicit se ad intelli–gentiam hujus mysterii plures excitasse ; 5° quia asserit quosdam circa hoc sacramentum ex ignorantia errare, multos dubitare. 4° Fatetur quod fuerit reprehensm a mullis statiin ac de corpore et sanguine Domini opus edidit.

/?. ;V. *ant.* quod nullatenus ex ineunt momenta proposita. *Unde ad primum,* Paschasius id rogavit Freudegardum non quoad fidem quam tradebat, sed quoad modum fidei explicandæ ; familiare est enim scriptoribus , etiam cum de fidei capitibus tractant , amicorum censuram postulare circa modum dicendi, seriem orationis, vim argumentorum seu responsionum et alia.

Ad secundum. Nomine *inteUigenliæ,* in verbis Paschasii, non significatur illa cognitio omnibus Christianis necessaria et communis, qua mysteria lumine fidei simpliciter percipiunt, sed excellentior quædam notitia quæ mysteriorum circumstantias, finem , fructus, dispositiones ad illa assequitur. Id aperte indicat sanctus Odo abbas, loquens de libro Paschasii lib. t Collât, c. 50 et 3i.

Ad tertium et quartum. R. ex his potius evinci Paschasium non tradidisse nisi doctrinam communem Ecclesiæ. Etenim illi ignorantes, dubitantes, reprehendentes, non erant episcopi, doctores, abbates, presbyteri, apud quos magno honore habebatur Paschasius ct quibuscum cœtibus ecclesiasticis et synodis adfuit, sed homines obscuri, qui non palam, sed clam obmurmurabant , nequidein asserendo contumaciter contrarium , sed dubitando, *id palet* ex ejusdem Paschasii verbis in Comment. in .Mattii. « Quamvis , inquit, qui» dani de ignorantia curent, nemo tamen » est adhuc in aperto qui ita hoc esse conii tradicat, quod totus orbis credit et con» filetur. »» Et ad Freudegardum : ‹ Usque » ad præsens tempus nemo de his errasse »» legitur, nisi qui et de Christo errave-

» runt, quamvis plurimi dubitaverint, vel » ignoraverint tanti mysterii sacramen- » tum. » Verisimile est igitur istos affectos fuisse eo modo quo erat affectus ipse Frcudegardus, qui,»licet firmissime crederet cum tota Ecclesia realem præsentiam, ex testimonio tamensancti Augustini male intellecto 1. 5 de Doct. Christiana, quodam dubio pulsabatur, eo quod non satis attenderet fidem catholicam credere pnesentiam realem Christi, non secundum modum existendi naturalem, sed sacramentalem.

Beponunt Rabbanum, Ratramnum, Amalarium, Joannem Scotum Erigenam impugnasse Paschasii librum, quod ipsum exhibet novatorem.

B. N. ant. de Rabbano, Ratramno et Amalario; hi tres enim diserte asserunt realem Christi præsentiam.

Rabbanusl. 7 de Sacris Ordinibus, c. 10, dicit: « Quisunquaincrederetquod panis » in carnem potuisset converti, vel vinum n in sanguinem, nisi ipse Salvator diceret, » qui panem et vinum creavit et omnia ex » nihilo fecit? Facilius est aliquid ex alio » facere , quam omnia ex nihilo creare. » Quando ergo in Epist. ad Ileribaldum dicit: «Quidam nuper de ipso sacramento » corporis et sanguinis Domini non rite » sentientes, dixerunt hoc ipsum corpus » quod de Maria virgine natum est.... idem «esse quod sumitur in altari, » non negat idem esse quoad substantiam , sed quoad affectiones quas putabat a Paschasio illi tribui; negat enim tantum esse in eucharistia corpus Christi in situ naturali, « nervis » ossibusque compactum, membrorum va- » rictate distinctum propriosque motus « exercens i » unde dicit, « quæ fidelium » ore percipiuntur, figuram esse secundum » speciem visibilem ; at vero secundum in- » visibilem substantiam, verum corpus ct » sanguinem Christi. »

Quoad Ratramnum seu Bertramnum , abbatem Orbacensem, qui jussu Caroli Calvi scripsit librum de corpore, et sangnftie Domini circa annum 880 , triginta circiter annis post librum Paschasii, quidam , ut Genebrardus in Chronologie, et Bellarminus 1.1 <lc Eucharistia c. t , hæreticis illum accensent ; alii catholicum illum tuentur, sed librum ipsi falso impositum contendunt, anlŒcolampadii, qui nrimus illum publici juris fecit, artibus corruptum fuisse,*' tandem auctorem cum opere orthodox» pronuntiant : ita Trithemius et Sigebertoi de scriptoribus ecclesiasticis, e i sane a «. culo nono ad decimum sextum , seuadù'· vinistas, nemo ipsum reprehendit quomale scripsisset : nec Catholic' tempo? Berengarii ipsi Bertramno proximi eum lie reseos insimularunt: nec Berengariusip sum aut ejus opus in sui erroris patroti niuin advocavit, id porro non omissure si ipsi favisset, sicut opus Joannis Sw non praetermittebat in suæ hærescos confirmationem. Tandem in concilio Vercellensi, in quo Berengarius fuit damnatus can libro Scoti, nec Bertramnus, nec ejus opto accusata sunt.

Equidem si attentius spectetur ejus ojiu' etiam *datu* non esse vitiatum, videturpo>« ab errore vindicari, si, ut prudentia et cln ritas dictant, quæobscuriora protulit,toil bus aliis clarioribus explicentur. Manifest: autem Ratramnus asserit rcalitatemin pr.fr fato libro in Resp. ad 1 quæst. his verbis « Panis, inquit, qui per sacerdotis ministc- • rium Christi corpus efficitur, aliud exte- • rius humanis sensibus ostendit, et aliud » interius fidelium mentibus clamat. Exit· » rius quidem panis, quod ante fuerat, » forma pratenditur, color ostenditur, sa- » por accipitur; et interius longe aliud,mul- » toque pretiosius, mulloque excellentius » intimatur, quia coeleste, quia divinum,' » id est, Christi corpus ostenditur. » Et post alia plura ejusdem sensus, sic concludit : ·I Ex his omnibus quæ hactenus dicta • sunt, monstratum est quod corpus et » sanguis Christi, quæ fidelium ore in Ec- • clesia percipiuntur, figura sunt secun· » dum speciem visibilem : at vero secun- » dum invisibilem substantiam, id est, di- N vini potentiam Verbi, corpus et sanguis Christi vere existunt. » Nihil expressum

Quando ergo dicit 1° quod in eucharistia sit figura , et quod ore fidelium sumitur, fieri corpus Christi in mysterio ct figura; 2° quod corpus natum ex virgine. Maria, non sit id quod ore fidelium sumitur; δα quod secundum creaturarum substantiam, quod fuerat ante consecrationem, remaneat,

Primoloconon intend» teucharisttamesse meram figuram, sed quod specie.; sacramentales sint figura coiporiset sanguin»

Christi, sub eis contentorum, non autem accidentia ipsiusmet corporisct sanguinis Christi, ut volebant Stercoranistæ, quorum errorem hic duhtaxat refellit Ratramnus.

Secundo loco solum intenditcorpusquod incueharistia sumitur, non esse idem cum corpore quod ex Maria natum est secundum speciem visibilem et allectiones.Tertio tandem loco intendit remanere creaturarum substantiam quoad apparentiam.

Unde bis non obstantibus, ipsi Magdehurgenses Centuria 9, cap. 4, 6 ct 8, fatentur Ratramnumadmisisse realilatern et etiam transsubstantialionis habere semina: «Utitur enim, inquiunt, vocabulis com-« mutationis et conversionis. »

Neque Amalarins, abbas Metensis, circa idem tempus, habendus est impugnator Paschasii, cum pariter asseratrealitatem. Libro enim 3 de Divinis officiis c.24, dicit j « Hic credimus naturam simplicem panisel «vini mixti, verti in naturam rationabiαlem, scilicet corporis et sanguinisChris-«ti. » Et in Epist. ad Guntardum, exprobrantem quod statim post consumptum sacrificium spueret, respondit se id non facere defectu reverentiæ in corpusChrisli, sed quia non posset *diu abstinere a sputo.* Equidem in eadem Epistola hæc habet, quibus hæretici volunt ipsum impugnare Paschasium : « Ita vero sumptum corpus Do-«mini bona intentione, non est mihi dis-« putandum utrum invisibiliter, assumatur « in coelum, an reservetur in corpore nostro « usque in diem sepulluræ, aut exhaletur «in auras, aut exeat de corpore cum san-«guine, aut per poros emittatur, dicente ‹ Domino : *Omne quod intra in os in t ventrem vadit, et in secessum emitti-‹ tur* : hoc solum cavendum est ne Jadæ «corde sumam illud et ne contemptui ha-« beatur, sed discernatur, saluberrime a « communibus cibis, n Quibus pcrspiciliis videant hæretici in his verbis impugnationem præsentiæ realis, non assequor, cum illam aperte supponat et asserat. Ex his tantum colligi potest cum pluribus, Amalarium Stercoranismum innuisse et eucharistiam secessui obnoxiam opinatum fuisse. Non desunt tamen qui existimant Amalarium ita responsionem suam attemperasse, ut Guntardum ab istis curiosSs quæstionibtis revocaret, el ipse nihi hac de re definiret.

Quantum ad Joannem Scotum, fatemur ipsum fuissesuspectæ fidei, et ejus librum de corpore Christi erroribus scatere; tum quia eo potissimum utebatur Berengarius ad defendendos suos errores; tum testimonio Nicolai papæad Carolum Calvum ; tum denique quia fuit damnatus in concilio Vercellensi. In illum autem ante Berengariumnon insurrexitExclesia,quia indirecte tantum impetebat dogma catholicum et nullos habebat sectatores.

§ VII *Momenta a ratione.*

Quam vis hoc mysterium omnem sensum et intellectum humanum superans, ratione evinci non possit, suaderi tamen potest quibusdam congruentiis quas profert Auctor.

Hic q. 75. a 1. 0. — Ie Eucharistia in ratione sacramenti est præstantior manna et agno paschali ; hæc enim erant *umbræ futurorum,* Heb. 10. Atqui si sit tantum signum ct figura corporis Christi, non erit in ratione sacramenti præstantior manna et agno paschali, quin econtra erit inferior: ergo. *Prob. min.* Manna et agnus paschalis significantius figurabant Christum quam panis usualis; manna quidem, quia erat de coelo et ope angelorum fabricata, atque omni sapore condita; agnus paschalis ratione carnis et immolationis. Ergo.

Neque dicas eucharistiam in hoc praestare, 1θ quod Christum præsentem significet, quem ut futurum tantum significabant manna et agnus paschalis; 2° quod sildiutius duratura. Ex primo enim sequitur quod nunc omnes statuie ct imagines quæ figurant Christum præsentem, praestent mannæetagno paschali, et quod eucharistia non sit nobilior baptismo et aliis sacramentis quæ paritersignificant Christum præsentem. Ex secundo sequitur quod lapis sit dignior homine quia diutius durat : duratio igitur pertiuet ad dignitatem tantum accidentalem, non substantialem de qua hic est quæstio.

Ibid. 2° Immensæ Christi charitati, qua pro'salute nostra verum naturæ noslræ corpus assumpsit, maxime competebat ut nos in hac peregrinatione sua præsentia corporali non destitueret; es/ enim proprium amicitiae, utamici simul convivant; prresertim cum id promisisset: *Ecce vobiscum sum usque ad consummationem* sæeuli. Matth. 28.

Ibid. 5® Id etiam competebat perfectioni fidei nostræ; fides enim nostra sicut est de divinitate Christi, ita est de ejus humanitate, secundum illud Joan. 14 : *Creditis in Deum et in me credite ;* fides autem est invisibilium j ergo sicut divinitatem suam nobis exhibet Christus invisibiliter , ita et in hoc sacramento carnem suam exhibet invisibili modo, ut sit etiam objectum fidei nostræ. '

Hujus mysterii veritatem quam hucusque tot momentis probavimus,innumeris ferme miraculis confirmavit omnipotens et misericors Deus : ea vero omittimus, quia his non moventur hæretici, sed illa quantumvis probata et evidentia , vel impudenter negant, vel insolenter contemnunt.

ARTICULUS IV.

Solvuntur objectiones hæreticorum.

Ex triplici capite occurrunt hæretici : ex S. Scriptura, ex Patribus et ex ratione.

$ L — *Solvuntur objectione/ ex S, Scriptura.*

Obj. contra probationem desumptam ex cap. 6 Joan. Promissionem quam Christus loco citato facit dandi suam carnem in cibum et sanguinem suum in potum, ip'Cinet ibidem explicat de spirituali manducatione, corrigens erroneam Capbarnait-irum et discipulonim intelligentiam, his verbis : *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam. Kerba quæ ego loquor vobis, spiritus et vita sunt.* Id est, verba quæ locutus sum vobis, spiritualiter intelligenda sunt, non de corporali, sed de spirituali manducatione per fidem, juxta illud S. Aug. super P<alm. 98 : «Spiritualiter intelligite quod locutus sum vobis. » Non hoc corpus quod videtis manduca«turi estis, et bibituri illum sanguinem • quem fusuri sunt qui me crucifigent. Sa• cramentum aliquod vobis commendavi, » spiritualiter intellectum vivificabit vos; » *caro autem non prodest quidquam.* · Ergo.

/»'. Capharnaitas, ut jam dixi, duo in promissione Christi intellexisse ı primum, rcalem ejus præsentiam; secundum, carnalem manducandi modum , quo caro in Cribla dividitur, dentibus premitur, ac in stomachum trajicitur. Primum laudati" verbi» non correxit Christus, sed secundum , ut diximus. Et insuper inde *patet* , quia si per hæc verba, *Caro non prodtit quidquam, Spiritus est qui vivificat* priora verba reduxisset ad meram mandi rationem spiritualein per fidem , nilnlen, amplius captu difficile, nihil m quo amplius scandalizarentur Capharnaitæ clducipuli : atqui tamen , his verbis non obstantibus , permanserunt in suo scandalo, post hæc enim subdit hNangelMa : *E: hoc multi discipulorum ejus abierunt rt-Iro, el jam non cum illo ambulabant* Ergo manifestum est Christum per lik verba non correxisseCapharnaitarumintilligentiam de rcali manducatione, et spiritualein duntaxat per fidem expostulasv. Cum ergo S. Aug. dicit : *Non hoc corpui quod videtis, manducaturi estis,* no: intenditexchidere veritatem corporisChrii ti, sed quod non erat manducandum ia , hac specie in qua ab eis videbatur. Per hocl autem quod subdit, *Sacramentum quoi vobis commendavi, spiritualiter intellectum vivificabit vos,non* intendit quod ; corpus Christi sit in hoc sacramento solum l secundum mysticam significationem . sed spiritualiter, id e."t, invisibiliter el per virtutem Spiritus sancti. UndeidemS.Docl tract. 27 in Joan, exponens verba Christi l aoan. 6, *Caro non prodest quidquam,* sic ait ı « Non prodest quidquam, sed quo-l • modo illi intellexerunt, quomodo in ea- j » davere dilaniatur , aut in macello ven-l » ditur, non quomodo spiritu vegetatur. » Proinde sic dictum est, *caro non pro-* » *dost quidquam,* quomodo dictum est, • *scienda inflat.* Jam ergo debemu> l • odisse scientiam? absit. Et quid est, • scientia inflat? sola sine charilate;ct » ideo adjungit, *charitas vero ædi/ical.* • Adde ergo scientis charitatem , et uti• lis erit scientia non per se, sed per cha• ritatem. Sic etiam nunc, *caro non pro• desl quidquam :* accedat spiritus ad car- ; » nem, quomodo accedit charitas ad scicn• tiam , et prodest plurimum; nam si caro • non prodesset, Verbum caro non fieret • ut inhabitaret in nobis. ›

/nsl. 1u S. Aug. I. 5 de Doct. Christ, cap. 16 , tradens regulam qua locutiones S. Scripturarum figuratae a non figuratis discernantur, sic ait : « Si præccptiva locutio est aut flagitium aut facinus ve» tans, aut utilitatem aut beneficientiam • jubens. non est figurata : si autem lia-

• gitium ant facinus videtur jubere, ant
› utilitatem aut beneficientiam vetare, fi-
» mirata e«t. *JVisi manducaveritis car-*
u nem Filii hominis ct sanguinem bibe-
• ritis>non habebitis vitam in vobis,
» facinus vel flagitium videtur jubere : li-
• gura est ergo præcipiens passioni Domi-
› ni esse communicandum et suaviter at-
• que utiliter recolendum quod pro nobis
• caro ejus crucifixa et vmnerata sit. ›» Ergo juxta S. Aug. Christus Joan. 6, non intellexit carnem suam vere et rcaliter, sed figurate manducandam. «·

R. S. Augustinum, *ut patet ex ejus rerbis,* loqui de manducatione corporis Christi cruenta , qualem intelligebant Capharnaitæ; loquitur enim de manducatione quæ videbatur facinus aut flagitium: porro manducare carnem Christi realiterquidem, veil modo invisibili et spirituali, non sonat flagitium aut facinus; bene autem si visibiliter et cruente manducaretur. Vere autem dicit S. Augustinus, verba Christi hoc ultimo sensu accepta, figurata esse, seu esse figuram, non quidem corporis, sed crucifixionis Christi, quatenus iis significatur nosdebere illi piis meditationibus communicari.

Adde axioma a S. Augustino prolatum non esse universaliter verum , alias sequeretur, v.g. verba Dei praecipientis Abrahæ sacrificium Isaac, spoliationem Ægyptiomin, destructionem Amalecilarum, etc., esse figurata.

/ns/.20S. Aug. Tract. 26 in cap. 6 Joan, dicit: *(liquid paras dentes el ventrem ?* credeetumnducusiï. Simii iter multi SS. Patres Basil. Ilieron. et alii exponunt hunc locum Joannis sensu mystico de manducatione spirituali per fidem. Ergv.

R. Juxta Bellarmin. S. Augustinum hæc Verba non protulisse de sacramento, sed de fide Incarnationis, quia nondum pervenerat ad versum 52, **ubi**, ut notavimus, Evangelista incipit agere de sacramento. Explicat ergo S. Doct. quomodo Judæi, qui panibus multiplicatis nu'rili fuerant in deserto, debebant alium panem petere qui non perit, qilcirt seipsum esse dicebat Christus, in quem credere debebant ut liabthni vi'arri æternam: ad hanc autem fidem non ventre aut dente opus est, sed corde bene disposito.

Respondent alii, S. Augustinum ibi commendare manducationem spiritualem, eamque reah praeferre, quia spiritualis se sola sufficere potest, nunquam realis sine spirituali.

Cæterum fatemur S. Augustinum et quosdam alios Patres quandoque hunc locum exposuisse sensu mystico de manducatione spirituali; at nunquam negarunt debere etiam intelligi sensu litterali de manducatione orali. Observandum namque est, verba S. Scripturae sæpe præter sensum litteralem continere mysticum; qui autem unum profert, non negat alterum. Quamdiu ergo hæretici non ostendent SS. Patres, iulelligendo hunc locum sensu mystico, negasse litteralem, nihil efficient. Nec mirum si SS. Patres, praesertim in concionibus ct instructionibus publicis , sæpius exponerent sensum moralem et mysticum, quia catechumenis qui aderant, tanti mys terii veritatem aperire nondum conveniebat. Ita ipse S. Aug. tract. 11 in Joan, in hæc verba: *Jesus non se credebat eis.* « Tales sunt, inquit, omnes catechumeni : » ipsi crediderunt in nomine Christi, sed ›» Jesus non se credidit cis. Intendat et in- » telligat charitas vestra. Si dixerimus ca- » techumeno : Credis in Christum? Respon- » det : Credo, et signat se : ecce credidit » in nomine ejus. Interrogemus eum : Man- *u* ducas carnem Filii hominis et bibis san- » guinem Filii hominis ? nescit quid dici- » mus; quia Jesus non se credidit ei. »

Repones. Plures scriptores catholici, ut Nicolaus Cusanus, Ruardus Tapper, Joannes llessellius et Cornelius Jansenius Gandensis, contendunt non agi in hoc capite Joannis de sacramento eucharistiæ. Ergo.

R. revera ita sensisse laudatos scriptores, ut facilius responderent Hussitis el Lutheranis , inferentibus ex illo capite communionem sub utraque specie ; at singularis est eorum expositio, iisque opponimus et ipsum Evangelii textum et SS. Patres et omnes alios scholasticos. Sensus autem Scripluræ colligendus est non ex aliquorum opinione , sed ex communi Patrum et Ecclesiæ intelligentia.

Si inieras. Ergo non potest defendi contra hæreticos usus communicandi sub una tantum specie ; siquidem citatocapile Joannis habeatur expresse.* 3'isi *manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis*

ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ergo.

Il N. illationem. Ad probat, dico non modum sumendi, sed ren. ipsam sumendam cadere sub praecepto. Licet enim verba legis importent utrumque modum sumendi, manducando scilicet ct bibendo, mens tamen legislatoris non fuit obligare nisi ad res ipsas, carnem scilicet et sanguinem, sumendas, quæ integre sumuntur, sive sub una, sive sub duabus speciebus. Hanc autem fuisse Christi mentem probatur : 1°quia fructus hujus sumptionis non ex modo sumendi , sed cx rebus sumptis oritur ; 2° quia Christus explicans quod dixerat, ait ibid, nulla facta mentione polus : *Qui manducat me, vivet propter me.* Ex quo *palet* idem esse manducare carnem et bibere sanguinem, ac totum Christum manducando euinere. Ita fere Bellarm.

Urgebis. Si præccptum istud, TVisi *manducaveritis,^.,* intclligatur de reali manducatione , necessum est perire infantes qui illud realiter manducare non possunt; item omnes qui impediti non manducant realiter : *falsum consequens :* ergo.

II. hæc verba præceptiva Christi dirigi ad adultos tantum ; unde non dixit : *Nisi fuis manducaverit,* ut dixerat de baptismo, *Nisi quis renalus fuerit;* sed , *nisi manducaveritis,idn patet* eum alloqui præsentes et eorum similes qui hujus præcepti sunt capaces. In confirmationem hujus solutionis facit quod hoc sacramentum sit ad conservandum vitam, non ad eam primo dandam, sicut baptismus : unde est refectio et non regeneratio. Sic intelligitur-τ0 won *habebitis vitam in vobis,* id est, non poteritis vitam conservare, quo sensu dicitur 1 Joan. 5 : *ômnis homicida non habet vitam in se manentem.* Porro conservatio vite non est necessaria iis qui eam mnittere non possunt, quales sunt infantes. Quantum ad adultos qui impediti non possunt manducare in re·, manducant m voto, quod sufficit.

Obj. 2° *contra probationem desumptam ex verbis institutionis.* S. Scriptura passim usurpat verbum *est* pro *significat* , etiam in institutione sacramentorum : ergo idem est ulcendiim de eucharistia. *Prob. ant.* 1° Genes. -41 : *Septem spica: plena, septem anni ubertatusunt,* Idcst, *significant.* Luc 8 : *Semen est verbum Dei,* id est, *significat.* 1. Cor. 10 : *Petr autem erat Christus,* id est, *significabat,* Exod. 12. de agno paschali dicitur : /ut *enim phase, id est, transitus Domini·* hoc est, *significat* transitum Domini. Genes. 17, de circumcisione sic legitur : J/o< *est pactum meum quod observabitis inter me et vos et semen tuum post te ; circumcidetur ex vobis omne masculinum,* ubi ly *est* sumitur pro *significat.* In verbii consecrationis calicis apud Lucani, *Hicca, lix novum testamentum in meo sanguine,* id est, est signum testamenti mei. Tandem jussit Christus eucharistiam perfici in sui memoriam : *Hoc facite,* inquit, *in tnd commemorationem ;* memoria autem c>l tantum de re absente, non præsente.Ergo.

Ante responsionem observandum esi il quod supra diximus, rem significatam non posse nisi falso et insulse affirmari de signo, nisi sit illius signum, vel ex natura rei, vel ex usu aut institutione, aut nisi auditoribus ita innotescat per aliquam explicationem.

Observandum 2° actus in teriores, quales sunt paeta, testamenta, etc., solere apud homines explicari per aliquod instrumentum exterius quod sit signum actus interioris.

Observandum 5° ex co quod in S. Scriptura verbum *est* quandoque usurpetur pro *significat,* stolide inferri quod ita semper et in praesenti materia usurpetur; alioquin dicendum erit cum Socinianis sic etiam usurpari in his propositionibus : *Perbum caro factum est; Hic est Filius meus dilectus,* etc., quod negant Calviniste. Attendendum est itaque ad subjectam materiam, ad communem usum , communem intelligentiam et ad varias circumstantias, ut legitimus sensus eruatur. His observationibus positis,

7?. ex textibus adductis et similibus nullatenus probari verbum *est* in hac propositione, *Hoc est corpus meum,* usurpari pre *significat ;* quod expendendo singulos constabit. Unde

Ad primum. Ibi refertur somnium, res autem visae in somniis referuntur non ut res absolute, sed ut signa aliarum rerum, idque ita intelliguul et referens et audientes ; siccum Pharao exposuit Josephosuum somnium, inquirebat quid significarent iste spicæ plenæ quas somnians viderat; et dum Joseph respondit, *esse septeni annos ubertatis,* ulerque mtelligebal juxta leges

humanæ locutionis, eas significare septem annos ubertatis. At nihil simile in pane reqicctii corporis Christi,

z/d *secundum.* Ex adjunctis salis *paid* ApO'iolniii /oqui de petra in sensu metaphorice et spirituali ; sic enim dicit « *Bibebant initem de spirituali consequente eos pelta : petra autem erat Christus.* Et postea addit : *Hœc autem omnia in figura contingebant illis.* Quibus aperte indicat se loqui de petra ut esset signum Christi, seu de petra spirituali quæ est revera Christus. Itei tim nil simile in verbis eucharisticis.

Ad tertium,Sensus hujus propositionis, *Agnus paschalis est phase, scu transitus Domini,* est proprius, non metaphorieus; quia familiare est Scripturæ sacræ ut, cum de sacrificio seu victima loquitur, reticeat nomen sacrificii seu victima·, etilll substituat id propter quod sacrificium seu victima olîertnr : sic sacrificia seu oblationes quæ offerebantur pro peccatis in lege veteri, dicebantur peccata : hinc sacerdotes dicebantur *comedere peccata populi,* id est, dilationes factas pro peccatis. Sic 2 Cor. 5, Christus dicitur *pro nobis factus peccatum,\d est,hostia* pro peccato.Simililer ergo dum dicitur : *Agnus paschalis est phase, teu transitus Domini,* hoc est, secundum modum familiarem et notum loquendi S. Scripturas, *victima transitus Domini:* ita ipse Moyses, in eodem cap. vers. 27, exponit his verbis : *Et cum dixerint vobis filii vestri: Quæ est ista religio? dicetis tiaPiclima transitus Domini esi, quando transivit super domos /iliorum Israel in .Egijpto, percudens Ægyplios, et domos nustras liberans.* Dicentur forte Calvinistæ, panem in eucharistia esse victimam corporis Christi, ut vere dici possit simpliciter, *panis est corpus Christi?*

Ad quartum. Falso supponitur ab hæh licis pactum affirmari de circumcisione ; quasi sensus foret, *Hoc,* id est, *circumcisio est pactum meum·,* sed circumcisio illic effertur ut conditio seu signum padi lautum; ita ut sensus sit : Hoc est pactum meum, etc., id est, Ineo foedus .-n pactum vobiscuin quod observabitis inter me ct vos, sed ea conditione ut daturi sitis omni*masculo circumcisionem quæ sit sigillum et signum hujus foederis : unde versu immediate sequenti additur: *Et circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum ferderis inter me et cos.* Aliunde *dato* pacto affirmari simplicit' rdc circumcisione, nihilominus cornmu·lis foret et omnibus nota locutio metaphonc.i ; quia, ut notavimus, actus spirituale* seu interiores, quale est pacuim, solent explicari per aliquid exterius quod sit ejus signum ; sic, v. g. scriptum solet simpliciter ilici contractus, seu testamentum, licet sit tantum ejus signum; ct hoc communiter iuiclliguut homines: id autem dici non potest in hac propositione, *Hoc est enim corpus meum ;* quia το *hoc* seu *panis ,* non e>t quid spirituale aut interius quod indigeat et soleat repræsentari per aliquid exterius

Ad quintum. Adhibenda est eadem solutio, propter eamdem rationem. Adde obscuritatem, si quæ foret in verbis Lucæ, tolli verbis Matthæi et Marci, quibus formam a Christo prolatam exprimunt, his scilicet · *Hicesl sanguis meus novi testamenti,·a.v.*

Ad sextum. 1°iV. *subsumplum,* scilicet non dari memoriam rei præsenlis, si nempe res illa non sit subjecta sensibus; sic, v. g. nihil magis nobis est præsens quam Deus ipse, et tamen sicut saepe illius obliviscimur, ita et illius sæpe meminimus : similiter de Christo qui modo invisibili continetur in sacramento eucharistia?. 2'Sensus verborum Christi est : *Hoc facile in memoriam passionis mcæ :* unde Ecclesia canit : */lecolilur memoria passionis ejus;* passio Christi autem non erat nec est præsens

Inst. Sicut Christus dixit ; *Hoc est corpus meum , caro mea vere est cibus,* etc. sic dixit Joan. 15 : *Ego sum vitis vera :* atqui id ultimum debet inlelligi in sen>u ligurativo, seu metaphoricorei .o et pi imum.

/»'. *IV. conseq.* Disparilas est, quod cum Christus se dixit vilem veram, alia subjunxit quibus explicatur se loculum fuisse non in sensu proprio, sed melaphorico, seque comparasse viti quoad quasdam eju* prnpiielales ; addit enim : *Sicut palmes non potest ferre fructum asemelipso nisi manserit in vile ; sic nec vos nisi i» me manseritis.* Nihil autem unquam protulit quo em harisliæ verba ad sensum figurathum explicari possint aut debeant.

Urgent Calvinistæ so etiam ex alii» S.Scfqv. tune locis colligere sensum melaphoricum in verbis eucharistiae, 1°ex iis locis quibus dicitur Christum non amplius esse in hoc mundo, sed ascendisse incudum; sic Joan.

12, legitur.· *Pauperes semper habetis vobiscum , me autem non semper habetis.* Joan. 16 : *Ego relinquo mundum,* etc.,et Act. 5, S. Petrus dicit cœlum Christum continere jsque ad diem resurrectionis. 2° Christus, Matt. 26, calicem consecratum vocat *genimen vitis.* Et Apost.CaT.4O,dicit: *Patres nostrieamdem escam spiritualem manducaverunt, ct eumdem potum biberunt.* Patres autem carnem Christi fide Anitum ct in figura manducaverunt. Ergo.

Jl. ex bis S. Scriptura: textibus nusquam posse colligi sensum figurativum in verbis eucharisticis Non ex his qui primo loco referuntur; — Q 75. a. 1. ad 2. — in lis enim agitur de præsentia Christi visibili, non autem invisibili qualem habet in eucharistia : quinimose hoc modo fore nobiscum usque ad consummationem sæculicontc<tausest, Maith. 28.

Non etiam ex eis quæ secundo loco proferuntur. *Dato* enim quod de calice consecrato loquatur Matlh. (non enim id omnes concedunt ex eo quod Lucas duos calices di>iingual), hoc, inquam, *dato,* nihil mde eruitur prosensu meiaphorico, quia eo sensu dicitur calix consecratus genimen *vilis,* quo corpus Christi dicitur pams, quia nempe ex vino et pane sunt, et accidentia panis el vim relinent : sic serpens Moysis dicitur virga, quia ex virga factus est : et iste modus loquendi est S. Scriptura: familiaris.

/</ *Apostolum.* Non dixit patres eamdem nobiscum escam manducasse, sed eamdem simpliciter, hocesl, eamdem inter se manducasse unde S. Aug.lib. 2 coni. iit. Petii. cap. 57 : « Aliud est pascha quod dii in » ove celebrarunt ; aliud autem quod nos in » corpore el sanguine Domini accipimus. «

El dalo Apostolum velle patres el nos eamdem escam manducasse, ut alicubi videtur sentire S. Aug., non tamen eam eodem modo manducarunt; In nempe in figura, nosin veritate : unde et Christus.loan. 6 : Aon *sicut manducaverunt patres » eslri manna et mortui sunt : qui manducat hunc panem, vivet in œternum.*

Obj.5°. Id solum est ineuchar stiaquod Christus accepit, benedixit, freg t et dedit discipulis dicens : *Accipite el manducate,* etc. Atqui quod CbrUtus accepit, benedixit, etc.,erat panis; sic en m narrat Evangelista : *Accepit Jesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis, était,* e .c. Ergo.

/?. 1° *retorquendo argumentumAtoh* him est in eucharistia quod Christus accept, benedixit,etc.Atqui accepit, benedixit,etc. panem usualem el non sacramentalem : ergo solum est in eucharistia paon. usualis* non sacramentalis, quod negant hæreliti.

/?. 2°. *I), min.* Atqui quod Christus ar cepit, benedixit, ete., erat panis qui rener.· sit panis, *N. min.* qui per sequentia verb consecraloria./ZocesZ *corpus* meum,Iraniit in corpus Christi, *C. min.* et *N. coiseq.* Quod ergo Christus accepit, benedixi' etc.., fuit panis et corpus Christi succesdre,! panis quando accepit, etc., corpus Chn· absoluta prolatione horum verborum, *Il/ est corpus meum.* Quia hæcChristi prop> sitio, *Hoc est corpus meum,* est praelia, qualis fuit ista, *Fiat lux*, aut forctlii., *Hic liber sit tuus.* In hoc. autem differt propositio praclica a speculativa, qualis k ! hæc, v. g. *sol lucet,* quod speculativa «ιφ, ponat suum objectum, non efficiat ; praclia autem efficit quod significat : unde in propo'itionibus praei icis, licet dum significat! est tantum inchoata el fluens, terminus ti *quo* fit mutatio, ut in casu panis, adlux subsistat, ubi tamen significatio est coinpletaet permanens, terminus *a quo*e*tn .-i talus et conversus in terminum *ad quen* qui in casu est corpus Christi.

Inst. 1°1!æc propositio demonstrativi. *Hoc est corpus meum,* intellecta in sensi proprio, est falsa: ergo. *Prob.ant.* -rc/iw, in bac propositione intellecta in .sensu proprio, vel demonstrat panem, vel specit»! panis, vel corpus Christi ; nihil aliud c< assignable: non panem, neque specie.ψnis ; falsum est enim quod panis aut sjn· cies panis sint corpus Christi : non corpus Christi ;quia, ut modo dicebamus, pronuin liata tantum hac voce, *hoc,* nondum N; corpus Christi; et alioqnin hire pro|X)siti» non foret practica, sed speculativa, supponens scilicet, non efficiens >uum objectum.. item foret identica. Ergo.

Hic q. 88 a . *o.* — ***R.*** -ro *hOC* m hif ! proposition , *Hoc est corpus meum,* consideratum pro eo instanti quo pronuntiatur, non demonstrare determinate neque panem, neque species panis, neque eorpu· Christi, sed confuse el^indeh rminate rem aliquam seu quid commune utrique, pani! et corpori Christi, scilicet contentum sut his speciebus : unde sensus est ; Hæc res,

hoc edulium, hoc quod pi m inanibus habeo, seucontentum sub his speciebus, hactenus pani*, nunc est corpus meum; Ilie potus, hactenus vinum, est sanguis meus; Ilie calix est calix sanguinis mei. *Halio est,* quia pronomina demonstrativa solitarie posita insubjecto propositionis, „iηo substantivo adjuncto, non significant aliquid determinate,sed generaiimetconfuse rem aliquam, ut cum dico : Hoc est aurum, sensus est : llæc res est aurum.

Nec est quod vim faciant haeretici iw u.s argutiis; si enim Christus convertisset aquam in vinum in Cana Galileæ dicendo, *Hoc esi vinum,* demonstrando hydrias plenas, quod indubie poterat omnipot· ns, eadem foret quæstio, ad quam nihil aliud respondere possent adversarii quam hoc quod respondemus, scilicet sensum hujus propositionis esse hunc : *Contentum in his hydriis est vinum,*

/n.d. 2° Apost. 1 Cor. 11, referens verba, *Hoc est corpus meum* , addit, *quod pro vobis frangitur :* ct quamvis nostra Vulgata vertat, *quod pro vobis tradetur,* in textu Græco tamen legitur, *quod pro vobis frangitur :* atqui corpus Christi naturale non frangitur, sed figura tantum illius, scilicet panis : ergo.

B. 1° tempus præsens positum fuisse pro proxime futuro, quod familiare est, quiatejnpus proxime futurum censetur moraliter præsens : unde sensus est : Hoc est corpus meum quod brevi frangetur in passione, non quidem quoad ossa, sed quoad carm in quai fuit lacerata ; et ideo xulgalus interpres vertit, *quod tradetur;* idque magis evincitur ex i-o quod .Malthæus dicat de sanguine, *qui pro mullis effundetur in remissionem peccatorum :* non autem vimini, sed verus sanguis Christi effusus est in iemissionem peccatorum, nec tunc effusus, sed postea iu passione.

B. 2' *Dato* retinendum esse *frangitur* in pinsenti, etiam corpus Christi frangitur in cucliari-tia multiplici sensu. *Frangitur non* ratione sui, sed ratione specierum sub quibus continetur, eodem sensu quo dicitur manducari, tangi, etc. 2° *Frangitur,* id (4 , distribuitur ; nam phrasi S. Scriptura·, *frangere panem* est *dare* mu *distribuere panem.* Sic Isai. SS : *1'rauge esurienti panem tuum.* Lanient. 64: *Parvuli petierunt panem, el non erat qui frangeret eis. Frangitur* ergo apud Paulum idem significat ac, *datur* apud Lucam. 5° *Frangitur* -eu immolatur, quatenus vi verborum consecrationis separatur a sanguine, ut dicemus ; infra et ideo un molatur.

/nsl. 5° Hæc verba, *Iloc est corpus meum,* sunt sacramentalia, ergo sunt signa corpoiis Christi; sacramentum enim est in genere signi.

H. D. conseq. Ergo sunt signa corporis Chri'ti invisibiliter præsentis, C.absentis, ΛΓ. Vel sunt signa corporis Christi speculativa tantum, *N.* signa practice, *C.* Verba enim sacramentalia efficiunt quod significant ; adeoque hæc efficiunt coquis Christi præsens, prout illud significant ; sicut hæc, *Haplizo te in nomine Patris,* etc. significant et efficiunt ablutionem spiritualem præsentt'm per gratiam.

Insl. 4° Si Apostoli intellexissent in his Christi verbis sen-um obvium et litteralem, non figuratum, turbati fuissent et explicationem expostulassem : atqui, etc. Ergo.

JI. N. sequelam; quia ad id praeparati erant ex cap. 6 Joan. Cætera quæ opponunt ex S. Scriptura Sacramentarii, leviora sunt quam ut nos diutius delineant.

§ 11. — *Solvuntur objectiones ex Patribus.*

Ultra metas huic operi præfixas longius excurrerem, si omnia quæ ex Patribus contra dogma catholicum congerunt heterodoxi, ct referre et refellere vellem. Opus contraham proponendo regulas quasdam generales pro vera intelligenlia illorum quæ ex Patribus opponuntur.

Prima regula. Quando SS. Patres vocant eucharistiam figuram, similitudinem, imaginem , typum , antilypum , speciem, repræsentaiioiiem, mysterium, sacramentum, signum corporis Christi, hæc multiplici et vero sensu intelliguntur absque detrimento realis præscntiæ. 1° Dicitur *figura, signum,* etc. ratione specierum panis el \ ini, quæ ex institutione Chri-ti sunt signum, figura, etc. corporis Christi, non absentis, sed præsentis et sub iis conti uti ; nihil enim obstat quin detur signum rei præsentis: sic sanguis etægri'udo sunt signa vilæ præsentis; sed et maxime si res significata non appareat, ut in subjecta materia: sic columba in baptismo Christi, hn guæ iguvw die Pentecostes, erant figura

cl signa Spiritus sancti præsentis: unde de Consecr. I). 2, c. 89, ex S. Aug. dicitur : *a* Corpus Christi quod sumitur de altari, • figura est, dum panis et vinum extra vi- » detur; veritas autem dum corpus etsan- » guis Christi in veritate interius creditur. »

2° Eucharistia dicitur *figura, signum,* etc. ratione totius contenti, quatenus corpus Christi sub speciebus velatum ct vi verborum a sanguine separatum, est signum suiipsius tum in cruce immolati, tum in cœlis revelati et sanctos beatificantis. Quamvis enim sit idem corpus in eucharistia, in cruce et in cœlo, non est tamen idem status, et sic potest idem sub diversa consideratione esse suiipsius signum et figura.

5° Eucharistia quandoque dicitur *signum, figura,* etc. corporis mystici Christi quod est Ecclesia, cujus unitas per panem ex multis granis confectum, ct per vinum ex mullis racemis expressum, reprxsentatur, ut explicat S. Aug. tract. 26 in Joan.

Secunda regula. Hoc sacramentum tam in Patribus quam in S. Scriptura quandoque vocatur *panis* duplici ratione : 1° ratione accidentium panis quæ remanent, et sub quibus corpus Christi sensibus objicitur; 2° ratione materix quæ conversa est in corpus Christi ; quo sensu virga Aaron in serpentem Conversa, vocabatur adhuc virga, Exod. 7 : *Devoravit virga Aaron virgas eorum.* Insuper Eucharistia non appellatur panis simpliciter, sed panis collestis , panis cadi, panis supersubstantialis, panis de cœlo descendens, panis vivus , panis angelorum, etc.

Tertia regula. Quando quidam dicunt, in Eucharistia non esse idem corpus quod de virgine Christus assumpsit,in quo mortem subiit, resurrexit, ascendit in coelum, qui loquendi modus fuitfrequentior scriptoribus noni sxculi, intelligunt non esse idem corpus quoad statum et allectiones, licet sit idem quoad substantiam , ut explicuimus art. præccd. § 6.

Quarta regula. Dum SS.Patres ita commi ndant manducationem spiritualem, ut aliam videantur non admittere, volunt tantum externam ct realem sine spirituali nihil prodesse, ut docet S. Aug. tract. 26 in Joan, ubi ait : « Qui non manet in » Christo, <t in quo non manet Christus, ♦ procul dubio nec manducat spirituali!· r) tJrncm ejus, nec bibit ejus sanguinem, » licet earnalitcr ct visibiliter premat den· » tibiis sacramentum corporis et sanguinii » Christi ; sed magis tanta* rei sacramen- » tum ad judicium sibi manducat et bibit, » quia immundus prxsumil ad Christi ac· » cedere sacramenta. »

Quinta regula. Dum quidam Patres dicunt panem benedictum non esse corpus Christi, intelligunt panem ante consci rationem , vel eulogias, seu panem benedictum qui non communicantibus dabatur in signum unionis, ct quem S. Aug. vocat lato sensu sacramentum.

Sexta regula. Quando Patres dicunt corpora nostra nutriri, augeri, consistere corpore Christi, id intelligunt eodem sensu quo dicitur corpus Christi manducari, tangi, dentibus teri, etc. improprie scilicet et mediate ratione specierum quibus involvitur et quibus intime conjungitur, ita quod rei signiScatx nomen signo tribuatur , ut frequens est : vel intelligunt de nutrimento ctaugmento corporis non transitorio , quale fit ex communibus cibis, sed de nutrimento et augmento permanente, quatenus corpus nostrum cx conjunctione reali cum corpore Christi incorruptionis et immortalitatis semina recipit.

Septima tandem et ultima regula. Si forte quidam antiquiores minus accurate de hacmateriascripserint,nihilindeconlracatholicum dogma erui potest. Ideo enim strictiori loquendi modo non se adstringebant, quia sciebant se a fidelibus nulla dubitatione pulsatis, bono sensu intelligi. QuemadmodumS. Aug. 1. 1 cont.Juli. c.6, de S. Chrysost. loquens, licet in diversa materia , dicit : · Disputans, inquit, in ca- • tholica Ecclesia non se aliter intelligi ar- * biIrab&tur, tali quxstione nullus pulsa- » batur, vobis nondum litigantibus secu- n rius loquebatur. ›

Quidam etiam parce et subobscure locuti sunt propter disciplinam arcani, qua in prioribus sæculis sacratiora religionis mysteria paganis, Judæis ci catechumenis occultabantur, tum quia erant ad illa intel- Jigenda impares, tum ne ea irriderent ct profanarent. Hujus disciplinx testes sunt Tcrtiill. c. 7 Apolog. « Omnibus mysteriis, « inquit, silentii fides debetur.... Et unde «extraneis notitia, cum semper W'am pix •initiationes arceant profanos? % Orig. 1. 1 cont. Cekum; S. Rasilius de Spirdu

sancto c. 27; S. Cyrillus llicrosol. Catechesi 6 Illuminatorum, ubi ait ministros Christi · Multa sæpe loqui obtecte seu ob-
•scurc, ut fideles qui rem tenent intelli-
» gant, et qui non tenent, non lædantur.» S. Cyrillus Alexand. I. 7 coni. Jul. « Plu-
•rima, inquit, de his alia et vera dice-
«rem.... nisi profanorum aures metue-
•rem. »S. Chrysost, Hom. in 1 Cor. «Volo
» quidem aperte dicere ; non audeo vero
» propter eos qui non sunt initiati ; ii enim
«difficiliorem nobis faciunt expositionem,
» ut qui nos cogant vel non aperte dicere,
» aut eis arcana enuntiare. » Et Hom. de Proditore Juda : « Norunt initiati calicem
•istum : scietis (catechumeni) intra pau-
•cos dies. » Epiphan. Haeresi 42, reprehendit Marcionitas, quod perficerent mysteria præsentibus catechumenis; quod etiamsynodus Alexandrina damnat in Ariani· apud S. Athanasium Apolog. 2. Theodorelus Dialogo 2, introducit orthodoxum dicentem : « Aperte dicendum non est :
» verisimile enim est adesse aliquos mystc-
•riis non initiatos : » reponit Eranistcs : *Respondeatur œnigmalice.* S. Ambrosius de Mysteriis, S Aug. tract. ▮*‹ in Joan. Epist. 120, nuhe 140, Serin. 5 de Lucta Jacob et Serin. 152, ex quo istud notum est; *Norunt fideles quid recipiant.*

Ex his igitur regulis facile solves quæ communius opponuntur ex Patribus. Quapropter, præter ea quæ jam praevenimus inter probationes § 5 praecedentis articuli, ea tantum proponam quæ specialem requirunt solutionem.

Obj. 1°S. Irenæus 1. 4 ,c. 54, nunc 18, dicit, sacrificium non sanctificare hominem ;« Sed conscientia ejus, inquit, qui *oifeit, si pura est, sanctificat sacrificium :» atqui corpus Christi sanctum est, nec habet sanctitatem ab homine : ergo Irenæus non agnoscit ibi corpus Chrisii. Eodem ferine modo loquitur Origen, in Comment, in c. 15 Mattii, dicens : « Quod «anctificatiɳn est per verbum Dei et orationem , non ex se utentem sanctificat : « atqui si esset corpus Christi in eucharistia, ex se utentem sanctificaret : ergo.

R. sensum S. Irenæi esse, quod non sanctificet offerentem indisposite, sed quod conscientia pura sanctificet sacrificium non absolute in se, sed respectu offerentis qui huctum spiritualem ex eo recipit; agit enim ibi S. Irenæus de di-positionibus requisitis in offerente, ut ejus sacrificium sit Deo gratum et sibi utile. Aliunoe constat ex § 3 articuli præccd. S. Irenæumagnoscere praesentiam rea?'m. Confer.

Ad Origcncm, R. pariter sensum illius esse, eucharistiam ex se non sanctificare utentem indebite dispositum ; subjungit enim immediate : « Nam si ita esset, sanctt-
» ficaret et illum qui indigne Domino co·
«medit, nec ullus propter cibum infir-
» mus factus fuisset, aut imbecillis, aut
» mortuus.... ac proinde in pane Domini
» utilitas est ei qui utitur cum intemerata
» mente, et pura conscientia panis fit par-
▮ ticeps. »

Inst. 1· Origenes dicit ibid. « Neque
» bono aliquo privamur ex eo quod non
» comedamus de pane per verbum Dei et
» orationem consecrato.... neque ex eo
•quod comedamus, bono aliquo abunda-
» mus : nam causa privationis malitia est
» ct peccata, abundantiæ causa justitia est,
» et recte facta. » Atqui id esset falsum si Christus rcaliter contineretur in cuci aristia : ergo.

}{. sensum Origenis esse, nos non privari aliquo bono ex eo quod non comedamus indebite dispositi, sic enim comedentes peccaremus; neque nos abundare aliquo modo si comedamus indebite dispositi, quia tunc potius peccamus, secus -i cuin debita dispositione accedamus. *Patet* ex ultimis verbis : « Nam causa privatio-
»nis, inquit, malitia est, abundantiæ
» causa justitia est. ▮ Ad quem sensum *distincta tnin. N. conseq.*

Cæterum totum lioc argumentum ex S. Irenæo et Origcne est ab haereticis solvendum , qui magnam vim sanctificandi tribuunt huic sacramento.

Jnst.2° Origenes ibidem dicit : · Cibus
» ipse per verbum Dei ct orationen conse-
•cratus, secundum illud quidem quod
« materia constat, in ventrem abit et in
» secessum ejicitur : » ergo remanet panis.

R. 1° hoc. argumentum ' speciem favere Impanatoribus, nar.Sacramentarii .

/i'.2° cibum liune, secundum Ongenem, retinere materiam, quia retinet accidentia, quæ corrupta in stomacho abeunt in secessum, aut convertuntur in substantiam aliti. Hæc autem accidentia Origenes vocat materiam multiplici titulo : 1° uuia reprpsen-

tant sensibus materiam panis ; 2° quia quantitas remanens magis perlinet ad materiam quam ad formam; 3° quia habent rationem materiæ, non quidem respectu forma· substantialis, sed re-pectu verborum seu siimifii .'"-mis sacramentalis.

Verum non est quod nos ila moretur auctoritas Origi nis, cujus opera, ut omnibus notum est, sive genuina sive adulterata , scatent erroribus.

Obj. 2" exS. Ang.S. Doctor 1. cont.Adamantum Manichæum cap. 12, ait : « Non dubitavit Dominus dicere : *Hoc est corpus* meiinijcmn signum daret sui corporis. » Ergo juxtaS. Aug. eucharistia est tantum signum corporis Christi, et non corpus ipsum.

/?.1°jtixta primam regulam, eucharistiam secundum species visibiles esse signum corporisChristi,non vacuum et inane,sed ipso plenum : hoc signum Christus vocavit corpus suum ex usu secundum quem nomen rei significate signo tribuitur.

Neque dicas cum Albertino , hunc modum loquendi in S. Augustino, *Non dubitavit J)ominus\dicere,etc.* indicare figuratam locutionem in Christo, nemo enim recte diceret .· *Non dubitavit Dominus dicere, Jfoc est aurum,* si verum aurum daret: iste namque loquendi modus recte usurpatur, quando res, etsi vera, non liabettamen speciem et modum existendi naturalem, qualem non habet Christus in eucharistia ; numquam eniin Apostoli suspicati fuissent esse sub speciebus panis corpus Christi ni*i ipse dixisset.

/f.2° et forte conformius ad mentem S. Augustini,ipsum arguere contra Manichæos ex eorum principiis, *argumento* ut dicunt *ad hominem.* Manichæi inter varios errores dicebant, i°Christum non assumpsisse verum corpus, sed phantasma tantum et figuram corporis ; 2° legem veterem esse malam et legi novæ contrariam , quod probabant partim ex eo quod De^'t. cap. 12, dicat·· *Ne sanguinem comedas, sanguis enim eorum pro anima est ; et idcirco non debes animant comedere cum carne.* El e contra lex nova dicit : *Nolite timere eos qui occidunt corpus,animam autem non possunt occidere :* ‹ Ouomodo. inquiebat Adam.inliis , «*i *;mguisc*l anima, mm po!< *i inlcrfec- • 1er I iio m.t c animæ, cum tantam • habeat in sanguinem ejus potestatem? «

Huic objectioni duo reponit S. Augustinusiprimnin, veterem legem loqui de anima bruti qu;e potest dici sita in sanguine, novam autem legem loqui de anima homlnii quæ nonest posita in sanguine., sed e-timmortalis ; secundum , sanguinem in veteri lege dici animam, non quod sit vere anima, sed quia animæ signum est : et ita potuisse loqui veterem legem probat S. Doctor *hoc argumento ad hominem* .-Christus, secundum vos,Manichæi,non habebat verum c ›r· pus,sed figuram tantum,signum elapparentiam corporis : atqui tamen vere dixit, *Hoc est corpus* meiini,ciim.signuintaiilumdarcl corporis sui : ergo pariter potuit Deus in veteri lege vere dicere, Sanguis est anima quamvis sit tantum signum animæ.Quodar gumentum est peremptorium in principiis Manichaeorum.

Inst. 1° S. Aug. Epist. 98 ad S. Bonif. alias23 , dicit, eucharistiam esse corpus Christi *secundum quemdam modum:*ergo non vere et substantialiter.

Jt. N. conscq. Ideo enim dixit S. Aug. eucharistiam esse corpus Christi*secundum quemdam modum* , non ut excluderet ejuspræsentiamsubstantialem,sedquiaeu· charistia , secundum aliquam sui partem, scilicet secundum species visibiles, non esi proprie et substantialiter corpus Christi, sed tantum *secundum quemdam modum,* nempe denominative, quatenus nomen rei significate tribuitur ejus signo, idqtie conformilcr suo scopo; vultenirn ibi ostendere infantes posse dici credere seu esse fideles quia suscipiunt sacramentum fidei, nempe baptismum, quod dicitur fides, tribuendo signo nomen rei significate, sicut eucharistia secundum speciem exteriorem dicitur corpus Christi, quia illud significat.

Aliunde S. Auguslinusnon semel similent loquendi modum usurpat absque eo quod excludat rei veritatem :sic Epist. 157, alias 5ad Volus.dicit -.«Verbumdivinum voluisse «suscipere hominem, et cum illo uniri qtio- » dammodo , » non quod intendat negare veram unionem hypostaticam,sed declarare quod ex plui ibus modis unionis hunc elegerit : sic Epist· 166 adS. Ilieron. alia* 28, dicit animam hominis *esse secundum quemdam modum* immortalem; non quod neget eam esse vere immortalem, attenta ejus natura, sed quia attenta divina omnipoientii

potest annihilari : ita in nostro casu proportione servata.

Inst. 2° Juxta S. Augustinum ibid, sic habet sacramentum corporis Christi ad psmnejiis corpus, sicut sacramentum fidei , scilicet baptisma, ad fidem : atqui sacramentum fidei non est semper signum fidei actualis: ergo sacramentum corporis Christi non est signum corporis Christi prasentis.

II. D. maj. Sic se habet, etc. quoad aliquid, *C.* quoad omnia, *N.* Comparationes enim non fiunt quoad omnia, alioquin non furet comparatio sed identitas inter comparata, sed sufficit quod teneant in aliquijus. Iu hoc autem tenet comparatio S. AuMbtini, quod sicut sacramentum corporis Christi dicitur corpus Christi, nomine rei ignificatæ accommodato signo, ita sacramentum fidei dicitur fides, et ideo infantes aptizati possunt appellari fideles; de quo ■olo erat quæstio proposita a Bonifacio, et ideo non erat ejus instituti illic explicare çuomndo sacramentum eucharistias esset signum Christi, an praesentis vel absentis.

Insl. 5U S. Aug. Epist. 203, alias 146 ad Consentium, dubitat an corpus Christi gloriosum in cœlo habeat sanguinem : ergo certo non credit vinum in eucharistia converti in sanguinem Christi.

II. I). aut. Dubitavit an corpus Christi gloriosum in cœlo habeat sanguinem secundum substantiam, *N.* secundum qualitates et humores quos habuit in terra et ex quibus, utpote contrariis, posset quibusdam videri corruptibile, *C.* De hoc enim solum interrogabatur a Consentio, cui nihil hac de re affirmare voluit, nc daretur occasio quibusdam inferendi corpus Christi esse corruptibile : unde subdit : « Sed quodli» bel tpiisque addat, corruptionem addere «caveat. » Cæteruin S. Aug. aperte cognoscere in eucharistia verum etsub-tanlia-Icm sanguinem Christi constat ex § 5 praecedentis articuli. Cætera quæ objiciuntur ex S. Aug. require § 1 praesentis articuli.

Obj. 5° ex Facundo llermianensi I. 9, cap. ultimo , ubi excusaturus Theodorum Jlopsueslenum, qui dixerat Christum assumpsisse adoptionem filiorum, ait id non debere censeri hareticuin ; quia « Sacra* mentum adoptionis suscipere dignatus est «Christus quando circumcisus est et bap• tizatus, et notest sacramentum adoptionis ‹ adoptio nuncupari, sicut sacramentum «corporis et sanguinis ejus, quod est in » pane et poculo consecrato, corpus ejus et » sanguis dicitur, nor quod proprie corpus » ejus sit panis, et poculum san^nis, sed » quod in se mysterium corporis ejus et » sanguinis contineant. » Ergo.

/?. I» ct opus et auctorem levis esse ponderis : opus, quia anno duntaxat 1629 ex uno codice manuscripto prodiit in lucem, sicqne vel scribi vel adulterari facile potuit a Sacramentariis. Et *esto* opus vere sit Facundi et non adulteratum, nullius ponderi* potest esse in rebus fidei aut tor qui, animo schismatico et in SS. Pontifices Vigilium et Pelagium exacerbato, Trium Capitulorum defensionem pertinaciter suscepit; schismati namque vicinus est error. Sed *esto* iterum admittendum etiam esse auctorem,

71. 2° vere Facundum dixisse '.aeramentum corporis et sanguinis Christi, sumendo sacramentum pro ipsis speci» bus, non esse proprie corpus et sanguinem Christi, sed denominative tantum, eo modo quo signa nomine rerum quas significant appellari solent. Ex quo infert quod, quia Christus baptizatus et circumcisus, sacramentum adoptionis suscepit, po<sit dici suscepisse adoptionem ; quia si species quæ sunt signum et sacramentum corporis Christi, possunt dici corpus Christi, ita baptismus et circumcisio, quæ sunt signa adoptionis, possunt dici adoptio.

Obj. 4· Si dogma præsentiæ realis fuisset in prioribus E clesiæ sarculis constanter et communiter receptum, pagani in illud tanquam in figmentum absurdum et ridiculum insurrexissent, sicut insurgebant in mysterium Trinitatis et Incarnationis : atqui tamen altum est apud paganos de illo mysterio silentium : ergo.

J?. zV. *sequelam maj.* Quia propter disciplinam arcani de qua in ultima regula, non erat pervulgatum apud paganos hoc mysterium : hanc enim disciplinam attente servabant in concionibus publicis quibus adesse poterant ethnici, item et ii omnes qui scribebant apologias pro religione, Terlull. Athenagoras, Minutius Felix, Arnobius, Lactantius, excepto uno Justino martyre, qui ejus explicationem duxit necessariam, ui crimen infanticidii de quo accusabantur chrisliani, propulsare.

Inst. Qui apostaiabanl a religione, po«

terant hoc mysterium paganis revelare, et omnino ''erisimile est eos revelasse : ipse Julianus Apostata apprime illud noverat, et tamen in suis contra religionem scriptis de illo silet. Ergo.

7?. equidem fuisse aliquam apud paganos injus mysterii cognitionem, et inde famosa illa criminis infanticidii accusatio de qua omnes apologistæ quos modo laudavimus ; sed quia illa cognitio erat confusa et obscura, et neque modum quo Christus est in eucharistia , neque manducationis modum attingebat, nihil ulterius objiciebant pagani , sed tantum dubitantes indagabant, ut Maximus Mandurensis apud S. Aug. Epist. 16, alias 45, incertus et dubius inquirit : « Quis est iste Deus quem vobis ▮›chrisliani quasi proprium vindicatis, et » in locis abditis præsentem vos videre com- « ponitis? Et ipse S. Aug. lib. 20 cont. Faust, cap. 13, ex illa confusa et perturbata mysteriorum nostrorum apud paganos notitia, scribit«non llosexistimasseapud » Christianos Cererem et iberum coli. »

Quantum ad Julianum, incertum est an ct quid scripserit contra eucharis..am, quia in tribus libris quos composuit contra *eligionem, unus tantum superest apud sanctum Cyrillum Alex, qui illum confutavit, testaturque se multa in eo resecuisse forte quæ spectabant hoc mysterium, ne cogeretur illud gentibus prodere.

Alia quædam quæ objiciuntur ex Patribus require j 5 articuli præccdentis,

S IU. — *Solvuntur objectiones a ratione.*

Objiciunt hæretici dogma præsentiæ realis in multis repugnare rationi, ut quod idem corpus sit simul in pluribus locis, quod sit sine quantitate, sine partibus et modo indivisibili, quod accidentia sint sine subjecto, ct plura alia quæ videntur ipsis contradictoria. At his omnibus sit generalis responsio, in mysteriis fidei, non rationem, sed fidem ipsam esse consulendam; alioquin ipsimet objicientes deberent negare cum Socinianis mysteria Trinitatis, Incarnationis , resurrectionis mortuorum, etc. quæ non videntur minus rationi repugnare quam mysterium eucharistia». Neque enim minus difficile concipitur unam naturam indivisanusubsistere in tribus personis réalité» distinctis, d i(lem corpus toties in divenas (ormas transmutaium resurgere, quam idem corpus esse sacramentality i· pluribus hostiis; non minus difficile,^ quam, concipitur quod natura «-oinpl-: privetur sua subsistentia, et person-' aliena, quam quod accidentia existant ·ι· subjecto; et sic de ca*teris. Quærô ili; cur Calvinisla credat Christo dicenti -*L, sum Filius Dei; Ego et Paler unum n mus,* et non credat eidem dicenti J/y *est corpus meum?* Reclamat, inquit, rati, an non pariter reclamat in prioribus?)!, lius dixisset:Reclamare videtur. Caplim dus est itaque intellectus in obsequii; lidei, rt certo tenendum Deum omnipotatem posse plus facere quam possit mtt humana concipere; nisi velis finitam eomnipotentiam, sicut finitus est concepti humanus ; idque non solum in supernatoralibus,sed etiam in ipsis natural ibus obviis. Quis enim asserere audeat se ceri assequi quomodo sol emittat radios, qn · modo anima unitur corpori, quomodo ‹«▮ lit, quæ sit causa fluxus et refluxus tnari-. quomodo arbor crescat in sylva, lilium i agro, sepes in horto , et sexcenta alia? 0 ergo poterit inscrutabilia Dei scrutari, ·| in naturalibus obviis cæculiP

Igitur superbi objicientes dicant hum ter cum S. Augustino, Epist. 157, alia»; ad Volus. « Dandum Deum aliquid po-' » quod fateamur nos investigare nonpo- » in talibus rebus tota ratio facti est poten- j » tia facientis.» Dicant cum S. ChrysosL Horn. 85 in Matth. « Credamus ubique Deo, » nec repugnemus ei, etiamsi sensui et co- » gitationi nostræ absurdum esse videatur » quod dicit : in omnibus rebus , sed pra- » cipue in mysteriis faciamus, non illa qui «ante nos jacent solummodo aspiciente», » sed verba quoque ejus tenentes : nara » verbis illius defraudari non possumus, » sensus vero noster deceptu facillimus e»t. » Quoniam ergo ille dixit : *JIoc est corpuf « meum,* nulla dubitatione teneamur, sed » credamus. » Et ut exemplum domesticum eis proponamus, dicant cum suo auctore i Calvino, I. 4 Instil. cap. 17, Jj 1, 7 et 10, ubi, postquam dixit hoc sacramentum esse , *maximum arcanum Spiritus sancti, incomprehensibile, incredibile, tndicibile, inexcogitabile,* subjungit : «Quod ergo «mens nostra non comprehendit, conci· «piat fides Spiritum vere unire quæ locis » disjuncta sunt » Hæc, inquam, dicant et

4

•■.nui reflectant se, in synodo Carentonehsi anno 1631, Lutherariis exhibuisse communionem , nulla facta hæfesis abjuratione. Qua fronte ergo contendunt dogrna reali* præsentiæ, quod tenent nobiscum Lutherani, adversari fidei ct rationi? Quo pudore nos tanquam idololatras et absonos in eo credendo traducant?

Ilie sistere possemus At nc tela hostium formidare videamur, pauca de singulis dicamus. Itaque

Obj. 1° Implicat idem corpus esse simul ΛI pluribus locis : atqui Christus est in cœlo : ergo non est in altari.

/idc *responsionem, notandum* aliquid posse esse in loco triplici modo, scilicet circumscriptive, diifinitive et sacramentaliler. Corpus esse in loco circumseriptive, est ita commensurari loco ratione propri® quantitatis et ab eo circumscribi, ut totum sil in toto loco , et singulæ ejus partes in i dngulis partibus loci : hoc modo meum corpus est in hoc loco, et corpus Christi in cœlo. Aliquid esse in loco diffinitive, est ita esse in hoc loco , ut non sit alibi, totum quidem in toto loco et totum in quaihet parte loci : hic modus existendi est proprius spiritibus, v. g. animæ meæ quæ est ita in meo corpore, ut non sit alibi; et cum sit indivisibilis, tota est in toto torpore et tota in qualibet parte : sic de anelis. Esse in loco sacramentaliter, esi ille nodus quo Christus existit in eucharistia, :: qua est modo indivisibili, substar tiali et ‘upernaturali, totus in tota hostia et totus i i qualibet parle hostite, ad instar substan- ' e spiritualis : in quo iste modus convenit mm difilnilivo, sed in hoc differt quod ubi cramentale non ita determinat corpus ı lirisliad essendum in uno loco, quoti non ossit esse in alio , sicut fit per ubi dillinivmn. Ilis præmissis,

Hic q. 75. a. 1. ad 3. */I. D. maj·* Implicat idem corpus esse simul in plurihus locis circumscriptive, *transeat maj.* in imo ' co circumscriptive et in aliis sacramentalite:·, 7V. *maj.* Disparitas est, quod multiplicata locatione circmnscriptiva non remaneat eadem quantitas, nec idem corpus; '(■rus multiplicata pnesenlia sacramenfali. alio est, quia locatio seu præsentia cirmscriptiva desumitur a quantitate, cujus formalis effectus secundarius ; unde non nest multiplicari iocatio circumscriptive nisi multiplicetur quantitas , partim quia effectus formalis etiam secunrUrins non potest multiplicari non multiplit <ita forma, cum sit ipsa forma secundario communicata , parlim quia quantitas locans circumscriptive simul in pluribus locis esset extensa localiter, idcoquea se divisa et dis· continuata, proinde non una sed multiplex; multiplicata autem quantitate, non remanet idem corpus quod a quantitate individuatur et unitatem numericam habet. At vero ratio constitutiva Christi sub speciebus sacramentalibus non est quantitas, qu® ibi est per concomitantiam tantum, nec extensa localiter, sed conversio passiva panis in ipsum corpus Christi, quæ multiplicaturjuxta multiplicationem consecrationis, et cum non conferat unitatem corpori Christi sicut quantitas , quantumvis multiplicetur, non ideo multiplicatur corpus, sed idem remanet. Et hinc solvuntur inconvenientia quæ opponi solent.

Dixi *transeat major;* quia quamvis Themist® cum S. Th. illam concedant, negant tamen Scotistæ et quidam alii, contenduntque idem corpus posse supernaturaliteresse simul in pluribus locis circumscriptive. At hæc quaestio impertinens est ad præsentem difficultatem, quia, ut recte ait 1*. Nicolai in scholis, ad art. 5, q. 76 : « Cum illo mo» do existendi (circumscriptive) nihil com» mime habet modus proprius quo Chris» tus est singulariter in sacramento, neciis» dem ac ille incommodis est obnoxius : » puta, ut corpus Christi dicatur simul esse » supra se ac infra se, simul dextrorsum » sibi ac sinistrorsum, sicut omnino necesse ■•est in corporibus localiter extensis con» lingere, pnéter [dures antilogias vel con» tradiciioncs inde necessario consequen» tes, ut quod simul sedere idem corpus ac » stare possit, vel quiescere simul ct mo» veri et similia, cum nihil tale moduscor" ports Christi patiatur. ·· l ude conc.Trid. se>s. 15, cap. *A,* dicit : « Nec hæc inter se ı pu nant, ut ipse* Salvator no$t«»r semper « ad dexteram Patris in cœlis assideat, juxta ‹» modum existendi naturalem, et in multis » n hiloininus aliis locis sacramentaliter «pr.rsens, sua substantia nobis adsit. «

Inst. 1" Si esset simul corpus Christi in cœlo et in altari, etiamsi sacramentaliter tantum , esset a se divisum : ergo non remaneret idem. *Prob. ant.* Inter ipsum in

cœlo et ipsum in altari mediarent plura corpora. Ergo.

À JV. *ant. Àd probat. N. ant.* Ad mediationem enim proprie dictam requiritur quod corpus medium sit contiguum extremis, seu illa secundum extremitates tangat, quod non fit respectu corporis Christi, modo sj irituali et indivisibili existentis in eucharistia, sed respectu speciebus tantum.

Jns'. 2° Corpus Christi in cœlo non foret continuum cum ip-o in altari, sed ab eo distans: ergo a se divisum.

Jl. 1). ant. Foret distans secundum diversos modos existendi, *C.* secundum entitatem, *N.* Hæc enim foret eadem.

Inst. 5° Corpus Christi in cœlo circumscribitur et tirminatur a suo loco: ergo non potest extra illum existere.

Jl. D. cons. Ergo non potest extra illum existere secundum communem rationem secundum tpiam circumscribitur in cœlo, id est, secundum quantitatem localiter extensam, *C.* secundum substantiam ex conversione panis in illam, ratione cujus non circumscribitur nec terminatur a loco in altari ïV. Brevius: non potest esse extra illum circumspective, C. sacramentaliter, *N.*

Hæc, fateor, transcendunt imaginationem; quia, ut alicubi dicit auctor, imaginatio non transcendit continuum ; corrigenda est ergo imaginatio per fidem et rationem.

Inst. 4° Idem corpus non potest simul existere in pluribus temporibus : ergo nec in pluribus locis.

Jl. JV. conseq. Disparitasest, quod plura loca possint existere simul, plura vero tempora, præteritum, præsens, futurum, non possunt existere simul; quia de ratione temporis est, quod sit successivum : unde solum præsens existit.

Jnferes. Ergo verum est dicere de eodem corpore Chri-li in diversis locis, manducatur et non manducatur, existit et desinit existere, quæ sunt contradictoria.

Jl. neque corpus Christi proprie manducari , neque desim·,e existere; sed species manducantur et desinunt: seu, si mavis, corpu* Christi manducatur sub his specie-l)u- et desinit sub his speciebus: unde absque contradictione dici potest, manducatur sub i-tis speciebus ct non manducatio sub ahis speciebus, desinit sub istis speciebus et non desinit sub aliis speciebus;hæc enim non sunt contradictoria, quia contradictoria sunt de uno et eodem subjecto sub eadem ratione.

Obj. 2". Corpus non potest esse sine quantitate : atqui corpus Christi foret in eucharistia sine quantitate : ergo.

Jl. Posset *negari maj.* quia quantitas non est essentialis corpori , sed ejus proprietas tantum : potest autem proprietas divinitus separari ab essentia, ut calor ab igne, sicut contigit in fornace Babylonica; ponderatio a gravi,ut quando Christus ambulavit super aquas; in quo casu corpus individuarelur non a quantitate actualiter signante , sed per ordinem ad illam : sed de his physici ; neque enim negamus corpus Christi in eucharistia habere quantitatem. Unde, *omissa maj. D. min.* Corpus Christi in eucharistia foret sine quantitate quoad primarium ejus effectum, 2V. quod secundarium ejus effectum , *C.* Primarius effectus quantitatis est extensio et coordinatio partium in ordine ad se et in toto ; secundarius est extensio et coordinatio partium in ordine ad locum; prius est enim quantitatem extendi in sc quam extendi in loco, quam esse impenetrabilem, divisibilem, etc. Unde, quærenti cur quantitas sit extensa in loco, cur sit impenetrabilis, etc. recte respondetur, quia est extensa in se; quærenti vero cur sit extensa in se, nulla est ratio prior quam quia est quantitas. Porro potest effectus secundarius quantitatis divinitus ab ipsa separari, prout de facto separatus est quando Christus exivit cx utero virginali clauso , et de sepulcro, non revoluto lapide ; item quando intravit ad discipulos januis clausis. Et ita separatur in eucharistia.

Inst. 1° Corpus non potest esse sine figura : ergo nec sine quantitate extensa localiter.

Jl. D. ant. Corpus non potest esse sine figura sumpta pro ordinatione partium in ordine ad locum, TV. sine figura sumpta pro coordinatione partium in se et in toto, *C.* Et hoc sensu corpus Christi est figuratum in eucharistia, caput enim non e-l collum et est extra collum in ordine ari se : eodem sensu manus non est pes, brachia sunt extra humeros, etc. Hic iterum per rationem coi rigatur imaginatio quæ non transcendit continuum.

Inst. «· Spiritus non potest divinitus esse extensive localiter : ergo nec corpus potent esse inextensive et indivisibiliter.

JL Λ. *cons.* Disparitas est, quod spiritus non habeat nec habere possit partes, seruiidum quas localiter extendatur : at corpus potest privari partibus integrantibus localiter extensis, quia hoc est effectus secundarius quantitatis qui potest d*/nilus impediri.

Obj. 5° Dogma præscntiæ reaiis muha et gravia inconvenientia Christo indigna continet : ut quod Christus manducetur, dentibus teratur, in ventrem et secessum abeat, a muribus corrodatur, putrescat, in loca sordida caelat, etc.

Il. simili argumento posse cum ethnicis et Judæis negari mysterium Incarnationis. Dicebant enim pariter esse Deo ini lignum in utero mulieris portari, in cunis vagire, esurire, flagellari, crucifigi, mori : unde Aposl. 1 Cor. 1, dicit : iVos *prædicamus (bristum crucifixum , Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam :* al statim subjungit, *ipsis autem vocalis Jutlttis atque Gratis, Christum Dei virtutem el Dei sapientiam.* Sicut ergo lure ethnicorum et Judæorum argumenta nihil probant contra veritatem Incarnationis ; sic nec similia Sacramentariorum argumenta quidqnam probant contra veritatem corporis Christi in eucharistia. Quia sicut in Incarnatione non ipsa divinitas portatur in utero, nascitur, esurit, crucifigitur, moritur, sed humanitas; sic non corpus Christi gloriosum et impassibile modo indivisibili existons in eucharistia, teritur dentibus, alteratur, corrumpitur, in ventrem el secessum abit, corroditur a muribus, cadit in loca sordida, etc. sed soke species panis cl vini sub quibus continetur quamdin permanent : hæc non ignorant hærelici. sed amant fingere monstra quæ oppugnent ct quibus mulierculas terreant.

Obj. 4° Præsentia reaiis est inutilis : ergo. *Prob. ant.* Deus per solum signum corporis Christi posset aique nos nutrire spiritualiler sicut per corpus præsens ; patet in aliis sacramentis, quæ, cum sint tantum siyna conferunt tamen gratiam : ergo.

Il. r·Quis tu,omortalium ingratissime! qui infinite Dei charilati erga nos terminos constituis? dic, sodes, pari ratiocinio, imi tills fuit incarnatio, passio, mors Christi, superflua sacramenta, quia Deus sine illis potuit nobis præstare quod per illa præstat: potuit sane, sed ex immensa charitate noluit ' unde scimus noluisse? quia dixit. Ita nec vcrecunderis dicere de præsentia reali sui corporis ; *Cum enim dilerisset suos qui erant in mundo,in finem dilexit eos,* se ipsum illis dando in cibum el potum. « Cum enim suum in nos amorem (inquit » S. Chrysost. Horn. 45 in .Ioan.) vellet in» dicare, per corpus suum se miscuit nobis » et in unum nobiscum redegit, ut corpus » suum (mysticum) cum capite uniretur; » hoc enim amantium maxime est. »

Jl. .X. ant. Sunt enim variæ utilitates præsentia! reaiis. 1° Sicut est signum et effectus ardentissimi Christi in nos amoris, ita est maximum incentivum nostri in ipsum amoris, præsertim cum longe aliter afficiamur ad rem præsentem quam ad absentem. — Hic q. 75. a. 1. o. — '2' Huic infinilæ erga nos charilati competebat ut sua præsentia nos non destitueret in hac peregrinatione. — Ibid —5° Per hanc præsentiam servantur leges amicitiæ. amicorum enim est convivere. 4' Est immortalitatis et incorruption is signum et sigillum carni nostræ impressum, ut superius diximus. 5' Chri-liis præsens mulla confert quæ non conferret absens, et-i pos<ct; sicut sanabat omnes qui ipsum tangebant, non sanaturus si non tetigissent.— Ibid — 6° Inde perficitur fides nostra, quæperhoc mysterium non solum est de divinitate, sed etiam de humanitate, ut dictum est supra $ 7 articuli praecedentis.

/nst. 1° Qui sola fide manducat Christum, frudum passionis ejus percipit; qui vero sine fide realiter manducat, n Ilum frudum percipit : ergo inutilis est manducatio reaiis.

Jl. N. conseq. Quiaqui cum fiderealiter manducat, plus percipit quam si sola fide manducaret; sicut B. Virgo plus gratia' recepit concipiendo Christum corpore ct Iule, quam si sola fide concepisset. VideS. Aug. tract. 27 in Joan, laudatum § 1 hujus articuli.

Inst. '2' Præsentia reaiis Christi impedit praesentiam ejus spiritualem et receptionem Spiritus sancti, juxta ilhid Joan. lΓ› : Λ'.Γ- *pedil ut ego vadam; si enim non abiero, C<n arlelus non veniet ad vos.* Ergo.

xbid «d i.— *Jl. D. ant.* Præsentia rea-

S·» «acramentalis impedit, etc. ïY. *ant.* præ- ρ· iVa realis qua humano modo inter homi- ni·# conversabatur, *C.* De hac enim præ- f nlia loquitur Christus loco citato. Hæc *t* it impedimento ne Apostoli reciperent plenitudinem Spiritus sancti, non quidem Secundum se, sed partira quia divinitus decretum erat eam plenitu/ finem non esse dandam nisi post mortem, resurrectionem et ascensionem Christi, ut scilicet Christus, devicta morte triumphans, illam daret; partira quia Apostoli tunc nondum salis dignam de suo domino existimationem habebant, humano adhuc more ipsum diligentes. Ila Sylvius ex Cyrillo, Theophilaclo, S. Aug. in cap. 16 Joan. S. Greg. I. 2 Dialog, cap. 58,etS. Leone Serra. 2 ile Ascensione Domini.

Objiciunt insuper, accidentia panis etvini remanere in hoc sacramento, ut testantur sensus, hæc autem non posse existere sine suo subjecto quod est panis et vinum ; item hæc accidentia nutrire, corrumpi et ex earum corruptione alias substantias generari, quæ simplicibus accidentibus non competunt, sed propria sunt substantiarum. Sed de hisquæ proprie spectant impanationem, dicemus infra.

ARTICULUS V.

De Transsubstantiatione.

Probata contra Sacramentarios veritate realis præsentiœ Christi in eucharistia, nunc decertandum est cum hisqui contendunt simul remanere panem et vinum, et qui ideo vulgo dicuntur *hnpanatores ;* quamvis qui accuratius loquuntur, distinguant inter *hnpanatores* et *Consubstantiatores.*

hnpanatores dicuntur, qui docent Verbum sibi assumere hypostatice panem et vinum in eucharistia, sicut assumpsit humanitatem in Incarnatione. Hunc errorem Guitmundus circa annum 1070, lib. de Veritate corporis et sanguinis Christi, tribuit quibusdam Berengarii discipulis. Algerns initio duodecimi sæculi testatur quosdam etiam suo tempore idem docuisse. Bellarm. I.h. 3dc*Sacram. c. 11, euradem errorem ti buitRupertoabbali, quem tamen alii ab i l> vindicant. Thomas Waldensis, torn. 2 d·· Sacram, c. 65, refert quemdam Joan- ît··tî) Parisiensem docuisse Verbum assumere hypostatice panem mcucharist a, non immediate, sed in idianle parte hu .anta tis, scilicet corpore suo, ne cogere tur id· mittere Deum esse panem. Ex discipulis Lutheri solus Osiandcr impanatio nem tenuit.

ConSiibstantiatores dicuntur, qui vo. linit panem in eucharistia conjungi corpori Christi, sed absque unione hypostatica : ita communiter Lutherani post Luthe· rum, quamvis istehæresiarcha in hoc errore asserendo non ita constans fuerit. Hos pracesserunt quidam discipuli Berengarii, teste Guitmundo supra citato.

Durandus in 4, **d.11,q.** 5, docetformam panis converti quidem in corpus Christi, sed remanere materiam, quæ post consecrationem iit materia corporis Christi, sicut fit in transmutationibus naturalibus. Hanc sententiam quidam rejiciunt ut hæreticam, saltem nunc postquam Trid. expresse definivit sess. 15, can. 2, « fieri conversio- «nem lotius substantiæ panis in corpus,et » totius substantiæ vini in sanguinem Chri<· »ti. » Referi S. Th. hic a. 6, quosdam? contra suo tempore sustinuisse formam sub stantialem panis remanere et non sola accidentia ·, contra quos omnes cum Ecclesia catholica.

Hic q. 75. a 2. et 4. o. — *Dico.* In eucharistia non remanet substantia panis vt vini, sed vi verborum consecrationisfllvera transsubstantiatio, se conversio toti ussui»· slantiæ panis in corpus, et lotius substantiae vini in sanguinem Christi. »

Prob. loex definitionibus Eclesiæ in conciliis : concilium Romanum subGreg. VH. anno 1079, definit, « panem et vinum sub- » stantialiter converti in corpus etsangoi- « nem Christi. »

Concil. Laleran. 4, sub Innoncentio III, anno 1215, cap. *Firmiter:* »» Credimus, «inquit, acconfitemurcorpuset sanguinem » Christi sub speciebus pani et vini vera- » citer contineri,transsubstantiatispanein » corpus et vino in sanguinem, potestate » divina. »

Concil. Constantiense, anno 1418, sess. 8, damnat articulum Wicleffi dicentis substantiam panis et vini manere in sacramento altaris.

Concil. Florent, in decreto Unionisdicil; ›· Verborum Christi virtute,substantia pani

,lll corpus Cnr.uijCt substantia viniinsan-
'guinein convertuntur.»

Concil. Triti, sess. 15, cap. 4, sed aper-
tissime et decretorie can. 2, his verbis:
‹ Si quis dixerit in sacrosancto eucharistia*
i sacramento, remanere substantiam panis
» et vini una cum corpore et sanguine Do-
» mini nostri Jesu Christi , negaveritque
» mirabilem illam et singularem conversio-
• nem totius substantiæ panis in corpus et
» totius substantiæ vini in sanguinem, ma-
» nentibus duntaxat speciebus panis et vini,
• quam quidem conversionem catholica Ec-
clesia aptissime transsubstanlialionem
■appellat : anathema sit. »

Prob. 2° ex Patribus quos supra lauda-
vimus pro asserenda praesentia reali. Qui
enim dicunt 1°in eucharistia non esse pa-
nem communem, sed corpus Christi verum
quod natum est de virgine Maria; 2° Chris-
tum de pane efficere corpus suum ; 5° post
verba consecrationis non superesse sub-
stantiam panis, licet aliter sensusjudicent,
ideoque illis non esse fidendum ; hi, in-
quam, pro certo agnoscunt Iranssubstan-
tiationem : atqui hæc dixerunt Patres supra
laudati. Consule eorum textus art. 5.Ergo.

Paucos itaque hic referam qui expressius
illam conversionem asseruerunt.

S. Cyrilhis Jerosol. Catechesi Mystago-
gica : *Aquam,* Inquit, *aliquando mutavit*
in *tinum, quod esi sanguinis propin-*
quum, et non erit dignus cui credamus
quod tinum in sanguinem Iransmutasset!

S.Ambros. deiniliandiscap.9 ; «Si tan-
› lum valuit sermo Eliæ, ut ignem de cudo
• deponeret, non valebit Christi sermo, ul
• species mutet elementorum.... et qui po-
tuit ex nihilo facere qilod non erat, non
l potestea quæ sunt in id mutare quod non
• erant ?» Et I. 4 Jc Sacram, c. 4 : « Panis
• iste panis est ante verba sacramentorum,
•ubi accesserit consecratio, de pane Iit caro
«Christi.» Vide locum integrum ari. 5.

S. Chrysost. Horn. 85 in Maith. « Qui hæc
.idona sanctificat et transmutat, ip e est,
«nempe Christus. »

S. Greg. Niss. Oral. Cateche. cap. 57 :
«Panis statim per verbum transmutatur si-
•fiit dictum est a verbo, *Hoc est corpUb*

S. Joan. Damasc. I. 4 Orthodoxa|, fideic.
f5:« Panis ipse et vinum in corpus etsan-
igainemlki transmutatur. Si quærasquo-
» nam pacto istud fiat, sat tibi audire hoc
» fieri per Spiritum sanctum. » Vide locum
integrum loco citato.

Sed difficultas est utrum id probari possit
ex verbis consecrationis Id negant non so-
lum Lutherani, sed quidam caiholici, inter
quos numeratur Scotus,qui, quamvtrans-
substantiationem agnoscant, volunt tamen
eam non nisi ex definitionibus Ecclcsiæ, et
non ex S. Scriptura posse probari. Contra
quos

Ibid,—*Prou. concl.cx* /crbis conse-
crationis. Si verbis consecrationis prolatis
remanerctsubstantia panis, fal'O diceretur:
Hoc est corpus meum; sed dicendum fo-
ret ; llicest corpus meum. Ergo. *Prob.*
ant. Si verbis consecrationis prolatis rema-
neret substantia panis cum corpore Christi,
hæcdemonstraretur per pronomen *hoc:* at-
qui falsum est panem seu substantiam panis
esse corpus Christi : ergo. *Prob. maj*
Quandoduæ substantiæsunt in eodem loco,
una sensibilis per propria accidentia , al-
tera latens et insensibilis sub istis acciden-
tibus , qüæ neque ex natura sua neque ex
usu destinata sunt ut hanc substantiam
latentem contineant, qui demonstrat con-
tentum sub istis accidentibus, non designat
substantiam latentem sed visibilem ct sen-
sibilem per propria accidentia: sic qui habe-
ret panem in quo lateret nummus aureus ,
non recte diceret demonstrando panem ,
Hoc est aurum. Ergo.

Confirmatur. Concil. Trid. ex verbis
consecrationis infert transsub'tantiatio-
nem ; dicit enim: « Quoniam Christus Re-
» demptor noster corpus suum, id quod
» sub specie panis offerebat, vere e-se dixit ;
» ideo persuasum semper in Ecclesia Dei
» fuit, idque nunc denuo hæc sancta sy no-
» dus declarat, per consecrationem panis
» et vini, conversionem fieri totius siih-
» stanliæ panis in substantiam corporis
» Christi Domini nostri, et totius sulMan-
» liæ vini in substantiam sanguinis ejus;
» quæ conversio convenienter et proprie a
» sancta catholica Ecclesia transsubslantia-
» îio est appellata. » Hinc non videtur nunc
posse uilo sustineri contrarium.

Colliges 1° ex his, non solum excludi
consubstantiationem, sed etiam iinpana-
tionem. Si enim non remaneat substantia
panis, sed tota convertatur in substantiam
Christi, manifestum est quod Verbum non

assumat sibi hypostatice panem. Sed ct id specialius adnuc demonstratur sequentibus momentis. pQuia hæc impanatio seu unio hypostatica Verbi cum pane est merum figmentum, nullum habens fundamentum neque in S. Scripturis, neque in traditione, neque it definitionibus Ecclesiæ; cstque inauditum quod Verbum toties assumat hypostatice panem quoties consecrantur hostiæ, ct toties dimittat quoties corrumpuntur species, contra commune adagium in theologia receptum , quod Christus nunquam dimisit quod semel assumpsit. 2° De pane eucharistico dicitur Joan. 6, *Panis quem ego dabo, caro mea est:* atqui panis hypostatice assumptus, etsi possit dici corpus Christi, non tamen esset caro Christi : ergo. 5° Etiam supposita unione hypostatica Verbi ad panem, non verificarentur hæc verba, *Hoc est corpus meum;* quia vel intelliguntur de corpore panaceo, vel de corpore carneo. Non de corpore panaceo, quia subjungit Evangelista, *quod pro vobis tradetur :* non autem corpus panaceum,sed carneum fuit pro nobis traditum. Non de corpore carneo, quia, quando duo Uniuntur in uno supposito, licet utrumque praedicetur de supposito ; ut homo est Deus, Deus es homo, id est, suppositum habens humanitatem est deu^, et suppositum habens divinitatem est homo, quoci erum est, neutrum tamen praedicatur de altero : sic, licet Verbum assumpserit corpus ct animam , non potest dici quod anima sit corpus et e contra : ergo similiter non posset etiam in hac hypothesi dici, Hoc seu panis est corpus Christi carneum.

Colliges 2°, non remanere materiam panis et vini informatam anima rationali Christi, neque formam, sola materia conversa in corpus Christi; neque subsistentiam et existentiam panis, quia Trid. definit fieri conversionem totius substantix panis in corpus, et totius substantix vini in sanguinem Christi, manentibus duntaxat accidentibus panis et vini.

ARTICULU VI.

Solvuntur objectiones.

Objectiones petuntur cx triplici capite : 1° ex SS. Patribus; 2° ex accidentibus remanentibus; 5° cx insufficientia probationis desumptx ex verbis consecrationis.

§ I. *Solvuntur objectiones ex Pntribai,*

Obj. 1° eucharistiam sxpe tum in S, Scriptura cum in Patribus vocari patur. At ita vocari partim ratione accidentiue panis, partim quia cx pane fit, exposuimt· supra art. 4, § 2, regula 2. Vide.

Obj. 2·. Quidam SS. Patres docent «· presse remanere naturam et substantif panis in eucharistia,^ unique uniri coqwr Christi , sicut natura divina et humatu uniuntur in Incarnatione. Sic S. Chrysos! Epist. ad Cxsarium monachum, impugnat Synousiastas seu Apollinaristas Eutycbinormn praecursores, asserentes in Christ commixtionem naturarum, probat Christum esse unum filium, unam personam, etsi naturae in eo non sint permixte t: utraque retineat suas proprietates, ad quoi probandum utitur exemplo eucharistiae et j dicit : «Sicut antequam sanctificetur, pani· l «panem nominamus, divina autem illuta » sanctificante gratia , mediante sacerdote » liberatus est quidem ab appellatione pa l »nis, dignus autem habitus est Domin «corporis appellatione, etiamsi naturap-J » nis in ipso permansit, et non duo cor l » pora, sed unum corpus Filii praedicatur | » sic et divina inundante corpori natura » unum Filium , unain personam ulraqu ; »» hæc fecerunt. »

Theodoretus, Dialogo 2 qui inscribite *Inconfusus,* eodem modo loquitur : « Ne·l » que enim, inquit, symbola mystica pwl «sanctificationem a sua natura recedunt, » manent enim in priori substantia, et ligu-l » ra , el forma, et videri (angique possunt | » sicut et prius. »

Gelasius papa, qui obiit anno 496, lib. i de Duabus naturis in Christo adversus Eu-l tychianos dicit pariter : « Certa sacramenti » quæ sumimus corporis et sanguinis Chri-l »ti, divina res est ; propter quod et per ea- l «dem divinx efficimur consortes natura, «et tamen esse non desinit substantia vel » natura panis et vini. » Ergo. I

Respondent quidam cum cardinali Perronio, verba Theodoreli non accurate reddi ab interprete e graeco in latinum, net debuisse vertere, *Manent in priori substantia, figura ct forma,* sed , *manent* iit *prioris substantia forma ct gura;* quod probat cx grxeo. Quantum at| Gclasiuin, multi contendunt hunc libellum de Duabus naturis non esse Gelasiipapæ: 1<>quia, teste

Genn.idioef Honorio Augustodunensi, opus Gelaqi est grande volumen, cum opus unde argumentuni eruitur sit libellus exiguus; 2* quia auctor hujus libelli laudat inter Ecclesiæ Patres Eusebium , Arianormn partibus addictum,Viijus scripta declaravit apocrypha ipse Gelasius; 5° quia bunc libellum primum ediderunt Lutherani anno 4327, ex codice mendoso, quemque suis additatneniisamplius, ut verisimile est, adulterarunt. Pluies alias suppositionis rationes vide apud Cano, de Locis Theol. lib. 6, c ultimo; el Bellarm. lib. 1 de Script. Eccle siast. in Gelasio. Præmissis itaque his responsionibus,

B. latida'os Patres, per naturam et substantiam panis iutelligere dunlaxat accidentia ct proprietates panis quibus ejus natura et substantia dignoscitur ; frequens namque estapud SS. Patres ut his vocabulis, *natura, substantia,* inlelligant non substantiam proprie dictam, sed congeriem accidentium quibus una res dignoscitur et ab alia secundum vulgus distinguitur. Sic ipse S. Clirysost. Horn. 12 in Genes, de igne fornacis liabylonicæ dicit: *Dominus prout tuli unum quodque elementorum in contrariam vertit substantiam;* et Horn. 4 ad Pop. Antioch. *Pietas juvenum rerum naturam mutavit.* Certo tamen constat non naturam aut substantiam ignis mutatam filiae,sed proprietates solum et accidentia. Theodoreius laudato dialogo de humore el lluiditate quæ sunt proprietates aquæ tliion ejus substantia Seu natura, dicit *afllw naturas misceri. S.* Ambros. in llexamcron lib. 5, c. 2, ct de Myst. cap. 9, di*dlnaturas mutatas fuisse quando e petra aqua (luxit, et ferrum aquic supernatant.* Non est ergo mirum si Patres in objectione laudati, per naturam ct substantiam panis, ea accidentia et proprietates intellexerunt quibus perceptis quilibOl panem intelligit: elita revera intellexisse constat. Nam S. Clirysost. dicit ibid. *IVon duo corpora, sedunum corpus Filii pnedicatur;* si autem remaneret vera substantia panis qualis erat antea, nihil prohiberet prædicari duo corpora in eucharistia, cum reipsa essfih duo, nempe corpus Chri-ti el pa· llb.T.i odore IU» 'imiliicr loco cit. .i ' quid ui'el'gal nomine siib'tauu e. .‹ *Illuu a .·› corpus priorem habet /tu i i n,Injuram ch trcuiiiàcruilioncm* . ·t sunt corporis accidentia | et ibid, aperte docet transsubstantiationem, immediate pod verba objecta subjungens : « Intelli- » gimtnrautem ea quæfacta sunteteredun- » turet adorantur, ut qiy illa sint quaecre- » dantur, id est, mutata ıó verum corpus et » sanguinem ; alias enim non possunt esse » objectum fidei et adorationis nostræ. » Item ibid, approbat istud dictum Eranistæ seu Eutychiani : «Symbola dominicicorpo- » ris et sanguinis alia quidem sunt ante sait cerdotis invocationem, post invocationem »>vero mutantur ctalia fiunt.» In hoc ergo solum stat comparatio quam faciunt laudati Patres inter Incarnationem et eucharistiam contra Apollinaristas etEulychianos, quod, sicut m eucharistia sunt duae naturæ, scilicet accidentia panis et corpus Christi, et tamen unicum corpus, ita in Christo sunt duae naturæ inconfu«æ cum suis proprietatibus, et tamen una persona*

Inst. 1° S. Clirysost. intendit probare contra Synousiastas seu Apollinaristas,duas naturas manere in Christo inconfusas,quia in eucharistia remanent duo corpora, scilicet panis et Christi, impermixta : atqui istud argumentum nihil probaret si per substantiam panis intelligat mera accidentia et non corpus materiale : ergo.

R. N. maj. Expresse enim dicit S. Clirysost. non esse duo corpora in eucharistia Itaque Synousiastæ, Eutychiaiiismi praecursores, (licebant Verbum habere carnem sibi coxternamet consubstantialem,sine tamen circumscriptione, anima, mente ct aliis proprietatibus nostræcarnis; eas autem in tempore assump-isse similiiudinarie ct apparenter , divinilalcmque illi fuisse loco animx et mentis , et sub illa similitudine ac phantasmate cum hominibus fuisse conversatum, passum, mortuum; po-t ascensionem vero, iterum circumscriptionem cxlerasque carnis nostræ proprietates exuisse, quia arbitrabantur ex duabus naturis ris cum propriis agendi principiis et proprietatibus inconfusis resultare duas personas. Ilos igitur impugnans Clirysost. dicit in Christo fuisse veram naturam humanam nostra· similem, cum omnibus suis proprietatibus, circumsci ipiione, principii' intriti ‹ udi, volendi, etc. nrqiie ex I1Î8acrid· nbh' ct pr.ncipii' agendi divt r-i' magis Ih nnnairm personæ in Cfin-to, quam ndlalur unitas corporis Christi incucharis-

tia ex hoc quod accidentia panis cum corpore in ea remaneant impermixta. Et ibi, ut jam dixi, sistit paritas; neque enim est necesse ut exempla ex omni parte conveniant reiuojua agitur. Imo, si, ut volunt objicientes, S. Chrysost. asseruisset remanere veram substantiam panis cum corpore Christi, inde arguissent Synousiastæ non esse in Christo unam personam , sicut in eucharistia caro Christi et substantia panis non sunt unum corpus; sicque S. doctor oppugnans Synousiastaspræformassetnes-lorianismum-

Inst. 2° Thcodoretus seu Orthodoxus, in laudato Dialogo, Eranistæ seu Eutichiano dicenti corpus Christi post ascensionem in divinitatem mutatum esse sicut symbola Dominici corporis post sacerdotis invocationem mutantur, respondet : « Retibus » quæ ipse texuisti captus es; neque enim *n* symbola mystica post sanctificationem » recedunt a sua natura , remanent enim » in priore substantia , figura et forma, et » videri tangique possunt sicut prius. » Atqui secundum nos symbola mystica panis recedunt a sua natura nec remanet prior substantia : ergo secundum no Eranistes euis retibus non capitur.

R. N. min. Secundum nos enim mvstica symbola, id est accidentia , non recedunt a sua natura accidentis scilicet, et remanet prior substantia quoad apparentiam quatenus remanet congeries proprietatum quibus substantia exterius apparet ct dignoscitur, ut dictum est sicque Eranistes suis retibus capitur , quia intendebat carnem Christi post ascensionem absorptam esse a divinitate , non secundum se , quippe quæ, juxta istos Eutychianos, divinitati eratcoæterna et consubstantialis, sed quoad carnis proprietates, circumscriptionem scilicet et alias quas in Incarnatione similitudinarie assumpserat. Cum ergo dicit naturam humanam quoad suas proprietates post ascensionem in divinitatem esse mutatam, sicut mystica symbola in eucharistia mutantur in corpus Christi, vere suis retibus capitur, siquidem panis secundum tua accidentia non absorbeatur per corpus Christi in eucharistia.

De Itfperto jam dixi a quibusdam impanation.*?iccusari,ab aliis excusari : contra ip-uin vide si hibet Bellarm. I.Sde Sacram, cap. 11. Pro ioso , Contenson. hic I. 11 , parte 2, diss. 1, cap. 4 , spéculât. 2, ti Tournely hic q. 5, a. 5.

Obj. 5° Hoc nomen *transsubstantialio,* est novum et ante concilium Lateral). 4, sub Innocentio HI, anno 1215, inaudituro.· ergo rejiciendum.

R. 1° *N. ant.* Hoc enim nomen legitur in Epist. 140 Petri Blesensis circa annint 1160; item in antiqua professione fidri Tolosanorum hæreticorum apud Baroniuir, ■fid annum 1178; item in Epist. Gofredi ad cardinalem Albanensem , apud eumden Baroniuin ad annum 1188.

R. Dnto ant. 2V. *conseq.* Habet enim Ecclesia potestatem instituendi novas v o m quando eas judicat necessarias ad meliui exprimendum dogma catholicum, ct efficacius occurrendum tergiversationibus liæreticorum : sic contra Arianos usurpavit to cem o.uows-iç;, contra nestorianos , fliwo,., et alias similiter.

S II, *Solvantur objectiones ex accidentibus retni nenttbus et simul impugnatur Cartesianismut*

Hic q. 77. a 1. o.—*Obj.* 1° Accidentia nnn possunt esse sine suo subjecto : atqui accidentia panis et vini remanent in eucharistia : ergo remanet substantia panis et vim

Huic argumento varie varii respondent. Quidam dicunt hæc accidentia esse in acre circumstante, tanquam in subjecto : at id non potest dici : 1° quia hujusmodi accidentium aer non est susceplivus; 2° quii hæc accidentia non sunt ubi est aer, quinimo ad motum illorum depellitur aer; 5-' quia accidentia non transeunt de subjecti in subjectum, accidens enim accipit numerum a subjecto : unde non potest esse quod idem numero accidens modo sil in uno, modo in altero subjecto; 4° quia cum aer non spolietur accidentibus propriis, simul haberet accidentia propria et aliena. Nec dici potest quod hoc liat miraculose virtute consecrationis, quia verba consecrationis hoc non significant, quæ tamen non efficiunt nisi suum significatum.

ibid.—Alii dixerunt hæc accidentia esse tanquam in subjecto in corpore Christi : sed neque id dici potest, quia substantia humani corporis nullo modo potest his accidentibus athei, neque etiam est possibile quod corpus Christi gloriosum et impassibile alteretur ad suscipiendas hujusmodi qualitates. Adde quod deberet esse localiter ex-

tcnsom, et quod, ut modo dicebam, accci-drns non transit de subjecto in subjectum.

Recentiores philosophi, qui essentiam corporis reoomml in trina extensione loca-li, in longuiii, îatum et profundum, nullum ignoscunt accidens solidum et absolutum a coqtore distinctum : unde, ut explicent cu-charisti® mysterium, in quo fide certum est non manere substantiam panis et vini, ma-nere tamen accidentia seu species illorum, nimirum eamdem magnitudinem, cumdem colorem, figuram, saporem, etc. non parum desudant et in varios dicendi modos abeunt: duos propono.

Quidam dicunt Deum in sensibus nostris et in anima easdem impressiones per se ip-sum operari ad praesentiam eucharistiae, quas operabatur panis et quas operaretur tiadesset. Ita P. Magnan.

Alii dicunt remanere quidem accidentia, non tamen sine subjecto, sed in corpore Christi subjectata, non quidem eodem nu-mero quæ prius erant, sed eadem specie, orta ex diveisis præsentiis ejusdem corpo-ris Christi replicati in loco cujuslibet par-tied® panis ultimo sensibilis. Ita Antonius Lengrand, philosophi® professor in colle-gio regio Duaci, in opusculo inscripto : *Con-cordia fidei et rationis* typis Duacenis an-no 1711, contra quem scripsi dissertatio-nem *De mente Ecclesiæ circa accidentia tucharistiæ* typis Leodiensibus 1714.

In ea dissertatione constans esse dogma in Ecclesia receptum, remanere in eucharis-tia accidentia solida absque ullo subjecto substantiali, neque absque temeritatis nota posse contrarium sustineri, demonstravi.

1 Ex concilio Constanticnsi in quo sess. S,damnata est hæc WicleiB propositio : zfc-tidenlia *panis et vini non remanent sine lubjeclo in sacramento altaris:* cujus con-tradictoria est ista : *Accidentia panis et* vini *manent in sacramento altaris, et non manent ibicum subjecto,* ut ibidem osten-disccundnm accuratioris dialectic® regulas contra adversarii sophismata.

2'Ex concilio Trid. sess.15, can. 20, ubi definitur manere duntaxat species panis et uni, per quas species intelligi accidentia so-lida probavi cl mox iterum probabo.

5' Ex concilio Coloniensi p. 17, cap. 13, rlexCatechismoRomano2 p.n.23 , ubi is-tud dogma expresse et in terminis asseritur.

MA1*airibusIre4iæo,Stiabono, Alcuino, Anselmo, Petro Lomoa^do.S, Thom nibustheologis ante nalnn iCarte-i.iiu-m en. Hæc fusius deducta in lau ''atadis^ :t. pr< : videre lector; eam enim ex integro hic ex-scribere non vacat, pauca tamen specialia proponam contrautru uedicendi modi:» Cartcsianorum.

Impugnantur primus dicendi moie· Carftst · norum.

Primo de fide est decisum in concilio Trid. ses*. 15, can. 2, remanere in eucha-ristia *species panis et vini,* et cap. 5, a< can. 5, *totum Christum contineri sub unaquaque specie.* Atqui per species non possunt intelligi nisi accidentia ab-olut.i panis et vini, et non tantum species in ten-tionales, ut vult iste modus; ergo. *Prob min.* Certum est illas Species qu® secun-dum fidem sol® remanent, esse aliquid reale et non purum nihil; nihil enim non remanet, nec dividitur, nec alicujus rei potest esse species, nec sacramentum seu signum sensibile constituere; sunt autem aliquid reale se tenens vel ex parte hosti® consecrat®, vel cx parte potenti® sentientis tantum , hoc est, ut vult iste dicendi mo-dus, sol® species intentionales, seu sensa-tio in organis excitata a solo Deo ad pr.v-sentiam panis eucharistici ; atqui hoc se-cundum dici non potest: ergo primum, sicque sunt accidentia solida sine subjecto.

Prob. min. multipliciter. 1° Juxta con-cilium Christus est præsens sub qualibet specie : atqui absurdum est dicere Chris-tum esse sub gustu , tactu, visu, etc. ergo. 2" Juxta (idem ist® species dividuntur in partes et separantur per ministrum, quod de speciebus intenlionalibus dici non po-test. 5° Si nihil reale sensibile remanet ex parte objecti, sequitur quod eucharistia non sit signum sensibile adeoque nec sa-cramentum , praesertim dum hostia conse-crata clauditur in pixide , tunc enim nihil est sensibile etiam ex parte sensuum; item *i* quod non consistat in re permanente, sed in actione transeunle; species enim inten-tionales, cum non sint nisi vari® sensuum modificationes, non habent esse perma-nens : unde Christus in pixide clausus, non potest esse sub specie panis, iiui tunc nulla esset in sensibus modificatio, seu impressio, adeoque nec species. 4° Seque-retur quod eum sacerdos 'angit, frangi',

manducat, j-orrfgft hostiam, nihil reale tangat, frangat, manducet, porrigat, sed imaginarie tantum et intentionaliter, non secus ac somnians escis imaginariis reficitur; aut dicendum corpus Christi immediate tangi, frangi, manducari, elc. quod est adhuc magis absonum ct communi Ecclesiæ sensui contrarium, secundum quem corpus Christi est ibi insensibiliter et inalterabiliter.5°Sequeretur quod sensus nostri rite dispositi deciperentur circa proprium objectum debite propositum , quod negat Ecclesia in officio divino, et quod repugnat manifeste rationi ; sicut enim impossibile est quod noster intellectus intelligat nisi aliquid intelligibile, sic impossibile est quod noster oculus videat nisi aliquid visibile.

Jrtipugnatur secundus dicendi modus Cartesianorum.

Juxta illud systema, totum corpus Christi est in qualibet parte hostiæ ultimo sensibili cum trina extensione locali in longum, latum et profundum , ex cujus præsentiis sic multiplicatis resultant eadem accidentia non numero, sed specie, quæ resultabantex varia dispositione partium panis, sicque ea accidentia subjectantur in corpore Christi; lient accidentia priora panis subjectantur in pane.

l°Iste dicendi modus directe contradicit S. Thomæ supra citato, qui probat hæc .u - cidentia non posse subjectari in corpore Christi, tum quia substantia corporis humani non potest allici his accidentibus, tum quia corpus Christi gloriosum et impassibile non potest alterari ad suscipiendas hujusmodi qualitates.

2° Si accidentia non maneant eadem, sed in alia commutentur, non erit tantum traussubstantiatio in hoc sacramento, sed etiam transaccidentatio, quod est inauditum in Ecclesia.

5° Si accidentia quæ remanent ct sensibus percipiuntur, sint accidentia corporis Christi ct in ipso subjectentur, denominabunt corpus Christi album, durum, rotundum, sapidum, etc. quod citra blasphemiam dici nequit. *Prob. seq. i°* Ubi est forma, ibi est formalis effectus forma· et ejus denominatio : atqui effectus formalis horum accidentium, est reddere album, rotundum, etc. et ex adversariis, hæc accidentia, seu, ut volunt, hi modi aunt in corpore Christi ; ergo ipsum efficient et a* nominabunt album, durum, etc. 2'IIIα| dicimus album, durum , quod in oinnibt ct semper sensationes albedinis , dur. liei, etc. excitat : atqui juxta system» adversariorum corpus Christi id præ+abir. idem quod prius.

Nec hujus argumenti vim in^ringwl, dum respondent, ideo hæc accidentia not denominare corpus Christi, eo quoilm oriantur ex diversa dispositione partioili rum insensibilium corporis Christi, sie oriebantur ex diversa dispositione parti-. larum insensibilium panis, sed dunt.iv ex diversis præsentiis totalibus ejusdte corporis pluries rcproducti: futilis est,inquam, hæc responsio, nec vel minimum argumento satisfacit. Etenim impossible est formam alicui subjecto inesse, quovq modo insit, et non ei tribuere effectu;, formalem primarium, adeoque ct fora· denominationem , cum effectus formali-! formæ nihil aliud sit quam ipsa forma communicata. Id etiam exemplis patet: sic paries non minus vere denominatur albu- quam homo, licet ipsi parieti proveniat albedo ab extrinseco dealbante, homini ver i ab intrinseco ; sic homo dicitur justus, fidelis, etc. a justitia , fide , etc. non equidem ortis ex diversa dispositione partium l animæ quæ non sunt, nec partium cono-' ris, quiahæ virtutes sunt mere spirituale:, sed ab extrinseco supcrnaturalitcr infusis.

Nec quidquam facit ad rem exemplum quod adducunt de Æthyope reproduce sub velamine albo, qui tamen ideo non di· ceretur albus.· disparilas est enim, quod illud velamen album non afficeret intrinsece in genere causæ formalis hunc Æthyopem, nec ipsi inhæreret ut accidens, nec tandem ullo modo ab ejus intrin-eco procederet, sed foret tantum collocatus <ub isto velamine, quasi sub lecto aut tentorio: at vero accidentia eucharistica, juxta systema positum, afficerent intrinsece corpm Christi, ipsi ut subjecto inhaererent in genere cau-æ formalis , et ex ipso aut saltem cx ejus præsentiis, ut volunt, proflucrent.

Insuper gratis et falso asserunt adversarii hæc accidentia in pane oriii ex diversa dispositione-cjiK partium in-eii'ilihii.n. 1“ *Gratis,'* nullam enim Ιηιρι» ;i"< ι·ι·ηι> rationem afferunt, aut quo micro'copio i ! deprehendetini, non ostendunt. 2“ /·<«"

quo enim pacto, qtia arto fieri aut concipi potest, insensibile, seu dispositionem partium insensibilium, afficere sensibiliter sensus nostros, sicut afficiunt accidentia panis et aliorum corporum ? Qui hæc credit, credat pariter ignem posse refrigerare et aquam exsiccare, siquidem non major sit repugnantia quod ignis refrigeret et aqua exsiccet,quam quod insensibile causet sensationem; credat, inquam, apertissimam omnium implicandam, idem simul posse esse et non esse; si enim insensibile sentiatur, erit profecto simul et non erit insensibile

4' Juxta istud systema et Carlesianorum principia, corpus Christi erit panis, quia secundum ipsos panis nihil est aliud quam materia quæ hæc et alia panis accidentia nobis exhibet. Item corpus Christi per propria accidentia, non secus ac panis per sua, immediate tangetur, frangetur, manducabitur, in ventrem et in secessum abibit, quod est Slercoramstarum hxresis. Item movetur localiter, est sibi simul dextrorsum et sinistrorsum, simul supra se ct infra se, simul rectus et inversus, simul quiescit et movetur, variasque alias antilogies et absurditates quæ ex bilocatione circumscriptivasequuntur, subire cogitur hæc sententia.

o· Tandem impossibile videtur atque inintelligibile, quod corpus Christi localiter extensum cum omnibus suis membris ct organis in ordine ad locum , sit in quantumvis minima parte hostiæ vix microscopio allingibili, sine ulla constrictione, alteratione et irreverentia , idqne millies in qualibet hostia, toties scilicet quot sunt paniculæ hostiæ ultimo sensibiles.

Ilis ergo dimissis ct explosis *ad argufnrnluni initio factum, R. J). maj.* Accidentia non possunt esse sine subjecto naturaliter et de lege ordinaria, *C.* supernaluraliter et de lege extraordinaria, 2V.

Inst. 1° Quod est de essentia alicujus, abeo divinitus separari non potest et alteri speciei convenire : atqui inhaerentia actualis seu existentia actualis in alio est de essentia accidentis actu existentis, ct existentia sine alio de essentia substantiae aciu existentis: ergo. *Prob. min.* Illud e>t de essentia accidentis ct substantis qood ponilar in eorum definitione: atqui aw.ueus delinitur ens altori iuhuerons, seu in alio existons, substantia eiU per se subsistens: ergo.

R. _'V. *min. ./id prob. D. mtn.* Acciden . definitur ens alteri inhaerens actualiter, Λ'. *min.* ens alteri inhaerens aptitidinaliter, *C. min.* similiter substantia definitur ens per se subsistens aplitudinaliter et non actualiter. Ita D. Th. 5 p. q. 77, a. 1, ad 2, ubi sibi propositum idem argumentum sic solvit.· « Non est ergo definitio substantiæ en » per se sine subjecto, nec definitio acci- » dentis ens insubjecto : sed quiddilaliseu » essentiæ substantiæ competit habere esse » non in subjecto, quidditati seu essentiae » accidentis competit habere esse in ?ub- » jecto ; in hoc autem sacramento non datur » accidentibus quod ex vi suæ essentiæ non « sint in subjecto, sed ex divina virtute sustentante; et ideo non desinunt esse acci- » dent ia, quia nec separatur ab eis definitio » accidentis quæ est aptitudoad subjectum » quæ semper manet in iis, non actualis in- » haerentia, nec competit eis definitio sub- » stanliæ. » Idem docet in *4,* dist 12, q. 1, a. 1, quæstiunc. 1, ad 2, et rationem subdit ibid. *Quia esse seu exislere in nulla quiddilale creata est intrinsecum* (>euessentiale) *prædicalum ;* hoc enim solius Dei est proprium. Si ergo existentia ut sic non sit de essentia entis creati ut sic, ut fusius probatur in metaphysica, bene sequitur quod talis vel talis existensia, perse scilicet vel in alio, non sit de essentia talis entis in particulari, substantiæ vel accidentis, sed sola aptitudo ad talem vel talem existentiam.

Inst.2° Inhxrentia actualis est de essentia accidentis actu existentis ergo. *Prob. ani.* Omne quod actu existit, essentialiter existit in se vel in alio : atqui accidens actu existensnon existit essentialiter in se, alias nunquam posset existere in alio : ergo essentialiter existit in alio. *Prob. maj.* Differentiæ divisivæ alicujus generis conveniunt essentiality iilius speciebus : atqui existentia actualis in se et existentia actualis in alio sunt duæ differentiae divisivæ entis actu existentis , immediate et adæquatc ipsum dividentes, cc quod neccsse sit ut omne ens actu existent alterutram habeat : ergo.

R. N. ant. yfd probat. yV. *maj. Ad prob. 1).* mflj. Diirerentia· essentiales divi· >iv« alicujus generis conveniunt essentialiter illius speciebus, *C.maj.* differentiae ac-

.-dentales, *IV. maj. et distincta min. ad sensum maj. N. conseq.* Dico igitur existenfam actualem in se, et existentiam actualem in alio esse differentias accidentales entis actu existentia, quia ipsum dividunt ratione existcnliæ actualis, quæ, ut jam diximus, non est essentialis sed accidentalis enti : sicut si, v. g. divideretur corpus coloratum in album et nigrurn, divisio foret quidem essentialis respectu coloris, accidentalis vero respectu corporis; quia color ratione cujus fieret hæc divisio, ipsi corpori est accidentalis. Similiter ergo cum dividitur ens actu existons in actu existens perse, **et** actu existens in alio, divisio potest quidem dici essentialis respectu actualis existenliæ, non vero respectu entis, cum actualis exislentia ratione cujus fit divisio sit ipsi accidentalis.

Porro inhærentiam actualem non esse de essentia accidentis actu existentis, quod est fundamentum solutionum nostrarum, constat. 1° Quia exislentia actualis ut sic, non est de essentia entis creati ut sic, ut jam diximus ex D. Th. et prohaturin metaphy-«ica : qrgo nec existentia atualis determinata, scilicet in alio, seu inhærentia actualis, estdeessentia entis determinati, scilicet accidentis. Quod est adhuc venus in sententia Thomislarum qui probant in metaphysica inhærentiam actualem esse modum existentis, et ipsam præsupponere in accidente.

2“ Sic se hebet inhærentia actualis ad accidens actu existens, sicut subsistentia actualis ad substantiam actu existentem : atqui subsistentia actualis non est de essentia substantiæ actu existentis, ut palet in mysterio Incarnationis tu quo natura humana spoliatur subsistentia propria et subsistit subsistentia Verbi : ergo.

5° Ideo inhærentia actualis est necessaria accidenti, quia cum sit debilis et infirmæ naluræ, se solo stare non potest; sed indiget fulcro et subjecto, a quo tum in genere causæ materialis receplivæ, tum in genere causæ seconds efficientis dantis esse, sustentetur . atqui Deus potest supplere cau-a-iitatem subjecti, non quidem in genere causæ materialis, sed efficientis, et sc solo præslare in accidente quod facitcum subjecto, sicut cum producit hominem, puta, Adam vel alioscftectussine concursu solito causarum secundarum: ergo inhærentia actualis non est dc essentia accidentis, etiam actu existentis, el ah illo divinitm separari potest.

Hinc eleganter quidam recentior:Osten, dant (hæretici), si possint, Creatoremomnipotentem, qui omnia de nihilo condidit, creata non posse sine naturalibus fulcri conservare; forte creaturarum adminicula eget conservator Deus facta ne pereant,qm ipsis adminiculis sustentandi vim contulit,

Inst.ty Dato quod inhærentia actualu non sit de essentia accidentis, saltem acci* dens non potest aclu existere sine aliqua inhærentia actuali : ergo. *Prob.* ant.Sub* stantia non potest actu existere sine aliqui substantia actuali : ergo nec accidens sint aliqua inhærentia actuali. *A pani.*

R.N. *ant. Ad probat, transeat anl.tl IV. conseq.* Disparités est, quod exislentia substantiæ præsupponat subsistentiam; ii accidente vero, existentia præsupponitw ad inhærentiam. Et ratio hujus discriminis est , quia exislentia substantiæ N existentia perfecta, et dans primum esse; adeoque non competit nisi loti perfecto et completo seu termino, non vero parti, quæ non existit pnmocl |»er se, seddepeadenter a toto quod supponit prius se’substantia autem completur, perficitur el terminatur per subsistentiam, et si præsupponitur ad existentiam, ita ut remota subsistentia removeatur etiam existentia substantialis, prout est existentia perfecta et perse. Al veroet contra accidens non habelexistenlian perfectam perse et totalem, sed imperfecta® et indigentem altero ut ibi terminetur et non decidat : unde potius convenit accidenti talis exi-tentia quam inhærentia per quainperficitur; per illam enim alteri innititur et terminatur; et ita sublato subjecto cui innititur accidens, conservat Deus speciali concnrsu sine ista innitenda ipsum esse accidentis, quod antea cum subjecto conservabat.

Dixi, *transeat ant. Non* enim constat apud omnes , et illud negant CajetanusS p. q. 4, a. 2; Philippus a S. Trinitate q.20 Metaphysicæ a. 4, etfiotest dici quod possit existere substantia sine subsistentia saltem positiva.

Inferes. Ergo saltem in hoc casu , accidens speciali Dei beneficio fiet substanti). *Prob. illatio :* speciali Dei beneficio fiet en* per se existens : ergo substantia.

R. IV. illationem. Ad probat. D. ant. ut supra. Fiet ens ;>er se existens, renwnente semper exigentia naturali subjecti, *C. ant.* sine exigentia naturali sulqecti, *N. ant.* Cum enim ex natura sua non sit ens per sc existons, sed petens existere in alio, semper haberet inhærentiam aptitudinalein ex se ad subjectum, et sic semper remaneret accidens; substantia enim est ens existensper se ex natura sua, sine tali, exigentia subjecti.

R. 2° *D. idem an.* speciali beneficio essetensper se existons positive, *IV. ant.* esset ens per sc existons negative, *C. ant. et R. conseq.* Dupliciter igitur dicitur per se existere.'1° positive, id est, per aliquam formam seu modum positivum, qualis est subsistentia ; et sic existit substantia. 2° Dicitur existere per se negative, id est, non existere in alio , sine tamen aliquo modo seu forma positiva; et sic existit accidens in eucliaristia separatum , ut dicemus modo.

Repones. Accidens non polest existere separatum a subjecto, neque per modum positivum, neque per negationem inhaerenti® : ergo. *Prob. ant. pro prima parte;* quia talis modus positivus foret vel substantialis vel accidenlalis:nonsubstantialis,quia nulli substantiæ debetur; non accidentalis, ejuia modus accidentalis non potest extra subjectum sustentare et consistere, cum ex se petat subjectum, hoc ipso quod est accidentalis et positivus, et eadem foret de ipso difficultas ac de accidente.

Prob. secunda pars. 1° Accidens existens separatum a substantia est nobilius accidente inhærente : atqui si existât per solam negationem inhærentiæ sine modo superaddito,nonerilnobilius:ergo. *Prob.* min. Quando proprietas tollitur ab aliqua essentia el illi nihil additur, ista res non fit perfectior,sedi mperfectior: v. g.sicalorauferaturab igne et nihil illi adderetur, non esset ignis perfectior, sed imperfectior ; aquisaltem, juxta Peripateticos, inhaerentia actualis est proprietas accidentis : ergo.

Prob. eadem pars. 2· Substantia non potest exi-tcre actu in saibjeclo per negationem existvndi perse : ergo necaccidens potest existere aclu per se per negationem existendi in alio.

R. 1'. *C. ant. pro prima parte,* propter rationes allatas in argumento , licet tamen plure» Peripatetici oppositum sentiant; *IV. pro secunda parte. Ad primam probat. N.min. Ad probat. D. maj.* Quando aliqua proprietas ab aliqua essentia tollitur ct nihil ei additur, non Gt perfectior si ista proprietas non sit imperfectio, *C. maj.* si ista proprietas sit imperfectio, *M. maj.* Jam autem inhærentia actualis, *dato* quod sit proprietas, est imperfectio, utpote dependentia ab alio, et consequens naturam accidentis reduplicative ut infirmam et imperfectam: unde accidens separatum a subjecto est perfectius per remotionem talis inqierfectioiiis et non per novam perfectionem additam.

Insuper et præcipue dico 2° *ad min. hujus syllogismi,* inhærentiam actualem, quantum ad actum inhærendi, non esse proprietatem accidentis, sed actum proprietatis; proprietas autem est ipsa inhaerentia aplitudinalis proxima, sive est inhærentia proxima actualis, ut ita dicam, quantum ad habitum : sicut, v. g. risibilitas quantum ad actualem risum non est proprietas hominis, sed actus tantum proprietatis; sed risibilitas quantum ad habitum seu radicem, est ejus proprietas; nec inde (it homo imperfectior quando actu non ridet, et si aliquod positivum isti privationi risus non succedat.

Dices. Dictum est supra, inhærentiam apliludinalem esse essentiam accidentis : ergo non potest esse ejus proprietas.

*R. D. ant.*Jnliærentia aplitudinalis rcmotaet fundamentalis est essentia accidentis, *C. ant.* inhærentia aplitudinalis formalis et proxima est essentia accidentis, 2V. *ant. ct conseq.* Essentia igitur accidentis est natura essentialiter imperfecta ct infirma, adeoque respiciens substantiam, ethoc est quod dicitur inhærentia aplitudinalis remola el fundamentalis, quia ex illa sequitur in accidente quxdam potentia seu aptitudo proxima ct formalis ad inhærendum, et hæc est ipsius proprietas, cujus actus est actualis inhærentia : et cum definitur accidens, ens in alio, seu melius, u* diximus supra ex D. Th. ens cui debetur esse in alio, si definitio tradatur essentialiter, debet intelligi de inhærentia aplitudinali remota et fondamental! ; quod si intelligatur inhærentia aplitudinalis proxima et formalis, erit definitio descriptiva : etsic plerumque intelligitur et traditur, ut magis explicetur dependentia accidentis a substantia.

Ad secundam probationem ant. supra

positi, *R.* 1* A7, *conscq.* Quia esse in aliquo per inhæ>ioiiein importat necessario quid positivum; at vero esse per se potest concipi vel positive pro forma , scilicet pro Subsistentia positiva, vel pro negatione esfr ndi in alio : sicut rationalitas, v. g. non potest sumi fiistpoutivc, irralionalitas vero sumi potest, vel positive pro forma aliqua, ut in bruto, vel negative pro mera negatione rationalitatis, ut in nihilo, lapide , etc. Altera disparitas est, quod existentia substanti® supponit subsistentiam, ut diximus; existentia vero accidentis non supponit inhxrentiam, sed supponitur ad illam.

Urgebis. Minus dependet substantia ab accidentibus, quam accidentia a substantia : atqui non potest esse substantia sine omni accidente : ergo nec accidens sine omni substantia. *Prob. min.* Substantia non potest esse sine *ubi* ct *quando,* juxta illlud ; *Quidquid est, alicubi ct quando est.* Ergo substantia, etc.

J{. iV. *miv.ddprobat. D. ant.* Substantia non potest e»se sine *ubiel quando* fundamentali ct radicali, *C. ant.* sine *ubi* ct *quando* actuali ct formali, ïV. *ant.* Cum enim *ubiel quando,* actualiteret formaliter sumpta, sint modi resultantes in corpore cx mensuratione loci et temporis, Deus potest impedire ne resultent isti modi, remanente in corpore exigentia et fundamento ad illos ex ista mensuratione loci et temporis, sicut, v. g. impedivit ne ex natura humana Christi resultaret modus illi naturalis, scilicet subsistentia. Ad axioma vero allatum, dico debere intelligi juxta communem et naturalem rerum ordinem, vel de *ubi* et *quando* radicalitersumptis. Alia argumenta videri possunt in praefata nostra dissertatione, ex qua ista excerpsimus.

Petes utrum omnia accidentia in hoc sacramento sint sine subjecto, an sola quantitas?

Hic. q. 77 a. 2. o.—*R.* solam quantitatem existcre sine subjecto, cætcra vero existerc in quantitate.

Ibid. — *Ratio est* i° quia sic salvatur modus connaluralis existendi aliorum accidentium, nec. multiplicantur miracula, seu sufficit quod nuantilasex>iatseparata a subjecto; cætcra enim accidentia connaturaliter sustentantur a quantitate, et ea mediante a substantia : unde nulla iit mutatio in aliis accidentibus.

ibid, in a. s. c. — 2° Quia cætera accidentia seu qualitates, color, sapor, etc. non sunt divisibiles nisi ratione subjecti, ex sc enim non liabent partes, sed cas emendicant a quanlnatc : atqui qualitates in hoc sacramento dividuntur ad divisio* nem quantitaiX·, ut patet ad sensum : ergo sunt in quantitate sicut in subjecto.

Ibid. o. — 5° Apparet ad sensum aliquid quantum esse coloratum et aliis accidentibus affectum, nec in talibus sensus decipitur.

4° Tandem, videmus dari commune subjectum actionis et reactionis accidentium, quod non potest esse aliud quam quantitas, quæ cum sit prima proprietas substanti® corporeæ, proxime accedit ad genus causa materialis.

Et hinc iit quod, quamvis in eucharistia sint sola accidentia, non tamen dicatur tantum in abstracto esse in ea color, sapor, etc.,sed etiam in concretoesse coloratum, sapidum, etc. ratione scilicet quantitatis , quæ est illorum subjectum.

Obj. 2° Sensus bene dispositi circa objectum debite propositum non falluntur: atqui sensus bene dispositi referunt esse panem in eucharistia, et objectum est debite propositum : ergo.

Λ. *D. maj.* Sensus bene dispositi non falluntur circa objectum debile propositum quod sit proprium sensibile, ut visus circa visibile, C'. quod sit sensibile per accidens ut est substantia, *N. sld cujus sensum distincta min. JV. conseq.* Non enim ad sensus pertinet judicare de substantia, sed ad intellectum , sicque circa illam possunt falli, seu potius præbere intellectui occasionem errandi circa illam.

Inst. Quando plures sensus bene dispositi uniformiter et constanter referunt aliquid de objecto debite proposito , ita esse necessum est, alioquin nunquam illis esset fidendum et continuo subjiceremur periculo errandi : atqui piures sensus bene dispositi uniformiteret constanter referunt esse panem in eucharistia, estque objectum debite propositum : ergo.

Jl. 1). maj. Si ratio vel fides judicium sensuum non corrigat, *C* si corrigat, A'. Hic autem fides corrigit judicium sensuum.

Obj. 5° Ex eucharistia iit generatio, sensibus enim apparel ex speciebus panis quandoque generari, vel cineres si combu-

rantur, vel vermes si putrefiant, vel pulveres si conterantur : atqui generatio substantialis iit ex præjacente materia et substantia: ergo remanet siib-tantia panis el vini. Item panis eucban-ticus nutrit : atqui non nutri; ratione accidentium aut corporis Christi, nutritio enim fit per conversionem substantiae alimenti in substantiam aliti : ergo.

Hic. q. 77. a. 5. o. —]{. generari aliquid ex speciebus eucharisticis negari non potest, cum id ipsis sensibus constet; sed quomodo fiat ista generatio difficile concipitur et varie explicatur.

Ibid. — Quidam dixerunt quod ea quæ generantur, non Haut ex speciebus eucharisticis, sed ex acre circumstante ; quod quidem impossibile apparet multipliciter. 1 Quia ex eo generaturaliquid, quod priu> alteratum ct corruptum apparet : nulla autem alteratio vel corruptio prius apparuit in aere circumstante, sed in ipsis speciebus. 2° Natura aeris non est talis, quod cx eo per tales alterationes talia generentur. 5° Potest contingere in magna quantitate hostias consecratas comburi aut putrefieri, nec esset possibile tantum de corpore terreno generari cx aere, nisi magna et valde rensibili inspissatione acris facta. 4° Licet non circumstet aer, sed species includantur in auro vel argento, similiter fit generatio, manente incorrupto auro vel argento.

Ibid. — Alii dixerunt quod redit subslantia panis et vini in ipsaspecicrum corruptione; sed hæc positio videtur falsa, i·Quia, sicut substantia panis conversa est in corpus Christi, deberet corpus Christi converti in substantiam panis; quod est inauditum. 2° Quia non potest assignari quando substantia panis redeat, non manentibus speciebus sacramentalibus ; quia quamdiu permanent, manet corpus Christi, quod non potest esse cum substantia panis, neque iis cessantibus, quia jam substantia panis esset sine suis accidentibus, quod non potest esse sine novo miraculo; non debet autem dici quod aliquid miraculose accidat in hoc sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est quod substantia panis redeat, et quod subsistat sine suis accidentibus; sed debet potius , m quantum fieri potest, salvari corruptio et generatio naturalis, prout sensibus deprehenditur.

Propter eamdem rationem, non videtur dicendum cum Scoto et Vasques, novas substantias, puta, vermes, cineres, etc.. de novo creari, neque cum quibusdam recentioribus Thomisti-, quantitatem a solo Ileo in novum compositum converti; hoc enim est multiplicare miracula rc non salvare ve ram generationem , quæ requirit ut nova forma educatur de subjecto,vel saltem quod unio forma; cum materia ab agente naturali attingatur, ut fit in generatione hominis.

Ibid. — Respondet itaque Auctor, in ipsa consecratione miraculose dari quantitati dimensivæ panis et vini, quod sit [trimum subjectum subsequendum formarum, quod est proprium materiæ; et ideo ex consequenti datur prædictæ quantitati omne illud quod ad materiam pertinet ; unde quidquid posset generari cx materia panis et vini , si adesset, totum potest generari ex dicta quantitate, non quidem novo miraculo, sed ex vi miracuh prius facti.

Sed difficultas esi utrum quantitas gerat vices materiæ, non scium ad recipiendum dispositiones prævias ad generationem,sed etiam ad cductionem formae substantialis, ita ut novum compositum constet solum quantitate et forma substantiali : an econtra , facta alteratione et positis dispositionibus sufficientibus in quantitate ad generationem, producatur a Deo materia ex cujus potentia educatur, et in qua recipiatur forma substantialis novi compositi? Primum tenet Ferrariensis cum quibusdam aliis, praesertim propter textum 1). Th. mox laudatum. Verum secundum est probabilius et communius : 1° quia de ratione compositi materialis ct substantialis physici e-t, quod constet materia et forma ; 2° quia a as sequeretur quod foret perpetuum miraculum etiam extra eucharistiam; quantitas enim illa quæ foret loco materia' in novo composito , puta vermibus , existen t sine subjecto; similiter quando novum coiiq ‹-situm ex vermibus generaretur, et sic usque in finem mundi, non enim est major ratio de una generatione quam de alia. Item sequeretur quod vermes , v. g. geniti ex speciebus eucharisticis essent monstra, scilicet semisub'tantiæ et semiaccid»-titia ; itent quod anima hominis partim nutriti ex speCiebus eucharisticis,partim informaret materiam, partim solam quantitatem, sicque esset semihomo.

Unde ad textum S. Tli. quando S. Doctor dicit quod quantitas sit *subjectum subsequentium formarum,* intelligit de subsequentibus formis accidentalibus, seu qualitatibus alterantibus species consecratas, non dc forma substantiali. Quando addit : *Quidquid posset generari ex materia panis, si adesset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensiva,* non intelligit generationem stricte sumptam pro eductionc et receptione formæ geniti, sed alterationem procedentem quæ ad generationem proxime disponit. Ita intelligendum esse S. Doctorem, probant non solum quæ mox dicebamus, sed ct alii ejus textus : in **4,** d. 12, q. 1, a. 2, q. 4, ad 4, dicit : « Se» eundum quamlibet positionem, oportet » ponere aliquid in hac generatione esse » miraculosum et aliquid naturale : reditus » substantis, vel creatio materiæ, vel con» versio dimensionum in materiam, est mi» raculum; sed quod materia jam existons » recipiat talem formam , cujus disposilio» nes processerant in dimensionibus, hoc » est naturale. «Quibusaperte docet quod, dum generatur aliquid ex speciebus sacramentalibus, materia producatur per creationem , vel per conversionem quantitatis in ipsam , et quod ipsa materia de novo producta sit receptiva formæ gencratæ. Et Iiic a. G, ad 2, dicit *species sacramentales non esse ea ex quibus corpus hominis constat.*

Ex dictis pariter *solvitur argumentum* de nulrilione, quia, cum, sit partialis generatio , sicut ex spcciebus eucharisticis potest aliquid generari, ita ct nutriri.

Si petas per quam actionem producatur materia, an per creationem, an per conversionem quantitatis in ipsam'/? .id indccismn relinqui a S. Doct. loc. cit. in 4, et utrumque esse probabile. Videtur tamen convenientius dici quod producatur per conversionem quantitatis in ipsam ; tum quia ex vi prioris miraculi quo substantia panis conversa est in corpus Christi , magis connaturaliter sequitur quod id quod remanet de substantia pams, convertatur in materiam, ex qua educenda tst fonna substantialis; tum quia magis connaturale est, ut subjectum quod recipit dispositiones ad formam, cum non possit recipere hanc formam , convertatur in id quod potent illam recipere.

Si dicas tunc none salvari mutalionno quam necessario involvit generatio; nim enim , secundum hanc opinionem, malerû tantum introducatur in ipso instanti generationis, in quo forma ipsa introducitur, nunquam fuit sub privatione formæ, sicque non potest mutari, seu transire de priutione ad formam. *E.* quod, cum de squipollentibussit eadem ralioet idem judicium, ut materia dicatur mutari de privatione ad formam, sufficit quod aliquid æqiiipollen materiæ et ejus vices gerens, scilicet quantitas, fuerit toto tempore ante instans generationis sub privatione formæ. ItaGonel. ex Joanne a S. Th.

S III. *Solvuntur ohjectionei contrn probation"·, deiumptarn ex verbit consecrationi,*

Obj. 1° Quamvis sub speciebus manere! substantia panis cum corpore Christi,ven dici posset, *Hoc est corpus meum:n^. Prob. ant.* Non est neccsse quod per pronomen *hoc* demonstretur totum quod conlinetur sub speciebus, sed salva proprietate verborum, potest ex intentione loqueetis determinari ad significandam unam ren. contentam et non aliam : sic vere dicitur demonstrato dolio, *Hoc est vinum,* quamvis sit cum vino in dolio aliquid aliud, puta, lapis vel truncus. Ergo.

7?. TV. *ant. Ad prob. D. ant.* Pronomen *hoc* potest determinari ex intentione loquentis ad significandam unam rem contentam ct non aliam , si res contenta quam loquens intendit demonstrare, sit visibilis per propria accidentia, aut continens sit ex natura sua, vel ex usu destinatum ad illam continendam , *C.* secus, *N.* Quia pronomen *hoc* demonstrat quod sensibus objicitur per propria accidentia, non vero quod latenter continetur, nisi contineo- ex natura sua vel exusti destinatum sil ad illud continendum. Hinc qui de pane in quo lateret nummus aureus , diceret : *Ifot est aurum,* fahum diceret, quia Aoe demonstrat panem et non aurum. Econtn qui dicit·. *Hoc est vinum,* demonstrato 'lolio, verum dicit, et-i cum vino lateat in dolio lapis aut truncus; quia doliumtt usu destinatum est ad continendum non lapidem aut truncum, sed vinum, et per metonymiam sumitur continens pro contento. Cum ergo in hac propo done. *Hot est corpus meum,* iironomcn *hoc* demon-

sini panem, seu edulium per propria atridcniia visibile, neque istud edulium; neque ejus accidentia sint eive ex natura sua sive ex usu destinata ad continendum corpus Christi, non potest vere dici, manente substantia panis, *Hoc est corpus meum.*

Itui. 1° Remanent in hostia consecrata «cudentia panis ; item anima et sanguis Christi; item inter accidentia panis potest sensibiliter apparere permixta palea , aut capillus : atqui tamen his non obstantibus verificatur forma , *Hoc est corpus meum :* ergo etiamsi remaneat substantia panis.

Λ /V. *conseq.* Quantum ad accidentia remanentia disparitas est, quod pronomen *hoc,* tam ex natura sua quam ex usu, non demonstret accidentia, sed substantiam sub illis latentem; dum enim dico, *Hoc est aurum, hic est homo,* non est sensus quod sint accidentia auri vel hominis, sed substantia : si ergo remaneret substantia panis, pronomen *hoc* illam demonstraret, et sic esset falsa propositio.

Quantum ad animam et sanguinem Christi, disparitas est, quod pronomen *hoc* in hac propositione, *Hoc est corpus meum,* non designat nisi id quod est sensibiliter presens,sive per proprias species, sive per verba formæ, quæ sunt signa sensibilia et effectiva illius quod significant; anima autem et sanguis Chri-ti non sunt sensibiliter présentés, neque per species panis , *ut palet,* neque per verbs formæ, quæ praecise corpus designant. Si autem remaneret substantia panis, « *hoc* illam designaret, utpote sensibiliter præsentem per suas species.

/d *tertium.* Disparitas est, quod pronomen *hoc* demonstret id quod principalius apparet, non autem minutiora quædam si forte illi permisceantur etiam sensibiliter, lunjv'.xsitulluincompositum cui nonadmiscoatur aliquid minutum extranei corporis : sic quando de pane usuali dico : *Hoc est panis,*solam Mib«taniiamnanis demonstro, non vero aliquas paleas, vel ahqnos lapillos qui forte in illo permixti apparent.

Inst. 2° Quando aurum in parva quantilab divolvitur in majori quantitate vini vel aquæ ad medicamentum, vere dicitur : *lloc est aurum ;* et ideo communiter dicimus, *aurum potabile,* ouanivis tamen sit wiajor et apparentior quantitas vini vel aquæ. Ergo. ·

il. N. iterum conseq. Disnaritas est, quod ex usu communi rebus ««nativi* admisceantur liquores, aut invohantor aliis rebus, ut facilius sumantur et open-ntnr. idque norunt homines; et ideo in his propositionibus, *Hoc est aurum, hoc est mc~dicina,* designatur res sanative , non veta res alia quæ tantum ad faciliorem ‹▮) UMim admisceretur et non r«t sanatira.

inst. 3° Juxta datas solutiones, etiam in no-tra sententia, falsa est hæc propositio · *Hoc est corpus meum,* quia species pani*, neque ex natura sua neque ex usu, sunt destinatae ad continendum corpus Christi. Ergo.

il. N. sequelam. Quia pronomen *hoc* necessario significat substantiam aliquam sub speciebus contentam : si essent dti.r substantiae, scilicet panis et corpus Christi demonstraret panem per propria accidentia visibilem, ut dictum est : at cum in nostr i sententia absit panis, sequitur quod demonstret corpus Chri'ti, seu edulium quod erat antea panis, et in fine firolationis verborum est corpus Christi, significatum et sensibile facium (>er verba consecrationi* ; et ideo vera est propositio.

Jnst.iP Non est impossibile quod sint simul in hostia consecrata substantia panis ei corpus Christi t ergo.

11. nos non quærcre hic quid sit possibile, sed utrum, manente substantia panis vere dicatur : *Hoc est corpus meum,* quod negamus.

Obj. '2° *et simul instabis.*Hæc propositio *Hic homo,* demonstrato Christo, *est Deus* , est vera, licet humanitas non srt couvers, in divinitatem : ergo si.nihler hæc : *Hoc est corpus meum,* est vera, licet panis non sil conversus in corpus Chri*li.

R. jV. *conseq.* Disparitasest, quod *Ilie homo* in prima propositione supponat pnt supposito, etsensussit: Suppositum habws humanitatem est Deus, quod est verum : a in secunda propositione, t » *hoc* suppout pro natura seu substantia, et si remaner t substantia panis, sensus esset t substant a panis est corpus Christi, quod c>t falsum.

Inst. Hæc propositio, *Herbum caro factum est,* est vera, licet maneat Verbuiii. Ergo pariter hæc, *Hoc est corpus meum* , est vera* licet maneat panis.

J?. 2V. *conscq.* Disparités est, quod constet Verbum esse incapax mutationis : unde cum dicitur : *Verbum caro factum esi,* intclligi non potest Verbum desinere, scd assumere carnem.* At vero constat panem esse capacem mutationis, nec posse ad se assumere corpus humanum in unitate suppositi : unde cum dicitur : *Hoc est corpus meum,* debet vcrificari per conversionem et desitionem panis. Prima itaque propositio, inquit Sylvius, similis est huic: *Petrus factus est doctus,* remanente Petro; secunda vero similis est huic : *indoctus factus est doctus,* mutato indocto in doctum.

Obj. 5° Sensus hujus propositionis, *JIoc est corpus meum,* est : In, vel sub, vel cum pane est corpus meum ; vel panis substituitur loco corporis mei; sicut Christus dixit Joanni : *£'cce mater tua,* et matri : *L'cce filius tuus,* quia illa pro matre, iste pro filio substituebatur. Ergo.

Jl. ad primum, N. ant. Longe enim differt unum esse aliud, et esse sub vel cum dio. Corpus est sub veste et non est vestis, anima est cum corpore et non est corpus, Deus est in omnibus entibus et non est omnia entia.

Ad secundum, N. conseq. Disparitascst, quod ex usu communi, quando una persona substituitur pro alia vices ejus ct munia gerens, nomen ejus obtineat, ut patet d adoptante qui dicitur paler : at frustum panis in nullo gerit vices el munia corporis Christi, neque usu receptum est quod res inanimata pro vivente substituatur el ejus nomine vocetur. Insuper hoc argumentum non favet Lulheranis, qui non dicunt panem substitui loco corporis Christi, sed esse cum corpore Christi.

I ARTICULUS VII.

Varia quasitones circa (ranssubstantiationem brevitur resolvuntur.

Petes 1° utrum substantia panis et vini post consecrationem annihilentur ?

Hic. q. 75. a. 3. o. — *Jl. Negative.*

Ibid. — *Prob.* Secundum fidem catholicam ex articulis præcedentibus, substantia panis convertitur in corpus Christi : atqui quod convertitur in aliud positivum , non annihilatur, scu non cadit in nihilum, sed in istud aliud transit.

Confirmatur. Ad annihilationcm requiritur rei secundum omnes suas paries de-

-itio , per meram concursus divini siiqx sionem , et quod ad illius desitionem nihil positivum sequatur, quia annihilalio opponitur creationi : sicut erge creatio est a puro nihilo, tanquam a termino *a quo* ad ais quod ens positivum tanquam ad terminum *ad quem ;* sic annihilatio est abaliquo ente positivo, tanquam a termino *a quo* aci purum nihilum tanquam ad terminum uj *quem :* atqui in eucharistia, licet nihil sutetanliæ panis remaneat, ejus tamen desilio non terminatur ad purum nihil, sed ex illi sequitur aliquid positivum, nimirum corpus Christi : ergo.

Ad cujus majorem elticidationcin, observant theologi omnes conditiones ad veram et strictam conversionem hic reperiri : In sunt quatuor. Prima, quod terminus *a quo* ct *ad quem* sint quid positivum : substantia panis est terminus *a quo,* corpus Christi terminus *ad quem,* utrumque positivum. Secunda, quocl terminus» *quo* desinat esse, et terminus *ad quem* incipiat esse : ita desinitesse panis, et incipit esse corpus Christi. Tertia, quod non sit mera concomitantia, sed quædam connexio inter desitionem unius el inceptionem alterius : ct hic talisc-t connexio, si non necessaria secundum <e, saltem ex voluntate Dei -, desitioni enim panis voluit esse annexam positionem corporis Christi, idque important verba form®. Quamvis namque hæc propositio, *Hoc ut corpus meum,* secundum se ct solidaric sumpta, possit esse vera , etsi panis annihiletur etnon convertatur in corpus Christi; considerata tamen ut a Christo et sacerdote prolata, tenente et designante panem, ct dicente , *Hoc est corpus meum,* vcrificari non potest, nisi intelligatur hoc quod tenet præ manibus fieri corpus Christi, idcoqne in illud converti : sicut si Chri-tus (lixisset, designans hydrias: *Hoc est vinum,* verificari non posset, nisi intelligcndo quod id quod erat prius aqua, versum sit in vinum. Quarta conditio secundum "liquos est, ut sil aliquid commune utrique termino *a quo* et *ad quem ;* cl hæc cliv.i reperilur quatenus eadem accidentia quæ fuerunt in termino *a quo,* remanent in termino *ad quem:* ahi tamen hanc conditionem non renutant necessariam ad veram conversionem, qua non est aliud quam transitus unius rei in aliam.

dicas illud annihilari cujus nihil

omnino remanet; nihil autem substantiae panis omnino remanet, neque materia, neque formà- *Responsio jam data est;* nempe ull ruis requiri ad annihilatio - nem, quod res ita desinat per meram concursus divini suspensionem, ut ex ejus doitione nihil positivum resultet; quod liic non contingit. — Q. 75. q. 4 o. ct ad i—— Et quamvis id superet virtutem agentis naturalis, quod non potest totam substantiam in aliam transmutare, sed formam dimtaxat, remanente immutata eadem materia, ut videre est in mutationibus naturalibus quæ sunt tantum formales: id tamen potest agens infinitæ virtutis quod babetactionem in totum ens; quia utrique materiæ et un ique formæ est communis natura entis, ct id quod est entitatis in una, potest actor ct allector entis convertere in id quod est entitatis in altera.

Petes 2° qualis actio sil transsubstantiatio, an adductiva, an unitiva, an conservativa, an productiva , seu reproducliva ?

Jl. 1° Probabilius non est adductiva. Est contra Scotmn,Bellarm. etc. 1° Quialranssubstantialio est conversio substantialis, ideo enim dicitur transsubstanliatio, consequenter debet habere pro termino formali substantiam; in hoc enim differt conversio substantialis ab accidentali, quod ista habeat pro termino formali accidens, illa substantiam : atqui actio adductiva non estconversiosubstantialis, quippe quæ non habet substantiam pro termino formali, sed solam praesentiam accidentalem : ergo.

Pespondet P. llenno, terminum adductionis esse corpus Christi, non ut productum, sed ut introductum , hoc est, ut præsens sub speciebus eucharisticis.

Sed contra. Actio non est substantialis ex eo præcise quod attingat substantiam , si nihil substantiale producat; alioquin nulla foret actio accidentalis, cum omnes attingant subjectum substantiale formarum quas producunt: sic, v. g. dealbatio aut calefactio esset actio substantialis, quia attingit parietem aut lignum, quod est subjectum formæ accidentalis quam in illo producit : sic motus localis angeli foret transsubstanliatio, quia terminatur ad ejus substantiam ut introductum, seu quatenus dat sub præsentia ad locum.

Huic itaque responsioni non satis fidens laudatus theologus, addit hic intervenire duplicem actionem, adductionem scilicet et transsubslantiationem; prioris terrmnuin esse accidens, nempe Christi corpori, præsentiam; posterioris esse substantiam, nempe corpus Christi.

Sed contra 1° *infero.* Ergo transsubstantiatio non est actio adductiva, quod intendimus. *Jnfcro* 2°. Ergo superfluit adductio : hoc ipso enim quod panis transsubstantiatur seu convertitur in corpus Christi, corpus Christi est præsenssub speciebus panis; sicque ista responsio non solum multiplicat miracula sine necessitate, sed adstruit miraculum adductionis omnino impertinens ad rem et vix intelligibile, quo nempe resaliquaadducalurillucubijame>t.

2° Transsubstanliatio est formatter actio convcrsiva : atqui adductio non est conversiva : ergo. *Prob. min.* Non est actio conversiva unius m aliud sine productione illius in quod fit conversio; quid est enim convertere unum in aliud, nisi ex uno efficere aliud? *idque patet* in conversionibus quas refert S- Scriptura , uxoris both in statuam salis, virga Aaron in serpentem, aquae in vinum. Ergo.

5° Adductio importat motum localem, motus autem localis non fit nisi unus locus ut terminus *a quo* deseratur, et alter locu> tanquam terminus *ad quem* acquiratur: unde corpus Christi adductum de cœlo ut esset sub speciebus, desereret ccelum.Quod si none cœlo adducatur, dicant unde ; cum non sit nisi in cœlo.

Λ. 2°. Transsubstanliatio non est actio unitiva nec conservativa.

Jlatio primæ partis est; quia actio unitiva supponit præsentiam rei unienda* : ergo corpus Christi est præsens speciebus per aliam actionem praeviam.

Jlalio secunda· partis est; quia conservatio nulli loco determinato rem conservatam figit; sed ah omni loco abstrahit, permanet enim eadem creatio et conservatio, quantumvis locus mutetur. Adde quod conservatio rei in loco supponat eam ibi esse.

Λ'. 5°. Transsubstanliatio est actio productiva seu reproducliva corporis Christi. non simpliciter, sed tali modo. scilicet ex pane.

Prob. prima pars 1° ex SS. Patribus, qui, *ut patet ex articulis pracedenlibu‹* dicunt corpus Christi fieri, confici ex pane, idque Auctor specialiter probat hic loto

art. 8 : ntqni quod fit, quod conficitnr ex pane, producitur ex pane; quid Csl enim fieri ct confici, quam produci? idque feo CCI (ins est, secundum mentem SS. Patrum, quod ad hanc conver-ioncin seu productionem adstniendam utantur jam laudatis i xcmplis conversionis virgæ in serpentem, aqnæ in vinum, uxoris Loth in statuam sail's, in qnibns manifestum est res produci.

Confirmatur. S. Th. citatos art. 8, docet hanc conversionem in hoc convenire mm creatione et transmutatione naturali sen formali, quod sicut in creatione ex non ente iit ens, et in transmutatione naturali cx aere , v. g. fit ignis, ita ex pane fit corpus Christi : atqui in creatione vere producitur ens, et in transmutatione naturali vere producitur ignis : ergo in transsubstantiatione vere producitur corpus Christi. Atque hinc exploditur praepostera intelligentia .Marci Serra , qni vult corpus Christi dici fieri cx pano metaphorice, ‘icut dicitur Deum factum esse refugium nostrum.

Al forte oppones S. Th. in 4, d. 41, q. 1, a. 5, q. 1, docere hanc es<e differentiam infer conversiones naturales et transsubstaniiationem , quod in conversionibus naturalibus mutetur et id quod convertitur, el id in quod convertitur ; in transsubstafctiatione autem non mutetur id in quod convertitur, scilicet corpus Christi : alqni mutaretur si produceretur : ergo. *II. i), min.* Mutaretur quoad esse substantiale. sicut ignis mutatur quando fit ex acre vel ligno, *N.* est enim semper idem substantialiter corpus : mutaretur modalitcr, quia reproducitur diverso modo, *C.* Mutationem autem substantialem intendit tantum excludere S. Doctor, non modalem.

pl
•l’l

Prob. 2° *rationibus primes responsionis.* Transsubstantiatio est conversio substantialis : atqui non est conversio sine productione rei in quam fit conversio, ct non est substantialis sine productione esse substantialis, *ut probatum esi :* ergo.

Confirmatur. Impossibile est aliquid esse ubi non erat, nisi vel in eo producatur vel aliunde adducatur ; atqui corpus Christi non adducitur in eucharistiam, *ut probatum est :* ergo illic producitur.

Secunda pars responsionis patet › quia corpus Christi sup|M>m«>r simpliciter et absolute productum ante verba consecrationis; ergo per transsubstanliaiionein non producitur simpliciter, sed secundum tp ct tali modo, scilicet ex substantia unde terminus formalis transsuhdane. nis non est corpus Chri-ti simplicer absolute, sed eorpis Christi quatenuvfit·· pane. Et per hoc solvuntur argumentas', tisfanim.

Vbjicruiit enim; Ie Actioconvermap: nis in corpus Christi snpponit ipsum p productum et existons : ergo ipsam » producit. » i

7'. *1). conseq.* Ergo ipsum non prodii? '•impliciter et absolute, *C.* non prod.j. secundum quid et tali modo, scilicet pane. *N.*

Inst. pOuod producitur, transit de n? esse ad esse : atqui corpus Christi nonlr: sit de non esse ad esse : ergo.

7'. *D. maj.* Quod producitur prim-)· simpliciter, transit de non esse ades^e.t quod producitur iterato et tali modoM *distinguo.* Transit de non esse simplifié ad esse simpliciter, *N.* transit de nonetali modo ad esse tali modo, *C.* et sieropus Christi transit de non esse, ex ct » pane ad esse ex et snb pane.

Inst. 2° Transsubstantiatio est ter a corpore Christi ut ab instrumental vinitatis: atqui corpus Christi non pote: esse sniipsius productivum , alias foret»· ipso pritis et posterius : ergo.

7?. *eadem semper solutione, D.* mit Corpus Christi primo et simpliciter prodii tum, non potest seipsum primo el simp! citer prtftiuccre, *C.* non potest seipMm «ecundum quid et tali modo producere, Λ. Et sic primo et simpliciter productum, im est prius se ipso priino et simpliciter producto, sed tantum prius seipso secnn him quid et tali modo producto; habet idem esse, sed non eodem modo.

Obj. 2° *ab inconvenientibus.* Si corpti-Christi in eucharistia producatur seu tv-1 producatur, *sequitur* 1° hoc corpus ei pane productum non esse corpus cx virgine Maria natum; sicut vinum ex aqua »n Cana Galilea» factum , non erat vinum de vite. *Sequitur* 2’ quod toties annihiletur substantia corporis Christi, quoties desinunt species eucharisties; quia talis est desilio qualis est productio, et eurndem terminum habent, licet contrario modo, ita ut, si productio sit substantialis, etiam dentio est substantialis. *Sequitur* 5· eum·

dem eiTectnTn produci a pluribus causis totalibus, nimirum in cœlo per primam sui productionem, ct in altari peractionem transsubstaritiativam ; item per plures consecrcdnnes in pluribus altaribus. *Sequitur 4·* quod pinea accidentia solo numero distincta , sint in eodem subjecto, scilicet plures actiones productivæ in eodem corpore Christi. Ergo.

/i. nihil horum sequi ex nostra sententia. *Non primum ;* quia idem corpus quod fuit primo productum ex Maria virgine, reproducitur ex pane : ncc est simile de vino inCana Galileæ, quod fuit primo produt tum cx aqua et non ex vite, et ideo non erat vinum de vite. *Non secundum;* quia corpus Christi non cadit in nihilum eum alibi existât, sed tantum desinit esse sub irtis speciebas panis. Tunc autem talis est desitro qualis pro luctio, quando est desilio rei primo elsimpliciter productæ, non vero quando est desitio rei de novo reproductæ ct prius existentis. *Non tertium;* quia, licet corpus Christi in cœlo ct in eucharistia sil idem substantiaiiter, non tamen sub eadem formalitale et eodem modo productum: unde in ratione effectus est formaliter distinctum. Quantum autem ad plures consecrationes, cum sint tantum causas instrumentales, non repugnat plures esse totales ejusdem effectus. *Non quartum;* quia plures istæ actiones productivæ non subjectantur in eodem corpore Christi, eodem modo ct in iisdem circumstantiis sumpto , sed in eodem corpore diverso modo el in diversis circumstantiis constituto, scilicet ex diverso pane, sub diversis speciebus el in diversis locis, sicquc non in eodem subjecto formaliter , sed materialiter tantum ; seu, si mavis, in eodem quidem subjecto, sed æquivalenter multiplici; quia accidentia individuantur a subjecto eodem modo et in iisdem circumstantiis constituto.

Petes 3° utrum, abstrahendo a verbis consecrationis , possit de Dei potentia absoluta corpus Christi esse præsens in eucharistia, absque conversione panis in ipsum ?

R. hac in parte divisos esse Thomistes. Capreolus,Peludanus,Ferrariensis *negant* propter quaedam testimonia D. Th. praesertim in 4, d. 11, q. 1, a. 1, q. 1, ubi videtur docere id implicare contradictionem , sicut si poneretur animal rationale non esse hominem. *Affirmant* CajetaniH et Soto ; quia, abstrahendo a verbis consecrationis, non videtur implicantia quod Deus producat corpus Christi in eucharistia sacramentaliter præsens, et simul conservet substantiam panis, ant eam annihilet.

Unde ad.D. Th. dicendum, ipsum intelligendum in hypothesi quæ de facto est, quod corpus Christi incipiat esse ia hoc sacramento absque sui mutatione. Hoc enim supposito, verum est repugnare corpus Christi esse in eucharistia, absqueeonversione panis in ipswm,qiria repugnat aliquid esse nunc cum prius non esset, nisi vel in se mutetur, vel aliquid in ipsum : sicut quia Deus non mutatur, non potest esse de novo in creatura sine mutatione creaturæ : cum ergo supponatur corpus Christi non mutari, et aliter sit nunc quam prius, necessario panis debet mutari per conversionem in ipsum. At extra præsentem hypothesim, nihil repugnat quod coipus Christi producatur sub speciebus panis cam aliqua sui mutatione, non alterative aut corruptiva, sed perfecti va , et simul conservetur substantia panis aut annihiletur.

Petes **4°** utrum transsubslantiatio fiat in instanti ?

Hic q. 75. a. 8. o. —*R. Affirmative* quia mutatio est instantanée triplici ratione : 1° ratione formæ quæ non suscipit magis ct minus; 2° ex parte subjecti quando e>t in ultima dispositione; 5° ex pacte agentis quod est infinitae virtutis. Atqui substantia corporis Christi non suscipit magis el minus, non est in hac conversion subjectum quod successive præparetur,ct agensnem|>c Deus, est infiintæ virtutis ; ergo.

Eodem itaque instanti quo desinit panis, incipit esse corpus Christi ; sed istud instans est cxtrinsecum pani ct primum oρκ non esse, et intrinsecum corpori Christi ac primum ejus esse, quia desinit panis desinente prolatione verborum , qua* cum sit successiva, desinit per primum sui non esse, seu per instans extrinseeum ; sicquc panis ct corpus Christi non sunt simul in eodem instanti, sed idem instans quod esi primum non esse panis, est primum esse corporis Christi.

DISSERTATIO II.

DE ESSENTIA, ÜN1TATE ET INST1TOTIONR SACRAMENTI EUCHARISTIÆ.

D. Th. Q. 75.

Asserta veritate realis præscntiæ corporis et sanguinis Christi in eucharistiaper transsubstantiationem, ad alia quæ hoc sacramentum spectant et hanc realem præsentiampræsupponunt, progredimur. Dicemus itaque cum Auctore, 1° de ipso sacramento secundum se et ejus institutione; 2° de ejus materia; 5° de forma; 4° de effectibus; 5U de recipientibus; 6° de ministris; 7° de ritu seu sacrificio.

ARTICULUS I.

In quo consistat sacramentum eucharistiæ?

Suppono tanquam certum, eucharistiam esse sacramentum. Est enim signum sensibile, practicum gratiæ sanctificantis, permanentor a Christo institutum. Est signum sensibile per species panis et vini; est signum practicum gratiæ sanctificantis, .Ioan. 6: *Qui manducat hunc panem vivet in aternum.Est* a Clirido permanenter institutum, Luc. 22: *Hoc facite in meam commemorationem*.Hæc autem constituunt sacramentum.

H»c. q. 73 a. 1. o. — Hujus convenientiam hanc affert Auctor. Deus non minus providet per sacramenta in ordine gratiæ, quam per naturalia in ordine nature; instituit enim sacramenta ad vitam spiritualem, secundum quamdam proportionem et similitudinem ad vitam corporalem: sicut ergo in ordine naturæ vitam corporalem confert per generationem parentum, vitæ illius perfectionem per augmentum, et conservationem per alimenta; sic in ordine gratiæ, ad vitam spiritualem nos generat per baptismum, perficit d roborat per confirmationem, nutrit et conservat per eucharistiam.

Id non inficiantur Lutherani etCalvinistæ, si tamen Calvinistæ dicendi sint agnoscere aliquod verum sacramentum, siquidem in nullo agnoscant vim sanctificandi, sed tantum vim excitand» objective fidem qua justificamur. Differunt insuper a Lutheranis, quod isti admittam præsentiam realem, Calvinistæ vero spiritualem tantum.

Verum quia in hoc sacramento duo generatimconsiderari possum, scilicet actiones transeuntes quarum prxeipue sunt consecratio et sumptio, et res permanente» quæ sunt species panis et vini, corpus et sanguis Christi; quæstio esi in quo ex hij consistat sacramentum. Duplici sensu movetur quæstio: 1° utrum statun post consecrationem sit realiter præsens corpui Christi independenter ab usu seu sumptione, consequenter an sacramentum consistat in re permanente et non in actione transeunte? *Negant* Lutherani et Calvinistæ; ex «pio inferunt hostiis reservatis nullum cultum esse exhibendum. 2° Posito «piod corpus Christi sit realilcr præsens statim post consecrationem et ante sumptionem, quodnam ex quatuor assignatis, scilicet consecratione, sumptione, speciebus et corpore Christi habeat rationem sacramenti? quod controvertitur inter doctores catholicos. Utramque difficultatem duplici 5 resolvemus.

5 I. *Utrum lacramentum euchariitûe consulat ‹n re permanente, an in usu tantum?*

Zhco.Sacramentum cucharistiæconsistit in re permanente, et non in usu vel sum ptione.

Est de fide decisa in concilio Latcran. cap. *Firmiter:* Florem, in decreto Unionis et Tridentino sess. 15, cap. 5 et 6, et canon. 4, his verbis « Si quis dixeM rit, peracta consecratione, in admirabili)› eucharistiæ sacramento non esse coipus)) et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, » sed tantum in usu dum sumitur, non au)› tem ante vel po‹t, et in hostiis seu parv ticulis couse' ratis quæ post communio» nem servantur vel supersunt, nonrema» nere verum corpus Domini; anathcmftsit.i

Pro. 1" auctoritate et ratione qua utitur Trid., sess. 15, cap. 5, cit. Tunc est sacramentum eucharistiæ «piando est corpus Christi præsens sub speciebus panis: atqui atite usum seu sumptionem estCôrpusChristl prvsens sub speciebus panis: ergo. *Prob. min.* Time est corpus Christi præsens sub speciebus panis,«piando Christus dixit.*Hoc est corpus* meum, alioquin dixisset falsum; atqui hoc dixit Christus antequam Apostoli manducarent; ergo. *Prob. min.* quam negant l.utlu rani. 1n Christus invitabat Apostolos ad manducandum et bibendum, hoc motive «juod cibus «piem offerebat esset corpus suum,et potussanguis suus, *ut patrt*

« particula causali *enim*, in forma sanguinis apud Matt. cap. 26 : *Bibite ex hoc omnes; Hic est enim sanguis meus.* 2° Quia ex eodem cahte omnes successive biberunt *ut patet* ex bis verbis Luc. 22 · *Et accepto calice gratias egit et dixit : decipite et dividite inter vos*\ et Mare. 14 : *Biberunt ex illo omnes.* Atqui Christus non toties dixit, *Hic est sanguis meus,* quoties bibenmtjsed semel tantum : ergo.

Respondent Lutherani, Christum prius dedisse cibum et potum discipulis quam dicent, *Hoc est corpus meum,* exMatth.26 : *Cenantibus autem cis, accepit Jésus panem et benedixit, ac fregit, deditque discipulis et ait : decipite et comedite, hoc est corpus meum.* Ergo erat tunc tantum corpus Christi præsens cum comederent.

Sed contra. 1° ΛΓ. *conscq. Esto* enim Christus prius dederit discipulis cibum antequam diceret, *Hoc est corpus meum,* non sequitur discipulos illum manducasse antequam illa nroferret ; imo contrarium certo constat, «lioquin non manducassent corpus Christi, aut ibi fuisset ante prolationem formæ : sicque argumentum manet in suo robore.

2° *E. ant.* Si enim ex verbis laudatis Matth. colligeretur Christum prius dedisse cibum manducandum quam diceret, *Hoc est corpus meum,* pariter ex his Marci 14 : *Et accepto calice, gratias agens dedit cis, et biberunt ex illo omnes; et ait illis : Hic est sanguis meus,* concludendum foret, Christum non esse praesentem nisi post manducationem, aut esse præsentem ante prolationem formæ, ut jam modo dicebam ; quod est absurdum, et non admittunt Lutherani. Fateantur ergo non ex serie, sed ex sensu verborum colligendum esse quid Christus prius aut posterius fecerit : sensus autem verborum aperte exigit ipsum prius dixisse, *Hoc est corpus* meum, quam porrigeret discipulis manducandum, *ul constat ex probatione nostra.*

Respondent et fatentur Calvinistæ, equidem Christum hæc verba protulisse antequam daret manducandum: at dicunt non esse absoluta, sed hypothetica et promistoria, scilicet, *Hoc est corpus meum,* si manducabitis.

Sed contra. Nemo non videt hanc interpretationem esse prorsus fictain et mere ad effugiendum excogitatam, contortam et textui manifeste vim inferentem. Non enim dixit Christus : *Hoc erit corpus meum, si,* etc. sicut debuisset dicere si locutus fuisset hypothetice et promissorie, sed dixit absolute: *Hoc est corpus meum.*

Prob. 2° ex perantiqua praxi Ecclesi®, eucharistiam sive domi, sive in templis asservantis, adorantis, et ad infirmos ac alios absentes deferentis.

Hujus praxis testes sunt Justinus martyr, Apolog. 2, ubi dicit eucharistiam per diaconos *ad absentes perferri.* S. Irenæus Epist. ad Victorem papam , apud Euscb. I. i› Ilist. c. 24, dicit eucharistiam *transmitti ad alios* in signum pacis. Tertull. lib. 2 ad Uxorem c. 5, hortatur illam ne post obitum suum ducat infidelem, et inter alias rationes hanc profert : « Non sciet, » inquit, maritus quod secreto ante om- » nem cibum gustes : et si sciverit, panem » non illum esse credet qui dicitur, » id est, corpus Christi. S. Cyprianus Serm. de Lapsis, narrat quod, cum mulier tempore persecutionis lapsa, « arcam suam in qua » sanctum Domini fuerat, manibus indignis » tentasset aperire, igne inde surgente dc- » territa est. » Dionysius Alexand. Epist. ad Fabium Antiochenum, apud Euseb. 1.6, c. 56, scribit sacerdotem ex infirmitate incedere non valentem, « puero eucharistiæ » exiguam partem dedisse, praecipiendo ut » eam madefactam in os senis Serapionis » infunderet. » S. Basilius Epist. 28 ad C®· saream Patriciam, refert tempore persecutionis, fideles in cryptis latitantes asportare secum eucharistiam, quam premente peri culo sumebant, et ut hunc morem propugnet, addit « eos omnes qui per eremum » vitam monasticam instituunt, ubi copia » sacerdotis non competit, cum habeant » Domini communionem, de suis manibus » illam percipere. » Concilium Nicaenum i, can. 15, postquam dixit lapsis dandam esse communionem in exitu,addit : « In summa » autem de quolibet exedente , et eucha- » ristiæ participationem petente, cum exa- ›» minatione oblationem impertiat. « S.Am- » brosius, in Oratione funebri pro fratre » suo Satyro, narrat illum fracta navi petiisse dominicum sacramentum et in orario ligari fecisse, moxque in mare se projecisse , unde favente Deo evasit incolumis. S. Chrysost. Epist. ad Innocent, papam, de militibus ab imperatore missis ul ip-

sum trucidarent, sic scribit : « Locum in » quo sancta condita servabantur ingressi » sunt milites, quorum aliquos scimus nul- » lis initiatos mysteriis, et viderunt omnia » quæ intus erant; quin et testes sumus, » quod Christi sanguis, sicut in tali tu- » multu contingit, in prædictorum militum v vestes effusus est. » S. Cyrillus Alexand. Epist. adCalosyrium : « Aliquos esse audio, » inquit, qui mysticam eulogiam nihil ad U sanctificationem juvare dicant, si quid » ex ea fiat reliqui in alium diem : insaniunt vero qui hæc asserunt. Neque enim alte- » ratur Christus, neque sanctum corpus ejus immutatur, sed benedictionis vis ac » facultas et vivificans gratia perpetua in » illo existit. » S. Hieron. Epist. 4 ad Rus- ticum , laudat Exuperium , episcopum To- losanum, qui. ob voluntariam paupertatem, corpus Christi in canistro portare cogeba- tur : *Nihil,* **inquit,** *ditius qui corpus J)oimni canistro vimineo,- sanguinem portat tn vitro.*

Item hujus praxis totes sunt columbæ ct turres aureæ vel argenteae in templis sus pensæ, in quibus servabatur corpus Christi, quarum meminerunt Amphilochius, invita S. Basilii ; Greg. Turouens. I. 1 de Gloria martyrum c. 86 ; concil. Constantin, sub Menna anno 536; Turonens. 2, anno 567, etc.

Tot testibus et pluribus aliis quos, ne longior sim, omitto, victus Calvinus 1. 4 Institut, c. 17, J 59, « Qui sic faciunt, in- » quit, id est, qui servant eucharistiam, * habent, fateor, veteris Ecclcsiæ exem- » pium : verum in re tanta, et in qua non » sine periculo erratur, nihil tutius quam » veritatem sequi. » Insolens responsum' Quasi vero non foret tutum et tutissimum veteris Ecclcsiæ ab Apostolis et patribus formatæ vestigia premere, quam hesterna novaturienlis somnia sequi. Si ita **sit,** concussa semel veritatis columna, nihil est quod cuicumque profanæ novitati op- poni possit, nosque omni vento doctrinæ circumferri necessum est.

Mos autem privattm servandi eucharis- tiam nunc m vmiversa Ecclesia, propter varios abusus, abrogatus est. Quidam ar- bitrantur abrogatum fuisse a synodoCæsa- raugustana anno 551, alii voient hujus synodi prohibitionem spectare tantum VriseilGanistas, et hunc morem in pluribus ccclcsiis adhuc viguisse sæculis sequenti- bus usque ad duodecimum, ex variis mo- numentis quæ citantur apud Honorat. Tournely hic q. 4, a. 2.

Prob.Sa rationibus thcologicisA' Eu- charistia est sacramentum institutum |w modum cibi spiritualis animæ : ergo sicut cibus corporalis, licet ad usum sit ordina- tus, est quid permanens habetque vim completam nutriendi ante sumptionem; sumptio autem est tantum conditio requisita ut dc facto **nutriat:** ita eucharistia, licti ordinata ad usum, est quid permanents ha- betque ante sumptionem vim completam nutriendi spirilualiter animam, et ejm sumptio est tantum conditio requisita ulde facto nutriat. *Confirmatur.* Res ordinati ad usum, non est ipse usus ; sic panis non est comestio, potentia videndi non est vi- sio : ergo similiter.

V Verba consccratoria efficiunt quod d- guitica.it: atqui pronuntiantur a sacerdote ante usum, et significant esse corpusChrisii ergo ante usum efficiunt corpus Christi et sacramentum.

3° Si usussit de essentia sacramenti, se- quitur quod recipientes conficiant sacra- mentum non minus quam ministri ; man- ducatio ennn tota se tenet ex parte reci- pientium : *absurdum consequens :* ergo.

Solvuntur abjcctionet.

Obj. **I**e Constat ex pluribus antiquis monumentis nihil olim reservatum fui'<e de eucharistia, sed id quod post commu- nionem publicam **restabat,** vel consumi a clericis , vel comburi, vel tradi pueris in- nocentibus. **i**" Clemens Romanus, Epist. 2 ad Jacobum Fratrem Domini, relata du Con- s' c. d. 2, cap. 23, «Tanta, **inquit,** in altari » holocausta offerantur, **quanta** populo » sufficere debeant ; quod si remanserint, » in crastinum non reserventur, sed cum ti* » more ac tremore clericorum diligendi » consumentur. ›· Similiter Ilesychius, Jib.2 in Levit. Nicephorus 1.17, c. 25, etc. 2'Ori- genes, Hom. 5 in Levit, dicit **quod** pa- nem quem Christus dedit discipulis, non *distulit, nec servari jussit in crastinum.* 5° S. Cyprianus. I.de Cuma Dom. dicit : Ai- ms *iste recipitur, non includitur.* 4® \e- iierab. Reda, 1. 4 Enchari.sticæ historic, cap. 14, refert Apostolos apparuisse puero ægrotanti eique dixisse ut exspectaret do-

nec missa celebraretur, ut viatico corporis Domini reficeretur. 5' Concii. Cæsaraugtisl. anno 581, et Toletanum 1, anno 400, pro' ibent servari particulas eucharistiae.

R. 1° hanc objectionem non impetere directe conclusionem nostram , sed tantum secundam probationem petitam ex. praxi Ecclcsiæ, quæ etsi invalida foret, staret nihilominus probatio ex aliis capitibus. Sed et hæc objectio magis nocet quam faveat hæreticis. Utquid enim tanta cura circa particulas residuas post communionem publicam, ut vet cum timore et tremore consumer» ntur, velcomburerentur, vel traderentur pueris innocentibus, si non sint sacraiividuin, nec corpus Christi contineant? litm qua fronte haeretici objiciunt nobis INimonia quibus probatur contra ipsos sacrificium altaris, missa et viaticum?

R. 2° testimonia quæ pro praxi teefesiæ protulimus, apertiora sunt et expressiora , quam ut his quæ opponuntur possint infringi; idque est mirandum ct culpandum in Calvinbtis, quod principem suum Calvi · num hac in parte oscitanti® arguant, seque ipso oculatiores jacient ; fatetur enim Calvinus, ut vidimus, eos qui servant eucharistiam, habere *veteris Ecclesiæ exemplum.* Itaque, ut ad singula descendamus,

z/d *primum.* 1° Epistola Clementis cum aliis deer t ilibus veterum pontificum supposititia nunc ab eruditis reputatur : vide digress. 2 ad 1 dissert., tractatus nostri dc Jure ct Justitia. 2° *Dato* esse genuinam, in eadem legitur : « Reliquias fragmentorum «corporis Domini custodire debent, ne qua «putredo inveniatur in sacrario, ne cum id «ncgligenter agitur, corpori Domini gravis «injuria inferatur. » Sensus ergo verborum in objectione non est, quod nihil omnino de eucharistia reservetur, sed nihil post sepositas particulas quæpro infirmis reservabantur. Idem est sensus Hesychii et Nicephori. Insuper observandum est quod, dum apud aliquos Patres aut qnædam concilia legitur proscription reliquias eucharistia» esse comburendas, vel pueris tradendas, aut a clericis consumendas, aliquando intelligant reliquias quæ jam aliquandiu servabantur, quas jubent renovari et alias recenter consecratas substitui, ne quid putredinis aut indecori obveniat : vel etiam quandoque intelligunl minutiores particulas quæ decenter servari non possunt.

Ad secundum, N. conscq. Quamvis enim Christus non jusserit servari eucharistiam in crastinum, ut dicit Origenes, quia id tunc non conveniebat, imminente cruento proprii corporis sacrificio, non sequitur id non posse fieri, nec dixit Origenes ; plura enim quæ non fecit, nec jussit Chri-lus, Ecclesi® suæ prudentiæ determinanda reliquit, kliunde nihil aliud illic intendit Origenes, quam quod sacrificium laudis debeat esse recens et spirituale, ad quod probandum utitur exemplo tum Christi qui panem consecratum statim di-lribuit discipulis, tum præcepti Apostolis impositi ne panes portarent in via, tum damnationis Gabaonitarum qui panes veteres ad Israelites detulerant : numquid forte Origenes contendit non licere nunc portare panes in via, aut veteribus uti? Minime; sed adhibet hæc exempla quatenus ejus intentum aliquo modo adjuvant.

Ad tertium. 1°noc opus non est Cypriani, sed Arnold! Brixiensis. 2» Sensus hujus auctoris non est, quod eucharistia non possit includi in vasis, sed quod non ita in recipiente includatur, quin aliis possit communicari : *patet* ex contextu. « .Equa, in»quit, omnibus portio datur, integer erogatur, distribuitur non demembratur, » incorporatur non injuriatur, recipitur non » includitur ; cum infirmis habitans non in» firmatur. »

Ad quartum. Quidam respondent Bcdam loqui de monacho incola parvi monasterii, in cujus sacello eucharistia non servabatur. Svd quidquid sit, ex hoc facto non sequitur non servari eucharistiam, sed duntaxat Apostolos monuisse hunc puerum ut exspectaret tempus sacrificii, quocum majori devotione et fructu viaticum reciperet.

Ad quintum. SynodiCaisaraugustana et Toletana non prohibent asservari eucharistiam, sed jubent fidelibus ut in ecclesia communicent, et ut non asportent secura eucharistiam, ut quandoque fieri solebat; idque, ut quidam volunt, spectabat tantum Priscilianistas, qui, ut catholici apparerent, sumebant manibus eucharistiaiu et po-tea illam sacrilege abjiciebant; idque colluunt ex concilio Tolct. 2, anno 675. can. 1 i.

Obj. 2° Omnia alia sac»amenta consistunt in usu : ergo et sacramentum eucharistia·.

Jf. iV. *conscq.* 1· Quia sacramenta ex '.o

Imitate Christi instituentis inter se specie differunt : unde non est mirum aliquid uni convenire quod aliis non convenit, imo sic esse necessiim est, neque in his quæ sunt juris positivi ab uno ad aliud valet argumentum. 2° Omnes aliorum sacramentorum formæ actionem transeuntem essentialiter important, ut, *Te baptizo, te confirmo, te absolvo,* etc. Forma autem eucharistiæ non importat actionem, sed quid permanens, *Hoc est corpus meum.* Et quamvis hoc dicatur in ordine ad actionem, esum scilicet, cibus tamen est aliquid permanens, et comestio est tantum conditio requisita ut de facto nutriat. 5° Alia sacramenta consistunt in applicatione formæ et materiæ ad subjectum quod instrumentaliter sanctificant : sacramentum autem eucharistiæ consistit in applicaticnc formæ ad materiam quam consecrat : —Hic. q. 73. a. 1. o — unde continet in se aliquid sacrum absolute, scilicet corpus Christi quod tale est independenter ah hominis sanctificatione : cætera vero sacramenta continent aliquid sacrum in ordine ad aliud, scilicet virtutem ad sanctificandum.

Inst. Christus hoc sacramentum instituit, ut manducetur a fidelibus : ergo extra manducationem inutiliter existit.

R. N. Conseq. Perinde est enim ac si argueres: Panis factus est ut manducetur.· ergo inutiliter existit extra manducationem ; quasi vero non debeat existere priusquam manducetur. Itaque, ut jam sæpe dictum est, eucharistia est instituta ut manducetur, ita quod manducatio sit conditio requisita ut de facto nutriat, non autem quod sit illius constitutiva, cum cibus sit cibus auequam comedatur.

CONSECTARIA.

De adoratione Chriili in eucharirtia.

Lutherus L. ad Waldenses adorationem Christi in eucharistia liberam permittit. Melancthon inApolog.tit.de CœnaDom. illam in usu tantum permittit. Lutheran! posteriores et Calvinistæ, neque in usu, neque extra usum illam permittunt, voluntque illam esse meram idololatriam. Contra quos.

Ex dictis colliges 1°,eucharistiam posse palam a fidelibus adorandam exponi. Si enim Christus homo Deus sil permanentor praesens in eucharistia, communissimus reionis sensus et ratio naturalis indicant et jubent cultum latrîæ illi esse exhibendum, sicut exhibebatur dum inter homing conversabatur, atque exhiberetur si vi-, bilis in terris nunc appareret.

Ita decrevit Trid. sess. 15, cap. 5,hii verbis: «Nullus itaque dubitandi locus re· » linquitur, quin omnes Christi fideles,pro » more in Ecclesia catholica semper recep- » to, latriæ cultum, qui vero Deo debetur, «liuic sanctissimo sacramento in venera- » tione exhibeant. Neque enim ideo minui » est adorandum, quod fuerit a Christo Do- » mino, ut sumatur, institutum; nam illum » eumdem Deum præsentem in eo adesse » credimus, quem Pater æternus introdu- » cons in orbem terrarum dicit : *Et ado- » rent eum omnes angeli Dei,* quem Magi » procidentes adoraverunt, quemque deni- » que in Galilæa ab Apostolis adoratum » fuisse S. Scriptura testatur.»

Hunc morem et praxim antiquam Ecclesiæ testantur SS. Patres. S. Cyrillus Jerosol. Catechesio Mystag. dicit, eum qui accepturus est eucharistiam debere accedere *pronum adorationis* 1Λ *modum.* S. Ambros. lib. 5 de Spiritu Sancto cap. 12: « Ita- »que, inquit, per scabellum terra iiitdligitur , per terram autem caro Christi, «quam hodie quoque in mysteriis adora- »mus.» S. Chrysost. Horn. 24 in i Cor. • Hoc corpus in praesepi reveriti sunt Magi... » imitemur saltem barbaros, nos qui cœlo- »rum cives sumus.... Tu vero non in præ- »sepi, sed in altari.... vides. » Et Horn. 5 in Epist. ad Ephes. *Adora et communica.* S. Aug. in Psal. 98 : *Nemo illam carnem manducat, nisi prius adoraverit.*

Objiciunt 1°hæretici.Christus instituithoc sacramentum ut sumatur, non ut adorelur.

Despondet Trid. cit. quod , quamvis sit institutum ut sumatur, sit nihilominus adorandum, quiaestidemiile homo Deus quem Angeli, Magi ct Apostoli adoraverunt.

-» *Reponunt.* Non est præceptuin adorandi sed manducandi. Jg

R. non requin speciale præceptuin adorandi , hoc ipso quod constat esse ibi hominem Deum præsentem, quia hanc adorationem judicant et jubent religio et ratio, ut dictum est. Absque speciali præcepto, solo religionis et rationis ductu, ipsum adoravere Magi in præsepi, cæcus in templo, Cananæa in via, nautæ in navi, Apostolila Galilaea.

Urgent. Eucharistia instituta est per modum convivii, et sic aliquando celebrata fuit, ut convivæ sederent, et sedentes .sumerent ac manducarent. *Esto :* quid inde ? Restat probandum hæreticis convivas priusquam sederent, aut dum sederent, non adorasse, quod nunquam evincent.

Objiciunt 2° Adoratio Christi in cuclia- | rislia non fuit in usu primis Ecclesiæ sæculis: ergo. *Prob. ant* 1° Si adoratio eucharistiæ fuisset in usu primis Ecclesiæ sæculis, eam SS. Patres opposuissent Arianis, ut contra ipsos probarent divinitatem Christi : atqui non opposuerunt : ergo. *Prob.* 2° *idem ant.* Si adoratio Christi fuisset iu usu primis Ecclesiæ sæculis, ethnici inde arripuissent ansam defendendi cultum idolorum, retorquendo in Christianos quæ Christiani ipsis objiciebant. Objiciebant christiani ethnicis eorum deos in ligno ct metallo concludi, eos ligna et lapides aut opera hominum quæ habent aures et non audiunt,oculosetnon vident, adorare,aliqua consecratione numina simulacris adesse, Deos quos colunt posse frangi, cremari, putrefieri : hæc, inquam, ethnici potuissent in Christianos retorquere, nimirum eos pariter Deum suum in terrena substantia concludere, panem et vinum atque opus hominum colere, Deum illorum consecratione pani et vino adesse, cumque posse frangi, cremari, etc. Ergo

ll.iWant.Ad primamprobat.N.maj. Ideo enim SS. Patres hanc adorationem Arianis non opposuerunt, quia ipsimet Ariani Christum esse adorandum dicebant, licet ipsum Deum non agnoscerent, ct ideo idololatriae inculpantur a SS. Patribus, Augustino I. cont. Maximum, Athanasio orat-1 contra Arianos et Ambrosio 1. i de Fide cap. 7, ubi dicit : *Aut igitur desinant colere quem creaturam appellant, aut desinant quem colere sc simulant, dicere creaturam.*

Ad secundum probat. 71. 1° hæc olim adhibita fuisse ab ethnicis contra adorationem Verbi incarnati, ut pariter suorum idolorum culluin4efendcrent; ut constate! Origene 1.3 coni. Celsum. El revera pari, quinimo majori similitudine militant contra adorationem Verbi increali quam Christi in eucharistia presentis, ut consideranti patet. l'mie ex hocargumcnlo, si valeret, sequeretur Christum, sive in terris degentem, sive nunc in cudi- regnantem, non fuissenecesse adorandum, quod non admittunt hæretici.

71. 2" abὸ lutam ac immensam e»e disparitatem inter adorationem Ehri-ti in eucharistia ct cultum idolorumΛΓ Ex parte objecti : dii gentium erant falsi dii et homines peccatores : Christus est verus Deus. 2° Ex parte circumstantiarum : ethnici existimabant sua simulacra esse vel corpora suorum deorum animata, quibus ideo divinos honores deferebant, sicque ligna, lapides et opera hominum colebant ; ex S. Aug. 1. 8 de Civit, cap. 25, et Arnobio 1.6. Vel sedes suorum deorum ad quas incantationibus magicis aut humano imperio ac virtute , coelum deserentes , descendebant, et in quibus sic concludebantur atque alligabantur, ut recedere pro libitu non possent ; ex eodem Arnobio cit. el Eusebio 1. o. de Præparat. Evang. Vel denique existimabant suos deos esse paries ac virtutes seu quasi membra magni dei, scilicet Jovis, quem mundi animant esse putabant ; ex S. Aug. 1. 4 de Civit, cap. n. At vero species eucharistie® non sunt corpus Christi , neque virtute magica aut humana, sed divina illis adest, non alligatus aut coarctatus, di vinitas enim ejus est ubique, corpus est in coelo et in omnibus aliis hostiis consecratis; et quamvis species possint frangi, comburi, etc., non tamen divinitas, neque corpus Christi quod ibi e-t ad modum spirituum impassibile ct incorruptibile.

7nst. Christiani adorant species: atqui species sunt quid creatum : ergo

/?. secundum plures theologos, solum Christum et non species adorari : communior tamen opinio est, eas adorari cum Christo per modum unius, non tanquam objectum motivum, sed terminalivum tantum adorationis; sicut humanitas Christi unita divinitati adoratur ratione divinitatis conjunctae. Quod si species considerarentur sine conjunctione ad Christum, sed precise ut sunt sacramentum institutum ad nostram sanctificationem, non deberent coli latria, sed aliquo cullu inferiori, ut quædam res sacræ, sicut alia sacramenta.

Colliges 2°, convenienter ac religiose institutum esse in Ecclesia festum corporis Christi, illudque in supplicationibus circumgestari. *Sequitur pariter ex dictis. Si* enim corpus Christi sîl nermanenter praesens in eucharistia, nihil magis congruum

ac religiosum est, in augmentum ejus cultus ae in tanti beneficii memoriam, quam ut speciali festo colatur, atque soiemnii-êr vcluti triumpho publice circumferatur.

Ita concil. Trid. cap. 5 cit. his verbis : «Declarat prxterea sancta synodus, pie ac » religiose admodum in Dei Ecclesia induc- » tum fuisse hunc morem, ut singulis annis «peculiari quodam et festo die, prxcelsum «hoc et venerabile sacramentum singulari • veneratione ac wlcmnitate celebraretur, • atque in processionibus reverenter et ho- • norilice illud per vias et loca publica cir- » cumferretur.Æquissinmm est enim sacros » aliquos statutos esse dies, cum Christiani «omnes, singulari ac rara quadam signifl- «catione, gratos et memores lestentur ani- • mos erga communem Dominum et Re- « demplorem, pro tam inellabili et plane » divino beneficio, quo mortis ejus victoria «ct triumphus repræ'Cnlatur. Atque sic • quidem oportuit victricem veritatem de • mendacio et hæresi triumphum agere, ut • ejus adversarii in conspectu tanti splen- • doris ct in tanta universæ Ecclesiæ lætilia • posiii, vel debilitati et fracti tabescant, » vel pudore allecti et confusi, aliquando ▮ resipiscant.»

De origine ac institutione hujus festi, necnon de auctore illius officii, dicam infra in digressione historica.

§ II. *Quid habeatproprie rationem sacramenti in cuchm utia ?*

Quæstio est, ut dixi, de consecratione, sumptione, speciebus consecratis et corpore Christi. Quidam ergo rationem et essentiam sacramenti reponunt in consecratione; quidam in sumptione; quidam in speciebus consecratis; quidam in ipso corpore Christi; quidam in corpore ct speciebus simul.

Dico. Species consecrata*, ut continentes corpus et sanguinem Christi, constituunt totam essentiam sacramenti eucharistix. E»t communior inter Thomistas, quibus adhxrent plures extranei.

Observandum tamen alia assignata, scilicet consecrationem, corpus Christi et sumptionem non se habere mere accidcntaliter ad rationem sacrami nti, sed esse essentialiter connotata cxtrinseca; species enim conseeratx dicunt essentialiter ordinem ad consecrationem seu prolationem verborum tanquam ad causam effiiicntc. imo ct formalem, quatenus per verba hi determinate ad significandum etconlin.... dum corpus Christi. Quo ultimo sensu latest dici verba, ut virtualiter nioralilcr;· manentia, pertinere etiam ad essentia.? sacramenti ; et ita intelligimus per specio formaliter ut consecratas. Item, dicunt tsentialem ordinem ad corpus Christi, uti significatum et contentum, et tandem t usum, sicut cibus ad manducationem ψ, de facto nutriat. Dicimus tamen quod nu!· Ium ex his constituat essentiam saeratnem nisi, ut observavi, forma ut moraliter v i lualiter perseverans in determinatione q · cieriim ad significandum et continemini corpus Christi, sed id, ut etiam dixi, ini i ligitur per species fonnaliter ut consecutas. Ilac observatione præmissa , quæsoktiouibus argumentorum viam aperit,

Prob. conclusio 1° impugnando al ·›, sententias. 1° Consecratio non conslii;.. i intrinsece essentiam sacramenti ; quia i*ii sumitur pro actione coflversiva panis n corpus Christi, et sic est quid insensibilect transiens, consequenter neque sacramentum quod est signum sensibile, neque sacramentum eucharistix quod est res per i manens. Insuper quod efficit cibum nono! cibus; eucharistia autem est cibus. Item,, non est immediate signum praclicum gratias, sed lautum inattrite consccralivGtn. Vel sumitur consecratio pro prolatione verborum, ct sic potest considerari dupliciter, 1° ut c't instrumentum ministri, et sic prlinet ad causam efficientem, estque ut ante actio transii ns ct efficiens cibum , ideope non cibus ipse permanens, neque immediate significans et causans gratiam, v.'. tantum consecrans materiam. 2° Potest considerari prolatio verborum ut forma determinans materiam, scilicet species panis,.',' significationem et continentiam corpori* Christi ; et cum ista determinatio moraliter permaneat, sicut significatio semel imposiia alicui voci semper virtualiter moraliter remanet, hoc sensu potest dici quod verb» sacramentalia ingrediAulor essentiam sacramenti ut forma : id quidem non apposui in conclusione, quia,tn dixi, intelligilut per species formahter ut consecritas.

2° Corpus Christi non constituit essentialiter sacramentum : 1° quia non c>l pei se sensibile ; 2° ct prxeipue , quia non eri

jacramentum tantum de quo loquimur, sod res et sacramentum, consequenter effectus sacramenti ; effectus autem sacramenti supponit sacramentum constitutum, non constituit. *Confirmatur* 1° Sacramentum baptismi non consistit essentialiter in charactere, neque simul incharacti reetablutione, quia character est res et sacramentum, ideoque effectus sacramenti jam constituti per ablutionem sub praescripta verborum forma : ergo simi,iter. *Confirmatur* 2° Eucharistia dicitur passim a SS. Patribus et communiter, sacramentum corporis Christi : atqui corpus Christi non potest dici sacramentum corporis Christi : ergo.

5° Sumptio non constituit sacramentum: Ium quia, prolatis verbis sacramentalibns, e-t sacramentum ante sumptionem; tum quia cibus supponitur antequam comedatur; tum quia solus sacerdos est conficiens sacramentum, et non ipse solus sumit. Hæc fusius paragraphe praecedenti.

Restat igitur solas species ut consecratas constituere essentiam sacramenti.

Prob. &. Sacramentum est signum sensibile practicum graliæ : atqui species sunt sensibiles, gratiam cibantem significant et causant iiistrumen taliter : ergo. Significant etiam corpus Christi prtesens, licet non causent ; non enim est nccesse quod sacramenta causent omne qnod significant,significant quippe omnia passionis Christi m\steria, quæ tamen non causant.

Huic sententia: favet S. Th. hic q. 75, a. fi. o, ubi dicit « quod in boc sacramento tria considerare possumus, scilicet, id • quod est sacramentum tantum, quod est panis et vinum, « id est, species panis et vini. Illam aperte tradit Catccliismus Horn, partes, til. de Eucharistia, num. 5, his verbis : « Diligenter observandum est, » multa in hoc mysterio esse quibusallquan- • do sacramenti nomen sacri scriptores ii i- • buerunt. Interdum enim ct consecratio • et perceptio , fncpionler vero et ipsum «Domini corpus et sanguis qui in ‹ iteha- « risiia emit n ·ťvı·, sacramentum vocari » consuevit : imiuil enim S. Aujus I. Sa- » ciaiiivnliim Ime dmdiuscomt ue, vi-ibili » scilicet elemcutorum specie, et iinisiln'i • carne et sanguine ipsius Domini no-tii • Jesu Christi: atque ad emmlcm inoduin • hoc sacramentum adorandum esse, nimi- b rum corpus ct sanguinem Domini intclli- » gentes, affirmamus. Verum hæc omma » minus proprie dici sacramenta perspi- » ciimn est : ipsae autem panis et vini spe* » cies veram et absolutam*hujus nomini» » rationem habent. »

*Solvuntur objectione**.

Obj .cum Sylvio : S. Th. in 4, d. 8, q. 1, a. 1 , quæstiunc. 1. ad 2, dicit : *Ex speciebus et corpore Christi fit unum sacramentum.* S. Irenæus lib. 4 , cap. 54 , dicit *eucharistiam duabus rebus constare, terrena et cœlesli.* Jn cap. *Hoc est,* de Consecrat, dist. 2, dicitur *sacri/idum Ecclesia; duobus constare, scilicet visibili elementorum spede, et invisibili Domini Jesu carne.* Item hoc sacramentum adoratur latria; dicitur corpus Christi, panis vivus, panis angelicus , cibus animæ, excellentissimum omnium sacramentorum : hæc autem omnia non conveniunt solis speciebus , sed corpori Christi, vel corpori Christi simul cum speciebus. Ergo

Jl. has omnes locutiones veriflcari absque eo quod corpus Christi sit pars essentialis et intrinsece componens hoc sacramentum; ad id enim sufficit quod sit essentialiter extrinsece conuotatum ut contentum et significatum : cum ergo SS. Patres etS. Th. dicunt hoc sacramentum conflare ex speciebus ct corpore Christi, equidem constat ex utroque sed non eodem modo , spcciebiis in recto ct ut intrinsece constituentibus, corpore Christi ut in obliquo ct essentialiter connotate , eo modo quo objectum perlin· t ad specificationem potentiæ et signatum ad speciem signi.

Similiter hoc sacramentum dicitur corpus Christi, panis vimis, etc., accipiendo contentum pro continente, signatum pro signo, sicut si ostenso dolio dicimus, Hoc e-t vinum. Item adoratur latria, ratione rei contents quæ conjuncta c-u speciebus quasi sub velaminibus per modum unius, sicut Verbum incarnatum adoratur cum humanitate, non separando humanitatem s «livinitate, licet tota ratio adaran !i sil divinita'·, ut dicitur in tract de tnearn. Sicut ‹ nim rex ve-titu-honoratur cum veste, ; on sepatando volem a rege, licet tota r. lio l onerandi sit in rege- >ic, inquam, totum hoc sacramentum adoratur per modum unius, licet tota ratio adorandi sit ipsa res contenta.

Obj. 2· Contritio intonor est insensibilis ; item est res et sacramentum, et tamen his non obstantibus est pars essentialis constitutiva sacramenti pœnitcntiæ: ergo invalids sunt rationes quibus excludimus corpus Christi a ratione sacramenti.

/I. ad primum, quod licet contritio interior non sit perse sensibilis sacerdoti, est tamen per se sensibilis pœnitenti qui illam actu experitur: in sacramento autem cujus materia sunt actus prenitentis, sufficit quod id quod dicitur pars sacramenti sit alicui sensibilis, quamvis sacramenta quorum tota materia exterius exhibetur, eam esse absolute sensibilem requirant. Ita Contenson.

Ad secundum, D. maj. Contritio interior per confessionem dolorosam sensibilis, ut concipitur, nondum formata per gratiam , est res et sacramentum, JV. sic enim est sacramentum tantum ; ut concipitur, formata per gratiam, *C. Ad hunc sensum D. min.* Contritio interior informis est pars essentialis sacramenti pœnitentiæ, *C.* ut formata per gratiam, *N.* Sic enim est effectus sacramenti. Similis autem distinctio non cadit in corpus Christi.

/nst. Quamvis corpus Christi sit res et sacramentum, id non impedit quin sit pars essentialis sacramenti : ergo. *Prob. ant.* Illi termini, *sacramentum tantum, res et sacramentum simul, res tantum,* non adhibentur ad distinguenda essentialia sacramentorum a non essentialibus, sed ad distinguenda omnia quæ sunt in sacramentis, sive sint essentialia, sive non.* ergo. *Prob. ant.* Quando quæritur qui sit sacramentum tantum, non respondetur quod sit signum practicum gratiæ; quod necessario respondendum foret, si sacramentum ibi sumeretur pro illa re quæ totam materiam sacramenti designaret, sed dicitur quod sit illud quod significat tantum et non significatur, sive illud quod significat sil gratia , sive aliquid aliud, ut in præsenti casu. Ergo.

P. N. ant. Ad probat. N. ant. Ad probat. /). ant. Quando quæritur quid sit sacramentum tantum. non respondetur quod sit signum practicnm gratiæ explicite, *C.* implicite *N.* Quando enim respondetur quod sit id quod significat et non significatur, iulelligitur per id quod significat ipsa gratia, alioquin non intelli^ere- I fur sacramentum : potest quidem cum en· lia aliquid aliud significare , ut in pnew. casu significat gratiam et corpus ChristiJ in baptismate gratiam ct characterem»·*! si non intelligatur etiam gratia, non eri!,' ut dixi, sacramentum, saltem eo sensa| quo hic loquimur de sacramentis. Similitr quando respondetur quod id quod (stre. et sacramentum , sit id quod significat e significatur, intelligitur significatum, quoi sit effectus seu res sacramenti, id est, m significata per sacramentum, consequente quod supponat sacramentum constitutum, ipsum autem non constituat.

Ex dictis colliges, nos supra recte d-finivisse eucharistiam, 1° physice, quodq *Species panis et vini consecrata: sub pr·, scripta verborum forma, conlinentesor pus et sanguinem Christi, ad causanda gratiam cibantem;* 2° metaphy<ice, Sa *cramentum corporis et sanguinis Domini, ad spiritualem animœ refecliontm*

ARTICULUS II.

Utrum sacramentum eucharistia: sil unum vel plura?

Quæstioest de unitate et pluralitate,tu specifica quam numerica, non in gener* physico; certum est enim quod species pi nis differant specie physica a specicbu- vini, et quod hæ species panis physice nu- mero differant ab aliis speciebus panis, sed in genere morali, seu artefact! sacra- mentalis. Consideramus enim hic eucharis- tiam formaliter sub ratione signi sub qua est sacramentum et artefactum morale.

Hic q 73. a. 2. o. — *Dico* 1° Eucharis- lia est unum specie sacramentum.

Est communior et certa, tradita a Cate- chismo Trid.p. 2 de, Eucharistia, num. 10, his verbis: « Licet sint duo elementa, pani· » scilicet et vinum, ex quibus integrum eu- » chari-tiæ sacramentum conficitur, non ta- » men plura sacramenta, sed unum tantum » esse Ecclesiæ auctoritate docti confitemur, » aliter enim septenarios sacramentorum » numerus, quemadmodum semper tradi- » tum, atque conciliis Lateranensi, Floren- » tino et Tridenlino decretum est, constare » non poterit. »

ibid.-—*Prob. ratione theologica. Ssm-* inentum formaliter est signum practicum, consequenter ejus unitas vel pluralitas spe- cifica repeti debet ex unitate vel pluraliUU

ipeciflca termini seu finis et effectus significati ; signum enim est in genere relationis quæ specificatur a suo termino : unde dicitur unüm signum quod unum tantum significat, licet ex diversis partibus materialiter componatur, ut patet in imagine apposita tabernæ : atqui unus est specie finis seu terminus et effectus significatus sacramenti eucharistiae : ergo. *Prob. min.* Sacramentum eucharistiæ, quamvts speciebus panis et vini physice distinctis sit compositum, ordinatur ad unam specie refectionem spiritualem tanquam ad finem et effectum significatum, sicut cibus ct potus materiales ordinantur ad unam refectionem corporalem: ergo. *Patet, ant.* Quia definitur eucharistiasacramentum corporis et sanguinis Christi ad spiritualem animæ refectionem: sicut autem duo requiruntur ad refectionem corporalem, scilicet cibus ct potus; ita cibus et potus spiritualis requiruntor ad spiritualem refectionem, et illa spiritualis refectio est una specie, quia eamdem specie gratiam cibantem producunt ambæ species : ergo. —Ibid, ad 1. — Unde Ecclesia in collecta dicit, primo in plurali : *Purificent nos sacramenta quæ sumpsimus;* deinde addit in singulari : *Hoc tuum sacramentum non sil nobis reatus ad pœ*nom,ad ostendendum quod hocsacramentumsit plura materialiter, quatenus continet res specie physica diversas, unum autem formaliter, quia hæc plura ordinantur ad unum significandum et efficiendum. Sic in extrema unctione sunt plures unctiones et tamen unum sacramentum, quiaistæ plures unctiones ordinantur ad unum finem et effectum, qui est tollere reliquias peccatonim; sic domus, quamvis constet diversis partibus, est tamen una domus, unum artefactum, quia ordinatur ad unius familiæ habitationem.

Hinc inferes unitatem specificam hujus sacramenti non esse repetendam, ut quidam volunt, ex unitate corporis Christi, tum quia in eo non consistit, ut dictum est art. præccd. tum quia foret unum numero sacramentum in lota Ecclesia, cum sit unum numero corpus Christi ; neque ex institutione, ut volunt alii, tum quia institutio pertinet ad causam efficientem, non formalem quæ tola specificat; tum quia Christus potuit una institutione plura specie sacramenta instituere.

Dices. In eucharistia sunt plura signa · ergo plura sacramenta. *Patet conseq.* Signum est genus ad sacramentum, non potest autem multiplicari genus quin multiplicetur species.

Ibid ad 2. — 7?. *D. ant.* In eucharistia sunt plura signa materialiter -eu iriadæquata, *C.* formaliter et adæquata, A. Equidem species panis significant cibum spiritualem, species vini polum; sed ex utraque significatione partiali integratur ct perficitur una significatio totalis qua significatur una specie refectio, ad quam requiritur cibus ct potus. Unde ad cumdem sensum *D. conseq.* Ergo sunt plura sacramenta inadæquata, *C.* adæquata, *N.*

Inst. 1° Qui solam speciem panis sumit, recipit totum et integrum sacramentum ; similiter qui solam speciem vini sumit : ergo quaelibet est totum ct integrum sacramentum.

/?. D. ant. Recipit totum et integnim sacramentum materialiter, scu ex parte rei contentae et significatae, *C.* quia non solum recipit corpus Christi, sed etiam sanguinem per concomitantiam, sicque totam gratiam cibantem; recipit totum et integrum sacramentum formaliter in ratione signi, 3 Species enim panis significat solum cibum, qui non sufficit ad integram refectionem quam debet significare eucharistia.

Inst. 2° Qui recipit solam speciem panis, recipit totum et integrum sacramentum in ratione signi : ergo. *Prob. ant.* Sola species panis, ex dictis, producit totum ct integrum effectum sacramenti : ergo illud significat; sacramenta enim significant quod efficiunt.

II. N. ant. Ad probat. D. ant. Sola species panis producit totum et integrum effectum sacramenti concomiianter, *C.* formaliter, iV. Similiter *D. conseq.* Ergo illum significat concomitante!*, *C.* formaliter, *JV.* Formaliter enim species panis significat tantum corpus Christi ut cibum, sed quia non est corpus vivum sine sanguine, per concomitantiam significat sanguinem.

Dico 2° Sacramentum eucharistiæ, specie unum, est multiplex numero.

Prob. Sacramentum eucharistiæ supponit pro speciebus consecraris in ordine ad sumptionem, et in illis essentialiter consistit, ut dictum est art. priced, atqui spe-

cies in diversis ecclesiis consecrat® sunt numero plures et ad refectiones numero plures ordinantur : ergo

Confirmatur. Quando sunt plures materi® et plures form® numero distinct®, sunt plura sacramenta numero distincta: atqui quando plures sacerdotes celebrant in diversis ecclesiis, sunt plures materi® et form® numero distinet® : ergo.

Dices. Si Filius Dei assumeret plures Immanitates, esset unus homo; et si idem subjectum bilocatum haberet duas albedines, esset unum numero album : ergo, quamvis Christus existât in diversis speciebus, est unum numero sacramentum.

B. N. conseq. Disparitas est, quod unitas numerica homini sumatur ab unitate suppositi vel subsistanti®, et unitas numerica accidentis, ex unitate numerica subjecti ; in casibus autem instanti® foret unicum numero suppositum et unicum numero subjectum : at species sacramentales non sunt in corpore Christi tanquam in supposito vel subjecto.

Depones. Apost. 1 Cor. 10, probat omnes fideles esse unum corpus mysticum, quia de uno pane participant : *Unum corpus,* inquit, *multi sumus,, omnes qui de uno pane et de uno calice participamus : ergo* estunnm numero sacramentum eucharislix.

B. Apostolum sumere panem seu species panis pro corpore Christi sub illis contento : unde sensus ejus est quod, sicut est unum corpus Christi quo aluntur spiritualiter fideles, ita sunt hi unum corpus Christi mysticum.

Beplicabis. Ifoc sacramentum est unum in ratione sacrificii : ergo et in ratione sacramenti.

B. N. ant. simpliciter loquendo. Quamvis enim dicatur unum ratione principalis* offerentis , qui est unus scilicet Christus, ct rationc unius rei oblat®; simpliciter tamen loquendo est multiplex, quia est multiplex oblatio el immolatio mystica. Fuit ergo unum cruentum sacrificium, sed est multiplex incruentum.

Dieu S°. Unitas vel pluralitas numerica sacramenti eucharisti® non desumitur ab unitate vel pluralitate spccierum , neque ab una vel multiplici consecratione, sed ab ordine ad unam vel plures refectiones.

Prob. Eucharistia est instituta per modum convivii spiritualis, consequenter de illo loquendum est secundum analogiam quam habet ad convivium materiale : atqui unitas vel pluralitas numerica in convivio materiali non sumitur ex unitate vel pluralitate ferculorum ; sicut enim si plures q uno ferculo sumant, erunt plures refectiones et plura convivia, ita si unus ex pluribus ferculis continuatim sumat, erit unum convivium : neque sumitur ex una vel pluribus actionibus præparativis, cum imum convivium possit pluribus actionibus præparari, et c contra multiplex convivium una actione continua; sed sumitur a ferculis prout ordinantur ad unam vel multiplicem refectionem : ergo similiter unitas vel pluralitas numerica in sacramento eucharistial , non sumitur ex unitate vel pluralitate specierum precise, ex una vel multiplici consecratione, sed ex ordine ad unam vel multiplicem refectionem spiritualem. Unde si unus simul vel continuatim sumat plures hostias, est unum sacramentum, quia est una refectio ; si idem pluries ir diverso tempore sumat, sunt plura sacramenta , quia sunt plures refectiones. Item si plures ex eadem hostia in partes divisa sumant, erunt plura sacramenta, quia plures erunt refectiones ; tot sunt enim refectiones quot sunt refecti.

V Neque inde sequitur fieri novum sacramentum sive nova consecratione, sed tantum id quod erat unum factum consecratione, fieri multiplex divisione ; sicut cum aqua dividitur in partes, non fit nova aqua, sed facta multiplicatur discontinuatione.

Dices. Sacramentum eucharistia; antequam sumatur est unum vel multiplex, existit enim : ergo.

B.7). ant. Sacramentum eucharistia! antequam sumatur est unum vel multiplex in actu primo, *C.* in actu secundo, *N.* Sicut itaque convivium paratum et eidem mensx appositum, est unum convivium in actu primo; dum autem in plures refectiones a phiribussumentibus dividitur, fit multiplex in actu secundo : sic plures hostis consecrat® in eodem altari, seu cibario repositæ, sunt unum convivium et unum sacramentum in actu primo; dum autem a pluribus sumitur, fit multiplex in actu secundo, quia sunt plures refectiones. Reflecte hic agi de unitate vel pluralitate morali, ut præmonuimus.

ARTICULUS III.

Ouandonam sacramentum eucharistia fuerit institutum?

Suppono ut fide certum , Christum hoc Mcr.iinentnm instituisse in ultima cœna, pridie quam pateretur. Id constat ex tribus Evangelbtis, Matth. 26, Mare. 14 et Luc. 22, referentibus institutionem hujus sacramenti ad cœnam quam Christus habuit cum suis discipulis pridie mortis suæ, et ex Apostolo, 1 Cor. *Nocte qua tradebatur,* etc. Atque ita definitum est in concil. Vicnnensi, Clementin. de Reliquiis et in Trid. sess. 15. cap. 1. Unde Ecclesia ia canone missae : *Pridie quam pateretur accepit panem,* etc.

Hic. q. 83. *a. 5. o.* —Hujus facti tres congruentias profert Auctor. 1° Quia conveniebat til tunc cum Christusin propria specie a discipulis recessurus erat, seipsumad sol.viinn in sacramcntali specie reverendum exhiberet. 2° Conveniens luit ut, imminente pipione celebrato priori sacramento igni paschalis, quod erat illius passionis prrfigiirativum, loco i>liusnovum institueret, quod esset ejusdem passionis rememorativum in posterum, quale esteucharistia : sine enim fide passionis Christi nunquam potuit esse salus, secundum illud ad Itoni. 5 : *Quem proposuit Deus propitiationem ptrfidem in sanguine ipsius.* 5° Ea quæ ultimo dicuntur ct fiunt praserliin ab amicis recedentibus magis memori» commendantur, quia tunc magis inflammatur affectos ad amicos; ea vero ad quæ magis allicimur, profundius animo imprimuntur. Ut ergo hujus sacramenti altitudo magis comtnendan tiir, et profundius cordibus ct memoriæApn-tolorum infigeretur, conveniens fuit ut in ultimo ab eis discessu illuti institueret. Ilæc, inquam, certa sunt apud omnes.

Verum gravis est controversia, qua die Christus ultimam cœnam celebravit. Communis sententia Latinorum est, ipsum ultimam cœnam agm paschalis celebrasse vespera secunda hin» seu diei dccimæ quarte, hoc est, feria quinta ad vesperam. Gracie contra, ut suum de fermentato usum tueantur, tenent Christum uno dio anticipasse esuth agni paschalis, ct hanccien <m celebrasse secunda vespera luna; decima·, terii.r; Christus enim juxta ipsos crucifixus est luna decima quarta, seu foria quinta, non sexta. Aloysius Legionensis et Rasilius Poncius, quibus proivere Stella et Oleaster, censent pariter Christum celebrasse pascha luna decima tertia ari vcqieram; non quod Christus anteverterit Ccenam agnt paschalis, sed quia arbitrantur hanc 'olemnitatem incipere vespera secunda lunæ decimae terti». Pro hujus controversi» resolutione atque inlelligentia, *

Observandum 1° tres dierum differentias distingui apud Judxos, naturalium,artificialium et legalium seu festivorum. Dies naturalis accipiebatur sicut apud nos a media nocte ad mediam noctem; artificialis, ab ortu ad occasum solis, et ideo non erat fixus, sed modo longior, modo brevior, secundum quod sol prius aut tardius oriebatur ct occidebat : distribuitur in quatuor partes seu horas, quarum quxlibetromplec- (· batur 1res ex nostris, in pt imam, tertiam, sextam et nonam. Prima computabatur ab ortu solis ad horam nonam nostram circiter; tertia, a nona hora ad duodecimam; sexta, a duodecima hora ad tertiam; nona, a tertia hora ad occasum solis. Dies legalis seu festivus accipiebatur a vespera procedentis dici ad vesperam sequentis, eo modo quo festa nostra quoad officium accipiuntur, juxta legem Levit. 25 : *A vespera ad vesperam celebrabilis sabbata vestra :* per sabbata autem intelligunlur ibi etiam festa saltem solemnioria ; nam ibidem festum expiationis vocatur *sabbatum requietionis.* Excipitur festivitasagni paschalis, si tamen debeat «lici festivit.i-; consistebat enim in sola immolatione ct esu agni paschali'; incipiebat sub secundis vesperis lunæ deci- III·· quart», nec ulterius extendebatur, coincidebat cum milio festi azymorum, quod erat luna decima quinta, quodque incipiebat a secundis vesperis lunæ de< ima quart». Festum azymorum complectebatur sept· m dies integros quorum primus et ultimus erant solemnissuni ; omnes vocabantur Paschales, ratione polioris victim» initio immolata·, scilicet agni paschalis. Hæc coii'tant « x cap. 12 Exodi, ubi sic legitur : *Loquiminiaduniversum cadum filiorum Drael ct dicite eis : Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias ct domos suas.... et servabitis cum usque ad quartam decimam diem "'lensis hujus; immolabitque eum universa multitudo /iliorum Israel ad vespe-*

ram : et sument de sanguine ejus ac ponent super utrumque postem et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum, et edent carnes nocte illa assas igniet azymos panes cum lactucis agrestibus... Septem diebus azyma comedetis : in die primo non erit fermentum in domibus vestris : quicumque comederit fermentatum, peribit anima illa de Israel, a primo dic usque ad diem septimum. Dies prima erit sancta atque solemnis, et dies septima eadem festivitate venerabilis... Pruno mense quarta decima die mensis ad vesperam, comedetis azyma, usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vesperam; septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris, etc.

Observandum 2° pascha,seu *phase,\d* est, transitum, institutum fuisse in memoriam singularisbeneficiiquoangelustransiensper Ægyptum,primogenitosÆgyptiorum interfecerat intactis Hebraeis; festum azymorum, in memoriam alterius beneficii priori succedentis, quo Hebræi adeo festinanter egressi sunt de Ægypto,ut cum non possent fermentare panes, azymos coxerint : Exod. ibid.

Observ. 3° vesperam apud Judæos habere qua-i duas paries : primam a declinatione solis, seu a meridie ; alteram a crepusculo post occasum solis : tempore autem medio inter has duas vesperas mundabatur domus a fermentato, deinde celebrabatur pascha.

Observandum 4° .Judæos menses a novilunio inchoare; unde apud ipsos idem est primus die* prima luna : primus mensis censetur ille cujus decima quarta dies immediatius sequitur æquinoctium veris : dicitur *nisan,* apud nos *martius.* His observati*,

Dico. Christus celebravit ultimum pascha, consequenter eucharistiam instituit, dio -eu luna decima quarta exeunto, hoc est, foria quinta ad vesperam.

Prob. 1° Christus celebravit ultimam cœnam paschalem prima die azymorum, quando necesse crat*ecundum legem occidi pascha et quando Judæi illud immolabant * ita conceptis terminis tres Evangelists Matt. 26: *Prima dic azymorum accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes : Ubi vis paremus tibi comedere pascha?.... Et paraverunt pascha. Pespere autem facto, discumbebat cum discipulis suis.* Marcus 14 : *Prima die azymorum , quando pascha immolabant* (Judæi), *dicunt fi ducipuli : Quo vis eamus et paremus litn ut manduces pascha?... Et paraverunt pascha. Eespere autem facto, venii cum duodecim* manducaturus pascha, ut ibidem fusius exponitur, luras 22 : *Penii dies azymorum in qua necesse erat occidi pascha: et misit Petrum et Joannem, dicens : Euntes parate nobis pascha ut manducemus. Et paraverunt pascha.Et cum facta esset hora, discubuit et duodecim Apostoli cum eo, et ait illis. Desiderio desideravi hoc pascha manducari vobiscum antequam patiar.* Atqui prima dies azymorum in qua necesse erat occidi pascha secundum legem, et illud immolabant Judæi, erat luna decima quarta sub seciindisvcsperis, non decima tertia - ergo, *Prob. min.* 1° Nullibi in S. Scriptura prima dies azvmorum adseribitur lunæ decimi tertiae, sed lunæ decimæ quartæ et decimi quintae, quia decima quarta erat initium festi, etdecimaquintaeratfeslumseu solemnitas azymorum.Sic Levit. 25: *Mense primo, quarta decima dic mensis ad vesperum phase Domini est; ct decima quinta dii mensis hujus, solemnilas azymorum est.* ldemExod.12etNum.2S. Per solemnilatem autemintelligit primam diem azymorum, quæ sola cum ultima erat solemnis, ut prius dictum est: atqui si prima dies solemnis azymorum fuit decima quinta, nihil ad illamaltinet vespera secunda lunæ decimæ tertia, sed solum secunda vespera lunæ decimæ quartæ,nisi velis unam diem habere tres vesperas: ergo.*Prob.*2°eadem *prima min.Septum* duntaxat diebus Hebræi tenebantur uti azymis Exod.cit.*Septem diebus azyma comedetis* ,scilicet a *quarta decima mensis ad vesperam, usque ad diem vigesimam primam ejusdem mensis ad vesperam*: atqui si prima dies azymorum fuisset luna decima quarta,et incepisset luna decima tertia ad vesperam, essentusque ad vigesimam primam octo dies integri azymorum : ergo.

Prob. 2° specialiter contra Græcos, evertendo fundamentum eorum. Dicunt Graeci Christum una die prævertisse cœnam paschalem, eamque ideo celebrasse luna decima tertia desinente, quia , cum sciret se sequenti die, scilicet decima quarta, seu feria quinta esse moriturum , noluit legem inobservatam relinquere. At 1° falsum supponunt Christum mortuum esse luna decuni

qnirta, seu fcria quinta , et non Inna decima quinta, seu feria sexta. 2° *Dato hoc luppesilo,* Christas nec debebat nec poteratpravertere diem a lege constitutum. Non debebat quia lex ante diem præfixum non obligabat. Equidem lege Num. 9, v. 10 , sancitum erat ut, qui, propter immundi-(tiam legalem vel absentiam, non posset primo mense celebrare pascha , in alterum meibem differret; sed nusquam statutum erat ut, qui se crederet prius moriturum , telebralionem paschalis anteverteret : sed et Apostoli non sciebant se crastino morituros, cum nec tunc mortui sint, et tamen ttlebraverunt pascha cum Christo : futilis ergo est iste prætextus anticipatæ legis. Non poterat, quia juxta legem Deuteron. 16,agnus debebat immolari in templo: Λ'o/ι *poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum , sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi.* Vel ergo Christus agnum non immolatum loco et tempore statuto manducasset, et in hoc summam legis violasse! ipse qui illam venerat adimplere; vel ideiobsequium praestitissent sacerdotes, aut saltem immolanti annuissent : quod nulla verisimilitudine dici potest, quippe qui illum summo odio prosequebantur, ct sc violatæ legis reos palam exhibuissent. 5» llæ legis transgressiones, sive proveniendo tempus statutum , sive non immolando in templo, offendissent Judæos, qui inde dubio procul instauranda» criminationis in Christum ansam arripuissent, cum in conquirendis adversus illum falsis testimoniis essent tam solliciti, ct de violatis per discipulos futilibus traditionibus , ut quod non lotis manibus manducarent, conquererentur; et tamen de istis transgressionibus Christum non accusanlnt. Quæ Græci opponunt ex S. Scripturis mox solvemus.

Prob. 5° ex constanti traditione Ecclesiæ,quæ maxime inde evincitur quod, cum Asiatici contenderent celebrandum esse pascha cum Judæis luna decima quarta primi mensis, seque tuerentur exemplo Christi et Apostolorum, nullus sive pontificum sive Patrum ipsis opposuit Christum cum Apostolis non celebrasse pascha luna decima quarta, sed luna decima tertia. Quod rane non omisissent in tam celebri et diuturna controversia, cum inde funditus everteretur fundamentum Quartodecimanorum.

Solvuntur objections.

Obj. 1° cum Gracis varia S. Scriptur e testimonia , quibus videtur Christum diem paschalis lege statutum antevertite. 1« Joan. 15 dicitur : *sinte diem festum paschae , sciens Jesus quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem , cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexiteos : et ccena facta ,* etc. Si ante festum paschx cœnam legalem celebravit atque eucharistiam instituit : ergo luna decima tertia, nam festum paschæ incipiebat luna decima quarta exeunle.

2° Joan. 18, dicitur quod, die qua passus est Christus, Judæi *Non introierunt praetorium , ut non contaminarentur* (ingressu domus viri gentilis) , *sed ut manducarent pascha,* seu agnum paschalem ; manducabatur autem pascha luna decima quarta vesperi, sicque Christus mortuus est luna decima quarta;cœnam autem paschalem celebravitpridie quam pateretur: ergo diem solitum celebrationis paschæ anticipavit.

5° Joan. 19, Christus dicitur mortuus in parasceve paschæ : *Erat autem parasceve paschæ horaquasi sexta:* est autem parasceve paschæ praeparatio ad pascha celebrandum, seu vigilia paschæ; vigiliapaschæ erat luna decima quarta : ergo Christus passus est luna decima quarta, seu feria quinta, sicque cœnam paschalem celebravit luna decima tertia, pridie quam pateretur.

4° Christus non est mortuus in festo solemn! quale erat prima dies azymorum, scicilet luna decima quinta, seu feria sexta ergo luna decima quarta, seu feria quinta, sicque pascha celebravit luna decima tertia. *Prob. ant.* 1° ex hoc dicto Judaeorum apud Matth. 16: *Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo,* 2° Prohibitum erat Judæis actus judiciales exercere in festo soleinni. 5° Ipsa die mortis Christi, Nicodemus deposuit corpus Christi de cruce, et posuit in monumento, piæ mulieres emerunt et paraverunt aromata in ejus sepulturam ; nihil autem operis fieri licebat die festo, exceptis iis quæ ad vescendum perlinent, Exod. 12. Ergo.

Quidam, ut ab his argumentis se expediant, respondent Christum equidem celebrasse pascha luna decima quarta ad vesperam, secundum legis proscriptum; at Judæo ·, saltem proceres, suum distulisse in

lunam decimam quintam desinentem. Non una vero ratione ducuntur ut id asserant.

Lyranus, Burgehsis, Maldonatus, etc., censent tunc temporis receptam fuisse apud Judæos tracriiKHiem qua pracipiebatur ut, si solemnitas paschalis incideret in feriam sextam, transferretur in sabbatum, ne nimis gravis foret populo observatio duorum festorum immediate consequentium, in quibus nec præparare cibos, nec sepelire mortuos liceret.

Alii, moti auctoritate S. Chrysost. Horn. 36 in Mattii. arbitrantur Judaicam multitudinem equidem celebrasse pascha more solito luna decima quarta exennte, sed principes sacerdotum et scribas, ut liberius in Christum sævirent cumque proderent, distulisse contra præceptnm legis in diem sequentem , scilicet lunam decimam quintam in secundis vesperis. Scribit enim S. Chrysost. loco citato, « audacissimos illos «homines, ct mille transgredientes legis » jiræcepta,quoniam :'a inflammati erant, et » sæpe conati sunt Jesmn capere,nihil facere » potuerant, ex insperato nactos quod cu- «piebant, tempus pascha' transposuisse. »

Alii tandem dicunt duplicem neomeniam, seu duplex initium mensis tempore Christi distingui apud Judæos : unmn a conjunctione solis et lunæ, alterum ab apparitione sensibili lunæ ; primum servari a Galilæis, secundum a Jerosolymitanis: Christum autem Galdæmn, morem Galilæornm.secutum, pascha celebrasse pridie sua; mortis, luna decima quarta a conjunctione planetarum; Jerosolymitanos vero die sequenti, etiam decima quarta ab apparitione lunæ.

At imprimis *generaliter contrahas omnes opiniones,* præserlim contra primam ct tertiam militant S. Scriptura·; dicit enim Marcus 14, Christum comedisse agnum paschalem primo die azymorum, *quando pascha immolabant Judœi.* Lucas 22 *Venit dies azymorum in qua necesse erat occidi pascha.* .Mattii. 26* *Scitis quia post biduum pascha fiet ;* ubi το *fiet* significat ab omnibus f.iciendiim, et το *scitis,* hoc futurum more solito, alioquin discipuli hoc nesciissent. Et Joan. 18, dicit Pilatus Judæis : *Est audem consuetudo vobis ut tinum dimittam vobis in pascha : cultis ergo dimittam vobis regem JudtPorum?* Ergo pascha celebrabatur apud Judæos cum Christus tenebatur, accusabatur et in procinctu erat ut condemnaretur

Specialiter contra primam opinionem Traditio illa commentitia est, nec ullo momento probatur. Pariter ratio traditioiiwwi futilis; in omnibus enim soleiimitaiibusdLtinctis a sabbato, licebat præparare et coquere cibos, Exod. 12 ; item et m irtuossepelire vesperi, quando in alleram diem ‹ervari non poterant, ut palet exemplo Tobiæ ; estquo hæc hodierna praxis Judæonrn insuper juxta hanc opinionem, Judæi incidissent in incommodum quod vitare voluissent; si enim prima solemnilas azymorum translata fuisset in sabbatum sequent, ultima solemnitas azymorum incidisset in feriam sextam, sicque duo festa immediaie consequentia habuissent celebranda.

Contra secundam opinionem. /)aloh dæossccimdmn leges etconsuctudinessua< non potuisse in festo solemni aclusjudiciales exercere, quod non e^t certum, constat tamen ex Evangclio has leges ct consuetudines posthabuisse, ut suo in Cliii-Imn odio, occasione nacta, sævirent, sicut in festo Tabernaculorum. Joan 8, et in feslo Encrenioruin, Joan, in, ipsum Christum lapidare voluerunt, nihil i-torum festorum religione impediente. Insuper non advertunt hujus sententiæ defensores Chri-tuin a Juda non fuisse Judæis traditum, ni‹i post peractam cœnam , consequenter post emptam solcmnilah rn paschalem, quæideo non poterat amplius differri.

Quantum ad S. Chrysost. fas est nobis, salva ejus reverentia, aliis Patribus cotmrtniter contrarium sentientibus subscribere; eo magis quod ipseS. Chry-o-t. in hac-enlentia non fuerit constans. Nam Ifom. 84 in Mai th. scripserat : ***EI immiserunt in cum manus, ac tenuerunt illum ipsa node in gua comederunt pascha.*** Et Horn. 82 in Joan. Litetur se ignorare an hæc verba Joannis, *ut manducarent pascha*, significent paschalem victimam, an vero *totam solcmnilatcm.*

Contra tertiam opinionem. 1° Duplex neomenia, seu duplex initium mensis *ex* phaseseu apparitione lunæ, ct ex conjunctione planctarum non erat in usu apud Judæos tempore Chri-ti, neque ullum habet in S. Scriptura fundamentum , sccl potius S. Scriptura contrariatur; pascha enim, secundum legem Exodi, cap. 12, debebat celebrari simul a tota congregatione filiorum Israel, et post mactatam communem vichmam in templo Jérusalem : *Immolant,* inquit S. Scriptura citata, *cum universa multitudo filiorum Israel;* textus Hebraicus, *omnis cadus synagoga·;* Targus, *omnis ecclesia filiorum Israel;* tex- - Samaritanus, *omnis congregatio sy- igogæ :* non immolatus autem fuisset in œiulotiussynagogæ, neque incœtu totius ecclesiæ, si Galilæi unadie, Jerosolymitani altera die immolassent. 2° Die statuto ad iMctationem agni omne fermentum ejiciendum erat de domibus, Exod. cit. Galiiæi itaque,advenientes Jerosolymam luna .ieeiniaquarta a conjunctione planctarum, célébrassent pascha in domibus a quibus nooerat sublatum fermentatum, sicque le- ; ni violassent : aut si hac die Jerosolynnlani suas domos fermento purgassent, ignuin immolassent non prima, sed secunda die azymorum; fuissent octo dies vynwnim,· manipulus hordeaceus de quo Levit. 23, oblatus fuisset tertia die, non -•.unda; sicque confusa fuissent omnia festa, et leges m pluribus violalæ. 3° Quamvis incertum sit a quo Judaei neomeniam i ii mensis initium computent, an a conjunctione planetarum, ana lunæ phase,si tamen Philoni fides est, in libro de Septenario, neomenia apud Judæos dicitur, *quando incipit sol splendore sensibili lunam illustrare, ipsa vero proprium deas patefacit spectantibus.* Et ideo neomenia indici solebat tuba cornea supra templi tectum eo instanti quo luna apparebat.

Si *dicas, sabbatum* quod mortem Christi subsecutum est, vocari Joan. 19, *maqnum diem sabbati,* non alia, ut videtur, ratione, quam quia tunc celebrabatur prima dies azymorum quæ erat solemnis. — Ibid. —Ii. quod quacumque diedeseptem diebus azymorum sabbatum veniret, dicebatur magnus dies sabbati propterge-minalarn solcmnilatcm, scilicet sabbati et pascliæ, id est, dierum paschalium.

Mitto aliam singularem quorumdam opinionem, qui dicunt Christum hoc ultimo vilæsuæ anno non celebrasse pascha Judaicum, sed Christianum tantum consecratione et distributione sui corporis. Hæc namque sententia repugnat Scripturis sacris, SS. Patribus, definitioni ac professioni Ecclesiæ, ita utaquibusdam dicatur hærelica. 1° Nonnisi de Judaico paschate mtelligi potest quod Christus dixit domino domus, Mati. 26 : *Apud te facio pascha hodie ;* et Marci 14 : *Ubi est refectio mea, ut pascha cum discipulis manducem ?* Si namque de instituenda eucharistia Christus loeu us fuisset, ipse dominus domus nihil intellexisset. 2° Christuscœnarn illam manducavit,quam præparandam discipulisjussit, Luc. 19 : *Fecerunt discipuli sicut constituit illis Jesus, et parui erunt pascha,* utique manducandum : certum est autem discipulos parasse cœnam judaicam, non eucharisticam, quam non noverant. 3' Ecclesia in concil. Trid. sess. 22, c. 1, declaratquod « Christus in cœna novissima, » qua nocte tradebatur, celebrato veteri » pascha, quod in memoriam exitus de » Ægypto multitudo filiorum immolabat, » novum instituit pascha. »Elinsuis officiis x angelico Doctore cantat : « In suprema* » nocte cœnæ, recumbens cum fratribus, » observata lege plene cibis in legalibus, » cibum turbæ duodenæ se dat suis mani- » bus. Post agnum typicum expletis ‹·, u- » lis, etc. » 4° Nullus SS. Patrum necavit unquam Christum in ultima cœna agnum paschalem comedisse. 5° Hieronymus Yechietus, qui istud systema ll bello edito propugnavit, a supremis fidei inquisitoribus damnatus est, et in carcerem ad plures annos conjectus, pronuntiarunt que supremi judices ejus sententiam esse « contra » sacrarum litterarum fidem, contra Eccle- » siæuniversæ auctoritatem et contra SS. " Patrum doctrinam. » Deniquenon alia de causa confictum est hoc systema quam quia ejus defensores arbitrabantur Chrislumesse passum luna decima quarta; sic que non potuisse pascha Judaicum celebrare : quod assumptum palet ex dictis esse falsum

In4.d.ll. q.2. a.2. q. 3.ad 1. —Aliter ergo argumentis initio propositis respondemus. *Ad primum.* Hæc Joannis verba, *Ante diem festum paschae,* intelliguntur de die naturali, a media nocte ad mediam noctem; vel de artificiali, ab ortuadoceasum solis; non de die sacro, qui incipit a primis vesperis, de quo loquuntur alii, tres Evangelistæ cum dicunt : *Primo die azymorum ;* et sic nulla est inter ipsos contradictio,

Ibid, ad 3. — *Ad secundum.* Hæc verba, *ut manducarent pascha,* non intelliguntur

de agno paschali, sed de cibis paschalibus, scilicet de azymis, de bobus et ovibus de quibus Deuteron. 16, qui toti« septem diebus azymorum immolabantur et manducabantur, et ideo nomine paschae vocabantur, nec nisi a Judæis mundis poterant manducari. Quapropter cum timerent ne ingressu domus viri gentilis et profani contaminarentur, sicqMe impedirentur manducare cibos paschales, Christum in praetorium Pilati submiserunt, sed ipsi non introierunt

Verum instat Scaligercontenditque victimas quæ septem diebus azymorum comedebantur, nullibi in S. Scriptura nomine *paschalis* appellari. Sed fallitur vir eruditus; legitur enim Deuteron. 16 cit. *Immolabis phase* (pascha) *Domino Deo tuo de ovibus el de bobus in loco quem elegerit Dominus Deus tuus :* ubi nomen *phase,* seu pascha, est generale , sub quo oves et boves ut species continentur. Nec obstat textus Hebraicus ad quem appellant heterodoxi, qui sic habet : *Mactabis pascha Domino Deo luo oves el boves;* est enim idem sensus, et pascha ibi pariter est nomen generale, cui oves et boves ut species subjiciuntur ; neque aliud est pascha, aliud oves et boves, sed sensus est : Immolabis pascha quæ sunt oves et boves. *Patet* ex similibus phrasibus alibi in S. Scriptura usurpatis. Sic 1 Paralip. 29, dicitur : *Obtulerunt holocausta die sequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille;* et 2Paralip.7 : *Mactavit Salomon rex hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia:*ubi holocausta et hostis non distinguuntur a bobus, agnis et arietibus, sed sunt nomina generalia quibus boves, oves, etc., tanquam species subjiciuntur; estque sensus : Obtulerunt holocausta et hostias, quæ sunt boves, agni, arietes, etc.

Confirmatur nostra responsio invicto argumento. Deuteron. 16 cit. secundum Vulgatam, legitur·. *Immolabis phase Domino Deo tuo de ovibus ct de bobus.... Non comedes in eo panem fermentatum; septem diebus comedes absque fermento panem afflictionis.* Secundum textum Hebraicum : *Sanclifcabis pascha Domino Deo tuo ovem et bovem.... non comedes super eo fermentatum;septem diebus comedes super eo infermentatum.* Secundum textum Samaritanum : *Sanctificabis pascha Domino Deo tuo oves et boves.„* JVbn *comedetis cum eo feriHentalum; septem diebus comedetis cum eo azyma.* Secundum Septuaginta interpretes *lm. molabis pascha Domino Deo lun oves a boves.... Non comedes fermentatum super illud ; septem diebus comedes super illud azyma.* Ex quibus sic arguo. Id in quo, cum quo,super quod præcipilurcomedi azymos septem diebus, vocatur pascha : atqui id certo non est agnus pa-clialis, qui lotuserat comedendus prima nocte azymorum, ita quod, si quid superessel, foret comburendum ante auroram, Exod. 12, v. 10; sed alite victims, oves, boves, etc., quæ septem diebus comedebamur eum azymis : ergo plane constat quod, quamvis agnus paschalis tanquam præcipiu victima frequentius ac specialius in S. Scriptura *pascha* nominetur, aliæ tamen victims etiam ab ea *pascha* dicantur.

Ad tertium. Parasceve paschæ non significatpræparalionemad pascha, sed praparationem ad sabbatum , quæ, cum illo anno in ipsa solemnitate paschali incideret, dicta est parasceve paschæ, eo fere modo quo apud nos dicitur dominica Paschæ, dominica Pentecostes. Hanc interpretationem esse legitimam constat tum ex ipsa S. Scriptura Joan. 19 , ubi loquens de eodem die qua Christus passus est, dicit : *Judeeirego (quoniam parasceve erat), ut non remanerent in cruce corpora sabbato ferai enim magnus ille dies sabbati), rogaverunt Pilatum,* etc. Marc. Io ; *Erat parasceve quod est ante sabbatum* ,-etLuc. 25; *Erat parasceves et sabbatum illucescebat :* tum quia nulla erat parasceves seu praqjaratio ad festa, sed ad sabbatum tantum; in solo enim sabbato prohibitum erat præparare cibos, qui ideo debebant pridie praq arari ; at in aliis festis, equidem opus servile prohibitum erat, *sed exceptis iis qua· pertinent ad vcsccndum.* Ita expresse Exod. 12, v. 16.

Ad. quartum : N. ant. Ad priitiam probationem, fatemur Judæos ante biduum, dum concilium fecerunt ut Jesimi dolo tenerent ct occiderent, dixisse, *no in die festo,* non religionis causa, sed n *tumultus fieret in populo.* At vel illorn qui sic loquebantur opinio non prævahu vel opportunitate iiacta perdendi Jesum c\ proditione Judæ, mutaverunt couc i. n.

ip«a node solemnitatispascbalis, Jcsuinque ipsa die solemni ad mortem postularunt, Miltnique die sententia lata c*t et executioni mandala, ut constat ex Evangcli-tis. z/d *secundam probationem.* Nou constat ex S. Scripturi·» actus judiciaire fuisse prohibitos in hoc festo , quin , si Moysi Mainonidisit aliqua fides, refert lib. *Ililkol* cap. 4, morem esse anud Judxos, ut reos insigniores plecterent in solemmoribus festis, in quibus est numero-ior populi concureus: *Ileum,* inquit, *usque ad festum custodiunt, ct ipso festo strangulant, quia dictum est Deuteron,* c. 17, v. 15 : *El omnis Israel audiet et timebit.* Sed *esto* fuerit lex prohibens actus judiciales in die festo: quid mirum eos qui omnia et sacratiora jura in C ri-to violabant, etiam levem legem contempsisse, aut se pro bono communi ad eam non teneri existimasse ? zfd *lerliamprubalionem.* Præparare aromalain sepulturam Christi eumque sepelire, erat opus religionis et misericordi» quod non prohibebatur in die festo, ut patet exemplo Tobiæqui diebus festis post occasum solis mortuos sepeliebat; Tob. 2, 4 et 5.

Solvuntur alia objectiones.

Obj. 2°. Judæi immolabant agnum paschalem ea die qua immolarunt in egressu de Ægypto, Exod. 12 : atqui in egressu suo de Ægypto immolaverunt agnum paschalem vespera secunda lunæ decimæ terti», non decimæ quart» : ergo. *Prob. min.* Judæi egressi sunt de Ægypto nocte terminante lunam decirn un quartam ‹ t inchoante lunam decimam quintam, Num. 15 : *Profati igitur de Bamesse mense primo, decima quinta die mensis primi, altera die phase :* atqui non potuerunt vespeia precedente hanc noctem celebrasse pascha :ergo vespera præcedentis noctis. *Prob. min.* 1" Quia , ut dictum est, egressi sunt altera die phase : ergo non eadem nocte celebrarunt phase seu pascha. 2°Quia nocte qua immolarunt agnum paschalem, nullus poterat *egredi ostium domus suce usque mane,* Exod. 12. 5“ Egressi sunt numero feresexcenta millia, non computatis parvulis ct mulieribus cum armeniis et suppe!* lectilibus; post celebratum [.asci.a accepe-runt mutuo ah Ægypliis vasa argentea; Moyses vocatus fuit a Pharaone in urbem regiam Memphim silam ad alleram ripam λ ili, illinc Moy>e< rediit ad terram Gr^en in qua habitabant Hebræi, congregavit dictam multitudinem ct cum ipsa profectus est in Ramcsse : impossibile autem videtur hæc omnia fieri eadem nocte, a secunda vespera lunæ decimæ quart» usque ad ortum solis lunæ decimæ quinta*. Ergo.

B. N. min. z/d *probat. N. min. Ad primam probationem.* Dicitur *altera die phase,* quia phase seu pascha immolatum fuerat exeunte luna decima quarta, et Judæi egressi sunt post mediam noctem jam inchoata luna decima quinta sicque altera die naturali.

Ad secundam probationem. Praeceptum non egrediendi ostium domus impositum erat Hebraeis, ne forte in angelum percussoreminciderentjUtpatel ex versu sequenti: *Transibit enim Dominus percudens Ægyptiosj cumque viderit sanguinem in superliminari el in utroque poste, transcendet ostium domus et non sinet percussorem ingredi domos vestras et ludere.* Quando autem ex clamoribus Ægyptiorum innotuit Hebraeis stragem esse peractam, atque Ægyptii urgebant eorum exitum, ne et ipsi interficerentur, cessabat causa adæquala praecepti, adeoque et ipsum praeceptum, unde licite poterant exire.

Ad tertiam. Hæcomnia quæ referuntur potuerunt eadem nocte fieri, si attendantur sequentia. loTunctemporisPbaraonon morabatur Memphi, sed Tam in inferiori parteÆgypli ad ostium Nili. 2" Hebræi non in terra Gesscn tantum, sed promiscue habitabant cum Ægypliis in urbibus quas Pharaoni ædificaverant. 5° Vasa argenti a , vel ante esum agni mutuo acceperant ab Ægy|>-tiis, quamvis Scriptura narrando po-iponal, quod ipsi familiare est ; vel si t‹ inpore egressus, facile inlelligitur ÆgYptio.·» urgentes metu mortis Israelitasadexeundum, eis sine mora quæ peterent concessive. 4° Hebræi prius moniti a Moyse, se ad discedendum jam paraverant, Exod. 12,v. 28: unde manducabant pascha accincti ct ad ii‹ r præparati ; atque adeo fc-tinanier, instantibus semperÆgypliis,discesserunt, ut fermentare non potuerint, sicque præcipilanier ct connise confluxerunt in Ramasse sub finem noctis; inde vero post meridiem profecti sunt ordinatim in Soccotb. Sed quid conjecturis solvendis immoramur, cum habeamus Scripturam illis aperlc cun-

trariam? Legimus namque Exod. 12, pascha immolatum fuisse *quarta decima die ad vesperam ;* ibidem, filios Israel *eadem die* eductos de terra .Egypti ; et Num. 25,eos *decima quintardie* profectos de Ramesse.

Obj, 3° Si Christus cum Judaeis celebravit pascha luna decima quarta desinente, ct prima dies azymorum fuerit luna decima ijuinta hoc anno feria sexta , secunda dies azymorum in qua offerendus erat primus messis hordcacæ manipulus, incidebat in sabattum ; consequenter festum pentecostes, quod occurrebat post quinquaginta dies ab oblatione manipuli, Levit. 25, incidebat in sabbatum : atqui secundum antiquam Ecclesiæ traditionem, fundatam in Constitutionibus Apostolicis, in Sermone S. Aug. 154 de tempore, et in S. Leone. Serm. de Pentecoste, festum pentecostes hoc anno incidit in dominicam, et eadem die ad horam tertiam illapsus est Spiritus sanctus : ergo Christus cum Judaeis pascha celebravit, non luna decima quarta, sed decima quinta exeunto, ita ut prima dies azymorum fuerit luna decima sexta seu sabbatum, et sequenti die, quæ nunc est dominica, oblatus fuerit manipulus.

Huic argumento, quod est Scaligeri, inter plures responsiones duplex aut etiam triplex probabilior adhibetur.

Prima , quæ est llyac. Serry et plurium recentiorum, admittit festum pentecostes hoc anno incidisse in sabbatum, ct eodem die Spiritum sanctum descendisse in discipulos. Prater rationem factam in argumento, fundant insuper hanc responsionem in verbis Luc® Act. 2, dicentis: *Cumcomplercntur dies pentecostes, factus est repente de cado sonus,* etc. Loquitur enim, inquiunt, sanctus Lucas de pentecoste Judxonim, non Christianorum, quæ computatur etresurrectione Christi; quia quamvis Lucas hæc scripserit viginti ct octo annis post Christum passum, solam tamen pentecosten Judæorum intelligebat, siquidem scribat Act. 20, Paulum *festinasse, ut si possibile esset, diem pentecostes faceret Jerosolymis ;* utquid enim illa festinatio, nisi quia pentecoste. Judaica celebrabatur Jerosoly mis juxta'leg» in Exod. 25, et Levit. 1ὐ, cum pentecostes chri-tiana ubivis celebrari potuisset? Quantum ad traditionem contrarias^ *de qua in min.* illam negant, nimirum fundatam tantum in Constitutionibus S. Clementis quæ ab omnibus rejiciuntur apocryphæ , in Sermone S. Aug.l.; de tempore (pli etiam inter apocryphos rejicitur a PP. Benedictinis, et in S. N-onr qui, ut scripsit quinto sæculo cadente, u,lu· non facit traditionem. *Si imponas* jiun··· pulum non fuisse oblatum secunda diu azymorum quæ erat sabbatum, sed tertia dit, quia lege Exod. 54, v. 21, prohibitum err metere in sabbato : *respondent* hanc legœ rescipere tantum messein communem, 11« particularem manipuli offerendi ; idqot probant ex R. Moyse Ægyptio in Commentariis super Misina et in Jad Akazzacha addunlque rationem, quod demissio ilimanipuli offerendi non sit opus senile, sed actus religionis.

Secunda responsio, quæ est Bellarmhl Baronii et communior, *negat majorem argumenti,* contenditque pentecosten etiar Judaicam incidisse in dominicam, l»t ^aditione Ecclesiæ, fundata, ut dictum e? in Constitutionibus Apostolicis, S. Augustino et Leone. Quod vero prior sentenii reponat duo priora opera esse apocrypha et unum S. Leonem non facere traditionen; *respondetur* ex operibus apocryphis en posse traditionem illorum temporum l: quibus fuere scripta: Constitutiones auten Apostolicas esse vetustissimas, cum lautleii tur ab Eusebio lib. 5, Hist. Écc. c» 25,. S. Athanasio in Epistola Festali, ct a S. Ephanio Horn. 45 et Horn. 70, (pii cuin Ion. præcesserint S. Leonem , *palet* ipsum non esse hujus traditionis auctorem : nequesan verisimile est SS. pontificem id scripMssi si in Ecclesiæ traditionibus ratum non invenisset. 20Quia manipulus non potuilmeli et oifcrri secunda die azymorum quæ hot anno incidebat in sabbatum , sed tantum tertia die quæ erat feria prima , nunc dominica; prohibitio enim non metendi in sabbato afficiebat non solum communem messein , sed etiam particularem manipuli offerendi, ut colligitur *ex* his verbis Levi•ici 25, v. 15 : *Numerabilis ergo ab altero die sabbati,in quo obtulistis manipulum primitiarum,septem hebdomadas pleno**. Hæc enim verba, *ab altero die sabbati,* videntur significare diem sequentem sabbatum et non pascha, præsertim cum in llæbrco textu legatur, a crastino cessationis. Neque multum urgentur commentariis Rabbinorum quæ sunt fabulis referta. Quod

Tero opponitur ex Josepho ,1.3 Antiquit, c. !0. dicente ritum manipuli *esse secunda azymorum die, est autem illa decima sexta :* respondent Josephum inlelligendumessc de ordinaria communique ratione temporum, non de particulari, quando secunda dies azymorum incidit in sabbatum, ut contigit isto anno.

Tertia responsio est Laurentii Berti qui mediam viam init : admittit pentecosten Judaicam incidisse iioc anno in sabbatum propter rationes primæ responsionis; at vult Spiritum sanctum non descendisse in discipulos sabbato, sed die sequenti, quæ nunc est dominica, quia auctores in quibus fundatur traditio de qua supra, non dicunt Spiritum sanctum advenisse quinquagesima die ab oblatione manipuli, sed a resurrectione Domini. Et quantum ad verba Lucre dicentis : *Cum complerentur dies penlctodes,factus est de calo sonus,* etc., supp'i'ito quod intelligantur de pentecoste Judrorum, dicit iis significari diem primum pentecostes esse completum , quia textus Gracus reddit hunc sensum : */nesse comitium diem pentecostes*, cui conformes sunt interpretes Arabs et Syrus tom. o Polyglot. qui vertunt · *Cum igitur completus esset dies Pentecostes.* Quam voluerit responsionem eligat lector.

Ptles utrum unam vel plures crenas Christus habuerit pridie passionis?

Λ. Probabile est Christum triplicem crenam pridie mortis habuisse : primam legalem in qua comedit agnum paschalem ; secundam communem ct usualem ; tertiam «jcramentalem; ita ut in crena usuali, vel immediate post ipsam, eucharistiam instituerit! dicitur enimcucharistiam instituisse *amantibus discipulis,* Malth. 26; *posteam canavit,* Luc. 22; *postquam carnium est,* in canone missæ : quod vix intelligi potest de usu agni paschalis, qui in S. Scriptura non dicitur crena, sed phase seu pascha.

Hunc itaque ordinem videtur fuisse scrvatum. Imprimis Christus comedit agnum paschalem cum suis discipulis ; deinde cicna\it cœna usuali, et, nondum sublatis mense reliquiis, eucharistiam instituit, quam omnibus Apostolis prasentibus, etiam Judæ, ut dicam infra, distribuit: postea itrmonem habuit de sui proditione, deditcue buccellam eeu panem residuum ex crena usuali jusculo intinctum Jtidæ, qui continuo exivit ; id enirn erat signum quo soli Joanni suum proditorem indicaverat, Joan. 15.

DIGRESSIO HISTORICA

DE INSTITUTIONS FESTI CORPORIS CHRISTI; NECNON OE AÜCTORE II.LICS OFFICII.

dd consectarium 2 § 1 *a.* 1 *pracedentis dissert.*

sectio **i.**

Quafuerit prima origo et occatio ingtitufionij festi Corporis Christi ?

I. Festum corporis Christi ab Urbano IV fuisse institutum anno 1264 extra dubium est. Hæc autem fuit hujus institutionis prima origo ct occasio : florebat in monasterio Cornelio-montis prope Leodium monialis nomine Juliana, sanctitate conspicua , Urbano IV, dum esset archidiaconus Leodicnsis, apprime nota : hæc a teneris annis venerabilis Sacramenti cultui specialiter addicta, quoties orationi vacabat, toties ipsi apparebat luna plena cum aliqua parva scissura : tentalionem suspicata , diu oravit ut ab hac visione liberaretur, sed frustra : tum ejus significationem deprecata, illi interius responsum fuit luna plena Ecclesiam significari, scissura vero defectum festi solcinms in honorem venerabilis sacramenti, ipsique injunctum ut hoc festum ipsa primo celebraret , aliisque illud celebrandi obligationem indicaret.

II. Verum , cum id munus non sibi mulieri infirmæ, sed viris eruditione et dignitate in Ecclesia conspicuis competere arbitraretur, vismn diu silentio obvolvit, nec nisi post viginti annos et amplius, illud Joanni de Lausenne canonico S. Martini Leodiensis aperuit. Is hac de re Jacobum Pcntaleonem tunc archidiaconum Leodiensem, postea summum pontificem Urbanum IV, Ilugonem a S. Charo provincialem ordinis Prædicatonim, deinde cardinalem, Guiardum episcopum Caineracenscm et plures theologos consuluit, qui omnes uno ore judicarunt squum fore et Ecclesiae utile, si festum corporis Christi speciali et solemni ritu celebraretur. Ilis aifllitis, Juliana F. Joanni Leo liensi officium festi componendum commisit, llobertus vero, episcopus et princeps Leodiensis, contradicentibus licet quibusdam ecclesiasticis Leodieinibus, festum solemne Corporis Christi feria quini ; post octavam Pentecostes, quotannis in sua

diœcesi ceteorandum epistola encyciica instituit anno 1246, indicto jejunio in ejus vigilia.

III Anno sequenti 1247, canonici S. Martini Leodiensis omnium primi istud festum solemniter celebrarunt, Hugone a S. Charo tunccardinali et in Germania legato officium in pontificalibus peragente; quiet de subjecta materia eloquenter peroravit, atque omnibus suæ legationis fidelibus idem festum eadem diesolemniter celebrare mandavit.

IV. Roberto mortuo, plu res ecleroLeodiensi adversusnovum festum insurgunt, revelationes monialis Julianæ utmerasomniapropalant, eamque itainseqnuntur ac vexant, ut solum nutare et Leodio exulare cogatur Moritur anno 1232, et ut sancta in provincia colitur. Erat autem illi amica ouædain reclusa ad S. Martinuin Leodiensem nomine *Eva,* quæ, cum audisset Urbani IV ad summum pontificatum promotionem, egit per amicos apud II· uricum principem Leodiensem , ul a summo pontifice hujus festi institutionem in tota Ecclesia peteret; quod præslitit Henricus.

V. Summus pontifex, memor revelationum S. Julianæ et eorum quæ jam fuerant peracta Leodii circa id festum , ipso præsente et coagenle, dum illic esset archidiaconus; item motus rationibus quas in nostro consectario deduximus, principis Leodiensis precibus annuit, et data bulla anno 1264, festumsoiemne Corporis Chri-li .oti Eeclesiæ celebrandum feria quinta po-t octavam Pentecostes indixit, conce—is centum diebus indulgentiæ iis qui Matutinis hujus festi adessent, tot pro missa, tot pro utrisque Vesperis, quadraginta pro Prima, Tertia, Sexta, Nona et Completorio, centum pro integro officio in qualibet die octavæ. Nullum in hac bulla præcipitur jejunium in vigilia, neque ulla lit mentio processionis quæ postea fuit instituta.

VI. Hanc bullam Urbanus direxit ad Evam reclusam Marlianam, adjunctis Interi» quibus significabat, tandem ejus votis de celebrando solemni festo Corporis Christi esse satisfactum : insuper eidem misit Officium hujus festi, mandans ut copiam petentibus liberaliter et libenter exhiberet.

SECTIO 11.

Quii iit auctor Ojjictifeiti Corporit Chrutt

Communis doctorum et inducturum sen- | sus est, S. Thomain Aquinatem esse anrt› rem officii quod Ecclesia in festo Coi; ,ώ Christi legit. Hanc illi gloriam niortalim primi eripere aliquando lentarunt quiJ-i recentiores historici, contendentes l·'. Jo j.› nem Leodiensem ex directione S. Julian? totum hoc officium composuisse, excepi hymno *Sacris soieniniis,* quod falebam.· esseD. Thoma*;et ipsum S.DoctoremiituI Joannis officium in meliorem formam tautum redegisse. Verum a nostris nioniii.c de veritate plenius instructi, errorem agi; verum et retractarunt. Quapropterhrevittf

Dico. Integrum officium venerabilis &. cramenli, quale legitur inter opuscula Thomæ num. 37 , ct ab universa ecclt··· Latina canitur, opus est genuinum S. Do.· toris.

Prob. F. Joannes Columna , archiepicopus Messanensis, S. Thomas coaevus, π opere de Viris illustribus, de S. Thotu hæc inter alia habet ; « Composuit aulm » et hic felix ct sanctus Doctor officium di » Corpore Christi, quo devotius in Ecclesit » Dei non dicitur nec cantatur. » Sic legitur in ipso codice MSS. Venetii* in conventu SS. Jouiini' cl Pauli asservato.

Guillelmus de Thoco , et ipse S. Thomæ coætaneus et canonisationisejus promoter, in ejus vita apud Holland, ad diem septimum mardi c. 5, ‹· Scripsit, inquit, S. Thomas officium de Corpore Chri-ti de mandato Urbani papæ, in quo omnes quæà hoc sunt sacramento veteres figuras et veritates, quæ de nova sunt gratia, corn pilavit. »

Tholomæns, Lucensis episcopus, Tor· cellanus S. Thomæ discipulus l. 22, eap.24, de S. Doctore sic habet : « Scripsit.... officium etiam de Corpore Christi ex mandato Urbani.... Hoc autem fecit complete, et quantum ad lectiones, et quantum ad lotum officium tam diurnum quam nocturnum, quam etiam ad missam , et quidquid illa die cantatur. In qua historia,si attendimus ad verba scribentis, quasi omnes figuræ veteris Testamenti in hoc ollicio videntur contineri Aicnlento et proprio stylo , adaptatæ ad eucharistiæ sacramentum. » Idem scribunt Bernardin Gmdonis, S. Antoninus et Valeoletanus.

Ilis suffragantur scriptores pene innumeri ‹-x omni natione, ordine et religione, Dionysius Carlhusianus, Jacobus Bergom.

Platina,Onnphritis, Joannes Major, Joannes Chapeavilleus, Bartholomæus Fisen, Possevinus, Bellarminus, Labbeus, Asorius,Spondanus,Odoricus Raynaldus, etc., ipsi etiain hæretici Magdeburgenses.

Confirmatur. 1" Urbanus IV, mittens Evæ Leodiensi Oflicitiin hujus festi, dicit : «Et quia quaternum in quo ipsius festi ha» betur officium tibi sub bulla nostra per › latorem praesentium destinamus, volu» mus et per apostolica scripta tibi inanda» mus, quatenus quaternuin ipsum cum » devotione recipias et ejus copiam perso» nis illam petentibus exhibeas liberaliter » et libenter. » Atqui pontifex non misit ad Evam Martinianam officium compositum a F. Joanne Leodiensi, cum jam Leodii in ecclesia S. Martini legeretur, nec solum hymnum *Sacris solemniis,* ad quem non fuisset necessarius quaternio, sed in ipsa epistola describi potuisset. Quodnam autem aliud quam officium ejus jussu a S. Thoma compositum? Unde D. Fleury, ad annum 1264 : « C'est l'offiae du S. Sacre» ment que le pape avoit fait composer par » saint Thomas d'Aquin, et que nous di• sons encore. «

Confirmatur. 2° Cum F. Elias Raymundi, ord.Prædicatorum generalis magister, vindicans corpus S. Thomæ in ipso festo Corporis Christi, diceret : « S. Thomas ad » mandatum Urbani papæ ordinavit offi• cium hodiernum : « acclamaverunt di• centi cardinales præsentes, « S. Thomam « festi Corporis Christi officium veraciter »el excellenter, subtiliter et mirabiliter ›ordinasse. » lia refertur in historia translationis corporis S. Thomæ, a teste oculari conscripta. Nec te moveat vox *ordinavit,* quasi S. Doctor officium tantum in meliorem fonnam redegerit, et non totum composuerit; norunt enim lingiræ Lalinæ periti, το *ordinare* quandoque idem significare ac ex integro componere : sic Tcrlul. I. de Orat, scripsit *Orationem Dominicam a Christo ordinatam;* ethane significationem hic habere aperte innuunt adjuncta adverbia *veraciter, excellenter, subtiliter, mirabiliter.* Quæ enim , amabo, tanta véracilas, tanta excellentia, subtilitas, et, ut ita dicam, mirabilitas requiritur aut repentur, ubi agitur tantum de redigendo oflicio jam composito in meliorem formam?

Si opponas, in veteri Directorio ecclesiæ sancti Martini Leodii præscribi prætrr hymnum Matutinarum, omnia quæ continet officium quod canit Eccle»ia , et quod dicitur esse S. Thomæ , et plura alia quæ constat esse propria officii quodcompomit F. Joannes Leodiensis ex directione S. Julianæ: ergo officium quod tribuilurS. Th· est pars officii quod composuit F. Joannes.

Λ'. *N. conseq.* Ut enim *inferretur ex antecedente,* deberet probari hoc vetus Directorium fuisse scriptum ante officium S. Thomæ, aut saltem priusquam innotesceret ecclesiæ Leodiensi : quod cum probari non possit, imo nec ætas istius Directorii notetur, nihil ex illo erui potent contra assertam conclusionem et ejus probationes: sed omnino probabile eat, quod observat Fisen in opere inscripte, *Origo prima festi Corporis Christi,* ecclesiam S. Martini officium S. Thomæ recepisse, servatis tamen aut auditis quibusdam ex officio F. Joannis, ut inde probaretur apud posteros, officium Corporis Christi prius fuisse in sua ecclesia celebratum, quam ejus festum solemne in tota Ecclesia ab Urbano IV instituerelur.

A quibusdam aliis levioribus instantiis supersedeo, quia earum insufficientiam tandem ipsimet agnoverunt qui opposuerant.

DISSERTATIO III.

DE MATERIA SACRAMENTI ECCHARISTIJE.

D. Th. Q. 74.

ARTICULUS I.

Utrum panis et vinum sint materia sacramenti eucharistiæ ?

Hic q. 74. a. 1. o—Circa materiam hujus sacramenti multipliciter erratum est. Quantum ad panem, quidam qui dicuntur Artotyrilæ, ex S. Aug. I. de Iteres. c. 28, offerebant panem et caseum in hoc sacramento, dicentes a primis hominibus oblationes de frudibus terræ et ovium fuisse celebratas.

ibid. — Quidam, scilicet Cataphrygæ et Peptisiani, de infantis sanguine, quem de loto ejus corpore munitis punctionum vulneribus extorquebant, eucharistiam suam conficere perhibentur ; seu, ul refert Epiphan. Hæres. 26, infantem abortivum ni mortario contundebant, cui diversa aromata admiscebant, et ex quo delibabant

«figito , *atque id perfectum esse pascha exutunabant.*

Quidam, Gno-tici scilicet, quos præ pudore taçet D. Th.corpus Christi, teste eodem Epiphan. ibid., in pane semine humano consperso conficiebant.

ibid. Quantum ad yinnm, multi solam aquam adhibebant; quidam sub specie sobrietatis, et hi dicebantur flydroparastalæ seu aquarii; quidam eo quod vinum esse a malo principio crederent, ut ^lanichæi, Encratitæ ct Ebionilæ; quidam metu persecutionis, ne ex odore vini deprehenderentur esse Christiani, ex S. Cypriano Epist. 65 : alii pro vino lac adhibebant, ex concilio Carihag. 597; alii uvas integras, ex concilio Braccar. 675.

Ibid. — *Dico.* 1· Panis et vinum sunt materia sacramenti eucharistiæ.

Est de fide décida in conci!. Lat. cap. *Firmiter;* in Florent, in decreto Unionis; in Trid. sess. 15, in omnibus fere capitibus. Concinit unanimis traditio utriusque eccle.-iæ Græcæ et Latinæ.

Ibid. *Prob, ex S. Scriptura.* Ea est materia.sacramenti eucharistiæ, quam Christus in eo instituendo adhibuit : atqui Christus in hoc sacramento instituendo adhibuit panem et vinum : ergo. *Min. constat* ex quatuor Evangelistis, specialiter ex Matth. 26,ubi sic legitur: *Cœnanlibus autem eis, accepit Jesus panem, et benedixit ac fregit, deditque discipulis suis et ait : decipite et comedite: hoc est corpus meum. £'t accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens : Bibite ex hoc omnes : hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Per calicem autem, communi S. Scriptura phrasi inlelligilur vinum, sed ct signanter exprimitur his verbis : Aon *bibam amodo de hoc genimine vitis.*

Ibid. — *Suffragantur congruentia.* 1· Sicut aqua assumitur in sacramento bapli'ini ad usum spiritualis ablutionis, quia corporalis ablutio communiter fit in aqua : ita pani- ct vinum quibus communius homines reficiuntur, convenienter assumuntur in hoc. sacramento ad usum spiritualis manducationi* seu convivii. 2° Effectus eucharistiæ respectu totius Ecclcsiæ est uiu fidelium cum Christo et inter sc wiumai. pus mysticum, juxta illud *i* Cor. 10 ; t'«. *panis, unum corpus mulli .sumus, one.· qui de uno pane participamus,* venienter ad materiam hujus sacram?.-.i assumuntur panis qui conficitur ex duc sis granis, et vinum quod fluit ex diu.· sis uvis.

Sed difficultas est qui panis çtquodvj mnn sint materia hujus sacramenti? Pr.i cujus resolutione,

Ibid. a. 3. o---- *Dico* 2° Solus panis liceus est materia legitima sacramenti charistiæ.

Prob. 1° ex Florent, in decreto citatu,l ubi dicitur.· « Tertium est eucharistiæ & » cramentum , cujus materia est panis tr.- » ticeus et vinum de vite. *

Neque dicas cum Cajetano, concili. assignare materiam principalem et ma; certam, adeoque significare essence?··! riam necessitate præcepli, non tamen-, eramenti; contra est enim quod com;: loquatur de pane et vino pro materia huj.· sacramenti aede aqua pro materia baptis et de chrismate pro nr'rria confirmation;· ! In his autem assignavit materiam quæe-lô necessitate sacramenti. Item aqua esi necessaria necessitate præcepli in hocsacnmento, ct tamen non dixit concilium e< materiam sacramenti.

Prob. 2° ex perpetua traditione utrimque ecciesiæ Græcæ et Latinæ.

Ibid — *Prob.* 5° *ratione.* Materia k,- lima sacramenti corporis Christi est il'? panis quo homines communius utuntur r suis refectionibus : atqui inter alios pane communius homines utuntur pane triticeo; I nam alii panes videturinlroductiinliu; · panis defectum : ergo. *Min. patet. Proi. maj.* Ad usum sacramentorum, ut jam dic tum est, assumitur talis materia quæ com muniusapud homines in talem usum venit, ut in baptismo aqua ad ablutionem; 2'Quii non est verisimile Christum alio pane quam ! usuali coque meliori, nempe triticeo, ia tam solemni festo et esu agni paschali» usum fuisse, præsertim cum panes Propositionis, qui erant figura hujus sacramenti, confici deberent ex simila, Levit. 24, id est, ex flore farinæ triticeæ. I

Dices 1·. Omnis sanguis est ejusdem j speciei, licet ex diversis cibis generetur»

ergo similiter omnis panis est ejusdem speciei, licet ex diversis granis conficiatur.

Jl.N. conseq. Dijparitas est, quod liçet materia remota sanguinis sint diversi cibi, proxima tamen est qua scilicet chylus; uoii aut' tn pinnis materia proxima panis «st cjibdem speciei.

Dices 2" Quodlibet vinnoi est materia consecrationis: ergo eti<»p quiljbet papis.

J/.jV. *cops^q.* Impyimis pbs|at trpdiQo Ecclesia' (|u$ stat pro, quplib^ vino de vite, non pro qupJil}etpaqe⁊ Deinde omnia vina sunt ejusdem speciei essentialis, differunt autem accidentalitcf taqtuin ; at omnes panes ex granis,diverspe speciei confecti, non sunt ejusdem, speciei. l'an,dem quodlibet vinum de vite^st et dicityr simplicitpr vinum, ct in usu communi vqnit ; at non quilibet panjs, és|, et dicitur simpliciter pani*, nec in usu communi venit, sed solus panis tritjcey?.

Inst. In, çertis locis panis alius quam triticeus est in usu : ergo.

H. D. ant. Est in usu per accidens, et çxdefecVi panis triticei, *C,* in usu ^impliciter et absolute, TV. Sic in certis provinciis cercvisia aut pomacemn viijum est in ιιψ per accidens ex defectu vini , non tamen est materia consecrationis.

Urgebis. Posset ppntingere quod omnes homines uterentur alio pane quam triticeo ; ergo tunc saltem panis triticeus non esset materja consecrationis.

D.N. consçq, quia non ex usu qyj posset contingere colligimus materiam eucliarisliæ, sed ex usu qui vigebat tempore Christi.

Insistes. Possum in formis,sacramentorum uti verbis significantibus in aliqua provincia, licet nihil aut non idem significent in alia provincia : ergo similiter de materia,

A.N. conscq. Disparitas est. quod verba valeant secundum sensum , et non secundum sonum vocis; cum autem sint signa ad placitum, diversa verba possunt habere tumdem sensum . at quod hæc materia sit vd non sit triticum, non est cx placite hominum, sed ex natura rei.

Hinc inferes 1u invalidam fore consecrationem in paneex fabis,pisis, castanei*; item ex hordeo, avena, milio, fane; quia hæc licet sint species frumenti, differunt tamen specie a tritico. Dubitatur de siligine et spella: Auctor admittit siliginem, rejicit speltam, Si siligo stricte sumatur piout sumitur a Plinio 1.18, c. 8, et ab Isidoro I. 17 Ètym. c. 5,' pro çàndidissima specie tritici, unJe silico qbasi selectum, non est dubium quin sit materia idonea consecralionjs. At videtur quod S. Th. sumat hic siliginem prout sumit vulgus , scilicet pro secali, yùlgo, *seigle;* sic enim loquitur : —

.74. a. i. ad *2.* — *n* Generans generat » sibi simile inspecte ; fit tamen aliqua dis- » similitudo generantis ad genitum quan- *n* tum ad accidentia, vel propter materiam, » vel propter debilitatem virtutis generan- » tis. Et ideo, si qua frumenta quæ ex se- » mine triticj generari possunt, sicut ex » grano trilici seminato in malis terris nascitur siligo, ex tali frumento panis con- » fectus potest esse materia hujus sacra- » menti. » Id autem negant nonnulli, inter quos Sylviu^ : quia , inquiunt, subinde accidit ut ex tritico in malis terris sem>-nato, oriatur etiam avena; ani, inter quos Slevaerlius in Aphorism, de Sacram, p. 1, sect. 4, $ 2, n. 4, dicunt silisinem seu secale, in quibusdam terris, ut notum est ir Brabantia, nasci pa*sim ex tritico tanquam semine, et non tantum per quamdam corruptionem , uti extraordinarie sterilo avente, vel uti aves ex bove.

Ibid. — Quantum ad speltam , eam S. Doctor, contradicentibus quibusdam, rejicit; quia, inquit, similitudo in talibus magis videtur significare propinquitatem quam identitatem speciei, sicut ex similitudine figuræ manifestatur quod canis et lupus sint prqpinquæ speciei,non autem ejusdem.

Ex his conclude siliginem seu secale et speltam esse materiam dubiam ; ideoqm non esse licitum in illa consecrare etiam in necessitate, nimirum, vel quod homo moreretur sine viatico, yel quod populus maneret sine missà in die. festo; quia gravius est quod sacramentum exponatur periculo nullitatis propter materiam dubiam, quam (piod infirmus moriatur sine viatico, aut populus maneat sine in;ssa, cum hæc non sint absolute necessaria ad salutem : non satis attente Francisais llenno legit nostrum Gonetum hic disp. 5, a. i, J 2, dum illi affingit sententiam contrariam.

Ibid, ad 4. — *Inferes* 2° quod , si sit tanta corruptio panis, quod solvatur species panis, sicut cum continuitas solvitur , et sapor, color, «diave accidentia mutantur, ex tali materia non possit cohiici corpus

Christi. Quando vero non est tanta corruptio, ut spectem solvat, sed aliqua dispositio ad corruptionem, quod declarat aliqua immutatio saporis,ex tali pane potest Confici corpus Christi, sed peccat conficiens propter irreverentiam sacramenti; et qma amylum est ex tritico corrupto.sicut acetum ex vino, non videtur quod panis ex eo confictus possit fieri corpus Christi, quamvis quidam contrarium dicant.

Inferes 5° panem etsi triticeum, sed vel confectum cum aqua rosacea, lacte aut quocumque alio liquore qui non sit aqua naturali-;, vel frixum in sartagine, sive sole torridum, sive massam farinx crudam non c-se consecrabilem ; quia non est panis usualis, ideoque specie morali differt, etsi forte non physica. Nec enim voluit Christus, ut bene advertit Sylvester ex Scoto , nos astringere in sacramentis ad istas distinctiones subtiles de differentiis specificis physice, sed voluit haberi talem panem triticeum quo communius homines utuntur et qualem ipne consecravit.

Ibid, nd 3. — *Inferes* 4° quod , si fiat modica admixtio altcriu-. frumenti ad longe majorem quantitatem tritici, aut alterius liquoris ad longe majorem quantitatem aquæ, remaneat materia sacramenti, quia modica permixtio non solvit speciem, sed modicum absumitura plurimo ; secus si foret magna permixtio, puta, ex xquo aut ipiasiæquo. Idem ccnsedemixlionealterius liquoris cum vino pro consecratione calicis.

Ibid α. 5. o. — *Rico* 5°. Solum vinum de vite est materia idonea calicis.

Constat,ut præcedens conclusio, ex concilio Florent, cl cx perpetua traditione Eccleste.

ibid. — *Insuper probat.* 1° ex institutione Christi, qui in vino vilis hoc sacramentum instituit, *ut palet* ex eo quod ipse dicit, Malth. 26, circa institutionem hujus sacramenti : *Non bibam amodo dc hoc genimine vilis.* 2° Ad materiam sacramentorum, utjam dictum est, assumilurid nuod proprie et communiter habet talem speciem ·. atqui proprie vinum dicitur quod de vite sumitur, alii vero liquores vinum dilmilhr secundum quamdam similitudinem ad vinum vitis ; ergo.

Quædam argumenta quæ dcpane triticeo sunt proposita, possent etiam opponi de. uno vitis et eodem modo solvi. *Insuper objicitur.* Vinum non ubique crc«cit.- * Ibid ad 2. — *R.* quod licet non in omnibus terris nascatur triticum vel vinum, tamen de facili ad amnes terras deferri pote·: quantum sufficit ad usum hujus sacramenti.

Inst. Vollatcranus I. 7 Greographis,refert Innocentium VIIJ permisisse Norvegii ut absque vino consecrarent, quod obim mensa frigor;: vinum in ea regione ini|>or· latum acescat. Item Fumus refert Alexandrum VI, Innocentii successorem, adeam dem licentiam concedendam fuisse propensum.

R. Vollateranmn in sua narratione deceptum fuisse falsis litterisetprivilegiisfonocenlii, confictis a duobus sceleratis,qui ideo extremo supplicio poenas luerunt.Vidi Haynaldiim ad annum 1490, Baroniumail eumdein annum, et alios in Vitis pontifi. cum. Fallitur pariterVollateranus, diimdi-' it vinum non facile asservari in Norvegia, cm,. constet vinum longe minus acescere in frigidis quam in calidis regionibus. Quan :nm ad Alexandrum VI, Natalis Alexander de Eucharistica a. 5, prop. 4, regulaS,dicit Furnum hæc referre ex vagis incerli-que rumoribus, atque fateri summum pontificem, re plenius discussa, mutasse sententiam.

Hinc inferes 1° quodvis vinum de vite, sive album sive rubrum, sive Gallicum me Hispanicum , esse materiam hujus sacramenti, quia vina vitis, ut jam dictum est, non differunt nisi accidentaliter, aut si forte specie physica, ut quidam volunt, non tamen morali, nec in ordine ad communem usummeilsæ. Insuper Christasdcterminavit simpliciter et præcise vinum dc vite , quodlibet autem verum vinum est de vite: inlellige tamen etiam vinum jniraculose productum, quale f«it in Cana (Milææ, quia licet non creverit cx vite, habet tamen substantiam veri vini de vite.

Ibid, ad 2. — *Inferes* 2°, e contra arctum non esse materiam cmisecrabilen), quia fit ex vino substantialiter corrupto: potest tamen consecrari vinum acescens, sicut panis qui est in via ad corruptionem, licet peccet consecrans, u' -'ictum est. El de vino acescenti intelligendus est Innocentius lib. 4 de Officio Missæ c. 4, dum dicit : « Sive vinum acidum quod appella» tur acetum , in sacrificium offeratur, sa» cramentum conficitur. » l'atct ex eoqtioJ

ante dixerat quod «vitium vini non maculat • munditiam sacramenti·» supponit ergo adhuc esse vinum.

ibid, nd 3. — /n*feres* 5° ex agresta, gallice *verjus,* quæ cx uvis immaturis exprimitur, non posse confici hoc sacramentum, quia est tantum in via generationis, et ideo nondum habet speciem vini ; secus, de musto seu vino recenter expresso quod jam habet speciem vini. Prohibetur tamen nemu'luin statim expressum dc uva in calice offeratur ; quia hoc est indecens propter impuritatem musti, nisi in necessitate : unde dixit Julius papa de Consecr. d. 2, cap. *Cum omne crimen :* «Si necesse fuerit, botrus in calice exprimatur. » Inde tamen non sequitur ipsum botrum seu succum in eo inclusum posse consecrari, quia vel non est vinum, vel non est ibi per modum potabilis. Nec est simile dc vino includo in dolio, quia vinum est in dolio, non ut pars ejus, sed ut aliquod totum in suo continente contentum ; secus autem in uva, non e>t enim ibi ut aliquid totum in mo continente, sed est pars uvæ. Idem censendum videtur de «ino totaliter pani imbibito, quia licet remaneat vinum , non Ntamen in eo statu per modum potus, sed potius cibi : unde non dicitur vinum, 'ed potius panis aut offa , foretque tunc magis materia consecrationiscorporis quam sanguinis.

Major difficultas est de vino congelato, an sit materia apta consecrationi. De vino superfieialiter congelato affirmant quidam , Degant de vino totaliter congelato; quia, inquiunt, istud dicitur simpliciter glacies, primum autem dicitur vinum congelatum. Sed insufficiens nobis videtur ct infundata distinctio; superficies enim vius concelata nec est, nec dicitur minus glacies quam totum vinum sit et dicatur glacies si totum foret congelatum : quapropter inde 'equitur tantum quod vinum liquidum sub vicie sit quidem consccrabile, non vero ipsa superficies congelata.

Ilelicla itaque hac distinctione, multi pfuiiabiliter putant vinum sive snperiiicialitcf sive integre congelatum . esse matenamcon-ecrabilem, tum quia remanet subsuntialiter vinum cujus signum est quod liqir factumretineateumdeincolorem, odorem el saporem, licet non nihil attenuatum ; tum quia rubricæ missalis iubent vinum post consecrationem congelatum liquefiencl deinde sumi ut verum sacramentum. Supponunt ergo vinum congelatum retinere corpus Christi : quod auteni potest retinere, potest recipere, modo sit materia demonstrabilis : quod addo, quia si separetur particula tam minuta ut non foret sensu perceptibilis, in hoc casu equidem retineret corpus aut sanguinem Christi, el tamen non posset primo consecrari ; quia non esset demonstrabilis ad sensum per ly *hoc,* vel *hic.* Nec obstat, inquiunt, aquam congelatam non esse materiam aptam baptismi ; disparitas est enim, materiam proximam baptismi esse ablutionem, quæ fieri non potest aqua congelata : sed eucharistia non consistit in aliqua actione, scilicet prolatione verborum seu manducatione, sed in speciebus permanentibus in ordine ad potationem seu manducationem; vinum autem congelatum est adhuc simpliciter potus et de facili per Kquefactionem proxime potabilis. His non obstantibus, multi negent vinum congelatum esse materiam valide consecrabilem, praesertim quia in eostaiu non est magis per modum potabilis quam vinum pani imbibition, quod dicebamus modo non esse materiam consecrabilcm. Quapropter propraxi, vinum congelatum debet censeri materia dubia, a cujus proinde consecratione omnino est abstinendum sicut el ab omni aliaquæ vel auctoritatum vel rationum oppositarum pondere censetur dubia.

ARTICULUS 11.

Utrum hoc sacramentum debeat confici in azymo?

$ I. — *De antiquitate usus azjmi et fermentati tam in ecclesia Latina quam Græca**

I. Sanctus Thomas in 4. d. 11, q. 2. a 2, qnæstiunc. S, refert Apostolos in primitiva Ecclesia celebrasse in azymo; quem morem, inquit, Romana ecclesia ab Apostolis qui ipsam fundaverunt, accepit, ut Innocentius III de Mysteriis .Missæ hb. -i. cap. 4 in fine, dicit (florebat anno 1216); sed postea , ut dicit Leo papa IX , quem citat Innocentius ibid, ('lorebal autem leo an. 1054), imminente hæresi Ebionilarnin circa annum Christi septuagesimum qui dicebant.simul cum Evangelio legalia observanda , ct hac ratione in azymo con-ecrabanl, sancti Patres, necis consentire viderentur, voluerunt ad tempus instinctu Spi·

ritus sancti ex fermentato confici sacramentum ; postea cessante illa hxresi, ecclesia Romana ad pristinum morem rediit, Ita praecipiente Alexandro I, circa annum Christi centesimum trigesimum primum, ut legitur in ejus vita apud Platinam, item apud Barlaamum llyeraccnsem episcopum, in Epistola ad Græcos, et Radulfum Tungrensem lib. *de Canonum* otaervan/ia, propositione 25. Græci autem servare voluerunt morem ad tempus a Patribus introductum, ulterius addentes non posse confici in azymo. Hucusque S. Doctor paucis additis. Idem referunt Alexander llalensis, S. Bonavenlura, Scotus, Durandus et veteres scholastici.

II. Hanc narrationem ut falsam rejiciunt plerumque recentiores propter silentium veterum. Et quantum ad ecclesiam Grxcarn, contendunt usum fermentati semper in ea viguisse; idque colligunt ex Patribns Graecis qui panem consecrandum vocant *communem et usitatum.* Excipiunt tamen Armenos et Maronitasqui nunc consecrant in azymo. Verum, *dato* quod per panem *communem et usitatum* PatresGræci intellexerint fermb.Jatum, nihil officit veritati narrationis D. Thomæ et veterum scholasli-eorum,siquidem laudati Patres floruerint et locuti fuerinlpostexhortam hxresim Ebionitarum, quo tempore concediturapiid Græcos usque nunc viguisse usum fermentati.

Quantum ad ecclesiam Latinam, Sirmundusin disquisitione de azymo, contendit usum fermentati primis octingentis annis et amplius viguisse in ecclesia non solum Græca sed etiam Latina; azymorum autem usum in ecclesiam Latinam irrepsisse eo tempore quod a Pholiano schismate ad Michaelem Cxrularimn effinxit, id est, ab anno circiter 88G ad annum 1033. Illi subscribit cardinalis Dona lib. 1 Rerum liturgîcarum cap. 25, eum hoc tamen discrimine, quod etiam usum azymi pro istis sæculis admittat. Mabilloniusllenedictiniis, in prx-Talione sxculi tertii Benedictini et in di'-sert, particulari *de Pane eucharistico xzymo et fermentato*, et Christianus Lupus Augustin, torn. '5 Scholiorum in Deciela et Çànonês in dissert, *de siclis S. Leonis* /Λ\ cap. 7 et seq. contendunt* usum azymorum fuisse perpetuum in ecclesia Latina a temporibus Apostolorum. Alii tandem, Inter quos juènin hic dissert. 4, q. 2, $ 5, volunt utrumque panem indiscriminatiin per sex priora sæcuh a Latinis usurpatum fuisse , ct azymum wj'ini sensim sine sensu post octavum sæculuB remansisse.

Varias opiniones indicasse sufficit; earum enim momenta probabilitatis termino* non transcendunt nec aliquid certi statui potest, ut videre est apud HonoratumTournely hic a. 5.

J II.— *Quaestio proposita resolvitor,*

ç. >4, a. 4. o. *Dico* 4° In azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter conficitur : sunt verba concil, Florent, in decreto Unionis. Et *patet,* φιὐ ulrobique remanctsubstantialiter panis triticeus et quidem usualis ; licet enimazyn» cemmuniter non utamur, eo tamen utebantur communiter Judxi durantibus festis paschalibus , coque Christus usus e»l dum instituit sacramentum , *ut probatimus supra.*

Ibid. *Dico.* 2° In azymo vel fermentato sacerdotes ipsum Domini corpus conficere debent, unusquisque justa suæ ecclesiæ, sive Occidentalis sive Orientalis, consuetudinem : sunt iterum verba concilii Florent, loco citato.

Ibid. Unde,sicut peccat presbyter Latinus in ecclesia Latina celebrans de pane fermentato.itapeccaret presbyterGrxcus inecclesia Graecorum celebrans de pane azymo, quasi pervertens ecclesiæ suæ ritum, quem unusquisque servare debet :et hancobligationem na gravem reputant plerumque theologi, ut asserant, neque ob communicandum infirmum, neque ut populus non maneat sine missa in die festo, sed in solo casu integrandi sacrificium , licere hunc ritum pervertere.

Sed quxritur utrum Græcus apud Latinos possit consecrare in azymo , et vice versa Latinus apud Græcos in fermentato?

Respondent plerumque auctores sub distinctione : Si sit ecclesia vel capella destinata Crœcis inter Latinos, ct Latinis inter Græcos, unusquisque .-ervare debet ritum suæ ecclesiæ : ubi autem non est ecclesia aut capella Græcis destinata, potest Graeus vel servare ritum suæ ecclesiæ, vel se conformare ecclesiæ Latinæ ; similiter Latinus in Græcia, juxta illud ex SS. Ambros. et Aug. desumptum ; *Cum fueris Romm, Romano vivito more,* etc. Hæc, inna m , sat communiter auctores.

AllamenPinsV in bulla *Providentia Ilomani pontificis* anno 1366, «absque ulla distinctione -prohibet Græcis celebrare more Latinorum et Latinis more Græcorum. Postquam enim revocavit omnes facultates antea concessas Græcis celebrandi more Latino et Latinis more Græco, subdit : « Qui- • busvis presbyteris tam Græcis quam La- . tinis praecipimus in virtute sanctæ obe- » dientiæ, et sub indignationis nostræ. ac • perpetuæ suspensionis a divinis plenis, • districtius inlnbimns, ne deinceps près- » byteri Græci, præsertim uxorati, Latino • more, et Latini Græco ritu, hujusmodi » licentiarum et facultatum, aut alio quovis ▮ prstextb, missas et alia divina officia cc- ◗ lebrarte vel celebrari facere præsum»nt. « Idfm definit et innovat Benedictus XIV, Conrtitnt. super ritibus Græcorum, § 6. Adde quod hæ consuetudines non tam sint direrSorum locorum particularium quam generales utriusque ecclesiæ, quas ideo unusquisque debet servare quaindiu manet membrum illius; in eaque sententia Gurosesse audivimusa presbytcio Græco. Ulmin tamen istæ constitutio nes sint intelligent® de Græcis non solum iter agentibus apud Latinos, seu Latinis apud Græcos, sed etiam de iis Græcis qui habent fixum domicilium apud Latinos, aut de Latinis apud Græcos ubi nulla ecclesia vel capella ipsis est destinata, mihi dubium est; quia tunc videntur esse membra illius eccle'iæ in qua domicilium fixum habent et illius ritibus adstringi.

ibid — *Dico* S'» Consuetudo ecclesiæ Orientalis celebrantis in fermentato aliquibus rationibus innititur : attamen est rationabilior consuetudo ecclesiæ Occidentalis celebrantis in azymo.

Idib — *Prob. prima pars.* 1° Græci celebrant in fermentato, quia Verbum Patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinae; 2° in detestationem hæresis Nazareorum et Ebionitarum qui legalia Evangclio miscebant; 5° quia fermentum efficit panem sapidiorem , ideoque congruenter designat charitatis fervorem ac •navitatem in hoe «aeramento.

ibid — *Pro. secunda pars.* Latini celebrant in azymo : 1° proter institutionem Christi qm hoc shcrainentum instituit prima (lie azv mm uni, ut dictum est, qua dic nih:l fermentatum in domibus Judæorum esse debebat. —Ibid — 2» quia panis ed proprie sacramentum corpori-. Christi (quod sine corruptione, conceptum e*t), magis quam divinitatis ipsiti".—Ibid —3°qnial!oc magis competit sinceritati fidelium, quæ requiritur ad usum hujus sacramenti, secundum illud 1 Cor. *6 : Pascha nostrum immolatus est Christus; itaque epulemur in azymis sinceritatis et veritatis.*

Dices 1" Chri-tns consecravit in fermentato; hoc enim sacramentum instituit luna decima tertia excunte , cum nondum erat usus azymorum apud Judæo«. Ergo.

ft. N.ant. et ejus probationem, ut patet ex diss. præced. a. 5. *Sed et dato gratis* Christum anticipasse diem lege statutum pro cœna paschali, nihil obtinerent Græci ; indubium est enim quod in hachypothesi etiam anticipasset usum azymorum, sine quibus non poterat manducari agnus paschalis. Nec dici potest ipsum po-t esum agni paschalis cum azymo resumpsisse fermentatum; id enim gratis dicitur, neque est consentaneum moribus Jud eorum, qui, post esum agni paschalis, septem dies continuos in azymo peragebant. Tandem, quamvis concederetur Græcis Christum consecrasse in fermentato, male inde inferrent non esse licitum consecrare in azymo : sicut si Christus consecrassct in vino rubro, male inferretur non esse licitum consecrare in vino albo; quia sicut vinum, sive rubrum sive album , est sub-tanti.dit r vinum , ita panis, sive fermentatus sive azymos, est substantialiter panis.

Inst. Panis azymus non est verus panis : ergo. *Prob. ant.* Panis significat pastam igne decoctam et fermento elevatam; vox enim Græca quæ significat panem, derivatur ab altera voce Græca quæ significat attollere et elevare. Ergo.

ft. IV. ant. Ad prob. IV. ant. Ad probat. IV. conseq. Aliud enim e-t id a quo nomen imponitur, aliud id ad quod significandum imponitur, Quamvis ergo vox Græca originem ducat ab altera voce elevationem significante, non sequitur quod tantum significet pastam fermento elevatam , sed significat indiscriminatiin apud ip<os Græcos el azymum et fermentatum : unde Exod. 12, ubi dicitur *: Comedetis azymos panes,* habetur <^r«c;et Lucas24, i efert Christum comesturum cum Discipulis hi Emmaàs, accepisse </*r»rvid est, panem.

qui erat certo azymus, quippe qui tunc solus reperiebatur apud Judæos, (forantibus adhuc diebua azymorum.

Dices 2° legalia non sunt observanda •'■nipore gratiæ : atqui uti azymis fuit uuædam cœremonia legalis : ergo,

Ibid, nd 2. — *D. D. min.* Uti azymis in esu agni paschalis fuit legalis cæremonia, *C.* in consecratione eucharistiæ, TV. Conficientes igitur eucharistiam in azymo non intenduntcæremonias legis observare, sed conformare se institutioni Christi, et ideo non judaizant : alioquin etiam celebrantes in fermentato judaizarent, quia Judæi panes primitiarum fermentatos offerebant.

ARTICULUS 111.

Utrum aqua sil vino miscenda ? Quojure el in qua quantitate?

Armeni septimo saeculo, Aquariis c regione oppositi, vinum purum absque aqua consecrabant ; hunc errorem Lutherani sequentibus temporibus amplexi sunt ; item et Calvinistæ mero vino utuntur in cœna. utrique sugillantes praxim contrariam ecclesiæ Romans ut infundatam, non quod absolute eam damnent, sed quod hanc mixtionem ut rem adiaphoram reputent.

ç. 74. a. 7. o —*Dico* 1°. Congruit ut sacramentum eiîcharistiæ conficiatur in vino aqua permixto.

Ibid — *Prob.* 1° ratione institutionis. Probabiliter enim creditur quod Dominus hoc sacramentum instituerit in vino aqua permixto, secundum morem illius terræ : unde et Prov. 9 dicitur : *Dibite vinum quod miscui vobis.* Idque tradunt sanctus Jacobus in sua lilurgia, Basilius in sua, Alexander I, cap. *In Sacramentorum,* de Conscc. dist. 2; Julius I, ibid. cap. *Cum omnes;* Ircnæus 1. 4. c. 57 ; S. Cyprianus Epist. 65; S. Aug. lib. 4 de Doct. Christiana cap. 21. -» Quia hoc convenit repraesentationi Dominicae passionis. Unde dicit Alexander 1, Epist. ad omnes fideles tom. 1 Concil. « Non debet in calice Domini, aut vi- » num solum, aut aqua sola offerri, sed “utrumque permixtum ; quia utrumque ex • latere eju- m passione sua profluxis-e le- • gilur. » 5° Quia hoc conver.it ad significandum effectum hujus sacramenti, qui est unio populi chrisliani ad Christum; per I aquam enim intelligitur in S. Scriptura pr. pulus, til Apocal. 17 constat. Has 1res duloris Angelici congruentias confirmavit t; suas fecit concil. Trid. se_s. 22, cap. 7.

Confirmatur hæc ecclesiæ Romana*privis Patrum tradi'ione. Justinus Martyr ·■eundosæculo in 2 Apol. dicit fideles solitu- *(uisse participare de pane eucharistia d vino et aqua.* S. Chrysost. in lilurgia d? Diacono, dicit : « Deinde facit commixtn·■nem, in calicem mittens vinum et aquam, «etc. » S. Cyprianus inEpist. adCæciliii: dc sacramento Domini calicis, super illud Proverb. 9. *Dibite vinum quod miscui vobis,* dicit : « Vinum mixtum declarat; » id est, calicem Domini aqua et vino m>v »» tum prophetica voce denuntiat. » Concil. Carthag. cui adfuit S. Aug. can. 22, sichabet : « Ut in sacramento corporis et sanoguinis Domini nihil amplius olPerati.r " quam ipse Dominus tradidit, hoc est, |·· » nis ctvinum aqua mixtum. » S. Ambre·, I. 4, de Sacram, c. 4 ; « Vinum et aqua in » calicem mittitur, sed fit sanguis comecr · » tione verbi cœlcstis. » Hanc autem disciplinam hauserunt Patres ex Apostolis et lacto Christi qui eo ritu consecravit, ut diximus.

Ibid. α. 7. o. — *Dico* 2°. Permixtio aquae non est de necessitate hujus sacramenti, neque dc jure divino, sed tantum ecclesiastico. Ita communiter cum Auctor·*,

Prob. prima pars. Materia calicis suffi- cienter salvatur in solo vino, *quod patet,* tum quia Christus in institutione hujuso cramenli solum vinum designavit, Mattii. 26 dicens ; *Non bibam amodo de hocgc· nimine vitis;* tum quia concilia assignando materiam hujus sacramenti aliter loquuntur de vino, aliter de aqua : sic [inrentinum non dicit vinum ct aquatu,aul mixtum ex vino et aqua esse materiam eucharistiæ, sed dicit *materiam calicis* c.« *vinum de rite, cui modicissima aquo misceri debet ;* tum quia Catechismus Humanus, postquam docuit hanc mixtionini non posse prætermilli sine peccato mortali, addit : *Si aqua desit, per/icitur Sacra· mentum.* Unde rubrica: missalis lit. dc Defectu vini, prohibent infundi aquam pod consecrationem, quando ante omissa est. Si aut m esset de necessitate sacramenti, foret apponenda et consecranda , sicut vinum loret apponendum et consecrandun.

ÛMMdos post verba consecrationis deprc-
henderet vinum non fuisse positum, sed
I aquam.

I Ibid. — *Confirmatur.* Aqua non signi-
I fiwtneque corpus, neque sanguinem Chris-
! ti, quæ sunt huic sacramento essentialia ;
l »ed effectum tantum in suscipiente, nempe
unionem ejus cum Christo : atqui susceptio
seu usus non est essentiale huic sacramento:
ergo.

Prob. secunda ct tertia pars. 1° Neque
in S. Scriptura neque in Patribus legitur
divinum praeceptum de miscenda vino
aqua. 2° Concilia cum ea de mixtione men-
tionem faciunt, praecepti tantum ecclesias-
tici meminerunt. « Monet sancta svnodus,
• inquit Trid. sess. 22. c. 7, præcepliim i
» esse ab Ecclesia sacerdotibus, ut aquam
• vino in calice offerendo miscerent : »
porro si Christi fuisset præceptum, non ta-
cuisset concilium. Nec obstat quod quan-
doque a Patribus dicatur divinum manda-
tum; non enim intelligitur de mandato
stricte divino, sed late pro facto Christi ex
quo tanquam ab exemplari Ecclesia mola
est iit idem praeciperet.

Dicesconlra primam partem. Christus
consecravit in vino mixto aa'ta : ergo hæc
mixtio est de necessitate sacramenti, aut
saltem de jure divino.

/?. N. conseq. Quia non omne quod
Christus fecit faciendum est, sed quod fa-
ciendum præcepit : consecravit in azymo,
consecravit cœna peracta . neutrum tamen
e?t vel de necessitate sacramenti, vel de
jure divino : unde cum dixit : *Hoc facile
in meam commemorationem,* essentialia
sacramento et sacrificio præcepit, non ac-
cidentalia.

Inst. S. Cyprianus loquens de mixtione
aqua· cum vino in Epistola citata ad Cæci-
lium, dicit: «Nam si in sacrificio quod
• Christus est, non nisi Christus sequendus
I est, utique id nos obaudire et facere opor-
› tot quod Chnstus fecit ct quod faciendum
» præcepit. » Ergo.

B. quod licet S. Cyprianus eain Epistola
panloante præfalamsententiam de mixtione
aquæ cum vino agat, hæc tamen quæ op-
ponuntur ver ha non ad mixtionem referun-
tur, sed ad vinum solum, quod quidam
sacerdote* alioquin catholici in sacrificiis
matutinis non offerebant, metuentes ne
odore vim Christiani deprehenderentur ab
infidelibus , uti jam diximus, contra quos
late disputat S. Cyprianus in laudata Episto-
la. Ista interpretatio patet ex verbis imme-
diate præcedentibus : hæc sunt : ‹· Non est
»ergo, frater charissime, quod aliquis
» existimet sequendam esse consuetudi
» nem, si qui in præien.'um ki calice Do
›» minico aquam solam offerendam puta
» verunt : quærendum est enim ipsi querr
» sint secuti · nam si in sacrificio, etc. ▮
ut supra.

Depones. Cyprianus affirmat aquam pari
ratione necessariam esse sacramento huic
qua vinum ; sic enim habet loco jam citato :
« Sic autem in sanctificando calice Domini
» offerri aqua sola non potest, quomodo
• nec vinum solum potest. ›» Item docet
commixtionem aquæcum vino eo modo re-
quiri ad eucharistiam, quo commixtio
aquæ cum farina ad conficiendum panem.
» Si vero calix Domini, inquit, non est
» aqua sola aut vinum solum nisi u'.rum-
▮ (pie sibi misceatur, quomodo nec corpu*
» Domini potest esse farina sola aut aqua
» sola nisi utrumque adunatum fuerit et
» copulatum et panis unius compage soli-
▮ datum. » Ergo.

Ibid, ad 1. — *Despondet.* S. Thoma*
hanc paritatem cxS. Cypriano valere quoad
necessitatem quidem , sed non quoad ne-
cessitatis modum; ita ut utrumque sit ne-
cesse, sed unum necessitate praecepti, aliud
necessitate sacramenti.

Despondent alii, secundum S. Cypria-
num, aquam cum vino mixtam esse neces-
sariam , non ad validitatem sacramenti, sed
ad significationem mysterii, nempe unioni*
cum Christo : quod patet ex his verbis ibid.
« Nam si vinum, inquit, quis offert, san-
» guis Christi incipit esse sine nobis; si
» vero aqua sit sola, plebs incipit esse sine
» Christo. Quando autem utrumque misce-
» tur ct adunationc confusa sibi utrumque
» copulatur, tunc sacramentum spirituale
» et ccele*te perficitur; · id e*t significa-
tio ct oblatio duplicis corporis Christi, na-
turalis scilicet et mystici.

Q. 47. n. 8. o. — *Dico. V* Aqua modi-
cissima vino consecrando miscenda est. Ita
concilium florent. in instructione Arme-
norum, his verbi* : « Vino ante consecra-
› tioncin aqua modicissima admisceri so-
• let. »

Halio etiam suffragatur : uim quia s.

multum aquæ admisceretur, periculum esset ne vinum corrnmperetm*, -maxime si sit debile; tnm etiam quia aqua, ut supra diximus, populum fidelem exhibet, vinum autem ip-um Christum : decet vero ut ipse Christus caput expressius repræsentetur quam populus.

Dices. Concilium Jburiense, sæculo nono, præcipit ut sint du® partes vini, tertia aquæ. Ergo.

/?. concilium non praecipere ut tertia pars calicis aqua necessario constet, sed ut non excedat.

Dices iterum. Probabile est Christum majori quantitate aquævinum temperasse, tum sobrietatis ergo, tum ratione consuetudinis in illa regione. Ergo

Π. id esse verum de calice potando in cœna usuali, non eucharistica.

Dico. 5'dloc præceptum obligat sub peccato mortali ; quia licet videatur res levis, secundum se tamen gravem habetsignificationem : unde cap. *Litteras*, de Miss, celebrat. omittens voluntariehancmixtionem, decernitur privandus officio et beneficio.

Ibid, adj Porro hæc mixtio debet fieri circa celebrationem sacramenti, nec sufficeret si fieret, v. g. in dolio, quia sic non sufficeret ad significationem mysterii.

Observanda est hic singularis Graecorum praxis, qui, teste liturgia S. ChrysOst. inscripta, et Balsamone in resp. 18 ad quæsita Marci patriarchae Alexandrini, immediate ante communionem infundunt aquam fervidam calici consecrato, qua volunt significari divinitatem non abscessisse a corrore Christi mortuo, dum ex eo fluxerunt aanguis ct aqua. Hanc disciplinam absque censura toleravit Eugenius IV in concilio Florent.

ÎW

ARTICULUS IV.

Utrum aqua calici infusa immediate convertatur in sanguinem Christi ?

Labente sæculo duodecimo , magna animorum contentione disputatum fuit utrum aqua calici infula converteretur in sanguinem. Gaufrëdus. S. Bernardi monachus, hac dé quaestione fuse scripsit ad episcopum cardinalem Albancn«cm. Quid cardinalis ip<i responderit, hucusque latet.Sed cardinalis Baronius ad annum 1188 , dicit nihil -- aliud rescribere potuisse, quam quod » crediditctcustodivitsemperS. R. ecclesia » nimirum aquam simul et vinum IniH. » substantiari in sanguinem Christi. ·

Id tamen non videtur de fide, siquidm Innocentius 111, cap. *Cum Martha,*·. Celebrat. Missarum, rescribens sæculodecimo tertio ad archicpiscopum lugfliiMsem, recensettres opiniones, quarum prini I dicebat aquam converti in aquam quæ IJini ex latere Christi, secunda, eam convertie sanguinem; tertia, eam remanere aqun circumfusam accidentibus vini : et li··; secundam ut probabiliorem eligat, âlia-Φmen non damnat, sed recenset ut calliocas. Similiter S. Th. hic a. 8. o, ex eo It: Innocentio ; nec ab illo pontifice aillm usque tempora ulla apparet hac de re &·clesiæ definitio.

Verum et si id non videatur absolute dfide, attamen ut omnino certum tenente est ; tum quia SS. Patres , Ambros. I. Sacram, c. 4 ; Cyprianus ïpist. 65, Hieron. in cap. 14 Marci ; Paschasius lib. de Corp. et sang. Christi ; Ilildebertus , Algertb.S. Thomas et omnes fere scholastici qui p>: ælatem S. Doctoris scripsenmt, sic consuerunt; tum quia opposita sententia, te-te Ganfredo jam laudato , nullo fundamenti) nititur ; tum tandem quia particula demonstrativa in forma, demonstrat totum quoi ex præcepto est in calice.

Sed quæstio celebris est, utrum aqua immediate convertatur in sanguinem, an prim convertenda sit in vinum ? i ' I

q . 74 a 8. o. — *Dico.* Probabilius est aquam non verti in sanguinem Christi, nisi prius conversa sit in vinum- I

Prob. 1° auctoritate concilii Trid. Catecliismi Romani, Pontificalis Romani ct Innocentiilll.

Concilium Trid. sess. 15, can. 2 , dicit *n* converti panem in corpus et vinum in » sanguinem, manentibus duntaxat specie» bus panis et vini ; » atqui si aqua immediate verteretur in sanguinem, manerent etiam species aquæ. ergo. Quod huic argumento respondent adversarii,diluetur infra.

Calhechismus Romanus cap. 16, dicit quod, « ecclesiasticorum scriptorum sen- ›· tenlia etjudicio, aqua illa in vinum con- I ·› vertatur.* **

Pontificale Romanum p. 1, tract. 10, cap 12, dicit ·. « Aqua quæ in calice vino ad- ” miscetur,debet es«o in modica quantitate, J » quia eam in vinum converti oportet.

Innocentius III, cap. *Cum Marthœ*, l. 5 Decretal, tit. 41, dicit : « Quæsivisti . utrum aqua cum vino in sanguinem con- t vertatur : super hoc autem opiniones a apud scholasticos variantur ; aliquibus » eliin videtur quod cum de latere Christi › duo præcipua fluxerint sacramenta , re- a demptionis in sanguine, ac regeneratio- «nisin aqua, in illa duo, vinum et aqua, a quæ commiscentur in calice, divina vir- » lute mutentur, ut in hoc sacramento a plene sit veritas et figura. Alii vero tenent » quod aqua cum vino transsubstantietur • in sanguinem , cum in vinum transeat a mixta vino; licet physici contrarium as- » sererent, qui aquam a vino perarlifieium a posse asserunt separari. Præterea potest xriici quod aqua non transit in sanguinem, a sed remanet prioris \ ini accidentibus cir- a cumiusa, ita quod vini saporem induit.... •Verum inter opiniones praedictas, illa « probabilior judicatur quæ asserit aquam a cum vino in sanguinem transmutari.» Dic porro opinio est secunda quam retulit, quæ asserit aquam prius in vinum converti. Et quod hanc secundam opinionem non solum quoad conversionem aquæ in sanguinem, sed étiam qiYoad conversionem aquæ in vinum etiam approbet pontifex, *palet ex* libris *)e altaris mysterio* cap. 5, ubi ait : « Quis ambigat aquam in vinum » transire, cum rnulto vino modicum aquæ » infunditur? » Sic etiam intellexit hunc pontificem S.Th. hic a. 8. o ,ubi ait : « Ideo • sicut ipse (Innocentius) dicit, aliorum » opinio probabilior est, qui dicunt aquam • converti in vinum et vinum in sangui- » nem. »

Confirmatur. Nulla alia ratio assignari potest cur Ecclesia in concil. Florent, infra citando tanta attentione curavit, ut modicissima aqua vino misceretur, in hoc corrigens concilium Tiburiense, nisi quia existimabat aquam prius in vinum esse convertendam , ut posset converti in sanguinem. Ergo.

Respondent quidam concilium id praecepisse, 1° ad significationem mysticam, seu quia,ut loquitur concil. Tibur. *Major est majestas Christi,* significata per vinum, *quam fragilitas populi,* significata per aquam; 2° ne solvantur species vini plerumque debilis. *Sed contra,* utrique huic rationi satisfiet, si non modicissima, "cd modica aqua misceatur ; et tamen non dixit concili modica, sed modicissima aqua.

Prob. 2» *ratione.* Illud solum immediate convertitur in sanguinem Christi, quod est materia consecrationis calicis, siquidem assumatur materia ut consecratione fiat illa transsnbstantiatio î atqui solum vinum est materia consecrationis calicis : ergo. *Min. constat, 1°* ex perpetua traditione, sic enim semper hucusque creditum est ; 2° ex concilio Florent, quod in decreto Unionis dicit materiam calicis esse « vinum de vite * cui aqua modicissima ante consecratio- » nem admisceri debet :» aperte ostendens hoc loquendi modo solum vinum esse materiam calicis , aquam autem solum pertinere ad aliquam cæremoniam; alias dixisset materiam esse vinum et aquam, sicut dixit in confirmatione materiam esse oleum et balsamum, non oleum coi admisceri debet balsamum ; 5° evertendo fundamentum adversariorum : aqua etiam ut conjuncta vino, non est materia consecrationis : ergo solum vinum. *Prob. ant.* Materia consecrationisest ex institutione Christi: atqui aqua jungitur vino non ex institutione Christi, sed ex præcepto Ecclesiæ tantum , ut dictum est et fatemur adversarii · ergo. '

Respondent 1° distinguendo duplicem materiam, liberam ct necessariam ; aquam dicunt esse materiam liberam, vinum necessariam : sicut, inquiunt t in sacramento pœnitcntiæ peccata venialia >unt materia libera, mortalia autem necessaria.

Sed contra. 1° llæc duplex materia in eucharistia, una libera, altera necessaria, commentum est hucusque in Ecclesia inauditum. 2° Pari ratione posset dici salem aqua mixtum esse materiam liberam baptismi. 5° Eatenus dicuntur peccata venialia materia libera pœnitcntiæ, quia ea confitendi nullum est præccptum-, sed tamen sunt vera materia, ita ut ca sola possint esse materia; imosupposlto quod «piis vellet confiteri, nec haberet nisi venialia, ea jam fierent materia necessaria, quæ omnia nullo modo diei possunt de aqua respectu .eucharistiae. Tandem quæcuinque materia consecrationis est ex institutione Christi ; aqua autem miscenda vino non est ex institutione Christi.

Respondent 2° materiam calicis esse id

quod venit simpliciter nomine vini : tale autem est vinum modica aqua temperatum, etiamsi aqua non transierit in vinum:cum enim omnibus vini accidentibus sit circumfusa, moraliter et usu communi dicitur vinum. Unde, quando Patres et concilia dicunt vinum esse materiam calicis, non excludunt vinum modica aqua dilutum, sed illud solum quod non participat, nec nomen, nec rationem vini usualis. Similiter, dum concil. Trid. dicit supra, remanere tantum species panis ct vini, nomine specierum vini comprehendit etiam species aquae, ita speciebus vini permixtas, ut ab illis non distinguantur.

Sed contra. 1° Quando Patres et concilia explicant materiam sacramentorum , v. g. quod aqua sit materia baptismi, oleum extremæ-unciionis, loquuntur in toto rigore; alias nihil certi haberemus in hac re maximi momenti : ergo dum dicunt vinum esse materiam calicis, de vino in tota proprietate physica intelligendi sunt, et non de vino secundum moralem ct cxlrmsecam denominationem. 2° Vinum gutta aquæ rosacea· dilutum verit moraliter nomine vini, et tamen non convertitur ista gutta in sanguinem , nisi prius fuerit conversa in vinum. 5° Hæc responsio non salvat materiam calicis esse cx sola institutione Christi; dicere enim Christum instituisse ut id quod Ecclesia misceret foret materia, fingere est; et insuper pari ratione poteri dici salem aquæ permixtum ex institutione Ecclesiæ, esse materiam baptismi.

Prob. 5° *ab inconvenienti.* In casu quo species aquae consecrate separarentur a speciebus vini, vel arte, sicut fieri posse contendunt adversarii, vel naturaliter, puta, si corrumperentur et acescerent species vini, etiion aquæ, sanguis Christi remaneretsub speciebus aquæ, vel non : neutrum dici potest. Λοη *primum* , ut tenent Coninck et Juenin.10 Quia alia; aqua sola posset etiam consecrari ; non enim est ratio cur non posset sanguis sub illis speciebus poni, sub quibus conservari potest. 2° Id contrariatur tum concil. Trid. decernenti sess. 15, cap. 5, sub speciebus vini (omissa omnino aqua) sanguinem contineri; tum communi sensui; neino est enim qui credat sanguinem Christi sub solis aquæ speciebus contineri ibique adorandum e-se.xVo» seciinduni, ut volunt alii.10 Quia si sub illisspeciebus separatis non maneat sanguis Cliri<!i, ergo antea non erat; taindiu enim manti sanguis Christi, quanidiu durantincornip. te species quarum substantia in Christi substantiam conversa est. 2° Si non mam sanguis Christi sub illis speciebus aquæ«. paratis, ergo manent illæ extra sacramentum absque ullo prorsus subjecto; qu&i inauditum est, nec citra novum miraculum fieri potest : assignetur ergo, quo pacto, quove novo miraculo, nova altera substantia ibi reproducatur; non enim illa sola separatio est productiva novæ substantis.

Quidam conclusionem confirmant ex nostra ct quorumdam aliorum praxi, juxta quam aqua calici infunditur antequam missa inchoetur, ea ut videtur ratione, n: certius vertatur in vinum. Verum hanc praxim ea ratione niti non constat; et quidam etiam cx nostris negant, voluntqiie hanc praxim ortum habere ex antiquis liturgiis, quibus præscribiturul omniaad sacrificium pertinentia ante missam præparentur. Sic Græci, qui, juxta SS. Basilii et Chry-o-t. liturgies, offerenda præparant, aquam calici infundunt.

Soliuntur objectiones.

Obj. 1° SS. Patres eodem prorsus modo loquuntur de aquæ ac vini consecrationi·et transsubstantiatione, adeoque supponunt aquam non minus quam vinum immediate transsiibstanliari, licet id non explicem in terminis. SicS. Damascenus I. 4 de Eide: « Non potest panem suum ipsius corpus fi-«ccre, et vinum ct aquam sanguinem? · S. Ambros. 1.4de Sacram, c. 4 : « Vimini «cum aqua in calicem missum iit saugtlis » consecratione. » Et infra : « Ante verba » Christi calix est vini et aquæ plenus; ubi «verba Christi operata fuerint, ibi sangui·«efficitur. » Paschas. Corb. 1. 1 de Corp, et Sang. Dom. c. 1, in torn. 6 Bibli. Patrum : • Aqua consecratur, non quod aqua per-» maneat, sed quod convertatur in sangui-nem. » Just. mart. Apolog. 2 pro Christianis : « Ii qui apud nos diaconi dicuntur, « dant unicuique eorum qui adsunt, pcrci-piendum panem, vinum et aquam, qti® cum gratiarum actione consecrata Mini.»

/?. SS. Patres intelligendos esse de conversione mediata aquæ in sanguinem, ita ut per ampliationem nomment aquam i<| quod immediate ante erat aqua. Nec op-

poni potest hanc nostram interpretationem contortam, siquidem similes locutiones passim usurpentur inter homines ct in scripturis sacris. Sic communiter dicimus • alimentum, puta, panem et vinum , con» verti in substantiam aliti; » lie t tunc sit 'inplius pani' aut vinum , sed prius debeat converti in chylum , deinde in sanguinem. SicExod.7 dicitur : *Devoravit virga Aaron virgas eorum,* quod intelligendum t'4 de virga conversa in colubrum. Sic .loan. 2 architriclinus aquam jam factam unum, *appellat aquam.* Item dicitur: *arci vident,* id est, ii qui fuerunt cæci. Nec valet, si opponas non posse proprie dici triticum verti in corpus Christi. Disparitas est enim , quod triticum non ponatur in altari sicut aqua in calice : unde etiam aqua infusa vino in dolio, non dicitur converti in sanguinem Christi.

Repones. Eodi m prorsus modo SS. Patres loquuntur de conversione vini et aquæ : atqui vinum immediate convertitur in sanguinem : ergo et aqua.

RD. maj Eodem modo loquuntur de conversione vini et aquæ, quoad ipsam conversionem præcise, *C.* quoad modum conversionis, 2V. Utcumque ergo convertitur, cl in hoc est paritas ; sed vinum immediate, aqua mediate. Id porro non explicuerunt Patres, quia ab hac questione scholastica abstraxerunt.

Obj. 2° Christus totum quod erat in calice convertit in suum sanguinem ; id enim omnino exigit veritas formæ : atqui in hoc toto continebatur vinum el aqua in propria natura : ergo. *Prob. min.* Non est dubium quin Christus, juxta regionis calidæ consuetudinem , aquam in magna salis copia admiscuerit : atqui aqua copiose admixta in vinum converti non potuit ob temporis brevitatem : ergo.

R. 1° jV. *min. Ad probat. N. maj.* Licet enim Christus miscuerit aquam vino, secutus in hoc morem Palæstinormn ; quia tamen in præsenti casu aliud quam ipsi intendebat, scilie.i t sacram significationem, tantum aquæ adhibuit quam, ut rerum naturalium perfectissimus comprehensor, novit vi et efficacia polentis ct generosi vini illius calidæ regionis facile et brevi tempore iu ipsum vinum esse transmutandam : unde lotum quod erat in calice, vocavit *genimen vitis*, Mallh. 2G.

2° *Data maj.* /V. *suppositum min.* nempe tam breve tempus intercessisse inter mixtionem et consecrationem calicis. 1· Quia, ut constat ex eau. missæ et ex Evangelistis, Christus postquam accepit calicem ante ejus consecrationem, Patri gratias egit ac calici benedixit, quæ licet paucis verbis recitentur ab Evangelistis , non e4 tamen dubium quii» Christus pluribus verbis, aut prolixiori oratione mentali usus fuerit. 2" Quia licet panem consecraverit *cœnantibus discipulis,* Maith. 2G, calicem tamen consecrav it *postquam caenavil,* I.uc. 22. Unde intercessit sufficiens mora ad mixtionem.

Obj. 5° Concilium Tibnricnse, can. i'J, permittit tertiam pariem calicis esse aquam. Item rubrics missalis Ilomani proscribunt ut, si sacerdos immediate ante consecrationem recordetur se non apposuisse aquam, tunc illam infundat; et quod si in ipsa sumptione calicis advertat non fui<se vinum sed aquam, tunc infundat vinum ct aquam, moxque facta oblatione consecret: atqui iu istis casibus non videtur aqua prius posse converti in vinum : ergo.

Jl. ad primum, concilium Tiburiense fuisse provinciale, neque a Sede apostolica approbatum , neque quoad hoc usu receptum , imo reprobatum ct reformatum per Florentinum.

Ad secundum el tertium, Jl. quod , si in illis casibus aqua inodicissima adhibeatur, ut præscribil Florentinum, facile possit brevissimo illo tempore transmutari in vinum. Quod si non transmutetur, manet aqua, nec convertitur in sanguinem.

Inferes. Ergo in hoc ultimo casu non verilieatur forma quæ significat lotum contentum iu calice, et populi exponuntur periculo idololatria:, nempe adorandi aquam.

Jl. iV. *ulramque illationem ;t\uÏA* forma calicis non significat lotum simpliciter quod est in calice, sed totum consecrabile. Similiter adoratio populi, cum fide dirigatur, fertur solum ad sanguinem Christi · sit enim, v. g. crinis seu palea in calice, neque crinis aut palea consecraretur, neque ideo populus adorans calicem idololatriam committeret. Idem est si in hostia esset vel palea, vel granum hordeaceum, vel crinis aut quid simile.

Inst. Ideo S. Th. rejicit opinionem ab Innoceutio 111 relatam, quæ dicebat aquam

infiisam calici **remanere** aquam et non converti in sanguinem Christi, quia sic *non totum adoraretur veneratione latria?:* atqui juxta solutionem datam, idem inconveniens incurrimus : ergo.

It. Λ. *min.* Inconveniens enim quod opponit S. Thomas, non in hoc précise situm est, quod tolum non esset adorandum latria et sic esset periculum idololatrial, sed in hoc quod Ecclesia praeciperet infundi vino aquam nunquam in sanguinem Christi convertendam, et tamen indirecte tolum quod est in calice proponeret adorandum; quod est revera inconveniens. Sed si fortuito contingat quod remaneat aqua non conversa in vinum , nec consequenter in sanguinem, tunc totum quod est in calice proponitur adorandum, non ex intentione Ecclesiæ, quæ maxime sollicita est ut modicissima aqua apponatur qux facile transeat in vinum et vinum in sanguinem, sed per accidens, sicut si levis palea vel pulvis caderet in calicem, aut sacerdos ex malitia consecraret tantum medietatem Iıo-liæ, ct tamen totum adorandum proponeret : in quo casu cum adoratio fidelium, quæ fide dirigitur, ferretur in solum corpus, vel solum sanguinem Christi, non esset par inconveniens; quæ enim sunt per accidens non cadunt sub regulas artis.

Inferes. Saltem in hoc casu sacerdos qui bibisset aquam, nun foret jejunus, sicque non posset secundo consecrare, puta , in Nativitate Christi.

A. sacerdotem fore in hoc casu jejunum, si non jejunio naturali, saltem canonico ; id est, Ecclesia reputat ipsum jejunum , quia non prohibet eum in hoc casu con-errare secundo ; sicut pariter reputatur jejunus si sumat hostiam cui esset inserta levis palea , vel crinis, vel adhærercî particula farinæ alteriusve materiæ. An autem etiam foret jejunus, si cum sanguine sumeret muscam , possetque secundo consecrare? *Negant* quidam propter gravitatem materiæ sacramento omnino extraneæ ; *affirmant* alii propter paritatem cum palea aliave materia hostix inserta, de quo infra.

Obj. 4“ Si aqua non convertatur in sanguinem nisi prius sit conversa in vmum , magis certum pendet a minus certo : atqui id admitti non potest in bono discursu : ei gu *Prob. maj.* Certius est tolum quod continetur in calice post consecratiomm converti in sanguinem Christi,quamaqimt prius converti in vinum ; primum eiiimi·· serunt omnes Patres el theologi ; secundum a pluribus negatur. Ergo.

II. D. maj. Si, etc.,magisceiium.qood est tale vi illationis, pendet a minus certo, yV. si, etc. magis ççrtum, quod non est tale vi illationis , sed aliunde , pendet a minui certo, *C. el distin. min. ad sensum maj. N.conseq.* Nihil obstat ergo in bono di> cur.su *consequens* esse certius *antecedenti,* non quidem vi illationis et quatenus ab illo pendet, sed aliunde, puta? quia vel est de fide, vel communiter rçpeptum in Ecclesia, ut contingit in proposito. Sic, v. g. quod *Christus existât sine subsistentia creata,* pepdet in sua veritate ab isto principio, quod *subsistentia crjala realiter distinguatur a natura·,* ct tamen primum est certius secundo , non quidem vi illationis præcise et quia ab illo dependet, sed aliunde, nempe quia est de fide.

Obj. 8° Aqua non potest converti naturaliter in vinum : ergo. *Prob.* ant. 1° Non potest explicari quomodo fiat ista conversio.2’Earn ut possibilem negant antiqui naturalistæct omnes tmn medici, tum chimici. 3° Vinum est opus facultatis vitalis animæ vilis : ergo non videtur magis posse produci extra uvas quam sanguis extra venas. 4° Aqua mixta vino ab ea separari potest etiam post longum tempus per immissionem medullæ junci aut spongiam oleo infusam , ut experientia constat. 5° Si aqua in vinum verteretur, vinum mixtione aquæ fieret fortius, sicut ignis fit vegetior quando materia combu-libilis in eum convertitur : atqui *falsum consequens,* ut experientia constat : ergo.

It. N. ant. Ad primam probationem, It. explicare modum quo conversio aquæ in vinum fiat, proprie perlinere ad physicos: dicimus inierim hanc conversionem posse fieri : 1° per invisionem aquæ in minimas partes, *ut patet ad oculum,* sub quibus remanere non potest forma aquæ. cui proinde succedit forma vini eam dividenti- ct undequaque circumdantis; 2U quatenus vinum agit in aquam per calorem virlualein.

Ad secundam, It. Aristotelem citatum a b. Th. q. 77, a, 8, hanc conversionem agnoscere » cæteris autem et medicis el cln-

micisopponimusAlbertum Magnum, D.Tholiiaiii cum omnibus suis di-cipidjs , Akuscrn, lîmiaventurain, Scutum et pluris alios

Jdlcrliam, H. N. conseq. Ijlura enim (jvæ procqdunt a vivente·, imo et ipsft μ - ıentia, plprumque etiam ex corruptione generantur, ut vermes, mures, ran®, mu— ta·, etc. Nec mirum sj sanguis extra venas non possit in se convertere aquam , cum luuc slatim amittat suam diiiditalcm, ct alias qualitates necessarias ad hanc conversionem.

Ad quartam, 11. quod id quod per artem chiinicam separatur a vino, non sit vera aqua dementaris, sed pars vini subtilior aut debilior quæ ideo dicitur aqueus tumor, quia refert similitudinem aquæ in colore el sapore; *quod pale!,* quia ex vjno un noudiiit admixta aqua, ejusmodi Ijipimr j.ili 'tsiinililer extrahi per artem cbimicam.

.Id quintam , JV. sequelam el paritatem. Disparitas est, quod vis activa ignis, ‘cilicelcalor, sit ejus proprietas naturaliter ctncwssarioab ipso dimanans, per quam ideo facile reparare potest quod ex iresistintia contrarii deperdidit : at vis activa in vino, sicut et in aliis mixtis, non est proprietas necessario ab ipsis diamanaiis, sed sepe absque mixtione el resistentia contrarii deperditur ; ut pqtctin ipso vino, quod, cum non accurate includitur , vim tuam activam deperdit.

Obj. 6°S. Th. in 4, d. 11, art. 4, dicit aquam m eucharistia non esse materiam principalem : ergo censet esse minus principalem; sicu! qui aliquo de professore philosophi® diceret, nonesse professorem principalem , intelligeret esse minus principalem.

/i.S.Thomam his verbis non velle quod aqua sit proprie materia etiam minus principalis, sed quod non sit materia immediate convertenda in sanguinem Christi, sed mediate tantum ; et ideo du it quod non iit materia principalis respective ad ᴠ inum quod immediate convertitur. Vel, ut interintatur Sylvius, S. Doctor non intelligit Eiateriam principalem respective ad minus principalem, sed respective ad eam quæ i?! ex institutione Christi; sicut ibid, qute- ♦iiunc. 5, dicit aquam in bapiismo esse materiam principalem, non quod sil alia minus principalis, sed quia ea sola est inslitula a Christo. Neque de mente D. Thom® fas est dubitare, cum non solum hic a· S. o, sed etiam loc. (it. quæstiunc. 1 , diserte dicat quod aqua non sit materia hujus sacramenti, */id probationem* autem juxta interpretationem Svlvii, */l.* cum ip-o,quod quidem, si quis de eo qui est prolç—or philosophi® diçeret quod non sit principalis profes-or, intelligerelur ‹juo‹l esset min is principalis; sed si id diceret de eo qui non est professor, non inlelligqretur quod esset minus priqcjpalL· · c|aiur enim medium inter principale et minus principale, scilicet quod nullo modo est tale.

Obj» 7“ Si aqua calici permixta prius convertatur in-vinum, nulla fuisset disputatio sæculo duodecimo inter theologos, num convertatur in sanguinem, cum omnes fateantur id tolum quod est vinum verti in sanguinem. Ergo.

11. D. ani. Si aqua calici permixta prius convertatur in vinum , ct id omnes admisissent. nulla fuisset disputatio, *transeat;* si id aliqui negassent,. ut de façto negabant, et quidam nunc negant, À. *ant. ct conseq.*

ARTICULUS V.

Utrum una species possit consecrari sine altera?

In 4· d. i. q. 2. a. i q. i. ad 4. — *L)ico* 1° Una species valide consecratur sine altera.

Palet, quia prolatis his verbis. *Hoc est corpus meum,* slatim adtjst corpus Christi sub specieims panis ; locutio enim est vera, et aliunde ellicit quod significat ; ideoque consecrato pane et non calice, proponitur adorandum corpus Christi.

Dico 2° Jure divino illicitum est consecrare unam speciem sine altera.

Prob. 1° ex prauæplo Christi simul adjunc.ladeclarationeEcclesiæ in concilio Trid. Christus per hæc verba, *Hoc facile* tn *meam commemorationem* , præcepit ut hoc sacramentum mm conficiatur, nisi simul olferatur Deo sacrificium incruentum: atqui stare non potest sacrificium incruentum prout Christus instituit, sine consecratione ulriusque speciei : ergo. *Ulraque pratmissa est probanda. Prob. maj.* ex declaratione Eccje.si® in concilio Trid, sess. 22, cap.lt ubi dicitur, ‹ quod Clins «tus Dominus.corpus.e^ sanguiuçm suum » sub speciebus pani- et Vini obtulit Det)

• Patri, ac sub earumdem rerum symbolis, «Apostolis, quos tunc sacerdotes constl-»tuebat, ut sumerent tradidit, et eisdem » corumque in .sacerdotio successoribus, ut » offerrent præcepit per hæc verba, *Hoc « facile in meam commemorationem;* uti » semper Ecclesia catholica intellexit, » Et can. 2: «Si quis dixerit his verbis, *Hoc « facite in meam commemorationem,* u Christum non instituisse Apostolos sacer- « dotes, aut non ordinasse ut ipsi aljique » sacerdotes offerrent corpus et sanguinem n suum : anathema sit. u Atqui offerre corpus et sanguinem est sacrificium ; est enim oblatio facta in honorem Dei : ergo iisdem verbis quibus Christus præcepit consecrationem, præcepit etiam oblationem sacrificii. *Prob. prima min.* 1° De essentia hujus sacrificii ncruenti est, ut sanguis mystice separetur a corpore, sicut de ratione sacrificii cruenti crucis, cujus est repræsentalio, fuit, ut sanguis realiter separaretur a corpore : atqui hæc separatio mystica fieri non potest nisi quatenus, vi verborum, corpus tantum ponitur sub specie panis, et sanguis tantum sub specie vini; si enim solus panis consecraretur, sanguis esset cum corpori, per concomitantiam, et sic nulla fieret separatio : ergo. *Prob.* 2'· *eadem prima min.* Hoc sacrificium incruentum est secundum ordinem Melcbisedech, juxta Apost. Heb. 6, etconcil. Trid. loco citato : atqui Melchi-edech obtulit panem et vinum : ergo.

Prob. 2· Sacramentum eucharistiæ est institutum per modum convivii spiritualis: atqui ad convivium requiritur necessario cibus et polus : ergo. Neque obstat quod una species possit sumi sine altera, quia essentia hujus sacramenti non consistit in usu sumentium, sed in consecratione totius materis. Unde *patet* quod eucharistia, tam in ratione sacramenti quam sacrificii, ex sua institutione et præcepto Christi, requirat utriusque inateriæ consecrationem.

Dico 5° Summus pontifex dispensare non potest, ut in aliquo casu sacerdos licite consecret unam tantum speciem.

Sequitur ex præcedenli; quia pontifex, utpote inferior, non potest dispensare in præcepto Christisuperioris,maxime quando prxeeptum illud est absolute et simpliciter a Deo, nec dependet a facto humano, *ut dxcam* in *sol. obj.* idque adhuc magis si pertineat ad integritatem sacramenti, prz consecratio utriusque speciei pertinet ‹ integritatem eucharistiæ, quæ institutae per modum convivii spiritualis, ut dic! est. Unde concil. Trid. sess. 21, c.2J clarat equidem esse in Ecclesia potestaU ut in sacramentorum dispensatione sU!› ret, vel mutaret quæ suscipientium utili seu sacramentorum venerationi, pro : rum, temporum eî locorum varietate,m gis expediret, *salva tamen eorum», stantia.* Ad substantiam autem convivii' sacrificii passionis Christi repræsentat perlinet utriusque speciei consecratio,, probatum est.

Solvuntur objectione/.

Obj. 1° *contra secundam conclusion.* Christus in castello Emmaüs consecm panem , ut sentire videtur S. Aug. lib. Consensu Evang. c. 25 : atqui tunc r. consecravit vinum, cum, ad fraclionemp nis agnitus, illico evanuerit ab oculis cipiilorum : ergo.

R. 1° Incertum est an vere Christus tot* panem consecraverit, neque id asserit S. Aug. citatus, sed dicit tantum fuisse p nem benedictum , qui babebat vim illuc· nandi quam habet eucharistia. Neque dcipuli qui de tarditate ad credendum n darguebantur, videbantur sat dispositi, sacramentum recipiendum. 2° Pariter i certum est an Christus tunc vinum u consecraverit ; id enim certo colligi n : potest exsilentio Evangelistarum, non eiiû -criptis mandarunt omnia quæ Jesus fecit Joan, ultimo. 5° *Esto* Christum in Einmd panem et solum panem consecrasse, m: inde inferri potest contra conclusione id enim fecit Christus ex plenitudine p· testatis excellenliæ, ut sacramentorum t; legis auctor.

Obj. 2° In sola consecratione panis ‹▮· vatur ratio sacrificii : ergo corruit fund·· mentalis nostra ratio. *Prob. ani.* In - consecratione panis reperitur quædainobï ! tio rei sensibilis cum immutatione : er;o.

R- D. ant. In sola consecratione pai salvatur ratio sacrificii, ut sic, *Iranst: ant.* ratio sacrificii ut instituti a Christo r passionis memorativi,2V. *ant.* Ad hoceniti requiritur, quod corpus vi verborum pon tur separatum a sanguine, et sanguis a ter- pore, sicut in passione luerunt reamer--

irata, quod fieri non potest sine consecratione utriusque speciei.

/•ui. In sola consecratione panis habetur sacrificium representativum sacrificii cruenti crucis : ergo. *Prob. ant.* Sacrificium cruentum crucis non consistit in separatione sanguinis a corporc, sed in separative animæ a corpore : atqui ista separatio repræsen ta tur in sola consecratione panis, in qua vi verborum solum corpus ponitur sub speciebus panis sine anima, quamvis adsit per concomitantiam : ergo.

/?. *N. ant. Ad probat. N. ant.* Sacrificium enim crucis non includit solam mortem, sed etiam causam mortis, scilicet effusionem sanguinis, ci separationem ejus a corpore.

Subsumes. Atqui in sola consecratione panis 'ignificatur separatio corporis a sanguine: ergo. *Probatur ant.* In consecratione panis vi verborum ponitur corpus sine sanguine : ergo in sola consecratione panis vi verborum significatur separa io corporis a sanguine.

R.N.ant.Adprob.D. ant. In sola conjuratione panis ponitur vi verborum corpus sine sanguine, præcise et formaliter vi vi diorum solius consecrationis panis , *N.* adjuncta consecratione calicis, *C.* Si enim dicam præcise *Hoc est corpus meum,* non significatur formaliter corpus meum esse separatum a sanguine ; bene vero cum addo,designando vinum : *Hic est sanguis intus;* aperte enim tunc significatur vi verborum meum corpus poni seorsim a «anguine vi verborum.

Ceterum ad utramque instantiam potest adhiberi prima responsio , scilicet, *dato* salvari rationem sacrificii ut sic , vel etiam sacrificii aliqualiter repræsentativi passionis,non tamen sacrificii quale ipse Christu< ih'liluit in consecratione duplicis materia·.

Obj. 5° Una species licite sumitur sine ilia, tum a laicis, *ut patet* ex usu , tum a nlibrantibus, *ut patet* in recenter ordinati* celebrantibus cum episcopo : ergo potest licite una sine altera consecrari.

Hic q, 80. a. 12. ad. 2 — *B. i\'. conseq.* Et quantum ad laicos, jam dictum est quod bo< sacramentum non consistat in usu,sed m consecratione materiæ : unde perfectio ejus non estæstimanda ex usu communi- Giiliimi, modo celebrans utramque speciem Wbecret et sumat.

Quantum ad recenter ordinatos : hi consecrant per modum unius cum episcopo qui est principalis celebrans, imo quasi solus celebrans, quia ordinati referunt suam intentionem ad verba epbcopi, ut per illa fiat consecratio , quando ipse 7 non quando ipsi finiunt : unde sufficit si -olus episcopus utrainque speciem consecret et sumat.

Obj. 4° *contra tertiam conclusionem.* Sicut Christus dixit : *Hoc facite in meam commemorationem* , ita dixit : *Bibile ex eo omnes:* atqui tamen Ecclesia eximit laicos a sumptione calicis : ergo potest pariter eximere sacerdotes a consecratione utriusque speciei.

B. yV. *conseq.* Quia το *omnes* dirigebatur ad solos Apostolos, non autem ad omnes fideles : *patet.* Iis enim dixit Christi * *Bibile,etc.,* quibus dixit : *Hoc facile,* e . Testatur autem concilium Trid. ut vidimus, universam Ecclesiam semper intellexisse Christum hæc ultima verba direxisse Apostolis, et eorum in sacerdotio successoribus.

Obj. 5› Ecclesia dispensat in voto : atqui obligatio voti est juris naturalis et divini ı ergo id potest etiam in consecratione duplicis speciei.

B. cum Joanne a S. Th. *D. min.* Obligatio voti est juris naturalis ct divini absolute et simpliciter, Λ'. cx suppositione facti humani, *C.* ideoque , 2V. *conseq.* et paritatem *Explicatur.* Aliquid duplici modo potest esse juris divini : primo modo absolute et simpliciter, quatenus ipse Deus, independenter a facto aliquo humano, per seipsum imponit aliquod praeceptum ejusque modum determinat; secundo modo, cx suppositione, quatenus voluntas humana disponit materiam qua supposita et manente obligat jus divinum et naturale ad ejus adimpletionem : v. g. posita lege per voluntatem humanam, jure naturali et divino obligamur illi obedire; similiter, posito et stante voto per voluntatem humanam, tenetur qui vovit, jure naturali et divino iilud adimplere. Porro in iis quæ sunt juris divini primo modo , Ecclesia non potest dispensare, quia non potest inferior directe et per se dispensare in præcepto superiora, ni'i ex commissione quam non constat datam luisse a Christo, in iis praesertim q . t· præcipit circa substantiam et inte^ritat. m sacramentorum.

At iis quæ sunt juris divini secundo modo, [>oto dispensare Ecclesia ; quia tunc non dispensat in jure divino vel naturali, sed solum agit circa illud factum humanum quod requiritur ct supponitur tanqnain conditio ut jus divinum vel naturale obliget :v. g. lex humana præcipil jejunium tali die; stante illa lege, dictat jus naturale ut observetur, quia juris naturalis est obedire superioribus ; sed quia lex illa processit a potestate et voluntate creata quæ non potuit omnes casus prævidere in quibus non expedit talem legem observari, manet potestas humana ad dispensandum in illa, declarando se noluisse obligare in tali casu : qua dispensatione posita , non dictat amplius jus naturale eam esseobvervandam. Similiter in nostro casu, votum est lex quædam particularis quam promittens sibi imponit, et per promissionem se obligat Deo. Equidem, stante illa promissione sine dispensatione, jus naturale et divinum dictat esse adimplendum : sed sicut superior in lege a se sancita potest dispensare ct declarare se noluisse obligare in tali casu, quia nempe non potuit prævidere omnes casus in quibus non expediret talem legem observari; ita similiter potest in voto, quod est quædam lex particularis sui inferioris, qui etiam non potuit omnia prævidere.

2. 2. q. 88. a. 10. ad 2. — ffoc tOtlim indicat S. Th. his verbis : « Sicut ex jure » naturali et præccpto divino tenetur homo » implere votum, ita etiam tenetur ex eis- • dem obedire superiorum legi vel man- » dato. Et tamen, cum dispensatur in ali- « qua lege humana, non fit ut legihumanæ ▮ non obediatur, quod est contra legem » naturalem et mandatum Dei, sed fit ut • hoc quod erat lex non sit lex in hoc casu. u Ita etiam auctoritate superioris dispen- » santis fit ut hoc quod continebatur sub ▮ voto non contineatur, in quantum deter- » minatur in hoc ca>u non esse congruam ▮ materiam voti. Et ideo cum prælatusEc- » ciesiæ dispensat in voto, non dispensat • m præccpto juris naturalis vel divini, sed ▮ determinat id quod cadebat sub obliga- • done deliberationis humanæ, quæ non › potuit omnia circumspicere. »

Nec^bstat si dicas per dispensationem non tolli votum , adeoque remanere obligationem ; in hocenim differt dispensatio ab irritatione, quod hæc tollat votum, non ista,

Ii. per dispensationem remanere quidem votum quoad ejus obligationem radicalcm, non autem quoad formalem et cxccutivuni; sed suspenditur pro hoc casu per dispensationem. Fiat paritas in lege humana, in qua fit dispensatio.

Eodem modo quidam solvunt quod objicitur de matrimonio rato in quo dispensat Ecclesia ante consummationem ; quia e-! tantum contractus ortus ex voluntate humana; licet alii velint quod in hoc non dispensetur jure ecclesiastico, sed divino, seu auctoritate Christi dispensantis in casu professionis religiosæ. Ne tamen inde inferas etiam dispensari posse post consummationem; id enim esset in praejudicium ipsiin matrimonii, perpetuitatis ejus, ct significationis sacramentalis jam consummate, prater præjudicium quod inde vel conjugi alteri vel proli eveniret. Sed dc hoc alibi.

Obj. 6° cx variis congruentiis ant necessitatibus. 1° Ex inopia vini, quod servari non potest in frigidissimis regionibus absque eo quod statim congeletur aut acescat t unde Volaterranus lib. 7 Geographii, scribit « Norwegiæ Innocentii VIII pontili- » cis concessione permissum sine vino cali- ›» cem consecrare, quod ob immensa frigora » vinum in ea regione importatum acescat.· 2» Si instaret mors alicujus infirmi, nec haberetur vinum ad consecrandum. 5° Si post consecrationem panis advertat sacerdos vinum esse venenatum, nec aliud adsit; aut vergat aliud periculum mortis, si vinum consecret : videtur enim in his casibus sufficiens ratio ut consecretur panis sine vino. Ergo.

7Î. *ad primum,* nullam esse regionem in qua servari non possit vinum, cum sit modo passim in usu mensæ apud omnes nationes : narrationem Volaterrani ut falsam rejecimus art. 1 hujus dissert. Conclusione tertia , vide ; et eo magis quod dicat pontificem concessisse consecrari calicem sine vino : concessit ergo consecrari calicem vacuum, quod ridiculum est : aut forte calicem cum aqua sola, quod est error Aquariorum, jam tempore Cypriani reprobatus.

Ad secundum, dico infirmum in hoc casu non teneri ad communicandum ; el aliunde hoc sacramentum re susceptum i non est simpliciter necessarium ad salutem.

Ad tertium, Jl. tunc posse consect ari solum panem, non ex dispensatione de qua est quæstio, sed ex impossibilitate morali ct impedimento : casus autem impossibilis ejt extra legem , nec creditur praeceptum Christi obligare cum vite aperto discrimine.

ARTICULUS VI.

Utrum materia consecranda debeat esse præsens ministro, determinata in individuo et sub certa quantitate ?

Imo 1« Materia consecranda debet esse moraliter præsens consecranti ; quia forma utens pronomine demonstrativo *hoc* et *hic* id necessario exigit, alias foret falsa.

Qualis autem praesentia requiratur ut materia censeatur moraliter præsens, vix certo definiri potest : unde fit consecrationem ex parte præsentiæ esse quandoque dubiam. Cæteruin pro regula generali dicimus illam materiam censeri moraliter præsentem, quæ more et usu hominum, seu judicio prudentis viri, taliter est exposita ut pronomine demonstrativa *hoc* et *hic* designari possit.

Hinc inferes materiam in suo tegente vel continente ordinario etiam clauso, valide, licet illicite, consecrari, ut hostias in pixide, panes in canistro , vinum in dolio seu calice tectis; quia usu communi venit ut continens ct contentum demonstrentur per modum unius pronomine *hoc* sicut dicimus de pecunia in crumena , *Hoc est argentum;* de vino in poculo clauso, vel lagena, *Hoc est vinum.* Nec refert quod infans in utero matris non possit baptizari, quia baptizandus debet esse natus et aqua physice ablui; ad materiam autem consecrationis sufficit quod sit ita præsens ut possit demonstrari pronomine *hoc ,* ad quod sufficit præsentia moralis. Nulla vero erit consecratio, si interponatur corpus per modum dividentis aut separantis , ut si hostia existât post parietem retro altare, a tergo sacerdotis , sub mappa, sub pede calicis, cussino,etc., quia tunc non censetur ita præsens ut possit designari pronomine *hoc.*

Sed quid si hostia a tergo posita, digito teneatur aut designetur, seu adversa facie aspiciaiur ? Quamvis nobis probabilius sit eam valido consecrari, attenta tamen opinionum diversitate, dubia foret eonsecratio; 'imiliter m es-ct in tabernaculo clauso vel sub corporali.

Quanta vero propinquitas requiratur ad præsentiam moralem, iterum certo definiri non potest. Quidam volunt eam stare intra latiludincmseu distantiam viginti pa-Mmm, alii triginta, alii quadraginta admittunt. Sed , ut prius dixi, id judicio prudenti.m est relinquendum, attentis usu hominum , praxi Ecclesiæ in hac materia, item et materiæ situ, magnitudine, parvitate, etc.

In 4 <l. 11. q 2. α 1 q. 3. o — *Dico,* 2*Quantitas materiæ hujus '•aeramenti non est determinata ex institutione Christi : unde sacerdos potest valide consecrare materiam cujuslibet magnitudinis vel parvitatis, modo sit moraliter præsens, et in parva salvetur substantia panis aut vini, sitque sensu perceptibilis a consecrante.

Ibid. — Quia potestatem quam Christus contulit sacerdotibus consecrandi panem et vinum non restrinxit ad certum magnitudinis aut parvitatis gradum. Insuper determinatio materiæ desumitur ex ordine ad finem ; sic materia serræ est ferrum, ut sit apta sectioni. Finis autem hujus sacramenti est usus fidelium , non solum qui occurrunt , alias sacerdos paucos habens parochianos non posset consecrare multas hostias, sed fidelium absolute ; numerus autem fidelium est indeterminatus. Ergo.

Juxta antiquam vero Ecclesiæ consuetudinem, panis consecrandus debet esse exilis et figura rotundus. Constat ex Epiph. in Anchorato num. 57 ; Greg. Mag. I. 4 Dialog. c. 55 ; Caesario Nazianzeni fratre, dialogo 3; ex revelatione S. Ildefonsi ToleL quam publici juris fecit Mabillonius; ex antiquis imaginibus apud Sirmondum, disquirit. de azymo c. 4 , et Martinium I. 1 de Antiquis Eccles. Ritibus cap. 5, art. 7, el pluribus aliis. Hinc illi duo versus :

C.tndida. triticea, no tenait, non rotunda.
Lxpers fermenti, non salta, ut hostia Christi.

Dixi in conc)lusione, *modo sit moraliter præsens;* quia si foret tanta materiæ expensio, ut secundum aliquas partes foret consecranti præsens et non secundum omnes ut si campus plurium leucarum repleretur panibus; eæ solum paries consecrarentur quæ consecranti forent moraliter præsentes, non aliæ.

Dixi iterum, *medo in parva salvetur*

substantia panis, sitque sensu perceptibilis a consecrante ; alias non verilicaretnr forma, cum non posset materiam demonstrare pronomine *Hoc* vel *hic:* posset tamen sub ea post separationem a toto vel sanguine conservari corpus Christi, ut jam alibi diximus, modo retineat substantiam panis vel vini, quia ad conservationem non requiritur ut possit demonstrari sensibiliter, sicut ad consecrationem.

Dico 5° Materia consecranda aebt£ esse determinata in individuo per intentionem consecrantis ; quia sicut non consecrat minister nisi intendat consecrare, ita nec hanc materiam consecrat nisi illam intendat determinate consecrare. Adde quod aclicnes sint circa singularia et determinata : non requiritur tamen determinatio actualis, sed sufficit virtualis seu quæ præcesserit : hinc

Inferes 1' invalidam esse consecrationem , si sacerdos intendat consecrare mediam vel tertiam partem hostiæ, nullam designando ; neque si ex cumulo hostiarum , vel ex decem, velit consecrare sex , eas non designando; quia non est ratio cur hæc pars potius quam altera, hæ hostiæ potius quam aliæ consecrentur.

Inferes 2° non consecrari hostias repositas in altari, etiam super corporale, omnino inscio sacerdote; quia intentio non fertur ad incognitum.

Inferes 5° e contra vere consecrari, si sacerdos ipse attulerit consecrandas ad altare, aut ipso jubente vel volente, vel saltem advertente alter attulerit, licet tempore consecrationis ad eas non reflectat ; quia remanet virtualis intentio. Necesse tamen est in hoc casu hostias tempore consecrationis esse super corporale, alias probabilius est non fore consecratas; quia i gulariter intentio omnis boni sacerdotis præsumitur esse, vel consecrare quod est i >n<-jcraDile absque peccato; peccatum autem esset consecrare hostias extra corpora*e repositas.

Inferes 4« quod si essent viginti quinque hostiæ consccrandæ debite expositæ, tt putaret sacerdos esse tantum viginti ; similiter si ipso inscio hostiæ quam præ inanibus tenet adhærcret altera hostia, omnes forent consecrat® : quia ejus intentio OI et debet esse consecrare totam materiam licite consecrabilem sibi præsentem ; o1· i autem p. culativus nun obstat uiteii- tioni practicæ : unde ejus intentio non fertur ad illas ut ad viginti, neque ad haut ut ad unam,sed ut ad materiam p.æscnlero,

Inferes guttulas vini calici exterra adhaerentes, non consecrari consecrato calice ; quia jure praesumitur intentionem·^· ccrdotis esse tantum consecrare quod r>t licite ct decenter consecrabile ; illicite autem et irreverenterconsecrarenturillægut. tulæ. Major est difficultas de guttulis cal o interius adhaerentibus a toto separatis, quando non adest expressa intentio eis aut consecrandi, aut non consecrandi. Ratio dubitandi est ex una parte, quod non requiratur conjunctio physica materiæconsecranda; ; ex altera est, quod non videatur esse intentio Ecclesiæ adeoque nec sacerdotis consecrare, nisi liquorem qui per modum unius continui potabilis est congregatus in calice tempore consecrationi*. Quare in haere dubia, sollicitus sit eas abstergere sacerdos ante consecrationem ; po-t illam vero non abstergantur, ne fortesini consccratæ, sed vel consecrato vino uniantur, vel in prima ablutione sumantur.

Porro , ad tollendos varios scrupulos et anxietates in his et aliis frequentibus casibus, consultum est ut sacerdos ante mi*·sam, vel in ipsa, vel saltem semel pro semper, formet intentionem consecrandi omnem materiam præsentem licite et dcceuitr consecrabilem, non aliam.

Petes utrum si materia non consecrata ita misceatur cum consecrata, puta, si liulia non consecrata cadat inter consecratas aut gutta vini consecrati misceatur curo vino non consecrato, ita ut non possit discerni a materia consecrata , valide conseretur ?

Res iterum dubia. *Quidam negant, u* quod materia consecranda non possit demonstrari sensibiliter pronomine *hoc est. Jlii affirmant,* quia, inquiunt, demonstrato cumulo demonstratur. Huic sententia favet praxis sacerdotum qui in Nativitate Christi consecrant insccundaet tertiantis^ vinum mixtum cum reliquiis sanguinis pri-'ni® missæ, licet discerni non possit quinam guttæ sint consccratæ, quænam non. Quapropter pro praxi in hoc dubio si casui accideret, ut hostia non consecrata caderet inter consecratas et non posset discerni, dure forent simul porrigeudæ, poliusquain I eam consecrare.

DISSERTATIO IV.

K MODO QÜO CHRISTOS EST IN HOC SACRAMENTO» i

I). Th. Q. 76.

ARTICULUS T.

Utrum totus Christus contineatur sub hoc sacramento, ct quomodo ?

Per totum Christum intelligilur ejus corpus integrum, sanguis, anima, divinitas ct subsistentia seu persona Verbi.

nic q. 76. a. 1. ct 2. o. — *Dico* 1° To-Ins Christus realiter continetur in hoc sacramento sub qualibet specie seorsim.

Estde fide.Constatl°cx dictis de præsentia reali ; 2°exS. Scriptura, Joan. G. ubi Christus dicit: *Qui manducat me;* το me enim totum Christum significat ; 5° ex definitionibus plurium conciliorum, Conslantiens. sess, 15, Florent, in decreto Unionis, Trid. 'ess. 15, c. 5, ct can. 5, in quo sic definitur: « Si quis negaverit in venerabili eu-» charisti» sacramento , sub unaquaque » specie ct sub singulis cujusque speciei » partibus, separatione facta, totum Chris-» tum contineri : anathema sit. »

Suadet ratio. Absonum enim foret quod corpus Christi, quod nunc est gloriosum , Ml alicubi vel mutilum, vel sine anima, aut sanguine, aut divinitate.

Ibid α. 1. — insuper Clirrit TCguIa AllC-toris : *Si aliqua duo sunt realiter conjuncta, ubicumque est unum, oportet et aliud esse.* Quam tamen regulam intellige de conjunctis adaequate et ciun mutua ab invicem dependentia; alioquin sequeretur quod Christus esset ubique, quia divinitas ipsi conjuncta est ubique. Si ergo duo sunt sic conjuncta, ut unum excedatur ab altero ct ab ipso dependeat, sed non e converso ; ubi est illud quod exceditur et pendet ab altero, ibi est istud alterum, sed non e Converso : unde, cum humanitas Christi excedatur a divinitate et ab illa dependeat, mm divinitas ab humanitate ; ubi est humanitas Christi ibi est divinitas, sed non e converso ubi est divinitas ibi est humanitas; sicut propter camdein rationem, ubi est manus vivens ibi est anima, at non c converso ubi est anima ibi est manus vivens.

Ibid. a. 3. o. — *Vico.* 2'*. Totus Christus est sub qualibet pai te spccicrmn , sive sint divis», sive continuae.

Quantum ad partes separatas, definitum est in concil. Trid. can. 5 proxime citato, ct ideo perlinet ad fidem. *Ratio* autem *est,* quia partes post separationem non desinunt esse consccratæ : ergo sub illis est Christus, non secundum aliquam partem tantum; *ubi enim est pars corporis ih est lotum,* ut dicitur in jure de Consec. d. 2, c. 78, *ct patet* ex præccd. conclusione: ergo. *Con/irm.* Calix fuit divisus inter Apostolos, et tamen non partem, sed totum Christum quilibet recepit : ergo.

Quantum ad partes continuas, quamvis non sit de fide, est tamen certum. Si enim totus Christus sit sub singulis partibus divisis, ergo erat sirb illis ante divisionem, non enim divisione sed consecratione ponitur corpus Christi sub speciebus: unde Trid. sess. 15, cap. 5, declarat absolute totum Christum contineri sub qualibet specierum parte, nulla facta mentione separationis aut continuationis.

Dices 1° Manente speculo integro, est una imago in toto, non in qualibet parte, sed pars in parte; et tamen si frangatur speculum, erit in qualibet parte divisa tota imago : ergo ex hoc quod in qualibet parte hostiæ separata sit totus Christus, male infertur quod sit totus in qualibet parte continua ante separationem.

Ibici. — *R. Λ'. conseq.* Disparitas est, quod imago in speculo causetur per reflexionem radiorum : quamdiu autem est una superficies , est una reflexio , et i leo una imago: quod si frangatur speculum, erunt divers» superficies in diversis partibus, conscquentur divers» reflexiones et divers» imagines, minores tamen quam prima. At vero Christus ponitur in sacramento per consecrationem, neque per fractionem multiplicatur consecratio : unde si lotus Christus sit in partibus separatis, necesse est quod fuerit lotus in continuis ante separationem.

Vices 2 ' Corpus Christi est quantum in eucharistia : atqui corpus quantum non potest esse totum in toto et totum in qualibet parte, sed pars in parte : ergo.

R. i), maj. Corpus Christi est quantum in eucharistia quantitate extensiva partium in ordine ad se, *C.* in ordine ad locum, _V. Hæc enim extensio localis, cum sil elketus

secundarius quantitatis, impeditur in hoc sacramento; —Jbid. — quia cmn substantia corporis Christi succedat substantiæ panis vi verborum, non quantitati, quæ est ibi concomitante»" tantum,debet sortiri modum existendi substantial et non quantilatis ; modus autem existendi substantiæ est, quod sit tota in toto et tota in qualibet parte :sicqi]etotasubstanliacorporisChristi | est in qualibet parte ultimo sensibili, sive continua, sive divisa, sub qua salvaretur substantia panis, si adesset.

Dices 5° Si totus Christus sit in qualibet parte speciei, cum sint in qualibet specie plurcs, imo aliquo sensu infinitæ partes, sequitur quod Christus sit in eadem specie pluries imo infinities.

Ibid, ad t. — *B.* jV. *sequelam.* Quia numerus sequitur divisionem ; et ideo quamdiu quantitas manet indivisa actu , neque substantia alicujus rei est pluries sub dimensionibus propriis, neque corpus Christi sub dimensionibus panis, sed toties in quot partes dividitur.

Verum quia aliquid dupliciter potest esse in hoc sacramento : 1° vi sacramenti seu vi verborum; 2* vi naturalis concomitantia: et connexionis quam habet cum eo quod inest vi verborum, quæstio nunc est, quomodo totus Christus, aut ea quæsunt Christi, sint in hoc sacramento? Pro cujus resolutione ,

ibid a. 1.O.—Zhco 5° Corpus Christi est sub specie panis, et sanguis est sub specie vini ex vi verborum : ipsum autem corpus est sub specie vini et sanguis sub specie panis, animaque ipsius sub utraque specie ex vi naturalis connexionisetconeomitanliæqua partesChri-ti Domini, qui jam ex mortui" resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur; divinitas vero propter admirabilem illam ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem. Sunt verba Trid. «ess. is, cap. 5. Insuper.

Prob. prima pars. Ea dicuntur esse formalité! et vi ver horum in hocsacrameido. qua: per verba consecrationis expresse u gnilicantur: atqui per verba consecrationis, *Hoc esi corpus meum, Ific est sanguis meus,* corpii" et "anguis expresse "igmlicantiir : ergo.

Prob. secunda pars. Ea dicuntur poni coiu-oiniiaiiier in hoc "aeramento, quæ, licet verbis consecrationis non exprimantur, habent tamen realem connexionem cum liis quæ ponuntur vi verborum : atqui corpus Christi est realiter connexum cum sanguine, et sanguis cum corpore,-saltempost resurrectionem; anima et divinita? tum utroque : ergo,

Dixi, *saltem post resurrectionem;*<]*mi* cum in triduo mortis sanguis esset realiter separatus a corpore sicut et ab anima, ii quis Apostolorum tunc consecrasse', corpus fuisset sub specie panis sine "angui» et sine anima. — Q. 76. a. 1. ad i. et a 2. o. — Similiter sub specie vini fuisset sanguis sine corpore et sine anima, sicut erat in rei veritate. Quod si species panis conservata fuisset post resurrectionem, fuissent sub illa specie sanguis et anima ratione connexionis quam habuissent cum corpore vivo; tale enim est substantialiter corpus Christi in hoc sacramento, quale e-l in rerum natura.

Dices 1° Quando Christus dixit, */local corpus meum,* designavit suum corpus vivum ul erat, ideoque cum anima et sanguine; similiter cum nunc consecrant sacerdotes : ergo anima etsanguis vi verborum sunt sub specie panis.

/?. D. ant. Designavit corpus suum vivum materialiter et ratione adjuncti, C. formaliter vi significationis verborum, *N.* Formaliter enim verba vi suæ significationis non aliud significant quam corpus Christi, nec ad vivum aut mortuum determinant, sed ab utroque abstrahunt : dicitur enim corpus Christi tam vivum quam mortuum. Unde in Evangelio, Joan. 19, legitur decorpore Christi mortuo, quod Joseph petierita Pilato *corpus./esu ;* et sic in communi modo loquendi decorpore tam mortuo (piam vivo dicimus, quod sit corpus Petri, v. g. neque inde sequitur hanc vocem *corpus* esse æquivocam, quia sistit in significatione corporis, nec transit ad significationem formanun; sicut hæc vox, *animal,* quamvis significet aliquid commune pluribus speciebus, non est tamen xquivoca, quia sistit in significatione generis, nec transit ad significationem specierum seu formarum.

Dices. 2u Cornus Christi ponitur ut subsistens vi verborum ; atqui subsistit subsistentia divina : ergo subsistentia seu persona divina ponitur ibi vi verborum.

*11.*1°jY. *maj. in sensu formali et rediiplicalivo sumptam.* Corpus enim in verbis

lormæ quamvis sit concretum substantiale, l fonnaliter tamen non importataliquidsub' sistens, sed tantum partem humanitatis; aloquin non posset dici quod Christus assumpserit corpus, siquidem non assumpserit aliquid subsistens.

Λ. 2° *D. maj.* Corpus Christi vi verborum ponitur ut subsistens præcise, *transcal;* ut subsistens subsistentia divina, 2V. Si enim corpus abstrahit a forma cadaveris vel viventis, ut modo dicebamus, *a fortiori* abstrahit ab hac vel illa subsistentia, quæ minus pertinet ad naturam corporis quam forma.

Inst. Pronomen *meum* in verbis formæ, importat subsistentiam divinam : ergo. *Prob. ant.* To *meum* idem est ac mihi unitum, proinde subsistens mea subsistentia : ergo.

11. N. ant. Ad. prob. D. ant. To meum idem est ac mihi unitum concomitanter ac speciiicative, *C.* formaliteretreduplicative. .Y. Nam *meum* fonnaliter et reduplicative significat tantum hoc corpus quod ponitur sub speciebus panis, esse idem cum corpore Christi, quod Christi corpusestaliunde unitum verbo : at fonnaliter reduplicative non significat hanc unionem.

Petes Ie quid intelligatur nomine corporis quod ponitur ex vi verborum in hoc sacramento?

R. non intelligi materiam nudam ab omni forma substantiali, ut quidam volunt; quia materia nuda non est compositum quale est corpus : non est etiam materia informata anima dante esse corporeum , ut volunt alii; quia si in triduo mortis Apostoli panem consecrassem, fuisset corpus Christi sine anima dante esse corporeum: restat ergo corpus importare compositum ex materia et forma, abstrahendo ab anima vel forma cadaverica ; neutram enim in suo conceptu formali determinate includit,cum possit esse modo cum una, modo cum altera, *ut dictum est in solutione prima objectionis.* Neque obstat corpus a parte rei non esse sine aliqua forma determinate ; non enim quærimus hic quid sit aut non sit a parte rei, sed quid sit vi significationis verborum.

Peles%> utrum vi verborum ponatur tantum sanguis Christi qui effusus est in passione, prepterea quod Christus dixit, *qui pro vobis {[undetur?*

Ii. negative; Sed ponitur tolu- -au. : qui nunc est in ejus corpore glorioso, lie : supponatur quod totus non fueriteffusu> in passione;quia vi verborum ponitur sangm> ut de facto est. Nec obstant ista verba, *qui pro vobis effundetur;* non enim sunt posita ut limitent præcedentia ad solum sanguinem effusum, sed ut significent finem hujus sacramenti, qui est repræsentare passionem Christi tunc futuram, nunc praeteritam : sicut si Christus mutaret aquam in vinum dicendo : *Hoc est vinum quod a vobis potabitur ;* tota aqua contenta in vase fuisset conversa in vinum, licet totum postea non potaretur.

Petes 5° utrum Pater et Spiritus sanctus sintin hocsacramcnlo perconcomitantiam?

Ii. quosdam affirmare, quosdam negare : sed controversia videtur de nomine.

Si itaque per concomitanliam intelligatur quxeumque præsentia specialis præter communem, dici potest Patrem et Spiritum sanctum esse in hoc sacramento per concomitantiam mediatam, quia ibi sunt non solum per immensitatem per quam sunt in omnibus creatis, sed specialiter quatenus ibi operantur cum Filio mirabiles effectus gratiæ, et propter circumincessionem, seu mutuam inexistentiam personarum divinarum ad invicem, ita ut, si per impossibile non essent ubique per immensitatem , forent tamen hac duplici ratione in hoc sacramento.

At vero si per concomitanliam intelligatur ea quæ provenit ex unione cum termino primario et formali consecrationis in unitate supposili, Pateret Spiritus sanctus non sunt inhocsacramento per concomitanliam, quia non sic uniuntur cum corpore et sanguine Christi, sed solus Filius. Et hic modus dicendi qui est communior inter Thomistas et alios, videtur magis proprius : sicut enim connexio quam Pater et Spiritussanctus habent, mediante natura divina, cum Filio, non sufficit ul dicantur incarnati, ita nec ut dicantur esse concomitanter sub speciebus panis et vini. Videtur etiam conformior concilio Tridenlino, quod dicit divinitatem esse concomitanter in eucharistia propter unionem hypostaticam, quævion est in Patie et Spiritu sancto : et ibidem enumerans qua· in hoc sacramento sunt concomitanter, non meminit Patris et Spiritus sancti, <ed solum Filii.

ARTICULUS II.

Pxpenduntu, breciter varia questiunculæ circa présentent materiam ex exteris articulis 1). Thomæ.

Petes 1° utrum quantitas dimensiva corporis Christi sit in hoc sacramento ?

ρ. 76. α. *4* o. — *P. Γ.* Tota quantitas corporis Christi dimensiva, sicut alia ejus accidentia, sunt in hoc sacramento, non vi verborum, sed concomitanter ; quia vi verborum est in hoc sacramento id ad quod directe conversio terminatur, conversio autem quæ fit in hoc sacramento directe terminatur ad substantiam corporis Christi, non ad ejus quantitatem et cætera ejus accidentia : quod *patet* ex eo quod quantitas panis et alia ejus accidentia remaneant facta consecratione, sola panis substantia Iranseunte. Quia tamen substantia corporis Chri-li realiter non dividitur a sua quantitate et aliis accidentibus, inde fit quod ex vi talis connexionis sint in hoc sacramento tota quantitas dimensiva Christi et omnia ejus accidentia.

ILid α‹l 1. 2 ct 3. — J?. 2» Quantitas corporis Christi est in hoc sacramento extensiva partium in ordine ad se, ita scilicet quod caput continuetur collo, mediante collo pectori, etc., non vero extensiva partium in ordine ad locum ; quia cum sit ibi per accidens et ratione substantiæ cui est conjuncta, existit ad modum substantiæ, qui modus est ut sit tota in toto, et tota in qualibet parte, non pars in parte. Neque id implicat; quia extensio partium in ordine ad locum est effectus secundarius quanlilalis, qui potest ab illa separari.

Hino colliges corpus Christi in eueba-ristia esse coloratum, figuratum, etc., in ordine ad se, non in ordine ad locum : id autem facilius intellectu quam imaginatione percipitur.

Petes 2° utrum corpus Christi sit in sacramento sicut in loco?

P. **Ie** Si esse in loco late sumatur prout idem est ac esse realiter præsens alicui spalio, certum est corpus Christi in eucharistia esse in loco, quia est realiter præsens spatio in quo sunt species consecrat® ; quod significat Trid. sess. 15, cap. **i** , dicens non implicare Christum juxta modum essendi naturalem esse in coelo, el nihilominus multis aliis in locis sacrantentaliter esse præsentem secundum suam substantiam.

Ibid a. 5 o. — *P.* 2° corpus Christi ir eucharistia non esse proprie, hoc est, circumscriptive locatum, neque etiam diffinilive. Non circumscriptive; qui·· id dicitur esse circumscriptive in loco, quandoφ. quantitas commensuratur ad locum, ita q partes illius correspondeant partibus loci· quantitas autem Christi, ut diximus, nouN extensa ad locum, nec illi commensurau. Non difiinitive; quia id dicitur esse diffinitive in loco, quod ita est ibi, ut non sit alibi; corpus autem Christi sic est in hoc sacramento, ut sit etiam alibi, nempe in cœlo et in variis speciebus consecratis.

Ibid.—*P.* 5° Corpus Christi est in eucharistia ad modum substantiæ, seu, ut communiter dicitur, sacramentaliter. *Sequitur ex præccdcntiresponso.* Si enim nonsitibi circumscriptive, neque difiinitive : ergo ad modum substantiæ lotum in toto, ct totum in qualibet parte ; qui modus essendi est proprius huic sacramento, nullum exemplum habens in natura, et antiquis philosophisij-notus, quippe qui hmnanæ mentis captum transcendens, est sola fide cognoscibilis. Jure dicitur substantialis reductive pertinens ad prædicamenlum sub-tantiæ, quia per illum corpus Christi est substantialiter præsens in sacramento.

Petes 5° utrum corpus Christi sit mobiliter in hoc sacramento?

Ibîd. a. G. o.—*P.* 1° Christus in eucharistia non potest moveri localiter per se, bene tamen per accidens. *Patio primi;* quia perse moveri localiter includit esse in loco, locum unum deserere, et alium acquirere: Christus autem, ex dictis, non est in hoc sacramento ut in loco. *Patio secundi;* quia Christus ad motum specierum movetur revera localiter, sicut anima movetur ad motum corporis, unde dicitur elevari, deferri in processionibus et ad infirmos.

Neque obstat ipsum non frigescere aut calefieri ad frigefactionem vel calefactionem spccierum. Di-paritas est, quod sit ibi incapax omnis motus alterationis; unde nihil potest recipere quo fiat altcnim etiam per accidens : ut autem moveatur per accidens ad motum specierum, non debet in se mutari vel alterari ; sed -ulficit si species ipsum continentes locum mutent. : neque enim terminus mutationi' localis, qui est *ubi,* in ipsum recipitur, sed in ipsis spcciebus quæ solæ nropriaquantitate commensuranturad

locum i unde corpus Christi non se habet »ubspeciebus, sicut qui movetur in navi; caret enim extensione locali quam habet existons in navi ct per quam occupat locum.

Jl. 2' Corpus Christi in hoc sacramento non potest agere aut pali actione corporei; quia agentia corporea non agunt nisi per potentiasetorgana quæsintformalilcr apia ad agendum per extensionem localem qua caret corpus Christi. Addcquod nullum agat nisi tangendo, nec patiatur nisi tangatur ab alio : contactus autem corporum exigit extendonem localem.

Ibid—/?. Corpus Christi non desinit per se in eucharistia, quia de se est indeficiens et incorruptibile ; sed desinit esse sub speciebus per accidens ad desitionem specierum, per amissionem præsentiæ ad illas; quatenus Deus desinit illud conservare sub illi' ; eo fere modo quo Deus ipse desinit esse in creatura, quando illa desinit.

Petes 4' utrum corpus Christi in eucharistia possit videri oculo? Duplexent oculus, scilicet corporalis proprie dictus, —Ibid, a 7. o —el intellectualis qui per similitude nem dicitur oculus mentis.

Ibid.—*Ji.* r Nullus intellectus creatus, sive humanii-', sive angelicus, potest virtute naturali attingere Christum in eucharistia; quiaestibi modo omnino supernatural), nec ullam habet connexionem, sive causae, sive effectus, sive debili cum rebus naturalibus, quæ sunt objectum intellectus creati, attenta ejus virtute naturali. Intellectus autem humanus in hac vita illum attingit per fidem; beatus in patria,sive humanus, sive angelicus, per lumen gloriæ in Verbo.

Ibid — *Jl.* 2° Oculus corporeus non potest naturaliter videre corpus Christi in eucharistia: tum quia, cum corpus Christi sit ibi inextensum localiter, non potest emittere species visibiles extensas per medium, prout necesse est ad visionem corpoream; tum quia ibi est ad modum substantiæ : substantia autem oculo corporeo videri non potest.

Jl. 5° Oculus corporeus de potentia Dei alholuta potest videre corpus Christi in eucharistia, non tamen modum quo existit.

Ibid· nd 2 —E't communior inter ThomistaselD. Thomæconformior. Dicit enim quod I (Jellin', corporalis Christi videt seip» Mini sub sacramento exislentem : » si autem oenius Christi videt se ipsum, potest etiam alter oculus, saltem de potentia Dei absoluta, illum videre.

Neque valet quod respondet Joannes a S. Th. sensum D. Thomæ esse, quod oculus Christi, cum se videat in cœlo exislentem, retineat eam visionem in sacramento, adeoque in sacramento se videat; hæcenim interpretatio vim apertam facit textui. Non enim dixit Angelicus Doctor, quod oculus Christi existons sub sacramento se videat, prout debuisset dicere juxta interpretationem datam , sed quod se videat sub sacramento exislentem.

/Zepones.S. Th. snbdit immediate : ‹ Nec)J tamen est simile de alio oculo glorioso, n quia etiam oculus Christi est sub hoc sa» cramento in quo non conformatur ei ocu» lus gloriosus. » Ergo cx hoc quod oculus Christi se videat, male inferimus quod alii oculi etiam gloriosi possint illum videre.

Jl. iV. *conseq.* Discrimen enim quod ponit S. Th. inter oculum Christi et alios oculos gloriosos, non officit nostra illationi ; sensus enim ejusest, quod oculus Christi in sacramento, cum sit ad modum sui corporis inextensus, recepiat pariter species sui corporis inexlensastatailerocuIusquanlumvis glorificatus, cum sit extensus, non potest naturaliter cognoscere objectum, ni*i per species extensas, quas corpus Christi ineucharistia non emittit. Non negat tamen S. Doctor id de potentia Dei absoluta esse possibile etiam oculis eloriosis extra sacramentum existentibus ; quin c contra asserit in 4, d. 10, q. 1, a. 4,q. 1,ad i.dicens: « Oculus)› Cltristi extra species sacramentalcs exis» tons, non videt se ipsum intra species sa» cramentales exislentem, nisi miraculose. » Et similiter alii oculi gloriosi non vident ipsum hic, nisi forte per miraculum. ›

Jiatio vero *responsionis est;* quia licet corpus Christi in eucharistia non sit objectum proportionatum oculo corporeo, propter ejus inextensionem localem, continetur tamen intra objectum ejus specifically um, quia est coloratum lucidum : unde sicut lici i Deus clare visus non sit objectum propoi - tionatum intellectus humani, quia tamen est intra objectum ejus specificati'mn, potest elevari per lumen gloria*ad ejus visionem: ita similiter oculus corporeus respectu corporis Christi in eucharistia.

‹57 *dicas* corpus Christi inextensum non posse emittere species extensas, quales re-

quint oculus corporeus -*R.* quod, quamvis id non possit virtute naturali, non implicat tamen id posse virtilute supernatural!, aut Deum ipsum eas produccrein oculo videntis.

Dixi non tamen posse videri ab oculo corporeo modum quo Christus existit in eucharistia, quia iste modus non est coloratus lucidus, sed totus supernaturalis, ideoque non contentus intra objectum speciGcativum oculi corporei.

Petes 3' utrum, quando in sacramento apparet iniraculoso vel caro, vel sanguis, vel puer, sit vere ibi corpus Christi, et an maneat sacramentalitcr?

Q. 76. a. 8. o.—Dupliciter contingere potest hujusmodi apparitio. 1° Ex parte videntium, quorum oculi itaimmuntautur, ac si viderent exterius carnem vel sanguinem, vu puerum, nulla tamen mutatione facta ex parte sacramenti, seu specierum sacramentalium. Et hoc contingere videtur, quando uni videtur sub specie carnis vel pueri, aliis sicut prius sub specie panis; vel quando eidem videtur ad horam sub specie carnis vel pueri, et postmodum sub specie panis. 2° Contingit hujusmodi apparitio non per solam immutationem videntium, sed etiam per immutationen specierum, quod dignoscitur si constantcrab omnibus eodem modo videatur.

Ibid—*R.* 10Si apparitio contingat primo modo, non est ibi vere corpus Christi, et rcmanetsacramentaliter. *Ratio* utriusque *est,* quia nulla fit mutatio in objecto, seu speciebus, sed tantum in oculis videntium.

Ibid——/{. 2° Si apparitio liat secunao modo, nec sit tanta mutatio specierum, quin remaneant adhuc dimensiones panis cum eadem densitate, sapore,odore, et tali temperamento quod sufficeret ad conservationem panis si ibi esset, quamvis liat quædam immutatio quoad accidentia communia, puta colorem, remanet sacramentalitcr corpus Christi ; quia tamdiu manet corpus Christi sub speciebus, quamdiu manet species : manent autem species manentibus dimensionibus, seu eo temperamento sub qua servaretur panis si adesset. Unde si taliter immntarenturspecies.utsubeisnon maneret substantia panis si adesset, non maneret etiam corpus Christi sub illis.

Ibid — *R.* Communius tenent theologi cum Auctore, quod in hac secunda apparitione non sit etiam vel caro, vel sanguis Christi ; tum quia nunquam aut raro legitur Christum post suam ascensionem apparuisse in terris; tum quia idem corpus non potest esse circumscriptive in duobiu locis; est autem corpus Christi circumscriptive in cœlo, nec ulla est necessity dicendi quod Christus ad tempus deserat coelum. *Si dicas* bilocationcm esse possibilem per miraculum : negant Thomistr cum suo Auctcre ; *et hoc dato,* nulla est etiam necessitas adstruendi istud miraculum.

Ibid. — Neque tamen est deceptio in utraque apparitione, sicut accidit magorum præstigiis; quia talis species, seu repraesentatio, formatur divinitus ad aliquam veritatem figurandam, ut scilicet manifestetur præsentia rcalis Christi in hoc sacramento, sicut etiam absque deceptione Christus apparuit discipulis euntibus in Eminaui sub specie peregrini, Luc. 24. Dicit enim S. Aug. I. 2. QQ. Evang. c. ult. « Dum lie- « tio nostra refertur ad aliquam significa- » tionem , non est mendacium, sed aliqua » figura veritatis. »

Si quæras quomodo se gerere debeat sacerdos celebrans cui talis apparitio contingeret?

Hic q. 82. a. 4. ad 2. — *R.* quod non debeat sumere corpus Christi sub specit· carnis, nec sanguinem sub specie sanguinis, aut sub aliqua extranea specie a specie panis vel vini ; sed reservata specie quæ <4 immutata, debet alteram sumere : nec obstat præceptuin de integrando sacrificio, quia quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. Consultum tamen foret huic sacerdoti iterato corpus et sanguinem Christi consecrare et sumere.

Auctor Q. 77, agit de accidentibus remanentibus in hoc sacramento, de quibus nos sufficienter egimus dissert. 1, a. 6, $2, Vide ibi.

DISSERTATIO V.

DE FORMA SACRAMENTI EUCHARISTIÆ.

D. Th. Q. 78.

Circa eucharistiæ formam sicut circa estera varie erraverunt nostrates hæretici. Bucerus vult nulla verba esse proferenda, Calvinus esse proferenda recitative tantum ad fidem excitandam, Lutherus contendit hæc etiam verba, *qui pridie,* etc., esse consecratoria, Kcmnitius totam Christi insti

tutioneni pertinere ad integritatem formæ, ilii aliter.

Græci quidam schismatici dicunt eucharistiam confici precibus quas post prolata hæc verba, *Iloc est corpus meum, Ilis est languis meas,* fundunt secundum suas litanias in hunc mo Juin : « Regamus, Pa- » ter, ni miltas spiritum tuum super nos, » et super hæc apposita munera; et facpa- » nem istum pretiosum corpus Filii tui, ct » quod est in calice pretiosum sanguinem » Filii tui. « Hujus erroris patroni praecipui fuerunt Cabasilas, Marcus Ephesinus , et Simeon Thessalonicensis quos confutanmt cardinalis Bessarion opusc. de Eucharistia, Arcudius I. 5 Concordiæ cap. 26 et sequentibus, et Allaltus 1. 5 de Consensu Orient, el Occident, cedes, c. 15.

Hic. q 78. a. 1. ad i. — Inter calbolicos, Innocentius III, I. 4 Myst. Missæ c. 6, opinatis e consult Christum sine verbis,sed sola benedictione consecrasse, postea tamen præscripsïssc formam seu verba quibus sacerdotes consecrarent. Hanc opinionem deinde ut certo veram propugnavit Ambrosius Cathaiinus duobus opusculis quæ ad concilium Trid. misit. Huic quidam alii subscripserunt.

Scotus, juxta vulgarem de ipso Gpinionemcensuit verba Christi ad consecrationem non esse efficacia, nisi promissis, gut *pridie,* etc., quia alioquin sacerdos non loqueretur in persona Christi, sicquc ™ *corpus meum* importaret corpus celebrantis, non Christi ; idque revera videtur docere subtilis Doctor in 4, d. S, q. 2 : ab hac tamen sententia illum vindicare, conantur quidam ejus discipuli.

Inter Thomistas controversia est circa formam calicis. Quidam volunt hæc sola verba, *Hic est calix sanguinis mei,* esse essentialia formæ, alii etiam ea quæ sequuntur *novi et aterni,* etc., maxime lis est de mente I). Thomæ.

Tria itaque hic nobis sc offerunt discutienda : primum, utrum Christus consecrando verbis usus fuerit? secundum , utrimi Solis verbis Christi perficiatur consecratio independenter a precibus procedentibus vel subsequentibus? tertium, quæ sint verba utriusque formæ essentialia?

ARTICULES I

Utrum Christus consecrando verbis usus fuerit ?

Christum potuisse solo imperio, sine verbi·, convertere panem et vinum in corpu* ct sanguinem suum, extra dubium esta sed an ita fecerit, quæritur.

Dico. Christus consecrando non sola benedictione, sed his verbis, *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus;* vel. *Hic est calix sanguinis mei,* ibusest.

Prob. i°ex S. Scriptura. Christus consecravit eodem modo quo sacerdotes nunc consecrant. Posquam enim consecraret, dixit : *Hoc facite in meam commemorationem:* atqui sacerdotes nunc consecrant verbis laudatis, ut dicemus art. sequenti : ergo.

Prob. 2° *ex Patribus.* Tertull. I. 4 cont. Marcion. c. 40 : « Acceptum panem, » inquit, et distributum discipulis corpus » suum illum fecit, *Hoc est corpus meum* » dicendo. » S. Chrvsost. Horn. 5 in 2 Timoth. « Quemadmodum verba qHæ locutus » est Christus eadem sunt quæ sacerdotes » nunc quoque pronuntiant, ita et oblatio » eadem est. » S. Ambros. 1.4 de Sacram. c. 4 : « Quomodo potest qui panis est, cor- » pus esse Christi? consecratione : conse- » cratio igitur quibus verbis est, ct cujus » sermonibus? Domini Jesu. Nam reliqua » omnia quæ dicuntur, laudem Deo offe- » runt, oratio promittitur pro populo, pro » regibus : ubi autem venitur ut conficia- » tur venerabile sacramentum, jam non » suis sermonibus sacerdos, sed utitur ser- » monibus Christi : ergo sermo Christi hoc » conficit sacramentum. » Item alii de quibus art. sequenti.

Prob. 5U ex concil. Trid. sess. 15, cap. 1, ubi dicitur : « Hoc admirabile sacramen- » tum in ultima cœna instituit (Christus), » cum post panis vinique benedictionem , » se suum corpus præbere, ac suum san- » guinem disertis ac perspicuis verbis testatus est : quæ verba a sanctis Evangelis- » tis commemorata, et a divo Paulo postea » repetita sunt. » Porro si post benedictionem, ergo non per' benedictionem saltem proviam, et distinctam ab ipsa consecratione per verba evang <ica : si verbis disertis ct perspicuis, quibu* testatus est se suum corpus et sanguinem præbere, ct

quæ ab Evangelistis et ab Apostolo referuntur; ergo istis : *Hoc est corpus meum, hic est calix sanguinis mei*; non sunt enim alia assignabilia.

Quamvis conclusionem ut certan amplectantur tbCJlogi, plures tamen nolunt esse de fide; quia, inquiunt, nullo Ecclesi;e decreto definita est ut res fidei. Licet enim concil. Trid. verbis mox relatis ipsam sal clare innuat, non tamen anathemate damnat eos qui contrarium sentiunt, quamvis non ignoraret tunc esse aliquos; ct Salmeron qui concil. Trid. adfuit, torn. 2 tract. 15, fatetur nihil illa de re definitum fuisse a concilio.

Obj. Christus benedixit, et gratias egit priusquam dixerit ; *Hoc est corpus meum,* etc., ut patet ex Evangelistis: atqui illa benedictio fuit consecratoria : ergo. *Prob. min.* 1° ex Apost. 1 Cor. 10, dicente: *Calix benedictionis cui benedicimus,nonne communicatio sanguinis Christi est ?* Ubi loquitur Apostolus de benedictione de qua loquuntur Evangelist®: atqui Apostolus loquitur de benedictione consecratoria, cum vi illius dicat esse communicationem sanguinis Christi : ergo. 2° Benedictio illa, seu gratiarum actio, non videtur esse aliud quam oratio, seu invocatio divin® virtutis: atqui hæc oratio Christi fuit efficax, non minus quam dum multiplicavit panes in deserto : ergo.

Huic argumento duplex est responsio. *Prima distinguit minorem sic.* Illa benedictio fuit consecratoria præparatoric et mediate , *C.* formaliter per se et immediate, Λ. Equidem potuisset Christus, ut dictum est, solo imperio, seu benedictione sacramentum conficere ; at ita noluisse *constat ex probationibus conclusionis.* Benedictio itaque, seu gratiarum actio quæ process'd, si processerit, erat invocatio divin® virtutis super panem et vinum, qua ad consecrationem per verba sequentia perficiendam præparabantur; sicut in resuscitatione Lazari praecessit oratio et gratiarum actio, tampiam praeparatio ad resurrectionem , quæ tunc demum facta est cum Christus voce magna clamavit: *Lazare veni foras.*

Unde ad primam probationem in contrarium respondetur, Apostolum nomine benedictioni' intelligere totam cum® celebrationem , quam ab aliqua ejus parte denominavit benedictionem, neque inde magis inferri posse benedictionem simplicent fuisse consecratoriam , quam panis factionem, de qua similiter dicit Apostolus: *Panis quem frangimus, nonne partiti, patio corporis est?* Ad secundam probationem, *D. min.* Hæc oratio fuit efficax, non minus quam ea «pia multiplicavit panes in deserto , et eodem modo, JV. et di. verso modo , *C.* Oratio in deserto fuit efficax immediate, ista mediate, prout Chrklo placuit.

Ibid. —*Altera responsio,* quæ est D. Thomas, *negat majorem argumenliintA*lectam de benedictione, de qua loquuntur Evangelists, dicitque hanc benedictionem fuisse ipsam consecrationem per verba evangelica, aut eam fuisse comitatam, et non praecessisse. Ad seriem autem verborum Evangelistarnm respondet, Evangelistas non semper eumdem ordinem in recitando servasse, quo res gestæ sunt, ut colligitur ex D. Aug. I. de Consensu Evane. cap. 50, 51 et 44. Unde ordo rei geste sic exprimi potest : Accipiens panem . benedixit dicens : *Hoc est corpus meum,* et deinde fregitet dedit discipulis suis. Imo idem sensus haberi potest etiam verbis evangelicis non mutatis. Nam hoc participium *dicens* concomitantium quamdam importat verborum prolatorum ari ea quæ prateedunt. Non est autem necesse quod illa concomitantia intelligatur solum respectu ultimi verbi prolati, quasi Christus tunc ista verba protulerit quando dedit discipulis; sed potest intelligi concomitantia respectu totius praecedentis ; ut sil sensus : Dmn benediceret, frangeret et daret discipulisjtæc verba dixit -.*Accipite,* etc., sicutsi dicerem: *Hoc feci, et hæc dixi,* non sequitur quod dixerim postquam fecerim, sed posset intelligi quod dixerim dum facerem.

Huic responsioni favet textus supra laudatus Apostoli : *Calix benedictionis,*etc., favet S. Ambrosius l. de iis qui initiantur cap. 9, dicens·. « lliccst panis quem bene» dictio consecravit : major est vis benedictionis quam natur®, quia benedictione » etiam ipsa natura mutatur. «Et ibici. «Ipse » clamat Dominus .Jesus : *Hoc est corpus* » meum .-ante benedictionem verborum cœ- ' lcslium,alia species nominatur, post core «secrationem corpus significatur. » Ubi aperte docet benedictionem esse consecrationem per verba evangelica.

Verum contra hanc responsionem militant duo argumenta. Primum petitur ex textu græco, in quo benedicere exprimitur per participium aoristum , quod habet significationem prælcriti ; et reddi solet per præteritum plusquam perrectum, *cum benedixisset, et* non, ut vertit Latinus interpres, *benedixit.* Idque confirmatur ex marco cap. 14, dicente : ***Iit accepto calice, gratias agens, dedit eis, biberuntque ex*** *illo* ***omnes, et ait aliis: Hic et sanguis*** *meus*/supponi tergo jam consecratum fuisse calicem per benedictionem, seu gratiarum actionem, antequam diceret : *Hic est sanguis meus.* Secundum argumentum desumitur ex Trid. sess. 15, cap. i,ubi dicitur: «Post panis vinique benedictionem , se >suum corpus illis præberc , ac suum san•guinem, disertis ac perspicuis verbis testatus est: ergo benedictio præcessit consecrationem.

Jd primum, 71. argumentum esse infirmum; quia in aliis S. Scriptura locis similes aoristiredduntur per præteritum imperfectum , ut Act. 15, v. ***i: Inluensautem in cum Petrus,*** reddi debet, cum intueretur in eum Petrus, et Matth. 26, v. 25 : *Jlcspondcns autem Judas , dixit;* id est, cum responderet .ludas, dixit.

Ad confirmationem. Militat contra ulramque responsionem. Igitur pro utraque dicimus ut ante, evangelistas non semper servare recitando ordinem quo res geste sunt. Hæc itaque verba : ***lit biberunt*** *exilio omnes,* recitata sunt a S. Marco per anticipationem , ut praceptum cum ejus extentione conjungeret.

Adsecundum, quod magis urget, qui- ' iiin respondent sensum concilii esse, quod p<i i benedictionem, seu consecrationem, ni est, non nisi per benedictionem, seu consecrationem , et non ante : sicut si diceremus, Post baptismum homo insignitus est caractère ; id est, non nisi per baptismum, cl non ante insignitur charactere. /

Alii et forte melius, dicunt sanctum Tho- l main lioe unum velle, nimirum, quod benedici io consecratoria lacta fuerit verbi> n angelicis : an autem praecesserit alia be- ; ledictio accidentalis, ut videtur innuere Iridcntinum, non negat, neque de hoc igil sanctus Doctor.

ARTICULUS IT.

Utrum solis verbis dominicis, et non precibus prcecedentibus aut subsequentibus, fiat consecratio?

Dico. Solis verbis dominicis, non precibus quæ præcedunt aut sequuntur,consecratio perficitur.

Conclusio est præsertim contra quosdam Græcos schismaticos, qui, ut diximus in prænotaminibus, contendunt consecrationem fieri precibus quæ in suis liturgiis ad verba dominica sequuntur.

Prob. rationibus theologicis. 1° Sacerdotes consecrant eo modo quo Christus consecravit, dixit enim facta consecratione -.*Hoc facile in ineam commemorationem* /atqui Christus consecravit his verbis : *Hoc est corpus meum,* etc., et non precibus, *ut patet ex articulo prxccdenti*/ergo.2' Quando sacerdos in persona Christi dicit : *Hoc est corpus meum,* verum dicit : ergo v i Morum verborum, independenter a precibus subsequentibus, adest corpus ct sanguis Christi. 5° Forma hujus sacramenti est ex institutione divina, et eadem apud omnes : atqui preces sunt ex institutione Ecclcsiæ, et diversx apud diversos : ergo.

Prob. ex conciliis. Trid. sess. 15. cap. i, declarat hoc sacramentum fuisse institutum , ct perfici verbis quæ ab Evangelistis commemorata sunt ct ab Apostolo repetita, quibus Christus se suum corpus ct sanguinem discipulis præberc testatus est : atqui hæc non sunt preces, sed ea quæ Christus pronuntiavit : *J/oc est corpus,* etc. Ergo.

Confirmatur. Idem ibid. cap. 15, dicit, corpus Christi esse sub specie panis, et sanguinem sub specie vini, *vi verborum* /atqui hæc verba non sunt verba precum, quippe quæ eadem.sunt pro consecratione panis et vini: ergo hæcsunt pro consecratione panis: *Hoc est corpus meum;* et ista pro consecratione vinis *Hic est sanguis meus.*

Concilium Florent, in decreto Unionis : <Forma hujus sacramenti, inquit, sun' » verba Salvatoris , quibus hoc conficit sa- » (‘ramentum : sacerdos enim in persona » Christi loquens hoc conficit sacramentum : u nam ipsorum verborum virtute subslan* » tia panis in coipus Christi, et substantia » vini m sanguinem convertuntur.»

Prob. ex ipsa Graecorum confessione ct praxi. 1 Græci in concilio Florentino sa pe

ab Engenio IV interrogati de sua fide circa formam eucharistiæ, tandem sess. 23, apud Labb. tom. U, pag. 491, sic de his verbis, *I/oc est corpus meum,* protestati sunt: « Fateri nos diximus per hæc verba trans- » *substantiali* sacrum panem, et fieri cor- • pus Christi : sed postea quemadmodum, » et ipsi (Latini) dicitis: *Jube hæc perferri »per manus sancti angeli lui in sublime* • *ollare tuum;* ita nos quoque oramus di- • centos, ut Spiritus sanctus descendat su- »per nos, et efficiat in nobis panem hunc *u* pretiosum corpus Christi tui, et quod in » calice isto est, pretiosun sanguinem uChristi tui, transmutetque ipsa Spiritu «sancto suo, ut fiant communicantibus » in purgationem animæ, in remissionem • peccatorum, et non fiant in judicium et • condemnationem nostram. · Quibus verbis aperte declarant se per preces quas fundunt, non petere ut absolute fiat corpus Christi, quod jam supponunt, sed ut fiat ipsis in remissionem peccatorum.

Item dominica quinta julii anni 1458, in ge.nerali congregatione ejusdem concilii, præsidentc SS. Domino Eugenio papa, cardinalis Bessarion suo et aliorum patrum ecclesiam Orientalem repræsentantium nomine, dixit inter alia : « Quoniam ab om- • nibus sanctis doctoribus Ecclesiæ , præ- » scrlim ab illo beatissimo Joanne Chrysos- • tomo, qui nobis notissimus est, audivi- » mus verba dominica esse illa quæ mutant «et transsubstantiant panem et vinum in » CHpus verum Christi, et sanguinem quod » verba illa divina Salvatoris omnem virtu- » tem transsubstantiationishabent: nos ip- » sum sanctissimum doctorem et illius sen- • tentiam sequimur de necessitate.»

2* Juxta liturgias SS. Basilii, Chrysost. et aliorum quas recipiuntGræci, cumsacerdos alta voce pronuntiavit hæc verba, *Hoc est corpus meum,* populus respondet *amen,*et diaconu» assistens extremitatestolæ demonslrat panem et calicem adorandum, Hæc autem voxamen significat græce *verum esi, Ha est ut dicis,* et ista ostensio significat esse ibi corpus et sanguinem Christi.Sicarguunt contra Græcos cardinalis Bessarion ipse GtTCUs torn. 26 Bibliot. Patrum, pag.793; Arcudiusl. 5, cap.26;Goarlius in Eucologio, pag. 159, in not. ad Missam s. Chrysost.

Solvuntur objtctlantf.

Obj. 1° SS. Patres asserunt orationibu» ct precibus sacerdotum eucharistiam con· fici. Ita S. Justin, in Apolog. 9· Irenai |. c. 54 ; Orig. I. 4 contra Celsum; S. Cyril. Jerosol. Catechesi 1 ct 3;S. Basil.l.de Spiritu sancto c. 57 ; S. Ilieron. Epist. S3; S. Aug. I. 5 de SS. Trin. c. *4*, et alii plures, ac tandem S. Greg. Magn. qui, I. ‘ Epist. Epist. 65, dicit morem Apostolorum fuisse, « ad ipsam solummodo Orationem . Dominicam oblationis hostiam come· » crare. » Ergo.

7/. Patres duplici sensu consecrationem orationibussacerdotumadscribere.l*Quia, licet non habeant secundum se vim consecrandi, consecrationem tamen ex instituto Ecclesiæ semper comitantur, et quæ price· dunt disponunt ad illam. Neque obstat quod independenter ab illis, consecratio per verbasacramentalia perficeretur; vultenim Deus pluraa nobis peti, quæ, etsi non pete· remus, nihilominus faceret, utagnoscamm ipsum ex pura liberalitate et misericordia ea elargiri, cumque omnium bonorum esse auctorem : sic baptismo conferendo pramittuntur preces, quamvis sine illis per verba conferretur baptismus. 2’ Sæpc Fatres per orationem intelligunt ipsam consecralionem per verba evangelica, quæ est oratio implicita; omne enim opus bonum et maxime sacrificium quo Deo litamus,et cjus divinam majestatem recognoscimus, vere dici potest oratio.

y/d. 5. *Gregarium.* Loquituribi de precibus adjunctis sacrificio a quodam scholastico, et reputat inconveniens quod,his precibus adhibitis, omittatur Oratio Dominica, quam solam recitabant Apostoli in celebradone sacrificii.

Obj. 2° ex liturgiis Græcormn, in quibus post recitata verba sacramcntalia, adhuc orant, ut fiat corpus et sanguis Christi, ut vidimus in prænotaminibus. Ita liturgi* SS. Basilii, Chrysost. Marci, Armenorum, etc. Ergo existimant per hæc verba, *Hoc est,* etc., panem et vinum non converti in corpus et sanguinem Christi, sed per oraI uones sequentes.

B. missis variis solutionibus, Græcos petere per istas preces, non ‘ut fiat corpus Christi physice et absolute, sed ut 6at πιοraliterjd est, ut fiat salutare communicanI tibus in remissionem peccatorum : sicut

•pud Latinos post collatam confirmationem orat episcopus, ut chrismatos *confirmet atque perficiat; et* post adimpletam ordinationem, oratur Deus, ut jam ordinato tribuat auctoritatem et potestatem, quæintelliguntur non de ipso charactere, sed de gratia ad quam posset esse obex in suscipientibus. Veritas hujus responsionis constat ex ipsa confessione Græcorum in concil. Florent, et ex eorum praxi de quibus supra in probationibus: item ex ipsisliturgiis; in liturgia enim S. Basilii statim post laudatam orationem subditur : «Nos autem • qui de uno pane et calice participamus, • junge ad invicem in unius Spiritus sancti • communionem, et fac ut nemo nostrum ad •judicium vel condemnationem sit particeps corporis et sanguinis Christi tui. » Similiter in liturgia S. Chrysost. Quod si quid contrarium in antiqua liturgia Armenorum legatur, non est curandum; reputata est enim a Benedicto XII, anno 1541, inter varios alios errores Amnenoruin, apud Raynaldum ad eumdem annum, et emendata Romæ anno 1677.

Inst. 1' In liturgia S. Chrysost. post verbaDominica, duplex distinguitur oratio, una qua postulatur ut fiat corpus Christi, altera qua postulatur ut fiat in salutem sumentium : ergo male utramque confundimus. 2° S. Basilius in sua liturgia, post verba Christi appellat panem et vinum, *antitypa, symbola præsignantia sanctum corpus et sanguinem Christi.* Et S. Joannes Damascenus 1. 4 de Fide Orthod. c. 15, testatur sacra dona vocari a S. Basilio *antitypa,* ante non post consecrationem. Eodem modo interpretantur hanc S. Basilii vocem Joannes et Epiphanius diaconi act. 6 seplimæ synodi. Ergo post verborum Christi prolationem, panis et vinum nondum sunt conversa in corpus ct sanguinem Christi, «edsunt adhuc eorum typus ac figura praenuntiativa.

Λ. *ad primum.* 1° Juxta Arcudium 1.5, t. 15, et Goariium in notis ad Missam S. Chrysostomi, Latinum interpretem male reddidisse verba Græca S. Chrysost. per htc: «Fac panem istum pretiosum corpus • Christi tui... transmutans Spiritu sancto • tuo; ▮ sed debere sic verti : « Fac ut pa- • nis quem Spiritu sancto tuo transmutasti • m pretiosum corpus Christi tui, fiat suscipientibus, etc.» 2° Dato vulgarem versionem esse retinendam : *B.* orationem hanc, quamvis sequatur prolationem verborum sacrorum, ad eam tamen referri, ut ampliorem ejus explicationem.

Λά secundum j B. hæc verba liturgis Basilianæ *antilypa* et *signa,* licet prolata post consecrationem verbis Christi factam, referenda tamen esse ad tempus illam praecedens, quo sacra symbola nondum erant consecrata; vox enim Græca qua utitur S. Basilius est aoristus praeteriti temporis quæ redditur *perprœposuimus,* secundum Allatiuml. 5, cap. 15, qui sic vertit textum S. Basilii: «Etcum proposuerimus antitypa » sancti corporis ct sanguinis Christi. » Unde subsistit explicatio S. Damasceni et aliorum, quod S. Basilius sacra dona vocaverit *antitypa* ante consecrationem.

Obj. 5· Hæc verba, *Hoc est corpus meum,* etc., recitative tantum et historice proferuntur, *ut patet* cx praecedentibus : *Qui pridie quampaterelur....* dixit. Ergo nullam habent vim mutandi panem in corpus Christi.

Q. 78. a. 5. o. — *B.* hæc verba non proferri recitative et historice tantum ; tum quia juxta Florentinum sacerdos loquitur in persona Christi, qui autem tantum recitat verba alterius, non loquitur in ejus persona, sed in sua; tum quia alias non applicaret formam materiæ praesenti, sed materiæ quam Christus consecravit, nec indigeret materia praesenti ; non enim ad recitandam historiam necessaria est praesentia rei de qua fit narratio. Hæc itaque verba profert sacerdos recitative quidem, ut probant verba praecedentia, sed etiam significative et effective, quatenus referens verba quæ Christus in ultima cœna dixit, et simul intendens ea applicare materiæ praesenti ac facere quod significant, exercet actum suæ potestatis.

Inst. 1° Si sacerdos loquitur in persona Christi, hæc verba formæ calicis, *qui pro vobis effundetur,* erunt falsa, cum sanguis Christi non sit amplius fundendus. Ergo.

B. jV. *sequelam.* Quia sacerdos non solum induit personam Christi, sed etiam per implicitam intentionem se constituit praesentem tempori quo Christus primum hæc verba protulit; et ita vere dicit: *Hic est salia: sanguinis mei, qui pro vobis effundetur.* Sicutcum Ecclesia orat pro defuncto, ut Deus liberet eum de manu inferni, se constituit in instanti mortis illius.

Inst. 2· Eadem verba non possunt recitative simul ct significative proferri ab eodem : sic, v. g. qui refert mendacium ab altero prolatum, non mentitur. Ergo.

7?. *jV. ant.* Quamvis enim non semper ita contingat, potest tamen contingere : sic in eodem exemplo, qui refert mendacium ab alio prolatum , si intendat significare idem quo alter et fallere, recitative simul et significative profert, et mentitur : sic iterum sacerdos qui recitat Orationem Dominicam, ut a Christo traditam, intendens simul petere quod in ea continetur, recitative simul et significative eam profert.

ARTICULUS III.

Quæ sint verba essentialia utriusque formæ panis et calicis?

S I. — *Qua tint verba essentialia forma consecrationis panis?*

Q. 78. a. 1. ct 2. o. — *Dico,* Hæc sola verba, *Hoc est corpus meum,* sunt essentialia formæ consecrationis panis.

Est communis et constates articulis praecedentibus. Sed insuper.

ILid—*Probatur.* Illa sola verba sunt essentialia formæ consecrationis panis, quæ significant et important complete conversionem panis in corpus Christi : nam forma essentialis sacramenti est, qua significatur id quod in sacramento efficitur : atqui hæc sola verba, *Hoc est corpus meum,* omnibus aliis sive procedentibus,sive concomitantibus, sive sequentibus omissis, complete significant et important conversionem panis in corpus Christi, ut constatex terminis; et insuper patet ex significatione aliorum verborum. Non enim hæc, *Qui pridie,* etc., hanc conversionem significant, neque ista, *decipite el manducate,* quæ solum important usum ; usus autem non est de necessitate hujus sacramenti consistentis in sola consecratione materiæ. Neque etiam hæc, *quod pro vobis tradetur;* his enim omissis, habetur completa significatio dictæ conversionis, nec aMatlhæo etMarco referuntur. Et quamvis Lucas el Paulus ea referant ut prolata a Christo, non tamen omnia quæ Christus consecrando protulit sunt de essentia formæ, sed ea solum quæ significant dictam conversionem : Græci autem illa ve*ba proferunt non ex necessitate sacramenti/sed ex ritu suæ Ecclesiæ. * — • ibid a 2 ad. 5 — Tandem τ-, *enim* apponitur secundum consuc-.udlnem Romana ecclesiæ, propter continuationem ad verba procedentia: unde,sicut verba'.ræcedentia non sunt de essentia formæ, iia neque hæc particula : insuper ea omissa perfecte significatur præsentia corporis Christi; qui tamen illam aut verba procedentis omitteret, graviter peccaret contra Ecclesia ritum ac præceptum.

Dices cum Scoto. Nisi Iiæc verba, Qui *pridie quam pateretur,*etc.,promittantur, sacerdos non significat se loqui in persona Christi, sed sua;ideoque dum dicit, *Hoc est corpus meum,* non corpus Christi,sed suum demonstrat: ergo dicta verba, *esto* non sint de essentia formæ, sunt tamen de necessitate sacramenti.

Ibid a. 1. ad 4.— 7?. *N. ant.* lloc ip=o enim quo sacerdos profert hæc verba. *Hoc est corpus meum,* ut significantia el efficientia ex institutione Christi, cum intentione conficiendi sacramentum, seu convertendi panem in corpus Christi, perficitur sacramentum ; quia intcntiofacil ut hæc verba quæ vim habent ex instilulioneChi bii, intelligantur ex persona Christi prolata, etiamsi hoc verbis procedentibus non exprimeretur; quia, ut dictum est, non recitative tantum et historice illa refert, sed etiam significative, ita ut nomine suo institutionem Christi referat, el nomine Christi practice significet ibi poni corpus Christi. Sicut ergo angelus Exod. 5, dicens Moysi: *Ego sum Deus patris lui,* satis significabat se loqui in persona Dei, etsi non diceret Deum hæc verba protulisse : ita sacerdos proferens verba Christi cum intentione ejus corpus ponendi sub speciebus panis, intelligitur loqui nomine et in persona Christi.

J Π. — *Qua sint verba essentialia formæ consecrationis calicis ?*

Apud Latinos in consecratione calicis hæc verba proferuntur : *Hic est calix sanguinis mei, novi et æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

In 4. d. 8. q. 2. α 2.q 2. —*Suppono* Γ perinde esse si dicatur : *Hic est sanguis meus* cum Græcis, vel : *Hic est cali.r sanguinis mei,cum* Latinis : quia dicitur ca/ïx *sanguinis* per mclonymiam sumendo cor. tmens pro contento, secundum quod dicer

consuevimus : *Bibe calicem vini,* id est, vinum contentum in calice. Ilie autem locutionis modus congruus est huic formæ, sanguisenim de sui ratione non est aliquid potabile, imo natura abhorret a sanguine potando: quia ergo sanguis consecratur in polum *4onvenieuter additum est aliquid pertinens ad potum, nempe *calix.*

Suppono 2°, hæc verba, *novi et iclerni Testamenti,* et sequentia convenienter prioribus fuisse adjecta ; tum quia multa ex illis lanquamaChristo prolata referuntur ab Evangelistis, cæ.tera vero etiam Christum protulisse Ecclesia traditioni innixa censet ; tum quia triplicem effectum sanguinis Clir'bti in passione effusi exprimunt, scilicchitamæternam, cum dicitur *æterni Testamenti,* (idem in hac vita, cum dicitur *mysterium fidei,* et remissionem peccatorum, cum dicitur *qui pro vobis,* etc.

Sed quæstioest an sint de essentia formæ, ilaquod his omissis non conficeretur sacramentum? Partem affirmativam tenent plures et insignes Thomiste ; negativam alii etiam Thomiste, nec numero, nec eruditione seu dignitate inferiores, ct cum istis communiterextranei. Controversia potissimum est inter Thomistes de mente S. Thomæ qui videtur favere utriquesenlentiæ, et quæjuxta doctrinam illius, ut verum fatear, potest utrinque probabiliter sustineri : ne tamen in bivio hæreamus, et ut cum pluribus loquamur,

Dico. Probabilius videtur hæc sola verba, *llicest calix sanguinis mci,xe\ Hic est languis meus,* esse formæ calicis essentialia.

Prob. 1° *ex Patribus,* Jusiino Apolog. 2; Damasc. I. 4 de Fide cap. 14; auctore de Cœna Domini apud S. Cyprianum ; Innormiio III, 1.4 de Missa, cap. 6, ct aliis qui dicunt consecrationem his verbis, *Hic est languis meus,* confici. *Neque dicas* illos non referre formam integram ; eodem enim modo loquuntur de his verbis, *Hic est sanguis meus,* ac de istis, *Hoc est corpus meum;* in his autem agnoscunt formam integram : ergo ct in prioribus.

Prob. V'exlilurgiis Gracorum Græci essentialem formam servant, valide enim consecrant,* ni munes fatentur: atqui verba sequentia *novi et æterni,* etc., non proferunt, ud quidam omnia, quidam aliquaomittunt, Ot constat ex corinn liturgiis t ergo.

Scio adversarios respondere,eamdem difficultatem currere de forma confirmatioris, eide materia et formaordinis,*|uae diversæsuntapud Græeosel Latinos. Seul ergo, inquiunt, ulabliac dillicultale se tl eo logi expediant, dicunt Christum non determinasse in specieet in individuo formaset materias horum sacramentorum, sed generice tantum, nempeutconferrentur per materiam et formam effectus sacramenti significativam ; reliquisse voro Ecclesiæ suæ facultatem illas materialiter et in individuo determinandi: idem quoad formam calicis est dicendum.

Sed contra 1°. Equidem *verum est assumptum, ubi* verba æquivalentia et materiæ æquivalentes adhibentur ad significationem sacrarncntalem, ut contingit in confirmatione ct ordine , secus vero si quæ essentialia dicuntur omnino omittantur. Sic, v. g. in baptismo, sive dicatur *Te baptizo,* ut apud Latinos; sive, *Baptizatur servus Christi,* ut apud Græcos, utrinque valet, quia sunt verba æquivalentia in ordine ad significandum effectum sacramentalem qui est ablutio : at si omnino omitteretur apud Græcos, *in nomine Patris,* etc., quæ verba reputantur essentialia, non valeret baptismus. Similiter ergo in nostro casu, si apud Græcos omnino aut partim omittantur verba sequentia, quæ secundum adversarios Mint essentialia, necæquivalentia substituantur, Græci non consecrant, quod a nemine admittitur.

2° Hanc adversariorum responsionem expresse rejicit in præsenti materia S. Thomas, de cujus tamen mente in hacquæstione potissimum agitur. Ideo enim ait. 1 hujus q. ad 4, negat verba quæ sunt in canone, præterista, *Hic est calix sanguinis mei,* esse essentialia,« quia canon missæ non e»t » idem apud omnes, nec secundum omnia » tempora. ◊ Alioergo confugiant Thomiste quos oppugnamusneccsse est, nisi sui Ductoris hæc in parte desertores haberi velint 2 78 n 1. o. —*Prob.* 5' argumento petito cx principio quod communiter admittitur, et quod ipsi advers rn pro forma consecrationis panis adhibent. Illa sola v‹ rba sunt essentialia firm e consecrationis calicis, quæ significant præ-enliam realein sanguinisChristi : atqui bæcsola vema,//tc *est calix sanguinis mei;* vel, *Hic est sanguis meus,* independ.mler a sequentibus

notï et œterni etc., significant prasentiam realem sanguinis Christi, non minus quant ista, *Hoc est corpus meum,* independcnter a sequentibus, *quod pro vobis tradetur,* significant præscntiam realem corporis Christi. ergo. *Min. constat : major,* ut dixi, est principium commune, sacramenta efiicere quod significant, et quod adhibent adversarii ut probent hæc sola verba, *Hoc est corpus meum, omisso quod pro vobis tradetur,* esse essentialia formæ consecrationis panis : vel ergo nihil probant pro forma panis, vel coguntur hanc probationem admittere pro forma calicis.

Huic tamen argumento quod nobis videtur peremptorium *ad hominem,* varie occurrit noster Gonet. 1" Dicit eucharistiam esse institutam non solum ut sacramentum, sed etiam ut sacrificium, sicque sanguinem debere significari ut effusum; per hæc autem sola verba, *Hic est calix sanguinis mei,* significatur quidem præsenüa sanguinis, sed non ut effusi, quod significatur per ista, *qui pro vobis effundetur.*

Sed contra 1°. Hæc responsio probat tantum, si quid probet, hæc sola verba, *qui pro vobis effundetur,* esse essentialia, non cætera, sicque est diminuta. 2° Non ex congruentiis, sed ex institutione Christi repetenda est forma essentialis hujus sacramenti; Christum autem non instituisse vcrbasequentiautcssenlialia,interalia probat praxis Græcorum, qui illa omittunt, et tamen valide consecrant. 5° *et directe contra responsum.* Hoc ipso quo vi verborum ponitur sanguis separatus a corpore, sufficienter significatur ut effusus, et hoc sacramentum esse sacrificium in quo mystice immolatur victima, per hanc separationem corporis a sanguine.

Jleponit hanc mysticam separationem sanguinis a corpore esse indifferentem, ut significet sanguinem ibi poni per modum potus, an per modum sacrificii ; ideoque, ad tollendam hanc indifferentiam, adhibenda esse hæc verba, *qui pro vobis effundetur.*

Sed contra, N. ant. Hoc ipso enim, ut dixi, quo sanguis vi verborum ponitur seorsima corpore, mystica illa separatio signi4' ficat sacrificium, quia significat et importat mactationem et oblationem victims factam Deo in recognitionem supremi ejus dominii, in quo sita est ratio sacrificii.

2· Recurrit ad significationem grammaticalem, et dicit hæc verba , *Hic est calix sanguinis mei,* significare quidem grammaticaliter præscntiam sanguinis, sed non secundum institutionem Christi. Sic, v. g, quamvis hæc verba, *Haptizo te,* grammaticaliter significent ablutionem baptismalem, requiritur tamen ulterius expressio Trinitatis, quia sic Christus instituit.

Sed contra. Supponit responsio quod est in quæstione, scilicet Christum instituisse verba sequentia ut essentialia formæ, quod nec probat, nec ullus probare potest. Affert quidem quasdam congruentias petitas ex ratione sacrificii, ut vidimus, sed quas insufficientes probavimus, et quibus prevalent probationes conclusionis. Ad exemplum de baptismo, disparitas est 1°, quod hæc verba fonnæ baptismi, *in nomine Patris,* etc. sint a Christo determinata, et ab utraque ecclesia Græca et Latina ut essentialia reputata : neutrum dici poled de verbis *novi et œterni,* etc. 2° Disparitas est, quod prolatis his solum verbis, *Te baptizo,* ablutio remaneat indifferens ad ablutionem corporalem velspiritualein : perhæc autein verba, *in nomine Patris,* etc.,accedente intentione, determinatur ad ablutionem spiritualem. At hæc verba, *Hic est calix sanguinis mei,* sufficienter significant immolationem victimæ et sacrificium, ut dictum est.

Hucusque dicta non obscure, ni fallor, ostendunt sententiam communem conclusione nostra assertam, esse secundum se probabiliorem : at an ita sit secundum mentem D. Th. hoc opus, hic labor est. Itaque

Prob. 4· *conclusio* ex D. Th. Ie S. Doctor hic a. 1, quærit ex professo, *Utrum hac sit forma hujus sacramenti, Hoc est corpus meum,* et, *Hic est calix sanguinis mei,* nullius alterius verbi mentionem faciens. et respondet affirmative probatque; quia « Forma hujus sacramenti importat so- » lam consecrationem materiæ, quæ in » transsubstantiatione consistit, puta, cum » dicitur : *Hoc est corpus meum,* vel, *Hic » est calix sanguinis mei : »* quasi diceret: Illa est forma hujus sacramenti, quæ significat et importat consecrationem materiæ quæ in transsubstantiatione consistit : atqui ista verba, *Hoc est corpus meum,* et, *Hic est calix sanguinis mei,* significant et important hanc consecrationem ct transsub-

iljnliaüoiiein : ergo. Quæ probatio est ea ipsa qua nos supra usi sumus.

Respondet Gonet. S. Thomam intelligere hæc verba, *Hic est calix sanguinis mei* , rignifican* consecrationem grammaticaliter tantum efmaterialiter, non formaliter secundum institutionem Christi.

Sed contra. 1° Hanc responsionem jam superius exsufllavimus. 2° S. Thomas intelligit hæc verba *Hoc est, corpus meum,* precise ct omisso *quod pro vobis tradetur,* significorc formaliter secundum institutionem Christi, ergo et ista promise, *Hic at calix sanguinis mei;* de utrisque enim eodem modo loquitur. 5° Quia alioquin S. Doctor non probaret quod quærit et intendit, nimirum hæc verba, *Hoc est corpus meum,* et, *Hic est calix sanguinis* oiei,esse formam hujus sacramenti.

2» S. Th. in eodem articulo 1, ad 4, diserte dicit quod, « Si sacerdos sola verba •prodicta(scilicet, *Hoc est corpus meum,* •el,//ic *est calix sanguinis mei),* pro- •ferret cum intentione conficiendi sacra- •mentum, perficeretur hocsacramcntum. »

Ad hoc manifestissimum testimonium unum reponunt adversarii, scilicet, S. Doctorem per ly *sola* voluisse tantum excludere verba præcedcntia, *qui pridie,* non vero sequentia, *novi et æterni,* etc., idque probare conantur ex argumento cui respondet. Objecerat sibi quod verba alia in canone missæ, præserlim hæc, *qui pridie,etc.,* essent necessaria; quia alias non intelligeretur sacerdos loqui in persona Christi. Respondet quod illa sola verba, *Hoc at corpus meum,* et, *Hic est calix sanguinis mei,* pcrficiantsacramentum ; ‹ Quia •intentio faceret, ut hæc verba inteliige- •rentur quasi ex persona Christi prolata, •etiamsi verbis præccdentibus hoc non recitaretur.*

Sed contra. His quidem verbis, et hoc responso excludit S. Th. verba præcedentia, non tamen hæc sola, sed etiam sequentia; et conclusioni positæ in corpore articuli, scilicet sola verba, *Hoc est,* etc., et, *Hic est,* etc., esse formam hujus sacramenti, constanter inhæret, quod manifeste *palet* ex ratione (piam affert in hac responsione , quæ militat pariter contra sequentia et præcedcntia. « Ad quartum , inquit, di- •cendum quod quidam dixerunt, hoc sa- •ciatuenlum perfici non posse prædictis j » verbis prolatis et aliis prætermissie, pre- » cipue quæ sunt in canone missæ. Sed hoc » patet esse falsum... quia canon missæ non » est idem apud ornnes, nec secundum om- » nia tempora, sed diversa sunt a diversis «apposita : » atqui verba sequentia, *novi et æterni,* etc., non sunt eadem apud omnes, nec secundum omnia tempora, sed diversa sunt a diversis apposita : ergo, juxta S. Thomam, solis prædictis verbis prolatis et his sequentibus sicut et præccdentibus omissis, perficitur sacramentum.

3° S. Thomas a. 5 ejusdem præsentis quæst. o , ait : « Cum dicitur : Hic est calix » sanguinis mei, significatur ipsa conversio » vini in sanguinem, eo modo quo dictum «est in forma consecrationis panis. Per «verba autem sequentia designatur virtus «sanguiniseffusi in passionequæ operatur «in hoc sacramento.» Quibus verbis omne effugium videtur adversariis præclusum. Non enim dicere possunt hæc verba significare conversionem vini in sanguinem grammaticaliter tantum et non formaliter, secundum institutionem Christi; significant enim, inquit S. Doctor, *eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis;* verba autem consecrationis panis significant formaliter secundum institutionem Christi. Neque etiam respondere possunt sub his verbis, *Hic est calix,* etc., significantibus conversionem vini in sanguinem, S. Thomam intelligere etiam verba sequentia; ab hac enim significatione illa S. Doctor diserte excludit dum addit : *Per verba autem sequentia designatur,* non conversio vini in sanguinem, sed vir/us *sanguinis Christi effusi.*

Solvuntur objtctiontf.

Obj. 1° ex D. Th. S. Doctor hic a. 5, dicit omnia verba quæ recitantur in consecratione calicis, esse *de substantia formæ:* atqui per substantiam intelligit essentiam: ergo. *Prob. min.* Quando S. Th. agit de essentia sacramantorum, pro eodem sumit esse de substantia et esse de essentia, *ut patet* ex q. 60, a. 8, ubi dicit quod, si deminuatur aliquid eorum quæ sunt tie substantia formæ sacramentalis, tollitur debitus verborum sensus : atqui per solam diminutionem alicujus essentialis toP.itur debitus verborum sensus : ergo.

JI. IV. min. Ad prob. I). maj. Quando

S. Th. agit de essentia sacramentorum, pro eodem sumit esse de substantia et esse de essentia, aliquando, *C.* semper, *IV.* Non enim omnia quæ sunt de ahcujus rei substantia simt de ejus essentia : sic non solum corpus et anima sunt de substantia hominis, sed etiam pes, manus, etc., quæ tamen non sunt de ejus essentia, sed partes intégrales tantum. Quandonam autem S.Tbomas recipit substantiam pro essentia, quando non? colligendum ex verbis adjunctis. Sic q. 60 cit. manifestum est quod accipiatsubstantiam pro essentia, dicens per diminutionem substanti® se intelligere mutationem qua tollatur debitus sensus verborum : sensus autem debitus verborum non tollitur nisi per mutationem alicujus essentialis. At hic pariter manifestum est quod non accipiatsubstantiamproessentia. Ideo enim dicit quod verba sequentia sint de substantia, quia sunt determinationes prædicali et *perlinent ad integritatem locutionis;* refeliens enim eos qui indistincte affirmabant illa verba non pertinere ad substantiam formæ, dicit : «Sed hoc videtur inconveniens, «quia ea quæ sequuntur sunt quædam de» terminationes prædicali, id est, sanguinis » Christi, unde pertinent ad integritatem «locutionis ; ct propter hoc , sicut alii me« lius dicunt, omnia sequentia sunt de sub» stantia formæ, usque ad hoc quod pos■ lea sequitur, *Hæc quotiescumque feceri»tis, etc.,* quod pertinet ad usum hujus «sacramenti. ◗ Deinde addit quod ista verba sequentia, *novi et æterni,* etc., non signilicent conversionem vini in sanguinem, sed virtutem duntaxat sanguinis fusi, ut in tertia probatione ex S. Doctore vidimus. Quæ vero ad clariorem prædicali determinationem et ad integritatem locutionis tantum pertinent, necsignilicantconversionemvini in sanguinem, sed virtutem duntaxat sanguinis fusi, quamvis ad substantiam formæ pertineant, certo tamen non sunt de ejus essentia. Adde S. Doctorem non quærere in hoc articulo quæ sit essentialis forma calicis; id eniÿ resolverat a. 1, et responderat hanc esse, *Ilie est calix sanguinis mei;* sed quæril quæ sit conveniens forma, ѕ< u utrum verba sequentia, *novi et æterni,*(te., convenienter formæ essentiali sint adjecta» iicque Qe convenientia tantum, non de necessitate essentiali agit.

Init. i·. S.Th. eodem sensuaccipit substantiam , dum dicit aliquos velle otnt non pertinere ad substantiam forna,* cum addit, alios melius dicere omniap^. tinere ad substantiam formæ; alioquiiir. men substantiæ intra paucas lineas niit æquivoce usurparetur : atqui in priorila verbis substantiam sumit pro essentia:crcx *Prob. inin.* Auctores illi quos impugnat, asserebant præcise verbasequentianone* de essentia : ergo.

P. IV. inin. Ad probat. IV. ant. qn.; nec probant, nec probare possunt objicientes ; quin potius ex refutatione S. Thotu colligitur eos per substantiam intellexi»: non essentiam, sed quidquid nomine su'.· stantis aliqua ratione comprehendi pote-'. Non enim arguit illos S. Doctor, quod vellent sola priora verba esse essentialia, quod vellent sequentia nullo modo ad substantiam pertinere, seque habere accidentaliter, sicut ista, *Hæc quotiescumquefeceritis,* etc., ut patet c.x his quæ modo dicebamus et ex textu.

Inst. 2°.S.Th. eodem articulo 5,sibi objicit secundo et septimo loco eadem argumenta quæ nos objicimus adversariis ; ergo sentit cum ipsis contra nos.

P. D. ant. Sibi objicit eadem argumenti quæ nos objicimus adversariis, et diver-:· sensu, *C.* et odem sensu, *IV.* Argumenta enim quæ sibi objicit S. Doctor erant illorum qui contendebant verba sequentia nullo modo pertinere ad substantiam formæ, sed se habere ad eam accidentalitcr tantum·, unde in solutionibus non respondet ea pertinere ad essentiam form®, sed convenienter adjungi consecrationi sanguinis, potiusquam corporis; quia sanguis seorsim consecratus, expresse passionem Christi repraesentat.

Inst. 5°. S. Pius Vjussit expungi ex commentariis Cajelani in Summam I). Tliom-t, dissertationem qua propugnabat nostram sententiam : ergo.

P. summum pontificem jussisse hanc dissertationem expungi ex commentariis Cajelani, non tanquam falsam in hac parte, -ed quia cminentissimus scriptor non satis fundate sententiam contrariam^ifT.ngcbat Doctori Angelico, nec satis reverenter de illo loquebatur·, dicebat enim, ut habetur in antiquiori editione, quam, referente Laurentio Berti, cardinalis Gotti se

test? tnr : A7.u *S. Thoma intentio contraria sil, non est curandum.*

Hæc quantum ad ea quæ nobis objiciunliii exSumma, quibus existimamus esse plene-atiJactum. Restant autem ex prioribus S. Doctoi is operibus quædam solvenda et obscuriora et difficiliora, nec dissimulanda. Unde.

Obj. 2°. S. Th. in 4 d. 8, q. 2 a. 2, q. 1, relata opinione eorum qui dicebant hæc sola verba, *Hic est calix sanguinis mei,* esse de forma consecrationis calicis , subdit : *Alii probabilius dicunt quod totum quod sequitur est de forma.* Quod vero loquatur de forma essentiali *palet* ex sol. ad 5, in qua dicit, quod « Verba quæ sequuntur sunt « essentialia sanguini, prout in hoc sacra- • mento consecratur, et ideo oportet quod • sint de substantia formæ. »

liem S. Doctor, in 1 Cor. 11, lect. 6, dicit : « Probabilius dici videtur quod illis so- » lis verbis perficitur consecratio, quibus Ecclesia utitur ex traditione Apostolorum ı structa. » Deinde refellit eos qui non omnia esse *de necessitate forma* opinantur; elibid. dicit omnia verba habere vim effectivam ad transmutandum vinum in sanguinem. En ejus verba : « Quia formæ sacra- » mentorum significando efficiunt, totum • pertinet ad vim effectivam ; » quæ autem habent vim effectivam effectus sacramentalis,ad essentiam sacramenti pertinent. Ergo.

Jl. ad primum. Dicit S. Th. verba sequentia esse de forma, non ut illam essentialiter constituentia, sed ut illam integrantia, ct id quod in hoc prædicalo, *sanguinis* met, implicite continetur, magis explicantia : sicut, v. g. in sacramento pœnitenliæ hæc verba, *a peccatis,* possunt dici de formahujussacramenti, non quod illam essentialiter constituant, sed quia illam integrant et explicite significant id quod hæc verba , *Absolvo te,* implicite important. Solutio petitur ex his quæ diximus in prima solutione procedentis argumenti ex art. 5 hujus quæslionis, imo ex ipso loco objecto in 4, ubi dicit sic S. Doctor : « Quia conditiones ap- » positæ ad subjectum et prædicatum sunt ı de integritate locutionis alicujus, ideo alii • probabilius dicunt quod totum quod se- • quitur est de forma, cum totum hoc quod • additur non sit locutio per se, sed sit de- • terminai io prædicati. »

/tdsecundum. Non dixitS.Th. quod verba quæ sequuntur sunt essentialia consecrationi sanguinis, sed *sanguini prout in hoc sacramento consecratur,* quod multum differt : duo enim sanctus Ductor in consecratione calicis spectat, unum quod vinum convertatur in sanguinem, alterum quod exprimatur verbis passio Christi et sanguinis ejus effusio. *Confer primam solutionem objectionis pracedentis.* Dicit ergo verba quæ sequuntur esse essentialia, non consecrationi seu conversioni vini in sanguinem, quippe quæ illam non efficiunt, sed significationi cxplicitæ passionis Christi et sanguinis ejus effusionis, prout in hoc sacramento consecratur : unde solum ibi concludit S. Th. quod illa verba sint de substantia, non quod sint de essentia, quiarespcctu sacramenti essentialia non sunt, licet ad exprimendam virtutem sanguinis Christi sint essentialia.

Ad tertium, ex commentariis in Apostolum. Non quærit ibi S. Doctor an omnia aut quædam tantum verba quæ recitantur m consecratione sint adhibenda ; sed agit contra quosdam qui dicebant consecrationem posse fieri per quæcumque verba ab Evam gelislis historice relata, et dicit probabilius non posse fieri, nisi per verba quibus utitur Ecclesia; an autem omnia sint necessario adhibenda, an prima sufficiant? non illic discutit, sed inferius. *Solutio palet* tum ex verbis procedentibus in textu, tum ex ratione quam immediate subjungit: « Evan- » gelistæ enim, inquit, verba Domini reci- » tare intenderunt, quantum pertinet ad • rationem historiæ, non autem secundum » quod ordinantur ad consecrationem sa- » cramentorum quasi in occulto habebant » in primitiva Ecclesia propter infideles. »

Ad quartum. Docet S. Thomas omnia esse de necessitate formæ, non ut illam essentialiter constituentia, sed ut eam explicantia; sive esse de necessitate formæ, non ut consecrantis, sed ut experimentis passionem Christi et sanguinis ejus effusionem , ut dictum est.

Ad quintum. Non dicit totum habere vim effectivam, sed totum pertinere ad vim effectivam : scilicet priora pertinent ad vim effectivam per modum causæ efficientis, sequentia per modum explicationis causæ et effectus; quo sensu posset dici quod totum in hac forma, *Absolvo te a peccatis,* pertineat ad vim effectivam.

Cæterum, si quidam his non acquiescant, noverint magis «fandnm esse doctrinæ quam S. Doctor senior tradidit in sua Summa , quam iis quæ junior in prioribus operibus scripsit : unde *dato* quod in 4 et in Commentariis in 1 Cor. 11, contrariam opinionem tenuerit, dicendum erit mutasse sententiam in Summa.

Obj.y. Rubricæ referunt hæc verba, ***noti** et æterni,* etc., majusculis litteris sicut præcedentia ; sacerdos eodem ritu hostiam manu tenens ea recitat, nec prius sanguinem adorandum proponit quam omnia protulerit : atqui hæc indicant omnia pertinere ad essentiam formæ : ergo.

Jl. N. min. Ideo enim omnia iis litteris scribuntur, eodem ritu pronuntiantur, nec prius proponitur sanguis adorandus quam omnia sint prolata, quia omnia pertinent ad eamdem formam, sed diversimode, priora essentialiter, sequentia integraliter, ut cxplicativa priorum et prædicati expressius delerminativa, sicque componentia adaequatam propositionem. Sic in forma poenitentia», omnia verba hæc, *Ego absolvo Ic a peccatisj in nomine Patris,* etc., eodem ritu proferuntur, quamvis non omnia ad essentiam pertineant. Sic Græci eodem ritu proferunt: *Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur,* licet hæc ultima verba non sint essentialia ; sic tandem nos ipsi eodem ritu dicimus : *Hoc est enim corpus meum,* quamvis *enim* non sit de essentia.

Addo quod, cum sententia opposita sit vere et valde probabilis, ecclesia Romana prudenter sequitur quod est tutius circa validitatem tanti sacramenti : quam etiam ob causam rubricæ præcipinnt ut, si verba sequentia omitti contingat, forma ex integro repetatur.

APPENDIX.

Explicantur verba utriusque formæ.

In consecratione panis, J/oc sumitur substantive ct demonstrat indeterminate substantiam contentam sub speciebus panis. non sumitur pro *significat,* ut volunt bxreltci, sed in naturali significatione pro extremorum connexione. *Corpus* importat non materiam nudam, non compositum informatum, anima dante esse corporeum, sed compositum ex materia et forma,abstrahendo ab anima vel forma cadaverica. I'i) prima ct secunda particula, vide dissert. 1, a. *4, §* 1, obj. 2 cl 5; pro tertiapa·. licnla, dissert. 4, a. 1, petit. 1 *Meum** gnificat non unionem, sed identitatem rorpuris Christi ; vide ibid, conci-5, obj, *Enim* significat ralioneirfob quam anteadenier dictum est, *Accipite et manducat'.*

In consecratione calicis, *Hic* non c-l a|. verbium loci, alioquin non significaretur mutatio substantialis, sed est pronom : sumptum similiter substantive, demon?· trans immediate liquorem seu potum contentum sub speciebus vini quod est in ulice; *calix* enim, ut dictum est, ponitur tropice, ut continens pro contento. Dicitur *sanguis novi et æterni Testamenti;* qui; sicut vetus Testamentum vitulorum sanguine confirmatum Γυίζ, Exod. 24, ita hoc novum confirmatum est sanguine Christi. Dicitur *novum,* quia novissimis temporibin est exhibitum, et a veteri distinctum. Dicitur *ælernum,* quia nunquam antiquandum, ctest de bonis spiritualibus et æterni«,cun; vetus esset de temporalibus tantum. Dicitur *mysterium fidei,* quia quod proponitur in hoc mysterio sola fide attingi potest, et inter alia fidei mysteria est spectatissimum. Dicitur qui pro *vobis,* scilicet siiincntibu·, et pro *mullis,* id est, omnibus sufficienter *effundetur,* de quo in tract, de Deo ; *in rs missionem peccatorum ,* quæ est effectus sanguinis Christi in cruce effusi.

DISSERTATIO VI.

DE USU SEU SUMPTIONE , NECNO'' DE EFFECTIBUS EUCHARISTIÆ.

D. Th. QQ. 79, 80 et 81.

Multa hic occurrunt discutienda : primum de necessitate, seu obligatione sumemlieucliaristiam; secundum, de communione sub utraque specie; tertium , quibus exhibenda, quibus deneganda comàtunio; quartum, de dispositionibus, tam ex partccorporis quam animæ, requisitis ad communionem; quintum, de modo quo Christus urns est hoc, sacramento ; sextum, de ejus effectibus. Quæomniacomplexusest Auclor tribus quæstionibus citatis.

ARTICULUS I

De necessitate seu obligatione sumendi *eucharistiam.*

F

Opusc de Sacram, ait. c. 17__ Triplet e-l modus manducandi corpus Christi i primus sacrartfontalis tantum; secundiu

ipirituali» tantum; tertius sacramentalis simili ct spiritualis. Vrimo modo manducant malichristiani ; secundo, omnes salsandi qui voto hunc coelestem cibum edentes, tide viva per dilectionem operante ejus fuctnm percipiunt; tertio, soli boni Christiani. Ita, post Auctorem , concilium Trid. sess.15, c. 8.

Jam alibi observavimus aliquid duplici modo esse necessarium ad salutem, nempe necessitate medii et praecepti. Illud dicitur necessarium necessitate medii, quod ex sua natura vel institutione est ita necessarium, ut, illo etiam inculpabiliter deficiente, non possit haberi salus, ut gratia, baplismus pro parvulis. Necessarium necessitate præcepti dicitur, quod neque ex natura sua, neque ex sua institutione est medium positive necessarium ad salutem , ct illo inculpabiliter deficiente potest haberi silus;sed quia præceptum est, non potest ulnntarie omitti sine peccato, quod peccatum impedit salutem : v. g. jejunium quadragcsiinale, auditio missæ in diefesto. De utraque necessitate est quæstio.

§ I. — *Utrum sumptio eucharistia sit necessaria necessitate medii ad salutem ?*

Quidam Græci schismatici tenent realem sumptionem eucharistiæ esse necessariam necessitate medii ad salutem , quibus sub-''.ribunt plures Calvinistæ, contendentes i am fuisse constantem Patrum, S. Augustini praesertim, sententiam, caque de causa inormi antiquitus viguisse administrandi euri ari tiam infantibus statim post baptisimiin. Quantum vero ad susceptionem eu- taii'liæ in voto, dissentiunt theologi,sed Inite c4 dissensio quoad nomen tantum , lit explicavimus infra.

Hic q 73. a. 3. o. et nd. |. — *DlCO* i . Sumptio rcalis eucharistiæ non est ne-« -aria neque parvulis, neque adultis, nerc-Mtale medii ad salutem.

Prob. ex concilio Trid. sess. 21, cap.4, ubi S. synodus declarat « parvulos usu ra-I tinnis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalcm eucharistiæ communionein. » Et rationem subjungit : « Siquidem per bapti-mi lavacrum regenerati ct Christo incorporati, adeptam jam liliorum Di i gratiam in illa ætate amittere . n ai po- unt. » Deinde subdit : « Nequo i.'... i.iuh ii damnan Ia est antiquitas, si » eiimmoremin quibusdam Iori< aliquando » servavit; ut enim sanctissimi dii Patres - sui facti probabilem causam pro illius » temporis ratione habuerunt, ita certe cos » nulla salutis necessitate id fecisse , sine » controversia tenendum est. · Et canon. *4* definit : « Si quis dixerit parvulis , ante-» quam ad annos discretionis pervenerint, » necessariam esse eucharistiæ communio-» nem : anathema sit. »

Eamdem fidem constanter tenuerunt SS. Patres qui unanimiter docuerunt per baptismum deleri peccatum originale, et conferri gratiam sanctificantem,consequenter baptizato» statim post baptismum morientes salutem æternam adipisci ; præsertim S. Augustinus quem nobis opponunt hæretici : sic enim 1. 1 de Peccat. Meritis cap. 19, loquitur : « Verumlamen si parvuli lus, percepto baptismate, de hac vita emi-» graverit, soluto reatu cui originaliter erat » obnoxius, perficietur in illo lumine veri-» tatis quod incoinmulabililer manens in » æternuin, justificatos præsenlia Creatoris » illuminat ; peccata enim sola separant » inter homines et Deem , quæ solvuntur » Christi gratia. » Idem Epist. 9S , alias 25 ad Bonif. et Epist. 166, alias 28 ad S. fiieron., haneque esse germanam S. Doctoris doctrinam testatur S. Fulgentius infra citandus.

Eamdem etiam semper fuisse Ecclesiæ fidem tam pro adultis quam pro parvulis, invicte probant : 1" quod antiquitas denegaverit etiam in exitu communionem lapsis in graviora peccata, ut in adulterium ; item quod tunc sicut nunc denegaverit phreneticis, infirmis ad vomitum proclivibus, et in pluribus locis ad mortem damnatis ; 2° quod nunquam constituerit laicos, mulieres, paganos dispensationis hujus sacramenti ministros, sicut baptismi; 5° quod non obstiterit dissuetudini conferendi communionem infantibus, quin potius contrarium probaverit, nullo reclamante,nisi hæretico.

Prob. tandem ratione theologica. Eucharistia ex sua institutione est sacramentum *vivorum,* non conferens primam gratiam, sed supponens collatam, non remittens peccata, sed supponens remissa , conterens autem tantum augmentum gratiæ, s< u gratiam cibantem, quæ supponit vitam, (t quæ juvat ad præcavenda peccata futura. l inu ,mic realem eucharistiæ sumptionem,

et indepcndenter ab ilia, homo potest habere omnia requisita ad salutem, scilicet rcmotionempeccatietgratiamsanctilicantcm.

Quantum ad eucharistiam in voto.jam dixi dissentire theologos, sed forte conciliabuntur si tollatur verborum æquivocatio, et sententiæ ad legitimum sensum revocentur.

Observandum itaque sacramentum eucharistia duplici modo posse considerari.· 1° ut est sacramentum particulare contra alia sacramenta distinctum, specialem producens effectum per modum'causa efficientis, nimirum augmentum gratiæ, seu gratiam cibantem. 2"Potestconsiderari sub ratione communi omnibus sacramentis, quæ est unio cum Christo et corpore ejus mystico virtute illius passionis ; hanc enim important omnia sacramenta, sed cum hoc discrimine, quod eucharistia illam importet per se et essentialiter, quia continet substantialiter ipsum Christum, et ejus passionem mystice exhibitam; alia vero sacramenta hanc unionem important participative tantum. Hæc autem substantialis unio per eucharistiam, a quibusdam vocatur res sacramenti, ab aliis manducatio spiritualis. Ex hoc vero discrimine sequitur quod, cuin sacramentum eucharistiae sit in hoc genere unionis præcellcntissimum, oinnia alia sacramenta ad ipsum ut ad finem ordinantur, quia omnis inchoatio tendit ad suam consummationem, et omne imperfectum ad suam perfectionem tanquam ad finem. Ilac observatione posita,

Dico 2°. Votum eucharistiae considerate ut est particulare sacramentum , non est necessarium necessitate medii ad salutem ; secus si consideretur ut spiritualis manducatio sub ratione unionis substantialis cum Christo Redemptore, et ejus passione mystice exhibita.

Prob. prima pars. Votum alicujus rei non censetur necessarium, nisi ut obtineatur elfectus hujus rei ; est enim ejus vicarium: atqui elfectus eucharistiæ ut est sacramentum particulare, ulpote gratia secunda,non est necessariusnecessitate medii ad salutem , ut supra diximus : ergo. Confirmatur. Votum seu desiderium non est propter se, sed propter rem desideratam ; vrgo implicat quod votum sit necessarium, ei res ipsa desiderata non sit necessaria.

Prob. secunda pars. Eucharistia considerata sub ratione unionis substantial^ cum Christo redemptore, et ejus passione mystice exhibita, est consummatio et perfectio aliorum sacramentorum, consequenter eorum finis, ut dictum est in observatione*ergo ista sunt media ad istum fini ni. *Subsumo.* Atqui intentio finis includitur in volitione mediorum , et ex illis mediis, scilicet sacramentis, quædam, ut baptismui et poenitentia , sunt necessaria necessitate medii : ergo et finis intentio. Hanc autem intentionem dicimus votum, quod quidam vocant votum tacitum, quidam interpretativum, quidam late dictum , quod nobis perinde est : atque hac explicatione arbitror conciliari sententias apparcntercontraria>.

Nihil autem aliud intendere Auctoremcitata q. 75, a. 5, certum mihil videtur. Dicit enim in corpore : « In hoc sacramento dim
▮ est considerare, silicei ipsum sacrameu-
» tum et res sacramenti : dictum est autem
» quod res hujus sacramenti est unitascor-
» poris mystici, sine qua non potest es-e
» salus. » Et infra : « Baptismus est princi-
- pium spiritualis vitæ et janua sacramen-
» torum. In eucharistia vero est quasi con-
ii summatio spiritualis vite, et omnium sa-
• cramcntorum finis, ut dictum est q, Co, 3.
» 5; per santilicationes enim aliorumsacra-
» mentorum fit preparatio ad suscipiendam
» vel consecrandam eucharistiam. Et idc.
• perceptio baptismi est necessaria ad in-
ii choandam vitam spiritualem, perceptio
• autem cucharMiæ est necessaria ad con-
ii summandam ipsam, non ad hocquodsim·
» plicitcr habeatur, sed sufficit eam habere
» in volo, sicut est finis habetur in desiderio
n et intentione. » Item ad 1, etin hac q.SO, a.9, ad 5, docet ex S. Aug. unumquemque fidelium fieri participem spiritualiter corpori* ct sanguinis dominici, quando in baptismate membrum corporis Christi efficitur, quia nempe ista inchoata incorporatio tendit exse ad incorporationem perfectam ct consummatam per eucharistiam tanquam ad finem.

5i *petas* quomodo confirmato, extremaunctio et matrimonium ordinentur ad cucharistiam tanquam ad finem? De baptismo enim, pœnitentia et ordine satis constat.

Hic q. 65 a 3. o.—/f.quod etiam illa tria sacramenta ordinentur ad eucharistiam, si non ad eam sacramcntaliter suscipiendam, saltem vel ad disponendum ad ejus elfec-

tum, qui est unio cum Christo, vel ad cum conservandum. Nam confirmatio roborat nos ad fidem servandam contra ejus impugnatote»,' consequenter ad conservandam unionem cum Christo, quæ, ut diximus, est effectus generalis omnium sacramentorum, principaliter tamen appropriatur eucharistiae, et ab illa derivatur tanquam a fine.Extrema-unctio olim conferebatur ante viaticum, ut dispositio ad illud : nunc autem, cum conferatur poslillud, ordinatur ad conservandam unionem cum Christo in ultimo conflictu. Matrimonium sua significatione allingithocsacramentum,in quantum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, cujus unitas per sacramentum eucharistiæ liguratur. Item conducit ad reprimendam concupiscentiam, cujus refrenatio estmaxima ad eucharistiam dispositio.

Obj. contra primam conclusionem. Ex his verbis Joan, 5 : *Nisi quis renatus fuerit cx aqua et Spiritu sancio, non potest introire in regnum Dei,* colligimus baptismum in re esse necessarium necessitate medii ad salutem : ergo ex his Joan, 6 : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis rilam in vol is,* colligi debet eucharistiam esse necessariam necessitate medii ad salutem; nlrobiqiic enim iisdem verbis et eodem modo significatur necessitas ulriusque sacramenti.

Λ. *N. conseq.* Plures disparitates inter utrumque textum dedimus in tract, de Baptismo, dissert. 5, a. 1, obj. 1, quarum una ot, quod hæc verba, *Nisi manducaveritis,* etc., in secunda persona dirigantur ad adultos præcepli capaces, et sic pro illis important præcepti necessitatem : ista vero, *Nisi quis renatus fuerit,* etc., in tertia persona dicantur generaliter de omnibus. Altera disparitas est, quod baptismus sit institutus ut renascenda spiritualis, quæ est omnibus necessaria necessitate medii ad salutem : at eucharistia, ut cibus spiritualis, qui vel non est necessarius ad vitam aliquaniliuservandam, ut patet in cibo corporali; vel >it necessarius,r nnn sit spiritualis, sufficit quod sumatur spiritualiter.—Hio q. 73. a 3. a<l 2. Il.ec estenim differentia inter alimentum corporale ct spirituale, quod alimentum corporale convertatur in substantiam illius qui nutritur, et ideo non potest homini prodesse ad vitæconservatonem nisi realiter sumatur ; sed alimentum spiritual· convertit hominem in se ipsum, juxta dictum S. Augustini I.7 Confess, cap. 40; potest autem aliquis in Christum mutari, et ei incorporari voto mentisetactib s virtutum, præsertim charitatis, sine reali perceptione hujus sacramenti.

Inst. 1°. S. Aug. hanc Christi sententiam, *Nisi manducaveritis,* etc.,etiam ad parvulosextendit: ergo. *Prob. ant.* 1.1 de Peccat, meritis cap. 20, dicit : · Dominum audia» mus.... non quidem de hoc sacramento » lavacri dicentem, sed de sacramento sanc» tæ mensæ suæ, quo nemo rite nisi bap• tizalus accedit : *Nisi manducaveritis » carnem meam, et biberitis meum san» guinem,non habebitis vitam in vobis...* » An vero quisquam hoc etiam dicere au» deat, quod ad parvulos hæc sententia non » pertineat? » Similiter alibi ; ergo.

Hoc testimonio et quibusdam aliis similibus moti quidam etiam inter catholicos, consents. Aug. tenuisse realem sumptionem eucharistiæ esse necessariam parvulis necessitate medii ad vitam ælernam, et in hoc a sententia communi cæterormn Patrum recessisse. Verum obstant quæ ex S. Docture protulimus in probatione conclusionis. Insuper eadem labes foret inurenda Innocenlio I ctGelasio qui sedit anno 492. quorum primus, Epist. ad Patres concilii Milevitani 182, alias95inter Augustinianas, alter Epist. 7 ad Episcopos per Picenum, eumdem fere loquendi modum ac S. Augustinus tenuerunt; quod directe contradiceretconcilio Trid. sess. 21, cap. 3, declaranti sine controversia credendum esse SS. Patres qui eucharistiam parvulis contulerunt, *nulla salutis necessitate id fecisse.* Igitur.

7?. S. Aug. loqui de manducatione spirituali et mystica, de qua in secunda conclusione,scilicet de incorporatione cum Christo et ejus corpore mystico, quæ habetur pe. baptismum, et etiam adseribitur euchari< i r ut causæ finali ; quatenus hæc inchoata in corporatio per baptismum ordinatur ad suam consummationem per eucharistiam tanquam ad finem, ut dictum est. Ethane esse mentem S. Augustini constat , i ex scopo S. Doctoris; ibi enim disputat contra Pelagianos, qui concedebant pueros non baptizato» non intrare regnum cœlorum, propter hanc sententiam Christi : TVisi *quis renatus fuerit,* etc., contendebant tamen

eos habere nescio quam vitam aeternam, quamfingebantdistinctamaregnocœlorum; contra quos sic arguit S. Augustinus : Nemo potest habere vitam æternam, nisi manducaveritcarnemChristi,veIrealiter,velsaltem spiritualiter, juxta hanc alteram Christi sententiam \Visi *manducaveritis,* etc., atqui parvuli non haptizati non manducant illam rcaliter, *ut patet;* neque spiritualiter, quia spiritualis manducatio, quæ est unio cum Christoetejuscorporemystico inchoatur,et fit per baptismum in ordine ad perfectam unionem per eucharistiam : ergo. 2° Constat de mente S. Aug.cxipsomet, quippe qui in pluribus locis intelligit hanc Domini sententiam de dicta manducatione spirituali. Sic 1.3 de Peccat, meritis, c. *4,* dicit ex illa sententia,*Nisi manducaveritis,*etc., parvulos non posse habere vitam extra Christi corpus, *n* cui ut incorporentur, «•aeramento • baptismatis imbuuntur. » Et tract. 26 in Joan.» fiuncitaque cibum, inquit, et potum, » societatem vult intel! igi corporis et mem- • brorum suorum, quod est Ecclesia «ancta;» deinde distinguit sacramentum a re sacramenti, ac tandem concludit : · Hoc est man- • ducare illam escam, et illum bibere potum • in Christo manere, el illum manentem in » se habere. · 5° Constat exS. Fulgentio, fidelissimo S. Aug. interprete, qui lib. dc Rapt. ÆlhyopiSjinLcrrogatusa Fernando diacono de salute juvenis Æthyopis qui morti proximus baptizatus, discesserat priusquam eucharistiam recipere posset, respondet el probat multis S. Scripturae locis et SS. Patrimi testimoniis, S. Augustini praesertim, in quodam sermone ad infantes, hunejuvenem habere vitam æternam, quia per baptismum factus est membrum Christi et particeps ef- h'I Iuseucharistix; ac tendem sicconcludit: • Arbitror,sancte frater, disputationem nos- • iram praeclari doctoris Augustini sermone 0 firmatam; nec cuiquam esse aliquatenus • ambigendum, tunc unumquemque fide- » hnmcorporis sanguinisque Dominici parti- . (ipem fieri, quando in baptismate mem- › brum corporis Christi efficitur,nccalienari • ab eo panis calicisque consortio, etiamsi antequam panem illum comedat el calicem • bibat, de hoc sæculo in unitate corporis • Christi constitutus abscedat. · Nihil ex l π -sins. 4« Tandem, quia sanctus Thomas, alter accuraii-simiisS. Angu-lini interpres, -ir S. doctorem interpretatur q. 75, a. 5, ad 1, et hic q. 80, a. 9, ad 5, et theologi communiter,

Inst. 2°. S. Aug. verbis in instantia laudatis distinguit baptismum ab eucharistia: ergo non loquitur de manducatione spiritnali, seu incorporatione corpori Christi quæ habetur per baptismum.

R. D. ant. S. Aug. distinguit baptismum ab eucharistia, hoc sensu quod hæc Christi verba, *Nisi manducaveritis,*etc., sint ex professo et primaria intentione dicta de eucharistia, et non de baptismo, C. hoc sensu quod non possint inellligi de spirituali manducatione, si extendantur ad parvulos, *N. palet* ex aliis locis citatis S. Aug. ex S. Fulgentio et S. Th.

Honoratus Tournely hanc communem et tot momentis fultam responsionem variis argumentis impugnat, censetque S. Aug. loculum fuisse de manducatione reali eucharisliæ, non quidem ex propria sententia, sed ex sententia et hypothesi Pelagia* norum, *contra quos sic arguit ad hominem ;* Nemo non baptizatus est particeps corporis Christi;atqui nemo non particeps corporis Christi habet vitam s sicut enim de baptismo dicitur : *Nisi quis renatus,* etc., *non potest intrare in regnum cadorum,* ita de eucharistia : *Nisi manducaveritis,* etc., *non habebitis vitam in vobis.*

Verum ante omnia debuisset *probare* eruditissimus theologi» *minorem argumenti* intellectam de manducatione reali, admitti et supponi veram a Pelagianis ; quod nec probavit, nec probare potuit, siquidem Pclagiani sententiam Christi, *Nisi manducaveritis,* litteraliter sumptam pro manducatione reali, inlelligerent sicut nos, spectare adultos duntaxat et non par vulos.

Nec satisfacit laudatus theologus ros pondendo quod, utsh t robur argumenti, non sit necessc quod supponat tanquam ab ipsis concessum actualem et realem eucharistiæ sumptionem esse necessariam ad vitam habendam, sed salis esse, ut ex certa consecutionis lege adigateoshoc fateri quod ex eorum principiis necessario sequitur: hæc, impiam, responsio non satisfacit. Qua enim consecutionis lege adacti fuerint Pelagiani hoc fateri, non apparet, cum id ex eorum principiis minime sequeretur; utram- [que enim Christi sententiam intelligebant

liait nos intelligimus : hanc, *Nisi quis renatus,* de omnibus absolute, etiam de par iulis; istam, *Nisi manducaveritis, etc., ad* litteram de stiffs adultis. Communi itaque responsioni standum esse arbitror.

§ II. — *Utrum sit practptum divinum saernmcntaliltr communicandi ?*

Hic q. SO. a. 11. o. — *Dico.* Adulti tenentur praecepto divino ad sacramentalem communionem.

Est communis cum Auctore qui quamvis in 4, d. 9, a. 1, quæstiunc. 2, contrarium docuerit, hic tamen diserte conclusionem asserit his verbis : « Manifestum est, quod » homo teneatur hoc sacramentum sumere, « non solum ex præcepto Ecclesiæ, sed ex • mandato Domini dicentis l.uc. 22 : *JIoc* • *facite in meam commemorationem.* »

Hoc praeceptum divinum colligitur 1° ex Christi verbis, Joan. G, *Nisi manducaveritisj* etc., quæ important saltem præcepuuη pro adultis capacibus de communione, non minus quam ista, Nisi *quis renatus,* etc., et, *Nisi poenitentiam egeritis,* important præceptum de baptismo et pœniienlia pro adultis præcepti capacibus. Et i quamvis quidam SS. Patres hanc Christi ‘Ciitentiam, *Nisi manducaveritis*, inteliwrintde manducatione spirituali, *ut palet* ex praecedentibus, non tamen negarunt etiam debere intelligi de manducatione orali; et sic intelligendam esse probavimus dissert. 1 hujus tract, a. 5, Jj 1. Confer cum art. 4, obj. 1.

Colligitur 2° ex his aliis Christi verbis : *Hoc facile in meam commemorationem,* quorum sensus videtur hic : Hoc totum quod fecimus, me consecrante , sumente, distribuente, ct vobis recipientibus, facite vos, successores vestri et vobis subditi, et cum feceritis, facite in meam commemorationem. Hæc ergo verba diriguntur, et ad Apostolos corumque successores, et ad laicos proportionaliter : ad Apostolos et sacerdotes, ut consecrent, sumant et distri- I buant; ad laicos, ut recipiant. Unde Trid. sess. 15, cap. 2 , dicit : « In hujus sacra- » menti sumptione colere nos sui inemo- » riam præcepit. » Quo loquendi modo agnoscit in verbis Christi præceptum eucharistiam sumendi.

Suadet ratio. Christus instituit hoc sacramentum per modum cibi,ad consci van I dam vitam spiritualem neccstarii : *Nisi manducaveritis, non habebitis,* id c-t, non conservabitis diu, *vitam in vobis.* Ergo congruum erat ut ejus usum præcipcrel; sicut enim cibus corporalis ad vitam corporalem conservandam necessarius, est in præcepto, *a fortiori* idem est dicendum de cibo spirituali ad vitam spiritualem conservandam necessario.

Petes 1° utrum hoc præceptum divinum obliget omnes adultos, tam fideles quam infideles?

P. probabilius affirmative. Fideles quidem obligat simpliciter et immediate ; infideles vero mediate scilicet, ut convertantur , et sic communicent : quia lex , *Nisi manducaveritis,* dirigebatur generaliter ad omnes adultos, tam infideles quam fideles ; Christus enim alloquebatur Capharnaitas, inter quoserantmulti non baptizali.

Nec obstat quod non baptizatus sit incapax communionis, sufficit enim quod teneatur baptizari, quo mediante est capax communionis : sicut, licet existens in peccato mortali sit incapax communionis pro illo statu, erit tamen reus violati præcepti communionis, si omittat illam sumere definito tempore, quia tenetur poenitere, et sic fieri capax communionis.

Petes 2° quandonam obliget istud prtnceptum divinum?

P. obligare primo in articulo, seu proximo mortis periculo.

Est communis contra paucos; idque innuit universalis Ecclesiæ praxis , et sollicitudo ministrandi moribundis viaticum, quemadmodum præcipitur can. 12 concilii generalis Nicæni 1, et in pluribus aliis conciliis, ita ut non sine magno scandalo infirmus morti proximus non peteret, aut recusaret viaticum.

Patio est, quia eucharistia instituta est ut viaticum confortans ad versus salutis hostes: nullum autem tempus in quo sit magis necessarium quam cum homo ingreditur iter ætvrnilalis et acrioribus hostium insui tibiis oppugnatur, quod est articulus mortis. Non est eadem ratio de confessione, quæ non est instituta in viaticum; nullus e-t t.mien qui, etsi non habeat mortalia, illam omittat in periculo mortis.

7/inc colliges, mulieres prægnanter quæ regulariter difficile ct cum periculo mortis I pariunt, periculose navigaturos, præliein

ros, teneri jure divino ad communionem, si tempus suppetat, et sil moraliler in eo instanti possibilis.

Dices. .Ecclesia olim denegavit propter qtixdam graviora peccata eucharistiam moribundis, et nunc etiam denegat damnatis ad extremum supplicium : ergo hæc obligatio non est juri« divini in quod nihil potest Ecclesia.

R. T' nullam oaqnam fuisse legem generalem ab Ecclesia universali latam, prohibentem dari eucharistiam in utroque casu proposito, camque a quibusdam ecclesiis particularibus statutam improbant theologi non pauci ; dicunt fuisse reprobatam motu proprio S. Pii V, anno 1569. 2° *Potest negari consequentia,* quia Christus hoc præceplum tulit sub directione Ecclesiæ cui sacramentorum adininistrationem commisit, sicqucnon est absolutum sed conditionatum , si scilicet et quando bene visum fuerit Ecclesiæ.

2° Præceptum divinum de communione obligat etiam pluries in vita, quia instituta est ut cibus spiritualis ad reparandas vires animæ, quæ sæpius fervore concupiscentiæ, passionum illecebris, mundi et dæmonis insultibus debilitantur. Quia tamen nullum observationis hujus præcepti tempus est vi juris divini determinatum, censetur illi satisfacere qui semel in anno communicat, quia Ecclesia non plus exigit. Per accidens autem potest quis sæpius obligari, si nempe communionem existimet sibi necessariam ad resistendum gravi tentalioni.

Petes 3° utrum qui heri vel hodie mane communicavit, et vespere incidit in periculum mortis, teneatur iterum communicare per modum viatici?

R. 1°. Qui heri communicavit, et hodie incidit in periculum mortis, probabilius tenetur iterum vi præcepti divini communicare per modum viatici ; quia, licet opus praescriptum adimpleverit, non tamen adimplevit eo tempore quo præceptum obligabat; et ideo non censetur præceptum adimplevisse. Nec est simile de illo qui ex devotione audiens missam die festo quem ignorat, satisfacit præcepto, nec tenetur audire aliam missam , quia iste facit opus præscriplmn eo tempore quo praecipitur , et quo obligat præceptum , non alter. Ille autem non censetur satisfacere præcepto, qui, licet opus præscriptum ponat, non ponit ; men tempore præcepto, sen tempore quo obligat præceptum : sicut ille non satisfacit præcepto communionis paschalis, qui aliquot diebus ante quindenam paschalem communicat, et ideo tenetur iterum communicare in quindena.

//. 2°. Otii eo die quo communicavit incidit in periculum mortis, probabilius nec debet nec potest eodem die iterum communicare; non quod præceptum divinum per se non obliget, *ul patet exprœcedenli responsione,* sed quia per accidens ab ejus obligatione excusatur ex lege Ecclesiæ, prohibentis communicare bis in die oh reverentiam tanto sacramento debitam. Neque hoc est corrigere aut abrogare præceptum divinufn, sed ejus usum ex justa causa limitare et disponere ut decenter liat; sicut limitât et disponit, dum prohibet ne, etiam propter moribundum communicandum, celebretur sine vestibus sacris, sine lumine, ve! in fermentato, aut post escam; idquejure facit Ecclesia ex facultate sibi a Christo data, dum ei sacramentorum admini'trationcm commisit. Huic resolutioni favet D. Th. in 4, d. 12, q. 5, a. 1, q. *4* o, ubi indefinite et nullo casu excepto, dicit : *Homo non debet pluries in una die communicare.*

Scio quosdam non improbabiliter huic responsioni contradicere et contrariam praxim tenere, ut, teste amico hic disp. 27, contigit in morte R. Patris Aquaviva, generalis Societatis. Verum in his quisque attendere debet ad usum suæ ecclesiæ.

Petes 4' utrum pueri doli capaces et apti ad confessionem , sed nondum admissi ad communionem, si in periculo mortis constituantur, teneantur ex præcepto divino communicare?

R. Probabilius affirmative. Quia Ecclesia præcipiendo communionem annuam omnibus adultis dum ad annos discretionis pervenerint, quod reputatur, ut dicam modo, inter decimum et decimum tertium, aut decimum quartum annum circiter, determinavit duntaxat tempus communionis indeterminatum ex præcepto divino; quod autem erat divino præcepto determinatum, intactum reliquit : atqui ex præcepto divino omnis adultus ratione compos tenetur in articulo mortis ad communione ji ; ergo.

Hinc graviter culpandi sunt parentes, qui, ne solvant majora jura funeralium,

pf.n curant ut communio suis prolibus moribundis administretur, sub praetextu quod nondum fecerint primani communionem.

5 |][e _ *Dt obligatione communicandi ex prcrcepfo Eccleeia.*

Exstat hoc præceptum in concilio Lateranensi sub Innocentio III, anno 1215, cap. 21, his verbis : · Omnis utriusque sexus «fidelis, postquam ad annos discretionis «pervenerit, omnia peccata sua, saltem se-« mei in anno, fideliter confiteatur proprio «sacerdoti, vel alieno, prius tamen a pro-«prio sacerdote impetrata licentia.... sus-• cipiens reverenter ad minus in Pascha «eucharistiæ sacramentum ; nisi forte de » consilio proprii sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus «participatione duxerit abstinendum; alio-« quin vivens ab ingressu ecclesiæ arceatur, «et morions Christiana careat sepultura. »

Et concilium Trid. sess. 15, can. 9: a Si «quis negaverit omnes et singulos Christi «fideles utriusque sexus, cum ad annos «discretionis pervenerint, teneri singulis «annis,saltem in Paschale, ad communi-«candmn, juxta præceptum matris Eccle-«siæ : anathema sit. »

Explicatur hoc præceptum.

In 4. d. 9. q. 1. a. 5. q. 4. o. — Dicitur 1°, *Omnis adultus, cum ad annos discretionis pervenerit.* Major requiritur discretio ad communionem quam ad confessionem , *ut patet* ex Ecclesiæ praxi quæ ad confessionem admittit septennes doli capaces, quos non admittit ad communionem. *Et ratio est,* quia convenit ut suscipiens euchari'tiam eo rationis usu polleat, ut possitdiscemere corpus Christi, et hujus mysleriimagniludinem : difficilior est autem hujus mysterii intelligentia quam pœniteritiæ, et aliunde poenitentia est magis necessaria. Porro iste perfectior rationis usus ad communionem requisitus , citius in uno, tardius in altero , illucescit propter diversam organorum dispositionem et diversam educationem ; ejus latitudinem plures computant inter decimum et decimum quartum annum circiter.

ç. 80?a. 10. nd 5. — Dicitur 2°, *ad minus in Pascha.* In primitiva Ecclesia., «piando vigebat magna devotio fidei Christiane, fideles quotidie communicabant; innuitque Auctor, ex Anacleli Epistola, quæ I refertur de Consecr. cap. *Episcopi,* fuisse tunc de communione quotidiana praeceptum, aut statutum ab Apostolis derivatum. Poxlmodum vero, diminuto fulci fervore, Fabianus papa induisit ut, si non frequentius, saltem 1er in anno omnes communicarent, scilicet in Pascha, Pentecostect Natali Domini. Refertur de Consec. cap. *Etsi non frequentius.* Tandem propter iniquitatis abundantiam, refrigescente charilate multorum, Innocentius III, in concilio Lateranensi, statuit ut saltem in anno , scilicet in Pascha, semel fideles communicarent.

Dicitur, *in Pascha,* id est, juxta Ecclesiæ praxim et bullam Eugenii IV quæ incipit *Fide digna,* intra quindenam paschalem, a dominica Palmarum inclusive usque ad dominicam in Albisetiam inclusive. Possunt episcopi tempus ante vel post extendere : in quibusdam dioecesibus totum tempus quadragesimae reputatur paschale quoad communionem. Possunt etiam non solum parochi, ut fert decretum, sed etiam confessarii ex causa rationabili differre particulares ultra quindenam paschalem; cum enim in confessione excipienda gérant vicos parochi, eadem pollent facultate quoad communionem.

Petes 1° ubi et a quo sumenda est communio paschalis?

Jl. sumendam esse in propria parochia a proprio sacerdote. Ita communius et securius. Quamvis enim in canone *Omnis utriusque scams* id clare non exprimatur, innuitur tamen. Insuper parochus in jure communi, in Clementina *Pcligiosi* I. 5, tiL *7,* est solus minister eucharistiæ dispensandae, ita ut nemo sine ejus vel episcopi aut papæ licentia,possit illam dispensare: in privilegiis autem quibus id conceditur religiosis, excipitur *dies Paschtc,* seu dies Resurrectionis. Ita Paulus IV, bulla *Cum sicut;* et Clemens VIII, qui anno 1592 definivit adversus quosdam pastores Duacenos, posse sæculares religiosis approbatis sua peccata confiteri sub expressa conditione : « Dummodo tamen iidem sæculares » Christi fideles sacramentum eucharistiae » die festo Paschalis Resurrectioni' in pro-» pria parochia, ab eorum parocho su-» ir.ant » Vide tract, de Beligione, dissert. 6, a. *7. Dies* vero *Paschtc*, sive *aies /lcsurreclionis,* non intelligilnr material ter de ipso die Paschæ, sed de communione

quæ ex præcepto Ecclesiæ debet fieri tempore paschali. Unde quovis tempore paschali, etiam ipsa die Resurrectionis, religiosi possunt per se, vel per sacerdotes sæculares, in suis ecclesiis, eucharistiam ministrare petentibus ex devotione, quos constat satisfecisse, aut satisfacturos præcepto in sua parochia.

Eximuntur autem ab hac obligatione communicandi in propria parochia : 1° sacerdotes qui, ubivis celebrant, satisfaciunt præcepto communionis paschalis ; tum quia canon *Omnis utriusque sexus* loquitur de suscipientibus, nimirum ab alio, non de celebrantibus; tum quia ita fert consuetudo recepta ; 2° religiosi omnes quibus sufficit recipere communionem in suis ecclesiis; 5° religiosorum pnvilegiatorum commensales, qui præceptuin adimplent communicando in ipsis religiosorum ecclesiis ex privilegiis pontificum Clementis IV, bulla *Firtute conspicuos;* Innocentii VI, bulla *lleligionis fervor;* Leonis X, bulla *Dum intra mentis arcana ; Vauh* 111, bulla *Licet debitum;* 4° Peregrini et alii absentes tempore paschali a sua parochia, ad quam accedere commode non possunt, satisfaciunt præcepto communionis paschalis, communicando in ecclesia parochiali loci ubi transeunter reperiuntur : an autem communicando alibi, satisfaciant, non liquet. 5· Eximuntur ii quibus parochus permittit alibi quam in propria parochia communicare, ad quod sufficere potestassensus parochi interprclalivus, ut si quis ex justis causis fundate præsumerel parochum consensurum si peteretur, cum voluntate post factum ipsi indicandi.

Sed quid de eo qui habet duo domicilia? Communicare debet in ea parochia in qua habitat tempore paschali. Utrum vero satisfaciat qui communicat in ecclesia cathedrali quæ non est propria parochia? Videtur quod non ; tum quia nomine parothiæ intelligitur in jure, *districtus ecclesia presbyteri ;* tum quia pastor non satis

L

agHOscerctqui præceptumadimplcrent, nec parochiani sat suum parochum agnoscerent ; tum denique quia usus est contrarius.

Petes 2e an qui sive culpabiliter sive inculpabiliter non communicavit in Paschate, èil libera præcepto usque ad sequens Pascha?

Suppono eum qui de consilio pastoris vel confessarii omisit communicare in Panchaie, teneri communicare tempore designato a pastore, vel confessorio ; quia, curn uterque habeat facultatem prorogandi tempus communionis paschalis, currit adhuc istud tempus pro isto pœnitente, proindeque viget adhuc pro illo præceptuin communionis paschalis : unde peccat contra hoc præceptuin si malitiose apponat impedimentum ejus adimpletioni, ut si non vellet se ad eam disponere. Quæstio est itaque extra hunc casum : ad quam

11. negative. Quia hoc præceptum duo importat; primum, ne communio differatur ultra annum ; alterum, ut fiat tempore paschali. Quantum ad communionem ut paschalem, ad eam amplius non tenetur, quia, cum elapsum sit tempus paschale, facta est illi impossibilis ;sicutqui non auditsacrum die dominica, non tenetur audire die lunæ, quia ejt onus affixum diei qui transiit. At quantum ad communionem ultra annum non differendam, tenetur ad illam statim moraliter; el quo magis sine causa differt, eo magis præceptum transgreditur et peccat, quia tempus non est determinatum ut finiatur obligatio, sed ne ultra praecepti adimpletio differatur: sicut qui termino præfixo non solvit debitum, non ideo exstinguitur obligatio solvendi, sed e contra magis urget.

Supponit responsio, quod ille de quo est quæstio non communicavit a Paschate precedent!. Nam si in decursu anni communicavit, videtur quod possit differre usque ad finem anni computando a tempore quo ultimo communicavit, ut sic ultra annum non differat communionem, quod est quod intendit præceptum.

Nec obstat quod parochi urgeant ad communicandum omnes qui non communicaverunt in Paschate; sic enim se gerunt parochi, quia ex communiter accidentibus supponunt eos non communicasse totoanni decursu ; sic enim plerumque accidit ut qui non communicant in Paschate, nec per anni decursum communicaverint.

Ex hac responsione colliges quod, qui prævidet futurum impedimentum communicandi intra quindenam paschalem,ea nondum inchoata, si ab ultimo Paschate non communicavit, teneatur præv*nre : ı,ὐη quidem ut sati-Jaciat præcepto commit .ıo- i nis ut paschalis, quod nondum obligat ; si-

at qui prævidet se non posse audire sa- (enim die dominica, non tenetur audire die sabba'i;se(iutsatisfaciatpræceptocommunionisannuæ, seu non differendi communionem l ultra annum, quod urget toto anni tempore.

Dixi, *quindena paschali nondum inchoata;* quia ubi semel inchoata est, urget l præceptum communionis paschalis : unde si prævideat futurum impedimentum ultimis diebus, debet primis cuebus præceptum adimplere, etiamsi ante quindenam communicasset; sicut qui die festo mane pr.vvidet futurum impedimentum audiendi ultimum sacrum, debet aliud prius audire.

§ IV. — *Utrum per communionem sacrilegam adimpleatur praceptum tam divinum quam tedaiaiticum communicandi?*

Dico. Neque divino neque ecclesiastico præcepto communicandi satisfit per communionem sacrilegam.

De præcepto divino videtur certum. Christus enim, ut dicit Trid. sess. 5,cap. 3, • Sumi voluit hoc sacramentum tanquam • spiritualem animarum cibum, quo alan- » tur et confortentur viventes vita illius qui » dixit ; *Qui manducat me , ipse vivet •propter me,* Joan. G. » Atqui qui communicat sacrilege, non sumit eucharistiam ut cibum spiritualem animx, sed ut venenum, juxta illud Apost. 1 Cor. 11: *Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit.* Ergo.

Prob. de præcepto ecclesiastico : 1° ex hac propositione damnata ab Innocent. XI, anno 1679, die secunda martii : *Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem :* unde nunc est certa et in praxi tenenda.

2°Ecclesia, cap. *Omnis utriusque,* præcipil ut eucharistia singulis annis *reverenter* suscipiatur : atqui qui sacrilege communicat non suscipit reverenter i ergo. *Confir.* Ecclesia, in quantum potest, repellit indignos a communione : ergo non nisi dignam communionem vult et præcipit.

5· Ecclesia non condidit novum prxeeptnm, sed divinum determinavit quoad tempus ; ergo idem præcipit quod divinum : atqui divino non satisfit per communionem sacrilegam, ut dictum est; ergo nec eccleiiastico.

4° Nemo satisfacit præcepto naturali aut superioris sumendi cibum ad vifam corporalem conservandam, qui sumit voluntarie venenum, aut apponit impedimentum ne proficiat cibus. Ergo similiter.

Solvuntur objectioni».

Obj. 1°. Ecclesia non præcipit aetne internos : atqui esse in statu graliæ pro communione est quid internum : ergo.

11. D. maj. Ecclesia non præcipit actus pure internos, *C.* actus internos necessario conjunctos cum externis, ut hi constituantur in certa specie moris, *subdistinguo.* Non præcipit directe, *transeat;* indirecte, TV. Præcipit autem Ecclesia communionem ut cibum spiritualem et unitivum Christo, qui non potest esso talis sine statu gratiæ ; et ideo hunc statum indirecte præcipit. Pro ampliori hujus argumenti solutione , vide quæ dixi in tract, de Legibus, dissert 4, a. i, et in tract, dc Rclig. diss. 2, a. 8,§ 8.

Obj. 2°. Modus præcepti non cadit sub præcepto, ut etiam nos docuimus dum de Legibus, et patet; quod enim quis ex vana gloria audiat sacrum , aut faciat eleemosynam, satisfacit præcepto : atqui quod quis digne et statu graliæ communicet, est modus præcepti : ergo.

P. D. maj. Modus præcepti, præcepto ipso non expressus, aut non necessarius , ut substantia operis præcepti constituatur in certa specie moris, non cadit sub præcepto , *C. maj.* si sit ipso præcepto expressus , aut sit ita intrinsecus, ut sit necessarius ad hoc quod opus præceptum constituatur in certa specie moris, Ar. Jam autem modus digne communicandi ipso præcepto exprimitur, cum dicitur, *reverenter* suscipiat, et Ecclesia indignos a communione repellat. Item est sic intrinsecus, ut sit necessarius ad hoc quod communio sit cibus spiritualis etspiritualiternutritivus, sub qua ratione prxeipitur : sicut attentio interna ad Horas præcipitur, quia est necessaria ut recitatio Horarum constituatur in specie actus religionis et orationis.

Inst. 1°. Quando modus operis præcepti prxeipitur, intervenit duplex præceptum , unum de substantia operis, alterum de modo : atqui potest impleri praeceptum de substantia operis, non impleto præcepto de modo, *ut patet* in praecepto de audienl da reverenter missa; qui enim audit mis-

sain ex pravo fine, puta, videndi puellam, non audit reverenter, et tamen satisfacit praecepto quoad substantiam operis, ita ut non teneatur alteram missam audire : ergo similiter

A' *D. min.* Potest impleri præceptum de substantia operis, non impleto præcepto de modo, si præceptum de modo non includatur in præcepto de substantia, *C,* secus, Ar. flic autem præceptum de modo includitur in præcepto de substantia, quia præcipitur actus, seu sumptio eucharistiæ ut cibus animæ, quæ non est talis nisi digne sumatur. Et ad exemplum de præcepto audiendi missam disparitas est, quod, non obstante malo fine extrinseco, possit adhuc reverenter audire missam, si nempe corpore et mente illi adsit; id enim solum præcipit Ecclesia: at qui in statu peccati mortalis communicat, nullo modo reverentiam quam Ecclesia præcipit servat.

/nst. 2°. Qui accepto stipendio pro missa illam celebrat in malo statu, suæ obligationi satisfacit: ergo et Ecclesiæ præcepto.

R. N. conseq. Disparitas est, quod sacrificium missæ, quantum ad valorem *ex opere operato,* et orationes nomine Ecclesiæ recitatas, æquivaleat sacrificio boni sacerdotis; id autem solum tenetur applicare danti stipendium : at communio annua indigne facta, non est proficua, sed nociva communicanti.

/nst. 5". Qui in statu peccati mortalis adimplet satisfactionem injunctam a confessario, satisfacit ipsius præcepto : ergo similiter in nostro casu.

R. N. conseq. Disparitas est **i**", quod ad virtutum officia, sive sint satisfactoria.sive alterius generis, non requiratur gratia habitualis sicut in communione, sed sufficiat actualis; alioquin omnia infidelium ct peccatorum opera essent peccata, quod est damnatum in Baio. 2° Satisfactio injungitur a confessario, non ut per viam meriti peccatorum veniam obtineat, quæ jam supponitur obtenta, sed ut aliquam pœnam pro peccatis sustineat, ct malis habilibus per assuetudinem peccandi comparatis , obsistat; qui fines obtinentur per satisfactionem etiam in malo statu peractam : at per communionem sacrilegam, nihil nisi damnatio acquiritur.

Obj. 5». Saltem finis præcepti non cadit »ub præcepto; sic quamvis maceratio cerpons sit finis jejunii, qui jejunat ct nonnuceratur satisfacit præcepto: atqui nutritio spiritualis est finis præcepti de communione: ergo nutritio spiritualis non cadit sub hoc præcepto.

R. 1° posse totum concedi absque conclusionis detrimento. Non enim dicimus simpliciter nutritionem spiritualem actualem cadere sub præcepto, sed quod cibus assumptus sit spiritualiter nutritivus, nec positive impediatur quin actu nutriat, ad quod sufficit quod digne et in statu gratiæ recipiatur, ita quod si per impossibile digne el reverenter susciperetur, et non sequeretur actualis nutritio spiritualis, nihilominus satisfieret præcepto. Cum ergo ille cibus indigne susceptus non sit spiritualiter nutritivus saltem proxime, et positivum impedimentum apponatur ne nutriat, non satisfacit præcepto qui indigne sumit .-sicut qui sumeret cibum venenatum, vel impediret ne cibus ordinarius nutriat, non censeretur satisfacere præcepto naturali de sumendo cibo pro conservanda vita corporali.

R. 2° *D. maj.* Finis præcepti qui necessario per se non sequitur ex medio quod præcipitur, ut maceratio corporis ex jejunio, non cadit sub præcepto, *C.* qui per se necessario sequitur ex medio quod præcipitur, *subdistinguo.* Non cadit directe sub præcepto, *C.* indirecte, iV. Hoc ipso enim quo præcipitur medium ex quo perse necessario sequitur finis, etiam ipse finis censetur sub eodem præcepto cadere : ex digna autem el reverenti communione quæ præcipitur, sequitur per se necessario nutritio spiritualis, idcoque cadit sub eodem præcepto.

/nst. Baptismus est institutus ad regenerationem spiritualem : atqui ipsa gratia spiritualis non cadit sub præcepto ; qui enim ficte suscipit baptismum, non est regeneratus spiritualiter, el tamen satisfacit præcepto, cum iterum baptizari non debeat : ergo.

R. 1° */V- min. Ad prob. dico* quod ratio cur non debeat iterum baptizari, non est quia satisfecit præcepto , sed quia baptismus non est iterabilis sicut communio; ct sic præceptum factum est ipsi impossibile.

R. 2° Λ'. *conseq.* Disparitas e-t, quod baptismus (icte. sii'Ceptus habeat aliquem effectum, nempe characterem qui compa-

titur statum peccati, ct cujus virtute dum reviviscet baptismus, plenum habebit effectum; quod non potest dici dc eucharistia.

Ex dictis colliges eum qui in malo statu sumpsit viaticum, non satisfecisse præcepto divino, ideoque ad illud iterum sumendum lenrri, nisi olMet vel scandalum, vel infamia, vel prohibitio Ecclesiæ de non his communicando in uno die : quod an ita sit, consulat quisque praxim suæ ecclesiæ.

J V.— *Quid sil censendum de frequenti ct quotidiana communione ?*

Haede quæstione hodie magno æstu disputatur occasione operis gallice conscripti n R. P. Joanne Piclion, Soc. Jesu , cui titulus, *1,'Esprit dc Jésus-Christ ct deCEglisesur la fréquente communion,* in quo auctor multis argumentis pugnat pio frequenti, inio ct quotidiana communione, quibusdam Ecclesiæ præsulibus illi plaudentibus, aliis <t pluribus, datis-mandatis ct institutionibus, illi contradicentibus, atque virga censoria improbantibus. Inter hos conflictus, nihil accuratius nec solidius arbitror posse dici circa hanc materiam, quam quod dixit Angelicus doctor hic a. 10, ubi ex professo quarit *utrum liceat quotidiehoc sacramentum sumere.* Unde ejus menti et litteræ inhærcns.

2- SO. α. 10. o. — *Dico* quod circa usum hujus sacramenti duo possunt considerari, anum quidem ex parte ipsius sacramenti, cujus virtus est hominibus salutaris ; et ideo utile est quotidie ipsum sumere, ut homo quotidie ejus fructum percipiat : unde S. Ambros. I. 4 de Sacrament, c. 6, dicit: «Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum «effunditur, debeo semper accipere : qui » semper pecco, debeo semper habere me· • dicinam. « Aho modo potest considerari ex parte sumentis, in quo requiritur ut cum magna devotione et reverentia ad hoc sacramentum accedat, ct ideo si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est quod quotidie sumat: unde S. August. serm. 28 dc Verbis Doin. cum dixisset : *decipe quoti'ie quod quotidie tibi prosit,* subjungit %'w *vive, ut quotidie merearis accipere.* Sed quia mullolies in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis indispositionem vel ammæ, non est nide omnibus hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere, sed quotiescumque se ad illud horno invenerit preparation · undo in libro de Eccles. Dogmatibus, c. 55, dicitur: *Quotidie eucharistiæ communionem accipere, nec laudo, nec vitupero.*

DiidL ad 3. — lla'c S. Doctor in corpore articuli. Et cum -ibi tertio loco objecisti quod ad reverentiam huic sacramento debitam pertineat ab illo abstinere, respondet quod reverentia hujus sacramenti habeat timorem amori conjunctum (unde lunor reverentia' ad Deum dicitur limor filialis); cx amore enim provocatur desiderium sumendi , cx timore autem consurgit humilitas reverendi. Et ideo utrumque pertinet ad reverentiam hujus sacrami nti, et quod quotidie sumatur, et quod aliquando abstineatur : unde S. Aug. dicit Epist. 118 « Si » dixerit quispiam non quotidie accipicn- » dam eucharistiam, alius contra; faciat » unusquisque quod secundum fidem suam » pie credit esse faciendum.· Neque enim litigaverunt inter se Zachæus et ille centurio , cum alter eorum gaudens suscepit Dominum, alter dixit, Aon *sum dignus ut intres sub tectum meum;* ambo Salvatorem honorificantes,quamvis non uno modo: amor tamen et spes, ail quæ scmper S. Scriptura nos provocat, præfcruntur timori. Unde et cum Petrus dixisset : *Exi a me, Domine, quia homo peccator sum,* respondit Jesus : *JVoli timere.* Hæc iterum S. Th.

Dices. Juxta principium D. Th. q. 79, a. 8. o , quod nos de Sacramentis ingruere disseri. 5. a. », propugnavimus, peccata venialia affectu retenta , aut actu exercita in actualisuinplionc hujus sacramenti, ut distractio voluntaria , non impediunt effectum ejus primarium, scilicet augmentum gratiæ habitualis, ad quod sufficit status gratiæ. Ergo cuilibet qui se prudenter existimat esse in statu gratiæ consulendum est, ut frequenter, iino et quotidie communicet, non obstantibus peccatis venialibus quibid [allicitur, aut quæ actu committit communicando.

Jl. IV. conseq. 1° Quia, licet coinmnmcans in statu gratiæ cum peccatis venealibus affectu re tentis aut aciualiler commissis, acquirat augmentum gratiæ habitualis; cum tamen huic sacramento, totum Christum [continenti.debeatur præ cætens maxim» et

singularis reverentia, negari non potest quod frequenter aut quotidie ad ipsum accedere scienter cum affectu ad venialia, aut actu ea committendo, sit saltem irreverentia venialis. Praestat autem Deum non offendi venialiler quam hominem acquirere aliquod leve augmentum gratiæ. 2° Majus augmentum gratiæ recipiet rarius t-omrnunicando et melius se disponendo, quam «pius communicando in solo statu gratiæ cum actualibus peccatis venialibus; sic enim, ut diximus, minimum quod potest gratiæ augmentum recipit. 5° Non debet tantum attendi ad fructum recipientis, alioquin non quotidie,sed pluries in die oporteret communicare; sed ad dignitatem et majestatem illius qui recipitur, quocum tam familiaris et frequens conversatio longe majorem exigit condignilatem ct dispositionem ex parte accipientis, quam rara ejus frequentatio, ut in ipsis humanis patet.

Posset etiam objici exemplum sacerdotum qui quotidie aut frequenter celebrant, cum tamen aliquorum vita non sit purior, nec charitas ferventiorquam plurium laicorum. Sed discrimen est, quod sacerdotes sint ex officio quasi mediatores inter homines et Deum, quem interpellare debent pro populo, et quod sacrificium quod offerunt prosit *ex opere opcralo* omnibus fidelibus vivis ct defunctis ct toti Ecclesiæ; non sic laici, nec eorum communiones. Neque tamen excusandi sunt sacerdotes qui mores suos conformiter ad dignitatem suam componere non curant.

Hucusque dicta conformia sunt Decreto Innocentii XI, quod ad majorem præcedentium confirmationem et pleniorem tum confessariorum cum communicantium instructionem hic subjiciendum duxi, cum quibusdam propositionibus damnatis præficntcm materiam spectantibus.

i'ipl

u
J

Decretum Innocentii A'I, de sacrcv communionis usu, datum anno 1679.

«Cum ad aures sanctissimi D. N. fide di» gnorurn testimonio pervenerit in quilius» dam diœcesibus vigere usum quotidian® » communionis, etiam in feria sexta Paras• ceve, et simul affirmari eamdem quoti• dianam communionem præreptam esse a • ,mre divino... Cum aut 'in Iit c Sanrtissj» tnu< roiisidrrainla coïnmiserit S.congre· » gUioni cardinalium concilii Tridenuni » interpretum, eadem S. congregatio,pir » via matura discussione supra pnediclii » unanimi sententia ita consuit. Etsi fre» quens quotidianusque sacrosanctaeucha· » risliæ usus a SS. Patribus fuerit semper » in Ecclesia probatus, nunquam tamen aut » sæpiusillam percipiendi , aut ah <aab-ti· » nendi, certos singulis mensibus aut licb» domadisdies statuerunt, quos nec conci» lium Trid. praescripsit, sed quasi huma· » nam infirmitatem secum reputaret nihil » præcipiens, quid cuperet tantum indicavit. » *Cum,* inquit, *optaret quidemsacrosanc» ta synodus, ut in singulis missis [ide· » les adstantes sacramentali eucharistie » perceptione communicarent.* Idque non » immerito; multiplices enim sunt con» scientiarum recessus, varia: ob negotia spi· » ritus alienationes, rnultæecontra gratiæet » Dei dona parvulis concessa : quæ cum Im» manis oculis scrutari non possumus, ni» hil certe de cujusque dignitate, atque » integritate , et consequenter de frequen» tiori aut quotidiano vitalis panis esu po» test constitui. Et propterea, quoad nego· » tiatores ipsos attinet, frequens ad sacram » alimoniam percipiendam accessus, con» fessariorum secreta cordis explorantium, » judicioest relii*|uendus, qui ex conscien» tiarum puritate etfrequentiæ fructu et ad » pietatem processu, laicis negotiatoribus » et conjugatis , quod prospicient eorum » saluti profuturum , id illis præscribere » debebunt. In conjugalis autem hoc am» piius animadvertent, cum B. Apostolus » nolit eos invicem fraudare, nisi forte ex » consensu ad tempus, ut vacent orationi: » eos serio admoneant, tanto magis ob sa» cralioiinæ eucharistiæ reverentiam con» tinentiæ vacandum, puriorique mente ad » ciclestimn epularum communionem esse » conveniendum. In hoc igitur pastorum » diligentia potissimum invigilabit, non ut » a frequenti aut quotidiana sacra commu» nionissumptione,unica præcepti formula » aliqui deterreantur, aut sumendi dies » generaliter cons(ituaiuur,eed magis quid » singulis permittendum per se aut paro» chos seu confcssarios sibi decernendum » putet ; illudque omnino provideat, ut » nemo a sacro convivio seu frequenter » seu quotidie acce-scril, repellatur; (! » nihilominus det operam ut unii-quisc » » digne, pro d-voliouis et prenaratio

› modo, ranas eat crebrius dominici cor-
« puris suavitatem degustet. Itidem monia-
» les quotidie sacram communionem pe-
« tentes admouendæ erunt, ut in diebus ex
» earum ordinis instituto præstitutis corn-
» munirent î si quæ vero puritate mentis
» eniteant ct fervore spiritus ita incalue-
t rint,utdignsfrequenliori aut quotidiana
» sanctissimi sacramenti perceptione videri
» possint, id illis a superioribus permitia-
» tur. Proderit etiam præter parochorum
u eteonfessariormn diligentiam, opera quo-
» queconcionatorum uti,etcumcis consti-
• tu(umhaberi,utcumfideles ad sanctissimi
« sacramenti frequentiam (quod facere de-
» bent) accenderint, statim de magna ad
» illud sumendum praeparatione orationem
» habeant : generatimque ostendant, eos
» qui ad frequentiorem aut quotidianam
» salutiferi cibi sumptionem devoto studio
• excitantur, debere, sive laici negotiato-
• res sint, sive conjugati, sive quicumque
» alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dig-
» nitate sacramenti ac divini judicii discant
» coelestem mensam, in qua Christus est,
» revereri, et si quando sc minus paratos
» senserint, ab ea abstinere seque ad ma-
» jorem præparationem accingere. Episcopi
» vero, in quorum dioecesibus viget hujus-
» modi devotio erga sanctissimum sacra-
» mentum, pro illa gratias Deo agant, eam-
» que ipsi adhibito prudentiae et judicii
«temperamento, alere debebunt, ct ab
» eorum officio postulari sibi maxime per-
» suadebunt, nulli labori aut diligentiæ
» parcendum , ut omnis irreverenti® et
» scandali suspicio in veri ct immaculati
» Agni perceptione tollatur, virtutesque ac
» dona in sumentibus augeantur. Quod
» abunde continget, si ii qui devoto liujus-
» modi studio, divina praestante gratia,
» (enentur, seque sacratissimo pane fre-
• queniius refici cupiunt, suas vires expen-
» dere, seque probare cum timore ct cha-
» ritate assueverint..... Porro episcopi et
» parochi scu confessarii redarguant assc-
» rentes communionem quotidianam esse
• de jure divino.. .. ,;t facta de praemissis
» omnibusac deverboad verbum relatione,
› Sanctitas sua prcbavil, ac præsens Decre-
» tum typis dari ac publicari voluit. In
>quorum, etc.

» F. Card. Columna Præf. ›

Notandæ sunt insuper sequentes propo-sitiones damnat®. Prima : *Arcendi sunt a sacra communione quibus nondum inest amor Dei purissimus et omnis mixtionis expers.* Est damnata ab Alexandro VIII. Secunda : *Sacrilegi sunt judicandi qui jus ad communionem percipiendam præ~ lenduntjOnlequam condignam de deliciis suis poenitentiam egerint.* Damnata e-tab eodem. Tertia : *Frequens confessio et communio, etiam in iis qui gentiliter vi-vunt, est nota prcedestinalionis. Damnata* est ab Innocenlio XI.

Ex hucusque dictis et relatis, constat esse secundum se laudabilius et utilius frequenter quam raro communicare, nullas tamen posse statui regulas certas pro frequen'i ri vel rariori communione, sed standum c^se judicio prudentis et inlelligentis confessarii, qui, attenta personarum conditione , majori vel minori dispositione , majori vel minori fructu, frequentius aut rarius communionem praescribere debet.

ARTICULUS II.

De communione sub utraque specie.

Labonte sæculo decimo quarto, Petrus Dresdcnsis, PragæinBohcmialudimagi-ti r, coadjuvante Jacobello Misnensi famoso conciionatore, usum calicis jam antiquatum, ut necessarium resuscitavit. Ab his errorem Joannes Ilus hausit, unde Ilussitæ. Ili in duas sectas divisi sunt : altera Thahoritarum, sic dicti a civitate Thabor, quam in quodam monte aedificavit Zisca tyrannus, et in qua erexerat trecentas mensas communioni sub utraque specie destinatas, ad «pias feruntur una die accessisse triginta hominum millia ; altera Calixtinorum, ab usu calicis dicta.

Carlostadius , nascente I.utheranismo , enmdem errorem propugnavit. Lutherus vero varius admodum et inconstans fuit circa hanc materiam. Primo usum calicis indifferentem dixit; tum docuit ad solum concilium generale, non ad privatos episcopos pertinere ea de n· quidquam definire; deinde negavit id posse concilium generale; postea dixit que libet sacerdotem teneri utramque speciem fidelibus offerre, his autem liberum esse utramqi .vel unam sumere ; tandem lib. de Visitatione Saxonica, damnat communionem sub una specie, (aliquam Christi institutioni contrariam. Calvinus lib. *4* Instit. c 17, scripsit

communionem sub una specio ex officina diaboli prodiisse, nec posse ex praecepto Christi, aliter quam sub utraque specie suscipi. Et ita sentiunt omnes Calvinistæ, qui tamen præ-entiam réalem negant.

Inter catholicos qipdam sunt qui, quamvis agnoscant nullum esse præceptum de communione sub utraque specie, et omnem gratiam ad salutem necessariam conferri per unam speciem sicut per duas, contendunt tamen præter hanc gratiam necessariam ad salutem, aliquam majorem conferri per utramque speciem quam per unam. Ita Melchior Cano ex nostris, Antonius Uglio Franciscanus, et quidam alii, quorum sententiam intactam reliquit concilium Trid.

Primo ergo dogma catholicum statuemus contra hæreticos ; 2° contra laudatos theologos disputabimus : unde sit.

§ I. — *Utrum communio tub utraque specie sit necessaria ex practpto divino ?*

2.80. o. 12 a.—*Dico.* Fideles laici, aut sacerdotes non consecrantes, nullo præcepto divino tenentur communicando sumere ulramque speciem.

Ita post concilium Constantiense et Basilense definivit Tridentinum sess. 21, can. 1, Ins verbis : « Si quis dixerit ex Dei præ-«cepto vel necessitate salutis, omnes et «singulos Christi fideles utramque speciem « eucharistiæ sacramenti sumere debere : » anathema sit. »

Prob. Præceptum divinum pro laicis et clericis non consecrantibus, communicandi sub utraque specie, erui non potest neque ex facto Christi instituentis hoc sacramentum , neque ex Scriptura sacra , neque ex antiqua Ecclcsiæ praxi, neque ex SS. Patribus, neque ex natura sacramenti : ergo non exstat. *Paid consequentia* a sufficienti enumeratione in antecedente quod est probandum.

Non ex facto Christi instituentis hoc sacramentum. Non enim omnia quæ fecit Christus in institutione hujus sacramenti, facienda praecepit ; altoquin laici et mulieres possent et deberent consecrare, et post cumam communicare.

Non ex S. Scriptura. Urgent potissimum hæretici illud .foan. 6 : *JVisi manducaveritis carnem Filii hominis, d biberitis ejus sanguinem , non habebitis vitam in vobis.* Ai re·- 'ondet Trid. sess. *21, cap. 1 ; «Qui dixit: *Nisi manducaveritis carnem* » *Filii hominis, d biberitis ejus sangui-*»*ncm, non habebitis vitam in vobis,* dixit «quoque ibidem : *Si quis manducaverit* »*ecc hoc pane, vivet in œternum.* Et qui » dixit : *Qui manducat meam carnem, ct* » *bibit meum sanguinem, habet vitam* » *ælernam,* dixit etiam ibidem : *Panis* « *quem ego dabo, caro mea est pro mundi* » *vita.* Et ilenique qui dixit ; *Qui mandit-*« *cat meam carnem, et bibit meum san-*› *guinem, in me manet et ego* in *illo,* dicit › nihilominus: *Qui manducat hunc panem* » *vivet in œternum.*» Imo, ut observant theologi post nostrum Joannem deRagtbio in concilio Basileensi, Christus in hoc capite undecies mentionem fecit de hoc sacramento sub specie panis, quater autem tantum sub nomine carnis et sanguinis. Ex quibus *liquido palet* ipsum intendisse non tam modum sumendi, quam rem sumendam, et solam speciem panis sufficere ad salutem. Cum enim corpus et sanguis sint sub qualibet specie, qui sumit unam speciem, manducat corpus et bibit sanguinem. De hoc et aliis S. Scripture locis iterum m sol. arg.

Non ex antiqua Ecclcsiæ praxi. Fatemur quidem ultro, primis Ecclcsiæ sæculisusque ad duodecimum, non infrequentem fuisse communionem sub utraque specie; unde in eo probando oleum et operam perdunt hæretici : at negamus fuisse usurpatam tanquam necessariam ad salutem, aut ex præcepto divino, siquidem in multis casibus omitteretur, ct fieret sub alterutra specie : 1° teinpore Apostolorum; 2° in communione infirmorum; 5° in communione infantium; 4° in communione domestica; S° in communione publica : quod paulo latius est explicandum et probandum.

Legimus in Actibus Apostolorum cap. 2, de primis fidelibus, quod *Perseverantes erant in doctrina Apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus :* ubi nulla mentio calicis. Neque verisimile est Nazara*?, initio nascentis Ecclesiæ, cum permitterentur adhuc legalia, conversos, vino, quod ipsisprolubiluinerat, usos fuisse.

In communione infirmorum constat unam tantum speciem porrectam fuisse, ex Eusebio lib. 6 Hist. cap. 44, ubi narrat sacerdotem misisse per puerum ad Serapionem

morti proximum exiguam eiichat i ;i e partem, ac jussisse nt madefactam, sen, ut vertit Valerius, *in aqua intinctam seni* ùi *osinstillarct, qua i'tlc paulalim absorpta, continuo animam exhalavit;* ex Paulino diacono, qui, in vita S. Ambro*ii, refert Iloiioraliiin Vercellensem tradidisse S. Ambrosio in extremi' posito, *Domini corpus, quo accepto, ubi deglutivil, emisit spiritum,viaticum serum ferens :* nihil de calice; item ex Uldarico I. i Consuet/Chinia-Cens. c. 8, et 1.5, c. 28, ubi refert Cluniacenses ante sexcentos annos dare infirmis unam speciem panis vino non consecrato intinctam, et asservaro pro viatico absque specie vini quatuor hostias *in pixide et in aurea columba super altare pendente.*

In communione infantium datain aliquando fuisse illis unam tantum speciem, probant sequentia. S. Cyprianus tract, de Lapsis, refert tanquam testis oculatus, infantulam qu;e panem vino mixtum de ido·lothitis comederat, cum illi sicut aliis praesentibus diaconus porrigeret sacrum calicem, *os labiis obturantibus premere* et calicem recusare; quem cum reluctanti infudisset diaconus, *tunc sequitur singultus ct vomitus, in corpore atque ore violato eucharistia permanere non potuit.* Ibi nulla mentio panis, quem si puella accepisset, pari ratione evomuisset, quod non dicitur. Neque dici potest in illo calice panem mixtum fuisse; id enim est fingere, præsertimeum usus communionis intinctæ tempore S. Cypriani esset incognitus, cujus prima mentio occurrit in concil. Braccarensi cap. 1, art. 675, ubi improbatur. Evagrius lib. 4 Hist. cap. 56; Nicephoros lib. 17, cap. 25, et alii referunt, vetustam fuisse plurium ecclesiariuin consuetudinem, micas panis eucharistici quæ ex publica fidelium communione supererant feria quarta vel sexta, pueris scholas frequentantibus distribuere; de qua nos supra contra 1.ulherauos dum de permanentia eucharistiæ.

Quantum ad communionem domesticam, refert S. Ba-ilius Epist. 28 adCxsariain Patriciam, fideles (empore persecutionis, et omnes qui per eremum monasticam vitam agebant, asportare secum eucharistiam, ut tempore opportuno communionem sumerent; qnod etiam dicit Tcrtull. I. ad Uxorem cap. 5; S. Cyprianus Serra, de Lapsis:. Ambrosius Orat, d·· Obitu fratris «ni Satyri; S. Aug. S rm. 222, ct alii. Id autem inlelligi non potc-t, ut plurimum *alt"m, ni-i ile specie panis, nim quia laudati Patre*, praesertim S. Aug. <cnhtim mulieres solitas sumere eucharistiam de. mani) sacerdotis in linteamine mundo, quod non potest intelligi de specie vini ; tum quia, ut testatur S. Cvrillus Jcrosol. Catechesi 5, ct Nazianzenus Orat. cont. Ariano<, sola species panis dabatur laicis in manu a sacerdote, calix autem non porrigebatur illis nisi per inaniis sacerdotis ant diaconi, neque fa* erat ilii- i Ium tangere, tum quia vimnr diu servari non poterat, facile enim acescit et corrumpitur.

Tand< in etiam in communione publica aliquando porrectam fuisse solam -pecu -o pani*, aut saltem liberum fuisse unam v duas species *uinere, probatur ex moiini,-tis sequentibus. S. Leo Serm. 4 de Quadra . refert Manic.hæos, ne d< prehenderentur ı tuto manerent lloniæ, accedere ad sacra.n mensam cum fidelibus, sed speciem pani' tantum sumere, nunquam speciem vini, quod fel draconis et a patre Diabolo essa dicebant ; liocque indicio, quod nunquam sumerent 'pecies vim, dicit esse detegendo*: consequenter prxeipit omnibus utramque 'pcciem sumere. Porro si præceptum divinum fuisset omnibus utramque speciem sumendi, nec cuique fuisset licitum ab hoc ii'U recedere, diu latere non potuissent M inichæi, sed ad primam communionem agniti fuissent, nec opus erat ut utram jue speciem sumere præciperel S. Leo. S. Hieron. Epi't. 22 ad EuMoch. narrat fuisse Rom;e quasdam virgines ita ab-lemias et a vino abhorrentes, ut nec in ipsis mysterii* speciem vini sumerent; quam ob causam a mulieribus vino dedi lis vocabantur, *Misera?* et *Manichcea·*. Venerabilis Reda I. 2 lli*t. c. 5, scribit idololatras quosdam in Anglia dixisse pontifici eucharistiam post missarum 'olemnia distribuenti ; « Quare non et no-» bis porrigis panem nitidum quem et pa-›· tri nostro dabas et populo adhuc in Ec-» clesia dare non desistis? » Tandem hunc usum invicte probat missa quæ dicitur *Præ·sanctificatorum,* quam ex antiqiiis.'imacon-'iietudine Latini celebrant dic Parasceves, et tîr.eci sa'pius in quadragesima, quippe qui non nisi dominicis , sabbati* ct (esto annuntiationi» consecrant, alus autem die-

bus missam *Prcesanctificatorum* in sola specie panis prius consecrata celebrant. Sic statuit concilium Trullanum anno 692, can. 52.

Quod autem respondent hæretici, vinum contactu particulæ ho'tiæ consecratæ quæ illi admiscetur, consecrari, sicque dupliccm speciem sumi, figmentum est apertum, cum certum sit solis verbis Domini, non contactu alterius rei consecratæ, specierum consecrationem perfici : ct Ordo Romanus antiquissimus in officio feriæ quintæ hebdomad® Sanctæ, dicit fideles die Parasceves communicare absque sanguine. Unde quando infra dicit vinum consecratum misceri vino non consecrato, et istud *sanctificariper omnem modum,* atque archidiaconum confirmare *sanguine dominico* quos communicaverat pontifex corpore dominico, non loquitur ibi dc ritu diei Parasceves; non enim ista die sanguis Christi cum vino non consecrato miscebatur; sed de ritu aliis diebus servari solito, quo aliqua pars vini consecrati infundi solebat in calicem vino non consecrato plenum, ex quo bibebant fideles.

Non ex SS. Patribus. *Patet* ex laudatis superius, et amplius *patebit exsolutionibus objectionum,*

Non tandem ex natura sacramenti ; quia sub una specie totus Christus continetur, tota ratio sacramenti salvatur et gratia ad salutem necessaria confertur: ergo. Prnnw *pars ant.* ex a. 1, dissert. 4, *patet. Prob. secunda pars.* Ratio sacramenti consistit in significando et efficiendo. Quantum ad sinificationcm, hoc sacramentum significat Christum præsentem, passionem ejus, retectionem animæ spiritualem per gratiam, et unionem fidelium inter seeteum Christo capite·, atqui una species significat totum Chi istum præsentem, quia totus in una conlinetur; significat passionem ejus, quia corpus solum vi verborum ponitur sub specie panis seorsum a sanguine; significat retectionem spiritualem animæ, quia proponitur ut cibus, et quamvis ad refectionem corporalem requiratur cibus et potus, in γὸ- tectione. tam«n spirituali non distinguitur inl.T cibum et potum, præsertim in hoc sacremento in quo cibus continet potum ct potus cibum; significat tandem unionem fidelium inter se et cum Christo, quatenus ex mulus granis unus panis efficitur. Quantum vero ad efficientiam hujus sacramenti, causât gratiam cibantem et nutritivam : atqui hanc non minus causal una species quam ambæ, quia signa sensibilia m sacramentis non causant gratiam ex se ipsis,sed ex virtute sibi impre-sa : in hoc autem sacramento, loco virtutis impress®, est ipse Christus totius gratiæ fons et origo, <pii totus et integer sub una specie sicut sub utraque continetur : ergo par est efficacia unius speciei ac utriusque; et inde sequitur ulterius quod per unam speciem conferatur tota gratia necessaria ad salutem sicut per utramque, quod est tertia pars antecedentis. An autem conferatur major per utramque speciem, sed non necessaria ad salutem, dicemus § sequenti.

Prob. insuper conclusio duplici argumento. 1° Si communio sub utraque specie esset necessaria jure divino, nunquam auferri potuisset usus calicis absque resistentia et plurium commotione: atqui non solum in prioribus sæculis, ut vidimus, communio sub una specie in pluribus casibus fuit in usu - sed a sæculo duodecimo ad finem dect.c tertii sæculi usus calicis fere ubique abrogatus fuit nullo reclamante : ergo. 2° *Ad hominem.* Si communio sub utraque specie essetjure divino necessaria, nulla auctoritas humana posset in ea dispensare, sicut quia aqua est jure divino necessaria ad baptismum, nulla humana auctoritas potest dispensare ut conferatur sine aqua: atqui Calvinistæ in Disciplina ecclesiastica cap. 12, a. 7 et 10, dispensant cum abstemiis et cum iis quibus grave est calicem post alios sumere, ut possint communicare sub sola specie panis, modo protestentur se id non facere in despectum : ergo sibi contradicunt hæretici.

Dico 2°. Ecclesia justis de causis prohibuit laicis usum calicis.

Has causas perstringit Catechismus Romanus p. 2 de Eucharistia, num. 50. Prima est, ut periculum effusionis vitaretur, quod in tanta populi frequentia, ubi senes tremuli, juvenes incompositi communicare debent, vix alioquin vitari posset. Secunda, cum eucharistia ægrotis praisto esse debet, timendum erat ne, si diutius vini species asservaretur, acesceret. Tertia, ut servaretur uniformitas in hoc sacramento unitatis; sunt enim mulli abstemii qui a vino abhorrent, sunt alii quibus repugnat ex eodem

Ixbcre pu I i-o; 'κιο', fætidos el nau-•r;ibniido<; el in pluribus provinciis ex maxima vini penuria, nec ad illas sine maximis cx| e;i*i> ac non nisi dillicillimis r juribus convi lu poU t. Quarta, convellenda erat duplex hatrcsis, prima Jacobelli qui damnabat sacrilegii eos qui unam lantern speciem sumebant, altera eorum qui negabant sub qualibet specie totum Christum contineri.

Petes utrum usus calicis non sit aliquando licitus laicis ?

R. 1". Certum est Ecclesiam, sicut proililiit, it i justis de causis posse laicis permittere usum calicis; quia, ut ait Trid. >i-'S. 21, cap. 2, « llæc polcsta-perpetuo in lûclisia fuit, ut in sacramentorum dis-» pensatione , salva illorum substantia, ea ' statueret vel mutaret quæ suscipientium ‹ utilitati seu ipsorum sacrameutorinn ve-› iterationi, pro rerum, ti mporum et locorum varietate, magis expedire judicaret. » Communicare autem sub una vel duplici specie non pertinet ad substantiam sacramenti, *ut palet ex didis,* sed est res disciplina:. Cude concilium Basihensis Boltemis et Moravis usum calicis permisit, idem induisti Germanis Pius IV, sed infelici exitu.

R. 2U certis in casibus licere de facto laicis sumere species vini : 1« si sil periculum ne ab herelicis effundantur aut profanentur; 2° <i, sacerdote po t sumptionem corporis defuncto, non adsit alter «acerdos qui species vini r<manentes et corrumpendas consumat; 5° si sanguinem effusum sacerdos lambere recuset ; 4°cxprivilegio: sic imperatores ct reges Galliæ, dum inaugurantur communicant sub utraque specie ; similiter diaconus ct suddiaconus summo pontilici soleinnilcr celebranti assistentes.

Soli'iintiir objectione.*

Quamvis præCipua haereticorum argumenta præoccupata sint inter probandum, ad ampliorem tamen cormnconfutationem.

Obj. 1" Sicut ex hoc quod dixit Christus, *Manducate,* colligitur præccpluin de specie panis sumenda, iia ex hoc quod dixit, *Bibite exeo omnes,* colligitur *a fortiori* præccplum de specie vini sumenda. Ergo.

R. 1" *N. suppositum ant.* Non enim ex hoc verbo, *Manducale,* colligimus præ-r»'|· uni sumendi speciem panis jislud enim verbum sicut et ista, *Bibite ex eo omnes,* sunt verba distribuentis et invitantis, non pr.ccipientis : colligitur autem præceptiim communicandi, maxime ex .loan. 6, TViii *manducaveritis,etc.* 2° */H"* laudata verba importarent præceptiim, illud speclasset præsentes dnntaxat, ut manifestum est ex line quod additur : *El biberant ex illo omnes.*

Si petas cur Christus dixerit de calice, *Bibile cx eo omnes,* et non dixerit de pane , *Manducate ex hoc omnes*, si omnes non teneantur bibere?

/!. 1° Christum etiam dixisse de pane , *Manducate cxhoc omnes,* sentiunt S. Ambrosius I. 4 de Sacr. c. 5; Paschasius 1. de Corp. Christi c. 15; S. Thom. in 4, d. 8, q. 2, a 1, qq. 2 et 5. Et ita dixisse legitur in canone missæ, quamvis id non referant Evangelist®. Sed 2" *dato* non ita Christum dixi'sc de pane sicut de calice, ratio in promptu est; quis partem panis divisam unicuique suam manducandam distribuebat , at vinum in uno ct eodem calice bibendum omnibus porrigebat, ne ergo unus tutum biberet, dixit : *Bibite ex eo omnes.*

Inst. 1". Marci 15, v. 57, dicit Christus Apostolis : *Quod vobis dico, omnibus dico :* ergo.

R. id verum esse de his quæ tunc Christus dicebat Apostolis; dicebat autem tunc : *Figilate.* Porro mulla dixisse Christum Apostolis quæ non omnibus dicebat, plusqtiarn manifestum est; alias omnibus dictum esset : *Quorum remiseritis pcccar ta,* etc., ct plura alia.

Inst. 2° Hæc verba, *Hoc facile in meam commemorationem,* non solum Apostolos, sed et proporiionaliter omnes respiciunt, ul alibi diximus : ergo.

R. hæc verba quæ leguntur tantum apud I uram 22 ei Apost. 1 Cor. 11 dicta fuisse immediate po-l consecrationem panis,ante consecrationem vini; et Apostolus postquam dc pane consecrato dixit absolute: *Hoc facile in meam commemorationem,* versu seq. 26, addit conditionate de calice : *Hoc facile, quotiescumque" bibetis , in meam commemorationem;* id est, Si bibatis, vel cum bibitis, bibile in meam com· memorationem. Non ergo præcepit ut absolute bibatur, sed si bibatur, in ejus commemorationem bibatur : unde ver ul sequenti 27 , -sub disjunctione dicit : *Qal-*

cumçue manducaverit ravem hune, tel biberit calicem Domini indigne,reus erl' corporis ct sanguinis Domini: ex quo manifestum est corpus et sanguinem posse scorsim sumi. Au'do quod ehi hæc verba, *Hoc facile,* etc., es-ent dicta de utraque specie, rein sumendam afficerent, non sumendi modum.

Inst. &› ex Apost. loco citato : *Probet autem se ipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat.* Ergo.

11. Apostolum in imum his verbis intendisse, ut Corinthii abstinerent ab indigna communione, non autem ut sumerint sub una vel duplici specie. *Patet* ex particula *sic,* ct ex eo quod subjungit: *Qui enim manducat et bibit indigne,judicium sibi manducat el bibit;* ubi particula *enim* api rte demonstrat ipsum non moduinsumptu nis, sed dispositionem sumptioni necessariam intendisse.

Inst. 4° ex celebri loco Joan. 6 : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, ct biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ergo.

//. 1" ut ante, Christum bis verbis præscrip-isse non modum manducandi et bibendi seorsum, sed sumendi rem ipsam, scilicet corpus ct sanguinem suum quæ continentur sub una specie sicut sub utraque: idque *palet* non solum, ut diximus, ex hoc quod in eo capite pluries ad<cribat elfeclum hujus sacramenti sumptioni solius speciei panis, sed etiam quia ibi praescribit medium vitæ conservanda·; medium autem conservandae vita·, spiritualis, non consi-tit in modo sumendi seorsum species pani'et vini, sed in re contenta sub i-tis : continetur autem sub una specie sicut sub utraque. 2° Non constat num particula *ct* in bis verbis dt beat sumi copulative an disjunctive; cum enim Christus alloqueretur Capharnaitas , qui noti litigabant de modo sumendi sub una vel duplici -pecie, sed de re ipsa,scilicet decarnet t sanguine Christi, videtur quod horum verborum sensus sil : Nisi manducaveritis canum l ilii hominis, et nisi biberitis ejus sanguinem,non habebitis vitam in vobis; id e-t, Si neque manducaveritis, neque biberitis, ex quo sequitur alterutrum esse faciendum, non neces, sario utrumque. Quo sensu dicitur Lxod.2i : *Qui percusserit patrem et matrem, moriatur;* ad quae tamen pœnam subeundam sufficit alterutrum occidisse. 5° Multa Mint præcepta Ecclesiæ data, mm per singulos, sed per aliquos adimplenda. 4° Iıı-olenter ct absque omni pudore haeretici vim faciunt in bis verbis, atque, ea nobis objiciunt, cum ipsi ea non intelligaut nui de manducatione spirituali per fidem.

petet ex integra periodo quæ sic habet: • Hic soliis est qui frangit hunc panem, et »per manus ministrorum distribuit cre- « dentibus dicens : *decipite el bibite cx* » *hoc cmnes :* ubi clai mu est præceden- lia verba exigere *comedile,* el non *bibite* et eo magis quod Christus porrigendo cali- cem non dixerit? *decipite et bibile,* sed *bibile* tantum ; dixit autem : *decipite ct comedite.*

Inst. 4° S. Clirysost. Bom. is in 2 Cor. dicit: « Est ubi nihil differt sacerdos a sub- » dito, ut quando fruendum est horrendis » mysteriis ; similiter enim omnes ut illa » percipiamus digni habemur : non sicut » in veteri lege partem quidem sacerdos • comedebat, partem autem populus; ve- • rum unum corpus proponitur, et pocu- • lum unum. » Ergo.

ll. S. Chryso'tomum sicut plures alios, respicere ad u-um sui temporis quo eucha- ristia offerebatur sub utraque specie: vel, : interpretatur Sylvius, vult S. do. tor in ' oc differre sacrificium vetus et novum, nod in veteri divideretur victima per par- tes, quarum una uni, altera alteri cederet ; ni novo autem tota et integra victima sin- gulis datur, quia totus Christus sub qua- 'ibet specie continetur.

Inst. 5° Gelasius papa apud Gratianum | de Consec. d. 2, cap. 12, jubet ut omnes integra sacramenta percipiant aut ab in- ' tegris arceantur, quia divisio unius ejus- • deinquc mysterii, sine grandi sacrilegio ' non potest prævenire. » Ergo.

/?. 1" Gelasium successorum S. Leonis, 'de quo in probationibus , hoc suo decreto | ferire Manichxos, quorum error et fraus suo tempore adhuc durabant ; loquitur enim de his qui superstitione obstricti vi- num non sumebant, quod videtur indicare Manichxos. Hi autem sacrilege mysterium dividebant, quatenus non admittebant utramque speciem esse sacramentum, ct tantum sub una quantum sub altera Con- tineri : non sic autem dividunt fideles, qui sub una specie coininunicant.2°Juxta alios, qui dubitant an Mud decretum 'H Gela-ii successoris S. bonis, damnat dnntax.it quosdam sacerdotes qui ex quadam su· perditione post consecrationem sumebant tantum corpus et non sanguinem; idque videtur aperte colligi cx titulo canonis qui 'aic :st, *Corpus Christi sine ejus sanguine sacerdos non debet accipere :* hæc «ohitio c-t Auctoris hic a. 12, ad 1, fundata pt fa- cilis ; prima tamen c>t communior.

Insl.fi0 Juxta Gelasium, non sumunt in- tegrum sacramentum qui non communicant sub utraque specie : ergo.

Jl. 1). ant. Non sumunt integrum sacra- mentum ex parte signi, *C.* ex parte rei si- gnificata et contenue, ΛΓ.

Inst. 7° Christus instituit eucharistiam ut memoriale suæ passionis · atqui sine sumptione calicis non commemoratur pas- sio : ergo.

Jl. JV. min. Hoc ipso enim quo sumitur species panis sub qua vi verborum solum corpus ponitur, significatur separatio ejus a sanguine, et sic commemoratur passio. Equidem expressior estsignificalio passionis quando utraque species seorsim sumitur, sed hæc perlinet ad eucharistiam ut est sa- crificium , non ut est sacramentum , quod sine illa expressiore passionis significatione substantialiter subsistit : sicut licet immer- sio in baptismo expressius significet sepul- turam Christi quam infusio, subsistit tamen per infusionem.

Obj. 5°. Christus calicem instituit pro omnibus ct jus illud petendi omnibus con- cessit: ergo eo privari non possunt fideles.

ll. 1). an/. Christus calicem inMiiuil pro omnibus, etc., absolute, Λ. sub directione Ecclesiæ et depend· uter ab ejus voluntate, *C.* Equidem Christus ip-urn sacramentum cucharistiæ instituit absolute pro omnibus, nec possunt fideles legitime postulantes eo privari, sicut n c confirmatione, matrimo- nio ct ahissacraim otis: at quantum ad ejus dispensationem sub una vel duplici specie, illam reliquit dispositioni Ecclesiæ, quia est res disciplinæ tantum, cum una species aeque prosit ad salutem ac duæ.

5 IL — *Utrum major gratin conferatur communicanti sub utraque specif quam sub una?*

Nullam gratiam ad salutem necessariam conti rri communicanti sub utraque specie, quæ communicanti sub una non conferatur, definivit concilium Trid. ses*. 21, cap 5; et *palet ex dictis,* idque cône· dont theo- logi contra quos hic disputamus. ()uæ*tio ergo est tantum an non conferatur major gratia, licet non necessaria ad salutem.

9. 80. a. 12. ad. 3. et opu»c de sao **ait.** c. 2<) —*Dico.* Per sc loquendo, major gra-

fla non confertur communicanti sub ulraque p ‹ ie (piam sub ima. I*M communis.

livi, *per se loquendo;* quia si in sum; - tione secundæ s;eciei intendatur fervor CJ.Ü itatis, per accidens el ratione majoris dispo-i ionis, confertur major gratia.

Prob. conclusio. Non confertur major gr 'ia communicanti sub bina specie, quam cor; inimicanti sub una, ratione specierum, species enim ex se non habent vim causandi gratiam, ut jam dictum est : non ratione rei contente sub illis, quia totus el integer Cliri-tus continetur sub una sicut sub utraque specie; non ratione significationis. quia quælibct species significat concomitantor totum Christum; non tandem ratione modi significandi, quia effectus sacramentalis attenditur equidem secundum significationem, sed non secundum modum significandi ; aliuquin majorem gratiam in- net immersio in baptismo quam infusio aut aspersio, majorem trina immersio quam una, nam aliter et expressius significat sepulturam Christi immersio quam infusio aul aspersio, el expressius adhuc trina immersio quam una. Ergo ex nullo capite confertur major gratia communicanti sub bina specie quam sub una.

Obj. Alius est effectus cibi, alius polus : ergo.

Jl. 1° in refectione spirituali non attendi discrimen inter polum et cibum, eadem enim res spiritualité!· nutrit et refrigerat, quæ sunt effectus cibi et potus. 2° In hoc sacramento potus continetur in cibo, ct cibus in potu , sicut in humanis lac est infanti simul cibus et potus.

Inst. 1°. Qui bis recipit Christum, plus gratiæ recipit quam qui semel tantum : atqui qui communicat sub duplici specie, bis recipit Christum: ergo.

Jl. D. maj. Qui bis recipit Christum m ordine ad diversam refectionem , plus recipit gratiæ , etc. *C.* in online ad eamdem refectionem , *N.* alias qui sumeret plures hostias aulhosliæ partes in eadem communione, vel calicem pluribus haustibus, plus reciperet gratiæ quam qui imam tantum hostiam, aut calicem uno haustu sumeret.

Pepones, disparitatem esse, quod plures hostite sint ejusdem rationis, similiter plures haustus calicis
et vini sunt diversæ rationis : ergo.

Jl. D. ant. Species panis et vini sunt *I diversæ* rationis in ratione signi, *C. a* parte rei significata?, *IV.* est enim utrobiqne eadem re* significata, effectus autuo attenditur ex parte rei significata?.

Inferes. Ergo «pii sumpsisset solam «pp. ricin panis in triduo mortis, minorem c'iaiam recepisset quam si utramque, quia tunc res significata non erat eadem in utraque specie, cum corpus mortuum esset tunc a sanguine separatum. *Subsunto.* Atqui eu- el· ri-tia non c>l modo majoris efficacia quam erat tunc : ergo.

Jl. 1° *data illatione,* nihil sequi contra conclusionem nostram quæ est de eucharistia secundum præsentem statum : cum autem subsumitur non esse nunc majoré eiïicaciæ quam tunc, verum est si totum quod nunc sumitur, scilicet corpus et sanguis, tunc sumeretur: at cum tunc corpus esset separatum a sanguine, lotmn non potuisset sumi, nisi sumendo utramque speciem. 2° Quibusdam videtur negandam esse illationem, quia cum divinitas, quæ ist causa principalis gratiæ, semper esset hypostatice unita corpori, arbitrantur quod tunc tantam gratiam causaret unius speciei sumptio quam duplicis.

Urgebis. Si eadem gratia in sumptione utriusque speciei conferatur, confertur in prima vel secunda sumptione : non in prima , alias secunda superlineret ; non in secunda, alias sacerdos morions post primam sumptionem gratia sacramenti privaretur. Ergo.

Jl. Quamvis non sit omnino certum quando gratia conferatur, probabilius e-t tamen conferri ad sumptionem prims speciei, sicut accideret si quis partes hosti® diversæ successive sumeret ; quia, subjecto bene dispositio, non videtur ratio cur diff. ratur effectus; ista? enim duæ sumptiones constituunt unum sacramentum, quod ad ,nstar causæ naturalis operatur per aliquid sui cum primum potest, et alioquin sequeretur inconveniens de quo in instantia. Neque tamen inutiliter sumitur secunda species , quia id exigit perfectio sacrificii, et potest per accidens causare majorem gratiam si subjectum sit melius dispositum.

Insistes. Referunt historiæ Clementem VI, anno 1541, concessisse regi Gallia· communionem sub utraque specie, *ad gratia augmentum.* Ergo.

ll. hanc concessioncn esse admolum

suspecte fidei. 1° Quidam referunt factam regi Galliæ, alii regi Angliæ. Clemens VI electus est pontifex anno 1342, et hæc concessio dicitur facta anno 1341.2°ClemensVl floruit an'·! concilium Constantiense, in quo primum lege generali lata usus calicis fuit prohibitus. 5° *Data* veritate hujus concessionis, intelligendum est augmentum gratiæ, non *ex opere operato,* sed *ex opere operantis,* et ratione majoris dispositionis quam usus calicis, utpote magis expressivus passionis Christi, natus erat causare, præserlim in eo qui ex majori devotionis atfectu hanc licentiam postulabat.

Dices. S. Th. supra q. 74, a. i, dicit ex Ambrosiastro, corpus Christi sub specie panis dari pro salute corporis, etsanguincin subspecie vini pro salute animæ: unde canit Ecclesia ex ipso : *Quibus sub bina specie carnem dedit et sanguinem, ut duplicis substantia) totum cibaret hominem.* Ergo utriusque effectus sunt diversi.

Jl. hæc esse dicta per accommodationem scu appropriationem , propter similitudinem corporis ad corpus, et proportionem ou affinitatem sanguinis ad animam ; sicut enim anima est principium vitæ, ita aliquo modo sanguis ; quamvis aliunde corpus valeat pro salute animæ, ct sanguis pro salute corporis. Sic in divinis per appropriationem omnipotentia tribuitur Patri, sapientia Filio, bonitas Spiritui sancto, quamvis hæc attributa sint tribus personis communia.

ARTICULUS III.

Quibus sit exhibenda, quibus deneganda communio sacramcntalis?

Postquam vidimus de necessitate et obligatione communionis sacrament alis, quærimusde ejus subjecto, quibus scilicet debeat dari vel denegari? Et quæslio est 1° de non baptizatis ; 2° de peccatoribus; 5° de infantibus; 4° de amentibus ; 5°de energumenis ; 6° de damnatis ad mortem; 7° depœnilenlibus in mortis articulo; 8° de mortuis. Pro quarum quæ.-lionum resolutione,

Dico 1°. Non est exhibenda communio sacramcntalis non baptizatis; quia nemo censetur hujus sacramenti capax, qui non sit ingressus Ecclesiam et factus exterius ejus membrum, quod fit per baptismum : unde non legimus communionem unquam fuisse exhibitam catechumenis, quamvis iharilale scu virtute perfectis.

Hic q. 80. a. 6.0.— *Dico* 2°. Peccatoribus publicis evidentia facti vel juris, sive publice, sive occulte petant, deneganda est communio sacramcntalis exira mortis articulum. Peccatoribus occultis pt blice petentibus est danda, ex facto Chrtstierga .ludam, elpropter tranquillitatem I. e.ledæet rei publics! : occulte petentibus deneganda. Hanc conclusionem pro meritis expendimus in tract, de Sacram, in genere,dissert. 6, a.2, quo lectorem remitto, ne eadem tædiose repetam.

Unum aut alterum duntaxat addam.Primum : peccator publicus cui deneganda est communio, dicitur, non is præcise cujus peccatum estant fuit publicum, sed alio duplici sensu: 1"is cujus status peccammosus e-t publicus, id est, de quo moraliter notorium cstquod sitin statu peccati, puia, quia pergit in crimine, vel nulla apparet aut praesumitur pœnitentia.S'*Modo dicitur peccator publicus in ordine ad privationem communionis, is qui, licet legiliineconfessusetjustificatus, nondum tamen sic vit un cm n l ivit,ut scandalum publicum ex enormitate) i infamia criminum secutum r< paraverit. II sunt qui referuntur in ritualibus, ut in rituali Romano, *Excommunicati,interdicti,manifestique infames, ut meretrices, concubinarii, fameratores,, magi, sortilegi, blasphcmi et alii ejus generis peccatores.* Propter alia igitur peccata communia, et si publica, non est deneganda communio, saltem inconsulto episcopo; quia per confessionem, imo ct ipsam communionem, reparatur scandalum ex his peccatis communibus sequi natum : atque hæc est praxis communis.

Alterum est quod , peccatori publico n. uno loco, probabilius deneganda sit communio petenti in alio loco in quo non est publicus, si tamen facile posset probari ejus crimen ex loco ubi publicum e-t; quia iu hac hypothesi non currit pro illo ratio ob quam diximus posse dari peccatori occulto, nimirum turbatio Ecclesiæ etreipublii a·, cx impotentia probandi crimen occultum. Vide loco citato. Neque refert quod iste habeatjus ad famam in eo loco ubi ejus crimen est publicum, quia non habetjus ut eam pernovum sacrilegium conservet : unde sibi imputet.

Dico 3". Infantibus olim iu quibusdam locis exhibita fuit euchari-tia, nonexnveessitale saluti-, sed ob probabile- ration- -, it

diximus a. 1 hujus dissert. $1, ex concilio Trid. puta, ad augmentum gratiæ cujus sunt capaces infantes baptizati et qua confortabantur in adolescentia contra persecutiones tunc frequentes; item ut abstraherentur ab idolorum sacrificiis, in quibus pars idolothytorum etiam infantibus distribuebatur.

Ç, fO. a. 9. ad 3. — At nunc, consuetudine contraria ecclesiæ Occidentalis vim legi· habente, non licet amplius eucharistiam infantibus dare. Addducta est autem Ecclesia ut antiquum usum abrogaret, partim propter reverentiam tanto sacramento debitam, quam utilitati parvulorum, in re non necessaria ad salutem, praetulit; vix enim aut ne vix infantes possunt eucharistiam suscipere sine periculo irreverentia·; partim quia nesciunt quid faciunt et carent devotione, partim ut penitus convelleretur sententia illorum qui contendebant infantes baplizatos sine sacramentali eucharistiæ perceptione, juxta SS. Patres, salvari non posse.

Dixi, *ecclesiæ Occidentalis;* quia Orientale*, ut fertur, antiquum morem adhuc relinent : neque tamen ideo sunt absolute damnandi, cum id ad disciplinam, quæ variabilis est, pertineat.

Itid. o. — *Dico 4n* Amentibus qui nunquam habuerunt usum rationis pariter neganda est communio ; est enim eadem ratio de illis ac de infantibus : iis vero qui aliquando fuerunt sui compotes, si tunc apparuit in eis aliqua devotio hujus sacramenti, saltem in hoc quoil christiane ᵛ ix··rint, debet in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi sit periculum vomitus aut expuitionis alleriusve irreverentia·. Ita decernitur in concilio Carlhadm usi 4, can 7. Refertur cap. *Is qui* 2G, q. GO; in concilio Arausicano i, can. 5, et in Calechismo Romano num. 49.

Ibid—— Quantum ad semifatuos, si valeant distinguere hunc cœlestcm cibum a profano, debet ip-is exhiberi in arlicul·· mortis et in Paschate tantum. Idem dicendum de surdis ct mutis a nad vitate, si pel signa vel nutus ostendant dolorem de p ‹ - catis et di-crelionein inter hunc cibum et profanum.

ibid, ad 2 —*Dico* 5°. Energumenis, dum sunt sui compotes, exhibenda est communio, non solum in articulo mortis ct in Pa-cluite, sed etiam aliis temporibus, juxta judicium prudentis confessarii. Quamvis aliquando in quibusdam ecclesiis arcerentur a sacra mensa , ut constat ex 1.8 Constitui. Apostol. cap. 7, et ex antiquiis liturgiis, secundum quas diaconus post exitum cathecumenorum clamabat · *Exile, ener·qumeni; non* tamen ubique, ncc diu iste mos viguit ; contrarium enim præscribitur can. 14 concilii Aratis, i; idem legimusiu Collât. Cass, collatione 7, c. 29, apud S. Aug. 1.12 de Civit, c. S, et S. Prosper, lib. de Prædict. et Proiniss. Dei c. 6. Hanc rationem profert Cassianus : « .Magis namque, » inquit, ac magis inimicus insultabit ob- ›» sesso, cum eum a coelesti medicina sidewrit segregatum , tantoque dirius et fre- ‹ quentius attentabit, (pianto eum a spiri- »tual i remedio longius senseri tabdicalnm.»

Dico 6°. Praxis denegandi eucharistiam damnatis ad extremun supplicium olim viguit in Hispania, ut refert Solo, sed eam nunc exolevisse scribit Sylvius hic q. 80. a. 6, quæsito i, sub finem, cui contrarium falso affingit Gaspar .Juenin. Viget adhuc nunc in Gallia: at magis probanda videtur praxis contraria; hæc namque sancitur m jure 2, p. Decreti causa 15, q. 2, cap. Çiiæ-*siturn* 50; in concilio Moguntino anno 817, can. 80, ubi non est quæstio de absolutione a peccatis, ut praetendit Juenin, sed de communione quain appellat *eucharistiam ct communionem viatici;* in Tibuneiisi, ubi laudatur canon. 12 concilii Nica-nijin constitutione 91 S. Pii V; et ne extra Galliam excurramus, in concilio Rhemcnsi, ar.no G50, statuto 11, ubi dicitur :‹· Cur ad '•mortem condemnatis renuitur eucharis- n cmn iis maxime conducat ad spem » 1t securamen cerii decessus et præscnlis • agonis? « Suffragantur consensus aliarum nationum eamdem praxim observantium , edicta Belgica art. to et constitutio Caroli V. Ilis adde præceptum divinum de sumendo viatico in morte, a quo non videntur suffi* cientor eximere rationes Juenin.

Dicit namque: 1n damnatos ad mortem non amore justitia*, sed timui e pa*næ crimina sua phirmnque detestari ; 2° reas extremo supplicio alii· iendos, esse exanima·tos, nec posse distinguere inter hunc sacrum cibum ct profanum, 5° injuriam irrogari Christo, quod corpus in quod in-

(ravit,eodem die tortoris manu cum ignominia tractetur.

Jd primum, Ji. detestationem criminum nihil conferre ad declinandam supplicii pœnam, ideo non timore pœnæ dicendi sunt pœnitcntes. Sed ita sit: nihil vetat Deum timore perculsis infundere gratiam contritionis. *Ad secundum.* Nostra sententia supponit reos esse sui compotes, quales revera sunt plerumque, cum admittantur ad confessionem sacramentalem. *Ad tertium.* Species in stomacho brevi corrumpuntur : unde corpori Christi nulla irrogatur injuria. In quibusdam tamen provinciis non afficiuntur supplicio nisi die sequenti communionem.

Dico 7°. Peccatoribus in ultimo exitu tantum pœnitentibus non est deneganda communio. Sequitur ex praecedenti et probatur ex concilio Nicaeno *i* generali, can. 18; ex Carthag. 4, anno 598, can. 76, ubi legitur de illo qui reconciliationem petit in infirmitate : « Si continuo creditur mori» lurus, reconcilietur per manus impositio»nem et infundatur ori ejus eucharistia. » Ex concilio Agathensi anno 506, can. 15, ubi habetur : *Kiaticum omnibus in morte positis non negandum;* ex concilio Araus. 1, can. 5; ex Innocentio I, Epist. 1 ad Exuperium; ex Innocentio 111, cap. *Quod* in *te,* I. 5 Decretal, tit. 58 de Pœnit. et remiss. Equidem fateor contrariam praxim aliquando fuisse observatam in Africa et Hispania ; at fuit quarumdam ecclesiarum tantum, nec constans nec diuturna, « Observatio prior, inquit Innocentius I cita»tus, durior; posterior, interveniente mi• sericordia, inclinatior. »

Dico 8°. Abusum dandi eucharistiam mortuis reprobavit concilium Carthag. 5, anno 597, can. 6, his verbis : « Placuit ut «corporibus defunctorum eucharistia non » detur : dictum est a Domino, Accipite et «edite; cadavera autem nec accipere pos« sunt nec edere. » Idem com ilium Trullan. can. 85, et Antissiodôrense in Gallia anno 578, can. 12. Emanavit verisimiliter iste abusus ex simplicitate fidelium, qui existimabant sic posse satisfieri præcepto de sumendo viatico, et id esse mortuis aliquod salutis subsidium.

Inolevit pariter alter usus apponendi supra pectus mortuorum hostiam consecratam quacutn inhumabantur, quod factum legimus a S. Basilio in ejus vita apud Amphilochium, et a S. Benedicto erga corpus monachi defuncti quod e sepulcro ejectum inventum fuerat, apudS. Greg. lib. 2 Dialog. cap. 24.

Hunc usum originem duxisse ex causis sequentibus conjiciunt auctore.-. 1°ne corpora mortuorum ejicerentur e sepulcris, ut contigerat monacho S. Benedicti ; 2° ne in corpora defunctorum desævirent dæmones ; 5° ut hoc ritu averterentur fideles a superstitione gentilium, qui mortuis obolum imponebant solvendum vectori Acherontis.

ARTICULUS IV.

De dispositionibus requisitis ad percipiendam communionem sacramentalem.

Quædam se tenent ex parte animæ, quædam ex parte corporis.

$ I. — *Dispositionis requisita ex parte anima.*

Q 80. a. 6. o. — *Dico* 1· cum eucharistia sit sacramentum vivorum , supponit in recipiente statum gratiæ saltem prudenter existimatum : unde qui cum conscientia peccati mortalis illud recipit, grave peccatum sacrilegii committit. 1° Quia, juxta Apost. 1 Cor. 11, *Qui manducat indigne, judicium,* id est, condemnationem , *sibi manducat, non dijudicans corpus Domini.* Item fit *reus corporis et sanguinis Domini,* quasi ipsum rursus crucifigeret. 2° Quia quicumque hoc sacramentum suscipit, ex hoc ipso significat se esse per charitatein Christo unitum, et ejus membris incorporatum : ergo qui cum conscientia peccati mortalis hoc sacramentum suscipit, falsitatem committit in re maxima.

Dico 2°. Nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis se contritum existimet, debet absque praemissa sacramentali confessione ad sacram eucharistiam accedere, nisi desit illi copia confessarii, et urgeat necessitas communicandi. Quod si urgente necessitate sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.

Ita in terminis concilium Trid. sess. 13, cap. 7, et iterum sic, can 11 : « Statuit, » atque declarat ipsa sancta synodus, illis » «pios conscientia peccati mortalis gravat, » quantumcuinque etiam se contritos exis◊ timent, habita copia confessori* mce*sa• i io præmittcndam esse confessionem sa-

» cramentalem. Si quis autem contrarium ▮ docere, predicare, vel pertinaciter asse- »rcre, .seu etiam publice disputando de- » fendere prasumpscrit, eo ipso cxcominu·* » nicatus existai. »

Fundatur haec obligatio in illo Apost. *i* Cor. 11 · *Probet autem se ipsum homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat:* hanc autem probationem *consuetudo ec- clesiastica*, inquit Trid. cap. 7 (itato, sem- per intellexit sacramentalem confessionem.

Neque refert quod ad alia sacramenta vi- vorum suscipienda, non requiratur necessa- rio confessio sacramentalis; sed sufficiat contritio; quia istud sacramentum, cum ipsum Christum Deum ct hominem conti- neat , digniorem dispositionem et majorem reverentiam quam cætera requirit. Hinc.

Colliges 1° hoc præceptum probabilius non esse tantum ecclesiasticum, autaposto- licum, sed etiam divinum ; quia Apostolus prius dixerat : *Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis :* inter alia autem tradidit hoc præceptum. Et quamvis aliqui arbitrentur hæc verba : *Ego enim acce- pi, elc.,* afficere tantum institutionem hujus praecepti quam refert, non præceptum se probandi quod statuit, probabilius tamen videtur quod afficiant etiam hoc præcep- tum; quia Apostolus ibi redarguit Corin- thios quod illud non servarent : ergo jam erat podium. Verisimile est tamen Græcos anteconcilium Florent, hoc præceptum non apprehendisse ut divinum, siquidem eorum sacerdotes non præmittebant confessionem sacramentalem ante celebrationem, ut illis exprobravit Eugenius IV in concilio.

Colliges 2° dubitantem an sit reus pec- cati mortalis teneri prxmittere confessio- nem, quia in dubio tutius est eligendum. Et hic est sensus communis doctorum ct praxis communis fidelium.

Colliges 5° eum qui post confessionem legitime factam recordatur ante commu- nionem peccati mortalis non confessi, pro- babilius teneri illud confiteri antequam com- municet ; quia, licet sil indirecte remis-um cum aliis, non est tamen confessum, est autem præceptum confitendi omnia morta- lia : unde hoc. peccatum omissum non est remissum, nisi sub aliquo onere, scilicet il- lud confitendi postea si redeat in mentem. S» *dicas* ipsum se probasse per confessio- nem ▮ equidem sc probavit, sed insufficien- ter, quia probatio requirit confessionem omnium peccatorum mortalium quæ occur- runt memoriæ ante communionem.

Non diffiteor tamen oppositam sentontiuj esse probabilem, hac potissimum ration? quod ipse sit in gratia, et de hoc æque cer- tus sil ac si hoc peccatum confessus fuisset; ad nihil autem aliud requiritur confessio ante communionem, siquidem obligatio confitendi proveniat ex natura pœniten- tiæ non eucharistiæ, quæ secundum se non requirit nisi statum gratiæ : sicque videtur quod verba Tridentini dicentis ac- cusanda esse omnia peccata pro tunc quo- rum conscientia habetur, sint intelligent de peccalis quæ nec sunt indirecte re- missa.

Cælcrum, cum prima sententia sit com- munior et tutior, isque sit sensus commu- nis fidelium, qui si recordentur alicujm peccati omissi in confessione, solent redire ad confessarium ante communionem, ab hac praxi nullatenus sunt avocandi.

Colliges 4° ex verbis Tridentini licitum esse communicare cum sola contritione, absque præmissa confessione sacrarnontali, quando hæc duo simul occurrunt, defectus confessarii, ct necessitas communicandi. Sed difficultas est quandonam censetur deesse copia confessarii. et adesse necessi- tas communicandi.

Quantum ad copiam confessarii, cense- tur deesse : 1° quando non adest præsens confessarius, ctila distat, utadiri non pos- sit sine gravi incommodo, propter vel lon- giorem distantiam, vel difficultatem aut pe- riculum viarum, vel infirmam valetudinem, vel aeris intemperiem, aut quia instat hora celebrandi, nec potest sacrum sine nota differri ; 2° si adsit confessarius, sed vel non est approbatus pro hac dioecesi, vel est surdus aut mulus, vel non vult audire, vel confessio ipsi fieri non potest sine inter- prete; 5° si ex confessione alicujus pec- cati facienda praesenti confessario immineat grave damnum, puta, fractio sigilli, graves inimicitiae, ct quidquid excusat ab integri- tate materiali confessionis : quo casu com- municaturus, si hoc solum peccatum mor- tale habeat, non tenetur confiteri ; si alia mortalia habeat, hæc confiteri debet, omisso illo cx quo timet damnum, illud alteri pos- tea confessurus.Idem multi censent, quando adest confessarius communis non admissus

ad reservata, *et* communicaturus habet reservatum; quod tamen alii negant propter det» ciiim jurisdictionis in confessario, qui juxta Tridentinum nihil potest in reservata : unde dicum communicaturum in hoc casu debere sc cerere, ac si non adesset contessartus, de qua difficultate specialius dicam dum de confess,one. Non censetur autem deesse copia confessarii, si absente tuo ordinario alter adsit, vel si tibi regulari desit confessarius tui ordinis praesente allero, cui tibi extra conventum licitum est confiteri.

Quantum ad necessitatem. Censetur adesse necessitas celebrandi, si alioquin vel ipse sacerdos vel alter esset moriturus sine viatico; quia licet non sit simpliciter necessarium, est tamen admodum utile in exitu, in quo in«upcr urget præceptum divinum de communione. 2° Quando parochus debet die fe-to celebrare , nec potest habere alium qui ejus vices suppleat; idem dic de vices ejus gerente. An autem id etiam sit dicendum de eo qui non cx officio, sed cx charitate tantum tenetur celebrare; inulti negant, quia populus non habet jus exigendi ab eo missam, ct sic eam omittendo nullum jus violatur. Si tamen attendatur bonum spirituale communitatis, tint plurium, maxime quod, nullo sacerdote celebrante in die festo, natum sil sequi grave scandalum ; non auderem damnare qui ex his molivis celebraret, confessione non præmissa : non tamen sequitur inde quod idem vel pastor possit celebrare, ne ipse privetur missa in die festo, non enim currunt eaedemrationes; neque etiam, saltem probabilius, ut ipse vel parochianus faciat communionem paschalem , quippe quæ propter varias alias rationes potest differri. 5° Est necessitas quando celebratio vel communio omitti non potest sine scandalo aut gravi nota. *Casus proponitur* communiter : Si communicaturus aut celebraturus recordetur peccati mortalis non confessi, et communicaturus jam accesserit ad sacram uiensam, celebraturus ascenderit altare, <uit debeat celebrare hodie pro defuncto prasenti, aut missam ad certam diem lu bdomadæ renuntiaverit : hos casus ut plurimum admittimus, quia ut plurimum in his non potest omitti missa aut communio sine scandalo et gravi nota. Si tamen his-echi-is posset præmi li confe--sio. puta , si sacerdos posset cx. bone o pxætextu remittere missam in alteram diem, si ante consecrationem posset secreto confiteriuniex suis ministris, ad id teneretur. Dico ante consecrationem- quia post consecrationem non debetinterrmnpi sacrificium.

Dices. 1" Iu his casibus sacerdos non potest celebrare sine vestibus sacris : ergo similiter non confessus; 2° In secundo cam præceptum audiendi sacrum in die festo est tantum ecclesiasticum; præceptumautem prxmittendiconfessionem celebrationi est, ut diximus, probabilius divinum, quod debet præferri ecclesiastico. Ergo.

II. ad primum. Disparitas est: 1° quou vestes sacræ per nihil aliud possint suppleri, confessio autem potest suppleri per contritionem; 2° Sensus communis fidelium sic inlelligit prius præceptum, non posterius. *sld secundum. Esto* præceptum praemittendi confessionem sit divinum, est tamen affirmativum quod non obligat pro semper, maxime quando observari non potest sine violatione juris alieni, detrimento boni spiritualis, scandalo et diffamatione.

Didum est in conclusione ex concilio Trid. quod, « si sacerdos conscius peccati » mortalis, urgente necessitate, absquepræuvia confessione ob defectum confessarii » celebret, teneatur quamprimum coniite» ri ; » circa quas particulas plura sunt observanda.

Observandum est i° his verbis contineri non simplex consilium, ut palet ex hac propositione damnata ab Alexandro VII : *Mandatum Tridentini facium sacerdoti sacrificanti e.v necessitate cum peccato mortali, confitendi quam primum, est consilium, non præceptum.*

Observandum 2° hoc præceptum spectare solos sacerdotes celebrantes, non laicos aut sacerdotes more laicorum communicantes. *Palet* ex terminis concilii : « Si saccr» dos absque praevia confessione celebrave» rit : » ubi nihil de laicis aut sacerdotibus more laicorum communicantibus. Ratio hujus discriminis verisimiliter fuit, quod i-te casus, prepterfreq cutem necessitatem celebrandi , sæpe contingat in celebrantibus, raris-iine in communicantibus.

Observandum 5° quod, si sace/dos po t celebratam missam recordetur pecca i mori dis, non teneatur vi hujus præcepti <pi.›› primum confiteri, quia concilium Io ut ..t taiiinm de sacerdote qui con-i ius p· ··»· m

mortalis celebravit; iste autem non célébrait conscius peccati mortalis. Utrum vero si inter celebrandum, sive ante sive post consecrationem, peccati recordetur, teneatur hoc præcepto, nubium est; quia ex una parte ille celebrat conscius peccati mortalis: ex altera parte videtur quod concilium loquatur de eo qui conscius estante celebrationem; dicit enim *absque prævia confessione,* scilicet *prævia* ad actum celebrandi. Tutius suadeo.

Observandum 4° quod, quamvis concilium loquatur tantum de sacerdote qui conscius peccati mortalis ex necessitate, non præmissa confessione, celebrat; *a fortiori* eodem præcepto probabilius teneatur qui absque necessitate, et habita copia confessarii, non præmissa confessione, sacrilege celebrat. Si enim id requirat concilium ab eo qui necessitate compellente celebrat, ne camdem necessitatem incurrat, quanto magi* ab eo qui sine ulla necessitate sacrilege celebrat, ne inde consuetudinem sacrilege celebrandi contrahat.

Observandum 5° το *quamprimum* non intelligi, *quando suo tempore confitebitur,* ut patet ex condemnatione hujus propositionis ab Alexandro VII : *Illa particula,* quamprimum, *intelligilur, cum sacerdos suo tempore confitebitur.* Neque etiam intelligitur stricte et physice, quasi immediate post missam teneatur confiteri ; nulla enim actio moralis sic præcipitur, nisi in præcepto exprimatur; sed intelligitur moraliter, id est, post unum vel alterum diem, nisi occurrant legitima impedimenta.

Ofllcium Parasceves communius censetur a theologis comprehendi sub hoc præcepto Trid»-mini, quia dicitur communiter celebratio.

Hucusque dicta spectant dispositiones n quisitas ut quis non indigne accedat ad hoc sacramentum. Ut autem assequantur omnes mirabiles illius effectus de quibus infra, requiritur insuper fides viva, quia est mystermm fidei; spes firma, quia est pignus glorix ; amor intensus Dei el proxi mi, quia est sacramentum charitatis el uni talis ; memoria mortis ct passionis Domini, quia jussit id fieri in sut commemoratio nem; ac tandem omnium aliarum virtutum apnaraiu*, quia omnium virtutum exem plar conum '..

5 II. *Dispositiones ex porte corporis sunt dut jejunium et corporis mundities.*

JEJUNIUM,

Duplex distinguiturjejunimn: unum ecclesiasticum, quod consistit in abstinentia a certis cibis, et in una tanlutn rcfectione; alterum est jejunium naturx, quod consistit in abstinentia ab omni eo quantumvis minimo quod sumitur per muilmn cibi aut potus, sive nutriat, sive non nutriat, modo tamen sit per stomachum alterabile et digestibile, alioquin posset dici jejunium physicum, sed non naturale.

Ç. 80. c. 8. o. et 4— *Dico.* Jejunium naturale requiritur ex præcepto ecclesiastico ad communionem, ita ut sumptio cujuscumque rei quantumvis in minima quantitate per modum cibi aut potus, aut medicinæ post mediam noctem : arceat sub peccato mortali a communione, nisi in certis casibus exceptis.

Ita sacrorum canonum auctoritate sancitum est, et universali Ecclesiæ consuetudine receptum, ut declaravit concilium Constantiense, sess. 15, his verbis: «Sacrorum » canonum.auctoritas laudabilis, et appro» bala consuetudo Ecclesiæ servavit et ser» vat, quod hujusmodi sacramentum non » debeat confici post cœnam, neque afideli» bus recipi non jejunis, nisi in casu inlir• mitalis, aut alterius necessitatis, a jure u vel Ecclesia concesso vel admisso.»

Sic equidem statuunt concilia, Cartilagineuse 5, can. 5 ; Trullanum, can. 27 ; Toletanum/, anno 646, can. 2, ubi legitur: « Nullus po-teibum potumve quemlibetmi■ nimum sumptum , missas faciat. »

Sic tradunt SS. Patres, Tertullianus, I. 2 ad Uxorem cap. 5 , dicens panem euchari-licum sumendum *ante omnem cibum;* S. Cyprianus Epist. 65 ad Cæcilium; S. Basibus Hom. 1 de Jejunio ; S. Chrysost. Horn. 27 in 1 Cor. S. Aug. Epist. 18. nunc 54 ad Januar. «Placuit, inquit, Spiritu sancto, » ut in honorem tanti sacramenti, in o» » Christiani priu» Dominicum corpus intra» ret quam exteri cini. ■

ibid.—Hujus legis plures congruentias a.Heri Auctor. Prima est lex S. Aug. propter reverentiam tanti sacramenti ; secunda, ut detur intelligi quod Christus (qui est res hujus sacramenti) et charitas ejus debeat primo Inudari in cordibus nostris, secuu·

dum illud Matth. 6 : *Quarilc primum regnum Dei;* tertia, propter periculum vomitus ct ebrietatis.

Dices. Christus instituit et distribuit euclian-tiam post cœnam : ergo.

Jl. Λ'. *conseq.* Christus enim habuit speciales rationes : Γ Secundum S. Aug. citatum, ut vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit arctius infigere cordibus et memori® discipulorum ; 2° Voluit ut desineret vetus pascha, incipiente novo ; et 5° ut memoriale passionis cum ipsa passione conjungeretur. Quapropter non præcepit quod deinceps tali ordine sumeretur, sed Apostolorum et Ecclesiæ dispositioni reliquit modum dispensandi : unde ejus factum non potest trahi in exemplum.

Equidem olim in aliquibus ecclesiis Africans feria quinta hebdomad® Sancte, ob memoriam cœnæ Dominic® , et ad imitationem Christi, sacerdotes post cœnam celebrabant , ct fideles communicabant : verum iste usus, quem pro sua modestia non audet condemnare S. Augustinus, non fuit universalis, nec diuturnus, sed a concilio Bracarensi 1. sæculo sexto, vel, ut alii volunt, ineunto sæculo septimo, can. 16, fuit reprobatus , ac tandem consuetudine contraria ubique abrogatus.

Quantum ad *agapas,* qu® erant convivia a primis fidelibus in ecclesiis celebrari solita, verisimilius est Apostolos, et pr®serlim Paulum 1 Cor. 11, præcepisse ut post perceptam eucharistiam fierent ; sed rl propter abusus non diu substiterunt.

i'χρlicatur conclusio.

Dixi 1' *post mediam noctcm ;* quia in ecclesia Romana initium dici naturalis sumitur a media nocte, sicque hoc jejunium a media nocte est aestimandum, ct ita communi usu aestimatur : unde qui dubitat an aliquid sumpserit post inediam noctem, debet tutius sequendo abstinere a communione. Si dubium oriatur ex diversis horologiis diverso tempore sonantibus, et unum habeatur communiter ut certa regula alterum ut incerta, licet sequi primum, quia pro illo sta» ,.ræsuinptio veritatis; secus si nentium atteri prævaleat. Id etiam advertendum, qu:"|, probabilius loquendo , ad primum ictum campan® hora duodecima sil elapsa.

Dixi 2° *in quantumvis minima quantitate,* quia jejunium naturale consi«tit in indivisibili ; non enim magis est jejunus naturaliter qui parum quam qui multum manducavit : unde non admittit levitatem materia·. Aliunde quando levitas materi® in ipso præcepto exprimitur, ut in præsenti, levis materia non excusat: qui ergo micam panis aut guttulam vini alteriusve liquori, deliberate per modum cibi aut potus sumpsisset, peccaret mortaliter communicando.

Dixi 5° *per modum cibi aut potus :* ad quod requiritur quod ab extrinseco intromittatur per os in stomachum , sitque ab eo alterabile ct digestibile, etiamd forte non nutriat : sic enim communi hominum sensu intelligitur aliquid sumi per modum cibi aut potus, non vero quod sumitur per modum respirationis aut salivæ.

Ibid, nd 4. — *Jlinc inferes* 1° quod, qui casualiter dcglutiretpulverem, fumum, muscam, guttulam aquæ, vini, jusculi immixtam salivæ, sive os lavando , sive incedendo tempore pluvioso, sive gustando vinum aut jusculum et slatim exspuendo, item guttulam sudoris ex facie, aut sanguinis ex naribus similiter immixtam salivæ , non frangeret jejunium naturale ; quia hæc sumuntur per modum respirationis aut salivæ, non per modum cibi aut polus. Idem dicendum de sanguine, aut alio humore delluente ex capite aut dentibus , quia nou ab extrinseco sumitur ; secus de eo qui propriam urinam biberet, aut de fœmina qu® proprium lac sugeret, quia ab extrinseco per modum potus sumerentur.

inferes aurum, argentum, stannum, plumbum, ferrum et similia intro sumpta, probabilius non frangere jejunium natur®, quia cum sint inalterabilia per stomachum, sed indigesta ejiciantur, non censentur sumpta per modum cibi au< potus, nec ideo frangere jejunium naturale , sed physicum tantum : secus de charta, terra, carbonibus ; hæc enim sunt digestibilia.

Inferes 5° eum frangere jejunium naturale qui, saccharum decumbendo uri uiqiositum post mediam noctem, etiamsi dormiens, deglutiret; quia cum in hunc finem ori imposuerit ut sensim deglutiretur, censetur moraliter loquendo continuata comestio , donec totaliter sit dcglutituin. — ll>id «d 4. —Secus de reliquiis cœuæ prascedentisin ore remanentibus, qufesicasua-

hier degliitianfur, non frangunt jejunium naturale, quia cum moraliter loquendo sit ab*ohila comestio in cœna, non censentur comedi per modum cibi, sed sorberi per modum salivæ. Dixi, *casualiter,* quia sic loquitur Auctor, per quod innuit quod, si advcrlenter sumantur, frangunt jejunium. Scioquosdam interpretari sanctum Thomam de reliquiis quæ ex ore extraherentur, et iterum sumerentur, ut quandoque contingit dum dentes calamo mundantur; sed id non liquet : unde si advertantur, exspuantur : sin, tutius erit abstinere a communione.

Inferes 4' foiia ant pulveres tabaci per nasum assumpti, licet aliquid incidenter trajiciatur in stomachum, non frangere jejunium naturale, quia cum non sumantur per os, id quod trajicitur in stomachum non potest censeri sumptum per modum cibi aut potus, sed per modum respirationis aut salivæ. *Si dicas* id saltem videri æque indecens ac sumptio cibi aut potus : *B.* neque in sumptione cibi aut potus ullam aliam esse indecentiam quam quæ provenit ex prohibitione Ecclesiæ ; non enim Apostoli indecenter communicarunt cœnati : quamvis ergo possit esse indecentia in modo sordido sumendi tabacum per nares, non videtur tamen ipsa sumptio secundum se indecens, nulla lege prohibente. Circumferuntur quidem duo concilia Americana quæ dicuntur prohibuisse sumptionem cujusvis tabaci ante communionem, sed non habent vim in his partibus.

De tabaco fumigato idem probabilius videtur dicendum; quia totus fumus a fumigante solet emitti per os aut nares, et si quid leve deglutiatur, id fit pariter per modum respirationis aut salivæ ; est tamen propter fo'torem indecens.

Quantum ad tabacum masticatum, major est controversia inter auctores. *Quidam affirmant* eo frangi jejunium ; quia masticatio est actio de se ordinata ad manducationem, nec aliud requiritur, ul sit completa manducatio , quam intro sumptio qux sequitur ordinarie, et in sat magna quantitate succulentiorum partium, */ilii negant,* quia ista masticatio nullatenus ordinatur ad intro sumptionem , cum habeat completum effectum agendo in ore ; falsumque re? putant quod ordinarie plures partes succuentiores mtro sumantur, etiam minutæcum uliva, cum id maxime caveant masticantes propter acrem et ingratum saporem. Quo? si quid leve permixtum salivæ deglutîalur, perinde erit ac de aqua vel vino quod ei lotione oris, aut degustatione vini, saliva permixtum dcglutitur. Ita inter plure* novissime Pontas, verbo *Messe,* cas, 6, ei id videtur milii probabilius; quia tamen iste modus utendi tabaco est sordidus et indecens, convenit ab eo abstinere ante communionem.

Petes utrum non sit etiam præceptum manere aliquandiu jejunus post sumptionem eucharistiæ?

2 80. a 8. ad 6. — *B.* a papa Clemente olim statutum fuisse ut, sumpta mane eucharistia,jejuniuinservareturusqueadsexlani; sumpta vero hora tertia vel quarta, servaretur usque ad vesperam ; sed quia nunc oportet frequentius quam tunc divina mysteria celebrare, id non posset de facile observari, et ideo per contrariam consuetudinem abrogatum est. Debet tamen ex decentia esse aliqua mora inter sumptionem hujus sacramenti et alios cibos : unde in missa orationes gratiarum actionis post communionem dicuntur, et communicantes etiam suas privatas orationes dicunt. Nihil ultra requirit Auctor.

Dixi 4" *nisi in certis casibus exceptis. Primus* est infirmitas ad mortem, per (piam intelligilur periculum mortis, sive naturalis, sive violente. Si periculum non instaret, deberet differri communio in sequentem diem, ut inlirmusjejunusviaticiiiii sumeret ; attamen hoc ipso quo morbus e*t periculosus, non est scrupulose differenda communio, nec cogendus pastor ut post mediam noctem afferat, id enim non est m usu ; et aliunde ex concilio Constantieibi infirmi eximuntur a præcepto jejunii pio suscipiendo viatico.

Durante autem inlirmilatcet peric.ulomob lis, poterit adhuc post sex aut septem dies non jejunus eucharistiam sumere , non per modum viatici, quod semel tantum in eadem infirmitate sumitur, sed ex devotione: sic mentem benigna: matris Ecclesiæ in his liliorum suorum angustiis interpretantur communiter theologi. Et quod dicit Rituale Romanum, infirmos communicatives ex devotione debere esse jejunos, intelligunt de his qui non infirmantur ad mortem.

Secundus casus n-i necessitas perficiendi sacrificii. Sic si sacerdos po.il consecratio-

Dem moriatur ant non possetpcrficcre, alter non jejunus, si desit j ejunus, potest et debet perficere : item si sumpto calice deprehendat non esse vir.um, debet iterum consecrare er sur.ere : item si post consecrationem recordetur se non esse jejunum, debet prosequi; quia præceptum perficiendi sacrificium praestat præcepto jejunii. Sivero recordetur ante consecrationem, tutius esset, inquit Auctor, ab altari recedere :— Inf. q 83. q. 6. ad 2.—sic tamen intellige, si possit recedere absque scandalo aut gravi nota, quod vix aut nevix potest vitari dum sacerdos celebrat publice.

Tertius casus est periculum profanationis eucharistiæ, ut si conculcanda foret ab hæreticis, devoranda ab animali, comburenda, etc., posset sumi tam a laico quam a sacerdoto non jejunio, si desitjejunus; quia quod in reverentiam sacramenti praescriptum est, cedere non debet in ejus irreverentiam.

Quartus casus : si sacerdos post ablutionem adhuc existons in altari reperiat, vel in corporali, vel in mappa, vel in patena, particulas a se in eadem missa consecratas, debet eas sumere, quia pertinent ad complementum sacrificii quod jejunus inchoavit : secus si ab alio, vel a se ipso, sed in alia missa essent consecrate, quia tunc non perlinent ad idem sacrificium; similiter si jam recessisset ab altari, quia tunc jam est completa actio sacrificii. Suppono in his ultimis casibus non esse periculum irreverentiae si serventur, alioquin deberet sumere. Similiter si palato vel calici adhaereat particula hostiæ , potest aquam vel vinum sumere, ut eam deglutiat, quod etiam licitumest circa infirmum; in his enim casibus violatio jejunii non censetur moraliter pnecedere communionem.

Difficultas restat, an sacerdos non jejunus posset celebrare ad communicandum infirmum, alioquin sine viatico moriturum?

Primo aspectu videtur quod sic : quia præceptum de sumendo viatico est divinum; præceptum vero non celebrandi postcibum assumptum esi ecclesiasticum tantum, quod debet postponiedivino. Sic diximus supra, sacerdotem non confessum posse celebrare pro communicando infirmo.

Attamen sententia negativa est cominunis, cujus fundamentum aliud non apparet qiism hunc esse communem seibuin !..·‹ ›e-siæ, ex qua, cum sit a Christo edocta, coi ligitur hanc esse Christi voluntatem, ut præceptum communicandi in noc casu non obliget infirmum ut suscipiat, nec sacerdotem ut conficiat. Hunc autem esse communem Ecclesiæ sensum constat: 1° ex eo quod concilium Constantiense ,expresse eximat a jejunio infirmos communicaturos, et non eximat sacerdotes pro infirmis celebraturos ; 2° ex maxima cura quam adhibet Ecclesia ut serventur hostiæ consecrate pro infirmis; 3° ex generali ejus praxi; nullum enim proferri potest exemplum sacerdotem non jejunum celebrasse pro communicando infirmo; 4° tandem ex communi theologorum sententia; paucissimi sunt enim qui tenent oppositum.

Unde , cum dicitur divinum præceptum prævalere ecclesiastico, verum est cum divinus Legislator vult illud observari, quod non contingit in casu. Paritas est, si desint sacræ vestes aut azymus in ecclesia Latina. Ad paritatem de sacerdote non confesso, multiplex est disparitas. 1° Diversus Ecclesiæ sensus. 2° Confessio potest suppleri per contritionem, jejunium per nihil aliud. 3° Nullum scandalum, nulla infamia oritur quod sacerdos dicat se aliquid sumpsisse, secus si diceret se commisisse peccatum mortale. Adaliasparitates, si quæopponantur, respondendum est, in positivis et quæ pendent a voluntate sive divina, sive humana, argumenta a paritate esse infirma.

MUNDITIES CORPORIS.

Quæstio est de pollutione et actu conjugali; nam mulierum menstrua, fluxus sanguinis , lepra et similia non arcent a communione, cum hujusmodi corporis defectus sint morbi naturales, qui non magis quam alii impediunt devotionem : unde S. Greg. lib. 12 Epist. Epistola 51 ad S. Augustinum , Anglorum episcopum, de muliere quæ fluxum sanguinis patiens, fimbriam vestimenti Christi tetigit, ait : « Feeminis » namque et menstruus sui sanguinis fluxus » ægntudo est : si igitur bene præsumpsit »quæ vestimentum Domini in languore po- » sita tetigit, quod uni person® infirmanti » conceditur, cur non°concedatur cunctis » mulieribus quæ natur» suæ vitio infinnan- » tur? » Unde si usus contrarius aliquando invaluit, jam abrogatus est.

2-80. a. 7.0 —Quantum ad pollutionem,

Auctor imprimis statuit principium generale, scilicet, solum peccatum mortale impedire ex necessitate perceptionem eucharistiæ.itascilicetquod sumendo.sit reus corporis ct sanguinis Domini. Ex quo inferi Psolam pollutionem mortaliter culpabilem sive in se, sive io sua causa (et quamvis loquatur tantum ue nocturna, perinde est de diurna), impedire ex necessitate communionem : et ad 2, intelligit de pollutione mortali quæ non est remissa per sacramentalem confessionem. Infert 2° pollutionem venialiter tantum culpabilem, autetiam inculpabilem, non impedire de necessitate communionem, sed ex congruitate tantum et decentia propter duo : 1° propter foeditatem quamdam corporalem ; nisi forte talis immunditia sit perpetua vel diuturna, vel causata ex sola nequitia dæmonis, cujus signum est, quod ordinarie causetur dum est communicandum ; 2° propter evagationem mentis quæ sequitur ordinarie pollutionem. Addit tamen in line corporis, quod hoc impedimentum, quod ex duplici congruitate provenit, postponi debeat propter aliquam necessitatem, puta, ut S. Gregorius dicit, cum ant festus dies exigit, aut exhibere ministerium pro eo quod sacerdos alius desit, ipsa necessitas compellit.

Ibid, ad 2 — De actu conjugali ibid, ad 2, similiter resolvit, quod si sit sine peccato, ut dum fit causa prolis generandæ, vel reddendi debiti, impediat communionem ex i .mgruitate tantum et decentia, propter immunditiam corporalem et distractionem mentis, sicut de pollutione dictum est : et hoc sensu interpretatur caput *Sciatis,* causa 55, q. 4, desumpta ex S. llieron. Epist. 1, ubi dicitur ·. « Sciatis, fratres charissimi, «quoniam quicumqiie uxori debitum red- « dii vacare non potest orationi, nec de car- » nibus Agni comedere debet, » scilicet ex congruitate et decentia : unde addit ibid. S. llieron. : ◊ Scio Romæ hanc es>e consue- « tudinem, ut fideles semper Christi corpus » accipiant, quod nec reprehendo nec probbo.H Addit tamen ibi S. Th. quod, si non amor procreandt°sobolis, sed voluptas dominatur in opere (ut Epistola citata S. Gregorius subdit), tunc prohiberi debet ne accedat ad hoc sacramentum : quod intelligi debet sicut de pollutione veniali, de majori el 'iricliori dt-bilo congruhatis, quatenti* ineàt ei major fœdilasel major mentis distractio , et insuper peccatum veniale,» quod amor voluptatis non reformat nec reelificat actum, quem reformat et rectified causa procreandæ prolis.

Dubium hic movetur quo sensu S. Th. dixit pollutionem seu actum conjugah iuinculpabilem, aut venialiter tantum culpabilem, non impedire de necessitate communionem ? utrum hoc sensu quod , qui tie communicat nullatenus peccet, an quia non peccat mortaliter, licet peccet venialiter?

Pro primo sensu faci quod si sic communicando peccaret venialiter, hujusmodi pollutio impediret de necessitate communionem , quia etiam necesse est vitare peccatum veniale : unde ad 2, decon· jugibus qui causa procreandæ prolis conveniunt, dicit cum S- Gregorio quod *suo judicio.sint relinquendi* ut communicent vel non communicent, quia impediuntur tantum a communione secundum congruentiam et non secundum necessitatem; si autem peccarent venialiter, non essent relinquendi suo judicio , nemo enim est relinquendus suo judicio ut peccet venialiter. Hæc sententia non est improbabilis.

Pro secundo sensu facit quod ipseS.Doctor, in corpore articuli, explicet non *impt-dire de necessitate,* sic, *ita scilicet, quoi homo sumendo sil reus corporis et sanguinis Domini,* quod importat peccaluin mortale. El in 4, d. 9, q. 1, a. 4, q. 2, Ioquensde coqui ex cogitatione turpium pollutionem passus est, dicit : « Si expresse « inveniat consensum non processisse el » necessitas urgeat, aut aliqua causa potior » reformet actum, potest accedere aut eliam » celebrare, non obstante corporali immun- » ditia aut hebetatione mentis. Alias si ne- «cessitas non incumbat (aut aliqua'ratio » polior non reformet actum), videtur non «exhibere debitam reverentiam sacramen- » to : non tamen si celebrat mortaliter pec- »cat, sed venialiter. « Ex quibus apparet hanc secundam sententiam esse S. Doctori conformiorem : est etiam communior.

Unde *ad primum* fundamentum prioris sententiæ. Quamvis revera necesse sit vitare etiam peccata venialia, non tamen ili hic intelligit S.Th., sed. ut ipse se explicat, intelligit non *impedire ex necessitate*^^ non impedire sub reatu peccati mortalis, z/d *secundum.* Cum conjugibus causa ge- k nerandæ violis convenientibus facile po»

imt occurrero rationes indecentiam abstergent··* aut compensante*, relinquendi sunt suo judicio, ni, his rationibus attentis, non communicent vel communicent absque peccato veniali. *Posse!* etiam *objici* pio prim ⁑ sententia concilium rridentinnm et Apostolum non requirere aliam probationem quam quod homo careat peccato mortali : sed *respondetur* Tridentinnm et Apostolum supponere quod accessu·, ad euchari-tiam sit rum debita reverentia, sicut cum debito tine : unde, sicut peccar/ mialiter qui ex vana gloria communicant t ita et qui cum dicta indecentia.

Ceterum, ut jam non semel monui ex Auctore, pote-t ι-ta indecentia ab-lergi vel compensari, sicque communio ex omni parte reddi licita ex variis causis, nimirum ex occasione alicujus festi vel indulgenliæ, ex speciali devotione, ex necessitate celebrandi vel communicandi, sive propter obedientiam, sive ad vitandam notam, aut propter aliquid aliud occurrens ; item si pollutio sil frequens et diuturna, aut causata ex astutia dæmonis , ut dictum est ; item si ex inculpabili sive pollutione , sive actu conjugali non remaneant turpes cogitationes aut mentis evagatio : minima ratio sufficiet ut negligatur sola fœditas corporalis.

Ad corporalem munditiem pertinet decens corporis ornatus, scilicet ut viri accedant summa cum reverentia in habitu humili et decenti, non sordido, manibus junctis aut pectori appositis et armis depositis; mulieres non sumptuosis vestibus, sed modestis, non intortis crinibus, non facie pigmentis illita, non pectore nudato aut velo translucido obtecto, vciamine denso super faciem ad os usque demisso. Ila S. Carolus p. 2 Act. ecclesiæ Mediolanensis.

ARTICULUS V.

De modo quo Christus usus est hoc sacramento. Utrum ipse sumpserit, ct sumendum dederit corpus ct sanguinem suum Judie?

Hic. q 81. a. 1. o. — *Dico* 1° Christus sumpsit corpus et sanguinem >uum.

Prob. 1" ex S. llieron. qui Epistola ad Lesbyam seu Hedibiam, refertur de Con*ec. d. 2, cap. *Λ ec Moyses* 87, dicit : *Dominus Jesus ipse conviva et convivium , ipse comedens el qui comeditur.* 2° Illud lue. 22 : *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum,* secundum Tertullianum , I. 4 cord. Man ion, c. 4, S. Chry-o 1.lloin.83 in Mattii, ct Auctorem hir ad 3, Cfiri'tu» iufe'lexit pascha novum quod in sacr.mn ntocorpoi i"tii «πΙΙοιηπι* erat. Aut si de veteri pascha inielleciuin contendis, non fuit ratio Christo ilhid desiderandi, nixi quia illi novum erat substituturus. 5° Si ip*e non sumpsisset corpus et sanguinem suum, periculum erat ne di«cipuli scandalizarentur, sicut Capharnaita· .loan. 6. dum simpliciter promittebat eis corpus suum ad manducandum et sanguinem smnn ad bibendum. Ita arguit S. Chrysost. 4U Chri'tus sob-bat facere quod docebat, Act. 1 : *Capit Jesus facere el docere.* unde ipse piius baptizari voluit quam bapti'inum alii' imperare. 5" Tandem sacrifici un instituit et celebravit : ergo secundum morem de illo participavit.

Ibid. α. 2. o. — *Dico* 2>. Christus dedit Judæ corpus ct sanguinem «iiiiir..

Ita communiter non solum Scholastici cum Auctore, sed etiam SS. Patres, excepto uno llilario S. Chrvsost. Horn.46 in Joan, et 85 in Matth. S. llieron. I. 2 coiit. Jovin. cap. 14; S. Aug. in pluribus lucis refertur, causa 1, q. 1, cap. *Christus; S.* Cyrillus I. 9 in .loan. S. Leo Senn.5el7 de Passione, et alii.

Colligitur aperte ex S. Scriptura. Juxta Matth. 26 et Marcum 14, Jesus discumbens cum duodecim el illis cœnanlibits, accepit panem, benedixit, fregit atque distribuit. Item Luc. 22, post consecratum calicem, dixit : *Eerumtamen ecce manus tradentis me rnecum est in mensa.* Ergo time aderat Judas; omnes autem qui aderant post consecrationem calicis, biberunt ex illo; Mare. 14 ; *El biberunt ex eo omnes* ; ergo et Judas.

Ibid. —*Suadet ratio.* Cum enim Christus deberet nobix (xeinplum jusiiuæ. non conveniebat ejus magisterio, ut .ludam occultum peccatorem sine accusatore et evi- l denti probatione ab aliorum communione ' pararet. ne per hoc daretur exemplum pedatis Ecclesiai similia faciendi, et inde Judas» x.i'pei atus sumeret occasionem peccandi.

Dices 1°. Christus Matth. 26, ρo'I distributum corpus et sanguinem suum, dixit : Aon *bibam amodo de hoc genimine vilis. donec illud bibam vobiscum novum*

tn regno Patris mei. Ergo illis solis dedit tunc bibendum quibuscum erat bibiturus in regno Patris sui : atqui non bibit cum Juda in regno Patris sui : ergo.

Ibid ad 1. — *Ji.* hanc fuisse rationem S. Hilario ut oppositum teneret; non cogit tamen : tum quia non Christus, sed ipse Judas a discipulis, quibus id dictum erat, se separavit; unde Christus quantum est in se bibit cum Juda vinum in regno Dei, sed hoc convivium ipse Judas repudiavit : tum quia Christus loquebatur collegio Apostolorum , sicquc non fuit necessarium quod omnes ct singuli biberent, sed sufficiebat quod multi. Quidam S. Hilario adjungunt Clementem Romanum I. 5 Constit. Apost. cap. 16 ; sed cum istud opus sit in pluribus adulteratum, nihil certi ex illo erui potest.

Dices 2°. Ante communionem manifestum erat crimen Judæ : atqui manifestis peccatoribus non est dandum hoc sacramentum : ergo. *Prob. maj.* 1° Mattii. 26, ante communionem Christus dixit : *Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet;* et Judæ interroganti : *Numquid ego sum, Jlabbi?* respondit Jesus · *Tu dixisti.* 2° Joan. 15, Joanni quærenti a Jesu quis esset qui illum traderet, respondit Jesus : *Ille est cui ego intinctum panem porrexero; et cum intinxisset panem, dedit Juda; Simonis Iscariotæ.* Ergo ante communionem manifestum erat discipulis crimen Judæ.

Jl. N. maj. Ad primam probat, ex Matth. Ilæc verba, *Qui intingit,* etc., non dixit Christus ut manifestaret proditorem , omnes enim eodem paropside utebantur, sed ut exaggeraret ejus crimen ; quasi dixisset : Qui manducat mecum, qui eidem mensæ assidet et eodem mecum paropside utitur, hic me traditurus est : unde post hæc verba, Apostoli adhuc quaerebant *quis esset ex eis qui hoc facturus esset,* Luc. 22. Hæc autem verba, ***Tu dixisti,*** quamvis aliquando sint affirmantis, ut Malt. 26 it Marci 14, non ita semper, sed ahquanoo sunt interrumpentis aut suspendentis sermonem; quasi diceretur: Tu *dicis , ego non dico; Tu videns.* Unde S. Aug. I. 5 de Consensu Evang. C. 1, dicit : « Etiam hic non est expressum utrum ipse esset ; potes' enim adhuc intelligi tanquam dixerit : Tu dixisti, non ego dixi. » Insuper hoc ita potuit dici a Juda el responderi a Christo, ut alii non adverterent.

Ad secundam probat. Jl. quod, cum Christus dixit Joanni : *Jtle est cui pa nem,* etc., jam adimpleta esset communio: neque enim in buccella intincta accepit corpus Christi, quod jam antea distributum erat, ut docet S. Aug. tract. 62 in Joan. Insuper Christus id soli Joanni dixit; Joannes autem aliis non indicavit.

Petes 1° utrum Christus sumpserit et dederit discipulis suum corpus passibile?

Ibid, ad 3. — *Jl. affirmative.* Quia idem erat corpus sub speciebus sacramentalibus, quod existebat in propria specie : erat autem passibile in propria specie : attamen id quod erat secundum se passibile, erat sub speciebus sacramentalibus modo impassibili; quia ut aliquod corpus sil modo passibili, requiritur quod comparetur ad ea quæ circumstant, mediantibus propriis dimensionibus, ut possit esse contactus corporis ad ea quæ agunt : corpus autem Christi sub speciebus sacramentalibus non comparatur ad circumstantia, mediantibus propriis dimensionibus, quibus corpora.se tangant : etideospeciesillæsuntquævidentur et patiuntur, non corpus Christi sub illis.

Petes 2° utrum si hoc sacramentum tempore mortis Christi fuisset servatum aut consecratum, Christus ibi moreretur?

ibid. a. 4. o. — *Jl.* quod moreretur, non tamen pateretur; quia accidentia absoluta et a loco independentia quæ Christo conveniunt in propria specie existent!, qualia sunt vivere, mori, dolere, gaudere, esse animatum vel inanimatum, etiam illi conveniunt existenti sub speciebus sacramentalibus : accidentia autem quæ illi in propria specie conveniunt per comparationem ad corpora exlrinseca, ut sunt irrideri, conspui, flagellari, crucifigi, non conveniunt ei existenti sub speciebus sacramentalibus, ut dictum est in responsione praecedenti.

ARTICULUS V!

Dc effectibus hujus sacramenti.

S T. — *Jieceruenlur varii effectus eucharistia.*

Hic. q. 79. a. 1. o. — Primus effectus eucharistiæ est gratia, cui secundario adjungitur refectio spiritualis dulcedinis, quatenus non solum continet Christum auctorem gratiæ ct ejus passionem repræsenlat, sed confertur per modum cibi et potue i

«Jqiip ideo habet ad vitam spiritualem oinix in i"lli dum quem habet cibus materialis ad vitam corporalem, sustentai, auget, reparat et delectat : unde *qui manducat me viret propter* m^Joan. 6. De hoc primano effectu eucharistiæ plura dixi de Sacramentis in genere, diss. 5, a. 1 ; require.

Ibid. n. 3. o — Sacramentum eucharistiæ non causai per se primario primam gratiam remissivam peccati mortalis, sed secundam tantum; quia est institutum ut alimentum spirituale , *Caro meavere est cibus,* etc., Joan. 6 : alimentum autem supponit vitam in eo qui suscipit. *Palet* insuper ex his quæ modo diximus dc dispositione requisita ex parte animæ ad hoc sacramentum. Per accidens tamen ct secundario potest causare primam gratiam remissivam peccati mortalis; sicut sacramentum mortuorum, ut poenitentia, potest per accidens causare secundam gratiam. Pro utraque parte assertionis, vide de Sacramentis in genere, dissert. 5 cil. a. 5, ubi sententiam Honorai i Tournely contra secundam partem cum ejus argumentis exposuimus.

Opponitur contra primam partem. 1* Hoc sacramentum est medicina; medicina autem non est opus bene habentibus, sed male habentibus. 2° Sacerdos in missa orat ni, *hoc tuum sacramentum sil ablulio scelerum.* Ergo.

Jl.' ad primum medicinam esse duplicis generis, unam sanativam a morbo, alleram conforlalivam ad perfectiorem sanitatem : hac indigent sani, et talis est eucharistia.

Ibid. ad. 1.—*Jd secundum, J{.* 1° peti ut hoc sacramentum sit ablutio scelerum, vel per accidens, eorum scilicet quorum conscientiam non habemus, vel relaxando pœnam temporalem peccatis mortalibus remissis debitam, vel ut contritio in nobis perficiatur ad scelerum remissionem. 2° like preces possunt intelligi de eucharistia ut est sacrificium quoi· offertur non solum pro justis, sed etiam pro peccatoribus. Nec te moveat quod Ecclesia dicat *sacramentum;* notum est enim eucharistiam, etiam ut est sacrificium , apud veteres nominari sacramentum. Sic S. Aug. 1. dc sancta Virginitate c. *45,* « Notum est, inquit, quo » locp martyres ct quo defuncta· sanctinm- « niaies ad akaris sacramenta recitentur. »

Unde libri qui de ritibus sacrificii tractant, dicuntur sacramentarii.

Ibid α 2. o. —Secundus effectus eucharistiæ est adeptio gloriæ, quatenus Christus, qui est gloriæ largitor , in eo continetur ut cibus nutriens et confortans animam in bono, quo possit per-everare usque ad tempus quo gloria donabitur : unde dicitur, *pignus futura gloria.*

Tertius effectus eucharistiæ est remissio peccatorum venialium,quam duplici ter oper. tui : 1° immediate ct directe, quatenus e-t cibus animæ ; si< ut enim cibus corporalis restaurat vires quæ quotidie deperduntur per calorem naturalem, ita cibus spiritualis restaurat vires spirituales quæ quotidiæ deperduntur per calorem concupiscenti® : supponit resolutio communicantem non ponere obicem, relinendo affectum ad pecca- i venialia ; 2· mediate et indirecte per re n sacramenti quæ augetur in hoc sacram, nto, non solum quoad habitum,sed etiam quoad actum et fervorem, qui cum repugnet peccato veniali, illud tollit. Unde Trid. ses-. 15, cap.2, vocat hoc sacramentum *slnlidolum quo liberamur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus prasercamur.*

Ibid. α. 5. o. — Quartus effectus eucharistiæ est remissio pœnæ peccato debits, sed diversimode. Si eucharistia consideretur ut sacramentum, non remittit pœnam directe , quia non est instituta ad satisfaciendum, sed ad nutriendum et uniendum cum Christo, quod non impeditur per pœnam dimissa cui na : unde sub hac ratione non remittit pœnam, nisi consequenter et indirecte quatenus excitat fervorem charitatis.Atsi consideretur ut sacrjiciumquod est satisfaclorium, directe et per m* remittit pœnam, non tamen ordinarie totam, quia in satisfactione magis attenditur affectus satisfacientis quam quantitas oblationis.

Ibid 2 a 6 o —Quinius effectus eucharistia· est præservatio a peccatis futurus, quod Iit dupliciter: 1° quatenus,aucta charilale et unione cum Christo per hunc cibum , anima Iit robustior contra interiora corruptiva ; 2° quatenus cum sit signum passionis Chri-ti per quam vieti sunt d.emones,ad eam expavescunt, nec tantum impugnant quantum impugnare vellent :et ideoTrid. supra citatum dieit quod ή *antidotum.... quo a peccatis pras-. rc m r.*

S if. — *Fariar quastiuncular circa prascntcni materiam breviter reson untur.*

Petes 1° 0*71101 eucharistia prosit aliis quam sumentibus?

Ibid ɳ 7. o—*Jl.* Eucharistia in ratione sacrificii prode>J a iis quam sumentibus, quia eiiam pro aliisoffertur. In ratione vero sacramenti, seu ut sumpta simpliciter, non prodeat aliis quam sumentibus *ex opere operato,* quia sumitur ut cibus; cibus autem protlcstex se solis sumenti. Potest tamen aliis vivis et defunctis prodesse *ex opere operantis :* 1° quia est bonum et prœstantissimum totius religionis opus, quod per meritorum communicationem, quam profitemur in Symbolo, potest esse utile aliis tam vivis quam defunctis, eo potissimum, quod in eo non solum consideretur applicatio seu receptio, sed etiam preparationis opus laboriosum per contritionem,confessionem ct alios virtutum actus ; 2° quia, cum per susceptionem eucharistiæ augeatur gratia et incendatur charitas animaque sil Deo plena, preces communionem concomitantes et subséquentes sunt fervenliores et cilicaciores ad impetranda postulata pro sect pro aliis..Merito itaque Sacra Congregatio auctoritate apostolica damnavit librum Thcophili Rcnaudi, quo communionem pro mortuis tanquam errorem popularem, piam fraudem et sordem non ferendam impugnabat.

Petcs 2.° utrum per veniale peccatum impediatur effectus hujus sacramenti?

Ibid. α. 8 o. — *Jl.* peccata venialia praeterita seu habitu tantum remanentia nullo modo impedire effectum hujus sacramenti, quippe quæ per ipsum tollantur, ut dictum est. 1‘) ccata vero venialia actu placentia vel exercita impediunt effectum secundarium, scilicet refectionem dulcedinis spiritualis, quatenus minuunt fervorem charitatis, non vero effectum primarium qui rst augmentum habitualis gratiae <t charitatis : de quo vide latius de Sacramentis in genere , dissert. 5 cit. a. $ 2.

Petes 5° quandonam eucharistia causct gratiam ?

/I. causare in instanti cxtrinseco manducationis, in quo verum est primo dicere, *Comestum est,* vel,*jam* non *est comestio,* et *immediate ante erat ;* quia hoc sacramentum causât gi aliam «piando verum est primo dicere, Jam *est sumptum et appli* catum :* atqui sumitur ct applicatur pej manducationem, eum sit institutum ut cibus : ergo. *Maj. patet ;* quia hoc sacramentum causât gratiam si<mt alia sacramenta ; alia autem sacramenta .ion causant gratiam dum applicantur, sed cum verum est primo dicere, *Jam sunt applicata. Sic* baptismus non causât gratiam dum actu lit ablutio et verba proferuntur, sed quando verum est primo dicere, *Jam homo est ablutus sub tali forma.*

Sed quandonam manducatio censeatur completa?

Jl. censeri completam, non quando cibus masticatur in ore ; qui enim cibum in ore masticatum ex-pueret, non diceretur manducasse, sed «piando trajicitur per guttur seu gulam. Quidam addunt non improbabiliter, etstomachum attingit, quod lit brevi morula ; sic enim completur manducatio corporalis, cum cibus non nutriat, nisi sit in stomacho.

f/inc inferes quod hostia in oro consumpta, aut sumpta in or»· et ejecta, non causel gratiam, quia non fuit complete comesta ; secus si (leglutita ct in stomachum recepta evomeretur, quia fuit complete comesta. *flem inferes* quod, si angelus miraculose poneret hostiam in stomacho homini·., probabilius non causaret gratiam, quia non fuit comesta.

Si dicas cibum materialem non nutrire nisi sit corruptus ; dispariias est, quod cibus corporalis nutriat per sui mutationem in substantiam aliti, quod fieri non potest ifi-i corrumpatur : at iste crbus spiritualis nutrit, convertendo sumentem in se, ad quod non requit ilur quod corrumpatur,sed sullicit quod manducetur juxta in-tiliilionem Christi : *Qui manducat me, vivet propter me.*

Petes 4° utrum hoc sacramentum causct gratiam *ex opere operato,* non solum quando actu manducatur seu «piando completur manducatio, sed etiam toto tempore quo species manent in stomacho?

11. utrinque probabiliter disputari. Partem affirmativam tenet Cajetanus cum pluribus, negantem Soto etiam cum pluribus: et hæc secunda sententia nobis videtur probabilior , quia elicitus hujus sacramenti promittitur manducanti ; et quamvis manducatio non sil res cau*ans gratiam,e$tsaltem conditio sine qua non ; neque intelli-

gitur de manducatione antea facta, sed de manducatione actu cxistenle cura sacramento, seu primo desinente per primum sui mstans extrinsecum: non enim dicitur *Qui manducavit meam carnem,* aut *Qui manducavit me, sed, Qui manducal meam carnem,* et *Qui manducat me.*

Insuper sequeretur cx prima sententia quod, qui esset debilioris stomachi, aut grandiorem hostiam vel plurcs sumeret, melioris esset conditionis quam qui esset robustioris stomachi, aut unam parvam tantum hostiam sumeret, quia posset ex diuturniori permanentia specierum in stomacho ampliorem consequi gratiam. Neque refert id non contingere per se ratione specierum remanentium, sed tantum per accidens ; pçr se autem , ratione majoris dispositionis, sufficit quod id contingat ratione specierum et si per accidens tantum, inde enim datur locus superstitioni sumendi grandiores ct plurcs hostias , quod prohibuit Innocent. XI, in suo decreto , de quo supra dum de frequenti communione. Sed neque apparet verum , ampliorem causari gratiam per se ratione dispositionem et per accidens tantum ratione spccierum ; dum enim sumitur eucharistia, gratia non causatur per se ratione dispositionum, sed ratione specierum seu potius rei contenta? sub speciebus : ergo similiter dum est in stomacho.

Item sequeretur quod, qui peccatum mortale committeret antequam species sinteorruptæ, sacrilegium committeret, esset reus corporis et sanguinis Domini, ct judicium sibi manducaret : quod videtur falsum ; non enim ille magis peccaret quam qui haberet in stomacho hostiam impolitam ab angelo sine manducatione. Adde quod op|Kisita sententia non nitatur ni'icongruentiis,quarum præcipuam, petitam ex hoc quod manducatio sit tantum conditio , prævcnimus.

DIGRESSIO II HISTORICA

DE COMMUNIONE LAICA.

prated. disfert.

Sacerdotibus et aliis clericis in pe?nam alicujus gravioris criminis denegabatur olim communio clericalis, et concedebatur tantum communio laica, de qua mentio habetur apudSyriciumpapam,Epist. 1,c. 11; in concilio Eliberilano can. 76κ Sardiccnsi can. 1 et 2, Agathensi can. 33, Toletano I cap. 4, Bracaren-i I can. 31 et alibi. Quid sit autem ista communio laica non conveniunt eruditi.

Dico. 1° Communio laica non videtur fuisse illa in qua unt^Apecies tantum conferebatur; clericalis,m, qua utraque species: quia his temporibus quibus conditi fuerunt laudati canones, etiam laid poterant communicare etsæpecommünicabantsub utraque specie.

2° Neque communio laica intelligi potest communio sacerdotum, quibus non permittebatur consecrare, sed solum de manu alterius hostiam sumere , quia communio laica imponebatur etiam in pœnam inferioribus clericis qui consecrare non poterant.

3° Communio laica non potest intelligi prout opponitur functionibus et privilegiis clericorum, quasi redigi ad communionem laicam sit communicare cum caeleris fidelibus in participatione sacramentorum, in orationibus et bonis operibus more laicorum tantum; at quoad munia et privilegia ecclesiastica, non haberi amplius pro clerico, sed pro laico : non videtur, inquam, hæc interpretatio admittenda, quia in laudatis canonibus agitur specialiter de communione eucharistica, et non de ea quæ dicitur communio sanctorum; iis enim statuitur ut clerici lapsi, post peractam poenitentiam, tempore definito, vel in articulo mortis communione laica donentur ct eucharistiam inore laicorum sumant. Restât ergo explicandum quid intcr-il inter hanc communionem laicam ct clericalem.

4° VIures censent communion) m laicam eam esse quæ fit in loco declinato laicis; clericalem, quæ lit in loco destinato clericis : notum est enim olim sacerdotes ct clericos communicare ante a.tare in choro seu intra cancellos, laicos vero extra chorum et cancellos. Unde in concilio Laodicensi can. 19, legitur : *Solis ministris a!taris liceat ingredi ad altare, ct ibi communicare ;* in Bracaren-i can. 51 : *Ingredi sacrarium ad communicandum non licet laicis nisi tantum clericis.* Similiter in Toletano 4, can. 17. Ilæc interpretatio, quamvis secundum quid vera, videtur tamen insufficiens nisialiquid addatur; quia lelix Hl, Epist. 1, de Clericis rebaptizatis dicit : *Communio laica tantum in morte illis est reddenda;* et concilium Sardi-

cense can. 2 , dc Episcopo Ambitioso dicit : *Nec laicam in /ine communionem accipiat.* Diversitas autem locorum in communicando in ecclesia servari non potest in communione moribundi. Scio doctissimum Sylvium respondere, in his textibus communionem vocari laicam, non ex loco in quo actualiter liat, sed ex loco in quo li ri debebat, si ad ecclesiam ire posset morti proximus : at videtur aliis hæc exp icatio aliquatenus violenta : unde.

5" Verisimilius videtur quod communio læca diiïcrat a clericali, et quantum ad locum, ut dictum est, et etiam quantum ad modum, quali nus sacerdob sctcierici communicabant cum quadam ceremonia et certo ornatu, non vero laici : sicut apud nos sacerdotes communicant cum stola; et secundum hoc potest intelligi communio laica in morte.

i (

DISSERTATIO VII.

DE MINISTRO EUCHARISTIÆ.

D. Th. Q. 82.

Duplex est eucharistiæ minister, unus consecrationi alter di pensationis : dc utroque dicturi cum Auctore, sit.

ARTICULUS I.

Quis sil minister consecrationis eucharistia}?

Tertullianus 1. de Prescript, c. 41, conqueritur hær< ticos *laids sacerdotalia munia injungere.* Secundum Irenæum I. 1 adversus llæreses cap. 9, Marcus hæreticus, et Præstigiator, et secundum Epiphanium hæresi 49 et 79, Pepusiani ct Collyridiani, mulit ribus potestatem conficiendi eucharistiam tribuebant.

Valdenses eamdem potestatem agnoscebant in quolibet laico, modo esset vir probus. Lutherus lib. 1 de Civit. Babyl. et lib. de Abroganda Missa, cuivis laico eamdem facultatem concedebat, non tamen usum nisi ex delegatione Ecclesiae. Ungo Crotius, in dissertatione cui titulum prælixit : *de Cance administratiine,ubi pastores non sunt,* contendit facultatem consecrandi datam esse ex æquo omnibus Christianis, ea tamen laicos et feeminas uti non debere, nisi ubi desunt sacerdotes et in necessitate. Conica quos cnine-.

M

Hicq. 82. λ . 1 o — *Dico.* Soli sacerdotes sunt ministri consecrationis eucharisliæ, sic, ut praeter illos nullus possit vd.tb consecrare. . ·∎

Prob. 1° *e.r Scriptura.* Ili soli potet talem habent consecrandi eucharistiam, quibus Christus illam contulit: atqui soli» Apostolis et eorum in sacerdotio successoribus illam potestatem contulit, dum dixit Lue. 22 : *Hoc facite in meam commento· rationem :* ergo. *Prob. min.* 1° Quiahæc verba concilium Trid. sess. 22, cap. 1, sic intelligit : *Eisdem,* inquit Apostolis, *eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent præcipit per hæc verba: Hoc facite, in meam commemorationem.* 2 Quia, licet ista verba, prout continent sumptionem , possint intelligi de omnibus fidelibus, prout tamen important consecrationem , non nisi de Apostolis et eorum in sacerdotio successoribus possunt intelligi; ahoquin sequeretur quod laici ct mulieres non solum possent, sed etiam præcepli) tenerentur consecrare, quod non admittunt hæretici. Ergo.

Prob. 2° ex traditione fundata in Patribus, conciliis et historia ecclesiastica.

Quantum ad Patres, jam audivimus Tertullianum exprobrantem hærvticis quai! munia sacerdotalia laicis injungerent;et lib. de Corona Militis cap. 5, scribit, « Eu» charistiam sumi in antelucanis cœtibiK,)» nec de aliorum manu quam praesiden» tium. ›» Justinus Apolog. 2 scribit « eum D qui fratribus (id est Christianis) præest » (scilicet episcopum vel presbyterum), » rerum universarum Patri per nomen Fi)) lii et Spiritus sancti offerre eucharistiam,)› juxta mandatum quod Christus dedit » cum dixit : *Hoc facite in meam comme» morationem.* » Epiphanius hæresi citata 79 : « Neque diaconis ecclesiastica rc» gula concreditum est peragere sacrificii » mysteria, sed ministrare tantum dum » perficiuntur. ›» Et in expositione catlie lic;p. fidei exprobrat cuidam pseudomonade Zachæo, quod, *cum esset laicus, attingere ac sacrificia celebrare, nefario ac terne rario ausu est agressus.* S. Hieronymus contra Luciferianos probat apud cos non esse' Ecclesiam, quia sacerdotes non habent qui corpus Christi conficiant, sed diaconum tantum. « Hilarius, inquit, cum dia» conus dc Ecclesia recesserit, solusque, » ut putat, turba sit mundi, neque eucha·› risliam conficere potest, episcopo, et près-

µ byf<*ros non habens; » et Epist. lol , alias SK ad Evangelium : « Quis patiatur ut » i'UDra eos se tumidas diaconus efferat, › ad «piorum preces corpus Christi eflici- › lur. » Fulbertus Carnotensis, ineuntc sæculo undecimo, Epist. 56 ad Guidouem Biluricensem, scribit, « Extra chorum de- « ponendum et pœnitentiaplectendum *dia- ›‹ conum* qui se presbyterum simulavit, » missamque celebrare prxsumpsit. »

Quantum ad concilia : concilium Nicaenum primum contra diaconos qui præsumebant eucharistiam dare sacerdotibus, dicit can. 1S : « Neque regula, neque con- ii suetudo tradidit ut hi qui olFerendi sa- it crificium non habent potestatem, his qui » offerunt corpus Christi porrigant. » Idem concil. Arelat. can. 13; Ancyran. can. 2; Laodicen. can. 25; diserte vero concilium Lateranense 4, sub Innocentio III, sic delinit : « Hoc eucharistiæ sacramentum ne- tt tno potest conficere nisi sacerdos qui rite » fuerit ordinatus, secundum claves Eccle- » siæ. » Similiter Florent. In decreto Unionis. ac tandem Tridentinum ses. 22, cap. 1, ut supra et can. 2: « Si quis dixerit illis › verbis, //oc *facite in meant commemo- I rationem,* Christum non instituisse Apos- ‹ tolos sacerdotes, aut non ordinasse ut › ipsi aliique sacerdotes offerrent corpus › ct sanguinem suum : anathema sit. »

Quantum ad historiam ecclesiasticam, constat ex S. Justino Apolog. 2; ex S. Cypriano Epist. 5 ; ex Tertulliano l. 1 ad Uxorem cap. 5; ex Bas. Epist. ad Cæsariam Patriciam, et aliis, eucharistiam olim missam fuisse ad absentes, peregrinos et anachoretas eam a sacerdotibus acceptam secnm deferre, atque presbyteros cum magno vitæ periculo in carceribus martyrum celebrasse. Utquid autem ista, si quilibet, absente sacerdote, poterat sacrificare? Item notum est S. Athanasium crimen sibi impactum de confracto calice in domo cujusdam nomine *fschiras* diluisse,ex eo quod, cum iste Ischiras *esset homo privatus in privata domo habitans, poculum mysticum habere non potuit :* si calicem habere non potuit, quomodo consecrare potuit?

Confirmatur. Incredibile est Deum, qui solos filios Levi ad antiqua sacrificia eligit, itautOzam, quod ministeria Levitarum attentaret, percusserit, sacrificium præstantissimum novæ legis, cujus antiqua erant tantum figuræ, omnibus indi<criminatmi, et non viris selectis atque speciali charactere insignitis, commisisse.

Confer quæ dixi in tract, de Sacrament, in genere, dissert. 5, de ministro sacramentorum a. 2, conci. 2.

Solvuntur cbjretiontt.

Obj. 1° ex S. Scriptura. Qmnes fideles dicuntur sacerdot., 1 Pet. 2, et Apocal. 2. Ergo.

R. fideles in S. Scriptura vocari sacerdotes eo modo quo ibidem vocantur reges, impioprie scilicet et late, quatenus offerunt Deo sacrificium laudis, orationum et bonorum operum; non vero proprie quasi offerrent sacrificium akaris incruentum. Vide loco citato de sacramentis in genere.

Obj. 2°. Hæc verba, *JIoc facile in meam commemorationem,* dicta >unt omnibu* : unde ex his probatur præceptum communionis. Ergo.

/?. D. ant. Dicta sunt omnibus secundum aliquam sui partem, scilicet sumptionem, *transeat ant.* secundum totam suam amplitudinem, 3'. Quantum enim ad consecrationem non sunt dicta omnibus, ut probatum est; aut si quantum ad hoc sint dicta omnibus, non ut ab omnibus, sed ut a quibusdam tantum pro omnibus adimpleantur. Ut enim docet S. Aug. |. 5 de Doctrina Christianae. 17 : « Erit etiam hoc » in observationibus intelligeadarumScrip- » lurarum, ut sciamus alia omnibus com- » muniter præcipi, alia singulis quibusque » generibus personarum. » Quæ autem ab omnibus , quæ a quibusdam perficienda praecipiuntur, tacente S. Scriptura, ex traditione repetendum est.

Obj. 5°. Tertullianus lib. de Exhortatione Castitatis cap. 7 , probat omnes fideles etiam laicos debere esse monogamos, ex eo quod sacerdotes debeant esse monogami : ergo censet omnes fideles etiam laicos esse sacerdotes.

R. N. cons, t um enim Tertullianii»· distinguat inter laicos et sacerdotes, aperte significat laicos non esse sacerdotes. Vis ergo ejus argumenti Hi hoc sita est quod cum sacerdotes assumantur ex laicis, si sacerdotes debent esse monogami, ita »f laici ; alioquin quomodo erunt presbyteri qui de laicis adleguntur ? Ita scip^um explicat Tertullianus ibidem ; subjungit enim :

« Omnes nos Deus ita vult esse dispositos, » ut ubique sacramentis ejus obeundis apii » simus : unus Deus, una tides, una disci- » plina. Usque adeo nisi et laici ea obser- » ventperquæpresbvteriadlegunlur, quo- » modo erum presbyteri qui de laicis ad- » leguntur? Ergo pugnare debemus ante • laicum jussum a secundo matrimonio ab- » slincre, dum presbyter esse non alius » potest, quam latcus semel fuerit maritus. » Similiter ratiocinatur I. deiMonoiramioc. 12.

Inst. 1°. Tertullianus primo loco citato dicit de laico : « Ubi ecclesiastici ordinis » non est consessus, et offers et tingis et » sacerdos es libi solus. Ergo.

/?. 1° hunc textum a Pamelio, operum Tertulliani accuratissimo editore, sir legi : « Ubi ecclesiastici ordinis est consessus, et » offertet tingit sacerdos qui est ibi solus : » et sic evanescit objectio. 2° Supposita vulgata lectione : /». Tertullianum inlelli- genduin esse de oblatione late sumpta, non pro sacrificio altari», sed pro oblatione pre- cum et bonorum operum, respectu quorum laicus dicitur etiam late sacerdos, ut jam dictum est. Nec refert quod Tertullianus ibi loquatur de Unctione bapti»mi proprie sumpta; est enim di»crimen quod, ab-ente sacerdote, quilibet, etiam mulier, po»set bapti'inum conferre propter ejus necc».»i- talem; cum tamen idem Tertullianus I. de Velandis Virginibus cap. 9, asserat mulie- rem sacerdotalia munia obire non p<i»»e, et I. de l'ræ'Ciipt. i it. in capiteliuju-artieu i, conqueratur *hærelicos laicis sacerdola- lia munia injungere.*

/nst. 2υ. Tertull. ibid, dicit : «Differen- » tiam inter ordinem ct plebem coiNituit » Ecclesiae auctoritas et honor per ordini·, » consessum sanctillcatusa Deo. « Ergo non jure div mo, sed eecle>ia.-lico tantum sacei - dotes consecrant, »icque nihil vetat quin, accedente Ecclesiæ consensu, alii coiise- crent.

/i'. equidem differentiam inter ordinem et plebem constitui inchoative per auctor - talem Ecclesiæ, quatenus ex laiei» a clero ct populo eligebantur sacerdotes con-ecran- di ; »ed est perfecte et complete a conseri a- Itone : unde dicit Tertiillianu», c/ *honor per ordinis consessum sanctificalus a Deo.*

Brevius quidam respondent ad totum ar- gumcntiim cum S. Hhronymo, T<. u li.i- num *non julue hominem Ecclciiæ.* At non constat hoc opus fuisse scriptum post ejus defectionem ad Montani*tas.

Obj. 5- ex variis historiis. 1- fu veter martyrologio legitur quod S. Petronilla, S. Petri lilia, « cum sancta Felicula collae- » tanea sua, continuis jejuniis et orationi- » bus vacans, tertio celebratis dominii a· » oblationis mysteriis, mox ut Christi sa- » cramentum accepit, reclinans seinlec- « tulo, amisit spiritum. » 2° Theodoretus I. 2, Hist. Ecc. c. 25, narrat Frumentium laicum, Alexandria ad ludos profectum, invitasse mercatores Romanos ad li urgias, more Romano fieri solitas. 5° Refertur in Prato spirituali c. 25, quemdam monachum laicum *verbis sanctæ oblationis panes consecrasse. 4°* Panem in agro a pastori- bus consecratum, conversum fuisse in car- nem, testantur Honorius Atiguslorlimen-ts m Gemma animæ, et Albinus Flaccus lib. de divinis Officiis. Ergo.

/I. ad primum. Marlyrologium lauda- tum non dicit quod ab ipsa sancta Pelro- nilla fuerint celebrata *dominica? oblatio- nis mysteria.* Et in acti» SS. .MartyrumNe- rei ct Achillei, quibus inserta est vita S. Petronillæ et S. Feliculæ, legitur : « Tertio » itaque die veniens ad eam, S. Nicomedis » pre»by 1er celrbiavit mysteriaChri»li; vir- » go autem ^auctissima, mox ut Chri»ti sa- » crametnum ac. epit, reclinans sc in lec- » tum emisit spiritum. » Vide Acta Sancto- rum torn. 7 maii pag. 429.

sld secundum. Theodoretus per liturgies intellexit conventu» Christianorum ad fun- denda» Deo preces. Rutinus enim, ex quo hanc historiam hausit Theodoretus I. i, c. 9. dicit Frumentium mercatoribus per- sua»i<se, *ul conventicula per loca singula lacerent ad quæ ritu /lomano orationis causa confluerent.* Similiter referunt So- crate» 1.1, c. 19, et Sozomenus I. 2, c. 24. Id pie eo magis comtal, quod, referente ipso Theo lorcto ibid. Frumendus Alexan- driani redux petierit a S. Athanasio sacer- dotes ad itliG» genti» culturam.

//d *tertium.* 1° Multa referuntur in Prato spiiituali qn<T sunt dubia· fidei. 2° Suppo- sita veritate historia*, :d miraculose fac- tum est et virtute divins potentia· quæ non est alligata sacramentis, et ideo trahi non latest in exemplum, maxime cum ibidem referatur monachorum seniorem , occasio- ne hujus miracuii, *statuisse, ul nullus*

addisceret sanctœ oblationis verba, nisi qui ordinatus ad hoc esset.

Ad quartum. Laudati auctores factum *rcfeiuiilcxinccrloruinore;dicitiir,fertur,* inquiunt. Insuper liane conversionem panis in carnem, non virtuti verborum tribuunt, sed omnipotenliæ Dei in punitionem audaciæ rusticorum.

Obj. 4". Diaconos saltem aliquando consecrasse probatur duplici momento. 1° Synodus Ancyrana can. 2, jubet diaconos qui idolis immolarunt, *ab omni sacerdotali ministerio cessare, et panem vel calicem oferendivelpradicandi:* ergo cæteri diaconi bis muneribus fungebantur. 2° Apud S. Ambros. I. 1 Oific. c. 4, legitur S. Laurentium diaconum, Xisto ad martyrium eunti sic locutum fuisse : « Experire certe » utrum idoneum ministrum elegeris, cui » commisisti Dominici sanguinis conse- « cratione m. »

11. Ad primum, isto canone prohiberi duntaxal diaconis lapsis offerre seu deferre panem et vinum sacerdoti celebranti, qua de causa dicitur *ministerium sacerdotale,* non vero consecrare; et ideo mulli legunt *deferre,* et non *offerre.*

Ad secundum, in breviario Romano legitur, *Dominici sanguinis dispensationem,* et ita legi in antiquissimo manuscripto, quod superat ætatem octogintorum annorum, testatur Laurentius Berti, favetque S. Aug. Serm. 504, dicens *Laurentium Romœ diaconi officium gessisse,ibique sacrum sanguinem ministrasse.zrllc-* tenta priori lectione, quam adoptarunt novi ediiores S. Ambrosii, juxta fidem plurium codicum, per consecrationem nihil aliud intelligitur quam communio, qua sanctificamur et consecramur.

ARTICULUS II.

Leviores quœdam difficultates de ministro consecrationis expenduntur.

2 82. a. 2 o.—*Petes* 1° utrum neomystæ consecrent simul cum episcopo ordinante?

R. 1° plures posse simul consecrare eamdem materiam, si tanquam causæ totales ab invicem independentes simul pronuntient et finiant verba consecrationis, eo modo quo diximus plures po^se simul eumdem baptizare. Vide disseri. 2 de Baptismo a. 3, petit. 4.

Idicl.—*R.* neomystas con«ecrare cum episcopo, 1° quia in pontificali Romano, « Monetur episcopii·», ul bene advertat quod » secretas morose dicat etaliquantulum alte, » ita ut ordinali sacerdotes po—int secum » omnia dicere, et praesertim verba conse- il crationis, quæ dici debent eodem mo- » mento per ordinatos quo dicuntur per » pontificem : » Hæc autem monitio foret inutilis si neomystæ non consecrarent, sed verba consecrationis materialiter tantum et recitative proferrent, ul quidam volunt.2' Quia ibidem dicitur quod neomystis *non datur absolutio, quia concelebrant pontifici.* 5° Quando presbyter inauguratur episcopus apud Latinos, consecrat cum episcopo consecratore : apud Græcos in locis ubi est unicum templum, presbyteri circumstantesepiscopumconsecrantcumipso; quidni neomystæ cum episcopo ordinante?

Ut autem occurrantur inconvenienti, ne scilicet neomystæ consecrent ante episcopum , aut pronuntient formam super materiam jam consecratam, debent habere intentionem non absolutam consecrandi, sed hypotheticam consecrandi si liniant, ct dum finiunt cum episcopo, et non aliter; vel generaliter, intentionem faciendi meliori modo quod facere debent : unde si formam finiant ante vel post episcopum, nihil efficiunt defectu intentionis.

Dices cum llenno. 1° Neomystæ non communicant utcelebrantes sub duplici specie: ergo nec ut celebrantes formam pronuntiant : unde in pontificali Romano dicitur: *Ordinati omnia dicant, sicut si cclcbra-* renf;quod innuiteos noncelebrare. 2°Sæpe accidit materiam non esse sufficienter praesentem saltem remotioribus.

R.adprimum, ideoneomystas non communicare sub utraque specie, quia non sunt principales celebrantes: sufficit autem ad perfectionem sacrificii quod principalis celebrans, qui est episcopus, utramque speciem sumat. *Ad pontificale Romanum, n sicut* non semper negat veritatem, sed quandoque asserit. *A» ultimum,* attenta praxi Ecclesiæ, materia est moralilcr præsens, quod sufficit.

Petes 2° utrum mali sacerdotes valide consecrent ?

Quæ.'tio est non solum de sacerdotibus peccatoribus, sed etiam de hærelicis, excommunicatis, suspensis, depositis et de-

gradati». Degradatio est ablatio honoris et loci dignitati convenientis. Depositio est privatio exeeutionis ministerii sine spe restitutionis in illud;suspensio, ejusdein exeeutionis ministerii privatio, sed cum spe restitutionis. Ad petitionem.

ibid.a. 5.7. et 8 o. — *R. affirmative.* Quia quivis saCerdos, quantumvis peccator, liærelicus, excojnmunicatus, suspensus, depositus aut degradatus, non amittit char r.ictcrem ct potestatem ordinis. Vide quæ diximus de ministro Sacrament, in genere, dissert. 5, a. 5.

Petes 5° utrum missa mali sacerdotis æque valeat ac missa boni sacerdotis?

Ibid, a 6. o.—*R.* Si in missa consideretur sacramentumetorationes prout funduntur a sacerdote in persona Ecclesiæ, missa mali sacerdotis æque valet ac missa boni sacerdotis, quia utrinque est idem sacramentum et idem ministerium; non enim malus sacerdos, cum retineat characterem; desinit esse minister Ecclesiæ. At si concideretur orationes ut a privata persona procedunt, earum efficacia pendet ex devotione sacerdotis, et ex ea parte melior est missa boni quam mali sacerdotis : unde cum res consideravi soleant secundum omnes suas circumstantias, dici potest absolute quod missa boni sacerdotis sit melior quam mali.

Utrum liceat audire missam, vel recipere communionem a malis sacerdotibus? Require in tractatu de Sacramentis in genere, dissert. 5, a. 6.

Petes 4° utrum liceat sacerdoti omnino cessare a celebratione missæ ?

Ibid. α. 10. o. —*R.* Sacerdos, etiamsi curam animarum non habeat, tenetur sub gravi peccato aliquoties celebrare; quia 1° hoc præceptum, *Hoc facite in ineam commemorationem, non* tantum respicit communionem et communicantes, sed el maxime consecrationem et consecrantes : Christus enim, ut ait Trid. sess. 22, cap. 1, « eis ut consecrarent praecepit per hæc verba : *Hoc facite* , etc., uti semper Ecclesia catholica inlcllexiteldocuit. » 2° Unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cum fuerit opportunum, secundum illud 2 Cor. 6 : *Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis* .· atqui opportunitas sacrili(mm oflercndi, non solum attenditur pi r comparationem ad fideles Christi uuibus oportet sacramenta ministrari, sed principaliter per ordinem ad Deum, cui, consecratione hujus sacramenti, sacrificium offertur. *Confirmatur.* Unusquisque jure naturæ tenetur offerre Deo sacrificium : sicut ergo laici offerant per sacerdotes, sic sacerdoles debent offerre per seip-os. Adde quod sint ex officio deputati, ut pro populo intercedant, et pro peccatis dona ac sacrificia offerent, lleb. 5.

Quoties autem secluso legitimo impedimento celebrare teneantur? Respondet Auctor eos teneri in præcipuis festis, maxime iis in quibus fideles communicare consueverunt : ct cap. *Dolentes* de Celebrat. Miss, reprehenduntur qui vix quater in anno celebrant; et Trid. sess. 5, cap. 14 : « Curet » episcopus, ut ii (sacerdotes) saltem die» bus dominicis et festis soleinnibus; siau» tcin curam habuerint animarum, tam fre» quenter, ut suo muneri satisfaciant, inis» sas celebrent. »

ARTICULUS III.

Quis sit minister dispensationis eucharisties?

Cum eucharistia consistat in re permanenti, non est dubium quin valide a quoquam dispensetur. Questio est igitur de licito.

2- 82. a. 3. o. — *Dico* 1°. Minister ordinarius el cx officio dispensationis euclia-ristiæ esi sacerdos.

Prob. ex concilio Trid. sess. 15, cap. 8, ubi dicitur « semper in Ecclesia Dei hunc » morem fuisse, tanquam ex Apostolica tra» ditione descendentem, ut laici eucharis» tiam a sacerdotibus acciperent. »

ibid. —*Suadetur ratione.* 1u Ad sacerdotem pertinet ex officio consecratio euchanstiæ, ergo et dispensatio; tum quia cui competit actus principalis competit ct accessorius; tum quia sacerdos consecrat in persona Christi, sicut autem Christus consecravit, ita et aliis distribuit. 2° Sacerdos constituitur medius inter* Deum el populum : ergo sicut pertinet ad eum dona populi Deo offeree, ita ad eum pertinet dona divinitus saftctilicata populo offerre. Unde Ecclesia ex S. Doctore canit : « Cujus offi» cium committi voluit solis presbyteris, » quibus sic congruit, ut Mimant ct dent » ca-teiK. »

Ibid. α<1 i. — *Dico* 2®. Diaconus habet

vi snæ ordinationis ut possit ei committi dispensatio eucharistiœ : quia cum diaconus sit propihquus ordini sacerdotali, aliquid participat de ejus officio, ut scilicet dispenset eucharistiam ex commissione, eo modo quo diximus sacerdotem habere vi ordinationis suæ ut possit ei committi collatio confirmationis. Vide dissert, de Confirmatione a. 7, § 2, obj. 2.

*Conclusion**™. insuper *probat* praxis priorum .««culorum, in quibus diaconi passim cx commissione episcoporum vel presbyterorum sive generali, sive speciali, eucharistiam ministrabant. Ita constat ex concilio Nicæno I generali, can. 14, vel secundum aliam versiqncm can. 18, ubi de diaconis respectu communionis statuitur quod, « si non fuerit in præsenli vel epis»copus, vel presbyter, tunc ipsi proferant » el edant. » Ex concilio Carthag. 4, anno 598, can. 28 : « Diaconus, præsentc pres» bytcro, eucharistiam corporis Christi po» pulo, si necessitas cogat, jussus eroget. » Ex S. Justino Apolog. 2, ubi dicit quod yDiaconi darent singulis præsenlibus par» tem panis ct calicis diluti, super quos «facta est gratiarum actio; quod alimen« tum apud nos vocatur eucharistia. » Ex lib. SConslit. Apost. quæ S. Clementi tribuuntur, cap. 28 : «Oblatione vero ab « episcopo aut presbytero facta, ipse diaco» nus dat populo, non tanquam sacerdos, » sed tanquam qui ministrat presbyteris. » ExS. Cypr. tract, de Lapsis, ubi dicit diaconum præsenlibus calicem offerre ; ex dicto S. Laurentii ad Xislum de quo supra. Ex Ordine Rom. in quo dispensatio eucharistiæ tanquam officium diaconi recensetur. Ex Gclasio I, Epist. ad episcopos Lucaniæ : « Diaconi sacri corporis Christi prærogalio» nem sub conspectu pontificis seu presby» teri, ni<i his absentibus, jus non habent «exercendi. » Ex concil. Arelat. 2, anno 452, can. 15 : « In secretario, diacono in» ter presbyteros sedere non licet: vel cor» pus Christi præse.ile, presbytero tradere «non præsumat. « Ex·concilio Aquisgranensi anno 816, can. 7 : « Sicut in sacer« dote consecratio, ita in ministro dispen» salio sacramenti est. «

(IliSEIIVAM)A CIRCA PRʌ.FATA TESTIMONIA.

Observandum 1° quandoque in his testimoniis lien mentionem commi-Moms speciales, quandoque innui generalem tantum; item quandoque requiri necessitatem et absentiam presbyteri, ut diaconus eucharistiam dispenset, quandoque non requiri : quod factum arbitramur secundum variam disciplinam diversarum ecclesiarum et diversorum temporum.

Observandum 2° hanc commissionem sive generalem sive specialem factarn diaconis, non semper restringi ad dispensationem sanguinis, sed etiam extendi addispensationem corporis : unde cum S. Th. hic ad 1, loquitur de commissione facta diaconis dispensandi calicem tantum, intelligil secundum morem qui circa sua tempora invaluerat, ea probabili ratione quam profert, quod sanguis Christi contineatur in vase, nec adeo necesse sit tangi a dispensante, sicut tangitur corpus Christi.

Observandum S°huncusum committendi diaconis dispensationem eucharistiae jam diu apud nos exolevisse; ideo id nunc non licere nisi forte in necessitate : puta, urgente tempore communionis paschalis aut lucrandi Jubilæi, sacerdos infirmus, pu$set, ut quidam volunt, committere diacono dispensationem eucharislix.

Observandum 4° secundum communi sententiam, diaconos in periculo mortis posse sine commissione speciali ct expressa, sibi vel aliis viaticum ministrare, si desit sacerdos, aut si præsens irrationabiliter recuset dare; idque vel ex prxsumptacommissione benignae matris Ecclesiæ, quæ non vult suos filios iu hoc agone tanto subsidio defraudare, vel vi commissionis generalis in quibusdam laudatis canonibus fact®.

Observandum 5°hostiæ consecratæ dispensationem sive per diaconos, sive per presbyteros olim non fieri sicut nunc, infundendo ori communicantium, sed tradendo in eorum manus, quam vel ihidem consumebant, vel domum deferebant tempore opportuno sumendam, prxsertim tempore persecutionum; sicque sibi ministrabant secundario et minus principaliter applicando ad os. Ista constant ex S. Cyrillo Jerosol. Catechesi 5 Mystagogica, ubi hæc habet : « Accedens ad communionem, non » expansis manuum volis accede, neque » disjunctis digitis, sed sinistram veluti se« dem quamdam subjeiene dextræ, quæ » tantum regem susceptura est; et concava » manu suscipe dicens : Amen. » Ex Ter-

lull. I. 2 ad Uxorem cap. 8,ubi enumerans incommoda viri gentilis cum uxore Christiana : « Non sciet, inquit, maritus quid » secreto ante omnem cibum gustes, etsi ▮ sciverit, panem non illum credit esse qui ▮dicitur. » ExS. dasilio Epist. ad Cæsariam Patriciam, ubi probat hanc disciplinam ex diuturna consuetudine etiam extra tempus persecutionis : « Omnes enim, inquit, qui ▮sunt in desertis monachi, ubi non est sa- » cerdos, illic habentes communionem ex » *se* ipsis, eam sumunt : Alexandrite autem » et in Ægypto unusquisque ex laicis qui » illic degunt, maxima ex parte habent • communionem domi suæ.... Etenim in » ecclesia sacerdos tradit particulam, et ·» cum omni potestate et libertate eam te- » net qui accipit et sic sua manu ad os eam » adducit. » Eumdem morem servari supponit S. Ilieron. Apolog. adversus Jovin.

Iloc autem erat discrimen inter viros et mulieres, quod viri hostiam reciperent nuda manu, mulieres vero in linteolo mundo, quod ideo vocabatur *dominicale*. Constat ex S. Aug. Serm. 252 de tempore : «· Mu- » lieres, inquit, quomodo nitidum Exhibent «linteolum, ubi Christi corpus accipiant: ~ sic corpus castum et cor mundum exhi- » beant.»Ex concilio Antissiodor. anno 578, can. 36 : TVon *licet mulieri nuda manu eucharistiam sumere;* el aliis.

Observandum 6° hos usus paulatim in Ecclesia desivisse. Imprimis prohiberi cœpit in quibusdam conciliis provincialibus eucharistiam extra ecclesiam consumere. SynodusCæsaraugustana anno 381, can.3, sic statuit : « Eucharistiæ gratiam si quis » probatur acceptam non consumpsisse in » ecclesia, anathema sit in perpetuum.«Toletana 1, anno 400, can. 14 : « Si quis ac- ▮ coptam a sacerdote eucharistiam non » sumpserit, velut sacrilegus propellatur.» Deinde fuit prohibitum eucharistiam in manus laiconim tradere, cap. *Pervenit* 29, de Consecrat, d.2, ex concilio Rhemensi. Tandem consuetudine contraria quæ vim legis habet, ubique introductum est ut hostia a sacerdote non in manus tradatur, sed ori infundatur ibidem consumenda.

/•λτ his inferes quod, quamvis absolute loquendo Ecclesia ct summus pontifex ex plenitudine potestatis possit dispensare ut • teriei diacono inferiores , imo et laici sibi v d aliis eucharistiam distribuant, salvem minus principaliter ct applicando ad os aut ad alios deferendo quod a sacerdote receperunt, ut fiebat olim et legimn ' dispensatum a S. I'io V, ut regina Maria Stuart se ipsam in carcere communicaret ; attenta tamen præsenti Ecclesia* ili-.ci.ruia, nulli ex prædictis magis licet etiam in articulo mortis se aut alios communicare ; quam sacerdoti sine vestibus sacris celebrare. Unde S. Th. in 4, d. 13, q. 1, a. 3, q. 1, ad 5, postquam dixit cuilibet licitum esse tangere corpus Christi in necessitate, ut si in aliquo loco immundo caderet, addit : »(Sed » non est simile de dispensatione sacra- » menti, quia receptio hujus sacramenti non » est necessitatis : unde ei qui non potest » sacramentaliter manducare, dicendum » est : Crede, ct manducasti. »

ARTICULUS IV.

Quædam quaestiunculas de ministro dispensationis eucharistias breviter resolvuntur.

Petes 1° utrum quilibet saccruos possit eucharistiam dispensare ?

P. 1°Jure ordinario solus parochus aut illi superior potest cuchari-tiam dispensare · non quod ad sub-tandam actus hujus requiratur jurisdictio sicut ad absolutionem, sed requiritur ad debitum modum et ordinem administrandi.

Colligitur ex concilio Carlhag. 1,can,7, et Milevitano can. 18. *Patio est,* quia pastoris est pascere, inter vero actus pascendi prxeipuus videtur administratio eucharistiæ quæ est cibus spiritualis animæ. Qui ergo sine licentia pastoris, saltem praesumpta, id attentaret, jus ejus in re gravi violaret, ideoque secundum communem sensum theologorum peccaret mortaliter ; imo si esset religiosus qui id præsumeret (non tamen qui ex ignorantia ageret), incurreret excommunicationem papæ reservatam; quia Clementina *Peligiosi* I. 5, tit. 7, sub præfata excommunicatione prohibetur religiosis ne sacramenta exirem ennctionis, eucharistia.· et matrimonii clericis aut laicis dispensare *présumant* sine licentia pastoris. Quando autem parochus concedit alicui licentiam celebrandi in sua ecclesia, censetur concedere licentiam administrandi eucharistiam, nisi contrarium exprimat.

P. Religiosi mendicantes jure delegato

possunt eucharistiam administrare omnibus utriusque sexus fidelibus, exceptis commu-.jone paschali ct viatico. Ita constat ex eorum privilegiis, quibus quoad hoc derogatur Ch mentinæ *Religiosi :* et ita obtinet usus passi ir receptus.

Poles 2° tfiio tempore possit ct debeat administrari eucharistia?

St. Imprimis, excepto viatico, administrari non potest tempore interdicti localis, cap. *Ouod in te* 11, Extra, de Pœnit. cl Kemps. I. 3, tit. 58; neque die Parasceves, quia sic obtinuit usus, et exstat decretum S. Congregationis datum die decimo nono februarii 1622. Consuetudinem autem abstinendi a communione sabbato Sancto probare vidilur quod hac die non cantetur anliphona quæ dicitur *communio,* quam tamen nunc non obligare suadet contraria praxis.

Quavis autem alia die, quavis diei hora, saltem ante meridiem, licite administratur communio; quia nulla alia dies jure vel consuetudine excipitur, nullum diei tempus legitur determinatum.

Administrandam esse in missa *post communionem celebrantis ante purificationem* suadet Trid. sess. 22, cap. 6; posse post missam ministrari traduntconcil. Mediolan. 5, torn. 5 Concil. pag. 587; Sacramentale Ambrosianum pag. 74 ; Decreta S. Congreg. sub Urbano VIII. Imo id expedire quando magnus est communicantium numerus docet sapientis.-imus pontifex Benedictus XIV, feliciter regnans, de sacrificio missæ p. 4, sect. 2, quia adstantes non communicantes possunt tædio aflici ct negotiorum cura urgeri, sicque nunc est in usu.

Dixi, *saltem ante meridiem,* quamdiu scilicet celebrantur missæ, quia sic obtinuit communis Ecclesiæ praxis: excipe infirmos. Non videtur tamen damnandus qui, ex rationabili causa, ministraret uni vel alteri secreto post meridiem.

Petes 5° utrum in missa defunctorum possit dari communio?

Jl. affirmative. Quia 10Trid. citaP'm optat *ut in singulis missis,* nullam excipiendo, fideles communicent. 2° Quia in mi-sis defunctorum, sicut in aliis, sacerdos dicit m canone . *L t quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii lui corpus ct sanguinem sumpserimus,* 5° Ex rubricis missæ prodefunctispariterlegitur : *Si qui sunt communicandi,* communicet antequam se purificet.Opponitur decretum contrarium sacræ Congreg. an. 1701 · at istud decretum deinceps promulgari vetuit eadem S. Congregatio die vige-iina prima marlii 1711, tr-te P. Laurentio Bcrli hb. 35, cap. 18, §4.

Petes 4" quandonam parochus teneatur administrare eucharistiam suis parochianis?

R. teneri non solum in Paschate ct morte, sed etiam quoties rationabiliter petunt, seclusis tamen legitimis impedimentis; quia pastores temporalia recipiunt a fidelibus non solum ut spiritualia ncces-aiia, sed etiam utilia ministrent : alioquin non sat esset provisum saluti fidelium. Adde quod, sicut paler carnalis tenetur providere de cibo suis filiis, non solum in extrema vel gravi necessitate, sed quoties rationabiliter petunt, ita pater spiritualis.

Petes 5° utrum pastor teneatur suis parochianis peste infectis admini-trare eucharistiam cum gravi vitæ suæ periculo?

B. Casu quo indigeant confe—ione, cum secundum probabiliorem sententiam Umeatur earum confessiones audire, potest ct debeteadem occasione ipsis ministrare eucharistiam, cum per hoc non incurrat novum aliquod notabile periculum.

Casu vero quo sint confe—**i**, probabilet sunt utrinquesententiæ. *Negativam* tenent Diana,Gabriel, Dicaslillus et alii; quia hoc sacramentum non est absolute necessarium, et præceptum non obligat cum tanto aliorum dispendio : ct ita declarasse Gregorium XIII. in quadam Epistola ad S. Cara Ium Borromæum, testatur Diana in Summa, verbo *Communio,* numero 86. *Affirmativam* tuentur Syh ius, Marchantius,Suare<, Chapeauville et alii; quia, licet hoc sacramentum non sil absolutæ nece—itatis, videtur tamen medium aliquo modo nece—arimn ad conservandam gratiam, et vincendas tcntaliones daemonis in hoc ultimo conflictu maxime insidiantis. Addunt hanc esse praxim parochorum timoratorum, et magnum fore scandalum si pastores sinerent commumtersuos subditos peste laborantes mori sine viatico: quæ indicant pastores ad id teneri.

Cæterum hujus secundæ sententiæ patroni adm itunt quod, cum cueharietia si-

minus necessaria quampœnitentia, facilius possint occurrere rationes excusantes parochum ne hic et nunc teneatur illam in casu administrare, puta, si ex una parte instet magnum periculum vitæ pro parocho, et ex alvra parte levis necessitas in ægrolo, sive quia paulo ante communicavit, sive quia ex regulari vita et ex confessio legitima est moraliter certus quod sit in statu gratiæ, item si ex morte pastoris gravis sequeretur jactura in populo, quia alter nec cito nec facile posset haberi. Ita Sylvius supp. q. 52, a. 5; quibus modificationibus appositis non ita distant præfatæ sententiæ. Insuÿer ex utraque parte admittitor quod in lioc casu possit administrari eucharistia aliquo instrumento, modo absit periculum lapsus.

Ritus quo sacerdos debet eucharistiam ministrare, sive laicis, sive infirmis, traditur in rubricis.

DISSERTATIO VIII.

DE EUCHARISTIA IN QUANTUM EST SACRIFICIUM. SIVE DE SACRIFICIO MISSE.

nucusque egimus de eucharistia ut est sacramentum ad nostram sanctificationem ordinatum. Superest, pro complemento hujus tractatus, agendum de ea ut est sacrificium in Dei cultum ordinatum.

ARTICULUS I.

Utrum missa sit verum ac proprie dictum sacrificium?

Actio illa sacra qua in Ecclesia catholica conficitur eucharistia cum variis precibus et caeremoniis, dicitur apud Grecos *liturlia,* apud Latinos *missa.* Hanc vocem quidam dicunt esse Hebraicam ac derivatam a *missah,* quod significat oblationem. Alii communius cum Auctore—Hioq. 83. a. 4. ad 9. — dicunt esse vocem Latinam a verbo *milio* derivatam; quia oblatio et preces in illa mittuntur Deo per angelum assistentem. Unde, cum in line missæ dicitur : *fle , missa est,* sensu* est : Licet vobis abire, qoia oblatio salutaris cum precibusjam est transmissa ad Deum pro vobis.

In tractatu de Religione, dissert. 5, a. 2, conclus. 3 /definivimus sacrificium proprie dictum his verbi* : *Oblatio rei sensibilis a legitimo ministro [acia Deo per realem immutationem, ad testandum ejus supremum dominium noslramauc subjectionem :* quas omnes particulas ibidem adamussim explicuimus. Ibid conc.SeU, probavimus sacrificium esse de jure natura, consequenter omnes homines ad illud teneri, sive per se, sive per alios offerendum, ita ut in omni communitate offeratur sacrificium pro omnibus: quæ omnia tanquam hic dicta supponimus ct requirenda loco citato.

Item ibid, conci. 2 , varias sacrificii divisiones exposuimus. At quod spectat præsens institutum, dividitur ratione finis in *latreulicum, eucharisticum, impeiralorium* et *propitiatorium.* Latreuticom dicitur, quod precise ad cultum Deo ut supremo Domino exhibendum ordinatur: tale erat in antiqua lege holocaustum quod totum comburebatur. Eucharisticum, quod offertur in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. Impetratorium, pro novis beneficiis obtinendis. Ulrumque vocatur in lege Mosaica, *hostia pacifica* Propitiatorium, quod ordinatur ad reddendum Deum nobis propitium et placatum : offertur pro peccatis praeteritis, et dicebatur in antiqua lege, *hostia pro peccato.*

Ilæretici qui negant præsentiam realem Christi in eucharistia , negant consequenter missam esse verum et proprie dictum sacrificium. Id etiam negant Lutherani, quamvis præsentiam realem agnoscant : unde Lutherus, cum utramque hanc sententiam difficile conciliaret, eo dementi® et impudentis devenit, ut in lib. de Missa privata, anno 1554, scribere non erubuerit, « tandem sibi a dæmone suggestum ac » persuasum fuisse, missæ sacrificium àbro- » gandiim esse. » Volunt ergo novatores non esse in nova lege, nisi sacrificium spirituale bonorum operum; quia, inquiunt, *Peri adoratores adorabunt in spirituel veritate :* missam seu eucharistiam e-e meram commemorationem sacrificii Christi in cruce, Christumque nobis dedisse mensam in qua epulemur, sed non altare super quod hostias immolemus. *Contra quos.*

DieoMssa est verum et proprie dictura sacrificium.

Est de fide decisa in concilio Trid. sess. 2?, can. 1, sic : « Si quis dixerit in missa » non offerri verum et proprium sacrificium, >»aut quod offerri non sil aliud quam nobis ‘Christum ad manducandum dari : analirina Mt· »

Prob. l®ex prophetia Malachite cap. 1 : Æon *est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra; ab ortu enim tolis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda* Duo importat hæc prophetia, nempe rejicienda fore sacrificia Jiidæorum, et illis substituendum fore novum ; non enim obstat quod dicat *sacrificatur et offertur* in præsenti, id enim familiare est prophetis, ut propter certitudinem prædictionis, futura quasi praesentia aut præterita enuntient, ut illud Psal. 21 : *Diviserunt sibi vestimenta mea,* et plura alia. Atqui per illud novum sacrificium antiquis substituendum, non potest aliud intelligi quam sacrificium missæ; hæc enim est oblatio munda corpus scilicet et sanguis Christi, quæ in omni loco Deo offertur.

Si dicas cum haereticis, posse intelligi sacrificium crucis, vel sacrificium spirituale bonorum operum. *Contra primum* est, quod sacrificium crucis non fuerit oblatum in omni loco, sed in uno loco Judææ. *Contra secundum,* sacrificium spirituale bonorum operum non est novum, nec substituendum loco antiquorum sacrificiorum ; fuit enim ab initio mundi.

Confirmatur probatio. Hanc Malachiæ prophetiam de sacrificio missæ interpretantur communiter SS. Patres, Justinus in Dialogo cum Triph. Irenæus 1. 4 adversus Hæres. c. 17 ; S. Chrysost. in Psal. 95, ct plures alii quos refert Bellarm. 1.1 de Missa cap. 10·

Si dicas S. Aug. 1. 2 cont. Litt. Petii, c. »6, el S. Ilieron. super cap. 1 Malach. ejus verba interpretari de sacrificio laudis : *A.* ita quidem esse, at non excludendo sacrificium proprie dictum ; cum enim offeratur cum laude, potest dici sacrificium laudis, modo non excludatur ratio veri sacrificii. De vero autem sacrificio expresse intelligit S. Aug. I. 18 de Civit, c. 35.

Prob. 2n llebr. 7, ct Psal. 109. Christus dicitur *Sacerdos in xternum secundum ordinem,* seu ritum. *Melchisedech.* Genes, autem 14 , dicitur *Melchisedech rex Salem , proferens panem et vinum, erat enim sacerdos Dei ollissimi ; benedixit ei* (Abrahamo) *et ait : Benedictus Abraham de excelso , et benedictus Deus excelsus, quo protegente hostes in manibus luis sunt.* Atqui Christus non pote-i did *Sacerdos secundum ordinem Melchisedech,* nisi ex similitudine rei oblatæ in sacrificium, scilicet panis et vini : ergo. *Prob. min.* Christus non potent ilici sacerdos secundum ordinem Melchisedech ex convenientia nominis, quatenus *Melchisedech* significat regem justitiae, et */lex Salem,* regem pacis, quæ nomina conveniunt Christo; neque ob typum divinitatis expressum his verbis, *sine genealogia;* neque ob perpetuitatem sacrificii significatam his verbis, *manet sacerdos in xternum,* nec denique ob varias alias dotes Melchisedech, qua-Apostolus Heb. 7 enumerat : hæc enim omnia significant quidem Christum fuisse figuratum in .Melchisedech. sed non demonstrant esse sacerdotem secundum ordinem seu ritum Melchisedech; alia quippe esi ratio figure, alia ritus et ordini·· sacrificii. Ad rationem figuræ sufficit quod signa praecesserint; ad ritum sacrificii requiritur similitudo rei oblatæ : hinc Abel, Isaac, Moyses fuerunt figuræ Christi. non potent tamen dici Christus sacerdos secundum ordinem Abel, aut haac, aut Moysis. Item, licet antiqua sacrificia essent per mactationem pecudum figuræ sacrificii cnicis. Christus tamen non dicitur sacerdos secundum ordinem eorum qui pecudes immolabant, quia nulla est similitudo inter victimam ern-eis et victimas antiquorum sacrificiorum nulla ergo similitudo, nulla figura potest constituere Christum sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, nisi similitudo rvi oblatæ : unde Trid. sess. 22. cap. 1. dicit de Christo : « Sacerdotem secundum ordi-»nem Malchisedech se in aeternum con>ii-» tutum declarans , corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit. »

Et ita communiter intelligunt SS. Patres, S. Cyprianus Epist. 65adCæcil.;S.Clemens Alexand. I. 4 Stromat. circa finem ; Euseb. I.SDemonstr. Evang.;S. Ambr. 1.5 de Sac. c. 1;S. Epiphanius,S. Chrysost. Theodoret. et alii de quibus vide Bellann. citatum.

Despondent 1° hæretici, Melchisedech non obtulisse panem et vinum in sacrificium, sed ad reficiendos milites Abrahæ fatigatos ex prælio; quia in Vulgata non dicitur *offerens,* sed *preferèns;* in II··-bræo legitur *protulit,* sive *exire fcctl ;* **i**

in versione septuaginta interpretum legitur. *protulit illi* (Abrahæ) *panes et vinum,* sicque interpretantur Joseph 1.1 Antiquit. cap. 10; Damascenus I. 4 Orthod. fidei cap. 14; Cajetanus in Genes, et Vasques di<p. 87, c. 5, a. 6.

.Multi ex nostris negant Melchisedech ohtulisse panem et vinum militibus Abrahæ, ea potissimum ratione, quod , cum abundanter refecti essent ex præda, ut habetur cap. citato Genes., non indigerent cibo : attamen potest concedi, et videtur concedendum absque praejudicio probationis, dicendo scilicet Melchisedech obtulisse Abrahæ et militibus ejus panem et vinum, non commune sed prius oblatum in sacrificium, seu, ut dicit Clemens Alexand. I. 4 Slrom. panem sanctificatum, ut moris erat in sacrificiis; sicque omnia conciliantur , et evanescit responsio haereticorum. Melchisedech vero reipsa obtulisse panem et vinum in sacrificium constat : 1u ex dictis in probatione, quia in nullo alio Christus posset dici sacerdos secundum ordinem Melchisedech ; 2° ex Patribus laudaLs; 5° quia .Melchisedech obviam ivit Abrahæ, non ut princeps foederatus, sed tamquam pontifex, ut pro parta victoria sacrificium ageret in gratiarum actionem, Abrahæ benediceret , et decimas ab eo reciperet, *ut patet* ex textu S. Scripturæ; 4° quia ibidem significatur ideo obtulisse panes quia erat sacerdos, *Erat enim,* inquit S. Scriptura, *sacerdos Dei altissimi;* inepte autem proferretur titulus sacerdotalis, si de militibus Abrahæ solum reficiendis, et non de sacrificio peragendo actum fuisset.

Neque dicas in llebræo legi et, et non *enim;* legitur namque in llebræo*ve,*quam particulam linguæ Hebraicæ perilissimi, S. Ilieron. et doctissimi rabbini reddunt per *enim.* Sed *esto* legendum foret et, sensus idem permaneret; non enim alia ratione, post commemoratam oblationem panis et vini, immediate fit mentio dignitatis sacerdotalis , quam quia hæc requirebatur ad sacrificium.

Respondent 2° etiam in sacrificiis Aaron offerri panem et vinum, sicque ea ratione Christum non posse dici sacerdotem secundum ordinem .Melchisedech, *At contra,* in sacrificiis Aaron offerebatur panis et vinum, ut pars lanium aut condimentum sacrificii, non ut materia integra et totalis, sicut in sacrificio Melchisedech.

Respondent 5" Apostolum Ileb. 7, enumerantem varios characteres sacerdotii Christi in .Melchisedech praesignatos, silere de oblatione panis et vini: ergo non in hoc potest dici Christus sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

Sed contra, negatur conseq. 1° Quia ex argumento negativo nihil concluditur, præsertiin ubi sunt positiva in contrarium. 2° Quia id non erat necessarium scopo Apostoli; ibi enim intendit solum Paulus exponere excellentiam novi sacerdotii præfigurati in Melchisedech, ut Judæos averteret a sacrificiis Aaronicis quibus erant adhuc valde addicti : eam autem excellentiam ostendit ex perpetua duratione, cx decimatione Levitatum, ex unctione spirituali et aliis prorogativis praesignatis in Melchiscdech; praetermittit ordinem et ritum sacrificii in pane et vino, tum quia quantum ad hoc præcise sacrificium Melchisedech non præcellit sacrificiis vivorum animalium; et ipsi Levitæ quandoque etiam panem et vinum offerebant, licet ut partem tantum aut condimentum, ut dictum est; tum quia mysterium transsubstantiationis panis ct vini in corpus et sanguinem Christi superabat captum istorum Judæorum adhuc carnalium. Et ideo cap. 5, v. 11, dixerat : *De quo* Melchisedech *nobis grandis sermo, et ininterpretabilis ad dicendum, quoniam imbecilles facti estis ad audiendum.* Et vers.seq. *Eacli estis quibus lacte opus sit, non solido cibo.*

Prob. 5° ex institutione eucharistiæ. Christus instituens eucharistiam, verum perfecit sacrificium, se ipsum Patri offerendo sub specie panis et vini : atqui missa est id ipsum quod fecit et facere præcepit Apostolis et eorum in sacerdotio successoribus , dum dixit : *Hoc facite in meam commemorationem :* ergo. *Minor, constat. Prob. maj.* 1° ex praecedenti probatione. Christus non alia de causa est et dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, quam quia obtulit sacrificium secundum ritum et similitudinem sacrificii Melchisedech: atqui iste ri'us ac ista similitudo in hoc sila est, ut, sicut Melchisedech obtulit panem et vinum, ita Christus sacrificium peregit dum sub spcciebtis punis ct vini seipsum Deo obtulit. 2> **Ex Pa-**

tribus asserm'ibus Christum in ultima cœna hoe sacramentum instituendo, vere sacrificasse, lia S. tir t'or. Xi'S. Hom. 2 in Levit. S. Cyprian. Senn. «leCœna Dorn. et Epist. ‹j5 ; S. l eo Magnus Serm. 7 de Pass., etc.

Prob. 4° ex traditione quam eruimus 1° ex Patribus quos magno numero refert Bellarm. I. i de Missa cap. 15, sed quos hic recensere cum textibus longum foret et forte supervacaneum, siquidem illos nobis concedant haeretici ; dicit enim Lutherus de Missa privata : « Ilie non moramur ‹i clami- «tent Papistæ ; Ecclesia, Ecclesia; Patres, « l'atres; quia, ut dixi, hominum dicta aut • facia nihil in tam magnis curamus, sciemus enim ipOs Propbetax lap«os esse, uadeoqiie Apostolos : verbo Christi judica- »mus Ecclesiam, Apostolos, adeoque ipsos » angelos.» Et Kemnitiusin Examine : « Ne- • gari non potest veteres, quando loquun- » turde celebratione coma' Dominical, usiir- • pare vocabula sacrificii : immolationis, • hostiæ, victimae, uti verbis offerre, sa- • crilicare, immolare. « 2" Ex antiquis li- Uirgiis, nimirum S. Chrysost. Syriaca, Maronitarmn, Armenorum et aliis in quibus passim exprimitur actio sacrificii, oblatio sacrificii, applicatio sacrificii, etc. 5° Ex conciliis. Ex Nicæno i, can. 14, v. 18, ubi aperte distinguitur oblatio a communione, dum dicitur de diaconis : « Nec regula, nec • consuetudo tradidit, ut hi qui potestatem • non habent offerendi, his qui offerunt • dent Christi corpus. » Ex Tolet. 12, c. 5 ; Anlissiod. c. 8 ; Bracar. 5, c. t ; Lateranensi cap. *Firmiter;* Conslantiensi in bulla Martini V, ct tandem Trident, non solum canone supra laudato, sed etiam in multis captibus ejusdem sess. 22.

Prob. 5°. Debet admitti in Ecclesia aliquod sacrificium : atqui non est aliud assignable quam missa : ergo. *Prob. maj.* 1° Quia sacrificium est de juro natura*, ut probavimus cum Auctore in tract, de Religione 2 ' Estaltare in Ecclesia, juxta Apost. Ileb. 15 : */labemus altare de quo edere* non *habent potestatem qui tabernaculo deserviunt:* atqui non erigitur altare ıtıi ad sacrificium proprie dictum, sacrificium enim spirituale bonorum operum non indiget altari.5° Nulla natio aut religio est, aut fuit unquam Jne sacrificio : unde S. Aug. 1.19 cont. Faust. «In nullum, inquit, no- » men religionis, mvp vrn «î-'î fabam «coadunari Immines ponunt. ni-; aliquo • sacrificiorum ct *acr'in· nforum visibi- » hum coiixortio colhgcntm.) Oua it o ralioue vera religio, di!' · (a Chri'ti .pi»n*a, ab eo fundata, careret eo s|M'ciali";mo ritu colendi Deum, max im· cum l cele a legis naluræ et scriptæ haberet sua sacrificia?

/latio est, inquiunt hærctici, quia in hac nova lege Christus in cruce satixfecit pro peccatis omnium hominum: at vero etiam pro peccatis hominum qui fuerunt in lege naturæ ct scripta, satisfecit, et tam n tunc erant sacrificia. Insuper Chri'lus in cruce equidem satisfecit pro pcccalix omnium hominum, ipianium ad sufficientiam pretii o - luli : at quantum ad efficaciam, debet ejus satisfactio nobis applicari per sacrificium missæ et sacramenta.

Prob. ‹› ▮. Nihil deest missæ ad rationem sacrificii veri et perfecti ergo. *Prob. ant.* Adest oblatio rei sensibilis, scilicet corporis et'anguini' Christi sub speciebus pani- et viui ; minister h gi imus; Christus principalis offerens sacerdotum ministerio; immutatio materia·, mystica scilicet, quatenus corpus elsangui' vi verborum separantur; cultus supremi Domini, quia Deo offertur; tandem locus necessarius, nempe alture.

Solfitnt'ir o'itctionct.

Obj. 1°. Secundum Apost. Hcb. /, non est in nova lege ni'i unus sacerdos, scilicet Christus; dicit enim: *Alii quidem facti eunt sacerdotes, idcirco quod morte pro hiberentur permanere : hic autem eo quod maneat in a-ternum, sempiternum habet sacerdotium.* Ergo si nullus (it in Ecclesia sacerdos præter Christum, nullum est aliud sacrificium præter illud cruentum quod in cruce obtulit.

/I. D. ant. Non est in nova lege nisi imus sacerdos principalis, C. ministerialis, N . In hoc ergo 'itum est discrimen, quod Apostolus statuit inter sacerdotes antiqux legis et novæ, quod sacerdotes antiquæ le- •giSjCiim morte prohiberentur permanere, haberent successores in eodem gradu dignitatis et potestatis; sic Aaroni successit Eleazar, Eleazaro Phineos, et sic de caderis : in nova autem lege, cum sacerdos Chris· tus maneat in sternum, non habet successores in eadem dignitate, excellentia etpotcsUte ; habet tamen ministros et vicarios,

aicut summi sacerdotes in antiqua lege, dum viverent, habebant inferiores sacerdotes , ut ministros ct vicarios, Imo ex hoc quod Christus maneat sacerdos in aeternum, et per se nunc non offerat sacrificium, necesse est quod habeat inferiores sacerdotes, ministros d vicarios, qui in ejus loco et persona sacrificium offerant.

Jnst. Ie. Juxta eumdem Apostolum ibid, est unicum iu Ecclesia crucis sacrificium; dicit enim : *Qui* (Christus) *non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis deliciis hostias offerre; deinde pro populi, hoc enim fecit semel se offerendo.* Ergo.

B. 1). ant. Est unicum in Ecclesia sacrificium quoad substantiam, *C.* quoad modum, Â. Sacrificium itaque mi'Sæ idem est quoad substantiam cum sacrificio crucis; quia idem est in utroque sacerdos , eadem hostia, Christus, et differt tantum quoad modum offerendi, quatenus in cruce fuit cruentum, in altari est incruentum : «Una » est eademque hostia , inquit Trid. sess. »22, cap. 2; idem nunc offerens sacerdo- » tum ministerio, qui seipsum tunc incruce - obtulit, sola offerendi ratione diversa. »

Jnst. 2°. Mud sacrificium distinctum quoad modum a sacrificio crucis, est inutile et sacrificio crucis derogans atque injuriosum ergo. *Prob. ant.* ex eodem Apostolo dicente ibidem cap. 10: *Una oblatione consummavit in sempiternum sanclificalos... ubi autem horum* (peccatorum) *remissio, jam non est oblatio pro peccato.* Ergo quodeumque aliud sacrificium, tametsi quoad modum tantum distinctum, est inutile et sacrificio crucis injuriosum , ejus virtuti atque efficaciæ derogans, quasi non esset inlinitæ virtutis et efficaciæ ad delenda omnia peccata.

B. N. ant./id probat, dist. Una oblatione consummavit in .sempiternum sanctifieatos, quantum ad sufficientiam pretii soluti pro sanctificatione ct redemptione totius generis humani, *C.* quantum ad applicationem hujus pretii, *N.* Similiter : ubi e-.t peccatorum remissio quoad sufficientiam pretii, non est oblatio alterius preli· pro peccato, *C.* non est alia oblatio pro ap plicatione hujus pretii, *N.* Unde ex hoc sequitur tantum quod non sit opus quod alius Christus moriatur pro nobis, aut idem pluries moriatur, quasi ejus oblatio non sufficeret pro expiandis totius mundi pec catis; sed non sequitur quod sii inutile el derogans sacrificio crucis missa: sacrificium, cum sit idem quoad substantiam et ab eo totam virtutem mrituet, uec offeratur in supplementum sacrificii crucis, quasi istud non foret infinito: virtutis, nec sufficiens pretium solvisset pro redemptione omnium hominum, sed praecise ut fructus hujus pretii nobis applicetur. Sic non est inutile necderogans virtuti passionis Christi, quod ipse *sit semper vivens ad interpellandum pro nobis,* lleb. 7, neque quod baptismus aut alia sacramenta frequententur ; quia neque Christus interpellat pro nobis neque baptismus aut alia sacramenta conferuntur, quasi passio Christi non foret infinita: virtutis, sed ut ejus fructus nobis applicetur.

fnst.5°. Per sacramenta sufficienter nobis applicatur fructus passionis Christi : ergo.

B. N. ant. Quamvis enim Christus potuisset per unicum medium fructum suæ passionis nobis applicare, ut tamen facilius et suavius applicaretur, plura ad id media-instituit, inter quæ reponimus sacrificium inissæ. Etsi hoc argumentum aliquid probaret, sequeretur in principiis haereticorum, quod ipsa sacramenta, maxime baptismus et cœna, quæ admittunt forent inutilia; quia juxta illos sufficienter nobis applicatur fructus passionis per praedicationem verbi, quatenus excitat fidem qua, ut dicunt, justificamur.

Jnst. 4". Juxta Apost. ibid. *Jam non rc linquitur hostia pro peccatis :* ergo.

B. hujus textus, in quo de peccatp apostasiae agitur , multiplicem esse interpretationem · 1° quod difficile ct vix sit spes venia: propter maximam ingratitudinem ct malitiam hujus peccati , 2U quod non relinquatur hostia qua totum peccatum quoad culpam ct oinnem pœnam remittatur, sicut t per baptismum, quia baptismus non itera' ur ; 5" quod hujusmodi apostatæ non relinquatur hostia, neque Judaica, quia abrogat v est ; neque eucharistica, quia Christum non agnoscit. Alterutram expositionem esse ad mentem Apostoli inde constat, quod passim hortetur peccatores ad poenitentiam: ' rgo supponit adhuc absolute iis relinqui l o- iam pro peccatis.

*Jnst.*** Mulieri Samaritanae interroganti ubi esset adorandum, an in monte Gari-

ch ", an in templo Jcrosolymilano ; el nota per *adorandum* intelligi *sacrificandum ;* de «acrificio enim erat di-senlio inter Jih liii ih el Samaritanos, in quo ex his duobns loci' i'"ci peragenduc' : respondet Christus, quod n<que in monte Garizim, neque nileniploJero.solymilanociit deinceps adoranduiD, secj quod *Pc i adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate.* ErgoCliri'tnsrejicit externa sacrificia et vult tantum sacrificium internum ct spirituale.

R. 1° hoc. argumento nimis probari, nimirum rejiciendum esse omnem cultum exteriorem quem tamen ipsi hxrclici admittunt in hapti-mate, in celebratione civme ct in muhis aliis.

R. 2° */).* *conseq.* Ergo Christus externa sacrificia legis Mosaicx rejecit, C.erat enim quaistio de illis ; sacrificium incruentum novæ legis, TV. Per istud enim fidi les adorant Patrem *in veritate,* dum offerant ipsi Chri-tmn qui est veritas ; ct in spiritu,dum captivant intellectum in obsequium fidei hujus mysterii.

Obj. 2° Eucharistia est sacramentum ct testamentum : atqui idem non potest esse sacramentum el testamentum et simul sacrificium·, alia enim est ratio sacrificii, alia sacramenti el testamenti.

R. 1- hoc. argumentum secnm pugnaro, nimirum idem non posse esse sacramentum el testamentum, quia est etiam aha ratio sacramenti ct testamenti. Inde */t.* 2° *D. min.* Idem sub eadem ratione non polc-t esse sacramentum, testamentum ct sacrificium, *C.* sub diversa ratione, *N.* Eucharistia itaque, prout est signum gratia·, sanctificantis, est sacramentum ; prout e-t signaculum seu instrumentum publicum divinx promissionis et novi fœderis, est testamentum; prout autem offertur Deo est sacrificium. Sic agnus paschalis, prout erat signum gratia·, seu passionis Chri-ti, erat sacramentum; prout offerebatur Deo, erat sacrificium. Item Exod. 14, sanguis victimarum cUtisu·. super populum erat simul sacrificium et testamentum seu signum fœderis et testamenti.

/nsl Eucharistia non solum e-t signum novi I edens et testamenti, sed e ' etiam par* hxreditatis sen legati testamento Christi nobis relicti : atqui hxrcditas seu ligatum non redditur testatori, alias esset in tills Increditas : ergo.

R. D. min. Ilaredita- seu legatoni non redditur testatori inter homines, *C.* inter licum et homines, 7V. Tum quia nihil |X>*-Mimus Deo offerre quod ab eo non acceperimus ; tum quia reddendo Deo quod at» eo accepimus, efficimur ditiores quam illud renuendo, cum offerendo et reddendo acquiramus novum meritum.

Obj. 5" In sacrificio rei viventi* requiritur mactatio, seu occisio victims I atqui Christus, qui secundum nos est victima, in missa non occiditur ; ergo.

R. 1). maj. In sacrificio rei viventis ut viventis requiritur occi-io victimx, *transeat.* Potest enim negari, siquidem hircus I evit. 16 offerebatur vivus, nec tamen occidebatur, sed emittebatur in desertum. Sufficit ergo quxdam immutatio victima·, vergens in ejn- destructionem aut deteri»· rationem. Victimx in statu quasi moruo oblalæ, *subditi,* requiritur occisio cruenta et physica , *N.* incruenta et mystica, *C.* II.ec autem reperilur in sacrificio mbsæin quo vi verborum separatur sanguis a corpore: et bxc sufficit ad sacrificium incruentum quale est sacrificium mis«œ figuratum per sacrificium incruentum Melchi-edech.

Inst. Eucharistia est commemoratio et reprx.seniatio sacrificii crucis : ergo non est sacrificium.

R. P. ant. Est commemoratio et représentât.» vacua, 7V. continens rem ip-am sacrificii reprxsentati, *C.* et 7V. *conseq.* Commemoratio enim et repraesentatio sacrificii, præ'crtim si rem sacrificii, contineat. potest essp simul sacrificium ; in eucharistia autem continetur chdem victima quæ fuit immolata in cnice, et est tantum diversus modus offerendi : unde e-t commemoratio sacrificii cruenti ct simul sacrificium incruentum : sic agnus paschalis fuit figura sacrificii crucis et simul sacrificium.

Obj. 4° Christus consecrans in ultima cuma non obtulit sacrificium : ergo nec offerunt sacerdotes. *Prob. ant.* 1· Quia legitur quidem Christum cum discipulis in un usa sedisse, fregisse panem ei distribuisse; at non legitur sacrificasse, o» Si tunc sacrificassct. sacri' eMm ' n< f:p«pt ••limita· viriulis, sicque snpcrt'il· u I ii et ssr· iticium crucis : ergo.

R.A.ant. ut patet ex tertia probatione conclusionis. s1d primam probationem. 1° Est argumentum negativum

quod non probat. %»*Negatur*. Legitur enim Christum esse sacerdotem secundum ordinem Melcbisedech, quod verificati non potest nisi quatenus obtulit corpus ct sanguinem suum sub speciebus panis e. vint in ultima cœna, ut probatum est. Item legitur ipsum consecrasse calicem seorsim a pane cumque vocasse calicem sanguinissui, quod sufficit ad sacrificium probandum, ul dicetur modo, z/d *secundam probationem, N. secandum sequelam.* Non enim hoc cœnæ sacrificium, sed omnes Christi actiones ab instanti Incarnationis fuerunt infiniti valons; nec tamen superfluum fuit sacrificium crucis, quia Deus decreverat non nisi per illud consummandum fore opus redemptionis hnmanx.

Obj. 5° Missa est inventum humanum : ergo. *Prob. ant.* Varii ordines missæ seu liturgiæ habent homines auctores : primi dicuntur S. Jacobus et S. Marcus, deinde S. Basilius, S. Chrysostomus et alii. Ergo,

II. i), ant. Missa quantum ad varias cxremonias et preces est inventum humanum, *C,* quantum adsubstantiam sacrificii, 2V. Imo *argumentum sic retorqueo* in hxreticos. liturgiæ, cujuscumqiie sint auctoris, sunt antiquHMinx: ergo tunc offerebatur in Ecclesia incruentum missæ sacrificium : atqui non est verisimile homines novum invexisse sacrificium, nemine reclamante, sede contra universa Ecclesia approbante : ergo.

ARTICULUS II.

In qua actione consistat essentia sacrificii missæ?

In mi"Sa phires concurrunt actiones : oblatio panis et vini ante consecrationem, quæ dicitur *offertorium ;* consecratio, elevatio spetii mm, oblatio po>t consecrationem dum dicitur *Unde memores,* etc., *offerimus præclaræ Majestati* /ure. etc., fractio panis et mixtio cum sanguine, distributio et sumptio per sacerdotem - prxeipua difficultas est de consecratione et sumptione : unde ul a facilioribus incipiamus.

Dico 1° Essentia sacrificii missæ non consistit in oblatione sive prxcedcnte sive subséquente consecrationem, neque in elevatione hostiæ, neque in fractione et mixtione specierum, neque in di-liibutione.

Prob. In ea actione consistit essentia saCiilicii,quæ primo est immutativa victim e; secundo, quæ fit in persona Christi qui est principalis offerens ; tertio, quam Christus adhibuit in institutione hujus sacramenti, jussit enim fieri quod fecit; quarto tandem, quæ est repræsentativa passionis illius, ad id enim institutum est hoc sacrificium i atqui actiones enumerata: non habent omnes istas conditiones. Oblatio quæ fit ante consecrationem non est immutativa victimx, sed præparatoria materiæ consecrandæ ; non enim offertur corpus Christi quod nondum est, sed panis et vinum ; neque eam adhibuit Christus. Elevatio hostiæ non est etiam immutativa nisi localiter, quod non sufficit ; neque fit in persona Christi, neque eam Christus adhibuit. Oblatio sequens consecrationem non fit etiam in persona Chri-ti, *ut patet* ex verbis, *Unde et memores nos servi tui et plebs tua sancta, offerimus præclaræ Majestati luœ,* etc. Neque est immutativa, sed supponit mutationem factam , neque Christus eam adhibuit. Fractio panis est quidem immutativa specierum , scii non corporis Christi ; nec versatur circa utramque speciem , cum tamen utraque species ingrediatur rationem sacrificii, ut dicetur, et si casu hostia ante fractionem caderet in calicem , subsisteret sacrificium sine fractione. Mixtionem specierum non adhibuit Christus, sed est tantum cæremonia ecclesiastica,sicut ipsa hostiæ fractio; neque per eam mactatur victima, sed est potius quasi mactationis reparativa coadunando corpus cum sanguine. Tandem quoad distributionem , sxpe sine illa offrtur sacrificium , et supponit illud peractum, cum illius participes fiant communicantes. Ergo.

Dico 2”. Sumptio non est de essentia sacrificii.

Prob. cx eonem principio. 1° Sumens non agit in persona Christi, non enim aliquid offert, sed sibi et in propriam utilitatem recipit. 2° De fide certum est Christum consecrasse ; quod vero se communicaverit, quamvis sit probabilius, non est tamen lido certum. 5° Cap. */letatum* de Consec. d. 2, redarguuntur presbyteri sacrificantes etnon communicantes. 4° Sumptio supponit victimam mactatam per consecrationem, ut mox dicam, et est participatio fructus sacrificii. S· Non est immutativa nisi localiter, remanet enim, ea non obstante, corpus Christi sub speciebus. *Neque dicas* immutationem fieri mstomacho, dum consuinun-

tur species, actio enim sacrificalis a dcln t fieri in altari, ‹ i non in hominis stomacho. 6° Tandem e-t repræsentaliva scpultnræ Christi tantiiin , non vero mortis ejus nisi mediate , el ex suppositione quod Christus sit prius immolatus.

Vico 5'*. Essentia sacrificii missæ adæquate consistit in consecratione corporis et sanguinis, cum ordine ad sumptionem tanquain ad partem integrantem.

Est communior cum Auctore qui, quæst. precedent! 82, a. 4, dicit quod « Conse- » cratio chrismatis, vel cujuscumque ina- » teriæ, non est sacrificium sicut consc- ii cratio eucharistiæ. » Art. 10 0, dicit « sa- » cerdotes teneri ad sacrificandum... prin- » cipaliter per comparationem ad Deum, » cui consecratione hujus sacramenti sacri- » ficium offertur. » Et ad 1 : « Hoc sacra- li mentum perficitur in consecratione hos- » tiæ, in qua sacrificium Deo offertur. »

Prob. prima pars, 1° ab exclusione aliarum actionum ; 2° ex eodem semper principio. Consecratio fit in persona Christi, *ul palet* ex verbis præcedentibus consecrationem. 5° Eam adhibuit Christus, ut etiam constat. 4° Est immutativa victima?, scilicet Christi, quatenus ponit ibi ipsum modo quasi mortuo, separando vi verborum corpus a sanguine. Nam vi verborum ponitur solum corpus .sub speciebus panis, et solus sanguis sub speciebus vini ; ita ul sit voluti per accidens respectu consecrationis, quod ea peracta sanguis ex concomitantia reperialur in corpore. 5° Atque ea ratione e-t essentialiter repræsenlaliva mortis Christi, quod nulli alteri actioni convenil.

Confirmatur. Sacerdotium per se primo consistit in potestate consecrandi : ergo sacrificium in ipsa consecVatione; sacerdotium enim essentialiter est propter sacrificium.

Prob. secunda pars. Sacrificium missæ habet rationem cibi et potus : ergo dicit ordinem ad sumptionem tanquam ad partem integrantem et complentem. Et hæc est ratio cur tanta sit Ecclesiæ sollicitudo ut utraque species sumatur a celebrante, vel » si casu non possit, ab alio sacerdote.

*Solvuntur objectiones^*

Obj. 1° Ad sacrificium requiritur essentialiter oblatio. Ergo.

Λ. *D. ant.* Requiritur essentialiter oblatio verbalis et in actu signato , *N.* oblatic π et in actu exercito, *C.* Non igitur requi- l itiir ad sacrificium quo l saerificans dicat, *Tibi offero;* neque enim sic exprimebatur in sacrificiis antiquis,neque id dixis-e Christus legitur : sed sufficit quod sacerdos victimam pratentem in altari s-i^tatet immolet in Dei cultum; hoc ipso enim in actu exercito ipsi offertur , sicut hoc ipso quo dapes apponuntur mensæ, offeruntur convivis, llujusmondi autem oblatio reperitur in consecratione. Adde quod ad sacrificium non sufficiat quæcumque oblatio, sed requiratur oblatio immutativa.

Inst. 1°. Trid. sess. 25, cap. 1, loquitur de consecratione et oblatione tanquam de actionibus distinctis, dum dicit Christum dedisse Apostolis potestatem consecrandi, offerendi et ministrandi. Ergo.

II. JV. ant. Non enim ideo concilium sic loquitur, quia reputat consecrationem, actionem distinctam ab oblatione, sed qui i Lutheran!, contra quos ibi agit, concedebant presbyteris potestatem consecrandi, denegabant autem ipsis potestatem offerendi et sacrificandi ; et ideo concilium dicit ipsis collatam esse potestatem non <olum consecrandi. sed etiam offerendi. nimirum quia ipsa consecratio est oblatio et sacrificatio.

Inst. 2°. Idem concilium sess. 22. cap. 5, infert sacrificium non offerri sanctis; quia *sacerdos non solet dicere, Offero tibi sacrificium , Petre, vel Paule :* ergo censet sacrificium consistere in simili oblatione verbali.

II. N. conscq. Quamvis enim oblatio verbalis antecedens aut consequens consecrationem >il tantum accidi ntalis, respicit tamen et significat oblationem essentialem faciendam, aut factam in consecratione ' unde ex hoc quod sacerdos non dicat, *(//fero tibi, Petre,* legitime infert concilium quod sacrificium non offeratur .sanctis, absque eo quod ista verbalis oblatio sit de essentia sacrificii.

Obj. 2° Consecratio est productiva victimæ ergo non est illius immolatio *Palet conscq.* tum quia productio victima' præsupponitur ad ejus immolationem ; turn quia fieri nequii quod productio rei sit ejus destructio.

II. 1| *1). ant.* Con«ccratiocst productiva victim® simpliciter, 3. est productiva vio-

tim® novo et quad mortuo modo, *C.* ct .Y. cdnseç. -tiflhii enim nd sacrificium, quod res novo r' deteriori modo quam sii in sc, pra-en* si-tatür, neque semper requiritur ejus destructio.

/'. 2° />. conxcÿ. Ergo non est ejus immolatio suo eadem formalitate, *C.* sub diversa formalitate, *N.* Consecratio itaque c<t productiva victim®, quatenus est physica et reali* conver-io panis et vini in corpus ei -anguinem Christi ; est autem sacrificatio , quatenus est talis actio sacramenlalis separans vi verborum corpus a sanguine, quæ duæ formalitate* sunt distinet® ct absolute separabiles ; casu enim quo sacerdos consecraret tantum panem et non sanguinem, non (oret sacrificium, ut alibi diximus, et mox iterum dicemus. Unde, *ad primam probationem, i).* Productio victime præsupponitur ad ejus immolationem p ioritate temporis vel rationis, *C.* semper pi imitate temporis, *Nr. Ad secundam* « 'i in, *I).* Productio rei non potest es-e ejus destructio sub eadem formalitate, sub diversa, yV. .Maxime si productio sil rvaiis ct destructio mystica tantum, ut in casu.

Inst. 1°. Sacrificium debet esse sensibile : atqui consecratio non est sensibilis : ergo.

II. D. min. Consecratio non e«tsensibiliquantum ad virtutem et effectum, *C.* sacramenfaliter, *N.* Sic enim est sensibilis ratione verborum quibus fit ct specierum in quibus lit, sicut omnes ali® actiones quæ fiunt circa corpus Christi insensibiles, sunt sensibiles ratione verborum vel specierum.

Inst. 2° Feria sexta Parasceves offertur sacrificium : atqui tamen non lit consecratio : ergo. *Prob. ant.* 1° Quia in oflicio dicitur : *Sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo,* etc. 2° Quia si occurreret hac die festus dies, tenerentur fideles adesse huic officio. Ergo.

It. K. ant. Ad primam probationem , vocatur sacrificium latiori significatione; tum quia in eo recitantur quædain preces et adhibentur quædam exremoni® recitari et adhiberi solit® in sacrificio miss® ; tum quia est complementum sacrificii procedentis diei,in quo hostia qu® nunc sumitur fuit consecrata. *Ad secundam probationem,* multi negant fideles in hoc casu teneri adesse officio, quia tenentur tantum ex præcepto Ecclesia· adesse missæ; et ita declarasse cungregatiotiem sacrorum Rituum refert Joannes a S. Th. alii censent teneri adesse, non quod sit sacrificium , sed quia non .diter hac die celebratur officium. Verum Ecclesia solet hunc casum præve.'ijre, remittendo festum, si quod hac die occurrat, in alteram diem.

Inst. 5°. Si in consecratione perficeretur sacrificium, sequeretur quod in consecratione totus fructus illius applicaretur : atqui tamen post consecrationem applicatur defunctis in secundo *Memento:* ergo.

It. huic instanti® varios varie respondere. Doctissimus Sylvius dicit incertum esse quando tam celebrans quam alii pro quibus offertur, fructum sacrificii percipiant; probabile tamen esse celebrantem bene dispo-itum aliquem recipere in communione. Joannes a S. Th. dicit non esse necesse quod fructus sacrificii conferatur in illo instanti in quo fit, sed quod possit conferri toto tempore quo durat, juxta applicationem celebrantis. Alii demum existimant totum fructum *c.r opere operato* correspondentein essenti® sacrificii applicari in ipsa consecratione, nec tamen frustra postea haberi *Memento* pro defunctis aut orationes recitari; tumquia possunt prodesse *er. opere operantis;* tumquia ip-a communio, Unquam pars inlegralis sacrificii, potest prodesse *e.v opere operato.* Ex hac opinionum diversilatetn/erex tutius esse applicationem fieri tam pro vivis quam pro defunctis ante consecrationem.

Inst. 4°. Victima sacrificii miss® non destruitur per consecrationem. Ergo.

II. 1). ant. Non destruitur cruente, *C.* incruente et mystice, Λ. Unde est sacrificium incruentum cruenti representalivum. *Palet et dictis.*

Inst. o°. Si sacerdos ex malitia intenderet consecrare et non sacrificare, cOii'rcraretet non sacrificaret defectu intentionis. Ergo consecratio non est sacrificium.

It. cumSyhio. Vel ille haberet intentionem generalem faciendi quod facit Ecclesia ••i Christus instituit, vel non. Si prunum, consecraret et sacrificaret, quia intentio generalis prævalet particulari. Si secundum, nec consecraret nec sacrificaret, defectu intentionis.

Obj. 5°. S. Th. q. procedenti S°.. a. 4o, docet de ratione sacrificii in geiieie

quod sacrificanspariicipi t de victima :i‹ . "lifer : Necesse e-t, ut quoties sacerdos consecrat, sumat ntramqiic speciem. Et 2 2, q. 85, a. 5, ad 5, inter actiones ad hoc sacrificium pertinentes, recenset fractionem, sumptionem et benedictionem. Ergo.

A', *ad primum,* sumptionem esse de ratione mtegrali sacrificii in genere, et maxime instituti per modum i ibi.et potus, non essentiali; hoc est, perlinere ad substantiam non ad essentiam : unde legitime infert S. Poetor, sacerdotem non posse celebrare ab›‹|iie eo quod sumat utramque speciem, quia tenetur jure divino facere sacramentum integrum, *-4d secundum.* H;e quidem actiones pertinent ad hoc sacrificium, sed nulla essentialiter; fractio et benedictio accidentaliter ex institutione Ecclesiæ,sumptio integraliler ‹ x institutione Christi, et ideo non potest omitti.

/nst. Tam tractio quam sumptio signifi cani sacrificium crucis. Ergo.

R. fractionem adhiberi ut commodius sumatur hostia et misceatur speciebus sanguinis. Sed *esto* adhibeatur ad significandum sacrificium crucis, id habet ex institutione Ecclesiæ, non Christi ; Christus enim fregit antequam consecraret : el insuper actio sacrificaliva debet versari circa utramque speciem, ut dictum est. Quantum ad sumptionem, etiam diximus illam per se immediatercpræsentarcsepulturam Christi, passionem vero non nisi mediate et ex suppositione quod Christus sit prius immolatus: ideo enim celebrans illum manducat : aliunde non offert Deo quod manducat, sed in propriam utilitatem manducat.

Petes 1° utrum ad essentiam hujus sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei ?

R. affirmative. Quia hoc sacrificium est essentialiter repraesentati vum passionis Christi ct secundum ordinem Melchisedech : atqui neutrum esse potest sine consecratione utriusque speciei. Non primum ; quia in cruce non fini solum corpus aut solus sanguis, sed corpus et sanguis seorsum : in consecratione autem unius speciei tantum, non representatur ista separatio corporis a sanguine. Non secundum, quia sacrificium Melchisedech fuit in pane et vino, Hanc quæstionem fusius discussam require dissert. 5 hujus tract, art. 5.

Petes 2° quæ sit hostia hujus sacrificii?

R. Principalis hostia hujus sacrificii est Christus, sp ejus corpus ct nonnis cum anima, non ut in propria speoe, Fed ut sub speciebus panis et vini.

Ratio primer partis est. qnia sacerdotes offerunt quod Christus obtulit in cruce et in crena : atqui Christus in cruce et in cmna MMpMim obtulit : undeTri· !. m›ss. 22, cap. 2 : «In hoc sacrificio idem ille Christus conti- » netur et immolatur , qui in ara crucis «semel seipsum obtulit.»

Ratio secundæ partis est, quia hoc sacrificium est visibile : ergo res oblata, scilicet Christus, debet e«se aliquo modo visibilis : atqui non est visibilis in se, sed tantum ratione specierum : ergo non ‹·-! hostia ut in propria specie existens, sed ut sub speciebusexistens. *Confirmatur.* Quia circa corpus Christi ut in propria specie exi-tens, non versatur actio sacrificaliva: ergo circa illud ut existens ›ub speciebus.

Dixi, *principalis hostia ;* quia panis et vinum aliquo modo ad hoc sacrificium pertinent, non ut res principaliter oblata, sed ut terminus *a quo,* seu materia transiens ex qua corpnsct sangunChrisli con-ecranlur. Non tamen possunt dici duo sacrificia, quia panis non offertur absolute, sed ut transmutandus in corpus Christi, sicque ad idem sacrificium pertinent, panis ut materia *ex qua,* corpus sub panis speciebus ut id quod principaliter sacrificatur et oilertur.

Petes 5° in quo hoc sacrificium differt ab aliis sacrificiis?

R. 1°. A sacrificiis antiquæ legis differt, i° ex parte rei oblatæ ; 2 ' ex parte principalis offerentis: *utramque patet;* 5° ej parte virtutis eleffectus; quia istud est in finiti valoris, non antiqua; 4' ex parte ma leriæ; quia in antiquis sacrificiis materia quæ assumebatur ad sacrificium, erat id quod principaliter offerebatur; hic autem materia quæ assumitur non est res priucipaliter oblata, sed id quod ex illa per actionem sacrificalivam efficitur : ex quibus apparet hoc sacrificium ab anriquis dilferre essentialiter.

2· Λ sacrificio crucis differt : 1° quod Christus in cruce oblatus esset mortalis et passibilis, hic offertur immortali- et impassibilis; 2" in cruce seipsum offerebat, hic ministerio sacerdotum ; 5·in cruce cruente, hic incruente; 4° in cruce solutum est pretium redemptionis nostræ, hic nobis com-

mtmicatur. Verum his non oh-l.mlihu , ct quamvis actiones offerentium -ini diver r, quia tamen utrubique e-ı eadem numero hostia, idem pi ɱ< i,.aliter offerens, ‹ i hoc altaris sacrificium «it subor 'uiatmn sacrificio cruci', <pj„(t nus est illm« commimiorati'.uni ‹ l .llius virtutis appli ativum ; differentia non vidvlm essentialis, sed accidentalis tanti.<n in modo ct ratione ollerendi. Unde Trid. 22,cap. 2: « (na » cademquecst hostia, idem nuncollerens » sacerdotum ministerio qui seipsum tunc » in cruce obtulit, sola offerendi ratione » diversa. »

5 Λ sacrificio crena· *a fortiori* non differ! essentialiter; quia non solum c-t eadem hostia et idem offerens, sed ‹ tiam idem modus offerendi incruente ; differt ergo dimtaxnl accid< ni dit r penes qua-dam ‹ ircum lantias; sci icet, in crena offerebatur mortalis, nunc immortalis; in cuma perse, nunc per sacerdotes ; m cu na significabatur passio fotura, nunc prælcritn.

Petes 4" in quo differat sacrificium missa.· a sacramento eucharistia·?

H. differre 1"quod c -entia sacrificii sila sil partim in actione sacrificandi, pammin re oblata ; essentia aim m sacramenti in sola re ex actione sacrifiraliva permanente. 2" Sacrificium ordinatm per se priiiJu au cultum divinum, sacrainenlimi ad nostram sanctificationem. 5 Ad e-'cutiam «ai rilhii requiritur consecratio iitriusque speciei, cshtnlia sacramenti salvatur in ima specie.

ARTICULUS III.

De effectibus sacrificii missor ; qui sint ct quomodo causenlur?

Q

Sacrificium mi--æ e-se lateiitricmn seu in cultum divinum ordin. tum,< t ‹ ucliar. licum in gratiarum actionem , con-lal, nec quoad hoc mtillum rclm lanlin b.m il· i ; sed negant c.-e priqiiliatm ium ad placandum Deum et expianda pccrala, « l impi - tratoiimn ac saiisfacloi ium pro pomi · p ‹ catis, quoad culpamdnni -is,debiti . ‹ tra quos

Dico 1". Sacrifit ium mi-» e e t propiiiatorium, sati.factorium ct impeti.itorium.

lia definit concil. Ti id. se-s, 22 , can. 5, llis verbis;· Si qui 'dixerit mi-icsari dirium ■ tantum vs-e laudis et gratiarum actionis, » aut nudam commcmoratiom in'a< i ificu » in cruce peracti, non autem propitiato- ɱ rinin, vel soli prodegi» smnenti ·, neque ıı pro vivis et defimctis, pro peccatis et pomis, salisfactimiibtjset aliis necessitati- ɱ bus offerri debcr·· malhema Mt ·

Prob, 1 .Juxta \ k h |o I. llcb. 3, prircipiiiini munus sacer olis »·-(*a/ferre sacrifi·ria pro peccati* . 2° Hoc airifiiium est lon i· praelautius -aeriflciis antiqirelegtn, loiiimeiqm· mnin › eormn differential, ul loquitur S. Leo S<i m. de Pass. et oral Ecclesia in «ccreta po-tdom. scplimam Pentecostes : *Deus qui legalium di/ferentiam ricliinQrum unius sacrificii perfectione san.risli :* atqui inter sacrificia antiqua· legis erant propitiatorin, sali factoria el impetraturi.i . cr/o. 5“ In hoc sacrificio res oblata d qui principaliter offi rl atque interpellat pro nobis, est ipse Cori ῖiɳ,ioiɳ et anclor omnium gratiarum : quippe per hoc sacrificium pa*sionern suam pro nobis objicit conspectui Patris, Quid igitUr illi dee-sc potest, nt obtineat nobis omnem qua indicemus gratiam, sive ad peccatorum re> ini"ioiiem, sive ad satisfactionem ρıo |iec.-cdis? 4" Ex Ira itione. In liturgi.i S. Jacobi legitur lior. sa rificium oifiiii pro peccati', pro pace, pro a ris temp ne, pro frugibus. S. Cyrillus .1 ro-ol. Cab chesj .illud appellat *hostiam propitiationis* I S. Clirys. I. ◇ de Sacer lolio c. 4, i it -i cerdotem qui ofb it juge sacri'lci im, *legalum el precatorem esse apud Deum.* S. Ambros. in E\'iorl.it. apud Virgines c. 14, vocat *hostiam salutarem per quam peccatum mundi hujus abolitur.* S» Augii-iiniis in Enrhir. c. ’10 de sacrificio altans respective ad defnrn tos dicit : « Pro » valde bonis aedones graliarmi. sunt, pro non valde malis propitiationes sunt. ‹ Tandem s ccrdofibus in sua ordinatione -’atnr pofP'las oifen udi sa< rill· mia pro vivis ct pro defunctis.

Nihil opponunt i·- t:ci ij lod nnn sit prius solutum a· I. 1 Imjns di-serlat.

Ioti i effectus itaque aerdirn mi'Xi‘,nuieranlm gratia habitualis remissiva pec- ‹ aiormn mortalium, augmentum hujus gratin·, remissio peccatorum venialium, relaxatio pumarum peccatis quoad culpam diu is.js debitarum , ac t mdem alia bona I tam spiritualia quam temporalia. Quaestio ' l quomodo ab Isto sacrificio caiisenliir s ai immediate vel mediale, an *cjc operе* [*operato,an* infallibililer? Unde

Dico 2·. Gratiam habitualem remissivam peccatorum mortalium non causal immediate sacrificium altaris, sed mediate tantum, quatenus impetrat et movet Deum ut gratias actuales concedat quibus peccator incilatin ad pœnitentiam. Ita Trid. eess.22, Cap. 2, dicens *t* · Hujus oblatione placatu ∎ Dominus, gratiam et donum poenitentia* » concedens, crimina ct peccata etiam in » gentia dimittit. »

/latio eut 1'», quia sacrificium crucis non sanctificavit immediate peccatores,sed mediate tantum , scilicet placando Deum ct merendo atque impetrando donum et gratiam poenitentiae; alioquin omnes statim justi evasissent : non debuit autem tribui major vis sacrificio altaris quam sacrificio crucis, a quo sacrificium altaris totam vim suam mutuat. 2° Si sacrificium altaris immediate sanctificaret peccatores, requireret insubjecto aliquam dispositionem, ct sic non posset offerre pro obduratis ct impoenitentibus. 3° Hoc est discrimen inter hoc sacrificium et sacramenta instituta ad causandam gratiam justi ficati vam, scilicet baptismum et poenitentiam , quod hæc ex sua institutione primario ordinentur ad no— tram sanctificationem, illud autem primario ad Dei cultum, secundario ad nostram justificationem: ergo debet esse diversus modus Iiih ic effectum causandi, scilicet immediate per sacramenta, mediate per hoc sacrificium.

Quantum ad augmentum ejusdem gratiæ habitualis in justis, videtur idem dicendum; quia illud causare immediate proprium est eucharistiæ ut est sacramentum , ct aliorum sacramentorum qa® dicuntur vivorum. Insuper alias sequeretur quod infans baptizatu» pro quo plura offerrentur sacrificia , posset esse sanctior illo qui diuturnam vitam in praxi omnium virtutum ct in laboriosis poenitentia· operibus peregisset, quod est absurdum.

Quantum ad remissionem peccatorum venialium,etiam idem est censendum, quia nullinn peccatum, etsi veniale, remittitur sine aliquo bono motu peccatoris, quem bonum motum per se oblinet hoc sacrificium. l'otest tamen dici quoti aliquo sensu remittat immediate peccatum veniale, quaternis homo ponit quidem aliquem actum i aver»ivutna peccato veniali, »ed de »e in ; iufiicitntcm adejua remissionem, quam tu men obtinet vi hujus «acrifirii : sicut «aeramentum pomitenti® dicitur remittere immediate peccatum mortale, quia remittit illi qui habet tantum attritionem de insufficientem ad illiu rernis-ionem.

Quantum ad po*riarum peccati» debitarum relaxationem et alia bona tam spiritualia quam temporalia, nihil obstat quominus hæc immediate obtineat et operetur: si enim per bona opera, jejunium, orationes, eleemosynas,etc.,hæc bona immediate obtineantur et pœnæ peccatorum remittantur, id non e»t denegandum sacrificio miss® quod e»t totius religionis opus pr estantissiinum. Et specialiter quoad po nas, juxta Trid. citatum valet hoc sacrificium tam vivis quam defunctis pro remit>»ione pmnarum ; defunctis autem in purgatorio valere non potest impetrando ipsis artum satisfacloriuin, quia non sunt capaces activa: satisfactionis, alias po»sent M*ip»os a purgatorio liberare, sed »ati«pa»»ioni» tantum ct satisfactioni» ab illis applicata* : ergo valet immediate i si autem ita defunctis prosit, quidni viventibus?

Neque tamen inde sequitur quod ditiores pro quibus offeruntur plura »ai rifi< ia citius semper liberentur a purgatorio quam pauperes; quia pauperes vel forte hab< nt minores pumas luendas, vel forte fuerunt sanctiore» in vita, sicquc plus participant de sacrificiis oblatis generaliter pro omnibus defunctis, vel de portione I*.ccle»i.T in quolibet sacrificio ; participant enim de hoc sacrificio defuncti *qui cum cicerent,* inquit S. Aug. citatus in Enchind.c. 110, *ut h<cc sibi poxtca poetent prodexxc mei nerunt,* sicquc unusquisque pro rata sanctitati».

Dico 3°. Ilo» omne» ‹ lh*< tus sacrificium missæ causât *e.r opere operato,* seu si operis a Christo instituti, non physice sicut sacramenta, sed morali1er.

/latio est, quia hi effectus causantur <x dignitate rei oblatæet principali»offer* ntis qui est Christus, independenter a dignitate sacerdotis offerentis qui quandoque e»t malus : et quamvis ouoad aliquos requi-atur di»po»itio cx parte recipientis, non tamen requiritur ut ratio formali» causandi, sed ut conditio, sicut dictum est de S.u ramentis in genere. Dixi, *independenter a di· i/nilaleeacerdotte,non* abeju» intentione; lue enim requiritur ad applicationem, ut dicetur.

Dices 1". Effectif qui causatur *ex opere operato,* causatur infallibiliter: atqui plures exhisedectibus non causantiirinfallibiliter, sic non omnes peccatores pro quibus offertur sacrificium convertuntur, non semper bona temporalia obtinentur: ergo.

R. N. ant. universaliter sumptum. Patet in sanitate corporali quæ causatur per sacramentum exiremæ-unctionis *ex opere operato,* et tamen non causatur infallibiliter. Et id maxime verum est quando effectus causali *ex opere operato* habentur per impetrationem , ut in casu ; quamvis enim Deus ex ipsa dignitate operis moveatur ad effectus pro quibus offertur, sæpe tamen obstare possunt rationes sive ex parte subjectorum , sive cx parte Dei : sic, quamvis peccator vi hujus sacrificii obtineat gratias sufficicntcsconversionis, non tamen semper convertitur, quia sua obduratione et malitia ponit obicem : sic bona temporalia petita non semper conferuntur, quia saluti conveniunt.

Dices 2'. Juxta sortitionem datam, et ea quæ hucusque diximus, omnes effectus sacrificii habentur per impetrationem, idque evidens est; res enim oblata et principalis offerens Christus, non est amplius mortalis et passibilis, sicque non potest amplius mereri ct satisfacere. Ergo hoc sacrificium est tantum impetratoriumet non salisfactorium, nec propitiatorium.

R. dici propitiatorium etsatisfactorium ratione effectuum; propitiatorium, quia impetrat remissionem peccatorum ; satisfactorium, quia impetrat relaxationem poenarum peccatis debitarum, impelratorium simpliciter, quia impetrat alia bona quæ nec sunt remissio peccatorum, nec relaxatio pœnarum : est tamen etiam satisfactorium quatenus ex institutione Christi applicatur per illud ejus passio ad tollendas pœnas peccatorum.

Dico 4°. Inter effectus hujus sacrificii, gratiæ sufficientes ad remissionem peccatorum tam mortalium quam venialium, ad augmentum gratiæ habitualis, ad donum perseveranti® et ad virtutes, infallibiliter conferuntur per hoc sacrificium; quia cum Dens nemini deneget gratias sufficientes, non est dubium quin maxime intuitu hujus >acrificii in quo dilectissimi Filii passio repix-cnlatur, eas conferat. At vero ipsa rei.ik.oio peixaturum, gratiæ augmentum, (Ionum perseveranti® et virtutes non causantur infallibiliter propter obicem ex parte subjecti. Remissio aliqua pœn® injustis ta® vivis «piam defunctis causatur infallibiliter, quia nullus in ipsis ad hunc effectum est obex. Tandem bona temporalia non causantur infallibiliter, quia non semper expediunt ad salutem.

ARTICULUS IV.

De iis qui offerunt et pro quibus offerhir hoc sacrificium, necnon de ejus applicatione.

QUANTUM AD OFFERENTES.

Dico 1°. Christus est principalis offerens, non solum quia hoc sacrificium instituit et in sui memoriam celebrari pracepit, sed etiam quia per sacerdotes tan quam per suos vicarios et ministros offert; hi enim in persona Christi ejus verba pronuntiant ac loquuntur, ac si ipse Christus loqueretur. Adde quod, secundum Apost. Heb. 7, *Christus sempiternum habet sacerdotium ;* et cap. 8 , *Necesse est eum habere aliquid quod offerat,* alioquin haberet sacerdotium otiosum : non offert autem per se : ergo per sacerdotes.

DicoW. Quilibet sacerdos rite ordinatas, etiam excominunicatus, est post Christum proprius et præcipuus offerens. Constat ex dictis de ministro consecrationis diss. præccd. art. 1.

Fideles vero etiam suo modo offerunt, mediate scilicet per sacerdotes : unde illa verba Canonis : *Hanc igitur oblationem servitutis nostree, sed et cuncta familia luœ;* et ista, *vel qui tibi offerunt.* Et hoc triplici modo. 1° Generaliter omnes fideles, non per aliquam actionem singulorum, sed quatenus sacerdos nomine totius Ecclesiæ offert. 2° Specialiter assistende sacrificio et conformando suam intentionem intentioni sacrificantis. 5° Specialius concurrendo ad sacrificium, sive per stipendium, sive per postulationem , sive per ministerium celebranti exhibitum, sive per subministrationem necessariomm ad sacrificium.

QUANTUM AD EOS PRO QUIBUS OFFERTUR.

Dico 1". Offerri potest hoc sanrriicium pro omnibus hominibus viventibus, etiamsi infidelibus, schismaticis, hæreticis et excommunicatio, modo pro his non offeratur ian>;uam mu meiubru Ecclesiæ; sicut enim

licet j ro liix omnibus orare , ita et sacrificium offerre. Vide qii® latius dixi de hac materia dis*ert. 2 de Religione, art. G.

Pro/idelibus defunctis in purgatorio potest olferri. Itî Trid. sess. 22, cap. 2 et «an. 3; praxis et traditio Ecclesiae ; SS. Patres» Tertullianus de Corona militis cap. 5; Cyriiiiis Jerosol. Catechesi S Mystag. Chry-Misl. Horn. G9 ad Pop. Antioch, ct alii. In veteri lege, 2 Macliab. 12, Judas jussit offerri sacrificia pro mortuis. *Halio esi,* quia cum hoc sacrificium sit satisfactorium ct impelratorium, potest illis anunabus proie*-®: imo juxta Trid. sess. 25, cap. i, eo inter omma alia suffragia potissimum juvantur.

5" Pro damnatis et infantibus decedentibus sine baptismo non potest offerri,quia sunt in termino, et in inferno nulla est redemptio. I nde S. Augustinum dicentem r.ucliirid. cap. 110,quod *quibusdam damnatio (iut tolerabilior* per sacrificia; Auctor intelligit de damnatione ad pœnas purgatorii. Quod autem idem S. Aug. ibid, cap. 112 dicat : *Existiment pœnas dainnatorum certis temporum intervallis aliquatenus mitigari, non* affirmat, neque dicit esse probabile, sed solum non tam aperte id es*c hæreliemn, sicut opinio qu® tract pœnas damnatorum aliquando esse finiendas.

4° Quantum ad beatos. Certum est 1° illis non offerri sacrific.um, sed soli Deo; est enim sacrificium cultus latrie qua protestamur Deum esse supremum omnium rerum creatarum Dominum. Unde cum Trid. se«s. 22, can. 5, dicit irijssa* licite celebrari in limiorem sanctorum, ei fideles ita petunt, non est sensus quod sam lis offeratur sacrificium, sed quod offeratur Deo m illorum honorem, id est,ingratiarum actionem pro beneficiis ipsis a Deo collaiis, et iu em nm memoriam, *ut pro nobis intercedere dignentur in cadis, quorum meinoriam agimus in terris,* utexplicat idem concilium ibid. cap. 5, ex quo quidam honor accidentalis sanctis resultat, ut jam dicam.

Certum est 2° quod non offeratur pro illi* sacrificium ut est propitiatorium et sathlactoriiim , quia carent omni culpa et p<ma ·. neque ut impelratorium gloria· es-M-mial'-, (lia diam iiivariabilitrrpossidc.it.

i initn „ i em possit offerri ut iinuei.atorni i ..t ueci'.i imi..*! lia qum.isdam videtur; quia possunt acquirer·· novon» gaudium, novam gloriam acrid· i, .· em et de facto illi* accredit, ex eo quod ?· illicium in eorum memoriam afferatur Deo ; per hoc enim significatur illo* multum aestimari : unde Ecclesia orat, *ut illis proficiat ad honorem , nobis autem ad salutem.* Verum aliis vic iur quod hoc non sit proprie impetrare pro sanctis, sed [x»tius impetrare nobis gratiam ut sanctos debito honore prosequamur, et ut no* juvent suis precibus , ut modo dicebamu* ex Tridentmo ı sicut non oramus pro Deo ut aliquid ipsi impetremus, dum quotidie dicimus, *sanctificetur nomen tuum,* sed petimus /ratiam qua turn no*, tum alii ipsum debite honoremu*: unde resultat illi quidam honor extrinsecus. Vide si lubcl Sylviuin hic quæsito 11.

QUANTUM An APPLICATIONEM.

Di*tinximus supra triplicem effectum sacrificii c.r *opere operato,* scilicet propiliatorium pro peccatis expiandis, satisfactorium pro pienis remittendis, et impelratorium bonorum , tam spiritualium quam temporalium. Et quia effectus propitiatorms praesertim, non causatur immediate. *ed mediante gratia quæ impetratur, potest etiam cx hac parte dici impelratorium.

Multipliciter applicari potest fructu* sacrificii. 1° Generalissime *pro lotius mundi salute,* ut dicitur in missa. 2' Generaliter pro parentibus, amicis, communitate, etc. 5® Specialiter pro i*to vel illo in particulari. Applicatur etiam celebranti hoc ipso quo celebrat ; non est enim verisimile celebrantem privari omni fructu sacrificii, non solum r.r *opere operantis,* s<·*l «nam *cx opere operato.*

Dico. Sacerdos celebrans debet applicare fructum sacrificii ; quia cum in sua ordinatione acceperit ex Christi institutione |>otrstatem conficiendi sacrificium, consequenter et applicandi ejus fructum : atque hanc esse Cbristi institutionem ac voluntatem probat Ecclesia· praxis, communi* *cnsus fidelium, et magna quoad hoc sacerdotum attentio. Aliunde si mm applicaretur, non esset ratio cur um potius prode*sct quam alteri; ita u: mi**.e fructu* nor p-pht alii* remaneret in the-auro I cclr-i ··.

II.(a d. m applicatio cmn *il «louai .>, SUiilCI quo.. selll i lac.a lion iCUdClClUr

Et eum probabilius sit, ut dictum est, essentiam sacrificii consistere in consecratione, etiam probabilius est hanc applicationem debere fieri ante consecrationem , et adhuc melius ante sacrum, ut etiam orationes et preces præparatoriæ prosint iis quibus applicatur sacrificium. Et quanto specialior est applicatio, tanto magis prodest sacrificium, caderis paribus ; quia quanto melius applicatur causa, tanto melius operatur.

Petes 1° utrum qui ratione stipendii, vel beneficii, vel mandati superioris, tenetur applicare uni, possit valide applicare alteri? Dico *valide,* quia certum est quod non possit *licite.*

R. affirmative; quia hanc applicationem facit ex potestate ordinis; qu;e vero jure divino ordini sacerdotali sunt annexa, neque Ecclesia , neque ullus superior irritare potest, nulli enim potestati humanæ subjacet jus divinum : sicut ergo nemo potest irritare sacerdotis intentionem sacrificandi, ita nec applicandi.

Neque refert quod superior possit irritare vota religiosorum; ad hoc enim tantum requiritur quod tollat obligationem voti, quoti subjacet potestati prælati, quatenus in votis subditorum semper includitur tacite hæc conditio, *nisi superior contradicat* Vide quæ dixi de irritatione votorum in tract, de Religione. At irritatio illius quod est juris divini, non subjacet ejus potestati.

Petes 2° utrum liceat applicare sacrificium pro eo qui primo petet vel dabit stipendium ?

R. negative; quia forte ille nunc non indiget, aut est in dispositus et incapax fructus sacrificii : unde hanc praxim S. congrcg. Cardinalium sub Clemente VIII decimo quinio novembris 1605 , condemnas it tanquam periculosam, fidelium scandalis et offensionibus obnoxiam, et a vetusto Ecclcsiæ more abhorrentem.

ARTICULUS v.

Utrum valor sacrificii sit infinitus?

Distinguendum est inter valorem et effectum, seu fructum hujus sacrificii. Valor esi dignitas quam habet tam ex parte rei oblata quam offerentis principalis. Eructus seu effectus est id quod de facto confertur intuitu hujus dignitatis.

Dico. Sacrificium mis«æ quantum c'tex se et quoad sufficientiam, e-t infinitum intensive et extensive; habet tamen semper effectum finitum.

/latio primat partis est, quia hoc sacrificium, quantum ad substantiam, est itlem cum sacrificio cœnæ et crucis, est enim eadem res oblata, et idem principalis offerens Christus ; sacrificiem autem tain cœnæ quam crucis fuit quantum ex se ct quoad sufficientiam infiniti valons intensive ct extensive. Ergo.

Jlatio secundæ partis est, Γ quia alioquin sequeretur quod unum sacrificium sufficeret pro salute totius mundi et pro evacuando toto purgatorio, nec deberet iterari; sicut, quia sacrificium crucis habuit effectum infinitum, nimirum solutionem pretii infiniti pro salute generis humani, unicum fuit, nec debuit iterari. 2° Patet cx praxi Ecclesiae plura sacrificia pro uno et eodem offerentis; ex sollicitudine sacerdotum tot missas celebrandi quot personis se obligaverunt; cx communi sensu fidelium, qui putant majorem sibi fructum applicari si plures procurent sibi missas celebrari. In hoc conveniunt theologi.

Sed quæstio est non parum implicata, unde proveniat ista limitatio effectus sacrificii, quod secundum se est valoris infijti et posset producere effectus, syncategorematice saltem, infinitos tam intensive quam extensive.

Imprimis constat inter theologos hanc limitationem non provenire ab intentione sacerdotis offerentis, quia licet ab eo pendeat ut illi vel isti sacrificium applicetur, applicatione tamen semel facta, non pendet ali ipso determinatio quantitatis fructus, quia causa semel applicata agit secundum virtutem sibi inditam. Et alioquin sacerdos foret quasi summus pontifex determinans certam quantitatem indulgentiarum, modo plenariam, modo quadraginta annorum aut dierum, posselque unico sacrificio totam pœnam abolere.

Quidam itaque dicunt hanc limitationem provenire ex voluntate Christi qui sic instituit hoc sacrificium, ut, certum et limitatum i intmn effectum produceret, adeoque sacrificium oblatum pro pluribus non æque prodesse cuilibet, ac si pro uno tantum offerretur : quia finitum quo pluribus distribuitureo magis decrescit ct minus singulis

datur. ΠTautem colligunt 4· quia Christus instituit hoc sacrificium ut frequentaretur ergo non vo'uit ul haberet effectum infinitüin.2*Qüia licet resoblataet principalisoffcrenssint infiniti valoris, oblatio tamen ipsa sacerdotis est finiti valoris. 5°Quia,ut ratiocinatur S. Th. in4,d. 45, q. 2,a. 4, q.2, inarginn. *Sed contra,* ◊ Melius est pluresjuvare «quarti unum ; si ergo suffragium pro mul» tis factum, tantum valeret singulis ac si » pro uno tantum fieret, videtur cpiod Ec«clesia non debuit instituisse ut pro aliquo «singulariter missa vel oratio fieret, sed «quodsemper diceretur pro omnibus fide«libus defunctis, quod patet esse falsum. » 4° Quia alias per unum sacrificium posset satisfieri pluribus stipendiis, quod est damnatum ab Alexandro VII in iiac propositione: *Non esi contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere et sacrificium unicum offerre.*

Admittit tamen hæc sententia quantum ad audientes missam, quod æque prosit pluribus audientibus, ac si unus tantum audiret, non precise quatenus pro ipsis offertur, sed quatenus ipsi cum sacerdote offt runt ; tunc enim unusquisque illorum perinde offert ac si esset solus, sicque tot sunt oblationes quot assistentes, ac proinde nullusalteri obstat quominus fructum integrum offerenti respondentem percipiat.

Alii censent determinationem quantitatis fructus, seu ejus limitationem non esse ex institutione seu voluntate Christi, sed pendere ex devotione eorum pro quibus offertur aut offerentium ; quia causa universalis, quale est sacrificium missae in ordine supernatural!› agit secundum dispositionem subjecti, ita ut secundum se sit productivum effectus infiniti syncalegoremalice intensive et extensive; intensive, scilicet majoris et majoris in eodem, secundum majorem et majorem ejus dispositionem ; extensive, non tot hominibus, quin pluribus in infinitum si darentur : unde sacrificium iiblatmn pro pluribus æque prodest singulis, caderis paribus, ac si pro uno tantum nlFerreltir; quia cum valor sit infinitus et (ructus ejus mensuretur juxta devotionem lioiniiniin, nihil detrahitur dc fructu debito devotioni illius pro quo offertur, ex hoc •mod offeratur pro aliis; infinitum enim esi inexnauribile.

Uuic sententia? favet S. Th. hic q. 79. a. 5 0, ubi dicit : « Quamvis næc oblatio ex « sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum » pro omni poena, tamen fit satisfactoriail« lis pro quibus offertur, vel etiam offeren» tibus secundum quantitatem suæ devo·· tionis ct non pro tota pœna. »

Fundamentum hujus sententiæ politur ex infin i dignitate, non solurn rei oblatæ, sen maxime principalis offerentis Christi, quæ limitari non potest ex oblatione finita sacerdotis : 1« quia in moralibus valor rei oblatæ non attenditur penes conditionem ministri aut instrumenti, sed penes dignitatem principalis agentis; sic donum regis, sive fiat per ipsum regem , siv.· per legatum, est ejusdem valoris. 2° Sacrificium oblatum a malo sacerdote non inquinatur ab ejus malitia : ergo nec limitatur ab ejus imitate. 5° Hæc est differentia inter eucharistiam ut sacramentum et ut sacrificium , quod ul sacramentum perficiatur per consecrationem tanquam per actionem phy-i-Cain, sicque fit a Christo ut ab inslnmvHfo physico, actiones autem Christi physice consideralæ non sunt infiniti valoris. At vero ul est sacrificium , spectat ad genus moris; est enim actio qua Christus ul principalis offerens se offert Patri, se illi ut superiori subjiciendo ; el ideo h rc actio est theandrica seu reflexiva supra suppositum divinum, sicque valoris infiniti : unde Pater æternus iutuens hoc sacrificium non sistit in sacerdote, sed in illo respicit personam Filii sua merita el satisfactiones offerentis, quæ oblalio est infinite illi accepta, quantumvis sacerdos sit non solum finitus, sed etiam malus. Sicut ergo sacrificium crucis fuit infiniti valoris ad merendum et satisfaciendum, nunc, cum Christus non possit amplius mereri nec satisfacere, sacrificium altaris, quod est idem quoad substantiam , est infiniti valoris ad applicandum ista merita et istas satisfactiones, nec limitatur nisi defectu eorum pro quibus olf< r· tur aut qui offerunt. 4° Favet huic sententia' Ecclesiae praxis : Ecclesia enim offert omnes missas pro salute lotius mundi, pre omnibus fidelibus vivis el defunctis, pro summo pontifice, rege, episcopo, etc. Ergo inlelhgit nihil per hoc tolli ab eo cujus missa esi propria. A'i *dicas* nihil quidem tolli per hanc generalem oblationem pro omnibus, bene tamen per specialem pro pluribus in particulari . *contra.* Si frtu-u-

sacrificii sit finitus et limitatus ex voluntate Ctinsti, etiam per generalem oblationem aliquid tollitur; nam ratione hujus generalis oblationis, aliquid corresponde! omnibus, alioipiin inutile foret pro illis offerre.

Admittit nihilominus hæc sententia hoc sacrificium debere frequentari, recte Ecclesiam plura offerre pro uno et eodem, merito curare sacerdotes ut tot celebrent quot acceperunt stipendia, quia quodlibel sacrificium suum effectum limitatum confert : tem majorem effectum applicari procuranti pro se offerri sacrificium, quia major est erga illud ejus devotio ; el revera injustum cs§e plura stipendia recipere pro uno sa crilicio, quia 1° stipendium non datur pro fructu sacrificii, alioquin esset simomacinn, sed in sustentationem vitæ, titulo ministerii exhibiti, cui non debetur ultra quod est lege vel consuetudine taxatum : unde qui plus accipit pro imo el eodem sacrificio, peccat contra justitiam; 2° quia intentio conferentis stipendium non est tantum ut sibi frm tus sacrificii applicetur, sed etiam ut per multij licala sacrificia cultus Dei au gealur et tam vivi quam mortui magis juventur : licitum tamen esse æque specialiter offerre gratis, non accepto stipendio, pro parentibus, amicis, aut quibqscumque aliis. Si ita est, implies, quare pii ac religiosi sacerdotes recusant accipere stipendium quando volunt offerre pro seipsis, parentibus aut amicis? *It.* eos prudenter agere : 4° ob probabilitatem sentemi.c contraria·; 2° quia in hoc ipso habent specia lemdevotionem erga mysterium, ct sibi, parentibus aut amicis acquirunt fructum qui respondet stipendio.

Quantum ad praxim Ecclesiæ quam proferl S. Th. quæ scilicet solet offerre specia liter pro aliquo et non specialiter pro omnibus , cum deberet offerre specialiter pro omnibus,si æque omnibus prodesset ac. uni : *respondetur* i° Ecclesiam prudenter sic agere propter probabilitatem sententiæ oppositæ.ut jam dictum est; 2°idita fieri ratione fi udus resultantis *ex opere operantis* qui finitus est, nec æque prodest omnibus ac uni. 3° Est el altera Ecclesiæ praxis, de qua supra, quæ huic opponitur.

Oppones insuper contra hanc secundam sententiam. 1 Omnes animæ in purgatorio videntur esse in ultima dispositione ad re musionem lotius pœnæ , sunt enim omnes in gratia, nec majorem mereri po«unt, et tamen non remittitur cis |o;.i pojfla per unum sacrificium. 2° In obduratis cl irppœnitentibus, hæreticis et infidelibus nulla est devotio : ergo nullum fructum recipiunt. 5° Intentio fidelium dantium stipendia pro missis est ut illis solis specialiter applicentur et non aliis. Ergo.

/{. ad primum, non omnes animas purgatori esse in æquali gradu graliæ, neque percipere fructuum sacrificii, nisi inquaiitmn meruerunt in vita ut sibi prodisset po-t mortem, ut diximus ex S. Augibtino.

Ad secundum. 1°Xon solumdcvotioillim pro quo offertur sacrificium attenditur, sed etiam devotio offerentis el procurantis saciificium : neque ista devotio supponit semper charitatem ; est enim devotio, juxta Anci. 2 2, <;. 82, a. 1 et 2, prompta voluptas exsequendi ea quæ pertinent ad Di i cultum : unde est actus religionis qui potest esse sine charitatc. Itaque devotio offerentium et procurantium est prompta voluntas ut pro se vel pro aliis offeratur : devotio eorum pro «piibus offertur, est prompta voluntas ut pro se offeratur. 2° Hæcsen;entia intelligenda est praesertim de valorcsati.'factorio, quoad valorem enim impetiatqriinn, videtur quod sit independens a devotione illius pro quo offertur ; quia non impetrat per modum orationis, quæ est limia et debet esse proportional» rei qlnincmlæ, sed per oblationem rei valoris infiniti ; et cum aliunde impetratio non supponat dispositionem cx parte illius pro qm impetratur, sed innitatur soli divina: im '·ricordiæ, valor impetratoriiis potesl dei absolute infinitus syncatpgorepaalice , I.·..· est, pro omnibus hominibus et pluribus in infinitum si darentur; idque videtur cinforme praxi Ecclesiæ, quæ olfert pro salute totius mundi.

Ad tertium, respondet Nugno,ita intendere simplices fideles cx ignorantia virtutis hujus sacrificii, et idcirco existimant aliquid minui de sacrificio si pro aliis o - ratur, decipiuntur tamen maxime : iiiiilc mm tenetur sacerdos simplicitati illnrmn correspondere, neque expedit ut de ista veritate doceantur. E contra Cajcnatiis di. it eos esse arguendos, et instruendos proptet hanc indevotionem erga alios, sacrifie, mi minus ipsis profuturum.

Pro hac secunda sententia ptusquam Iri-

gint3 auctore* tam domesticos quam extraneos citat Eranciscus a Jes. M. Carmelila excalceatus, tract. *3* de Sacrificio m>ssæ cap. 5, punct. 3, dubio unico. Prima tamen videtur hodie communior inter recentiores, aut potius, meo saltem judicio, plerique non salis distinguunt inter utramque. C;eteruni utraque est probabilis, el quamvis in secundam propendere videar, agnosco tamen neutram esse certam,sed quamlibet pali suas difficultates : unde pro praxi consultum est, ul celebrans olferal specialiter iu quantum potest et debet pro bis pro quibus tenetur offerre ex justitia, pro his autem pro qujbus simul olfert ex cbaritate, pietate, amicitia , aut alio titulo gratuito , olleral quantum potest.

ARTICULUS VI.

De stipendio missarum, per quee'-tiunculas ?

Petes 1° utrum sil licitum accipere stipendium pro missa?

It. affirmative, si missa non sit aliunde obligata ; quia non aciipitur pretium pro sacrificio, quod foret simoniacum,sed pro sustentatione sacerdotis, titulo ministerii quod præslat; habet enim jus exigendi necessaria ad sacrificium ab eis qui illud petunt; inter autem necessaria ad ministerium computatur sustentatio sacerdotis, non minusquam vinum, cera, minister, etc. Et quia sacerdos dives idem præstat ministerium, potest æque ac pauper recipere stipendium. Vide quæ dixi de Simoniaa. 5, conci. 2 et consectario primo.

Dixi, si *missa non sit aliunde obligata,* puta titulo vel beneficii, vel legali vel stipendii prius accepti. Ita declaravit S. congreg.cardinal.sub Urbano VIII, anno 162S; et patet ex his quæ dixi art. præced. non posse scilicet plura accipi stipendia pro eodem sacrificio. Quod etiam verum est tametsi stipendium esset infra taxationem , quia hoc ipso quo illud acceptasti, te ad integram missam obligasti, el ideo tot missas teneris exonerare quot stipendia etiam minuta accepisti. El ita definitum est ab eadem congregatione ct ab Innoccntio XII, bulla *Nuper,* anno 1697.

Petes 2° utrum «.altem sacerdos non possit per unata missam satisfacere duobus stipendiis, applicando uni pariem solitam, el alteri snbi propriam?

R. negative. Id imprimi® pm'rbnit UrbauiL· VIII et damnavit Alex-u.J r VII, in hac propositione*. · Duplicatum stipendium » potest sacerdos pro eadem missa licite » accipere,applicando petenti partem etiam ❙ specialissimam fructus ipsimel celebranti » respondentem; idque post decretum Ur- » bani VIII. ‹» Ratio est, quia incertum est an banc portionem possit sacerdos a se abdicare : item incertum est ex ejus dispositionibus an et qualem quantumre fructum percipiet; ei autem qui dal cerium stipendium , non satisfit per incertam solutionem.

Petes 5° quantum stipendium liceat exigere ?

R. Licet exigere stipendium taxatum ab ordinario, vel a consuetudine ❙ sicut tamen potest ex cbaritate vel amicitia minus accipere,ita potesl majus ex liberalilatedantis. Item potest accipere maju* taxato. pro labore exlrinseco, puta, celebrandi tali hora, aut tali loco.

Petes 4° utrum qui accipit pinguius stipendium possit per alium satisfacere, collate illi minori stipendio, ju-io tamen, alia parte stipendii sibi retenta?

Ii. negative. Palet ex bulla Urbani VIII *Cum sœpe contingat,* el ex condemnatione hujus propositionis ab Alexandro ⅤII : ⁿ Post decretum Urbani polest sacerdos cui » inissæ celebrande traduntur per alium » satisfacere collato illi minori stipendio , ᵘ alia parte stipendii sibi retenta. ‹ Id autem hodiernus pontifex Benedictus XIV, decreto dato tregesimo junii 1741, prohibuit laicis sub pœna excommunicationis, et clericis sub pœna suspensionis ipso facto incurrentis et papa reserva æ. *Ratio est,* quia nullo titulo relinere potesl partem stipendii, totum enim datum esi pro celebraturo : unde huic facit injuriam retinendo partem, et tenetur illi restituere.

Tres casus excipiuntur ab hac resolutione. *Primus est,* unando pinguiu* stipendium datum est in gratiam solius accipientis, ut bene illi sil, puta, quia esi vel amicus, vel propinquus, vel pauper; tunc enim adest consensus tacim* dantis.

*Secundus casus esl*si* stipendium proveniat ex beneficio; <piia irucius beneficii non solum sunt pro celebratione missarum, sed pro variis aliis officiis, ct ut beneficiarius decenter pro suo statu vivat. Ita de-

claravit dicta congregatio cardinalium sub Urbano VIII.

Tertius est, si ille cui committuntur missæ exoneranda?, plene, sponte ct liber» concedat committenti partem stipendii quamvis enim quidam pontifices, ut refert Benedictus XIV in suo decreto , id prohibuerint , etiamsi celebraturus consentiret in retentionem partis stipendii, id tamen videtur intelligcndiim de consentiente non omnino sponte et libere, ut dixi, sed cum aliquo involuntario admixto : sicut enim , non obstante hac prohibitione , celebrans potest omnino gratis remisso toto stipendio missam exonerare, potest *a fortiori* parte remissa. Sed quia regulariter contingit quod illa partis condonatio non sit omnino ct plene spontanea, pauci sunt enim qui, si possint accipere integrum stipendium , partem alteri remitterent ; sed remittunt , quia vident hanc esse voluntatem conferentis , et liment ne alioquin ad alios nunc, aut iu posterum deferat et ipsi careant. Quia, inquam , ita regulariter contingit, merito ex communiter accident ibuhanc praxim prohibuerunt summi pontifices, neque puto tutum in conscientia qui illam usurparet, nisi quando ipsi certo constat de pleno, spontaneo et libero consensu alterius, ut si, v. g. sincere offerat ct conferat stipendium integrum, alter autem motu proprio ex gratitudine partem remittat.

Utrum vero administratores ecclesiarum possint de stipendiis missarum aliquid retinere ratione expensarum quas faciunt in missarum celebratione , puta , pro inservientibus, ornamentis, lumine, vino, reparatione Ecclesiæ, etc.

jRespondil negative jam laudata congregatio cardinalium sub Urbano Vlll : « Xisi » cum Ecclesia aut loca pia non habent » redditus quOs in usum earumdem expen- u sarum erogare licite possent, ac tunc » quam portionem retinebunt, nullatenus » debere excedere valorem expensarum « qua· pro ipsomet tantum missarum sacri- › iiciu necessario sunt eubcundæ. »

Petes «"utrum qui plura pinguia stipendia missarum accepit quæ -latino tempore non potest persolvere, ρo—it dicere alien *idjuva me, postea adjuvabo te?*

ii. ut nulii probabilius videtur, *affirmative,* quia adjuvans non sibi legit sed alteri, neque accipit stipendium pro sacro , -cd reddit obsequium pro obsequio. Ineuper videtur par utriusque conditio: sicul •nim adjutus hodie accepit pinguia, poterit alter similiter accipere.

Petes 6° utrum qi»i accepit pecunias pr< missis , possit in alios transferre pro mercibus, puta, pro libris? Quaestio potissimum procedit de iis qui speciem quamdam negotiationis hac in re exercent.

/I. 1". Hanc praxim esse periculosam; jure enim timendum est ne congregando multas missas et exspectando emptores, diutius differantur, et ne tradendo missas promiscue et sine delectu omnibus emptoribus, quandoque omittantur.

B. 2°. Si ex venditione mercium recipiat plusqiiam stipendium acceptum, illicitum est et obnoxium restitutioni auctarii v. g. pretium commune tuæ mercis sunt decem florcni, quæ sunt stipendium taxatum pro vigenti missis; tu petis viginti quatuor peccas et teneris restituere quatuor solidos; tum quia vere relines partem stipendii viginti quatuor missarum . ideoque incurrit censuram ; tum quia indebite gravas emptorem qui, si habuisset pecunias, emisset mercem inferiori pretio.

/». 5°. Supposita certitudine morali quod missa: suo tempore celebrabuntur, item supposito quod non recipiatur plu-quam acceptum stipendium, si merces sint emptori æque gratæ et utiles ac ipsæ pecuniæ, non videtur illicitum, inde enim nemini infertur damnum aut injuria.

Si vero merces sint emptori minus gratæ et minus utiles quam ipsæ pecuniæ, merces tamen accipit quia caret stipendiis et mavult celebrare cum tali stipendio quam sine ullo, videtur illicitum ct obnoxium restitutioni damni quod inde patitur emp* tor, quia habet jus ad lotam utilitatem pecuniarum quæ datæ sunt pro solo celebrante ; hoc autem jus violatur tradendo illi pro pecuniis merces minus utiles et minus gratas, quas etiam aliquando inferiori pretio vendere cogitur.

Utrum autem in hoc casn incurratur censura a Benedicto XIV lata? Videtur quod non; quia censuræ non inciirrupiur nisi sint expressæ in jure : Incantem casita non exprimitur iu dicto decreto; neque i nim tradens merces communi pretio partem stipendii proprie retinet.

Petes 7" utrum qui unam missam pro

qua recepit stipendium omittit, pcccet mortaliter?

Λ. *probabilius negative.* Quia gravitas peccati in hoc casu non debet æstimari cx eo quoti bonum sacri præstet quolibet bono temporali, alias qui simile stipendium pro qualibet oratione accepisset, peccaret mortaliter eam omittendo; sed æstimanda est gravitas hujus peccati ex damno quod patitur his pro quo sacrificium erat applicandum : hoc autem damnum in genere damnorum spiritualium non censetur grave, cum possit levi stipendio redimi. Neque simile est de sacrificio debito ex voto, vel juramento, quia in hoc casu gravitas materia! desumitur excultu qui exhibetur Deo per sacrificium, est autem gravissimus cultus etiam per unum sacrificium Deo exhibitus, ideoqne gravis materia:ita Francisais a .les. M. post. Thomam Sanctium, Fagundes, Palaum, llerinx, etc.

Petes 8° utrum liceat differre celebrationem missarum pro quibus acceptum est stipendium, et quamdiu?

R. 1° Differre diutius quam par est plures missas, est peccatum mortale obnoxium restitutioni. Quia sicut est peccatum mortale diutius sine causa differre solutionem debili temporalis, ex qua dilatione sequitur grave damnum creditori cum obligatione reparandi istud damnum, ita similiter et *a fortiori* de debito spirituali, Hinc damnabilis prorsus est praxis eorum qui missas missis sine numero accumulant ct qui, ut dicunt, thesaurum missarum faciunt.

II. 2° Tempus celebrandi missas aestimandum est ex voluntate rationabiliter præsumpta conferentium stipendia : unde si petant missas pro necessitate tratbeunte Inc. et nunc urgente, ut pro agonisante, pro fœmina parturiente, pro lite hodie decidenda, etc., non possunt differri post tran actam necessitatem sine peccato ct sine obligatione rc-tituendi non solum damnum inde secutum spiritualiter vel temporaliter pro qualitate damni, sed etiam stipendia.

Si vero mi-sæ petamur pro communibir necessitatibus aut pro defunctis, sacra congregatio sub Urbano VIII det< rminavit non plura suscipi sacrificia «piam quæ intra *modicum tempus* possunt cel< bran · hoc autem modicum tempus quidam extendunt ad unum mensem, quidam ad duos, quidam ad plus. Pro duobus mensibus citantur cardinalis de Lugo, Petnis Ledesma , Villalobos, Ripa, Diana, Garcia et alii : hi autem fundantur in concil. Trid. sess. 22 de Reformat, cap. 1, ubi spatium duorum mensium absentiæ in canonicis cathedralibus reputatur quid modicum.

Fateor equidem duos menses vel etiam unum mensem non esse modicum, sed longissimum tempus animabus in purgatorio patientibus ; at si inde æstimandum foret modicum tempus, ne vel per unum diem possint sacrificia differri ; iis enim animabus vel unus dies, imo una hora es» tempus longissimum. Recurrendum est ita· que ad aliud, scilicet ad jus et ad voluntatem dantium stipendia. Porro cum magnum praesertim numerum missarum petunt ab aliqua communitate , vel a particularibus, sciunt communitates praecipue habere suas quotidianas obligationes sive cx fundationibus, sive ex stipendiis prius acceptis, aut hinc et inde minulatim obvenientibus ; quapropter non censentur velle ut statim et continuo missæ quas petunt, legantur, sed intra rationabile tempus judicio prudentum, attento jure, taxandum. Cæterum quod probabiliter censuerunt graves theologi, quodque nobis probabile videtur simpliciter exponimus, judicium melius sapientis libenter audituri.

Petes 9 ' utrum parochus vi sui beneficii teneatur aliquoties celebrare pro suis parochianis non accepto stipendio?

R. affirmative ex Trid. sess. 25 de Reformat. cap. 1, ubi dicitur: «Cum prae-«cepto divino mandatum sit omnibus qui-i>bus animarum cura commissa e·t, oves «suas agnoscere, pio his sacrificium of-»ferre, etc.» Neque id potest intelligi de generali applicatione ; plus enim debet suis ovibus quam cæteris fidei bus quibus tamen applicat generaliter sacrificium, ideoqne -ine stipend o, quia duplici obligationi ‹ x justitia non pote>t sati facere per unum sacrificium; ct ita declaravit congregatio cardinalium Mib Urbano VIII.

Quoties autem tiebeat sic celcbnre pro ilis parochianis, incertum est. Ouidam dicunt omnibus diebus dominicis ct fK siis qu Im* sci icet parochiam tenentur audire mission ; alii, dominicis diebus et Γ—lis solemnioribus lautum; alii, festis 'ulenuii-Ims prima· et secumlæ classis, quisque sua arbitrio· Nobia videiur probabilius id re·

linquendum essejudicio prudentum attenta quantitate fructuum beneficii. Quis enim adiget parochum cui redditus beneficii non sufficiunt ad victum et amictum, ut toties celebret pro parochianis sine stipendio, quoties tenetur is cujus beneficium est pinguissimum et superabundans?

Petes 10e utrum qui accepit stipendium pro missa votiva aut de *requiem,* satisfaciat celebrando missam diei occurrentis?

7?. *affirmative,* quando non agitur de feria, sed de aliquo sancto ; quia intercessio hujus sancti et devotio specialis celebrantis supplent orationes proprias missæ votivæ. Neque foret graviter culpandus etiamsi in foria servaret ordinem missalis. Intellige tamen modo non sit celebranda missa pro defunctis in altari privilegiato, alias extra festa duplicia, indulgentis non suffragarentur defunctis.

ARTICULUS VII.

De missis privatis.

Quamvis nullæ missæ sint omnino privatae, cum in omnibus sit minister publicus offerens pro omnibus, ut mox dicam ex Trid. usus tamen invaluit ut dicantur missæ privatæ quæ fiunt absque publico conventa, aut in quibus nullus praeter sacerdotem communicat : utrasque, sed praesertim ultimas tanquam illicitas damnant hærctici, eaque de causa I.ulherus librum edidit de abroganda missa privata, suadente ut ipse falelur, diabolo. Contra quos

Dico. Missæ private sunt licite ct probanda.

Prob. 1° ex concil. Trid. sess. 22, c. 6, ubi postquam significavit se optare ul fideles singulis missis adstantes communicarent , addidit : « Nec tamen si id non » semper fiat, propterea missas illas in qui- » bus solus sacerdos sacramentaliter com- » inimicat, ut privatas et illicitas damnat, » sed probat atque adeo commendat : si- » quidem illæ quoque missæ vere commii- » nes censeri debent, partim quod in eis » populus spiritualiler communicet, partiin » vero quod a publico Ecclesiæ ministro, » non pro se tantum , sed pro omnibus fi- » delibus, qui ad corpus Christi pertinent, » celebrentur. »

Prob. 2° evertendo prxcipiium fundamentum hæreticorum. Nullum exstat in sacri' litteris præceptum non celebrandi nisi in cœtu publico , vd nisi adslantos communicent : ergo. *Prob, ant.* Si essfet aliquod præceptum in S. Scriptura, colligeretur potissimum, ut volunt hæretici.ei his verbis Christi ; *IIoc facite in meam commemorationem ;* quia Christus >,onsolum sacrificavit, sed etiam discipulis distribuit : atqui inde nihil probant hxrctici : ergo. *Prob. min.* Quia, ut jam alibi diximus, Christus his verbis non omnia quæ tunc fecit præcepit fieri, et ea ratione atque eo ordine quo fecit; alioquin non nbi vespere coram duodecim et exclusis foeminis, liceret celebrare : præcepit itaque Christus ut Apostoli et eorum successore; offerent sacrificium, et de :ilo participarent, quia hoc perlinet ad rationem sacrificii Item eisdem præcepit ut fidelibus distribuerent, non tamen omni tempore, loco et quibusvis personis, sed quando, ubi et quibus (cum id non pertineat ad substantiam sacrificii, ut infra dicam), reliquit dispositioni Ecclesiæ. Ergo. Quod opponunt ex Apostolo diluetur infra.

Prob. 5° ex traditione. Acta S. Marcelli referunt ipsimi sacrificasse in domo Lucinæ. S. Gregorius Nazianz. Orat. 19 in laudem Patris sui, asserit ipsum in cubiculo suo celebrasse, et ipsum S. Gregorium in privato oratorio etiam celebrasse referi Socrates I. 9 Hist. Tripartite c. 8. Paulinib in vita sancti Ambrosii narrat ipsum in quadam domo trans Tiberim sacrificium obtulisse. S. Paulinus Nolanus, teste Uranio, paulo ante mortem celebravit in altari prope lectulum prâpafato. S. Lucianus martyr vulneribus attritus et altari destitutus supra pectus suum celebravit, ut referi Philostorgiib I. 2 Hist. Eccl. En missæ sine conventu publico, etiam sine communione adstantium, saltem in exemplis S. Paulini et S. Luciani.

S. Chrysosl. Horn. δ in Epist. ad Ephcs. testatur se a sacrificio non abstinuisse quamvis nemo communicaret ; referentur verba in *sol. arg.* S. Gregorius Horn. 57 in Evang. scribit Cassium Narniensem quoti - die celebrasse, sive adessent communicantes, sive non. Concil. Agathense an. 506, can. 21, permittit oratorium piTeatmC . in quo missa sine cœtu publico extra majores solemnitales celebraretur. Legatur. I? can. 18, jubel ut laici communicem ter in anno, scilicet dic Nativitatis Domini, Paschalis el

Pentecostes ; canone autem 47, mandat nt omnes missam audiant diebus dominicis : ergo debebant pastores missam cel< brare, “t si nullus vellet communicare , subinde*]ue frequenter celebrabatur sine adstantimn communione.

Pratcrea tempore Honorii et Theodosii numerabantur Constantinopoli *nongenti el quinquaginta decani,* cod. de sacrosanctis ecclesiis, I. JVon *plures,* Cornelius papa apudEuscb. I 6 Hist. c. 45, dicit inito schismatis Novatiaui esse Roma; quadraginta presbyteros, quorum numerus jioslea multum excrevit. Ad quid autem tot sacerdotes, si una lanium missa communis sit in die celebranda ? Item ab incunabulis Eccli'siæ plures praeter pastores ordinati sunt sacerdotes; poterant ergo hi celebrare. nec tenebantur communionem dare.

Tandem ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, cujus meminit S. Greg. Hom. de Natali Domini, quilibet sacerdos 1res missas celebrat in festo Nativitatis Christi: item multi pluribus missis ex devotione intersunt eodem die : tenebunturne omnes assistentes in his omnibus missis eodem die pluries communicare? aut null®, seu illicit® erunt istæ missæ? Apage deliria.

Prob. 4° ratione. Salvatur essentia sacrificii sine assistentibus aut communicantibus : ergo licite offertur sine illis. *Prob. ant.* Essentia sacrificii est in ordine ad colendum Deum, ad ipsum placandum, et illi satisfaciendum pro peccatis : atqui hoc lotum salvatur sine assistentibus aut communicantibus : quod enim fideles illius per xacramentalem communionem sint participes, est quidem finis eucharistia» ut est sacramentum, non ut est sacrificium, nisi secundario.

Solvuntur objectione).

Objiciunt 1° hærctici verba Christi, *Hoc facite,* etc., sed horum solutionem habes probatione secunda.

Obj. 2". Apost. 1 Cor. 10, appellat panem quem frangimus *participationem corporis Christi :* ergo sacerdotes dum c<m secratit, debent eucharistiam distribuere. Item cap. **il,** opponit dominicam cernam privata· it ut ubi privata agitur, non possit esse cœna dominica.

Jl. ad primum. Apostolus vocat panem quem frangimus, *participationem corporis Christi,* non quod non liceat coftscrarc nisi fideles participent sacramentaliter, sed quia habent jus participandi, et legitime petentibus denegari non potest, cumque accipiunt, unum ct idem corpus Christi accipiunt.

yld secundum. Per dominicam cumam, non intelligit ibi Apostolus eucharistiam, sed convivium commune quod olim fiebat in commemorationem c.œnæ ultimæ Christi cum Apostolis , ut alibi dixi ; non enim in eucharistica mensa unus esurit, alter ebrm> e-t, nec alter alterum excludit, dives pauperem, ut loquitur Apostolus.

Obj. 5° ex traditione. S. Chry«o«t. Hom. 5 in Epist. ad Ephes, dicit : « Frustra <·I ·› quotidianum sacrificium , frustra adsta- » mus altari, nemo est qui participet. ›» Et infra dicit melius esse non adesse, quam adesse non communicando : « An non (<- » set melius, inquit, cum ne adfuisse qui- »dem? » Ergo sanctus doctor improb.it mi>-as privatas.

/»'. 7V. *conscq.* Imo contrarium omnino sequitur ex ejus v< ibis siquidem inde constet ipsum non abstinuisse a sacrificio, quamvis nemo in eo communicaret, *ut dixi in probationibus.* Improbat ergo tantum sanctus doctor socordiam fidelium in participando fructu hujus sacrificii per communionem , non ipsum sacrificium sine communicantibus celebratum, cum ipse sic. celebraret. Dicit quidem. *Frustra aditamus* altari, sed hoc per ordinem ad finem secundarium sacrificii qui est refectio spiritualis : dum autem addit *melius esse eum non adfuisse,* loquitur more oratorio, i !- que spectat assistentes, non ipsum sacrificium.

Jnsl. 1°. Canon. 10 Apostolorum juM excommunicari præsentes sacrificio, qui ncc *sanciam communionem percipiunt.* Ergo.

Jl. hoc canone ad Mimmmn præcipi ad stantibus ut communicent, sed non prohiberi sacerdotibus ne sacrificium celebrent dum nullus communicat. Verum neque id præcipitur adstantibus, sed præcipitur solum ne, dum alii communicant, hi qui non Communicatu, propter aliquam insolentiam aut indisciplinationem, aut contemptum consuetudinisEcclesiæ, qualis tunc erat, perturbationem aut confusionem causent : quod *patet* ex verbis subjunctis, *veluli inquietudines /s'cclesiæ commo-*

ventes. Alium sensmn ct aliam solutionem exhibet textus Græcos in quo mc legitur : « Quiciimque fideles eccle-iam ingrediun- *n* tor et S. Scriptura' audiunt, neque iis- » que ad preces et sanciam communionem » permanent, eo< tanquam qui ordinis in *i* Ecclesia perturbationem inducant a coin- » mimione arceri oportet. »

/nst. 2°. S. Aug. I. 4 de Trinit. cap. 15, dicit hoc sacrificium non rite olTerri nisi sumatur ab cis pi o quibus oiïerlur. Ergo.

R. S. Augustinum velle ulsumatur ab eh aut aliquo eorum pro quibus offertur,- quod semper facit Ecclesia, dum sacerdos hostiam pro se et pro aliis oblatam sumit.

/nst. 5".Sacerdos in ranone missæ dicit: « Quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii lui corpus et sanguinem » sumpserimus. » Ergo supponi.stantes communicaturos.

7?. Sic recte loqui sacerdotem, parlim quia ex praesentibus non raro quidam communicant sacramentalitcr, alii '•pirimaliler et sacerdos debet c<se paratus legitime petenlibU' dare ; parlim quia aliqui semper, si non présentés, saltem ab-entes commit nicant sacramentaliier, hi enim cum ad Ecclesiæ corpus pertineant, legitime intelligunlur his verbis comprehendi.

/nst. **4°.** S. Francisco-in epistola ad sacerdotes sui ordinis quæ exslat torn. 5 Hi bliolh. Patrum, ait « *Moneo* prælcrea et «e.xhortorin Domino, ul in locis in quibus » morantur fratres, una tantum tnissa cele- » breturin die, sccumdiim formam l'oinanæ » ecclesiæ si vero in loro plures fuerint » sacerdotes, sit per amorem charilalis al- ı ler contentus audita celebratione alterius.» Ergo.

Ante responsionem observandum est, hæc verba, *secundum formam Romana ecclesiæ,* referri ad ritum , et non a<l consuetudinem quæ fuerit in ecclesia Romam unam tantum missam in die celebrandi.

R. 1°. Bellanninum et quosdam alios ban epistolam supposititiam reputare, aut si sil genuina, intelligendam essede feria quinta Majoris hebdomads, vel, ut vult Wadignus, demissa conventual). *R.* 2 et venus fimi Syhio. S. Franciscum in hac epistola, non improbare missas in quibus nulltis purler sacerdotis communicabat, cum ibi mu præcipiat audientibus ul communicent, neque eas quæ sine publico populi conventu celebrantur, uno vel pair is a«si«tentibni; M'd cum attenderet ad maximam puritati in mentis et corporis requisitam pro hoc sacri,;e,‹i monet et hortatur fratres, non præc pii, ut sint contenti tinam missam audire in die, ne vel minus digni accedet iit ad altare, vel ex frequcnliori usu tepescerent. Addit bene Sylvius : si quis autem aliter existimet propter magnum beneficii frucliim qui tum toti Ecclesiæ, tum celebranti obvenit is neque a S. Francisco reprobaretur, ne uca veritate alienum aliquid dixerit. Quædam aha argumenta, sed levia, vide si lubet spud eumdem Sylvium hic a. 3,

ARTICULUS VIII.

Dc tempore celebrationis missæ.

Sacerdotes teneri aliquoties in anno celebrare dixi disseri. 7 de ministro eiicbaristiæ, a. 2, petii. 4. Require.

Dico 1°. Per se loquendo licitum est, imo bonum ct laudabile, celebrare quotidie.

Q. 83, n. 2 *().—Patet* 1° ex traditione. In Adis passionis S. Andreæ legitimib ip- 'umdixi'se Ego *quotidie immolo agnum immaculatum. S.* Cyprianus Epist,.'>4: *Ul sacerdotes Dei,* inquit, *quotidie celebramus, hostias Deo ct victimas præparcmus.* S. Aug. Epist. 118, c. 2 : *sllibi nullus dies intermittitur quo non offeratur.* 2" *Palet ex* universali Ecclesiæ praxi. 5 ;a maximis bonis quæ toti Ecclesiæ et sing ; ifidelibus c.x hoc sacrificio obveniunt : mi e venerabilis Beda apud Gabrielem Lcct. 7 in Can. ait : n Sacerdos non legitime im - »dilus, celebrare omittens , quantum i ı< eo est privat S. Trinitatem laude cl g · n.i, angelos lælilia, justos subsidio <t gratia, m purgatorio existentes refrigerii. » Ecclesiam spirituali Christi beneficio, <l useipsuin medicina et remedio. »

Dixi, *per se loquendo;* quia per acciden* aliquando est illicitum quotidie celebrare, ut si sacerdos non sil dispositus, si aliqua censura sit immodatus, si desint necessaria ad sacrificium, si Ecclesia prohibeat certis diebus celebrare.

Dc feria sexta Majoris hebdomadæ nemo dubitat : ita prohibitor cap. *Sabbato* de Consec. d. 5, et hæc prohibitio pro i-to die est in viridi observantia ner totam Ecclesiam.—ibi<I nd 2.—*Ratto est,* quia ea die qua Ecclesia recolit realem passionem et cruentum sacrificium Christi, illud non

rcpræ^cntat mystice, seu non immolat incruente

Quantum ad feriam quintam et sabbatum ejusdem hebdomadæ, communior non ita pridem erat-"ententia licere his diebus privatas missas celebrare, et quamvis jure citato id esset prohibitum pro sabbato sicut pro feria sexta , usus tamen contrarius invaluerat quoad sabbatum. At circumferuntur a reccntioribus duo decreta in contrarium : unum S. congregationis Rituum undecimo februarii 1G90, approbante Alexandro VII, his verbis : «Celebrationem quoque « missarum dicta die sabbati Sancti omnino -prohibendam in quibuscumque ecclesiis ■•et oratoriis privatis; non obstante quaBcumque consuetudine in contrarium, et '•unicam missam convcntualem , una cum 'officio ejusdem sabbati, celebrandam fore «præcepit. » Alterum ClementisXI, datum decimo sextoaprilis 1710, prohibens missas privatas celebrari feria quinta et sabbato .Majoris hebdomadæ. Utrum vero hæc decreta sint usu recepta, affirmare non ausim. Videmus enim adhuc hodie in quibusdam ecclesiisferia quinta, in aliis sabbato Sancto, celebrari mane missas privatas pro commoditate eorum (pii non possunt adesse missa» solemni, episcopis non contradicentibus.

DicoZ0. Nullus sacerdos tenetur quotidie celebrare, nisi ratione beneficii cui annexa est hæc obligatio : qua non obstante, potest secundum communiorem opinionem aliquoties omittere absque onere restituendi aut alium substituendi. Et hæc opinio fundatur in jure cap. *Significatum,* Extra 1. 5, tit. 5 de Prehendis, ubi Alexander 111, consultus de praebenda alicui concessa cum obligatione quotidie celebrandi, hanc concessionem catenusconfirmat «Utpraedictus • sacerdos, nisi infirmitate corporis fuerit -«impeditus , assidue debet obsequium «suum impendere ecclesiæ incmoralæ , el «quanto frequentius potest, salva honestate sua ct debita devotione, missarum •solemnia celebrare, nec sibi liceat hoc illi subtrahere sive causa voluptatis, sive «scad aliam ecclesiam transferendo. » Idqnc jure præsumitiir de intentione pii et irqui fundatoris, alioquin foret onus beneficiario vix tolerabile.

Hinc *inferunt* theologi quod , si beneficiarius ratione infirmitatis àd moi irum tempus omittat celebrare, quidam ponunt quindecim dies, alii merwem f«t ita declaravit concilium Mediolan.7, til. de Missis); similiter si ex aliqua alia causa hone-la, puta, devotionis, seu reverentiæ erga sacramentum, vel ut celebret pro se, vel pro parentibus, omittat quater aut quinquie- in anno, quidam dicunt semel in mense . non teneatur per alium supplere, nec aliquid de fructibus beneficii remittere.

Hæc autem intelligenda sunt quando onus quotidie celebrandi immediate afficit ipsum personam sacerdotis, ut si -it institutum beneficium in sustentationem pauperis sacerdotis ; si enim communitati, vel ecclesiæ, vel collegio onus incnmb ret curandi ut quotidie celebretur missa, ut si fundator dixisset, Volo ut quotidie celebretur in tali loco ; tunc nulla die pote-t omitti missa,et si iscuihujusobligationisex-ecuiio demandata est, non possit per se , debet per alium celebrare.

Ibid.ado.—*Dico* 5°. Seim l tantum in die licitum est sacerdoti celebrare. Ita definitum est ab Alexandro II, qui obiit anno 1075, cap. *Sufficit,* de Consec. dist. 1 ; ab Honorio III, cap. *Referente,* et ab Innocentio 111, cap. *Consuluisti,* Extra, de Celcb. miss. 1. 5, tit. 4, his verbis : « Rcsponde- »mus quod, excepto die Nativitati- domi- » nicœ, nisi causa necessitatis suadeat, suf- » licit sacerdoti semel in dic unam missam ••solummodo celebrare. ·· Quia, ut ait Alexander citatus, Christus semel mortuus est; utque majori reverentia et præparatione missam celebret, *cum valde felix sit qui unam digne celebrare potest.* Et hæc prohibitio sic viget in Ecclesia, ut nullus theologus vel canoni-ta eximat a peccato mortali, qui extra festum Nativitatis ct casum necessitatis, pluries in die celebraret.

ibid—— Ecclesia itaque permittit cuilibet sacerdoti celebrare tres missas in festo prædicto, in honorem triplicis Christi nativitatis : primam in honorem nativitatis ejus æternæ ; et ideo introitus est : *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu;* secundam in honorem nativitatis ejus temporalis, sed spiritualis, quatenus Christus ul lucifer oritur in cordibus nostris : unde ejus introitus e-t : Ainr *fulgebit kod· ? super nos;* t iiiam iu honorem nativitatis e.n- corporalis, secundum quam visibilis nobis proces-it ex utero Virginis ; et ideo introitus est : *Puer natus est nobis.* Per-

minii. inquam, Ecclesia tres missas in fcs'n Nativitatis, sed non præcepit, nec obligti fideles tres audire : sufficit ergo si sacerd ·« unam celebret, et latens unam audiat.

Quantum ad casum necessitatis, mulli olim numerabantur, sed nunc ob copiam sacerdotum, unus tantum communiter admittitur, quandonem pe sacerdos habetduaparochias regendas, et alterutra deberi t privari missa die dominico vel festo. Umi· videtur concedere quod parochus vicmii·. suppleat in hoc vices alterius parochi absentis. Non improbabiliter quidam addunt cuilibet sacerdoti licere pluries celebrare in die, quando totus populus vel pars notabilis privaretur missa dic dominico vel festo, ut potest frequenter contingere in partibus hæreticorum , ubi sacerdotes non audent apparere publice, ideo que sunt rariores.

Dico **4°.** Quantum ad horam : missa non potest celebrari ante auroram, nec post meridiem · ita rubricæ mis<alis Romani ct Ecclesiæ consuetudo, sic, ut saltem missa post auroram finiatur, et ante meridiem inchoetur·. ita communis doctorum sensus et communis praxis.

Per auroram autem intelligilur crepuscu lum diei seu lucis, quod estante ortum seu apparitionem corporis solis supra nostrum hemispherium, duabus horis cum media in diebus longioribus, et in brevioribus una hora cum media ; sed quia in hoc non tam mathematice quam theologice computatur, communis sententia e.-t licitum esse celebrare duabus horis ante ortum seu apparitionem corporis solis supra nostrum hemispherium.

Hoc autem tempus anticipare aut differre, hoc est citius ante auroram, tardius po-l meridiem, est peccatum graviu> vel levius secundum quantitatem anticipationis vel dilationis : quidam ad peccatum mortale determinant quadrantem, quidam semihoram, quidam tres quadrantes,aliitandem horam, et hoc ultimum, seclusoscatidalo, non videtur improbabile, quia tam lex qua· est tantum rubrica quam consuetudo, non videntur tam stricte obligare.

Excipiuntur quidam casus. 1° Casus neces· itatis; sic propter infirmum communicandum, alias sine viatico moriturum, licet statim post mediam noctem celebrare. 2- Propter confessiones excipiendas, solemnes exequias, supplicationem, concionem autsolemnitalem officii, ubi cstcuiHuelwio celebrandi post solemm* sacrum,mu ltis videtur licitum celebraro una Iona post meridiem. 3° lu festo Nativit..ns; ohm etiam sabbato Sancto celebrabatur de nocte, sed ille ritus pru sabbato Sancto non est amplius in usu.4« Ex consuetudine; sicGalli, Belga·, Germani, solent celebrare in hicine hora quinta matutina circiter, propter com inoditatcm domesticorum, o-Episcopi) \ privilegio vel consuetudine possunt i; ; hora ante auroram, et una post meridiei ceh brarc, vel facere prose celebrari :uiu'i idem dicunt de regularibus privilégia:!.·, sed alii opponunt hujus privilegii rcvni tionem per Trid. sess. 22. decreto *Dc observandis,* etc., ubi prohibetur « nesacei-» dotes aliis quam debitis horis celebrent . » non obstantibus privilegiis quibihciiin » ipie. ;» De quo dicam art.seq.

Dico .T·. Celebrare sine causa ante rcci tatum Matutinum cum Laudibus, non e· peccatum mortale, est tamen veniale;! aliqua causa vero, etsi non mullum grav nullum e.-t peccatum. Est communior.

Jlatio primte partis est, quia præce; tum obligans sub mortali recitare .Matini num et Laudes ante missam erui non pote·!, neque cx jure, nullibi enim in jure reperitur, sed tantum in rubricis missalis de defectibus missæ: inter alios numeratur. *missam celebrare non prœmisso matutino,* quod non importat gravem obligatio nem: neqiie cx consuetudine; quainvienim sit pia et laudabilis consuetudo pr.r mittendi .Matutinum missæ, vix tamen ullps eam apprehendit ut graviter obligantem : neque ex natura rei ; tum quia non est connexio necessaria inter ollicium et missam , cum -æpe celebretur missa votiva, vel de *requiem,* quando fit ollicium de feria aut de aliquo sancto; tum quia missa non dicit majorem ordinem ad Horas canonicas «piam Horas canonica: inter se : sicut ergo non est peccatum mortale secundum omnes invertere prdinem Horarum, puta, dicere Sextam ante Tertiam ; ita nec dicere missam ante Matutinum.

Datio secundie partis est, quia rubrica et consuetudo important aliquam obligationem, estque aliqua indecentia, quodeum Matutinum sit officium noctis et qudam præparatio ad missam, missa vero et olli-

enim diei, proponatur missa Matutino.

Jlatio lerliæ partis est, quia ad tollendam levem obligationem sufficit causa levis: unde nulla est culpa celebrare non promis* so Matutino, si prolatus pracipial, si quis petat missam celebrandam statim, si multi vel tina ,persona gravis exspectat, etc.

Ilæc vero intelligenda sunt dc missis privatis : celebrare enim missam conventnalem solemnem ante. .Matutinum ct Laudes in choro persoluta, in iis ecclesiis ubi Hora in choro publice cantantur aut leguntur, mortale peccatum plerumque censent theologi, tum ob scandalum, tum quia hoc e-t contra generalem omnium ecclesiarum consuetudinem in re gravi, spectante publicum Dei cukuin ct bonum Ecclesiæ regimen.

ARTICULUS IX.

De loco celebrandi.

Nascente Ecclesia primos Christianos habuisse ecclesias, seu loca specialia a privatis æilibus distincta, tum ad orandum ct virbuin Dei prædicandum , tum ad sacrificandum, constat ex Apostolo 1 Cor. **Ii** : *Convenientibus vobis in ecclesiam..... miMquid domos non habetis ad manducandum, aut ecclesiam Dei contemnitis ?* 1l cap. 14 : *Mulieres in ecclesiis taceant;* 5» *quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent.* Unde Philo apud Euselium I. 2 Hist. Eccl. c. 16, vel 17, secundum diverses editiones, loquens dc primi* lidelibus, dicit : *Est in singulis locis consecrata orationi domus.... in qua honestæ et castæ vit® mysteria celebrant.*

At sæviente persecutione, sacrificium offerebatur in quocumque loco, *in agris, in solitudine, in navibus, in carceribus,* in *diversoriis,* ut scribit S. Dionysius Aleland. apud Euseb. lib. 7 Hist. Eccl. cap. 22; frequentius tamen in privatis fidelium domibus, in locis domorum superioribus vel subterraneis, in carceribus et in cœmeteriis, seu catacumbis : ubi vero ; deferbuit persecutio, erecta· sunt sacr' ædesad divina mysteria peragenda , quos inajores nostri vocaverunt *templa, ecclesias, dominica, oratoria, martyria,* et insigniores, *basilicas-*

Ex constanti Ecclesiæ consuetudine laudabiliter ecclesiæ dedicantur et consecrantur, seu benedicuntur, non solum ob rei e- i renliam mysteriorum, sed etiam propter nostram utilitatem. — 2- 83. a. 3. ad — Nam, ut ait Auctor, *Eirtufem quamdam spiritualem adipiscuntur per consecrationem,* quod non est ita accipiendum quasi sint susceptivæ gratia· aut qualitatis spiritualis, sed quia Deus in eis es' prasens speciali modo ad arcendos dxmones , ad excitandam fidelium devotionem, eorum preces exaudienda- ct dimittenda peccata. Sic in antiqua lege Salomon solemniler dedicavit Templum, 5 lieg. 8 ; sic po>t contaminationem gemium legimus iteratam dedicationem sub Juda .Maehabxo 1 Machab. 4; neque enim i-ta c o ii-‹ ‹ ratio perlinebat ad cærcmonialia quæ per novam legem erant abroganda , sed ad moralia quibus proscribuntur divini cultus et religionis officia.

Dico 1°. Extra ecclesiam ab episcopo consecratam, aut ab eodem vel allero de hujus licentia benedictam, aut extra oratorium ab cpi-copo deputatum celebrare sine necessitate, dispensatione aut privilegio, est peccatum mortale.

*. Constat ex variis textibus juri- de Conscc. d. 1, cap. *Sicut,* cap. *Missarum,* cap. *Dic ergo,cap. Nullus,* cx Sylvestro papa : « Nullus presbyter missa* celebrare præ- » sumat nisi in sacratis ab episcopo locis, » qui sui particeps de cælero voluerit esse » sacerdotii ; » id est, sub pœna suspensionis. Et concil. Trid. ses-. 22, decreto *de Observandis*, etc. « Non patiantur (epi- » scopi) in privatis domibus atque omnino » extra ecclesiam et ad divinum tantum ‖ cultum dedicata oratoria , ab eisdem or- » dinariisdesignandaetvi*itanda, sanctum · hoc sacrificium a sæcularibns vel regula- › ribus quibuscumque peragi.... non ob- ›stantibus privilegiis vel exemptionibus » ipiibusciimquc. · Cuin ergo hæ prohibitione-sim dc re gravi et -ub gravi pu na , nempe suspensionis, obligant sub mortali.

Dixi 1°, *sine necessitate.* Equidem jus cap. *Sicut* citato, exigit summam necessitatem; sed ex usu et concil TribuneiiM cap. *Concedimus* 50, ibid, minor necessitas sufficit. Itaque licet extra ecclesiam aul oratorium deputatum celebrare t iam suo dio aut tentorio, 1° si ecclesia sit diruta aul combusta,cap. cit. *Concedimus;* ·>ıı longa peregrinatione, in qua non repciiuii-

tur ecclesiæ, ibid. 5· m castris; 4° in mari si absit periculum effusionis sanguinis, ut dum est tranquillum mare, aut aller sacerdos vel diaconus tenet calicem ; 5° si parva ecclesia vel oratorium in solemni festo omne* advenientes capere non possit : in hoc tamen uiiimo casu videtur consulendus episcopus. Concilium autem Tridentinum nihil his contrarium statuit, quia non agit de casibus necessitatis.

IXxi 2°, *sine dispensatione aut dispositione episcopi,* ut palet ex cap. dt. *Missarum.* Equidem Tridentinum videtur refringere hanc episcoporum potestatem si, nt possint tantum designare oratoria ad sacrificium quæ non deserviant amplius ad usus profanos, non vero quæcumque loca etiam profana; sed observat Sylvius, concilium restringere potestatem episcoporum sic, ut non possint amplius ut oliin ad libitum et per modum privilegii designare loca usibus profanis deservientia, non vero sic quod non id possint ex justa et rationabili causa pro una vel altera vice; et ita docent Navarros, Vasques, Tannerus, Barbosa, Layman et alii apud Sporcr.

Dixi 3", *vel sine privilegio* quo gaudent episcopi cap. ultimo de Reliquiis in 6, ut possint in loco decenti celebrare vel facere coram se celebrari ; neque istud privilegium revocavit Tridentinum, nt communiter docent auctores.

Item regulares Mendicantes vi suorum privilegiorum possunt celebrare non solum in oratoriis privatis et in omnibus locis decentibus suorum conventuum , sed etiam extra in quocumque loco congruo et honesto. Ila cap. /n *his* 50, Extra, de Privilegiis lib. 5, tit. 5, ex Honorio 111, sic: ⟨ Fratribus Praedicatoribus et Minoribus *n* duximus indulgcnduin ut, ubicumque If fuerit, sine parochialis juris præjudicio, » cum altari valeant viatico celebrare. » Sixtus IV, bulla 55 : «Ut in q locumque «loco congruo et honesto, super altare « portable, celebrare libere et licite pos- » sunt. › Innocent. IV, bulla 24 ; Aicxander VI, bulla 14.

Sed difficultas est utrum hæc privilegia non sint revocata per Tridentinum cita tum in probatione conclusionis?

]{. Non esse revocata quoad facultatem celebrandi in loci' privati' iionim monasteriorum : qma Trtd. unium loquitur de *domibus privatis et omnino e.rtra eeek siam :* monasteria autem noti sunt 4·»ıtı·ı, privatae, ut constat; neque omnino <\:u ecclesiam, quia nomine ecclesiæ v· niuiit etiam religiosorum claie ‹i a, nt colligiturej *CAp./ibbali, $ Hacautcm,* d. oi.clcxcip. *dhna Mater,* de sentent. Exeom. inG; atque ita docent Rodrigues, Pen inis, Lezana, de Ia Cruz et alii, intelligentes decretum concilii de dominus privatis sæcularium tantum. Id etiam constat ex usu ; notum est enim in omnibus monasteriis esse oratoria privata sive pro infirmis, sive pro aliis, non deputata neque visitata ab episcopis, in quibus regulares quotidie celebrant nemine contradicente.

Quibusdam idem dicendum videtur de *grangiis* seu prædiis regularium quæ frequentant recreationis causa , aut in quibus quidam religiosi habitant ; quia non sunt domus privatæ nec omnino extra ecclesiam, atque ita fert praxis.

Ihid. a. 2—— *Dico* 2". Illicitum est celebrare sine necessitate in ecclesia polluta vel exsecrata. *Patet* ex terminis; quia pollutio aut exsecratio est prohibitio vel irregularitas, seu quasi censura jure ecclesiastico introducta, ne divina officia in eo loco propter indecentiam celebrentur ı unde rubricæ missalis praecipiunt ut, si tempore sacrificii ecclesia polluatur, sacerdos fatim desistat si nondum canonem inceperit, secus si inceperit. Quapropter, cum hæc prohibitio -it stricta et in re gravi, obligat sub mortali, ut communiter sentiunt theologi, nulla tamen est censura annexa.

Dixi, *sine necessitate.* Si enim populus deberet diu manere sine missa, aut etiam secundum aliquos die dominico vel festo, si infirmus *ine viatico esset moriturus, liceret ce'ebrarc in ecclesia polluta ; dr constU'ii tamen epi'copi, si commo le adiri posft, secus sine ejus consensu : ita com-'-.iimitrr. Notandum tamen quod pei Iin-‚‹- modi edi hi ationem probabilius mm esset reconciliata ecclesia, ut quidam volunt : quia ad reconciliationem sicut ad consecrationem. Eccle-ia aliud requirit quam celebrationem, ul iterum dicam infra.

Petes 1» quot modis polluatur et exsecratur ecclesia?

P- Polluitur eccle-ia, 1° homicidio voluntario et injurio-o , si noti ipsi occieo, ul si per judicem occidatur, saltem sancit-

ttli ct immunitati locirive effundatur -an gins sive non lll 'i stranguletur ; cap. ProposuMi,Extra.deCon-ecral. i cclesiæ, '.ib, 5. tii. 40. i nde homicidium casuale , aut in amenti.! , vel in -m defensionem perpe raiiim. non polluit ecclesiam.

2° Polluitur ex copiosa et mortaliter in juriosa sanguinis effusione, cap. *Ecclesiis,* ile Consecr. d. 1. et cap. Si *Ecclesia,* Extra. 1.5. tu. 40. Non ergo polluitur ecclesia si effluant lautum qiiædam gutta· sanguinis, quia effusio dicit notabilem quantitatem , neque si p. rcussio non sit mortalis, ul plerumque accidit in pueris rixantibus.

Pro hoc utroque casu notandum est, sufficere si vulnus fuerit inflictum in ecclesia, quamvis extra ecclesiam vulneratus ex eo moriatur aut sanguinem fundat. Similiter sufficit si foris exi'tens emisso telo, lapide vel glande occidat aut vulneret cum sanguinis effusione existentem in (cclesia: non tamen si exi-tens in ecclesia occidat aut vulneret foris existentem, etiamsi vulneratus ingressus in ecclesiam ibi moriatur aut sanguinem effundat.

5° Polluitur ecclesia humani seminis effusion voluntaria et mortaliter culpabili, sive coiiu, sive aliter; non sufficit tamen una vel'allera gutta , neque si accidat in somno , quamvis forte fuerit culpabilis in causa. Utrum per actum conjugalem alias licitum polluatur? Juxta sententiam probabiliorem quam elegimus disseri. 6 de Temperenlia a. 8, petitione 5, scilicet hunc actum esse absolute illicitum in ecclesia , *respondendum est affirmative.*

4° Polluitur ecclesia seu coemeterium se poliendo in ea excommunication nomina tim denuntiatum, aut notorium percussorem clerici, cap. *Consuluisti,* Extra, de Consec. ecclesiæ 1. 5, tit. 4, cujus corpus si possit discerni, debet foras projici, cap. *Sacris,* de Sepult. Item sepeliendo paganum, seu infidelem, cap. *Ecclesiam ,* de Consec. d. 1, consequently infantem non baptizatuni, est cniin infidelis saltem ne fialivt Si tamen mortuus in utero matris cum ea sepeliatur, non polluitur ecclesia ; quia non sepelitur tanquam persona distincta, sed ul pars matris : secus existimat Sylvius,si fuisset extractus ex utero matris et rursum in eo repositus ; quia, inquit, perinde est ac si mater illum ex utero emisisset, sive vivum sive mortuum.

,»II I x-ccratiir eccle ia, id est, amittit suam <oii-vcraiiom m , quan 'o eju< parietes, sive omnes sive pro majori parte , simul di *trmiiitiir ; secus -i successive dc-'tiuanini et successive repa.enlur, modo pars reparata sit minor parte relicta, cap. *ÏAfjncis,* Extra, de Consec. ecclesiae; quia consecratio maxime fit et inhaeret parietibus : iirnle destructione tecti aut lignorum non exsecratur ecclesia. Neque præsens casus Io. um habet in ecclesiis benedictis tantum ; quia benedictio fit et inhaeret pavineiuo. Sic -altem communiter distinguunt theologi.

Est autem hoc discrimen inter ecclesiæ pollutionem et exsecrationem, quod polluta ecclesia polluantur etiam altaria , fixa scilicet, non portatilia, et polluto uno altari fixo polluatur ecclesia; at exsecrata e ciesia non exsecratur altare , nec e contra exsecrato altari exsecratur ecclesia. Ratio discriminis est, quia sicut consectatio respicit seorsim ecclesiam et altare, ita exsecratio. quæ est amissio consecrationis, et ideo afficit tantum subjectum destructum; sed pollutio respicit ecclesiam et altaria fixa per modum unius, non tamen altaria portatilia, quia non sunt annexa ecclesiæ.

Est item observandum quod, polluta ecclesia quatuor modis prodictis, polluatur etiam coemeterium ipsi conjunctum ; non e contra polluto coemeterio polluitur ecclesia. Ita expresse cap. *Si Ecclesiam,dv* Consi c. ecclesiæ in 6, pro duobus primus modis; est autem eadem ratio pro duobus sequen tibus, quia principale trahit ad se accessorium , non e contra. Additur cap. citato, quod si sint plura cœmeteria pariete separata, uno polluto non polluitur aliud ; cœmeterium autem pollutum ex pollutione ecclesiæ, etiam ex sola reconciliatione ecclesiæ censetur reconciliatum.

Petes 2" utrum hæ omnes causæ pollutionis ecclesiæ debeant esse publica.·, ut censeatur ecclesia polluta?

/i. Ut ecclesia censeatur polluta in ordine ad crimen sacrilegii contrahendum, i-tæ eausæ non debent esse publicæ, ut probavimus disseri. 6 de Temperantia, art. S, petit. 1. Ut autem ecclesia c n-catur poliuta sic, ul indigeat reconciliatione, ei sil prohibitum in ea celebrare, debent esse punlicæ vel evidentia facti, vel per juridicam nr·?-

hafionem, vel per confessionem auctoris, quam non tenetur facere extra judicium. Vide loco citato.

Petes 5° «i quo et quomodo ccclcsia polmta debeat reconciliari?

U. Si ecclesia sit tantum benedicta, reconciliari potest persimplicem presbyterum aqua a se benedicta , adhibitis iis quæ præscribuntur in rituali. Aperte colligitur ex cap. ultimo de Consec, ecclesiæ, lib. 5, tit. 40 ; et ita censet Abbas, Armilla, Henriques, Navarrus, Avila , quos citat et sequitur Layman.

Si vero ecclesia fuerit consecrata, solus episcopus, non simplex sacerdos, nisi ex Mimmi pontificis commissione aut privilegio, potest illam reconciliare aqua a se vel ab alio episcopo benedicta cum vino et cinere mixta. Ita expresse cap. *Λαιια,* loco proxime citato.

Postea tamen Leo X concessit Fratribus Minoribus,consequenter aliiscommunicantibus, privilegium bullatum reconciliandi ecclesias consecratas aqua ab episcopo benedictaqu.T dicitur *Gregoriana,* vel ab ipsis regularium prælalis benedicta, si episcopus distet duabus dictis, id est, quatuorderim leucis. In eodem privilegio conceditur iisdem facultas benedicendi suas ecclesias ‹•l coemeteria, si episcopi nolint aut negligent. Ita laudatu·; Layman post pluresalios. Addit ibid, omnia quæ dicta sunt de ecclesia, dicenda esse de coemeterio, quippe quod iisdem modis polluitur ct reconciliatur quibus ecclesia,

ARTICULUS X.

De altari, ejus ornatu, necnon dc Vdsis el vestibus sacris.

PE ALTARI,

Ad celebrandam missam necessario requiritur altare lapideum ab episcopo consecratum. lia cap. *Jltaria* SI et 52 dc Conbcc. d. 1, cap. *Missarum, c. Placuit,* c. *Nullus* ibid, el alii Exira, de Consec, ecclesiæ: estque unanimis omnium theologorum sententia, atque communis praxis ct sensus Ecclc-iæ; ita ut juxta omnes sit peccatum mortale sine -itari consecrato celebrare, neque id liceat ullo casu, nisi forte mortis, non tamen in contemptum religionis intentatae.

Duplex e-t altare, union fixum, aliud mobiie, quod etiam purlalile et viaticum appellatur. Fixum exsecratur seu violatur »! mensa separetur a reliqua structura operis cemento conjuncti, non vero si lota structura cum mensa in alium ecclesiæ locum transferatur. Utrumque^violatur si tnen-a ita frangatur, ut non possit recipere hostiam et calicem pro majori parte ; plures addunt, si frangatur sigillum sepulcri seu reliquiarum s de quo vide Sylvium hic quaestiuncula 5 et 6.

DE ORNATU ALTARIS.

1° Altare debet cooperiri tribus tobaled seu mappis mundis, quarum superior sil oblonga , ct ad terram pertingens. Ita rubric® missalis tit. 20. Multi tamen ex usu hodierno putant sufficere duas aut unam replicatam cum corporali, imo in necessitate sufficere unam simplicem, quia non videtur hoc præceptum tam rigorosum.

2° Debet altare ornari pa-llio, quod vocamus antipendium; rubrics ibid, ex usu vero toleratur antipendium ex asseribus, aut alia materia saltem picta.

5° Requiritur sub mortali lumen : secundum rubricas requiritur duplex candela ex cera. In necessitate tamen sufficere unam, etiam ex sebo, aut lampadem ex oleo, tradunt plurimi.

4° Crux collocanda est super altare; ex rubricis ibid. Utrum debeat esse crucifixus, rubric® non exprimunt; sed affirmant mulli, et ita fert usus. Est etiam plnriiim sententia non esse mortale célébrai e sine cruce aut crucifixo, secluso contemptu vel scandalo. Utrum sil necessarius quando prostat venerabile Sacramentum ? Quidam negant, quidam affirmant : in hoc quis pis sequatur ritum suæ ecclesiæ vel religionis : in nostra requiritur,

3° Missale quod saltem canonem conducat requiritur per se loquendo sub moit.di ex comimini doctorum senso ;quin alioquin sacerdos quantumvis felicis memori e exponitur perutilo graviter errandi. Dixi, per *sc loquendo;* quia si sacerdos esset moraliter certus se non erraturum, el urgeret gravis necessitas, posset secundum j hirimn sententiam celebrare sim: mis-ali.

C° Ad altare el missale revocari notesl mit,', er sine qnocst grave precatum celebrare extra casum gravis nécessitai is; ut si celebrandum esset pro communicando it;· firmo ad mortem, et non posset reperin

minister ππï respondeat. Sic jura et Ecclesia» consuetudinem cum isto rigore communiter interpretantur theologi. Iste autem minister debet e.-.<e masculus et non fflemina, cap. *Inhibendum,* de Cohabitations clericorum et mulierum ; adeo ut satius esset in casu necessitatis celebrare sine ministro quam cum femina. Toleratur tamen ut fœmina a longe stans respondeat simpliciter, sicut in Belgio faciunt quædam moniales e suo choro respondentes, sacerdote sibi ipsi vinum ct aquam ministrante.

DE VASIS SACRIS.

1° Requiritur sub mortali ad sacrificium calix cum patena: ex rubricis citatis, lit. <!e Ritu celebrandi, et jure, cap. unico Exta. deSacra inunctione $ ultimo et aliis de Consec. d. 1, debent esse ex auro vel ar-l gento, vel stanno, saltem quoad cupam. A. quamvis rubric® requirant quod cupa et superior pars palen® sint deaurat®, id tamen non requiri sub peccato probat usus contrarius, saltem quando calix et patena sunt argentei.

Calix cum patena debet esse inunctus chrismate et consecratus ab episcopo vel habente privilegium, ut sunt plures abbates, imo, secundum aliquos , omnes abbaip>infulati, aliis tamen negantibus.

Exsecratur seu violatur calix quando ita agitur ut non sil amplius aptus usui sani, ut si pes avellatur a cupa, nisi sit tornatilis : non violatur autem (idem dic de aliis vasis el vestibus sacris) si hæretici vel alii illum ad usus profanos impie adhiberent; deceret tamen juxta quosdam ut de novo ab episcopo vel simplici sacerdote benediceretur. Neque etiam violatur amissa deauratione, quia non solum illa minutissima auri materia fuit consecrata, sed tota calicis materia ; neque saltem probabiliter ex nova deauratione aut parva refectione per opificem laicum : sicut non exsecratur ecclesia per novam dealbationem aut modicam reparationem, quia scilicet adhuc «dem moraliter manent.

2» Requiritur corporale lineum benedictuin,cap. *Consulto,* de Conseq. d. *i.* Hem palla liuca ex parte qua tangit calicem, similiter benedicta. Peccat graviter qui celll brat sine ‹ mporali ; non ita qui sine pallia, quia non videtur res tam gravis et loco palla· nolest tegere calicem corporali amplo, ut factum est olim et adhuc far :nt Carihusiani, vel purificaloriq aut bursa.

3° Requiritur purificatorium , cujus benedictio nullo jure statuitur, nec in ritualibus invenitur, adeo ut loco ip^iu·, possit adhiberi strophiolum mundum, hem ad decentiam requiritur velum, bursa, manutergium et pulvinar, non nece.-sario benedicta.

4° Ciborium seu pixis in quo asservantur hosti®, similiter lunula monstranti®, debent saltem benedici : ita expresse proscribitur in missali reformato, rubrica secunda de ritu servando in celebratione mi--s®, suadetque ratio; si enim corporale, palla et vestes sacerdotales debeant benedici, quidni ciborium et lunula qu® tangunt immediate corpus Christi ? possuti» autem benedici ab iis a quibus benedii i possunt vestes sacerdotales.

DE VESTIBUS SACRIS.

Vestes sacr® requisit® ad sacrificium sunt sex : humerale seu amicius, alba sri; tunica, cingulum , manipulus, stola et casula seu pianeta, omnes benedict®: Hr rubric® mtssalis, de ritu celebrandi n. i.

Sine omnibus vestibus sacris celebraro, secundum omnes , est peccatum mortale nisi forte, ut jam dixi, in casu mortis non intentat® in contemptum religionis, qui casus videtur quasi metaphysicus. Sine cingulo celebrare, secundum plures, c-l lanium peccatum veniale, quia videtur res levis. In aliqua gravi necessitate >ine ali pia ex minoribus vestibus, puta, vel cingulo , vel amictu, vel stola, vel manipulo, videtur pluribus licitum.

Vestes sacr® amittunt benedictionem, ut jam supra innui, si ita frangantur aut lacerentur ut non sint amplius apt® ad u>um propter quem fuerunt benedict® : sic si ex alba detrahatur manica, si cingulum sic frangatur ut neutra pars sufficiat cingendo sacerdoti, amittunt benedictionem; etsi reficiantur, indigent nova benedictione. Non amittunt autem per lotionem, neque, ut jam dixi, si adhibeantur ad usus profanos; graviter tamen peccat qui adhibet.

Vestes sacr® ita delril® ut suo usui non possint amplius deservire, secnm Ium canones non sunt usibus profanis applûand®, sed comburend®, aut ex e.s alia: conficu··!· da» qu® usibus ecclesiæ deserviant. Ceu»

brare cum vestibus valde snrHdis est pec catum grave tam celebranti quam sacri-tæ.

Si petas utrum ex his quæ usibus profanis inservierunt, liceat conficere vestes ad usus sacros? *P. affirmative.* 1° Quia per benedictionem tollitur quidquid contaminationis per usus profanos contraxerunt. 2" Plura templa idolorum olim conversa sunt in ecclesias, et in antiqua lege Tabernaculum cum suis appendicibus constructum est ex armillis, inauribus, annulis, dcxtrariolis et aliis hujusmodi virorum ac mulierum. 5° Denique, quia sic fert consuetudo, quæ e-t optima legum interpres.

Color vestium sacrarum debet corn -pondere tempori seu festo, juxta præscripium rubricarum. Hanc tamen obligationi m um apprehendunt ut gravem theologi, -icqm· hanc rubricam non servare ex c.iu-a rado nabili nullum erit peccatum, ut in paupi nbus ecclesiis, in magne concursu celebrantium , etc.

Sacerdo- celebrare debet calceatus, ez rubricis; ct capite delecto, ex jure, cap. *Aullus,* de Con-ec. d. 1 : « Xuilus epi-co- » pus, presbyter aut diaconus adsolenmia » missarum celebranda præ-umal cum ba- » culo introire, aul velato capite altari Dei • assistere: » ita ut,secundum communem theologorum interpretationem , qui -me sumini pontificis dispensatione cum pileolo seu aliter teclo capite celebraret, peccaret mortaliter.

Petes 1° a quo corporalia, palla·, ciborium, lunula et vestes sacræ sint benedicendae?

Ii. Jure ordinario debent benedici ab episcopo, ex privilegio autem po--unt benedici ab abbalibu- infulatis el ‹·.!·› riori bus ordinum Mendicantium, ul -mu générales, provinciales, priores, guardiani, rectores, etc., cl in horum absentia conventuum præsidenle-, qui pleno jure hæc ofEcia obeunt, ut sunt apud nos superiore-, apu l Minoritas vicarii.

Opponit Lezaua quasdam declai.ii' aies congregationi- cardinalium, ipnbu- -latuitur id licere abbalibu- el superioribus ordinum Mendicantium, pio u-u -narum ecclesiarum dunlaxal, noi. pro alii- ei cle-iis. verum respondent alii de istis declarationibus nil.il certo constare. , el in-uper praximesse contrariam : « llac facultate, » inquit Sporer, nostri utuntur, saltem bo » na fide, passim perm linitibus et saqieau » nostros remittentibus episcopis. »

Petes 2° an hucu-que dicta, scilicetecdesite , altaria , calices, vestes sacr.c, per ipsum usum sacra fiant ; ita quod si sacerdos, maxime episcopus, celebret in cccle sia, vel altari, vel cum calice, vel cum vetibu- neu benedictis aut non Cimsecratis hoc ip-o usu benedicantur aut consccreu tur, sic, uta ia non indigeant benedictioui aut consecratione?

II. probabilius neyaiive. 4° Quia istarum rerum sacratio pendet a voluntate Ercle-iiC seu summi pontificis : atqui Eccle.-ia -eu ii muti- potjt fex nunquam declaravit hæc -arrari ex solo ii-ii -ine ritu et acremoinis præ cc ii- ergo. 2 · Si ex celebradone in eecle-ia non benedicta, vel non ron-ccrala, ipsa sacraretur; -i calix non con -vi r.du- ‹ x tactu -an. u ni- C'I. i-ticoti--cc ar· tor, etc., -cqm r‹ tu quo i cubiculum in quo sacerdotes l'i'ivii ioc'lebra‹-

•lolls, ant terra in qnin call dell uni san.ilis aul caderet rnrpu- Chti-li; ‹·· cul mi-> cratæ « hæc ‹U|l ni -u.it ab urila · . | L<>.

Petes 5° qnibu- lie»· t tangere va‹a ‹am?

It. 1°. Tangere va-a sacra, calicem, patenam, cibmimn,corporali·,dum ac neon· lim ut eoi'i us aut -angiiiiirm Christi nemini citra piceatum mort..le licet, quam sacerdoti, aut diacono. Ita communiter llieo'ogi.

Ii. 2". Va‹a sacra vacua tangere, secundum vario- textus juri- d. 25 , quandoque licuit acolytis, quan loque soli- subdiaconi-; cmi-uetudo autem videtur obfuui-se ut lici r. t >o i- sub liaronis ; laici- vero, -cenn liim communiorem sententiam, illicitum e-l -ub peccato veniali ; et ideo corpor.diaet purilicatoriasordida lavantur a diaconis vel subdiaconis priusquam tradantur laici-. Intellige sine ralionabilicau-a, qualis cs-et necessitas reparandi calicem aut ali qmd aliud Intellige etiam de ciboriis, Iu nuli-, corporalibus, purilicaiorii- postquam u-ui ruerint applicata, antea enim omnibus licitum est ea tangere, non tamen calices ct patenas propter eon-ecralionem.

*11.*5-Regulares Mendicantes ex suis privi· iegiis habent ut omnesexsuis etiam laici, qui ex superiorum deputatione sacristæ officiu

fungiintm in suis ecclesiis, omnia sacra vasa vacua licite tangere possint, et talis est praxis.

ARTICULUS XI.

Dt his quæ dicuntur et fiunt in celebratione missæ.

Dico. Quæ dicuntur et fiunt in celebratione missæ convenienter ordinata sunt.

Q 83. a. 4. et 5. o. et in >ol. arg — *Prob.* Exponendo præcipuas caeremonias missæ, in qua distinguuntur divers® partes, præparatio, instructio, oblatio, consecratio et sumptio.

Ibid a 4.o.Imprimissacerdosscpr®parat 1° per confectionem, juxta illud Proverb.18: *Justus prior est accusator sui.* 2° Per introitum qui est laus divina desumpta, ut plurimum , ex psalmis. 5° Commemorat præsentem miseriam, dum misericordia petitur dicendo, *Kyrie eleison,* ter pro persona Patris, ter pro persona Filii, ter pro persona Spiritus sancti, contra triplicem miseriam ignorantiæ , culpæ et pœnæ. 4°Commemorat coelestem gloriam ad quam tendimus post præsentem miseriam, dicendo *Gloria in excelsis Deo,* quod cantatur in festis in quibus hujus gloriæ fit mentio, intermittitur in officiis luctuosis quæ ad commemorationem miseriæ pertinent. 5°Sacerdos recitat orationes pro populo, ut dignus habeatur tantis mysteriis.

Post præparationem sequitur instructio populi ; quia hoc sacramentum est mysterium fidei : fit autem hæc instructio dispositive per doctrinam Prophetarum ct Apostolorum vulgo dictam Epistolam, perfecte per doctrinam Christi contentam in Evangelio. Et quia Christo credimus tanquam divin® veritati, cantatur Symbolum fidei, in quo populus ostendit se per fidem •loclriiiip Christi assentire. Hic olim finiebatur missa catechumenorum, quibus peractis dimittebantur.

ibid — Post præparationem et instructionem sequitur oblatio, circa quam duo aguntur : laus populi ir. cantu offertorii, per quod significatur lætilia offerentium, et oratio sacerdoti.·, qui petit ut oblatio populi Deo sil accepta ·. deinde sacerdos altare thurificat, quæ thuriiicatio secandum Auctorem ad duo pertinet, tum ad reverentiam hujus sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, si quid mali odoris in loco fuerit; turn ad repræsentandum effectum grati® , qua, sicut bono odore, Christus plenus fuit, et ab illo per sacerdotis ministerium ad fideles derivatur : secundum alios per hanc ceremoniam monentur fideles ad cœlestia ferventi desiderio ascendere, sicut fumus ex thure incenso ascendit.

Ibid —Deinde sacerdos accedit ad consecrationem, quæ, cum virtute supernatural! agatur, auxilium precum ad illam rite peragendam petit a fidelibus dicendo, *Orate fratres,* etc., postea in præfatione excitat devotionem populi, et ideo monetur *sursum corda* habere ad Deum. Finita præfatione , populus laudat divinitatem Christi cum angelis dicens, *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* et humanitatem cum pueris dicens, *Benedicius qui venit*, etc. Tunc sacerdos commemorat secreto illos pro quibus sacrificium offertur, deinde commemorat sanctos quorum patrocinia implorat, ac tandem petit consecrationis effectum cum dicit : *Quam oblationem tu Deus benedictam, adseriptam, ratam, rationabilem, acceplabilemque facere digneris ;*— Ib. **ad** 7. — Quorum verborum sensus est, Facere digneris hanc oblationem *benedictam ,* id est, per quam benedicamur; *adseriptam,* id est, per quam in cœloadscribainur; *ratam,* id est, per quam de visceribus Christi esse censeamur; *rationabilem* , id e*t, per quam a bestiali sensu exuamur; *acceptabilem,* ut qui nobis ipsis displicemus, per hanc acceptabiles ejus unico Filio simus. Alii paulo aliter hæc verba exponunt.

Ilis præmissis sacerdos consecrationem peragit verbis Salvatoris, cum dicit : *Qui pridie quam pateretur,* etc., deinde excusat prxsumptionem per obedientiam ad mandatum Christi eum dicit : *Unde el memores ;* postea petit ut hoc sacrificium sic peractum sil Deo acceptum dicendo, *Supra quæ propitio,* etc., et proficiat sumentibus, mortuis et ipsis sacerdotibus offerentibus.

Ibid. o. — Tandem agitur de j>erfectione sacramenti ad quam præparatur populus per orationem Dominicam et per pacem quæ datur dicendo, *Agn* ‹s *Dei;* est enim hoc sacramentum unitatis et pacis. In missis tamen defunctorum , in quibus sacrificium non tam offertur pro pace præseuii quam pro requie mortuorum, pax intermittitur. Sequitur perceptio sacramenti, primo

Percipiente sacerdote, et postmodum aliis dante. Ultimo autem tota missæ celebratio in gratiarum actione terminatur, populo exsultante pro sumptione mysterii, quod significat cantus post communionem, et sacerdote pet orationem gratias offerente : quibus peractis diaconus dimittit populum dicens, *Ite, missa est.*

Dices 1° Juxta Apostolum Hebr. 7, major non benedicetur a minore, sed minor a majore : ergo est inconveniens quod sacerdos post consecrationem benedicat hoc «aeramentum cruce signando. 2° Sicut corpus Christi non incipit esse in hoc sacramento per loci mutationem, ita etiam nec esse desinit: inconvenienter ergo sacerdos petit, *Jube hæc perferri per manus S. angeli tui in sublime altare tuum.* 5· Quando est tantum unus minister, inconvenienter dicit sacerdos in plurii numero, *Dominus vobiscum.*

Ibid, ad i ad 3. — *R. ad primum,* quod sacerdos post consecrationem non utatur cruccsignatione ad benedicendum eicut ante consecrationem, sed solum ad commemorandum virtutem crucis et modum passionis Christi. Fiunt autem signa crucis, vel semel, vel 1er, vel quinquies semel propter essenliæ unitatem ; ter propter trinitatem Personarum, quinquies propter vulnera Christi Domini et expressam repnseiitationem passionis ejus : alia circa crucesignalione* require in Auctore.

Ibid a. 4 od 9 — *Ad secundum.* Per luee verba sacerdos non petit neque quod species sacramentales deferantur in cœlum, neque corpus Christi, verum quod ibi esse non desinit ; sed petit hoc pro corpore mystico, quod in hoc sacramento significatur, ut scilicet orationes sacerdotis ct populi angelus assistens divinis officiis Deo repraesentet: sublime autem altare Dei dicitur, vel ipsa Ecclesia triumphans inquam transferri petimus, vel ipse Deus cujus participationem petimus; vel per angelum intelligitur ipse Christus, qui est *magni Consilii Angelus,* qui corpus suum mysticum Deo Patri conjungit et Ecclcsiæ triumphanti.

Ibid, e 5- ad 12. ⊢ *Ad tertium. Negatur ant.* Quia minister gerit personam totius populi catholici. Pro pluribus argumentis quæ opponunt hæretici contra ea que dicuntur et fiunt in missa, præsertim in canone, lege Auctorem hic a. 4 et■, et Bellarminum.

ARTICULUS XII.

Qu&dam quœstiunculœ quæ supersunt circa pratentem materiam breviter resolvuntur.

Petes 1° utrum canon missæ convenienter submissa voce recitetur?

Canon idem est ac regula seu ritus celebrandi missam ; incipit a *Te igitur,* et finitur ad communionem, seu, secundum alios, ad orationem Dominicam a qua incipit præparatio ad communionem. Canonis veritatem et antiquitatem a multis saeculis asserit concil. Trident, sess. 22, cap. 4.

Probabile est Apostolo statim ab initio sacrificasse adhibita sola oratione Dominica; post ascensionem vero Domini, aliquas alias preces adhibuisse, quibus addiderunt postea summi pontifices : canon qualem nunc habemus, legitur in ordine Romano, et exstitisse ante annum 800 inde evincitur, quod in illo solum recenseantur nomina martyrum, non confessorum, quia martyres coli coeperunt in Ecclesia ab initio, confessores autem tantum paulo ante annum 800, *ut patet* ex concilio Moguntino circa hoc tempus celebrato, a quo in catalogo festorum reponuntur festa SS. Martini et Remigii.

/?. ad quœstionem affirmative. 1° Ex Trid. sess. 22, can. 9, ubi sic definit : « Si » quis dixerit ecclesi.e Roman® ritum quo » submissa voce pars canonis et verba consecrationi* proferuntur, damnandum esse, aut lingua tantum vulgari missam celebrari debere... anathema sit. » 2U Quia ad reverentiam mysterii pertinet ut quaedam dicantur secreto. « Qui in primordiis Ecclesiae, inquitS. Rasilius I. de Spiritu sancto cap. 27, certos ritus præscripscrunt Apostoli et Patres, in occulto silentioque mysteriis suam servare dignitatem; neque enim omnino mysterium est » quod ad populares vidgaresque aures of- (rtur. » 5° Christus in cruce se offerens, quxdam in silentio oravit.

Petes 2- utrum missa sit celebranda in lingua vulgari?

B. Celebrare missam lingua vulgari non est |>er se malum ; quæ enim in ea continentur, quavis lingua recitentur, sunt bona et spirant sanctitatem, possetque certi*

de causu permitti ab Ecclesia sic celebrari, seul Æneas Sylvius de Orig. Boliem. c. 15 ipudSylvium, refert permissum fuisse Moravia ul divi.ia officia lingua Sclavonics peragerent ad tempus ; quia cum lotum regnum esset simul conversum ad fidem, non reperiebantur qui omnibus Latine célébraient.

Attamen pluribus et justis de causis Ecclesia prohibuit missam celebrari lingua vulgari : 1· quia ex diversitate linguarum tolleretur communicatio ecclesiarum, et qui unum lanium idioma callerent non possent in aliis ecclesiis celebrare. Hinc unitas Ecclesiæ solveretur, nascerentur dissensiones et schismata. 2° Ex mutatione idioinatis vulgaris forent saepe mutanda verba sacrificii, aut antiquata et ridicula, quae risum moverent, retinenda. 5° Quamvis omnes audientes intelligerent verba, non tamen omnes assequerentur sensum verborum ; mulla enim in missa leguntur ex Prophetis, Psalmis et Epistolis Apostolorum inter quæ plura sunt intellectu difficilia : unde contingeret quod plurcs audientes, sensus exoticos et falsos conciperent, sicut ex lectione S. Scripturarum, quæ ideo r,on omnibus promiscue permittuntur. Merito itaque Trideiitinum citatum anathemate ferit *qui dixerit missam lingua vulgari celebrari debere,* prudenlerque Ecclesia instituit ut. lingua permanente, seu, ut dicitur mortua, et a solis eruditis intellecta, Graea apud Græcos, Latina apud Latinos, missa celebraretur.

Opponunt hæretici illud 1 Cor. 14 : «SÏ *incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita et vos nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id quod dicitur?... Si benedixeris Spiritu, qui supplet locum idiotæ, quomodo dicit amen super tuam benedictionem? quoniam quid dicas nescit.* Ergo.

Π. Apostolum non agere ibi de divinis officiis, sed de cpiibusdam novis sive canticis, sive laudibus, sive instructionibus, quas primi christiani ex speciali tunc Spiritus sancti afflatu inspirati, in conventibus publicis proferebant lingua peregrina et ignota, ad qua» ideo, cum essent novæ et non inicllligcreutur, nemo poterat respondere *amen,* hoc est, eas approbare. Non lie tutem in missa, in qud qui respondent *men,* et si verba non intelligant, scum tamen ei* aliquid sanctura βi Ai utile significari.

Instant. Græci celebrant lingna vulgari. Ergo.

R. N. ant. Lingua enim Graca in »pi> celebrant Græci, non est magis apud ipsos vulgaris quam Latina apud Italos : lingua autem in qua celebrant Græci, est una ex tribus q'.æ sunt consecrat® divinis officiis, et in quibus titulus crucis fuit scriptus, Hebraice scilicet, Grace el Latine ; nec magis quam Latina varietati subjacet.

Petes 5° utrum sit licitum interrumpere missam, sive postea perficiendam,sive non?

R. 1·. Missam interrumpere, sive po-tea perficiendam, sive non, sive ante, sive post consecrationem, per se el sine gravi causa nen licet. Ita prohibitum est injure, cap. *Nullus episcopus,* de Consec. d. 1, et cap. *Nihil 7* , q. Ratio est, quia missa esi una actio totalis, quæ ideo debet successive et «me interpolatione perfici. Urg'-t autem magis haec prohibitio si interpolatio fiat post consecrationem, et adhuc magis si missa non sit postea perficienda. Si ergo sit Innga interruptio sine causa gravi, puta ad l<>ram, et forte ad semihoram , etiamsi ante consecrationem, el missa foret postea perficienda, videtur peccatum mortale, veniale autem si sil brevis interruptio.

R. 2°. Interrumpere missam postea perficiendam ante consecrationem licet, ob concionem, promulgationem edictorum, solemnitatem professionis religiosæ : ita praxis Ecclesiæ. Item post consecrationem licet propter baptizandum infantem periclitantem , aut absolvendum infirmum morti proximum; quia salus proximi esi majus bonum, et ideo praferendum continuationi sacrificii.

R. 3°.Interrumpere post consecrationem missam postea non perficiendam nunquam licet, nisi in casu impotentiae physicae, ut si celebrans subito infirmetur; el forte in periculo mortis imminentis, quod aliter quam deserendo sacrificium vitari non |k>-test, puta,ex incendio aut subitanea ruina ecclesiæ, cx incursu sicariorum, na ut si permaneat celebrans occidetur, et sacrificium pariter remanebit imperfectum : intellige tamen nisi mors intentetur in odium fidei.

Ante consecrationem vero interrumpere mlsaam non perficiendam licet, dum cele-

brans recordatur se esse in peccato mortali, non esse jejunum, e<5e aliqua censura innodatum : in his -Jrquam, casibus sacerdos non solum potent, sed etiam debet sacrificium deserere ante consecrationem, si fieri potest absque scandalo aut nota infamante ı si autem sit periculum scandali ant notæ infamantis, ut est ordinarie dum celebrat publice, peniteat et prosequatur, alibi dixi.

Petes 4' quid facere debet sacerdos celebrans si advertat se aliquid omisisse, aut unum pro alio legisse.

q . 83. a. 6. ad 5. — *R.* Si id certo sciat, debet repetere ea quæ sunt de necessitate aut integritate sacrificii ; ut si sit forma consecrationis, debef illam resumere et cætera per ordinem iterare ne mutetur ordo sacrificii. Alia autem quæ non sunt de necessitate aut integritate sacrificii, ut sunt laliecta, *Gloria in excelsis,* Epistola, Evangelium, *Credo,* etc., si jam aliquantulum sit progressus non debet repetere,sed prosequi. Si vero dubitet tantum se aliquid omisisse , ea quæ sunt de necessitate aut integritate sacramenti repetat sub conditione, non alia. Si tandem dubitet tantum negative, nimirum quia non recordatur se dixisse, nihil debet repetere, sed debet supponere se dixisse ; non enim qui multa dicit, recordatur omnium quæ dixit.

Petes ultimo utrum rubrics missalis de quibus toties diximus in procedentibus articulis, sint obligatoria·?

R. affirmative. i° Quia S. Pius V, in constitutione quæ legitur in capite missalis, stricte præcipit ut missam juxta ritum, modum ac nonnam quæ in eo traditur, decantent et legant. 2° Quia S. Rituum congregatio , in decreto quod pariter est missali Romano prolixum, sic statuit » Demum renovando decreta alias facta, mandat S. congregatio in omnibus et per omma servari rubricas missalis Romani, u non obstante quocumque protexlu et contraria consuetudine , quam abusum esse declarat. IA facta relatione horum » decretorum S. D. N. Urbano VIII, Sanc- ▪ litas sua aimuil, et ab omnibus ubique » servari, cl in mis*ali Romano noviter im- » priinendo apponi mandavit. S° Quia concil. Trid. sess. 22, decreto de *Observandis* , etc. vetat ne sacerdotes *ritus a^ios aut alias ceremonias et preces in missarum celebratione adhibeant.* Obii, gant autem graviter vel leviter prout materia exigit, præccptum sonat, et consuetudo intelligit ; 'ino ex consuetudine contraria possunt non obligare. Quod enim decretum congregationis dicit, *nor. obstanti contraria consuetudine,* spectat consuetudinem quæ tunc erat, non quæ posset esse postea ; est enim principium universaliter receptum, consuetudinem posse derogare legi.

Ad quorum itaque intelligentiam et distinctionem in praxi, observandum est, omnes partes missæ non esse ejusdem rationis: aliæ Mint essentiales, aliæ accidentales : inter accidentales qtixdam sunt gravioris, quxdam levioris momenti, attento fine ad quem ordinantur, et indecentia omissionis, quod non parum dependet a judicio doctorum et prudenlum. Gravitas igitur maierii in prosenti casu non tam aestimanda esta ejus quantitate quam ex ejus qualitate,attento, ut dixi, ejus line et judicio prudentum.

Ex his inferes 1u, esse peccatum mortale omittere confessionem ante gradus altaris, Epistolam, Evangelium, oblationem, notabilem partem canonis, puta aliquam ejus orationem, aut integram periodum, consecrationem unius speciei, elevationem specierum, fractionem hostite, mixtionem cum sanguine; quia hæ omnes partes communiter a theologis judicantur graves.

Inferes 2“, esse peccatum veniale tantum omittere quæ nonsemper leguntur in missa, ut *Gloria in excelsis* , *Credo,* specialem praefationem, et speciale *Communicantes,* item aliquas collectas, paucula verba canonis quæ non mutant notabiliter significationem, Evangelium S. Joannis, quasdam enices vel genuilexiones ; quia theologi communiter has partes, seorsim scilicet non simul sumptas, non apprehendunt ut graves. Idem dic de precibus proscriptis duro induitur sacerdos ; quantum amem adeas quæ post celebrationem sunt præscrip'æ, scilicet canticum trium Puerorum, paucos video qui ad illas sub obligatione alicujtu peccati adslringant, et revera apparet quod consuetudo non intclligat quoad illas pr»-ceptum rigoro-uin ; videmuse.iim pluresel pins sacerdotes qui has vel illas, quisque pro sua devotione, recitatu.

Zn/eres5',esse peccatum mortale aliquid etsi minimum audere, animo introducendi

ftOTUin ritum, tum quia id præcipue prohibent Pius V *t concilium Trid, turn quia d posset hodie absque peccato mortali addi eo animo aliquid leve, ita etiam posset sequentibus diebus , sicque absque peccato mortali introduceretur novus ritus in re gravi, et everteretur finis legis: non datur in lioc ergo levitas materiæ. Insuper qui eo animo agit, usurpat Ecclesiæ auctoritatem m re gravi. Addere autem aliquid leve ex indiscreta devotione est peccatum veniale ; intellige additionem eorum quæ non sunt in missali, usus enim piorum excusat additionem aliquarum collectarum ex missali, quamvis pro hac missa non praescribantur : intellige etiam de additione vocali seu exteriori; addere enim aliquid mentaliter, ut actum contritionis vel virtutum theologicarum, aut quid simile ante communionem vel alias, non cadit sub prohibitione.

Inferes 4°, celebrare aliam missam quam designatam, diebus prohibitis, ut missas votivas vel *de requiem* die dominica, in festo duplici, intra octavas solemuissimas,etc., secundum communem opinionem, esse regulariter tantum peccatum veniale, secluso contemptu et scandalo, quia lex non apprehenditur communiter strictius obligans , saltem regulariter. Puto tamen difficile posse vitari scandalum celebrando publice missam *de requiem* die dominico vel festo. Dixi etiam *regulariter;* celebrantem enim sine gravi causa missam votivam, aut *de requiem* in festo soleinnisiimo, puta Paschæ et similibus, a peccato morali non excusarem ; hæc enim inordinatio videtur gravis.

Concessit sacra Congregatio ut praesente corpore defuncti posset cantari missa *de requiem* diebus dominicis et festis, non tamen soleinnissimis, ut festo Paschæ et similibus; item quod misse *de requiem* ex fundatione possent celebrari in festo du plici quod non est de præcepto. Ita refert Sporcr ex Gavauto.

DIGRESSIO HISTORICA.

QUIS FUEK.T MELCHISEDECH?

Jl disteri. prtrced-

Cnm in dissertatione precedent! miiltoties de Melchisedecho, cujus sacrificium fuit figura sacrificii eucharistie·', mentionem fecerimus, non ægre feret curiosius lector ejus genus hic breviter scrutemur* de quo variæ fuerunt opiniones. Quidam hære(ici dicti Melchisedechiani arbitrati eunt Melchisedechum fuisse quamdam virtutem coelestem Christo superiorem alii dixerunt esse angelum; alii, Spiritum sanctum; alii tandem, ipsum Dei Filium in carne ad tempus assumpta Abraham apparentem : vera autem et communis infer orthodoxos sententia est, Melchisedech fuisse veium hominem : inter eos tamen controvertilur an fuerit Sem filius Xoe, an homo genere Chananæusex Chamo altero filio Noe oriundus?

Dico 1°. Melchisedech non fuit quaedam virtuscœlestis Christo major, non angelus, non Spiritus sanctus, non Filius Dei, sed verus homo.

Prob. 1° *quoad singulas partes. Prima :* 1" Christo Dei Filio et Deo nulla est vinus superior. 2e Melchisedech dicitur *assimilatus Dei Filio,* lleb. 7 ergo non illi squalis neca *fortiori* major. *Patebit* insuperex sequentibus.*Secunda pars:* Melchisedech erat rex Salem et sacerdos Dei altis·simi, Genes. 14. Hæc autem non conveniunt angelo , ut modo dicam. *Tertia pars:* 1u Spiritus nunquam legitur carnem induisse. 2° Melchisedech, ut molo dicebam, erat assimilalus Dei Filio , illius figura, sacerdos Dei, et his titulis Deo, consequenter Spiritui sancto, inferior. *Quarta pars eisdem momentis evincitur.*

Prob. 2° *conclusio quoad omnes partes simul.* Melchisedech erat rex urbi'Salem, sive sit Jerusalem, ut mulli volunt, sive probabilius secundum S. Ilicron. Epist. 126 ad Evangelum, urbs Sichimorum «licta So*lem* vel *Salim.* Item erat sacerdos Dei altis'imi qui occurrit Abrahamo revcr'eiiti e cæde quatuor regum , et pro cujus victoria obtulit Deo sacrificium, ab coque deamas accepit ; Genes. ‹ it. Atqui hæc non conveniunt nisi vero hom ni ; etenim principatus ac t egimen visibilis ac tcneiiæ civilads ad solos homines spectat : et juxta Apo'I. Ilib. 3, *Omnis* sacerdos seu *pontifex ex hominibus assumptus,* id o'I, prog* unus, *pro hominibus constituitur in iis qua sunt ad Deum . ut offerat dona et sacrificia pro peccatis, qui cuidolerc possit cis qui ignorant et errant,* etc. E· go.

Prob. 3° ex communi ὁ ιιιι Pairumapud S. Iheron. Epistola citata « hevolvi, inquit, » vetei um libros... veni me ad Ihppoly tum, » Irenxum, EuscbiumCæsarieusemei Euu»·

▮aenum, Apollinarium quoquo nostrum et • Eustathium... et deprehendi horum om- ▮nium opiniones diversis argumenlationi- • bus ac diverticulis ad unum compitum » pervenisse, ut dicerent Melchisedech ho- » minem fuisse Ch<>nanxum. »

Dico 2°. Probabilius eat Melchisedech non fuisse Sem filium Noe, sed hominem genere Chananæum.

Prob. 1· ex laudato testimonioS. Dieron. 2" Melchisedech nullam habet in S. Scriptura genealogiam, quo sensu dixit Apost. Heb. *7,* fuisse sine patre, sine matre, sine genealogia : atqui Sem habet in S. Scriptura genealogiam per omnes majores posterosque descriptam : ergo. *Neque dicas* non habere quidem genealogiam sub nomine Melchisedech, sed habere suo nomine Sem; non enim hic estquæstio de nomine, sed de homine ipso : hujus autem hominis, si fuerit Sem, et genus et genealogia in S. Scripturis traduntur : nemo sane dixerit gencalogiam Israelis non haberi in S. Scriptura, ex eo quod sub nomine Jacob tantum tradatur. Insuper Apostolus ibid., v. 6, dirit generationem Melchisedech non munerari inter Levitarum majores, et tamen certum est Levitas originem directe ducere a Semo per Jacob, Isaac, Abraham et Arphaxad. 3° Terra Chanaan obtigit liliis Chami: non est ergo probabile Sem in ea terra obtinuisse regnum. 4° Non est etiam verisimile Abrahamum in ea terra peregrinum juæsivisse ab extraneis præsidium vilæ, commorationis et sepulchræ, si in ea habuissct regem Salem suæ geniis auctorem.'

Obj. contra primam conclusionem, 1° Melchisedech Ileb. 7, dicitur sine patre, sinc matre, sine genealogia ; quod non convcnil homini, sed soli spiritui. 2· Tempore Abraham nullus erat in terra Chanaan fidelium cœtus, alioquin Abraham inter eos potius habitasset quam inter ethnicos : non est autem rex absque subditis , nec sacerdos absque populo fideli. 5° David Psal. 109, dicit de Christo : *Tu es Sacerdos in ceternum secundum ordinem Melchisedech ;* et Apost: Hebr. 7, de Melchisedech, quod maneat *sacerdos in ceternum :* sacerdotium autem æternum soli Christo competit. 4° Apostolus ibid, dicit Melchisede- "hum *neque initium neque finem vitee ha-* fcere» quod iterum *›oli Deo competit. 5° Apost. ibid, facit Meknisedechum præstantiorem Abrahamo : at tunc inter morula nullus erat Abrahamo præstantior. 6°Idem Apostolus ibid. c. S, loqu«ns de Melchikdedi, *Ve quo,* inquit, *nobis grandis strmo et ininterpretabilis ad dicendum,* quibus verbis ineffabilen· ejus jivinitalem indicat. Ergo.

Jl. ad primum. Jam dictum est Melchisedech asseri sine patre et matre, *non guod ambobus illis caruerit,* inquit S. Epiph, hæresi 53, *sed quod nulla sit illorum* in *divinis litteris expressa mentio.*

Ad secundum. Ex conjecturis nihil cvinci potest contra expressa S. Scriptura testimonia .-fuisse autem Melcbisedechum regem Salem ct sacerdotem Dei allissimi, expresse testantur Moyses et Paulus. An populus cu* imperabat Melchisedech fuerit fidelis, tacente Scriptura S. incertum est, sed nihil vetat Melchisedech cum familia sua verum Deum coluisse , et illi suo suorumque nomine obtulisse sacrificia, sicut obtulerunt Abel, Henoch, Job inter infideles. Etquamvis fuerit populus fidelis, id la'erc potuit Abrahamum in terra peregrina hospitem: adde ipiod tunc fœdus inierat cum habitaloribus Mambre, ideoque necesse non erat ut alio migraret.

Instant. Melchisedech non est nomen proprium, sed appellativum : ergo. *Prob. ant.* Apostolus illud interpretatur *regem justitix.* Ergo.

B. N. ant. Ad probat. N. conseq. Nihil enim prohibet quominus nomen proprium mystice exponatur : sic. Angelus Matlh. 1, v- 21, exponit nomen *Jesu* , quod est proprium, *quia salcutn faciet populum suum.*

Ad tertium. Melchisedech dicitur sacerdos in æternum , et ejus sacerdotium, æternum, non in se, sed in eo cujus erat figura, scilicet Christo et ejus sacerdotio.

Ad quartum. Melchisedech dicitur uon habuisse initium dierum, neque finem vit®, quia neque ejus nativitas neque mors memorantur a Moyse, ut Christi typum exliiberet, qui, qua Deus, nec initium dierum, nec finem vitæ habet.

Ad quintum. Melchisedech erat Abrahamo præstantior, non solum regia potestate, sed etiam sacerdotii dignitate el typo; Abraham enim erat homo privatus niChananau peregrinus , susque familiae tantum sacerdos. At Melchisedech regia potestate io suam geuœm dominabatur, eralque juxta

«itionem missæ et Auctorem, *summus saterdos,* munia sacerdotalia publice exercens, et, quod praecipuum est, gerens typum sacerdotii Christi et sacrificii nostri. — Hio q 3!· a 2.

Ad sextum. Hæc verba Apostoli, *ininterpretabilis sermo,* juxta aliquos referenda sunt ad Christum; aut si ad Melchisedech, non ad ipsum absolute, sed ut Christi sacerdotium et sacrificium præfigurabat. Juxta alios, dicit Apostolus *ininterpretabilem sermonem* de Melchisedech, non ob ineffabilem ejus majestatem, sed quia, ut dicit ibid. Apostoîns, Hebræi quos alloquebatur, erant *facti imbecilles ad audiendum.*

ET HÆC 15 LAUDEM VE5ERÀBIL1S SACRAMEHTL

TRACTATUS

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

D. Tb. a Q. 84 usque ad 25 supp.

SUMMA DOGTRINÆCATHOLICÆ DE POENITENTIA.

EX C05CIL1IS FL0RE5TI50 ET TH1DENT1N0.

*Dtcretum concilii Florentini pro instructione X-ricnorutn *.*

S. Thom Opusc. 5. — « Quartum sa- ·· cramentuin est poenitentia, cujus quasi • materia sunt actus pœnitenlis, qui in 1res • distinguuntur partes : quarum prima est ı coniis contritio, ad quam pertinet utdo- • Icat de peccato commisso, cum proposito » non peccandi de cætero ; secunda est oris » confessio, ad quam pertinet ut peccator « omnia peccata, quorum memoriam ha- » bet, suo sacerdoti confiteatur integra- » liter; tertia est satisfactio pro peccatis » secundum arbitrium sacerdotis, quæqui- • dem præcipue fit per orationem, jeju- • nium et eleemosynam. Forma hujus sa- » cramenti sunt verba absolutionis, quæ • sacerdos profert cum dicit : *Ego te ab- • solvo,* etc. Minister hujus sacramenti est • sacerdos habens auctoritatem absolvendi, » vel ordinariam , vel ex commissione su- » penoris. Effectus hujus sacramenti est » absolutio a peccatis. »

Canones concilii Tridentini de panitentia.

oe„. 14, 25 novembri· 1551 , sub Ju- li» III. — I. «Si quis dixerit, in catholica • Ecclesia poenitentiam non esse vere el pro- » prie sacramentum pro fidelibus quoties » post baptismum in peccata labuntur, ipsi • Deu reconciliandis, a Christo Domino in- • stitutuin : anathema sit.

' **Sub kujtuio IV, an. 1430.** -

II. » Si quis sacramenta confundens, ip- » sum baptismum, pœnitentiæ sacramen- » tum esse dixerit, quasi hæc duo sacra- » menta distincta non sint; atque ideo pœ- » nitentiam non recte secundam post nau- » fragium tabulam appellari : anathema sit.

III. » Si quis dixerit, verba illa Domini » Salvatoris : *Accipite Spiritum sanctum:* »» *quorum remiseritis peccata, remittun-* » *tur eis; et quorum retinueritis, retenta* » *sunt,* non esse inlclligenda de potestate » remittendi et relinendi peccata in sacra- » mento pœnitentiæ, sicut Ecclesia catho- » lica ab initio semper intellexit ; detorserit » autem, contra institutionem hujus sacra- » menti, ad auctoritatem prædicandi Evan- » gelium : anathema sit.

IV· » Si quis negaverit, ad integram et » perfectam peccatorum remissionem re- u quiri 1res actus in pernitente, quasi ma- » teriam sacramenti pœnitentiæ, videlicet, » contritionem, confessionem etsatisfaclio- » nem, quæ tres pœnitentiæ parles dicun- « tur ; aut dixerit, duas tantum esse poeni· » lentiæ partes, terrores scilicet incussa « conscienti® agnito peccato, et fidem con- » ceptam ex Evangelio vel absolutione, qui » credi tquis sibi per Christum remissa [>eo » cata : anathema sit.

V. « Si quis dixerit, eam contritione» » quæ paratur per discussionem, collec- » tionem et detestationem |»eccatorum , » qua quis recogitat annos suos in ama- M riludine animæ suæ, ponderando pec- » catorum suorum gravitatem, mulliludi * nem , fœditatem , amissionem æte: nx » beatiludinis, ei ælernæ damnationis iu

• cursum,cum *proposito melioris vilx, non* » esse verum el *utilem dolorem , nee* præ- » parare ad *graliam, sed* facere *hominem* ▮ *h}rpocritam et magispeccalorem; demum* • *;lltun* es>e *dolorem coactum et non libe-* • *rum* ac vo/un'arium : anathema sit.

VI. »*Si quis* negaverit, confessionem sa- • *tramentalem*, vel institutam, vel ad sa- ▮ *h tem* necessariam esse jure divino; aut • dixerit modum secrete confitendi *soli* sa- cerdoti, quem *Ecclesia* catholica ab *initio* ▮ *semper* observavit et observat, alienum ▮ esse ab institutione et mandato Christi, ▮ et inventum esse humanum *anathema sit.*

VII. ▮ Si quis dixerit, in sacramento pœ- ▮ nitentiæ, ad remissionem peccatorum, ▮ necessarium non esse jure divino *conTi-* ▮ *teri* omnia et singula peccata mortalia ▮ quorum memoria cum debita et diligenti »præmeditatione habeatur, etiam occulta ▮ et quæ sunt contra duo ultima Decalogi ▮ prxeepta , et circumstantias quæ peccati ▮ speciem mutant ; sed eam confessionem «tantum esse utilem ad erudiendum et • *consolandum pœnitentem, et* olim obser- ▮ vatam fuisse tantum ad satisfactionem ca- • nonicam imponendam ; aut dixerit, eos «qui omnia peccata confiteri student, nihil relinquere velle divinæ misericordis ig- ▮ noscendum ; aut demum non licere confi- ▮ teri peccata venialia : anathema sit.

VIII. » Si quis dixerit, confessionem om- » nium peccatorum, qualein Ecclesia servat, ▮ esse impossibilem, el traditionem huma- ▮ nam a piis abolendam; aut ad eam non ▮ teneri omnes ct singulos utriusque sexus ▮ Christi fideles, juxta concilii Lateranensis ▮ constitutionem, semel in anno, et ob id «suadendum esse Christi fidelibus, ut non » confiteantur temporequadragesimæ : ana- » thema sit.

IX. Si quis dixerit, absolutionem sacra- « mentalem sacerdotis non esse actum judi- ▮ cialem , sed nudum ministerium pronun- « liandi ct declarandi remissa esse peccata ▮ confitenti, modo tantum credat se esse ▮ absolutum; aut sacerdos non serio, sed ▮ joco absolvat; aut dixerit, non requiri ▮ confessionem pœnitentis, ut sacerdos eum » absolvere possit : anathema sit.

X. * Si quis4dixerit, sacerdotes qui in • jæccalo mortali sunt, potestatem ligandi » et solvendi non habere ; aut non solos sa- • ctrdoles esse ministros absolutionis, sed » *omnibus et singulis Christi fidelibus eue «dictum, Quæcumque ligaveritis super » lerram, erunt ligata el in caelo; el qua. » cihnque solveritis super terram, erunt » soluta el in caelo ; el quorum remiseri- • lis peccata, remittuntur eis,- et quorum » retinueritis, relenla sum : quorum* ver- «horum virtute quilibet *absolvere* posai» « *peccata, publica quidem* per correptione» « dunlaxat si correptus acquieverit, secreta » vero per spontaneam confessionem : ana- « thema 'b

XI. « S. quis dixerit, episcopos non ha- « here jus reservandi sibi casus, nisi quoad » externam politiam, atque ideo casuum re- «servationem non prohibere *quominus* sa- «cerdos a reservatis vere absolvat : ana- » thema sit.

XII. » Si quis dixerit, totam pœnamsimul » cum *culpa* remitti semper a Deo, salisfac- » tionern jue pœnilentium non esse aliam « quam fidem qua apprehendunt Christum » *pro* eis satisfecisse : anathema sit.

XIII. » Si quis dixerit, pro peccatis, quoad » pœnam temporalem , minime Deo per ▮ Christi merita satisfieri pomis ab eo in- » flictis et patienter toleratis, vel a sacer- « dole injunctis, sednequesponte susceptis, » ut jejuniis, orationibus, eleemosynis, vel « aliis etiam pietatis operibus , atque ideo « optimam poenitentiam esse tantum novam « vitam ; anathema sit.

XIV. « Si quis dixerit, satisfactiones qui- «bus pœmtentes per Christum Jesiiin pec- » cala redimunt, non esse cultus Dei, sed ▮ traditiones hominum doctrinam de gra- ▮ lia, et verum Dei cultum, atque ipsum ▮ beneficium mortis Christi obscurantes: » anathema sit.

XV. » Si quis dixerit, claves Ecclesiæ esse «datas tantum ad solvendum, non etiam «ad ligandum, et propterea sacerdotes. » dum imponuntpœnasconfitentibus, agere » contra finem clavium et contra institutio* » nem Christi ; el fictionem esse quod vir- » tute clavium; sublata pœna æterna, pœna «temporalis plerumque exsolvenda rema- ▮ neat : anathema sit. ▮

DISSERTATIO 1.

DE POENITENTIA SECUNDUM QUOD EST SACRAMENTUM-

> D. Th. Q. »4.

Poenitere, si nouunis etymologia spec-

tetur, est quasi pœnam tenere, seu teneri pœna **ejus** quod commissum **est** ; secundum vero nominii' impositionem, sumitur vel pro virtute inclinante hominem ad reparandam injuriam Deo factam per jieccatum, aut pro hujus virtutis actibus, vel pro sacramento novæ legis, quo remittuntur peccata post baptismum commissa. Et quamvis ordine generationis prior sit poenitentia ut virtus quam poenitentia ut sacramentum , cum actus interior exteriorem praecedat, et pœnitentia virtus esset necessaria etiamsi non esset sacramentum; quia tamen actus hujus virtutis sunt pars sacramenti, imo non sit virtus pro hoc statu novæ legis, nisi includat votum sacramenti, ideo cum Auctore hunc tractatum incipimus a poenitentia ut est sacramentum.

Variis nominibus insignitur : — Hic q. 84. a. 6. o. — Dicitur a S. Hieronymo in cap. 15 Isa. et a Trident, sess. 6, can. 29, et sess. 14, cap. 2, *Secunda post naufragium tabula,* respectu baptismi, qui habetur ut integra navis, quatenus per eum omnia peccata quoad culpam et pœnam simpliciter el integre remittuntur. Dicitur *Manuum impositio,* a quadam exteriori caeremonia quæ oliin observabatur, et quæ nunc etiam aliquatenus observatur, dum sacerdos proferens absolutionem, manum elevatam el extensam habet versus pœnitentem. Dicitur *Baptismus laboriosus* propter dolorem et rigorem satisfactionis ; *Mysterium reconciliationis* propter remissionem peccatorum quam confert. Apud Græcos dicitur *Bxomologesis,* id est latine *Confessio,* et *Metanoea,* id est latine *Besipiscenlia,* scilicet secundum etymologiam nominis; secundum enim nominis impositionem, as-'umuntur hæ voces a Græcis non ad significandum solam confessionem , aut solam resipiscentiam, ut volunt haeretici, sed ad significandum id totum quod importat sacramentum.

ARTICULUS I.

Utrum poenitentia sit sacramentum?

§ 1. — *Errent* circa exiitentiam sacramenti panitentier.*

Montanistas, seu Cataphryges dictos a Phrygia Montani patria, seu Pcpusianos a vico quem habitabat, circa annum 175, et Novatianos sic dictos a Novato presbytero Carthaginiensi et Novaliano antipapa circa annum 254, negasse sacramentum pœnLtentiæ, tradunt plerumque scholastici cun» Bellarmino. 1· Ex S. Hieronymo Epi-t. 27 ad Marcellam, ubi de .Montano et Novato scribit « ab iis errantibus manum non por-» rigi, præcipitari jacentes in barathrum ne » leventur, ad omne pœne delictum ob'e-» rari fores Ecclesiæ.» 2· Ex Philastrio hæres. 28 et ex S. Epiphan. hæresi 59, ubi scribit Novatum affirmasse eum qui *post baptismum delinqueret,* nullam pos^e consequi veniam. 5° Ex S. Ambrosio lib. 1 de Pœnit.c. 1, ubi ait Novatianos ' Stoicorum » quodam more omnia peccata paribus æsti-» masse mensuris, et æque eum qui gallum, » ut aiunt, gallinaceum, atque illum qui » patrem suffocaverit, in perpetuum cœles-* tibus abdicandum mysteriis. » 4° Ex concil.oTrid. sess. 14, c. 1, dicente, nulla fa< ta distinctione aut exceptione, « Novatianos re-» mittendi potestatem olim negantes magna » ratione Ecclesia catholica tanquam hære-» ticos explosit atque condemnavit. »

Gaspar Juenin , cum quibusdam rerentioribus, contendit econlra, ntque Montanistas, neque Novatianos unquam absolute negasse sacramentum pœnitentiæ, sed in hoc tantum errasse, quod dicerent peccata, non quidem omnia, sed quxdam graviora per Ecclesiæ potestatem non posse remitti. Id autem de Montanistis probat 1° cx Tertulliano qui, lib. de Pudicitia quem scripsit post suam ad Montanistas defectionem cap. 2, distinguens peccata contra proximum , et contra Deum, dicit : « Mundentur delicta » quæ quis in fratrem , non in Deum admi-« seni. » El ibid, iterum distinguens inter peccata contra Deum, « Hæc, inquit, divi-«dimus iu duos exitus: alia erunt remissi-» bilia, alia irremissibilia. « Et cap. 9, assignans peccata irremissibilia: «Sunt, in-» quit, graviora et exitiosa quæ veniam non » capiunt, homicidium, idolatriæ , fraus, » negatio, blasphemia, utique mœchia et » fornicatio, ct si qua alia violatio templi « Dei. » Peccata autem remissibilia vocat ibidem « quotidianae incursionis, ut irasci » inique, manum mittere , maledicere, te-» mere jurare, fidem pacti destruere, vere-» cundia aut necessitate mentiri ; » et addit : « Si nulla sil venia istorum , nemini salus » competit. « De Novaliatusprobal ex S. Ambrosio lib. 1 de Pœnitentia c. 2, dicente : . Sed aiunt, Novatiani, se , exceptis gra-

• **vioribuscriminibus, relaxare veniam le-**
• vioribus. » 2' Ex Socrate lib. 4, cap. 23.

Hæc secunda sententia quantum ad Montânisîas posset admitti propter expressa Tertulliani testimonia , neque contradicit Patribus laudatis pro prima sententia ; neque enim Philastrius, neque S.Epiphanius, neque concilium Tridentinum loquuntur de Kontanistis, sed de solis Novatianis: S. Hieronymus autem non dicit Montanistas *ad omne delictum,* sed *ad omne pene delictum obserare fores Ecclesiæ,* per quod innuit ipsos agnoscere aliqua per Ecclesiam remissibilia. Posset tamen etiam dici Tertullianum temperasse errorem Montani, ut jam dicam de Novatianis.

Quantum ad Novatianos,non putamus fas nobis dicere cum **Juenin**, laudatos Patres *Eovatianorum mentem et systema nequaquam esse assecutos:* sed ad conciliandumutramque sententiam, dicimus primos Novatianismi auctores denegasse Ecclesiæ potestatem remittendi ullum peccatum, eorum vero discipulos hoc durius dogma emollivisse, et agnovisse in Ecclesia potestatem remittendi leviora peccata, non tamen graviora. Ita in terminis docet S. Ambrosius lib. *i* citato de Pœnit. cap. 2, ubi d Novatianis dicit: «Sed aiunt se.)» exceptis gravioribus criminibus, relaxare M veniam levioribus : non lioc quidem auc-)) tor vestri erroris Novatianus ait, qui ne- » mini dandam pœnitenliam putavit... In M eo igitur patrem vestrum propria damna- v tis sententia, qui distinctionem peccato- v rum facitis quæ solvenda a vobis putatis, » et quæ sine remedio esse arbitremini. »

Observandum vero,tam Montanistas quam Novatianos, negantes Ecclesiam posse remittere sive omnia sive graviora peccata, admisisse omnia posse a Deo remitti pœni tentiain agentibus. CoUstat de Montanislis ex Tectuli. I. cit. de Pudic. c. 5 et 19; de Novatianis ex S. Ambrosio, lib. 1 cit. de Pœnit. c. 2, ct ex Socrate lib. 4 Hist. c. 18.

Valdenses, Wicleilistas eillussi.as pœni lonliam non expunxisse ex albo sacramentorum , sed tantum errasse in hoc quod improbis sacerdotibus potestatem absolvendi et alia sacramenta administrandi denegarent, conveniunt modo eruditi cum doctissimo Bossuelio, 1. 11 Variat, n. 104 et 165.

Calvinists omnes cum Calvino rejiciunt sacramentum panitentiæ , voluntque nullum aliud esse in Ecclesia remedium peccatorum post baptismum commissorum, quam ipsum baptismum m tr*mnnprn re vocatum cum certa fide seu fiducia remissionis peccatorum, lia elhm plures l.uthe· rani : qui vero profitentur Confessionem Augustanam, videntur admittere sacramentum pœnitentiœ distinctum a baptismo, legitur enim in ejus Apologia : *Fere igitur sunt sacramenta, baptismus, corna Domini, absolutio quæ est sacramentum panitentiæ.* at illud labefaciant dum dicunt art. 11 dictæ Confessionis, non c?-' necessariam peccatorum enumerationem. Idem dicendum de iis qui utuntur pane Catechismo Lutheri, in quo etiam videtur admitti sacramentum pœnitentiæ. Vide Bossuelium Hist. Variat. I. 3, n. 47 el48.

Quantum ad Lutherum ipsum, varius ct inconstans hac in re fuit : sed quidquid dixerit, aut dicant modo Lulherani, quam· diu haerebunt capitali suo dogmati de justificatione ex fide per justitiam Christi imputatam, non possunt agnoscere pœnitenliam pro vero sacramento collativo gratiæ, neque habere absolutionem pro actu judiciali remittente peccata, sed tantum pro aliqua declaratione extrinseca excitante ad fidem remissionis peccatorum, qua sola contendunt peccatorem justificari per imputationem justitiae Christi, ut diximus de justificatione.

Itaque contra hos omnes heterodoxo· tria sunt nobis praestanda : primum, esse in Ecclesia potestatem remittendi omui.i peccata post baptismum commissa ; secundum, pœnitenliam quæ in Ecclesia agitur esse verum et proprie dictum sacramentum; tertium, esse sacramentum distinctum a baptismo ejusve memoria. Unde sit.

J II. — *Dogmata catholica de erutentia jacramenti panitentiæ atscrunlur.*

Dico 1°. Est in Ecclesia potestas remittendi omnia peccata post baptismum commissa etiam graviora , ita ut nullum sit in hac vita irremissibile.

Prob. 1° disertissimis Christi verbis. Matth. 16, dicit Petro . *Tibi dabo claves regni calorum : ct quodeumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis : et quodeumque solveris super terram, erit solutum etin coriis.* Matth. 1a.

dicit omnibus Apostolis ı *Quacumque alligaveritis super terram erunt ligata et* in *calo : et quacumque solveritis super terram erunt soluta et in calo.* Et adhuc ı apertius .loan. 20 *Sicut,* inquit Apostolis, *missil me Paler, el ego mitto vos. Hac Cum dixisset, insufflavit ct dixit eis : Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt.* Ihc nulla di<tinciio inter peccata gravia ct levia, nulla exceptio apponitur : *Quacumque solveritis ; quorum remiseritis peccata.* ‘ Deus, inquit S. Ambrosius, lib. 1 » de Pœnit. cap. 2, distinctionem non farcit qui misericordiam suam promisit om» tribus, et relaxandi licentiam sacerdotibus ı suis sine ulla exceptione concessit. »

Neque dici potest Christum hanc potest.iletn dedisse Apostolis tantum ct non aliis : alioquin dicendum foret etiam potestatem baptizandi dedisse tantum Apostolis et non aliis. Ita arguebat S. Pacianus Epist. 1 contra Novatian. Quia ergo Christus Ecclesiam suam instituit, non ad solum tempus Apostolorum, sed ad finem usque ‘uulon.in duraturam, quæ concessit Apostolis pro :,liusregimine et administratione, ccibetur concessisse eorum successoribus.

Neque etiam dici potest hæc verba intclligenda esse de peccatis per baptismum remittendis. t° Quia jam diu antea Christus contulerat Apostolis potestatem baptizandi, et ipsi quoque jam pluries baptizaverant : aliud ergo promittitur ipsis Matth. 16 et 18 ; et confertur Joan. 20. 2° Si hæc verba restringantur ad baptismum, cum iterari non possit, sola peccata præcedentia baptismum erunt remissibilia; quæ autem sequuntur, nulla , sive graviora, sive iiiam leviora, erunt ;>er Ecclesiam remissibilia : quod plane evertit systema Montatiisiaruin ct Novatianorum. 5° l’t arguit S. Ambrosius lib. 1 de Pœnit. c. 7, Ecclesia relaxat per baptismum omnia peccata quæ przcesserunt : quidni relaxat omnia peccata <piæ secuta sunt? *Unum in utroque Ut ministerium, in utroque operatur mysteriorum gratia el Dei nomen.*

Merito itaque Tridentinum sess. 14, cap. i, de verbis Christi Joan. 20 dicit ; « Quo » insigni facto et verbis tam perspicuis po« testaient remittendi peccata ad reconci• Landos fideles post baptismum lapsos , I « Apostolis ct eorum legitimi-. -uco-sori» bus fuisse communicatam, universorum » Patrum consensus semper intellexit. »

Prob. £‘ traditione. 1° Apostolus nsus est polestate a Christo concessa, remittendi peccata etiam graviora in ince-tuoso Corinthio, dicens se illi post peractam pœnilentiam condonasse in nomine et persona Christi ; *Nam et ego.* inquit, *quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi;* 2 Cor. 2.

2° Statim ac Montanistæ errorem suum propalarunt, contra eo* insurrexerunt omnes per orbem ecclesiæ, ut refert Eusebius l. 5 Hist. c. 16 17, IS et 19. Similiter nascentes Novatianos statim proscripserunt Rotnæ sexaginta episcopi, quorum decreto acnuieverunt omnes per orbem episcopi; ex eodem Euseb. 1.6, e. 44, ex epistola synodica inter Cyprianicas 34, et ex aliis eos ex professo scriptis impugnarunt S. Ambrosius, S. Pacianus el alii.

5° Traditionem hancasserit unaniinisPatrum consensus, ut dicit Tridentinum citatum , (pios enumerare longum foret, sed quorum plures laudabuntur in sequentibus Unus nunc audiatur S. Augustinus lib. d? Agone Christiano cap. 51, dicens de Nova, tionis : · Nec eos audiamus qui negant Ec» clesiam Dei omnia peccata po»se diinit» tere. Itaque miseri, dum in Petro pe» tram non intelligunt et nolunt credere » datas Ecclesiæ claves regni cœlorum, ipsi » eas de manibus amiserunt. »

Hic q. 84a. 1. 0. — *Dico^.* Pernitentia quæ in Ecclesia agitur, est verum el proprie dictum sacramentum. Est de fide decisa m concil. Trid. sess. 14, canon. 1. Require in capite tractatus.

Prob. 1° *ratione theologica.* Sacramentum est signum sensibile a Christo permanentor institutum significativum et effectivum gratiæ : atqui talis est pœnitentia quæ in Ecclesia agitur : ergo. *Prob. min.* 1°Est signum sensibile, tam ex parte punitentis confessionem dolorosam exhibentis, quam ex parte sacerdotisexterius sententiam proferentis; sicut enim judex non pos.-et proferre sententiam, nisi pœmtcns recusaret »ua jieccata , sic pœnitens λ o ıı posset scire >e esse ligatum aut solutum- si -accnbs ni exterius non significaret. 2“ Est signum a Christo institutum, Matth. 16,18, et Joan, 20, *ut patet exprima conclusions.* 5' Per-

manenter institutum, *patet* iterum *cx prima conclusione*. 4° Significativum et collativum gratiæ. quia remissio peccatorum non fit siiie collatione gratiæ. Ergo.

Prob, traditione. Omnes ecclesiæ tam Orientales quam Occidentales^ semper agnoverunt et agnoscunt poenitentiam quæ in Ecclesia agitur, esse verum et proprie dictum sacramentum. *Palet cx* omnibus ritualibus novis et antiquis, et ex unanimi consensione utriusque Ecclesiæ Græca: et Latinæ; nec potest assignari primus qui hoc sacramentum in Ecclesiam invexerit : ergo certo tenendum est esse verum sacramentum a Christo per Apostolos ad nos derivatum.

Confirmatur. Lutherus ipse 1. de Civit. Babylonica, et in Parvo Catechismo, recensetpœnitentiam inter sacrarnenta ; et in Confessione Augustana a. 11, legitur quod *absolutio privata in Ecclesia retinenda sit.* Item in ejusdem Confessionis Apologia.

Dico 5°. Poenitentia est sacramentum distinctum a baptismo éjtïsve memoria. Ita definit Trldentiiium sess. 14, can. 2. Require in capite tractatus.

Prob. 1° ex Patribus qui poenitentiam et baptismum ut duo sacramenta omnino distincta agnoscunt. S. Chrysost. lib. 5 de Saeerdotio : « Non solum, inquit, sacerdotes » regenerant, sed etiam condonandorum » peccatorum obtinent potestatem. »5. Ambrosius. lib. 1 de Pœnit. cap. 7 : « Quid η interest utrum per poenitentiam, an per » lavacrum, hoc jus (remittendi peccata) » sibi datum vindicent sccerdotes? Unum » in utroque ministerium est, in utroque » operatur mysteriorum virtus et Dei no- υ men. » S. Cyrillus Alexandr. lib. 12 in Joan. cap. 5t> : « Duobus modis Dei spiri- » tu pleni vel afflati homines peccata remit- » tunt ac retinent, vel cum dignos admit- > tunt ad baptismum ac indignos exclu- ∎ dunt, vel cum filios Ecclesiæ peccantes » corripiunt ac pœnitentibus ignoscunt. » S. Aug. Epist. 25 ad Bonif. docet parvulum regenerari per baptismum ∎ si vero adultus gratiam amittat. « Tunc, inquit, propria in- it cipiet habere peccata, quæ non regene- υ ratione auferantur, sed alia sanatione curentur. « Epist. lt)8 ad Selucianum : Agunt homines ante baptismum poenitentiam, ita tamen ut etiam baptizentur... agunt etiam poenitentiam, si post baptis- » mum ita peccaverunt, ut excommunicari * et postea reconciliari mereantur. · 'mu. per juxta S. Aug. I. 1 de Bapt. c. ifi. inimster baptismi omnis homo diam laicib ct paganus; et juxta eumdeiu 2 de Civit. c. 9, peccata solvunt ii *per quOii* Ecrit-ia gubernatur, et quibus*judicium datum eit,* de quo legitur, *Quæ ligneerilis in terra,* etc. Denique S. Augustinus passim contra Donatistas docet baptismum non e-se repetendum; poenitentiam vero baptizatis esse iterandam docet Epist. cil. ad Svlucianiiin, et Epist. 54 ad .Macedonium ex qua depromptum est caput *In tantum* de Pœnit. d. 5. Alios Patres lege apud Bellarm. 1. Ide Pœnit. c. 15.

Prob. 2° cum concilio Trid. sess. 14, cap 2. Subjectum, minister, materia, forma el effectus pœnitentiæ sunt distincta a subjecto, ministro, materia, forma et Offectus baptismi : ergo sunt distincta sacramenta. *Prob. ant.* Subjectum baptismi est quilibet homo, pœnitentiæ solus homo baptizatus ∎ minister baptismi, quilibet homo ; pœnitentiæ, solus sacerdos ut judex : materia baptismi est aqua, et forma, *Ego te baptizo;* materia pœnitentiæ sunt actus pœnitenlis; forma, verbaabsolutionis<]U e profert sacerdos : baptismus delet omnia peccata, tam originale quam actualia,tam quoad culpam quam quoad omnem pœnam ; poenitentia delet solum actualia post baptismum commissa quoad culpam, et non quoad totam po nam : baptismus confen gratiam regenerativam ; pœnilenlia resuscitatis am, seu rcconciliativam , sicque distinctam, si non materialiter, saltem formaliter. Ergo.

Q.84 in α ». o.—*Prob*. 5°. son debuit minus provideri dc remedio pr » peccatis baplizalorum, ne in desperationem inciderent , quam pro peccatis infidelium : unde Act. 8, Petrus dicit Simoni baptizato : *Poenitentiam age ab hac nequitia tua:* atqui pro peccatis infidelium institutum est in remedium sacramentum baptismi : ergo debuit etiam institui sacramentum pro pec<alis baplizalorum. *Subsumo*. Atqui istud sacramentum est necessario distinction a baptismo : ergo. *Prob. subsmnptum*. P ccata baplizalorum non possunt r< nulli per iterationem baptismi ; quia non esi ilei 'bile, ut fatentur ipsi hærelici; neque per memoriam baptismi, l°quia uiemoria baptismi non est quid externum el sensibile, nec

consequenter sacramentum; 2' quia nullibi in S. Scripturis assignatur memoria bapti.s.r.i pro remrt Jio peccatorum , aut dicant ubi hæ.retici. qu' tantopere in S. Scripturis glorianiuret m. iissolis fundantur? Ergo.

Prob. 4° *.0 inconvenientibus.* Si poenitentia non distingueretur a baptismo ejusve memoria, *sequeretur* 1° sacerdotes non habere potestatem retinendi peccata saltem post baptismum commissa, contra expressa Christi verba ; non est enim in potestate sacerdotis eilicerc quod baplizati non sint baptizali, aut baptismi suscepti non recor-.lcnr.tr. *Sequeretur* 2° lapsos post baptismum facilius obtinere veniam peccatorum quam lapsos ante baptismum, facilius est enim reminisci baptismi quam illum suscipere ; absurdum est autem Deum facilius condonare iis qui post agnitam veritatem ipsum offendunt, quam iis qui sæpe ex ignorantia peccaverunt.

§ II! — *Solvuntur otjeetionet Montnnistariim et Nc.-alianorum contra primam concluiionem.*

Ante solutionem objectionum, observan·dumest quod jam indicavi, Montanistas et Novatianos denegantes Ecclesiæ potestatem remittendi graviora peccata, non negasse ea esse a Dto remissibilia. Ex qua observatione patebit pleraque eorum argumenta nimium probare, et contra ipsos posse retorqueri. Desumunt autem sua argumenta exveteri ct novoTestamenfo.et ex Patribus.

Obj. i°ex veteri Testamento. 1° Ecclesiasticus cap 21, dicit: *Quasi romphaa bis acula omnis iniquitas, plaga illius* non *est sanitas.* 2° Amos cap. t, Deus dicit *Super Iribus sceleribus, et super quatuor non convertam eum.* 3° t Reg. 2, Ileli increpans filios suos ait: *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Dominus; si autem in Dominum peccaverit, quis orabit pro eo?* 4° 2 Machab. 9 de Antiocho l gitur: *Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non erat misericordiam consecuturus.* Et de Esau dicti Apostolus llrb. 2: *Aon enim invenit panitenticc locum, quamquam cum lacrymis inquisi'set eam.* Ergo.

/t. 1° in hi' omnibus textibus non agi de Ecclesia, sed dc Deo, sicque iis probari Deo deesse potestatem et voluntatem dimit-.di quxdain crimina , quod non admittunt objicientes.

/I. 2n ad singula. Ad primum, <en«u est peccatum mortale non posse sanari viribus humanis, bene tamen auxiliante Dei gratia · unde paulo superni- dixerat : *Di pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.*

Ad secundum. Quartum peccatum secundum S. Hieronymum est impoenitentia finalis : secundum alios, sensus est, quod multiplicata peccata compellam Deum ad vindictam.

Ad tertium. 1° Sensas litteralis est: Si vos sacerdotes qui pro aliis Deum per sacrificia placatis, ipsum Deum offenditis polluendo vestra rapacitate et incontinentia sacrificia, et ab eis homines retrahendo; quis pro vobis orabit et offeret sacrificia? 2" Respondet S. Ambrosius 1.1 de Pernitentia cap. 8, his verbis, *Quis orabit pro eo?* quæri, non excludi qui in hanc cau'3 orare possit : sicut cum dicitur Psal.14 . *Quis habitabit in tabernaculo tuo?* et P'al. 24: Quis *ascendet in montem Domini?* Quia quo majora sunt peccata, majora quærenda sun. •'uffragia, difficilius est placare judicem quando ipsemet injuria afficitur, quam si alicui alteri esset illata. Denique S. Scriptura refert tantum verba Ileli, quibus fidei pondus tribuere non est necesse.

Hic. q SC» *•/.adi* — *Ad quartum.* Neque Antiochi uequeEsau vera fuit pœnitentia. Dolebat enim Antiochus de culpa præterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem quam patiebatur; *ut patet ex textu.* Similiter Esaü non dolebat de culpa , sed de amissa primogeniture , neque deponebat odium in fratrem ; dicebat enim : *Kenient dies lucius patris mei, el occidam Jacob fratrem meum.* Alium insuper sensum patiuntur verba Apostoli. scilicet pœnitenliam referri ad Isaac, et non ad Esaû; ita ut sensus sit, Esau non potuisse invenire in Isaac pœmientiam, id est, retractationem benedictionis quam dederat Jacob; 'ic enim habet ApO'tolus: *Postea cupiens haredilare benedictionem, reprobatus est; non enim invenit locum pernitentia,* etc.

Obj. 2" ex novo TeAainenlo. t Matth. 12 dicitur : *Omne peccatum </ blasphemia remittetur hominibus. spiritus autem blasphemia non remittetur ; el quicumque dixerit verbum contra Ditium hominis, remittetur; ei qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remitte-*

fur ei neque in hoe seeculo neque in futuro 2° i Joan. 5 : *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, peccat et dabitur ei vitifpeccanti non ad mortem, est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.* 5° Heb. 6 : *Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum celeste, et participes facti sunt Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sceculi venturi, et prolapsi sunt, rursus renovari ad poenitentiam, rursum crucifigentes sibimet ipsis filium Dei.* 4° Ibid.c. 10. *Voluntarie enim peccantibus nobis, post acceptam notitiam veritatis,jam non relinquitur pro peccatis hostia.* Ergo.

R. 1' ut ante, his omnibus testimoniis probari, si quid probent, esse quædam peccata, non >olum apud Ecclesiam, sed etiam apud Deum irremissibilia ; quod negant haeretici.

R. 2° *ad singula. Ad primum.* 1° Militat contra Montanistas et Novatianos. Si enim omne peccatum sit remissibile, cur isti aliqua excipiunt? Item si peccatum in Filium sit remissibile, cum aeque sit Deus ac Spiritus sanctus, aliunde quam ex gravitate peccatum in Spiritum sanctum dicitur irremissibile. — 2 86. a. 1. ad 3.— 2° Directe. Blasphemia in Spiritum sanctum quæ nunquam remittiturjuxta S. Aug. Scrm.71 de verbis EvangcliiMatth. est *peccatum impoenitentia*, non qualiscumque, ut inlclligit Tournely post Bellarminum, i 'eo improbans hanc S. Augustini interpretationem, eo quod impoenitentia peccati contra Filium sit etiam irremissibilis; sed *impoenitentia contra donum..·, reconciliationis quæ fit in Ecclesia in Spiritu ancto,* id esi, ut se explicat S. Aug. ibid, ri Epist. 30 ad Bonifac. *qua homo recuset in unitate corpora Christi quod vivificat Spiritus sanctus, remissionem acci-].ere peccatorum.* Ita utjuxta S. Aug.blasphemia m Spiritum sanctum quæ nunquam .‹ mittitur, est cum quisquxrii remissionem pen atorum extra Ecclesiam quam '•olam vivificat Spiritus sanctus. Si autem qui est olasphemus in Filium, quxrat veniam et Spiritum sanctum in Ecclesia, peccatum ei remittetur. — ibid —3·* Communior sententia intelligit blasphemiam in Spiritum lanclum, peccatum ex certa malitia, quale erat peccatum Pharisxorum, qui veritatem agnitam impugnabant, et aperta miracula Christi diabolo tribuebant ; de quo loquitur Christus loco citato. Et hoc peccatum ex malitia dicitur contra Ssiritum sanctum cui tribuitur Imuitas, sicut peccatum ex ignorantia dicitur contra Filium cui tribuitur sapientia, et peccatum ex infirmitate dicitur contra Patrem cui tribuitur potentia. Hoc autem peccatum ex malitia dicitur non remitti, non quia est absolute irremissibile sed quia difficile remittitur, quatenus non possunt pro illo adferri causx excusationis, scilicet ignorantia vel infirmitas, sicut pro aliis peccatis. Et iste modus loquendi frequens est in lingua Hebraica ad ostendendum, in comparatione duorum, unum esse altero difficilius : sic Isai. 54-· *AJuntes commovebuntur et colles contremiscent, misericordia autem mea non recedat a te;* Matth. 24: *Cœlum et terra transibunt, verba autem mea non prateribunt,* non est sensus quod montes aksolute commovebuntur, neque quod cœluin et terra transibunt , sed quod facilius ista fierent, quam quod misericordia Dei recedat, aut verba Christi prætereant. Finaliter igitur, peccatum in Spiritum sanctum dicitur irremissibile, non absolute, sed comparate ad alia peccata qux facilius remittuntur, et quia quod est valde difficile dicitur moraliter impossibile.

Ad secundum. Juxta S. Hieron. in cap, 14 Jerein. et S. Aug. I. 1 Retract, cap. 19 et de Correpl. et Grat. c. 12 , peccatum ad mortem est id in quo quis impœnilens moritur. Secundum alios , est peccatum cujus affectus non deponitur, et de quo pœnitentia non agitur, quamdiu est tale; idque conformiter concilio Nicæno II, can. 3, ubi dicitur : *Peccatum ad muriem est, quando quidam peccantes incorrepti persistunt* Juxta quam intelligentiam , peccatum non ad mortem erit quidem peccatum mortale, sed cujus affectus deponitur et pu-nitentia agitur, quod licet modem animæ intulerit, kta mors tamen non c.-t ad mortem, quia per poenitendam quærit et recuperabit vitam : sicut infirmitas Lazan, quamvis mortui, non erat ad motteni, quia erat restbcitandus. Igitur pro peccato -*1 mortem sic intellecto, Apostolus ail Λ'οη *divj ut quis oret,* perquod non excluditur precator, sed quæritur, ut supra dicebam ex S. Ambro-

sio ; quia licet quilibet vulgaris [ssit et debeat orare pro illo, sicut pro aliis omnibus, tum ad id lege charitatis teneatur, non tamen cum ea impetrationis fiducia qualem possent concipere eximii sancti : quo enim graviora et difficiliora sunt peccata, eo potentior et sanctior precator adhibendus est, ut jam diximus.

Hio q. 84, a. 10. ad. 1. — *Ad tertium.* Juxta S. Ambrosium lib. 2 de Pœnitent. cap. 2, S. Damascenum 1. 4 de Fide c. 10. S.Clirysostomum, Theodoretum et alios in hunc textum, Apostolus loquitur de baptismo, non de poenitentia : sicut enim erant apud Judaeos, quos illic alloquitur S. Paulus, quædam lavacra in quibus pluries ab immunditiis se purgabant, sic aliqui credebant, autsallein credere poterant, quod per lavacrum baptismi pariter possent pluries purificari ; ut ergo Apostolus eos contra hunc errorem muniret, et ad gratiam bap-.ismalem conservandam sollicitos redderet, dicit quod qui semel sunt illuminati, id est, baptizati (baptismus enim dicitur sacramentum fidei et illuminationis), si gratiam baptumalem amiserint, impossibile sit rursus per alium baptismum renovari et eamdem graliam recuperare. Et hunc esse germanum Apostoli sensum indicant insuper ipsa ejus verba. 1° Utitur verbo *renovari,* quod importat baptismum, qui dicitur *lavacrum regenerationis et renovationis,* ad Tit. 5. 2* Dicit *semel illuminatos non posse rursus renovari :* ly *semel, et* ly rursus significant ipsum excludere alleram illuminationem et renovationem, hoc est, alium baptismum, qui, ut jam dixi, dicitur sacramentum illuminationis et renovatioai<.5°Cum addit, *rursus crucifigentes sibimetipsis Filium Dei,* assignat rationem cur non possint renovari, quia scilicet homo per baptismum commoritur Christo : non potest ergo per alium baptismum iterum mori.

Ad quartum, eadem solutio adhiberi potest, scilicet quod voluntarie peccantijus, post acceptam notitiam veritatis, non relinquatur amplius hostia pro pectatis, id est, alia Christi mors quæ per baptismum repræsentetur et iterum applicetur ad integram remissionem cuJpæ et pœnæ. In hoc enim cap. lo nomine *hostice* intelligitur UMjfi et passio Christi cui configuramur in wpusuio. Vel dicendum cum aliis, Apostolum ibi loqui de apostatis a fide, quibus quamdiu sunt in hoc statu non relinquitur hostia : non illa quæ fuit in cruceoblata, quia illam rejiciunt; neque hostiæ ans prius offerebantur in lege veteri, qui» Mint abolitae.

Obj. 5® *ex Patribus.* Hennas Pauli discipulus, Pastor dictus I. 5, similitudine 8, de iis qui Deum abnegarunt dicit : *His igitur non est locus pœnitentiæ.* Et auctor Constit. Apost. lib. 2, c. 25 « Si quis, in-«quit, instructa veluti acie rebellis, delin-» quat, tentons Deum,quasi malos non insec-» tantem , hujusmodi venia carebit. Ergo.

Λ. utrumque loqui de iis qui nec peccare desinunt, nec pœnitere volunt; dicit enim Hermas in eadem similitudine: * Qui » si cito poenitentiam egerint, in turri se-» dem habebunt; si vero tardius egerint, » in muris habitabunt ; si autem non ege-» rint, mortem sibi acquirent. » Et auctor Constit. Apostol. initio citati capitis «Gra-» vius delictum idolatria nonreperitur.est » enim in Deum impietas; nihilominus ta-men et illud per sinceram poenitentiam » condonatum est. »

Inst. 1°. Tertullianus antequam fieret Montanista lib. de Poenitentia c. 7 : « Col-» locavit, inquit, Deus in vestibulo pœni-« tentiam secundam quæ pulsantibus pate-» faciat; sed jam semel, quia secundo; -ed » amplius nunquam, quia proxime frustra. Ergo.

II. hoc unum velle Tertullianum, poenitentiam non esse institutam ut inde pateret aditus peccandi ; præmittit enim : « Ne-» mo idcirco deterior sit, quia DeuMnelior » est, toties delinquendo quoties ignosci-» tur. » Deinde subjungit : « Verum non » statim succidendus ac subruendus est » animus desperatione, sisecundæ pœni-» tentiæ quis debitor fuerit : pigeat sane * peccare rursus, sed rursus pœnitere non « pigeat : pigeat iterum jiericlitari, sed non iterum liberari. Neminem pudeat : « iteratæ valetudinis iteranda medicina » CSt. p

Inst. 2°. Origenes et Theognostus apud S. Alhanasiiim Epist. ad Serapionem,doc?nt omnia baptizatoruo precata esse irremissibilia , earnque sententiam approbat S. Athanasius si restringatur ad Llasphemiua contra Spir.tum sanctum. Ergo.

R. verba Origenis et Theognosti esse ulobscura et ambigua , fatenle ipso S. Auia-

nasio citato : « Ego « inquit, ex his quæ • Jichci, arHtror <driu>que sententiam • mediocri quadam inquisitione et obser- • vatione. indigere, ne forte profundior » quædam in ipsis Trlorum dictis mens la- » teat. » Et quia trahi poterant in malum sensum, scilicet omnia baptizatorum pec- cata esse irremissibilia, merito illum impu- gnat S. Athanasius, ne alicui sit offensioni, non affirmans tamen esse hunc illorum sen- sum. Et revera Origenem contrarium do- cuisse et voluisse tantum omnia peccata baptizatorum esse irremissibilia, non ab solute sed comparate ad peccata infidelium, hoc est, illa difficilius remitti quam ista , condat ex lib. 5 contra Celsum, ubi ait : « Qui peccata sua damnant toto pectore, » seque ipsos defient... eis demum propter » mutatam in melius voluntatem *Deus con-* » donat errata præterita. » Similia verisi- militer legeremus in Theognosto, si ejus opera adhuc exstarent ; sed el ipsum innuit apud S. Athanasium : « Imperfectis, inquit, » datur venia ; iis vero qui gustaverunt cce- « leste donum et initiati sunt, nulla venix • relinquitur excusatio el deprecatio. » Quasi diceret: Ethnici possunt aliquam ex- cusationis causam obtendere , quam non possunt baptizati.

Quantum ad S. Athanasium, nunquam censuit blasphemiam in Spiritum sanctum esse irremissibilem , nisi in iis qui in ea obstinate et ab-que ulla pœnitentia persi- stunt *Palet* ex ipsa Epistola ad Scrap, in qua Arianos assimilai Pharisæis , utrisque adseribit blasphemiam in Spiritum sanc- tum, et de utriusque vult dictum esse : *Qui vero dixerit adversus Spiritum sanctum,* non *remittetur ei.* Et tamen iu synodo Alexandrina anno 362, decrevit cum aliis, Arianos, modo hœresim ejurarint et lidein Nicaenam amplecterentur, esse recipien- dos; sed clarissimis et expressis terminis lib. de communi essentia Pairis , Eilii et Spiritus sancti : « Sunt alii, inquit, qui in « Spiritum sanctum impingunt, qui scilicet ▮ iu Christi deitatem blasphemiam dicunt, « aiunlqiie *in Beelzebud principe deemo-* » *nioriim ejicit dmmonia.* De istis intelli- » genefum est quod ait : *iNon remittetur,* » *nique in præsenti sæculo, neque in* » *futuro.* Quin et hoc observandum est, • primo non dixisse Christum blaspne- • manti etpœnitentiam agenti remissionem - dannam non esse, sed blasphemanti,i| * est, in blasphemia perseveranti. Quin- » doquidem nullum est peccatum irremu. » sibile apud Deuro illis qu> vere exanimo » et ut par est pœniteniiaiu agunt. »

Inst. 3°. Commune et omni peccato mor- tali esse irremissibile, quamdiu in co per- severatur : atqui S. Athanasius tribuit ir- remissibilitatem blasphemix in Spiritum sanctum prx exteris peccatis et aliquo spe- ciali titulo : ergo.

B. S. Athanasium tribuere irremissibi- litatem blasphemix in Spiritum sanctum non absolute , sed comparate ad alia pec- cata; quia difficilius quam ista remittitur duplici titulo speciali. 1° Quia difficilius de ea pœnitentia agitur; qui enim sciens et volens Christum agnitum rejicit, et opera divinitatis in co, dxmoni tribuit, difficile a tam prava dispositione recedit. 2° Quii blasphemia in Spiritum sanctum, quæ est peccatum ex malitia, non potest pro excu- satione obtendere ignorantiam aut infirmi- tatem, sicut peccata in Patrem, in Filium, ut jam dictum est. Ita seipsum explicat S. Athanasius in laudata Epistola ad Serap.

Inst. 4°. S. Pacianus Epist. 5 ad Sym- pronianum, et S. Ambrosius I. 2 de Pœnit. c. 4, probant contra Novatianos non omnia peccata baptizatorum esse blasphemiam iu Spiritum sanctum, adeoque non omnia esse irremissibilia; id autem fatentur de vera blasphemia in Spiritum sanctum, quale erat peccatum Pharisxorum , qui ex malitia Christum rejiciebant et ejus mira- cula diabolo adseribebant. Ergo.

B. S. Parianum et S. Ambrosium id non absolute faleri, sed uti figura conces- sionis, quasi dicerent : *Dato* veram et proprie dictam blasphemiam in Spiritum sanctum esse irremissibilem, non ideo se- quitur omnia baptizatorum peccata esse irremissibilia. At vero neque ipsam veram blasphemiam in Spiritum sanctum esse ab- solute irremissibilem , sed respective tan- tum ad alia peccata, id est, difficilius quam ista remissibilem, agnoscunt ibidem lau- dati Patres. Pacianus Epistola citata ait : « Cum enim Christus dixit *Quacumque* » *solveritis, erunt soluta,* nihil excipit, « non magna, non modica peccata. » Et S. Ambrosius eodem capite 4, alloqueiis Novatianos : « Revertimini, inquit, ad fec- » elesiam, si qui vos separatis impie; oin·

» nibus enim conversis pollicetur veniam , « quia scriptum est : *Omnis quicumque* › *invocaverit nomen Domini salvus erit.* «Denique etiam Judæorum populus, qui • dicebat de Domino Jesu : *Damonium* • *habet;* qui dicebat : *In Beelzebud prin-* » *cipe daemoniorum ejicit dœmonia* (en « blasphemia in Spiritum sanctum) ; qui « crucifixit Dominum Jcsum, Petri prædi- «catione vocatur ad baptismum, ut scele- • ris tanti merita deponat. » Et I. 1, c. 1, iterum de Novatianis : « Si unum, inquit, » tantum crimen exciperent (cui veniam » negarent), dure quidem , sed tamen di- » vinis tantum redargui viderentur senten- » liis, assertionibus tamen suis conveni- « rent; Dominus enim nullum crimen ex- » cepit, qui peccata donavit omnia. »

Inst. tK S. Ambros. lib. de Lapsu Virginis c. S : « Inhaere, inquit, poenitentiae » usque ad extremum vitæ , nec tibi prae- » sumas ab humana die veniam dari, quia › decepit te qui hoc tibi polliceri voluerit. » Quæ enim proprie in Dominum peccasti, «ab ipse solo te convenit in die judicii » exspectare remedium. » Ergo.

B. S. Ambrosium his verbis nihil aliud velle quam quod hæc virgo Deo consecrata, stupri et infanticidii rea cum plurimorum scandalo, deberet poenitentiam agere usque ad extremum vitæ pro more hujus temporis, nec de propitiato tanto peccato securitatem absolutam haltere. Jubet tamen ibidem sperare veniam : « Sed tu, inquit, quæ jam ingressa es agonem pœnilentiæ, • insiste misera fortiter , inhære tanquam «naufragans tabula, sperans per ipsam te • deprofundo criminum liberari. »Et hanc veniam a Deo et ab Ecclesia sperandam docet contra Novatianos in libris de Poenitentia,

Inst- 6°.S. Ilyeron. Epist. 149 ad Marcellam, postquam probavit peccatum illorum qui in tormentis negant Christum, non esse blasphemiam irremissibilem in Spiritum sanctum, admittit veram esse blasphemiam irremissibilem illorum qui, cum viderent opera Christi, ex invidia ea Beelzebud principi daemoniorum tribuebant : « Doceat igitur, inquit, Novalianus, • aliquem negatqrem Beelzebud vocasse • Christum, et ultro referam gradum, negatorem non posse veniam consequi post » ruinam. » Idem docet tn cap 12 Mirth. Ergo.

B. S. llieron. non negare blasphemi un in Spiritum sanctum esse absolute irremissibilem, sed tantum in hypothesi quod qui hujus criminis sunt rei in ec perseverent, ut plerumque contingit in iis qui non ex ignorantia aut infirmitate, sed ex mera malitia peccant, ut supra explicuimus. Insuper S. llieron. in laudata Epistola ad Marcel lam , utitur, ut jam dixi de S. Paciano et S. Ambrosio, figura concessionis; idque unum intendit, quod, et si blasphemia in Spiritum sanctum sit irremissibilis, non sequatur quod peccatum negantium Christum in tormentis sit irremissibile; de hoc enim tantum interrogatus fuerai a Marcella. Quo autem sensu blasphemia in Spiritum sanctum sit irremissibilis, de quo non interrogatus fuerat ^omittit discutere, rationemque omissionis reddit : o Fuerat, inquit, » prolixius disserendum; sed quoniam ami- » cis et qui ad nostrum hospitiolum con- « venerunt, præsentiam nostram negare » non possumus, et tibi non statim respon- » dere visum est arrogantis, latam dlsputa- » tionembreviscrmonccomprehendimus. -

Inst. 7°. Plures ecclesiæ olim certis criminibus absolutionem denegabant. Ergo.

B. id factum fuisse, si facium fuerit, non errore Novatianoruin, quasi non esset in Ecclesia potestas ea remittendi, sed rigore disciplinae, de quo infra.

Finalitcr revocandum est quod initio J observavimus, omnes ferme auctoritates objectas probare, si quid probent, esse aliqua peccata irremissibilia, non solum apud Ecclesiam sed etiam apud Deum, consequentur militare contra ipsos Montanislfts ei Novatianos.

Habes etiam ex his refutatam opinionem Morini qui, lib. 9 de Pœnitentia c. IS, scribit antiquos Patres existimasse blasphemiam in Spiritum sanctum, neque a Deo neque ab Ecclesia veniam posse obtinere.

Obj 4°. Solius Dei est remittere peccata, ut scribit Firmilianns Epist. ad S. Cyprianum, inter Cyprianicas 75. Item facilitas veniæ est incentivum peccandi Ergo.

B. ad primum, solius Dei esse remittere peccata principaliter el auctoritate propria › sacerdotum autem ministerialiter ct virtute sibi a Christo concessa; alioquin nec per baj tismuiu peccata remitterent.

Ad secundum, Λ. Facilitas venia» indiscret» est incentivum peccandi, *C.* prudens discreta , Λ'. E contra , « Si lauderetur aditus pœnitentiæ, inquit S. August. Hom. 27 inter *30,* nonne ille peccator tanto magis adderet peccata peccatis, quanto magis desperaret sibi ignosci? diceret enim... Damnatus sum, quare jam non vivo ut volo. »

IV. - *Solvuntur objctionei rtccntiorum hrrreticorum contra iccundarn <t tertiam conchtrionem.*

Obj. 1° *contra secundam conclusionem.* Hæc Christi verba Mattii. 18, *Quacumque solveritis,* etc. in quibus fundamus nostram conclusionem , intelliguntur de injuriis invicem condonandis; referuntur enim ad præcedentia verba : *Si peccaverit in te frater tuus,* etc. Et ita interpretatur S.Aug. Serm. 16 «le Verbis Domini. Ergo.

R. 1« conclusionem nostram non in his solis verbs fundari, sed ct in verbi- Christi Maith. K el Joan. 20 maxime, quæ intelligi non possunt de injuriis invicem condonandis. 2° TV- *ant.* Verba enim immediate præcedentia, ad quæ referuntur ea ile quibus in objectione, sunt hæc : *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publicanus,* id est, excommunicatus : ut enim Christus ostenderet quantam Ecclesiæ pastores potestatem habeant, ne quis repugnare audeat, subjungit : *Atmen dico vobis, quacumque ligaveritis,* etc.

Ad S. Augustinum. S. Doctor, tract. 22 et 49 in Joan. Senn. 98, lib. 20 de Civil, c. 9 et alibi, agnoscit hæc verba spectare potestatem absolvendi in sacerdotibus : loco vero objecto, vult tantum extensione quadam ea perlinere ad singulos, quatenus Heus ratam habet condonationem quam faciunt injuriarum propriarum.

Inst. Si ex his Christi verbis, *Quacumque solveritis,* ect- intelligitur potestatem absolvendi esse sacramentum : ergo ex his, *Quacumque ligaveritis,* etc. colligitur pariter potestatem ligandi esse sacramentum *absurdum consequens : ergo et ant.*

R. lN. sequelam , quia extera non sunt paria. Potestas sorvendi confert gratiam, non potestas ligandi; et ideo hæc, quams |>os>el dici sacramentalis quatenus ordinatur ad -aeramentum , non tamen [xjtest lui xut esse sacramcntu

Obj. 2" contra eamdem. Iu antiqua‘ege non fuit sacramentum pœmtentiæ ege ncc est in nova loge.

R. N. conseq. Quia in antiqua lege non est dictum, *Quorum remis rilis,* etc.,sic ut est in nova loge ; et ita congruebat legi gratiæ ut haberet sacramentum quo facilius remitterentur peccata quam in lege timoris; sufficit enim nunc attritio cum sacramento, quæ olim non sufficiebat ad dc lotionem peccati.

Obj. 5° *contra eamdem.* In omni sacramento est aliquid quod est sacramentum tantum, aliquid quod est res et sacramentum, et aliquid quod est res tantum : atqui hæc non reperiuntur in poenitentia : ergo non est sacramentum.

R. 1° dogma fidei non pendere ab hac qiiæstione scholastica, circa quam Ecclesia nihil unquam definivit : unde licet hæc tria non haberentur in pœnitentia, remaneret nihilominus sacramentum.

Hio q. 84 a 1. nd 3. — *R.* 2° TV. WÏW. Etenim actus exteriores, sciHet confessio et absolutio, sunt sacramentum tantum; pœnitentia interior est ree ct sacramentum, et remissio peccati, res tantum.

Inst. Quod est res et sacramentum causatur ab eo quod est sacramentum tantum, et causât seu saltem significat quod est res tantum : atqui pœnitentia interior non causatur ab exteriori, sed potius illam causât et præcedil, neque causât aut significat gratiam : ergo.

R. D. min. Pœnitentia interior ‘in ratione virtutis non causatur ab exteriori, sed potius illam causal, *C.* ut sacramentalis7 seu quatenus ex sacramento et tanquam pars illius habet vim causalivam gratiæ, TV. Ex confessione enim exteriori ct absolutione sacerdotis, elevatur pœnitentia interior ad esse sacramentale, cl qua talis concurrit suo modo ad effectum sacramenti : totum namque sacramentum quod constat cx actibus externis et internis pœnitentis et absolutione sacerdotis, est causa effectiva gratiæ, cujus tamen collatio uon tribuitur pœnitenti, sed soli sacerdoti quia ille solus est minister sacramenti.

Obj. 4° *contra tertiam conclusionem.* In his Christi verbis .loan.20, *Quorum remiseritis* , etc., quæ sunt prxeipium conclusionis noslræ fundamentum, nihil aliud intelligitur quam jxeeeptum Apostolis tl v–

Win,reinil'cndi peccata pir Evangelii præ-dit alioneii, el baptismum, ita nt -it idem scnsus illorum ac istorum : *Munies ergo docete omnes gentes,* etc. El ila intelligit S. Cyrillus ·. 12 in Joan. c. 36. Ergo.

II. i\'. ani. Textus enim sunt omnino diversi cl diversus omnino sensus : posterior special dunlaxal infideles, prior baptizato*. Quantum ad S. Cyrillum, non dc solo baptismo, sed ctiain de pœnitentia verba Joannis interpretatur; *duobus mo-*iw, inquit. nequire textum integrum lenia lonchisionc probatione prima. Et quamvis Christus hæc verba de sola remissione peccatorum per pieiiitcnliam dixerit, voluit la-nicii S. Cyrillus enumerare omnes modos <pdbus Apostolis concessum est remittere pcrcata.

/ns/. 1°. Omnis Ecclesiæ mundatio tribuitur baptismo, Ephes, 3 ; *Mundans eam laeacro aqua· :* item Mattii. 16 *Qui crediderit el baplizalus fuerit, salvus erit.* Ergo.

//. lios ct similes textus spectare primam mundationem et justificationem quæ fit dum infideles per baptismum aggregantur Ecclesiæ, non secundam quæ per sacramentum pirnilcntiæ impertitui lapsis post baptismum.

/m/. 2°. S. Fulgentius lib. dc Fidec.50, vocat baptismum sacramentum fidei el pœlulcnliæ. El dc baplÎMno Joannis dicitur Luc. 3 : *Penii pradicans baptismum pcenitentia? in remissionem peccatorum.* Ergo.

/?. *ad primum,* ideo baptismum vocari aS. Eulgentio sacramentum fidei ct pienitcntix, quia in adultis qui ante baptismum peccaverunt, requiritur aliquis aclus virtutis pœnilcntiæ ad ejus susceptionem unde S. Petrus Aci. 2 : *Poenitentiam agile, et baptizetur unusquisque vestrum. sld se-*cimdiiin. Baptismus Joannis dicitur baptismus pœnitentia*, quia non conferebat vi propria gratiam ut baptismus Christi, sed i lota vis ejus erat in pœnilcnlia ad quam hortabatur Joannes.

/ni/. 3*. S. Aug. I. 1 de Nuptiis et Connip. r. 33, dicit quod *lavacro regenera Iιoηίι,ηoη tantum peccata pratierita, ad etiam posterius admissa remittantur.* Ergo.

II. S. Aug. inlclligere per baptismum remitli peccata sequentia, non formalileret I immediate, sed radicaliter, mediate et ai» positive, quatenus est janua aliorum sacramentorum, et per illum reddimus capace» sacramenti pœnitenliæ Itn seipsum explicat S. Doctor ibid, subjungens : « Quid enim » prodesset vel ante baptismum pœniten-« lia, nisi baptismus postea sequeretur; vel « postea, nisi praecederet? › S. Augustinum vero aperte distincisse inter baptismum et poenitentiam, coibtat ex variis ejus textibus relatis in prima probatione terti® conclusionis.

Obj. 3* *contra eamdem* Episcopatus differt in materia, forma et effectu a presbyteratu; el tamen secundum plurium sententiam, non est sacramentum distinctum a presbyteratu, sed tantum quædam ejus extensio ad certa munia : ergo idem dicendum est de pœnitentia respectu baptismi. Item diversa est materia ct forma in consecratione panis ct vini, ct tamen uiynn sacramentum: ergo idem quod prius.

11. ad primum, N. conseq. Di-paritas est, quod episcopatus in laudat·,, plurium sententia non dicat specialem habitudinem ad eucharistiam, unde petitui distinctio ordinum , sed eam supponit completam in sacerdote. Vide dicenda infra de episcopatu in tract dc Ordine *Jd secundum, N. pariter consequentiam.* Disparilas est, quoti utraque species in consecratione referatur ad camdtm refectionem spiritualem, eamdemque gratiam producat; unde quamvis sit sacramentum materialiter duplex, est tamen formaliter tinum : at bapfi-mus cl pœnilcnlia referuntur ad diversos clieclus ; baptismus ad regenerationem, pernitentia ad resuscitationem, seu ad regeneratorum reconciliationem. Insuper hæc cl similia argumenta nihil ad rem faciunt neque favent systemati hæreticonim ; numquid enim memoria presbyteratus in episcopatu , aul memoria consecrationi* panis in consecratione vini causai gratiam, sicut dicunt memoriam baptismi remittere |>eccala?

ARTICULES II

De materia sacramenti poenitentia.

Duplex in sacramentis distinguitur mi teria : alia remota, alia proxima; item circa quam versatur sacranœiiimn, aha n. qua constituitur. *Patebit ex dicendis.*

Ouæelioest itaque : 1° an peccata sint me

tcrla remota sacramenti pœnitentiæ? 2° quæ sit materia proxima? 5° an materia proxima, quam dicimus esse actus pœnitentis, sit par« intrinseca sacramenti parlim essentialis, parlim integrals?

Circapflmum, non est difficultas. *Circa secundum,* Lutheran! comminiscuntur terrores conscientiæ incussos ex agnito peccato cl minis Evangelii, quos contritionem vocant ; et fidem seu fiduciam conceptam | ex Evangelio vel absolutione qua quis credit peccata sibi per Christum esse remissa, esse materiam et partes hujus sacramenti. Calvinus l. 3 Instil, c. 5,assignat duas pœnitentiæ partes pro ejus materia, scilicet mortificationem seu refrenationem vitiorum , et vivificationem seu studium bene vivendi.

Circa tertium, Scothtæ post suum ducem, negant actus pœnitentis esse proprie materiam et partes intrinsece constituentes sacramentum, cujus totam essentiam in sola absolutione reponunt; cosque volunt esse duntaxat dispositiones insupplebiliter requisitas ad digne sacramentum suscipiendum : in quo omnino differunt ab hæreticis. Pro harum difficultatum resolutione.

Hic q, 84. · 2o —*Dico* t°. Peccata post baptismum commissa, ut detestanda et destruenda , sunt materia remota sacramenti pœnitentiæ; mortalia, materia necessaria; venialia, materia libera.

Ibid. — *Probatur prima pars.* Materia remota alicujussacramenti ea est circa quam versatur materia proxima : sic in baptismo, aqua est materia remota, quia circa eam versatur ablutio quæ est materia proxima : atqui materia proxima sacramenti pœnitentiæ , scilicet actus pœnitentis, ut mox dicam, versatur circa peccata, de eis dolendo, ea detestando et destruendo : ergo.

ibid a 3— Dixi *i·,peccata post baptismum commissa :* 1° ut excludatur peccatum originale, quia poenitentia proprie non est nisi de his quæ nostra voluntate commisimus, quale non est peccatum originale. Si tamen poenitentia latiori sensu sumatur, pro quacumque rei malæ præteritæ displicentia , pote*! dici poenitentia de peccato originali 2° Ul excludantur peccata actualia baptismum præcedentia, tum quia hæc per ipsum baptismum delentur, tum quia potestas clavium non extenditur nisi id eos qui Ecclesiæ per baptismum suh<iciuntur : unde Trid. sess. 14, c. 1, declarat hoc sacramentum fuisse institutum *ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos.*

Dixi 2", *peccata ut de'estanda et destruenda;* quia peccata non sunt materia ex qua, sed circa seu contra quam, sicut morbus est materia medicinæ. Et hoc sensi possent dici materia proxima, quia pœnilentia immediate in ea agit : attamen respectu partium ex quibus integratur, sunt materia remota.

Secundam et tertiam partem definivit Trident, sess. 14, cap. 5, et can. 7; sed de hoc infra.

Dico 2°. Terrores conscientiæ incussi, quos Lutherani contritionem vocant, et fides seu fiducia remissionis facte |>eccatorum, non sunt materia seu partes materiales sacramenti pœnitentiæ.

Est de fide decisa in concil. Trid. sess. 14, c. 3, ubi damnat eos qui hos terrores et hanc fidem esse pœnitentiæ partes contendunt : et can. 4, his verbis : «Si quis dixe» rit, duas tantum esse pœnitentiæ partes, ▪ terrores scilicet incussos conscientiæ ag» nito peccato, et fidem conceptam ex Evan» gelio vel absolutione, qua credit quis sibi » per Christum remissa peccata ; anathema » Sit. a

Prob. 1° Partes pœnitentiæ sunt actus pœnitentiæ : atqui isti terrores non sunt actus pœnitentiæ. sed motus naturales pueris et bestiis communes. Similiter fiducia remissionis facte peccatorum non est actus pœnitentiæ, sed eam supponit; supponit namque remissionem factam, quæ non fit nisi per poenitentiam. Insuper hæc fides seu fiducia est chimærica, ut late probavimus dum de Justificatione. 2° Terrores ct fides, siintelligatur de fide catholica, præcedunt poenitentiam ct ad eam movent; ex eo enim quod quis timet poenas peccato debitas, movetur ad pœnitendum , et non timet poenas, nisi quia habet fidem Dei vindicis. 5° Possunt esse terrore? sine j>œnitentia, ut in peccatoribus qui nec poenitentiam agunt, nec agere incipiunt; et potest esse poenitentia sine terroribus, ut in iis qui ex solo Dei et justiliæ amore convertuntur. Ergo.

Dico 3°. Mortificatio seu'refrenatio villosarum passionum, et vivificatio seu stu-,1,|im bene vivendi, in sensu Calvinistarum*

non sont partes materiales pœnitentiæ : 1° quia seqœmtur pœnitenliam, juxta illos enim sunt fructus fidei quam dicunt justificantem ; 2*· poenitentia est peccatorum duntaxat et pro peccatis, refrænalio autem passionum et studium bene vivendi sunt ctiain justorum. Verum, cum Calvinistæ non agnoscant sacramentum pœnitentiæ a baptismate distinctum, non est quod iis iminoremur.

2 84. α 4 o.—*Dico* 4·. Manus impositio non est materia proxima sacramenti pœnitentiæ.

Prob. Quia neque ex S. Scriptura neque ex traditione erui potest manus impositionem esse materiam hujus sacramenti. Non ex S. Scriptura ; quia in locis ubi agitur de hoc sacramento, scilicet Matth. 16 et 18, et Joan. 20, nullatenus innuitur manus impositio pro materia. Non ex traditione; quia, licet olim fuerit adhibita et nunc a quibusdam aliquo saltem modo adhuc adhibeatur, tenendo manum elevatam versus pœnilcntem, nunquam tamen reputata fuit materia hujus sacramenti, sed mera cæremonia : *quod palet,* parlim quia pluries fiebat in decursu ejusdem pœnitentiæ, ut probat Morinos lib. 6 de Pœnit. c. 8 ; partim quia non solum episcopi et presbyteri, sed etiam inferiores clerici pœnitentibus manus imponebant, teste S. Cypriano Epist. 10; partim quia etiam post eucharistiæ susceptionem imponebantur manus, ex concilio Carthag. *I*, cap. 78. Unde Trid. post accuratum examen partium pœnitentiæ, de manus impositione omnino silet.

Hic q. 90. a. 1.2. et3—*Dico* 5° Actus pœnitentis, contritio, confessio et satisfactio sunt proprie materia proxima sacramenti pœnitentiæ, seu partes materiales ex quibus intrinsece componitur. Est communis contra scholam Scoti.

Prob. 1" ex conciliis. Florentinum in decreto Unionis : « Hæc omnia sacramenta, » inquit, tribus perficiuntur, videlicet rebustanquammateria, verbistanquam forma, et persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi quod facitEcclesia... Etspccialitcrdesacramento pœiiiteni.ii· ibid. « Quartum sacramentum » est poenitentia, cujus quasi materia sunt » actus pajniten'is, qui in (res dislinguun- » tur partes, quarum prima est cordis con- » tritio..... secunda est oris confessio..... » tertia satisfactio pro neccalo » (oncilium Trid. sess. 14, c. 5, ait ›· Sunt » quasi materia hujus sacramenti ipsius pœ- » nitentis actus, nempe contritio, confessio » et satisfactio , qui quatenus in pœnitente » ad integritatem sacramenti, ad plenam- » que et perfectam peccatorum remissio- » nem, ex Dei institutione requiruntur, hac » ratione partes pœnitentiæ dicuntur. » Et in fine capitis sic concludit : ‹ Hæc de par- » tibus.....hujus sacramenti sancta syno- » dus. ›· Eadem sessione can. 4 ; « Si quis, » inquit, negaverit ad integram et perfec- » tam peccatorum remissionem requiri tre» » actus in pœnitente quasi materiam sacra- » menti pœnitentiæ, videlicet contritionem, » confessionem et satisfactionem, quæ ires » pœnitentiæ partes dicuntur..... anathe- » ma sit. » Vim facimus in his vocibus *materia* et *pars :* materia est essentialis et intrinseca composito, partes intrinsecæ toti quod componunt.

In omne latus se vertunt Scotistæ, ut horum decretorum vim, si possint, infringant.

Dicunt 1°, laudata concilia non definire actus pœnitentis esse simpliciteret proprie materiam, sed *quasi materiam.*

R. cum Catechismo Romano de Pœnitentia num. 17, quod « hi actus quasi materia a S. synodo appellantur, non quia vera » materiæ rationem non habeant, sed quia » ejus generis materia non sit quæ extrin- » secus adhibeatur, ut aqua in baptismo, • chrisma in confirmatione. « Eodem modo loquitur S. Th. Opusc. 5, ex quo concilium Florent, suum decretum deprompsit; et tamen nemo negat S. Tbomam habere actus pœnitentis pro vera et essentiali materia sacramenti.

Dicunt. 2°, concilia intelligenda esse de materia extrinscca. Ita Henno q. 3, in resp. ad object. 2.

R. 1° concilia loqui de materia hujus sacramenti, sicut loquuntur de materia aliorum sacramentorum : in aliis autem sacramentis, id quod habet rationem materia non est materia extrinscca circa quam versatur ritus sacramentalis. sed ejus pars. 2° Si actus pœnitentis non sit matetia intrinseca hujus sacramenti, nulla ergo ent materia intrinseca ; sine autem materia intrinseca quid fiet de forma quam adstruunt concilia? *Neque dici potest* cum Maldona-

lo, suhscribcnte line in parte Scotistis,quod al soutio prout exterius profertur sit materia, et prout habet vim significandi sit forma; in sacramen'is enim tam forma quam materia debet esse sensibilis, hæcaulein significatio non est sensibilis. 5° Concilium decretorie definit hos pernitentis actus esse partes perlinentes ad integritatem sacramenti , et, quod miraberis, id ipse Henno admiserat in procedenti solutione ; materia autem extrinseca non est pars ad integritatem sacramenti requisita, sed quasi objectum illius.

Dicunt 5°, hos actus vocari a soncilio partes materiales sacramenti, quia sunt dispositiones praevie ct insupplebiliter requisitae, non ad integritatem substantialem sacramenti, sed ad integritatem effectus.

It. 1°. Si vera sit ista solutio, pari jure fides, spes, attritio erunt partes baptismi, qui etiam prævie et insupplebiliter requiruntur ad illius effectum. 2° Quando concilium agit de dispositionibus requisitis ad digne suscipienda alia sacramenta, non vocat illas materiam aut partes pertinentes ad eorum integritatem. 5° Concilium appellat hos actus partes materiales pœnitentiæ, sicut verba absolutionis appellat formam; verba autem sunt vera forma hujus sacramenti : ergo et profati actus vera partes et non solum dispositiones prarequisitae.

Dicunt 4° hos ectus esse partes pœnitentiæ ut e>t totum intégrale heterogencum, sicut pes, caput, etc , sunt partes hominis; non ut est totum essentiale. Ita iterum llenno loco citato in resp. ad obj. 1.

It. 1·. Laudatus theologus videtur pugnantia loqui intra paucas lineas; dicit enim responsione sequenti, ul jam observavi, hos actus esse materiam extrinsecam * si sint materia extrinseca , quomodo ergo sunt partes integrantes sacramenti, sicut pes el caput sunt partes hominis? Cætcrum gratular doctissimo el ingen o viro, qui veritati illucescenti oculos non claudit, sed hac sua resiionsione proxime ad nostram et communem sententiam accedit ; licet, ut nobis videtor longius a sententia Scoti re-r-'dat. Dicit d elor Subtilis in 4, d. 16, d. 1 ;/)e çiii a isra tisfactio) *sacramento pœnitentiæ dico tria* (contritio, confcssic et sa-*.ullo modo fini partes cius.* It. m dicit hos actus requiri duntaxat ut hoc q-cramentum *digne recipiatur :* atqui parta integrantes, ut ponit llcnno, >unl *aliquo modo* partes et quidem intrinseca et non mero dispositiones ad dignam susceptio nem sacramenti ; sicut pes et manus,utsi> tamus in exemplo, sunt aliquo modo parte? et quidem intrinsecae, el non mera disposiliones ad compositum humanum. Vim ergo aperiam facit textui sui magistri theologus Franciscanus, quando dicit eadem q. conclus. 2, ipsum non negare hos actus esse partes, sed esse paries essentiales. Enim· vero pars integrans, etsi non essentialis est *aliquo modo* pars, sicut pes el manu? sunt *aliquo modo* paries hominis dicit autem formalissime Scolus, *nullo modo est pars.* Item quod est pars integrans sacramenti, non est mera dispositio ad sacramentum digne suscipiendum; dicit autem Scolus hos actus requiri duntaxat ul digne recipiatur sacramentum : e' velim, si sic censuisset Scolus , quomodo aliter se explicuisset?

2° Fatemur sæpe dictos actus esse parte· integrantes unam materiam totalem, qua sil pars essentialis totius compositi : sic balsamum et oleum in confirmatione, quæ est etiam totum heterogencum sunt partes integrantes unam materiam totalem qua est essentialis sacramento : sic, ut haereamus exemplo adversarii, omnespartescorporis humani integrant unam materiam, quæ est essentialis homini physice considerato : et sicut in corpore humano sum quœdam parles minus principales, sine quibus subsistit materia essentialis corporis humani, ut pes, manus, etc., aliæ magis principales, ut cor, caput, etc., sine quibus materia essentialis non subsistit : ita in casu, satisfactio est pars minus principalis sine qua stat materia essentialis sacramenti; contritio autem ct confessio partes magii principales, sine quibus non stat materia essentialis sacramenti, nec consequenter sacramentum.

Dicunt 5°, Pallavicinium i. 12 Histor. concil. Trid. c. 10, testari concilium ex indus' ia dixisse actus pœnilenlisesse *quasi materiam* hujus sacramenti, ut sententiam Scoti intactam relinqueret.

Λ. aliter consuisse Catechismt Romam auctores, qui concilio adfucra.it. Ceterum non asserimus sententiam Scot· esse w

concilio damnatam ; sed duntaxat arguendo probare contendimus eam minus cohaerere cum mente, decretis et modo loquendi concilii . an id evincamus? judicet lector.

Prob. 2° *conclusio ratione theologica.* Sacramentum pœnitcnliæ institutum est per modum actus et processus judicialis, *ut patet* ex locis citatis Matth. 16, 18, et Joan. 20 : atqui processus judicialis constat ex accusatione , defensione et satisfactione rei, tanquam ex materia, ct sententia judicis tanquam cx forma complente et perficiente processum judicialem : ergo sacramentum ponitentiæ constat dolore, confessione et satisfactione pœnitentis tanquam ex materia, el absolutione seu sententia sacerdotis tanquam ex forma, sua expressiori significatione complente ct perficiente ritum sacramentalem.

Hic q. 90 a i o—*Confirmatur.Vcani*· tentia non est recompensatio olfcnsæpræcise secundum arbitrium judicis, ut in justitia simpliciter vindicativa,sed secundum voluntatem offendentis ct oifensi, quia in pœnitenlia non tam requiritur redintegratio squalitatis justitia·,ut in justitia vindicative, quam reconciliatio amicitiæ : est autem inter ulramquc discrimen , quod in prima satis sit reum pati piruain a judice latam, sive spontanee, sive coacte, sive offensus sit ea pœna contentus, sive non; in secunda autem requit iliir quod offendens ultronee recompenset "secundum voluntatem ejus quem offendit : atqui ad hujusmodi recompensationem spontaneam cx parte offendentis secundum arbitrium Dei oifensi, concurrunt intrinseco 1res actus assignati. I Concurrit voluntas compensandi in offendente, quod Iit per contritionem. 2'Nccesse est quod se subjiciat sacerdoti loco Dei oifensi, quod fit per confessionem ; 5° quod recompenset secundum arbitrium ministri Dei oifensi, quod Iit per satisfactionem. Ergo.

Observandum inter has partes materiales sacramenti hoc esse discrimen , ut jam innui, quoti contritio el confessio utique magis principales el forma.·, einpe absolulipnipræsuppositæ, -ini essentiales : satisfactio vero in re , ut pars minus principalis ct sacramentum essentialiter constitutum supponens, sit pars mtegralis illius tantum. Si tamen innatur satisfactio in propo-ilo et utcounoiaU tsi etiam parsesscntialis sicut contritio; quia non potest esse contritio vera, quæ non includit propositum satisfaciendi.

Solvuntur objections contre minfam conciecionem

Obj. 1° cum Henno. Florentinum et T : dentinum eodem modo loquuntur de sat factione aede contritione el confessione ; atqui satisfactio non est pars essentialis: ergo.

/?. 1°. *Retorqueo argumentum.* Alq i sati-factio e-l par- integralis , fatente ob t-ciente : ergo etiam contritio ct confessi-) ergo iterum non sunt materia extrinseca, ut prétendit.

2° Verba conciliorum sunt intelligent'a secundum subjectam materiam ; ita quo l hi 1res actus -int partes materiales pœt - lenliæ, eo modo quo esse possunt : certuri est autem satisfactionem in re, quæ supp) nit sacramentum essentialiter constitutum, non posse esse pariem ejus essentialem ; secus contritio el confessio, quæ forma n sacramenti præcedunt.

/nsl. Trid. sess. U , cap. 4, docet co - trilionem es-e dispositionem ad sacramentum cum fructu suscipiendum ; ergo n< i est pars intrinseca illius.

R. D. ant. E-t dispositio ad sacramentum inadæquate sumptum pro absolutione, *C.* ad hanc (nim cum fructu -usctpiendam disponit; ad sacramentum adequate sumptum pro composito ex materia el forma, 7V. sacramenti enim sic -umpti e-t pars intrinseca ct es-entiali-. E-l itaque dis(>ositio et par- ejusdem diverso modo sumpti.

Obj 2> cum eodem Minister hujus sacramenti est sacerdos : atqui sacerdos ponit solam absolutionem ergo tota huju--acrainenli e—entia est sola absolutio ; alias non es-et minister sacramenti, sed tantum partis illius.

R. 1°. *Retorqueo argumentum.* Ergo fota sacramenti integritas e-t absolutio, alias non esset mini-tt r integri -aeramenti, sed tantum parti- illius. Illatio autem est contra objicieii'em qui admittit ac»us p<emlenliac esse parte- integrante- hujus sacramenti.

2° *N. coiiteq.* Quia is mcitur minister, causa, auctor alicujus composta, non -olum qui totum cmnpo-itmn producit, sed qui vel materiam, vel formam, vel utrius-

que unionem efficit tantum : sic ignis dicitur gene:ire ignem, licet materiam non producat; sic homo dicitur generare hominem, licet formam, animam scilicet, non efficiat ; sic latomus dicitur efficere album , licet nec parietem nec albedinein efficiat, ted utrumque tantum conjungat : sacerdos autem formam efficit qua materia perficitur et determinatur ad esse sacramentale, eamque inalcrix applicat et unit ; et hac ratione dicitur sacramenti minister.

Obj. 5° cum eodem. Illud est totum sacramentum, quod ponit totum effectum sacramenti : atqui id facit absolutio : ergo. *Prob. min.* Sacramenta id causant quod significant : atqui absolutio significat peccatorum remissionem, quæ est effectus sairamenti : ergo.

R. D. min. Id facit absolutio sola,7V. absolutio cum aliis partibus, *C. Ad probat, similiter D. min.* Sola absolutio significat remissionem peccatorum , *N.* absolutio et actus pœnitentis, *C.* Quamvis ergo clarius significetur remissio peccatorum per absolutionem, el ideo est forma, eam tamen etiam suo modo significant actus pœnilentis : contritio exterius expressa significat cor immutatum; confessio, peccata manifestando, significat ea excludi ; denique satisfactio significat pœnæ remissionem : sicque totum aggregatum ex his actibus et absolutione significat ex institutione Christi effectum sacramenti.

Inferes cum eodem. Ergo pœnitens potest dici sibi gratiam conferre, sibi peccata remittere , el seipsum absolvere, quod non est astus rei, sed judicis.

R. N. illationem. Quia actus pœnitentis non causant gratiam , ut sunt a pœnitente, sed ut elevantur a Deo ad rationem sacramenti : unde dici non potest quod pœnitens sibi conferat gratiam, sibi peccata remittat, se justificet, nisi valde improprie et ad modum cujusdam instrumenti, non rero ut minister sacramenti. Sit paritas in sacramento ordinis : contractus instrumentorum ab ordinando, est pars essentialis hujus sacramenti, ut nunc suppono; non tamen ideo dicitur ordinandus proprie sibi conferre gratiam sacramenti : nullo autem sensu dici poiest quod pœnitens seipsum absolvat, quia absolvere non est cooperari productioni gratiæper modum instrumenti, •ed per modum judicis, quod convenit sacerdoti respectu pœnitentis, non pœnilenti respectu sui.

Inst. In aliis sacramentis productio graliæ tribuitur, non solum formæ , sed etiam materix, ut in baptismo, aquæ; in confirmatione , chrismationi : ergo si pœnitciu ponat sacramenti materiam, dici potest siln conferre gratiam.

R. D. conseq. ut ante. Potest dici «ibi conferre gratiam improprie, e». per modum instrumenti a Deo elevati, *C.* ut minister sacramenti, el ad modum judicis, *N.*

Obj. 4° cum eodem. Hoc sacramentum esi institutum per modum judicii : atqui judicium tantum importat principaliter sententiam judicis absolventis, reliqua autem tantum ronnotat, ut prerequisite ad justam sententiam : ergo. *Prob. major ex* Trid. sess. 14, cap. 6 , ubi declarat absolutionem sacerdotis esse *ad instar actus judicialis, quo ab ipso velut a judice sententia pronuntiatur.* Ex quo paulo infra *infert objiciens* hoc sacramentum, licet prxsupponât in pœnitente dolorem et declarationem peccatorum , illam tamen non magis importare quam peccata.

R. 1° hunc theologum hoc argumento Tridenlino et sibi aperte contradicere : Tridenlino, quod expresse declarat hos actus esse paries sacramenti; sibi, qui, ut vidimus supra, fatetur esse etiam illius partes, saltem integrantes : quoc» sane dici non potest de simpliciter præsuppositis, nec *a fortiori* de peccatis. Insuper, *ut dixi in confirmatione conclusionis,* compensatio offensæ quæ fit in hoc sacramento, non est precise ad arbitrium judicis, ut in judicio forensi, sed secundum voluntatem offendentis ct offensi, quod necessario importat actus pœnitentis ut partes, prout probatum est.

2° *N. majorem.* Est enim hoc sacramentum , si adxquate sumatur pro materia et forma, institutum non per modum judicii, seu sententiae judicialis, sed per modum processus judicialis , quod importat accusationem, defensionem et satisfactionem rei tanquam materiam, ct sententiam judicis tanquam formam. Quæ autem profert objiciens ex Tridenlino, non probant contrarium; quia concilium non loquitur de sacramento adxquate sumpto sed de sola absolutione seu sententia sac erdolis, ut *liquet ex textu.*

Obj. 5° cum eodem. Trid. sess. 14, cap. 3, docet vim hujus sacramenti præcipue sitam esse in forma quam reponit in verbis sacerdotis, quod non dicit de aliis sacramentis : ergo sola forma est de ejus essentia.

R. N. conseq Imo *contrarium sequitur ex antecedente.* Si enim in hoc sacramento sit forma, est utique materia; non est enim forma sine materia ! materia autem est essentialis composito. Item, si vis posita est præcipue in forma , ergo minus præcipue in materia : el quamvis id non dicat concilium de aliis sacramentis, ita est tamen, ut mox dicam, neque ex argumento negativo aliquid probatur.

Inst. Si actus pœnitentis essent essentiales, in illis æque principaliter sila esset vis hujus sacramenti : ergo. *Prob. ant.* Efficacia habetur ab essentialibus : atqui nulla pars est magis essentialis altera : ergo.

R. N. ant. Ad prob. D. ant. Efficacia habetur ab essentialibus æque principaliter, iV. plus vel minus principaliter, *C.* Certum est enim in omnibus compositis vim esse magis principaliter sitam in forma tanquam in parte nobiliori et totius perfective.

Obj. 6°. Sacramentum est signum sensibile : atqui contritio non est sensibilis : ergo.

R. D. min. Contritio non est sensibilis per se, *C.* per accidens, *IV.* Est enim sensibilis per confectionem et alia signa exteriora pœnilentiæ quæ profert pœnitens.

Inferes. Ergo contritio est tantum pars sacramenti per accidens. *Prob. illatio.Eo* modo aliquid est pars sacramenti sensibilis, quo est sensibile : atqui contritio est tantum sensibilis per accidens : ergo.

R. N. illationem. Ad probat. D. ant. Eo modo aliquid est pars sacramenti, quo est sensibile per se vel per accidens, C. quo est sensibile per se tantum, *IV.* Sic consenjus in matrimonio est tantum sensibilis per accidens, ct tamen est per se pars matrimonii ; sic homo est aliquod totum sensibile, licet aliqua ejus pars, scilicet anima, iit tantum sensibilis per accidens.

Inst. Contritio non minus requiritur ad baptismumin adultis quam ad poenitentiam: atqui non est ideo pars baptismi : ergo.

R. D. maj' Contritio non minus requiritur ad baptismum quam ad poenitentiam et eodem modo, *IV.* et diverso modo, *C.* In baptismo requiritur ut di«pos'tio; in pcenitentia ut pars : hoc autem dherimen petitur ex ip*a voluntate Christi qui in quibusdam sacramentis, ut in baptismo, confirmatione, etc., pro materia constituit aliquam substantiam corporalem ; in alii», ut in poenitentia et matrimonio, actus humanos, cujus rationem congruam adfert Auctor, quod in illis sacramentis in quibus confertur excellens gratia, quæ superabnndat omnem facultatem actus humani, adhibetur aliqua corporalis materia exterius . — Hic q. 84 α 1 ad 1 —sicut in baptismo , ubi fit plena remissio peccatorum el quantum ad culpam et quantum ad pœnam , et in confirmatione, ubi datur plenitudo Spiritus sancti, et in exlremaunctione, ubi confcrtiir perfecta sanitas spiritualis : unde si qui actus humani sint in talibus sacramentis, non sunt de essentia sacramentorum,sed dispositive se habent ad illa. In illis autem sacramentis quæ habent effectum correspondenlem humanis actibus, ipsi actus humani sunt loco raateriæ, ut accidit in pœnitentia et matrimonio : sicut etiam in medicinis corporalib is,quædam sunt res exterius adhibita, sicut emplastra et electuaria ; quædam vero sunt actus humani, puta, exercitationes quædam.

Obj. 7°. Potest administrari sacramentum pœnilentiæ absque confessione, ut moribundo subito obmutescenti et sensibus destituto. Ergo.

Λ. i° hoc argumentum esse pariter solvendum Scotistis, qui dicunt confessionem esse insupplebililer requisitam. 2° *D. ant.* Potest administrari sacramentum pœnitenliæ sine confessione formali et explicita, *C.* sine confessione virtuali et implicita, 2V. Debet enim dolor internus per aliqua signa exteriora seu nutus manifestari, ut habeatur materia sensibilis·; hæc autem signa exteriora subeunt vicem verborum , suntque victualis petitio sacramenti et aliqualis peccatorum confessio. Quæ autem signa requirantur ct sufficiant, dicemus dum de confessione.

Obj. 8°. Malcria præsupponitur formæ atqui satisfactio non præsupponitur formæ, scilicet absolutionis, sed eam sequitur : ergo.

IL D. maj. Materia quæ est pars essentialis præsupponitur formæ, C. qua* est par s

integralis tantum, .ZV. Videmus enim in ip--is natunlibiis , v. g. in nutrilione, partes intégrâmes, m dentes, cornua, etc., accrescere ‹ t informari eadem anima quæ iliis prxsnpponi'ur. Satisfactio autem est materia po nitentiæ per modum partis integrantis lanium, suoque modo informatur ‹ib absolutione, quatenus e\ ea recipit vim remittendi pœnas *ex opere operato.*

Obj. 9°. Omnes partes totius con-tilu'ivæ debent O'se simul ; atqui contritio aliquando procedit confessionem, confessio absolutionem el sati-factio aliquando diu post adimpletur : ergo.

/I. D. maj. Iu foto permanente et physico, *C. iu loto* morali et successivo , quale est iu nostro ca-u, rV. Talis enim simultas partium ad illud requiritur qualis interce I •Iere solet, v. *g.* inter accu-ationem rei, eju- def· n-ionem , sententiam judici·' et H-ntcntiæ extentionem, ex quibus imegratur unus acuis seu processus judicialis : hxc autem siiriuhas est moralis, sicut lotum esi murale. De his itibus partibus dicemus seor-im infra.

Ex didis et supponendo quod articulo seqm nii dicam verba absolutionis cs-e formam lujii"aeramenti, colliges ipsum supponet c pio aggregato ex actibus pœnitenlis et absolutione sacerdotis; item recte definiri physice : *Confessio dolorosa peccatorum post baptismum commissorum, facta legitimo ministro absolvente sub prascripta verborum forma;* metaphysics aut» m seu logice *Sacramentum a Christo institutum significativum et coi laticum gratiæ peccatorum post baptismum commissorum remissiva.*

ARTICULUS 111.

De forma sacramenti poenitentia.

Tria hic quærimus (otidem : primum, quæ sit foi ma hujus sacramenti ? secundum, quis sil ejus sensus? tertium, an forma dcprecatoua sil valida?

$ I. — *Qua iit forma hujui sacramenti ?*

Hic q 8Î α 3. o — *Dico* 1°. Forma conveni ns et legitima sacramenti pœnitentiæ est hæc *Ego absolvo te a peccatis tuis in nomine Patris,* etc.

1" Hanc formam tradunt concilium Florentinum el Tridentinum; Florentinum in decreto Unionis his verbis : « Forma hujus › saci amenti sunt verba absolutionis, qn» « sacerdos profert cum dica *Ego It ab.* » *solvo,* etc. » Trid. sess. 14. cap. 5: I Do » cet prælerca S. synodus sacramenti [« nitentiæ formam, in qua præcipue ip-iu ıı vis sita est, in illis ministri verbispo>i » tam esse : *Ego te absolvo,* etc. »

Ibid ina. s. o.—2"FundaturinS.Scnp I tura. Sicut enim Dominus dixit discipuli- Matth. ultimo ; *Euntes docete omnes gates, baptizantes eos,etc.,* ita dixit eisdem Matth. 18 *Quodcumque solveritis, th.* Atqui sacerdos vi priorum Chri-ti verboruc. dicit : *Ego te baptizo :* ergo vi posteriorum debet dicere : *Ego te absolvo.*

ibid o —5 */latione probatur* Form -•aeramenti debet significare id quod in sacramento agitur propbrlionaliter ad materiam sacramenti, significant enim sacramenta novæ legis quod efficiunt · atqui I m f uma. *Absolvo le,* -igniflcat id quod [>er agitur in hoc sacramento proportionaliter ad materiam: ergo. *Prob. min.* Inliocsacramento removentur peccata quæ sunt il· lins materia et quædam v incula, juxta illud Proverb : */inpius funibus peccatorum suorum constringitur :* atqui id significant hæc verba, *Absolvo te a peccatu fuis :* ergo.

Dices Sacerdos ad ligandum, non dicit: *Te ligo,* lied Christus pariter dixerit *Quodcumque ligaveritis,* etc., ergo nequi ad solvendum debet dicere : *Te absolvo.*

/I. N conseq. Disparilas est, quod com ligare non sil gratiæ collativum, non fiat per confectionem sacramenti, sed perde· negationem absolutionis; secus solvere.

/nsl. Ad absolvendum ab excommunicatione, i on requiruntur hæc verba, *Absolvo te,* sed quxeumque alia sufficiunt ; atqui tamen potestas absolvendi ab excommunicatione, est ex iisdem Christi verbi' *Quodcumque solveritis,* etc. Ergo nec requiruntur ad absolvendum a peccatis.

Opusc 22 c. 2. — */{. JV. iterum conseq.* bi'paiitas est, quo<l absolutio a censuris non sit sacramcntalis, ideoque permissa arbitratui hominum , ita ut ad illam sufficiant quæcumque verba intentionem absolventis exprimentia, imo nutus, vel etiam familiaris conversatio cum excommunicato : at absolutio a peccati* est sacramentalis, ac proinde non hominum arbitratui permissa . sed juxta Christi inslitutio-

nem |>er Ecclesiam ejus sponsam ad nos J transmissam observanda.

Dico 2°· Hæc duo s‹ la verba. *Absolvo te,* suntessrntialia formæ hujussacramenli. Est communior.

Imprimis ccrtnm est pronomen *ego* i on esse essentiale formæ liujus sacramenti, sicut nec informa baptismi; sufficienter enim exprimitur in ly *absolvo.* Conveniunt etiam communiter theologi, hæc verba, tn nomine *Patris,* etc., non esse essentialia; quia id neque ex S. Scriptura, neque ex traditione et sensu communi Ecclesiæ eruitur. Est autem difficultas circa hæc verba, *a peccatis tuis.* Itaque.

Probatur, Ilæc sola verba, *Absolvo te,* omissis *a peccatis,* significant principalem effectum sacramenti, scilicet absolutionem a peccatis : ergo hæc sola sunt essentialia formæ. *Prob. ant.* Licet hæc forma, *Absolvo te,* sit secundum se indifferens ad significandam absolutionem a peccatis vel a censuris, lio** ipso tamen quo profertur super pernitentem qui peccata sua confessus est, ct subjecit jurisdictioni sacerdotis, per hanc circumstantiam determinatur ad significandam absolutionem a peccatis; sententia enim quæ supponit cognitionem hujus causæ et non alterius, cadit determinate super hanc causam cognitam, et non super alteram, ct ita determinate significat absolutionem a vinculis in judicio probatis. Sic etiam in judicio humano sufficit si judex, audita el cognita causa rei, proferat in eum sententiam absolutionis, aut condemnationis, non expresso crimine, licet moris sit ut singula exprimantur ad majorem horrofcm el detestationem. Ergo.

Tandem hæc duo, *Absolvo te,* esse essentialia *palet,* quia omissa voce *absolvo* non exprimitur actus judicialis seu sententia judicis, omisso *te* non exprimitur pertona circa (piam exercetur judicium , nec intelligitur absolutio a peccatis, quia non intelligitur *a peccatis,* nisi in quantum absolvitur is qui peccata sua confessus est.

Dices 1°. Christus Joan. 20, expressit peccata i *Quorum remiseritis peccata.* Ergo.

R. N. conseq. Quia το *Absolvo* in usu hujus sacramenti determinatur per confessionem peccatorum, ut dictum est, non in ejus institutione. Aliunde Christus non expu ssit peccata quandodixit Matth. 16et 48 : *Quodcumque solveritis.*

Dices 2". Concilium Flurcr'/ium etTndentinum, quando defiuiin.t ionnam absolut ionis sitam i*s*e in his verbis, addunt, etc. Ergo censent aliqua saltem ex sequentibus esse essentialia

/?. N. conseq. Ideo enim hanc particulam, etc., addiderunt, vel ut abstraherent a controversia theologorum circa particulas *a peccatis,* vel ut significarem eas, licet non essentiales, non debere tamen omitti. Si enim has pauculas voces essentiales censuissent, dubio procul expressissent in decreto, sicut in formis aliorum sacramentorum omnia, etsi plura et longiora, exprimunt. Cætera argumenta circa particulas *a peccatis,* præoccupata sunt in probatione conclusionis.

Dices 5°. In baptismo ct confirmatione essentialis est expressio Trinitatis : ergo et in poenitentia.

R. N. conseq. Disparilas petitur ex voluntate Christi quæ nobis per Ecclesiæ traditionem et communem sensum innotescit. Ratio congrua vero est, quod baptismus sit professio fidei, cujus praecipuum objectum est Trinitas, et confirmatio est corroboratio ad eamdem fidem confitendam : ^'"i i o i pœnitenlia.

CONSECTARIA.

Ex didis colliges 1°, quamvis probabilius sit validam esse abmlutionem sub his solis verbis, *Absolvo (e,* esse tamen illicitam, et graviter peccare qui omitteret *a peccatis,* quia non est certum ista verba non requiri ; ita ut istis omissis, repetenda foret absolutio sub conditione. Omittere autem expressionem Trinitatis, mulli volunt esse peccatum veniale : dicit tamen S. Th. hic ad 5, id *relinqui arbitrio sacerdotis,* quod non diceret >i existimaret ejus omissionem esse peccatum veniale. Similner quidam volunt esse peccatum veniale omittere quæ praecedunt el seqpunlur, scilicet *Misereatur, Dominus noster, Passio,* etc., alii nullum esse peccatum arbitramur ea omittere nulla prorsus sub'isn nie causa esse peccatum veniale; nullum v«osi ali, qua causa, etsi non gravis adsit ; unde in rituali Humano Pauli VIegitui quod in confessionibus frequentioribus et brevioribus, possit omitti *Misereatur,d* salis sit dicere-

Dominus nosier, etc. usque ad *Passio, etc.*

Colhges 2°, absolutionem prolatam sub forma æquivalcnti esse validam, illicitam tamen. Hinc valeret si diceretur. *Remitto, condona tibi peccata, absolvatur talis a peccatis,* etc., quia remanet idem sensus, sicque est tantum mutatio accidentalis. Obsonat Cajelanus absolutionem datam in plurali honoris causa, esse etiam validam, sed illicitam.

Colliges 5°, formam absolutionis debere necessario verbis exprimi, ncc sufficere nutus aut alia signa. 1° Quia hanc esse voluntatem Christi probat communis et unanimis sensus ecclesiæ. 2° Quia in omnibus aliis sacramentis forma debet verbis exprimi ; excipitur solum matrimonium, quod cum sit contractus, nutus ad illud sufficiunt. 5u Quia Florentinum reponit formam in verbis quæ *profert* minister, et Tridcntinum In ministri *verbis,* quæ aperte indicant formam esse necessario verbis exprimendam.

Nec obstat in judicio forensi sententiam posse ferri scripto; non enim judicium sacramentale convenit in omnibus cum forensi : sic in sacramenlali idem est reus , accusator, testis et defensor, non sic in forensi ; in sacramentali, pernitenti pro se et contra se dicenti creditur, non in forensi.

§ D. — *Quit tit tentus horum icrborum ,* Absolvo tc ?

Dico 1°. Sensus horum ver borum , *Absolvo te,* non est, Remitto pœnas peccatis debitas.

Prob 1°. Christus dixit: *Quorum remiseritis peccata;* et in forma pœnitcntiæ dicitur, *Absolvo te a peccatis* .' atqui pœna distinguitur a peccato et ad illud sequitur : ergo. 2' Juxta Tridcntinum sess. 6, c. 14, *Pana aeterna... una cum culpa remittitur.* Si ergo sacerdos non remittat culpam, nec remittit pœnam æternam. 50 Juxta idem concilium sess. 14, cap. 1, sacerdotes habent potestatem *ad reconciliandos fideles post baptismum dapsos;* reconciliatio autem Iit per remissionem culpæ, et non solius pœnæ.

Confirmatur exsequentibus propositionibus damnatis in Baio ; « In sacramento » baptismi, a.it sacerdotis absolutione, pro» prie reatus p> ccati duntaxat tollitur, et • ministerium -accrdotum solum liberata ▮ reatu : » est57. Idem 58. Ver reatum veto ipsum solam pœnam intelligere *patet* ex ty propositione etiam damnata, in qua dicitur : « In peccato duo sunt actus et reatus; » transacto autem actu nihil remanet, ni-i » reatus, sive obligatio ad pœnam. »

Hio q. 8i n 4. ad 5. et Opuicui 22. o. 1. 2. 3. — *Dico* 2°. Sacerdos, |>er verba absolutionis, non solum declarat seu ostendit peccata esse remissa, sed ea veri remittit. Est contra Magistrum sententiarum ct quosdam antiquos, nccnon contn novos hæreticos, quamvis diverso sensu lo cuti fuerint.

Prob. 1° ex concilio Trid. sess. 14, can. 9, sic definiente : « Si quis dixerit absolulio» nem sacramentalem non esse actum judi» cialem, sed nudum ministerium pronun» tiandi ct declarandi remissa esse peccata » confitenti... anathema sit. » Et cap. 3 : » Res ct effectus hujus sacramenti, quan» tum ad ejus vim et efficaciam pertinet, » reconciliatio est cum Deo. »

Prob. 2° cx S. Chrysostomo I. 5 de Sacerdotio c. 6 : «Corporis, inquit, lepram » purgare, vel, ut verius dicam, ne purgare » quidem, sed purgatum ostendere, Judæo» rum sacerdotibus licebat : at vero nostris » sacerdotibus, non corporis lepram, sed » animæ sordes, non dico purgatas probare. *n* sed purgare prorsus concessum est. »

Ibid. — *Prob.* 5°. Sacramenta novæ legis non solum significant, sed efficiunt | quod significant : hæc enim est præcipua differentia quam Florentinum statuit inter sacramenta novæ et antiquæ legis, quod hæc significent tantum, prima autem signifirent et efficiant : atqui hæc sacramenti pœnitentiæ forma *Absolvo te,* significat remissionem peccatorum . ergo illam efficit. *Confirmatur,* fixe baptismi forma, *Ego te baptizo,* non solum significat hominem interius ablutum, sed illum abluit : ergo hæc. *Absolvo te,* non solum declarat hominem absolutum, sed vere absolvit.

Prob. 4°. Potestas clavium , seu ligandi et solvendi, data est ministris Ecclesiæ, ut jam dixi ct dicam : atqui si declarent duntaxat peccatores absolutos et non solvant, frustranca est ista potestas ; æque enim, imo melius id declarare potent quilibet prudens et doctus, cui perspecta>*ritconscientia pernitentis, quam plurcs Uclcsiæ ministri ·. ergo. M

Itaque sensus naturalis horum verborum,

Absolvo te apeccalis, attenta significatione quam habent ex institutione hominum, est hic : Remitto seu condono libi peccata : — **Hio ibid** — Sensus autem sacramentalis seu significatio quam habent cx institutione Christi a quo unniasacramenlahabcnt quod sint significativa et collativa gratiæ, est hic : Sacramentum absolutionis tibi impendo, hoc est, confero libi sacramentum, quantum est ex se absolulivum a peccatis, et collativum gratiæ ; seu, ut alii volunt, et in idem redit : Confero libi, quantum est ex parte mea ct sacramenti, gratiam peccati remissivam. Quapropter vcrificatur forma , etiamsi defectu subjecti gratia de facto non conferatur; item si feratur super peccata jam confessa ct remissa, præsertim cum eo in casu amplior detur gratia.

Dices 1°. Quando Christus Luc. 7, dixit mulieri peccatrici : ***Remittuntur tibi peccata,*** declaravit tantum esse remissa ; fuerant enim prius remissa per hæc verba : ***Remittuntur ei peccata mulla, quoniam dilixit multum.*** Ergo similiter in casu.

R. 1° *N. conseq.* Non est enim necesse quod si verbum remittendi in uno loco sumatur significative tantum, ita et in alio, et eo maxime quod in loco citato, per verba priora supponerentur peccata remissa, non sic in nostro casu. 2° Dici potest quod hic sermo secundo prolatus , sit confirmatio prioris remissionis, quasi dixisset, Remissa sunt; vel quod per priora verba insinuarentur peccata mox remittenda, per sequentia vero reipsa remitti.

Dices Z". S. Ilicronym. super illud Matth. *M,Tibi dabo claves,* etc. ,hæc habet: ‹ Hunc locum quidam non intelligentes, aliquid servant de supercilio pharisæorum, ut damnare innoxios, vel solvere se putent noxios ; cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed eorum vita quæratur. In Levilico se ostendere sacerdotibus jubentur leprosi, quos illi non faciunt leprosos » vel mundos, sed discernunt qui mundi » vel immundi sint. ›» Ergo/

R. S. llieron. comparare sacerdotes Evangelicos legalibus, non in hoc quod sicut legales non mundabant a lepra, sed ostendebant tantum ct discernebant mundatos, ita Evangchci non absolvunt, sed ostendunt lautum absolutos : sed in hoc comparat, quod sicut sacerdotes legales non poterant pro suo arbitrio discernere inter lepram et non lepram, sed juxta caure menta; ita sacerdotes novæ legis non possunt pro suo arbitrio quos voluerint absolvere vel ligare, sed debent expendere merita et dispositionem cujusque, et dispositos absolvere, indispositos non ab'Olvere; alioquin nihil efficiunt, cum sacramenta operentur suos effectus in subjectis dispositis.

Dices?»". Lazarus peccatori comparatur : atqui Lazarus fuit a Christo prius suscitatus quam discipulis solvendus traderetur : ergo.

Opuio 22, o 2 J?. comparationem illam Lazari cum peccatore esse moralem non litteralem , ideoque ex illa firmum argumentum desumi non po»se. Non igitur in hoc stat comparatio, quod sicut ChrLtus Lazarum resuscitavit, et viventem tradidit Apostolis solvendum, ita resuscitavit peccatorem, et ipsum jam viventem absolvit sacerdos ; sed in hoc, quod sicut Lazarum magna voce e sepulcro vocavit, el vocatus fuit i discipulis solutus; ita nos per gratiam actualem praevenientem magna voce clamando , vocat e tumulo peccatorum, inquit S. Aug. tract. 19 in Joan., adhuc reos tamen, sed solvendos a sacerdotibus.

Quando igitur idem S. Aug. alibi et alii PatCes dicunt peccatores prius a Deo vivificari quam a sacerdotibus sohantur, sacerdotes posse curare viventes, non exci tare mortuos ct similia, non loquuntur de vita seu vivificatione porfecta per gratiam justificantem , sed de vita imperfecta per gratiam excitantem, quæ inchoat vitam animæ per aliquem actum stipernaturalem ad quem movet peccatorem ; Itanc enim duplicem vivificationem admittendam **esse** constat ex propositione 60 damnata inter Baianas.

S III. — *Utrum abiolutionir forma deprecatoria poitil eue valida ?*

Adhibendam esse formam deprecatoriam in sacramento pœnitcntiæ tenuit olim antiquus scriptor quem iinpugnat S. Th. Opus. 22. Hujus opinionem penitus antiquatam sæculo præcedenti suscitavit Joannes Morinus, presbyter Oratorii I. 8 de Pω-nit. quem avide secuti >unt quidam recentiores Juenin, Vitasse, Vanroy. Tournely, Pielte, etc. Fatentur equidem nunc m ecclesia latina, post concilii Florentini et Tridentini definitiones, necessario adhiben-

£ i ;

dam esse formam indicativam sou absolutam; ct deprecatoriam non sufficere ; at contendunt duodecim prioribus seculis valuisse ; apud Græcos vero semper valuisse el etiamnum valere. Fundantur præsertim in antiquis monumentis, quæ, ut putant, non nisi formam deprecatoriam referunt. Contra quos pro sententia D. Th. et communiori.

Opuic. 22. c. ▮ 2 et 3—*Dico.* Probabilius est formam simpliciter deprecatoriam in sacramento pœnitentiæ non posse esse validam.

Ibid c.—2. *Prob.* 1°ex S. Scriptura et Verbis Auctoris. « Christus non dixit, Quæ- » cumque petieris esse solvenda, erunt so- » luta; sed, Quæcumque solveris : si ergo «illa tantum dicuntur esse soluta, quæ » habens claves solverit; qui autem petit . aliquid esse solvendum non solvit; mi- ·» ror qua temeritate aliquis asserat esse » solutum, quem habens claves non signi- » ficat se solvere, sed solum rogat esse sol- - rendum. ‹

Prob 2°. Concilium Florentinum in decreto Unionis el Trid. sess. 14, cap. 5, definiunt formam hujus sacramenti sitam esse in his verbis sacerdotis : *Ego absolvo te.* Addit Trid. ibid. ‹ deEcclesiæ more • quasdam preces laudabiliter adjungi, ad » ipsius tamen formæ essentiam non per- » tinere, neque ad ipsius sacramenti admi ▮ nistrationem esse necessarias. » Ergo.

Respondet Tournely, equidem post has definitiones, preces non amplius pertinere ad essentiam formæ, pertinuisse tamen olim antequam Ecclesia formam absolutam adoptaret; quia, ut prælcndit iste theologus, Christus non determinavit formam hujus sacramenti, an deberet esse absoluta vel deprecatoria, sed id determinandum reliquit Ecclesiæ; el sic ea est forma essentialis quam Ecclesia pro tempore elegii : iicut, inquit, contigit in matrimonio, quod ante Tridentinum clandestine contractum erat validum nunc est nullum.

Sed contra 1°. Forma sacramenti quæ aperte colligitur ex ejus institutione, una est ubique invanabilis, saltem quoad sensum, nec determinationi Ecclesiæ relicta, ut patet in forma baptismi et eucharistiae atqui hæc forma, *Absolvo te,* aperte colligitur ex verbis institutionis, *Quoi' solveritis,* etc., non minus quam ma baptismi, *Jlaplizo re,* ex his verbi. *Euntes docete omnes genlrs, baplizantti cos,* etc. Ergo sicut ista e>(on;. abique et invariabilis, saltern quoad sensum, neerclictadeterminationi Ecclesiæ; ita neeprinn.

2° Hæc docloris I'arisiensis responsio non coliærel cum ejus ct asseclarum doctrina dicunt enim formam deprecatoriam, non obstantibus bis definitionibus, etiam nun valere in ecclesia Graeca : atqui tamen lati- | data concilia definierunt tanquam fidei dogma , formam esse absolutam, non pi ı ecclesia Latina lanium, sed etiam pro Git · ca ; definitiones enim fidei spectant (o ‹ Ecclesiam, et præsertim decretum Florentinum, quod specialiter pro Græcis fuilcdi tum : ergo si consequenter loquantur, de bent reputare invalidam formam deprcca. luriam apud Græcos; quod tamen negant, sicque responsio Tournely videtur illusoria

Exemplum matrimonii quod affert non est ad rem, 1° quia Ecclesia irritando ina trimonium clandestinum, non mutavit for inaliler materiam matrimonii determinatam a Christo, quæ semper fuit et adhuc es' nunc contractus validus, hunc solum enim Christus elevavit ad rationem sacramenti, sed effecit tantum quod contractus qui an tea erat validus, non esset amplius v.ili dus, quod non est mulare materiam matri rnonii formaliter, sed materialiter tau tum : sicut si quis verteret vinum in acetum, non mutaret formaliter materiam sa crificii, sed materialiter tantum, quaterni faceret quod res quæeral materia sacrificii, non sit amplius res quæ sit materia sacrificii. Et hinc 2° lex irritans matrimonium clandestinum, est lex disciplinx tantum, quæ non obligat nisi ubi est promulgata ct recepta; et ideo matrimonium clandestinum adhuc est validum in locis in quibus non est promulgatum aut receptum Tridentinum : at definitiones fidei quales sunt quæ spectant formas sacramentorum in S. Scriptura fundatas vim habent in lota qua late patet Ecclesia.

Prob. 5°. Juxta S. Scripturam el Trid. sess. 14, c. 6, et can. 9, absolutio sacramentalis est actus judicialis quem exercet sacerdos, et quo ab ipso vehit a judice sententia pronuntiatur alquL^entcnlia judicialis nec est nec esse potest deprecatoria.

e seu sententiam ferre, esc ct exercentis auctoritatem ;

deprecari autem «ictus supplicantis, adeo ul implied eumdcin actum esse judicialem el deprecatorium simul cl sub eadem ratione. Ergo.

Multa excogitat Tournely ut ab hoc argumento se expediat. *Admittit majorenij sed ad min.* dicit 1° quod , cum sacerdos, non propria, nec suprema, sed precaria ct ministerial! auctoritate judicium exerceat, tacitam saltem orationem fundat ; 2° quod in pronuntianda excommunicatione actus judicii pariter exerceatur, quæ tamen aliis quam indicativis verbis potest pronuntiari. 5uExco quod Christus dederit Apostolis potestatem absolvendi a peccatis, non sequitur hanc potestatem debere exerc· ri verbis indicativis, siquidem potestatem quam pariter Apostoli acceperant sanandi infirmos, fere semper exercuerint deprecatorie.

«Ved *contra. Ad primum.* Formæ omnium aliorum sacramentorum, excepta cx trema enctione, sunt dicto sensu oratio Licita; in iis enim sicut in pœnitentia, sacerdotes non agunt propria et suprema auctoritate, sed precaria et ministerial! tantum, ei tamen nemc «deo unquam dixit has formas esse deprecatorias.

Ad secundum. Neque pronuntiatio excommunicationis, neque absolutio ab excommunicatione, cum sint actus judiciales, possunt esse deprccaloriæ, nisi apparenter elquoad syllabas, quænihil operantur, quia in negotio censurarum non requiritur aliqua forma, sed totum pendet ab intentione 'iiperioris : unde quibuscumque verbis, signis aut nutibus suam intentionem manifestet, hæcsemper manet actus judicialis, et nnn deprecatorius. El quem , amabo , deprecabitur praelatus ferens excommunicationem , aut ab excommunicatione absolvent? At in absolutione a peccatis, non solum intentio, sed forma debet esse judiciali', sacramentalis et operative ex institutione Christi, sicque ea quam Christus instituit el quam ex illo Ecclesia definivit, lervanda est.

Hio. q 84. ·· 3. ad 4. —*Ad tertium.* t'/Y. *paritatem.* Disparilas est, quod sanatio infirmorum non sit actus judicialis, licui absolutio iacramenlalis a peccatis, f Respondet Auctor, quod Apostolis non est data pclestas ut ipsi sanarent infirmos. ut ad eorum orationem infirmi sana rentur : est autem eiscollata pmesta* operandi instrumcntaliter, sive mmi*terialiter in sacramentis. Et ideo magi» (>o->sunl in formis sacramentalibus exurimerc actum "iinm, quam in sanationibus infirmitatum in quibus tamen non semper modo deprecativo utebantur, sed quandoque modo indicativo el imperativo; sicut Act. 5 legitur quod Petrus dixit claudo *Quod habeo hoc tibi do : In nomine Jesu Christi Nazareni surge et ambula.*

Favent etiam huic conclusioni quæ dixi $ precedent!.

Solvuntur objections,

Obj. 1° cx Patribus. S. Ambrosius lib. 5 de Spiritu sancto cap. 8 : « Homines, in » quit, in remissionem peccatorum minis» terium suum exhibent, non jus alicujus ▪ potestatis exercent... isti rogant, Divini» tas donat. » S. Aug. lib. 2 de Bapt. cap. 6 : « Manus impositio (quæ supra pœni« lentes fieri solebat) non -tcul in baptismo » repeti non potest ; quid enim aliud est « nisi oralio super hominem? « S. Leo Epist. 82, alias 91 : « Indulgentia Dei. nisi » supplicationibus sacerdotum, nequit ob » tineri. » Idem S. Hieron. in Psal. 28. Ergo.

R. 1° *ad S. Ambrosium,* homines non exercere jus potestatis alicujus scilicet suprema* , sed ministerialis et delegatae, 2° Idem S. Ambros. ct alii Patres quandoque vocant absolutionem sacramentalem orationem seu supplicationem , quia cum sacerdotes non absolvant virtute suprema et propria, sed ministerial! et precaria, eorum ministerium est quædam tacita supplicatio, ul Deus ratum habeat quod faciunt, ut ipse Tournely dicebat supra, et ila in aliis sacramentis; cx quo tamen non sequitur formas sacramentorum esse deprecatorias. 5· Quandoque etiamSS. Patres vocant absolutionem sacramentalem, orationem et supplicationem ratione precum quæ illam comitantur; sicque ipsimet adversarii Juenin , Tournely, etc. explicant Patres, dum dicunt consecrationem fieri supplicationibus sacerdotiùh, id est, concomilantcr el dispositive, in quantum sine precibus non peraguntur divina mysteria, non tero formali ter.

Obj. 2° quosdam scholasticos antiquos , oui l.dc nte sæculo duodecimo ct ineunla

<ecnr.«» ««««mu fr<n-ucru*i; imprimis senp-:orero quem impugnat S. Th. Opusc. 22, et alios quos citat ipse scriptor, Guillelmum Allissiodorensem, Guillelmum Parisiensem et Rugoncm cardinalem : adde Petrum Cantorem circa annum 1200, et Franciscum Jlayronis circa annum 1300, qui refert formam deprecatoriam suo tempore in usu fuisse in provincia provinciae. Ergo.

Opuic 22. o 2. — *It.* 1° verbis S. Th. « De his quod ita senserint non constat ; • sed etsi sic senserunt, numquid eorum » opinio praejudicare poterii verbis Domini » dicentis Petro.*Quodeumquesolveris,*etc. u Numquid etiam, si nunc viverent, præ-» judicare possent communi sententiae ma-» gistroruin Parisiis regentium, qui con-i' trarium sentiunt, decernentes absque » hisverbiSjjEtyo *te absolvo,* absolutionem » non esse per solam deprecalivam oralio-■ nem ? »

2° Isti doctores possunt intelligi, quod sacerdotes non auctoritatesupremaetpropria, sed precaria tantumetministeriali absolvant, ideoqueabsolutioni orationem promittant. Ilunc sensum patiuntur verbaGuil' lelmiParisiensis quæ sola refert Tournely.

3° Observandum est plures scholasticos tunc temporis in ea opinione fuisse, quod homo per contritionem Deo reconciliaretur ctjustificaretur, per absolutionem vero reconciliaretur Ecclesiæ, pœna liberatur, et gratia augeretur : unde dum dicunt formam absolutionis esse deprecatoriam, intelligunt respectu remissionis peccatorum et gratiæ justificantis. Ita innuit S. Bonaventura in 4, d. 18, p. 1, art 2. q. 1. De Francisco Mayronis mox dicam.

Inst. Scriptor quem oppugnat S Th. | Opusc. 22, dicit : *Vix anni triginta elapsi sunt cum omnes sola forma deprecativa uterentur.* Ergo.

B. quod, sicut S. Doctor illi fidem non adhibet, nec nos adhibemus ; et merito, nam Alexander Alensis scholasticis quos | citat iste scriptor, coetaneus autsuppar in Summa p. 4, q. 21, tradit formam indicativum, ut perpetuo Ecclesiæ usu firmatam: formamdeprecativam circa idtempusdam-1 naverant communi sententia magistri Pas risienses, ut referi S. Th. et ejus usum seu potius abusum, qui irrepserat apud quosdam sacerdotes in provincia Provinciæ ini- ! probarunt episcopi, ut refert Franciscus | Mayronis prius laudatas. Porro si fotiua à» precatoria fuisset usurpata in Ecclesia m que ad saeculum decimum Icrtimn jam inchoatum, ut lingit iste anonymus, neque episcopi neque doctores illius temporis usum tot sæculis in Ecclesia con-°cratum improbassem et damnassent. Denique quam falsum sit et temerarium illius assertum, mox *patebit* apertius *in secunda responsioni ad sequens argumentum.*

Obj. 5° ritualia pcenileniialia,sacramentalia et pontilicialia ante annum millesimum scripta, quæ solam formam deprecalivam exhibent : inter quæ recensentur Pontificale Egberti episcopi Eboracensis, Anglicanum, Rhemense, Sacramentarium S. Gregorii, Ordo Romanus, etc. Ergo.

It. 1° formulas illas deprecatorias quæit illis antiquis ritualibus, sacramcntariis et pontificalibus referuntur, non spectare ab. solutionem sacramentalem, sed canonicam: quod *patet,* partim quia plurima ex illis hunc proferunt titulum : *Orationes ad reconciliandos peccatores feria quinta* in *Cama Domini;* partim quia ritus qui in illisdescribuntur, suntvalde prolixi etpluribus orationibus constantes, et quod præ· cipuum est,orationes illæ frequenter repetuntur, cum forma sacramenlalis sitbrevi et nunquam,nisi repeti ta materia,repetatur,

2° Objicientes non sat attente legerunt hæc antiqua monumenta quæ opponunt cum etiam in eis legatur forma sacramenlalis absoluta. In Pontificali Egberti sub finem, legitur : «Absolvimus vos vice B. » Petri Apostolorum principis, cui Dominus » potestatem ligandi atque solvendi de-» dit, etc.» In Anglicano : «Ego immeri-» tuset peccalorepiscopus hanc absolutio· » nem, manu, ore, corde confirmans om-» nipotentis Dei clementiam imploro. » Ubi το *confirmans* vim habet formæ indicative In Ordine Romano : « Nos etiam, se-» eundum auctoritatem nobis indignis a » Deo concessam, absolvimus vos ab omni » vinculo deliciorum vestrorum. » In Sacramentario Gregoriano, asservato in bibliotheca VictorianaParisiens! : « Absolvi-› mus te viceB. Petri Apostolorum princi-» pis cui Dominus potestatem ligandi atque » solvendi dedit. nlnRhemensi MSS. teste Menardo : «Ego divinitus vos absolvoa » vinculo peccatorum vestrorum. » Necte moveat, quod dicatur in plurali *Absolvi-*

ct *vos,* hic enim usus tunc temporis frequens erat honoris causa. Hucusque de ecclesia Latina : nunc, de Græca.

Obj. 4". Omnia eucologia seu ritualia Græcorum non referunt nisi formam deprecalivam, ut hanc apud Arcudium natione Græcum cap. 4. Concord. «Domine i Jesu Christe , qui dedisti nobis potesla- » tein, absolve hunc a peccatis suis; › et i-tain in Eucologio edito a nostro P. Goar m partibus Orientalibus missionario : « Do- » minus Jesus Christus remittat tibi omnia » quæ coram mea tenuitate confessus es ; » ct similes. Ita objiciunt juniores cxMorino, qui etiam testatur se interrogasse sacerdotem Græcum de forma absolutionis, sibique abeo responsum fuisse , hanc esse communem apud Græcos : « Ipse Domine remitte, » dimitte, condona peccata hujus N. quia est » tua potentia, el tuum regnum Patris, etc. »

Confirmatur maxime ex instructione Clementis VIII anno 1595, super ritibus Græcorum, ubi hæc leguntur : « Utantur forma » absolutionis in generali concilio præ » scripta, et postea, si voluerint, dicant » orationem illam deprecalivam quam pro «forma absolutionis dicere tantum con- « sueverunt. » Ergo ante hanc instructionem numquam obtinuerat forma absoluta apud Græcos.

R. 1'.Ut argumentum ex eucologiis Græeorum petitum vim aliquam haberet, deberet probari inprimis hæc eucologia mansisse incorrupta, quod non est verisimile inter tot turbines, scissiones et schismata Græcorum ; item in illis agi dc absolutione sacramentali, et non de canonica ; quod neque probabile est, cum islæ precationes in quibus objicientes reponunt formam sacramentalem sæpius repetantur, quod dici non potest de absolutione sacramentali.

2' Fatetur equidem Arcudius, in Eucologio Græcorum formam deprecalivam haberi, sed addit peritiores Græcos ea non uti, sed hac ***Humilitas*** *mea condonatum habel filium suum in omnibus.* Item plures alias formas Græcormn absolutas refert, ut hanc ; *Ego quoque, paler tuus spiritualis, potestate mihi a Deo et a superioribus meis concessa, te absolvo ab omnibus peccatis luis,* · ⁸ istas : *Habeo te venia donatum; habeo te absolutum* Idem testatur Mcnardus in Sacramentario Gregol'ino· hæ autt in voces: *donatum, (thso lutum,* in istis formulis non sumuntur pro praeterito, sed pro praesenti, ut cum dicimus, *Habeo te excusatum,* id est, te excuso. Insuper probat Arcudius, Russos, Ruthenos, Chiovienses et alios Græcormn uti forma absoluta, additque eos qui utuntur deprecatoria recedere ab institutis majorum et non absolvere.

Quantum ad Eucologium P. Goar, illud caligantibus occulis legerunt objicientes : m eo enim post precationes habetur pag. 678 : *Cnsupcr ego absolvo te ab omnibus peccatis luis, quacumque confessus cs coram Deo ct coram indignitate* mea ;cl paulo infra eadem pagina · *Ego vero condono tibi omnia peccata tua.*

3° Probat Arcudius formas Græcormn , rpiæ videntur deprecativæ, non esse mere deprecativas, sed habere sensum absolutum, et æquivalere formæ indicativx Latinorum ; quia, attentis circumstantiis tribunalis et persons a qua et in quam profertur absolutio; item, attento quod potestatis sibi concessæ mentionem prius faciant per hæc verba, *Quacumque solveritis,* etc., vel per ista , *Domine Jesu Christe , qui dedisti nobis potestatem, absolve hunc;* his, inquam, attentis, dum dicunt *Hbsolcc hunc,* intendunt applicare virtutem el actionem principalis agentis, et sensus est. Absolve hunc per me, vel per ministerium meum, sive, absolve Domine principaliter, quem, potestate a te mihi concessa, absoho minister*! aliter ; ita ut forma illorum practice el in actu exercito sil absoluta. Et certe cum nulla unquam extiterit controversia inter Græcos el Latinos circa formam hujus sacramenti, non est verisimile eam esse ullibi diversam . aut mutatam , ac proinde consequens est, ut utrinque usurpata sibi correspondrai, vel formaliter, vel æquivalenter. Atque hoc sensu intelligi potest responsum sacerdotis Græci facium Morino : sin minus, dicendum quod testis unus sit testis nullus, cui opponimus ct Arcudium etiam natione Græcum, et P. Goar in ritibus Græcis pcrilissimum.

Hit confirmationem , R. cum Delugo, llenno ct novissime Horti. i leo Clementem VIII Græcis quos instruebat nrascripsisse formam concilii Florent, quia deprecatoria qua utebantur erat invalida ; si enim consuisset validam summus pontifex, utquid absolutam jussisset, et postea deprecato

*tanadjungi tantum permisisisset? Unde ipso suo telo confodiuntur arguentes. Ex hoc vero quod Greci quos instruebat Clemens VIII uterentur forma deprecatoria, non sequitur quod omnes Greci ea uterentur : sicut ex eo quod quidam Greci contenderent consecrationem fieri precibus, non sequitur omnes Grecos in ea opinione fuisse, ut alibi diximus : idque evidens est in nostro casu ex testimoniis Arcudii et P. Goar, variisque Grecorum formulis quas supra retulimus.

Obj. 5°. Forma extremæ-unctionis, in qua etiam peccata remittuntur, est deprecativa : ergo similiter forma pœnitentiæ.

P. N. conseq. 1° Quia forma deprecative extremæ-unctionis exprimitur in S. Scriptura, Jacobi 5 : *Oratio fidei salvabit infirmum.* Econtra forma indicative pœnitentiæ exprimitur. *Quodcumquc solveris,* etc. 2° Pœnitentia est ad instar actus judicialis, non extrcma-unctio. δ° In extrema-unclione exspectatur salus corporis, quæ non certo confertur, el ideo petitur ; in pœnitentia vero exspectatur salus animæ, quæ certo confertur, quantum est ex parte sacramenti.

Si demum *objicias* Deum potuisse remittere peccata per formam deprecalivain : *P.* potuisse, sed noluisse. Vel *D. ant.* Potuit simpliciter et absolute. *C.* judicialiter, 2V.

ARTICULUS IV.

De institutione, necessitate et iteratione sacramenti pœnilentiæ.

$1. — *Quandonarn fuerit titulum hoc sacramentum ?*

Sup q. 8. a. 1. ad 1. — *Dico.* Christus sacramentum pœnitentiæ tunc precipuc instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos, dicens : *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata remittuntur cis, et quorum retinueritis retenta sunt:* Joan. 20. Suntverba conc. Trid. sess. 14, cap. 1.

Ibid — *Prob. insuper.* Tunc Christus instituit sacramentum pœnitentiæ, quando contulit Apostolis potestatem judiciariam absolvendi, ve, condemnandi juxta merita delinquentis; est enim hoc sacramentum spirituale tribunal ad judicialiter condemnandum vel absolvendum, consequenter cum cognitione causae quæ habetur per confossionem rei : atqui hanc potestatem «w tulit Joan. 20, *ut patet ex terminis :* ergo. Quæ contra confessionem opponunt her*· tici, diluuntur infra.

Dixi in conclusione cum Trid. *praciput,* quia Matth. 16 el 18, promissa fuit hæc potestas his verbis : *Quodcumquc solveritis ,* etc., non tamen concessa, quia tunc Apostoli nondum erant sacerdotes.

Dices. Ecclesia in ordinatione sacerdotum confert illis potestatem dimittendi peccata : atqui Apostoli ordinali sunt sacerdotes in ultima cœna ; ergo.

II. JV. conseq. Quod enim Ecclesia simul confert, Christus potuit separating conferre : sacerdotium namque precise, quantum ex se , confert tantum potestatem in corpus Christi verum et naturale; ut autem habeatur in corpus Christi mysticum, requiritur quædam hujus potestatis extensio, quam confert Ecclesia in ordinatione presbyterorum.

$ II. — *Utrum hoc sacramentum sit necessarium ad salutem ?*

Hio q 84. a. 5. o. — *Dico.* Sacramentum pœnilentiæ in re , vel in voto saltem implicito, est necessarium ad salutem necessitate medii lapsis post baptismum.

Prob. 1° ex Trident, sess. 14, cap. 2, ubi sic legitur : » Sacraincnliun pœniten- » tiæ lapsis post baptismum ad salutem est » necessarium , ut nundum regeneratis » ipse baptismus ; » atqui baptismus est nondum regeneratis necessarius necessitate medii, ut ante dictum est : ergo.

ibid. — *Prob.* 2°. Salus haberi non potest sine peccatorum remissione, peccata autem remitti non possunt nisi medio per Christum instituto, ipse enim principaliter peccata dimittit: atqui sacramentum pomitenti® est unicum medium a Christo institutum remissionis peccatorum post baptismum commissorum : ergo. *Prob. min.* Quamvis per alia sacramenta possent deleri peccata post baptismum commissa, ad id tamen neque per se concurrunt, sed per accidens, neque primano sunt instituta, sed secundario tantum ; per se enim ei primario instituta sunt ad causandam secundam gratiam, sicque per se supponunt remissionem peccatorum , ut dictum est dc Sacramentis in genere : ergo.

Confirmatur. Dat® sunt ministris Ec-

desia clave; regni cœlorum, hoc est, potestas remittendi vel retinendi peccata in hoc sacramento, *ut patet cx* § præced. et ex art. 1 hujus dissert, patebitquccx alibi dicendis : atqui frustranea esset hæc potestas, si peccatores possint alia via reserare sibi fores regni cœlorum , et obtinere remissionem peccatorum ; quis enim tunc ad hoc sacramentum accederet? Imo nec possent in eo retineri peccata, cum ibi retenta possent alia via remitti. Unde S. Aug. Serm. 49, inter KO, nunc 592 : « Agite , » inquit, poenitentiam , qualis in Ecclesia » agitur, ut oret pro vobis Ecclesia : nemo » dicat, occulte ago, apud Deum ago : ergo » sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ , u frustramus Evangelium, frustramus ver- « ba Christi, promittimus vobis quod ille » negat. «

Dixi 1°, *in re vel in voto* · quia contritio perfecta extra sacramentum, cum sil ultima dispositio ad gratiam, semper importat justificationem , non tamen sine voto sacramenti in ea incluso : unde Trid. sess. 14, cap. 4, docet *reconciliationem ipsi contritioni, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adseribendam.* Et ideo quamvis sit remissum peccatum per contritionem, remanet adhuc onus confessionis.

Dixi 2°, *in voto saltem implicito,* prout scilicet includitur in contritione perfecta, vel etiam aliquando in attritione, ut in casu martyrii; istud namque sufficere videtur, cum possit contingere quod quis eliciat actum perfect® contritionis quo justificabitur, absque eo quod cogitet de confessione, sive ex inadvertentia aut oblivione naturali, sive cx ignorantia invincibili.

Si dicas. Votum implicitum aliorum sacramentorum ct praeceptorum includitur etiam in contritione, et tamen ista non dicuntur necessaria necessitate medii in volo, sed præcepti tantum : ergo.

R. D. ant. Votum implicitum aliorum præceptorum includitur etiam in contritione, el eodem modo,2V. diverso modo. *C.* Disparitas est ergo quod , cum sacramentum pœnitentiæ sit specialiter institutum ut medium ad remissionem peccatorum post baptismum commissorum, contritio, seu alter actus justificans, dicit intrinsecum ordinem ad illud, et dependentiam ab illo, •stqur. ejus vicarius : non sic de aliis sacramentis et praeceptis, propter oppositam rationem. Confer quæ dixi de necessitate bsptismi dissert. 5, art. 1, obj. 5.

Dices contra conclusionem. Ex necessitate hujus sacramenti aggravatur jugum Christi, el fit gravius quam in veteri lege, in qua sine illo contritio sufficiebat. Item fuisset utilius fidelibus, ct animarum sa'uti magis consultum, si pro libitu ad istud sacramentum accederent, quam si necessitentur. Ergo.

R. ad primum, N. ant. Est enim longe gratius et suavius posse cum sola attritione in hoc sacramento justificari, quam sine illo cum perfecta contritione, quippe quæ multo difficilius habetur quam attritio.

z/d *secundum.* Hoc sacramentum non solum animarum salutem respicit, sed etiam honorem Dei in illo vindicandum. Insuper si arbitrio fidelium esset commissum, vix aut ne vix illud frequentarent, ut jam observatum est. Denique fuit conveniens ut per aliquod signumexterius religionis, peccata post baptismum commissa remitterentur ; sicut ante commissa per ipsum baptismum remittuntur, et in veteri lege peccatum originale per circumcisionem.

$ 1(1. — *Utrum hoc sacramentum sit pluries iterabile ?*

2- 84. a. 10. o. — Vidimus art. 1 hujus dissert. Novatianos docuisse post primam pœnitentiam quæagitur in baptismo, peccantem non posse per pœnitentiam iterate restitui. Alii vero fuerunt hæretici de quibus S. Aug. lib. de Pœnil. c. 5 qui dicebant post baptismum esse quidem utilem pœnitentiam, sed semel tantum. Contra quos

Ibîd. — *Dico.* Sacramentum pœnitentiæ est pluries iterabile.

Ita docet Trid. sess. 14, cap. 2, dicens « Ante huc tribunal tanquam reos sisti vo- » luit, ut per sacerdotum sententiam, non » semel, sed quoties ab admissis peccatis « ad ipsum pœnitentes confugerint, possint » liberari. »

Ibid, in a. ▪ o. — *Prob.* 1°. Homo 10- ducitur ad misericordiam exemplo divinæ misericordi®, secundum illud I.uc. 6 *Estote misericordes, sicut el Pater vester misericors est :* atqui Dominu» hanc jubet misericordiam discipulis, ut sæpius remittant fratribus contra se peccantibus: unde Matth. 18, quaerenti Petro : *Quoties pecca-*

bit in me frater meus, et dimittam ei, usque septies? Dicit illi Jesus : Non dico tibi usque septies, sed usque sepluagcsies septies : ergo etiam Deus sæpius per pœnitentiam veniam peccantibus præbet, praesertim cum doceat nos petere : *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.*

ibid o— *Prob.* 2° evertendo fundamentum haereticorum. Ideo haeretici de quibus antea, negabant poenitentiam posse iterari, quia putabant adeo esse grave peccatum quod admittit aliquis post veniam impetratam, quod non sit possibile ipsum remitti : atqui in hoc errabant dupliciter, etex parte peccati,et ex parte infinitae misericordiæ Dei. Ex parte peccati, quia licet peccatum relapsis ratione ingratitudinis ingravescat, potest tamen ante impetratam veniam alia ratione esse gravius; ex parte infinitæ Dei misericordiæ quæ superat omnem numerum ct magnitudinem peccatorum, secundum illud Psal. 50 ; *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam,* quod refertur ad gravitatem peccati ; *et secundum multitudinem miserationum tuarum,* quod spectat numerum peccatorum, *dele iniquitatem meam.* Unde reprobatur verbum Cain dicentis Genes. 4 : *Major est iniquitas mea, quam ut veniam mercar.* Igitur misericordia Dei peccantibus per pœnitenliam veniam præbet sine termino.

Hanc fidei veritatem multis testimoniis S. Scripturæ , et rationibus probat Soto in 4, q. 1, a. 10; vide si lubet.

Obj. 1°. Apost. Ileb. 6, dicit : *Impossibile est eos qui semel sunt illuminati.... rursus renovari ad poenitentiam.* Ergo.

Ibid, ad 1. — /?. ibi sermonem esse de baptismo non iterando. Vide ampliorem explicationem art. 1 hujus dissertat, obj. 2.

Obj. 2°. S. Ambros. 1. 2 de Pœnit. c.2 : « Reperiuntur, inquit, qui sæpius agendam » pœnitentiam putant, qui luxuriantur in » Christo : nam si vere in Christo pœni- » tentiam agerent, iterandam postea non » putarent, quia sicut unum est baptisma, » ita et unica est pœnitentia. » Ergo.

Ibid, ad 2. — *P.* S. Ambrosium loqui de pœnitentia publica et solemni, quæ non iterabatur, sive ad terrorem incutiendum, sive ad scandalum vitandum.

Obj. 5°. Sanationes corporales quas fecit Christus, significant sanationes spiritua- les : atqui non legitur bis cumdem renucitasse aut sanasse : ergo.

Ibid, ad 3— *Respondet* S. Aug. lib. dt Pœnit. c. 5, quod ideo non scribitur aliquem nisi semel sanasse, utqpilibet limea jungi peccato; inultos tamen et cæcos,d claudos, et leprosos, et debiles divers temporibus sanavit, ut significaret eideq peccata sæpe posse dimitti. « Medicum se » vocat, el non sanis, sed male habentibus » opportunum : sed qualis sit hic niedicus » qui malum iteratum nesciret curare?.Me- » dicorum est infirmum oenties curare, qui » cæteris minor esset si aliis possibilia » ignoraret. »

Obj. 4°. S. Greg. Horn. 54 in Evang. *Pœnitentia,* inquit, *est ante acta peccati deflere, et flenda iterum non committere.* Et S. Isidores I. 2 de Summo Bono : *Irrisor est et non pœnilcns, qui adhuc agit quod pœnitet.* Ergo qui vere pœnitet, non iterum peccat, atque adeo pœnitentia non est iterabilis.

Ibîd. ad 4. — 7?. *D. conseq.* Ergo qui vere pœnitet, non iterum peccat, dum actu pœnitet, *C. conseq.* postquam pœnituit.A. *conseq.* Igitur, ut dicit S. Greg. pœnitentia est ante acta peccata dellere, et lime dum liet, neque actu peccare, neque propositum habere peccandi. Ille enim esset irrisor et non pomitens, ut dicit S. Isidores, qui dum actu conteritur id agit quod pœnitet, aut se facturum proponit quod gessit et cujus pœniterc videtur, aut aliud peccatum : sed quod etiam semel, postquam pœnituit, relabatur, non excludit quin pœnitentia praeterita fuerit vera; veritas enim prioris actus per subséquentes contrarium non excluditur : sicut enim vere cucurrit qui postea sedet, ita potest vere pœnituisse qui postea peccat.

At quamvis hæc verissima sint, altainei forsan illi Patres, ut observat Soto, voluerunt praterea docere genus quoddam irrisionis esse quotidie pœniterc, et quotidie ad volutabrum reverti : frequens enim relapsus indicium quoddam est propositum non fuisse legitimum et firmum.

Obj. 5n. Sicut baptismus habet efficaciam a passione Christi, ita pœnitentia : atqui baptismus, quia fuit unica mon Christi et passio, non iteratur : ergo nec pœnitentia

Π N. conseq Disparitas est, quod bttK

tismus habeat virtutem a passione Christi, sicut quædain generatio spiritualis, quia illic commorimur Christo : unde sicut statutum est hominibus semel mori, ita et semel nasci : sed pœnitentia habet virtutem ex passione Christi ut quædam medicatio spiritualis, quæ frequenter iterari potest.

Obj. 6°. Facilitas veniæ præbet incentivum peccandi. Responsum est supra art. 1, id verum esse de facilitate indiscreta, non discreta et prudenti. Addo ex S. Aug. cap. 5, Hom. 27, inter 50 : « Ne desperando augeamus peccata, propositus est » pœnitentiæ portus : rursus ne sperando «augeamus, datus est dies mortis incertus. »

DISSERTATIO II.

DE POENITENTIA SECUNDUM QÜOD EST VIRTÜS.

D. Th. Q. 85.

ARTICULUS I.

Utrum pœnitentia sil virtus specialis et quæ?

Suppono contra Novatores, virtutem pœnitentiæ non solum importare resipiscentiam , seu propositum novae vite, sed etiam odium, detestationem , dolorem ct expiationem præteritæ.

Ita declarat Trid. sess. 14 , cap. *4* , constatqueexS. Scripturis et Patribus, Joel. 2 : *Convertimini ad me,* inquit Deus, in *toto corde vestro . in jejunio , et in fletu, et in planctu , et scindite corda vestra.* haïæSS : *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anima mea.* Idem probant pœnitentia Davidis et Ninivitarum , lacrymæ Petri et mulieris peccatricis. Idem SS. Patres. Aug. Epist. 54 ad Macedon. • Nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, «nisi ut id quod mali fecit, impunitum «esse non sinat. » Greg. Horn. 54 : « Pœ- » nitendam agere est ante acta mala plan- » gere et plangenda non perpetrare. »

Neque juvat hæreticos quod pœnitentia grace dicatur quæ latine redditur *resipiscentia.* Id quidem verum est secundum etymologiam nominis, non secundum ejus significationem : usurpatur namque a Græcis ad significandum non solum resipiscentiam, sed etiam odium, dolorem et expiationem peccati : sic Lactantius lib. Divin, inst. cap. 24 : « Resipiscit, inquit, » et mentem suam quasi ab insania recipit, » quem errati , piget ca-tigatque «e qxum ·› dementis, confirmatque subinde ad rec- « tins vivendum. » Et S. Rasilius Orat. 5 de Siccitate, poenitentiam Ninivitarum quæ fuit in jejunio, sacco el cinere, vocat

Hæc nunc sufficiant de ista quæstione ; redibit enim et explicatius elucidabitur infra, dum probabimus, dimissa culpa peccati, remanere pœnam temporalem luendam : idem dum dicemus de necessitate satisfactionis. Jam ad quaestionem propositam

Hio q 85. a. 1. o. — *Dico i°.* Poenitentia est virtus.

Ibid, in a. s — *Prob.* 1°. Dantur præcepta dc actibus virtutum : atqui datur præceptum de pœnitentia Matth. 5 - *Poenitentiam agite :* ergo.

Ibid o —2· Virtus est habitus electivus secundum rationem in mediocritate consistens : atqui talis est pœnitentia : ergo. *Prob. min.* Pœnitentia assumit dolorem moderatum de peccatis cum intentione ea removendi ; quod omnino rationi consentaneum est. Si enim esset immoderatus dolor, inducerat in desperationem, sicut pœnitentia Cain et Judæ : ergo. Intellige dolorem, non qui est in appetitu sensitivo, nec ad rationem perlinet, et ideo non esi virtus ; sed passio, sed qui est in voluntat^ quique est cum electione, et ideo pertinet ad rationem.

Ibid in arg. s. c cto.— *Dico2,°.* Pœnitentia est virtus specialis.

Ibid. a. 2. o. —*Prob.* 1°. Quia de ea datur præceptum speciale, ut dictum est. 2° Quia ubi occurrit specialis actus laudabilis et difficilis, ibi necesseest ponere specialem virtutem ; quia habitus sunt propter actus et distinguuntur per illos ; atqui in pœnitentia invenitur specialis ratio actus laudabilis et difficilis, scilicet operari ad destructionem peccati, in quantum est offensa Dei, eamque digna satisfactione reparare : ergo. -·<v ·

Confirmatur. Virtus cujus objectum est speciale distinctum ab objectis aliarum virtutum , est virtus specialis. quia habitus virtutum specilicantur ab actibus el objectis ; atqui objectum pœnitentiæ est tale : ergo. *Prob. min.* Objectum pœnitentiæ est olïensa Dei expiabitis, seu jus divinum re-

parabile per satisfactionem, quæ non sit ad aequalitatem perfectam : atqui tale objectum est speciale distinctum ab objecto cujusvis alterius virtutis, u' per singula discurrenti patebit : ergo.

Porro -d majorem hujus conclusionis et totius pi æsentis materiæ intelligentiam pluriumque instantiarum solutionem, sedulo observandum est plures rationes in peccato mortali distingui.

1° Peccatum mortale est malum morale, bono honesto ut sic repugnans : et quia ab eodem principio procedunt amor boni ct odium mali oppositi; ideo dolor et odium peccati sub ratione mali moralis a sola voluntate procedat, supposita Auctoris sententia , quod voluntas sine habitu addito sibi sufficiat ad prosecutionem boni ut sic. De quo alibi dixi.

2" Peccatum est malum divinum, seu divina bonitati contrarium, divinam amicitiam dissolvens; et sub hac ratione peccatum odit charitas.

5° Peccatum est malum ipsius hominis quem bono rationis nudat, jure ad bealitudinem omnibusque virtutibus et donis spoliat : et sic peccatum odio habet vel voluntas in amorem sui salis sua sponte propensa, ut jam dixi, vel charitas proximi quæ bene ordinata incipit a se ipsa, vel potius spes quæ cum bonum divinum et æternam beatitudinem amore concupiscenti® amet, æternam proinde miseriam et hujus miseriæ causam, peccatum scilicet, detestatur.

4° Peccatum est aliquod speciale malum alicujus specialis virtutis honestati repugnans : v. g. ebrietas honestatem temperanti®, adulterium honestatem castitatis, furtum honestatem justitiæ exstinguit ; et sub hac ratione singulari speciatum peccatum qualibet virtus ipsi opposita odit et fugit, sivepræsens, sive futurum, sive præleritum.

5° Denique peccatum est injuria et offensa Dei, non quatenus est summum bonum, sed quatenus est supremus Domiiuy habens jus non jurisdictionis dunlaxat, sed proprietatis in omnes hominum actiones, ut ad eum tanquam ad ultimum finem referantur, quæ injuria seu offensa sit ab homine expianda et reparanda : et sub hac ratione peccatum immediate respicit poenitentia, quæ tamen ab aliis virtutibus et maxime a charitato omnium regina imperari potest. Sed illos actus elicere quibm Deo ul supremo Legislatori et Domino offenso satisfacit, atque occurrentes difficultates vincere, ad specialem virtutem pœnitentiæ pertinet, quæ proinde specialis virtus censenda est, quantumvis ad objecti omnium aliarum virtutum st extendat, quia illa respicit sub inotivo proprio, adeo diversa fonnaliter in ratione objecti.

Ex his attente perpensis et cum probationibus conclusionis collatis, habes refutatas omnes alias opiniones at difficiliores objectiones solutas. Hinc namque.

Colliges i°, poenitentiam non e.-se conditionem generalem omnium virtutum, neque, ul voluit Alensis, esse virtutem generalem aggregatione multarum virtutum. Quia licet poenitentia detestetur omnia peccata opposita omnibus virtutibus, non tamen ul sunt illis contraria, sed sub aliqua ratione speciali, scilicet ut sunt offensœ divini juris expiabiles per inæqualem satisfactionem.

2-85, ad. 1- — *Colliges* 2°, pœnitenliam distingui a charitate, quia licet ulraque respiciat ct odio habeat peccatum, sub diversa tamen ratione formali : charitas detestatur peccatum ut oppositum divino bono ct malum Dei præcise ; pœnilentia vero detestatur illud ut offensionem divini juris emendabilem, et reparabilem per satisfactionem; adeoque licet sit idem objectum materiale, est diversum formale.

Dices 1°. Charitas etiam operatur ad destructionem peccati; habitus enim intendens bonum operatur ad destructionem mali oppositi : ergo nulla differentia.

/I. D. ant. Charitas etiam operatur ad destructionem peccati ut oppositi bono divino quod unice amat, *C. ant.* ut oppositi divino juricompensabili per satisfactionem, *N. ant.*

Depones. Qui eliceret actum charitatH perfeelæ, vel haberet perfectum dolorem de peccato ul est malum Dei præcise, omnino et absolute destrueret peccatum : ergo superfluit pomitentia ut distincta virtus.

11. N. conscq. Quia iste perfectus actui charitatis viriualiter etemineniialiler includeret actum pœnitentiæ, in quantum chantas odit peccatum ex aitiori et perfectiori motivo, qui tamen actus poenitentia formalis et proprius deberet esse, si præ-

cepium urgeret et facultas adesset : sicut enim licet charitas virlualilcr adimpleat totam legem, non tamen superfluunt aliæ virtutes morales, quæ specialia præccpla adimplent ex specialibus molivis.

Dices 2°. Actus contritionis est præcipuus pœnitentiæ actus : atqui est a charitate : ergo.

Ibid, ad 1.—*R. D. min.* Est a charitate imperative, *C.* elective, *N.*

Repones. Contritio est dolor de peccato propter Deum in se summe bonum et dilectum · atqui talis actus esta charitate elicitive : ergo. *Prob. min.* Amor boni propter Deum ul summe bonum et summe dilectum , est amor charitatis. Ergo e contrario dolor mali, etc.

R.D. maj. Contritio est dolor de peccato propter Deum summe bonum et summe dilectum : ita ul ly *propter* dicat motivum imperansctaccidentaliler intrinsecum, *C. maj.* ita ul dicat motivum speciiicans ct essentiale, Λ7. Originator ergo contritio et imperatur a charitate, ct hoc sensu dicitur propter Deum summe bonum et summe dilectum, fonnaliter autem et essentialiter est do peccato, propter jus divinum læsum reparabile per satisfactionem.

Replicabis. Ly *propter* dicit motivum speciiicans et essentiale : ergo. *Prob. ant.* Contritio differt specie essentiali ab attritione : atqui non per hoc quod contritio sit propter jus divinum læsum reparabile, cum id ipsum habeat attritio, sed per hoc quod contritio sit propter Deum ut summum bonum ct summe dilectum, attritio autem propter turpitudinem peccati, seu metum panarum : ergo.

R. huic argumento varias a variis adhiberi solutiones. 1° Quidam *negant* contritionem differre essentialiter ab attritione, sed accidentaliler tantum et ex principio exlrinscco. ItaContenson.l.il.p. S,disseri, unica, spec. 2, $ *Divisio contritionis.* B° Alii, *concessa maj. distinguunt min.sic.* Contritio differt ab attritione per hoc quod contritio sil propter Deum summe dilectum præcise secundum se, *JV.* prout ly bonitas et dilectio modificatur per expiabilitatem et satisfactionem peccati. *C.* Sic, v. g. adulterium distinguitur essentialiter a simplici fornicatione in genere luxuriæ, non precise quia est ad non suam, quia sic esset extra materiam luxuriæ, sed quatenus ly *non sua* modificat materiam luxuriæ, et ex libidine sic effrenatur, ut non curet injustitiam committere. Ita JoannesaS. Th. hic a. i. 5° Alii denique sic *distinguunt minorem.* Ita ul divina bonitas sic conditio sine qua non objecti contritionis, *C.* ita ut sit ejus objectum formale, ÏY. Hæc solutio affinis est precedent!. Verum hoc argumentum redibit et accuratius discutietur infra de contritione.

Dices 5°. Solæ virtutes theologicæ non consistunt in medio, nec patiuntur excessum : atqui p(enitentia non patitur etiam excessum ; non potest enim nimis detestari peccatum ergo est virtus theologica : atqui non fides, nec spes : ergo charitas.

R. D. min. Non potest nimis detestari peccatum ut oppositum divino bono etamiciliæ Dei, *C.* ul esloffen-a Dei satisfactione pœnitentis resarcienda, iV. min. Talis enim potest esse dolor qui inducat in desperationem, qualis fuit pœnilentia Cain et Judæ.

Repones id oriri ex parte subjecti, non exparte objectif ul in virtutibus theologicis. Ergo.

R. ÏY. *ant.* Iste enim excessus oriri potest ex parte objecti ; nam pœnitentis objectum non est Deus, sed satisfactio inæqualis, ct quidem ex meritis objecti remoti, scilicet peccati ul reparandi, pensanda juxta regulas prudentiæ human® saltem infusæ, ita ut locus, modus et tempus satisfaciendi constituatur pro numero et gravitate criminum; virtutes autem théologie®, in quantum est ex parte objecti, nullis pr··dentiæ human® regulis subjacent.

Porro poenitentiam non esse virtutem theologicam inde *patet,* quod virtus theologica respicial directe Deum , seu aliquid divinum, tanquam objectum quod attingit, et materiam circa quam versatur : sic charitas attingit directe , et ut quod Deum ut bonum in se, fides ut veracem, 8|>es ul nobis bonum el auxilianteiu. Pœnilentia vero solum respicit Deum ul objectum cm reddat debitum juris violati : pro materia autem, seu objecto quod , respicit actus humanos, v. g. confessionem, contritionem, etc. quinus hoc debitum Deo reddit ; sicut rehgio respicit pro materia debitum cultum, Devm autem pro objecto cui illum reddit.

Colliges δ° contra Cajetanum, poenitentiam distingui a religione; quia habent distincta objecta formalia: rehgio enim respt-

cit pro objecto cultum divinum ut reddendum Deo, tanquam supremo principio ct benefactori proptcrhancejusexcellenliam : poenitentia vero respicit id quod est reddendum Deo ut offenso. Ila D. Ti». in 4, dist. 14, q. 1,art. 1, quæstinnc. 5. Imo istæ virtutes habent conditiones contraria-; Deus enim ut benefactor, qualis respicitur a religione, supponitur et respicitur ul placatus, quia ut benefactor: poenitentia vero respicit ipsum ul placandum, quia ut offensum, ct sic offert illi non cultum, ut benefactori et Domino, sed placationem et recompensationem ut offenso , per modum punitioniset vindictæde scelere commisso.

Colliges 4° contra Contensonum, poenitentiam distingui a timore filiali ; quia objectum timoris etiam filialis est Deus, ut potens infligere malum, scilicet privationem sui, seu saltem culpa imminens propter Dei reverentiam evitanda ; adeoque timor non fertur in suum objectum accedendo, sed fugiendo et resiliendo in propriam parvitatem ; objectum autem pœnitcntiæcst jusdivimmi læsum perculpampræleritam, emendabile ct compensabile ; quæ objecta multum differunt.

Nec refert quod D. Th. art. S sequenti, dicat quod *actus pœnitentiæ sil a timore filiali, sicut ab immediato ct proximo principio* ;quia S. Th. ibi non agit de principio clicitivo actus pœnitentiæ, sed imperativo. Ex hoc enim quod quis revereatur Deum ut patrem, et timeat ipsum offendere, movetur ut pro peccatis commissis ipsi offerat aliquam satisfactionem.

Hic q. 85. a 3. o. — *Dico* 5°. l'œnitcnlia est pars potentialis, seu species imperfecta justitiæ.

Ibid. *Prob. prima pars,* scilicet quod sit speciesjustitiæ. Justitia est ad alterum, cum quadam commutatione : atqui sic e-t pœnitentia; est enim dolor de offensa Dei expiabili persatisfactionem quæ estquædam commutatio : ergo.

Ibid —*Prob. secunda pars,* scilicet quod sit pars potentialis seu species imperfecta justitiæ. Pars potentialis, seu species imperfecta justitiæ dicitur, quæ, cum ejus rationem participet, deficittamcn ab aliqua ejus conditione seu perfectione : atqui poenitentia deficit in aliquo a perfecta ratione justitiæ · crgo.Profr.min. Perfecta justitia dicit perfectum æquale , seu justum simpliciter inter duos æquales : atqui pœnitentia no» dicit justumsimpliciter inter duosæquales, sed justum secundum quid, quale est inter illos quorum unus est sub potestate allerim cui non potest reddere æquale, ut filius ad patrem, servus ad Dominum : ergo.

Si dicas quod poenitentia reddat Deoiotum quod illi abstulit peccatum, scilicet conversionem ad ultimum finem : *JÏ.* quod id non praestet per actum quo Deus lanium honoretur, quantum inhonoratus fuit per peccatum. Poenitentia namque subjicit tam tum creaturam finitam Deo infinito, peccatum vero subjicit Deum infinitum vilict finit.e creaturae; ac longe magis inhonoratur Deus ex eo quod subjiciatur vili creatura, quam honoretur ex co quod vilis creatura ipsi subjiciatur, ut dictum est de Peccatis. Adde quod totum quod reddit peccator Deo, sit ex bonis ipsius Dei offensi, ct insuper pluribus aliis titulis ipsi debitum.

Ibid ad 3. —*Dico* 4°. Poenitentia reducitur ad justitiam commutativam; quia, ut dictum est, fit secundum commutationem quamdam, quatenus scilicet pro offensa exhibetur emendatio et satisfactio, ratione cujus Deus remittit offensam, ex gratia tamen, quia satisfactio est imperfecta.

Ex hucusque dictis colliges, objectum formale virtutis pœnitentiæ, esse reparationem ad inæqualitatem juris divini læsi,seu, quod idem est, ipsum jus divinum, proprietatis scilicet, læsum, reparabile per aliquam compensationem : objectum materiale proximum , actus poenitentia quibus hrc reparatio exhibetur; materiale remotum , ipsum peccatum : tandem pœnitentiam recte sic definiri : */labitus inclinans pœnitentem ad reparandam injuriam Deo illatam per peccatum.*

ARTICULUS 11.

Dc subjecto et principio pœnitentiæ.

2 85. α 4-0, — *Dico* 1°. Voluntas est subjectum proximum pœnitentiæ virtutis: quia , ut modo dicebam. poenitentia est species justitia;, subjectum autem proximum justitiæ est voluntas.

Dices. Appetitus sensitivus experitur difficultatem in operibus pœnitentiæ : erga ibi est ponenda virtus pœnitentiæ.

11. hanc difficultatem vinci per virtutes alias morales , fortitudinem , temperantiam , etc. in appetitu sensitivo residentes.

Hinc colliges dolorem qui in pœnitente requiritur, debere esse rationalem, seu appetitus rationalis, non necessario sensitivi; et quamvis ille quandoque conjungatur priori, et bonus sit, non tamen est ipsa pœnitentia , sicut dolor qui est in voluntate; sed ejus comes ac signum, quod difficile aliquando habetur in iis qui sunt duri sensus aut temperamenti hilaris.

Dico 2®. Subjectum remotum pœnitentiæ est quilibet homo peccati reus seu capax.

Suppi, q. 16. α I. 2. 3. — *Prob.* PCBnitentia est virtus, seu habitus quo homo promptus redditur ad dolendum de peccato commisso, in quantum est offensa Dei : atqui non solum is qui peccatum commisit, sed etiam qui potest committere, potest esse promptus ad dolendum de peccato , casu quo committat illud : ergo.

Hinc inferes i° poenitentiam quoad habitum fuisse in Adamo, etiam antequam peccaret ; 2' esse in parvulis baptizatis, quia infunditur simul cum gratia ; 5° remanere in beatis, non solum quoad ornatum, sed etiam quoad actum, non quidem doloris, sed displicentias et gratiarum actionis pro misericordia præstita, ct gaudii de satisfactione alias peracta.

Inferes 2? non esse in Christo, quia absolute fuit impeccabilis ; non datur autem virtus cujus actus est absolute et ex omni parte impossibilis. Neque etiam fuit aut est in angelis, quia angeli immobili et inflexibili libertatis arbitrio post deliberatam electionem gaudent, ul docetur in tractatu de Angelis : unde pœnitere non possunt qui priorem voluntatem mulare non possunt.

Utrum autem fuerit in beata Virgine, dubium est. *Quidam affirmant ;* quia licet ex privilegio non potuerit peccare, potuit tamen attenta ratione status viatoris, ct conditione creatæ libertatis. *Quidam negant;* quia, inquiunt, non datur habitus ad actus absolute impossibiles, undecumque illa impossibilitas oriatur.

Hic. q. 85. a. 5. o. — *Dico* 5°. Commitnius et ordinarie, principium pœnitentiæ. quantum est ex parte voluntatis, est timor: ita quod timor servilis sit principium remotum, timor filialis proximum.

Conclusio intclligenda est, non de habitu pœnitentiæ qui a Deo infunditur simul cum traha in justificatione, sed de actibus quibus Deooperanli in pœnitentia cooperamur.

Ibid — *Prob.* Actuum pœnitentiæ primum principium est Dei operatio convertentis cor, secundum illud Thren. ultimo: *Converte nos, Domine, ad te, et convertemur.* Secundus actus est motus fidei, juxta illud ad Heb. 11 : *Accedentem ad Deum oportet credere quia est,* etc. Tertius, est metus servilis quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur, juxta illud Isai.26 : *Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad parium, dolens clamat in doloribus suis; sic facti sumus,* scilicet per poenitentiam. Quartus, est motus spei quo quis sub spe veniæ consequendæ assumit propositum emendandi, juxta illud Eccli. 1: *Timor Domini expellit peccatum;* unde fiducia veniæ : et quia fides est *sperandarum substantia rerum,* ut dicitur Horn. 8, etiam fides gignit spem. Quintus actus est motus charitatis quo alicui peccatum displicet secundum seipsum , et non jam propter supplicia, juxta illud Petri : *Charilas operit multitudinem peccatorum* (inlellige de charitatc initiali, ut loquitur Trid. supra citatum). Sextus actus est motus timoris filialis quo, propter reverentiam Dei, aliquis emendam Deo voluntarius offert, juxta illud filii prodigi : *Jam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut unum ex mercenariis luis.* Ergo principium pœnitentiæ, quantum est ex parte affectus nostri, est ex timore , remotum ex timore servili, proximum ex timore filiali.

Dixi, *communius ct ordinarie,* quia nor semper ita accidit; interdum enim aliquis movetur ad conversionem intuitu æternæ mercedis , alter consideratione bonitatis Dei, cte. Sed quia Deus qui suaviter omnia disponit, homines vocat convenienter eorum naturæ et dispositioni; peccalores autem delectationibus corporalibus assucti, ut plurimum trahuntur metu poenarum : hinc est quod communiorem modum perveniendi ad perfectam poenitentiam ponat D. Th. cum qui ducit initium a timore.

Cæterum, licet hi gradus non semper interveniant expresse et eo ordine, semper tamen saltem virtute habentur, ita ut nulla sit vera pœnitentia quæ non habeat saltem virtualiler fidem, timorem, spem, dilectionem Dei super omnia. Hos gradus a D. Th mutuatos expressit Trid. sess. 6, cap. G.

Quæ opponi solent contra timorem servi-lem discutientur infra.

DIGRESSIO HISTORICA

OH POENITENTIA SALOMONIS.

Md disteri. pracedentem.

Utrum Salomon egerit pœnitenliam ?

Dico. Incertum est Salomonem egisse poenitentiam.

Prob. Ex S. Scriptura eruuntur probabilia argumenta pro et contra poenitentiam Salomonis : et inter SS. Patres alii negant, alii asserunt ipsum poenitentiam egisse. Ergo

Momenta ex S Scriptura pro adstruenda panitentia Salomonis cum responsis negantium.

Primum momentum petitur ex promis--ione quam Deus 2 Reg. *7*, fecit David in favorem Salomonis his verbis ; *Ego ero ei in patrem , et ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, et in plagis filiorum hominum; misericordiam autem meam non auferam ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea.* Ergo.

Despondent patroni adversæ senlentiæ, hanc promissionem intelligendam esse de misericordia temporali ct regno terreno, non de misericordia spirituali et gloria æterna ; ita ut sensus sit, quod si Salomon inique se gesserit, Deus illum puniet aliis pœnis quam privatione regni, sicut punierat Saniem. Hunc sensum aperte indicant ultima verba : *Misericordiam meam non auferam ab eo sicut abstuli a Saul,ean*\-qne confirmant ea quæ dicuntur 1 Paralip. 17, ubi post repetitam eamdem promissionem, immediate subjungitur.· *Et statuam cum in doino mea, el in regno meo usque in .sempiternum ; ct thronus ejus erit firmissimus in perpetuum.*

Secundum momentum. Salomon scripsit librum Ecclesiastes et librum Proverbiorum sub finem vit® ; atqui caput primum Ecclesiastes dicit ; *Kanitas vanitatum, el omnia vanitas,(pix* verba indicant ejus p'i uitentiam. Proverb. 24, secundum versionem Septuaginta interpretum, dicit: *Novissime ego egi pœnitenliam, respexi ut eligerem disciplinam.* Et cap. 50 ; *Stultissimus sum virorum, el sapientia hominum non est mecum,* etc. Ergo.

Verum *negant allii majorem arj**. menti, scilicet hos libros scripsisseSal», monein sub finem vit®. 1° Quia Salomon ipse Eccles, cap. 2, dicit ; *Sapientia t/voque perseveravit mecum,* quod satndid non potest de Salomone in libidinem d-fuso, et in idololatriam lapso. 2· Quia Je-ui filius Sirach , auctor Ecclesiastici, cap. 47, de Salomone dicit ; *Quemadmodum* eru· diiws *es in juventute tua.... in canlile nis, et proverbiis, et comparationibui, et interpretationibus miralœ sunt terra;.... et inclinasti femora tua in mulieribus : potestatem habuisti in corpori luo, dedisti maculam in gloria tua.* Et. libros suos composuerat Salomon prim quam amore mulierum inquinaretur.

Quod ergo in Proverbiis, juxta venionem Septuaginta interpretum, dixit s 2Vb-*vissime egi pœnitenliam,* non dixit in propria persona , sed in persona, vel peccatorum, vel pœnitentium, vel justorum: quod frequentissimum est, tum in libris Salomonis, tum in aliis S. Scripturis. Add» quod neque paraphrasis Chaldaica, nequ·» versio Syriaca, neque nostra Vulgata ullan facit mentionem pœnitentiæ; sed in Vulgata legitur : *Quod cum vidissem, posui in corde meo, el exemplo didici disciplinam.* Quantum ad hæc verba caditis 50, *Stultissimus sum virorum,* quidam arbitrantur non esse verba Salomonis, sed lll-cujus alterius divino Spiritu alliati, qoii initium capitis sic habet : *Kerba congregantis filii vomentis.* Sed *esto* sint Salomonis, vult tantum iis significare miseram natur® corrupt® conditionem ct ignorantiam, nisi illuminetur a Deo. *Patet Cx toto contextu.*

Tertium momentum eruitur cx 5 Reg. 45, ubi dicitur : *Dormivit Salomon* cmn *patribus suis, et sepultus est in civitate David.* De regibus autem impiis in impietate morientibus, non dicitur quod dormierint cum patribus suis, et quod fuerint sepulti interreges, ut constat de .loram lilio Josaphat, de Ochosias, Joas et Achas. Ergo

Despondent alii negando assumptum; quia etiam dc impiis regibus in sua impietate morientibus, dicitur quod dormierint cum patribus suis, et fuerint sepulti inter reges, ut de Roboam lilio Salomonis 5 Reg. 14, dc Ahia filio Roboam, ibid. cap. 13, de Amasa 2 Paralip. 25.

hicmmfa ex S. Scriptura contra panittntiam Salomonis cum responsu cam adstrucntium.

Primum momentum. Si Salomon egisset pœnitentiam, abstulisset occasiones peccandiquas dederat : atqui id non fecit; idola enim et idolorum templa quæ erexerat non evertit, sed hæc manserunt usque ad tempora regis Josiæ qui illa destruxit, ut legitur 4 Reg. 25 : *Excelsa quoque.... quæ adificaveral Salomon rex Israel, Aslarolh idolo Sidoniorum, ct Chamos offensioni Moab, ct Mclchom abominationi (iliorum Amon, polluit rex* (Josias), *et contrivit statuas, ct succidit lucos, replcvitque loca eorum ossibus mortuorum.* Ergo.

Respondent patroni pœnitentiæ Salomonis 1°, vel Salomonem revera evertisse hæc .dolaet fana, sed postea ab aliquibus regibus impiis instaurata fuisse in iisdem fundamentis : unde nomen *excelsorum* Salomonis retinuerunt. 2° Etiamsi ea non destruxerit, inde non potest peti certum argumentum ejus impoenitentiae; potuit enim habere causas legitimas non destruendi, puta, vel illa clauserat, vel in alios usus converterat : sicut, licet Manasses non destruxerit altaria idolorum quæ erexerat in duobus atriis templi Domini, et ea manserint usque ad Josiam qui illa destruxit, constat tamen ex2Paralip. 55, ipsum egisse pœnitenliam, et pie obiissc. Sic, impiam, respondent : veritas tamen est quod Manasses, licet non destruxerit ista duo altaria, attamen *abstulit Deos alienos, et simulacrum de domo Domini, ct in Jerusalem, et projecit omnia extra urbem,* ut legitur loco citato Paralip. in quo dedit signum pœnitentiæ ; nihil autem tale legitur de Salomone : unde istud exemplum non videtur evacuare vim argumenti.

Secundum momentum. Solet S. Scriptura post recensita hominum peccata, eorum etiam pœnitenliam, si egerint, commemorare; ut patet de Davide '2 Reg. 11, Eccli. 47 et alibi, et de Manasse loco proxime citato Paralip. Atqui S. Scriptura peccata Salomonis refert, sed de ejus pœnitentia silet : ergo.

Huic argumento multipliciter occurrunt pœnitentia* Salomonis vindices, 1° *Non concedunt absolute minorem ut patet ex momentis pro prima sententia propositis.* 2* Dicunt singularem librum Salomonis in quo sua gesta conscripserat, periisee, ut innuitor 5 Reg. 11 ; item petiisse libros aliorum, scilicet Nathan prophets, Ahia Silonitis, ct Addo videntis, in quibus pariter erant conscripta gesta Salomoni', ut indicatur 2 Paralip. 9. In his autem, inquiunt, verisimile est accuratius descriptam fuisse Salomonis poenitentiam. 5' Dicunt S. Scnpturam multorum referre peccata, ut Adæ, Lollii, Samsonis, quorum tamen non refert pœnitenliam , licet eam egerint : *unde negant consequentiam argumenti.*

Quantum ad SS. Patret.

Patrocinantur pœnitentiæ Salomoni' S. Cyrillus Catechesi 2 illuminatorum. S. Epr phanius hxresi 42, S. Ilieron. Epist. 9 ao Salvinam, in cap. 45 Ezecb. et in c. 2 Eccli. et alii.

Adversantur pœnitentiæ Salomonis S. Cyprian. Epist. 6 ad Rogatiannm; S. Aug. lib. 22 contra Faustum cap. SI ct SS, lib. de Doctrina Christiana cap. 21, lib. 17 de Civit, cap. 20 ; S. Greg. Magnus lib. 2 Moral cap. 2; Reda q. 29 in lib. Reg. S. Chrysost. vero modo in unam partem, modo in alteram propendet.

Ex quibus omnibus legitime concludimus incertum esse num Salomon egerit poenitentiam.

DISSERTATIO III.

DE EFFECTIBUS PÛENITEiXTIÆ.

D. Th. Q. 86, 87, 88, 89.

ARTICULUS I.

De effectu principali pœnitentiæ, scilicet dc remissione peccatorum mortalium.

Quatuor potissimum quærit in hacQ. 86 S. Thomas : primum, utrum omnia peccata mortalia deleri possint per pœnitenliam ; secundum, utrum deleri possint sine pœnitentia ; tertium, utrum unum peccatum mortale possit remitti sine allero; quartum, utrum dimissa culpa remaneat reatus pœnæ.

§ 1.— *Utrum omnia peccata mortalia delta possint per panitentiam , et tint illa ?*

Hio q. 8G. a *2. o.* — *Quantum ad primum ,* responsio affirmativa probata manet ex art. 1 dissert. 1, idque evincit ratio Auctoris. Si aliquod peccatum non posset **per** pœnitenliam tolli in hac vita, ideo essett

▾ e! quia aliquis de peccafo pœnilcre non posset, vel quia poenitentia nun taberet vim delendi peccata : non primum , quia hoc esset tollere libertatem arbitrii, cujus proprium est esse in hac vita flexibile in bonum et maluin, el derogare virtuti gratis per quam moveri potest cor cujibvis hominis ad poenitendum; non secundum, qnia hoc repugnat divins misericordiæ de qua dicitur Joel. 2 , quod *benignus ct misericors est, patiens et mullœ misericordia;, et præslabilis super malitia.* Vinceretur etiam quodam modo Deus ab homine, si homo vellet peccatum deleri, quod Deus delere non vellet item derogat virtuti passionis Christi, per «piem pœnitentia operatur. Alia plura require loco citato.

Quantum ad secundum illud negavimus, et expendimus in tract, de Gratia , disseri. 7, ari. 2, 5 2, conclus. 1, ubi probavimus justificationem impii non posse fieri per solum favorem Dei extrinsecum, sine mutatione intrinseca peccatoris quæ est pœnitentia ; tum quia peccata remitti non possunt nisi ex gratia, benevolentia speciali, ac dilectione Dei; bæc autem cum *it effectiva, et non solum affectiva, reddit hominem gratum justum, ct ex averso a Deo ad illum conversum · tum quia ex eo quod Deus incipiat diligere peccatorem quem prius odio habebat, intervenit aliqua mutatio, non ex parte Dei qui est immutabilis, ergo ex parte peccatoris. Hæc et alia require loco citato. Addo nunc pro ulteriori probatione : quod Deus dicatur offensus, est denominatio extrinseca proveniens, non ex voluntate Dei, sed ex voluntate aversa peccatoris : atqui denominatio extrinseca tolli non potest, nisi ablato actu , vel forma a qua provenit. Sic, v. g. quia paries denominatur extrinsece visus ab actu videntis, non potest tolli ista denominatio, nisi cessante visione a qua procedit. Ergo.

Petes de qua potentia id sit intelligendum ?

R. intclligendum esse non solum de potentia ordinaria, sed etiam absoluta , cum hoc discrimine, quod, loquendo de potentia ordinaria, necessaria sit per se pœnitentia formalis ; loquendo vero de potentia absoluta, sufficiat et requiratur pœnitentia eminenlialis seu radicatis , eadem persona manente.

Prob. prima pars. 1° Quia aliter non possunt commode explicari S. Scnphini præcipientes poenitentiam, ut illud : ΛΙ> *poenitentiam egeritis, omne :mul peribitis,* et similia; neque ven . fridenlini sess. 14, c. 4, dum dicit : *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum is contritionis motus necessarius.* Item cum delinit ibid, contra Lulherum, *Poenitentiam necessarium non solum continere cessationem a peccatis, sed etiam detestationem... nec solum notai vitœ propositum et inchoationem. sed vclci is etiam odium.* Si intelligeret de odio peccati implicito, nihil definiret contra Lulherum ; is enim negare non poterat, nec negabat odium vite prælerilæ implicite contineri in proposito no\æ contrariæ. *Ratio* etiam *suadet,* qui ordinata rerum dispositio exigit ut voluntas, quæ in sua aversione a Deo facta est illi impia ct injusta, ad cum redeat per modum vindicte et expiationis.

Dixi, *per se,* quia per accidens sufficere potest implicita et virtualis pœnitentia, qualis continetur in actu perlecte dilectionis Dei. Casus est : si (piis post diligentem inquisitionem aut ex naturali oblivione nou recordetur peccatorum , sullicit ad remissionem illorum si eliciat actum perfects charitatis; alter casus est : si subito raptus ad martyrium ex nimia contentione aq actum charitatis vel fortitudinis, impediatur ab aclu formalis contritionis vel attritionis: tertium casum probabilem reputat Gonet. si quis, memor suorum peccatorum, eliciat actum perfecte charitatis et non contritionis explicite, eo tempore quo non obligat contritionis præceptum. Verum videtur implicare, quod quis memor suorum peccatorum eliciat actum perfecte dilectionis Dei, non detestando offensas contra ipsum commissas. Nec refert quod præceptum contritionis non obliget pro semper, ubi enim agitur de remissione peccatorum, necesse est quod adimpleatur, quii est medium ad id ordinatum, el sine ejus adimpletione peccatum remitti non potest.

Prob. secunda pars. Quamvis, juxta communem rerum ordinem ct potentiam Dei ordinariam, connalurale sit omni formæ supponere subjectum dispositum, consequenter gratia non recipiatur connaturaliter in adultis *ine præviis eorum dispositionibus et eorum consensu : non implicat

tamen quod Deus infundat peccatori dormienti gratiam , aut ipsum elevet ad gloriam, quo casu omne peccatum illi remittitur, ut pote incompossibilc cum gratia vel gloria, idquesine pœnitentia formali, ut *palet,*- non tamen sine eminentiali et radicali, quia gratia est radix bonae voluntatis in ordine supernaturali, et intellectu rectificato per visionem beatificam, censetur reclificata habitualiter ct radicaliter ipsa voluntas cujus intellectus est radix. Idem dicendum si Deus uniret sibi hypostatice peccatorem.

Dices 1°. Deus potest annihilare peccatorem et eumdcm numero reproducere : atqui in illo casu homo reproductus non haberet amplius peccatum ; Deus enim non reproducers illud, neque ipsa hominis voluntas, cum nihil ageret in sui reproductione el tamen nulla foret pœnitentia etiam radicalis. 2° Si Deus reduceret peccatorem ad statum naturæ puræ, redderetque illi rectitudinem naturalem sine supernaturali, iste homo nihil haberet pœnitentiæ quæ est virtus supernaturalis, neque haberet peccatum, quia est incompossibilc cum rectitudine naturali. Ergo.

7L *ad primum* quod, quamvis in hoc casu remaneat eadem persona cntitave, non manet tamen eadem continuative, quia annihilatur et reproducitur, et in illa annihilatione perit omnino et persona et peccatum , quod, ut probat bene argumentum, non potest reproduce cum persona. Dixi autem in responsione, *manente ladcm persona.* Nec mirum si hunc casum excipiamus; peccatum enim non denominat naturam, nisi cum ordine ad personam peccantem, quia natura non peccat ut quod, sed suppositum : unde destructa persona quæ peccavit, non restat peccatum. Hæc etiam ratio currit pro casu quo Deus uniret sibi hypostatice peccatorem.

/id secundum. Talis homo qui haberet rectitudinem naturalem, haberet etiam naturalem immutationem voluntatis convenientem illi statui : neque peccatum in hoc casu censeretur remissum nisi inadæquale in ordine ad rectitudinem naturalem, non in ordine ad statum supernaturalcm quem Deus dexlruisset.

§ 11. — *Utrum unum peccatum mortale postit dimitti tine alio* P

2 86. · . 3.0—*Vico.* Non potest per poenitentiam unum peccatum mortale remitti sine alio.

lb* in a. ■. c—*Prob.* 1° ex *L.* De vera et falsa pœnit. c. 9, apud S. Aug. « Sunt » plures, inquit, quos pœnitet peccasse, «ed « non omnino reservantes sibi quaedam in » quibus delectentur, non animadvertentes » Dominum simul mutum et surdum a Dæ- » monio liberasse, per hoc docens nos nun- » quam nisi de omnibus sanari. »

Ibid, o —*Prob.* 2'. Nullum potest remitti peccatum mortale sine infusione gratiæ, ut *palet* ex § præccd. et praesertim ex loco illic citato de gratia, conci. 2. Atqui quodcumque peccatum mortale est incompo<sibile cum gratia, ut late probavimus eodem loco citato de gratia ari. 5. Ergo.

Ibid.—5" Peccatum mortale non potest remitti sine vera pœnitentia : atqui non potest esse vera pœnitentia de uno peccato , nisi sit de omnibus : ergo. *Prob, min.* Quia ad veram poenitentiam pertinet detestari peccatum sub ratione communi omnibus peccatis, scilicet quatenus sunt contra Deum : ergo non potest esse de uno quin sit de omnibus.

4° Quamvis omnia peccata mortalia non sint inter se connexa, secundum conversionem ad bonum commutabile, non enim qui facit furtum statim reus est omnium peccatorum, sunt tamen inter se connexa secundum aversionem a Deo ; quolibet enim dissolvit amicitiam eum Deo: atqui is cui dimittitur peccatum, recipitur in amicitiam Dei : ergo non potest unum tolli sine alio.

Dices 1°. Deus potest diligere hominem quantum ad unum peccatum remittendum, ct remanere illi offensus quantum ad aliud. Ergo. *Prob. ant.* Deus peccatorem diligit quantum ad naturam, et odit quantum ad culpam : ergo similiter.

Ibid, ad 5. —*Jt. N. ant. ad prob. N. conseq.* Disparitas est, quod dilectio qua Deus diligit naturam non ordinatur ad bonum gloriæ sed ad esse naturæ tantum, cui non repugnat peccatum ; sed dilectio gratiæ per quam fit remissio peccati mortalis, ordinat hominem ad vitam sternam, jurta illud Rom. 6 : *Gratia Dei vita æterna :* hæc autem ordinatio fieri nequit nisi omnium peccatorum mortaliuni tht remissio. Adde quod Deus non possit diligere hominem quantum ad remissionem peccati sine pœnitentia ex parte hominis, quae debet

esse de omnibus peccatis, ut dictum est.

Dices 2°. Peccata sunt quædam debita quæ nobi- relaxari petimus : atqui unum debitum potest dimitti sine alio : ergo.

Ibid ad 4 —*7l. D. maj.* Sunt debita exterioris rei, ÏV. sunt debita culpæ, *C.* Est autem disparitas, quod debita exterioris rei non contrariantur amicitiae , debita vero culpæ contrariantur amicitiæ ex qua remittuntur. Adde quod gratia et pcenitentia, per quas tfilia debita remittuntur a Deo, nullum compatiantur peccatum, ut dictum est.

Dices 5°. Unum peccatum veniale potest remitti sine altero ; ergo et mortale.

7l. N. conscq. Disparitas est 1°, quod gratia compatiatur peccatum veniale, non mortale; 2° quod peccata venialia non sint inter se connexa ex parte aversionis a Deo sicut mortalia.

\$ III. — *Utrum remirsa culpa ptrpanitcntiam , remaneat reatus pernœ ?*

Negant Lulherani et Calviniste, et inde *inferunt* non esse purgatorium, nulla opera satisfacloria, nullas indulgentias. Contra quos.

Und. a. 4. o.—*Dico ;* Remissa culpa per pœnilcntiam, tollitur reatus pœnæ ælcrnæ : at potest remanere et sæpe remanet reatus pœnæ temporalis.

De prima parte non est difficultas. Eam definivit concil. Trid. sess. 6, cap. 14. Et *ratione patet,* quia, ut dicitur ibid. cap. 7, homo per remissionem peccatorum fit ex inimico amicus et hæres vitæ æternæ , implicat autem qnod habeat jus ad vitam ælernam, et sit simul dignus damnatione æterna.

Secunda pars, quam negant obstinate sectarii, eo quod ex ea evertantur plura eorum dogmata imprimis est de fide, definita in concil. Trid. sess. 6, can. 50, his verbis: « Si quis post acceptam justifica- » tionis gratiam , cuilibet peccatori pœni- « lenti ita culpam remitti et reatum pœnæ » æternæ deleri dixerit, ut nullus remaneat » reatus pœnæ temporalis cxsolvendæ, vel » in hoc sæculo,vel infuturo in purgatorio, » antequam ad regna cœlorum aditus pate- » re possit: anathema sit.» Et sess. 14, cap. 8, dicit hunc errorem pluribus S. Scriptura exemplis et traditione revinci. Et ideo

Prob. variis S. Scripturarum exemplis, **1° 2** Reg. 12, postquam David agnovit peccatum suum et inde Nathan dixit ei ; *Dominus transtulit peccatum tuum,* m *morieris,* subjungit Propheta; *rerumlzmen, quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc t filius qui natus est tibi morte morietur.* Duerat prius ; *Quamobrem non recedet gladius de domo tua, eo quod despexerii me, ct tuleris uxorem Uriæ.* Quibus verbis aperte significatur pœnam temborako inflictam esse Davidi, remissa culpa, non solum in ejus emendationem aut in aliorum terrorem, ut fingunt hæretici, sed in pœnam perpetrati criminis. *Beponit* Dallæu<, equidem crimen Davidis fuisse occasionem, sed non causam harum pœnarum : verum dicat velim morosus cavillator, quibus expressioribus terminis quam his, *quoniam blasphemare fecisti, eo quod contempseris me,* potuisset uti S. Scriptura ad significandam veram causam.

2° Num. 12, soror Moysis ad illius orationem a peccato murmuris absolvitur, et tamen in pœnam , separari jubetur septem diebus extra castra.

5° Num. 20, Moyses ipse terram promissionis ingredi prohibetur propter aliquam diffidentiam quæ illi remissa fuerat.

4° Exod. 52, Deus iratus contra populum ob adorationem vituli aurei, et oratione Moysis placatus, ut dicitur v. 14, dicit tamen v. 54 : *Ego in dic ultionis visitabo et hoc peccatum eorum.*

5° Genes. 5, Adam dicitur mortem subiisse in pœnam inobcdienliæ, quamvis fuerit *c delicto suo eductus,* ut dicitur Sap. 10.

6° Denique mors statuitur ut pœna peccati originalis Genes. 2, ut etiam declarat Apost. Rom. 5, et 1 Cor. 15 ; imo omnes æruinnæ ac miseriæ hujus vitæ , sunt illius peccati pœnæ ; atqui tamen el mortem et illas ærumnas patiuntur ii quibus peccatum originale dimissum est per baptismum. *Neque dici potest* quod iste pœnæ sint monitiones paternæ aut exercitationes virtut-s, hæc enim locum non habent in infantibus baptizatis : ct quamvis tales sint in adultis, non tamen ideo desinunt esse pœna et vindicte peccati. « Mors quæ est pœna » nascentis (inquit S. Aug. lib· 15 de Civit. » c. 6), si pro pietate justitiaque pendatur, » fit gloria renascentis ; neque aufert vocabulum pœnæ, quod auget meritum pa- » tienliæ.

Prob, ex Patribus. S. Aug. in Psal. 30 : «Aliquando Deus, inquit, cui ignoscit in «futuro sæculo, corripit cum dc peccato ▮ in isle sæculo : Lam cl ipsi David cui . çlictumjam fucral per Prophetam, *dimis-, sum est peccatum tuum,* evenerunt quæidam quæ minatus erat Deus propter ip- ▮ suin peccatum. » Ibid. «Impunita pec- ▮ cata etiam eorum quibus ignoscis non rc- » liquisti.... sic prærogasti misericordiam, ▮ utservares et veritatem; ignogeis confi- » tenti, sed seipsum punienti : servatur » misericordia et veritas. » Idem tract. 124 in Joan in Psal. 98, et alibi.

S. Ambros. *1.7* in Luc. «Compensatione ▮ charitatis actuumque reliquorum, vel sa- » tisfaclione quacumque, peccati pœna dis- « solvitur. » Et ad Virginem lapsam cap. 8 : ◖ Grande scelus, grandem necessariam ha- » bet satisfactionem. »

S. Greg. 1.9 Moral. c. 54, alias 17 : « De- » linquenti Dominus nequaquam parcit, » quia delictum sine ultione non deserit : » aut enim ipse hoc homo in se pœnilcns » punit, aut hoc Deus cum homine vindi- » cans percutit.... sic David post confessionem audire meruit, *Dominus transtulit* • *peccatum tuum,* et tamen multis post - cruciatibus adlictus et fugiens, reatum «culpæ quam perpetraverat, exsolvit. Sic nos salutis unda a culpa primi parentis «absolvimur, sed tamen reatum ejusdem » culpæ diluentes, absoluti quoque adhuc « carnaliter obimus. « Similiter alii Patres quos magno numero secundum seriem saxulorum habes citatos apud Bellarm. lib. 4 de Pœnit. cap. 9.

Prob. variis congruentiis. Quamvis Deus possitabsohile remittere totam pœnam cum culpa, mullis tamen titulis id non convenit. 1" Quia Deus non solum est privatus amicus ct pater misericors, sed etiam est justusjudex ct publicus legislator : ergo licet ut amicus et pater ct misericors remittat gratis cum oifensa pœnam aeternam, quæ stare non potest cum ejus amicitia, convenienter tamen exigit ut justus judex el publicus legislator aliquam pœnam temporalem in ultionem commissi sceleris, tum ut salventur jura justitke, tum ut provideatur bono communi. 2° Id convenit ut inde gravitas peccati magis appareat. 5° Ul refrænetur licentia peccandi. 4°Ut per pœnam temporalem tollantur reliquia) peccatorum ct mali habitus. 5« Quia id exigit major ingratitudo peccantis post baptismum et fidem Christo datam. 6° Ut sit quædam conformitas inter Christum ctnos.na» rationes expendit Trid. sess. 14, cap. 8.

Dixi in conclusione, *potest remanere et sœpe remanet reatus pœnæ temporalis;* quia non semper remanet, sed quandoque per excellentem contritionem, qualis fuit in Paulo el muliere peccatrice, tota pœna eliam temporaliter tollitur; cum enim s:t finita, potest a perfectissima satisfactione, qualis estconlritio autcharitas in excellenti gradu, adxquari.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1° Ezech. 18, dicitur : *Si impius egerit pœnilcntiam ab omnibus iniquitatibus suis... vita vivet, omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Et alibi dicitur quod Deus peccata nostra projiciat in profundum, post lergum, quod illa tegat ct non imputet; el Apost. Rom. 8, dicit quodiVt*hil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu :* atqui hæc veriticari non possunt, si remissa culpa remaneat reatus pœnæ temporalis : ergo.

II. N. min. Hoc ipso enim quod Deus remittit culpam et pœnam æternam, vere dicitur non recordari peccatorum, illa projicere in profundum, post tergum, illa tegere, non imputare, etiamsi pœnam temporalem reposcat ; quia hæc comparative ad pœnam æternam vix aut ne vix aliquid reputatur. *Ad Apostolum.* Per damnationem intelligit ælernam, cujus nihil remanet injustificatis.

Inst. In oratione Dominica petimus ut Deus dimittat nobis debita nostra sicut dimittimus debitoribus nostri : atqui nos debemus dimittere debitoribus nostris, nulla pœna reservata ergo.

II. N. conscq. Ex hoc enim argumento sequitur tantum Deum posse ct quandoque dimittere nobis totam pœnam, et hanc plenam remissionem nobis proponere ferventioribus actibus charitatis erga Deum et proximum consequendam ; non vero quod semper ita remittat.

Inferes. Ergo Deus nec perfecte nec gratis dimittit nobis debita nostra.

/i. ΛΓ. *ulramquc illationem.* Ille enim censetur perfecte el gratis remittere debita, qui culpam et pœnam æternam gratuito remittit, reservata tamen pœna temporali, quæ nihil computatur respectu æterne, qui

que gratis confert nobis unde possumus satisfacere pro isla pœna temporali.

*Obj.*2°*ex Patribus.S.* Ambrosius lib. 10 in Luc. ail : « Lacrymas Petri lego, satis- » factionem non 'ego.» S. Aug. l. 2 de Peccat. Merit, cap. 54, dicit « Hujus vitæmi- » serias ante remissionem esse quidem sup- » plicia peccatorum, post remissionem au- » tem certamina et exercitationesjustorum.» Similiter S. Chrysost. Hom. de Pœnitent. et Confess. « Propter hoc, inquit, imponit • Deus nobis pœnam, non de peccatis sup- » plicium sumens, sed ad futura nos corri- » gens. » Ergo.

/L *ad S. Ambrosium,* per satisfactionem intelligere excusationem seu defensionem peccati, subdit enim immediate : *Quod defendi non potest, ablui potest*

Ad S. Aug. Sensus est, quod post remissionem peccatorum, miseriæ hujus vitæ non solum sunt supplicia peccati, sed etiam juvent ad exercitationes virtutum, quod non negamus ; S. Augustinum enim agnoscere remissis peccatis remanere pœnas temporales satisfactione expiabiles, *evidens est ex probationibus conclusionis.*

AdS. Chrysostomum, idem est sensus; agnoscit enim ibidem S. Doct. pœnas quas Deus post remissam culpam reposcit, esse et supplicium seu ultionem peccatorum praeteritorum, et remedium contra futura; prius namque dixerat : « Ne peccantes ct » inulti manentes nos efficeremus deterio- «res, non remisit nobis supplicium; sed » vidit hoc manifeste quod peccatis ipsis non u minus damnosum sit non puniri; propter u hoc imponit pœnam. » Quando ergo subdit,non *exigens supplicium, sed ad futura nos corrigens* , non intelligit pœnas quas Deus infligit, nullo modo esse supplicia peccatorum, ut verba significare videntur, alioquin intra paucas lineas aperte contradictoria loqueretur ; sed vult tantum Deum in ÜS ptenis magis intendere utilitatem nostram quam peccati ultionem. Lege insuper S. Chrysost. Horn 10 in hæc verba Matth. *Facite fructus dignos vœnitenlae,iïom.-l* in 2 Cor. sub finem et alibi; ubi aperte don't necessitatem satisfactionum pro peccatis praeteritis.

Obj. 5° Remota causa removetur effectus : atqui per pœni leni iam removetur causa **totius** pœnæ, scilicet culpa : ergo.

A. D maj. Remota causa a qua effectus dependet in fieri et conservari, remov effectus, *C.* sic remoto sole removetur lut remota causa a qua caecius dependet tantum in fieri, et non in esse, removetur 4 fectus, JV. Sic remoto patre non reraovcfot filius, remoto artifice non removetor «dificium ; culpa autem est causa pœnæ in fieri tantum et non in esse.

Obj. **4°.** Donum Dei est efficacius quam peccatum, Rom. 5 : atqui homo per peccatum simul incurrit culpam et totius prm reatum : ergo per donum gratiæ simul remittitur culpa et totius pœnæ reatus.

R. D. conseq. Ergo per donum gratiæ remittitur culpa et tota pœna, si attendatur solius gratiæ efficacia, *C.* si attendatur ordinatio divina, et dispositio pœnitentium. N. Quod ergo non tollatur totius pœnæ reatus , non provenit ex defectu eflîcaciæ in gratia , quæ quantum est ex se po-set omnem pœnam tollere ; sed partim ex ordinatione divina, ut diximus supra cum Trident. partim ex pœnitentium dispositione, quæ nec semper nec plerumque tanta est, ut sint idonei ad consequendam totius pœnæ remissionem ; ut enim satisfaciat homo, **et** pœnæ remissionem obtineat, debet cooperari gratiæ : unde Auctor— **2** ·. i «12 — dicit quod remissio culpæ et pœnæ æternæ sil effectus gratiæ operantis, remissio autem pœnæ temporalis effectus gratiæ cooperantis.

Obj. 5° Passio Christi est sufficienter satisfactoria pro omnibus peccatis, etiam quoad lotam pœnam atqui remissio peccatorum fit in poenitentia per virtutem passionis Christi : ergo.

Ibid ad3. — *R.D. tnin.* Remissio peccatorum fit in poenitentia per virtutem passionis Christi secundum totam ejus sufficientiam, *N.* secundum modum applicationis ejus, *C.* Licet ergo passio Christi suo valore sit sufficientissima pro remissione omnium culparum et pœnarum, de facto tamen non remittit, nisi iis quibus applicatur, ct pro modo quo applicatur. In baptismo applica tur lanquam recens natis in Christo, et recenter ejus f.uniliæ adscripts, sicque totaliter quoad culpam et pœnas debitas peccatis actualibus. |n poenitentia vero applicatur ut ingratis post gratiam baptismalem lapsis, adeoque secundum divinæ justiliæ ordinem cum minori liberalitate, utscHicet, nisi per opera pœnalia satisfaciant, totam pœnaiu

non emittat. Redibit ista quæstio durn de satisfactione.

ARTICULUS II.

De remissione peccatorum venialium.

J1. — *Utrum peccatum veniale possit remitti sine ulla pernitentia ?*

Peccatum veniale actuale est conversio inordinata ad bonum creatum sine aversione tamen a bono increato. Ex hac conversione actuali relinquitur in anima seu voluntate aliqua determinatio, seu modificatio circa bonum creatum, sicut ex intentione finis manet voluntas modificata circa ipsum et inedia : per hanc autem modificationem seu determinationem inordinatam voluntatis circa bonum creatum , impeditur, seu retardatur affectus ne prompte feratur in Deum ; et hoc dicitur privatio fervoris charitalis, in qua reponi solet macula peccati venialis, seu peccatum veniale habituale, de quo hic est quæstio.

Quidam itaque volunt ad illius remissionem nullam requiri pœnitentiam, sed suf ficcre quemcumque actum bonum, qui magis placeat Deo quam displiceat peccatum veniale, etsi ad illius remissionem non ordinetur. Tribuitur Scoto, sed negat Hermo. Durandus e contra asserit necessariam esse pœnitentiam formalem : media via incedens cum Auctore et communi sententia.

Hio q. 87. a. 1. o —*Dico.* Nullum peccatum veniale remittitur sine aliqua pernitentia : non sufficit habitualis, non requiritur formalis,sed requiritur et sufficit virtualis.

ib «4. ■. o. — *Prob. prima pars.* IeEx S. Aug. Hom. 27 et SO, inter 30, dicit esse quamdam pœnitentiam quæ quotidie agitur in Ecclesia pro peccatis venialibus ; frustra autem esset ista poenitentia, si sine illa peccata venialia remitti possent. Et Epist. 48 ad Vincent, refertur d. 1 de Pœnit. c. 45 : * Nequaquam putes , inquit, ab errore ad « veritatem, vel a quocumque seu magno » seu parvo peccato ad correctionem sine » poenitentia posse transire. «

Ibid. 0. — *Prob.* 2°. Peccatum veniale, ut dictum est, consistit in determinatione, seu modificatione inordinata voluntatis circa bonum creatum, causata per actualem tânversionem ad illud , ex qua inordinata Idp.rininatione voluntatis affectus impeditur, seu retardatur, ne prompte feratur in Deum, quod dicitur privatio fervoris charitatis: atqui ista deordinatio voluntatis tolli non potest sine aliqua poenitentia : ergo. *Prcb. mtn.* Talis deordinatio voluntatu tolli non potest nisi per dispositionem contrariam , dispositio contraria causari non potest nisi per actum contrarium ; causarum enim oppositarum oppositi sunt effectus: atqui in actu contrario includitur quaedam poenitentia seu displicentia et retractatio peccati venialis : ergo.

Confirmatur 1°. Ordinata rerum dispositio exigit ut qui a Deo per actum voluntarium aliqualiter recessit seu deviavit, ad cum per actum contrarium redeat. Ergo.

Confirmatur 2°. Si peccatum veniale per quodlibet opus bonum quod magis placet Deo quam displiceat ipsum peccatum veniale sine ullo respectu ad illud, tolleretur, non esset ratio cur unum potius tolleretur quam aliud, praesertim ubi essent aequaligravitatis : unde vel nullum, vel omnia remitterentur, quod videtur inconveniens. Ergo.

Ibid —*Prob. secunda pars.* Si habitualis poenitentia sufficeret ad remissionem peccati venialis, nunquam esset peccatum veniale cum charitate, quia eharita- includit habitualem displicentiam omnium pecca torum. *Falsum consequens : ergo et ant.*

Ibid —*Prob. tertia pars,* ex differentia peccati mortalis a veniali. Peccatum mortale absolute separat hominem a Deo. redditque mentem ejus omnino aversam a Deo ; veniale vero retardat affectum hominis, ne prompte in Deum feratur, non tamen absolute separat, aut avertit hominem a Deo. cum non charitati, sed tantum ejus fervori et perfectioni opponatur. Ergo ad remissionem peccati mortalis perfectior requi ritur pœnilentia quam ad remissionem venialis. £udsumo. Atqui formalis perse requiritur ad remissionem peccati mortalis, ut dictum est : ergo non requiritur ad remissionem peccati venialis.

Ibid — Restat ergo requiri et sufficed pœnitentiam virtualem , quod est quarta pars conclusionis, *et patet* cx ipsa notione pœnitentiœ virtualis, prout intelligit Auctor. Pœnitentia virtualis est, cum aliquis hoc modo fertur secundum affectum in Deum, ut quidquid sibi occurreret tpiod eum ab hoc motu retardaret, displiceret ei, et doleret se hæc commisisse , etiamsi actu de illo non cogitet : atqui per hoc tollitur

modificatio, seu determinatio inordinata voluntatis in bonum creatum, impediens seu retardai» ne prompte feratur in Deum, quod est jieccatuin veniale, ut dictum est: ergo.

Aon itaque omnis affectus in Deum aut res divinas est virtualispœnitentia respectu cmnis peccati venialis, sed lanium respectu illius quod displiceret si occurreret; sicque non quodlibet peccatum veniale tollitur per quemlibet affectum in Deum, sed illud solum cujus dictus affectus est virtualis displicentia modo dicio.

Dices 1°. Non datur vera pœnitentiasine proposito cavendi de futuro peccatum : atqui non potest boino habere propositum cavendi peccata venialia, sine quibus non ducitur viia praesens : ergo.

ibid, ad 1. — 7?. *D. min.* Non potest homo habere propositum cavendi peccata venialia omnia collective, *C.* omnia distributive, TV. Occurrunt autem vitanda distributive, non collective.

Dices 2°. Qui dormiens cum peccatis venialibus occideretur propter Christum, esset martyr, et slatim evolaret in cœlum : ergo sine pœnitentia dimitterentur ei peccata venialia.

It. non fore martyrem in hoc casu, nisi praecessisset aliqua volitio martyrii, ut diximus in 2 2, de Fortitudine, in qua volitione potuit includi pœnitentia virtualis peccatorum venialium. Si secus, dicendum quod martyr in instanti separationis animæ, vel paulo ante, vel paulo post, erumpit in ferventissimum actum charitalis qui erit pœnitentia virtualis, el quo a culpa et pœna omnium venialium liberabitur, non per modum meriti, si post separationem, sed per modum contrariæ dispositionis : sicut pariler dicendum est de justo qui cum affectu peccati venialis dormiens aut subito moreretur.

Si dicas in futuro sæculo non dari pœnitentiæ locum, neque voluntatem posthanc vitam mutari : 71. in futuro sæculo equidem non dari pœnitentiæ locum qua status mutetur essentialiter, bene tamen qua mutetur accidentaliter ; pariter voluntatem non mulari essentialiter quantum ad finem et charilalem, posse tamen mutari accidentaliter quantum ad remotionem impedimenti. Itaque pro peccato mortali non datur in altero saxuli» pœnilentiæ locus ; quia qui decedunt cum peccato mortali, sunt «impliciter termino. Datur vero pro peccato veniih, quia qui cum solis venialibus moriuntur, non sunt simpliciter in termino sed», eundum quid, et adhuc in via ad terminum simpliciter. Adde quod habeant in se principium pœnitentiæ et veniæ, scilicet gratiam et charitalem : et hæc est sententia Auctoris q. 7 de Malo a. **il;** S. Greg.lib. 4 Dialog, c. 59; S. Aug. lib. 21 de Civit, cap. 24 ; S. Bernardi Serm. 66 in Cantica; S. Isidori, Bedæ, etc., sicque loqui tenentur adversarii de justo qui cum affectu peccati venialis dormiens aut subito morerelur sine actu meritorio. Ista tamen pœnitentia alterius vitæ non esset, ut jam dixi, per modum meriti, sed per modum contrariæ dispositionis removentis prohibens,vel solutionis debiti, quam Deus ab amicis dignatur acceptare.

Inst. S. Th. hic ad 2, nihil aliud requirit in martyre ad deletionem venialium, quam quod passio pro Christo *non inveniat aclualiter voluntatem peccato inhærentem.* Ergo.

It. sensum S. Th. esse, quod non inveniat voluntatem peccato inhaerentem, sed retractatam per pœnitentiam. Id supponere S. Thomam evidens est parlim ex corpore articuli, ubi formalissime requirit pœnitentiam pro remissione venialium, partira ex eadem responsione ad 2, in qua eadem verba, usurpat de remissione mortalium elvenialium per baptismum et martyrium; nemo enim dicit baptismum aut martyrium remittere mortalia, sine aliqua pœnitentia; partira tandem quia censetur voluntas peccatoris tamdiu inhærere peccato, quamdiu per actum contrarium non revocatur.

Dices. Omnis actus charitalis est meri lorius gloriæ : ergo *a fortiori* remissionis venialium ; qui enim meretur majus, meretur et minus.

It. N. conseq. Ad probat. Verum est axioma, quando majus et minus sunt ejusdem ordinis; non sunt autem ejusdem ordinis remissio venialium et meritum gloriae.

Inst. Peccatum veniale est impedimentum gloriæ : atqui qui meretur finem, meretur tolli impedimentum ad finem.ergo.

It. D. maj. Peccatum veniale est impedimentum gloriæ absolutum el essentiale, JV. secundum quid et accidentale, *C.* Non enim absolute tollit gloriam, sed retardat

tantum, sicut pœna luenda pro peccatis dimissis. Sicut autem ipsa pœna non tollitur quando qtns meretur gloriam , ita nec peccatum veniale. Unde, *distincta min. ad tensum maj. N. conseq.*

SII. — *Utrùm precatum veniale ponit remitti tine gratia?*

Quaestio procedit de gratia tam actuali quam habituali. Dupliciter gratia habitualis potest censeri necessaria ad remissionem peccati venialis : 1° antecedenter, sic. ut homo debeat esse in statu gratiæ ; 2° concomitanter,sic,utnon remittatur peccatum veniale nisi gratia de novo infundatur, sive ut forma expellens peccatum, sive ut effectus actus remissivi.

q. 87. a. 2. adi. —*Dico* 1°. Sine gratia actuali per actum solis naturæ viribus elicitum non potest remitti peccatum veniale.

Prob. 1°ex can. 14 concil. Arans. 2, in quo dicitur : *Nullus miser de quantacumgue miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia praevenitur.* Et 1 Joan. 1 ; *Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato* .Insuper justi petunt in Oratione Dominica sibi remitti peccata venialia : ergo hæcremissio est opus gratiæ.

Prob. 2°. Peccatum veniale in hoc statu elevationis est quoddam malum perlinens adordinem gratiæ, cum retardet affectum ne prompte feratur in Deum ”t finem supematuralem, et causet aliquam deordinationem circa media ad hunc finem : atqui malum pertinens ad ordinem gratiæ , non potest tolli nisi per gratiam, seu ex auxilio gratiæ; unumquodque enim tollitur per scum contrarium : ergo.

Ibid a. 4 o. — *Dico* 2°. Peccatum veniale non potest remitti sine gratia habituali antecedenter, sive nisi homo sit in statugratiæ, ita ut veniale conjunctum mortali non possit remitti sine mortali.

Ibîd. — *Prob.* Remissio culpæ etiam venialis fieri non potest, nisi per opus salislactorium Deo gratum et acceptum in ordine supernatural!; omnis enim nostra satisfactio ad Deum est amicabilis, nec fundatur in justitia , sed in sola acceptatione divina : atqui nullum peccatoris opus est Deo gratum et acceptum in ordine supernatural!, cum sit opus inimici in isto ordine : ergo. *Confirmatur in.* Peccatum nnixla importat veram maculam, scilicet privationem fervoris gratis : atqui hae macula tolli non potest, nisi supponatur gratia, cujus fervor restituatur.· ergo. *Confirmaturi.* Remissio peccati venialis est redintegratio in familiaritatem Dei : ergo supponit ejus amicitiam, adeoque gratiam.

Unde, quando simul tempore veniale cum mortali remittitur, prius natura intelligitur remissum mortale quam veniale ; quia prius est restitui in amicitiam Dei quam in ejus familiaritatem ; prius est esse gratiam habitualem, per quam tollitur peccatum mortale , quam eam prorumpere in actum per quem tollitur veniale.

Ibid. a. 2. o. — *Dico* 5°. Ad remissionem peccati venialis, non est necessaria novæ gratiæ habitualis infusio, neque ut forma expellens, neque ut effectus actus remissivi ; sed sufficit motus gratiæ vel charitatis qui sit ejus poenitentia virtualis, modo prius explicato.

Ibid· — *Prob. prima part.* Peccatu veniale non consistit in privatione gratiæ, sed in privatione ejus fervoris, seu in impedimento ejus nitoris : ergo ad ejus remissionem non est necessaria nova gratia habitualis infusio, privatio enim tollitur per formam oppositam. Rem aptissimo exemplo illustrais. Doctor:—Ibid, ad 3. —Sicut, inquit, in corpore contingit esse, maculam dupliciter, uno modo per privationem ejus quod requiritur ad decorem, puta , debili coloris, aut debilæ proportionis membrorum ; alio modo per superinductionem alicujus impedientis decorem , puta , luti aut pulveris : ita etiam animæ inducitur macula , uno modo per privationem decoris gratiæ per peccatum mortale ; alio modo per inclinationem affectus ad aliquid temporale, per quam impeditur gratia ne prompte el habiliter feratur in Deum, sicque ne exterius elucescat; el hoc facil |>eccatuiu veniale : el ideo ad tollendam maculam peccati mortalis requiritur infusio gratis, sed ad tollendam maculam peccati venialis requiritur aliquis actus procedens ex gratia, per quem removeatur inordinata adhaesio ad rem temporalem. Hucusque S. Doctor paucis additis.

Prob. secunda pars. Si adesset semper infusio gratiæ ut effectus secutus ad actum remissivur? peccati venialis, ideo esset quia talis actus est meritorius novi gradus gioriæ, adeoque ct augmenti gratiæ,

semen glorix : atqni hæc ratio nulla est. *Major* est fundamentum adversariorum. *Prob.* **min.** Non semper eo ipso quo ponitur actus meritorius augmenti gratis, augetur gratia **in** esse habnus et qualitatis, sed tantum augetur in esse gratiae, in quantum tunc subjectum acceptatur ad majorem gratiam, conferendam dunlaxat suo tempore, scilicet vel quando producetur actus habitu intensior. qui sil dispositio sufficiens ad augmentum gratix in esse qualitatis, vel in ingressu glorix, de quo in tract, de Charitale.

Observat tamen Auctor in fine corporis, quod, quia habentibus usum liberi arbitrii, in quibus solis possunt esse venialia peccata, non contingit esse infusionem gratix, sine actuali motu liberi arbitrii in Deum et in peccatum (intellige qui vel adsit, vel præcesseril, et virtualiler remaneat, vel quem nata est excitare gratia) ; ideo quandocumque de novo infunditur gratia, peccata venialia remittuntur : intellige iterum, si tamen iste motus liberi arbitrii sit virtualis pœnitentia peccatorum remittendorum, sensu quem $ prxcedenti explicuimus.

§ III. — *Utrum et quomodo peccata venialia remittantur per sacramenta et sacramentalia ?*

Quid sit intelligendum per sacramentalia, et quot soleant numerari, dixi a. ultimo de Sacramentis in genere. Require.

2 87- a. 3. o. et ad i. — Suppono ante omnia, neque sacramenta neque sacramentalia remittere peccata venialia immediate , •ed mediante lanium actu virtualis pœnitentix, ad quem per auxilia specialia excitant, ut docet D. Th. hic art. 5, tum in o , tum ad 1, dicens ea causare remissionem peccatorum venialium, in quantum inclinant animam ad motum pœnitentix, qui est detestatio peccatorum vel implicite vel explicite. Item ad 3. Et *ratio eat,* quia cum venialia consistant in privatione non gratix et charilatis, sed ejus fervoris el habilitatis, sacramenta el sacramentalia non possunt ea aliter tollere, quam causando seu oblinendo auxilia supernaturalia quibus homo applicetur ad eliciendos actus ferventes charilatis vel pœnitentix, per quos peccata vel formaliter vel virtualiler retractantur; nulla enim privatio potest tolli nisi per positionem forinx oppositx.

Ex quo patet differentia inter peccatum mortale et veniale» el cur illud potest remitti immediate per sacramenta et non blud ; quia nimirum peccatum mortale eoesistit in privatione gratix quam immediate causam sacramenta, non autem aclualea charitatis fervorem , in cujus privatione consistit peccatum veniale. Hoc supponito

Ibid o — *Vico* 1°, Peccata venialia remittuntur per sacramenta elsacraineiiialu

Ibid — *Prob.* Ad remissionem pecm venialis non requiritur novæ gratix infusio, sed requiritur et suflicit aliquis actui procedens ex gratia quo aliquis detestetur peccatum veniale, vel explicite, vel implicite, ul dictum est : atqui per sacramenti et sacramentalia habetur talis actus ; ergo. *Prob. min.* de sacramentis. Per sacramenta infunditur gratia vel prima, vel secunda: atqui ;_n habentibus usum liberi arbitrai non contingit esse infusionem gratix sine actuali motu liberi arbitrii in Deum el in peccatum, ut jam dixi (j prxced. *Et palet,* tum quia ipsa gratia infusa, in quantum est ex se, ordinatur ad talem motum, etsi forte sil quandoque impedimentum ex parte subjécti ; tum quia per sacramenta, non tantum gratix habitus infunditur, sed etiam quxdam auxilia specialia ad certos virtutum actus, ul diximus de gratia sacramentali; tum tandem quia ipsa voluntaria « devota sacramenti susceptio est virtualis saltem motus in Deum el in peccatum : ergo. *Prob.min.* desacramentalibus. Sacramentalia sunt duplicis generis : quædan sunt cum aliquo motu detestationis peccatorum, ut confessio generalis, tunsio pecloris, oratio Dominica; quxdam sunt cum aliquo motu reverentix in Deum et res divinas, et consequenter cum virtuali displicentia eorum quorum Deus offenditur, u recipere benedictionem ab episcopo, aspergi aqua benedicta, orare in ecclesia consecrata, etc. Ergo.

Vices. Quodlibet istorum eamdem relationem habet ad unum peccatum veniale el ad omnia. Ergo si per aliquod istorum remittitur aliquod peccatum veniale, remittuntur omnia; et ita perimam tunsionem pectoris, per unam aspersionem aqua benedictx, homo redderetur immunis at omnibus peccatis venialibus : atqui *consequens est absurdum:* ergo.

Ibîd ad 2.— */{. V. conscq.* Ergo si pei aliquod istorum remittitur aliquod peccatum veniale, remittuntur omnia, quantum

est ex se, *C. conseq.* quantum est ex parte subjecti, *N.* Itaque omnia ista quantum est de se operantur ad remissionem omnium peccatorum venialium, quia quantum est de se inclinant animam ad motum poenitentia circa omnia ; potest tamen homo non habere talem poenitentiae motum çirca aliqua, unde impeditur remissio quoad illa quibus nunc actualiter inhaeret : sicut licet baptismus, quantum est ex se, operetur remissionem omnium peccatorum, potest tamen per fictionem illius effectus impediri.

Si petas utrum sicut culpa venialis per pnedicta remittitur, ita et pœna ipsi debita? — Ibid. ad 3. — *R.* quod non semper tota remittatur, sed quandoque minus quandoque magis, juxta modum fervoris in Deum qui per praedicta excitatur.

Dico 2°. Sacramenta novæ legis habent \im remittendi peccata venialia *ex opere operato,*

Prob. In tantum sacramenta dicuntur remittere peccata venialia, in quantum causant gratiam qua excitetur motus detestationis peccatorum implicit® vel explicit®, ut dictum est: atqui sacramenta *ex opere operato* causant gratiam sacramentalem quæ complectitur non solum gratiam habitualem qu® per se inclinat ad actus virtuosos, sed etiam specialia auxilia ad certos virtutum actus, *ut patet ex dictis* de Sacramentis in communi : ergo.

Confirmatur. Omnia sacramenta novæ legis remittunt peccata mortalia *ex opere operato,* alia per se vi primati® institutionis, ut sacramenta mortuorum; alia vi secundari® institutionis, ut sacramenta vivorum, ut diximus alibi. Ergo *a fortiori* etiam peccata venialia. *Patet conseq.* Quia peccata venialia facilius remittuntur quam mortalia.

Porro hæc semper intellige in quantum cstexse, seu attenta institutionesacramentonim el vi grati® quam causant, qu® in quantum est ex in sua infusione nata est excitare fervorem charilatis, licet per accidens defectu subjecti, aliquando de facto non excitetur.

Dices. Qui confitetur aliquod peccatum veniale el alia ex intentione reticet, nullam tamen habens circa ea complacentiam, eorum retentorum veniam non consequitur; alias impertinens fbret aliqua confiteri, Ergo per alia sacramenta nulla fit peccatorum venialium remissio. *Prob. conseq.* Sic se habent alia sacramenta respectu omnium venialium , sicut ^aeramentum pœnitenti® respectu non confessorum. Ergo.

Respondet Gonet. *dato ant. negando conseq. et probationem seu paritatem.* Confessio enim peccatorum sive mortalium sive venialium, est pars sacramenti pœnitenti®, et solum peccata confessa explicite vel implicite sunt ejus materia; non sic in aliis sacramentis : unde licet in sacramento pœnitenti® non remitterentur peccata venialia qu® voluntarie reticentur , in aliis tamen sacramentis potest obtineri eorum remissio, quamvis in talium sacramentorum susceptione nulla de illis peccatis mentio fiat.

Recte dicit Gonet. *dato ant.* Existimamus enim quod, qui, accusato aliquo veniali, alia voluntarie reticeret, sine tamen ulla in eis complacentia, posset in sacramenti hujus susceptione consequi eorum remissionem. Quid enim ob-tat quin vi grati® sacramentalis excitentur motus ferventes, qui sint virtualis displicentia eorum peccatorum non confessorum ? Neque tamen erit impertinens ea confiteri ad eorum remission* m; quia motus displicenti» facilius ct primario sunt circa confessa, quatenus sunt propria materia sacramenti el magis inemori® prxsen lia ; circa non confessa autem non sunt primario el per se , quia non sunt propria materia hujus sacramenti ; sed indirecte tantum et per accidens, in quantum tales motus seu actus ita sunt effectus sacramenti pœnitenti® , ut simul sint actus ferventes et virtuosi, ex qua parte includere possunt virtiialcm displicentiam tam confessorum quam non confessorum, plurium vel paucorum secundum modum fervoris sui.

Dico 5°. Sacramentalia non habent proprie vim remittendi peccata venialia *ex opere operato,* sed tantum *ex opere operantis,* scilicet ipsius qui eis utitur et Ecclesiæ

Prob. prima pars. In tantum sacramentalia possunt diu remittere peccata veniali? *ex opere operato,* in quantum *er opere operato* causam gratiam qua excitetur fervor charilatis , seu motus pœniteuliæ formalis vel virtualis circa illa peccata, ul constat ex dictis : atqui sacramentalia talem gratiam non causant *ex opere operato,*

ted tantum *ex opere operantis* Ecclesiæ et illius qui eis utitur : ergo. *Prob.min.* Gratiam causari *ex opere operato}* est eam causari virtute operis, non quatenus procedit laudabiliter ab operante, sed quatenus est institutum ad gratiam causandam habens ex sua institutione hanc vim : atqui sacramentalia non habent ex sua institutione precise vim causandi gratiam : ergo. *Prob. min.* 1° Quia aliassacramentalia forent sacramenta, utpote signa visibilia practice invisibilis gratiæ. 2° Sacramentalia sunt ex institutione Ecclesiæ; Ecclesia autem non habet potestatem instituendi quædam signa visibilia quæ vi precise suæ institutionis gratiam conferant; tum quia, ut jam dicebam , alias haberet potestatem instituendi sacramenta ; tum quia nullibi habetur, sive in S. Scriptura sive in traditione, hanc potestatem Christum contulisse Ecclesiæ, ideoque sine sufficienti fundamento id assereretur, quod fieri non debet in re tanti momenti. Ergo.

Neque refert quod Ecclesia habeat potestatem applicandi merita Christi ad remissionem pœnæ per Indulgentias. Preterquain quod euim usus Indulgentiarum sit fundatus in verbo Dei, traditione ct decretis conciliorum , quod dici nequit de sacramentalibus quoad vim remittendi peccata *ex opere operato :* altera disparitas est, quod ad remissionem pœnæ restantis post culpam dimissam non requiratur gratiæ infusio aut operatio in anima , sed sufficit exterior pœnæ condonatio quam Ecclesia nomine Christi facit ; remissio vero culpæ, quæ est macula in anima, requirit gratiæ infusionem vel operationem.

Prob. et explicatur secunda pars. Sacramentalia , ut jam dixi, alia sunt quæ ex genere suo et modo quo fiunt, habent adjunctum aliquem dolorem de peccatis, ut confessio generalis, tunsio pectoris, oratio Dominica ; alia suntquæ ultra motum reverentiæ erga res divinas, qui in eorum usu repentur , habent insuper specialem ab Ecclesia benedictionem et consecrationem , ut aqua benedicta, benedictio episcopi , oratio in ecclesia benedicta vel consecrata , etc. Hæc omnia si laudabiliter et virtuose fiant, *palet* quod operentur ad remissionem peccatorum venialium, sive **per** modum pœnitentiæ virtualis, sive impetrando gratiam qua talis pœnitentia excitetur, non secus ac ccetera opera virtutua. Et quæ sunt secundi generis, prater hint virtutem ex parte utentis, habent insupt; benedictionem, consecrationem et pw Ecclesiæ, quæ tunc nobis applicantur cue eis sacramentalibus utimur, et quæ per modum impetrationis et intercessionisli< bent vim obtinendi nobis gratiam remissivam peccati venialis ; solet enim D-ui Ecclesiæ suæ sponsæ preces benignis exaudire.

Unde colliges, non idem valere uti aqu» quæ ex falsa persuasione crederetur ben*· dicta, ac si esset benedicta ; licet enim utens devotionis fructum non perderet, Ecclesiæ tamen intercessionem non applicaret.

Item non parem vim ad remittenda venialia tribuendam esse sacra concioni, leotioni, imaginibus, etc., quam quæ tribuitur sacramentalibus : prima enim excitant tantum devotionis motum objective, sed sacramentalia et objective simul et impetratorie, propter preces et benedictione-Ecclesiæ quæ per illa applicantur.

Et forte nihil aliud intelligunt adversari per opus operatum, quam eam vim impetrandi quam inesse sacramentalibus quibusdam fatemur ; sed proprie loquendo h« non est causare *ex opere operato,* cum talis vis causandi habeatur ex opere Ecclesiæ, prout laudabiliter ab ipsa procedit, adeoque meritorie et per modum impetrationis , non autem precise vi suæ institutionis.

Confer art. ultimum de Sacramentis in genere.

ARTICULUS III.

Utrùm peccata per poenitentiam dimista redeant per sequens peccatum?

Hæc questio potest multipliciter intelligi. 1° An peccata dimissa redeant quoad actum numero enmdom : ct hoc sensu certum est non redire ; quod enim semel desiit, idem numero redire non potest, saltem de lege Dei ordinaria, ut docetur in philosophia : et licet forte possit secundum potentiam Dei extraordinariam redire secundum esse physicum et quoad entitatem, non potest tamen redire secundum esse morale, seu quoad malitiam; Deus enim nullo modo potest esse auctor malitiæ jieccati quali» foret in hoc casu reproductions ,quia hom

foret tantum instrumentum. 2° Intelligi potest an redeant secundum aversionem et conversionem relictam ex actu ct moraliter remanentem, ideoque secundum maculam et reatum pœnæ. Pro cujus intelligentia.

Hio q 88 a- 1. o---- Praemitto praeclaram Auctoris doctrinam. In peccato mortali, inquit, duo sunt, sciliet aversio a Deo et conversio ad bonum creatum ; ex parte conversionis, peccata mortalia sunt diversa et interdum contraria : unde manifestum est quod ex parte conversionis, peccatum mortale sequens non facit redire peccata mortalia prius abolita ; alioquin sequeretur quod homo per peccatum prodigalitatis reduceretur in habitum vel dispositionem avaritiæ prius abolitæ; ct sic contrarium esset causa sui contrarii, quod est impossibile. Quidquid autem est ex parte aversionis in peccato mortali, seu quidquid illi convenit ratione aversionis secundum se consideratum, est commune omnibus peccatis mortalibus, quia per quodlibet peccatum mortale homo avertitur a Deo, adeoque macula quæ est per privationem gratiæ, ct reatus pœnæ respondens aversioni, communia sunt omnibus peccatis mortalibus; et secundum hoc intelligitur id quod dicitur Jacobi 2 : *Qui offendit in uno, factus est omnium reus.* Igitur, considerando in peccatis mortalibus id quod est ex parte aversionis absolutæ, per peccatum mortale subsequens, redit illud quod fuerat in prioribus peccatis ante dimissionem, in quantum per peccatum mortale sequens, homo privatur gratia et fit reus pœnæ æternæ sicut prius erat.

Verum, quia aversio in peccato mortali ex conversione quodam modo causatur, fit ut ea quæ sunt ex parte aversionis, diversitatem quamdam recipiant per comparationem ad diversas conversiones sicut ad diversas causas, ita ut sit alia aversio et alia macula et alius reatus, prout cx alio ct alio actu peccati mortalis consurgit: ct hoc sensu, prosequitur Auctor, in quaestionem vertitur utrum macula et reatus pœnæ æternæ, secundum quod causabantur ex actibus peccatorum prius dimissorum, redeant per peccatum mortale sequens, ita ut peccatum sequens poenitentiam, non solum inducat maculam propriam et reatum proprium , sed etiam reducat antiquum, perinde ac si semper perseverasset, nec unquam fuisset remissus , ut propterea talis peccator sit Deo exosus et damnandus, non solum ob peccata nunc admissa, sed etiam propter illa priora : et hoc S. Doctor vocat peccata redire simpliciter. Redire autem secundum quid, est peccatum sequens propter praecedentia seu procedentium remissionem fieri gravius, ejusque maculam turpiorem , ad reatum majorem. Potest etiam intelligi redire secundum quid, in quantum peccatum sequens inducit privationem gratiæ et reatum pœnæ æternæ , sicut præcedens , ut prius dicebam : unde.

Ib d.—*Dico.* Peccata semel perpœnitentiam remissa non redeuntsimpliciterperpeccatun sequens, sed secundum quid tantum.

Π>. in n. ■. c.—*Prob. prima parsexS.* Scriptura et SS. Patribus Rom. n, dicit Apostolus : *Sine pœnitentia sunt dona Dei : sed* peccata pœnitentis sunt dimissa per donum Dei : ergo per peccatum sequens non redeunt , quasi Deum de dono remissionis pœniteat. Ezech. 18, v. 50: *Convertimini et agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam iniquitas ;* esset autem in ruinam si per peccatum sequens redeat.

S. August. I. Respons. Prosperi ad 2 Object. Gallorum, refertur de Pœnitent. d.4, cap. 14 : « Qui recedit a Christo et alienus « a gratia finit hanc vitam, quid nisi in per- » ditionem cadit? sed non in id quod re- » missum est recedit. » Gelasius papa, 16 de Pœnit. cap. ultimo : « Divina clementia » peccata in ultionem ulterius redire non «patitur. «Ergo.

Ibid.o —*Prob. rationibus.* 1° Remissio peccatorum est opus Dei, peccatum opus hominis : atqui opus hominis non potest destruere opus Dei : ergo.

<Si *dicas* gratiam esse opus Dei, quod tamen evacuatur per peccatum , *R.* disparitateiri esse, quod gratia concedatur conditionale , si homo peccando mortaliter cam non abdicet. Remissio autem peccatorum conceditur absolute, *ut patet exauctoritatibus citatis et patebit ex ratione sequenti.* Et ratio hujus disparitatis est, quod gratia sit quid positivum, indigens ad sui conservationem inlluxu Dei continuo, quem Deus non confert iis qui peccant mortaliter. At remissio seu destructio peccati non indigent influxu Dei ut permaneat; res enim destructa semper manet destructa, nisi re-

producatur, quod non potest contingere in peccato, ut jam dixi et dicam.

2° Deus remittit peccata absolute et non sub conditione de futuro, si pœnitens postea non peccet : *patet ex textibus citatis* et ex forma sacramenti. Sacerdos enim loquens nomine Dei, dicit absolute sine ulla conditione . *Absolve te :* ergo per sequens peccatum non redeunt. *Confirmatur* 1». Peccatum remittiest illud destrui; nulla autem potest assignari causa hujus reditus seu rcproductionis : non Deus, ut dictum est; non homo quia non committit illud idem quod ante commiserat. *Confirmatur* 2°. Non potest macula et reatus peccati redire nisi redeat actus a quo causatur : atqui per sequens peccatum actus peccati remissi non redit nec redire potest : ergo.

5° Peccatum semel plene punitum non debet iterum puniri, sed peccatum remissum fuit plene punitum in Christo cujus passionis virtute fuit remissum. Ergo.

4° Si peccata dimissa redirent, *sequeretur* 1° quod iterum deleri deberent per sacramentum pœnitentiæ, quod est unicum medium ad eorum remissionem institutum ; sicque teneretur homo ea iterum confiteri, quod damnat tanquam absurdum Benedictus XII, Extravag. *Inter cunctas. Seqv tur* 2° quod etiam rediret peccatum originale; non enim est potior ratio de peccatis actualibus quam de isto ; sicque quod deberet deleri per iterationem baptismi, quia non est aliud medium ad ejus remissionem institutum zconsequens est hærcticum: ergo.

Prob. secunda pars. Duplici sensu peccata dimissa dicuntur redire secundum quid per sequens peccatum ; Ie si ratione remissionis illorum, peccatum sequens sit gravius propter ingratitudinem ; 2° si peccatum sequens inducat similem privationem , et similem reatum pœnæ æternæ ac præcedentia remissa: atqui utrumque contingit : ergo.

Solvuntur objection"

Obj. i·. Christus Matth. 18, referens parabolam regis qui jussit servum, cui omne debitum dimiserat, in carcerem conjici, donec redderet universum debitum, eo quod fratri debitum pariter non remiserat. subjungit : *Sic et Pater vester coelestis faciet vobis, si non dimiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.* Ergo peccata prius dimissa redeunt ubi deest charitas fraterna : charitas autem fraternatoi· litur per quodlibet peccatum mortale, p; quod scilicet tollitur charitas .simpliciter.

II. hanc parabolam posse chiplici sen·, legitimo intelligi : 1° quod peccata remi-q redeant secundum quid, ratione tum ingratitudinis, tum similis reatus pœnæælernæ ; 2° intelligendo de remissione peccatorum, non re ipsa facta, sed facta quantum ex parte Dei qui per ministros Ecclesiæ applicat sacramentum de se efficax remittendis peccatis peccatori, sed is ponit obicem per internum odium in fratrem : et sic peccata quæ putabantur remissa, et quæquantum ex parte Dei potuerant remitti, si non fuisset appositus obex, dicuntur redire, quamvis revera non fuerint remissa. Quo sensu hæc parabola non spectat relapsos post remissionem, sed eos qui petunt sibi remitti, cum ipsi nolint remittere. Neque enim putandum est omnes parabolarum circumstantias semper applicandas esse veritati quæ intenditur ; quædam sunt enim ad ornatum tantum, ut in præsenti, venundatio servi, contristatio aliorum, relatio per eos facta domino utique ignoranti, item remissio facta servo priusquam ipse dimiserit conservo, hic non sunt applicandi. Non enim Deus ignorat quid in nobis agatur, nec remittit nobis priusquam remittamus, cum jubeat nos prius dimittere, si velimus nobis dimitti ; sunt ergo istæ circumstanti® ad ornatum et adjeclitiæ ; necessariæ vero ct veritati intentæapplicandæ. sunt, quod rex qui servo longe majus debitum dimiserat, graviter illum puniat,eo quod debitum longe minus non remiserit conservo ; quo voluit significare Christus, se non remittere ei qui non vult remittere fratri ; et se eum cui remisit, sed postea non vult remittere levem injuriam fratri propter ingratitudinem et speciem quamdam crudelitatis , graviter puniturum.

Inst S. Aug. occasione hujus parabolas, dicit 1.1 de Bapt. cont. Donatist. cap. 12: « Redire dimissa peccata, ubi fraterna charitas non est, apertissime Dominus in » Evangelio docet, in illo seno a quo dimiss m debitum Dominus repetit; eo quod ille conservo suo debitum nollet » dimittere. » Item Scrm. 15 de Verbis Domini , sic ait : « Si non dimiseris revocabo » te, et quidquid dimiseram replicabo tibi. »

Similiter loquuntur S. Gregorius, Beda, Kabanus, etc.

Q 87. « -1.ad1.—*Adprimum textum* S. Augustini respondet Auctor, quod illud verbum S. Augustini videatur inlclligcnduin de reditu pèccatorum quantum ad reatum pœnæ æternæ in se consideratum ; quia scilicet post pœnitentiam peccans incurrit reatum pœnæ æternæ sicut prius, non tamen omnino propter eamdem rationem:unde S. Aug. in lib. de Respons. Prosperi ad 2 Obj. Gall, cum dixisset quod « Non id in quod remissum est, recidit, nec » pro originali peccato damnabitur, » subdit: «Qui tamen propter postrema peccata » ea morte allicitur quæ ei propter illa quæ » remissa sunt, debebatur, » quia scilicet incurrit mortem æternam quam meruerat per peccata præterita; vel etiam dicit remissa redire secundum quid, quia inde sequens aggravatur propter ingratitudinem.

7?.2° S. Augustinum loco citato non loqui assertive, sed ex suppositione quam urgebat contra Donalistas ; Donatistæ enim , ut ibid, exponit S. Doctor, volebant iis qui fide baptismum susciperent, in ipso baptismi puncto peccata dimitti, sed slatim per fictionem redire. Ergo etiam, arguit S. Augustinus, « Hoc in eis inlelligant lieri «qui extra Ecclesiæ communionem, sed tamen baptismate Ecclesiæ baptizantur, » ita ut non magis istis quam illis necessaria sit baptismi iteratio (contra quod protendebant Donatistæ) : « Nam redire dimissa «peccata, ubi fraterna charitas non est, «apertissime Dominus in Evangelio do«cet, » si nempe dicantur fuisse remissa illi qui perseverans in odio fratris est bap‘izatus. Cum enim Matt. 18 constet eum pro meritis puniri, consequens est peccata ejus redire post sacramentum, si fuerant in sacramento remissa. Quod autem S. Aug. assertive teneat homini fratris odium retinenti peccata vere coram Deo non remitti quando baptizatur, *patet* ex ejusdem libri cap. 11, 12 et 13, ct ex lib. 5, cap. 20, 21, 22, quo ultimo loco sic ait : « Quanto magis lieri non potest ut cis peccata dimittantur qui » fratres a quibus diliguntur oderunt, et in * ipso odio baptizantur. »

Ad secundum S. Augustini textum, et ad alios Patres laudatos, ***R.*** juxta primam *olulionem ,ceos esse intclligcndos de reditu faecatorum secundum quid, ratione scilicet , vel similis reatus pœnæ æternæ, vel aggravationis ex ingratitudine.

Obj. 2°. Beda l. 4 in Luc. cap. 48, super illud : *Revertar* in *domum meam unde exivi,* dicit : « Timendus est iste versicu» lus, non exponendus, ne culpa quam in » nobis exstinctam credebamus, per incu»riam nos vacantes opprimat.» Ergo.

R. quod neque Lucas neque Beda intel ligant de reditu peccatorum dimissorum, sed de iteratione actus; in quantum cum quis securus putat illecebram peccati præteriti esse exstinctam, est in periculo ne iterum resurgat,et eum in simile peccatum conjiciat.

Obj. 3°. Bona opera per peccatum mortilicata, reviviscunt per pœnitentiam : ergo et peccata per pœnitentiam deleta, per relapsum revocantur.

In 4. d. 22. q 1. a. 1 ad 6,—***R.*** 7V. *COnseq.* Disparitas est, quod bona opera per peccatum modificata non prorsus abolentur, sed manent semper in memoria et acceptatione divina, ut sublato peccato reviviscant, ut dicemus infra, quamvis eo durante impediantura mercedi* coireciiiione : unde mortificantur tantum per oi dim m ad illum cujus erant, non absolute m> se peccata vero per pœnitentiam prorsus in *e abolentur et destruuntur; ita ut nihil eorum remaneat, ne quidem in memoria Dei. Rationes hujus discriminis require ari. 5 infra, secunda probat, conclusionis.

ARTICULUS IV.

Utriim per pœnitentiam virtutes restituantur?

Quæstio est de virtutibus infinis, non acquisitis; hæ enim, cum non uni multiplicatis actibus acquirantur, ita ami«æ, non nisi similibus actibus restituuntur, non 'ero per pœnitentiam, cum quandoque contingat pœnitentem unico actu justificari.

Hio q. 89. n. 1 o — *Dico.* \irtutes infusa; per peccatum amissai restituuntur per pœnitentiam.

Dixi, *amissa*, quia non semper omnes amittuntur per peccatum, sed ordinarie remanent fides et spes, et istæ non r*«tituuntur, nisi quoad statum perfectum ct informationem charitatis.

ibid, o —*Prob.* Per pœnitentiam remittuntur peccata, et remissio peccatorum non fit sine infusione gratiæ justificantis*.

atqui gratiam sanctificantem consequuntur omnes virtutes gratuits, sicut ex essentia animæ (luunt omnes potentis ; graî.® enim in ordine supernatural! deserviunt virtutes infuss ad ejus operationem, sicut animæ in ordine naturali deserviunt ejus potcntiæ: «rgo.

Confirmatur ex Trid. sess. 6, cap. 7, ubi dicitur quod, in ipsa justificatione, cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo, fidem, spem et charitatem : chantas autem sine aliis virtutibusesse non potest, quia qui est rectificatus circa finem, quod fit per charitatem, oportet etiam eum rectificari circa media, quod fit per virtutes.

Dices 1°. Virtutes amissæ non possunt per pœnitentiam restitui, nisi poenitentia sit earum causa : atqui poenitentia non est causa omnium virtutum, cum ipsa sit virtus , et non sit causa sui : ergo.

R. 2V. maj. Non enim dicimus quod virtutes amissæ restituantur per poenitentiam, quasi poenitentia virtus sit earum causa, sed sensus est, *ut palet ex probatione conclusionis,* quod homo pœnitens disponatur per suos actus ad gratiam justificationis, quam consequuntur omnes virtutes, etiam ipsa poenitentia ut virtus.

Dices 2°. Habens virtutem, sine difficultate el delectabiliter operatur actus virtutum : unde philosophus *i* Ethic, c. 8, dicit quod non est justus qui non gaudet justa operatione : atqui multi pcenitentes adhuc difficultatem patiuntur in operando actus virtutum : ergo.

Ihid ad 3. — *R. D. maj.* Habens virtutem, sine difficultate et delectabiliter operatur actus virtutum perse, et quantum est ex parte habitus virtutis, *C. maj.* per accidens, et ex parte subjecti, *JV. maj. Ad hunc sensum distincta min. N. conseq.* Dicendum igitur quod, in quantum est ex ipsa inclinatione charilatis et aliarum virtutum, pœnitens opera virtutum delectabiliter et sine difficultate operatur, istæ enim ex se inclinant et instigant ad bonum ; sed quia per pœnitentiam non prorsus omnes absterguntur peccatorum reliquiæ, nempe vitiosi habitus, seu pra\æ dispositiones ex prioribus actibus peccatorum caasatæ, ex his præstalui difficultas in operibus virtutum .donec per contrarios actus pellantur; sicut si ex somnolentia, aut alio morbo | sentiret homo difficultatem in exerciti actus virtutis.

Repones. Si redeant omnes virtuta ergo pelluntur omnes habitus vitiosi opp› siti ; quia duo habitus contrarii non [‹i- sunt esse in eodem subjecto.

R. Dato quod pellantur in ratione libitus, remanent tamen in ratione dl·-;» sitionum. Insuper A', *conseq. el adprri. dico* quod virtutesinftisæ et habitus titio·; non sunt stricte contrarii, quia non mu ejusdem generis ; illæ enim sunt infuit: supernaturalcs, isti autem suntacquti'i et naturales.

Dices 5° Virginitas ct innocentiaami‘‹a per peccatum, restitui non possunt pt pœnitentiam : ergo. *Prob. ant.* Virginité consistit in integritate carnis absque omn experimento delectationis venereæ; innocentia vere, in integritate mentis aboinh. peccato : atqui fieri non potest quod, qu› expertus est vencream delectationem, no;, sit expertus; et qui peccavit, quod no; peccaverit : ergo.

2 2. **2** 152. a. 3. ad *3.—R.N. ant. Ad probat .D.maj.* Virginitas quoad suum materiale consistit in integritate carnis,absqoe omni experimento delectationis venereæjt' similiter innocentia,quoad suum materiali, in integritate mentis ab omni peccato, C. *maj.* quoad suum formale, *N. El concern min.D.conseq.* Ergo virginitas et innocentia amissæ restitufnon possunt, quoad suum materiale, *C.* quoad suum formale, *N.* Formale autem in virginitate est inclinatio seu propositum perpetuo abstinendi a delectatione venerea ; ct in innocentia, inclinatio seu propositum vitandi omnia peccata, et quoad hæc restituuntur per pœnitentiam.

Repones. Qui peccando virginitatem amisit, dum pœnitet, proponit quidem abstinere a peccato, non tamen tenetur proponere abstinere ab omni delectatione venerea , sed potest velle uti matrimonio. Ergo nec quoad formale restituitur virginitas.

R. D. ant. Qui peccando, etc. non tamen tenetur proponere abstinere ab omni delectatione venerea absolute. *C. ant.* in praeparatione animi, *N.ant.* Illi enim datur in praparatione animi propositum abstinendi ab omni delectatione venerea, si sibi competeret, et res exigeret : et hoc sensu dicitur restitui formale virginitatis, saltem in sua proxima dispositione ; sicut pauper

justus dicitur habere virtutem magnificentia, quia habet in praeparatione animi exercere actus illius virtutis, si divitiæ suppeterent.

ARTICULUS V.

De reviviscentia meritorum per pœnitentiam.

1. — *Utrum merita per peccatum mortificata reviviscant per poenitentiam'?*

Theologi communiter distinguunt quadruplicis generis opera quæ homo elevatus ad ordinem supernaturalem elicere potest. Alia sunt viva, alia mortua, alia mortifera, alia mortificata. Opera viva sunt quæ a principio vitæ spiritualis, scilicet gratia , procedunt; mortua, quæ, licet sint ex objecto bona, non tamen procedunt a graiia, sed ab homine in statu peccati mortalis ; mortifera, sunt peccata quæ gratiam, animae vitam, destruunt; denique mortificata, sunt quæ a gratia processerunt, sed per peccatum subsequens impediuntur a suo effectu, qui est perducere suum auctorem ad gloriam, metaphora deducta a membris corporeis, quæ mortificata dicuntur quando impediuntur a suis functionibus ; peccatum enimsubsequens tollit gratiam ; quamdiu autem homo est extra gratiam, perduci non potest in vitam sternam.

Non est hic quæstio de operibus vivis quæ non indigent reviviscere; neque de mortuis, quæ enim nunquam vixerunt, reviviscere non possunt; neque de mortiferis, hæcenimper pœnitentiam destruuntur, non reviviscunt. Est igitur quæstio tantum dc operibus mortificatis, de quibus inquirimus an reviviscant per pœnitentiam, id est, an recuperent vim , et efficaciam perducendi liominem qui ea fecit, in vitam æternam, qua efficacia fuerunt privata per peccatum.

.Meritum sumptum in concreto est opus bonum, praemio vitæ æternæ dignum ; sumptum in abstracto, est jus ex illo bono opere ad vitam æternam, et consequenter ad gratiam quæ est semen et mensura gloriæ: unde eo pa«su quo resurgunt merita, resurgit gratia quam merebantur, seu saltem jus ad illam, et ad virtutes gratiam consequentes.

Hic q. 89. a 5 o — *Dico.* Merita per peccatum mortificata reviviscunt per pœnitentiam.

fiæc conclusio quamvis non sil dc fide , est tamen certa et unanimiter asserta ab ilibus theologis.

D»id. i* a *t.* o. —*Prob.* Ie auctoritate S. Scripturæ concilii Trid. et Patrum. Joci 2 postquam Dominus v 12 dixit : *Convertimini ad me in jtljunio, fletu et planctu,* v. 23 subjungit in mercedcm hujus conversionis : *Jteddam vobis annos quos comedit locusta, bruchus et rubigo.* Super quæ verba Glossa interlinearis ex S. Hieronymo desumpta dicit ; « Non patiar perire » ubertatem, quam cum perturbatione ani» mi amisistis; illa autem ubertas est ineri» tum bonorum operum, quod per pecca*n* tum fuit perditum. »

Ezech. 53. *impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ;* noceret vero plurimum , si priorum meritorum fructum perderet.

Apost. Ileb. 6.Æon *enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius ;* ubi Paulus alloquitur omnes Hebræos, nter quos absque dubio erant qui lapsi fuerant : huneque textum proponit concil. Trid.sess. 6, cap. 16, iis qui peccaverunt, dicens : « Justificatis hominibus, sive ac» ceptam gratiam perpetuo conservaverint, » sive amissam recuperaverint, proponen» da inter alia hæc verba Apostoli : *Non » enim injustus Deus, ut obliviscatur » operis vestri. »*

Idem concilium ibid, dicit ; « Nihil jus·· tificalis amplius deesse credendum est, » quominus plene,illis quidem operibus quæ » in Deo sunt facta, divins legi pro hujus » vitæ statu satisfecisse, et vitam æternam » suo tempore, si tamen in gratia decesse» rint, consequendam promeruisse, ccn» seantur. » Ubi concilium innuit tres conditiones requiri ut opera nostra sint meritoria et premium suum obtineant, scilicet ut sint opera hominis justificati, ut sint facta in Deo sive a gratia Dei. et ut qui ea facit in gratia decedat ; aitque, *Nihil amplius deesse credendum est :* atqui merita mortificata habent duas priores conditiones, et tertiam recuperant virtute pœnitentiæ , in qua datur gratia cum qua pœnitens potest decedere ; ergo.

S. Ilieron. in cap. 3 ad Galat. ubi Apostolus de iis qui post plura pro Christo tolerata lapsi erantin Judaismum, dicit : *Tanta passi estis sine causa? Si tamen sine causa,* scribit ı « Quicumque ob fidem » Christi laboraverit, ct postea lapsus fuerit

» in peccatum, sicut priora dicitur passus » fuisse sine causa, dum peccat ; sic rursus • non perdet ea, si ad pristinam fidem et » ad antiquum studium revertatur. »

S.Ambros. lib. i in Luc. « Vide,inquit, » quam bonus Deus, et facilis indulgere » peccatis ; non solum ablatum restituit, seû ▮ etiam insperata concedit. »

S. Chrysos Hom. G in Genes. « Per mi- » sericordiam Dei, si modo condemnare » facta nostra, et jam sistere ignaviam vo- » luerimus, poterimus statim ad pristinam » abundantiam redire. »

Ibid, o.—*Prob. 2° ratione.* Merita mortificata reviviscere, est ea recuperare vim et efficaciam perducendi suum auctorem in vitam æternam, quam efficaciam perdiderant per peccatum, et propterea dicebantur mortificata : atqui per picnitentiam hanc efficaciam recuperant ; ergo. *Prob. min.* Causa remanens, sed carens suo effectu propter impedimentum, eo ablato debet effectum suum producere : atqui merita licet actu transierint, remanent tamen quantum est de se in acceptatione divina, et per poenitentiam tollitur impedimentum, scilicet peccatum, sistens eorum effectum : ergo. *AJin.pro scr/iida parle palet.Prob.prima pars.* Quamvis Deus absolute potuisset inerit.. non acceptare ad præmium pro semper, sed tantum sub conditione perseveranti® in justitia, sicut peccata ad poenam non acceptat pro semper, sed sub conditione impeenitentiæ; ea tamen sic acceptasse colligimus 1° ex S. Scripturis, Patribus ctconcilioTrid. citato, atque ex unanimi theologorum consensu. 2° Quia Deus est proclivior ad præmiandum quam ad puniendum, et semper punit infra, praemiat autem ultra condignum. 5° Quia hoc ipso quod bona opera Deo semel placuerunt, nunquam illi displicent ; semper enim manetquod fuerint bona et ab ejus gratia procedentia, sicque acceptatio est perpetua. Quapropter, propter peccatum sequens, illa non abjicit a sua acceptatione, licet peccatorum abjiciat quamdiu est in peccato, sed eo ablato, congruum est ul illa merita sine renumeratione non relinquat . at vero peccatum per poenitentiam deletum non remanet, neque in *$e,ut palet,* neque in acceptatione Dei, quia nunquam ipsi placuit, neque in acceptatione divinae justitiæ ad puniendum, quia divina justitia non punit nisi id quod nondum fuit punitum et pro quo non est satisfaclum, atque supponehdo reatum pœnæ; peccatum vero per poenitentiam deletum, fuit punitumd pro eo satisfactum ex meritis Christi, n.r reatus pœnæ redire potest, quia non redit actus voluntarius a «pio causatur. -PQuu, ut supra diximus, peccatum esi opib hominis, quod non potest destruere absolute in se opus Dei quale est meritum. 5° Denique quia circa bona opera non plus valet culpa quam gratia : sed culpa mortificat ; ergo gratia vivificat.

Dices 1°. Sicut per pœnitentam subsequentem remittuntur peccata præterita, ita per peccatum sequens mortificantur opera prius in charitate facta ; atqui peccata dimissa per poenitentiam non redeunt jw subsequens peccatum: ergo necoperamortificata reviviscunt per charitatcm seu pœnitentiam subsequentem.

Itid ad i.—/i. *D. tnaj.* I.y *sicut* dicente omnimodam paritatem , iV. *maj.* ly *sicut.* dicente aliqualem paritatem, *C. tnaj. et concessa min.* iV. *conseq.* In hoc ergo est paritas, quod, sicut peccata semel dimissa non nocent amplius homini ad damnationem æternam , ita nec merita xemel mortificata jihil prosunt homini ad vitam æternam, quamdiu remanent mortificata, seu est in statu peccati. Est autem disparitas, quod opera peccati per pienitentiainabolenlurse-Cundumse et absolute, ita scilicet quod ex eis ulterius, Deo sic indulgente, qui ea *projicit in profundum maris,* ul dicit S.Scriptura , nec macula nec reatus inducatur; -ed opera ex charitate facta non abolentur absolute et in se, sed in quantum est ex se remanent in acceptatione divina, ut dictum est, et tantum impedimentum accipiunt ex parte hominis ne ei prosint: et ideo remotu impedimento quod est ex parte hominis, Deus implet ex parte sua illud quod operamerebantur.

Inst. Ezech. IS, sicut dicitur de peccatore poenitentiam agente *Omnium iniquitatum ejus non recordabor,* sic de justo qui peccavit mortaliter, dicitur *Omncsjustiiiæ ejus non recordabuntur :* atqui iniquitates non redeunt : ergo justitiæ non reviviscunt.

Iu 4. d 22 q. 1. a. 1. ad 6. — *Despondetur communiter,* ex hoc textu nihil aliud sequi quam quod sicut Deus non recordatur impietatum, ita necjustitiarum, quam-

diu homo in peccato remanet, ct inhocsolo iitamesse paritatem, non vero in hocquod sicut impietates non redeunt, -ic nec justitia reviviscunt; quia S. Scriptura dicit equidem impietatem deleri per poenitentiam et ustitiam per peccatum , sed non explicat modum quo utraque deletur; non enim omnia in eodem S. Scripturæ loco dicuntur, sed ex ali.s locis colligimus iniquitatem per pœnitentiam absolute in se deleri, justitias vero non deleri in se per peccatum, sed impediri tantum a suo eflectu. *Confirmatur responsio* ‹e* eo quod ‹ uin Deus sit proniorad parcendum quam ad puniendum et promissiones ejus sint favorabile*,comminationes autem odiosæ, illæ debeant ample intelligi, istæ restringi. Verum non aliunde quam ex ipso textu repetenda est solutio ; in eo namque agitur de peccatoribus in suo peccato morienlibus, subditur enim immediate ; *In praevaricatione qua praevaricatus est, ct in peccato quod peccavit,* in ipsis *morietur.*

Urgebis. Plus valet peccatum ad destruenda merita quam gratia ad destruenda peccata ; peccatum enim est malitis infinite, et gratia bonitatis finitæ. Ergo.

Λ. *D. ant.* Plus valet peccatum ad destruenda merita quam gratia ad destruenda peccata, si considerentur præcise secundum se, *transeat;* posset namque negari, quia peccatum non mortificat merita ratione malitiæ infinilæ , sed quia est incompossibile cum gratia : si considerentur ut subsunt legidivinæmisencordiæ, volentis acceptare ad præmium merita præterita etsi mortificata, et nolentis punire peccata dimissa etiam in relapso, *N. Fundamentum* autem hujus legis *habes in probationibus conclusionis.*

Dices 2°. Opera dicuntur mortificari ad similitudinem animalium quæ moriuntur, ut docet S. Th. art. 4 : atqui animal mortuum non potest iterum vivificari : ergo pariter nec opera mortificata , etc.

2 89. α 5. ad 2. — *R. J), maj.* Opera dicuntur mortificari ad similitudinem aliquam animalium quæ moriuntur. *C. maj.* ad similitudinem omnimodam. *N. maj.* E't erum m hoc similitudo, quod ct animalia mortua '*i intrita mortificata priventur operatione -u.i et elfectu. Est autem disparitas, quod merita non mortificentur secundum se, ut dictum est, sed solum per j impedimentum proveniens ex parte operantis : animalia autem moriuntur secundum se in quantum privantur principio vitae ; unde merita mortificata debent potius comparari membro viventi quidem, sed propter aliquod impedimentum foncuones suas exercere non valenti.

§ II. — */n quo gradu ct quantitate merita pe* peccatum mortificata , reviviscant per panitentiam.*

Quidam volunt merita mortificata reviviscere quoad omnes gradus ct omnem quantitatem quam habebant, quantumvis sil remissa pœnitentia , ita ut qui habebat merita ad decem gradus gloriæ, si resurgat ut duo, habebit merita ad duodecim. Ita plures tam antiqui quam recentiores, præsertim Suares, in opu-culo de Reviviscentia meritorum. Alii volunt quod reviviscant secundum quantitatem præsentis dispositionis seu pœnitentiæ. Ita cum Auctore communiter Thomistæ et plures extranei, sed tamen diverso sensu. Quidam sic intelligunt, quod nullus alius gradus conferatur pœnitentiæ praeter eum qui correspondel contritioni per «piam resurgit, ita ut nihil recuperet de jure ad praemium essentiale præccdentibus meritis debito , sed tantum ad praemium accidentale; idem autem præmium essentiale conferatur duplici titulo, nempe titulo præsentisdispositionis el titulo meritorum procedentium. Ita Bannes, Sylvius , Contenson. Alii dicunt merita sic reviviscere secundum quantitatem praesentis dispositionis, ut prater gradum qui illi debetur, aliquid conferatur de jure ad præmium essentiale correspondente prioribus meritis : ita Suto , Xugiio , Alvares , Ledesma , quos citat el sequiiurGonet.

Ilæc autem sententia dupliciter explicatur. Prima et cominuniorexplicatio est quod, si is qui habebat prius merita ad decem, resurgat per actum contritionis ad duo, habebit jus ad gloriam ad quatuor gradus, quorum duo respondent præsenti dispositioni, alii duo præccdentibus meritis mortificatis

Altera explicatio est Dominici Soto, qtn dicit quod ille qui resurgit summo conatu et in perfecta pœnitentia, ret opérai omnem gratiam a qua ceciderat ; quia, inquit, si contritio est dispositio ad vivificationem operum, fit ut optima quæ esse potest, in

integrum illa restituat; nam sicut posita dispositione ponitur effectus, sic posita summa l>onitur summus effectus : unde si contritio deficit ab illa summa in ea proportione qua ab ea distat, restituitur antiqua gratia, ut si contritio est medietas summæ, restituitur medietas gratiæ; si fuerit quarta pars, restituetur ei quarta pars gratiæ pristinæ; quia si per summam pœnitenliam tota ruina reparetur, videtur quod illa proportio sit servanda inter minores causas et effectus , ut docet philosophus 6 et 7 Physic. Ita laudatus theologus; et hæcexplicatio satis arridet.

Pro resolutione hujus difficultatis, in qua, ut ingenue fateor, inter tot opiniones vix aliquid certi statui potest, *observandum est,* gratiam posse sumi dupliciter : 1° physice pro qualitate qua participes efficimur dîvinæ naturæ ; 2° moraliter pro jure morali ad gloriam mediis bonis operibus, vel praesentibus, vel prætentïs quidem, sed remanentibus in Dei acceptatione. Neque ista distinctio est fictitia, ut contendit quidam recentior Thomista, sed fundata in Auctore 5 p. q. 7, a. **Ii** 0, ubi distinguit inter gratiam Christi consideratam in esse entis et consideratam in esse gratiæ. *Si dicas* ad gloriam fundari in gratia physice sumpta: id quidem verum est de jure physico et intrinseco ad gloriam ut hæreditatem, non vero de jure morali et extrinseco ad gloriam ut coronam et mercedem ; illud namque fundalur in bonis operibus quæ Deus acceptat ad gloriam et ad praemium. Hic itaque inquirimus tantum de reviviscentia gratiæ sumpte moraliter pro jure ad gloriam ; quia meritum dicit jus ad gloriam, idcoque meritum reviviscere est recuperare jus ad gloriam. Quomodo autem et quando resurgat ct augeatur gratia in esse physico ad quam recuperatur jus per actus remissos pœnitentiæ, dicemus in tract, de Charitate, dum de ejus augmento.

Dico 1°. Merita per peccatum mortiflcata non semper reviviscunt per pœnitenliam in eodem gradu et eadem perfectione quam habebant antequam mortificarentur, sed secundum quantitatem el proportionem præscnlis dispositionis.

Est manifeste S. Th. hic q. 89, a, 2 0, ubi dicit: «Contingit intensionem motus pœ- » nitentis quandoque proportionalam esse majori gratiæ quam illa a qua exciderat «per peccatum, quandoque autem æqinli, « quandoque vero minori. El ideo pœflltem » quandoque resurgi/ in majori gratia, » quandoque autem in squali, quandoque « etiam in minori. » In Resp. ad 2: ‹ Pœni· u tentia quantum est de se, habet virtutem " reparandi defectus ad perfectum et etiam » promovendi ulteriorem statum, sed hoc » quandoque impeditur ex parte hominis ·» qui remissius movetur in Deum et dele»· » lationem peccati. » Et art. *Îlj,* ad 5: «Qui » per poenitentiam resurgit in minore cha· » ritate, consequetur quidem premium e$- » sentiale, secundum quantitatem charilatu » in qua invenitur. »

Id etiam innuit Trid. sess. 6, cap. 7, ubi dicit quod « Unusquisque recipiat justitiam » secundum mensuram quam Spiritus sano- » tus partitursingulis prout vult, etsccun- » dum propriam cujusque dispositionem.»

*Prob. ratione.*Contritio per quam resurgit pœnitens, non solum est remotio impedimenti, ut arbitrantur adversarii, sed est etiam dispositio moralis et reviviscendam meritorum : atqui causa non producit effectum, nisi secundum dispositiones subjecti: ergo. *Prob. inaj.* Sicut contritio ad tria, v. g. est dispositio physica ad gratiam ad tria physice sumptam, ita est dispositio moralis ad gratiam moralem ex meritis reviviscentibus, quæ manent in acceptatione divina : unde sicut vi sacramenti vel contritionis habetur jus physicum ad tria, ita æquale jus morale habetur per merita reviviscentia; istæ enim duæ causæ non se impediunt. Nec obstat quod sil tantum dispositio ad tria; ubi enim duæ causæconcurrunt , eadem dispositio sufficit cuilibet ad suum effectum : paritas est in baptismo ficte suscepto, qui dum reviviscit per poenitentiam, consequitur suum effectum et poenitentia suum secundum mensuram pratentis dispositionis, ut dixi de bapt. dissert. **4,** a. 2, petit. 2. 4,

Dices. Poenitentia non est dispositio moralis ad reviviscentiam meritorum, nisi ex beneplacito divino: atqui non est ratio cur Deus eam acceptet ad certos gradus meritorum mortificatorum , et non ad omnes: ergo.

R. N. min. Sunt enim plnres rationes, ct cx cis *confirmatur conclusio.* 1° Quia, seclusa Det revelatione, debemus loqui de supernaturalibus proportione aervata sicut

de naturalibus; partim nc detur cuilibet occabo quodlibet fingendi; partim quia exigit suavis Dei providentia, ut de siiper-naturalibus disponat ad modum rerum naturalium quæ sunt nobis notæ : causæ autem naturales non producunt effectum , niii?ec:mdum dispositiones subjecti. 2° Per hanc modificationem salvantur jura misericordi® eljustitiæ. 5° Si merita mortificata wrnper reviviscerent in summo gradu, daretur justis occasio temporis et facilitatis ad peccandum, cum viderent tam facilem meritorum reviviscentiam, quoad lotam warn perfectionem. E contra ex nostra sententia inducuntur ad eliciendos actus ferventiores charilatis et contritionis, sive in ipsa conversione, sive postea, quibus opera mortificata magis ac magis reviviscant, quousque in integrum restituantur.

Dico 2°. Merita mortificata reviviscunt secundum quantitatem præsentis dispositionis, non hoc sensu quod eadem gloria essentialis conferatur pœnitenti duplici titulo, scilicet titulo præsentis dispositionis, (et titulo meritorum mortificatorum, sed hoesensu quod ultra jus ad gloriam essentialem correspondentem præsenti dispositioni, conferatur aliquid de jure ad distinctam gloriam essentialem correspondentem præcedentibus meritis.

Proô.Quia alioquin reviviscentia meritorum non salvatur cum proprietate. Ergo. *Prob. ant.* Merita reviviscere nihil est aliud quam ea iterum acceptari ad gloriam essentialem quam merebantur : atqui si ultra gloriam essentialem quæ debetur præsenti dispositioni, non detur altera quæ correspondeat meritis præcedentibus, sed tantum eadem duplici titulo detur, non proprie iterum acceptantur ad gloriam essentialem ; quia etsi non præcessissent, perinde foret, et xqualis gloria : sicut si quis per decem dies in vinea alterius laborasset, et daretur illistipendium unius diei decem titulis, novem dies priores non censerentur computari, el juste compensari: ergo.

Confirmatur. Pone casum quod aliquis octoginta annis sanctissime vixerit, ct in fine vit® peccet mortaliter, el alter per idem tempus Üagitiosissime vixerit, uterque autem resurgat in eodem pœnitentiæ gradu,puta ad quatuor : uterque,secundum sententiam quam oppugnamus,æquali gloria donabitur ; ergo in primo nulla habebitur ratio praecedentium meritorum, adeoque proprie non reviviscunt.

Neque dicax quod respectu meritorum praecedentium confertur primo majus gaudium accidentale de operibus in prima charitate factis. Nam contra 1® r.la hominis est vita æterna. Ergo nisi illis racrilis respondeat præmium vitæ ætemæ, proprie non reviviscunt: unde concilium Trid, sess. 6, cap. 16, dicit merita vivificata valere *ad consequendam suo tempore vitam ceternam;* vita autem æterna e^t gloria essentialis. 2® Quia sequeretur quod impietas impii ipsi multum noceret, etiamsi converteretur, et quod Deus nullo modo redderet annos quos comedit locusta et bruchus, contra S. Scripturam.

Sententia itaque nostra his duabus conclusionibus explicata, in hoc est cæteris anteponenda , quod media via incedat inter nimium rigorem et nimiam indulgentiam. Nimius namque rigor videtur quod homo pœnitens non resurgat nisi ad gloriam essentialem quæ precise respondet dispositioni præsenti, el nullatenus ad aliquam saltem partem illius quæ debebatur meritis præcedentibus : unde pœnitentes animo cadunt, et in desperationem iabuntur. Ex altera parte videtur nimia indulgentia, quod pœnitentes semper resurgant ad majorem gratiam et gloriam : unde peccatores fiunt præsumpluosi, el negligunt bona opera. Uterque vero scopulus cavetur, ct jura miscricordiæ et justitiæ conciliantur, dicendo quod homo pœnitens resurgat secundum quantitatem dispositionis præsentis ad aliquem gradum pramii essentialis, distinctum ab illo qui respondet præsenti dispositioni.

Solvuntur objcctionu.

Obj. 1° *contra primam conclusionem.* Remoto impedimento sequitur elfectus, ut ante : atqui peccatum est impedimentum meritis, el removetur per pœnitenliam : ergo.

/?. D.min. Peccatum est impedimentum meritis tantum, *N.* simul el defectus dispositionis, *C.* Unde pœnitentia non est mera remotio impedimenti, sed etiam dispositio moralis ad reviviscentiam meritorum, ut probatum est.

Inst. Gratia quæ confertur ner sacramentum pœnitentiæ non commensuraturdisooeitioni pœnitentis ; qui enim attritu» accedit

ad sacramentum recipit gratiam, quamvis attritio non sit dispositio sufficiens, et proportionata gratiæ. Ergo.

P. D. ma). Gratia quæ confertur per sacramentum pœnitentiæ non commensuratur dispositioni pœnitenlis arithmetice, *C.* proporlionaliter, *N.* Non itaque gratia per sacramentum collate sic commensuratur dispositioni pœnitentis, quasi dispositio debeat esse tanta quanta est gratia, ita ut si gratia sit ad quatuor, etiam dispositio sit ad quatuor, sicut debet esse in collatione gratiæ extra sacramentum ; commensuratur tamen proporlionaliter, quia quo major ‹▮·! dispositio in accedente ad sacramenlir . eo majorem recipit gratiam. Nec mirum ,uod non tanta requiratur dispositio, quando gratia confertur per sacramentum, quia tunc confertur *ex opere operato,* et Deus supplet in adultis partem dispositionis, sicut supplet totam in infantibus qui baptizantur. Extra sacramentum autem habetur gratia eæopere *operantis* per actus charilatis et contritionis, ct ideo Deus dispositionem non supplet.

Obj- 2°. S. Ambrosius, seu S. AugustinusSUypognosl. dicit quod *Pœnitentia est res optima quæ omnes defectus revocat ad perfectum.* Et Apost. Rom 5, dicit : *Ubi abundavit delictum,superabundavit elgratia.*‘atquiuti unique videretui falsum, si merita in toto non reviviscant per pœnitentiam : ergo.

Item cx hac sententia sequeretur contra expressa S. Scriptura testimonia Jj prœced. laudata, quod Deus non redderet annos quos comedit locu-ta ; quod impietas impii ipsi noceret, etsi convertatur ; quod Deus oblivisceretur operis nostri, etc. Ergo.

Item sequeretur quod homo qui non resurgeret in contritione æquali præterilis meritis, et statim moreretur, puniretur in Sternum propter peccatum prælerilum, atque etiam tunc, cum in cœlo esset beatus. Item sequeretur quod , qui ante peccatum habebat meritum ut viginti, si resurgat ut duo, non consequetur majorem fructum quam qui habebat meritum ut duo, et resurgit ut duo. Atqui hæc videntur absurda.

Denique Trid. sess. 6, can. 52, dicit, opera hominis justificati tacta a gratia Dei vere mereri augmentum gratiæ, vitam ælernam, et ipsius viiææternæ,si tamen in gratia decedat, consecutionem atque etiam gloria augmentum. El cap. 16supra citato, dicit, præter ista tria nihil amplius det» quominus censeantur justi promeruisse ɳ. tam æternain suo tempore consequendam ergo ex Tridentino, quæcumque bona open per peccatum morlificata reviviscunt, c augmentum gratiæ et gloriæ, si homo E gratia decesserit, consequents.

Ibid. a. 2. ad 2—— *]{. ad primum,* quo pœnitentia quantum esi dc se, habeat ut tutem reparandi omnes defect's ad perktum, et etiam promovendi in alieriotou statum ; sed hoc quandoque impeditur ‹!... fectu dispositionum ex parte homini· qm remissius movetur m Di-u iik i rn deie-ur.ii-lll*ll) peccati : sicut etiam in bap ıi ııo .ı i·... adulti consequuntur iiiapu em \<'I iiiiiiiofctu gratiam, secundum quod dnersiino ic ,▮ disponunt.

Ibid ad 3 — *Ad secundum.* Scibili Apostoli non e.-d, quod «pianto qui· abundantius peccat, tanto abiiiidaimon in gratiam habitualem recipiat -rd -eii'ils ed, quod superabumh t gratia -u pera blindant! delicio, quoad i aliouem ip-.i n –i anæ, quii magis gratis, magi- pecca in «onfcruir. Adde quod Apo-tohis loqiiatm le grain Cliri-ti, quæ e-l 'iiperabmidaii·, hoc est, pliisquam sufficien· ad delenda omnia tl infinita peccata.

Ad tertium, /t. juxta -olulionem b. Th. mox datam , hæc omnia testimonia ven esse in nostra sententia, attenta ratione pœnitentiæ, quæ quantum est ex se potest reparare omnes defectus ad perfecturo; quod autem non fiat ita , accidit defectu dispositionum in pœiiilente, qui remissius movetur in Deum et in peccatum : mule restitueret Deus annos etiam integro·, «piocomedit locusta, si sufficientur homo foret dispositus huic restitutioni. Nec tllain impietas ipsi nocet, quia non datur ipsi minor gratia et gloria ratione el merito peccatorum praecedentium, sed quia non se bcue præparat ad majorem. Adde quod præcipüe hoc loco significetur, quod impietas pœnitentis non ipsi noceat ad damnationem, adoquin nocet et quoad habitus malos relictos, et quoad reatum pœnæ temporalis. Nec Deus oblivisceluր op'*ii- nostri, qui quantum est ex se restituit omnia, ubi fuerint ad ea sufficientes dispositiones : oblivisceretur autem si pu nitenli sufficienter disposito non redderet.

Ad quartum, Jl. cum Gouelo,pnw

«nem illam juris ad aliquem gradum glo-ri» essentiali® quem homo meruit ante pec-catum, non esse proprie poenam peccati præleriti, quasi Deus adhuc intendat per illam punire peccatum pœnitentia deletum, sed est tantum defectus sequens cx alio defectu, videlicei sufficientis dispositionis; sicut qui, cum pauciora bona fecit in hac vita, non recipit plura præmia in coelo, non dicitur puniri.

z/d *quintum.* Id non sequitur juxta ex-plicationem Solo de qua supra. Juxta vero communem explicationem, 7V. *Min.* Quia hoc non provenit nisi ex defectu disposi-tionum , quod non est absurdum. Unde primus, attentis meritis prioribus ct poeni-tentia, plusquam secundus recuperare de-beret, si sufficientes dispositiones poneret.

Ad ultimum, C. totum. Sed quod revi-viscant merita ad integrum augmentum gratiæ et gloriæ ad quod ante peccatum valebant, quod est nostra quæstio, non de-finivit concilium, sed theologis disputan-dum reliquit, quamvis sententiam nostram innuat, *ut patet ex probatione conclu-sions.*

Obj. 5° *contra secundam conclusionem* cum Banne Contenson, etc. S. Th. hic art. 5 ad S, sic ait : « ille qui per pœni-• tenliam resurgit in minore charitate, » consequetur quidem præmium essentiale, «secundum quantitatem charilatis in qua » invenitur; habebit tamen gaudium majus » de operibus in prima charitate factis, • quam de operibus quæ in secunda chari-»tate fecit, quod pertinet ad præmium • accidentale. » Idem docet in 3, d. 51, q. 1,a. 4, ad 4. Ergo censet S. Doctor merita non reviviscere ad gloriam essentia-lem juxta mensuram praecedentis disposi-tionis, sed tantum ad gloriam accidentalem.

Л.N. conseq. Quin imo contrarium in-nuitS. Doctor hisce testimoniis; dicit enim quod *ille qui per poenitentiam resurgit in minore charitate, consequetur quidem præmium essentiale* (correspondons sci-licet meritis antiquis de quo procedebat argumentum)ineundum *quantitatem cha-rilalis in qua invenietur.* Vult ergo solum quod, qun tale jus ad præmium essentiale interdum minus est quam illud quod fuit ante peccatum ob defeci um ordinarium dis-positionis el contritionis in qua pœnilens Mirgit ; pro illo excessu et meritis non perfecte vivificatis, pœnitens solum habeat jus ad aliquod premium accidentale, gau-dium scilicet de diis operibus /n prima charitate factis, quod ideo dicit fore majus quam gaudium de operibus in secunda charitate factis, quia magis gratis obtinuit per remissionem præmium essentiale illo-rum , cujus fuerat factus indignus per pec-catum , quam præmium essentiale operum in secunda charitate factorum, quæ nun-quam fuerant morlificata : hæcergo D. Tho-mæ testimonia in quibus tantam vim fa-ciunt adversarii, non militant contra hanc secundam conclusionem, sed probant pri-mam.

Obj. 4° contra eamdem. Idem præmium meruit Christus pluribus titulis. Et ex Trid. sess. 6 , cap. 46, eadem gloria datur justis, et ut hæreditas, et ut præmium. Ergo simi-liter potest dici quod idem gradus gloriæ essentialis detur pluribus titulis, scilicet titulo præsentis meriti et praecedentium reviviscentium.

R. N. conseq. Quoad primum, dispari-tas est quod, cum quodlibet opus merito-rium Christi esset infinitum in ratione me-riti , nihil restabat quod per subsequens opus posset mereri, ideoque idem variis titulis merebatur, quia aliter fieri non po terat; non sic autem in nostro casu : ita Gonet.

Disparitas in secundo est quod, licet per gratiam constituamur filii Dei adoptivi, adeoque ejus gloriæ hæredes, noluit tamen Deus eam nobis conferre nisi propter me-rita ; quia talis modus eam acquirendi est nobilior, et nobis gloriosior. Qua de causa, el quia sunt tituli divers® rationis, non est inconveniens quod propter utrumque ea-dem gloria detur at vero omnia nostrame-rila prima el secunda sunt ejusdem ratio-nis; et non est aliqua ratio, ut in priori casu, cur duplici merito unum præmium respondeat.

DISSERTATIO IV.

DE PARTIBUS SACRAMENTI PŒNITENTIÆ IN PARTICULARI : ET PRIMO DE CONTRITIONE.

D. Th. Suppl. Q. 1,2, 5, *4* et 5.

Auctor q, 90 seq. agit de partibus sacra-menti pœnitentiæ in generali, de quibus nos egimus in disseri, i. Hæ autem sunt quatuor contritio, confessio, satisfactio et absolutio, de quibus in particulari dissere: *j*

non potuit S. Doctor, morte præventus, magno reipublicæ Christian® detrimento. Quæ vero sequuntur ex ejus scriptis in **4** sententiarum collecta sunt in unum, quoa vocatur *Supplementum Summæ :* et quamvis huic supplemento sua nec parva insit auctoritas, non tanta tamen quanta Summæ ; quia illic S. Docto.· agebat partes commentatoris, in Summa vero partes perfecti et consummati docloris.

ARTICULUS I.

De quidditate et qualitate contritionis.

Supplem. q i.a. I.o.—llæcnomina*contritio* et *attritio* per metaphoram translata sunt a corporalibus ad spiritualia. Sicut enim in corporalibus res dura dicitur atteri vel frangi, quando in magnas partes dividitur, conteri autem , seu comminui, quando in minutas paries dividitur: ita per similitudinem in spiritualibus cor humanum suis peccatis et affectibus inhærendo, durum facium et obedire nescium (unde et lapideum vocatur Ezech. il), conteri dicitur, dum virtute divina per pœnitentiam affectum peccati, cui adhaerendo durum facium fuerat, totaliter dimittit; alteri autem , dum non ita perfecte dimittit.

3.p.q 85. α 3. et4—*Dico* 1". Contritio ut sic, prout abstrahit astatu veteris et novæ legis, a perfecta ct imperfecta , est *animi dolor et detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi decalero.* fla in terminis concilium Trid. sess. 14, cap. 4; cui definitioni si addas ex Trid. *cum volo prastandi reliqua..... qua ad rite suscipiendum hoc sacramentum requiruntur*,habebis definitionem contritionis prout convenit statui novæ legis , coincidentem cuu1 ista Auctoris : — Supplem. q. l **at o.** — *Dolor pro peccatis assumptus, cum proposito con/itendi et satisfaciendi.* Sufficit autem istud votum confitendi esse implicitum , sicut dixi de volo ipsius sacramenti, dissert. 1, art. 4, J 2. Require ibi.

Explicatur definitio. Dicitur 1° *animi dolor ;* quia contritio non ost dolor partis sensitive , sed affectus ratioaalis, seu voluntatis : non raro tame· e\ vera contritione oritur :n appetitu sensitivo ea passio quæ dicitui dolor, et est laudabilis, quatenus imperatur a voluntate ; non est tamen ad veram contritionem necessarius, cum non sit in potestate hominis.

Dicitur 2° *detestatio* seti od dolor nascitur ex odio in subjecto doloni capaci, ct ad contritionem necessario requ» ritur, ut dicam modo.

Ibid.q. 2. α 1. o.—Diciturau</rpeccafo; non de ptBna peccati, quia contritio in ritualibus importat voluntatis duræ commi, notionem : h.rc autem voluntatis durincspe. in malo culpæ et non pœnæ·, diciturenim voluntas dura , ct quantum ita in suiderminis stat, ut præcepto legis nou cedat.

Dicitur 4° *de peccato,* utique ut peccatum est, seu ut est malum et offensa Dei; alioquin non esset actus pœnitentiæ, td *patet* ex dissert. 2, art. 1, et amplius dicemus infra.

Ibid. α. 3. o. — Dicitur 5° *de peccato commisso,* non committendo; peccatum enim nondum commissum non est expiabile, nec quisquam dolet se commissurum peccatum quod ex ejus voluntate pendet.

Ibid a. 4. — Dicitur 6° *de peccato,* utique proprio non alieno ; quia contritio debet esse in eo quo durities peccati, quod conteritur, præcessil; illud enim idem conteritur quod prius durum fuit. — ibid, a. 2. — Nec de originali ; quia cum contritio sit dolor comminuens duritiem voluntatis, non est proprie nisi de illo peccati quod procedit ex duritia voluntatis, quale non est originale ; si tamen dolor sumatur late pro ipiacumque displicentia mali facti praeteriti, potest et debet esse dolor de peccato originali.

Dicitur 7° denique *cum proposito non peccandi de catero;* quia nemo vere doIere potest se aliquid fecisse, si non proponat amplius non facere.

Istud autem propositum videtur, per se loquendo , debere esse explicitum ; quia alias frustra concilium Florent, in compendio fidei, Tridentinum loco citato, S. Thom. cum theologis, illud in definitione contritionis addidissent, nisi intellexissent illud debere esse explicitum, quia impliciium continetur in priori illa parte, dolot de peccato commisso · fieri enim non potest, ut jam dicebam . quod quis vere de peccatis doleat. nisi virtualiter saltem statuat ea iterum non committere. Per accidens tamen, defectu (emporis vei considerationis., sullicit implicitum, seu virtuale, modo pœnitentem ita suorum peccatorum pdmiteat, quod si adverteret ad futura,

proponeret ea nunquam iterare, ut dicit Sylvius, hic post Navarrum.

Si quis ergo occupatus vel in examinari-da sua conscientia, vel in detestanda vita praeterita, vel in imploranda Dei misericordia, et petenda venia, vel in excitando in se Dei amorem et dolorem de peccatis, non cogitet aclu dicens : Volo emendare vitam, nolo amplius peccare ; sed bona fide eat ad confessionem : vere est contritus, ct confessio bona propter virtuale propositum in dolore inclusum. Ita laudatus Sylvius. *Et ratio est* quia, ut modo dicam, propositum formale non est de essentia contritionis, nec consequenter pars essentialis sacramenti, sed requiritur tantum de præcepto, quando quis vult justificari.

Observandum hic pro rudibus, hoc propositum non esse promissionem, seu votum inducens aliquam novam obligationem, sed esse duntaxat sinceram voluntatem non amplius peccandi, quæ non inducit aliam obligationem quam eam qua unusquisque tenetur non peccare.

Porro hæc tria, scilicet dolorem et odium peccati, atque propositum non peccandi, necessario requiri ad contritionem , *patet* 1° quia concilium Trid. et S. Thomas illa ponunt in definitione contritionis; 2°quia non destruitur peccatum nisi detestetur, seu odio habeatur; odium autem parit dolorem in subjecto capaci, et ad dolorem et odium alicujus rei sequitur tamquam proprietas, propositum eamdem n› posterum non perpetrandi ; 5° quia vera contritio importat veram conversionem voluntatis; conversio autem voluntatis est a termino *a quo,* scilicet a veteri vita per odium el dolorem; ad terminum *ad quem,* scilicet novam vitam per propositum emenda·; accedit enim et recedit voluntas per actus suos. ? Hæc tria requiruntur ad reconciliationem inter homines : ergo et inter Deum et ho · mines.

Sed diflicultas quaedam est, an contritio consistat essentialiter formaliter in istis tribus, an in aliquo lautum, ct in quo? Pro cujus resolutione, breviter.

Dico 2°. Essentia contritionis non consistit fonnalitcr in istis tribus, sed formalilerin solo dolore, præsuppositive in odio, elconsecutive in proposito.

Prob. prima pars. Actus primarius virtutis specialis debet esse unus, et non aggregatum ex pluribus actibus specie distinctis: atqui contritio est actus primarius virtutis specialis pœnitnntiæ, ct hi 1res actus, odium, dolor et pnq>o->itum -pede distinguuntur : ergo. *Prob. maj.* Actus primarius virtutis specialis est illi similis, ab ipsa enim immediate elicitur, el ipsa per illuni spcciiicalur . atqui plures actue specie distincti non possunt esse similes uni virtuti speciali, cum sil simplex qualitas unius speciei : ergo.

Prob. secunda pars. 1° Ex Xuctore qui hic a. 1, definiens contritionem quod sit *dolor de peccatis,* etc-, dicit dolorem esse genus in hac definitione. 2· Quia cum contritio sit actus primarius pœnilentiæ, utjam dictum est, in eo actu formaliter consistit qui respicit peccatum ut offensam Dei, aliqua satisfactione expiabilem, *ut palet ex dictis* de pœnitentia virtute atqui lalisactus est dolor, et non odium : ergo. *Prob. min.* Actus qui respicit peccatum ui offensam Dei, aliqua satisfactione expiabilem, debet aliquid adimere a peccatore quod quodammodo offerat Deo : atqui odium peccati nihil a peccatore adimit, dolor aliquid adimit ; quia per illum patitur aliquod malum pœnæ, scilicet tristitiam: ergo. *Confirm.* i°. Contritio est fonnalitcr pœnitentia : atqui pernitere , formaliter loquendo, est pœna, seu dolore teneri. *Confirm.* 2°. Si contritio formaliter consisteret in odio peccati, reperiretur in beatis qui summo odio prosequtmtur peccatum: *falsum consequens*.-ergo.

Tertia et quarta pars patent. Odium enim alicujus rei causal dolorem in subjecto doloris capaci, et ad dolorem sequitur tanquam proprietas propositum eamdem rem rursus non perpetrandi.

Dices 1°. S. Th. hic el alibi, sæpe dicit contritionem esse displicentiam peccati ; displicentia autem est odium. Ergo.

/I. S. Thomain loqui iu sensu causali, non formali ; vel sumit displicentiam pro dolore, sicut sæpe accipitur complacentia pro gaudio.

Dices2.°. Si quis diligeret perfecte Deum el consequenter peccatum odio haberet, absque eo quod cogitaret de dolore, onset vere contritus. Ergo.

Jl. 1° *N. suppositum ant.* Non videtur enim possibile quod quis summo odio habeat peccatum, et non doleat se illud eommisisse, dolor enim, ut dicioni tst, sequitur

ad odium insubjecto capaci. 2° *Dato ant.,* iste peccato* non foret formaliter contritus, sed virtualiter tantum.

Dices 5n. Contritio debet constitui in eo actu qui per se primo opponitur peccato, sed odium peccati esi id quod per se primo opponitur peccato ; dolor enim, ut diximus, sequitur ad odium. Ergo.

7?. *D. maj.* Contritio debet constitui in eo actu qui per se primo opponitur peccato , ut est contra summum bonum præcise, Λ · ut est offensa Dei expiabitis per satisfactionem, *C. Et distincta min. ad sensum maj. JY. conseq. Solutio patet cx* probatione conclusionis, ct ex dictis de poenitentia virtute, quam probavimus esse partem potentialem justitiae.

Dico 5°. Contritio debet esse supernata* ralis.

Patet 1° ex concilio Trid. sess. 6, can. 5, ubi post consilium Araus. 2, sic definit: « Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus » sancti inspiratione atque adjutorio, lio- » minum credere, separare, diligere aut «poenitere posse sicut oportet, uteijus- « tifleationis gratia conferatur : anathema » sil. » 2° Ex Innocentio XI, condemnante hanc propositionem : *Probabile est sufficere attritionem naturalem modo honestam.* 5°7?«/ionequia nulla est relatio,nulla connexio ordinis naturalis cum supernatural!, ad quem spectat justificatio hominis.

Hinc inferes quod, qui dokt de peccato quia repugnat rationi, vel convictui humano, sive quia cx illo sequitur dispendium famæ vel bonorum temporalium , et similibus motivis naturalibus, insulficienter et infructuose conteratur; secus si doleat de peccato ut est contra legem divinam (sic enim intelligitur ejus turpitudo, de qua concilium Tridentinum sess. 14, c. 4), vel ut est inductivum poenarum purgatorii, infenrt, amissionis gratiæ, gloriæ, etc. hæc enim pertinent ad ordinem supernaturalem, ncc nisi fide supernatural! cognosci possunt. Et ideo quamvis hujusmodi contritio non sufficiat ad justificationem etiam cum sacramento, nisi interveniat aliquis amor De» benevolus , ul dicemus infra, ad illam tamen disponit.

Dicoi°. CcJtritio debet esse vera el sincera ; ita ut, si quis conteratur ficte, aut sc credat vere contritum , et non sit, sicque aeceital ad sacramentum, neque effectum sacramenti neque ipsum sacramentum recipiat; quia contritio vera est pars essentialis sacramenti. Sinceritas autem contritionis non ex verbis pœnitentis præcise æstj. manda est, sed maxime ex operibus,cx mutatione vitæ, ex fuga occasionum cx praxi virtutum, juxta illud .Matth. 7 : *A fructibus eorum cognoscetis eos.* Ad hæc attendant confessarii, præsertim pro jvec- catoribus inveteratis et consuetudinariis, et iis qui versantur in occasione proxima.

ARTICULAS it.

De quantitate contritionis.

Quantitas contritionis potest distingui triplex; appretiativa, intensiva et extensiva. Appretiativa spectat objectum quod pluris aestimatur quam quodvis aliud, etsi non loto animi conatu id fiat. Intensiva spectat subjectum in quo magis radicatur, et per gradus augetur. Extensiva spectat multitudinem peccatorum.

Sup. q 3. a. 1.0. — *Dico* Ie. Dolor de peccatis, qui est essentialiter contritio, debet esse omnium dolorum maximus appretiative; hoc est, peccator debet sic detestari peccata, ut pro nulla re mundi velit illa committere.

Prob. 1° ex illo Joelis 2 : *Convertimini ad me in toto corde vestro;* quod debet saltem intelligi de conversione et contritione appretiativa super omnia.

ibid. — 2°. Tanto magis aliquid displicet, quanto magis ejus contrarium placet: atqui contrarium peccati placet super omnia : ergo. *Prob. min.* Contrarium peccati est finis ultimus; avertit enim peccantem a line ultimo , et ideo ipsi contrariatur : atqui linis ultimus super omnia placet, propter ipsum enim omnia fiunt : ergo.

3° Dolor est de malo · ergo juxta rectam rationem de majori malo debet esse major dolor, saltem appreliativc : atqui peccatum est omnium malorum maximum : ergo de peccato debet esse maximus dolor appretialive.

Observandum est tamen, collationes malorum in particulari cum peccato non esse faciendas a pcenitentibus saltem vulgaribus, neque a confessariis esse eis proponendas, puta, an mallent hic et nunc mortem alrocissiinam, jacturam honoris, vel omnium bonorum,etc., pati potiusquait Deumotfendere? — Sup q. 3. α 1 ad — «Quam- » vis enim, inquit Auctor, talis debeatesse

• |x»Hlteutis dispositio, non tamen dc eis
» lentandus est, quia effectus suos homo
• non de facili mensurare potest, et quan-
» doque illud quod minus displicet, vide-
▮ tur magis displicere, quiaest propinquius
, nocumeiio ucnsibih, quod magis est no-
• bis notum. » Et iterum : — Quodlib. 1.
• 9 — « Sicut delectabilia plus movent in
» particulari considerata quam in communi,
• ita terribilia plus terreni si in particulari
• considerentur; ct aliqui sunt qui minori
• lenlatione non cadunt, qui forte majori
• caderent... Et ideo descendere in talibus
» ad singula, est inducere hominem in ten-
uationem, et prabere occasionem pec-
• candi. »

Dico 2u. Dolor ac detestatio voluntatis de peccatis, non debet necessario esse maximus omnium dolorum intensive.

Ibid.— *Prob.* Intentio actus voluntatis provenit cx vehementia objecti moventis ipsam; inde enim iit quod majori conatu el fervore feratur in ipsum : atqui peccatum non est objectum vehementius movens voluntatem ad dolorem quam quodvis aliud malum : ergo. *Prob. min.* Objectum sensibile vehementius movet voluntatem quam spirituale, quale est peccatum ut est offensa Dei : ergo. *Prob. ant.* Quo objectum est propinquius voluntati, eo vehementius illam movet : atqui objectum sensibile pro hoc statu, est ipsi propinquius quam spirituale : ergo. *Prob. min.* Sensibilia sunt immediata et proxima sensibus : atqui voluntas pro hoc statu operatur conformiter ad illos, et ab ipsis dependet, quatenus sequitur cognitionem intellectus, qui pro hoc i statu desumit cognitionem a sensibus : ergo.

Confirmatur 1° *ab absurdo.* Si omnium dolorum maximus intensive requiretur, sequeretur quod ex duobus qui æque intense dolerent de peccato, unus justificaretur, alter non : pone enim casum, quod unus I intense doleat de peccato, sed intensius de i morte patris; alter æque intense doleat de peccato, sed minus intense de morte patris; hic justificabitur, non ille : atqui *abluriium conseq.* ergo *et ant. Confirmatur* 2·Amor charitatis non debet esse omnium maximus intensive, ut docetur de charitate : ergo nec dolor de Dei offensa.

Hinc nonstatim sunt culpandi qui de amissione parentum, amicorum, bonorum, etc., intensius dolent, etiam dolore voluntatis, quam de peccato ; id enim sequitur naturam rerum; convenit tamen ul saltem conentur intensius dolere de peccatis quam de alia re mundi, imo inordinatum esset et illicitum si eligerent intensius dolere de alio malo quam de peccato, quia hoc e--et judicare esse aliquod majus malum quam peccatum, ideoque de ipso magis appretialive dolere; secus autem quando majo. intentio doloris sequitur ex conditione natura, *ut dictum est in probatione conclusionis.*

Dices. Ex variis locis S. Scripluræ, Douter. 4, Joel 2, Miches 4, Isai. 40 , Matth. 11, etc., habetur quod conversio debeat fieri in toto corde, in jejunio, fletu et planctu , et in tota tribulatione animæ : ergo summo et maxime intenso dolore.

R. N. conseq. Sicut enim præceptum diligendi Deum ex toto corde non intelligitur dc tolalitate intentionis, sed de totalilate appretialionis ; *ita ut diligens nihil cogitet,nihil velit quod divinœ dilectioni sil contrarium,* ul ait S. Th.22, q. 24, a. 8 : sic præceptum contritionis; ita ut pœnitens sic detesletur peccatum , ut pro nulla re mundi velit illud committere.

Inst. Densest summum bonum, et peccatum est summum malum : ergo Deus est summe etiam intensive diligendus, et peccatum summe intensive detestandum.

R. Totum per se esse verum, sed non ex necessitate præcepli. attenta conditione natur® human®, ul docet Auctor loco citato.

Ibid. — *Dico on.* Dolor de peccatis qui est in parte sensitiva, non debet necessario esse maximus qui in ea esse potest.

Ibid. — *Prob.* Dolor de peccatis qui est in parte sensitiva, causatus ex dolore voluntatis, vel est cx necessitate natura, secundum quod vires inferiores sequuntur motum superiorum, vel ex electione , secundum quod homo pœnitens in seipso . seu in parte sensitiva hunc dolorem excitat, ut de peccatis doleat : atqui neutro modo oportet quod sit maximus dolor : ergo. *Prob. min. pro prima parte.* Major dolor est in sensitiva parte ex læsione sensus, quam sit ille qui ex ipsa uecessitate natura redundat ex ratione; et qui redundat ex ratione de corporalibus deliberante, major est quam qui redundat ex ratione dc spiritualibus deliberante, qualia sunt peccata ; quia sensus seu vires inferiores

vehementius moventur a propinquioribus et propriis objectis, quæ sunt sensibilia, quam a remotioribus et alienis : ergo dolor de peccatis in parte sensitiva , secutus cx necessitate natura, non est omnium maximus. *Prob. min. pro secunda parle.* 1° Affectus inferior non semper superion ad nutum obedit, ut tanta et talis passio sequatur in inferiori appetitu qualem ordinat superior, ratio enim dominatur appetitui sensitivo politice tantum non despolice. 2° Passiones a ratione assumuntur in actibus virtutum secundum mensuram quamdam (virtus enim consi-tit in medio) : atqui quandoque dolor sensitivus, qpi est sine virtute, mensuram nullam servat, sed excedit : ergo dolor de peccatis in parte sensitiva ex electione assumptus, non debet esse omnium maximus.

Hinc iterum veniunt excusandi et consolandi vulgares, qui amarius et intentius sensibiliter deflent mortem parentum aut amicorum, aliarumque rerum sensibilium quam Dei offensam et amissionem : modo appretialive magis Deum diligant quam parantes, ct magisappretialiveejus offensam detestentur quam amissionem cujuscumque rei. Talis enim dolor sensibilis provenit ex natura , scilicet ex objecto sensibili et viciniori, quod vehementius movet sensus, et ideo non vergit in culpam : imo quandoque nullus sentitur, nec est in potestate hominis ut habeatur maxime «piando est duri sensus , vel aliunde lælilia cumulatur, adeoque non est absolute necessariusad contritionem, utjam alibi diximus. Saluberrimum est tamen ad talem dolorem conari et se excitare, utpote qui causa esse solet majoris detestationis etiam appretiative.

Verum *dato* non requiri quod dolor dc peccatis qui est in voluntate sit omnium maximus intensive, restat difficultas annon saltem debeat esse intensus ad certum gradum, ut sit dispositio sufficiens ad justificationem , sive ut ad eum sequatur immediate justificatio : et est quæstio de justificatione tam cum sacramento quam extra sacramentum. Hujus difficultatis resolutio pendet cx dicendis infra de attritione. Interim breviter.

Dico 4°. Ad justificationem cum sacramento nullus requiritur intentionis gradus in attritione, modo habeat aliunde conditiones requisitas. 1° Quia alias scnipuhu injiceretur conscientiis pœniteniiuin, qui nec intentionem ncc intenlionh gradum discernere possunt. 2° Ex u m i et praxi Ecclesia' ; non enim solent confesMrii exigere a pœnitentibus ullam doloris intentionem, sed tantum ut ex animo Dei offensam dctestentur super omnia. 5° Quia alias non esset facilior justificatio cum sacramento quam sine sacramento, siquidem attritio intensa sufficiat ad justificationem sine sacramento , ut modo dicam.

Dico 5°. Ad justificationem extra sacramentum, dolor procedens ex charitate sive habituali, nullum requirit intentionis gradum, quia quilibetcharitatisactusquaulum· vis debilis et remissus supponit peccatorem Deo amicum et reconciliatum, ut fuqui dicam infra.

Dico 6°. Attritio seu dolor de peccatis conceptus ex seu cum amore Dei benevolo, non sufficit ad justificationem sine saaamento, saltem extra casum necessitati,, nisi sit intensus ad certum gradum; quia potest dari amor Dei benevolus debilis et remissus qui non sit charitalis nec sufficiat ad justificationem extra sacramentum,ut probabimus infra : ergo et dolor ex isto amore conceptus. Et sane quis dicat aut credat peccatorem, hoc ipso quo bene afficitur erga Deum, aut ipsi bene vult, statim justificari? Si ita sit, nullus aut vix ullus accedet ad sacramentum ' on justificatus , cum nullus aut vix ullus sit, a quo si petas num amet Deum, qui non respondeat el sincere : *Λιηο.*

Juxta sensum hujus conclusionis intelligi potest celebris textus Catechismi Romani de quo multum conlroverlilur inter theologos, qui parte 2 , cap. 3, num. 52, dicit : « Ut enim concedamus contritione » peccata deleri, quis ignorat illam adeo » vehementem , acrem, intensam csscopor- » tere, ut doloris acerbitas cum sccle- » rum magnitudine mquari conferriqpe pos- » sit? »

Si petas unde innotescet sufficienter intendi attritionem , ut ad eam slatim sequitur justificatio?

P. Videri sufficienter intensam , si procedat ex solo amore Dei benevolo prédominante sine timoris adminiculo, saltem m communibus et ordinariis casibus; sive, ut alii dicunt, si procedat ex amore effec-

ὐτο et efficaci, et non ex amore affectivo tantum et inefficaci : quia videtur congruere Dei bonitat? ut pœnitentes sic pure et intense etim diligentes vicissim diligat, cum nihil aut vix aliquid amplius ipsi offerre possint; deque isto amore intelligi possunt hic Christi verba .loan. 1 i ·. *Si quis diligit* me... *Paler meus diliget eum et ad tum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.*

At quamvis pernitens probabiliter conjicere possit se moveri '"outra peccata ex solo amore Dei prædomiuante, vel effectivo et efficaci, id tamen ipsi certo constare non potest, e>t enim inscrutabile cor hominis ipjihotnini, et sæpe sibi ablanditur, neque certo scire potest an sit odio vel amore dignus : unde dicit S. Th. —2 2k de terit, a. 15. — «Non qualiscumquc motus • voluntatis est sufficiens præpaiatio ad • gratiam, sicut nec qualiscumquc dolor • sufficitad remissionem peccati, sed opor- » let esse aliquem modum qui quidem ho- • mini notus esse non potest. »

Dixi in conclusione, *saltem extra casum necessitatis* quia quidam indubitanter asserunt m casu necessitatis, quando actualem susceptionem sacramenti excludit impossibilitas non voluntas, sufficere attritionem ex qualicumque Dei amore conceptam : fundantur maxime in eo quod Innocentius III, exSS. Augustino el Ambrosio sic dicat cap. *Jpostolicam* de Presbyt. non baptizat. « Presbyterum quem sine unda • baptismatis extremum diem clausisse si- • gnificasti, quia in S. matris Ecclesiæ fide • et Christi nominis confessione perseverabit, ab originali peccato solutum et cœ- • leslis patrite gaudia adeptum adserimus • incunctanter. Lege super octavo libroS. • Augustinum (seu potius lib. 4 de Bapt.) • ubi inter cætera legitur : Baptismus invisibiliter ministratur, quem non contem- »piib religionis, sed terminus necessitatis • excludit. Librum etiam S. Ambrosii de • obitu Valentiniani idem asserentis evolve. » Sopitis igitur quaestionibus doctorum, Pa- • trum sententias teneas et in Ecclesia tua » juges preces hostiasque Deo offerri jubeas • pro presbytero memorato. » Atqui, inquiunt præfati auctores, eadem est ratio de catechumenis respectu baptismi, ac de pœnitenubus respectu sacramenti pœniteniie : ergo

Nos qtiidcm id cun. aliquali fiducia praesumimus, non ex vi contritionis imperfectæ quæ non est ex se efficacior in articulo mortis quam extra, sed ex infinita et impensa Dei misericordia et merito passionis Christi : securitatem tamen non damus ; tum quia nihil hac de re certo revelatum habemus in S. Scriptura, tum quia auctoritas citata non ita urget quin possit dici SS. Patres ita locutos fuisse quia praesumebant tales catechumenos seu pœnitentes fuisse contritos aut intense attritos ; tum tandem quia si res foret adeo certa, non esset ratio cur sacerdotes tam solliciti forent circa sacramenta extrema patientibus conferenda . vel cur *rei animarum* dicerentur a SS. Patribus dmn id negligent, siquidem tunc nullus perire defectu sacramenti, sed defectu propriae dispositionis. Si enim habeat amorem sine sacramento , justificabitur, et si non habeat, etiam cum sacramento non justificabitur secundum nos.

Dixi in responsione ad petitionem, *saltem in communibus el ordinariis casibus.* Quia in ca-ibus ‹ xtiaoidinanis potest contingere quod amor qui indigeret adminiculo timoris, esset nihilominus dispositio sufficiens ad justificationem extra sacramentum. Pone duos homines destinatos ad martyrium, unum per gladium, altermi per combustionem : primus cx solo De amore, nequidem cogitando de punis inferni, perimitur; el iste amor prædominans et efficax est dispositio sufficiens ad justificationem : alter quamvis intensione amore incensus, ut se contra terribilem combustionem defendat, advocat in auxilium considerationem pœnarum inferni; et iste amor est diam sufficiens ad justificationem consequendam, cum sil perfectior et intensior amore primi, licet in hoc casu urgentiori et extraordinario adjuvetur timore.

Hio q 3. a. 2. o — *Dico 7°.* Dolor rationis de peccato non potest esse nimius, bene tamen dolor sensibilis. *Matio pruna partis est;* quia amor duritas non potest esse nimius : atqui eo intenso, dolor rationis de peccato intenditur : ergo. *Matio secunda partis est ;* quia ex dolore sensibili intenso potest ita debilitari corpus, ut sit insufficiens ad ea quæ *mt agenda. Neque obstat primæ parti quod virtus moralis,

qualis est pœnitentia, consistat in medio ; non enim virtus dicitur consistere in medio, quasi posset ab ea elici actus nimius, id namque est impossibile ; sed quia potentia circa illius materiam potest excessum facere, sic·"'! in nostro casu voluntas potest circa materiam pœnitentiæ ultra modum intendere dolorem sensibilem.

Ibid. *a.* 3. o. —*Dico* 8°. Dolor rationis debet esse major appretiative de uno peccato quam de alio ; quia in peccato graviori est major ratio doloris (piam in leviori, cum sit major Dei offensa. Xcc refert quod dixerimus de quovis peccato mortali, esse super omnia mala dolenduni , id enim intelligilur de malis a peccato distinctis.

ibid nd 2. - - Cæterum ut censeatur aliquis hoc modo dolerc , non est omnino necessarium quod inter peccata faciat actualem comparationem; sed satis est quod omnia delcstetur quatenus sunt offensa Dei ; talis enim detestatio fertur implicite super singula secundum gradum et ordinem cujusque : sicut quando diligo unam communitatem vel aliud totum, virtualiter plus aut minus diligo has aut illas partes secundum ordinem et gradum quem habent in illa communitate vel in illo toto.

Contra hanc conclusionem impingunt qui plus abhorrent peccata quæ magis humante existimationi quam Dei honori adversantur, v. g. furtum quam blasphemiam ; ita ut peccent mortaliter,si inter peccata comparata sit magna inæqualitas ; venaliter, si sil parva.

Hic q. 2. a 6. 3. p q 87 a. 1.1.2. q. 113 a. 5- ad 3. q 7. dc malo a. i I. ad 3· — *Dico* 9°. Contritio debet esse de omnibus et singulis peccatis.

De omnibus ; quia contritio debet esse de peccatis ut sunt offensa Dei, conveniunt autem omnia in hac ratione : unde non potest esse de uno quin sil de omnibus.

Ibid — *Dc singulis* per se loquendo : non hoc sensu quod singulis peccatis debeat respondere sua singularis contritio (quamvis el id sit salutare;, cum nec sit necesse ea sic sigillatim confiteri, sed aliquando debeant plura sub uno numero accusari, dicendi», v. g. decies, vigesies; sed hoc sensu quod singula debeant recogitari et super omnia sigillatim recogitata formari una contritio , quæ proinde non sit de omnibus confuse tantum , sed vi praecedentis recogitationis sit etiam de singulis, acti ratione possit dici spei ialis et distincta. *Jlatio est,* quia contritio est motus conversionis aversioni contrarius, et reparatiool· fensæ Dei : atqui per quodlibet peccatura mortale fit aversio, et Deus offenditur. ergo quantum est ex se quodlibet exigit contritionem. Adde quod jure natura antequam sacramentum esset institutum, quilibet in sua conversione tenebatur quodlibet peccatum agnoscere , et Deo confiteri unde illud Psalm. 51 : *Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea ;* el postea ; *Dixi confitebor adversum me.*

Per accidens tamen, si quis eliciat actum ferventissimæ charitatis, aut contritionis generalis, et desit vel tempus vel opportunitas, vel reflexio, vel notitia hujus singularis contritionis faciendæ, justificabitur : modo sciens ejus obligationem non renuat positive illam loco el tempore facere:quii in ista ferventissima contritione generali includitur propositum de singulis loco et tempore poenitendi eo modo quo dictum ed,

ARTICULUS 111.

De necessitate contritionis.

Dico 1". Contritio est necessaria, non solum necessitate medii, sed et præcepti, tum naturalis, tum divini positivi, tum ecclesiastici.

Prima pars constat ex dictis dissert. 5, art. 1, de necessitate pœnitentiæ,cujus contritio est actus primarius. Vide.

3. p. q 84. a. 7 ad 1.—*Jlalio secunda partis est;* quia jure naturali tonetur homo compensare injuriam alteri illatam : atqui iiijui ia Deo illata per peccatum compensari non potest nisi per contritionem ergo de illa datur præceptum naturale, intcllige præceptum naturale, non prout distinguitur contra positivum; est itaque praceptum supernaturale, non tamen positivum, sed connalurale ordini elevationis, sicut præcepta fidei, spei el charitatis

Prob. tertia pars ex multis S. Scripturæ locis, Isa. 1, .Jerem. 18. Ezech. 18, Act. 2, Mattii. 5, ubi pœnitentia præcipitur. Hinc Trid. sess. 14, c. 4 : « Fuit, inquit, » quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius. » Ratio est, qui hoc ipso quo contritio est necessaria necessitate medii, datur de illa præceptum divinum positivum;

pertinet enim ad legislatorem præciperc ea quæ sunt saluti civium necessaria. Neque obstat (juocl gratia sit necessaria ad salutem, el tamen non datur de illa speciale præceptum · disparitas est, quod gratia non sit opus nostrum, sed Dei ; contritio autem est opus nostrum.

Quarta pars palet ex præcepto ecclesiastico confessionis annuæ, quæ stare non potest absque contritione.

Dices 1°. Speciali præcepto opponitur speciale peccatum : atqui impoenitentia non est speciale peccatum, sed tantum circumstantia illius peccati in quo perseverat peccator : ergo.

/E *D. min.* Impoenitentia sumpta pro positivo proposito non poenitendi, non est speciale peccatum, 7V. sumpta pro simplici omissione pœnitentiæ, *subdistinguo.* Non est speciale peccatum , quando non urget præceptum contritionis, *C.* quando urget, *N.* Sicut defectus charitatis est tantum circumstantia peccati, in quo quis perseverat quando non urget illius præceptum ; quando vero urget, est speciale peccatum, accusandum in confessione, sicut et defectus contritionis in pari casu.

/h'ces2°.Non est speciale præceptum de conservanda gratia : ergo nec de illius recuperatione.

/I. A. conseq. Disparitas est, quod præccpto quo prohibetur peccatum, etiam prohibeatur amissio gratiæ, quæ incurritur per illud, et sic non est opus alio speciali præcepto; at reparatio injuriæ Deo facts, non præcipitur aliquo alio præcepto.

Inst. Contritio præcipitur etiam præcepto charitatis : ergo.

R.JY.ant. Præceptum enim charitatis est tantum indirecte, el ex consequenti de contritione : de actibus autem virtutum dantur per se, et directe præcepta.

Gravior esi difficultas de tempore quo præceptum contritionis obligat : quidam volunt obligare per se statim ac peccatum commissum est, alii statim ac memoriæ occurrit, alii diebus dominicis ct festis, quando est obligat io audiendi sacrum, alii semel in anno, quando urget praceptum confessionis annuæ. Pig cujus dubii resolutione.

Dico 2'. 0'iamvis sil omnibus suadendum, tanquam salutare consilium, statim poitpeccatum conteri : attamen præceptum contritionis non obligat per se statim ac peccatum commissum est, neque statim ac memoriæ occurrit, neque singulis diebus dominicis el festis.

Est communis contra paucos, tam antiquos quam recentiores, et manifeste D. Thomæ hic q. 6, art. 5, ubi piamvis agat de præcepto confessionis, quæeumque tamen adferl pariter militant de præcepto contritionis. Imprimis dicit ad 2 · « Non est » de necessitate salutis corporalis, ut statim » medicus quæratur, nisi quando necessitas » curationis incumbit; ct similiter est de » morbo spirituali : » quod ut patet, conveniter contritioni. Similiter ejus rationes quibus.

Infq.6 a.5 o.eta 3.—*Prob. prima et secunda pars.* 1° Præceptum contritionis est affirmativum, nempe, *Poenitentiam agite :* atqui omnium consensu, hæc est natura præcepti affirmativi, ut quamvis obliget semper, non tamen statim el pro semper, sed determinato tempore, et positis certis circumstantiis ; nec possunt assignari circumstantiæ propter quas obliget statim ac peccatum commissum est, aut statim ac memoriæ occurrit, *ut patebit ex sol. obj.* Ergo.

Ibid. o. — *Confirmatur* Tempus quo obligat præceptum affirmativum, non est quando commodi* impleri potest, alias dives non dans eleemosynam di superfluo cuilibet pauperi occurrenti, peccaret mortaliter, sed quando tempus necessitatem urgentem inducit : atqui licet statim post peccatum commissum, aut statim ac nieinoi iæ occurrit, sit opportunitas poenitendi, inde tamen non inducitur necessitas urgens : ergo.

Prob. 2° *ab inconvenientibus.* Si præceptum contritionis obligaret statim post peccatum commissum, novum peccatum committeret qui non statim contereretur, imo continuo peccaret, totque multiplicarentur peccata quot momenta diluerent usque ad impletionem hujus præcepti.Similiter si obligaretstatim ac memoriæ occurrit, peccator toties peccaret mortaliter quoties non poenitendo recordaretur peccati, centies in hora, si centies in memoriam redeat peccatum : atqui hæc sum dura nimis el contra communem sensum fidelium. qui de •siis peccatis non se accusant, nec de eis interrogant confessarii. Ergo.

Prob. tertia pars. Nullibi legitur, nec ulla ratione probatur præceptum contritio-

nis obligare singulis diebus dominicis et festis : ergo sine fundamento asseritur. *Prob. ani.* Si alicubi legeretur tale præceptum , esset, ut volunt patroni illius sententia, Levit, 1G, ubi dicitur ; *Sabbalumrequietionis est, affligelisque animas vestras;* et si aliqua ratione fulciretur, esset quia finis præcepti colendi dies festos est animam Deo sanctificare , quod fieri non potest nisi per contritionem ; vel quia his diebus tenemur Deo vacare, peccator autem non potest Deo vacare, nisi prius de peccatis conteratur : atqui ex liis nihil evincitur pro sententia adversa : ergo. *Prob. min.* Non ex loco illo Levitici ; est enim ibi præceptum de speciali festo expiationis quod occurrebat semel tantum in anno die decima mensis septimi : unde nihil ad propositum. Adde quod erat tantum legale, quod jam cessavit. Non ex prima ratione ; quia finis præcepti non cadit sub præccpto, sed tantum media huic præcepto propria : contritio autem non est medium sanctificationis, proprium præcepto colendi festa, sed præcepto pœnitentiæ, quæ sunt diversa, unum religionis, aliud justitiæ. Non ex secunda ratione ; quia homo debet his diebus vacare Deo per inedia tali præcepto propria,scilicelexhibendo illi cultum per opera religionis, et cessationem ab operibus servilibus, quæ fieri possunt a peccatore. Ergo.

Confirmatur. Communis sensus fidelium est, satisfieri præcepto de sanctificandis festis, sise abstineant ab operibus servilibus et divinis officiis attente ac religiose assistant : item nullus se accusat quod non elicuerit actum contritionis diebus dominicis et festis, nec de hoc interrogant confessarii. Ergo.

Dico 5°. Præceptum contritionis per se obligat in morali periculo mortis, aut perpetuæ amentix. Extra illud vero sic obligat, ut peccator non possit diu sine novo peccato differre illius adimpletionem.

Prima pars constat; quia tunc maxime urget necessitas Deo satisfaciendi et ejus reconciliationem quærendi ; quod si time omittat peccator, periculum est ne id unquam prxstel et in peccato suo moriatur. Obligat igitur per se hoc præceptum instante pugna, tempore pestis, periculo-æ navigation's, morbi lethalis, etc.

Secundam partem inclamat S. Scriptura, Eccli. o : *Ne tardes converti ad Dominum et ne differas de die in dteit.ltkv* eant SS. Patres dum invehuntur in eos qui suam conversionem procrastinant, atque evincit hoc fundatissimum Auctoris principium : — *1. 2.* q. 109 α 8. o. — e Cum » enim homo, inquit, non habet cor suum » firmatum in Deo, ut pro nullo bonocon- » sequendo, vel malo vitando, ab eosep- » rari vellet, occurrunt multa propler qu? » consequenda y c ! vitanda homo recedit i » Deo, contemnendo prxeepta ejus; elidet n peccat mortaliter, pracipue quia in re » pentinis homo operatur secundum finem præconceptum ct secundum habitum praexistentem , ut philosophus dicit, quamvis ex præmcditalione rationis homo possit aliquid agere prater ordinem (inii præconcepti et præter inclinationem habitus. Sed quia homo non potest semper esse in tali præmeditatione, non potest contingere ut diu permaneat quin operetur secundum convenientiam voluntatis deordinatæ a Deo, nisi cito per gratiam ad debitum ordinem reparetur.» Ergo ratione periculi in quo versatur peccator iterum labendi, non potest diu differre contritionem.

Sed quamdiu debeat differri, ut peccator censeatur hoc, præceptum transgredi el peccare mortaliter? Non determinavitS.Thomas, nec is sum ego qui determinare ausim. Equidem quidam dicunt posse sine novo peccato differri ad annum, quod non probo; alii ad quatuor aut quinque menses, quod nec nego, nec affirmo. Id unum mihi certum videtur, esse illicitum ultra differre; quia mora ultra quatuor aut quinque menses, videtur diuturna, maxime si attendstur ad principium Auctoris. Sicut ergo qui ultra quatuor aut quinque menses differret elicere actus fidei el charilatis, meo galtein judicio, non eximeretur a peccato; ita qui omitteret contritionem : equidem sunt distincta praeopta, sed æque ad minus urget præceptum contritionis, acpræceptum fidei et charilatis.

Neque obstat quod Ecclesia præcipiat confessionem semel tantum in anno:sunt enim distincta praeopta, et Ecclesia proripiens semel tantum in anno modum justificationis per confessionem non negat adhibendum esse citius alium modum percootritionem; rarius autem prxeipit confisionem , forte quia est homini valde odiou,

non contritio; ets<· peccatorem posse alia **ria** justificari.

Non etiam obstat quoti confessarii non interrogent pœnitentes qui ab anno non sunt confessi, an hoc præceptum intra anni decursum impleverint. Nec enim etiam interrogare solent an per id tempus actus fidei, spei et charilatis elicuerint, (piorum tamen obligatio urget. Dicendum itaque videturquod, qui ab anno non sunlconfessi, tel sunt consuetudinarii, et ii satis intelligunltir defuisse præcepto; vel non sunt consuetudinarii, et ii, cum deposuerint affectum peccati ct intersint miss®, divinis ciliciis,exhortationibus et prædicationihus, præsuinuntur interdum elicere actus contritionis et virtutum theologicarum. Cæterum consultum foret ul et pœnitentes de iis se examinarent el confessarii interrogarent.

Dico 4". Præceptum contritionis obligat per accidens, 1° toties quoties requiritur status gratiæ ad aliquod aliud præceptum adimplendum : unde obligat quando homo tenetur recipere aliquod sacramentum vivorum; quoties sunt administranda sacramenta. 2° Per accidens obligat quando urget gravis tentalio quam sine contritione homo moraliter superare non potest. 5° In casu publicæ necessitatis, quando creditur Deum punire populum propter peccata particularia. Quidam addunt casum , dum est periculum ne peccata oblivioni tradantur, sed non videtur admittendus , quia peccata oblita possunt esse objectum contritionis.

Ceterum adverte hanc esse differentiam inter præceptum obligans perse et obligans per accidens, quod qui transgreditur præceptiim obligans tantum per accidens, non committat peccatura speciale contra tale præceptum, sed tantum contra præceptum ratione cujus obligat: unde qui celebrat in peccato mortali z non peccat nisi peccato 'acrilcgæcelehrationi3,at non peccato s|æciali impœnitenîi.æ contra præceptum contritionis ; quis licet vere tunc obliget, non tamen ratione sui, sed ratione sacramenti eucliaristiæ. Qui vero transgreditur praeceptum per se obligans, committit peccatum speciale contra tale præceptum : unde qui non contereretur quando obligat per se pnectplnm contritionis , peccaret peccato spec ah impœnilcntiæ, ut dictum est.

Solvuntur obj^ctiontt contra prtmam conclusion™*

Obj. 1° *contra primam ct secundam partem secunda: conclusionis-* Eccli. 5 dicitur : *Ne tardes converti ad Dominum et ne differas de die in diem.* Apocal. 2 dicitur episcopo Ephesino : *Λ<jepoenitentiam; sin autem veniant tibi cito et movebo candelabrum tuum de loco luo* SS. Patres inveniuntur in eos qui suam pœnitenliam procrastinant. S. Thomas q. subseq. 6, art. 5.0, docet nos ad contritionem teneri *quando peccata memoriæ occurrunt.* El 2 2, q. 62, art. 8, docet non licere vel uno momento in peccato manere.

Jl. hæc pro majori parte probare ter tiam conclusionem, non impugnare primam. Itaque *ad primam auctoritatem,* ea non prohibetur quæcumque dilatio, sed illa quæ fit ultra rationabile tempus, seu, nl exprimitur, *tardatio;* tardare autem non censetur oui non facit tam cito quam potest , sed qui non facit eo tempore quo faciendum est. Sic Deus, 2 Pet. 5, dicitur non tardare suam promissionem , licet noti statim atque potest adimpleat : sed convenienti tempore. Sic dicitur non tardare ire ad sacrum . qui non vadit 'tatim quam potest, sed qui vadit cum oportet etsi potuisset citius.

Ad secundam, per hæc verba, *Feniam tibi cito,* intelligitur dies mortis; vel saltem ad summum important speciale præceptum impositum illis episcopis, quod non debet extendi ad omnes.

Ad SS. Patres. Potissimum loquuntur de dilatione usque ad tempus mortis aut ultra rationabilem terminum; vel non nisi concionatorie saluberrimum inculcant consilium.

Ad primum locum D. Thomce. Non dixit simpliciter S. Doctor peccatorem teneri ad contritionem statim cum peccata memoria· occurrunt ; sed immediate subjunxit, *præcipue cum in periculo mortis existit, aut in aliquo articulo in quo sine peccati remissione oporteat cum peccatum incurrere.* Quo loquendi modo significat quod quamvis possit esse aliqua negligentia, quando quis habet memoriam peccatorum, non conteri cum possit, non sit tamen mortale peccatum nisi aliqua necessitas adsit, imo nec veniale, si, quamvis sit nunc opportunum utcumque, major exspeo

letur opportunitas. Ita Sylvius. Neque certe fas est de mente S. Th. dubitare, cum ex ejus verbis et rationibus ibidem conclusio nostra orobetur.

Ad secundum. Equidem non licet vel uno momento manere in peccato quoad affectum seu continuando illud, quomodo manet is qui cum potest non restituit; de isto enim loquitur D. Th. loco citato, non autem de eo qui in peccato remanet quoad reatum, seu habitualiter tantum, sine affectu ad ipsum ; hoc autem sensu procedit nostra conclusio.

Inst. Peccat, cx solutione data, qui non statim restituit rem vel honorem alienum cum potest ; ergo similiter qui non statim per contritionem reparat honorem Dei peccato violatum.

R. 2V. *conseq.* Disparitas est, quod homo gravetur ct patiatur damnum ex absentia rei vel honoris sui, nullum autem Deus ex dilatione pœnitcntiæ nostræ ; unde nequidcm peccaret homo restitutionem differendo, si sciret dominum nullatenus inde damnificandum.

Obj. 2°. Præccptum contritionis includit negativum, scilicet non permanendi in peccato et inimicitia Dei : ergo. *Prob. ant.* Si non sit præccptum non permanendi ullo tempore in peccato et odio Dei, ergo licet in eo manere; ergo iterum licet velle in eo manere : atqui *[alsum secundum consequens,* cum velle manere in peccatoel odio Dei sit de objecto intrinsece malo : ergo. *Prob sequ.* Licet velle quod licet facere : atqui licet manere, etc. ergo licet velle manere.

R. N. ant. Aidprobat N.secundamillalionem. Ad probat. D.maj. Licet velle quod licet facere positive, *C.* quod licet facere negative, seu permissive tantum, _ZV. *maj. Ad cujus sensum D. min.* Licet manere in peccato et odio Dei per actum positivum eligendo diam mansionem, *JV.* per actum negativum non expellendo illam, seu eam mere permittendo , *C.* et *JV. conseq.* Quia velle importat actum positivum specificanduinasuo nbjecto, ac proinde malum, si objectum sit malum ; secus autem manere negative seu permissive. Et si(licet nobis plura permittere, seu facere negativi*, quæ non licet velle: sic Iii et mihi permittere peccatum Petri, et tamen non licet mihi illud velle; licet mihi permittere furi ut me occidat, et u. men non licet mihi hoc velle.

Subsumes. Atqui qui non a se removet inimicitiam Dei dum potest, censetur illam velle positive, saltem interpretative: ergo·

R. D. subsumptum. Dum potest, et obligatur, *C.* si non obligatur, *N.*

Repones. Qui omitteret impedire peccatum Petri dum potest, et si non teneretur, omissio illa esset ipsi voluntaria : ergo qui omittit removere inimicitiam Dei, dum potest, etsi non teneatur, inimicitia Dei est ipsi voluntaria. *Patet ant. ex* tractato de Actibus humanis, ubi docetur quod, ut omissio sit voluntaria, non requiritur obligatio ponendi actum qui omittitur. *Constquentia patet* a paritate rationis.

R. Concesso ant. N. conseq. Quia fit transitus ab omissione ad effectum eju> : unde ut recte inferatur, debet poni : ergo qui omittit removere inimicitiam, etc., omissio illa est ipsi voluntaria; non vero ipsa inimicitia, quæ est effectus sequensad illam omissionem ; quia, ut docetur ibidem de Actibus humanis, ut effectus sequensad omissionem sit voluntarius, requiritur pracepium ponendi, vel impediendi illum: sicut in exemplo allato, licet omissio impeditionis peccati Petri sit mihi voluntaria, peccatum tamen Petii <equens ad illam, non est mihi voluntarium, nisi jiossimel debeam impedire. Et *hinc solvitur argumentum sequens* præcedenti alline : unde.

Obj. 5°. Si esset aliquod tempus impio non obligaret præccptum contritionis, liceret eo tempore velle non conteri : atqui nunquam hoc licet : ergo. *Prob. min.* 1° Quia hoc objectum non conteri, non est bonum. 2° Quia qui vult non conteri, virtualiter et interpretative vult statum peccati et inimicitiam Dei, cum nolit adhibere medium necessarium per se ad tollendum utrumque. Ergo.

R. 1°. *ad maj.* quod ad veritatem conclusionis nostræ non sit necessarium quod peccator actu positivo velit non conteri, sed potest alio divertere mentem , ex qoo quidem sequitur omissio contritionis.

R. 2° *Data maj. JV. min. Ad primam ejus probationem,* dico quod non conteri pro tempore quo non obligat praeceptum secundum se, neque sit bonum, neque

malum, sed indifferens, quod potest ex circumstantia alicujus linis honestari, ut si quis eo tempon· quo non obligat pneceptum pœnil· ndi, velit non conteri, ut studio, chantaii proximi, vel alteri rei bons vacet; licet enim objectum ciijuscumque præcepti sit bonum, carentia tamen illius non est semper mala nisi pro tempore quo tale praeceptum obligat. Sic honorare parentes est bonum, non honorare non est malum, nisi quando urget præccptum honorandi. Si autem nolit conteri ex alio motive non ita bono , poterii esse actus otiosus, et venialiter malum.

zfti *secundam probationem, N. ant. Solutio patet* ex prxcedentibus. Effectus enim sequens ad omissionem non est voluntarius, nisi sit obligatio impediendi illum; non est autem obligatio, ut probatum est, et supponitur pro tali tempore impediendi permanendam in jæccato et odio Dei, sequentem ad omissionem contritionis. Sic licet Deus velit non dare gratiam vitandi peccatum, omissio illius dationis est quidem ipsi voluntaria, sed non peccatum ad ipsam sequens; quia non tenetur impedire peccata. Sic gubernator non dicitur causa submersionis navis, ex hoc qnod non gubernet navim, nisi quando subtrahit gubernationem, potens et debens gubernare, ut ait S. Th. 1 2, q. 79, art. i.

Inst. 1°. Atqui pro quovis tempore tenetur peccator avertere statum peccati et odium Dei: ergo. *Prob. ant.* 1° Pro quovis tempore tenetur peccator avertere a se omnium malorum maximum : atqui status peccati et odium Dei est omnium malorum maximum : ergo. 2° Statim et quolibet tempore tenetur excutere e sinu serpentem: atqui tenemur fugere peccatum, *tanquam a facie colubri,* Eccli. 21. Ergo.

Λ. *N. subsumptum. Ad primam probat. I). maj.* Pro quovis tempore tenetur læccator avertere a se omnium malorum maximum, si inde immineat grave nocumentum. *C. maj.* secus, *N. maj.* Similiter *1). min.* Status, etc., est omnium malorum maximum , et cx eo quovis tempore imminet grave nocumentum , *S. min* non imminet semper grave detrimentum, sed leve duntaxat, Unde et ratione hujus levis nocumenti, puta, privationis abundantiorb gratiæ, periculi remoti mortis in peccato,etc., non diffitemur esse peccatum leve I negligentiæ salutis, non statim conteri, si nulla causa subsit differendi.

Ad secundam probationem, N. conseq. Disparitas est, quoo «erpens in -inu semper noceat et monb-at, non ita peccatum habituale, cujus voluntas, ut suppono, est interrupta : locus autem Eccli. intelligitur de peccato actuali, non habituali.

Inst.%>. Atqui ex dilatione contritionis grave nocumentum imminet semper : ergo. *Prob. subsumpt.* Imminet periculum peccandi , cum , teste S. Gregorio , unum peccatum suo pondere trahat in aliud, et privatus gratia habituali non po—it diu omnia peccata vitare , *ut dictum est* ex D. Th. in *tertia conclusione.*

R. hoc periculum esse remotum, saltem si non diu, nec ultra rationabile tempus differatur contritio. Item est indeterminatum, sicut est indeterminatum tempus quo privatus gratia potest ab-tinere a peccato. Licet autem homo sub gravi peccato teneatur evitare proximum et certum peccandi periculum , non tamen remotum et indeterminatum.

Inst. 5°. Quilibet tenetur statim corripere fratrem delinquentem : ergo *a fortiori* seipsum. Item infidelis plene instructus tenetur statim credere : ergo.

R. ad 4 */imum. N. ant.* Tenetur enim corripcie fratrem delinquentem non semper statim , sed data opportunitate, nisi urgeat aliqua necessitas, puta periculum novi peccati, vel quod non occurret am piius opportunitas ; et in tali casu fatemur nos etiam ita debere circa nos agere. 2°iV. *conseq.* Disparitas est, quod homo sibi semper sit præsens, semperque habeat opportunitatem se corrigendi ; non sic autem circa alterum.

Ad secundum, posset negari ant. Nihil enim obstare videtur quod infidelis cui fides proponitur, ex justis causis differat ad aliquas horas, aut diem, eam acceptare. Sed *dato ant. N. conseq.* Disparitas est, quod infidelis cui sufficienter fides proponitur, se habeat quasi puer in primo instanti rationis, cui incumbit agnoscere et acceptare Deum pro fine ultimo, cui omnes suas actiones dirigat; alioquin exponitur continuo ex proximo periculo deviendi et perdendi salutem : at peccato, fidelis agnoscit Deum pro tine ultimo, licet peccando ei practice reaturam praetulerit. *Se* tamen

inde *inferas* eum qui commisit peccatum infidelitatis teneri statim ad actum fidei, quia hoc ipso que deponit affectum ad infidelitatem, censetur vi prioris fidei, absoue I novo actu, agnoscere Deum pro suo fine i ultimo:sicutqni adversus suum regem insurrexit, et ad paries tyranni defecit, hoc ipso quo arma deponit, censetur suum legitimum regem agnoscere, etiam antequam de novo ipsi spondeat fidelitatem.

ARTICULUS IV.

De divisione contritionis.

Contritio in genere, ut supra diximus ex concilio Trid. est animi dolor et detestatio de peccato commisso.

Est duplex , perfecta et imperfecta. Perfecta , quæ antonomastice dicitur contritio, est quæ charitate perficitur, et justificat ante susceptionem sacramenti, ut definit Trid. sess. 14,cap. 4. Imperfecta autem, quæ dicitur attritio, est multiplex ; quia a perfecto deficere contingit pluribus modis.

Itaque dolere de peccato, seclusa charitate, vel quia est aliquid turpe repugnans rationi, sive naturali, sive supernaturali, vel quia est illativum mali temporalis , vel quia est inductivum gehennae, vel quia est exclusivum gloriæ, vel quia est malum et olfensa Dei, tot sunt modi attritionis; sed sola ultima est actus pœnitentiæ, et species dividens contritionem ut sic ; poenitentia enim et contritio quæ est ejus actus primarius, est de peccato ut est malum et offensa Dei, ut diximus disseri. 2, art. 1. Aliæ autem attritiones sunt actus vel amoris proprii, vel spei, seu amoris concupiscentiae, vel virtutis specialis, cui opponitur peccatum. Confer locum citatum.

Hæc autem ultima attritio, cum sit de peccato ut est malum Dei, non potest esse sine aliquo ejus amore , quia odium mali alicujus person® ex amore ejusdem el benevolentia ad ipsam causatur, ut docent communiter theologi post D. Thomain 1 2, q. 29 , a. 2. Sic doleo de malo Petri quia ipsum diligo ; et si non diligerem , de malo ejus non doleretn ; sic odi mortem , quia diligo vitam : *Ejusdem enim rationis est,* inquit Auctor 2 2, q. 25, art. 6. ad 2, *odire matum alicujus et diligere bonum ejus* · quod repetii q. 54, art. 4.

Neque tamen hæc attritio comcidit cum concniione cliantale perfecta · aliud enim est charitas qua perficitur contiltio, aliud benevolentia qua movetur dicta attritio; quod cum plerique non satis distinguant, confundentes amorem charitatis cum amore benevolentiae, magna hallucinatione laborant.

Itaque amor charitatis est amor amicitia cum Deo, ut ex professo probat S. Th.22, q. 25, a. 1, et cum eo communiter theologi ; consequenter importat conditions amisiciæ, præcipue unionem affectuum el redamationein : amicus enim est amico amicus, ut fert commune adagium; amor autem simplicis benevolenti® est velle ali. cui bonum sine redamatione, ut dum videi duos pugiles quorum unum velles vincere: unde objectum formale charitatis est Dem in se bonus ut amicus, non quod ly ul *amicus* sil ratio formalis objecti, sed ejus modificatio seu conditio sine qua non, sical Deus non visus in objecto fidei; objectum autem formale amoris benevolenliæ esi Deus in se bonus præcise : consequenter objectum contritionis charitate perfecta, est peccatum ut malum Dei qua amici, intelligendo ly *ut amici,* ut in objectocharitatis ; objectum vero attritionis est peccatum ut malum Dei præcise. Ex quo tandem sequitur has contritiones specie differre: hæc fusius explicabuntur infra, sed interim,

Suppi, q. 1. a. 3. — *Colliges*, attritionem hanc ex amore benevolo non posse fieri contritionem; quia quæ specie differunt, unum non potest fieri aliud : unum namque dicitur fieri aliud , quando alio adveniente essentialiter non mutatur; sic puer dicitur fieri vir, non vero embrio dicitur fieri homo , sed ex embnone homo.

Aliam quidem rationem adhibet Auctor in corpore articuli, nimirum, quod adveniente actu contritionis, transeat actus attritionis. Verum hanc rationem ul universaliter veram non admittunt Soto, Sylvius el alii; quia, inquiunt, nihil oostat quominus actu> attritionis , cum sit bonus, aliquandiu continuetur, et adveniente charitate qua informetur, evadat oentritio , sicut potest accidere actui fidei uniformis : unde intelligunt hanc S. Thomæ rationem, non ul universaliter veram, sed secundum quod regulariter accidit ; vel dicunt S. Doctorem, cum ibi ageret paries commentatoris, non ex propria sententia loculum fuisse ; idque probant, quia in finecorpo-

rfc addit : *Et hoc dicit* alia opinio. Insuper quia ad 2, cum adhibuisset responsum secundum hanc rationem, haud eo con- lenius, addit aliud conforme rationi in argumento *sed contra* unde priorem rationem deduximus.

Attamen Vincentius Contenson acriter propugnat hanc secundam rationem D. Thomæ et universaliter veram, eo quod actus attritionis non possit informari charitate et evadere contritio, nisi in cum influat chantas; a charitate autem sic imperatus erit novus actus, quia istud imperium charitatis illi imprimit quemdam modum , quo reduplicative ut imperatus, intrinsece mutatur et trahitur ad speciem charitatis. Sed quidquid sil de ista difficultate quæ est levis momenti.

Babesjuxta utramque sententiam sensum hujus communis adagii : *Pœnitens in sacramento ex attrito fit contritus,* non esse formalem, quasi attritio fieret contritio, sed materialem el ex parte subjecti, quatenus pœnitens transit de attritione ad contritionem ; sicut paries de albo fit niger, non albedo fit nigredo. Dicitur autem fleri contritus, tum ratione habitus charitatis qui ipsi infunditur, tum ratione actus supernaluralis quo voluntarie gratiam et charitatem acceptat, ul dicam infra.

Circa attritionem plures sunt celebres controversi® : prima, an ea quæ concipitur cxsolo metu gehennæ sit bona et utilis; secunda, an se sola excludere possit voluntatem peccandi; tertia, an sufficiat cum sacramento ad justificationem, an e contra requiratur aliquis Dei amor el qualis. De his ordine disputaturus, sit.

ARTICULUS V.

Utrum attritio concepta ex solo metu gehennæ sil bona et utilis ?

Lulherani contendunt omnem attritionem ex metu conceptam esse coactam et malam, homiueinque reddere magis peccatorem et hypocritam, etiamsi interveniat aliquis Dei amor. Ita Lulherus, qui in assertione articuli sexti rejicit *theologiam illam quæ inter odium et gratificantem amornu medium fingit quod contritionem peril.* Et in assertione articuli quarti dicit *imperfectam charitatem esse impedimento ad introitum regni, propter vitium quo imperfecta est.* Unde Eckius Rb. 1 de Ptenit. cap. *i* , dicit in hoc sitam esse controversiam inter catholicos ctl.utherum, quod iste vellet *pœnitentiam non nisi amore concipi,-* et hinc inferebat *eum qui sibi contritionem parare vellet in amaritudine animæ suœ, reddi hypocritam et magis peccatorem.* Idque Lulheruscon- fonniter ad hoc suum capitale dogma , nimirum omnem actionem quæ non provenit a charitate habituali et sanctificante, esse verum peccatum, atque sine illa hominem peccatorem tanto magis a gratia consequenda removeri, quanto magis ad illam se disponere conatur : unde sermone de Pœnit. « Ego, inquit, peccatum assero quidquid » ante gratiam fit ab homine, tantum abest » ut prxparet ad gratiam. »

Huic affines sunt Baius, Jansenius, Quenellus et eorum symmistæ, qui, cum non agnoscant medium inter cupiditatem vitiosam et laudabilem ac proprie dictam charitatem, dicantque omne quod homo facit procedere vel a cupiditate et esse malum, vel a charitate et esse bonum , consequenter rejiciunt timorem poenarum et attritionem ex illo conceptam tanquam malam el vitiosam.Vide propositiones damnatas Quenelli a quadragesima quarta ad quadragesimam septimam , et a sexagesinp twque ad sexagesimam octavam.

2. 2. q. 19. a. 2. o. — Ante resolutionem *observandum est i»* ex Auctore, timorem esse quadruplicem : mundanum, servilem, initialem et filialem. Cum enim objectum timoris sit malum , quandoque homo propter mala quæ metuit a Deo recedit; el isiediciturtimormundanus. Quandoque autem homo propter mala quæ timet, ad Deum convertitur et illi inhaeret ; quod quidem malum est duplex, scilicet malum culpæ et malum pœnæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum et ei inhaereat propter timorem pœnæ,erit timor servilis; si autem propter timorem culpæ, erit limer filialis; nam filiorum est timere offensam patris. Si aulem propter utrumque , est timor initialis, qui est medius inter utrumque timorem. Ita in terminis S. Doctor. Igitur timor servilis, prout de co nunc loquimur, est timor pœnæ a Deo infligendae, ob quam evitandam homo ad Deum convertitur.

ibid. a. 4. o. — *Obssrvandum* 2°, ex eodem S. Th. timorem servilem posse eoo

Jderari dupliciter, scilicet secundum substantiam et l'cundum servilitatem, scu, ut alii dicunt, esse duplicem timorem servi-* fem, unum simpliciter servilem, alterum serviliter servilem. Timor servilis secundum substantiam , seu servilis simpliciter, est, quando bonum cui contrariatur pœnæ, non amatur tanquam finis ultimus, nec consequenter poena timetur tanquam principale malum : ut in præsenti materia, si quis fugit peccatum ex timore pœnæ, non habens bonum proprium cui contrariatur poena , pro fine ultimo, sed proximo duntaxat; nec consequenter timens poenam ut principale malum, sed abstrahens ab hoc quod ageret, si no.i esset intentata poena. Timor serviliter servilis est, quando bonum cui contrariatur poena,amatur tanquam finis ultimus, et consequenter poena timetur ut principale malum : ut in subjecta materia, si quis refugeret peccatum committere ex timore pœnæ, habens pro fine ultimo proprium bonum, consequenter timens poenam ut principale malum , ita ut vi istius actus vellet peccare si posset impune : et iste metus servilis qua talis seu secundum sen ilitatem contrariatur charitati et est malus. At vero, addit S. Th. prædicta senilitas non pertinet ad speciem timoris , sicut nec informitas ad speciem fidei ; species enim habitus moralis vel actus, ex objecto accipitur : objectum autem timoris servilis est poena, cui accidit quod bonum cui contrariatur poena , vel ametur tanquam finis ultimus, et consequenter poena timeatur ut principale malum , quod contingit in non habente charitatem ; vel ordinetur in Deum sicut in finem ultimum, et consequenter pœna non timeatur ut principale malum, quod contingit in habente charitatem : unde servilitas non est vilium timoris, sed timentis, et ideo timor servilis secundum substantiam est bonus , sen ilitas vero mala. Hæc accurate sunt notanda , quæ quia non distinguunt novatores, in varios errores abeunt. Itaque.

Dico. Attritio seu dolor de peccatis ex solo gehennæ metu , sine ullo Dei amore benevolo, etiamsi nondum sit satis efficax , ut absolute excludat omnem peccandi voluntatem, si tamen ad id conetur et inducat , nec sit serviliter servilis, est bonus , honestus et utilis.

Prob. 1° ex concilio Trid. sess 6, can. 8, ubi sic definit contra Lulbenim : «K » quis dixerit gehennæ metum, per quem » ad misericordiam Dei de peccatisdoleodo » confugimus, vel a peccando ab-iinemii·. » peccatum esse, aut peccatores pejoret » facere : anathema sit; » item ex hac propositione damnata ab Alexandro VIII, septima septembris 1G90 : « Attritio quæ ei ›· gehennæ et pœnarum metu concipitur » sine dilectione bencvolentiæ Dei prop'?; » se, non est bonus motus, ac supemaiu- » ralis. » Est decima quinta.

Iluc faciunt sequentes propositione* damnatae Quenelli. « Si solus supplicii li- » mor animat pœnitentiam , quo hæc e*t » magis violenta, eo magis ducit ad despe- » rationem. » Est sexagesima octava.Hem: ›» Qui a malo non abstinet nisi timore pœ- » næ, illud committit in corde suo, et jam » est reus coram Deo. » Est sexagesime secunda.

S. Aug. in Psal. 127 , Senn. 161, alia* 18, de verbis Apost. et lib. de Catecliizandis rudibus late exponit bonitatem et utilitatem timoris. Inter alia primo loco citato : · Timore facit quidquid boni facit, non » timore amittendi bonum illud, sed ti- » more patiendi illud malum. Non timet » ne perdat amplexus sponsi pulcherri- » mi, sed timet ne mittatur in gehennam. » Bonus est et iste timor. » De S. Thoma patet ex prænotaminibus. Item probavimus supra, ex Tridentinoet eodem S. Th. principium veræ pœnitentiæ et justification» peccatoris esse timorem servilem; idem tradit S. Scriptura in pluribus locis qui referemus in calce articuli : ergo dolor ex illo timore conceptus non potest esse malus.

Prob. 2° *ratione theologica.* In attritione, qualem in conclusione exposuimus, tria sunt : primum intentio finis, scilicet fugere seu vitare gehennam, et hic est actus elicitus a timore ; secundum , medium etsi nondum ellicax ad hunc finem assumptum , scilicet dolor de peccatis , et hic est actus imperatus a timore,- tertium, ordinatio hujus medii ad hunc finem : atqui quodlibet istorum est honestum, bonum et utile: ergo. *Prob. min.* 1° Fugere gehennam est bonum, cum sit homini nociva, et omnium malorum sensibilium maximum : unde dicebat Christus Matth. 10 : *Pimcte eumqw potest corpus et animam perdere in gehennam,-* et clamabat David: *Confige* ii-

inore tuo carnes incas, a judiciis onim luis timui. 2" Dolore de peccatis esse bonum, nullus ni dubium revocare potest. 5' Tandem esse bonum ordinare hunc dolorem ad vitandam gehennam constat, quia dolore de peccato, quod est causa pœnæ, est medium aptum ad vitandam poenam : unde dicebat divinus Praecursor Luc. 5 : *Genimina viperarum, quis vobis ostendit fugere aventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.* Quibus verbis hortatur Judæos ad pœnitentiam ex timore pœnæ, et ad fugiendam poenam per poenitentiam ex timore conceptam. Et Isa. 26 : *A timore tuo concepimus et peperimus spiritum sapientia.* Nec obstat quod culpa sit malum allioris ordinis quam poema,ideoque videatur inordinatum ordinare dolorem de majori malo ad vitandum minus : modo enim dolor de pe catis non ordinetur ad fugam pœnæ tanquam ad principale malum et ultimum finem, sed tantum tanquam ad magnum malum et finem proximum, ita ut non excludatur ulterior relatio ad Deum, non est mala ordinatio, sed bona, ut dixi ex D. Th. et quia bona ideo ex se tendit in Deum. Sic quotidie orando Pro bonis temporalibus, ordinamus bonum allions ordinis, nempe actum religionis ad bonum inferius, et bene facimus. Imo ipse Deus ordinat bonum excellentioris ordinis adbonum inferioris ordinis, (piando utrumque ultimo cedit in suam gloriam ; sic enim ordinavit incarnationem Christi ad nostram salutem ut ad finem proximum.

Dixi 1° in conclusione, .si *tamen timor tonetur, et inducat ad excludendam voluntatem peccandi ;* quia si induceret ad odium Dei, aut desperationem, esse malus, et ita semper fieri erronee existimavit Lu(henjs, cum tamen sæpius inde peccatores convertantur ad Deum.

Dixi 2°, *nec sit serviliter servilis,* qui sitsciiicetdepoena ul principali malo; quia dolor ex tali metu qui respiceret pœnain ul principale malum, et ejus fugam ut finem ultimum, esset inordinatus, ut dictum est.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Apost. Rem. 8 dicit : *Aon accepistis spiritum servitutis, iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis (iliorum.* Et 2 Timoth. 1 *.Aon dedit Deus nolis spiritum timoris, sed virtutis ct diUclionis.* Ergo.

R. Apostolum his verbis non excludere a lege evangelica omnem timorem, siquidem Christus ipse Matth. 10, dicat : *Timete eum qui potest corpus et animam perdere in gehennam;* sed timorem servilem malorum temporalium, ut erat in veteri lege. Sensus est igitur, nostram conditionem in nova lege esse meliorem quam Judæorum in veteri lege , quatenus Deus cos continebat in observantia mandatorum, vel metu malorum temporalium ut servos, vel spe mercedis terrenæ ut mercenarios ; nos vero ducimur timore filiali, quo timemus exhæredari et frustrari spe obtinendi hæreditatem filiis promissam. Ita exponit S. Aug. lib. de Virginit. et in Psal. 75. Cæterum non defuit amor in antiqua lege, fuerunt enim in ea sancti non sine perfecto Dei amore ; sed discrimen est, quod in antiquo Testamento prævalucrit timor, et in novo amor : *Quamquam utrumque in utroque sit,* inquit S. August, lib. 1 de MoribusEcclesiæcap. 28, *prævalent tamen in vetere timor, amor in novo.*

Et hinc merito damnalæ sunt hæ propositiones Quenelli : « Sub maledicto legis » nunquam fit bonum, quia peccatur, sive » faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando : « estsexagesima quarta. Item : « Moyses, Prophetae, sacerdotes et » doctores legis mortui sunt, absque eo » quod ullum Deo dederint filium, cum non » efficerent nisi mancipia per timorem ; » est sexagesima quinta.

Si quandoque SS. Patres, praesertim Aug. videantur improbare metum, loquuntur ve! de metu serviliter servili, vel de metu bonorum temporalium ; vel illum improbant et dolorem ex eo conceptum tanquam insufli cientes ad justificationem.

Obj. 2®. Dolor ex metu non excludente voluntatem peccandi est involuntarius secundum quid, sicut omnia alia qux fiunt ex metu : ergo non est bonus.

R. I). ant. Dolor ex metu non excludente voluntatem peccandi est involuntarius secundum quid, sic, ut ista involuntarietas, ut ita dicam , proveniat ex metu aut dolore de peccatis, Λ. Sic, ut ista involuntarietas proveniat ex affectu peccatoris ad suum peccatum, *C.* Iste autem affectus ex parte subjecti non vitiat ipsum metum, neque dolorem ex ipso conceptum, cumsil iHisexlrinsecus. Quando ergo dicitur ea quæ fiunt ex

metu esse involuntaria secundum quid, non est sensus quod metus causet islam involuntarietatein : sic, v. g. projiciens merces in mare metu naufragii, est quidem involuntarium respectu projectionis mercium; at neque metus naufragii, neque ista projectio mercium causant istam involuntarietatem, sed affectus quem aliunde habet ad merces. Siiniliterqui metuit gehennam, elex illo metu dolet de peccatis, involuniarietas quam relinet circa fugam peteati non causatur neque ex isto metu, neque ex isto dolore, sed ex affectu quem adhuc retinet ad peccatum, quem affectum si nondum excludat metus, ad id tamen conatur et disponit : unde est vitium timentis et dolentis, non metus aut doloris, ut jam dixi. Attende ad prænotamina ex D. Th.

Inst. 1°. Dolor ex metu nondum excludente voluntatem peccandi includit hunc actum : Peccarem si non esset infernus : ergo est malus.

R. N. Ani. Supponit quidem hunc actum in peccatore, sed ab illo secundum se abstrahit, non includit ; imo disponit ad illum excludendum : est ergo ibi servilitas quæ se tenet ex parte subjecti, et non ex parte actus; sicque bonitati actus non oilicit, sicut informitas fidei se tenet ex parte credentis, et non ex parte actus fidei, nec impedit quin actus fidei secundum se sit bonus.

Inst. 2°. Qui odit peccatum propter infernum , magis odit infernum quam peccatum; ut enim communiter dicitur : *Propter quod unumquodque tale, el illud magis :* atqui hoc est inordinatum; est enim inordinatio magis odisse minus malum quam majus, peccatum autem est majus malum quam infernus.

R. N. maj. Quia in odio peccati propter infernum, vi istius actus non Iit comparatio inter peccatum el infernum, sed tantum odio habetur peccatum propter infernum, tanquam propter finem proximum, non excludendo aliud motivum magis odio habendi peccatum quam infernum, sed ab illo abstrahendo. Ad probationem cx vulgari axiomate, illud verum est quando excluditur omne aliud motivum odio habendi illud quod odio habetur propter aliud : secus quando non excluditur. Sic, v. g. justus qui videns suspendi furem, odit furtum propter patibulum, seu u« evitet suspendium, non sequitur tamen quod odiat magis suspendium quam furtum, siquidem cum supponatur justus, si inter utrmnque faceret comparationem , et alterutrum, aut furtum aut suspendium, eligendum proponeretur, magis eligeret suspendi quam furari. Item justus diligit Deum propter retributionem; non tamen sequitur quod magis diligat retributionem quam Deum. Similiter igitur qui odit peccatum propter infernum, non sequitur quod magis odiat infernum, quu licet de facto non odiat peccatum propter aliud motivum, quia, ut suppono, adhuc peccator est sine amore Dei benevolo, attamen istud motivum seu metus inferni, cum non sit finis ultimus, quantum ex se non excludit aliud motivum, puta amoris, licet etiam non includat, sed ab illo abstrahit, imo ad illud inducit et disponit.

Obj. 5°. Timor contrahatur charitati: ergo est malus. *Prob. ant.* Joan. Epist. i, c. *4,* dicitur quod *Perfecta charitas forai mittit timorem.* Ergo.

R. N. ant. Ad prob. Ü. Perfecta chartas foras mittit timorem, sicut perfectum excludit imperfectum , *C.* sic, v. g. visio beatifica excludit fidem et spem, foras mittit timorem ut contrarium, 2V. intelligendode timore simpliciter servili, de quo procedit conclusio.

Inst. Timor procedit ex cupiditate : ergo est contrarius charitati. *Prob. ant.* Juxta S. August. Enchyrid. c. 117 et alibi, non datur medium inter cupiditatem et charttalem : atqui timor non procedit cx charttate : ergo.

R. ./V. ant. Ad probat. 1). maj. Inter cupiditatem et diaritatem non datur medium ex parte subjecti. *C.* quia omnis homo est vel justus, vel injustus : si justus, ni eo regnat charitas; si injustus, m eo regnat cupiditas : ex parte actus, iV. Sicut enim non omne quod facit justus procedit ex charitate, ut dum peccat venialiter; sic non omne quod facit injustus procedit ex cupiditate, sed vel exbono luturæ, vel ex aliquo bono habitu remanente : non enim avarus, v. g. omnia agit ex avaritia, neque impudicus ex impudici tia.

Obj. 4°. Si attritio ex mero meiu ose bona, foret actus virtutis : atqui *falsum consequens;* procedit enim cx amore sui ; ergo.

R. Λ. sequelam maj. Non enim oituui

»etus bonus est actus virtutis, ut palet in ictu continentiae : ideo igitur attritio ex solo metu licet sit bona, non est actus virtutis; qui? '.ion facit hominem simpliciter bonuin. nec est perfecta in suo genere, scilicet dolori». Si forte idem opponas de actibus fidei et »pei . /Z. quod isti actus sint perfecti in sua linea ; fides enim est cognitio qua nulla certior, spes tendentia in beatitudinem, qua nulla securior el firmior : et sic est disparitas.

Petes utrum metus gehennae de quo in tondusione, inducens peccatorum ut se convertat ad Deum, sil non solum bonus, ted etiam supernaturalis?

R. affirmative contra Lutherum et Jansenistas.

Constat 1° ex S. Scriptura. Proverb. 1 dicitur: *Timor Domini principium sapientia.* Ibid. 14 *Timor Doinini fons vilæ.* Eccli. 21 : *Qui limei Deum, convertetur adeorsuum... Consummatio timoris Dei lapientia;* et alibi plura similia. Porro si timor ducat ad sapientiam et ad vitam, ejusque consummatio sit sapientia, indubie est supernaturaliter a Deo. 2° Ex propositione damnata ab Alexandro VIII, quam retulimus in probatione conclusionis. 5° Ex concilioTrid.,sess.6,cap. G, ubi inter dispositiones ad gratiam sanctificantem recen-*seldivinæjustifice timorem, quo utiliter concutiuntur peccatores.* Nullus autem actus naturalis potest esse dispositio ad gratiam sanctificantem. Adde quod limor gchennæ non sil in nobis nisi per fidem. 4°Ex Auctore qui in 5, d. 54 , q. 2, a. 2 , q. 1, (licii quod licet timor servilis non numeretur inter septem dona Spiritus saucii, sit tamen a Deo, et ejus usus sit bonus.

jDices.S.Th. ibid, dicit quod limor sertilis, quando est bonus, sit *ab amore naturali, quod vult consistentium, et bene isse sui subjecti.* Ergo.

R. sensum S.Thomæ esse quod, ut voluntas metuat ct r,igiat gehennam , non indigeat aliquo alio habitu superaddito, sed sufficiat amor naturalis proprii boni, motus tamen et adjutus impulsu gratiæ ; unde immediate addif .· Et ideo horret omnem » poenam, sive quam experientia docet, sic- »ut in naturali timore, sive quam fides » demonstrat, sicut in servili. «

ARTICULUS VI

Utrum metus gehennee possit se solo excludere voluntatem peccandi?

Hæc quæstio magno æstu ventilatur inter patronos attritionis formidolosæ et assertores necessitatischaritatis actualis, quasi si metus inferni semel excludat voluntatem peccandi, attritio formidolosa sufficiat cura sacramento ad justificationem, et nullus amor requiratur. Verum ailucinatio est : ad jii'lificationem namque, etiam cum sacramento, non sufficit excludi voluntatem peccandi , sed insuper requiritur odium et detestatio peccati ut est malum et offensa Dei, quæ haberi non potest sine aliquo amore, ut dicemus infra : unde etiamsi metus excludat voluntatem peccandi, nihil nocet principali nostræ sententiae infra stabilienda·. Quia tamen hæc quæstio celebris evasit, illam omnino praetermittere non convenit.

Sed ante omnia tollenda est terminorum æquivocatio, qua sublata non ita distabunt ; aut etiam forte conciliabuntur opiniones contrariae. Itaque vel per voluntatem peccandi intelligitur tantum voluntas habitualis ex actu prælerito, hoc est, status peccati; nihil enim aliud intelligi potest per voluntatem habitualem peccandi; aut si quid aliud intelligant qui aliter sapiunt, explicent quid sit istud aliud : clamant enim omnes voluntatem . allectum, affectionem habitualem , et nihil amplius : hoc autem sensu certum est solo metu non excludi voluntatem peccati, sed sola gratia justificante. Vel per voluntatem peccandi intelligitur voluntas actualis; et per ejus exclusionem intelligitur exclusio non privativa tantum , sed contraria , quæ sic exprimitur : Non solum nolo amplius peccare, sed doleo peccasse , el detestor peccatum : atqui iterum hoc sensu concedimus non excludi voluntatem peccandi soto inelu, quia peccatum, ut peccatum est et offensa Dei, non potest odio haberi ex solo metu sine aliquo Dei amore , ut infra probabimus. Et hoc sensu S. Th. in 4, d. 14, in expositione textus super hæc verba Magistri Sententiarum, *Fera pœnitentia est cessare a peccato,* dixit : ◊ Sciendum quod » cessare a peccato non dicit simplicem neMgationem peccati, quia qui intermittit ac- » tum peccati, non dicitur a peccato ces- » sare : sed cessare a peccato proprie dici-

» tur cui peccatum displicet, et peccatum ▮ intermittere intendit, et hæcest vera pœ- » nitentia. » Restat ergo per voluntatem peccandi inlelligendam esse actualem , et per exclusionem illius intelligi positivam quidem, sed privativam tantum et non contrarium , quæ privativa sic exprimitur : Nolo amplius peccare, seu, depono omnem affectum, omnem voluntatem actualem iterum peccandi. Vix credo hanc exclusionem privativam voluntatis actualis peccandi vi metus a quoquam negari, siquidem plurimi qui videntur negare, declarent, ut legimus in eorum operibus,se loqui de voluntate peccandi præterita, non futura, et afferant pro ratione, peccatum, ul peccatum, non posse odio haberi, nec displicere ex solo metu, quod importat exclusionem contrariam, non privativam tantum. Sed quidquid sit,

Dico. Nihil obstat quominus metus inferni , si sit efficax, excludat privative se solo voluntatem actualem peccandi.

Prob. 1° ex Trid. sess. 6, can. S, ubi sic definitur: «Siquis dixerit gehennae metum » per quem ad misericordiam Dei de pec- » catis dolendo confugimus, vel a peccato * abstinemus, peccatum esse aut peccatores » pejores facere : anathema sil. » Ergo juxta concilium potest dari metus gehennae efficax , vi cujus a peccato abstinemus : peccatur autem non solum actu exteriori, sed voluntate interiori : ergo etiam voluntatem excludit.

2° Ex hac propositione damnata Quenelli : « Timor non nisi manum cohibet ; cor au- » tem tamdiu peccato addicitur, quamdiu » ab amore justitiæ non dicitur: » est. 61. Ergo timor non solum manum cohibet, sed etiam animum : neque verum est cor tamdiu peccato addici, seu affici, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur.

Scio adversæ sententiæ patronos multa excogitasse ut huic argumento satisfaciant. Dicunt 1° timorem cohibere non solum actum exteriorem , sed etiam voluntatem illum committendi, at non excludere affectum peccati intus iatuantem et voluntatem eonditionatatn illud committendi. 2° Recurrunt ad Calepmum et dicunt juxta ipsum *tohibere* non significare *excludere*, sed apud se tenere. 5° Dicunt hoc membrum ' propositionis damnatæ , *Timor non nisi manum cohibet,* esse damnatum relative id hoc secundum, *Cor autem tamdiu peccato addicitur* , etc. 4· Dicunt timoreu excludere voluntatem peccandi futuram, non praeteritam. 5° Dicunt excludere voluntatem peccandi negative sicut somnus aut distractio excludit seu potius suspendit, non positive, ita ut semper affectus maneat in corde.

' erum demus ista omnia, contra tamen miniorem sensum theologorum, qui *cohibere* intelligunt *excludere, c.* quidem positive; saltem, si non obstante metu semper maneat actu in corde affectus peccati latitans, ct actualis voluntas saltem conditionala illud committendi, sequitur quod per hunc actualem affectum et voluntatem *cor tamdiu addicatur* seu afficiatur *peccato, quamdiu ab amore justitiæ* non *dut/iur.* Quid est enim addici seu affici peccato, nisi habere affectum ad peccatum' Et hoc estsecundum membrum propositionis damnatæ, quod, ut dicunt, est praecipue damnatum.

5° Ex S. Augustino, cujus auctoritati maxime confidunt adversarii; Enarrat.in Psal. 127, dicit S. Doct. « Audistis, cum » Evangelium legeretur, *ubi vermis eorum* » *non moritur, et ignis eorumnonexstin* » *guitur :* audiunt hoc homines, et quia » vere futura sunt impiis, timent et conti- » nent se a peccato . liment quidem, sed » non amant justitiam ; cum autem perii- » morem continent se a peccato, fiteon- » suetudo justitiæ. » Atqui, ul jam dictum est, non solum actus exterior est peccatum, sed omnis actualis affectus seu voluntas peccati : ergo si limor continet a peccato, continet ab affectu et voluntate actuali peccandi, ct si maneat actualis affectus seu voluntas peccandi, non fît *consuetudo justitiæ.*

4nJlatione. Timor efficax supplicii temporalis excludit positive omne id quod conducit ad supplicium ▮ ergo a pari timor efficax supplicii œterni. *Subsumo.* Atqui non solum peccatum exterius, sed omnis actualis affectus aut voluntas peccandi conducit ad supplicium aeternum : ergo metus efficax gehennae excludit positive omnem actualem affectum seu voluntatem peccandi, sicut metus efficax supplicii temporalis excluderet voluntatem furandi, si voluntas supplicio puniretur sicut furtn n exterius.

Dices. Ex hoc argumento sequitur quod metus efficax gehennae excludat etiam ha-

bituale peccatum et ejus reatum, quia ista etiam rxmducunt ad gehennam ; sicque ad juSlificationem inutilis est gratia el inutile sacramemum, <]tiod c^t absurdum. Ergo.

Jl. D. sequelam Sequitur quod metus efficax excludat peccatum habituale immediate et se solo, /7. mediante amore charitalis aut benevJenfiæ tum sacramento. C. Itaque metus efficax gehennæ immediate et se solo excludit omne inductivum gehennæ quod continetur intra suam activitatem seu efficaciam immediatam ; sed ad excludendum quæ excedunt suam efficaciam immediatam, quærit adminicula necessaria et ad illa efficaciter movet. Porro ad excludendum peccatum habituale et justificationem consequendam, non sufficit excludi voluntatem peccandi, sed insuper requiritur odio haberi peccatum ut est malum cl offensa Dei, ut dicemus infra; quod fieri non potest sine saltem eju> amore benevolo , ct ideo metus efficax gehennæ movet peccatorem ad hunc amorem et ad sacramentum. At excludere actualem voluntatem seu affectum peccati, etiam utest offensa Dei, immediate et se solo potest limor, absque alicujus amoris. Dei adminiculo ; quia ex mera indifferentia erga aliquem absque ullo ejus amore possum deponere voluntatem ipsum ulterius offendendi. maxime si sciam hanc voluntatem esse mihi nocivam : sicut ergo metus efficax patibuli se solo absque alteriusadminiculo excluderet voluntatem peccandi, si voluntas patibulo puniretur; ita metus inferni se solo excludit voluntatem furandi, quia ista voluntas inferni poena punitur. Et mirum sane foret exsolaconsideratione turpitudinis peccati posse deponi voluntatem ipsum iterandi, quod mihi certum videtur, et non posse ex consideratione supplicii œterni.

Tandem vel ille affectus latitans, ista voluntas conditionata est peccatum, vel non.· si non sit peccatum , est imperlinens ad propositum; >i sit peccatum, vel illud excludit metus, vel dicendum quod homo fugiens peccatum metu inferni continuo peccet, quod est absurdum.

Solvuntur objectione.*

Obj. 1°. S. Aug. in pluribus locis docet I' timorem nullatenus excludere voluntatem peccandi : sic Epist. 444: « Inaniter putat >e victorem peccati qui timore non » peccat. »Serm. 45 de verbis Apost. :«Qui » timore pœnæ non concupiscit, puto quia » concupiscit. » In Psal. 77: », Qui tbr?nt » pœnamet qui amant justitiam non luran- « lur, el ideo pares sunt manu , dispares » corde, pares opere, dispares voluntate. » Similiter alii Patres. 2° Docet S. Aug. desiderium peccandi non exdudi nisi amore justitiæ et charitate : sic i. 2 contra adversarium Legis c. 7 : « Desiderium peccandi » non exstinguitur nisi tontrario desiderio » recte faciendi, ubi fides per dilectionem » operatur. » Ergo.

71. ad primos textus, S. Augustinum el alios Patres loqui de metu vel inefficaci, vel serviliter servili, vel de metu pœnæ temporalis, vel intelligere de complacentia peccati ex parte appetitus sensitivi, non voluntatis. *Ad ultimum textum.* Vel S. Augustinus loquiiur de exclusione desiderii peccandi contraria el non solum privativa, ut explicui in prænotaminibus ; vel per charitatem et dilectionem intelligit bonam voluntatem seu quemlibet pium voluntatis affectum erga bonum, ut ipsi frequens est : qui vero fugit peccatum metu pœnæ habet bonam voluntatem. Posset etiam dici quod S. Aug. loquatur de eo quod communius accidit ; sicenim quidam ex ipsis adversariis ipsum interpretantur.

Obj. 2°. Quæ fiunt ex metu sunt involuntaria secundum quid : ergo qui dolet de peccato ex metu, retinet affectum ad peccatum.

Λ. *D. ant.* Quæ fiunt ex metu sunt involuntaria secundum quid , si istud involuntarium non sit inductivum mali quod timetur, *C.* si sil inductivum mali quod timetur. *N.* lloc ipso enim quo supponitur metus efficax, debet tollere omne inductivum mali quod timetur, et quia involuntarietas in fuga peccati, seu affectus ad illud est inductivus gehennæ, metus efficax gehennæ debet illum excludere : sicut si affectus quem habet mercator ad merces , seu involuntarium quod habet ad earum projectionem isset causa naufragii, metus naufrag i siesser efficax . ipsum induceret, non tantum ad projiciendas merces, sed etiam ad deponendum allectum ad illas, consequenter ad tollendum involuntarium in carum projectione.

Inst. 1°. S. Th. 1 2, et cum eo theologi docent generaliter et suie

tione, ea quæ fiunt ex metu esse mixta ex voluntario ct involuntario. Ergo male nos ab hac generali doctrina excipimus.

B. D. ani. S. Th. docet generaliter et sine exceptione, ea quæ fiunt ex metu esse mixta ex voluntario et involuntario, loquendo formaliler de metu quantum ex vi sua et prout incutitur a causa cxtrinseca, *C.* loquendo de metu per accidens et ratione materiæ, quando nempe contingit quod mea voluntas seu involuntarietas est causa pœnæ quam timeo, *N.* Tunc enim licet attenta præcise ratione metus conservassem affectum ad peccatum, et inde ortam involuntariefalein in eo relinquendo, tamen quia ipse affectus ad peccatum, seu involuntarietas in illo relinquendo, est fundamentum et causa justæ pœnæ quam timeo: ideo per accidens et ratione materiæ, metus mutat hunc affectum et tollit hanc involuntarietatcm.

Insuper istud generale principium , scilicet ea quæ fiunt ex metu esse mixta ex voluntario et involuntario, intelligitur duntaxat quando in agente ex metu re|>eritur affectus ad id quod ex metu dimittitur, ut in projiciente merces metu naufragii. At non est necesse quod in omni agente ex metu reperiatur affectus ad id quod ex metu dimittitur : sic in eo qui ex impetu iræ occidit hominem , aliunde sibi charum , transacta ira, nullus remanet affectus ad hoc peocatum, de quo dolet ex metu inferni. Sic in viris sanctissimis qui metu gehennæ abstinent a peccato, inter quos de S. Hieronymo hæc referuntur verba : « Ille » igitur ego qui ob gehennæ metum tali me » carcere (vasta solitudine, quæ exusta so- » lis ardoribus, horridum monachis præbet » habitaculum), ipse damnaveram , scor- » pionum tantum socius et ferarum , » nemo dicet remanere affectum ad peccatum, et abstinentiam a peccato esse mixtam cx voluntario et involuntario.

Inst. 2°. Qui dolet de peccato cx metu gehennæ, habet hanc voluntatem conditionatam: Non dolerem, seu peccarem, si non esset infernus ; sicut mercator projiciens merces metu naufragii habet hanc voluntatem conditionatam : Non projicerem,si non immineret naufragium. Ergo.

B. iV. ant. Cum enim sciat hanc voluntatem esse peccatum et inductivam gehenWE, iioc ipso quo metuit efficaciter gehennam, hanc voluntatem deponit; deuti voluntas conditionata non projiciendi merces, si non immineret naufragium, esset inductiva naufragii, eam deponeret mercator, non deponit vero quia >cit inde non causari naufragium.

Inst. 5°. Si non esset infernus, non (toleret : ergo habet voluntatem non dolendi, si non esset infernus.

B. D. ant. Si non esset infernus, non dolorct ex metu inferni, *C.* ex alio molivo, *N.* Saltem posset dolore ex alio molivo; qui enim dolet de peccatis ex metu inferni, non excludit alia motiva, nec facit autfacerc potest hanc comparationem : Nolo do Iere de peccatis propter Dei amorem, sed tantum propter metum inferni ; id namque foret inordinatum et peccaminosuin ; sed dolet propter infernum abstrahendo ab alio motivo dolendi, quo quidem forte moveretur, forte non ; sed sicut non est laude dignus propter bonum actum quem forte eliceret; ita nec vituperio dignus propter malum actum quem forte eliceret.

Huic quæstioni diutius non immoror; quia, ut jam monui, nihil confert ad principalem quæstionem de sufficientia attritionis secundum nostram sententiam mei stabiliendam; ineaquesum opinione,quod negantes efficaciam timoris ad excludendam voluntatem peccandi, loquantur de exclusione contraria, non privativa tantum, sensu superius explicato.

ARTICULUS VII.

Utrum ad justificationem cum sacramento sufficiat attritio pure formidolosa, an e contra requiratur aliquis Dei amor et qualis?

§ 1. — *Prtrnotamina ex S. Thoma.*

Observandum reum eruditissimo magistro nostro 1». Hcnncguicr in suo opusculo *De absolutione sacramentali,* duplicem attendi posse in nobis erga Deum amorem, scilicet amorem concupiscenti® quo volumus Deum nobis bonum ejusque bcatitudinem nobis appetimus,-et amorem amicitiæ quo Deo bonum ejusque beatiludineinet perfectionem volumus. Hic iterum est duplex, unus secundum quid et inchoatus, alter simplex ct absolutus. Primus dicitur benevolentis simplicfs, alter benevolenti® amicabitis. Neque enim idem sunt, ut pler.que existimant, benevolentia «X

imicitia, /eu charitas : benevolentia est altenus principium seu effectus, nam ex eo quod alieni volumus bonum, disponimur ut ipsum amemus et ad ipsum amicitiam habeamus ; inde etiam quod aliquem amemus, el ad ipsum amicitiam habeamus, Iit ut ipsi bonum velimus : unde S. Th. 2 2, q. 27, art. 2, ad 1, dici*, quod cum philosophus delinit amare, quod est velle alicui bonum, « definiat amorem non ponens tortam rationem ipsius, sed aliquid ad ejus «rationem pertinens, in quo maxime manifestatur dilectionis affectus.»

Est igitur hoc discrimen secundum I). Th. inter benevolentiam et amorem amiciliæ, quod benevolentia sit simplex actus voluntatis, quo volumus alicui limium sine reclamatione ex parte ejus, ut dum videmus duos pugiles in certamine aliunde nobis ignotos, quorum unum vellemus vincere; est exemplum S. Thomæ loco citato : amor autem seu amicitia addit benevolentia; redamationein, seu unionem affectuum ad invicem; *amicus enim est amico amicus,* ut fert commune adagium. Placet verba S. Doctoris referre loco citato in corpore articuli, ubi inquirens utrum amare, prout est actus charilatis (quam paulo ante definierat esse amicitiam, ut dicam modo), sit idem quod benevolentia, sic respondet : « Dicendum quod benevolen-
» tia proprie dicitur actus voluntatis, quo
» alteri bonum volumus. Hic autem volun-
» tatis actus differt ab actuali amore, tam
› secundum quod est in appetitu sensitivo,
» quam etiam secundum quod est in appetitu intellectivo, quod est voluntas. »
Tum paucis interjectis prosequitur : « Amor
» (seu amicitia) importat quamdam unio-
» nem secundum affectum amantis adama-
»lum, in quantum scilicet amans æslimal
‹ amatum quodam modo, ut unum sibi vel
• ad se pertinens, et sic movetur in ipsum;
»sed benevolentia est simplex actus vo-
ı Imitatis, quo volumus alicui bonum,
» etiam non præsupposita prædicta unione
» affectus ad ipsum sic ergo in dilectione
• secundum Mod est actus charilatis (hoc
‹ est amicitiæ, ut mox dicam), includitur
aliqua benevolentia; sed dilectio, sive
• amor addit unionem affectus, el propter
» hoc philosophus dicit ibidem quod be-
» ncvolcntia sit principium amicitiæ. »

Unde vulgo a theologis assignantur 1res conditiones requisitae ad amicitiam : prima, quod sitarnor benevolenti®, non concupiscentiae; secunda, quod sit mutuus tertia, quod fundetur in aliqua commun? catione, sive honorum , sive secretorum etc., inter amicos : sicque benevolentia et amicitia conveniunt in nrima conditione, differunt in secunda et venia.

Observandum 2° cum eodem ex eodem S. Th. 2 2, q. 23, a. 1, chartialem esse essentialiter amicitiam hominis ad Deum, quæ sententia est communior theologorum; verba sunt S. Doctoris in corpore articuli « Dicendum quod secundum philosophum » in 8 Ethic, non quilibet amor habet ra-
» tionem amicitiæ, sed amor qui est bene-
» volentia, quando scilicet amamus ali-
» «piem ut ei bonum velimus... sed nec
» benevolentia sufficit ad rationem amici-
» tiæ, sed requiritur quædam mutua ama-
» tio, quia amicus est amico amicus. Talis
» autem mutua benevolentia fundatur su-
» peraliquacommunicalione. Cum ergo sit
» aliqua communicatio hominis ad Deum
» secundum quod nobis suam beatitudi-
» nem communicat (hic quidem in jure et
» spe per gratiam, in patria autem per glo-
» riain), super hanc communicationem
» oportet aliquam amicitiam fundari, de
» qua quidem communicatione dicitur ad
» Cor. 1 : *Fidelis Deus per quem vocati*
» *estis in societatem Filii ejus.* Ainorau-
» tem super hanc communicationem fun-
» datus est charitas : unde manifestum est
» quod charitas amicitia quædam est ho
» minis ad Deum. »

Itaque ut aliquis amor sit charitas, eaedem omnino requiruntur conditiones quae requiruntur ad amicitiam ; prima, quod sit amor benevolentiæ; secunda, quod sit mutuus, id est, quod ex parte Dei sit etiam aliquis amor benevolentia; erga hominem; tertia, quod amor ille mutuus fundetur in communicatione heatitudinis, in quantum amor charilatis in Deo, cum sit supernaturalis el fecundus, producit in nobis gra liam quæ est participatio divintt natura», et qua constituimur filii Dei atque ejus beatitudinis haeredes. e

Hinc colliges charitatem seu ch&rivjtis actum pro objecto formali respicere Deum, ferrique in ipsum non quomodocumque consideratum ei ut in se tantum absoluto bonus est, sed ut est nobis amicus, seu ut

redamans nos, ut nobis unitus, seque per beatitudinem scilicet per gloriam et gratiam nobis communicans : non quod communicatio illa seu unio et redamatio sit ratio diligendi Deum, ipsique bonum volendi, sed quod sit modificatio seu conditio sine qua actus benevolentiæ quo Deo secundum se et propter se, seu intuitu sui et non nostri volumus bonum, non est actus amicitiæ seu charitatis, nec Deus amicitiæ objectum : sicut Deus non visus et nobis veritates revelans est nostræ fidei objectum; non quod esse non visum sit ratio assentiendi Deo per fidem, sed quod sil conditio sine qua assensus noster non esset fidei, nec Deus revelans objectum fidei. Quod et exemplis ab aliis rebus desumptis manifestum fieri potest : sic bonum nisi apprehensum non diligitur ; ignis nisi applicatus non comburit; forma, nisi uniatur, totum non constituit : non quod apprehensio sit bono ratio formalis et motiva ut diligatur; igni applicatio, vis ut comburat; formæ unio, ratio formalis ut lotum constituat : sed quod apprehensio, applicatio et unio sint conditiones sine quibus nec ratio boni diligitur, nec virtus ignis comburit, nec formæ entilas totum constituit. Sic ergo quamvis Deus a seipso, hoc est, ab excellentia et bonitate propria liabeat quod per charitatis et amicitiae actum diligatur; non tamen per charitatis, sed per nudum benevolentiae actum attingitur, si antecedenler ad sui per gratiam vel gloriam communicationem, ipsi bonum appetitur, ut tam in divinis quam in humanis sit absolute et universaliter verum, nullum sine communicatione dari actum amicitiæ secus benevolentiæ.

Quando itaque dicitur, Deus ut seipsum communicans, ut spiritualiter convivens, ut amicus, ut unitus, etc., est objectum charitatis; lyut non denotat id undehabetDeus quod sit amicitiæ et charitatis objectum, «ed conditionem sine qua non est charilatis objectum : sicut cum dicitur, ignis ni applicatus comburit, bonum ut apprehensum diligitur, forma ut unita totum constituit, 'Deo ut visa creditur; ly *ut* in istis non important causam aut rationem formalem ob quam prædicatuin de subjecto dicitur, sed modificationem illius seu conditionem sine qua non ; adeoque, proprie loquendo, nec specificative nec reduplicative sumuntur, sed conditional! tantum. Hæc prælaudatus theologus, qua vix immutata retuli, quia vixootuil meliui dici.

Scio quidem quosdam recenliores Thomistas paulo aliter distinguere inter benevolentiam et cbaritatero ' dicunt enim actum benevolentiae differre ab actu charitatis, quod actus benevolentiae sit affectivus tantum ct inefficax; actus autem charitatisefficivus, efficax et totius legis adimpletivih nequetamenhosactusintersedifferretantum accidentaliter penes magis et minuintensum, sed etiam essentialiter rationi diversi modi quo idem objectum attingunt; sicut, inquiunt, contingit in peccato mortali et veniali. Neque enim concedunt quod actus inefficax idem essentialiter manens possit fieri efficax, sicut efficax idem essenlialiter manens potest fieri magis eflicax; sed quod adveniente efficaci inefficax transit, sicut simplex velleitas seu complacentia transit adveniente voluntate absoluta , quæ a simplici velleitate esscntialitei distinguitur.

Equidem non inficias ibo actum charitatis esse efficacem, et actum inefficacem pose essentialiter distingui ab efficaci. At quantumvis sit noster erga Deum amor efficax, si ibi sistas et non supponas Deum redamantem , atque se nobis per gratiam communicantem, habes tantum amorem benevolentiæ, non amorem charitatisseu amicitiæ, quippe quæ juxta S. Thomam fundatur in unione affectuum et communicatione mutua. *Si dicas.* Hoc ipso quo amor hominis erga Deum est efficax, Deus hominem redamat : sit ita ; sed ex illa redamatione et non ex efficacia actus nostri repetenda est distinctio formalis inter benevolentiam et charitatem. Haerendum itaque arbitror principiis positis ex Angelico doclore.

Sunt etiam quidam qui scrupulose refugiunt vocare actum benevolentiæ *amorem;* sed de nomine non litigamus edicatur simpliciter actus benevolentiæ, perinde est nobis qui per amorem benevolentiæ non intelligimus nisi simplicem actum voluntati» quo volumus bonum Deo nundum redamanti, nec se per gratiam aut gloriam adhuc communicanti.

Circa quæstioncm propositam in üîulo, multiplex est theologorum opinio. Quidam

rolont ad justificationem cum sacramento sufficere attritionem pure formidolosam; alii requirunt amorem spei seu concupiscenti®. Sed hi non multum distant a prinis inter quos pauci sunt qui excludunt amorem concupiscenti® ; alii requirunt amorem benevolentiæ, alii amorem charitatis.

Ante resolutionem, praemittendum censeo Alexandrum VII, in decreto, S. Inquisit.dato feria Vmati 1667, in virtute S.obedientiæ et sub pœna excommunicationis latæsententiæ praecepisse, « Ut nemo audeat » alicujus censurae scholastice, alteriusve in- » juri® aut contumeliae nota, taxare alterii- l tram sententiam, sive negantem necessi- l tatem aliqualis dilectionis Dei in praefata » attritione ex metu gehennæ concepta, » quæ hodie inter scholasticos communior » videtur; sive asserentem diet® dilectionis » necessitatem, donec ab hac S. Sede fuerit » aliquid in hac re definitum. » Dicit Decretum, *quæ hodie,* id est anno 1667, *videtur communior,* quod non puto nunc posse dici.

J II. — *Rejicitur amor charitatit.*

Non est modo quæstio de charitate habituali; quamvis enim Magister Sententiarum et quidam antiqui olim censuerint peccatorem semper justificari per contritionem gratia ct charitate habituali formatam, priusquam susciperet secramentum, ideoque sacramentum non reconciliare Deo , sed Ecclesiæ, neque remittere peccata , sed tantum pœnam peccatorum, neque conferre primam gratiam , sed primam collatam duntaxataugere; ista opinio inolevit, neque posset facile conciliari cum definitionibus concilii Tridentini, damnatione propositionem Bait, potestate clavium , efficacia et institutione sacramenti pœnitontix , quæ est ut conferat primam gratiam peccatoriirfi remissivam, ut probavimus dissert. 1, art. 5, § 2 Require. Unde hodierni assertores charita'is in attritione requirunt tantum chari'atem actualem, neque talem quæ inferat am supponat charitatem habitualem , sed debilem et remissam qua peccator ‹ t voluit, non justificetur antequam sacramentum suscipiat. Et forte per thoritatom actualem nihil aliud intelligunt quam amorem Dei benevolum super omnia, quem male confunduntcum actu charitatis, J non satis attendentes ad distinctionem inter utrumqueactum quam ponit S. Thomas, ut vidimus $ præcedenli. Sed quidquid sit.

Dico. In attritione salutari et sufficiente ad justificationem cum sacramento, non requiritur aliquis acta» charitatis, quamtumvis debilis et rernisens.

Prob. Ad attritionem qu® cum sacramento justificationi sufficiat, non requintur actus qui ante realem sacramenti susceptionem habeat infaillibiliter annexam gratiam justificantem atqui actus char tatis , quantumvis debilis et remissus, habet infaillibiliter annexam gratiam justificantem ante realem susceptionem sacramenti: ergo. *Maj. patet* ex his qu® modo dicebamus de charitate habituali, ct admittitur ab adversariis, praesertim quia alioquin sacramentum pœnilentiæ nunquam causaret id ad quod causandum est per se primo institutum , scilicet remissionem peccatorum , est enim sacramentum mortuorum, sed semper causatum supponeret. *Prob. inin.* 1° Actus charitatis, quantumvis debilis et remissus , est actus amicitiæ erga Deum, ut diximus $ præcedenti; consequenter habet omnes conditiones seu proprietates amicitiæ, scilicet fertur in Deum ut amicum , ut redamantem , ut nobis unitum, seque nobis communicantem per beatitudinem in spe vel in re : atqui hæc non habentur nisi per gratiam sanctificantem qua constituimur participes divinæ naturæ, amici Dei, filii et hæredes : ergo.

‹ST *dicas* id intelligendmn esse de actibus charitatis ab habitu charitatis procedentibus ;

It. i° jV. suppositum antecedentis, scilicet posse dari actum charitatis qui non procedat ab habitu charitas in genere causæ efficientis, licet possit natura præcedere in genere causæ materialis el di-positiv® ; posito enim quod charitatis actualis sit amicitia ad Deum, debet necessario supponere Deum redamantem per gratiam et infusionem virtutum. Und* Auctor 5 p. q. 85, a. 6, ait : ‹ Dicendum est quod ac- » tus quidam laudabiles etiam tempore » praecedere possunt actum et habitum pce- » nitentiæ, sicut actus fidei et spei inlor- « mium et actus timoris servilis · actus » autem et habitus charitassimul sunttem- » pore cum actu ct habitu pomiteutiæ, et » cum habilibus aliarum virtutum. ▮ Et

etiam simul cum gratia sanctificante, ad quam habitus virtutum consequuntur, et a qua nunquam separantur.

2° *Dato ant* Vel iste actus charitatis non proceden- ah habitu, est ejusdem speciei cum co qui procedit ab habitu , vel non : si prunum. ergo in idemobjeclum formale, et eodem modo tendit, adeoque in Deum, ut amicum et redamantem ; si secundum, ergo non est essentialiter actus charitilas, cum charitas sil species athoma; sed ad lineam benevolentiæ revocari debet.

Si *reponas* hos actus distingui ex parte principii, si non ex parte objecti : *11.* Vel illa distinctio ex parte principii constituit eos divers® speciei essentialis, vel non ; quodvisdicatur, recurrit solutio mox data. Insuper sufficit ad conclusionem nostram, quod iste actus habeat idem objectum formale.

Prob. 2° *prima min. argumenti* ex damnatione sequentium propositionum vulgo Baianarnm : «Charitas perfecta et » sincera, quæ est ex corde puro et con- » scientia bona et fide non licta, tam in » catechumenis quam in pirnitentibus, po- « test t*se sine remissione peccatorum » est trigesima prima. « Catechumenus juste, » recte et sancte vivit, et mandata Dei ob- » servat, ac legem implet per charitatem η ante obtentam remissionem peccatorum, » quæ in baptismi lavacro demum percipi- » tur ‖ » est trigesima tertia.

Neque dicas has propositiones esse intelligendas, vel de charitate actuali intensa, vel de charitate habituali; nam prima loquitur de charitate quæ sit perfecta et '•incera , quatenus est *ex corde puro, conscientia bona, et fide non ficta :* charilas autem etiam non inten-a, est hoc sensu pe»A> <a et sincera, est enim de corde puro, conscientia bona et fide non ficta: secunda vero videtur aperte loqui de charitate actuali, perquam scilicet catechumenus *recte, juste el sancte vivit, el legem implet :* hæc enim important actum.

Obj. Si in attritione requisita ad justificationem cum sacramento non requireretur actus charitatis saltem debilis et remissus ideo esset quia hujusmodi actus habet inseparabiliter annexam justificationem : atqui *falsum consequens :* ergo. *Probant min.ex* variis.S.Scripturis et SS.Patribus, qui ad justificationem extra sacramentum requirunt amorem, dilectionem, cliwiti. tem magnam, intensam, ex loto corde, etc. Ergo.

/?. 7V. *min. Ad probat.* Hæc omnia intelligcnda sunt dc charitate inchoata et late sumpta pro amore benevolentis, quem fatemur debere esse intensum ad justificationem extra sacrante nm , non vero de charitate stricte sumpta oro amicitia inter Deum ct hominem.

Inst. i°Concilium Trid. sess 24, cap.4. declarat reconciliationem non haberi extra sacramentum , nisi per contritionem *charitale perfectam :* atqui‘ibi intelligilur charitas stricte sumpta : ergo ad justificationem non sufficit charitas actualis, debilis et remissa.

II. N. conseq. Non enim idem est contritio charitate perfecta, et contritio , seu charitas intensa ; cum minima contritio, modo sit vera contritio , sit charitate perfecta, id est, talis quam perficit charitas, et ad perficiendam contritionem non requiratur perfecta sue intensa charitas, sed sufficiat qualiscumqueetiam remissa, modo habeat essentiam charitatis, qua nempe diligitur Deus appretialive super omnia.

Inst. 2° Juxta S. Augustinum et alios Patres, ad justificationem extra sacramentum, ita requiritur perfecta contritio, ul sit et perfecta charitas : ergo utraque intensa.

H. N. conseq. Perfectio enim tam contritionis quam charitatis petitur non solum ex intentione, sed etiam ex appretiatione seu electione voluntatis, qua Deus praefertur omnibus in amore , et peccatum in detestatione. Quid autem S. Augustinus per charitatem perfectam intelligat, exponit Auctor 2 2, q.24, art. 9. *Perfectam* vocat, non intensam, sedeujusprincipale studium est, ut Deo ihhæreat coque friiatur; prolicientem, seu roboratam, quæ principaliter studetutin bono proficiat; *parvulam* vero seu incipientem, quæpotissimum incumbit ut a peccato recedat, et concupiscentiis resistat ; hæc autem perfects charitatis notio non convenit adversariis , qui illam reponunt in intentione.

Inst. 5° Si quilibet actas charitatis, quantumvis debilis et remissos, habeat semper annexam justificationem , non erit ita difficilis ut multi existimant, hominis justificatio extra sacramentum; necent cur

tun sint solliciti fideles pro absolutione sa-eramentalhatquihoc videtur inconveniens: ergo.

II. N. ant. Non enim actus charitatis, quamvis remissus, est ita facilis, siquidem, ut *palet «3 pranotatis*, supponat Deum redamantem, et se nobis communicantem per gratiam justificantem et habitum cha-ritatis : Deus autem gratiam justificantem, et cum ea habitum charitatis non infundit extra sacramentum, quovis modo pœnitenti etiam ex motivo benevolentiae, sed pœni-.enti intense juxta quantitatem malitiae peccatorum, vel ex puro motivo amoris benevoli, sine adminiculo timoris servilis, etmotivi proprii intéressé ; quod certe non ita facile est, nec frequens inter homines maxime mundo et concupiscentiis ser-vientes.

Inst. 4°. Si vera sit sente£<ia nostra, sequitor quod homo poterit salvari et esse in gloria, absque eo quod unquam præcep-tum charitatis impleverit : v. g. pone ca-sura quod impius in fine vitæ convertatur ex timore cum solo actu benevolentias, et statim ac subito post absolutionem moria-tur; justificabitur secundum nos, conse-quenter salvabitur ; nunquam tamen adim plevit præceptum charitatis , cum totam vitam in impietate duxerit: atqui hoc vi-detur absurdum : ergo.

Respondent quidam non esse inconve-niens talem hominem salvari, quia impos-sibile tunc ipsi redditur adimpletio man-dati; male quidem fecit non adimplendo prius, sed ipsum talis peccati, ut supponi-tur, pœnituit.

Respondent alii ctmelius, ex D. Th. in 2, d. 28, q. 1, art. 5, præceptum dilectionis sufficienter impleri, ut quis ab ejus trans-gressione mortali excusetur per amorem Dei benevolum super omnia : quo actu di-ligunt et diligere debent Deum omnes ca-techumeni et pœnitentes, ut docet Trid. sess. 6, cap. 6, requirens ut Deum *(ari-guam omnis justitia fontem diligere in-cipiant.*

Bcspondeo 5° etiam ipsum peccatorem in instanti justificationis non solum reci-pere gratiam etcharitatem habitualem, sed etiam elicere actum charitatis; quia gratia sanctificans cum charitate habituali non ipsi infunditur modo quasi mortuo, sed eam actu voluntario et libero recipit, et in amiticiam Dei voluntarie consentit; hæc autem actualis et libera acceptatio gratis . ct in amicitiam Dei consentio, quid e-t aliud quam actus charitatis ex ipsa grati? -ancti, ficante, et habituali charitate in genent cause efficientis consequens , licet po-sit dici illam natura præcederc in genere cau-a materialis et dispositivæ.

Hanc solutionem haurio exconcilio Trid. et S. Th. Concilium Trid. sess. 6, cap. 6 , sic habet : « Justificatio non est solapecca-» lorum remissio, sed renovatio interioris » hominis per *voluntariam susceptionem* » *gratia et donorum,* quibus homo effi-» citur ex injusto justus, ex inimico ami-» eus. » S. Th. 12, q. 115, art. 5.0. : « Deus, « inquit, ita infundit donum gratiæ sancti-» ficantis,quod etiamsimul cum hoc *movet* " *liberum arbitrium ad donum gratia* » *acceptandum* in hisqui sunt hujus motus » capaces. » Et art. 4 , ad 1 : « Motus fidei « non est perfectus nisi sil charitate infor-» matus : unde simul in justificatione im-» pii cum motu fidei, est etiam *motus cha-*)» *ritatis;* movetur autem liberum arbi-« trium in Deum, ad hoc quod ei se subji-» ciat : unde etiam concurrit *actus amoris* u *filialis* (qui est a charitate) el actus hu-» militatis. »

Si dicas pœnitentes plerumque, saltem rudes, ignorare quid sit gratia sanctificans, quid charitas habitualis : ergo dici non po-test quod actu libero illas suscipiant, aut in eis consentiant.

H. Quod licet pœnitentes non cognos-cant explicite naturam gratiæ et charitatis, sciunt tamen in ipsa justificatione, opera-tione divina fieri aliquid in eis quo intrin-sece mutantur ct fiunt justi, sancti ct amici, cum antea essent peccatores, injusti et inimici; in id autem voluntarie consen-tiunt, et hoc sufficit.

$111. — *aisseritur necessitas amoris benevoli in attritione.*

Dico. Ad justificationem cum sacra-mento pœnitentiæ consequendam, non suf-ficit attritio ex metu concepta etiam cum amore spei seu concupiscenti», sed requi-ritur amor Dei benevolus.

Prob. 1° ex concilio Trid. sess. 6, cap. 6, ubi agit de poenitentia necessaria ad baptismum in adultis. Hæcsunt ejus verba : « Disponuntur ad ipsam justitiam dum ea

» citati divina gratia.... libere moventur « in Deum , credentes vera esse quæ divi- » nilus revelata et promissa sunt.... et « dum peccatores se esse intelligentes, di- « vinæ justitiæ timore quo utiliter concu- » tiuntur, ad considerandam Dei miseri- › cordiam se convertendo, in spem eri– » guntur, fidentes Deum sibi profiter Chris- » turn propitium fore, ilhimque tanquam » omnis justitiæ fontem diligere incipiunt,)(ac propterea moventur adversus peccata u per odium aliquod et detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam quam ante v baptismum agi oportet. » Quibus verbis concilium requirit tres conditiones ad pœnitentiam quæ agi debet ante baptismum , scilicet fidem cui conjungitur timor, spem et inchoatam dilectionem : atqui non minor , imo major requiritur pœnitentia ad sacramentum pœnitentiæ quam ad baptismum : ergo.

In omne latus se vertunt adversarii ut huic argumento satisfaciant. Dicunt 1°, concilium esse intelligendum de amore spei seu concupiscentiæ.

Sed contra 1°. Concilium requirit amorem distinctum a spe : ergo distinctum ab amore concupiscentiæ seu spei; spes enim necessario præsupponit amorem concupiscentiæ et in eo fundatur : unde Auctor 1 2, q. 40, art. 7 : « Nec est spes, inquit, nisi » de bono desiderato et amato.»Et q.62, a. **4,** ad 5: «Spes respicit duo, unum quidem » sicut principale objectum, scilicet bonum *u* quod speratur; et respectu hujus semper » amor præccdit spem, nunquam enimspe- » ratur aliquod bonum nisi desideratum » et amatum.» 2° Diligere Deum tanquam omnis justitiæ fontem , ut loquitur concilium , non est ipsum diligere amore concupiscentiæ , sed amore benevolentiae; est enim ipsum diligere tanquam primitivam et fontalem justitiam a quo omnis æquilas, rectitudo et justitia profluit, sicque est ipsum amare ut finem ultimum ; quia, ut communiter docent theologi post S. Thomam, sic se habet linis ultimu- in moralibus, sicut primum principium indemonstrabile in speculativis : sicut ergo a primo principio provenit omnis certa veritatis cognitio, ita a fine ultimo profluit omnis justitiæ , æquitatis et rectitudinis ratio; diligere autem Domi, nl finem ultimum pertinet ad beuevo k'iiu.iiu. non ad concupiscendam. Unde ipse Snares, attritionis fonnidolosæaswhw, in 5 p. D. Thom. disp. 4, sect. 8, dicit·. « Diligere Denin nt omnis justitiæ fonttnj, » non est diligere amore concupiscent», « sed est diligere Deum ut auctorem grati», » quomodo charitas diligit ipsum. - Et Tu.· nerus, alter formidolosæ attritionis as.-»· tor, tom..i, disp. 6, q. 2, dub. 4, nnm.W, dicit quod hæc sit *communis mens eltn tentia doctorum,* jgB

Dicunt 2°, concilium debereintelligin<< de actuali dilectione, sed de principio«· trinseco dilectionis, quod est propositus servandi mandata.

Sed contra 1°. Conciliumexigitdilectio nem distinctam a proposito, siquidem urbis citatis immediate subjungat : ◖ Deniqo* » dum proponunt suscipere baptismum, »» inchoare novam vitam et servare divita » mandata. » Imo ex dilectione conciliumdo ducit propositum; postquam enim statui necessitatem dilectionis, dicit : "Acprop· » terea moventur adversus peccata per » odium aliquod... proponunt servare nicU- » data. » Sicut enim ex dilectione Dei oritur odium peccati, sic ex odio peccati nascitur propositum non amplius peccandi. 2'Qu habet solum voluntatem aliquid faciendi*; nondum facit, nonnisi admodum impropn- dicilnr quod ilhid incipiat facere; nemoenit dicit quod is qui mane habet propositum ambulandi a meridie, jam incipiat ambulare ; nefas est autem hujusmodi improprias locutiones tribuere S. synodo, quæ inoro nibus accuratam et præcisam terminorum significationem sectatur. 5° Nemo est sufficienter dispositus ad gratiam in sacramenti consequendam , quamdiu manet conversus ari creaturam tanquam ad finem ultimum; in hoc enim sita est tota peccati inordinatio et malitia : atqui simplex propositum servandi mandata et diligendi Deum , non tollit conversionem sive actualem sive virtualem peccatoris ad creaturam tanquam ad finem ultimum; non enim sunt actus incompossibiles propositum seu desiderium diligendi Deum ipsumque pnferendi omnibus suo tempore seu in futuro, et ipsum non diligere de facto, atque ipsi de facto et in præscnli creaturam præferre necesse est ergo quod aclr præferat Deum omnibus et de facto ip-um habeat profine ultimo, quod est actualis amor et non simplex propositum amandi

Dicunt 5β. Concilium loqui dc dispositione congrua tantum non necessaria, siquidem inter dispositiones referat divinae justitiæ timorem, sine quo tamen potest obtineri in sacramento justificatio hominis.

Sca contra 1» Hanc responsionem plane evertunt verb·* concilii ; cum post recensi ı Lun fidem, timorem, spem, dilectionem et odium peccati ut dispositiones, addit : ' Hoc e-t per eam pœnitentiam quam ante baptismum agi oportet: » quæ vox, *oportet,indubie* importat necessitatem, sicut cum dicit duabus lineis infra ex Apost. : *Accedenlem ad Deum oportet credere quia est* : incredibile namque est qiiod intra duas lineas camdem vocem diverso sensu usurpaverit. 2° Juxta Pallavicinum I. 8 Hist. cap. 25, actus amoris huic capiti 6 sessionis sextæ insertus est a Patribus tanquain necessarius, ut fruciuo-a esset pœnitentia : « \ istim est, inquit eminentissimus historicus, cum fide et spe jungere » aliquem dilectionis actum, quia si pœnitentia tota esset ex timore sine amore » justitiæ, et dolor esset propter pœnam » tantum et non propter Dei ofiensam,inj fructuosa esset.» Ad id quod additur de timore./t.concilimn respexi se ad consuetum modum justificationis, juxta quem timor est. necessarius ; dum enim annuntiatur fides adultis non baptizatis, solent ante omnia conculi metu suppliciorum inferni : unde probavimus supra ex I). Th. timorem esse principium pœnitentiæ

Dicunt 4°, concilium agere de pœnitentia justificante extra sacramentum et non cum sacramento. Idque probant 1° quia alioquin hæc pœnitentia foret sacramentalis, sicut pœnitentia requisita ad sacramentum pœnitentiæ; quod est contra mentem concilii, teste cardinali Pallavicino I. 8, cap. 15, ubi ait, «fuisse consulto posita *hæc verba, *quam ante baptismum agi • oportet, ad* divcrsilicandam hanc pœnitcnliain ab illi quæ requiritur in homine “baptizato, et de qua discurritur in ca • none (capite) 14. <piæ est pœnitentia sa- •cramenlalis. >2° Quia concilium inter dispositiones requisitas ad illam poenitentiam ante baptismum, recenset votum baptismi : *Denique,* inquit, *dum propor.unt suscipere baptismum;* pœnitentia silkm quæ includit votum baptismi, ca uun est quæ in ipsa actuali susceptione baptismi est necessaria ; sicut dum concilium cap. 14 ejusdem sess. 6 dicit, in pœnitentia hominis lapsi post baptismum «contineri non modo cessationem à peccalis ct eorum detestationem.....verum » etiam eorumdem sacramentalem confcs» sionem, saltem in voir, et suo tempre » *faciendam,* » intelbgitde pœnitentia extra sacramentum necessaria et justificante, quando ipsum sacramentum re frequenlan non potest.

Sed contra. Concilium loqui de pœnitentia justificante cum sacramento, constat 1°exco quod usurpet hæc S. Petri verba Act. 2: *Poenitentiam agile et baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum :* quibus verbis manifeste significat se intelligere de justificatione seu remissione peccatorum in actuali susceptione baptismi. 2° Quia cap. 7 seq. dicit, causam instrumentaient justificationis quæ consequitur dispositiones de quibus egerat cap. G praecedenti, esse baptismum: ‹ Hancdis» positionem , inquit, seu præparationem » justificatio ipsa consequitur... Hujusjus» liiicationis causæ sunt, finalis quidem » gloria Dei et Christi ac vita æterna , effi» ciens vero misericors Deus.....meritoria » autem, dilectissimus unigenitus suu-Do» minus noster Jesus Christus.....instru» mentalis item sacramentum baptismi. » Ergo de justificatione in ipsa actuali susceptione baptismi loquitur.

yid primam probationem, P. pœnitentiam necessariam ad justificationem in ipso sacramento baptismi non esse sacramentalem, eo sensu quo pœnitentia in baptizatis lapsis est sacramentalis , quia hæc est pars sacramenti, non illa ; et in hoc voluit concilium diversificari illas pœnitentias : est tamen sacramentalis hoc sensu, quod sit necessaria dispositio ad fructuose suscipiendum sacramentum.

Jd secundam probationem, jV. conseq Dum enim concilium dicit pœnitentiam hominis lapsi includere peccatorum *sacramentalem confessionem, saltem in volo ct suo tempore faciendam,* manifeste his v‹ i bis, *suo tempore* /acnmdazn, significat 'C sumere confessionem *in voto,* prout distinguitur contra confessionem iu re, seque agere de pœnitentia extra-acr.imeutaii. At nihil simile profert, dum de pœnitentU requisita ad baptismum loquitur; hcc enim

verba. *dum proponunt suscipere baptismum,* obvio et naturali sensu intelliguntur de proposito quod praecedere debet in eo qui se ad baptismum re suscipiendum reipsa disponit.

Dicunt denique. Esto concilium requirat aliquem amorem benevolum ad baptismum, tamen cum sess. 14 refert dispositiones ad sacramentum pœnitentiæ,non meminitalicujusdilectionis, quamvis inproœmio dicat se dc illo sacramento traditurum *exactiorem et pleniorem definitionem.*

Sed contra. 1° Non minorem , imo majorem requiri dispositionem ad sacramentum pœnitentiæ quam ad sacramentum baptismi, omnibus pervium est. Non enim major est efficacia pœnitentiæ quam baptismi, imo minor : non minora sunt peccata post baptismum quam ante, imo majora , et ideo major obligatio amandi. Denique, juxta SS. Patres et theologos, pœnitentia est secundus et laboriosus baptismus : cur autem concilium non meminit initialis dilectionis, agens de pœnitentia? Ratio in promptu est, inquit illustrissimus etdoctissimusBossuetius,quiasemeldixisse sufficit; quæ enim dixit concilium de dispositionibus ad baptismum, eas esse voluit communes utrique sacramento baptismi et pœnitentiæ. Neque id gratis dicitur, sed constat ex ipso sess. 14 prooemio, ubi sic habetur : « Quamvis in decreto de justifi- » cationemiultus fuerit de pœnitentiæ sa- » cramento, propter locorum cognationem, » necessaria quadam ratione sermo inter- » positus ; tanta nihilominus circa illud » nostra hac ætate diversorum errorum est « multitudo, ut non parum publicae utilitati » contulerit de ea exactiorem et pleniorem » definitionem tradidisse. » Ubi vides decretum de justificatione esse utrique sacramento commune , et exactiorem el pleniorem tractationem de pœnitentia, quam ibi proponit synodus, spectare errores tunc grassantes. Et hæc adeo sunt vera , ut dum concilium , cap. 2 hujus sess. 14, ex professo agit *de differentia sacramenti pœnitentiæ et baptismi* nullum discrimen , quoad dispositiones utrique necessarias, statuat. 2° *Esto* non meminerit explicite m isto decreto sess. 14 amoris requisiti ad sacramentum pœnitentiæ. meminit tamen implicite , *ut mox patebit.*

Prob. 2° *conclusio.* Nulla attritio est sufficiens ad justificationem cui> sacrimento consequendam, nisi sit dolor *a* odium peccati ut est malum et offensa Du t atqui non potest esse dolor el odium petcati ut est malum et offensa Dei sine arnnrt Dei benevolo : ergo. *Minor est certa;* quia, ut jam dixi, odium alicujus nufi nascitur ex amore boni oppositi : sic odi mortem, quia diligo vitam; doleodeuw Petri, quia amo bonum illius. Unde auctor 2 2, q. 25, ari. 6, ad 2, *Ejusdem rationis est,* inquit, *odire malum alicujui el diligere bonum ejus;* quod repetit ibid, q. 54 , art. 4.

Tota ergo difficultas est in *majori,* qu» *probatur* 1° ex S. Th. qui 5 p. q. 85, a.2 et 5 , et q. 86, art. 5, diserte docet, ad rationem veræ pœnitentiæ requiri quothit de peccato ut est *contra Deum super omnia dilectum, et ejus offensa ;* atqui adjuslifiationem sive cum sacramento, sive sine sacramento , requiritur vera pœnitentia : ergo.

Prob. 2° *eadem prima maj.* Nulla est attritio sufficiens ad justificationem cum sacramento, nisi sit de peccato ut peccatum est formaliter : atqui peccatum fonnaliter ut peccatum, est malum et offensa Dei: ergo. *Min. videtur certa,* tum ex D. Tb. 1 2, q. 71, a. 6, ad 5 , dicente : « A tlieo- » logis consideratur peccatum præcipuese- » eundum quod est offensa contra Deum ;a » philosopho autem morali, secundum quod *n* contrariaiui rationi : et ideo S. Augus- » tinus convenientius definit peccatum ex » hoc quod est contra legem æternam, quam » ex hoc quod est contra rationem : » tum ratione ; quia posita ratione offensæDei,et quovis alio per rationem præciso, habetur theologice peccatum ; ea autem ratione præcisa, et quavis alia posita, ut quod sil nocivum peccatori, contrarium rationi,etc. non habetur peccatum theologice, sed habentur tantum ejus proprietates et effectus. *Prob. itaque maj.* Vera pœnitentia, scu contritio ut sic, prout est genus commune ad contritionem perfectam et imperfectam, definitur communiter a theologis et aTrid. sess. 14, cap. 4, *Animi dolor et delesla lio de peccato ,* quod proinde convenit contritioni imperfects, quia species parti cipat rationem generis : unde Tridentinum ibid, dicit quod hæc contritic communis quam definit, sit *quovis tempore* necessaria , adeoque etiam cum sacramento : at-

qui ist» definitio et a theologus et a Trid. tradita, debet intelligi de peccato formaliter ut peccatum est ; tum quia alioquin dictio concilii et definitionis communiter tradita, foret impropria, materialis et per accidens : sicut si dicerem : Sapidum videtur, et coloratum gustatur; quod dici non potest de concilio, nec de definitione communiter tradita : tum quia, juxta regulam dialectices ab omnibus receptam, terminus significans actum animi interiorem, applicat suum proprium conceptum, seu propriam actionem supra significatum forraaleterminicuijungilur, nisi aliquid obstet in sermone, quod manifeste trahat ad materiale. Sic cum David dicebat : *Iniquos odio habui,* id est, formaliter ut iniquos; sic cum dico : Cognosco venianlem, id est, formaliter sub ratione venientis : ergo cum dico : Doleo de peccato, intelligilur de peccato formaliter ut peccatum est.

Sup. q. 3 a. 1. ad 4—— *Confirmatur* ex hoc inconcusso principio D. Thomæ : « Quantitas displicentiæ, inquit, de aliqua «re debet esse secundum quantitatem ma» liliæ ipsius ; malitia autem in culpa mor» tali mensuratur ex eo in quem peccatur, «in quantum est ei indigna, et ex eo qui «peccat, in quantum est ei nociva. Et quia «homo debet magis Deum quam seipsum «diligere, ideo debet plus odire culpam in » quantum est offensa Dei, quam in quantum » est ipsi nociva. » Itaque in peccato est duplex malum, unum Dei cui est indignum et quem offendit, alterum hominis cui est nocivum; primum majus, secundum minus : unde *sic arguo.* Ut quis doleal de peccato sufficienter ad justificationem cum sacramento, debet dolerc conformiter ad rectam rationem, magis de majori malo, minus de minori, consequenter magis de peccato ut est offensa Dei quam ut est nocivum pcenilenti : atqui formidolose attritus sine amore Dei benevolo, non solum non dolet magis de peccato ut est offensa Dei sed nullatenus dolet : ergo.

Exhis manifeste *colliges 1°,* insufficientem esse amorem spei seu concupiscentis, quia ex illo non habetur dolor de peccato ut est malum Dei, sed tantum ut est malum hominis; neque per eum diligitur Deus ut ultimus finis.

Colliges 2', amorem Dei benevolum ncie,«arimn cum sacramento, debere e-se super omnia appretiative. *Halio est,* quia debet esse amor Dei ut ultimi finis altiuros finis autem super omnia amatur; definitur enim id quod propter se amatur, et propter quod cætera amantur. Ergo. *Prob. major.* 1° Quia diligere Deum ut omnis justilix fontem, qualiter debet diligere pcenilens juxta Tridentinum, est ipsum diligere ut ultimum finem, *ut ostendimus in primo argumento, responsione ad primam instantiam.* 2° Quia malitia peccati ut est malum et offensa Dei, in eo sita est, quod contempto Deo habeat creaturam pro fine ultimo : ergo qui ex amore Dei dolet de peccato ut eat illius malum, et id vult ab ipso remotum, amat Deum ut ultimum finem

Hic lapsum passus est recentior Thomista dum a. i dissert, suæ theologicæ pag. 12, hanc sententiam denegat eximio viro P. Henneguier, cujus tamen hæc est secunda conclusio art. 4 opusculi de Absolutione sacramentali: *Actus benevolentia: quo pœnitens fertur in Deum vullque ab ipso remotum peccati malum, est suo modo amor Da super omnia,* idque probat, quia, ut mod< dicebamus, hoc est amare Deum ut ultimum finem : additque vir eximius se dixisse *suo modo,* non ut imminuatur aliquid de ly *super omnia,* sed quia, ut dixerat superius ex D. Th. benevolentia non est simpliciter et perfecte amor Dei saltem amicitiæ, sed ipsius principium et inchoatio : est tamen, prosequitur, amplius quam amor concupiscenti®, quo Deum volo mihi bonum, non quo Deo volo bonum : imo est multo excellentior illo quem nonnulli amorem Dei super omnia non effectivum, sed affectivum vocant, qui, cum non de facto, sed solum in voto ctproposito Deum præferatomnibus, non videtur adhuc excludere affectum peccati, sed solum illius faciendi habere desiderium et propositum. Ita laudatus Henneguier. Fallor tamen si omnes per amorem affectivum inlelligant tantum propositum amandi ; quidam enim videntur, saltem quantum conjicio ex eorum lectione, per amorem affectivum intelligere amorem actualem, sed debiiem et remissum; et per effectivum, amorem roboratum et efficacem ad impletionem legis.

Prob. 5°. Juxta SS. Patres et omne» theologos, rarissima est ac difficillima vera ac sincera pœnitentia, quæ ad mortem usque differtur atqui si ad eam sufficiat U-

mor sine ulloamorc Dei benevolo, non crit difficillima nec rarissima , cum in articulo mortis maxime urgeat metus inferni : ergo,

Prob. 4' convellendo præcipuum adversariorum fundamentum. Ideo amor Dei benevolus secundum adversarios non est necessarius ad justificationem cum sacramento, pracipue quia omnis amor Dei propter se, qualis est amor benevolus, justificat ante sacramentum et independenter ab illo : atqui id prorsus falsum est, et certo datur amor Dei propter se, quo non justificatur peccator ante susceptionem sacramenti : ergo.

Prob. min. multipliciter, et 1° ex concilio Trid. sess. 6, cap. 6, ubi inter dispositiones ad justificationem reponit quod pœnilens *Deum tanquam omnis justitia fontem diligere incipiat,* et hanc dispositionem ut præviam tempore ad justificationem requirit ; tum quia de ea eodem modo loquitur ac de fide et spe , quæ justificationem tempore procedunt ; tum quia cap. seq. *7,* dicit quod hanc dispositionem justificatio sequitur, non in ipso instanti, sed quando confertur sacramentum, ul ibi docet. Adde quod cum quidam Patres dicerent dilectionem in hoc capite sexto reponi inter dispositiones ad justitiam consequendam ; et in cap. 7 sequenti, poni tanquam ipsius justitiæ formam, « Responderunt de» creti formatores, inquit Pallavicinus lib.8, › c. 14, in primo loco (cap. 6), sermonem « esse de quodam charilatis (scilicet inuchoatæ) actu , cum sit aliqua dilectio in » nomine non quidem oblinente, sed exop» tante justitiam ; at in secundo (c. 7), » significari habitum charilatis. » Ergo manifestum est PP.Tridenlinosconsuisse non omnem dilectionem Dei super omnia statim justificare hominem.

Item eadem sess. 6, can. 5, dicit : « Si u quis dixerit sine proveniente Spiritus » sancti inspiratione atque ejus adjutorio, u hominem credere, sperare, diligere, aut u poenitere, sicut oportet ut ei justificationis » gratia conferatur . anathema sit. » Ergo a contrario potest homo cum adjutorio Dei diligere sicut oportet, absque eo quod ipso instanti justificetur, sed ut *justificetur,* quod importat priorilatem temporis, eu maxime quod eodem modo loquatur concilium de ista dilectione ac de fidei, spei et pœnuentiæ actibus, quos certum est posse tempore præcedere ipsam justification^ Insuper probavimus supra , attritionem quam sess. 14, cap. 4, dicit non justificar» sine sacramento, non concipi sine amor? benevolo.

Prob. 2° *eadem min.* ex S. Th. quiS p. q. 85', a. 5, dicit, ad rationem veræpœnitcnliæ requiri quod sit de peccato ut eil *contra Deum super omnia dilectum :* atqui non omnes qui habent veram poenitentiam justificantur sine sacramento, alioqmr. nullus justificaretur per sacramentum, cum nullus sit qui exspectet instans absolutioniut vere pœniteat, ct non prius tempore ad veram pœnitenliam conetur : unde S.Dod. a. 6, dicit quod pœnitentia *est prima inler caleras virtutes ordine temporii, quantum ad ejus actum qui primus occurrit in justificatione impii.* Item in·', d. 28, q. 1, a. 5, ubi quærens utrum homo possit implere Dei præcepta sine gratia habituali , cuin secundo loco sibi objecisset. « Charitas non potest sine gratia haberi. » sed dilectio cliarilatis est in præcepto: » ergo, » respondet sic ·· ‹· Ad secundum. » dicendum quod, sicut aliarum virtutum » actus dupliciter considerari possunt, vel » secundum quod sunt a virtute, vel secui? » dum quod virtutem antecedunt: ita etiam » est de charitate ; potest enim aliquis etiam » charitatem non habens, diligere proxi» mum et Deum , etiam super omnia, ut » quidam dicunt, et hoc diligere intelligi- a tur actuscharilatis sub præceptocadere.· Ergo dilectio Dei super omnia potest esse sine charitate habituali, consequenter sine justificatione. Adverte tamen <piod, cum S. Doctor vocat hanc dilectionem actum charitatis, sumat charitatem inchoative el late pro actu benevolenliæ qui sufficiat ad impletionem præcepti charilatis: unde comparatio quam facit cum actibus aliarum virtutum , non tenet in hoc quod, sicut actus aliarum virtutum procedentes habitum virtutis sunt ejusdem stride speciei cum actibus ab habitu procedentibus, ita in actibus charilatis; sed tantum tenet in hoc quod, sicut per actus aliarum virtutum habitum procedentes satisfit præcepto de illis virtutibus, ita per dilectionem bencvolentix habitum charilatis procedentem, satisfit præcepto charitatis : alioquin contradiceret propriis principiis de quibus $ 1, et uoclnnæ quam tradit q. 85 paulo ante citata art. 6,

abi docet quod actus charitatis non possit esse sine habitu aliarum virtutum, adeoque sine gratia sanctificante, quacumalix virtutes simul ei diariiashabituali'infunduntur

Prob. 5" *eadein min.* varii*» exemplis. Piiinuin inulici i- peccatricis. Indubium est lani.duin t'harisæi domum ingressa est, accessit «i‹i Chtisiuin , pedes ejus lacrymis rigavit et capillis tersit, dilexi>se Deum super omnia , antequam remitteremur ipsi peccata; de ea enim dicit S. Aug. Horn. 23 intra 30 : */iccessil immunda ut rediret munda.* Et S. Greg. Ilum. 33 in Evang. : .Vunluin lota sed *lavanda, ad fontem miiericordioe cucurrit* Ei rur-u* : *Eccequæ ad medicum venerat ægra, sanata est.* b S. Bernardus Seim. de S. .Magdalena : *Tangit pedes mundi atque mundantis immunda, el vestigiis Creatoris mulier criminosa procumbit.*

Secundum exemplum e»t D. Pauli. Indubium c»i panier ipsum dilexisse Deum su|kt omnia , cum miraculose conversus in \i\i. hi ha-voces erupit *Domine, quid me* ri.</acere.' atqui tamen, juxta S. Augustinum. i.on fuit justificatus, nisi eum siiscepn bapii'inum ah Anania : */inanias baptizavil Saulum,* inquit Serin. 1 de Sancis, *tl levit de lupo agnum* El serm. 23 : *Penii ergo /Inanias, baptizavit Saulum et (evil Paulum, baptizavit lupum el fecit agnuin.* Equidem S. Thomas in 2, q. 112, a. 2. ad 2, in ea opinione est, quod Paulus fueri justificatus statim in ipso instanti «nr conversionis in via : at hoc non obstat quin saltem Ananias ipsum nondum jibtificatiim crederet, cum ipsi dixit Act. 22 : Viinc *quid moraris? exsurge, el baptizare, et ablue peccata tua,*- tametsi non dubitaret de ejus amore erga Deum : ac proinde non credebat Ananias omnem amorem ad justificationem extra sacramentum sufficere.

Tertium exemplum est ipsius S. Augustini. Certus erat moraliter S. Doctor de suo erga Deum amore, cum dicebat lib 9 Confess. c. 2 : *Sagittaveras tu cor nostrum charitate tua,* et tamen erat incertus de remissione peccatorum , donec unda baptismal! fuisset ablutus : « Gaudens in tide, • inquit cap. 4, laudavi nomen tuum, et ea • tides me -eciirum esse non sinebat de • nræieritis peccatis meis, qu® mihi per •oaptisinumtuum remissa nondum erant.◊

Et cap. 6 : « Baptizati sumus et fugit a no- » bis sollicitudo vitæ præteritje.»

Quartum exemplum est innumerabilium fididium, catechumenorum pne-erlim et pernitentium , quorum nullus aut vix ulius est a quo si petas an dulcat de |»ec aiw propter Deum infinite bonum, an ddiga! Deum super omnia, qui non respondeat sincere, Sic doleo, sic diligo : qui- tamen dicat hos omnes esse ju-tificalos ante sacramenti susceptionem?si ita sit, otiosum prorsus el vix necessarium aut utile foret sacramentum, cum esset tam facilis et taro communis justificatio sine illo.

Prob. 4" eadem min. argumento theo logico. Amor Dei b· trevoliis super omnia, non est causa formalis nostri* jibbfnatio nis; id soli gratix justificanti competit ex Trid. sess. 6, cap. 7; neque est actus meritorius istius gratix sanctificantis, quia principium menti non cadit sub mento, principium autem omnis meriti est ipsa gratia sanctificans : est ergo dumtaxat dispositio ad illam atqui nullibi legiuir quod Detis ilh promiserit statim et infailhbiliier annexam gratiam justificantem, *uljam patet ex dictis el amplius patebit ex soi. obj.* Ergo.

$ IV. — *Solvuntur objtetionei.*

Obj. 1°. Secundum nos, non requiritur amor charitatis ad attritionem cum sacramento sufficientem atqui actus benevolen tixcslamor charitatis: ergo.*Prob. min.* Ille actus est charitatis, cujus objectum formale est objectum charitatis : atqui objectum hujus actus benevolen ia* , est objectum charitatis : ergo. *Patet maj.* Quia actus specificanturasuo objecto formali.*Prob. min.* Objectum formale charitatis est Deus ul in se bonus : atqui objectum actus benevolenti® est etiam Deus ul in se bonus, iu hoc enim distinguitur ab amore concupiscenti® : ergo.

J{. jV. *min. /id prob. N. min. /id prob. D.maj.* Objectum formale charitatis est Deus ut in se bonus, independenter a quovis alio, iV. *maj-* Dependenler a redamatione Dei, ct sui per gratiam aut gloriam communicatione, *C. maj.* Objectum igitur formale charilatis est Deus quidem ut in se bonus, sed el ut amicus, Ut nos redamans, el se nobis communicans per beaptudinera jure i* hac via, reipwain gloria; non ntiod

redamatio ista et communicatio ex parte Dei constituat rationem formalem , secundum quam et propter quam Deus diligatur, scu sit objectum formale charitatis, sed quia est modificatio objecti, seu conditio sine qua Deus non es/ objectum formale charitatis, scu sine qua noster in eum affectus non est charitatis, quia non est amiciliæ, sed simplicis benevolcntiæ. Solutio fusior rideatur $ 1.

Subsumes. Atqui hoc ipso quo quis digit Deum super omnia affectu benevolo, Deu> ipsum redamat : ergo, etc. *Probatur ant.* 1° Auctoritate S. Scripturæ, Proverb. 8 : *Ego diligentes me diligo;* Joan. 14 : *Qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum;* et pluries sic alibi. 2° Ratione. Nemo potest diligere Deum affectu benevolo super omnia, nisi Deus ipsi hunc affectum per gratiam actualem inspiret; nec inspirat, nisi quia amat; amare enim est velle alicui bonum : ergo hoc ipso, etc. 5° Facienti quod in se est ex auxilio gratiæ Deus non denegat ulteriorem gratiam et tandem peccatorum remissionem per charitatem et gratiam habitualem diffusam in cordibus nostris : atqui qui diligit Deum affectu benevolo super omnia, facit ex auxilio graliæ quod in se est, nec ex parte sua plus potest præstare : ergo.

Jl. N. subsumptum. Ad primam probat. dico has et alias similes S. Scripturæ auctoritates inlelligi debere de dilectione charitatis stricte sinnpiæ, vel de dilectione] seu affectu benevolcntiæ acri el intenso sine timoris adminiculo, non vero de qualicumque affectu benevolo erga Deum, *ul patet exultima probatione conclusionis;* sicut enim, et si S. Scriptura dicat : *omnis gui petit, accipit,* Matth. 7; ct, *Quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit,* Joel iu et, *Qui crediderit in eum, non confundetur*, 1 Pel. 2, non tamen omnis qui quovis modo petit, accipit, nec qui quovis modo invocat nomen Domini aut credit, salvus est; sed qui petit, sed qui invocat nomen Domini, aut credit quomodo et quantum oportet, servatis aliis vervaudis : ita similiter Deum diligentes, non quovis modo , sed quomodo el quantum oportet, Deus diligit.

secundam probationem, dico Deum Ux.rn pœnitentem amare amore late dicto. seu benevolo, quomodo amat omnes p* calores , etiam infideles, dum cis giitiu actuales identidem impertitur; talis autt® amor ex parte Dei, cum actu iienevobnti» ex parte crcaturæ non sufficit ad amorem charitatis et amiciliæ, siquidem, utdicitur 1 Joan. 4, cum adhuc essemus inimici, *ipse prior dileacil nos.* Sed requiritur h- lis amor mutuus qui, inquit I). Tli. supra citatus 2 2, q. *27,* ari. 2, « importet quam· » dani unionem secundum alfeclum aman » lis ad amatum , in quantum sciltca » amans æstiinat amatum quodammodo ul » unum sibi, vel ad se perlinens, cU » movetur in ipsüm; » adeoque ad duritatis dilectionem requiritur quod Deus nobis unitus et nos ipsi, nobis quodanun>- do unus et nos ipsi per immediatam ju communicationem ; quod non iit per gratias actuales, quæ disponunt tantum el préparant ad illam unionem, sed in Iim via per gratiam habitualem et sanctificantem, quæ est participatio divihæ natura, et qua constituimur filii Dei et hæredesm gloria, per immediatam divius essentia visionem. Vide $ 1.

y/d *tertiam probat.* 1° *Jl. N. min.* Talis enim pœnitens non facit omnino quod in se est, sed potest plus facere ex auxilio gratiæ; potest enim acrius et intensius do- 1ère, ita ut acerbitas doloris adæqnet magnitudinem scelerum ; potest insuper do· Itre ex puriori motivo, scilicet amori' [i.-i super omnia sine adminiculo timoris. Quod si faciat, existimamus quod tuncDri» ipsi infundet gratiam sanctificantem precatorum remissivam : non quod talis doloi illam mereatur, cum ad primam gratiam sanctificantem nullum detur meritum; enim ipsa principium omnis meriti; mil quod sit conatus et dispositio qua majorem ex parte sua ct ex auxilio graliæ vix potest ponere pœnitens : unde de Dei bonitate qui promisit quod *cor contritum et humiliatum non despiceret,* Psal. 50; quod *cum conversus fuerit peccator et ingemuerit, salvus erit.* I.-aiæ 50; quod *diligentes se diligeret,* etc., de tali ac tanta, inquam, bonitate, quæ pronior est ad miserendum quam ad puniendum, prasuim· mus quod sic pœmlenti indulgcai ternissionem peccatorum. Adde quod, ut arguit D. Th. 5 p. q, 86, a. 1, alias Deus vincen·· tur quodammodo ab homine, si homo tui

aidenter et perfecte vellet peccatum deleri jaod Deus non vellet delere, contra illud Joel. 2 : *Himignus cl misericors esi, patiens ct mullœ misericordia, el praestabilis super malitia.*

R. %· sensum hujüs axiomati*, *Facienti pioil in se est, elc..,* non esse, quod tali st»-lim Deu* infundat gratiam justificantem, sed quod ulteriores gratias actuales non deneget, quibus tandem perveniat ad justilicailonem, sive in sacramento, sive extra, secundum modos et Ifeges divin» providenti».

Repones. Talis conversio ad Deum per amorem benevolenti»super omnia, tollit in peccatore aversionem a Deo et conver-ionem ad creaturam ; ergo et peccatum.

R. 1». *D. ant.* Tollit aversionem a Deo et ad creaturam conversionem, actualem, *C. ant.* habitualem, *N.* Ista enim lamdiu remanet quamdiu remanent macula et reatus pa'ti®, quæ non tolluntur nisi per gratiæ habitualis infusionem. Non repugnat autem, ut jam diximus, quod idem homo tendat lit düo* fines ultimo*, si in unum tendat actualiicr, in alterum habilualiter tantum.

R. 2° *retorquendo argumentum ;* nam contritio ex solo timore , est etiam, secundum suos auctores, vera ad Deum convergo, et tamen sine sacramento non tollit reatum et inaculam peccati.

Simili retorsione argumenti responderi potest omnibus auctoritatibus quibus innuitur vere conversum salvum fieri, contritum cor a Deo non despici, impietatem non nocere impio cum conversus fuerit, etc., quarum aliquas retulimus *in prima instantia objectionis.* Etenim, secundum adver- irios, simpliciter attriti ex solo timore sunt . re conversi, vere pœnitentes, etiam vere ■utriti, licet imperfecte, ct tamen non nisi ' in sacramento justificantur secundum il- ‹›' unde hæ et similes auctoritates debent explicari juxta primam et secundam solulionctn præfat» instanti».

/nrirtwr ex S. Leone Epist. 91· *Apud Deum nullas patitur veniæ moras vera convertit) :* atqui conversio ad Deum examore benevolo, super omnia, est vera conversio : ergo.

//. i·· eadem retorsione argumenti. Nam ■liam conversio ex timore gehennæ secundiu.i tdversarios est vera conversio, alias ii i.i sufficeret etiam cum sacramento : alno. tamen patitur inoras usque ad suSCepl wift sacramenti ; ergo.

II. 2r sensum S. Leoni* non c'-e, mnd omnis vere conversus, quantumvis imperfecte, etiam extra sacramentum staum na beat peccatorum veniam ; contrarium enim ibidem aperte asserit cum dicit » indulgen- « tiam Dei, nisi supplicationibus «acerdo- « tum non posse obtineri, » hoc est. sint absolutione sacramenlali, ut alibi expOsutmus; sed per objecta verba prétendit tantum quod , quantumvis sit scelestus et inveteratus peccator, si vere conversus fuerit, possit per baptismi vel pœnitendæ sacramentum -tatim reconciliari, adeoqut sacramenti beneficium non e--e denegandum quantumvis impiis et sero pernitentibus, etsi illud in initantia periculi porcentibus; apud Deum enim *nullas patitur veniæ moras vera conversio :* hoc e*t, quantumvis impii fuerint, quantumvis s i t o poeniteant, Deus potest eos vere conver-o- statim et sine mora reconciliare, per sacramentum tamen ; *Indulgentia Dei enim nisi supplicationibus sacerdotum non potest obtineri.* Illinc esse S. Leonis semum legitimum, *palet,* tum ex verbis subjunctis, ttirn quia ibi expresse agit contra rigorem nonnullarum ecclesiarum quæ talibus scelestis peccatoribus in extremitate tantum pœnitentibus sacramenta denegabant, vel non nisi post certum pœnitentiæ tempus conferebant.

Obj. 2°. Ad justificationem cum sacramento consequendam sufficit ea attritio seu contritio imperfécta quam concilium Trid. sess. 14, cap. 4, contra perfectam dividit et describit : hæc sunt ejus verba : « Illam » vero contritionem imperfectam quæ attn- » lio dicitur, quoniam vel ex turpidinis » peccati consideratione , vel ex gehenn» « et poenarum metu communiter concipi- » tur, si voluntatem peccandi excludat cum » spe veniæ ; declarat, noti solum non fa- » cere hypocritam et magis peccatorem, ve- ■ rutn etiam dominum Dei esse, ct Spiritus • sancti impulsum, non adhuc quidem in « habitantis, *cd tantum moventis, quo pœ- » nitens adjutu* viam sibi ad jtistiifam pa- » rat et quamvis slpe sacramento ρα*ηι- " tentiæ perse ad justificationem perducere ▮ peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei * gratiam m sacramento pœnitentiæ impe- » trandum disponit .' » atqui in hac attritione nulla fît mentio amori* benevoli .-r.

*Ante responsionem, supponoci>nci^^*

Trid. noluisse hanc quaestionem expresse definire, quia scopus ejus erat errores hæreticorum damnare, non quæstioneç inter theologo* catholicos controversas dirimere. Ita cardinalis Pallavicinus 1. 12, cap. i: w Revera, inquit, quantum ex actis conjicio, » theologorum mens erat ut haereticorum » error damnaretur tanquam inhonestum, ▮ improbantium pœnæ timorem, non autem • ut ferrent sententiam de scholastica quæs- » tione, an hujusmodi limor etiam absque » eo quod ullus excitetur amor imperfectus, » sufficiat ad remissionem peccatorum. » Et alioquin si concilium decretorie hanc quæstionem definivisset, alterutra sententia, vel nostra vel aliorum, foret hæretica, quod dici nequit juxta decretum Alexandri VII. Unde quæ sit mens concilii circa praesentem materiam dignoscere non possumus, nisi per illationem ex his quæ hinc et inde dixit, et principiis quæ statuit, sicut in multis aliis materiis, v. *g.* in materia de circumstantiis peccatorum confitendis. Hoc praemisso.

Mulli hodie *negant majorem argumenti* ob ea quæ referi cardinalis Pallavicinus lib. 12, cap. 10, ubi dicit in decreto sess. 14, capite de quo est qmcstio, prius appositum fuisse, *contritionem hanc imperfectam sufficere ad sacramenti hujus constitutionem,* et postea ad instantiam episcopi Tudelani, qui monuit patres concilii dissentire theologos de sufficientia istius attritionis, aliter dispositum fuisse decretum, et expuncto *sufficere,* loco ejus substitutum fuisse *disponere,* prout nunc habemus, his scilicet verbis : *Jd Dei gratiam in sacramento poenitentia! impetrandum disponit.* Ex quo inferunt per *το disponit,* non significari a concilio dispositionem proximam et sufficientem, sed remotam tantum, alias non jussisset expungi vocem *sufficere* in priori decreto positam ; aut saltem ab hac difficultate theologica voluisse abstrahere dicendo simpliciter *disponit,* et non determinando an proxime vel remote.

Si dicas attritionem extra sacramentum disponere remote : ergo frustra dixisset concilium disponere cum sacramento, si intelligal de dispositione remota, et fuisset diminutum, non assignando dispositionem proximam.

Jtesvondenl ad primum, negando illa-
quia cum immediate ante» dixisset hanc attritionem non perducere ad justificationem sine sacramento, debebat salitu addere quod ad eam disponeret cum sacramento yfd *secundum,* respondent concilium fuisse diminutum in dirimendis theologorum inter se controversiis, non in damnandis haereticorum erroribus. Attamen

J{. Data maj. D. min. In hac attritione nulla fit mentio explicita amoris benevoli. *C.* implicita, TV. Hoc ipso enim quod concilium dixit contritionem in communi, adeoque et attritionem sub illa contentam, esse dolorem et odium peccati, utique qua peccatum est in malum Dei, ut dixi in se eunda probatione, implicuit actum benevolentiae, quia fieri non potest quod quis odio habeat peccatum ut peccatum est et malum Dei, nisi ex præsupposito amore Dei ; sicut fieri nequit quod quis doleat de peccato ut est induclivum pœnæ et sibi nocivum, nui ex præsupposito amore sui : unde, ut acute advertit jam laudatus Henneguier, quemadmodum concilium frustra expressisset hunc proprium amorem pœnilenliSjSimiliterfrustra expressisset alterum benevolentis erga Deum.

Insuper quamvis concilium in hacsess. 14, cap. 4, non expresserit necessitatem amori* benevoli ad sacramentum poenitentiae,illam expressit sess. 6, cap. 6, ad sacramentum baptismi; colligimus autem, tum ex proœmiosess.l4,lum ex paritate dispositionum ad utrumque sacramentum requisitarum, quod idem senserit de utroque sacramento, *ut ex didis in prima probatione palet.* Sic in hac sess. 14, non expressit fidem et propositum servandi mandata, tanquam dispositiones necessarias ad sacramentum pœnitcntiæ; quia tamen illas expressit ut necessarias ad sacramentum baptismi, nemo dubitat quin eas etiam ut necessarias ad sacramentum pœnitcntiæ requirat.

Inst. 1°. Concilium nihil aliud requirit ad sufficientiam hujus attritionis quam quod excludat voluntatem peccandi cum spe veniæ : atqui secundum nos ad excludendam voluntatem peccandi non requiretur amor benevolus, sed sufficit timor: ergo.

H. D. maj. ut ante. Nihil aliud requirit explicite, *C.* implicite, 7V. *Patet ex praefidenti solutione.* Vel cum aliis. Nihil aliud requirit quam quod excludat voluntatem peccandi exclusione contraria, detestando peccatum, *C.* exclusione tantum privativa,

deponendo precise voluntatem peccandi, Λ. EirlU'io autem contraria voluntati» peccandi per cdii.m el detestationem peccati, non habetur nisi [ær amorem Dei benevolum.

Inst. 2°. Attritio de qua loquitur concilium concipitur ex metu gehenna, seu quia peccatum est inductivum gehennæ : atqui dolore de peccato ex metu gehennæ, seu quia peccatum est gehennæ induet vum, est dolore de peccato ut est peccatori nocivum, non ut est malum Dei : ergo attritio de qua loquitur concilium, non importat etiam implicite actum benevolentia erga Deum.

Il. D.maj. Attritio de qua loquitur concilium concipitur ex metu gehennæ, lanquame.x motive radical· et inadæquato. *C. inaj.* linquam ex motivo proximo et adæqiia'o, Λ', *maj. El ad hunc sensum distincta min. N. conseq.* Scn-ii' ci go concilii e»t, quod communiter i»te dolor primo concipiatur ex metu gehennæ, sicque quod peccator pruno doleat de peccato ut e›t inductivum gehennæ et sibi nocivum; noti tamen quod ibi sistat,sed inde moveatur et inducatur ut doleat de peccato eo modo quo dolentium e»t ad vitandam gehennam, id est, de peccato ut peccatum est et malum Dei. quod fieri non potest sine actu benevolentiæ erga Deum. Quapropterdixi quod metus gehenna', seu potius vitatio gehennæ, esset motivum radicale non proximum ; quod si adhuc, remaneat istud motivum, quia forte amor imperfectus nondum ipsum mittit foras, non erit motivum adæquatum, sed partiale, et dolor erit partim de peccato ut est malum hominis, partim ul est malum Dei, ita ut vitatio gehennæ cx una parte, et reparatio oflensæ divini imininis ex altera, integrabunt unum finem totalem et adæquatum attritionis, quod est proprium timoris initialis, ul docet Auctor citatus supra , 2 2, q. 19, a. 2.

Inst-5°. Attritio quam hic describit concilium, ea est quam Lutherus dicebat reddere hominem hypocritam et magis peccatorum : atqui huju-modi attritio nullum includit Dei amorem : ergo.

R. N maj. Describit enim concilium altribonem quæ voluntatem peccandi excludat cum spe. veniæ, «pialem nunquam admisit Lutherus : attritionem ergo adstruit concilium , quam nolebat agnoscere hæresiarcha. Non enim ejus error in ensitus erat, quod dicen t dolorem ex metu, uum voluntatem peccandi excludit cuie spe veniæ, reddere hominem hypocritam. *ed in eo quod vellet quemi uinque dolorem ex metu conceptum . etiam interveniente aliquo Dei amore imperfecto , e»»e odium Dei et desperationem. adeoque nunquam excludere voluntatem peccandi. nec e»-e salutarem ; erat enim ejus capitale dogma , omnia opera quæ non essent ex charitate perfecta, esse peccata. Vide prxnotamina ad articulum. Contra quod docet concilium communiter ‹ x metu concipi dolorem , non qui »it odium Dei ct de«peralio. sed qui excludat voluntatem percandi cum «pe veniæ, ideoque sit salutaris, et ad gratiam m sacramento recipiendam disponat.

Inst. 4°. Si conci.mm intellexisset attritionem involventi m amorem Dei benevolum super omnia . 1° non dixisset condilionaliter *si voluntatem peccandi excludat ;* quia certum i »t quod Iιιψι»ιηο<1ι amor -emper hanc voluntatem excludat. 2 Non jii'sissel expungi *sufficere* in pruna delineatione decreti, et loco illius substitui *disponere;* cum etiam sit certum attritionem ex amore Dei benevoln, sufficere ad j stificationem cum 'aeramento. 5° Decretum prius formatum ubi «ie attritione dicebatur, *cum sine aliqua dilectionis motu esse vix queat,* non reformasse! ad instantiam episcopi Tudetani.qui monuit *falso dici hujusmodi dolorem sine amore vix unquam concipi posse.* Ergo concilium non init ll« xit attritionem involventem amorem Dei benevolum super omnia.

R. 1°. *D. ant.* Si concilium intellexi* set attritionem involventem amorem De· benevolum, hujus amoris necessitatem ex presse definiendo, *transeant scquelie,* hujus amoris necessitatem non expresse definiendo, sed potius ab expressa definitione abstrahendo, et lautum implicite indicando, *N. sequelas argumenti.* In hac enim hypothesi «piam veram credimus, merito concilium dixit eondnionate si voluntatem peccandi excludat, expunxit *sufficere,* et noluit expressam mentionem amoris haberi.

R. 2°. Imo, *dato* concilium expresse definivisse necessitatem amoris, *possent* nihilominus *negari sequelae ant.* Et ideo dixi in priori distinctione, *transeant. Ad*

primam itaque, D. In hac hypothesi concilium non dixisset conditionaliter, *si voluntatem peccandi excludat,* si ex metu temper oriatur ista attritio salutaris, *C.* si ex metu noi. semper oriatur attritio salutaris, sed aliquando motus odii et desperationis, *N.* Ideo ergo concilium addidit hanc conditionalem, tanquam signum quo distingueretur an attritio orta ex timore esset bona et sufficiens; quia exilio aliquando oritur alia mala inducens in desperationem et odium, quod tunc accidit quando nec excludit voluntatem peccandi, nec est cum spe veniæ ; e contra est bona quando hæc adsunt.

y/d *secundam, J'Y.* certum esse et fuisse apud omnes, actum simplicis benevolentiae sufficere ad justificationem cum sacramento : multi olim requirebant justificationem per charitatem habitualem ante sacramentum, ct nunc plures requirunt charitatem actualem ad sacramentum.

Ad tertiam. Episcopus Tudetanus id dixit de attributione, prout erat descripta in priori decreto in quo dicebatur concepta *solum vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ et pennarum metu qui servilis limor dicitur.* Porro recte dixit episcopus Tudetanus falsum esse quod hujusmodi attritio sine aliquo dilectionis in Deum motu vix esse queat; at id verum est de attritione prout nunc exstat in decreto.

Insl. 5°. Concilium Trid. sess. 6, can. 6, definit sacramenta novae legis conferre gratiam non ponentibus obicem : sed qui atteritur ex solo metu gehennæ, non ponit obicem gratiæ ; ergo.

R. D. min. Qui atteritur ex solo metu gehennæ, non ponit obicem positivum gratiæ, *C.* non enim ipsa attritio est obex ; non ponit obicem negativum , /V. Quia attritio ex solo metu non est sufficiens dispositio ad gratiam. Sic qui habet fidem non [xmit obicem positivum gratis, quia fides non est obex gratis; non tamen ideo justificatur, quia sola fides non est dispositio sufficiens ad gratiam.

Obj. 5°. Peccatum etiam theoiogice con-'deratum, consistit essentialiter iu transgressione legis : atqui ex solo metu pœnæ, aut ex amore spei et concupiscentiæ. sine ainore Dei benevolo, potest dolere de transgr«s«HMie legis : ergo de peccato etiam ut peeçatum est theologice, quod sufficit eundum nos ad sufficientem attritionem.

R. D. maj. Peccatum etiam theologi consideratum, consistit in transgressione legis materialiter et physice spectata, .V. moraliter spectata, seu ut mala, *C.* E<autem dupliciter mala ; Deo, cujus est injuria et offensa ; peccanti, cui est nociva n causa pœnæ : in primo autem malo cousis til essentialiter peccatum : unde *D.* min. Potest quis ex solo metu aut amore concu piscentiæ sine amore Dei benevolo dolere de transgressione legis ut est malum p-ccantis, *C.* ut est malum Dei, *N.*

Observandum itaque sedulo, non soluta pro isto argumento, sed pro aliis similibuquæ objici solent, quod jam anteaob«rvavimus, dolorem et odium esse de malo, malum in peccato esse duplex, Dei et [urcantis; malum Dei esse simpliciter et priricipale malum, ct in eo consistere essentia' liter peccatum ut peccatum ; malum peccantis esse tantum malum secundum quid et proprietas consequens ad peccatum; unde ut quis doleal de peccato formuler ut tali, debet dolere de eo ut est main; Dei, quod fieri non potest sine affectu b-- nevolentiæ erga ipsum, *ul probavinui**

Insl. Homo per peccatum non se aventi a Deo ut in se malo, sed ut sibi malo d disconvenienti ratione legum suarum: ergo, ut sufficienter sit attritus, sufficit quod convertatur ad Deum ut sibi bonum, seu quoi doleat de peccato ex amore spei et conto piscentiæ.

R. 1°. Istud argumentum nimis probat·. probat enim quod etiam sine sacramento sufficeret attritio ex solo amore concupiscentis , quod negant objicientes.

R. 2°. Homo per peccatum non se avertit a Deo ut in se malo explicite, *transeat;* implicite . *N.* Cum enim peccando ponat ultimum finem in creatura , reputat Deum saltem implicite ut malum in se, seuminus bonum quam creaturam quam Deo præfert, quod est maxima Dei injuria et offensa; unde de tali injuria quæ est fonnalitcrma·litia peccati, devere debet : ab quod non sufficit amor spei seu concupiscenti®, sed requiritur amor benevolentis, ul sæpiw dictum est.

Obj. Attritio ex amore Dei super omnia ufTic.it ad justificationem cum sacramento ; atqui qm amat veroet efficacia

concupiscentiæ Deum ut stiam beatitudinetn, amat ilium super omnia; est cnim paratus perdure omnia, etiam propriam vitam, potiusquam Dei possessionem : ergo.

A'. *IX.min.* Cum enim amor concupiscenda quo quis amat beatitudinem, fundetarin amore proprii boni et commodi, qtiamvisamelDeum, seu ejus possessionem, supra omnia exteriora, etiam supra vitam, non tamen supra proprium commodum. Equidem non præfert suum commodum Iko, alioquin foret amor inordinatus, sed ••ı-c præfert Deum suo commodo, ab utrague relatione secundum se tantum præcmdit ; solius autem amoris benevolenti» proprium est, Deum omnibus ct proprio lommodo præferre.

Inst. 1°. Conditio illa, *super omnia,* necessaria est in omni virtute quæ circa Deum versatur: sic religio colit Deum super omne adorabile , tides credit super omne credibile, spes in Deo confidit stiper omnia ; ergo amor concupiscentis quo diligimus Deum ut nostram beatitudinem, ipsum diligit super omnia. Ita Tournely q. 4 de Pœnit. a. 1, conclus. 1 , pag. mihi 55.

B. cum erudit. P. Gaud, *N. conseq.* 1-Quia argumentum falso supponit amorem concupiscentis quo amamus nostram beatitudinem,procedere ab habitu alicujus virtutis quæ versetur circa Deum ; qmenam enim (oret ista virtus? alia assignari non potest nisi spes, neque tamen iste amor procedit a spe etiam ut actus ejus securidaib, siquidem spes e contra hunc amorem Mipponat, cum non speremus nisi bonum prius amatum, ut jam dictum est ex Anciore : est ergo iste amor actus propriæ voluntatis, auxilio gratiæ adjute ;suffi<it enim sola voluntas sine aliquo habitu superaddito ad amandum proprium bonum suppositi , ut alibi diximus.

2° *Dato* hoc. supposito, disparitas est ab aliis virtutibus assignatis, quod ista conditio *super omnia,* sit intra propriam cfiicai iatn ct lineam aliarum virtutum, elideo modiis illis intrinsecus et necessarius. At non est intra propriam efficaciam et lineam amoris concupiscenti», qui, ut dictum est, fundatur in amore proprii commodi, cui Deum non præfert : unde illam conditionem debet aliunde emendicare, scilicet ex nobiliori amo-'· benevolenti».

Insl. 2°. Amor castus et gratuitus, «jcundum SS. Patres, sufficit ad justificationem cum sacramento : atqui amor beatitudinis seu Dei possidendi e-t castui, et. gratuitus : ergo.

B. 1°. *D. maj.* Amor castus et gram.tui sufficit, etc., si sit super omnia . *C.* secus, *N.* Amor autem beatitudinis, cum fundetur in amore proprii commodi, non est-uper omnia, ut jam diximus.

R. 2°. *D. min.* Amor beatitudinis seu Dei possidendi propter ipsius m se bonitatem et amabilitatem, est amor gratuitus, *C.* amor Dei possidendi propter nostram utilitatem , est amor gratuitus, jV. Sic autem amor concupiscenti» amat Dium , nec suam beatitudinem ad ipsum Deum in se et propter se nt ultimum finem refert, nisi per amorem charitatis aut benevolenti».

Obj. 5·. Si requiratur amor Dei super omnia ad justificationem cum sacramento, non erit facilior justificatio in nova lege quam in veteri, cum etiam in ista sufficeret amor Dei super omnia; imo t-rit difficilior, quia in antiqua lege non requirebatur sacramentum quod nunc requiritur. Id autem est inconveniens : ergo.

R. IV. sequelam maj. In hoc enim est nunc facilior justificatio quam in veteri lege, quod tunc requireretur amorcharitatis, seu actus benevolenti» intensus, et ita purus ac fortis, quod non indigeret adminiculo timoris, ut,eo posito, Deus infundere* gratiam sanctificantem et charitatem habitualem : at niiiic cum sacramento sufficit affectus benevolus, quantumvis remissus, modo sil appreciative stiper omnia, etiam adjuncto timore · hoc autem secundum e>t longe facilius pruno.

ARTICULOS Vili.

Quadam quastiuncula circa prasentem materiam resolvuntur.

Petes 1° quid sit censendum de oste male Honorati Tournely, qui ex una parte impugnat sufficientiam aliritionis formidolosi·, et ex altera milium alium amorem ad eam requirit, quam amorem spei?

R. 1° hunc theologum, ut nobis videtur, fingere sibi hostes quos impugnet, forte ne videatur recedere a sententia cleri Gallicani, et non habeatur purus pniusque attritionista, qualem tamen ipsum revera e se st-

bitror; 5° ipsum una manu destruere quod altera «dificat.

Quantum ad primum: inprimis est barbarismus* N inepta locutio dicere *amorem spei,* amor enim non est actus spei, nec sperare est amare, sed confidere, seu exspectare cum fiducia bonum futurum, quod quidem supponit amorem concupiscentiae; quia, ut antea jam dixi ex S. Th. non speramus nisi bonum prius amatum : debuisset ergo dicere theologus Parisiensis, amorem concupiscentis, el non amorem spei ; at forte timor cohibebat linguam. 2° Nullum esse arbitror attritionistam qiii.sl consequenter loquatur, excludat amorem concupiscentiae, seu, si velis, amorem spei, etsi forte explicite non exprimat. Etenim, secundum ipsum Tournely q. 5 de Pœnit. a. 5, in sol. obj. contra primam conclus. *Gehenna adaquate sumpta complectitur pœnam damni et sensus.* Qui ergo dolet de peccato ex metu gehennæ, de illo dolet ut est exclusivum beatitudinis : ergo amat bealitudinem, qtiia non est dolor de aliquo malo, nisi ex amore boni oppositi, ut superius dixi ex S. Tb. sicque est amor concupiscenti® seu spei. Insuper omnes altritionist® fundantur præ-crtim in sess. 14 concilii Trid.cap. 4,ubi concilium ad sufficientiam attritionis requirit *spem;* spes autem , ut dictum est, præsupponit amorem concupiscenti®.

Quantum ad secundum: laudatus theologus impugnat sufficientiam attritionis iis omnibus momentis quibus probamus necessitatem amoris benevoli, et quibus alii probant necessitatem charitati' actualis, præsertim quia ex S. Th peccator debet dolerc de peccato ut est malum et offensa Dei, quod certo evincit necessitatem amoris benevoli. C®tera omitto, quia leviter inspicienti patent : adeat lector hujus theologi qu®*tionem 5 de Pœnit. a. 5, conchis, i.

Petes 2° utrum liceat sequi in praxi sententiam de sufficientia attritionis fonnidoOs®,etiam inhypolhesi qtiodsit probabilis? /{. *negative. Palet* ex damnatione hujus propo itioiiis ab Innocenito XI : « Non est » illicitum in sacramentis conferendis, sequi ■•opinionem probabilem de valore sacra- • mena relicta tutiore. * Constat autem opinionem quæ requirit amorem, esse lutiorem ea qu® non requirit.

Ratio est. ideo in aliis materiis licet sequi opinionem probabiliorem relicta tiore, quia probabilioritas abstergit pnculum damni, quatenus, si fprte idlsutn *i| quod sequimur ut probabilius, excusamur coram Deo, in quantum sequendo quod verius apparet, prudenter agimus at vero ubi agitur de validitate sacramenti, probabilioritas non abstergit periculum damni; quantumvis enim probabile et probabilius existimetur validum esse sacramentum,si tamen reipsa absit dispositio, aut materia quatn Christus requisivit aut instituit, est reipsa invalidum et nullum sacramentum, ut alibi dixi.

Respondent quidam , opinionem de sufficientia attritionis formidolosæ, esse non solum probabilem aut probabiliorem, sed moraliter certam.

Verum qua specie veri ea opinio pote-t dici moraliter certam, quam plures Tridentini patres (plusquain viginti enumerat Ethica amoris lib. 3, c. 164) scripti' improbarunt, quam ρo'I Tridentinum cardinale, etepiscopi (triginta enumerat Ethica ibici.), quam innumeri pene theologi præstaiilissimi) plusquain nonaginta recenset iduo ibid.), quam clerus Gallicanus in comitiis generalibus anno 1700, quam celebriore» orbis academi®, inter quas Parisiensis et Lovanicusis, impugnant ct rejiciunt tanquam falsam et animabus perniciosam ; quam ipsiusmet opinionis patroni novam el incertam dicunt? Dominicus Soto, qui adfuit concilio Trid. in 4 , d. 18 , q. 5, art. 2, sic habet: « Doctrina hæc de attritionequæ in » sacramento fit conti itio, licet si vera,non » est ita tamen multum vetus; Patres enim » antiqui solam conti itionem agnoscebant » necessariam ad confessionem : revera qui » milii diceret, non se pœnilere propter » Deum, absolvi re non auderem.» El Cano qui etiam interfuit concilio , p. 5 de Pœni tentia infra initium , pag. milii879,dicit: «Quod autem attritio sufficiat, quamvis » verum sit, non est tamen adeo certum el » indubitatum* · Quod autem respondet Tournely. Cano non loqui ex propria, sed ex aliorum sententia, aperte falsum est ; provoco ad tcx‘mn, in quo ne vel umbra est hujus inielli^eutiæ. Denique si ista opinio de sufiicienl.a attritionis formidolo-æ 'it moraliter certa , no-lra erit vix probabilis; quia tantum detrahitur de probabilitate alicujus sententia;, quantum probam-

litatis tribuitur opposite. Quis autem (lirat nostram sententiam nunc esse, vix probabilem?

Si dicas Ecclesiam permittere hanc opi* nionem de sufficientia attritionis doceri in scholis tanquam moraliter certam, et in praxi tutam :

P. Ecclesiam id non permittere approbando, siquidem etiam contrariam doceri permittat, sed tolerando, sicut tolerat plure'alias opiniones (pias non approbat, el quæ neque sunt moraliter cerlæ, neque in praxi luiæ, v. g. opinio de sufficientia attentionis externx ad horas et ad missam.

Si autem quœras quare Ecclesia nihil circa hanc momentosam qiiæstionem definiat; quaeram pariter cur tot alias quæstiones indefinitas relinquat. Suas habet Ecclesias rationes, quas curiosius scrutari non e.«t privatorum, sed potius in ejus prudentia, judicio ct auctoritate quiescere. Neque refert quod præsens quæstio videatur majoris momenti quam cæteræ,quia ineaagitnrde valore Sdcramenti et de æterna salute. Licet enim id secundum se verum sit, secus tamen attento præsenti rerum statu, m quo vix unum sive confessarium , sive pœniientem reperias, qui sola attritione formidolosa contentus, nonconetur ad aliquem Dei amorem. Id testantur formulæ contritionum quæ passim circumferuntur, el praxis tam confessariorum quam poenilentium.

Petes S° quandonam debeat elici actus attritionis, seu contritionis imperfecte,ut sufliciat cum sacramento?

R. 1°. Actus contritionis necessario debet aliquo modo jungi confessioni sacramenlali, non quidem physicesed moraliter, ea scilicet conjonclione, simultate, ordine, respectu , seu unione qualis necessaria est H 'iifiicit ad actum judicialem.

Dixi i°, *aliquo modojungi*/quia quodii'compositum non subsistit, nisi ex partibus aliquod modo unitis el coexistenlibib contritio autem el confessio sunt partes materiales sacramenti pœnitentiæ. Dixi 2', non *physice;* quia sacramentum non tstcomoositum physicum, sed morale,nec est ulla ιiχ quæ id praecipiat, aliunde esset onus importabile pœnitenlibusqui habent multa accusanda, si deberent esse solliciti semper actualiter et formaliter dolore, dum singula narrant. Dixi δ°, *moraliter;* quia sacramentum est compositum morale.

Idque totum prob. hac ratione. Sacramentum pœnitentiæ est in-titutum ad modum actus judicialis : ergo ad illud talis requiritur partium conjunctio quali* ad actum judicialem. *Subsumo.* Atqui ad actum judicialem requiritur quod partes, scilicet accusatio el dolor in reo, sentenliæ judicis aliquo modo uniantur, non tamen physice sed moraliter : ergo similiter.

Quæ autem simultas, seu respectus inter partes requiratur, ut censeantur moraliter unite? Non est una omnium sententia. Unde

Jl. 2° actum contritionis certo debere praecedere absolutionem; quia esi dispositio el materia ad illam. Et quidem tutius præcedit inchoatam absolutionem ; quia in omni judicio cognitio causæ debet praecedere sententiam judicis. Non esi tamen improbabile sufficere si eliciatur ant* uhirnum instans prolationis verborum forma ; quia tunc tantum confertur priino elfectus sacramentalis.

Dices. Ut ablutio aquæ in forma baptismi censeatur moraliter uniia, non requiritur necessario quod ablutio præcedat, sed sufficit si immediate sequatur, ut dictum esi de sacramentis in genere, licet tamen abhi (io sii materia respectu formæ ; ergo similiter in hoc sacramento.

Jl. N. conseq. Disparitas est, quod moraliter censeatur adhuc vere dici ablutio, etsi immediate post projiciatur aqua; sicut censetur vere dicere *bibo* qui statim post scyphum ori admovet : at hic cum forma sit sententia judicialis, debet necessario pr<i' supponere cognitionem causæ antequam feratur, alias non censetur moraliter uniii materiæ el cam informare. Adde quod praxis universalis Ecclesiæ el unanimis doctorum sententia, quoad hoc, salis manifestent talem esse Chi isti voluntatem.

7?. 5°Non videtur necessarium quod actus contritionis præcedat confessionem , licet sil consultum ; est communis sententia contra Conink et paucos alios, «piatu testatur praxis unanimis confessariorum, qui solliciti sunt exigere contritionem a pænitente post confessionem, non ante.

Probatur autem solutione duplicis fundamenti adversariorum, quorum primum est, quod confessio non debeat esse nuda et historica wrratio, sed accusatio doJoio·».

*oeoque nitorniari dolore qui proinde flet saltem natura praecedere ; secundum, ,uod contritio debeat esse sensibilis, refl- 'ilur autem sensibilis per confessionem : iTgocnnfessiodebet subsequi conti itionem.

Ad primum , R. Ut confessio dicatur dolorosa non requiritur quod praecedat eam dolor, sed sufficit quod ipsa referatur ad dolorem qui sequitur : imo ipse dolor sequens aliquo sensu praecedit et influit in confessionem, in quantum quamdiu pmnitens flectit aut humiliter petit seu exspectat sententiam judicis, tamdiu censetur moraliter perseverare in facta confessione, . amque ipso facto continuare atque implicite dicere : *Ita, paler mi, feci hæc omnia //uœ dixi; ita est, peto supplex absolutionem elpamitentiam.* Ergo si post factam narrationem peccatorum, eliciatur actus contritionis, eam confessionem sic continuatam moraliter, sufficienter informat et dolorosam efficit. *Et hinc palet responsio* ad 2, scilicet, quod per istam confessionem moraliter et facto continuatam sufficienter reddatur sensibilis contritio, etsufficienter manifestabitur confessario judici. Alii dicunt confessionem reddere contritionem sensibilem, in quantum indicat dolorem aut esse , aut fuisse , aut futurum esse.

Dixi tamen, *pro praxi consultum esse contritionem prxmilterc confessioni,* ne forte pœnitens postea distractus, aut absohilione prævenlus, sacramentum non recipiat defectu contritionis.

R. 4° Quando contritio prxcedit confessionem, non requiritur quod immediate ante confessionem eliciatur, quia ad unionem moralem partium in actu judiciali tanta partium conjunctio non requiritur ; sed requiritur elsullicit, aut quod non fuerit revocata ve! formaliter per actum contrarium , vel virtualiter per actum peccauiiuosum, aut quod tanta temporis intercapedine non prxcesscrit, quin possit prudenter judicari adhuc moraliter virtualitcr perseverare tempore confessionis sequentis. Sed quantum temporis requiratur, ut censeatur adhuc moraliter perseverare? Quidam dicunt, quamdiu non retractatur; alii ponunt, si vesperi conteratur et mane confiteatur; alii, si domi conteratur et in ecclesia perseveret · sed hoc pendet ex judicio nrudentisconfessant, qni attentis circumstantiis judicabit moraliter uniri quamdiu judicare poterii imum actum «b imperari, aut quid unum facere morahw cum ipso. Cæterum in hac materia teri··υ· tum , dimitte incertum. Item requiritur quoti contritio prxcedens fuerit aliquo n* do relata ad confessionem sequentem,s t quia confessio fuit motivum contritionis, sive contritio motivum confessionis. Ah.· si nullam relationem habeat ad confe-> nem futuram, non potef-it censeri wi n moraliter cmn illa. Quidam tamen non ιτι· probabiliter tenent quod si sine niions spectu ad confessionem elicita inerit eoa· tritio , sed (empore confessionis pœmitt- dolorem prius habitum ad hanc confer nem revocet, id sufficiat propter mont doloris et confessionis unionem. At «ia··:- tritio prxcedens nullo modo referatur i' confessionem , ut si hodie dolens non to gites de confessione crastina, neccra-at· fitens recorderis doloris hesterni, mvahde confiteris, nisi novum dolorem concipi'·, quia pars debet referri ad compartem.K confessio sacrainentaliset valida debete··/ dolorosa, qualis non potest esse nui je dolorem aliquo ex his modis ad se relati

Petes 4'> utrum qui immediate postai fessionem accu-at peccatum oblitum, i neatur ad novam contritionem?

R. probabilius negative? quia pi contritio ad illud extendebatur et adha moraliter perseverat.

Petes Su utrum sufficiat dolere se m dolere de peccatis?

R. in rigore loquendo *negative;* qnu dolor debet e-sc de peccatis et non d· ' fectu doloris. Afrum pomilcnles sic loqu solent, non quod carrant omnino d hn de peccatis; sed quia timent insiifôm tiam, aut non experiuntur dolorem sen·: bilem, qui. ut ante diximus, non estais lute necessarius ad contritionem.

DISSERTATIO V.

DE AI.T IIA PΛHT SAÛRAMENTI POENITENTIA, SCILICET , DE COM t.hsIUNE , ET PBIMU M MUS NECESSITATE.

1). Th. Q. G.

ARTICULUS I.

Utrum confessio sacramentalis di *necessaria ad salutem?*

S I. — *Pranntunda.*

Confessio sacrament alis conunumur

recte definitur : *Accusatio legitima pcc-eatontm facta sacerdoti competenti, ad veniam virtute clavium obtinendam.*

Dicitur *accusatio;* quia peccata non -init «perienda modo historico, au ad ostentationem. sed animo se accusandi et se reum exhibendi. Dicitur *legitima,* id est, vestita omnibus suis circumstantiis de quibus infra. Dicitur *peccatorum,* propriorum scilicet et actualium post baptismum commissorum, ut designetur objectum seu materia confessionis. Dicitur *facta sacerdoti competenti,* id est, habenti jurisdictionem : inde facta laico, vel sacerdoti non habenti jurisdictionem , non est sacramental» , adeoque nulla. Dicitur *ad veniam obtinendam,* ut ostendatur finis et effectus confessionis, ejusque differentia ab aliis trihunalihii' in quibus non venia, sed pœna constituta est. Dicitur *virtute clavium,* quia confessarius potestate sibi a Christo tradita vere absolvit, ut antea diximus. Apud Græcos *exomologcsis* idem est ac apud nos confessio ; usurpatur tamen etiam *tromologesis* pro tota et labmio-a prrnt-ti'iitiæ actione, ut jam dictum est.

Joannes Wicleff rejecit confes-ionem tanquam inutilem , dicens : « Si homo de-» bile fuerit contritus, omnis confessio ex· terior est sibi superflua et inutilis : .· est interarticulosejus.a concilioConstantiensi damnatos, septimus.

Lutherus varie hac de re censuit ; in parvo Catechismo quem edidit, ul refert doctissimus Bossuet, episcopus Meldensis, docet eam esse necessariam. In visitationeSaxonica anno 1528, et in Serm de Euchar. anno <526. dicit esse liberam. Lib. d deCaplivit. Babylon, cap. de Pœiut scribit eam sibi placere et esse utilem. Et Serm. de Pœnil. ari 9, carnifici nam et cruentissimam appellat. Videtur tamen certo tenuisse t" confessionem non posse probari ex S. Scripturis lib. 1 de Captivit. Babylon, cap. de PœniL 2“ non esse necessarium omnia confiteri, etiamsi eorum recordetur pœniteus,u/pafe/ ex eodem loco, ct Serm. de Pumit. el ex a. 8 et 9, damnatis a leone X. 5° Damnat cos qui docent peccata venialia et circumstantias peccatorum esse confitendas ibid. Serm. dePœnit.Ex Lutheran» Joannes Brintius etKemnitius rejecerunt absolute confessionem in specie, contenti confessione generali. Secundum Boasuct, Lutheran! confi-sionis Augustana: retinent usum confr—m' nis auricularis, quod probat ex Apoiogu ipsius Confessionis Augustana;.

Calvinus docet Γ usum confession·- non esse juris divini, Inslit. cap. *4,* J 7. 2* Docet antiquum quidam fuisse, sed liberum , *Cujus equidem veIu.'hissimum es.'e usum fatemur* (inquit ibid.), *sed quem facite evincere possumus olim fuisse liberum.* Docet δ° expedire ul minister, tum pro -e, tum pro populo confessionem generalem faciat; suadetque ut etiam privata consulatur, et specialiter iis qui peccatorum suorum sensu anguntur, *ut solidum consolationis frudum referant.* Docet 4° confe·»-sionem ut fit et praecipitur in ecclesia Romana, tollendam es-e de medio : « Nitui • mirum (inquit f 19) si auricularem illam » confessionem , rem adeo pestilentem , ·· totqiie nominibus Ecclesiæ noxiam dam-» namus, ac sublatam e medio cupimus·. » a«seritque novum esse inventum innocentii III in concilio Lateranensi IV, anno 1215 Iis Calvini dogmatibus adherent omne-Calvinists, quorum errores in hac parte quatuor libris propugnare aggressus est pseudominister Dallæus.

Ad efficaciorem hæreticonim, Dallæi praesertim , impugnationem. observandum c-t decretum concilii Trid. Sess. 14, cap.5, de modo, sive secreto, sive publico , confitendi peccata. « Quoad modum, in nit, » secreto apud solum sacerdotem : et -i »· Christus non vetuerit quin aliquis in ∨ n-» dictam suorum scelerum et sui Immilia-» tionem , cum ob aliorum exemplum, tum » ob Ecclesiæ ollen-æ ædificationem , de-› licta sua publice confiteri possit, non ‹ -t » tamen hoc divino praecepto mandatum , ·› nec satis consulte humana aliqua lege » praeciperetur ut delicta, præsertim se-» creta, publica essent confessione ape-» rienda. Unde . cum a sanctissimis et an-» tiqui-simis Patribus, tnagnounanimique » consensu, secreta confes-io-acramentalis » qua ab initio Ecclesia -ancta usa e-t et • modo etiam utitur, fuerit emper com-» mandata. manifesterefellitiirinaniseonim » calumnia qui eam a divino mandato alie-» nam , et inventum humanum esse, atque » «t patribus in concilio Lateranensi con-» gregatis initium habuisse, docere n<>a » verentur. »

Ex qua doctrina Estius in *4,* d. 17, § 8; Snare* disp. 21 de Conf. sect. 2; Coninck disp. 6 deQualit. conf.; TourneJy ‹· '7 de Pœnit. a. 2; Berti lib. 34, c. 2, et alii, inferunt non es*e *de* essentia confessionis sacramentelle quod sit secreta et auricularis, sed possit aliquando laudabiliter fieri pu' blice, licet id neque jure divino neque humano sit necessarium ; ad essentiam autem confessionis pertinere tantum quod peccata quocumque modo, sive secreto sive publice, declarentur sacerdoti ad obtinendam ab'olutionem ; usum tamen confessionis secretae fuisse in Ecclesia servatum, el hunc merito relinendum. Hac observatione praecluditur effugium solitum Dallæi,qui ad argumenta nostra ex traditione continuo reponit ea esse intelligcnda de confessione publica. *Esto* enim id tam esset verum (piam est falsum, nihil obtineret, cui: modus confessionis non pertineat ad ejus essentiam, suiliciaique, sive secreta sit, sive publica, quod agiiosca'nr necessaria ad obtinendam vi clavium remissionem peccatorum.

Jit. — *Neceuitai conftssionii jacrarntntalu asseritur.*

Suppi, q. 6 a. 1. o — *Dico.* Confessio sacramentalis est omnibus post baptismum lapsis necessaria jure divino.

E*t de fide decisa in concilio Trid. sess. 14, can. 7, his verbis ; « Si quis dixerit in «sacramento pœnitentia;, ad remissionem » peccatorum necessarium non esse jure » divino confiteri omnia et singula peccata » mortalia, etc., anathema sit. » *El putei* ex jam dictis art. 1 hujus trad, in quo pro bavimus esse in Ec clesia remedium contra peccata post baptismum commissa ; illud esse institutum per modum actus judicialis ; judicium autem ferri non posse sine cognitione causæ , quæ haberi non potest nisi per confessionem , sed quia prawns quæ-tio est maximi momenti contra bæreticos hodiernos, iterum el accuratius ex expendenda. Itaque

Prob. 1° jam dicta ratione fundata in S. Scriptura , et qua utitur concilium Trid. sess 14, cap. 5 Quicumque mortalis peccati post baptismum rei sunt, tenentur jure divino quaerere reconciliationem cum beo et peccatorum veniam per medium ab ipso institutum ; atqui medium a Deo instiiutum ad reconciliationem cum ipso,et p*wi. loruin post baptismum commissonimvciiita oblinendam , est confessio peccatorum, t*· dum in genere , sed et in specie, sa‹errfoii facta : ergo. *Maj. est certa Prob.* min Christus instituit sacerdote* judices et medicos, sine quorum sententia el curauoiir nemo lapsus post baptismum, poleslreconciliari et sanari : atqui non possunt hoc judicium exercere incognita causa, nrt aequitatem servare in injungendis p‹riii›, nec proportionem in designandis remedii·, si in genere tantum et non in specie ac *igillatiin peccatores eis sua peccata derlartn et vulnera aperiant : ergo. *Min. ridetur evidens. Prob. maj.* quam negat Calvum*, invieti'simis S. Scripturae testimonii». Christus Malth. 16, promittit Petro claw regni ciclorum, et poie-laiem ligandi e solvendi. Mattii. 18, idem promittit omnibus Apostolis; et Joann. 2u, hannpote»!» lem de facto eis confert dicendo : *misit me Paler, et ego mitto vos... Quorum remiseritis peccata remittuntur en, et quorum retinueritis retenta sunt* raqui Apostolos et eorum successores habere claves regni cudoruin , posse ligare el solvere, remittere et retinere peccata , e*let» esse a Deo constitutos judices ei medico*, sine (piorum sententia el curatione nemo lapsus eum eo reconciliari potest ei*anan; non enim sunt inter ip-um et homines alii judice* constituti, nec alii medici sanandi* peccatorum vulneribus designati » ergo. */sta minor magis adhuc elucidabitur ex responsion ibus h lercliconim.*

Dicunt iiaque 1°, hæc testimonia intel· figenda esse de potestate remittendiel relinendi peccata per bapii*mum, vel |ier minister! m prædiraudi, quo excitetur ir animis audientium fides, qua credunt peccata sibi esse remissa.

Sed contra 1°. Vel intelligunt de bapli-ino suscipiendo, vel de ejus memoria. Primum diei non potest, quia cum semel conferatur baptismus, hpsis postea non esset amplius remedium, quod negant: adde quod potestas clavmm seu jurisdictionis exerceri non possit, nisi in eos qui per baptismum jam *unt in Ecclesia. Secundum eiiam dici non potest, quia aliai sacerdotes non habereqt potestatem relinendi peccata, cum impedire non possent, quin baptizaius, baptismi suscepti uou rc-

cordetur. Insuper facilius reconciliarentur lapsi post baptismum quam ante ; quod est absurdum , cum post baptismum sint magis ingrati »1 magis peccatores.

Quod autem dicunt de ministerio prædifationis, aperta est S. Scripluræ contorsio l°Quia claves dari non solent ad signifi candum ostium esse apertum vel clausum, sed ad claudendum et aperiendum. 2° Ligare et solvere non esi significare esse solutum aut ligatum, sicut remittere et retinere peccata non est significare ct annuntiare esse remissa, vel non esse remissa : unde Christus non dixit : Quorum remiseritis erant remissa, et quorum retinueritis erant retenta : quod debuisset dicere in sensu adversariorum ; sed dixit : *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis ; quodeumque solveritis erit solutum, et quod ligaveritis erit legatum.* 5° Quia alias nihil speciale Petro ct Apostolis concessum esset, cum omnes etiam laici possint in aliis excitare fidem de remissione peccatorum; imo magis ipsi fideles dicerentur se solvere , sibi peccata remittere, quam id fieri a sacerdotibus; nam si hi dicantur remittere peccata qui excitant ad fidem de eorum remissione, ;, *fortiori* ille qui fidem hanc elicit. 4° Tandem inde sequeretur quod sacerdotes non haberent po(e-talem ligandi et relinendi peccata, cum etiam ipsis invitis talis fides haberi possit.

Dicunt 2°. *Esto* possint sacerdotes solvere el ligare, non tamen inde sequitur necesse esse ad eorum tribunal accedere : nam Dominus non dixit : Et quæcumque non solveritis non erunt soluta. Itaque solvere poterunt eos qui eorum ministerio uti voluerint, sed poterit etiam |>eccator alia ratione , sine ipsorum ministerio, reconciliari : quemadmodum judices, regum auctoritate constituti, possunt judicare omnes qui ipsorum opera uti voluerint; non tamen coguntur qui lites habent, ad pubh cos illos judices accedere, sed possunt arbitros eligere, aul etiam ipsi per se suam causam componere, aut ipsum regem directe adire.

Sed contra. Licet privati homines possint lites quas inter sc habent sine publicorum judicum sententia componere; non possunt tamen eas lites componere quas cum rege ipso habent, nisi eo modo qui placuerit regi; et si rex voluerit hujusmodi causas non nisi per judices a »e institutos dirimi, eos adire necesse est. At omnia peccata nostra sunt causæ quas habemus cum Deo, et quamvis unicuique sit liberum directe adire Deuin cum sincera cordis contritione , et ita ab ipso absolvi ; attamen non potest t.,se sincera hæc cordis contritio, nisi includat voluntatem adhibendi remedium, et faciendi quod Christus præscripsit; Christus autem præscnpsit quod peccatore» se subjicerent judicio sacerdotum , quos suo loco judices esse voluit : unde, licet Christus non dixerit expresse et explicite : quæcumque non solveritis non erunt soluta; aperte tamen colligitur f tum ex illis verbis: *Quæcumque solveritis, erunt soluta, quorum remiseritis peccata, remittentur,* quibus sacerdotes constituuntur judices m causis contra Deum ; tum maxime ex istis : *Quacumque ligaveritis, erunt ligata,* et *quorum retinueritis* peccata, retenta sunt. Si enim fideles citra sacerdotum auctoritatem solvi, et oblinere possunt remissionem peccatorum , falsum est quod id foret ligatum quod ligarent, quod retenta essent peccata quæ relinerent. Insuper si voluntas Christi non esset, lapsos a baptismo confiteri peccata sua sacerdotibus, frustra dedisset illis potestatem absolvendi; quis enim nisi Deo jubente sua eis peccata exponeret .' Frustra dedisset claves regni cœlorum, sicut frustra claves alicui darentursialia, nou minus facili, imo et faciliori, via pateret introitus.

Inst. 1° Sacerdotes sunt judices peccatorum venialium, quando ipsis subjiciuntur, et tamen non est obligatio ea ipsis subjiciendi : ergo idem de peccatis mortalibus. 2° Per baptismum sacerdotes peccata remittunt, et tamen ad baptismum non est necessaria peccatorum confessio. Ergo.

II. ad primum. Disparitas est, quod ex institutione Christi ea tantum necessario solvenda sunt a sacerdotibus in terris, quæ ligant in cœlis; sola autem mortalia, quæ gratiam eteharitatem destruunt, ligant iu cœlis, non venialia, quæ compatiuntur gratiam et charitatem , et ideo variis alii> modis remitti possunt.

Ad secundum. Disparitas est, quod m baptismo non exerceatur judicium de peccatis remittendis aut retinendis, puniendis et sanandis; sed est nudum miuistarium regenerandi Christo, remittendi

cata et adoptandi Ecclesiæ, ante cujus adoptionem nullam Ecclesia in peccatores tnbetjurisdiclioncm, quamvis tamen ejus sil innueris explorandi per prævia aliqua pietatis opera dispositiones eorum qui baptizari petunt: at in pœnitentia exercetur judicium in peccata remittenda vel relinenda punienda el sananda, quod judl· cium exerceri non palest nisi ipsa peccata distincte declarentur. Gælera quæ contra hanc probationem objicit Dallœus, adu modum levia sunt nec seria responsione digna.

Omitto aiiasSi Scriptural auctoritates quæ soient in probationem conclusionis a pluribus proferri, 2 Corint. 5, Jacobi 5, Aci. 19, 1 Joan, i ; quia non nisi probabiliter intelligunliir de confessione sacramentalh

Antequam aggrediar probationem ex traditione , observandum esi novatores non negare peccata publica pœnitentiæ et confessioni publicæolim fuisse subjecta; at contendunt peccata occulta nequidem secreke confessioni fuisscolmoxia. Contra quos.

Prob. 2" *conclusio ex traditione.* Confessio saoramenialis peccatorum non solum publicorum, sed etiam occultorum, qualis nunc agitur inter catholicos, fuit in usu ab exordio Ecclesiæ : ergo esi instituta a Christo ut necessaria, et per Apostolos ad nos transmissa. *Patet conseq.* tum quia, juxta regulam S. Augustini lib. 4 de Bapt. contra Donatisi. oap. 24, «Qtiod universa tenet Ec- » clesia, nec conciliis institutum, sed semper » retentum est, non nisi auctoritate Aposto- ulica traditum rectissime creditur; « tum quia confessio peccatorum secretorum et pudendorum, res est adeo ardua et difBeilis , ut nunquam lot sæculis observata fuiseet, nisi a Christo ut necessaria foret instituta.

Prob. ant. selectis Patrum testimoniis secundum seriem sæculorum ; omnia enim referre foret immensum.

Ex primo sæculo legendi sunt S- Clemens Episl. 2 ad Corinth, et lib. 7 Constitui. Aposlol. c. 14 ; ex secundo, S. Irenæus lib. 1 adversus Uæreses cap. 9. Eodem saeculo Tertullianus lib. de Pœmt. cap. 4, dicit peccata etiam cogitationis esse accusanda, quia singulis poena est imponenda : ▮Omnibus , inquit, deliciis seu carne , seu • spiritu, seu facto, seu voluntate commis- ▮ eis, qui pœnarti per judicium destinavit. » idem et veniam per poenitentiam «wix*. » dit. » Et infra c. 9 , ostendens nécessitatem confessionis ex necessitate satisfactionis imponendte : «Tantum, inquit, revel i » confessio deliciorum, quantum dlssitnu· i » latio exaggerat ; confessio enim saiisfac- » tionis consilium est, dissimulatio conto- » maciæ... Is actus, qui magis græco voca- » bulo exprimitur et frèquentûliir, exomv » logesis est, qua delictum Domino nostro » confitemur, non quidem ut ignaro, m' » quatenus satisfactio confessione disponi- » tur, confessione pœnitentia nascitur,pe- » nitentia Deus mitigatur : itaque exotnolo- » gesis, prosternendi et humilificandi ho- » minis disciplina est. »

Nec te moveat quod dicat *confileniun Domino,* aut dicas loqui de confession» peccatorum publicorum : intelligit namque *con/ileri Domino,* dum quis conflteun ejus ministro ; *palet ex subjunctis,* dum addit paulo infra , eos qui Domino confitentur, *presbyteris advolvi,* et plefosque a confessione abstinere, *pudoris magis memores quam salutis,* quod nec de Deo neque de peccatis publicis intelligi pote>t; ac tandem concludit confessionem fieri Domino dum fit uni vel alteri ministro, quia *in uno el allero Ecclesia est, Ecclesia vero Christus : ergo cum te ad genus fratrum protendis, Christum contrectas, Christum exoras :* el in priori textu formaliter exprimit peccata secreta cogitatio nis.

Sæculo tertioS. Cyprianus, lib. deLapsis cap. 12 : « Confiteantur , inquit, singuli, » quæso vos , fratres dilectissimi, delictum » suum, dum adhuc qui deliquit in sæculo «est, dum admitti ejus confessio potest, » dum satisfactio el remissio facta persa- » cerdoles apud Deum grata est.» El infra ; ᴍ Quanto et fide majores et timore melioᴍ res sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut » libelli facinore constricti, quoniam tamen ᴍ de hoc cogitaverunt, hoc ipsumapvd saᴍ cerdotes Dei dolenter el simpliciter con- ▮ Cientes , exomologesim conscientiae fa- » ciunt, animi sui pondus exponunt, sa- « lutarem medelam parvis licet et modici* « vulneribus exquirunt, scientes scriptum » esse : *Deus non irridetur.* » Apertum est S. Cyprianum loqui de confessione facienda sa< i-rdoii. de confessione occultorum <*j|ic cogitationis , ac ta-d<in de conreasione

"«•reta, cum peccata interna,nunqpam fuennt ornoxia confessioni public», ut dicaro ıııггʌ.

Eociem sæculo Origenes Hom. 2 in Levit, enumeratis variis inodis oblinendi veniam peccatorum, oratione, eleemosyna, etc., subjungit: « Est adhuc et septima, licet » dura et laboriosa , per poenitentiam re- » missio peccatorum, cum lavat peccator • in lacrymis stratum suum , et fiunt ei la- • crymæ suæ panes die ac. nocte, et cum ı non erubescit sacerdoti Domini indicare ıpeccatum suum otquærere medicinam. » Et lloin. 2 in Psalm. 57, postquam asseruit necessariam esse confessionem ut peccator veniam consequatur, sicut necesse est infirmo noxium humorem ejicere e stomacho ad sanitatem recuperandam, addit : ı Tantummodo circumspice diligentius cui » debeas confiteri peccatum tuum : proba » priusmcdicumcui debeas causam laiiguo- ' ris exponere, qui sciat infirmari cum in- ı firmante, Herceum flente, qui condolendi • et compatiendi noverit disciplinam; ut › ita demum quid ille dixerit, (|ui se prius • et eruditum medicum ostenderit et misericordem, si quid consilii dederit, facias el sequaris. Si intellexerit et praeviderit • talem esse languorem tuum qui in con- » ventu totius Ecclesiæ exponi debeat et • curari, ex quo fortassis et cæteri ædifi- › cari poterunt, et tu ipse facile sanari, • mulla hac deliberatione et satis perito » medici illius consilio procurandum est.»

Ex his habes non solum confessionem secretam secretorum peccatorum, sed etiam confessionem secretam, ortum non ducere « publica, seu confessione, seu poenitentia, sed e contra confessionem secretam præivisse public» tum pœnilentiæ, tum confessioni, et utriqpe indicendæ fuisse normam et regulam, de quo iterum infra.

Nec est quod respondeant hærelici ,Oi igenem non dicere liuno medicum esse sacerdotem : *esto* enim id in hoc secunr··· textu non dicat, dicit in priori ; hic autem loquitur de confessione quæ solebat fieii, scilicet sacerdoti, cujus moris meminerat in priori textu.

Sæculo quarto S. Basiliusin Regulisbrcvionbus, responsione ad q.288: ». .*ecess.i- • rio,inquit,iis peccata aperiri debent <pii- • Ouk cn dita est dispensatio mysteriorum » Mei.» Et q. toti prohibet, › dum soroi » (monialis) presbytero confitetur, antati- » tam ipsam adesse. ··

Eodem sæculo S Greg. Niss. Epist. Canon. ad Letojnm, episcopum Melitinensem : « Qui autem, inquit, occulta «ubstractione » sibi alienum usurpat, ac deinde per con- » fossionem peccatum suum sacerdoti ape- «rit, studio quod circa contrarium illius « vitii adhibebit, morbum curabit. »

Eodem sæculo S. Ambrosius, referente Paulino in ejus vita : « Quotiescumque illi › aliquis ob percipiendam pœnitentiam lap- »» sus suos confessus est, ita flebat, ut illum «flere compelleret; videbatur enim sibi » cum jacente jacere. « Hanc autem conf··- sionem esse secretam, et peccatorum occultorum; *palet;* prosequitur enim Paulinos ; « Causas autem criminum quas illi conflte- » bautur, nulli nisi Dominosoli, apud quem » intercedebat, loquebatur, bonum exem- » pium relinquens posteri»sacerdotibus, ut » intercessores apud Deum magis sint quam » accusatores apud homines* «

Idem 8» Ambras. lib. i de Pœnit. c. 17, contra Xovatiauos : « Si qui», inquit, oc- »» culla crimina habens, propter Christum » tamen studiose pœnitentiam egent, <pio- » modo isthic recipit (remuneraiionem sci- « licet pœnilentiæ de qua loquitur) si et «communio non refunditur? « Id aperte supponit peccata occultu fuisse declarata. Quod autem Dallæus reponat, legendum es-e *mulla* et non *occulta,* obstinat» mentis commentum est contra Udem omnium codicum; ut ostendunt novi editores Benedictiui. Idem S. Ambros. lib. 2de Pœnit. c. 1 : « El nos ergo non erubescamus faleri Do- » mino peccata nostra. » Manifestum e-t quod mtelligal de confessione facta ministro Dei; nemo enim erubescit peccata sua confiteri soli Deo, oui magis quam nobis nota sunt peccata nostra. Legendus insuper S. Ambrosius in Psalm. 58 et 118, et lib. 3 in Lucam, ubi agnoscit in sacerdotibus judiciariam ligandi et solvendi pûtéstatern, quæ, ut probatum est, exerceri non potest sine confessione. Legendi etiam ejusdem s;eculi fja< tantius lib. 4 Ihst. cap. 17; Hilarius Pictav. in Comment, in Mattii. Pacianus in Bxllortak ad Pœnitent. S. Atlianadus loin, 1 in hæc verba Evangclii, *pullum alligatum,* etc. Sèd et maxime.

Eodem -.-ıτυΐı» S. Cliryrost. cujus aucK>- rild'c .diiituiiiiitr novatores. Is Ont ku

Rom. de muliere Samaritana : « Intuemur «et nos, inquit, hanc mulierem Samarita- • nam el ob propria peccata non erube«ca- ▮ mus, >ed Deum timeamus... qui enim n·,· » mini detegere peccata erubescit, Deo vero » cernente facere non erubescit, neque con- » fiteri vult, et pœfiïtenliam agere, indie illa « non coram uno vel duobus, sed universo ▮ terrarum orbe spectante traducetur. »

Idem Horn. 2 de Cruce et Latrone : « Si «latronem in cruce tanto honore dignatus » est, multo magis nos insita sua benignitate «dignabitur, si voluerimus peccatorum » confessionem instituere. Ul igitur et nos « benignitate illius perfruamur, peccata pro- » pria confiteri ne erubescamus; magna «enim confessionis vis est, et mulla ejus » potentia. »

Idem lib. 2 de Sacerdotio, afferens discrimen inter sacerdotes veteris et novæ legis ·. « Corporis lepram, inquit, purgare, imo » poiius nullatenus purgare, sed purgatos » probare tantum, Judæorum sacerdotibus » licebat, ili vero non lepram corporis, sed » immunditiam animæ, non purgatam pro- «bandi, sed potius purgandi potestatem • acceperunt. » Dixerat prius : « .Mulla qui- ▮ dem arte opus est ul ægri sacerdotum re- » mediis libenter se subjicere suadeantur. « Et : « Idcirco pastori mulla opus esse pru- » dentia, ac sexcentis oculis, ut undique • animæ statum circumspiciat. »

Idem Horn. 50 in Genes : « Quia in ma- » gnam hanc hebdomadam pervenimus Dei « gratia, nunc maxime et jejunii cursus in- « tendendus, et magis conlinuandæ sunt « preces, faciendaque diligens et pura pec- » calorum confessio. Scit inimicus noster «quod per tempus illud possumus de iis » quæ ad nostram salutem allinent loqui, • et peccata declarare seu aperire, et dete- «gere vulnera nostra medico, et sanitatem « consequi. » Ei Horn. 9 in cap. 6 ad Heb. «‹ Sin autem dicit: Sum peccator, ea autem «per species non cogitat ac supputat, et » non dicit : Hoc et illud peccatum admisi; «nunquam cessabit, semper quidem con- » filens, curam autem nullam gerens cor- • rectionis. »

Sæculo quinto S. Innocentius papa Epi'I. ad Decentium cap. 7 : « De pœnitentibus » vero qui sive ex gravioribus commissis, » sive ex levioribus pœnitentiam gerunt, si • nulla interveniat ægritudo, quinta feria » ante Pascha eis remittendum Bonur* » ecclesiæ consuetudo demonstrat. ta* « rum de pondere aestimando (icl.ctomm «sacerdotis est judicare, ut attendat id » confessionem pœnitelitis, et ad Uetinat- « que lacrymas corrigentis, ac tuncjutat » dimitti, cum viderit congruam salidat· » tioiiem. »

Eodem sæculo S. Hieronymus Comment, in cap. 10 Ecclesiastæ , ad hæc verba : Si *momorderit serpens in silentio:"* Si quem, » inquit, serpens diabolus occulte niomor· » derit, et nullo conscio eum peccati ve· » neno infecerit; si tacuerit qui percussui » est, et non egerit pœnilcntiam, necvul· « nus suum fratri et magistro voluerit con- « fiteri, magister qui linguam habet adeu· » randum , facile ei prodesse non poterit; » si enim erubescat ægrotus vulnus medico » confiteri, quod ignorat medicina non « curat. »

Idem lib. 5 Commentarii in cap. 16 Mattii, ad hæc verba : *JEl libi dabo claves regni coelorum :* « Istum locum, inquit, episcopi « et presbyteri non intelligentes, aliquid « sibi de Pharisæorum assumunt superri- « lio, ut vel damnent innocentes, vel sol- « vere se noxios arbitrentur... Hic alligat « vel solvit episcopus el presbyter, noneo> » qui insontes sunt vel noxii; sed proof· » licio suo, cum peccatorum audierit va- » rietates, scit qui ligandus sit quive sn' « vendus. »

Eodem sæcu.o S. Augustinus Senn. 2 io Psalm. 101 : « wiin audis hominem poeni- « tere peccatorum suorum , jam revixit : » cum audis hominem confitendo proferre » conscientiam , jam de sepulcro educiiu « est, sed nondum solutus est : quando sol- » viiur? a quibus solvitur? *Quæ solveri-* » *tis* , inquit, *in terra, erunt soluta et* ia « *calo.* »

Idem Enarrat, in Psalm. 66 : «Conscien- « tia tua saniem collegerat, apostema tu- «› muerai, cruciabat te, requiescere non « sinebat : adhibet medicus fomenta ver- » borum, et aliquando secat; adhibet rne- « dicinale ferrum in correptione tribula- » tionis : tu agnosce medici manum, con- «fitere, exeat in confessione, et defluat « omnis sanies. »

Idem Serm. 591 de Pœnit : « ImplacattM » igitur mortiferorum vinculis peccatorum, « detreciat, aut differt, aut dubitat **cone».**

gei e ad ipsas claves Ecclesiæ, quibus sol-
» vaiur in icrra, ut sit solutus in cœlo....
. Venial ad antistites, per quos ilii in Eccle-
-ia claves ministrantur.... A præposilis
. sacramentorum accipiat satisfactionis suæ
modum. »

Idem Serui. 592, conjugatos adulteros sic alloquitur : « Agite pœnitentiam qualis «agitur in Ecclesia, ul oret pro vobis Ec-
clesia. Nemo sibi dicat: Occulte ago, apud
Deum ago; novit Deus qui mihi agnoscat,
. quia in corde meo ago. Ergo sine causa
(lictumest: *Quæ solveritis in terra, so-*
luta erunt in cœlo? Ergo sine causa sunt
claves datæ Ecclesiæ Dei? Frustramus
Evangelium, frustramus verba Christi?
Promittimus vobis quod ille negat? »

Idem Serm. 595 : « Pœnitentes, pœni-
tentes, pœnitentes (si tamen estis pœni-
tentes et non irridentes mutate vilain.
reconciliamini Deo. Et vos cum catena
pascitis. Qua, inquies, catena ? *Quæ liga··*
veritis in terra, erunt ligata cl in coele
Audis ligaturam , et Deo putas facere im-
posturam. » Et in line « Quia si ad ulti-
iniun vitæ steterit, nescii si ipsam perni-
tendam accipere, ac Deo ac sacerdoti
peccata sua confiteri poterit. Hæc ultima ærba sunt plane decretoria.

Eodem sæculo Leo Magnus Epist. 80 , une 156, c. 5, contra requirentes publi-ai!) confessionem sic loquitur : n Illam etiam contra Apostolicam regulam præ-
'iimptionem , quam nuper agnovi a qui-
liibdam illicita usurpatione committi,
modis omnibus constituo submoveri ne de
'ingulorum peccatorum genere libellis
scripta professio publice recitetur; cum
reatus conscientiarum sufficiat solis sa-
cerdotibus indicari confessione secreta.
Quamvis enim plenitudo fidei videatur
esse laudabilis, quæ propter Dei timorem
apud homines erubescere non veretur;
tamen quia non omnium hujusmodi sunt
peccata, ut ea quæ pœnitentiam poscunt
non timeant publicare, removeatur tam
improbabilis consuetudo, ne multi apee-
nitentiæ remediis arceantur, dum aut
erubescant aut metuunt inimicis suis sua
facia reserari, quibus possint legum con-
stitutione percelli ; sufficit enim illacon-
ieseio quæ primum Deo offertur, tum
etiam sacerdoti, qui pro deliciis pœni-
lentium precator accedit; tum enim de-
» mum plnres ad pœnitentiam poterunt
» provocari, si populi auribus non publi-
» cetur conscientia confitentis. »

Idem Epist. 91, nunc 82: « Mullum enim
» utile ac necessarium est, ut peccatorum
» reatus ante ultimum diem sacerdotali
« supplicatione solvatur... l'nde oportet
unumquemque Christianum con-cientiæ
» suæ habere judicium , ne conveni ad
» Deum de die in diem differat, nec satis-
» factionis sibi tempus in fine vitæ suæ
constituat, quem periculose ignorantia
» humana concludit, ut ad paucarum bo-
» rarum spatium se reservel incertum cum
» possit pleniore satisfactione indulgentiam
» promereri, illius temporis angustias eli-
» gat quo vix inveniat spatium vel confessio
pœnitentis, vel reconciliatio sacerdotis.»
Hoc utroque textu jugulatur dogma hæreticum.

Sæculo sexto S. Gregorius Magnus Horn. 26 in c. 20 Joan. « Lazaro ergo, inquit,
» dicitur, *feni foras*, ac si aperte cuilibet
» mortuo in culpa diceretur, Cur reatum
» tuum intra conscientiam abscondis? foras
» jam per confessionem egredere, qui apud
» te interius per negationem lates. Veniat
» itaque foras mortuus, id est, culpam con-
» fileatur peccator ; venientem vero foras
» solvant discipuli, ut pastores Ecclesiæei
pœnam debeant amovere quam meruit,
qui non erubuit confiteri quod lecti. Hæc
« de solutionis ordine breviter dixerim, ut
» sub magno moderamine pastore·· Eccle-
» siæ, vel solvere studeant vel ligare.· Le-
gendus insuper S. Gregorius lib. 5 et 29 Moral.

Eodem sæculo Joannes jejunator, qui anno 586 sedebat patriarcha Consiani inop. insuo Libello l'œnitentiali, quem Morinus edidit in calce Commentarii de Adminislra-tione sacramenti pœnitenliæ, inducit sacer-dotem sic alloquentem et interrogantem pœnilenirm : « Spiritualis fili, ego confes-
» sionem tuam primario et præcipue non
recipio, nec libi absolutionem concedo ;
» sed per me Deus.... cum secundum mul-
» tam, quæ exprimi non potest. ejus mue-
ncordiam , ita dixit : *Quacumque liga*
veritis aut solveritis super terram,
» *erunt in calis,* illa quidem ligata, ii>c
» vcrosoluta. Revela igitur et declara rorato
» sanctis angelis , nihilque me cel; 'orum
» quæ a te clam facta sunt, vehit si I**»

. OCCttlte feordiitm cognoscenti vonfitere-
• ris. » Tum inducit sacerdotem interrogantem de numero et circumstantiis pec eatorum ad hunc modum : « Quomodo, » domine frater, vel soror, primum virgi- » nitas tua corrupta est? per fornicationem , » vel legitimum matrimonium, vel perinol- » litiein, aut aliqtiid eorum quæ sunt contra » naturam ? Consentientem vero et dicen- » tem sic et sic, ipsum interrogat in quot » mulieres inciderit antequam uxorem du- » ceret, num aliquæ earum essent ancillæ, » quanlæ viduae et quanta: nupta·; nutu ali- » quæ monachæ cl quot, num aliquæ ma- » gnum habitum gestarent? » Similiter de aliis præceplis.

Hic sisto, quia ad hæc priora srecula, quæ puriora reputant novatores, maxime attendunt, nec plura fert institutum nostrum. Quantum ad sequentium sæculorum Patres, concilia, libros pœnltentialcs et theologos, vide Bellarmin.Nugno,U'Kasse,Juenin,elc.

Verum quæ diximus plusquam suiliciunt ad revincendos novatores aperta· falsitalis et putidæ calumniæ, dum dicunt praeceptum confessionis sacramemali< esse inventum Innoceniii IU in concilio Lateranensi, quodque ideo irri'orie vocant *turmentum jnnocentianum.* Ad hæc : omnem verisimilitudinem superat quod ista lex, tam ardua, dura el difficilis, sine S. Scripturarum et traditionis suffragio, ab omnibus totius orbis ecclesiis fuerit recepta nemine reclamante aut conquerente ; quis enim tunc reclamavit? quis conquestus est ? Insuper ex ipsis terminis concilii in capite *Omnis utriusque sexus,* evidens est meo non agi de natura aut substantia confessionis , sed de ejus circumstantiis lanium , scilicet de tempore, ut Hat semel in anno , et de ministro, ut liat proprio sacerdoti.

$ UI. — *Solvuntur ohjtctionei.*

Obj. 1° celebre factum Neclarii, ex quo sic arguant hærelici. Quod ab Ecclesia fuit institutum , et deinde ab eadem abrogatum, non est juris divini : atqui confessio fuit ab Ecclesia in-unuta , et per Ecclesiam abrogata : ergo. *prob. min.* Socrates lib. 5 Hist. cap. 1", narrat, occasione Xovatia- Dorum, qui conquerebamur peccatores faci.ms a catholicis admitti ad reconciliatio- Dtin, institutum fuisse presbyterum pœnitentiarium cui lapsi post baptismum ·» peccata confiterentur : en confessionis institutio; deinde occasione alicujus scanuJ;> hunc pœnilenliarium sæculo«ubtquenii a Ncctario episcopo Conslaniinop. sublatum fuisse : en confessionis abrogabo. ergo. Idem referi Sozomemis Socrati coi vus I. 7, c. 16, excepto quod Sozoinenm dicat hunc pœnilentiarium non occanant Novatianorum, sed *ab initio* fuisse iu.< tutum.

Omissis variis solutionibus quas huic argumento theologi adhibent, /?. exhacwrratione non colligi institutionem el abrogalionem confessionis sacramenlalis, ?«j pœnilentiarii tantum , cujus praecipuum munus erat præesse pœnitentiæ publics, et ideo inquirere in mores fidelium, recipere depositiones test uin dc quorumdam criminibus , reos ad se vocare, et convictos confessioni seu pœniienliæ publica:addicere, audita prius eorum confessionex creta, atque invigilare ut pœniienliæstadium juxta canones accurate decurrerent; pœnitentiarius enim dicebatur a pœiiitentibus; pernitentes oliin ii soli dicebantur qui erant addicti pœnitentiæ publica, ul liquet ex concilio Toletano i.

Cum itaque mulier quædam nobilis huit pœnitentiario esset confessa, et ipsàsire proprio motu, sive suadente pœnitentiario, peccata quædam publice confiteretur, longius progressa indi.-creie prodidit x compressam fuisse a diacono in ecclesia, dum ibi pœnilenliam agent : unde graviter commotus fuit populus, el diaconus exauctoralus.

Ratione igitur hujus scandali, Nectari;;» amovit pœnitentiarium qlfoad muniapœiittenliam publicam spectanda , intacto mu confes.-imiis secreta!, qui remansit in eo statu in quo erat ante institutionem hujus pœniieniiarii : r/uod *patet* lu quia .Vectarius sustulit tantum quod luerat occasio scandali; non autem confessio secreta, sed confessio seu pœnitenlla publica fuit occasio scandali. 2" Quia legitur amovisse pumiteniiai ium l.m uni, non autrui alios sacerdotes confessionibus secret is excipiendis praepositos, <pii proinde permanserunt ut an.e; alios enim piaster po-nilcnliarniiu confessionibus excipiendis designato» constat, tum ex Urigene inter probationes cilato, tum ex Eœæbio qui iib. 6, cap. 86,

/eferr Serapione.....lorn proximum advocasse uutiiti *ex presbyteris* dispensationi sacramentorum a S. Dionysio Alex, propo silis, ut ah eo beneficium reconciliationis recipere' ·, tum denique, quia unus conio saritis iiryar Iui· -ct excipiendis confessionibus nuineiOsIssiuiæ civitatis, qualis erat Vbnstantii.opolis tempore Nectarii.

El hæc est communior hujus argumenti solutio, excepto quod quidam arbitrantur hanc mulierem non declarasse pomilcnlia no in confessione hoc suum facinus cum diacono, quod nondum perpétrerai ; sed facta confessione, ciirn ratione pœnitentiæ a pœnitenliario injuncta*, in ecclesia moraretur, ibidem a diacono fuisse corruptam, et hoc ipsam indiscrete prodidisse, ex quo palam innotuit, et inde ortum scandalum ac commotio populi. Ad ham autem intelligentiam moventur, quia licet juxia versionem Christophorsoni legatur m Socrate, *Mulier longius in con/itendo progressa, alterius culpce seipsa insimulat,* advertunt tamen in textu græco Socratis, non usurpari vocem *confessio* seu *confitendo,* sed quod mulier *dixerit,* seu *commemoraverit* suum crimen; et cum hoc dixisset, diaconus ejectus est, el populus commoveri cœpit.

Idqiie apertius exprimit Sozomenus citatus : « Matrona quædam nobilis, ihquit, « oh peccata quæ confessa fuerat, jussa ab • hoc presbytero jejunare, ac Deum suppli- • citer exorare; dum hujus rei causa in 'ecclesia moraretur, a diacono se slupra- ▮ tam esse prodidit. Quo cognito, plebs » omnis vehementer succensuit, eo quod » contumelia illata esset ecclesiæ, nec me- • cliocri probro expositi erant sacri ordinis ' viri. » *Ex quo palet* mulierem hoc peccatum admisisse post peractam confessionem, dum causa pœnitentiæ injunctæ peragendæ esset in ecclesia; sicque non a pœiiitentiario, aut ejus jussu fuisse vulgatum, sed ab ipsa sponte et indiscrete proditum. Dicunt itaque Nectarium statuisse ut post sacrainentalem confessionem non ageretur amplius in ecclesia ilia pœnitentia publica cui præerat pœnitenliarius, ne vins cum mulieribus simul in ecclesia commorantibus. aliquid simile deinceps contingeret, et sic amotum fuisse pœnitentiaanmn; seu. ut dicit Sozomenus, *presbyterum qui agendœ pœnitentiæ præposilus erat, abolevit* .Vectarius. Hæc explicatio probabilitate non caret, sed quoad substantiam solutionis, a præcedente non differt.

Inst. 1° Socrates et Sozomenu '/ferunt post exaiicloratiônem pouiitentiarii, unicuique permissum fuisse pro arbitrio et animi sui conscientia au sacramentorum communionem accedere ergo i.ullius confc'-ionis necessitas amplius urgebat.

/{. N. conseq. Hoc enim loquendi modo Socrates et Sozomenus n'hü aliud significare intendunt, quam quod pœnilentes non arcerentur amplius a participatione sacramentorum per pœnilenliarium, donec adimpleta pœnitentia publica ab ipso injuncta , ad eam admitterentur, sed quod, non exspectato hoc tempore, et independenter a licentia pœmtenliani, quilibet posset pro suo arbitrio ad communionem accedere, modo tamen a culpa purus, aut per confessionem, si necesse foret, purgatus.

[nst. 2*. Nectarius non abrogavit pœniteniiain publicam peccatorum publicorum, adhuc enim vigebat tempore S. Chrysostomi successoris Nectarii, *ut palet* ex S. Doctore Horn. 5 in Epist. ad Ephes. 9. et 42 in Epist. ad llebr. non abrogavit confessionem publicam peccatorum occultorum, quia nunquam fuit in præcepto : ergo abrogavit privatam confessionem.

11. N. conseq. 1° Quia licet non abrogaverit pirnitentiam publicam, posset dici quod abrogaverit confessionem publicam; non enim idem sunt pœnitentia publica et confessio publica, neque poenitentiam publicam seiitper comitabatur confessio publica, imo incertum est utrum confessio publica peccatorum publicorum unquam fuerit in præcepto, ut dicam infra.

2° Quia *esto* post factum Nectam *vigeret* adhuc pœnitentia publica, nouerai tamen cx jussu el directione pœnilentiarii, sed episcopi, ad quem, abrogato pœnitentiario, cura pœnitentiæ publics indicendae et dirigendæ reversa est, ut ante institutionem pœnilentiarii. Nos autem non dicimus Nectarium abrogasse simpliciter el al>sivlute poenitentiam publicam , sed poenitentiam publicam ut indicendam et dirigendam per pœnitentiarium, hoc est, aorogasse munus et officium pœuitenliar'1.

Verum. ut aperte ostendam vanitatem

•iijjiis argument! quod ita extollunt htere-tici, sic illud contra ipsos retorqueo : Vel pœnitentiarius a .Vectario abrogatus exci-piebat confessionem sacramenlalem poeni-tendum, rel non : si hoc secundum : ergo abrogando pirnitenliariuin, non abrogavit confessionem sacramenlalem. Si primum : ergo vigebat in Ecclesia confessio sacra-mentelle octo saeculis ante Innocentium III et concilium Lateran. ergo splendide et in-verecunde mentiuntur hæretici, dum gar-riunt illam esse inventum Innocentii.

Obj. 2°. S. Chrysost. Xectarii successor, Hem. 21 ad populum Antioch, dicit : « Xon » cogit Deus in medium procedentes quæ » peccavimus annuntiare, sed sibi soli ra-» tionem reddere jubet, et sibi confiteri. » Horn. 2 in Psal. 30 : « Peccata autem tua » ipse commemora, ut ea deleas. At pudet » te peccata confiteri? Dic ea quotidie in » oratione. Xon enim dico ul ea conservo » exponas qui te probris impetat, dic Deo » qui iis medetur. » Et Hom. 33 de Lazaro resuscitato : « Cur igitur te, quæso, pudes-» cis et erubescis dicere peccata tua ? Xon » enim homini dicis, ul te probro afficiat ; • non enim conservo confiteris, ul in pu-▪ blicum proferat. Imo vero ei qui Domi-» nus est..... ostendis vulnera. » Et alibi similiter.

Respondent quidam ad primum, S. Chrysost. ibi loqui de confessione requisita ad baptismum, quæ soli Deo et non homi-ni facienda est; quia ista liomiliaest cate-chesis secunda ad */(luminandos,* id est, ad baptizandos, ***Jd secundum et tertium respondent,*** S. Chrysost. non loqui de confessione sacramentali, quæ semel Iit reconciliationis causa, sed horiatur popu-lum ut peccata, licet confessa et absoluta, sæpius in memoriam revocet cum eorum detestatione, ad pleniorem expiationem; quod non obesi confessioni .sacramentali. ila? solutiones non sunt improbandæ. At-tamen

Responsio communior est, S. Chrysost. Iiis et similibus textibus excludere duntaxal necessitatem confessionis publicis; dicit enim m primo : *Non cogit Deus in me-dio procedentes quæ peccavimus annun liare;* in secundo : Aon *dico libi ut ea* tlreçu *conservo luo, qui te probis imj>e-tal ;* tu tertio · Aon *enim confiteris can rercu luo ut* in *publicum proferat.* Simi-liter alii textus qui solent objici. Rww-tem omnia important confessionem publi-cam, cx qua erubescentia, pudor, infamii et exprobrationes nasci solent. Nec, quod bene advertas, unquam dixil S. Cliiv o -i. *Ne confitearis sacerdoti, ne declara peccata tua ministro Dei;* sed e coiura oppositum docet in locis a nubis inter probationes citatis. Cum ergo dicit soli Deo esse confitendum, non excludit « vicarium, seu ministrum, sed Itomiua æqualis conditionis, quos ideo *conterai* vocat, qui possent audita crimina propa-lare et exprobrare. Apud S. Chrysost.eois et alios Patres, quod fit per Christi aut Uri ministrum, dicitur fieri non per hominem, sed per ipsum Christum aut Deum : sicipse S. Doct. Hom. 30 111 .Matth. dicit hominem non operari eucharistiam, quia operatur ul minister Christi; quæ enim fiunt per ministrum, tribuuntur principali agent' seu mandanti, idque specialiter in hac mi-teria. quia, obstrictissimam legem silentii, confiteri homini perinde esi ac soli Dw confiteri : et ideo sacerdos Græcus eia· pieiis confessiones dicit pœnilenti ; Fra-ter, cur accessisti ad Deum el ad me?A'e, *quteso, erubescas, non enim mihi pecca-ta enuntias, sed Deo apud quem consii tis.* Vide nostrum Goar in eucologio ti Joannem Jejunatorem inter p obationo sexti saeculi laudatum. Denique quam iv presse S. Chrysost. commendet necessili-tem confessionis, *liquet exprobaiionibui conclusionis,* ita ut nisi illum intelligi' juxta explicationes datas, palpabilescon-tradiliones ipsi tribuere cogaris.

/nsl. ex aliis Patribus. 1« S. Grey Niss. Epist. ad Lelojum, dicit peccata ava riliæ a Patribus qui canones piriiitenlu ediderunt, fuisse prætermissa : atqui id non potuisset dicere, si viguisset privata tum confessio cum poenitentia ; ergo.2On· genes Hom. 2 in Levit, inducit quosdam ei auditoribus dicentes meliorem fuisse con-ditionem antiqua; legis, ubi erant plora sa-crificia pro peccatis, in nova autem e-t tantum unam veniam peccatorum per bap li-miim. 5u Julianus Pomernis, seuS. l'rov per lib. 2 de Vita Contemplativa, proponit I' cc.itoribus *confessionem aut emenda-tionem* . ergo censet alterutram suffice!*, (▮'ni ▮ laenter non esso absolute tiecmsa-riam confessioncin. 405 Basiiiu» niP-.l

37;S. Ambros. lib. 10 in cap 22 Lucae; S.Hilarius ii Psal. 50,S. MaximtisTaurineusis Hom. 3 de Pœtnienlia S. Pelri, et S. Aug. in P.-al. 31, docent peccata deleri per contritionem, nulla fycta mentione confessionis.5° Venerabili» Bedalib. 5 in Lucam, ad hæc verba: *Ile, ostendite vos sacerdotibus,* dicit sacerdotibus esse declaranda peccata hæresis,judaismietschistmatis; et addit: *Cætcra vero titia per scipsum interius in conscientia et intellectu Dominus sanat et corrigit* . Ergo.

R. *ad primum,* S. Gregorium Niss. loquide poenis canonicis pubiicæ pœnitenuæ impositis, qua» dic.il non cs-e determinata* pro avaritia, quia est inexplebili'cupiditati·. Addit tamen ibidem, quod si avarus alienum injuste u-tirpet, habebit remedium . *dummodo per enuntiationem aperiat peccatum suum sacerdoti;* quo Dallæo os ob'truitnr.

ddsecundum. Ii quos illic inducit Origines erant Moiilanistæ quo* ibid, refellit verbis piimo loco citatis cx ipso inter probationes.

dd tertium. Sensus Juliani e*t, peccata quæ vel non declarantur in confessione, vel si declarentur, non emendantur, fore punienda; dicit enim ibid. cap. 7 : «Illi ' quorum peccata humanam notitiam la- · leni, nec ab ipsis confessa , nec ah aliis ' publicata, si ea confiteri aut emendare ' noluerint, Deum (piem habent testem, habituri sunt ultorem. « Item ibid, adstruit necessitatem confessionis: «Quoniam, in- « quit, aliorum animos quales sunt, sine ip- • sorinn confessione nescimus. « Item :« N'o- ' hi' quoslibet peccata sua , tanquam me- • dici'vulnera quibus urgentur aperire. »

J(/ *quartum.* Patres laudati ioqmin ur de contritione perfecta , qua fatemur remitti peccata , si tamen, post institutionem 'aeramenti faciam a Christo, includat votum confessionis. Quod autem iis in locis confessionis non meminerint, nihil proba', cum sit argumentum negativum, et alibi niemiiierini, *ut palet ex probationibus conclusionis,* nec idem sil ubique repetendum. Insuper *i* l non expostulabat e.oruin institutum, cum lucis citatis loquantur d* pieiiiteiilia Davi ii*etS. Petri, quo tempore nondum erat instituta confesMo.

/d *quintum.* Venerabilis Beda non loquitur ibi de absolutione .sacramentali · sed / de reconciliatione seu receptione eorum qui sunt extra Ecclesiam, ut in ea doctrinam fidei palam profiteantur, loquelis vcroaliln de peccatis eorum qui sunt in Eccie-ia : « Gravioris leprx immunditiam, mqu.i in cap. 5 Epist. Jacobi, juxta legem sacer » doti pandamus, adque ad ejus arbitrium qualiter et quanto tempore jusserit, pu » rilicari curemus.·»

Ilcpones S. Aug. lib. 10 Confess, c. 5 : " Quid mihi ergo est, inquit, cum hominibus, ut audiant confessiones meas, quasi sanaturi sint languores meos? CurioMiir. genus ad cognoscendum vitam alienam , » desidiosum ad corrigendam suam. Ergo.

It. S. Augustinum ibi non loqui de confessione sacramentali, sed de confessione publica suorum peccatorum, quam ip*e scriptis vulgaverat.

Urgebis. Gratianus 2 parte Decreti q. 5 in pluribus capitulis, sed praesertim cap. 87, phires auctoritates refert pro et contra necessitatem coiife'sioiii', et cap. 89 concludit sic : « Quibus auctoritatibus, v<·' » quibus rationum firmamentis, uir.ie.m* ·» sententia sali-faclious ct confessioni* » innitatur breviter exposuimus·, cui autrui » harum sit potius adh.rrenduin , lecton· » judicio reservatur; utraque enim fauto- res habet sapientes et religioso.' viro·. Et cap. seq. 90 : - Unde Theodorus, C.m- » tuariensis episcopus ait iii Pœnileniiali » suo : Quidam Deo solummodo confiteri » debere peccata dicunt (ul Gr.vci); qui- » dam vero sacerdotibus confitenda esse » percensent, ut tota (fere) sancta Eccle- u sia. ›» Ergo.

Respondet S. Th. in 4 , d. 17, in expositione textu-, Gratianum referre opiniones eorum qui ume temporis ante concilium Lateranense negabant necessitatem confessionis ex praecepto ecclesiastico.

Respondetur nunc communius, Gratianum non loqui de necessitate confessionis ad salutem ex præcepio Christi, sed de ejus necessitate ad remis-ionem peccatorum. Erat lime tem, oris, ul jam alibi monui, duplex s» utentia inter (lienlo_<i- cirC i i flicaci.iin 'aeramenti p<enit< i<-ir · qui ' m dicebant per illud remitti pei.ata · . P_ queuter ad liun. effectum ncrc-arm se confessionem. Alii volebant pei i· ani contritionem semper remitti peccata cu·,

«equenter ad nunc effectum nec confessionem, nec sacramentum esse necessarium · non negabam tamen esse institutum et præceptum a Christo, ideoque necessarium ad salutem , cujus effectus reponebant in reconciliatione cum Ecclesia. remissione pœuæ et augmento gratiæ. Hanc itaque controversiam, intacta necessitate confessionis ad salutem ex præcepto Christi, hic expendit Gratianus, et in utramque partem versat, modo probans sola contritione cordis, ante confessionem oris, semper remitti peccata; modo per confessionem illa remitti. Hanc esse mentem Gratiani probant plurima. 1° Titulus totius distinctionis, qui est : *Utrum sola cordis contritione el secreta satisfactione, absque oris confessione, quisque possit Deo satisfacere?* 2° Exempla quæ adhibet cap. 54 et 37. scilicet leprosorum, qui erant inundati antequam se sisterent coram sacerdotibus; Lazari, qui erat ad vitam revocatus antequam solveretur a discipulis; Abrahæ, qui erat justificatus ante circumcisionem. 5° Ipsa expositio controversis quam clare proponit eodem capite 57 : « Non ergo, inquit, » in confessione peccatum remittitur (ut » vult prima sententia), quod jam remis- » sum esse probatur : fit itaque confessio » ad ostensionem pœnilentiæ , non ad im- • petralionem veniæ; et sicut circumcisio » data est Abrahæ, in signum justitiæ, non ▮ in causam justificationis, sic confessio sa » cerdoli offertur in signum veniæ accepta·, ‹ non in causam remissionis accipiendæ. › Alii e contrario testantur, dicentes sine › confessione oris et satisfactione operis » neminem a peccato posse mundari, si » tempus satisfaciendi habuerit : unde Doit minus per Prophetam ait : *Dic tu ini*n *quitales tuas ut justificeris.* » Et pluries similiter in variis capitulis. Nec unquam dixit confessionem non esse institutam aut præccplam a Christo , seu non esse necessariam ad salutem, sed tantum non esse necessariam ad veniam, ad justificationem, ad remissionem peccatorum. Ex quibus omnibus evidenter *patet* ipsum nec, movere nec expendere controversiam dc necessitate absoluta confessionis ad salutem vx institutione et præcepto Christi, sed de ejus necessitate ad effectum, scilicet remissionem peccatorum.

Λ. 5° *Sed el dato* Gratianum locutum fuisse dc necessitate absoluta coufeswt ad salutem ex institutione et præcepioChn··ti, et non solum quoad effectum, non en tanta ejus auctoritas ut ea hac in par· moveamur : l\quia . ut aiunt Editi* 't Sylvius, de hac re non habuit lixam sententiam, imo juxta aliquos aperte pugnantia loquitur, ita ut totam hanc distinctionem ipsi aHiclam existiment ; vel dicendum ipsum turpiter «Uncinatum fuisse : 2° quii in rebus facti est admodum suspecte fidei; sæpc enim Patrum testimonia truncata refert, sæpe illis addit de suo. sæp* uni tribuit quod est alterius, ut norunt eruditi. Et nc alio excurramus, in ip-t textu , in objectione laudata, quem citatu Theodoro Cantuariensi, ista vox *ul Grati* et ista *fere,* non leguntur iu pirnitcntuli Theodori, neque in concilio secundo Cabik lonensi, ex quo istud capitulum luit extractum. neque in Ivone et Burchardo. Sunt et alii nævi in eodem capitulo pro quibus vide annotationes ibid.

Obj. 5°. Nullibi legimus fideles priorum saeculorum, sive in vita, sive in morte, confessionem sacramentalein adhibuit quamquam vitam el mortem plurium discriptam habeamus : ergo prioribus sæculinon erat m usu.

R. t°N. conseq. Tum quia ex argumento negativo nihil evincitur, præserlijncouln ca testimonia quibus probavimus ex tradi none confessionem saeramentalem habitam semper fuisse in Ecclesia ut necessariam, consequenter fuisse in usu apud fideles; tum quia quæ usu quotidiano frequentantur, non solent scriptis mandari, utpute omotbiis nota.

R. 2° *JV. ant.* Nam 1° S. Irenæus I. i de llæres. c. 15, alias 9, narrat quasdam mulieres a Marco præstigiatore oppressas, cum in Ecclesiam redirent, crimen suum confessas fuisse. *Neque dicas* ibi agi de confessione publica; confessio enim publici supponebat secretam tanquam regulam direclivam publics, ut jam dixi et adhuc dicam. 2° S. Cyprianus tract, de Lapsis, refert plures confessos fuisse peccata cogitationum. 5° Eusebius lib. G Hist. cap. 54, refert Philippum imperatorem sua peccati confessum fuisse ; et cap. 56, Serapionem lapsum in persecutione, morti proximum, advocasse presbyterum , ut ab eo beneficium reconciliationis reciperet 4" Socrates

rt Sozotnenus, ut vidimus supra, referunt rxpinplum confessionis illius mulieris ex qua i.mtnin scandalum ortum est. 5" Pauliniism viia S. Ambrosii scribit ipsum sæpith excipere confessiones pernitentium , deqtiorum peccatis *nulli nisi Domino soli loquebatur.* 00 S. Aug. Epist. ISO, nunc 228, narrat, instante hostium incursu, • magnum fieri ab utroque sexu et ab omni • ætatc concursum, aliis baptismum Rogitantibus , aliis reconciliationem, aliis p<e‹nitenti® ipsius actionem. » Plura alia confessionum exempla refert Honorat. Tonrncly, ut S. Fulgendi, S. Isidori Hispalensis, S. Elegii, S. Tillonis, S. Bicharii et iliorum. \ ide si liibet Q. 6 de Pœnitentiæ i. 2, conci. 2, arg. 4.

/ni/. Non legitur in S. Scriptura Apostolo-confessionem frequentasse,ncc cos illam primis fidelibus præcepisse. Ergo.

Supp. q. 6 a 1. ad 3. — /?. Hoc argUincnttnn ut antecedens eadem chorda aberrare. Negativum est ex quo nihil evincitur ; mulla enim , inquit Auctor, facta sunt quæ non sunt scripta : non est scriptum in [vangelio pueros esse baptizandos, baptismum ' ærclicorum non esse iterandum , et pluraalta ; et tamen luce hæretici admittunt, (this itaque et similibus tenenda est regula Teitulliani I. de Corona Militis c. 4 : «Si • legem expostules Sciturarum, nullam 'invenies : traditio tibi praetenditur auc>Hx, consuetudo confirmatrix. et fides • observatrix. » Addit Auctor cit. Christum habere potestatem excellenti® in sacramentis unde sine his quæ ad sacramentum pertinent, potuit ex singulari privilegio et dispensatione rem sacramenti conferre B. Virgini el Apostolis.

Obj. 4°. Cognitio peccati potest aliunde haberi quam per confessionem. Ergo.

Supp q. 7. α I. «d 4. — //. Quamvis cpgnilio actus exterioris possit aliunde hali»,'i quam per confessionem, non tamen actus interioris , qui est principium exterioris,.deut nec doloris et propositi. lumper cognitio quam habere potesi confes->aiius extra confessionem, illam habebit 'itlimno, no.i ut judex et Christi vicarius; ricul etiam judex scit aliquid ut homo, quod nescit ut judex; ct quantum ad hoc >er confessionem aperitur.

Ex dictis colliges, confi ssionem sferamulalcin in re vel in voto esse necessariam, non solum necessitate præcepti divinized etiam necessitate medii, eo rnodo quo dixi dissert. 1, art. 5, J2, de necessitate sacramenti pœnitentiæ, quod sine confessione subsistere non potest · vide ibi. Est etiam necessaria semel in anno ex præcepto ecclesiastico cap. *Omnis ulriusgue sexus,* ex concilio Laieran. sub Innoeentio Hi.

DIGRESSIO HISTORICA.

UTRUM CONFESSIO PUBLICA ALIQUANDO FUERIT IN PRÆCEPTO?

Jrt arfi' prarctdenftm.

Dico 11. Confessio publica peccatorum occultorum nunquam fuit in præcepto.

Prob. 1" cx concilio Trid. sess. 14, cap. 5, ubi dicitur: « Non salis consulte humana » lege praeciperetur, ut delicta , præ«ertiit » secreta, publica essent confessione aperienda: » Ecclesia autem, a Spiritu sancto directa, nib.il unquam fecit aut faeil inconsulte.

2° Ex Chrysost. citato obj. 2, qui pluries docet non esse necesse ut publice et quasi in theatro prodamus peccata nostra.

5' Ex Sozomeno lib. 7, c. 16, ubi dicit, « grave ac molestum ab initio jure merito » visum esse sacerdotibus, tanquam in thea« tro, circumstante lotius ecclesiæ mullitu« dine, crimina sua evulgare. Itaque ex « presbyteris aliquem qui vitæ integritate » spectatissimus esset, el taciturnitate *ac* » prudentia polleret, huic oficio præfece‹» riuil, ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus suos confitebantur. »

4° Ex S. Basilio, qui Epist. ad Amphilochium c. 54, dicit prohibitum esse a Patribus prodere mulieres confltentes adulterium , ne *conviciis mortis causa prabealur.*

5° Ex S. Leone, qui Epistola inter probationes laudata, graviter reprehendit et damnat *improbabilem consuetudinem* divulgandi publica confessione peccata occulta.

Quod si quandoque peccata secreta confessione publica tnersn*. vulgata, vel jam erani pluribus nola, 'ive ex confessione libera pœnitentmm, sive ex aliorum relatione, sive alia via ; vel si erani omnino occulta, pirnitenits ex fenore pœnilentiæ, vel ex suasione, non præcepto confessant. sponte ea publice confitebantur, ut mox di-

cam. Nec refert quod SS. I'atrcs s.rpe horientur peccatore* ut, seposito omni pudore, crimina *ua aperiant, nec fratrum conspectum formident; id enim intelligitur de confessione orali facienda sacerdoti.

Ca-foS'. Peccata publica confessioni publicae fuisse aliquando obnoxia, ex proscripto canonum ct lata lege, incertum est, nec ullo antiquitatis monumento evinci potest. Nec obest quod subjicerentur pirnitentiæ public® ; non enim, ut jam dixi, pœnitentiam publicam semper comitabatur confessio publica : plura peccata occulta subjiciebantur pœnitentiæ public® , quæ tamen publice non declarabantur ; imo plures ex zelo et pietate proprio motu se subjiciebant pœnitentiæ public®, qui tamen sua peccata non divulgabant.

Dico 5°. Pi imis Ecclesiæ sæculis, quidam pœnilentes, peracta confessione secreta, quædam peccata non solum publica, sed etiam occulta publice confitebantur, vel motu proprio ex fervore pœnitentiæ, ve' hortante , non tamen cogente confessario , in majorem vindictam et humiliationem, atque in aliorum exemplum et ædificationem Ecclesiæ.

Prob. 1° ex S. Irenæo lib. 1 adversus h®re*es c. 15, alia* 9, ubi de mulieribus a Marco piæ*iigiaiorc violatis dicit : « Ouæ-
» dam eiiam in manifesto cxoinologesim fa-
» ciunt: quædam autem reverentes hoc ip-
" sum, in silentio sensim semetip-as re-
" trahunt. »

2» Ex Orîgene, qui Hom. 2 in P*al. 57, dicit : «Si quid (confessariijs)consilii de-
derit, facia* et sequaris ; *i intellexerit et
providerit talem e**e languorem tuum
qui in conventu lotîii* ecclesiæ exponi de-
« beat et curari, et quo forlas*is et cæleri
«aedificari poterunt , et tu ipse facile sa-
»nari. multa hac deliberatione, et salis
» perito medici illius consilio procurandum
«est.» Locum integrum retulimus inter probationes conclusionis articuli procedentis.

5· Ab exemplo illius mulieris oppress® a diacono.occasinnecujus Ncctarius officium pœnitentiarii abrogavit, de quo supra.

4'- Lx S. Augus.ino , qui Serm. 531 lio, tatur lapsos post baptismum, ut clavibus Ecclesiæ -je subjiciant, atque « Si peccatum
ejus non solum m gravi ejus malo, sed
etiam in tanto scandalo aliorum esi, atque
» hoc 'xpedirc utilitati Ecclesie videtur an-
tistiti, in notitia inultorum, vel etiam to-
tius plebis agere pœnitentiam non re-
cuset »

Ex his colliges, confessionem secretam public® tum confessioni, turn putrentia semper præivisse, atque illam fuiss? sacerdotibus regulam indicendi pœnitentibuj pœnitentiam canonicam, et confessionem publicam eorum peccatorum quæ sine fama di-pendio et scandalo, sed in majorem pœni cutium utilitatem et Ecclesiæædificationem poterant divulgari : quod diligenter observandum e.*tcontrahærclicos,qui,ctiiB confessionis secret® usum negare non [iosunt, contendunt eam derivari ac orna ducere ex poenitentia seu confessione piblica, cum e contra constet ex dictis publicam, tum pœnitentiam, cum confessiontra a secreta derivari, et hanc fuisse publier normam et regulam.

Petes utrum ante legem novam fuerit confessio?

Supp q 6. a 2 ad 2. — *Ji.* in lege naturæ fui confessionem peccati interim rem Deo, qualis ‹l· bet esse cliain nunc; hæc enim esi de jure naturo. In le.e Moysis vero oportebat aliquo signo exteriori peccatum protestari per obla.iOiitir ho'ti® pro peccato, ex quo innotescere jm› terat sacerdoti offerenti m peccasse. At non oportebat ul speciale peccatum a se rommissum manifestaret, aut peccati circum·staniia.*, sicut oportet in nova lege

ARTICULUS II

Quinam teneantur ad confessionem'

Q. G. a. 3. o. — *Di o* 1°. Utroque jure tam divino quam ecclesiastico, ad confessionem tenentur omnes qui post baptismum peccaverunt mortaliter.

Dejure divinoconstatex ari. procedenti clex concilio Trid. sess. 14, cap. 5, ubi definit *integram p icatorum confessionem omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere.*

De jure ecclesiastico exstat lex concilii Lateranensis sub Innocentio III,his verbis:
« Omnis utri usque sexusfidelis,postquam
» ad annos discretionis pervenerit, omnia
sua solus peccata saltem semel inanno
» fideliter confiteatur proprio wecerdoti, et
» inj unciam sibi pœnitentiam propriis viri-

* bus studeat adimplere.... Alioquin et vi- • tens ab ingressu ecclesiæ arceatur, et rno- » riens Christiana careat sepultura. « Hanc rero legem habemus in terminis confirma- tam a Tridenlino ses*. 14,cap.S,et can.8.

bent solmn peccata venialia, non tenentur. neque jure divino neque ecclesiasti» o, ad confessionem.

De infidelibus quoad jus divinum declarat concilium Trid. cap. 5 prius citato, dicens, *confessionem omnibus post baptismum lapsis jure divino necessariam existere.* Ratio est, quia omnia peccata ante baptismum commissa, per ipsum delentur 'ine ordine ad claves · unde quamvis infideles teneantur aliis praeceptis divinis, non tamen isto, quia per baptismum non fiunt capaces sacramentaliter confitendi peccata ante ipsum commissa, quippe quæ persolum hapti-ma deleri possunt.

Quantum ad jus ecclesiasticum, eo illos etiam non teneri constat ex ip»a lege *Omnis,* quæ fideles duntaxat comprehendit : *Omnis utriusque sexus fidelis.* Et aliunde, ut dicit Trid. c. 5 citato, Ecclesia non habet jurisdictionem in non baptizato».

De fidelibus qui solum habent peccata venialia, quoad jus divinum, constat ex Trid c. Saepe laudato, ubi postquam probavit necessitatem confessionis mortalium, ex jure divino, addit : « Venialia quibus a gra- » tia Dei non excludimur, et in quæ frequen- » tins labiinur, quamquam recte et utiliter, • citraque omnem praesumptionem in concessione dicantur, quod priorum hoiir- ' num usus demonstrat, laceri tamen citra • culpam, multisque aliis remediis expiari • |K»'Sunt. » Quibus verbis et asserit el probat conclusionem, scilicet quia confessio esi iihtituta ad recuperandam Dei gratiam a qua per peccatum veniale non excludimur; item quia aliis mediis remitti potest.

Dices. Ex eo quod Apostoli, Joan. 20, receperint potestatem absolvendi a peccati' mortalibus, colligimus fidele» teneri illa peccata confiteri: atqui similiter acceperunt potestatem absolvendi a peccati» venialibus : ergo pari ratione possumus collibere quod fideles teneantur cnulilcri pectata venialia.

R. N. conseq. Quia natura præcepti debet perpendi ex subjecta materia. Ideo autem ex Ilis verbis colligimus praeceptum | divinum confitendi rnortaiia, qmaea faciunt hominem Deo inimicum et excludunt a regno cœlesti, quod tenetur homo avertere , nec aliter pote»t quam per ordinem a<l claves : secus de venialibus quibus je.r a gratia Dei nec a regno cœlesti excludimur, sed tantum retardamur.

Depones. Ex his verbis, *Quorum re miseritis peccata remittuntur,* colligimus datam esse sacerdotibus |>ote»taiem remittendi etiam venialia : ergo exiliis. *Quorum retinueritis retenta* sun/,pari ratiom*colligit ir eis inesse potestatem retinendi venialia, adeoque sine ordine ad claves non posse remitti.

Jl. N. conseq. Disparitas est . quod ex eo quod aliquis possit tollere majus impedimentum, recte colligitur po'»e tollere minus ejusdem ordinis; et qui habet au< · toritatem condonandi majores injurias. *a fortiori* posse et minores. Non sequitur autem quod ex eo quod quis potest apponere impedimentum pro re gravi, possit pro minori ; quod qui habet a superiore, potestatem relinendi seu non remittendi graves injurias, possit pariter relinere leves; major enim requiritur auctoritas ad retinendas leves injurias quam ad relinendas graves. Sil exemplum in humanis legati a rege ad reconciliando» ipsius inimicos vel damnandos mis»i, inquirunt cau-a» graves ex quibus facti sunt inimici, ea» remittunt vel relinent secundum di»po»itionem reorum ; leves autem injuria» qua· noncausarunt inimicitiam po»sunl quidem vemitlcre, cum possint graviores; at retinere non possunt, quia ad hæc levia retinenda quæ non fuerunt causa inimieiliæ non sunt mis.»i,et aliis modis independenter ab ipsis remitti possunt.

Quantum ad præceptum cccle»ia»ticuin. *prob.* i°ex Trid. cap. 5 sæpius citaiocirca medium, ubi dicitur : (Constat nihil aliud » in *Jicclesia* a pœnitentibus exigi, quam u ut postquam quisque diligentius »e ex- » cusserit ea peccata confiteatur quibu» • se Dominum el 1) uni suum *mortaliter* ›· offendisse meminerit. «

Prob 2'. Si es-et præccpium ecclesiasticum confitendi venialia, contineretur citato canone *Omnis utriusque sexus,* eo quod in eo dicatur quod *omnis fidelis* confiteri teneatur omnia peccata sua : atqui his verbi» seu isio canone non prscipitur

confessio venialium ergo. *Prob. min.* I Præceptum hujus canonis est tantum determinativum juris divini quoad confessioni'. tempus, nihil innovans circa ejus substantiam:ita expresse Tridentinum iterum cap. *S* citato in line : « Neque enim, • inquit, per Lateranense concilium Eccle- » sia statuit ui Christi fideles conliteren- « tur, quod jure divino necessarium et in· « stiiutmn esse intellexerat, sed ut præcep- » tum confessionis saltem semel in anno, » ab omnibus et singulis, cum ad annos "discretionis pervenerint, impleretur.» Atqui præceptum divinum non obligat ad confessionem venialium , ut dictum est : ergo. *Prob.* 2° *eadem prima min.*, Verisimile non est Ecclesiam in condendo hoc præcepto aliud intendisse quam intenderit Christus in condendo suo, scilicet reconciliationem peccatoris cum Deo : atqui ad hunc finem non requiritur confessio venialium, cum per illa non dissolvatur amicitia cum Deo :ergo. 3" Pœna quæ ibi indicitur, gravior est quam ut pro omissione confessionis venialium infligatur : ergo. Denique Tridentinum quod Imuc canonem discussit, declarat, ut vidimus, nihil aliud exigi in Ecclesia quam confessionem mortalium.

Hæ igitur particulæ, *omnis* et *omnia peccata,* in laudato canone, intelligendæ sunt conformiter ad præceptum divinum cujus est determinativus, scilicet de omnibus qui habent peccata mortalia, quæ sunt materia necessaria confessionis.

Jdde, et est confirmatio conclusionis : si per το *omnia* etiam intelligereniur venialia, sequeretur quod habens mori.ilia cum venialibus , adhuc teneretur confiteri venialia, quod non admittunt adversarii : vel peccatum mortale superveniens venialibus liberaret ipsum ab onere confitendi venialia ; quod etiam dici non potest, quia »i venialia sunt per se materia necessaria ^aeramenti cx præcepto Ecclesiæ, etiam adjuncto mortali debent declarari.

Hinc inferes, nequidern constitutum in articulo mortis per ѕ4» teneri ad confessio, nem , si nullius peccati mortalis conscius sit posset tamen teneri per accidens ratione scandali.

Dices 1·. S. Th. hic a. 3 0, sic ait : « Di- • cendum quod ad confessionem duplici- ▮ ter obligamur : uno modo ex jure divi - » no, ex hoc ipso quod est medicina ; et • secundum hoc non otnuts tenentur id » confessionem, sed illi tantum quitum- » tum mortale incurrunt post bapti-nium » alio modo ex præcepto juris poMiiu.it » sic Unentur omnes ex institutione Ecrit· »» siæ, edita in concilio generali niblnno- » ccntio 111 ; tum ut quilibet peccatorem je » recognosceret, quia omnes peccaverunt » et egent gratia Dei ; tum ut cum majori » reverentia ad eucharistiam accedatur; » turn etiam ut ecclesiarum rectoribus ‹m subditi innotescant, ne lupus intra gre- ɳ gem lateat. » Ergo.

il. S. Thomam sic loqui secundum probabilem tunc temporis, ante Tridentinum, aliquorum sententiam, quam nec ut certa veram proponit, nec adoptat, si‹pjid«ro oppositam admittat ibid, ad 5. Cum enim sibi opposuisset hoc argumentum · « Ali· » quis est qui non habet peccata pisi venii- » lia; sed de illis non tenetur homo cou- » fiteri, » huic argumento respondet Pconformiter ad id quod dixerat in corpore irticuli; deinde addit : « Vel potest dici -e- ᴍ eundum quosdam quod, ex decretali pr»· ɳ dicta, non obligantur nisi illi qui habent ᵕ peccata mortalia. Quod palet ex hoc quod ɳ dicit, quod debent omnia [æccala confi- » teri, quod de venialibus intelligi non po- » test, quia nulhisomnia confiteri potest.I' secundum hoc etiam ille qui non liab.-l ɳ mortalia, non teneturad confessionem venialium, sed sufficit ad Ecclesiæ præcq· » tum implendum, ulse.sacerdotirepræ-ci ᵕ let et se ostendat absque conscientia ni" ᵬ talis esse, et hoc ei pro confessione repu- ᵕ tatu··. » Et adhuc expressius q. Sscq.arl. 3, ad 4, ubi de illo qui non proprio sacerdoti, sed alteri ab episcopo commissionem habenti confessus esi, dicit : « Eodem modo ᵕ debet se habere sicut ille qui habet solum » venialia ; talis enim solum venialia confi- ɳ teri debet, ut quidam dicunt, vel profiteri ›› se a peccato mortali immunein esse, et » sacerdos ei in foro conscientis credere » debet ei tenetur. »

Dices 2° cum Juenin. Si ita res foret, inique pastores animadverterent ptrniscanonis in eos qui illud præceptum per annum non adimplevissent, promptum enim eis feret responsum, scilicet se per Dei gratiam nullius peccati mortalis reosesse : atqui : ergo

Jl. cum D. Γἵι. modo citato, pastorem

jl! foro conscientiæ debere el teneri ita re> pondentibw et affirmantibus credere, maxime 'i attenti' eorum moribus et <hristi.ma conversatione fide digni habeantur, nec posse cos pernis canonis subjicere, modo t-atnen adimpleant præceptum communionis paschalis.

Insistes cum eodem. Plures synodi in variis diæçesibus Galliæ, illud Ecclesiæ pra-ceptnm determinant ad tempus pasl r · atqui in nostra sententia fieri posset ut pauci admodum tenerentur confiteri in quindena naschæ, casu scilicet quo illaduruite non peccarent mortaliter, et pridie cmninicam Palmarum peccata mortalia nml alium sacerdotem deposuissent : attſin hoc est inconveniens : ergo.

//. 1°talia synodorum provincialium decreta quoad vim præcepti innovare tantum nnoitcm juris; quoad vero determinatiol in temporis, exhortari duntaxat ad id <;uo«l ı*I convenientius, el frequentari o -!ri a fidelibus, pro reverentia debita cudiarisliæ, time temporis suscipienda*. *Pahl hac responsio* ex ipso concilio Eurdi-.alensi quod opponit laudatus auctor ; ibi riiim habetur, *nullos alias præcepto Eclesia satisfecisse,* non dicit *nostro,* seu *hujus synodi.* Ergo non novum condit praceptum , sed prius factum in concilio generali Lateranensi innovat. Verum cerium est Ecclesiam nunquam praecepisse confessionem pro tempore paschali, sed indeterminate *semel in anno.*

Λ. 2®. *Dato* in illis conciliis contineri præceptum quoad confessionem tempore paschali faciendam , verosimilius est non aliam pro hoc tempore praecepisse confessionem . «piam Ecclesia pro tempore anni : Ecclesia autem, ul vidimus, non nisi mortalium confessionem praecipit. Itaque in casu quo quis per annum non fuerit confessus, el solum haberet venialia , tenetur ‘p sistere sacerdoti, ut vel ipsi exponat flatum suum, judicium ejus exspectans super iis quæ debeat agere, vel ut profiteatur ȯ esse immunein a peccato mortali, cui juxta S. Thomam debet credere sacerdos, modo tamen præceptum communionis aasdialis adimpleat.

Petes utrum saltem Ecclesia possit præcipere confessionem venialium?

Quidam, ul Solo , Sylvester, Henriques tt alii *negant ;* tum quia Ecclesia non potest mutare materiam -ai lamentorum,mutaret autem si venialia, «pia: sunt materia libera confessionis, confiten ptæcipnet, «inia tunc fierent materia necessaria; tum etiam quia non habet jurisdictionem in artus internos, quale,- -uni plura venialia, et quales requiruntur ad confessionem , scilicet dolor. piOpo.'itum, etc.

z//ii tamen probabilius et communius *affirmant,* Eccle-iam posse saltem quolumdam venialium confessionem praecipere . quia potest <·"<■ « ausa rationabilis hujupræcepti, non minus quam dum præeipit jejunium et orationem; illa enim non est minus utilis «piain ista. Nec aliunde decst lll Ecclesia legitima potestas ; posita enim a Christo institutione confessioni» exterioris venialium, ut actus boni moraliter el saeraiuentalis, potest Ecclesia ob rationabilem causam eam directe præcipere, cum sit actus exterior, et indirecte actus interiores, qui ad eam legitime faciendam sunt necessarii, sicut potest praecipere confirmationem ct eucharistiam, quinimo el confessionem mortalium etiam interiorum, illo tempore «pio non obligat præceptum divinum : per quod *patet responsio ad secundam rationem pro prima sententia.* z/«/ *primam* autem, *Jl.* materiam sacramenti non ideo mutatam iri, quia peccata venialia non fierent materia necessaria necessitate sacramenti, sed tantum necessaria necessitate præcepti, sicut de pane azymo; po»el enim semper subsistere sacramentum sine illis, et illa remitti sine sacramento.

Dixi, saltem *quorumdam venialium ;* quia præcipere confessionem omnium venialium sicut mortalium, videretur Onus importabile, adeoque irrationabile.

CONSECTARIA.

Ex dictis in utraque conclusione colliges 1°, quid sil dicendum de pueris fidelium, eos nimirum tam divino «piam ecclesiastico præcepto teneri ad confessionem cum ad annos discretionis pervenerint, si mortale peccatum habeant. Q110 autem tempore ad annos illos perveniant, non potest mathematice definii:, sed relinquendum judicio prndenlimi «·oııΓv".«ı iorum , seu patentum , «pii, ›l viderint eos discernere inter bonum et malum, pitdefieri mendacio, laudari* nhedientiam, aut aliter uti ra·

tione, poterunt concludere quemcumque «tatis annum aliunde habeant, pollere rationis usu.

Quod enim quidam dicunt, eos non peccare mortaliter ante duodecimum annum , error est, cum constet cos mullo ante esse doli capaces : unde S. Gregorius lib.4Dialog. cap. 18, refert puerum quinquennem mortuum et damnatum propter blasphemies. Crediderim tamen cum multis, eos ante duodecimum non incurrere poenam latam in non confitentes semel in anno : quia non est verisimile Ecclesiam , benignam matrem , eos propter infirmam adhuc rationem, velle comprehendere.

Porro, sicut in aliis citius, in aliis tardius, ratione educationis, temperamenti, etc , incipit judicium rationis, ita in quibusdam rebus illud habent prius, in aliis posterius ; ideoque non stalim ubi admittuntur ad confessionem, admittendi sunt ad communionem, etiamsi utrumque præceptum obliget omnes qui ad annos discretionis pervenerint ; quia prius habent judicium discernendi peccata quam noverint mysterium eucharistiæ, et possint cibum sacrum a profano discernere.

Unde etiam observandum, pueros aliquando esse reos et capaces peccati mortalis, qui tamen defectu educationis, instructionis, etc., non sunt capaces, nec dispositi ad sacramentum : tales confessarius sine ab'olutionc cum sola benedictione debet dimittere, monendo ipsos ut sciant se non esse absolutos, el ad majorem di-positionem ct iteratam confessionem obligari. Dum autem est dubium de capacitate physica pueri, potest absolvi sub conditione mente retenta, imo ct debet in ai lieulo mortis, ut testatur praxis communi». An autem supposita capacitate physica peccati et sacramenti , sed dubia manente dispositioni* morali, possit impendi absolutio >ub conditione? *Jl.* id videri illicitum, sicut de personis adultis, nisi in casu necessitatis, ut dicemus infra dum dc absolutione sub conditione.

Colliges 2°, B. Virginem præcepto confessionis non fuisse ligatam , imo fuisse in capacem, cum nunquam venialiter peccaverit · unde fabulosum est quod quidam referunt,quotidie fuisse confessam B..loan, tu Evangelist®.

Colliges 5u, eos qui per totum annum sæpius conii s- sunt tantum venialia, «iit line anni incidant in peccatmn mortali*, tr. neri adhuc confiteri ; quia pcrcoiifcssjnn α venialium non adimpleverunt piæcrpmm confessionis annuæ, siquident illa conn- w venialium non sit praecepta, ul diximii': sicut pueri licet laudabiliter jejunent, imn dicuntur tamen proprie adimplete le?un jejunii, cum illa non obligentur.

ARTICULUS III.

Quandonam peccator teneatur confiteri:

Ex dictis, peccator duplici præcppc tenetur confiteri, divino scilicet et ecclesiastico ; de utroque procedit quæstio qtnn donam obliget?

3 **I.** — *Quandonam peccator teneatur confiltnti praecepto divino ?*

Dico 1°. Præceptum divinum confessio nis non obligat statim ac peccatum coni missum est, etiam data opportunitate, n<- que (saltem probabilius) in periculo oblniccndi aliquorum peccatorum.

Hic q (i. n. 5. o — Conclusio qilii.'·! primam et secundam partem est Auctori' ct communis, atque abunde probata manet ex dictis de præcepto contritionis dissert, præced. a. 5, conci. 2, quo lectorum nmitto, ne eadem repetam.

Prob. tertia pars, quæ est Sylvii po-t Navarruin. Victoriam, Petrum Solo et communior. Obligatio confitendi in perimo oblivionis alicujus peccati, nullum li.ib t fundamentum , neque in S. Scriptura, neque in traditione : id constat; neque in natura præcepti, quod probatur. S. Oæcobligatio fundaretur in natura præcepti, idm esset, vel quia sacramentum ρα·ηiten i(ordinatur ad remission' m peccator m per confessionem, ul volunt hominien» So·o 'I Nngno; vel, ut vult Tournely, quia debil fidelis quantum in se esi eflicere ut inte; u sit confessio ı atqui neutra ratio sufficit. Non prima, quia ul omnia (Hecata per saci.i mentum poenitcnliæ remittantur, non requiritur omnium confessio ab-olute, std omnium qu® po-< diligentem conscientia* ili-cu-sionein inemori® occurrunt, ul lo ipnfur Trid. dicio cap. 5; hoc, c»t. non requiritur integritas materialis, sed formali' Non secunda, quia fidelis tenetur quidem eflicere ut confessio »it integra, arfhi- 'a morali et ordinaria diligentia, qUro est

diligen* examen, non vero summa et extraordinaria, qualis e-t indilata confessio; alioquin sequeretur non 'olum quod non **pinset** confessio ililfcrri ad anuum juxta determinationem Ecclesiæ, sed neque ut plutirnum ad 'Ciniannmn, ad mensem et in i|iiibiisdain ad hebdomadam , nisi forte peccata sua scribant in charta ; quia vix ii his est eorum qui confitentur semel in anno, qui non obliviscaturalicujus peccati : ii· vero et pluribus qui sunt memoriæ la-Imi·, periculum est oblivionis in seinianno, itiuiribc, quandoque m hebdomada, ita m tenerentur plures confiteri singulis tnen-•tbiis, quidam singulis hebdomadibus, aut p icata-na mandare scripto; qnæ et duriora esse et absurda et contra universalem liileiiuin praxitn, nemo noti videt. SufDeit eiju m qui· non affectet oblivionem ·υοπιιιι peccatorum , sed e contra memoriæ aiatnlata retinere curet, el dum instat tempo· confessionis, diligenter discutiat conscientiam suam et conetur moraliter omnia tu iinunoriain revocare : nihil quippe aliud reipiinini Florentinum et Tridentinum.

ibid — *Dico* 2U. Præceptum divitium coni "imiis pi r >e obligat in probabili periculo, *a fortiori* m articulo muttis ; iletn extra illud aliquoties in vita.

— *Prob prima pars.* Commune csloinmbiis præceplis allirmalivis ul obligent tempore necessitatis, alias nunquam obligarent el fi ustra ponerentur : atqui ubi est periculum probabile et *a fortiori* articulus morlis, est tempus necessitatis confessionis : ergo. *Prob. min.* ex line el natura hujus præcepti. Confessio instituta est ad remissionem peccatorum post baptismum commissorum atqui necessitas hujus remissionis quam maxime occurrit in pe riculo mortis ui quo utique agitur de statu peipeluæ vitæ, beate vel miseræ : ergo, Idque confirmat praxis Ecclesiæ.

Neque refert remissionem peccatorum haberi posse per contritionem; quia primo ip'3 confessio praecepta est a Christo, et ı|ıuıÏıiıı t medium necessarium ad hoc unde tum e*! vera contritio quæ non indu 'ii vniimi »unf< ssionis. *2'* Quia confus-•ı i c·! lac.I.o via <id ju .lilicaliuneiii qtiam •nia <11tt ı ı ı ı

liiuc cuitiyes t ·, ingredicnlem præliuin >ul periculosam navizationem , mulierem pavidam instante primo partu , aut «üam , ulterioribus, si soleat pati periculum, periculose aegrotantem, et cos omnes qui aggrediuntur aliquod opu* unde mors solet, aut fundate et probabiliter tim< turevenire, vub peccato mortali teneri ad confessionem, si conscii sint alicujus peccati mortalis unde S. Pius V, in bulla *Super gregem*, prohibet nirdieis visitare infirmum terna do nisi confiteatur prohibelque eos admitti a t doctoratum, nisi jurent se id observaturos.

Colliges 2«, eum qui est m eo statu in quo si nunc non confiteatur, probabiliter timet ne ante mortem non possit confiteri, ul in periculo amentiæ perpetuæ, imminente captiv.tate ab hæreticis, aut barbaris, etc., teneri panier ad confessionem.

Prob. secunda pars. 1 ı Quia præcepta affirmativa non obligant tantum in extrema necessitate, sed el quando eorum actus rationabiliter judicatur necessarius; unde præcepta fidei, spei, charitatis, contritionis obligant etiam aliquoties in vita ante periculum morti'. 2° Confessio præcepta et inslituta e-t a Chi isto ad recoin ilia ionem et amicitiam cum Deo resarciendam : atqui non licet hanc reconciliationem et amicitiæ recuperationem ddferre usque ad mortem; non enim Deus creavit nos ut ex hac luce exeuntes perditæ vitæ pœniteremus, sed ul in ejus amore el servitio vivamus : ergo. Adde quod alias sacramentum pœnitentiæ foret sacramentum exeuntium, quod tamen exirrmæ-unctioni proprium est.

Sed quoties in vita, el quo determinatu tempore ? Facile delinin non potest. Quidam assignant semel in anno, ex hoc <piod Ecclesia sic definierit, «piam putant explicuisse tantum præceptum divinum el non novum quoad tempus condidisse. Id quidem probabile est, sed non omnino certum , cum Ecclesia potuerit et pussit præcipere confessionem sicut el communionem sæpius quam præcipîalur lege divina. Nec etiam ea videtur esse mens D. Tfi. qui lue in corpore dicit quod ante statutum Ecclesiæ homo minus tenebatur ad confessionem. I nde cuin aliis exi-llin unus ul esse relinquendum judicio prndentmu.

Ibid — *Dico b°.* l'.æt.p.'um divinum <ml·"imiis obligat per accidem». primo it.>n lo sumenda esi u< ti.u ı·ïı,ı, secundo ıjiaudo alilergiavis lentatiO vinci, seu jiec-. iiim vitari non potest.

Prob. prima pars ex illo A|K)st. i. Co-

riiiUi. 11 . *Probet autem seipsum homo, cl sic de pane illo edat;* quam probationem semper intellexit Ecclesia de confessione : el ita defimvit Trid. sess. 15 , can. 11. *Secunda pàrs palet;* quia qui tenetur ad finem, tenetur ad media quæ fini adipiscendo existimat necessaria.

Juxta quosdam, obligat etiam per accidens præceptum divinum confessionis, quolies requiritur status gratiæ, puta, ad administranda sacramenta seu ad recipienda ea quæ dicuntur vivorum : id quidem tutius est et in praxi consulendum propter difficultatem contritionis .· at non esse absolute necessarium sustinuimus ut probabilius, de sacramentis in genere dissert, o, ari 5 ; require ibi.

$ 11.— *Qüandonam peccator teneatur confiteri ex preeeepto ecclesiastico ?*

Dico. Præceptum ecclesiasticum confessionis obligat semel in anno, non precise tempore paschali, sed quovis anni tempore; quia concilium Lateranense can. *Omnis,* dicit simpliciter, *saltem semel in anno,* nihil determinando de tempore paschali; quod si intendisset, aeque determinasset aedeterminavit pro communione : nec alibi determinatum habemus saltem aliquo decreto generali. Unde qui confessus est in decursu anni, si nullius peccati mortalis conscius sit in paschale, non tenetur tunc vi illius præcepti iterum confiteri, et, modo communicet, non peccat.

Dices. Usu receptum est ut fideles tempore paschali, vel saltem quadragesimæ confiteantur; quem usum probat synodus Tiidentina et amplectitur ut merito retinendum. Ergo.

H. usum illum esse procul dubio salutarem el merito relinendum , ulpole qui sit optima dispositio ad communionem paschalem: sed an sit in praeopto, non probatur, necTridentinum decernit ; quiniino, cum synodus Lateranensis et Tridentina hujus obligationis non meminerint sicut i otmnunionis, satis colligitur quod non intellexerint inorem dium esse sub generali prxeepto.

An vero consuetudo fidelium confitendi iu paschale vim legis obtinuerit, non constat ; imo pars negans videtur venor, eo quod introducta videatur non quu. fideles se tunc iær se obligari ad confessionem credebant, sed ratione communioni* dialis. Ei *esto* credidissent se tunc obligari, non sequitur ideo consuetudinem il lain esse obligatoriam, quia eorum iiiimbc non erat se obligare, casu quo lege n.t obligarentur.

/nslabis. Animadvertitur poenis ecdesii. ticis in eos qui non confitentur in pasdiak, et episcopi jubent sibi nomina exhiberi eorum qui tunc non sunt confessi. Eno

Jl. 1° id quod j us commune reliquit libe ruin , posse per jus particulare restringi ;c certum tempus ; nostra autem resolutioe;t stando in jure communi. Neque lointo etiam statuta particularia episcoporum u dentur quoad tempus paschtc importai» præceptum, ut dixi art. præccdenti : ıɳuı̈

11. 2° ideo animadverti in non ѡıı0tentes tempore paschali el eorum nomini exhiberi, non praecise ratione confessioni*, sed ratione communionis omissœ;sienim probarent communionem paschalemetron· fessionem aliquo anni tempore factam, non punirentur; sed cum tempore paschalis: communicandum et communioni promittenda confessio pro iis qui Sunt conscii pecati mortalis, ii qui tunc temporis noneon· filentur merito praesumuntur iu præseuli rerum statu , neque tunc, neque toto anni tempore fuisse confessi, nisi contrarium probent.

$ ati — *Resolvuntur varier quastiunculce ara prcrsenlcm materiam.*

Petes 1° unde annus confessionis sii inchoandus?

11. Quidam inchoant a januario ; alii a paschale, et est iste modus in usu apud fideles; alii ab ultima confessione. Quoti» modo computetur, videtur sufficere si inter unam el alteram confessionem non intercipiatur plus quam annus. Unde non sunt audiendi quidam molliores casuists (pu dicunt satisfieri praecepto, si fiat conCessio initio januarii puta anni 1749,« altera confessio in fine decembris anni sequentis 175'O ; ista enim inierprelalio videtur contraria menti Ecclesiæ el coininum sensui theologorum.

Petes 2U utrum qui prævidet se ante fim m anni forent non possit confiteri,puta, quia ingreditur longam ua\igalioncin, teneatur confessionem anticipare?

11. affirmalioe. Ilalir t, quia pisecp-

him confessionis non est affixum certo et neierinlnato tempori, puta paschali, ratione ipsius tempori', quasi in hoc tantum tempore et ratione illitis obliget, sed per totum annum indeterminate currit, ita ut «altem ante finem anni adimpleatur, sicut v. g. præceptumaudiendi missam infesto, c:;i determinate obligat ut mane vel meridie audiatur, sed indeterminate per totum tempus celebrationis missarum currit, ita ut non transigatur dies quin impleatur : nude sicut qui praevideret se hora undecima non posse audire sacrum, teneretur mane audire ; ita in nostro casu

Neque est simile de aliis quibusdam praeceptis certo et determinato tempori affixis, ratione ipsius temporis, ut, v.g. jejunium m vigilia S. Joannis, aut auditio missæ in ejus festo ; hæc enim sunt onus temporis et ratione ipsius tunc praecipiuntur. atque pro tunc tantum obligant, non ante : unde eorum adimpletio praeveniri non debet, etsi provideatur fore impedimentum quando obligabunt. Confer quæ dixi de praecepto communionis dissert. G de Eucharistia a. 1, J5.

Petes 5° an qui omisit confiteri intra annum, illo elapso teneatur adhuc statim confiteri?

R. affirmative. Ratio est, quia . ut jam dixi,illud præceptum non est affixum lem-l>uri paschæ, seu lini anni, sive toti anno ratione et intuitu ipsius temporis, sicut pracepta jejunii in vigilia alicujus sancti, auditionis missæ in ejus festo, etc. sed ratione rei præstandæ, et non ulterius differenda ; adeoque tempus paschæ , seu annuum, non est positum ad finiendam hu-|U' praecepti obligationem, sed adimplendam, et ulterius non differendam : sicut accidit iu debitis pecuniariis, quibus præligilur terminus non intuitu temporis, sed ratione rei præstandæ, ut ulterius non differendi, quo proinde termino elapso semper manet obligatio. Unde sequitur quod, quo diutius aliquis differt suam confessionem ultra annum, eo gravius peccat, quia longius recedit ab intentione legis. An autem imum tantum , sed gravius , an nlura peccata committat, tot scilicet quot occurrunt occasiones confitendi quas negligit? Λ. esse unum si permaneat idem pruposiliim non coiilit, udi ;es>e vero plura si pro positum silmoranler interruptum. Pro quo vide disseri. 8 de Jure et just. a. tu ›, t,5

Petes 4° an ille de «pio in prætedenU casu, teneatur iterum ad secundam &>n-fessionem pro obligatione præsentis anni ?

R. ita videri conformius menti Erclc-n, tutius et consulendum in praxi, e sc licet quo novum peccatum mort ile committat. Non tamen sequitur quod, qui a viginti annis non est confessus, teneatur hoc anno vigesies confiteri ; tum quia non esi praxis timoratorum confessariorum, nec videtur meus Ecclesiæ ; tum «juia obligationes omnium illorum annorum concurrunt eodem isto tempore circa eamdem materiam et eumdem finem , scilicet purgationem a peccatis, adeoque una et eadem implelione eis omnibus satisfit.

Si dicas eamdem esse rationem de secunda confessione iu eodem anno. *Esto;* sed est disparitas, quod annus obligationis pro secunda confessione adhuc currat, non pro prioribus confessionibus omissis. Neque etiam obstat quod . qui omisit viginti annis solvere censum annuum, non satisfaciat solvendo unum ; disparitas c-t iterum, <piod censualisla principaliter intendat emolumentum et indemnitatem suam , quæ non habetur m-i solutione viginti censuum; at Ecclesia intendit principaliter in confessione purgationem a peccatis, el justificationem peccatoris, quæ habetur per unam confessionem.

Petes S°pcr quam confessionem impleatur istud præceptum?

A.impleri persolam confessionem validam et talem, ut, ea posita cum ab-olutioue, subsistat sacramentum pœnitentiæ et reconciliationis.

Ratio est, quia Ecclesia non præcipil aliam confessionem quam Deus; cum, ut diximus, determinet tantum tempus præcepli divini : atqui præceplo divino non satisfit nisi per confessionem validam et susceptionem sacramenti ergo.

Hinc Alexander YU inerit./ condemnavit hanc propositionem *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit priecepto Ecclesiæ.* Ubi licet ponatur *voluntarie,* idem tamen dicendum est de involuntarie nulla, quia etiam tunc non ponitur materia praecepta, «.edicet confessio quantum est ex se reconcilialiva, et sufficiens ut subsistat sacramentum. Plut a de hac quaestione, tam quoad probatione- <piau>

quoad argumenta, vide de Eucharistia dissert. 6, art. 1, 5 4.

An vero satisfiat praecepto per confessionem non factam proprio sacerdoti, aut alien de ejus heen ia ? *R. negative;* quia in explore præcipilur in canone citato *Omnis.* De quo fusius modo dum de ministro.

Petes 6° an qui non satisfacit huic præceplo , incurrat de facto excommunicationem et alias pumas juris?

R. negative, quia non sunt *sententia lata;,* sed *ferenda,ul* patet ex textu; in-i aliud statuta particularia ferant.

Petes 7° an peccatum justa de causa u> confessione hujus anni celatum , debeat subjici clavibus ante annum sequentem, >i cair-a celandi antea desierit?

R. id esse con-ultum, non videtur tamen obligatorium : quia Ecclesia obligat tantum ad unam confessionem integram liæcaulcm fuit integra formali er, etsi non materialiter. Nec obstat concilium Tuti. sess. 14, cap. 5', obligare ad confessioni m omnium mortalium, quorum conscientiam habet plenums ; quia concilium tu piitur de eo quod ordinarie accidit. lus per intelligi) de conscientia non 'peculativa, sed praclica, seu quæ dictat peccata hic el mine aperienda. Idem *a fortiori* dicendum de peccato invincibiliter obii o. An autem isle de quo in ca-u non possit differresuam confessionem, ut e.un omnimode integram faci.il? *R.* Vi detur posse ex præsuinpta Ecclesiæ intentione, modo tamen absit scandalum, nec ή sumenda eucharistia neque diu dilfei a.ur.

Petes 8° utrum ci.m aliquo dispensari possit ni* unquam conliieaiur?

Q G α ti o.— */{.negative;* tum ratione generali, quod infeiior non po-«il /li-pen are iu lege -upei loris; tum s(.c«ia· .iter, quia confessio est par- necessaria sacramenti pœniienliæ, in quo Ecclesia non potest dispensare; sicut enim non potes'. instituere nova sacrament., ita nec ihsti nua removere, quippe qu.» sunt ipsius 1 ‹ ctesiæ fundamenta , tnn. etiam quia -a< ra minium piruilen ic e- saciaiiu muin necessitatis sic.il b-qi io .i'; nemo aulv>n poie-l <lispen*are in baptismo, sic, ut sine illo -aliis Habeatur.

Quod autem poSsel opponi de dispensatione in volo disparitas est, quod Ecclesia aon dispensat in voto, durante ejus obligatione, quod esset dispensai·· injiirtia. turali et divino, sed tollit ubligaüoiieiiiv-ı. quæ non est a jure divino, sed a volimr, numaiia, de quo dixi fusius alibi.

Potest tamen Ecclesia di-pensare in io,-pore confessionis a se constituto quiai^it-i dispensare in suis legibus. Hitcaiitetiqolestas pertinet privative ad papam d d concilium generale; quia est lex ab Eu t-sia universali laia. Id vero non obstat <[» miniis piimitens possit ex consilio r n! .. sani Confessionem differre ultra leiiip.· ; Ecclesia siaiutum , ad melius esse.seno tali causa ob quam prudenter judicaturi lem dilationem esse de mente præ-innp'i Ecclesiæ Ita expresse concilium Latera. ran. *Omnis.*

Ni *dicas* præceptiim Ecclesiæ, <p:ωi tempus, esse determinationem juris dim., adeoque Eccle.-iam in eo non posse dipen*are.

R. equidem esse determinationem juri« divini, sqd humanam non divinam ; elldto sicut illam po nil, potest auferre e'Min· quere præciqiiurn in eo statu m quo ml ante determinationem Et cum nun ππ̊κιῖ quando oldigal præcep'um divinum..uimel m ai.no, an plu -, an mimis, lior •.illicii ui Eccle'ia justi' dc cau-i- ultra annnn differat. Videtur lanicii quod non ptiwl dispeii'are ultra tempus in quo certo obligat jus divinum, pita, ultra odo auidnm annos; m d possi l interpretari iucern-ci sibus j i' diiimnn, ob gravissimas cau» tunc occurrentes, non obligare.

DISSERTATIO VI.

DE M VISTItO COXFr.SSIOVIS.

I). Th. Suppi. Q 8.

AR I I< *UM'S* I.

Utrum sutus sacerdos sit minister confessionis?

Negarunt Wiclcflistædamnati inconcilio Consianiien-i, Waidenses qui liane poletalem tribuebant cuilibet laico probo, ri Luther u- qui, mm existimaret absolutiori· ru uihil a iud es»e >; >.uu d. cla>ation< in reini* Munis pecea'orum 'luc.iil m l ko de Abroganda Mı-sa, quemlibet fidelem. -etiam mulierem, e—e mini-uum cou tensionis, saltem m casu nrcessiialis. Mortuus vero lib. 8 de Pœnit. cap. 25, ceusel liane lacultalein olîm fuisse concessam iliacum» Contra uuos omnes.

Sup q 8. a. l o. — *Dico.* Solus sacerdos e-t minister legitimus confessionis sacramentalis.

ib in arg ». c — *Prob.* Ille solus est minister legitimus confessionis, qui potest absolvere a peccatis confessis; ad id enim ordinatur confessio sacramentalis : atqui solus sacerdos potest absolvere a peccatis confessis : ergo. *Prob. min.* Solis Apostolis d in eorum persona solis episcopis et sacerdotibus, utique eorum successoribus. Christus Mattii. 18, promisit claves regni cœlorumseu potestatem ligandi et solvendi, retinendi el remittendi peccata, iisque solis eam contulit Joan. 20 , dicens : *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos..... Jccipile Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt :* ergo. Unde condl. Trid. sess. 14, can. 10 , definit : « Si quis dixerit... non solos sacerdotes esse * ministros absolutionis..... anathema sit. » Videcanonem integrum in capite tractatus. Idem amplius déclarai concilium eadem sess. cap. 1 et 6.

Adstipulantur SS. Patres. S. Basilius in Regulis brevioribus, num. 228, dicit peccata sacerdotibus aperienda esse , quia *eis credita est dispensatio divinorum mysteriorum.* S. Ambros. I. 1 de Pœnit. cap. *I Jus hoc,* inquit, ligandi scilicet et solvendi, *solis sacerdotibus concessum.* S. Ephrem Orat, de Sacerdotio : *Jbsque tenerando et divino sacerdotio, remissio peccatorum mortalibus non conceditur.* S. Aug. Serm. 551, dicit ad remissionem peccatorum accedendum esse *ad antistites per quos in Ecclesia claves ministrantur.* S. Leo Epist. 91 : *Indulgentia Dei non nisi supplicationibus sacerdotum potest obtineri.* Plura in hanc rem protuli dissert, i hujus tractatus de existentia sacramenti pœnitentiæ, ct disseri, praecedenti a. 1 de necessitate confessionis. Confer.

Dixi in conclusione, *Confessionis sacramenlalis,* id est, quæ Iit in ordine ad absolutionem a ministro consequendam; quia non negamus ulim viguisse morem confitendi laicis, præsertiin ubi deesset sacerdos: at ista confessio non erat sacrcunenlalis, seu in ordine ad absolutionem, sed ad erubescentiam et majorem humiliationem , seu ad consilium aut auxilium petendum, utque inde et ex magno desiderio confessionis Deus flectcretm ad veniam concedendam. Quo sensu intelhgcnd isest S. Th. dum hic a. 2 o., et prssertirn ad 1, scribit quod , « Quando neccs-itas e«t im» minens, debet facere pœnitens quod ex ›» parte sua est, scilicet conteri et confiteri » cui potest.... et quod defectum sacerdoti» » supplet summus sacerdos.... et ex de» siderio sacerdotis, talis confessio, a» cramentalis et quodammodo. › Quibo·, inquam , verbis S. Th. non praecipit, - »l hortatur ad hujusmodi confessionem set m› dum morem qui vigebat suo tempore, eam que vocat *quodammodo sacramentalem,* non quod esset in ordine ad sacramentum, aut esset pars sacramenti, sed quia vel lieba' ad imitationem confessionissacramentalis / vel quia habebat adjunctum sacramenti desiderium ; ista autem consuetudo nunquam vim legis habuit, et jam diu abrogata est, ut mox dicam.

Hunc porro esse sensum S. Thomæ evidenter *patet* 1° ex art. 1 præcedenti, in quo resolvit solum sacerdotem esse ministrum confessionis sacramentalis; 2° ex eadem responsione citata ad 1 hujus articuli secundi, ubi in line dicit quod ex tali confessione *non sit sacramentum perfectum, quia deest ei quod est exparte sacerdotis;* ct ad 5 ibid, de hujusmodi pœnitente et confitente, dicit necesse esse *quod iterum confiteatur sacerdoti cum copiam habere potuerit, quia sacramentum poenitentia perfectum non fuit.* Item opusc. 5.

Iste autem mos, qui diu ante D. Thomam viguerat et ejus temporibus adhuc vigebat, jam diu et merito exolevit, censentque theologi illum nunc non expedire ; partim quia hoc esset apparenter conniverc hæreticis hodiernis, partim quia hujusmodi confessionis nulla est necessitas, nullum præceptum, neque expedit peccata præsertiin occulta el gravia extra sacramentum manifestare.

Similiter cum S. Th. art. sequenti dicit confessionem venialium posse fieri non sacerdoti, non intelligit sacramentalem in ordine ad claves, quæ non nisi sacerdotibus sunt collate: unde dicit ibid, hanc confessionem non esse perfectum'aeramentum: sed intelligit non sacramentalem, quæ, dum lit ex humilitate et detestatione peccatorum, valet ad rcirinsionein peccatorum venialium ; sicut, inquit ibid. S Dnf»,

tunsio pedoris, aspersio aquæ benedict® et alia sacramentalia. At cum nulla sil necessitas sic confitendi venialia, monent ut »upra theologimelius esse ab hujusmodi confessione abstinere, nisi consilii petendi causa, sicut de mortalibus dictum est. Hæc pro explicatione mentis S. Thom®.

Solvuntur objectionem.

Obj. 1·. Jacobi δ dicitur : *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Ergo.

Sup. q G. a. 1. ad I. — *R.* quod si ille textus intclligatur de confessione sacramentali (quod quidam negant), per alterutrum non intelligitur quilibet, sed sacerdos, hoc est, homo homini : *quod patet,* Ium cx eo quod præmisit Apostolus : *Si quis vestrum infirmatur, inducat presbyteros Ecclesiæ;* tum quia Jacobus loquebatur chrislianis, quibus præsupponebat notam esse legem evangelic® confessionis faciendæsolis sacerdotibus, Joan. 20·

Obj. 2°. Episcopus electus et confirmatus, licet non ordinatus, potest aliis conferre potestatem excipiendi confessiones sacramentales : ergo illam habet. Item sacramentum pœnitentiæ est sacramentum uecessitatis sicut baptismus : atqui quilibet homo potest conferre sacramentum baptismi : ergo.

R. ad primum, N. ant. Non enim episcopus non ordinatus confert potestatem , >ed duntaxat exercitium hujus potestatis , assignando sacerdoti subditos in quos possit exercere suam potestatem, ut dicimus modo, dum de jurisdictione.

Ad secundum, N. conseq. 1u Quia baptismus est majoris necessitatis quam poenitentia ; potest enim pœnitentia suppleri per illius votum et contritionem; non baptismus in parvulis. 2° Pœnitentia administratur per modum judicii ad quod requiritur jurisdictio; nc^ baptismus. δ· Et præcipue, quia sic esf voluntas Christi quæ nobis constat ex S.·· Scriptura, traditione et usu Ecclesiæ. Vid.'disseri. 2 deBapl. art. 2.

Obj. δ° pro diaconis cum Morino. S. Cyprianus Epist. 12, de iis qui libellos a martyribus accejierant dicit : « Si incommodo » aliquo el infirmitatis periculo occupati ▮ fuerint, non exspectata præsentia nos- »t»a.apud presbyterum quemque præsen- • iem, vel presbyter repertus non fuerit et » urgere exitus cœperit, apud diacon ·· quoque exomologesim facere delicii -u » possint, ut manu eis imposita, veniant » ad Dominum cum pace quam dari inar- » tyres litteris ad nos factis desiderave- » runt. » Ergo.

R. 1V. conseq. Quamvis enim *exomologesis* frequenter usurpetur pro confessione sacramentali, attamen non raro eliain sumitur vel pro ipsa actione pœnitentiæ public®, maxime pro ea parte quæ dicebatur *substralio,* in qua pcenitentes,impositioni manuum episcopi et cleri substrati, confitebantur se peccasse ; vel pro declaration* pœnitentiæ adimpletæ, postquam pœnitentes impositione cæremoniali manuum episcopi et cleri reconciliabantur Ecclesiæ et admittebantur ad communionem : hoc autem sensu S. Cyprianum intellexisse *exomologesim* in objectione *patet,* quia sic ipsemet illam intelligit Epist. 11, 61 el præsertim 9, ubi de iis qui pomilentiam publicam agebant pro peccatis levioribus quam sit abnegalio fidei et idololatria, dicit ; « Nam cum in minoribus peccatis »» agant peccatores pœnitenliam justo lem- » pore , et secundum disciplinae ordinem »» ad *exomologesim* veniant, et per manus » impositionem episcopi et cleri jus coin· » municationis accipiant, nunc crudo tero- » pore, persecutione adhuc perseverante, ▮ nondum restituta Ecclesiæ pace, ad » communionem admittuntur, et offertur » nomen eorum et nondum pœnilcnlia per- » acta, nondum *exomologesi* facta, non· » dum manu eis ab episcopo ct clero im- » posita, eucharistia illis datur. » Vide» *exomologesim* apud S. Cyprianum sunii vel pro ipsa actione pœnitentiæ publira aut ejus parte, vel pro declaratione pœnitentiæ adimpletæ; *impositionem* vero *manuum,* sumi non pro sacramentali, sed pro cæremoniali farta ab episcopo el clero. Denique *pacem* pro reconciliatione cum Ecclesia et admissione ad communionem. Quod adhuc evidentius fit ex co quod S. Cyprianus loquatur de iis qui stadium pœnitentiæ public® decurrebant : at vero onfassio sacramentalis publicam pœnileitiam præcedebat, ut diximus anterius: unde *dato* S. Cyprianum locutum fuisse de confessione peccatorum , hæc tamen non fuisset sacramentalis.

hut. *o. S. Cyprianus committit diae ·

dL« ut faciant quod episcopus aut sacerdos frci-set si adfuisset ; episcopus autem seu sacerdos absolvisset sacramentalitcr. Item permittit eis ut conferant pacem quam petebant pcenitentes ex libellis martyrum : hic autem pax non erat simplex reconciliatio cum Ecclesia, sed etiam absolutio sacramcntalis : ergo.

*11.*1°. *N. utramque min.* Reconciliatio enim et pax de qua loquitur S. Cyprianus, non erat reconciliatio cum Deo per absolutionem sacramentalem, sed reconciliatio tum Ecclesia per relaxationem pœnitentiæ iolemnis ct participationem eucharistiæ, nec aliud petebant martyres suis libellis; erant enim tunc, sicut nunc, indulgenti® : indulgentia autem non est absolutio sacramentalis a peccatis, sed relaxatio tantum pœnæ temporalis, quæ remanet post dimissam culpam, sicquesupponit absolutionem sacramentalem. Id magis constabit ex dicendis infra in digressione historica ad dissertationem de satisfactione, ubi probabimus absolutionem sacramentalem non differri usque post peractam poenitentiam solemuem, sed ordinarie conferri post conf-sionem secretam cum pœnilentes ad poenitentiam solemnem admittebantur. Confer.

Λ. 2®, *data utraque minore,* facultatem quam ibi concedit S. Cyprianus sacerdotibus et diaconis, intelligendam esse accommodate ad eorum potestatem, in sacerdotibus de reconciliatione canonica et sacramentali, quia ad utramque habent potestatem; in diaconis de reconciliatione et pare tantum canonica , non sacramentali, quia ad hanc non habent potestatem.

Inst. 2®. Licet sacerdos non sit minister ordinarius confirmationis, potest tamen illam conferre ex commissione episcopi, ut diximus suo loco : ergo similiter diaconus respectu confessionis el absolutionis sacramentalis.

H. 7V. *conseq* Disparitas prima petitur <xvoluntate el institutione Christi, quam pro utroque sacramento nobis œstatur Ecclesiæ traditio el usus. Secunda disparitas est quod, quamvis -aeramentum pccnitenliæsil magis necessarium quam sacramentum confirmationis, ministri pœnitentiæ Mint frequentiores quam ministri confirmationis.

ARTICULES II.

Utrum omnis sacerdos sit minister legitimus confessionis?

SIVE

Utrum prater poteetatem ordtnie ut in minietr» confeinonti necenaria potentat jurisdiction! ?

Hæc quæstio expediri non potest nwi prius explicentur varia quæ spectant jurisdictionem. Unde sit

$ I — *Ue jurudiettone*

Petes 1® quid sit jurisdictio?

B. Jurisdictio generaliter sumpta, est quædam potestas moralis regendi el gubernandi subditos : specialiter in subjecta materia , est potestas qua sacerdos, ut judex, fert in alterum, tanquam in subditum, sententiam in foro conscienliæ.

Petes 2' an hæc potestas sil distincta ab illa quæ confertur in corpus Christi mysticum omni sacerdoti in sua ordinatione, per hæc verba : *Accipe Spiritum sanctum; quorum remiseris peccata remittuntur eis, et quorum retinueris retenta sunt,* et quæ dicitur pote<tas ordinis?

B. esse certo aliquid distinctum; tum quia concilium Florentinum el Trid. sess. **14,** cap. 7, declaranl nullam esse absolutionem collatam a sacerdote qui non habet jurisdictionem: ergo supponunt jurisdi· tionem non competere omni sacerdoti, adeoque non conferri in ordine, sed esse quid distinctum a potestate ordinis; tum quia alias omnis sacerdos forel propriusacerdos, el nullus alienus, contra quod supponit concilium Lateranense , cum dc cernit sacerdotem alienum non po»e ab solvere sine licentia proprii.

An vero sit quid distinctum ex parle principii, aut tantum ex parte termini, seu materiæ subjects, disputatur inter theologos.

Quidam volunt omnem sacerdotem, vi suæ ordinationis, jure divino accipere potestatem absolvendi completam et perfectam, quantum esi ex parte principii, non tamen completam ex parte materiæ, seu subditorum, qui nisi ab Ecclesia assignentur, talis potestas non est valide redt.cibilis ad actum. Unde juxta banc sententiam potestas jurisdictionis, quantum est ex se, seu ex parte principii, non est distincta a potestate ordinis. Id autem probant e» verbis citatis, *Accise Spiritum sane~*

nxN,etc., quibus omnes sacerdotes absolute constituuntur judices ; idque explicant his exemplis. Si, v.g. rex constitueret Titium judicem, seu daret ipsi potestatem absolvendi vel damnandi omnes ipsi assignandos a gubernatore, Titius foret, *ut patet,* a rege constitutus complete judex, haberetque completam potestatem judicandi ex parte principii, licet, ul valide illam exerceret, indigeret designatione subditorum reorum per gubernatorem facienda. Item is rex instituat chiliarchum solo diplomate, non assignata legione *(colonel en brevet),* si haberet potestatem imperandi completam ex parte principii, quam tamen exercere non posset nisi illi subjiciatur legio; ita, inquiunt, in nostro casu.

Alii volunt jurisdictionem esse potestatem distinctam a potestate ordinis exparte principii; quia, inquiunt, in ordinatione confertur quidem potestas physica completa ad producendam gratiam, non autem moralis, qualis tamen est jurisdictio ; *ut palet* in judicibus humanis , qui, licet habeant omnia requisita in esse physico au judicandum, puta scientiam, prudentiam , etc., indigent tamen adhuc jurisdictione quæ ex parte ipsius judicis se tenet, et non tantum ex parte materiæ quæ illi est subjecta. Et hic modus loquendi videtur conformior conciliis et 1). Thomæ. Est autem hæc jurisdictio secundum illos, deputatio legitima ad exercendum munus confessarii, absolvendo a peccatis modo judiciali pœnitentes tanquam subditos.

Cætcrum utraque sententia est probabilis, et in rigore videtur tantum esse disputatio de nomine; sive enim illa jurisdictio sit distincta a potestate ordinis ex parte principii, sive lanium ex parte materiæ , conveniunt auctores ulriusque sententiæ potestatem ordinis sine illa esse tantum incompletam et in actu primo,nec valide reducibilem ad actum secundum, nisi ab Ecclesia accedat deputatio legitima et assignatio subditorum

Hinc inferes , jun>d;rtionem dilTerre a poteMate ordinis, 1° quod potesta» ordinis conferatur culibei -acerdoli per Miam ordinatio! em 'r<as vero jiiri'dicliotlis pet députai ni le.i imam Mipenori-vel Keen-it· a l an μ ιiγl un pœmlen.em modo judiciali ut subditum. 2° Sacerdotes omnes in potestate ordinis sunt æquales» non vero in potestate jurisdictionis. teslas ordinis est invariabilis et indelebilis, utpote fundata in charr-ctere «acerdotali, potestas vero jurisdictionis polest augeri vel minui, aut etiam totaliter tolli.

Petes 3° quotuplex sit jurisdictio ?

It. quod sit duplex , ordinaria et delegata. Ordinaria est quæ competit alicui ratione muneris, officii, vel beneficii cui annexa est cura animarum : unde dicta ordinaria , quia sic assumptis , collato officio vel beneficio , ordinarie censetur conferri. Delegata, est illa quæ habetur ex commissione illius qui habet ordinariam.

Qui habet jurisdictionem ordinariam, dicitur proprius sacerdos ; nec tamen ideo potest dici simpliciter et absolute *ordinarius,* quia ordinarius simpliciter el absolute dicitur qui, ultra jurisdictionem ordinariam ad absolvendum, habet etiamordinariam ad exercenda omnia alia munia spiritualia etiam inforo exteriori, ut papa in tota Ecclesia, episcopus in sua dioecesi: unde parochus , licet sil proprius sacerdos respectu suorum parochianorum, non est tamen simpliciter *ordinarius*, sed secundum quid tantum , quoad forum scilicet conscientiæ et munus absolvendi.

Petes 4° quibus competat jurisdictio ordinaria et respectu quorum?

It. Jurisdictio ordinaria, ul jam dixi, competit iis qui ratione officii tenentur gerere curam animarum. Hinc Ie competit summo pontifici respectu totius Ecclesiæ; 2° episcopis respectu totiusdiiecesis; 5·parochis respectu suorum parochianorum.

Pontificis jurisdictioni communicant legatus a latere, pœnilentiarius papalis, nuntii etiam apo-tolici, respectu tamen terminorum suæ nuntiaturæ duntaxat. Episcopali communicant vicarii generales eptsctpi, capitulum sede vacante, cl pœnilentiarius, ubi pœniienliaria est in officium erecta.

Atl hanc reduciturj urisdictio generalium respectu totius ordinis; provincialium respectu provinciæ; abbatum exemptorum respectu suorum, eo quod respectu illorum fruantur jurisdictione quasi episcopali. Sed quid archieptscopus. rotesi tempore visitatione absolvere subdita -ulfraganei. lia expiesse c. ultimo de ceu-ibus in t>, lib. 5, iit. 20.

Ad parochialem reducitur jurisdictione-canoruin respectu sui capituli, vicanorum

perpetuorum respectu parochi®, soteriorum localium . ul sunt prioris, guardiani, rectores, respectu suorum , quorum tamen jurisdictio e>i longe major parochiali, cum etiam iu foro exteriori possint excommunicare et inulta alia facere quæ non possunt parochi · unde a quibusdam reducilur ad episcopalem. Notandum quod secunda perscua in conventibus,utsupprior apud nos, vicarius apud Franciscanos, etc., non sortiantur jurisdictionem ordinariam, nisi per mortem vel amotionem prioris vel guardiani sedes vacet.

Peles 3° quot modis aliquis fit alterius subditus, seu ejus jurisdictioni subjiciatur quoad hoc sacramentum?

Λ. Tribus modis : 1" ratione domicilii vel quasi domicilii; 2° privilegio status; 5°juris interpretatione seu consuetudine.

Ratione domicilii vel quasi domicilii, episcoporum seu parochorum ordinari® jurisdictioni subjiciuntur qui inter limites dioecesis vel parochi® *domicilium,* hoc est, fixam et perpetuam habitationem habent; vel *quasi domicilium,* hoc est, familiam seu habitationem permagnam partem anni, ut sunt mercatores in emporiis, scholastici iuacademiis, aulici in curiis, etc. Unde qui nabet duo domicilia in diversis parochiis, aut in una domicilium, in altera quasi domicilium, secundum plures, utriusque parochi jurisdictioni subjicitur et a quolibet potest absolvi, licet Sylvio et aliis probabilius videatur quod confiteri debeat sacerdoti illius parochi® in qua habitat dum instat præceptum confitendi, ne sequatur confusio.

Privilegio status, ordinari® jurisdictioni subjiciuntur, qui alicui statui vel famili® uniuntur cujus superior ex privilegio ordinariam habet jurisdictionem ; ut qui in familiam cardinalium admittuntur, ipsis ut ordinariis subjacent in hoc tribunali sacramentali; novitii superioribus religionis; item qui sunt vere de familia domus, el commensales continui.

De his ultimis identidem lites moi® sunt a parochis, sed in suam perniciem : præter enim plurima summorum pontificum privilegia, Innocenlii IV, constitutione 42, Alexandri IV, constitutione 205; Nicolai V, constitui. 29, in qua exprimit etiam cohabitantes causa devotionis; Innocent. Mil tonstit.46; Leonis X, conslit.50,actander, ClementisX, constit. *2Superna,* data 1670, qui in terminis declarat · m monasteriis ac » collegiis ubi juxta regularia instituta vi- » vitur, posse tam pralatos regulares quam » confessores regularium eorum<'' rn monas- » teriorum seu collegiorum audire confes- » siones illorum sæculanum qui in.ni sunt » vere de familia et continui commensales.» Prater hæc, inquam, non ita pridem senatus supremus Parisiensis anno 1688, contra parochum d Oisy, in favorem monialium abbati® *du Verger* dioecesis Cameracemis ordinis Cislerciensis, decrevit earum confessarium posse exercere oinnia pastoralia in omnes domesticos intra septa monasterii degentes, excepta baptismi et matrimonii admini.stratione. Idem anno 1691, contra parochum S. Albini Duaci, in favorem abbati® de Pratis ejusdem ordinis diœcesis Atrebatensis.

Juris interpretatione, vel, si mavis, tacita voluntate ordinariorum per consuetudinem firmata, iter agentes el peregrinantes ordinarium judicem sortiuntur in hoc tribunali parochum illius loci ad quem perveniunt, sive ex devotione, sive ex obligatione sacramenta percipere voluerint. Idque de confessione annua et communione paschali declaravit Eugenius IV, si eo tempore quo urget præceptum, ad proprium parochum accedere commode non possunt: ita tamen, ut in propriam parochiam reversi, testimonium annu® confessionis et communionis parochis exposcentibus exhibeant, et modo etiam non liat in fraudem, ul vitent scilicet proprium parochum, nisi forte accederent ad privilegiatum, de quo infra.

Iluc revocari possunt, aut si vis ad quas domicilium, vagabundi qui nullibi domi cilium habent : et ideo probabilius pro sacerdote proprio sortiuntur parochum illius loci in quo pro tempore morantur; quia actualis habitatio , quoad prasentem casum, succedit ipsis loco domicilii, ita ut parodnis talis loci teneatur illis indigenti bus el juste petentibus sacramenta conferre, et ut praecepta impleant eos urgere et cogere. Et licet id forte non possit respectu eorum qui alibi parochiam Labent, cum tamen vagi nullam habeant, justum ot ut subdantur illi in cujus districtu morantur

Similiter juris interpretatione seu privilegio status, milites subjiciuntur suo ca|>ellano ul proprio sacerdoti, saltem quando

mint in castris ; quia dum sunt in stationibus seu præsidiis, quibusdam videtur quod ex dispositione sacellani generalis .subdantur parocho talium locorum. Tandem ratione periculi, articuli mortis, quilibet it subditus cuilibet sacerdoti a quo potest absolvi, ut dicemus fusius infra.

Speciali!'? de jurisdictione delegata.

Ex jam dictis habemus quod jurisdictio delegata sit ea quam sacerdos in pœnitentcm acquirit, non ex vi oflicii aut beneficii proprii, sed ex commissione legitima alterius ordinariam jurisdictionem habentis.

Dicitur 1°, *ordinariam jurisdictionem habentis, quia* delegati non possunt subdelegare, nisi id expresse eis concedatur. *Palet* ex c. *Cum causam* 62, de Appell, iit. 28, ubi id permittitur delegatis principum tantum el non aliis.

Dicitur 2°, *ex commissione legitima,* ad quam requiruntur certæ conditiones, tam ex parte delegantis quam ex parte delegati : ex parte delegantis, quod non deleget extra limites sure jurisdictionis, et quod non sit degradabis aut excommunicatus vitandus; quia tunc privatur usu ecclesiastics jurisdictionis. Secus tamen si esset episcopus confirmatus, quamvis nondum sacerdos, quia licet tunc careat jurisdictione, ut ipsemet ab'Olvat in foro conscicntiæ, habet tamen jurisdictionem in foro exteriori, ut deleget ad absolvendum.

Ex parte delegati requiritur pariter quod non sii dégradants, nec excommunicatus vitandus; insuper, et maxime pro confessione sæcularium , quod sit approbatus ab episcopo, nisi ipscmet delegans esset episcopus, Ita jure novo Tridentini.

Hinc sequitur quod, licet ante Tridentinum possent parochi ex jure communi delegare quemlibet sacerdotem ad ministerium hujus sacramenti in sua parochia , etsi non foret ab episcopo approbatus, post illud tamen , nec licite nec valide id posMUt ; ut etiam declararunt cardinales ejusdem concilii interpretes.

Pefesl°quotuplex';:'jurisdictio delegata?

Ji.quod sit duplex : directe et indirecte delegata : directe delegata dicitur, quando alicui tommiuitur ut ipse per se directe pœnitentem ab'olvat; delegata indirecte, quando alicui conceditur ut eligat sacerdotem qui ipsum vel alios absolvat ; facta enim electione, indirecte collafa censetur jurisdictio sacerdoti electo : unde qiiiinvj ipsa delegatio jurisdictionis ad ipsum · cerdotem terminetur, ministerium lain medium hujus delegationis, scilicet elec sacerdotis, laicis, imo et fœminis pol committi.

Petes 2° quot et quibus modis acquiritur jurisdictio delegata , tam directa nuam indirecta?

11. Tribus potissimum modis : ah homine, a jure, a consuetudine.

Ab homine : quando homo ordinarii gaudens jurisdictione, illam verbo,scripto, vel alio signo exteriore alteri comtni,:il, aut permittit alicui confessarium eligere, ut accidit in jubilaeis.

A juret (piando jus canonicum, 1« bulla aut constitutio papalis concedit certi· per«onis vel ut absolvant, vel ut confessa· riuin eligant. Sic quoad primum, concrsum est omnibus ordinum Mendicamini: sacerdotibus ut possint absolvere omn·· fideles ad se venientes, modo sintae respective superioribus legitime pneentati, el ab episcopis approbati ; de qnj specialiter dicam infra.

Pariter quoad secundum, concessum est episcopis, generalibus ordinum, provincialibus, abbatibus et minoribus præla:· exemptis , ut possint sibi eligere confessarium. fla Gregorius IX, lib.5 Decretal. tit.SS de Pœnit. ct Remiss, his verbis .· « Ne pm » dilatione pœnilentiæ periculum immiiie.'i » animarum, permittimus episcopis elaim » superioribus, nec non minoribus pra' · » lis exemptis, ut etiam prater superior* » sui licentiam, providum ct discretum4 » eligere possint confessarium. » Idem (licendum de illis quibus id privilegio spe ciali concessum est.

Porro circa textum juris citatum, notandum quod nomine *episcoporum* illi soli intclligunlur qui simpliciter dicuntur episcopi, ut sunt confirmati etiam ante consecrationem, licet sint tantum titulares; non vero solum elect i, si non sint confirmati. Nec cliam degradati, quia habentur tancpiain si non essent episcopi. Depositi tamen , excommunicat!, suspensi videntur frui tali privilegio, quia licet interdicatur eis usus ordinis et jin isdictionis, non privantur tamen gratiis et privilegiis. Nomine supei iorum intclliguntur generales ordt-

nom, provinciales, abbate-exempli a jurisdictione epi.-copali, et, saltem ex consuetudine, cardinales. Nomine minorum prælatonim, intclliguntur prælati localescxempti, ut priores, guardiani, rectores, etc., non tamen abbatissæ aut priorissæ, quæ non veniunt nomine *prælati.*

Dubium hic oritur an prælati regulares eligere possint confessarium extra suum ordinem? *R. affirmative,* nisi speciali- suæ religionis constitutio obstet; quia ubi jura non distinguunt, nec nos distinguere debemus : non expedit tamen.

Dubium aliud, an prælati, sive regulares sive sæculares, eligere debeant approbatum ab ordinario ?

R. prælatos sæculares episcopis inferiores probabilius non posse eligere, nisi approbatum ab ordinario. Quia Trid. de Reformat. sess. 25, c. 13, decernit neminem posse audire confessiones sæcularium, nisi vel habeat beneficium parochiale, vel sit ab episcopo approbatus ; *non obstantibus quibuscumque privilegiis et consuetudine etiam immemorabili.* Nonnulli quidem existimant hanc licentiam a Tridenlino non fuisse abrogatam, quia quæ sunt redacta in corpus juris, non sunt pura privilegia, sed leges et canones. Cæteriim , ut minimum saltem res est dubia, adeoque cum periculo nullitatis sacramenti ad praxim non reducenda. Quoad prælatos regulares, possunt eligere etiam non approbatum ab episcopo ; quiaTridentiimm nihil innovavit circa confessionem regularium.

A consuetudine. Non quod sola con-ueludo possit jurisdictionem conferre, cum necessario debeat a superioribus procedere, sed quod sil testis et signum moralilercertinn taciti consensus superioris. Unde tali-jurisdictio ad ejus nutum est revocabilis, non obstante consuetudine.

Ex hoc capite pastores el simplices sacerdotes sæculares possunt sibi confessarum) eligere, modo sil approbatus, quia [ii.elati omnes el parochi in id consentiunt propter commoditatem sacrificandi. Dixi *modo sit approbatus,* quod patet tum ex modo dic'is, tum ex hac propositione con-‹*, iiiii.nt.i ab Alexandru VII *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem sacerdotem, non approbatum ab ordinario.*

Huc etiam revocari possunt iter agentes et peregrinantes, qui, quamvis domicilium retineant, possunt tamen confiteri parocho illius loci ad quem perveniunt, vel alteri pro tali loco approbato, -i tamen hoc non fiat in fraudem , ut vitetur proprius -acerdos, vel nisi accedant ad privilegiatum, ut jam diximus de jurisdictione ordinaria ad quam videntur etiam peregiinanles pos-e revocari.

Petes 5° utrum ad delegationem al. homine sufficiat ratihabitio sperata, seu præsumptio conscn-us futuri illius qui delegatc potest?

R. Nec ratihabitio sperata de futuro, ncc præsumplio consensus futuri delegantis sufficit ad delegationem ; quia ad validitatem absolutionis requiritur jurisdictio actuali-in eo qui absolvit : atqui dum est tantum ratihabitio sperata de futuro, seu præsumplio futuri tantum consensus delegantis, non adest jurisdictio tempore absolutionis, sed speratur tantum postea futura · ergo.

Opposita tamen ratione, sufficit ratihabitio de præsenti, seu praesumptio fundata consensus presentis delegantis, si tamen revera ad-it talis consensus; quia si revera non adesset. quantumvis fundata et rationabilis ejus foret præsumplio, non haberetur jurisdictio delegata, quæ necessario dimanat ab actuali ct vero consensu deleganti- jurisdictione ordinaria gaudentis. Unde non est de facili usurpanda jmi-dictio ex tali præsumptione taciti con-cn-us, sed merito expres-us requiri debet, ubi haberi potest. Quod enim dicitur sufficere si ordinarius videat et (aceat, seu non contradicat, verum quidt m esse potest, sed non ita semper, cum possit non consentire, et tamen tacere , quia vel timet rixas, vel putat alium aliunde habere jurisdictionem. An autem sufficeret voluntas interior delegantis nullo signo externo manifestata? *Respondet* Sylvius, hic quaestiuncula prima *negative;* quia , inquit, talis potestas debet conferri humano modo.

£ II. — *Rriolvitur (juixstio proposita in titulo articuli,*

Supp. q. 8. α 4 o. — *Dico.* Non omnis sacerdos est legitimus minister confessionis. >ed prater potestatem ordinis, requiritur jurisdictio.

Prob. {o ex canone *Omnis utriusque scarus* concilii Lateral). in quo statuitur

quod omnis fidelis debeat saltem semel in / anno confiteri proprio sacerdoti, vel alteri de ejus licentia.

Prob. 2° auctoritate et ratione concilii Trid. sess. 14, cap. 7 ubi ait : « Natura et » ratio judicii illud exposcit, ut sententia » in subditos duntaxat feratur. Et ideo in » Ecclesia Dei persuasum semper fuit, et » verissimum esse synodus hac confirmat, » nullius momenti absolutionem esse de- » here, «piam sacerdos in eum profert in ▮ quem ordinariam aut delegatam non ha- » bet jurisdictionem. »

ILid. o. — *Prob.* 5°. Oportet quod ille qui dispensator hujus sacramenti constituitur, sit talis (pii possit imperare aliquid agendum, cum sacerdos non absolvat, nisi ligando ad aliquid faciendum ▮ atqui imperium non competit alicui in alium, nisi qui habet super eum jurisdictionem : ergo de necessitate hujus sacramenti est, non solum ut minister habeat ordinem sicut in aliis sacramentis, sed etiam ut habeat jurisdictionem. Et ideo sicut ille qui non est sacerdos non potest hoc sacramentum conferre, ita nec ille (pii non habet jurisdictionem.

Ex his patet conclusionem esse veram non solum jure ecclesiastico, sed etiam divino , cum fundetur in natura sacramenti, ut instituti a Christo per modum judicii. Unde Bonifacius papa cap. *Si episcopus* de Pœnit. et Remiss, in 6, «Nulla, inquit, » potest consuetudine induci quod aliquis, » praeter sui superioris licentiam , confes- » sorein sibi eligere valeat, qui eum possit « solvere aut ligare. » Quod autem nulla consuetudine abrogari potest, juris est divini vel naturalis.

Patet insuper cur in admini'tratione aliorum sacramentorum non requiratur jurisdictio , sic, quod omnis sacerdos, sive excommunicatus, sive suspensus, sive degradatus, valide, licet illicite baptizet, consecret, ungat, etc.,quia hæc sacramenta non sunt instituta per modum judicii, nec ideo requirunt jurisdictionem sicut sacramentum pœnilentiæ.

Solvuntur objectiones.

Obj 1°. Omnis sacerdos in sua ordinatione accipit potestatem absolvendi a peccatis duir ei dicitur ▮ *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata remittuntur eis.* Ergo

11. D. ant. Omnis sacerdos in sua ordi natione accipit potestatem absolvendi ‹ peccatis physicam seu ordi.iis, C. *ani.* ni·, ralem seu jurisdictionis, 7V. Vel aliter ,V- cipit potestatem absolvendi incompletam, *C.* completam. *N. Solutio palet ex iteunda probatione* J praecedentis. Pro eu jus majori intelligentia, observandum i . insuper sacerdotem in sua ordinatione accipere duas potestates, unam in corpus Christi verum , dum porrectis instrumenti; dicitur ipsi ; *Accipe potestatem celebrandi;* alleram in corpus Christi mysticum seu in fideles judicialiter absolvendos seu ligandos, dum postea ipsi dicitur ; *Accipe Spiritum sanctum,* etc. (Quidam tameo existimant utrumque simul accipere dum confertur ipsi ordo el character sacramentalis, in prolatione scilicet primorum verborum cum porrectione materiæ; sed quia episcopus non potest omnia simul proferre, postea dicit ·*Accipe Spiritum sanctum,* etc. ut explicativum jam traditæ [«- testatis.) Utraque potestas est physica,quii elleclus utriusque, scilicet consecratio corporis Christi et absolutio a peccatis per collationem gratiæ, sunt physici. De prima non procedit argumentum, sed de secumh tantum : at neque illa est omnino completi sine morali potestate jurisdictionis, scuni'i designetur materia in quam posril exerceri; sicut in naturalibus causa physica non producit effectum nisi applicetur inaleiix. et in moralibus homo instructus scientia, probitate et aliis conditionibus physicis ad judicandum , nihil efliccre potest sine jurisdictione el deputalione a principe; imo ab eo con-litiilus indeterminate judex, nec quidquam efliccre potest, nisi deteriiiiiiciitur el assignemur ipsi subditi in ipios illam potestatem exercere valeat, ut dixnitib loco citato. Unde, licet jurisdictio non -it g iii-j efficiens gratiæ rcmisshæ peccatorum, c»t tamen conditio iiisiipplebililer requi'iiaad hoc ut potentia ordinis physica hunc elice tum physice producat.

Inst. Hoc ipso (pio dicitur sacerdotibus in sua ordinatione·*Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris,* etc., (oıï'Iıïıııı tur judices omnium fidelium-, ita ut in omnes conferatur eis jurisdictio.- |-.rm›. *Prob. ant.* 1°Quia alias Irustraneaes'Ct illa potestas. 2-Quia Apostoli non accepi· runt jurisdictionem in omnes fideles m-i

per illa verba : *decipite Spiritum sane tum, quorum remiseritis*, etc. 5° Quia in primitiva Ecclesia omnes sacerdotes hoc ipso quo erant jrdinali, poterant omnes ab'olvere sine tnla alia delegatione. 4° Quia alias dicendum foret sacerdotes absolvero auctoritate Ecclesiæ et non Christi. Ergo.

/E *N. ant.* Quia, ut jam sæpe diximus, jurisdictio non datur sine subditis in quos exerceri possit ; per ista verba autem in ordinatione sacerdotum , neque omnes fideles, neque aliqui determinate assignantur ut subditi sacerdotis consecrati. Non aliqui determinate, *ut patet;* neque omnes, tum quia id non exprimitur, tum quia alias omnes forent proprii sacerdotes nullus alienus contra mentem, traditionem et decreta Ecclesiæ. liem omnes forent æqualcs papæ et episcopis in absolvendo: unde confusio el totius ordinis ecclesiastici inversio oriretur.

/Id primam probat. N. ant. Quia ista potestas ordinis est necessario requisita ut in ea fundetur jurisdictio ita ut nulli non sarerdoti possit talis jurisdictio absolvendi a pereatis conferri, *ut palet ex art. præcadenti;* et quia illa jurisdictio non est jx ledas physica producendi gratiam remit sivam peccati, sed lanium conditio. dictum est.

ddsecundam,R. Apostolos praeter potestatem ordinis, accepisse etiam potestatem jurisdictionis immediate a Christo, non precise vi istorum verborum, *decipite Spiritum sanctum, quorum remiseri lis, etc.,* sed ex peculiari Christi intentione, quæ significata est per missionem qua cos mittit cum auctoritate apostolica in universum mundum : *Sicut misit me tirent Pater*, inquit, *et ego mitto vos; accipite Spiritum sanctum,* etc. Quamvis autem sacerdotibus in ordinatione dicatur *Quorum remiseris peccata,* etc., non mitlimturtamen, neque sicut Apostoli constituuntur doctores et pastores , sed accipiunt duntaxat potestatem physicam ordi ni» remittendorum peccatorum, super quam fundari possit potestas jurisdictionis, si a superiore detur. Unde, sacerdotes sunt Apostolorum successores quoad characterem sacerdotalem et potestatem ordi nistantum, non quoad jurisdictionem, ipihtolatmn ct pastoratimi.

dd tertiam, JV. ant. Licet enim in exordio Ecclesiæ, cum parvus esset credentium ct sacerdotum numerus, nec adIme facta esset divisio in episcopatus ct parochias, cuilibet sacerdoti str'iiP ac i rai ordinatus conferretur juri-dictio, id tamen non habebat precise vi ordinationis, red vi delegationis et deputationis, quæ vel includebatur in ipsa ordinatione ex speciali intentione Ecclesiæ tunc temporis, vel slatim , sed seorsim formaliter et explicite fiebat : at nunc cum Ecclesia diviserit episcopatus ct parochias, id amplius nec facit nec intendit. Adde non constare etiam sacerdotibus his primis temporibus confern jurisdictionem in omnes fideles ; quinimo probabilius est cos deputari ad certa loca et personas.

dd quartam. Quamvis possit dici sacerdotem absolvere auctoritate Ecclesiæintcl-ligendo de »ola jurisdictione , iste tamen loquendi modus non admittitur, quia absolutio est principaliter actus potestatis ordinis, ut dictum est, et virtus efficax forma· est a Christo, non ab Ecclesia.

Repones. Quando aliquis accedit ad sacerdotem ut ipsi confiteatur ct ab ip-o absolvatur, hoc ipso se illi subjicit : ergo sacerdos habet hoc ipso jurisdictionem in eum tanquam in subditum.

R. hanc instantiam non urgere in sententia probabili quam supra exposuimus, scilicet quod potestas ordinis compleatur etiam ex parte principii per jurisdictionem, quod complementum non potest dare inferior particularis. In altera vero sententia, ïV. *conseq* Quia non pertinet ad subditum excutere jurisdictionem unius ut se subjiciat jurisdictioni alterius, in causis quæ spectant superiorem , sed id fieri debet legitima superioris auctoritate , quod palet in civilibus. Licet enim homo possit se alteri ho· mini subjicere quantum ad ea quorum dominus est et pendent cx suo libero arbitrio, non tamen quantum ad ea quorum ipse dominus non est et qua· pendent cx superiori : sic, v. g. reus læ'æ majestatis non potest subjici cui vult judici ut a crimine isto absolvatur ct obtineat veniam, sed illi debet subjici quem rex in hac causa constituit el delegavit judicem , quia remissio hujus criminis non ad ipsum, seu ad regen. |ɳ?γ-linet. Ita in nostro casu.

Obj. 2°. Papa potest absolvi. atqui r ullus habet jurisdictionem m ipsum : ergo.

2 8 ·. 4 ad 4. — *R. D. min.* Nullus habet jurisdictionem in ipsum ut papam, *C. min.* ut peccatorem, ÏV. *min.* Per peccatum enim fi' inferior apud Deum, sicut unus medicus curatur ab alio, non ut medicus , sed ut infirmus.

Si vero petar a quo confessarius papæ habet in eum jurisdictionem, an a Christo, an ab ipso papa? Videtur probabilius quod ab ipso papa : licet enim papa non habeat jurisdictionem hoc sensu in seipsum ut se absolvat, quia reus et judex debent esse personæ distincts; attamen ut vicarius Christi, censetur superior seipso ut peccatore , et huc sic potest alteri conferre jurisdictionem exercendam in seipsum in foro conscientiae. — Hïc q 22 a. 4. ad 3. — Nec tamen sequitur quod possit etiam conferre alteri jurisdictionem in seipsum in foro exteriori, puta, ut ipsum excommunicet, quia absolutio ct ligatio in foro confessionis est quoad Deum tantum, apud quem aliquis alio superior redditur inferior per peccatum; sed in judicio exteriori aliquis non amittit superiorilatem, ex hoc ipso quod peccat.

Obj. 5°. In eo quod est necessarium ad salutem non oportet homines arctari : atqui magna nimis arctatio videtur, si oporteat uni homini confiteri ; et per hoc multi possent a confessione retrahi, vel timore, vel verecundia, vel aliquo alio hujusmodi ergo.

Ibid ad 6 — *R.N. min.* Sufficiens enim sternitur ad salutem via, tum quia sufficienter multiplicantur proprii sacerdotes, tum quia faciles debent esse in concedenda licentia alteri confitendi. « Peccaret enim » sacerdos, inquit D. Th. hic ad 6, si non ▮ esset facilis ad præbenduin licentiam al- ▮ teri confitendi, quia inulti sunt adeo in- » lirini, quod potius sine confessione morc- » renlur quam tali sacerdoti confiterentur : » unde illi qui sunt nimis solliciti ut con- u scientias subditorum per confessionem sciant, multis laqueum damnationis inji- » çiunt, et per consequens sibi ipsis. » Uæc verba sunt notatu digna.

Obj. 4° Quilibet sacerdos habet potestatem completam absolvendi a venialibus et mortalibus jam remissis. Ergo el ab aliis mortalibus.

• *R.* Probabilius cum Sylvio et pluribus aliis, /V. *ant.* 1° Quia licet venialia et mortalia jam remissa sint materia libera fessionis, attamen eorum absolutio estant judicii et usus clavium, ideoque debet prx› ficisci ab habente jurisdictionem 2° Sint jurisdictione non est potestas ligandi ad pœnam.

Quod autem quidam, inter quos novissime Tournely, dicunt, Ecclesiam in hoc casu tacito consensu conferre jurisdictionem necessariam , plane gratuitum bt et nullo fundamento nixum, praesertim post decretum Tridenlini sess. 25, cap. 15 de Reformat, quo declarat generaliter nullum sacerdotem posse excipere confessiones «-cularium sine episcopi approbatione. Quo decreto consuetudini contraria, si aliquando fuerit, derogatum est ; quidam addunt esse abrogatam decreto Innocentia XI. 26 februarii 1679.

ȯï *dicas* S. Thomam ad id innuere infra, dum dicit remissionem venialium sequi potestatem ordinis. *R.* S. Thomain loqui de remissione venialium quæ sit per collationem cujuslibet vel sacramenti vel sacramentalis, non per absolutionem sacramenlalem ; simul enim loquitur de absolutioneel sui et æqualis et superioris : constat autem quod nec a venialibus aliquis possit seipsum sacramentaliter absolvere. Vel dicendum S. Thomam loqui secundum praxim sui temporis, si tamen viguerit.

Posset insuper objici quod quilibet sacerdos possit absolvere in articulo mortis, sed de hoc argumento infra ex professo agemus.

ARTICULUS III.

Utrum confessio annua, facta alteri quam sacerdoti parochiali, de licentia superioris, sil validael licita?

Quæstio hæc movetur occasione famosi canonis concilii Lateranensis IV, *Omnis utriusque sexus,* de quo jam supra, in quo sic statuitur : « Omnis utriusque sexus » fidelis, postquam ad Cimos discretionis » pervenerit, omnia sua solus peccata con- » fiteatur fideliter, saltem semel in anno, » proprio sacerdoti... Si quis autem alic- » no sacerdoti voluerit justa de causa sui ▮ confiteri peccata, licentiam priuspostu- » let et obtineat a proprio iicerdote, cum » aliter ille ipsum non posset absolvere. »Et adverte quæstionem esse dc sola confessione annua, de ea enim sola concilium Io

quilur. Tota difficultas versatur circa sen-ium horum verborum *proprio sacerdoti,* qais sit ille proprius sacerdos exclusive.

Quidam ergo contendunt nomine proprii sacerdotis sic intelligi parochum, ut excludantur summus pontifex et episcopus, ita ut hi non possint aliis dare facultatem excipiendi confessiones parochianorum, imo uecipsimetexciperesine consensu etlicenna parochorum. Ita olim Guillelmus de S. Amore quem impugnavit S.Th. Opusc. 19; deinde Joannes de Poliaco quem damnavit Joannes XXII, ccnslit. *Vas electionis* data anno 1521 ; etiam nunc quidam· scioli qui non mutus insulse quam erronee jactant se ct papam et episcopum esse in sua Ecclesia. Quidam paulo modestiores dicunt papam ex plenitudine potestatis posse dispensare in hac lege ; non posse episcopum, quia est lex generalis Ecclesiæ ; at summos pontifices nunquam de lacto illi derogasse. Hæc cx una parte.

Ex altera quidam volunt nomine proprii sacerdotis concilium intellexisse summum pontificem, episcopum et parochum, alii intellexisse solum parochum; sed non exclusis superioribus, seu salva summi pontificis in tota Ecclesia et episcoporum in suis diœcesibus auctoritate. Quamvis autem hæc utraque sententia quoad rem coïncidât, modus tamen loquendi in secundo videtur conformior menti concilii. 1° Quia concilium can. 52 dicit : « Illud autem penilus interdicimus, ne quis in fraudem • de proventibusEcclesiæ, quæ curam *pro-*•prit *sacerdotis* debet habere, pensionem » alii, quasi pro beneficio conferre præsu-» mat.»Ubi nomine proprii sacerdotis, certo inlelligitparochialem ,-ergo similiter canone 21 *Omnis utriusque sexus.* 2J Idem eruitur ex scopo concilii in hoc canone edendo. Tunc temporis abusus irrepserat ut parochi tot quot possent parochianos ex aliis parochiis ad se attraherent pro confessione annua, ut ex eis decimas perciperent; erat enim tunc communiter receptum decimas esse persolvendas ei qui «aeramenta tempore paschali administrasse! : hæc testantur monumenta historiæ ecclesiasticæ, Theodulphus, episcopus Aureiianensio, in suo Mandato anni 797, cap. 5; capitularia regum Galliæ lib. 7, cap. 48 ct 68; Decretum Gratiani 2 p. dial. 6 de Pœnit. item causa 55, q. 5, cap *Cum placuit,* etc. Huic itaque abusui et fraudi ut occurreret concilium, sancivit neminem posse confessionem annuam facere nisi proprio sacerdoti, aut alteri de ejus licentia; quod plane infelligitur de sacerdote parochiali. 5° Quia sic intellexerunt Innocentius IV, constit. data Neapoli, Benedictus XI, Extravagant! *Inter cunctas,* el plura concilia particularia apud Natalem Alexandrum et Honoratum Tournely ; ita etiam intellexit S. Th. dum hic a. 5, quærit utrum aliquis possit alteri quam proprio sacerdoti confiteri cx privilegio seu mandato superioris, ubi perspicuum est nomine proprii sacerdotis ipsum intelligere parochialem. His non obstantibus.

Supplem q 8. α 5- o —*DÎCO.* Confessio annua facta cuilibet sacerdoti a summo pontifice vel ab episcopo delegato el approbato, non requisito consensu -acerdotis parochialis, imo eo contradicente , c-t valida ct licita, caque satisfit canoni *Omnis utriusque sexus.*

Prob. 1° ex ipso canone laudato. Post impositum a concilio præceptum cuilibet fideli semel in anno confitendi proprio sacerdoti, additur : *Si quis alieno sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote.* Manifestum est proprium sacerdotem ibi sumi prout oppom lur alieno, non prout opponitur communi ; sicque jura summi pontificis et episcoporum , qui sunt pastores communes et non alieni, sarta tecta manere, et cos num· pov-e quod ante canoncm editum poterant : atqui ante canoncm poterant summus pontifex in tota Ecclesia, episcopi in suis diœccsibus delegare quem vellent ad excipiendas confessiones fidelium : ergo id nunc possunt, et qui sic delegatis el approbatis confitetur, satisfacit canoni.

Confirmatur. Hanc ipsimet potestatem in eodem concilio exercuerunt dum canone primo statuerunt « tam in calhedralibus » quam in aliis convenlualibus ecclesiis vi-» ro> idoneos ordinari, quos episcopi pos-» sunt coadjutores et cooperatores habere, » non solum in praedicationis officio, verum » etiam in audiendis confessionibus et pœ-» nilentiis injungendis, ac cæteris quæ **ad** « salutem perlinent anima~mi. »

Ecquis sanæ mentis credat summum pontificem et episcopos in concilio voluisse in

gratiam parochorum a sc abdicare potestatem quam habent jure divino, et quæ ideo inabdicabilis rst? Quis credat papam et episcopum teneri petere hcenliam parochi ad excipiendas confessiones fidelium parocho subditorum? Hæc qui credit, somniis pasci delectatur. Non ergo papa, non episcopus sunt alieni sacerdotes, consequenter non eos tangit canon, sed alios sacerdotes parochiales qui, ut dixi, ex avaritia mittebant falcem in messem alienam.

Ib in. c α · —*Prob.* 2° rationibus Auctoris quæ in idem colliniant. *Prima.* Ea quæ sunt ordinis possunt habenti similem ordinem committi ab eo qui ea facere potest : atqui administrare sacramentum pœnitcntiæ est potestatis ordinis, et superior, ut episcopus, potest confessionem audire illius qui est de parochia alicujus presbyteri : ergo etiam potest committere alicui sacerdoti quod ipsum audiat, *Min. pro prima parte patet. Secunda* est luce clarior, ita ut intolerabilis pervicaciæ esset eam negare. Episcopus enim est principalior rector omnium suorum diœcesanorum, a quo tota parochi jurisdictio dimanat, et qui potest ipsi reservare eide facto quædam reservat, jurisdictionem limitando. *Secunda.* Quidquid potest inferior potest superior : atqui ipse sacerdos potest suo parochiano dare licentiam ut alteri confiteatur: ergo multo fortius ejus superior hoc potest. *Tertia.* Potestatem quam habet sacerdos in populo, habet ab episcopo : atqui ex illa potestate potest sacerdos confessionem audire : ergo et eadem ratione alius cui episcopus potestatem concedit. —Ibid o — *Quarta.* Quod aliquis sacerdos impediatur ne alicujus confessionem audiat, vel propter defectum jurisdictionis, vel propter impedimentum exsecutionis ordinis , sicut excommunicat! et degradati et hujusmodi: atqui hoc utrumque impedimentum potest tolli per superiorem independenter a proprio sacerdote parochiali : ergo. *Prob. min. pro prima parte.* Qui habet immediatam jurisdictionem in pœnitentes, potest illam cuilibet sacerdoti committere : atqui non solus sacerdos parochialis, sed et multo magis epi>copus in diœcesanos, et papa in omne·' fideles habet jurisdictionem immediatam, *quod patet* ex casibus quos sibi reservant, et ex hoc quod ab ipsis ipsi parochi habeant jurisdictionem suam ergo. *Secunda pars min. est tvidtns.* Mullo magis enim pertinet ad episcopo*^ papam tollere impedimentum cemuranwn aiitdegradationisquamad paioclium.Er.o.

Confirmatur. Qui confessionem annuam papæ vel episcopo faceret, satisfaceret α· noni, vel non. *Si primum dicas* /ergo papa et episcopus sunt proprius sacertJw ad sensum concilii, seu saltem non excluduntur; ct qui confiteretur alteri delega' ab alterutro, confiteretur illi de liant proprii sacerdotis. *Si secundum dicas,* n repetam id esse plane absurdum, <|uær cui confitebitur ct quomodo satisfaciet o- i noni pœnitens, si forte non habeat peccata reservata pontifici vei episcopo'

Prob. 5° variisconstitulionibussummorum pontificum qui post concilium Lateranense declararunt validam esse annuam confessionem, factam regularibus privilegialis et approbatis , ct per eam satisfieri canoni *Omnis utriusque sexus.*

1° Joannes XXII, constit. *Fas electionis* , data anno 1521, inserta juri communi lib. 5 Extravag. communium, damnavit hanc propositionem Joannis de Poliaco: » Confessi fratribus habentibus licentiam » generalem audiendi confessiones, lenen· » tur eadem peccata quæ confessi fuerant, ›» iterum confiteri proprio sacerdoti. » Et hanc alteram :« Stante *Omnis utriusque* » *sexus* edicto in concilio generali, Roma- » nus pontifex non potest facere ut paro- » chiani non teneantur omnia peccatase- » inel in anno proprio sacerdoti confiteri, ›» quem constat esse parochialemcuratum » Idem Alexander V, anno 1409, bulla *Ilegnans* in *caelis.*

2° Leo X, constit. *Dum intra mentis arcana,* confirmata in concilio Lateranensi V, anno 1516 , de Regularibus sic statuit: « Possunt illi per episcopos et præ- » latos supersuflicienti litteratura et aliqua ·» saltem ejusdem sacramenti peritia dim- » taxat examinari ; talibusque prœsentatis, » admissis, vel etiam indebite recusatiscon· » fitentes, constitutioni quæ incipit *Omnis* » *utriusque sexus,* quoad confessionem ›· duntaxat satisfecisse censeantur. ·» Nola tamen has particulas, vel *etiam indebite recusatis,* esse revocatas per concilium Trident. , et per condemnationem hujus propositionis ab Alexandro VII : « Satis- » lacii prœoepto confessionis annus, qui

>confitetur regulari episcopo praesentato, • sed ab eo injuste reprobato. » Caeleris in tuo robore permanentibus.

Responde' Jiiemn, hanc constitutionem Leonis X in nulla orbis ehristiani provincia locum habere , quia in synodo Augustana, Mediolanensi, Remensi et Burdigalensi pracipitur servari canonem Lateranensem. Egregie sane: numqutd et constitutio Joannis XXII, relata in corpus juris et aliae con*· .nituiionesel decreta qu® modo referemus, m nulla orbis ehristiani provincia habent locum ? Numquid quatuor synodi provinciales faciunt omnes orbis provincias? ±7 *alo :* numquid ist® quatuor synodi contradicunt constitutioni Leonis? Minime gentium: dicunt servandum esse canonem Lateranensem : ita est. Neque id negat Leo, sed declarat duntaxat servari per confessionem laetam regularibusdelicentia pap®.

5' Clemens VIII , in brevi dato 1592, contra quosdam parochos Duacense- qui haede re regulares vexabant,dixit : « Præ- r senti nostro decreto sancimus licere s®- »ciliaribus Christi fidelibus universis li- • bere miscas audire... et tam dictis fratri- ' busel presbyteris dici® societatis aliisque ı privilegiatis quibus id a Sede aposlolica · indultum est, idoneis tamen et ab ordi- ' natio approbatis, peccata sua etiam qua- • dragesimali et paschali et quovis alio › tempore confiteri licite posse, dummodo • tamen iidem sacculares Christi fideles sacramentum eucharisti® in propria paro ‹ cliia ab eorum parochis sumant. « Quid ;uic brevi respondeat Juenin dicam in sol. obj.

4'Innocentius X, orta controversia inter archiepbcopiim Burdigalensem et regulares de confessionum exceptione tempore paschali, de consilio S. Congregationis inno 1641, decrevit ‹· archiepiscopum Bur- • dtgalensem non posse prohibere regula- • ribus habentibus privilegia aposlolica ut, • a dominica Palmarum usque ad domini- • cam in Albis inclusive, administrare non •valeant pcrsonissæcularibus sacramentum confessionis; |>o-se tamen iisdem prohi- • beri ul personis saecularibus m die Pas ı dia n non a hiiiiiiiurcni sanctissimum - ic i· aci amt mum . ciiaiibi dici® • ›.i α·‹· il.tie-. m .dia he salisfece- ut pra'ceplo Ecclesiæ haede re edito. » pnod breve fuit in Gallia receptum cl ex- secutioni mandatum sacra regis Christianissimi jussione qu® est hujus tenoris

LOUIS, parla grâce de Dieu, roi de France et de Navarre, au premier noire huissier ou sergent sur ‹e requis. Nos bien aimés le» superieut s et religieux du couvent des Freres Précneurs, Augustins, Jlecolleis, Carmes, Jésuites et de la Merci de notre bonne ville dcFourdeaux, nous ont fait exposer, etc., etc ... A ces causes, de l'avis de notre conseil, qui a vu ledit bref ci-attaché sous le contrescel de notre chancellerie, ct qui ne s'esl trouvé en icelui aucune chose contraire au privilège de l'Fglise Gallicane, Nous te mandons et commandons que tu mettes en exécution ledit bref selon sa forme et teneur : et à cet effet tu feras tous exploits requis et nécessaires, sans pour ce demander autre permission : car tel est notre plaisir. Donné à *Paris, ce onzième jour de mars, l'an de grâce mil six cent quarante - cinq, cl de notre régne le deuxième. Par le* ROI *en son conseil. Signé* d Aüdigmer. Typis Parisiensibus Guillelmi Sassier, vico Des Àrdières prope Soi bonam, ad insigne duarum Turturum, anno 1645.

5° Clemens X, constit. *Superna* anno 1670, declaravit « regulares simpliciter ab » ordinariis approbatos, posse in dioecesi » episcopi approbantis, quovis anni tem- » pore etiam paschali, et quorumcumque » etiam infirmorum confessiones audire, » absque ulla parochorum vel ipsius epis- » copi licentia .. et cos qui dictis religiosis » simpliciter approbatis paschali tempon* » confessi fuerint, constitutioni qu® incipit ⁂ *Omnis utriusque sexus,* quoad confes- » sionem duntaxat, satisfecisse censendos.·

Mitto plura concilia provincialia, scholarum principes, S. Thomam, S Bonaventuram, Durandum, Hemiemn a Gandavo; exrecen ioribusGamachæum, Isambertum, Franciscum llarlxum, archiepiscopum l'arisiensem, Natalem Alexandrum, Tournelium , hos omnes ductore* Sorbonicos qui idem docent.

Hæc sequentia duntaxat specialiter notanda arbitror. Clerus Galiii· mus in comitiis gencialibus anno 1.55, in Epistola encyclic.i adversus librum cujusdam anonymi, inter plura qu® conclusionem nostram as serunt» dicit. « Fideles qui paschalis com-

munionis gratia confitentur non solum sub episcopis, eorum vicariis generalibus et pœnitentiariis, verum etiam qnibusli- bel sacerdotibus sæcularibus vel regula- ribus, ab episcopis ad hanc functionem approbatis, ejusdem concilii (Lateranen- sis) præceptum de annua confessione adimplere. »

Et Pastores Partsienses , in declaratione oblata clero Gallicano anno 1636, agnove- runl « episcopos proprios esse sacerdotes, qui jure divino el quidem superiori et immediato possunt fidelibus verbum Dei annuntiare , sacramenta administrare, et quibus voluerint ea administrandi facul- tatem concedere. «

Solvuntur objcctionci.

Obj. 1° canonem laudatum *Omnis,* etc., qui debet intelligi de sacerdote parochiali. Ergo. At liquet ex dictis quod , *concesso ant. neganda sil consequentia;* quia sic intelligendus est de sacerdote parochiali, ut non excludantur superiores, papa scili- cet et episcopus.

Inst. Si nomine sacerdotis proprii ve- niant papa et episcopi, aut saltem non ex- cludantur, inutilis esset laudatus canon, cum nemo unquam negaverit necessariam esse jurisdictionem sive ordinariam sive delegatam ad excipiendas valide confessio- nes. Ergo.

R. N. sequelam et ejus probationem. Et 1° non defuerunt qui contenderent om- nem sacerdotem vi suæ ordinationis posse audire confessiones , *ut palet ex articulo præcedenli.* El S. Th. refert Opusc. 19, quosdam fuisse el adhuc esse suo tempore qui potestatem ecclesiastici ministerii in vitæ sunclilate ponebant, ut videlicetqui 'auctitate caruerit, ordinis quoque potes- talem amittat, el qui sanctitate fulgeret, etiam ordinis potestate potiatur..... Ex hujus autem erroris radice processitquo- rumdam præcumplio e? ?"æcipue quo- rumdam monachorum, qui, de sua sanc- titate præsumentes, ministrorum Ecclesiæ ofiicia proprio arbitrio usurpabant, ab- solvendo scilicet peccatores, et prædi- cando absque alicujus auctoritate epis- copi, quod nullatenus eis licebat. · 2°Ul observavimus, tunc temporis irrepserat abusus quo parochi ex avaritia alienos pa- rochianos ad se attrahebant, ipsisque sine jurisdictione sacramentum pœnitenti» ia- pendebant, percepturi ab eis decimas. Rl(ilaque erroribus et abusibus utiliter et pro- vide occurrit laudatus canop,

Obj. 2°. Martinus IVanno 1281, consliL *Jd uberes fructus,* dicit: «Volumus quo i ii qui fratribus confitebuntur eisdem, suis presbyteris parochialibus confiteri saltem semel in anno , jx'out concilium generale statuit, teneantur. « Ergo.

R. cum Sylvio et alus, huic conslitu- tioni Martini IV, derogatum esse per se- quentes pontifices a nobis laudatos.

Inst. 1°. Sixtus IV, Extravag. *Hcuil. lius* de Treuga et pace, lib. 1, lit. 9, dan 1478, jubet ut « Mendicantes desistant pra- dicare, quod parochiani non sint obligati saltem in paschale proprio sacerdoti con- «fiteri, quia de jure tenetur parocltianm saltem in paschale proprio sacerdoti con· « fiteri. » Ergo.

R. nos non prædicare nec dicere paro- chianos non teneri confiteri saltem in pas- chale proprio sacerdoti; scimus enim, dicimus et prædicamus e contra, esse pra- cepluin concilii Lateranensis omnibus fide libus confitendi semel in anno proprio sacerdoti aut alteri de ejus licentia; sed dicimus et prædicamus huic præcepto satis- fieri per confessionem faciam papæ, epis- copo, eorum prenilentiariis, et aliis omnibu- ab ipsis delegatis et approbatis. Eadem solutione excipies varia concilia provincia- lia, in quibus asseritur hæc obligatio con filendi semel in anno proprio sacerdoti unde incassum illa nobis objiciunt adver- sarii. Deinde si constitutio Sixtina in aliquo contradiceret conclusioni nostræ, abunde foret il li derogatum persequentes pontifia-

Inst. 2°. Constitutiones sequentiumpon tificum quas pro conclusione protulimus, non sunt reccplæ in Gallia. Ergo. Ita Jucniii.

R. 1° *ant. esse manifeste falsum* de iis constitutionibus quæ sunt inserts corpori juris, qualis est Extravag. *Fas electionis,* eide brevi hinocentii X ad archiepiscopum Burdigalensem, quod rex Chrhtianissimus speciali diplomate jussit acceptari el exse- cutioni mandari, ul vidimus. 2u Cur quoad hunc articulum non essent recepls in Gallia, cum ipse clerus Gallicanus·, varia ejusdem regni concilia provincialia idem definiant. 5" *Esto* non sint reccptæ a Gallis, possent tamen ab illis recipi sicut ab aliis recipiun-

tur;iisque saltem evinci torquis sit ex monte summorum pontificum sensus canonis *Omnis,* etc. 4" Ul pos,iin valideel licite uti pnvilegio,non requiritur ejus promulgatio, me ah aliis acceptatio, sed sufficit quod quovis certo modo mihi innotescat, et ego illud acceptem, maxime si non sit in alterius præjudicium, ul non est illud io quo agimus, *sicut patebit ex obj. scq.*

Inst. 3° *cum eodem,* his decretis id imum definiri, licere scilicet ti«l< iu · <»u Gieri Mendicantibus ab ordinario approba-'n, quovis etiam paschali (empore, at nequaquam definiri fideles per hujusmodi con-! -siones satisfacere canoni *Omnis utriusque sexus,* etc. Duo enim, inquit, hoc canone pracipiuntur : primum, ut quisque fidelis semel in anno confiteatur; alterum, ut semel unoquoque anno apud proprium sacerdotem confiteatur. Primo, juxta laudata decreta, satisfit per confessionem factamprixilegiatis : at non item secundo.Ergo.

Λ. *i'assumptum esse falsum* quantum adconslit. *Kas electionis* Joan. XXII, con-«tit. *Jlegnans in excelsis* Alexand. V, conslil. *Dum intra mentis arcana* concil. V Lateral»., constit. *Superna* Clementis X , et declarationem cleri Gallicani in Epistola encyclica, quibus diserte asseritur per confessionem factam regularibus privilegialis satisfieri canoni *Omnis utriusque sexus.* Instantia itaque non tangit nisi decreta Clementis VIII et Innocentii X. Unde 2° qui confitetur regulari de licentia papae aut episcopi, confitetur alteri de licentia proprii sacerdotis, ut probavimus : ergo satisfacit canoni. 5° Præceptum confitendi parocho supponit præceptum confitendi simplici ter : ergo sublato præcepto confitendi, tollitur præceptum confitendi parocho. *Subsumo.* Atquiex concessis, per confessionem factam privilegialis tollitur præceptum confitendi annue; ei enim, ul fatetur arguens, per hujusmodi confession »m satisfit : ergo tollitur præceptum coni, lendi parocho. *A'isi [orte dica* esse* praect plum bis eadem peccata confitendi. quud est damnatum a Joanne XXII cl Âlextrnd. V, et cujus falsitas constat ex dictis art. 2 præced. dissert. Confer. 4° Laudata decreta hoc solummodo requirunt ab his qui confessi fuerint regularibus tempore paschali, ut sacramentum eucbaristiae a proprio parocho sumant, prout prtdpitur citato can< ne *Omnis ulnusaue·* etiam«i in decirsii anni communicaverint. Ergo censet per confessionem factam regularibus satisfactum esse dicto eanoni quoad confusionem faciendam proprio sacerdoti ; .tfioquin non dixisset tantum *Dummodo aeramentum eucharistia a parocho sumantled* etiam d«xisset : Dummodo iterum onfiteanlur parocho. 5° Denique quæro quid emolumenti ex hoc privilegio obveniat fidelibus, si annua confessione legitime peracta apud privilégiâtes, teneantur ilerum eadem peccata confiteri parocho? Nullum sane, sed c contra onus gravissimum, intolerabile, inauditum, nulla ratione aut auctoritate probandum , sed reprobatum a summis pontificibus, scilicet bis confitendi eadem peccata. At forte fallor *Maximum,* inquit Juenin, *emolumentum percipere valent ex piorum el doctorum religiosorum consiliis.* Optime. Sed numquid Mud emolumentum percipi potest extra confessionem? Numquid parochi sunt pii el docti æque ac religiosi? Oblitus est hic Juenin sui et sociorum. Desperata sane causa, quæ non nisi his futilibus ratiunculis, et ipsi suo auctori probrosis, defenditur !

Obj. 5°. Non potest aliquod privilegium indulgeri in præjudicium alterius ; sed hoc esset in præjudicium alterius sacerdotis, si alius confessionem sui subditi audiat. Ergo.

/i. *dato ant. N. min.* Præjudicium enim non Iit alicui, nisi ei subtrahatur quod est in favorem ejus indultum ; jurisdictionis autem potestas non est commissa alicui homini in favorem suum, sed in utilitatem plebis et honorem Dei. Et ideo si superioribus praelatis expedire videatur ad sali: tem plebis et honorem Dei promovendum, quod aliis qüæ sunt jurisdictionis committant, in nullo fit præjudicium inferioribus prælalis, nisi illis *qui quarunt qua sua sunt, non qua Jesu Christi,* et qui gregi *prasunt, non ut pascant sed ut ab eo pascantur.* Ilucu-<pie 3 Doctor. Vuibiis addi potet quod potius /ude sî«ua parochorum levatur quain f/aquilicium ipsis liat. Insuper per tale privilegium non aufertur ab ipsis jurisdictio ordinaria, el sic nullum fit eis praejudicium.

Inst. 1° Illud per quod impeditur divinum mandatum, non potest per mandatum vel privilegium alicujus hominis concedi ; sed mandatum divinum e>t ad rectores ecclesiarum, *ut diligenter vultum*

rui pecoris agnoscant, Proverb. 7 , quod impeditur si|alius quam ipse confessioni m ejus audiat. *Ergo hoc* non potest per alicujus hominis privilegium vel mandatum ordinari. (

R. IV. seca^iam partem min. scilicet quod ista agt.<tio impediatur, etc. Nam, inquit S. Th. rector ecclesiæ debet vultum pecoris sui cognoscere dupliciter : uno modo per sollicitam exterioris conversationis considerationem qua invigilare debet super gregem sibi commissum, et in hac cognitione non oportet quod credat subdio. sed certitudinem facti in quantum potest inquirat; alio modo per confessionis manifestationem, et quantum ad hanc cognitionem, non potest habere majorem certitudinem «piam ut subdito credat, <|uia hoc est ad subvenielidum conscientix ipsius : unde in foro confessionis creditur homini, el pro se, et contra se, non autem in foro exterioris judicii ; et ideo ad hanc cognitionem sufficit quod credat subdito dicenti se alteri absolvere valenti fuisse confessum : *et sic patet* quod talis cognitio pecoris per privilegium alteri indultum de confessione audienda non impeditur. Hucusque S. Doctor. Quibus addi potest quod ex Γογο isto interiori non potest procedere parochus ad gubernandum suum gregem in foro exteriori ; el quod pastor sufficienter agno?cit vultum pecoris sui quando ipsum agnoscit episcopus vel papa, perse vel per a se delegatos, sicut ipse sacerdos parochialis, si alios ad id ipse committeret.

Insl. 2'. Ille qui audit confessionem alirujus est proprius judex ejus, alias non posset eum ligare el solvere : sed unius hominis non possunt esse plures proprii sacerdotes vel judices; quia tunc teneretur pluribus obedire , quod est impossibile si contraria prxeiperent vel incompossibtlia : ergo non potest aliquis confiteri nisi proprio sacerdot' etiam ex licentia superioris.

Ibid. — *R. D. inin.* Unius hominis nui possunt esse plures judices æquales et non subordinati, *C. min.* subordinati, *JV. min.* Igitur inconveniens esset si due xqualilei super eamdem plebem constituantur : si autem inxqualiler ct subordinate, non est inconveniens, et secundum hoc super eamdem plebem immediate sunt sacerdos parochialis, et episcopus, et papa, et quilibet eorum potest ea quæ sunt jurisdictionisad ipsum pertinentia alteri commiltin.

/nsl. 5·. Papa nihil poust conira donta conciliorum generalium. Επτά.

7?. 1°. *N. suppositum ant.* Papa ena delegando sacerdotes ad exc piendas confessiones fidelium, non agit contra deere tum concilii Lateranensis, siquidem Ii«ι in eo decreto nomine proprii sacerdoti intelligatur parochialis, non exclmliu· tamen papa nec episcopus, qui sunt eti;a proprii sacerdotes, hoc sensu quod ih sint alieni, salvumque maneat jus illorum 2e *D. ant.* Papa nihil potest contra dtcrn conciliorum generalium, in his quxqt · tant fidem, *C.* in his quæ spectant dwiplinam, *JV.*

/nst. **4°.** Parochi sunt juris φνιηι : eqo non potest illi derogari per papam «I |W episcopum. **-H.'·**

R. 1°. *D. ant.* Sunt juris divini inferioris et subordinate, *transeat;* non subordinati , *N.* papa enim in tota Ecclesia,ei episcopus in sua dioecesi est magis el excellentiori modo sacerdos proprius quam curatus. *Proprii sacerdotis officium,* io quit clerus Gallicanus r'i laudata EρHώ encyclica , tn *proprii episcopi dignitati continetur.* Unde 2° TV. *suppositum a* sequentis.* Episcopus enim conferendo Jteri potestatem audiendi confessiones,non derogat juri sacerdotis parochialis, cic. illum non privet jurisdictione ordinaria, sed utitur suo. ·.-*·_

Insl. 5°. Episcopus, instituendo paro churn, dedit illi jurisdictionem in parochianos : atqui id quod quis dat, amplio non habet : ergo.

Oputcul. 19. — *R. D. min.* In corporilibus, *C.* in spiritualibus , *N.* Ratio tiq* citatis est, quod corporalia coinmuniceniu per translationem dominii ; unde qui dedi: villam aut pecunias, non habet amplius spiritualia autem communicantur per virtutem et actionem dantis in recipientem: agens autem non amittit virtutem agendi, hoc ipso quod agit. Sic qui communicat alteri scientiam, non propter hoc anili : Illam : episcopus conferens neumystæ potestatem consecrandi, non amittit Illam. Similiter in nostro casu.

ARTICUI US IV.

Ptjurisdictione putativa et probabili.

J1.— *Dtjuriidictioneputativa tx trrort.*

Voco jurisdictionem putativam ex errore, quæ bona fide creditur esse el non eat. Error aulem vel est joinmunis, id est, omnium aut fere omnium in loco ubi fit confessio, licet alibi non sil; vel est particularis et paucorum tantum. Item vel est cum titulo colorato, vel sine titulo. Iloc notato,

Dico 1°. Valida est confessio facta sacerdoti qui, ob titulum coloratum , creditur communi errore habere jurisdictionem quam non habet.

Est communis sententia theologorum, fundata in benigna interpretatione voluntas is pix matris Ecclesiæ, quæ in communi errore cum titulo colorato censetur conferre jurisdictionem ad singulos actus, ob utilitatem publicam , ne scilicet innmnerx animæ in sua bona fide pereant aut gravissimis crucientur scrupulis et anxietatibus circa suas confessiones. Idque conformiter juri civili I. *Barbarius* IΓ. de officio prætoris, ubi dicitur quod, *Qui communiter ut receptus tanquam judex, etiamsi vere judex non sit, ejus gesta sunt valida.*

Idque verum videtur etiamsi ipse confessariusesset in mala fide, sciretque suum limium esse nullum; quia licet graviter peccet, usurpando, quantum in ipso est, jurisdictionem quam revera non habet antequam confessionem audiat, valet tamen ejus absolutio ; quia dum id attentat, Ecclesia in ipso actu confert jurisdictionem , non in ipsius, sed pœnitentium favorem.

Dixi, *sacerdoli;* quia si non sacerdos aut fœmina communiter crederetur habere jurisdictionem, etiam cum titulo colorato, nullæ prorsus forent ejus absolutiones ; quia hunc defectum , cum sit juris divini, Ecclesia supplere non potest. Confer quæ dixi dissert. 12 de Jure et just. a. 1, pet. 5.

Hinc inferes, sacerdotem qui accipit beneficium pastorale cum impedimento occulto, puta simoniace, ratione cujus collatio est nulla, et habetur communiter pastor, dide absolvere. : similiter eum cujus juridiclib ad tempus delegata , finita est, aut occulte revocata , dum se pro confessario gcniutanie.

Dico 2®. Videtur etiam valida confessio facta sacerdoti qui sine titulo creditur communiter habere jurisdictionem quam nnc habet.

Quamvis hæc conclusio non sit tam communis ei tam certa quarn præcedens, est tamen plurium graviorum theologorum, et videtur mihi probabilior; .piia posito errore communi, etiam sine titulo colorato, quod talis habeat jurisdictionem ; si illam non suppleat Ecclesia, eadem omnino inconvenientia sequuntur ac in prscedenti conclusione, quibus obviare est pariter impossibile.

Si dicas imprudentiam esse admitter* aliquem tanquam confessarium sine exhibitione tituli. Ecclesiam autem non favere imprudentibus ‖ *B.* equidem imprudentiam esse in iis ad quos spectat ex olficio inspicere et providere ne (alsi pro veris ministris admittantur, «piales sunt episcopi, patores, magistratus, etc. At dici non ρoIι·'I esse imprudentiam respectu plebis quae nec solet nec ex officio debet inquirere de veritate ministrorum, sed superiorum vigilantiæ remittere ; unde respectu plebi' vix est error communis sine aliquo titulo apparenti, quali' e>t, v. g. consensus parochi, vel superiorum, silentium el fides aliorum, etc.

Petes utrum isix dux conclusiones currant etiam pro casibus reservatis?

B. ut videtur mihi probabilius, *affirmative.* Scio quosdam contradicere ; quia Trident, sess. U , cap. 7, dicit sacerdotes extra articulum mortis nihil posse in casus reservatos. Verum neque aliquid possunt in casus communes sine jurisdictione : sicut ergo dum illam non habent in casus communes, Ecclesia in errore comimini illis in actuali exercitio confert ob commune bonum, ita pariter ob eamdem rationem confert in caMis reservatos.

5» *dicas,* circa casus reservatos vix posse dari errorem communem, quamvis soleat dari nescientia ; non enim confcssani solent manifestare poBiiiieutibusse habere vel non habere facultatem absolvendi a reservatis : at vero potestas communis absolvendi omnibus inanisfcslalur, ut orimuui sacerdos sedet in coufessionali.

B. equidem, oh rationem datam, rarius dari errorem communemjurisdictioniscirca reservata quam circa communia. Potest ta-

men dari, sive ex declaratione ipsius confessarii aut litteris fictis ; sive ex officio cui consuetum est annecti jurisdictio in reservata, ut sunt magni pœnilentiarii in calhedralibus, capellani in castris; sive ex usu dioecesis, si forte soleat hæc jurisdictio concedi certis personis, ut decanis, superioribus conventuum, theologiae professoribus, etc., ut fit in hac dioecesi Leodiensi, el ni ut tales communiter habeantur : in qua hypolhesi currit nostra responsio.

Dico5°. Invalida est confessio quam pœnitens facit sacerdoti quem ex errore particulari credit habere jurisdictionem quam non habet.

Est communis ; quia ob utilitatem unius vel alterius particularis, non censetur Ecclesia supplere jurisdictionem, sicut supplet pro bono communi totius plebis, pr.esertim cum qui errore particulari laborant, possint ab aliis instrui de defectu jurisdictionis in tali confessario, et sic confessionis defectibus occurrere. Insuper alias nunquam essent invalid® confessiones defectu jurisdictionis.

Dico Ie. Confessarius potest licite et vaide uti jurisdictione quam credit probabiins se habere, vel absolute in pœnitenlem, vel respective ad certum casum , tempus, aut personam.

/latio esi 1", quia hæc est consuetudo et praxis communis confessariorum : jurisdicto autem secundum jura acquiritur conquetudinc, seu consuetudo est signum jurisdictionis acquisitæ, c. *Cum contingat.* Extra, de foro competenti lib. 2, lit. 2. 2e Quia alioqiiin confessarii continuo forent gu-pensi et anxu , plurunosque pœnitentes non absolutos dimittere cogerentur; est enim frequens iste casus : unde omnino verisimile est quod, »i revera confessarius cereal jurisdictione quam prudenter et probabilius putat se habere, eam in hoc casu, ut occurratur inconvenientibus, suppleat benigna mater Ecclesia , sicut dictum est \ precedent!. 3C Quia, ut docuimus in 1 2, licitum est sequi sententiam probabiliorem.

Neque simile est ac dum agitur de valore sacramenti defectu materiæ et formæ, quia hunc defectum supplere non potest itclesia, si reipsa desit materia aut forma, quantumvis probabilius credatur defectum autem jurisdictionis suppleri potest et certo moraliter supplet, duuj prudenter creditur adesse propter ration* allatas; sicque nostra resolutio judicio reflexo est certa moraliter, quamvis jtiriidictio sit tantum probabilior.

Dico 2°. Probabile esi esse licitum et validum uti jurisdictione probabili, urgente aliqua gravi causa; puta, si sacerdo» indispensabiliter teneatur celebrare, sit qui jurisdictionem certam aut probabiliorem habeat; si quis ad annum confessionem differre debeat, aut si peccato gravatus suscipiat iter periculosum ; si iu articulo mortis habeat insuperabilem reptignaniiam confiteri habenti jurisdictionem certam aut probabiliorem, etc. Ita saltem censent plures auctores, Spares, Delugo, Marchantius, Sanchez, Lessius, Pontius, Bonacina, Neesen, Sporer, Ilenno el alii plures, existimantes Ecclesiam etiam m hoc casu ob utilitatem fidelium supplere jurisdictionem, si forte desit.

Dico 5°. Ecclesia non supplet jurisdictionem in illo qui sine gravi causa utitur jurisdictione probabili; ideoque iste confessarius peccat ; el si revera desit jurisdictio quam putat probabiliter se habere, invalida esi absolutio, nisi concurrat enur communis ex parte pœnilenlium, ut dictum est $ praecedenti.

Ratio est, quia Ecclesia non patrocinatur levitati, imprudenti® et temeritati illiti» qui pro libitu el sine justa causa utitur jurisdictione tantum probabili ; videturque hic habere locum condemnatio propositionis quæ dicebat licitum esse sequi sententiam probabilem relicta tutiori, quando agitur de valore sacramenti.

ARTICULUS V.

De approbatione requisita ad jurisdictionem, per quaestiunculas.

Petes 1° quid sit approbatio?

Jt. Juxta plures et communius, est judicium publicum et authenticum de idonei tate ·». sufficientia sacerdotis ad confessiones audiendas, sicque est precise actus intellectus.

Juxta alios, approbatio ultra judicium quod est actus intellectus, importat ac'uni voluntatis, scilicet consensum. permissio-

nem et licentiam episcopi, ut is quem ju dicat idoneum, vel habeat jurisdictionem, vel illa aliunde habita utatur. Et id mihi probabilius est.

Priino, *piia concilium Trid. ut duo diversa ponit judicium et approbationem : *Nisi,* inquit, *idoneus judicetur et approbationem quæ gratis detur, obtineat.* El certum est quod approbatio respectu wcularium, ultra judicium de idoneitate, importet collationem jurisdictionis ; consequenter in regularibus qui suam jurisdictionem habent a jure , seu privilegiis juri insertis, importat non quidem concessionem jurisdictionis , sed concessionem seu licentiam ea utendi. 2° In Clementina *Dudum*, de Sepulturis, et Extravagant! *Inter cunctas,* hæc approbatio dicitur *licentia.* Similiter in brevi Urbani VIII ad cardinalem Sandoval, dato 30 januarii 1629, et in bulla *Superna* Clementis X. 5' Reprobare non est sine actu voluntatis : ergo el approbare. Item simplex cognitio non nisi valde improprie potest dici approbatio : unde, secundum theologos, scientia approbationis importat actum voluntatis.

Petes 2° utrum necessario requiratur approbatio episcopi ad confessiones audiendas?

R. affirmative ex concilio Trid. sess. 25, cap. 18, ubi sic legitur : « Decernit » S. synodus, nullum etiam regularem, » posse confessiones saecularium, etiam sa«cerdotuin, audire, nec ad id idoneum » reputari, nisi aut parochiale beneficium, › aut ab episcopis per examen , si illis vi» debitor necessarium, aut alias idoneus › judicetur, et approbationem quæ gratis » detur obtineat; privilegiis et consuetudi» ne etiam immemorial! non obstantibus.»

Quo jure novo veteri derogatum est : ante enim istud decretum, parochi poterant delegare suam jurisdictionem etiam non approbatis ab episcopo : et regulares Mendicantes jurisdictione sibi a S. Sede collata utebantur sine tali approbatione, saltem quando petita recusabatur, ut constat ex Clementina *Dudum* ct aliis.

Pro majori elucidatione hujus decreti, explicandi sunt ejus termini Dicitur *lenullum etiam regularem :* unde etiam comprehenduntur doctores et magistri in theologia,quantumvis docti et alias privilégiât! ; licet enim forte eis non desit «cientia, deesse tamen possunt aliæ conditiones, prudenti» experientia, probitas, requisite ad mutis confessarii, cujus rei examen et judicium episcopo committitur.

Dicitur 2", *non posse, nec ad id idoneum reputari :* quibu) verbis intelligitur non solum illicitam, sen et invalidam esse absolutionem datam a non approbato, seu non habente beneficium parochiile.

Dicitur 5°, *confessiones saecularium* quoad confessiones enim regularium nihil innovavit Trid. Unde sicut jure communi poterant ante concilium, ita et nunc possunt regulares confiteri cuivis sacerdoti, etiam non approbato ab episcopo, quem prælatus secundum morem ordinis eis constituerit.

Quoad mon.ales tantum est aliqua difficultas; quia Gregorius XV, bulla *Inscrutabili* anno 1622, statuit ut nullus sacerdos, etiam regularis, quomodocumque exemptus, possit audire confessiones monialium etiam sibi subditarum, nisi fuerit approbatus ab episcopo diœcesano; et Clemens X anno 1670, idem et aliquid amplius, ut modo dicam, statuit bulla Superne.

B. bullam Gregorii fuisse suspensam pro regnis llispaniæ, consequenter pro Belgio tunc eidem regi subjecto, ab Urbano VIII Gregorii successore, brevi *filias felicis,* dato 7 februarii 1623, ad Julium episcopum Gravinen, nuntium apostolicum in regnis llispaniæ. Quod breve cum mandato nuntii in ejus exeeutionem legitur in Bullario Ordinis nostri torn. 6, pag. 33 el seq. extractum ex archivio Ordinis, in quo exemplar typis expressum servatur.

Quoad bullam Clementis X, etiam constat quædam in ea contineri quæ extra Italiam non servantur : sic in ea statuitur, regulare» qui idonei generaliter reperti fuerint, generaliter quoque el indistincte, absque aliqua limitatione temporis, locorum aut personarum , esse admittendos. Placet tamen illustrissimis episcopi, etiam in theologia magistros, eruditione et probitate conspicuos, admittere ad unum * duos vel 1res annos, non obstantibus inlercessionibuset querelis regularium. Item in eadem bulla statuitur regulares generaliter approbatus ad audiendas confessiones saecularium, egere praeterea speciali approbatione episcopi ad audiendas confessiones monialium sibi sub. jectarum; cui tamen, saltem in BclgiO'

derogatum videtur, scientibus ct non contradicentibus superioribus.

Dicitur *4n, nisi stut parochiale beneficium obtineat. lgr..<ir* qui parochiam seu beneficium quodvis. cui animarum cura annexa est,obtinuerunt, eo ipso ad confessiones audiendas approbati censentur, ut alia approbatione>opus non habeant; quamdiu scilicet beneficium retinent. Quamprimum autem parochus esse desiit, desinit quoque ejus approbatio, adeo ut sine nova approbatione nec licite nec valide absolvere possit, nisi forte fuisset prius approbatus, independenter a beneficio parochiali.

Dubitatur autem hic an parochus censeatur sic approbatus nedum pro sua parochia, sed etiam pro quavis alia; etiam alterius dioecesis.

Negat Barbosa cum aliis pluribus ; quia fieri potest quod sit idoneus pro una parochia non pro alia, pro una dioecesi non pro aiia, in qua alii mores sunt, alia commercia, etc., asseritque praefatus auctor ita decisum esse a sacra Congregatione cardinalium.

Affirmant Sylvius, Suarez, Vasques, Henriques, Herinx, Delugo, Steyaertius et alii plurimi. Ratio est, inquit Sylvius, quia concilium ponit dm; diversa quibus aliquis reputetur idoneus, vel quod habeat beneficium parochiale, vel quod sit alioqui approbatus ab episcopis. Ergo si habeat beneficium parochiale, non indiget alia approbatione episcoporum et est approbatus pro omnibus diœcesibus, sicut regularis esset approbatus pro omnibus, si ab omnibus episcopis approbaretur : unde juxta hanc probabilem sententiam parochus censetur ubique idoneus m possit a quolibet in quacumque diœcesieligi in confessarium, vel per bullam, v. g. tempore jubilæi, tel per delegationem alterius parochi in proprias oves.

Quoad decisionem autem quam apponit Barbosa. *Jtespondetur* de hac non constare authentice, z/d *inconveniens.* Equidem videtur esse aliquod ; sed cum difficile fuisset hic terminos ponere et determinare ad quos se extenderet vel non extenderet approbatio parochi. magis consultum visum est conciho, rem in sua generalitate relinquere,er discretioni pastorum dimittere ut non ni<i idoneos pro suis ovibus admitiant.

Dicitur 5'. *aut approbationem obh* neat.· unde non sufficit esse petitam si de* negetur, quamvis injuste. Quod etiam insinuavit S. Pius V, bulla *fiomanipontificis,* et novissime declaravit AlexanderVII, in condemnatione hujus propositionis « Satisfacit præcepto annuae confessionis, » qui confitetur regulari,episcopo præsen- » talo, sed ab eo injuste reprobato. » E\ quibus *patet* derogatum es>e Clementina; *JDudum* de Sepult. ubi Clemens V in concilio Viennensi contrarium sanciveral.

Dicitur tandem , *privilegiis et consuetudine immemoriali non obstantibus.* Quibus clausulis derogatur communi juri el anterioribus omnibus privilegiis,quatenus duntaxat præsenti dispositioni contrariis. Hæc autem approbatio non debet necessario in scriptis dari ; sufficit quod detur oretenus.

Petes 3° cujus episcopi approbatio sil necessaria, an pœnitentis, an confessarii, an loci ubi confessio excipitur?

7?. 1°. Per se loquendo, secluso privilegio aut constitutione particulari, non re. quiritur approbatio episcopi loci ubi excipitur confessio, saltem si excipiatur privatim ; neque episcopi confessarii : sed sufiicit et requiritur approbatio episcopi pœnitentis.

Quoad primam partem de loco materiali, non est magnopere laborandum, inquit Silvius hic q. 3 , quia locus materialis est mere per accidens respectu pœnitentis el confessarii, cum ejus jurisdictio non sit in locum, sed in personas. Unde parochus el quilibet alius, saltem sœcularis, approbatus, potest suum subditum ubicumque repertum sacramentaliler, saltem privalim, absolvere. Dico *saltem privalim,* ul evitetur conllictus jurisdictionum el periculum «dios non subditos audiendi, si publice exponere 2ur : in his autem quæ fiunt sine strepitu judicii non violatur jus alicujus.

Prob. secunda et terna pars. Concilium Trid. ideo requirit approbatiqriem episcopi in confessario , ut sic indigni re pelluntur et pœnitentibus provideantur idonei ministri : atqui ad episcopum ipsorum pœnitenlium pertinet eis tanquam siiii ovibus idoneos providere, ministros : ergo ad ipsum pertinet nosse ct approbare confessarium illorum, non ad episcopum confessarii cui cura ovium alienarum non est commissa

Dictu. Approbare confessarium , est acitb jurisdictionis : atqui solus episcopus confessarii habet in eum jurisdictionem, .•(non episcopus pœinicnlis : ergo.

fl. D. min. Solus episcopus confessarii habet in eum jurisdictionem necessariam, *C. min.* liberam, *N. min. et conseq.* Hoc ipso enim quo sacerdos approbationem ab xtraneo episcopo oblatam acceptat, ei se libere subjicit.

Inst. Juxta declarationem cardinalium approbatam a Gregorio XIII, quam referunt Quaranta, Leander, Snares, Delugo, Candidus et alii, episcopus non potest eligere in confessarimn sacerdotem sibi non subditum, si a proprio episcopo non fuerit approbatus.

H. id esse verum quamdiu manet non subditus episcopo eligenti, sed ipsum a]>probando pro diœcesanis, fit sibi subditus, ideoque potest illi confiteri.

Hinc sequitur 1°, sacerdotem saecularem habitantem in diœcesi Leodiensi in qua non est approbatus, posse (saltem privatun, propter jam dicta superius), audire confessiones Rhemensium ad se venientium, si abeoriim episcopo -it approbatus.

Sequitur 2°, e contra Rhemenscs non posse venire in dioecesim Leodiensem eo viimoul confiteantur capellanis aut regulaibus non privilegiatis Leodiensibus, qui »rosola diœcesi Leodiensi sunt approbati, piaiituinvis proprius eorum pastor tentaiel ipds dare jurisdictionem.Excipe tamen, nisi consuetudo tacito episcoporum con 'fibii firmata id permittat, ut videtur permissum in aliquibus locis confiniis plurium ditfcesium ; tunc enim episcopus pœnitentis cernetur extraneo confessori, sicut jurisdictionem, ita et approbationem conferre.

Nec huic resolutioni obstat quod diximus superius de peregrinis ; quia peregrini et itinérantes dum sine fraude versantur tura suam diœcesim, vel juris interpretatione subjiciuntur tantisper episcopis locorum ubi sum quantum ad sacramenta , vel tacito suorum episcoporum consensu, consuetudine firmato, delegantur ct approbantur pro ipsis confessarii illius loci in quo sunt. Nostra resolutio autem est de iis qui ex fraude, seu animo alteri quam parocho confitendi itinerantur. Vide qme diximus locis citatis.

Hucusque *pro sæcularibui, per se loquendo, el secluso speciali privilegio, seu constitutione,* ut semner insinuavi. Unde

R. 2°. Attento speciali jure seu privilegio, regulares privilégia'!. approbati ab episcopo loci in quo confessiones audiunt, absolvere possunt omnes ad se venientes, cujuscumque sint dio-cesis, in qua ipsi non sunt approbati, ctiam-i illi pœniientes eo animo veniant. *Patebit ex infra dicendis ari. subsequenli.*

E conii a regulares qualescumque, attenta constitutione Clementis X *Superna* jam citata, videntur non posse audire in diœcesi in qua non sunt approbati, pœnitentes venientes rx diœcesi in qua sunt approbati. Dico *videntur;* quia quidam hanc inhibitionem intelligunt de admmis-(ratione sacramenti publica tantum, ne, ut jam diximus, sil jurisdictionum conflictus et ut evitetur periculum alios audiendi a quorum episcopo non sunt approbati; non vero de administratione privata : id quidem est probabile, sed nec certum nec tutum.

Petes 4·» utrum approbatus ab uno episcopo censeatur approbatus pro omni loco?

R. negative, excepto forte parocho de quo antea. *Palet* 1" ex concilio Trident, citato, ubi requirit approbationem non tantum ab episcopo, sed ab episcopis; 2° ex responsione Innocentii X, qui, in causa episcopi Angelopolitani contra patres Societatis, ita declaravit ; 2° ex condemnatione propositionis sequentis per Alexandrum VII : ‹ Regulares ordinum .Mendican-» lium, semel approbati ab uno episcopo » ad audiendas confessiones in sua diœcesi, » habentur pro approbatis in aliis diœce-» sibus, nec nova indigent approbatione. »

Petes 5° utrum episcopus possit repellere ab examine eos qui se prssentant, aut examinatos non approbare?

R. posse ex causa spécialité utilitatem Ecclesiæ non po-se sine hujusmodi causa.

Prob. Episco ».i>, juxta Ajvostolum 1 Corinth. 4, et ad tit. 1, non est dominus, sed dispensator ministeriorum spiritualium ; dispensator autem non ad nutum et libitum, sed secundum leges a domino præscnptas debet sibi commissa dispensare · atqui Deus vult utilitatem Ecclesiæ, et in hunc finem episcopos ut ministro*

destinavit : ergo episcopus non potest repellere sibi præsentatos, nisi cx causa utilitatis Ecclesiæ.

Adverte, approbationes datas *ad revocationem, seu ad beneplacitum,* censeri approbationes simplices ct perpetuas ; quia juxta jurisperitos, istud beneplacitum censetur beneplacitum boni viri lege regulandum , nec sine justa causa procedens.

Petes 6° utrum episcopus possit revocare approbationes regularium ?

11. Juxta declarationem S. Congregationis episcoporum et regularium, datam 20 novembres 1613, quam referunt Donatus torn. 4. tract. 4, q. 11 ; Passerions q. 187, num. 291, pag. mihi 70 et alii, possunt episcopi revocare approbationes regularium ob causas supervenientes, *confessionem concernentes :* sic in nostra dioecesi Leodiensj , est mandatum prohibens sub pœnJt '•evocationis omnium facultatum ipso facto incurrendae, « Ne confessarii, nisi in » casu veræ necessitatis, mulierum confes- » siones extra ecclesiam , aut etiam in ipsa » ecclesia, aliter quam in loco conspicuo, » a latere ct per cratem interpositam, au- « diant. » Quam causam arbitror concernere confessiones, ideoque revocationem incurrere qui mandatum hoc transgrediuntur.

Petes 7" utrum approbatio injuste denegata vel revocata, debeat haberi pro concessa ?

/I. negative. Patet ex ante dictis : 1° quia juxta Trident, approbatio debet esse obtenta ; denegata vero seu revocata, licet injuste non est obtenta. 2" Quia , cum sint plui ima* rationes propter quas potest juste denegari aut revocari approbatio, nec quisquam poscit conscientiam episcopi intueri, nemini certum esse potest situe injuste denegata vel revocata approbatio : unde etsi adiniteretur sententia opposita, foret nihilominus inutilis ad praxiin. 5° Tandem, quia Alexand. \ II condemnavit hanc |\ropo-itionem . « Satisfacit præcepto confes- »-ionis annum, qui confitetur regulari, «episcopo præsentato, sed ab eo injuste » reprobato. » Quibus derogatum est juri antiquo, quo contrarium statuebatur, ut jam diximus.

Petes 8' utrum hæc clausula quæ qiian- Joqiie appointin' in approbationibus, *de consensu quorum interest* seu *de cou-*Λ'.i>Λ·< *parochorum,* sit liinitativa approbationum, ita ut absolutio data sine consensu parochorum, sil invalida?

/I. negative, saltem pro regularibus. I¢* Quia Clemens X, saepe dicta bulla*Superna,* dicit quod semel approbati possint in dioecesi approbantis quovis anni tempore etiam paschali, ct qnorumcmmpie etiam infirmorum confessiones audire, al»·que ulla parochorum venia. 2® llegulaiib i Mendicantibus civitatis Iprensis in Belgio, petentibus an episcopus posset, ad limitâtdam regularium approbationem, apponere in littei is patentibus hanc clausulam : · Diitn- » modo tamen quemque ab inchoata domi- » nica Palmarum usque ad expletam domi »nicam in Albis, ad confessionem non » admittat, nisi expressa licentia parochi di- » rigatur. » respondit negative S. congregatio S. R. E. cardinalium, concilii Trident, interpretum , 22 septembris 1668. Signatum erat : A. cardin. Celsus praefectas; el infra : S. archiepisc. Andrinopolitanus. Si vero id non liceat tempore paschali, *a fortiori* nec alio tempore. 5° Si hæc clamula foret laxativa seu limitativa , sequeretur quod hoc. ipso quo non consentiret parochus, omnes confessiones a regularibus excepte, quovis tempore et loco, etiam in propriis ecclesiis, forent invalid® ; quod hucusque fuit inauditum.

Dicendum itaque, hanc clausulam tantum inodalem , seu designativam modi (pio congruit ministerium exerceri cum unione pastorum ct aidiilcatione fidelium, quique ex æquo el congruo, dum scilicet confessiones excipiuntur a regularibu- m ecclesiis parochialibus , deberet servan, etsi non exprimeretur. Ila Snares. Henriques, Regirialdus, Sayrus, Coninchus, quocitat et sequitur Bonacina de pienit. disp.3, q. 7, puncto 4, § 1, n. 18, Passerinus,lleuricus a S. Ignatio et alii.

Petes 9° quum pœnam incurrat qui audit confessiones sine approbatione epicopi?

11. incurrere pœnam suspensionis ferendæ, cap. *Placuit* de Pienit. .list. 6, et cap. *Placuit* causa 9, q. 2. Ai *dicas* in concilio Trid. sess. 22, et in bulla *Cante,* esse decretam excommunicationem *lata sententia* contra usurpantes jurisdictionem ecclesiasticam. */lespondel* Passcrinus q. <87, a. 1, n. 561 . eum de «pio agitur non usurpire

proprie jurisdictionem ecclesiasticam, quia non Usurpat ordinariam , sed delegatam tantum, et hanc non privative ad episcopum vel alios, et ideo censuram non incirrit. Vide art. seq. $ 5, pet. 6

ARTICULUS VI.

De casibus reservatis.

Quamvis Auctor dc casuum reservatione au.it infra q. 20, quia tamen reservatio nihil aliud est quam limi tatio ju risdicLionis, propter affinitatem materiæ de illis hic agimus. 1'nile sit

J i. — *Quid jit casus reservatut ?*

Dico.Catius reservatus est peccatum mortale externum, grave, certum et in sua specie completum , a quo absolvere non est cuilibet concessum.

Loquor de peccato reservari solito , non r·servabili, *ut patebit ex explicatione conclusionis.* Igitur

Dicitur 1°, *peccatum mortale;* quia , licet absolute loquendo peccatum veniale possit reservari, sic, ut non possit absolvi ‘acramentaliter, cum ad id requiratur jurisdictio quæ denegari potest, attamen inutilis foret hæc reservatio , siquidem independenter a confessione ct absolutione remitti possit.

Dicitur 2°, *peccatum mortale externum ;* non quod peccatum internum reservari non possit ob rationem mox datam ; «cdquia Ecclesia non solet illud reservare, nc laqueum animalius injiciat et continuis anxietatibus subjiciat pœnitentes, qui saepe dignoscere non possunt an cogilationibih internis consenserint vel non , sicque r ei vatio sit in destructionem potius quam iti æilificationcm, contra decretum Tridentini, ut mox dicam. Unde hæresis mere interna non est reservata.

Sed dubium est utrum peccatum secuniluin quod est externum, ex objecto ct specie veniale, in individuo autem et ex intentione mortale, sit reservatum? Ites exemplis clarescat : suppono furtum, percussionem clerici, impudicitiam cum moniali esse casus reservatos .· aliquis furatur quinque ".sses cmn intentione furandi centum nummos si reperisscl; percutit leviter clericum, animo percutiendi graviter si potuisset ; respicit monialem, aut ejus manu.» tangit offectu impudico ; incurritne reservationem ? *Negatur communite,* . quia malitia mortalis in tali peccato est ab interno; quod autem est externam, e-i secundum se et objective veniale ; unde sicut sola voluntas interna non reservatur, ita nec quando procedit in actum externum non habentem ex se malitiam mortalem.

Doctissimus Bcrli lib. 34, cap. 5, J 2, refert Romanam et universalem Inquisitionem 16 aprilis 1744, proscripsisse opinionem alicujus theologi qui dicebat in hoc casu reservato dioecesis Venetae, *Qucelibet impudicitia cum monialibus peracta,vel quocumque modo attentata,* non reservat i actus subimpudicos de se veniales, *ut genas vellicare,* etc. Ex quo infert laudatus Bert**i**, peccatum ex objecto et secundum speciem veniale, animo autem interno mortale, reservari, vocatqiie opinionem contrariam *laxam* et *hesternam commentationem.*

At, pace doctissimi viri, *nego ejus illationem ,* extra ca>uin positum; ideo enim in reservatione casus Veneti reservatur impudicitia externa ex objecto venialis, quia exprimitur in reservatione, dum dicitur, *impudicitia quocumque modo attentata;* quamvis enim vellicare· genas non sil ex objecto impudicitia mortalis, si tamen liat affectu impudico, est *aliquo modo attentata,* et ideo cadit sub reservationem At non sic exprimi solet in aliis casibus reservatis et reservationibus. Sententia communis igitur non dicit hujusmodi peccatum non posse reservari, sed non reservari nisi exprimatur. Quapropter non puto propter hoc argumentum recedendum esse a sen leniia communi quam immerito recens theologus vocat *laxam et hesternam commentationem* › neque ex eo adducor ut credam furtum quinque assium, aspectura aul tactum manus vel genæ fnontalis, nisi exprimatur, esse casum reservatum.

Dicitur 5°, *in sua specie completum :* unde si homicidiitm sit reservatum, qui vulnerat lethaliter aul venenum propinat, morte non secula, non mcurrit reservationem ; similiter, deque, si fornicatio sit reservata, qui metu prolis abrumpit copulam inchoatam , quamvis gravius peccet quia odiosa sunt stricte intelligenda et restringenda; vulnus autem «ethalc, ibi sistendo, non est homicidium, et fornicatio inchoata

sine seminatione intra vas, in rigore non est fornicatio.

Dicitur 4°, *peccatum grave;* quia licet peccata communia reservari possint, ordinarie tamen non reservantur, nec licite reeervarenlut , quia potestas reservandi est in aedificationem, non in destructionem, ut loquitur Trid. sess. 14, cap. 7, et Clemens VIII in mandato quod ref rt Sylvius, ubi monentur prælali, « Ut atrociormn tantum et graviorum criminum absolutionem » sibi reservent, quorum reservatio ad » Christianam disciplinam relinendam con- » ferat, et in aedificationem, non in destruc- » tionem cedat; » ne scilicet cum difficilior redditur absolutio, odiosum reddatur sacramentum et laqueus injiciatur animalius : unde si sit indi-creta et nimia reservatio, *esto* foret valida (quod tamen quidam negant , præserlim respectu parochi), peccaret graviter reservans, etiamsi papa.

Dicitur 5°, *certum,* certitudine scilicet quæ excludat dubium facti et juris. Dubium facti est, si dubites an peccatum quod certo scitur esse reservatum,commiseris,ancum sufficienti advertentia et deliberatione , an cum circumstantiis cum quibus est reservatum. Dubium juris est, si dubites an hoc peccatum, quod certo commisisti, sit revera reservatum. Dicimus itaque, ut peccatum sit reservatum , debere esse certum , non solum certitudine excludente dubium facti, quod communiter admittitur, sed etiam, ul probabilius est nobis cum pluribus, certitudine excludente dubium juris; modo tamen sit dubium prudens el doctorum virorum communiter, non cujuslibel privati et indocti confessarii ; seu, ut alii dicunt, modo sit dubium ortum ex ipso jure, quod est ambiguum ct de quo communiter disputatur, non ex persona quæ jus ignorat : sicut enim ignorantia reservalionis in pœnilente ipsum non eximit a reservatione, ita nec ignorantia confessarii ejus jurisdictionem extendit.

Ratio ergo pro utroque dubio sic intellecto, est, quod juxia regulam 15 et 30 juris in 6, odiosa sint restringenda et in pœnis benignior sit interpretatio facienda : atqui re-ervatio est odio-a. tum ipsis confessariis quorum jurisdictionem coarclat; tum ipsis pœnilcniibus qui non possunt absolvi, dum alii absolvuntur. Item est pœnalis ; non enim est inducta reiervatio κ him ut morbi graviores a peritionbus medicis curentur, sed etiam υ· dilHculuu absolutionis et enibescentiæ compartnili coram superioribus peccata praeterita pr niantur et futura caveantur: unde

Confirmatur. Nemo reus in dubio farti vel juris punitur, præserlim in tribunali benignae matris Ecclesia; : ergo. *Con/irmatur* iterum ab inconvenienti. Frequentissima sunt dubia facti, plurimi etiam ca«u< inter doctores conlroverluntur circa ipsam legem : unde si casus alterutro modo dubi; reservarentur, non satis esset provisum tranquillitati conscientiarum, et onus foret intolerabile communibus confessariis, qui cum non valeant discutere materias controversas , et qualibet ratione moveantur in contrarium, pœnitentes inabsoluto? sipissime dimittere cogerentur.

Ilis itaque omnibus attentis, videtur nobis moraliler certum aut saltem longe probabilius Ecclesiam non intendere reservare casus dubios, sive sit dubium facti, sive juris : et hinc præoccupanlur instantiæ.

Si enim dicas, dubitantem de lege teneri eam observare : id quidem verumest, nisi sit moraliler certum, aut saltem probabilius constet legislatorem non intendere observationem legis in dubio, ul constat in casu praesenti : unde quamvis confessarius dubitet speculative, non dubitattamen practice an possit ab eo absolvere ; quia judicio reflexo certioratur se ex voluntate legislatoris habere potestatem absolvendi in dubio.

Inst. Dubius de censura debet se gerere tanquam ea innodatum et petere absolutionem: ergo similiter dubius de casu reservato.

J{. Dato ant.N. conseq. Disparitasest, quod censurae spectent forum externum, sint rariores, nec res admodum secula: at caMis reservati pertinent ad forumtonscientiæ, dubii frequenter occurrunt, -ub sigillo teneri debent, nec nisi urgentemcessitale superioribus aperiri, ad quos etiam cum sæpe non pateat facilis accessus ul eis exponatur dubium et eorum mens exquiratur, continua foret in confessariis ct pernitentibus conscientia* anxietas «l onus importabile. Quibus de causis |iir· præ?uinitur Ecclesiam non intendere **castu**

dubios reservari, quidquid sit de censuris pro quibus eædem rationes non militant.

Repones. S. Congregatio do mandato Clementis VIII, 9 januarll 1601, quod legiturapud Passerinum q. 87, inspectione2, cap. 1, prohibuit omnibus sacerdotibus sæeularlbus et regularibus absolvere a casibus clare vel dubie in bulla *Cœnæ* contentis. Ergo.

R. hanc inhibitionem esse factam tamtum *sxeularibus et regularibus per universam Italiam, extra urbem degentibus,* ut fert in terminis decretum. Aliunde hoc dicit duntaxat de casibus bullæ *Cœnæ,* nom de aliis.

Petes 1° utrum si quis casum reservatum dubium confessus sit communi confessario, et postea deprehendat esso certo reservatum, lilioretur a reservatione?

R- probabilius affirmative cum pluribus; quia reservatio, prout est in usu Ecclesiæ, esi peccati cerii et nunquam per iegilimamabsolutionem remissi : hocautem |ĸ·ıcatum de <]uo in casu esi per legitimam albolulionem remissum : unde si fuerit dubium dubio facti, tenetur postea illud confiteri ul certum, sicut dicemus infra de omnibus peccatis dubiis, non tamen neces-ario confessario habenti jurisdictionem in reservata, sed communi. Si autem fuerit dubium dubio juris, ad nihil tenetur, siquidem peccatum ut certum confessus fuerit it agatur tantum de certitudine reservationis, quæ, ut probabilius putamus, est ablata per priorem confessionem.

Petes 2° utrum crimen complicis in ma leria venerea , juxta hodiernam plurium diœcesium disciplinam, non potest absolvere complex, sit casus reservatus ?

R. non esse reservatum superiori, sicut alii casus reservari solent, cum cuilibet confessario non complici concessum sit ab toabsolvere; videtur tamen vero sensu retervatum. Quid enim est reservatio nisi rbtrictio potestatis qu;e hic invenitur? Nec ridetur absolute requin ad veram reservatonem quod fiat superiori : posset enim rpiseopus reservare casus duobus vel tribus nimiis theologis a se designatis, quæ tamen reservatio foret vera, etsi non esset farta superiori. Deinde concedunt contradicentes confessai ium complicem posse ab-«('■ere ab hoc casu in articulo mortis : id autem non potest, nisi quia, ut dicit Trid. m articulo mortis cessat omnis *reservatio.* Ergo. Sed videtur quæstio de nomine.

Est autem crimen complicis reservatum, juxta communem theologorum intelligent liiiin , peccatum externum contra castitatem cum pomitente perpetratum, tilrinque mortale. Unde si actu- exterior sit ex objecto venialis, ul tactus manuum. osculum leve, etsi utrinque liat alTectu libidinoso, non est peccatum reservatum, quia non est mortale externum, sicut diximus supra de aliis reservatis. Item si tactus impudicus ct ex objecto mortalis fiat ab una parte, altera renitente velnon consentiente, non estetiam casus complicis reservatus; quia complex dicitur respective ad alterum in idem peccatum concurrentem.

J II. — *j4n et a quibus pouint reservari casus ?*

Supp q. 20. a. 2. o. — *Dico.* Est in Eccle-ia potestas reservandi casus, eaque residet in superioribus qui aliis jurisdictionem ordinariam vel delegatam conferunt, -edicet in summo pontifice pro tota Ecclesia, in episcopis pro suis respective diœce* sibus, el in superioribus regularium respectu suorum.

Ita Trid. sess. 14, c. 7. « Magnopere, » inquit, ad chri-tiani populi disciplinam » pertinere sanctissimis Patribus nostris ·* visum est, nt alrociora quædam et gra- « viora crimina, non a quibusvis, sed a « summis duntaxat sacerdotibus absolve- » rentur ; unde merito pontifices maximi, » pro suprema potestate sibi in Ecclesia » universali tradita, causas aliquas crimi- » num graviores suo potuerunt peculiari » judicio reservare. Neque dubiland m e-l, » quando omnia quæ a Deo sunt, ordinata » sunt, quin hoc idem episcopis omnibus » in sua cuique diirce-i, in ædilicationeiu » tamen, non in destructionem lice.il, pro » illis in subditos tradita supra reliquos m- » feriores sacerdotes auctoritate, præserlim » quoad illa quibus excommunicationis cen- » sura annexa est. Il.ir.c autem deliciorum « reservationem, consonum est dix inæauc- » toritali, non tantum m externa politia, » sed etiam coram D< o vim habere. » Idem postea can. 11 definit sub anathemate.

Ibid —*Ratio est :* quia jurisdictio necessaria ad absolutionem descendu a supe · riorihus ad inferiores : ergo sinit superiores illam dare vel denegare possunt, ita

illam dare integram vel limitatam. Nec refert quod episcopus habeat jurisdictionem ordinariam in suamdiœcesim , et parochus in suam parochiam , quia et jurisdictio episcopi est subordinata jurisdictioni papæ, et jurisdictio parochi jurisdictioni episcopi, ct ideo papa potest limitare jurisdictionem episcopi, sicut episcopus parochi.

Idem forte per se et speculative loquendo , posset dici de parochis respectu sacerdotum sæcularium. At id in praxi non admittitur sive propter usum contrarium, sive propter inhibitionem tacitam episcoporum, ne nimia evadat casuum rescrvatio.

Causæ vero réservations casuum sunt, partim ut atrociora crimina puniantur, et facilitas ea committendi coerceatur ex difficultate absolutionis obtinendis, et erubescentia comparandi coram superioribus; partim ut graviores morbi serventur medicis perilioribus, quales ordinarie sunt vel praesumuntur esse superiores.

Jam quæritur qui sint casus reservati papæ? qui episcopis? qui superioribus regularium ?

Catut pnualti.

Inprimis sunt qui continentur in bulla quæ dicitur *In cana Domini,* quia solet promulgari singulis annis die tœnæ, suntque sequentes, i- Hæretici, legentes libros haereticorum, fautoreshærcticorum etschismatici. 2° Appellantes a papa ad futurum concilium , dantes ad id favorem el consilium. 5" Pirata·, eorum receptatores et dantes auxilium. 4» Qui rapiunt bona naufragantium , aut ab aliis rapta scienter recipientes. 3" Qui imponunt nova pedagia et gabellas aine legitima potestate. 6° Falsificantes litteras apostolicas, aut supplicationes signatas apostolica auctoritate. 7° Deferentes arma el auxilium in Tureas ct alios christiani nominis hostes. 8° Impedientes et invadentes eos qui victualia aut alia necessaria ad usum Romanx cm iæ deferunt, mandantes et defendentes. 9° Lxdentesaut offendentes Romam euntes, aut ab ea recedentes, et eorum fautores. 10" Hostiliter insequentes , interficientes, vtfendenles , mutilantes, incarcérantes cardinales, patriarchas , episcopos , Sedis apostolica· legatos vel nuut'o-, mandantes ‹·· ja·.(antes favorem. 1ll Pcrcuticntes, occidentes, spoliantes cos qui pro suis negotiis ad Romanam curiam accedunt. 12° Officiales pancipum sæcularium, et prælali ecclesiasti» qui causas ecclesiasticas a judicibus aj/o-tolicis avocant, et actores ad revocanda impetrata compellunt. 13J Judices siculam qui ecclesiasticas personas præterjurisdh positionem ad suum tribunal trahunt,aut trahi faciunt, quique ecclesiasticam libertatem lædunt, deprimunt, aut quovis modo restringunt. 14° Impedientes prælalostcclesiaslicos ne sua jurisdictione ecclesiastica utantur. 15° Usurpantes Sedis aposlolira et quarumcumque ecclesiarum jurisdictiones, fructus, reditus, aut eos sequestrantes. 16° Imponentes collectas, decimas, tributa ct alia onera personis ecclesiasticis, ecclesiis, monasteriis , aut eorum fructibus sine expressa licentia Romani pontificis, cum suis fautoribus, etc. *17°* Judices saeculares in causis criminalibus contra personas ecclesiasticas se interponentes processando, sententias ferendo aut exsequendo. 18°Occupantes terras et loca ecclesiæ Romani. 19" Raptores suppelleclilimn, librorum, scriptorum et bonorum camcræ ct palatu apostolici ex eodem palatio, tempore infirmitatis pontificis, el Sedis apostolici cationis.

Præter hos casus, plures alii reservamur summo pontifici, lam in jure quam m constitutionibus pontificiis, quos refertChapeauville dc Casibus reservatis cap. 5. Frequentiores in his partibus, et quos exprimit decretum S. congreg. sub Clemente VIII, data 26 novembres 1602, -mit 1® violatio immunitatis ecclesiastica,quando nempe violenter aut fraudulenter extrahitur e loco sacro is qui causa asyli ad cum confugerat, juxta bullam Greg. XIII *Cum alias,* datam anno 1391, ubi quidem exci pit certos casus quibus non debetur asylus, quos enumeravi in tractatu de Religione disseri. 10, a. unico, conclus. 5; vide. Sed tamen declarat, eos qui horum casuum exceptorum reos extrahunt, absque pram episcopi discursione ct licentia, incurrere pariter excommunicationem.

2" Violatio clausuræ monialium ad malum finem , id est, ad finem hixuriæ; in cautelam enim castitatis servandæ recluduntur moniales : unde qui v‘ Jrel earum clausuram alio fine, non incurreret excommunicationem reservatam papa· juxta de

tretum citatum Clementis VIII, incurreret tamen aliam non reservatam ex Trid. sess. O, c. K de Regularibus.

j· Duellum. Clemens VIII, constit. *Illius* «few data 17 augusti 1392. confirmans alteram constit. *Ad tollendum* Greg. XIII, subjicit excommunicationi re-ervatæ papæ non solum pugnaums in duello, sed etiam omnes » id scelus studentes aut provocan-
• tes, opem , consilium vel favorem præ-
» stantes, equos, arma, commeatus præben-
» les aut comitantes, vel circa chartulas seu
» libellos, litteras, nuntios, aut qnæcumque
• alia «cripta hujusmodi quomodolibet pec-
• cantes, bujusque delicii socios, deindus-
I tria spectatores, patrinos, fautores, dc-
• fensores. »

Circa hunc casum advertunt theologi, id esse in eo speciale , quod non sit necesse ad reservationem , duellum esse peractum elcompletum, siquidem etiam ipsi provocantes excommunicentur. Advertunt item ad hanc particulam, *de industria spéciales;* e.x quorum nempe pratentia incitari ossunt duellantes ad pugnam : unde qui 'artuito, transeundo, aut alibi latens indiceret, non inspectus, reservationem non incurreret.

4· Violenta manus injectio in clericum lel monialem, cap. *Si quis suadente diabolo* 17, q. 4. Per manum hic intclligunlur omnes corporis partes quibus fieri potest læsio aut percussio, pedes, genua, brachia, etc. non enim ponitur manus ut excludantur aha membra, sed quia est membrum aptius ad percutiendum vel Dedendum, quodque ad id solet adhiberi : unde non est proprie interpretatio legis quæ foret restringenda, sed est extensio de mente legis. Eadem excommunicatione ligantur mandantes ct consulente·, percussionem clerici effectu secuto , si in eam efficaciter influxerint cap. *Quanta;* de Sentent, excommunicat; item qui suo nomine factum ratihabet, cap. *Cum quis* de Sentent, excomm. in 6.

Ut iste casus cum excommunicatione annexa incurratur, requiritur quod injectio manuum sit in ratione injuriae gravis, exterius, sci· ex objecto ct cum aliqua violentia ilala, vel ipsi persons immediate, vel mediantibus rebus ipsi adhaerentibus : unde qui conaretur percutere graviter, et non pereuteret, aut percuteret leviter, ita ut omnibusconsideratis percussio cxtiiion.on censeretur mortalis in ratione injurus, ct -i intentione peccaret mortaliter, non incurreret excommunicationem reservatam ·, similiter nec qui verbis contumeliosis cleri cum afficeret : incurrer·*! aul< m qui contumeliose in clericum snueret, virga contemptibiliter percuteret.carceredetineret, ventes quibus induitur violenter dilaceraret, seu auferret, item pei tinias quas <ecum habet ; item sj violenter injicer*·. manum m frenum equi cui insidet ; quia tstæ actiones sunt violent® et graves in ratione injuriae et contemptus; non incurreret autem si clam et sine violentia auferret pecunias quas habet, pallium , vestes, etc. Vide de hac excommunicatione late Bonacin. disp. 2, q. 4, puncto 1. $ 1.

5° Simonia realis completa in collatione vel susceptione ordinum el beneficiorum, et in ingressu religionis. Hem simonia confidentialis etiam incompleta. Vide quæ de hi* ultimis casibus abunde dixi in tract, de Religione dissert. 11, a. 7, § 5.

Minus attente doctissim. P. Ilenno legit hoc Clementis VIII decretum superitis citatum, dum dixit post illud , prater casus contentos in bulla *Came,* tantum reservari papæ quinque assignatos, cui sextum adjicit. Id namque nullatenus habetur in illo decreto, sed habetur duntaxat nullum sacerdotem , sive sæciilarem sive regularem, *intra Italiam, extra urbem degentem,* posse vi ullius privilegii ab his quinque et contentis in bulla *Canœ* absolvere, sed posse juxta sua privilegia, si quæ habeant non revocata, absolvere ab aliis casibus in present! declaratione non contentis ; *aliis vero sacerdotibus hujusmodi privilegia non habentibus, nihil de novo concedi.* Remanent ergo, etiam nunc, stante hoc decreto, omnes alii castis pontificii injure et constitutionibus aposlolicis expressi, respectu non privilegialorum reservati. Vide si bibet decretum integrum apud Passerinum q. 187, a. 1, n. 57-i «egulares autem extra Italiam etiam ab liisquiuqire assignatis absolvere possunt, ut declaravit S- congregatio sub Urbano Vili. m decreto dato 17 novembris 1628, apud eumdem Pa»e rinum ibid. n. 576.

Observanda circa casus papa es.

Observandum 1°, omnibus ca*ibu.« pa-

palibus annexam esse excommunicationem. Et quamvis utrumque et excommunicatio et peccatum reservetur, ita ut, qui confiteretur non habenti potestatem in reservata papæ, neque a peccato neque ab excommunicatione absolveretur : attamen, juxta communem theologorum sensum,præcipue et magis casus reservatur propter excommunicationem quam propter peccatum.

Ex quo inferunt 1° quod, hoc ipso quo tollitur a papa excommunicatio, tollatur et reservatio , casusque fiat materia jurisdictionis communis; 2° quod, quando pontifex concedit facultatem absolvendi a casibus reservatis, etiam concedat facultatem absolvendi ab excommunicatione annexa; 5° quod, cum censura non incurratur ab ignorante eam etiam vincibililer, modo ignorantia non sit crassa et supina , pauci in his partibus saltem rudiores incurrant casus papales, cum plerumque ignorent censuras annexas.

Observandum 2°, omnes casus papales, saltem extra bullam *Cœnæ,* fieri episcopales , hoc est, permitti episcopis ut ab uis absolvant, quando sunt occulti, ex Trident, sess. 24, cap. 6. Dicitur occultum quod non est publicum, etsi a quibusdam sciatur. Item omnes etiam contenti in bulla *Cœnæ* fiunt similiter episcopales ratione impossibilitatis moralis adeundi Romanam sedem, ut contingit in infirmis habitualiter, in senibus , in pauperibus mendicare non solilis, cap. *Ea noscitur* de Sent, excom. item in iis qui ab alterius voluntate pendent, eo renilente, ut in uxoribus, filiis familias et servis ; item in mulieribus et puellis ob incontinentis periculum et in impuberibus.

Observandum 5° , controvert! inter theologos utrum bulla *Cœnæ* vigeat in Belgio. *Multi negant ;* qui, inquiunt, non est illic, debite promulgata nec recepta, *dlii* tamen tutius *affirmant,* præsertiin cum sacra congregatio universalis Inquisitionis anno 1637, referente P. Henno, damnaverit sequentem propositionem ut schismaticam, scandalosam et falsam : « Bullam *Cœ-* « *næ Domini* eis in regionibus (in Belgio) » in quo promulgatam non esse testantur . multi non obligare , probabilis est mul- ▮ torum upiuio. »

Cæterum, quidquid sit, Greg. XIII, bulla data 23 februarii 1376, ad instantiam Philippi II, Hispaniarum regis, concessittpi scopis Belgii, ut per se, vel per suos delegatos, absolvere possent ab omnibus casibus in bulla *Cœnæ* contentis. Ita referunt theologi Belgæ. Hanc autem facultatem concedere non censentur episcopi, dum concedunt communem facultatem ab-olvendi a casibus sibi reservatis.

Observandum 4°, præsumentes absolvere a casibus in bulla *Cœnæ* contentis, incurrere excommunicationem latam in ejusdem bulls clausula. Dicuntur pra-umentes, qui id scienter faciunt aut ex ignorantia affectata ; hæc autem excommunicatio non est reservata, *ut patet* ex textu bullæ et probat Passerions q. 187, a. t, n. 431 et 455. Excommunicatio autemlau et papæ reservata, contra præsumentesabsolvere a casibus bullæ *Cœnæ,* a quinque prius assignatis, et a reservatis episcopis quæ repentur in decreto Clementis VIII anno 1601, et in altero Pauli V 1617 decreti Clementis interpretative, spectat duntaxat confessarios intra Italiam extra urbem degentes , et eos solos qui prætextu privilegiorum sic absolvere præsumunt. Unde Urbanus VIII, in decreto dato 17 novembris 1628, innovans prohibitionem factam omnibus regularibus intra et extra Italiam absolvendi a casibus bullæ *Cœnæ* et a reservatis ordinario loci, declarat duulaxat hujusmodi absolutiones nullas et irritas esse : at de excommunicatione silet. Vide Passerinum loco citato.

Casus episcopales.

Communis est theologorum opinio, nullos casus jure communi, saltem quod sit in vigore, episcopis reservari, nisi forte eoqui sunt primo per se papales, dum sunt occulti, aut est impotentia moralis adeundi Romanum pontificem, ut explicuimusQui tamen nec proprie episcopis sunt reservati, sed potius ip>is concessi et permissi ut ab solvantur.

Quod casus autem episcopales ab horni ne, hoc est, ab ipsis episcopis reservatos, varii sunt pro voluntate episcoporum H more dioecesium., pro quibus consulenda sunt ritualia et praxis cujusque diœceseoi.

Cum autem In omnibus diiecesibth plures casus reservati sint iidem, p'ures inlet se affines, perutile confessants foreduxibreviler hic exponere casus reservatos rpi-

tropo nostro Leodiensi, ex quibus instrui poterunt circa casus saltem plurimos aliis episcopis reservatos.

Canu rpiteopo Ltoditnii reterenti tuecinctc exponuntur.

Primus est *hœrexis :* non mere interna, hæc ».niin a quolibet confessario potest absolvi , ut constat ex dictis; non mere externa, ut si quis exterius profiteretur hxre.'im aut proferret verba hxrelicalia sine animo hxrctico; quia hæresis est error intellectus pertinax contra fidem catholicam {quamvis in foro externo is praesumeretur haereticus) : sed completa, scilicet interna simul et externa. Externa autem dicitur, quæ quovis signo , etiamsi nutu tantum , exterius significatur, sive adsint quidam præsentes, sive non. Euindem casum incurrit qui, sciens aliquem articulum esse de tide, et ita teneri ab Ecclesia, de eo plene voluntarie dubitat.

Secundus est *apostasia :* triplex est, a fide, a religione, el ab ordine. Apostasia a fide, dmn quis a tide quam in baptismate professus est ex toto delicii ; el per hoc distinguitur ab hæresi, çuæ esi defectio a fide ex aliqua parte tantum ; sive distinguuntur essentialiter, ut quidam volunt, sive accidentaliter secundum >2agis et minus, ut dicunt alii.

Apostasia a religione est, dum c «is religionem approbatam professus, eam deserit sine licentia, animo non ampHus ad eam vel ad aliam redeundi, sed vivendi laicaliter aut etiam clericaliler in sæculo.

ApO'ta'ia ab ordine est, cum clericusin sacris ordinibus constitutus, deserit habitum clericalem animo vivendi laicaliter; et etiam, secundum aliquos, dum constitutus in minoribus dimittit insignia clericatus, retento beneficio, animo pariter vivendi laicaliter.

Tertius est *homicidium voluntarium,* quod sit peccatum mortale contra justitrun. Quando vero homicidium sit peccatum mortale contra justitiam ? Require in tract, de .lure tom. 2, diss. lu, odo primis articulis.

Dubiumest utrum mandans homicidium, ttiam incurrat reservationein?

/te<pondet affirmative Chapeauville ;]ma statutum «pio punitur maleficium ligat mandantem, ut probat Hartol. in cap. Λ/u- I *Heres* de Sentent, excommunicat. Neer.bstat quod mandans faciat tantum ficte, verba autem statuti requirant quod vere faciat, tf. de Negat, gest. I. 5, $ *Jlœc verba ;* quia, in«p.it Sylvester verbo *Statutum* §2, n. 7, hic non est interpretatio, sed potius extensio ex tnen'e legis, cum mandans vere dicatur facere dicto cap. *Mulieres.* Aliud esset si reservaretur actus personalis occidendi, ut si diceret episcopus, Reservo mihi peccatum illius qui alium occideret; tunc enim Olum involveret occidentem, non mandantem. Ex tendit laudatus Chapeauville reservationem ad consulentem el auxiliantem , sed nescio «pio fundamento, si saltem intelligat de auxiliante prxvie el remote, ut de præbente arma, non in ipso actu occisionis. Ilxc pro sententia Chapeauville, qux quoad mandantem non est improbabilis.

Ex altera parte videtur quod, cum reservatio sit odosia , debeat stricte intelligi et restringi ; stricte autem loquendo mandare non est facere : quod autem bylvester dicat hic non esse interpretationem sed extensionem legis, videtur gratuitum; sic enim in omnibus posset fieri extensio, nec locus relinquetur restrictioni in odiosis Nec obstat cap. *Mulieres* ; ibi enim agilut de mandante percussionem clerici, et pro iioc casu tantum ita jus statuit specialiter, sicut cap. *Quanta* ibid. idem statuit de non impediente ; et cap. *Cum quis* de Sentent. excom. in 6 de Ralihabente. At inde non sequitur quod idem sta uat in omnibus aliis casibus : quin e contra ex hoc «piod id statuat pro uno vel allero casu, colligitur quod id non intendat pro aliis casibus.

Ni *dicas* rationem canonis de percussione clerici , scilicet, quod is *committat vere, cujus mandato delictum committi probatur, currat* pio omnibus casibus in quibus intervenit mundans. /i'. hanc rationem non esse cogenti m. sed inductivam tantum et a legislatore allatam, ut probaret extensionem legis merito fieri, aut factam esse; idque eo ‘eritis videtur, «piod alioqum, ut jam dixi, huju-inndi extensio nece-sano haberet locum hi omnibus casibus m «piibiis mandans ·ii·ı· tv«mi, quod non admittunt communi.., 'theologi, live sententia nobis videtur probabilior ; s.dlcm negari non potest, «piin inde reservatio

r

pro mandante reddatur dubia proindeque materia jurisdictionis communis.

Quartus est *injectio manus in parentes.* Debet intelligi sicut injectio manuum in clericum, de qua $ præced. Observandum tamen, nomire parentum hic intelligi patrem, matrem, avum, aviam, proavum, proaviam et omnes ascendentes in linea recta; item vitricum et novercam, socerum ct socrum : quia hi omnes , ubi agitur de honore parentibus servando, probabilius veniunt nomine parentum, nisi contrarium in lege exprimatur aut innuatur, quod hic non Iit.

Quintus est *machinatio in mortem conjugis.* Machinari, est aliquid ingeniose et arte fabricare, prout opponitur de plano aliquid facere, ita ut in eo magis attendatur ratio ingenii el artis quam materiæ. Sumitur quandoque in bonam partem, sæpius in malam, cl est aliquid dolo et astucia facere : unde machinatio in mortem conjugis, est aliquid dolo et astutia facere ut mors conjugi inferatur.

Hunc itaque casum non incurrit qui multa animo contra vitam conjugis volvit, si nihil in externum opus prodeat ; neque qui conjugem aperte perculit, vulnerat aut occidit, quia hoc non est machinari : incurrit vero qui pugionem abscondit ut tempore opportuno conjugem jugulet, qui fraudulenter propinat ipsi potum venenatum, qui in ejus vitam struit insidias, qui sub aliquo praetextu suadet ire ad locum ubi novit esse occidendam vel occidendum , et similia, licet ex his non sequatur mors; quia hoc est proprie machinari in mortem conjugis.

Sextus est *veneficium*› quod est crimen quo quis veneno aliquem culpabiliter occidit, vel ejus valetudinem graviter lædit : unde hunc casum non incurrit qui alteri venenum propinat animo necandi vel graviter nocendi, elfectu non secuto, etsi forie sil aliqua levis læs'.o.

Septimus tot *maleficium,* quo quis ope daemonis nocumentum infert alteri : est du-[dex, veneficum et amatorium. Veneficum est tpio redduntur homines infirmi, fœminæ steriles, proles languid®, pecora morbida, arbores siccæ, etc. Amatorium, quo excitatur amor inordinatus et impurus erga certam personam. Utrumque esi reservatum effectu secuto , alias non.

Octavus *incantatio,* quæeetmâgij qua quis solis verbis miranda ope daemonii operatur : unde incantatores dicuntur qui artem magicam solis verbis exercent, el per hoc distinguitur a maleficio, quod verbi* et rebus perficitur: item distinguitur ralione finis. Incantatio enim est ad iucoramodum el commodum alterius, elaliquando ab utroque abstrahit; maleficium aulrmtq semper in incommodum et nocumentum alterius. Ilie casus incurritur, ut pren·dens, effectu secuto; secus non. Quoad istos duos casus, vide quæ dixi in tract.de Religione dissert. 7 per [dures articulos de superstitione ct specialiter de magia.

Nonus est *procuratio abortus.* Procurare abortum , est studiose el ex industrii agere ad ejectionem fœtus immaturi, sive inanimali, sive animati.

Unde non incurrit reservationem mulier quæ sumit pharmacum sterilitatis, aut qui metu prolis semen ejicit ante conceptionem, quia efficere ut semen non sit prolificum non est procurare abortum; neque qui herbis aut potionibus aliove modo tentant abortum, effectu non secuto; neque,ut saltem nobis probabilius est contra Chapeauville, mulier ferens grave pondus, nimium laborans, violenter irascens, ex quo prævidel aut prævidere potest secuturum abortum, quem tamen formaliler non intendit : idem dic de viro graviter ex in percudente mulierem , aut eam affectu implendæ libidinis cum nimia agitatione cognoscente. Quamvis enim hi coram Deosiul rei abortus, non tamen dicuntur illum procurare ; quia procurare abortum, ut diximus, est studiose et ex industria agert ad ejectionem fœtus immaturi, quod isti non faciunt, cum illam ejectionem non intendant formaliler. Qua etiam de causa theologi communiter censent, eos non incurrere pœpas a summis pontificibusSixto IV ct Gregorio XIII latas contra procuranto abortum.

E contra reservationem incurrit pinlla quæ, ne diffametur aut occidatur, sumit [lotionem abortivam, effectu secuto·, enim studiose el ex industria quærit abortum , ut famam aut vitam serve*. ; idem dic de mandante, consulente, auxilianle,etc.hi enim omnes veri procurant abortum.Quod etiam habet locum quamvis fœtus virui ejiciatur el baptizetur, modo sit iminatuny.

Vide plura dc abortu in tract, de Jure et justitia dissert. 10, art 7.

becimib est *oppressio prolis,* quæ es» luecies homicidii spectans parentes et nutrices, et dicitur aliquo sensu parricidium. Bunc casuii' incurrunt sive parentes sive bulrices quæ cx intentione proles enecant, rei illas exponunt insyivis, in agris, in locis publicis; item si decumbant in eodem lecto cum tenellis prolibus quæ nundum se juvare possunt, nisi forte lectus sil admodum amplus et ex usu noverint certo se dormiendo non mutare locum : intellige utrumque casum si mors sequatur. Item, si ex negligentia mortali circa prolium custodiam, mors eis obveniat; tanto autem major est adhibenda diligentia quanto majus.periculum mortis seu oppressionis instat.

Undecimus est *stuprwn, seu violenta virginis defloratio.* Censetur violenta defloratio reservata, non solum quando virgo reali et physica violentia opprimitur, sed etiamsi morali violentia, ut si ad copulam adigatur metu gravi, puta mortis, infami® , atrocium verberum, vel alterius gravis damni a stupratore incusso, vel etiam metu reverenliali, ut si stuprator sit superior, lutor, vir magna? auctoritatis, cui jiuella nihil audeat recusare. Quidam addunt si per importunas preces. quod verum credi-derim tantum quando eas comitantur vel magna promissa, ut matrimonii, pinguis dolis, etc. vel amplexus , tactus, oscula , quibus excitata puella , prius invita, tandem consentit. Alioquin si preces sint solæ ‘ine dictis adminiculis, quantumvis importun®, non videntur violentia moralis, cum ingenua puella non ita difficile possit illas excutere, concepta ira, qualem decet in simili casu, ut jam alibi dixi.

Non incurrit autem hunc casum qui jam corruptam etsi reputatam virginem, violenter opprimit, neque qui sæpe tentavit copulam quam non perfecit, neque qui cognovit contra naturam; quia in his omnibus non est violent.i virginis defloratio. Confer qu® dixi de stupro dissert. 10 de Jure, **1.**11, append. 2, et diss. 5 dc Temperanti?, a. 5.

Duodecimus est *raptus* in materia luxuria·, qui definitur : *Fis illata cuicumque (■crsotue aut ejus parentibus causa exlnui'1' libidinis, sive persona abducatur de loco in locum, sive non.* Hujus re-ervatio incurritur etiamsi non sit expleta libido aut «ecuta copula ; quia expletio libidinis est tantum finis sine cujus oblentionc salvatur integra ntio raptus. Quomodo autem intelligeuda sil data definitio, ut habeatur ratio raptu^el inde incurratur reservabo, late explicui dissert. 6 de Temperantia, a. 4, $ 1, Require.

Decimus tertius est *matrimonium contractum post votum castitatis, aut in gradu prohibito scienter, vel priori uxore adhuc vivente.* Non incurrit re*ervationem qui contrahit matrimonium post votum non nubendi, ingredienda religionis, aut ordines sacros suscipiendi, quia hæc vota non sunt simpliciter voja castitatis ; neque qui contrahit in gradu prohibito quem iguorat, etiamsi ignorantia sil culpabilis et crassa, quia non contrahit *scienter.* Quis sit gradus prohibitus dicemus dum de .Matrimonio. Similiter nec qui leviter et probabiliter tantum credens priorem uxorem esse mortuam, contrahit cum alia; quia etiam non contrahit *scienter,* si tamen hæc particula afficiat etiam hanc partem casus, ut interpretatur Chapeauville. Quod autem dicitur in hoc casu de viro contrahente vivente priori uxore , debet intelligi de uxore contrahente vivente priori viro : nec obstat quod odiosa non sint extendenda ultra verba legis, sed potius restringenda; hæc enim regula juris non currit in correlativis, in quibus eadem rati° idem jus suadet, ut notant Soto, Navarrus et communiter theologi.

Decimus quarius est *incestus cum consanguineis, aut cum virgine sacra seu montait professa.* Incestus proprie dictus definitur : *Jllegitimus concubitus personarum consanguinearum vel affinium usque ad quartum gradum inclusive,* ad cujus rationem requiritur completa commixtio seminum in va«e debito : unde oscula, tactus impudici inter consanguineos aut allines, reserabo seu penetratio vasis naturalis sine seminatione , aut cum seminatione extra ipsum, aut contra naturam . quamvis pertineant reductive ad incestam, non tamen assequuntur perfectam et integram rationem illius, ideoque non cadunt Mil» reservalionein. Neque etiam incestus cum affinibus , quia reservatur (intuiu incestus cum consanguineis.

Concubitus vero cum virgine sacra, seu moniali professa, dicitur incestus metaphorice, quatenus virgo sacra in religione approbata consecratur per professionem quasi sponsa Dei, quatn qui ideo corrumpit, quasi cum matre, «cilicet sponsa Dei, rem habet. Sola copula consummata in vase debito reservatur, non oscula, tactus, etc. ut dictum est de incestu proprie dicto. Item sacerdos aut religiosus cognoscens mulierem saccularem , non incurrit casum reservatum , quia non est incestus cum virgine sacra.

Decimus quintus est *concubitus contra naturam, puta sodomia et hujus generis graviora crimina.*

Peccati contra naturam in materia luxurias sunt quatuor species, scilicet pollutio seu mollities,sodomia,bestialilas, ad quam reducitur congressus cum daemone, et indebitus modus concumbendi, ut si quis coeat in vase praepostero. De quibus vide trad, de Temperantia, dissert. 6, art. 9, 10 et 11.

Nec reservatur hic omne peccatum contra naturam, sed tantum *concubitus contra naturam, ut sodomia et ejus generis graviora,* scilicet beslialitas et congressus cum dæmone , qui dicitur succubus et incubus. Igitur non reservatur mollities seu pollutio, quia non est concubitus; neque coitus maris cum firmina in vase indebito, quia non est sodomia, nec ea gravior; neque tactus impudici inter masculos aut inter fœminas,sive cum bestiis aut cum dæinone, quia non sunt concubitus : solum ergo reservatur coitus cum seminatione in vase sive debito sive indebito, fœminæ cum fu mina, maris cum mare, viri aut mulieris cum bestia vel dæmone.

Decimus sextus est *falsitas circamonetas.* Contingit tripliciter: in substantia monetæ, dum adulteratur ejus materia mixtionealteriusinfcrioris'metalli. in pondere, dum minuitur; et in charactere principis dum absque ejus auctoritate imprimitur : incurrunt ?rgu reservalionem qui uno ex his tribus modis falsificant monetas, absque principis auctoritate. Idem arbitror dicendum de iis qui monelas cusas circumcidunt . seu corrodunt infra justum pondus ; hi enim vere falsificant mone.ani. Secus vero mn monetas falsificatas expendunt et distribuunt; hoc enim non esi falsare,sed fcdbin uti.

Decimus septimus est *falsitas area litteras alicujus prælati inferioris papa,* Falsitas in hoc casu sicut in pi ædenü i qua quis dicitur falsarius, secu..dum canonistas, esi immutatio veritatis cum dolo el injuria falsificari autem possunt littera variis modis, addendo, annuendo, radendo, lacerando, mutando, novas fingendo, signaturam aut sigillum simulando vel adulterando. Prælatus proprie dicitur qui habit jurisdictionem in foro exteriori, quale? sunt papa, patriarch®, episcopi, abbates, generales, provinciales, priores, guardiani, rectores, etc., inter Mendicantes. Dicitur *falsilas circa litteras prælati inferiora papa;* quia falsilas circa litteras papæ en ipsi reservata in bulla *Cœnæ.*

Itaque reservalionem incurrit qui pralati litteras falsat aliquo ex dictis modis, etiamsi in unius commatis additione vel deletione quæ mutet sensum; si tamen sil cum damno aut injuria alterius, quia id importat falsitas prout superius definita est unde non incurrit qui falsifica! litteras quibus non utitur, aut antequam utatur falsitalem corrigit ; neque qui errorem in eis manifestum corrigit, tunc enim nonfabificat, sed potius verificat.

Decimus octavus est *perjurium solemne.* Perjurium proprie et stricte dictum esijuramentum falsum , seu mendacium juramento firmatum, sive sit assertorium, «ive promissorium. Perjurium solemne est quod fit cum aliqua solemnilale, puta coram notario, testibus, tengendo sancta Evangelia, crucem, virgam , sceptrum, etc., sive Oat in judicio, sive extra judicium : none?t autem solemne ex eo præcise quod fiat coram mullis, si isti multi non advocentur in testes, aut aliqua alia solemnitas non adhibeatur; tunc enim erit quidem publicum, sed non solemne.

, 2. 2. q. 13. a. 1. r. — Decimus nonus est *publica et enonnis blasphemia in Deum aut sanctos.* Blasphemia , juxta Auctorem, est locutio falsa nua excellentiae bonitati' divinæ derogatur, idque per modum coti vicii. Dicitur *falsa locutio,* ex inleiilioiif scilicet blasphemantis; potest enim lien et sæpe fit quod locutio qu® secundum se esi vera , sit tamen blasphemia, quia edicitur falsaex intentione loquenlis, tribuentis beo aliquid tanquam vituperabile ct per modum impeilectionis, ut nominare permo-

dum convicii aut improperii vera Christi iivmbra, *tète. corps, ventre Dieu.*

Blasphemia ex parte voluntarii est duplex, formalis et materialis ; formalis duplex,directa el indirecta : formali- directa est, quæ Iit cum directa et expressa intentione inhonorandi Deum ; formalis indirecta est, quæ iit cum indirecta et virtuali tantum intentione inhonorandi Deum , ut cum quis scienter et advertenter serio profert verba quæ vel ex se, vel cx modo proferendi, vel ex aliis circumstantiis inhonorationem Dei significant ;eo ipso enim convincitur proferens velle inhonorationem Dei,etsi id formaliler et expresse non intendat. Blasphemia materialis est, quæ ht absque intentione directa et indirecta inhonorandi Deum, ut si proferantur verba hlasphemiæ docendi gratia, vel recitative per modum historiae, — Ibid ad. 3. — aut omnino indeliberate, sive quoad prolationem verborum, sive quoad eorum significationem : ut, inquit Auctor, cum quis non advertit hoc quod dicit esse blasphemiam, quod potest contingere dum subito ex aliqua passion · in verba imaginata prorumpit , quorum significationem non considerat; et hoc non habet proprie rationem hlasphemiæ.

Ex parte objecti blasphemia est etiam directa qua fit directe contra Deum, el indirecta quæ lit indirecte contra Deum, quatenus fit contra aliquid Deo sacrum, vel ad Deum relatum, ut contra sacramenta et quascumque alias res sacras, contra creaturas quatenus sunt aliquid Dei aut habent relationem ad Deum , — Ibid nd 2. — et ρΐ̈IT-crtim contra sanctos; sicut enim Deus iu sanctis suis laudatur, in quantum laudantur opera quæ Deus in sanctis efficit, iia blasphemia quæ fit in sanctos e\ consequente in Deum redundat. Plura dum cx professo agemus de blasphemia ; hæc nunc sufficiant ut lector intclligat solam blasphemiam formalem sive directam sive indirectam, non materialem, subjacere reservation!. Restant cxplicandæ aliæ parlicalæ, *publica et enormis.*

Blasphemia publica dicitur quæ innotescit majori parti non solum provinciæ, civitatis aut parochia·, sed viciniæ, collegii aut communitatis, modo in ea decem saltem rqienaniur, ut docet Chapeau ville cx Bartol. *l fanorni. sive hæc notitia habeatur ex ipso facto quod coram majori parti fim perpe tratnrn, sive ex relatione paucorum qui présentés aderant.

Enormitas hlasphemiæ æstimanda e-t ad arbitrium boni viri qui considerat i°objectum hlasphemiæ; gravior esi enim quæ fit contra Deum el Christum quam contra B. Virginem aut sanctos; 2° modum blasphemandi , gravior nam ,ue est directa quam indirecta; 5°qualitatem personarum, locorum, temporum, occasionis, etc. Hinc videtur enormis blasphemia -i qui- neget Deum, Christum, fidem, vel nominet Christum, Apostolos, aut alios sanctos, magos, impostores, B. Virginem meretricem, et similia. Non videtur autem enormi' si quis juret per membra honesta Christi, *tète, ventre, corps, sang, mort Dieu;* neque si dicat : Ita verum est sicut Deu*, aut, Id fiet etiamsi nolit Deus, et similia.

Ex his habes quæ blasphemia sit reservata vel non; hoc unum attende, debere esse simul publicam ct enormem; si alterutrum desit, non reservatur.

Vigesimus, *insignis contumelia illata S. eucharistia aut sacris SS. reliquiis.* Contumelia est injusta dehonoratio person®. Filet verbis, ut si voces aliquem præsentem, furem, spurium, stultum; at factis, per libellos famosos, picturas, impactam alapam, deturpaiionem aut fractionem januæ vel imaginis, modo tamen hæc fiant non ad damnificandum alterum, sed ad 'ignilicandum esse vilem et contemptibilem. Plura dc contumelia vide in tract, de Jure, dissert. 13, a. 1.

Non omnis contumelia in eucharistiam ct reliquas reservatur, sed *insignis* tantum, id est, quæ inter alias contumelias eminet, qualis est si quis eucharistiam aut sanctorum reliquias projiceret in terram, pedibus conculcaret, turpia circa illos ageret; non vero si quis in statu peccati mortalis communicat, aut eucharistiam vel reliquias sanctorum pannis laceris ct sordidis involvat.

Vigesimus pi *imus est abusus sancta eucharistia aut sanctarum reliquiarum, vel etiam S. Scriptura ad exercitium artium magicarum.* Casus est manifestus nec indiget explicatione, nisi quod per magiam intelligatur superstitio per quam miranda ope dæmonis fiunt.

Ceuut repilares,

Clemens VII , ne mmia casuum rewn-

tione re'.igiosis infirmioribus injiceretur laqueus, decreto edito 26 maii <595, désignai it undecim easus reservabiles in religione, ultra quos non licet prælatis alios reservare, nisi de consensu capituli generalis pro toto ordine, vel provincialis pro provincia ,· sunt hi sequentes.

« 1° Veneficia, incantationes, sortilegia. » 2° Apostasia a religione, sive habitu di- » misso , sive retento, quando eo pervenit » ut extra septa monasterii seu conventus » fiat egressio. » Nota non esse casum reservatum , si adsit animus redeundi. « 5° Nocturna et furtiva e monasterio seu ” conventu egressio, etiam non animo apos- » tatandi facta. » Nota ulrumque debere conjungi, quod sit nocturna simul et furtiva; alias non esset casus reservatus. « 4° Proprietas contra votum paupertatis ›› quæ sit peccatum mortale. 5° Juramen- ›· tum falsum in judicio regulari seu legi- » timo. 6° Procuratio, auxilium seu consi- » lium ad abortum faciendum post anima- » tum foetum, etiam effectu non secuto. » 7° Falsificatio manus aut sigilli officia- » lium monasterii aut conventus. 8° Fur- • tum de rebus monasterii seu conventus » in ea quantitate ut sit peccatum mortale. • 9u Lapsus carnis voluntarius opere con- • summatus. 10° Occisio aut vulneratio, › seu gravis percussio cujuscumque per- • sonæ. 11° Malitiosum impedimentum, ▮ aut retardatio, aut apertio litterarum a » superioribus ad inferiores ct ab inferio- • ribus ad superiores. »

Dubium est utrum prælatus regularis possit quibusdam casibus non designatis annectere excommunicationem et illam sibi reservare.

Λ. *probabilius negative;* quia hoc esset eludere bullam et ejus finem frustrare, cum nullus sit casus quem, hac cautela adhibita , non possit sibi reservare prælatus regularis.

Nota hos undecim casus a Clemente Vili designatos, esse duntaxat reservabiles, hoc est, posse a prælatis regularibus reservati, non vero de facto esse reservatos.

§ III. — *Quinam poifint abxolvcrc a casibus rwrvatu ?*

Dico *i°* Potest absolvere a reservatis 1' aui reservavit; 2° ejus successor ; δ° superior in eodem foro, qualis est papa in tota Ecclesia , non arcnlepiscopus reaperm suflraganeorum, nisi in actuali visitatione, quia extra visitationem non est superior nisi quoad forum exterius; 4' qpihabel potestatem ad hoc delegatam abeo qui ordinaria gaudet. Ilæc per se patent. Item omnis sacerdos in articulo mortis, ut dicam infra.

Dieo 2°. Episcopi ordinarii directe absolvere possunt ab omnibus casibus papalibusetiam in bulla *Cœnæ* contentis,quando adest impotentia moralis adeundi Sedem Romanam , ut explicuimus $ praecedenti, observat. 2. Item quando casus papale* sunt occulti, attento jure Tridentini s<·**. 24, cap. 6, episcopi possunt suos subdito* ab eis absolvere perse, vel per vicarium ad id specialiter deputatum, excepta heresi, a qua absolvere non possunt nisi p r seipsos. Dicitur autem occultum quothel nemini, vel ita paucis notum ost,ut veinegalione vel aliqua tergiversatione celari possit.

Dixi, *attentojure Tridentini;* quia per promulgationem bullæ *Cœnæ,* quæ iitquotannis, videtur illi derogatum quoad casu* in ea contentos, propter hanc bullæclausulam : « Ut ab illis casibus nulla persona » ecclesiastica, etiam episcopalis, aut majori dignitate prædila , absolvere possit; » prælextu cujiiscumqiie facultatis, etiam » per cujusvis concilii decreta in genere » vel in specie concessæ. » Scio quosdam interpretari hanc clausulam de casibus publicis, non occultis; at huic interpretationi contradicit damnatio hujus propositionis ab AlexandroVII 24septeiinbris<665: «Sententia asserens bullam Cœnœ solum » prohibere absolutionem hæresis et alio- » rum criminum, quando publica sunt, et » id non derogare facultati Tridentini, in » qua de ocultis criminibus sermo est, » anno 1629, 18julii,in consistorio sacra » congregationis eminentissimorum cardi- « nalium visa et tolerata est. » Est tertia inter damnatas.

Sed quidquid sit de aliis episcopis, saltem episcopi Belgici possunt absolvere a| omnibus casibus bullæ *Cœnæ* etiam public.is, etiam ab hæresi publica cx conslilutione Gregorii Xlll, ut diximus J prandenti, observat. 5.

Quid posMintregulares privilégiât» quoad casus reservatos dicam art. sei, internn

Dico o ', Quilibet confessarius communis, alias nullam habens jurisdictionem in rei. rvala potest absolvere pœnitentes ad se tx ‹i!ia mœcesi venientes a casibus in illa diœcesi reservatis, si non sint reservati in diœcesi in qua est approbatus et confessionem excipit, nisi noverit eos venire in fraudem reservationis. Et e contra non potest eos absolvere, si habeant casus reservatos in diœcesi in qua est tantum communiter approbatus, licet non sint reservati in diœcesi ex qua veniunt.

Ratio ulriusque partis est, quia , ut supra diximus, iter sine fraude agentes, sive juris interpretatione, sive consensu tacito ordinariorum, sive ex decreto Eugenii IV, ut testatur Cajetanus in Summa verbo *Absolulioj* sortiuntur forum pœnitentiale loci 'itquo sunt, et fiunt tantisper subditi episcopis locorum per quæ transeunt, quoad receptionem sacramentorum. Ergo ordinarius qui vel tacite vel expresse concedit illi, posseconfiteri in aliena diœcesi, censetur illis concedere ut absolvantur; praesertim cum confessarius unius diœcesis non teneatur scire casus reservatos in altera.

Confirmatur prima pars, quæ a quibusdam revocatur in dubium. Qui sentit incommodum, debet sentire commodum , ut fert adagium communiter receptum : atqui, ut omnes fatentur, pœnitentes extranei absolvi non possunt in aliena diœcesi a casibus in ea reservatis, etsi non sint reservati in sua, ut dicit secunda pars conclusionis, et concedunt qui negant primam : ergo absolvi possunt a casibus ibi non reservatis, etsi in sua diœcesi sint reservati.

Cælerum quantum ad regulares, est expressa declaratio Clementis X, constitutione *Superna* toties citata, ubi dicit « posse regularem confessorem in ea diœcesi in (ua est approbatus , confluentes ex alia ' diœcesi a peccatis in ipsa reservatis, non • autem in illa ubi idem confessor est ap • probatus, absolvere ; nisi eos pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesiin pro absolutione obtinenda • migrasse.«

Vides exceptionem quam merito apposui m conclusione, cujus ratio est, quia fraus et dolus nemini patrocinantur, nec jure pnesumi possunt ordinarii velle conferre Jl nsdiclioncm alienis confessoriis in casus sibi reservatos, m gratiam tannm fraudatorum. Porro non censetur venire m fraudem reservationis, qui accedit ad confes· sarium vicinum alterius dioecesis, quia »olitus est illi confiteri ; neque qui non habet in proprio domicilio qui pO"ii absolvere a reservatis : secus si haberet, et alio miirraret ut fugeret difficultatem absolutionis ct severitatem correptionis et remediorum, ut solet in casibus reservatis. Quidam ctiain non immerito excipiunt a conclu-ione casum cui episcopus annexuisset censurait sibi reservatam , quia censura |>ertinet ad forum exterius, nec censetur episcopus conferre alienis confessariis suam jurisdictionem in foro exteriori, ne confundantur jurisdictiones.

Cave tamen ne has exceptiones extendas ad alias confessiones non reservatorum , factas prix ilegiatis ; quia etsi eo animo trans migrent pœnitentes ad aliam diœcesim, ut Mendicantibus ibi approbatis peccata non reservata confiteantur, nulla est fraus, sed jure suo utuntur, cum Mendicantes a S. Sede sint constituti ut omnes ad se undecumque advenientes absolvant, ut dicemus infra.

Petes 1° an quando pœnitens habens casus reservatos impeditur adire superiorem, vel ab eo delegatum ad reservata, possit absolvi a quolibet confessario?

/i. 1' Si agatur de casibus papalibus, et impedimentum sit aut fundate presumalur perpetuum, vel diu duraturum adeundi Romanam Sedem, jam dixi § precedent! eos posse absolvi directe ab episcopis ; item, ut dicam infra, a regularibus privilégiais.

2° Si sil hujusmodi impedimentum perpetuum adeundi episcopum aut delegatum, tam quoad dictos casus papales quam quoad cos quos sibi reservat episcopus, quidam volunt eos directe posse absolvi a quolibet confessario ex epiikia, seu interpretatione voluntatis et consensus reservantis; nec necesse esse mittere nuntium aut litteras ad superiorem, quia id nullo jure cavetur. Verum hac sententia in sua probabilitate relicta, tutius est recurrere ad superiorem per nuntium aut litteras, et hæc est praxis communis confessariorum, nisi forte instet periculum mortis. Aliunde casus videtur metaphysicus, cum passim repedantur dtlegati. quorum aliquem si forte pœnileua

«dire non possit, potest saltem ad se advocare.

5° Sed quid si impedimentum sit temporale tantum, sed urgeat necessitas; ut si parochus casu reservato gravatus, non pos*it abstinere a celebratiore sine scandalo , nec habet piaculem nisi confessarium communem ?

Circa hunc casum triplex est sententia. Prima dicit, eum debere confiteri confessario communi alia peccata, omisso reservato, a quo absolvetur indirecte ; sed obstat quod confessio jure divino debeat esse integra, nec adsit ratio sufficiens eam dimidiandi. Secunda dicit, quod debeat confiteri peccatum reservatum cum aliis, sive venialibus, sive mortalibus jam remissis, si alia non habeat, ut sic absolvatur directe a non reservatis, et indirecte a reservatis; sed obstat quod confessarius videatur non habere jurisdictionem in totam materiam. Unde tertia sententia dicit pœnitentem in hoc casu debere se gerere ac si non haberet copiam confessarii, quia Trid. sess. 24, cap. 7, dicit, quod sacerdotes inferiores *extra mortis articulum* nihil possint in casibus reservatis, ideoque id unum *pernitentibus persuadere nitantur, ul ad superiores et legitimos judices pro beneficio absolutionis accedant.* Si ergo confessarius communis nihil possit in reservata, non magis potest ab eis absolvere quam possit sacerdos simplex absolvere a communibus : unde sicut frustra pœnitens in casu confiteretur peccata communia simplici sacerdoti, ita frustra confiteretur reservata approbato tantum ad communia.

Verum huic senlentix, quæ sal frequens est inter quosdam rccenliores, obstare vi detur quod concilium sit inlelligendum, sacerdotes inferiores nihil posse directe in reservata, posse tamen aliquid indirecte, in casu necessitatis, siquidem ipsi fateantur quod qui confessario communi confitetur legitime, et obliviscitur.inculpabiliter confiteri reservatum quod habet, indirecte ab eo absolvatur.

Neque obstat quod dicunt, ideo indirectam absolutionem ferri in peccata oblita, quia iste defectus se tenet ex parte confessionis, in nostro autem casu se tenet ex parte jcnsd'Hionts Contra est enim quod in utroque casu sil defectus jurisdictionis : eed sicut in primo, juxta laudatos theologos, Ecclesia censetur conferre tacite jurisdictionem ad absolutionem indirectam, ne, inquiunt, pœnitens inaneat semper inabsolutus ab isto peccato, si semper communi confessano confiteretur; ita censetur conferre jurisdictionem ad ab-olutionem indirectam, in nostro casu, ut satisfiat praecepto divino de confessione pre mittenda perceptioni iidiarisliæ, et securior sit pœnitens de sua dispositione.

Quibus de causis secunda sententia si eut est communior, ita nobis videtur pr« habilior ct tutior; quia secundum illam, u. dictum est, satisfit praecepto divino, magi» assecuratur pœnitens de sufficientia sus dispositionis, salvatur integritas confessionis, et status pœnitenlis innotescit, ut debet, confessario. Videlurque esse sententia Auctoris, dum dicit : — Supp q. 9. a 2. ad 3. — « Si sacerdos non possit de om- » nibus absolvere, tamen tenetur pœnitem » ei omnia confiteri, ut quantitatem tol'mi » culpæ cognoscat, et de illis de quibus » non potest absolvere *{scilicet directe)* » ad superiorem remittat. »

Quando ergo opponitur, confessarium non habere jurisdictionem in totam materiam, negandum est, *ut palet :* habet namque jurisdictionem ut absolvat directe communia, indirecte reservata, quia unum non potest remitti sine alio. Et ideo pœnitens tenetur iterum reservata confiteri habenti jurisdictionem in illa, ut ab illis directe absolvatur ; quia Ecclesia non censetur in similibus casibus conferre jurisdictionem, nisi in quantum necessitas requirit, cui sufficit absolutio indirecta.

Observandum in casu quod, si forte pœnitens haberet tantum peccatum reservatum , deberet cum illo confiteri aliquod veniale, aut mortale jam remissum, ut super i-tud directo caderet absolutio, indirecte super reservatum.

Petes 2° utrum qui legitime confitetur habenti potestatem absolvendi a reservatis tam casibus quam censuris, si obliviscatur alicujus reservati tollatur reservati^ et possit postea per quemlibet confessante communem ab illo absolvi/

De peccato reservato oblito u confessione facta communi confessario, dixi in prion petitione, illud, si redeat in memorias, non Dosse absolvi a communi confe.wic,

«t! debere subjici habenti jurisdictionem m reservata. Qnæ-tio est modo de peccato re<*Tvalo obhto m confessione facta nabenti potestatem absolvendi a reservatis. Ad quam

R. affirmative; quia confessarius absolvit quantum potent : confessarius autem de qiioinquæstionc, potest absolvere a reservatis : ergo absolvit ab illissallcm hactenus , ut desinant es-c reservata, remanente tantum obligatione ea subjiciendi clavibus Ecclesiæ, ut satisfiat præceplo confitendi omnia peccata : est communis.

Excipe tamen , nisi absolvens habeat tantum jurisdictionem ratione ar tituli mortis; tunc enim absolutus a censuris , debet adhuc statim ac commode potest coram superiore vel ejus delegato se sistere, non ul iterum ab illo absolvatur, sed ut ejus mandatis obeundis se paratum exhibeat, alioqum easdem censuras ipso jure incursurus. Ila cap. *Eos qui* 22 de Sentent. Excotn. in 6, lib. 5, tit. 11.

Petes 5° an per confessionem factam habenti potestatem in reservata, si defectu dispositionis in pœniteiitc sit invalida, tollatur reservabo ?

R. Si defectus dispositionis sil mortalis, ut si pœnitens retineat voluntarie peccatum mortale et confiteatur habenti jurisdictionem delegatam tantum in reservata, non tollitur reservalio ; quia delegatus non habet potestatem absolvendi a reservatis nisi sacramentaliter. Neque etiam probabilius, si ab'jlveiis sil superior, quia licet possit absolvere a reservalionc extra sacramentum, dum tamen absolvit in sacramento, non debet præsumi velle favere agenti cum fraude ct tollere reservationein.

Si vero defectus dispositionis non sit mortalis, puta, quia pœnitens bona tide credit se conteri ex motivosupernaturali, cum sil tantum naturale ; probabile est tolli reservationein , quia vix constare pote-t de tali defectu : unde si non tolleretur rcservatio, foret continua anxietas, et ideo præsumitur superiorem in casu permittere nt delegatus absolvit a reservations. Aliunde sicut leges inalæ lidei adversantur, ita boute lidei patrocinantur.

Petes -i" utrum facultas absolvendi a casibus reservatis exspiret morte vel amotione concedentis ?

R. Facultas absolvendi a casibus reservatis generaliter data, non determinando hunc ca-uin , hanc per-onam, non exspirat morte vel amotione concedentis ; qma est gratia ejusdein rationi- eum facultate simpliciter absolvendi, que, licet sit data in favorem pœnitentium, i- tamen cui datur est confessarius, ideoque habetur pro gratia non facunda , sed facta ct acicptai.i quæ non exspirat morte vel amotione concedentis. Ita cap. *Si super gratia* de Officio et Potest, judici- delegati in 6, lib. 1, tit. 14. ct cap. *Si cui* mox citando. Idem dic de facultate eligendi coilft —on in alicui concessa, sive tempore jnbilæi, sive aliter; est enim etiam gratia facta et acceptata.

Si autem hujusmodi facultas sit data ad hunc particularem ca-um pro hac particulari persona, quamvis ‹ χ citato cap. *Si super* videatur etiam non ce—are morte concedentis, obstat tamen cap. *Si cui* de Præb ndi» in 6 , lib. 5, tit. 4, eamque cessare morte seu amotione concedentis, le integra manente, tenet coinniumoropinioapud Pa-serinum q. Ib7, art. 1, in-pect. 5, observat. 16, et alios; quia nondum censetur gratia facia et acceptata , sed facienda tantum et acceptanda ab hoc particulari pœnitcnie, et ideo exspiral morte concedenlis, re integra manente. Quod addo; quia si conf ssarius vi jurisdictionis datæ jam incirpisset audircconfessionem pœnitenlis, cen-eretur gratia fada et acceptata, quæ non exspirat morte concedentis, ut dictum esi ; et aliunde foret nimis molestum pœnilenti novam instituere confessionem.

Petes 5° quomodo debeat *e gerere confessarius non habens potestatem iu reservata, dum audit in confessione aliquod reservatum ?

Respondent quidam , quod debeat statim abrumpere confessionem, etiamsi intendat petere facultatem absolvendi; quia, inquiunt, forte pœnitens non volet exspectare tamdiu pro ab-olutione obtinenda ; deinde non solum reqirritur jurisdictio pro absolutione, sed etiam pro confessione audienda.

Verum hi non attendunt quod forte pœnitens habeat adhuc alia rc-ervaia ei quod cupiat peti facultatem super omma. Melius ergo, salvo meliori judicio, confessarius moneat pœnilenlem de casu iv.rvato e/ quaerat ab eo num velit adire superiorem aut delegatum , aut peti a superion* facul-

tatem absolvendi. Si hoc ultimum, quærat num habeat adhuc alia reservata, ne diminuta et insufficiens facultas obtineatur. Si respondeat pœnitens, ut solitum est, se ignorare quæ sint reservata; confessarius vel illi exponat, vel petat num velit ipsi aperire integrum statum conscientia*, non tam per modum confessionis sacramentalis, quam ut cognoscat quid pro ipsius bono debeat exponere et petere a superiore.

Petes 6° quam poenam incurrant absolventes a casibus reservatis sine licentia?

A. Clementina */teligiosi* de Privilegiis /ib. 5, tit. *7,* regulares præsuinentes absolvere sine licentia ab excommunicatione canonis seu juris, vel a sententiis seu casibus per statuta provincialia aut synodalia promulgatis, incurrunt excommunicatiouem *latœ senlentiœ,* papæ reservatam. Dicuntur autem præsuinentes, qui id scienter faciunt aut ex ignorantia affectata.

Sed difficultas est, an excommunicationes bullæ *Cœnœ* sint excommunicationes canonis seu juris? Et videtur quod non ; quia non sunt perpetuæ, sed quousque alie processus fiant aut publicentur a Romanis pontificibus, ut fert clausula bullæ: unde regularis qui absolvere præsumeret absque facultate ab excommunicationibus bullæ *Cœnœ,* non incurreret excommunicationem latam per dictam Clcmentinam.

At sive regularis, sive saecularis, praesumens absolvere sine facultate a casibus bullæ *Cœnœ,* incurreret excommunicationem latam in eadem bulla *Cœnœ,* non tamen reservatam papæ , *ut patet ex textu bullæ.*

Equidem Clemens VIII, decreto dato anno 1601, excommunicat excommunicatione reservata papæ tam saeculares quam regulares, præsuinentes absolvere a casibus bullæ *Cœnœ,* ab aliis quinque ibi designatis et a casibus episcopis reservatis, sed istud decretum spectat tantum confessarios degentes intra Italiam extra urbem , sicut et decretum Pauli V 1617, decreti Clemenlini interpretalivum, ul jam antea dixi.

Dices Canone 17 bullæ *Cœnœ,* excommunicantur excommunicatione reservata papæ usurpantes jurisdictionem ecclesiasticam. Similiter sess. 22 Trid. c. 11. Atqui absolvens a casibus papæ vel episcopis reservatis , usurpat jurisdictionem ecclesiasticam.

Ii. 1° secundumplurimos.majonm·,·-intelligent!ani de jurisdictioneecclesiaMici temporali, ut innuunt textusbullæet concilii. 2°*N. inm.* Quiajuxta glossam in cap. *Multi 28,* 2, q. 1, quam communiter stquuntur canonistæ,usurpareestremalienamsibi tanquamdebitarnelpropriamalqueexjure propriosibivindicare;quiitaque sibi adseribitjurisdictionem nonuts :: debitam et propriam, sed ulproveniente sibi ab Ecclesia, non usurpatjurisdictionen ecclesiasticam : unde qui titulo vel [retextu facultatis concessæ a papa vel episcopo, absolvit a casibus ipsis reservatis non usurpat eorum jurisdictionem, quii non ex jure proprio, sed ex illorum jure absolvit.

Petes 7° quomodo debeat se gerere superior quando ad ipsum accedunt pœnitentes cum casibus reservatis?

7?. Quidam dicunt, usum Ecclesiæesse, ut superior sacramentaliter absolvat, eis non velit audire alia quam reservata. Vfuni *esto* iste usus valeat quoad absolutionem a censuris, merito ab aliis rejicilm quoad absolutionem a peccatis, quia confessionis integritas est de jure divino juxta Trid. sess. 14, c. 5. Unde superior polo quidem audire reservata tantum el ab e· absolvere quantum ad reservationem » obligationem sibi confitendi, sed nunquai sacramcnlaliter, nisi omnia audiat. Ineas autem quod superior audiret reservata, o neretur ad sigillum, quia talis confessi est quodammodosacramcntalis, cumordi netur ad confessionem sacramentalempo'l· ea perficiendam.

ARTICULUS VII

De jurisdictione delegata regularium Mendicantium circa confessiones sacularium, per quœsliunculas.

Petes 1° an ct a quo religiosi Mendicantes habeant jurisdictionem excipiendi coip fessiones sæcularium ?

Jl. cos illam habere a summis pontifiebus, mediante approbatione episcopi. *Pt tet* cx decretali *Super cathedram,* ex *Dudum* concilii generalis Viennensis,ei bulla Joannis XXII contra JoanneindePo liaco, ex bulla Alexandri V 1409 *Pegnam in excelsis,* etc. Quæ licet quoad aliquid modificat® sint et restrict® per aliquos se·

^tentes pontifices , et maxime per Tridentinum, quoad substantiam tamen jurisdictionis concess®, irrevocalæ permanere ridentur. *Ex quo colliges,* regulares Mendicantes approbationem solam , non jurisdictionem ab episcopis accipere ; differunt mim, ut diximus supra, approbatio ct jurisdictionis collatio; sed approbatio e-l conditio sine qua non possunt exercere jurisdictionem quam babent a jure, ut supra diximus.

Petes2n (pios vi su® jurisdictionis absolvere possint regulares?

7?.cos posse generaliter absolvere omnes Christi fideles saltem sæculares, ex quacumque dioecesi aut mundi parte ad eos venerint. *Patet* ex bullis citatis et maxime ex Paulo III et Paulo IV, quorum primus concedit.lesuitis ut possint audire confessiones *quorumcumqueulriusquesexusfidelium, adeosundequaquevenientium,* bulla *Cum inter cunctas;* secundus, Minoritis, çua-*rumcumque provinciarum , civitatum et diacesum per totum orbem utriusque sexus fidelium,* bulla *Cum sicut exponi.*

Dixi, *saltem sæculares;* quia licet HI® bullæ loquanturgeneraliter de omnibus, et quædam aliæ exprimant etiam personas religiosas, attamen Clemens VIII bulla *Romani pontificis* 1599, ct Clemens X bulla *Superna,* declarant regulares tali jurisdictione non posse valide uti respectu personarum religiosarum utriusque ttexus. nisi dependenter a dispositione ct speciali dputatione illarum superiorum.

Petes 5° an regulares possint omni tempore audire confessiones sæcularium?

R. eos posse omni tempore, nullo excepto, nequidetn paschali aut articulo mortis. *Palet ex didis art.* 5.

Petes 4" utrum regulares possim ubique excipere confessiones sæcularium?

R. supposita approbatione ordinarii, posse ubique valide, etiam in ecclesiis parocliiahbus, licet renitentibiis parochis, il-'icite tamen in hoc ultimo casu; quia inde natum est sequi scandalum, contentio ct confinio. *Totum patet ex didis supra de approbatione ct alibi.*

Petes S" a otiibns casibus absolvere posant regulares privilégiait?

R. 1° extra Italiam posse absolvere ab omnibuseadbt> apostolicæSedi reservatis, cxcent's rasibus bullæ *Cana.*

Constat ex privilegio Pauli III, concesso PP. Jesuilis, q, od habetur in bullario Societatis fol. 20, ct apud Rodrigue* bulla 8, quo concedit patribus Societatis facultatem

• quorumcumque utriusque sexus Christi fidelium ad vos undecumque accedentium
» confessiones audiendi, et confessionibus
diligenter auditis, ipsos et eorum singulos
•ab omnibus et singulis eorum peccatis,
criminibus, excessibus et delictis quan-
Imnciimque gravibus et enormibus, etiam
Sedi apostolic® reservatis, et a quibusvis,
»cx ip<is casibus resultantibus, sententiis,
••censuris el pœnis ecclesiasticis (excepti*
contentis in bulla quæ in die Cœnæ I)o-
••mim , solita est legi) absolvendi, ac eis
pro commissis pœnitentiam salutarem in-
»jungendi. » Idem privilegium habetur in alia bulla Pauli III pro Societate, quæ est apud Rodrigues 7. Plura alia refert Passerions q. 187, a. 1, inspectione 2, cap. 2. Sufficiat exscribere decretum S. congreg. sub ürbano VIII, quod est sequentis tenoris:

S. congregatio S. R. E. cardinalium, negotiis ct consultationibus episcoporum et
» regularium preposita, censuit.... regulares cujusvis ordinis, congregationis, societatis el instituti etiam necessario expnmendi, nec intra nec extra Italiam in vim
» privilegiorum aut confirmationum ejusmodi quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt, posse quemque absolvere ab eisdem casibus in bulla *Caena* aut ordinario loci reservatis. Ac si secus egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse ac fore. Ab aliis vero casibus et censuris Sedi apostolic® reservatis, siquidem regulares habent a Sede apo-tohea absolvendi facultatem, illam extra Italiam minime sublatam fuisse iis sacra cougregalionis decretis, hac de re editis jussu
» S. memori® Clementis VIII. Quam sacra
••Congregationis sententiam Sanctitas sua
» ad se relatam approbavit, mandavitque ab
••omnibus ad quos pertinet inviolabiliter
» observari. Romæ 17 novcinbris 1728. F. A. cardinal.s S. Ilonuph. loco Sigilli. P. Faguanus secretarius. Pos>unt itaque regulares privilégiait «*xtra Italiam ab.-olvere a duello, simoina, violatione immunitatis ecclesiastic..!· et clausura monialimn etiam ad malum finem, percussione clerici et ab aliis omnibus papæ reservatis; item omnibus censuris, sententiis, pomis ec-

desiaslicis, cx his resultantibus : excipe semper casu® bullæ *Cœnæ,* nisi dum , ratione impedimenti adeundi S. Sedem, desinunt ess* papales, ut observavimus supra.

Adverte Aie, non comprehendi censuras particulatim ab homine inflictas; sed , ut dicit privilegium, cx ipsis casibus resultantes: neque irregularitatem, quia ab ea non absolvitur, sed in ea dispensatur.

J?. 2°. Regulares non possunt nunc absolvere a casibus quos sibi reservat episcopus. *Patet* ex Urbano VIII antea citato, ex bulla *Superna* Clementis X toties citata, ex condemnatione hujus propositionis ab Alexandro VII : *Mendicantes possunt absolvere a casibus episcopo reservatis, non obtenta ad id episcoporum licentia;* est duodecima inter damnatas -, ct in variis aliis summorum pontificum decretis, quibus manifeste derogatum est privilegiis q ibus id olim concessum erat .Mendicantibus.

Hinc inferes quod, si episcopus sibi reservaret certis ex causis aliquem casum aliunde papæ reservatum , regularis non posset ab eo absolvere absque episcopi licentia.

Dixi, *quos sibi reservat episcopus.* Non enim responsio est inlelligenda de casibus papalibus, qui, quia sunt occulti , aut est impedimentum adeundi Romanam Sedem, devolvuntur ad episcopum; ii enim , ut jam observavimus, non sunt proprie reservati episcopis, sed potius ipsis permissi ut absolvantur. De jure autem quodvigeat, nullus casus reservatur episcopis , ut censent communiter theologi.

Petes 6° an non requirantur quxdam conditiones ul regulares tam ampla jurisdictione valide ct licite utantur?

Jl. requiri 1° approbationem ab episcopo, ut dictum est; 2° requiritur ut regularis a suosupétiore legitime prxsenleiur episcopo et ab eodem superiore ad id munus expresse vel tacite deputetur. *Palet* ex Clementina *Dudum* de Sepulturis. Et ratio est; quia istud privilegium est concessum religioni el in gratiam ipsius, non vero huic particulari, nisi ul regularis est, et obedieniix ac regimini superiorum subditus : unii·· «-egulaps sine superiorum prxsentatioiin ah episcopo approbatus invalide absolveret, nisi episcopus approbando intenderet illi etiam absque superiorum prxaenlatioue conferre jurisdictionem , quod non est facile prxsumendum; ethoc-iqiposito, saltem illicite absolveret.

5°Ea jurisdictione uti non pvssiintMendicantes erga regulares utriusque ›rxu«. Ita Clemens \ flf bulla *Pomani pontificii* 25 novembris 1599, ubi deciaiavil in omnibus induitis nunquam fuisse mentem Sedis apostolicx, ulli religioso vel momali dare licentiam confitendi alicui contra dispositionem suorum superiorum Sd,

» inquit, nostræ intentionis exislere quod
» iidem fratres et moniales, quantum ad
« sacramentum pœnitentix, seu coni'-
n sionis adminislraiionein , dispositioni
» suorum prxlatorum subjecti sint, a|xh-
» tolico auctoritate , tenere praesentium
» perpetuo declaramus. »

Hinc tam invalide quam illicite regulans privilégiai!, quamlumvis ab episcopis approbati , absolverent personas religiosas, sine expressa vel tacita earum superiorum licentia, qualis censetur concedi, velu consuetudine tolerata, vel dum degunt, aut peregrinantur extra conventum, ei e.·l aliqua justa ratio celebrandi aut communicandi , etc. Quidam addunt per jubilxm. id concedi religiosis, ut cuilibet approbato confiteri possint : sed videndus est tenor jubilxi.

ARTICULUS VIII.

De jurisdictione in articulo mortis,

sive

Utrum pernitens possit absolvi in fine uta a rpiohbel sacerdote ?

Supp q. 8 a. 6. o. — *Dico.* Quilibet punitens in fine vitx , hoc est, in arlicub mortis, potest absolvi a quolibet sacerdote, consequenter etiam ab excommunicato degradato , schismatico, hxrelico.

Prob. 1·' ex concilio Trid. sess. 14, ip. 7, ubi sic statuit : « Pie admodum,w
» hac occasione (scilicet casuum reservato-
›l rum'ali'piis pereat, in Ecclesia Dei senqui
» custoditum fuit, ut nulla sil re-enatio
» casuum in articulo mortis : atque adeo
» omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes ‹
» quibusvis peccatis et censuris absolvere
» possunt. » Concilium , ut audis, genere liter dicit *Omnes,* nullum excipit · erge neque nos excipere debemus.Id etiam probat ratio concilii, *Ae hac occasione aliquis pereat ;* potest eüjir. non adesse nisi sacerdos exeommunicalus, degradatus,aut hxrelieus.

ihid — *Prob.* 2". Quilibet sacerdos, quantum est ex virtute clavium, habet potestatem indifferenter in omnes et ad omnia peccata; quod autem non possit omnes et ab omnibus peccatis absolvere, hoc est quia per ordinationem el legem Ecclesiæ habet jurisdictionem limitatam, vel omnino nullam : atqui necessitas legem non habet· ergo quando necessitatis articulus imminet, per Ecclesiæ ordinationem non impeditur quin absolvere possit nedum a peccatis omnibus, sed etiam a censuris ; quia absolutio a censuris etiam perlinet ad jurisdictionem, vel virtutem clavium, quæ per legem Ecclesiæ coarctabalur. Hæc Auctoris ratio probat generaliter de quovis sacerdote, qui fi ordinationis habet virtutem clavium, quales sunt etiam cxcommunicali, hæretici, etc.

Hac ratione innuit S. Doctor hanc jurisdictionem competere omnibus sacerdotibus jure divino. In responsione vero ad primum innuit competere jure ecclesiastico, dumdiciteamcuilibetsacerdoii coiiqretere : *Quia Ecclesia acceptai ut quilibet sacerdos absolvere possit in articulo mortis.* Quapropter dicendum videtur quod competat parlim jure divino, partim jure ecclesiastico, hoc sensu scilicet, quod Cluis lusita quidem instituerit ut omnibus jurisdictio competeret in articulo mortis , participanda tamen per Ecclesiam : unde dici potest secundum quid ordinaria, et secundum quid delegata.

Si inferas. Ergo potest tolli a summo pontifice. *Jl.* posse, attenta praecise ejus potestate, non vero attentis simul ejus in-Ullibilitale, et Spiritus sancti assistentia ; esset enim error intolerabilis et perniciosus, si illa jurisdictio in articulo mortis auferretur in præjudicium animai um. l'nde potest in sensu diviso, non in sensu composito , componendo infallibilitalem el Spiritus sancti assistentiam cum potestate.

Solvuntur objectiones.

Obj. PexTridentino, iu quo potissimum fundatur conclusio nostra. i· Concilium ibi agitde casuum reservatione : ergo loquitur de sacerdotibus aliunde jurisdictionem communem habentibus. 2° Concilium loluiturde jurisdictione quam semper agnovit Ecclesia : *In eadem Ecclesia Dei,* inquit, *custoditum semper fuit, ut nullasit reservalio in articulo mortis :* atqui Ecclesia non semper agnovit in excommunicatis non toleratis, aut in hæreticis jurisdictionem absolvendi m articulo mortis, ut constat ex concilio Eliberitano , in quo prohibetur absolutionem dari in articulo mortis relapsis in adulterium : ergo.

Jl. ad primum, Nr conseq. Quamvis enim concilium prxcipueagal ibi de casuum reservatione, et ideo principaliter loquatur de sacerdotibus habentibus jurisdictionem communem , non obstat quin hac occasionc iucidenler in aliqua parte sui decreti loquatur de omnibus sacerdotibus, sicut revera loquitur cum dicit generaliter et sine ulla exceptione, *omnes sacerdotes* posse ab omnibus peccatis absolvere : alioquin sequeretur quod simplex sacerdos ab Ecclesia non praecisus, non posset in casu absolvere, quod non admittuntopponentes.

Ad secundum AT. min. Ad ejus probationem , Jl. 1° in concilio Eliberitano non solum excommunicatis et hæreticis pro hiberi dari ab'ohitionem mœchis relapsi' (si tamen prohibeatur), sed omnibus sacerdotibus indifferenter, non defectu jurisdictionis, sed rigore disciplina·, qui rigor nunquam fuit probatus in Ecclesia, cl>i forte ad breve tempus toleratus, sed statim reprobatus in concilio Nicænocan. 12. ideoque ipsum errasse dicunt graves auctori >, Melchior Cano, Bellarminus, Latomus, Bannesius, ut refert Sylvius in additionibus ad Minimam Caranzæ. I nde nihil contra nos *Jl.* 2° concilium non loqui de absolutione, sed de communione : ita ipsum interpretatur Innocentius I, Epist. 5 , cap. 2, testi eodem Svlvio ibid.

Inst. .Multi theologi ante Tridentinum negabant, sicut nunc multi negant, hæreticos et exconnnunicalos non toleratos pos>» absolvere iu articulo mortis: ergo non seniper custoditum fuit in Ecclesia nullam osse tunc reservationem.

Jl. N. conseq. Hæc enim duo, *nullam esse reservation! m ,* el *excommunicatos posse absolvere,* sunt distincta ; primum concilium asserit semper fuissecustodilum, non secundum; sed ex primo movetur ut concedat secundum.

Inferes. Ergo concilium definivit quaestionem controversam inter theologos, quod solet tamen cavere.

Jl. ΛΓ. *illationem.* Nunquam enim

controversum inter theologos, <in Ecclesia posset conferre jurisdictionem haereticis et excommunicatis, sed an contulerit : nos contulisse ex concilii verbis collegiums, contradicennbns adversariis.

Obj. 2* ex S. Th. qui in *4*. d. 19, q. 1, .1.2, q.2, ad 5; in supplemento est q. 19, a. *4,* ad 5, (icit : nQui ah ci- nonpræcbis » al> Ecclesia) sacramenta recipiunt, gra- » tiam consequuntur ; non autem qui rcci- " pinnt ab illis qui sunt ab Ecclesia præ- " ci-i, quia ex hoc ipso peccant ; excepto › baptismo quem in casu necessitatis licet » etiam ab excommunicato recipere. ‘Ergo.

2. 2. q 78 n *i.* — Λ'. Quidquid S. Th. scripserit junior in sententias, certum est rixn in sua Summa docuisse licitum e-'C ex juxta causa petere aliquid ab alio qui scitur non facturus ex sua perversitate sine peccato, ut mutuum ab usurario. Deinde in hoc articulo in quo versamur, ejus ratio quam protulimus in probationem conclusionis, universaliter et indiscriminatim probat, quemcumque sacerdotem habere jurisdictionem in articulo mortis. Denique in verbis objectis excipit solum baptismum ; quia specialis est ratio de baptismo; non enim solum qui petit, sed etiam qui ministrat baptismum in necessitate, etsi ab Ecclesia sit prxcisus, aut peccator impœnitcns, non peccat; quia non agit ut minister ad hoc con«ecratus, sed ut serviens necessitati, ut diximus de Sacramentis in genere, diss. 5, art. *4.* In omnibus autem aliis sacramentis, si minister ministret in malo statu , etiamsi in necessitate, peccat; qui agit ex officio, ct ut minister ad hoc consecratus. Confer locum citatum.

St *tandem urgeas,* juxta S. Tliomam et alios, eis qui sunt præcisi Ecclesiam denegare jurisdictionem ı id fateor extra necessitatem , secus in necessitate.

Obj. 5° declarationem contrariam sacrae Congregationis nuam refert Fagnanus. Ergo.

B. hanc declarationem non esse authenticam , ut innuit ipse Fagnanus 1 Monit ad led. ante paginam 1 ; ab aliis vero citatur ex Fagnano ; imo neque citatur ut definitio vel declaratio , sed ut quaedam discussio quæstionls, referendo varios auctores ita sentientes.

Pctc-j 1» utrum sacerdos non approbatus valide absolvat in articulo mortis, «facile possit haberi approbatus?

B. probabilius, communius et tutius negative, 1° quia jurisdictio mne concedi· tur non approbato propter necessitatem, *ne,* scilicet inquit Tridentinum, *aliquis pereat;* hoc autem periculum seu necfe-i- las non currit, cum facile potest haberi ap. probatus. Hinc 2·· jurisdictio tunc concedi- tur non approbato in supplementum et defectum approbatorum. 5°Rituale PauliV d ‹ it : « Si periculum mortis immineat, a.iprobalnsque desit confessarius, quilibet · sacerdos potest aquibuscumque censorii ' ct peccatis absolvere. » *4n* Ita apprehendit sensus communis fidelium; inauditum e-t enim periculose decumbentemadvocan sibi in confessarium simplicem sacerdotem non approbatum, aut, quod pejus est,hi· re licum vel cxcommimicatmn, dumad-unt, aut facile adesse possunt legitime approbati. Roboratur ista ratio : qui confitetur excommunicato non tolerato, hæretico,etc., dum approbatus est præsens, aut facileba· heri potest, peccat mortaliter, concurrendo sine necessitate ad peccatum alterius;$i- cut peccaret mortaliter qui sine necessitate peteret mutuum ab usurario; quomodo ergo peccando in actuali confessione polM valide absolvi?

Bespondent patroni sententia oppositi *ad primum,* necessitatem non cessare generaliter etsi adsit approbatus; quia potest contingere quod pœnilens mallet mori sine confe-sione (piam tali approbato confiteri.

Sed contra. Hæc necessitas est de raro contingenti et per accidens; leges autem non attendunt ad ea quæ raro contingunt et per accidens, sed ad ca quæ sunt per se et communiter. Sed el *dato* legem ad hanc specialem necessitatem attendisse, saltem contraria sententia non subsisteret, ni<i in hoc particulari casu, et non communiter ct promiscue : neque absolute negamus in hoc casu, propter probabilitatem hujus sententiæ, pœnitentem posse absolvi a non approbato , secundum ea quæ dixi supra de usu probabilis jurisdictionis ex gravi causa.

Bespondent ad secundum, jurisdictionem non conferri pro articulo mortis cuilibet sacerdoti simplici m defectum approbati , sed absolute et simpliciter. 6'onfra

joi)<l't?nte ρποπ nostra ratione, falsi convincitur ista responsio.

Respondent ad tertium, rituale Pauli V docere quod ost certum , non negare probabilitatem opposkz : verum nec. nos negamus probabilitatem oppositæ scntentiæ , «d ex verbis ritualis habemus nostram esse certam, et per eam innui a contrario sensu oppositam non esse certam nec in praxi tenendam. Quid ad quartum et quintum respondeant me latet; forte nundum fuerunt eis proposita.

Opponunt insuper, concilium generaliter et sine exceptione concedere jurisdictionem cuilibet sacerdoti. Ergo.

R. D. ant. Concilium concedit generaliter et sine exceptione jurisdictionem cuilibet sacerdoti propter necessitatem, *C.* extra necessitatem . . Non est autem necesMla.', ubi facile adesse possunt approbati, ut dictum est.

Inst. Nostra sententia præbet materiam innumeris scrupulis ct anxietatibus ; quia cum approbatus censeatur adesse periclitanti, non solum quando est illi præsens corpore, sed etiam cum facile accersiri potest, semper incertum foret an infirmu.. 'it absolutus nec ne : el inde scrupuli et anxietates.

R. N. ant. Nemo enim nescit in hoc casu sicut in aliis innumeris quid intelligatur |ier *facile,* neque hic praesertim est scrupulose procedendum. Hoc ipso enim quo pœnitens bona fide procedit el credit non facile adfuturum approbatum , apparetque periculum , etsi forte in utroque fallatur, indubitatum haberi debet Ecclesiam conferre jurisdictionem cuilibet sacerdoti pratenti, ne sit locus perpetuus scrupulis et anxietatibus. Et ul inconveniens inconvenienti propellam : numquid absurdum et absurdissimum est, imo et implicatorium, quod infirmus qui æque facile potest confiteri «jcerdoti probo et approbato, confiteatur excommunicato aut liæreticoab coque pahdc absolvatur, dum peccat mortaliter petendo ab eo absolutionem . sicut peccaret mortaliter petendo mutuum ab usurario si ab alio æque facile habere posset?

Obsonandum tamen quod, si non approbatu- in absentia approbati incœpisset audire confessionem, possit adveniente approbato prosequi ; quia absente approbato acquisivit jurisdictionem quæ ex approbati, præ^ntia nor» tollitur, re non ampliu·* integra manente. Aliunde molestum foret pœnitenti novam instituere confessionem.

Pelee 2° utrum idem sit censendum de periculo ac articulo mortis?

B. affirmative. Est communis contra paucos. Ratio est quia, quamvis physice loquendo non sit idem periculum et articulus mortis; est enim proprie articulus mortis quando homo agit animam, aut in proximo est ut agat, sine quo potest f-se periculum mortis : attamen moraliter loquendo et in ordine ad præsentem casum, perinde est articulus et periculum mortis, grave scilicet et evidens : 1- quia jura quoad potestatem absolvendi non distinguunt inter periculum et articulum mortis, *ul patet* ex cap. *Si quis suadente* 17, q. *4,* et cap. *Eos qui* de Sentent. Excommunicat, in 6, ubi qui prius vocatur *articulus* mortis, paulo post vocatur *periculum;* 2n quia illa facultas conceditur propter urgentem necessitatem : atqui necessitasurgens non tantum est quando homo agit animam vel jamjam arcturus est. sed etiam in evidenti et gravi periculo. Ergo.

Dixi, *grave et evidens periculum,* alias cum pericula ordinaria mortis sint frequentissima, frequentissime homines per quem libet absolvi possent ab hæresi et aliis reservatis enormibus. Intelligendum es' ergo periculum grave extraordinarium et evidens quod aliquo usque accedit ad articulum mortis, ul sunt, meo saltem judicio, milites prælium ingredientes, mulieres primo partui proximæ, sive etiam in aliis si sini difficiles in parturiendo , mercatores longam et difficilem navigationem aggredientes, et omnes casus in quibus probabile e-i aut fundate dubitatur quod iste homo, si nunc non confiteatur, morietur sine confessione.

Petes 5° utrum qui sic fuit absolutu- propter periculum mortis per simplicem sacerdotem , teneatur iterum accedere alium potestatem habentem , ut ab eo dentio absolvatur.

Q. 8, a. 6 nd 2 *Jl. sub distinctione.* Qui eo casu et modo a casibus et peccati" quantumvis reservatis fuit ansolutus, non tenetur iterum ea confiteri et ab eis absohi, cum in periculo mortis, omni reservatio- nc cessante et omni jurisdictione omnibus collata , ab eis fuerit directe absolutus

Stl!

tamen sit periculum scandali de confessione annua non facta, aul exquirat proprius sacerdos, debejit coram ipO se sistere, non tit absohalar, sed ut ei innotescat quod sil absolutus.

Ihid. Qui autem eo casu et modo a censuris superiori reservatis fuerit absolutu debebit ut quamprimum fieri potest, sistere se superiori, non quidem ut rursus absolvatur, sed ut mandatis ejus pareat etsatifaclionem offerat : quod nisi fecerit in easdem censuras reincidit, ut jam dixi. Hæc est specialis dispositio juris dicto cap. *7,'os qui* de Sentent. Excommunicat, in 6. El ratio hujus videtur, quia censura non fertur tantum ad impediendum aut emendandum peccatum, sicut reservatio casuum; sed etiam principaliter ad frangendam conlu - maciam peccantis.

ARTICULUS IX.

De aliis dotibus requisitis in minis'ro confessionis.

Præter jurisdictionem et approbationem de quibus hactenus, requiritur in ministro confessionis bonitas et scientia

SI. — *De bonitate rei/uinta m confetsario.*

Duplex requiritur bonitas in confessario, una legalis, altera moralis : bonitas legalis est, ut careal impedimento canonico auferente jurisdictionem, aut ejus actum prohibente : hinc excommunicatus non toleratus et notarius percussor clerici invalide absolvunt extra mortis periculum : -i autem sit excommunicatus su-pensus, aut interdictus toleratus , lioc est, non nominatim denuntiatus nec notoriu- percussor clerici, valide absolvit, sed illicite, si seipsuin ingerat, licite vero si a (idelihus requiratur. Ita ex concessione concilii Constantiensis Extravag. *Ad evitanda,* communiter recepta.

Bonitas moralis est 1», ut sit in statu gratiæ per confessionem, vel saltem contritionem , ut fusius diximus de Sacramentis m communi ; alias tot peccata mortalia com mittit quot confessiones in .statu peccari excipit, secundum probabiliorem sententiam , quia quælibel confessio e-t actus specialis aj al>ra distinctus, utpote integrum et perfectum judicium. Non desunt tamen qui volunt cum unum duntaxat peccatum committere, s« semel sine inleirupbone morali pro tribunali sedens se com· Cessionibus excipiendis exponat.

Altera bonitas moraiis cJ, n* sit instructus variis virtutibus ad id munu«ritcobeundum necessariis. 1° Prudentia m eongnwrum remediorum applicatione, in pœnilenliarinn impositione, in detectione et instructione ignorantium et errantium, in examine pœnitentium et peccatorum, ut scilicet interroget verosimilia, juxta tujusque statum , et valde lente el caule procedat circa peccata carnalia, ne pœnitentem ignota doceat, ipsum sistat nimis explicantem, aut complicem sine causa detegentem; denique in discernendis dispositis a non dispositis, occasionibus proximis a remotis, etc.

2° Charitate, patientia et mansuetudine, omnes omnino sine personarum acceptatione benigne recipiendo, paupereseldivites, rudes el doctos, scrupulosos, milites, etc. compatiendo lapsis, congaudendo renuio ‘nii6us, etc. eorumque rudem indolem , ignorantiam, imbecillitatem, tarditateji aliasque imperfectiones æquoanifto tolerando; ita ut nunquam ipsis appareat fastidiens, austerus, fatigatus, exacerbatus, etc.

5° Fori itudinecontra humanos respectib, ut sciat vitiis non parcere, sed gloriam Dei duntaxat animarumque salutem quaerere, non hominum favores, non copiosam |» nitentium multitudinem.

■*i*". \ itæ sanctitate; juxta illud can. Çm *vult.* de Pœnit. dist.6 :« Sacerdos itaqw I) cui omnis offertur peccator, ante quem η statuitur omnis languor, in nullo eorum II sil judicandus, quæ in alio judicare II promptus. » El illud S. Gregorii Pastoral. 2, cap. 5 : « Illa enim vox libentius v auditorum corda penetrat (piam dicentis η vita commendat.....nec alios valet edo- » cere virtutem qui non habet, u

J II. — *l)t scientia requisita in confessorio»*

Confessarius generaliter loquendo debet scire theologiam pne-erlim moralem ; specialiter autem inter cætera, debet scire qm sit materia, forma et intentio requisita ad sacramentum , qua jurisdictione polleat, qui sint casus reservati, quæ sit dispositio requisita in pœnitente ad absolutionem, qualiter confessio (teneat esse integra, pia smt peccata ex genere suo mortalia, «iiue

millia, qu® inducant obligationem restituendi; undo petatur distinctio specifica peccatorum, unde numenca, quæ sint circumstantis mutantes speciem, quæ aggravantes, quæ 'teliberatio et advertentia requiratur ad peccatum mortale, quæ sint impedimenta matrimonii tam dirimentia quam impedientia, ct alia communiter occurrentia.

Petes 1° in quo gradu ista scire debet confessarius ?

/i. Non in summo et eminenti, sed mediocri, sic, ut dum occurrunt possit de iis judicare vel saltem prudenter dubitare in ordine ad ulterius studium, inquisitionem aut consultationem : intellige dubium ortum ex aliquali notitia acquisita , non dubium ignoranti® qua quisque ignarus de re quacumque dubitare potest.

Cæterum constat majorem vel minorem requiri scientiam pro diversitate locorum et pœnitentium : sic major requiritur in eo qui exponitur ad audiendas confessiones in civitatibus, in aulis principum , in emporiis, quam qui in pagis; major in confessario clericorum quam monialium, etc.

Petes 2° an confessarius debeat ferre determinatum judicium de quantitate vel qualitate cujuslibet peccati confessi in individuo, an hoc peccatum hic ct nunc sit mortale, an veniale?

P. negative. Quia tale determinatum judicium de quantitate vel qualitate peccatorum in individuo , sæpissime est etiam doctissimis impossibile , sive quia de ipsa re aliquando dubitatur inter theologos, sive quia casus in individuo infinitis prope modis variantur quoad majus vel minus cx circumstantiis aggravantibus, excusantibus, minuentibus, ex perfectione vel imperfectione actus , indeliberalione , passione, etc., ex quantitate materiæ, necessitate, difficultate, concursu diversarum rerum, quibus ea quæ secundum se sunt mortalia, sæpc fiant venialia aut nulla, sive tandem quia ipsemet pœnitens non potest scire an consenserit, neque an perfecte vel imperfecte , etc. Sufficit ergoconfp'sario si gravitatem et qualitatem malitiæ fecundum se dijudicet, aut saltem in genere («enitentem peccasse agnoscat, etsi ad quem gradum mortalis vel venialispec-Mti certo determinare non possit.

Petes 5* an debeat habere distinctam singulorum notitiam, quando vel satisfac tionem injungit, vel absolutionem profert?

B. negative; sed sufficit «ic audire et intelligere peccata omnia <iurn accusantur, ut in satisfactione injungenda, ve* absolutione impertienda, sufficienter meminerit status pœnitentis ad utrumque competenter faciendum ; quia tunc habere hanc singulorum peccatorum distinctam notitiam est aliquando rnoraliter impossibile, præsertim quando confessarius est memoræ labilis et confessio pœnitentis et prolixa.

Dixi quod *debeat audire et intelligere omnia dum* accusantur,-quia si per notabilem negligentiam vel ignorantiam aliquid mortale non intellexit, peccavit graviter; secus si cx inculpabili inadverlentia vel distractione, aut propier somnum gravantem,cantum,impeditam linguam confitentis, etc., aliquod peccatum elabatur; quia Ecclesia non obligat ministros suos ad ex trema ct quasi moraliter impossibilia, sed tantum ad diligentiam ordinariam et humanam.

r In utroque autem casu valida erit confessio et absolutio si bona fide procedat pœnitens , defectum non advertens ; quia essentia et effectus sacramenti consistere potest absque integra et specifica peccatorum explicatione materiali, si sine culpa pœniten is omittatur, et consequenter sine integra eorum cognitione in confessario. Si tamen pœnitens postea resciat quædam peccata mortalia a confessario non fuisse intellecta, tenebitur in sequenti confessione ca repetere.

Petes 4° utrum defectu scientiæ in confessario sit aliquando invalida confessi· adeoque iteranda?

B. probabilius negative, modo confessarius apprehendat saltem confuse poinilentem offendisse Deum et peccatorem esse, aliaque requisita adsint, materia, forma, jurisdictio, intentio in confessario et bona fides in pœnitente.

Batio est 1°, quia nihil aliud requiritur ad valorem sacramenti ; 2° quia si talis absolveret iu articulo mortis, absolutio valeret : ergo et extra illum; quia casus necessitatis non facit ut quod alioquin est natura sua invalidum, sii propter eam validum.

Dixi, *et sit bona fidet* tn *pernitenti'* quia alias videretur ille panitens velle p*c-

calorum suorum gravitatem tegere ct non de illis ex animo dolere , nisi forte sit ita doctus, ut confcssarium suum instruat de gravitait suorum peccatorum.

Petes S" quando et qualiter peccat confessarius defectu scienliæ?

Ji. Qui enumerata superius et alia comrnuuia ita ignorat, ut in illis sibi propositis nequeat communiter ct rationabiliter judicare aut saltem dubitare prudenter ad ulterius studium vel consultationem , peccat mortaliter ministerio confessionis se exponens; quia tunc vere idoneus minister censeri non potest, ideoque perverse tanto ministerio se ingerit. Et quando de facto ex ignorantia absolvit quem absolvere non poterat, duplici peccato peccat, 1" sacrilegii, 2° ignorantiæ eorum quæ adofliciumsuum spectant, ratione cujus versatur in continuo statu peccati mortalis, estque incapax absolutionis quamdiu necessariam scientiam sibi comparare negligit, aut officiuin non dimittit. Excipe nisi ex gravi necessitate audiat aliquam confessionem, puta m articulo mortis, tempore pestis, aut quando est obligatio celebrandi el alius deest. Qui tamen fuit in examine legitime approbatus, potest ignorantiæ sviupulos deponere, nisi abunde ipsi constet de sva ignorantia et insufficientia.

ARTICULUS X.

De obligatione el officio confessarii.

Multa involvit præsens articulus. Inprimis circa confessiones audiendas, an et «piando teneatur audire? Deinde dum actu audit, cum sit judex, doctor et medicus, non una obligatione constringitur.

1° Tenetur procurare rectitudinem hujus judicii sacramentalis, hoc est, pernitentem disponere ad sacramentum valide ct [ructuose suscipiendum, interrogando, instruendo, movendo, si eam dispositionem ipse pœnitens non salis exprimat ; quia per se loquendo, confessario moral iter constare debet de legitima dispositione pernitentis au iiocsacramenlum, alias ipsum sine causa exponit periculo uullitatis.

2° Tenetur dispositum absolvere ct non alium, ne sit injurius aut pœnitenti aut sacramento : circa quam obligationem multa sunt dicenda de iis qui versantur in occasione proxima, de consuetudinariis, de reeidivis, de moribundo sensibus inopinate privato.

5° Tenetur satisfactiones peccati proporlionatas imponere et remedia morbi» congrua applicare.

4° Tenetur tacere ea quæ mediante confessione cognoscit.

De sigillo et satisfactione dicemus infra, nunc de aliis obligationibus per distinctos dicendum : unde sit

§ I. — *Jn ct quando confessarius teneatur audiri confessionis ?*

Dico 1°. Parochus tenetur audire confessiones suorum parochianorum, quando hi tenentur confiteri, scilicet semel in anno et in mortis articulo : alioquin jus iniquum foret si obligaret parochianos ad confitendum, et pastorem non obligaret ad audiendum.

1· Ultra hunc duplicem casum assignatum, tenetur quoties parochiani rational» liter volunt confiteri ; quia pastor tenetur o\ibus præberc pabulum,non solum quand? extreme, sed etiam quando communiter indigent, alioquin non esset satis illis provisum : atqui praecipuus actus pascendi in spiritualibus est is qui exercetur in sacramento poenitentiae : ergo. Item a pari : qui præest in temporalibus tenetur providere non solum in extremis et gravibus necessitatibus, sed etiam in communibus .· ergo etiam qui præest in spiritualibus, maxime cum in hunc finem solvantur illi dccimæ.

Dixi, *quoties rationabiliter volunt confiteri;* quia quandoque subditi sunt in hoc nimii et morosi. Item ex parte pastoris potest esse legitimum impedimentum, ut si aliis negotiis hic et nunc vacet ctad aliud modicum tempus pœnitentem remittat.

Dico 2°. Delegatus stride tenetur audire confessiones in quasi extrema et gravi necessitate, in communi autem tenetur audire saltem aliquas.

Patio est; quia secundum legem charitatis et misericordiae, *Deus mandavit unicuique de proximo suo.* Ergo sicut m temporalibus divites ad eleemosynas corporales tenentur, stricte io extrema ct in gravi necessitate, et ad '.liqua? saltem in coramuni ; ita *a fortiori* coufesearii in necessitatibus spiritualibus ad eleemosyna* spirituales obligantur.

Dixi, *in quasi extrema nécessitait:*

quia m hac materia nunquam vera est extrema necessitas, cum persolam contritionem sive confessione in re, possit in omni casu salvari pœnitens. Potest autem dici quasi extrema necessitas, si, v. g. quis deceptus ab liærelico moriatur in peccato delectu confessionis. Gravis est quando periclitanti ad mortem deest proprius sacerdos aut alter qui subveniat; quia sine confess one salus difficile habetur. Communis netessilas est, quando fidelis rationabiliter petit audiri in confessione, et non est alter paratus ad audiendum.

Notat tamen Sylvius hic art. 5, quæsliunc. 9, non facile assignari posse quando confessarius delegatus in communi necessitate teneatur sub mortali excipere confesses ·' nisi forte, ut advertit Nugno hic ari.4, dub. 4, esset talis qui nunquam audire vellet, sicut dives qui nunquam faceret eleemosynam : unde, inquit, periculose agunt viri docti qui recusant omnino audire confessiones : intellige tamen nisi aliis magis aut æque utilibus occupentur.

II. — *Quomodo et de quibut confetxnriut teneatur examinare ct interrogare panitentem ?*

In 4. d. 19. cxpl. lit. —*Dico.* Quando confessarius jure suspicatur pœnitentem omittere sive culpabiliter, sive inculpabili ler, aliquid necessario requisitum ut saaamenlumsit validum elfrucluosum, puta, numerum, species, circumstantias graves peccaturum, tenetur illum examinare, examine morali ct prudenti : quod si ex ignorantia vel negligentia gravi omittat, Iit reus lellialis peccati.

Ratio est quia, ut jam dixi, confessarius tenetur efficere ut judicium sil validum ct rectum, tam ex parte sua quam cx parte penilentis, ideoque non ferre sententiam iii-icausa integre cognita, quantum moraliier cognosci potest. Propter eamdem raliioutm, si ratio subsit dubitandi de dispositionibus pœnilenlis, de dolore, de proposito, de animi dispositione circa restitutionem et fugam occasionum, debet etiam super hæc illum interrogare.

Dixiin conclusione i°, si *jure suspicatur pandentem omittere;* etc., alioquin foret inutilis interrogatio et pœnitenti onerosa : onde quand» pœnitens est sufficienter instructus et >o'ei bene dispositus accedere, ke advertit confessarius aliquid ncces>a riurn omittere, ab interrogationibus abstinere debet : nec obstat si forte pœnitens aliquid inculpabiliter omittat; quia cum iste non teneatur nunc plus confiteri, confessarius non tenetur supplere.

Dixi 2°, *examine morali;* id est, non summo el exquisito, sed humano el mediocri , et conformiter ad capacitatem pernitentis. Non enim sacerdos tenetur plus examinare pœnitentem quam pœnitens ipse teneatur se examinare, cum confessarius in defectum pœnitentis leneatur ipsum examinare : pœnitens autem non tenetur se examinare summa et exquisita diligentia, sed humana et morali. Nec refert quod si confessarius plus examinaret, for te plus inveniret ; non enim hic attendendum est solum ad integritatem materialem confessionis, sed etiam ne summa et nimia industria in examinando reddatur sacramentum pœnilentibus onerosum et odiosum ; sufficit ergo si confessarius prudenter judicet pœnitentem nihil necessarium omittere.

Dixi 5°, *examine prudenti;* id est 1°, quod non sit indiscretum interrogando de his quæ verosimilius non solent committi a pœnitenle, ne ipsum in iis quæ ignorat peccare doceat, aut verecundia afficiat ; 2° quod non sit praematurum, sed sinatur pœnitens prius seipsum explicare quantum potest, ne importunitate terreatur, aut aliorum confitendorum obliviscatur : si tamen confessarius ipse timeat oblivisci alicujus necessario interrogandi, debet aut aliquo modo memoriam juvare, aut, quod melius ct securius puto, debet in decursu confessionis breviter uno vel allero verbo numerum et circumstantias graviores tantum inquirere, ampliori discussione post confessionem factam remissa. 5° Sit cautissimum in materia præserlim venerea, non descendendo ad particulares modos et circumstantias , ne pœnitentem doceat quæ ignorat, et ipsi ac sibi sit occasio scandali. Ita S. Th. prius citatus.

Advertendum tamen hic, rusticos el rudes esse examinandos maxime circa cogitationes morosas, quas esse peccata sæpius non apprehendunt, imo et ipsas pollutiones voluntarias contineri sub peccato carnis aliquando non credunt.

Dixi 4°, *confessorium fieri reum peccati mortalis* , si *ex ignorantia aut ncgligentia gravi omittat,* etc. alias si ex

lovi negligentia, ex inadvertantia, memoriae labili'tale, humana distractione, spiritus defatigatione, nimia attentione in confessionibus audiendis, etc. aliquid etiam necessarium inquirere omittat, nullum aut leve tantum erit peccatum juxta negligenliæ quantitatem ; nemo enim tenetur cum tanta difficultate ct morali impossibilitate alienos defectus supplere. Ita Sylvius, Sylvester, Navarus ct alii.

Petes quid agere debeat confessarius, quando novit peccatum pœnitentis de <|iio non se accusat?

P. Si illud novit ex confessione alterius, ne sigillum confessionis violetur, non debet de illo statim interrogare, sed de variis aliis ct inter hæc de isto, si tamen moris sit de talibus interrogare : si autem pœnitens interrogatus negaverit, nihil reponat; sed hortetur duntaxat generaliter ad integritatem confessionis, si tamen id possit citra suspicionem, et pœnitentem negare persistentem absolvat. Ratio est, quia non tenetur magis credere alteri quam illi, nec aliunde potest frangere sigillum confessionis. Quidam dicunt debere remitti sub aliquo praetextu, puta, quod non sit sufficienter examinatus, aut dispositus; sed id difficile fieri potest sine vel ipsius pœnitcntic vel sigilli injuria.

Si vero aliunde quam ex confessione alterius novit, vel ipse confessarius vidit peccantem , el certo scit non esse confessum ; vel novit tantum ex aliorum relatione . aut non constat non esse confessum. Si primum , debet ipsum negantem ut certo indispositum repellere; si secundum, debet absolvere ; quia pernitenti pro se et contra se dicenti creditur, «piando evidenti confessoris notitia convinci non potest, nec magis aliis quam illi credere tenetur confessarius : aut si commisit, forte confessus est.

§ III. — *Qualiter et de quibus confessarius teneatur instruere et monere pamtentem ?*

Dico. Confessarius tenetur sub gravi peccato instruere pœnitentem de his omnibus quæ pertinent ad hoc sacramentum valide et fructuose suscipiendum «i appareat ipsum ihqua horum ignorare. Eadem est ratio ac praecedentis conclusionis.

Afinc *colliges* 4°, confessarium teneri in quantum potest, et tempus ac alis circumstanti® permittunt, instruere «œnitentem de iis quæ sunt scitu necessaria necessitate medii ad salutem, ut sunt mysteria Trinitatis ct Incarnationis, ijvdiiique monere de repetendis confessionibus in ea ignorantia factis; quia qui hæc ignorat est incapax absolutionis. Quod si tunc instruere non possit, aut non inveniat paratum ad repetendas priores confessiones, debet dimittere inabsolutum, alias instruendum, et confessionem generalem praeparaturum,imi forte absolutionis necessitas urgeat, ut in periculo mortis; tunc enim si non possit sic instruere pœnitentem de necessarii? necessitate medii, ut illa memoriter retineat , saltem ipsi proponat articulos credendos, et ad singulos eliciat actum fidei, v. g. Credis Deum esse unum in essentia, trinum in personis? *Credo;* Credis Filium, secundam personam Trinitatis, esse incarnatum, passum , mortuum pro nostra salute æterna? *Credo;* Credis generaliter quidquid credit S. Romana Ecclesia? *Credo.* Deinde excipiat peccata quæ potest, et numerum confessionum et communionum sacrilegarum, sicque ipsum absolvat, adigendo ipsum si evadat, ut curet instrui,el confessionem generalem instituat. Iluc faciunt sequentes propositiones dainnatæab Innocentio XI : « Absolutionis capax est » homo , quantumvis laboret ignorantia » mysteriorum fidei, et etiamsi per negli- » gentiam etiam culpabilem, nesciatmys- » terium sanctissimæ Trinitatis et Incarna- » tionisDomini nostri JesuChristi:»est64. Et : α Sufficit illa mysteria semel credi- » disse ; » est 65.

Colliges 2°, confessarium etiam teneri instruere pœnitentem ignorantem, quœscitnsunt necessaria necessitate præcepti, ut sunt articuli Symboli, oratio Dominica, praecepta Decalogi, sacramenta saltem necessaria ad salutem, requisita ad hocsacramentum pœnilentiæ rite suscipiendum, ita tamen «piod si aliqua necessitas absolutio- ni- , etsi non extrema urgeat, et non posui nunc facile de istis omnibus instrui, ista autem inculpabiliter ignoraverit, 'H proponat curare instructionem . possit m ea necessitate absolvi. Quod s,· va ex gravi ncgligentia ignoraverit, et in ea ignorantia mortaliter culpabili plures confessiones fecerit, qua- prudens confessariusjudicataiit nui·

catur esse invalidas, debet præmillere confessionem generalem, ad quam potest juvire confessarius per suas interrogationes, et sic propter necessitatem absolvere.

Colliges 5°, confessarium teneri monere. |xrnitentem ignorantem vincibiliter aliquid esse peccatum, quod tamen revera est ; item etiamsi invincibiliter ignoret, modo tamen sit spes emendæ, et non timeatur ex monitione gravius malum : secus non. Bunc casum fuse exposuimus et expendi-Eisin tract, de Actibus Immanis, dissert. 3, art. 4, quo lectorem remitlimds.

5IV. — *Qualiter confessarius teneatur absolitre dispositum et non alium ?*

Dico 1°. Confessarius tenetur ex justitia absolvere pœnitentem rite confessum el legitime dispositum, nisi adsit justa ratio aliquandiu differendi absolutionem ; quia pœnitens rite confessus et legitime dispositus habet jus ad absolutionem vi cujusdam contractus sacri innominati, *facio ut facias j* quo jure in re gravissima sine gravissima injuria privari non potest.

Dixi, *nisi adsit justa ratio aliquandiu differendi absolutionem ;* ut si, v. g. confcssarius indigeat studio vel consilio circa peccata confessa. Si dilatio aliqua judicetur necessaria ad utilitatem pœnitentis alioquin hicel nunc rite dispositi, puta, quod confcssanus merito timeat pœnitentem nunc ibsolulum, facile relapsurum, nisi dilatione Unitus melius agnoscat peccati gravitatem ct emendationis necessitatem ; confessarius enim nedum est judex, sed et medicus pœnitenlis : ita de aliis rationibus si quæ occurrant.

Dico2u. Certo indispositum m nullo casu potest absolvere confessarius; alias absolvens el absolutus scienter peccant mortaliter, peccato sacrilegii. Est certa et evidens.

Dico 5°. Regulariter loquendo, et extra casum necessitatis, sufficit et requiritur in confessario judicium prudens de legitima dispositione pœnitentis, ut eum licite absolvat. Sufficere *patet,* quia non potest plus exigi a confessario quam ut officium suum prudenter et moraliter adimpleat. Requiri etiam constat; alias sequeretur quod extra casum necessitatis liceret absolvere eum de cujus legitim a dispositione dubitaretur, adeoque sine necessitate exponere sacramentum periculo nullitatis et irreverentiæ, quod liyllubedmiitit.

Voco *judicium prudentt* quod nititur molivo comparative gravi et probabiliori, ideoque sufficiens ut trahat virum prudentem in assensum, et si non excludat omnem omnino formidinem prtis oppositae : constat ex dictis de probabilitate.

Dixi, *regulariter et extra casum necessitatis ;* quia in casu necessitatis, scilicet periculo mortis, potest el debet absolvi pœnitens de cujus dispositione dubitatur, ut dicam infra : quia in extremis extrema sunt tenlanda, el cum sacramenta sint propter homines, satius est sacramentum exponere periculo nullitatis quam animam, defectu absolutionis, periculo ætemæ damnationis : unde licet in hoc casu confessarius non habeat judicium prudens de legitima dispositione pœnitentis, habet tamen de honestate suæ actionis, quia prudenter el ex molivo moraliter certo, judicat licitam et debitam esse in hoc casu absolutionem, ob rationem dictam.

Ex his colliges cum Rituali Romano Pauli V, confessarium non posse absolvere eos « qui nulla dant signa doloris, qui odia » et inimicitias deponere aut proximam oc- » casionem deserere, aut alio modo |>ec- » cata derelinquere, et vitam in melius » emendare nolunt, aut qui publicum scan. » datum dederunt, nisi publice satisfaciant » et scandalum tollant. »

De iis qui versantur in occasione proxima , de consuetudinariis el recidivis speciales sunt difficultates : unde sit

J V. — *Quomodo se gerere debeat confessarius cum tu qui versantur in occasione proxima ?*

Occasio peccandi dicitur id omne quod inducit ad peccandum : si raro inducat, dicitur occasio remota; si frequenter, occasio proxima; quamvis tamen possit etiam esse occasio proxima in qua quis raro aut nunquam peccavit, si nempe attentis omnibus circumstantiis internis et externis, praesentiat se probabilius in ea peccaturum : unde licet ex frequentibus lapsibus bene colligitur occasionem esse proximam, quia tamen peccatum non solum propter multiplicitatem actuum, sed propter seipsum est fugiendum, non tam ex multiplicatis peccatis quam ex verisimilitudine peccandi repeti debet occasio proxima. Hinc male quidam illam definiunt, in *qua quis semper aut sœpius peccat;* quasi vero qui decies in mense peccat cum ancilla, non sil

in occasione proxima : melius itaque delinitur *in qua quis positus, verosimililcr aut verosimilius peccabit.*

Non est hic quaestio de occasione remota; cum enim nihil sil in mundo , sive paupertas , sive divitis, sive sanitas, sive morbus, sive coelibatus, sive matrimonium, quod non possit esse occasio remota peccandi : si homo teneretur deserere occasionem peccandi remotam, deberet hunc mundum relinquere.

Neque est hic quæstio de occasione proxima peccandi venialiter; si enim propter affectum ad peccatum veniale non debet denegari absolutio, *a fortiori* propter occasionem ejus proximam. Quæstio est igitur de occasione proxima peccandi mor taliter.

Occasio proxima peccandi mortaliter; alia est interna, ut certa complexio inducens ad peccatum et maxime inveterata consuetudo ; alia externa, quæ communiter intelligitur nomine occasionis proximæ, ut malum consortium. Externa , alia est continua , ut habitatio cum concubina, retentio injusta boni alieni vel beneficii simoniace accepti; alia interrupta, ut fre<juentatio piicllæ, popinæ, choræarum, etc. Item alia est absoluta el per sc, quæ attenta communi hominum dispositione est omnibus occasio proxima, ul alere domi concubinam; alia re-pectiva el per accidens, quæ ratione particularis dispositionis est uni occasio proxima, non alteri, ut ofiicium chirurgi vel confessarii. Denique occasio proxima, alia est involuntaria physice, ut interna complexio, mala consuetudo retractata, incarceratio cum concubina, alia involuntaria moraliter, quæ vel deseri non potest sine peccato, ut uxor respectu mariti, militia respectu militis, ars respectu patrisfamilias ex qua sola potest providere necessitatibus uxoris et familiæ, vel non sine gravi detrimento famæ vel fortunae, ut officium confessarii, chirurgi, advocati, mercatoris, etc. His præmissis,

Dico 1°. Ei qui est in occasione proxima quam neque physice neque moraliter sine peccato deserere non potest, confessarius non debet denegare absolutionem, ea ratione quod cara r.on deserat ; ad impossibile enim nemo tenetur; sed debet ei præscribere remedia quibus occasio ex proxima Rat remota : quæ ÿ negligat, aut vix ulla sit emenda post unam vel alteram absolulionem, non debet amplius absolvi donet resipiscat. Quia confessarius in his circum-'lautiis non potest formare jucVctuiD pmdens de sinceritate doloris ct propositi.

Dico 2°. Qui versatur in occasione proxima continua , ut qui alit domi concubinam, aut retinet injuste alienum vel beneficiuin simoniace acceptum,quam ct physice •t moraliter sine peccato et gravi delhmento poluit et potest deserere, regulari-1er non est absolvendus, nisi de facto demeruerit, quantumvis nunc promittat eam deserere; quia confessario merito debet esse suspectum propositum illius qui,cum sciret antequam ad tribunal accederet, liant occasionem esse demittendam et potuit dimittere, non dimisit : et supposito quod foret sincerum propositum , non est verisimile quod, attenta occasione, sit effiwi Vide propositionem 41, inter damnatas aL Alexandro VII, anno 1G66.

Dixi, *regulariter;* quia quidam casta excipiuntur. 1u Excipitur periculum tuor lis. Attamensi ita non instaret, quin powi adhuc sub aliquo honesto praetextu dimitti concubina, restitui alienum, itadeberti fieri ante absolutionem. Secundus ca-ψ est, dum pirnilens longe distat abocnstone, puta, concubina, quam ideobicel nunc dimittere non potest ; si apparwl sincere dispositus, el hactenus nondum fregerit fidem de illa dimittenda, videtur quod possit absolvi. Tertius casusest,?: pœnitenshucusque non apprehenderit ·(· casioncm esse proximam, et graverai · incumbere obligationem eam stalimibs: rendi; poterit etiam prima vice absolvi antequam dimittat, non secunda, sinon dimiserit.

Dico 3° Qui vereatur in occasione proxima interrupta, ut qui sæpe peccatri frequentatione alicujus puella*, popina·, choræarum, etc., potest prima vice absolvi, si appareat quod sincere proponat illam deserere; quia cum non sit actam occasione, sicut in casu præcedentisconclusionis, et forte jam ab aliquo tempon· non frequentavit, major ratio est ipsi fidem adhibendi quam ei qui in ipsa occisione actu voluntarie permanet.

Dixi, si *appareat quod sincere pronat illam deserere ;* si enim id detrectet quantumvis promittat non amplius inea peccare, non est audiendus nec absolvendos ;ç«i enim *amat periculum, in illo peribit.*

Dico 4°. Quando (piis versatur in occa-«one proxima quam sine gravi detrimento famævel forlunæ deserere non potest, ut riofficium confessarii, chirurgi, mercatoris, advocati, etc., sit illud exercenti oc-. rasio proxima, aut ancilla filiofamilias in domo paterna quam sine offensione parentum deserere non potest;confessarius non debet prima vice eum adigere ut deserat occasionem,sed debet illi præscribcre congrua remedia quibus occasio proxima mutetur in remotam, et ipsi, si appareat bene dispositus et ad acceptanda remedia promptus. impendere absolutionem , ut ejus beneficio et gratiæ auxilio fortior ad superandas tentaliones et occasiones evadat si lix aut ne vix emendatus redeat, adhibitis 'ainen remediis, urgentiora præscribat, cl Utrum absolvat : at si tandem , sive adhibitis sive neglectis remediis, nulla aut vix ulla sil emendatio, non obstante quovis incommodo, non absolvatur priusquam occasionem deseruerit; tunc enim urget Christi sententia Mattii. 5 : *Si oculus tuus* wfer(id est, si quod (ibi summe est utile) *icandalizat te, erue eum elprojice abs te : expedii enim libi ut pereat unum membrorum tuorum , quam totum corpus luum mittatur in gehennam.*

Huic et secundæ conclusioni favent sedentes propositiones damnatæ ab Innocenlio XI. Prima : « Potest aliquando absolvi qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest et non vult deserere, quinimo directe et ex proposito quærit aut ei se ingerit: » Est 61. Item : iToxirna occasio peccandi non est fugienda, quando causa utilis aut honesta non fugienda occurrit : » Est 62. Item : Licitum est quærcre directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali Vel temporali nostro, vel proximi : » Est 65.

J VI. — *Quomodo .e gerere drbeat eonfcuaruu cum cintuchidinariii ct recidivi* ?

Consuetu (linarius est, qui consuetudittm seu habitum et propensionem peccandi •n certo genere peccati ex frequentatis (jus actibus contraxit. Unde fit quod facile et levi pulsatus tentalione illud committat. Recidivus est, qui in peccatumnm confessum retabitur, etsi semel. Quamv» enim, absolute loquendo sit recidivus qui in idem peccatum sive confessum sive non confessum retabitur, in ista tamen materia, recidivus dicitur, qui supponit confessionem peccati in quod relabilur. Hinc potest dari consuetudinarius qui non sit hoc sensu recidivus, ul qui nunquam confessu· est peccatum in cujus consuetudine jamdiu perseverat ;el potest esse recidivus qui non sit consuetudinarius, ut qui post confessionem in peccatum confessum aliquoties relabilur.

Ilie nobis est incedendum inter duos scopulos nirniæ laxitatis el nimii rigoris. Quidam emm volunt absolutionem esse concedendam omnibus consuetudinariis toties quoties accedunt ad tribunal dicendo *Pœnilet me;* alii, omnibus esse denegandam, quousque per virtutum exercitia el opera sa(i-factoria pravam consuetudinem penitus exstirpaverint. Contra quos utrin-<pie

Dico Ie. Differenda est regulariter absolutio consuetudinario qui, semel et iterum monitus et correptus a confessario, neglexit remedia ab ipso præscripla , nec se emendavit, quousque factis emendationem probaverit, quantumvis dicat nunc se pœnitere et se esse ad omnia paratum. Idem dicendum in paribus circumstantiis de recidivis statim ct frequenter in idem peccatum , *ut patebit ex rationibus sequentibus* quæ pariter contra eos militant.

Ratio est igitur, quia confessarius non potest formare judicium prudens de legitima dispositione illius qui, pluries monitus , hucusque nullum conatum adliibuit ad praecavendum relapsum et amovendam pravam consuetudinem quæ illi est occasio proxima peccandi. Neque sullicit quod dicat nunc *Pœnilet me;* hoc pluries dixit *ei* fefellit : idem ergo merito nunc suspicatur confessarius. Aliunde si omnibus qui dicunt *Pœnilet me* conferenda esset absolutio, nullus inabsolutus dimittendus foret ; nullus est enim qui in confesoione non dicat *Pœnilet me ;* non ergo solis verbis el foliis in his circumstantiis, sed ex effectibus el fructibus aestimanda est sinceritas propositi, ul docent Patres ii» ^irc Christi verba Mattii. 7 : *.4 fructibus torum cognoscetis cos.*

Hipr. damnata est ab Innocenlio XI hæc propositio : « Pœnitenti habenti consueludinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Ecclesiæ, et si emendationis spes nulla appareat, non est neganda nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere et proponere emendationem. » Nulla autem est spes emendationis in code quo conclusio, nisi quod « ore proferat se dolere et proponere emendationem : » quod reprobatur in propositione damnata.

79ico2°. Consuetudinarius qui in prioribus confessionibus nunquam fuit correptus, nec monitus de remediis adhibendis, neque illorum est conscius, si nihil aliud obstet quam consuetudo, el prolesletur se de illa et de peccatis dolere, paratumque se exhibeat ad omnia remedia, el si dura et difficilia, potest post præmissam, ut plurimum, confessionem generalem, statimabsolvi, nec est exspectandum donec pravam consuetudinem penitus eradicaverit. Idem *a fortiori* dicendum de simpliciter recidivis.

Prob. 1°. Quia videtur quod confessarius possit formare prudens judicium de hujus pœnitentis legitima dispositione ; quid enim obstaret? Obstat, inquiunt, quod Deus non soleal tam subito convertere hujusmodi inveteratos peccatores. Id quidem verum est de conversione perfecta, quæ pertingat usque ad integram exstirpationem pravæ consuetudinis ; sed hcc non requiritur ad absolutionem, maxime cum Trid. sess. 14, cap. 8, dicat pravam consuetudinem tolli per poenas satisfactorias a confessario impositas, et ideo præcedil absolutio. At falsum est de conversione cordis requisita et sufficienti ad absolutionem ; jubemur enim Eccli. 5 non tardare converti ad Dominum, el secundum adversarios tenetur peccator statim a peccato commisso conteri, juxta omnes non diu differre; Deus autem impossibilia non jubet. De his iterum in sol. objeci.

Insuper quidquid sit de oeconomia divin® Providentiae in couvernone peccatorum, saltem is de qw' »gitur jure supponitur conversus : nam illi inveterati peccatores non se exibunt paratos ad omnia remedia, sic.it iste se exhibet, nec est ratio suspicandi de eo quod fallat, sicut de iis 'jhi sepe fregerunt fidem, et media pr»« scripta neglexerunt : underatioadverario. rum non militat contra suppositum conclusionis.

Confirmatur. IV.tualu Romanum Pauli V, agens de iis quibus concedenda, ul differenda, vel deneganda est absolutio, inter eos quibus dicit dilferendam auldtnegandam absolutionem , non numerat consuetudinarios : ergo censet cis esse concedendam ; exceptio enim firmat regulam. Nec dici potest argumentum esse negativum; quia, ut dixi, non agit solum dem quibus deneganda est absolutio, sedeliw de iis quibus est concedenda.

Prob. 2°. Sacramentum pœnitentiæ e\t institutum, non solum ad tollenda peccata prælerita, sed etiam ad præcavenda futura ergo non est denegandum illi qui malm habitudinem jam retractavit, et ad illa penitus eradicandam per media proscripti paratum se exhibet; alioquin ipsum [irin» præcipuo et eflicaciori remedio ad hunc finem , et assimilaris, inquit apte P. Iknm insano medico qui non vellet adbibere precipuum remedium, nisiægroto jam sanato

Dix· 1°, *neque remediorum constiw,* ut contingit plerumque inter vulgares, φι nullum aliud agnoscunt remedium quia examinare conscientiam, omnia peccata confiteri, de illis dolere, proponere non amplius illa committere , el adimplerestisfactionem injunctam. Secus de docti;, qui probe norunt remedia necessaria pravo habitui exstirpando, et quætamenb;· cusque neglexerunt : hi namque censendi sunt æquivalenter monili, neque ideodr illorum sincera conversione ex signicommunibus potest magis ferre judiciixi prudens confessarius quam de iis quipl·, ries moniti remedia præscripta negitarunt, de ([ilibus dictum est in prima m clusione.

Dixi 2°, si *nihil aliud obstet quam an sueludo ;* quia si prælcr inolitam colu;* tudinem adsit occasio proxima, et notui, feratur ; vel si quis flagitiosæ vit® per plu res annos gentiliter vixisset, absque ulb religionis chri-tianæ exercitio, el ulla sacramentorum frequentatione,addendo u cata peccatis : videtur in illo requiri [duquam communia signa pœpitentiæ, utpra douter judicetur conversus e< absolventi» habet enim plus solito vohintaiem obiit malam in malo, neo ipnum laiers

jrtlionem et communiareligionis officia, jrasertim sacramentorum frequentatio-;;m,esse media adbibenda contra peccata .l pravos habitus, et quod si ea frequentet, dealiis necessariis instructus fuis-M>t;sicque sua culpa ignoravit, nec potest n hoc capite prætendere excusationem : inde habendus est ut in praecedenti casu xquivalenter monitus; nec absolvendus, •êi quædam singularia poenitentiaesigna teal; atque ita etiam cum eo agendum foul, elsi pravam consuetudinem non condiisset.

Diu 3®, *postpraemissam, ut plurimum, tinfasionem generalem* ; quia quamvis confessiones faclæ durante consuetudine, -iu inter frequentes relapsus, potuerint «t valid®; nihil e iim obstat, absolute loquendo, quomirus consuetudinarius, aut frequens recidivus, vere doluerit de suis peccatis, el sincere proponat non amplms peccare; saepe tamen deest sinceritas in preposito, quot» innotescit maxime si staiimpo't confessionem seu prima occasione, kriter tentaius, et æque facile labiturae JDæ; et in hoc casu, qui frequens est in «insuetu iinariis. censeo necessariam esse amssioncm generalem; quia probabilius "t defuisse verum propositum in prioribus "infossionibus. Quod si sil quædam neressitas, etsi non admodum gravis, statim absolvendi, ut si pœnitens habeat dou;'ciium longe distans a confessaro, aut conk-arins extraneus et transiens ad pœnit'ntem redire non possit, vel si timeatur nepœnilens amplius non redeat, vel posit difficile instituere confessionem generalem, forte quia sim [ilex aut rusticus, vel quid simile : tunc confessarius potest suis Merrogalionibus supplere, interrogando primo per singulos annos aut menses de umero peccatorum quæ ex consuetudine rata sunt sequi, deinde de peccatis illius pœnitentis statui propriis, denique percurrendo præce[ita Decalogi et Ecclesiæ; ip-'iimqup monere ut si aliquod peccatum ociissum in memoriam redeat, illud accu-«I in prima confessione.

Dico 5° Consui tudinarius qui post obitum absolutionis beneficium, diligenter adhibuit remedia præscripta, et esi notakililer emendatus, licet aliquoties relapsus fuerit, debet Iterum absolvi. Idem *a fortiori* dicendum de recidivis.

Ratioest, quia confessarius jam non ex foliis,sed ex fructibus potestformare judicium prudens de legitima ejus dispositione,nimirum fuisse prius et nunc esse sincerum dolorem et propositurft.Nec obstant aliquot relapsus; hi enim vel mutabilitati voluntatis, vel fragilitati, vel reliquiis antiquæconsuetudinisnondum penitus amotæ,sed tamen retractatæ etinvoluntariæ, magis adseribendi sunt quam malitiæ et defectui propositi. El cum hæc notabilis emendatiositefîectus gratiæ sacramentalis, spes est quod per sacramenti iterationem tandem integra et perfecta conversio obtinebitur :ethæcest communisconfessariorum doctorum et timoratorum praxis.

Dixi, *qui remedia præscripta adhibuit, et est notabilVer emendatus.* Si ergo praescripta remedia adhibuerit,sed non >ilnotabiliter emendatus, præscribsrem pro secunda vice remedia urgenliora , el iterum absolverem ; defectus enim veri propositi magis cx neglectu remediorum quam ex multiplici relapsu dignoscitur ; quia facilius esi adhibere remedia quam abstinere a peccato propter vehementem in illud propensionem ex consuetudine. Nec obstat quod remedia sint etiam contraria consuetudini, non enim tam directe illi contrahantur quam abstinentia a peccato : sic, v. *g* jejunare, non tam directe contrahatur consuetudini luxuriandi quam abstinere ab actibus hixuriæ. At vero si tertio accedat, adhibitis quidem remediis, sed non emendatus notabiliter, differrem ad tempus absolutionem, si non ut judex, saltem ut medicus, scilicet, ut gravitatem peccati magis apprehendat, el relapsus magis pertimescat; aliquando enim contingit ut qui jier plures absolutiones non fuerunt emendati, absolutionis denegatione territi corrigantur.

Solvuntur objteltones,

Obj. 1° *contra primam conclusionem.* Mattii. 18, Petro interroganti an fratri in se peccanti deberet condonare septies. respondit Christus : *jVon dico tibi usque septies,sed usque sepluagesies septies,* id est, sine termino:hoc autem dictum S.Th.Sp. q. 84, art. 10, in arg. s. e. applicat absolutioni sacramentali, et in corpore articuli dicit quod - Misericordia Dei superet om-« nem numerum et magnitudinem pecca-« torum, et ideo peccantibus per pcenilen-

etiam veniam præbeatabsque ullo termino.» Ergo.

B. hm c Matthæi in sensu litterali non posse applicari sacramento pœnitentiæ, alioquin sequeretur quod sicut fratri acluahter nobi« offenso et inimico debeamus saltem animo condonare, ita peccatori actualiter a Deo averso et in ejus odio perseveranti debeamus beneficium absolutionis impendere. In tantum ergo S. Th. hunc textum in sensu accommodatio applicat absolutioni sacramentali, in quantum,sicut debemus sxpe offensam fratri remittere, sic etiam debemus sæpe absolvere pœnitentem, utique vere pœnitentem; ex quo probat S. Doctor sacramentum pœnitentiæ esse iterabile, quod unum quærit et resolvit in hoc articulo.

Inst. Christus Luc. 17, discipulos alloquens dicit · *Si septies in te peccaverit, et septies in die conversus fuerit ad te, dicens: Pœnilel me, dimitte illi.* Atqui Christus non vult nos esse magis misericordes quam Deus ipse sit; dicit enim Luc. 6 *Estote misericordes sicut el Pater vester est misericors.* Ergo.

B. 1° ex hoc argumento probari septies in die lapsum in peccatum mortale, esse septies in diesacramentaliterabsolvendum, quo nihil est absurdius: cum ergo nimis probet, nihil probat.

B. 2°. *D. min.* Christus non vult nos esse magis misericordes (piam Deus ipse sit, cæleris paribus, *C.* cæteris imparibus, *N.* Disparitas est autem quod, remittendo fratribus injuriam toties iteratam, nihil periclitamur : absolvendo autem consuetudinarium seu recidivum de quo estquæstio, periculum sit sacrilegii erga sacramentum etimpœnitentiæ erga peccatorem, quem in peccatis foveret hæc immoderata indulgentia. Insuper non dixit Christus injuriam fratri esse remittendam, scilicet externe, quoties dicit *Pœnilel me,* nec ad hot tenemur, sed quoties *conversus* dicit *Pœnitet me* . in eo autem de quo disputamus, ad minus valde suspecta est conversio.

Obj. 2° *contra eamdem.* Frequens relapsus tam in consuetudinariis quam in reeidi vis pos. plures confessiones, potest oriri ex mutabilitate voluntatis humanæ : ergo m>n est ratio cur adseribatur defectui veri propositi, consequenter non ideo deneganda est absolutio : undeS. Th. 5 p q.SI art. 10, ad 4, dicit: « Quod aliqui»post'd » (id est, post pœnitenliam) peccat vel acti/, » vel proposito, non excludit quin prima » poenitentia vera fuerit, nunquan. enim » veritas prioris actus excluditur per ?■ » tum contrarium subsequentem : sicut » enim vere cucurrit qui postea sedet, iu » vere pœnituit qui postea peccat.»

B. D. ant. Frequens relapsus potestonn ex mutabilitate voluntatis humanx tantum. *N.* ex mutabilitate volunlatishumanæetu defectu veri propositi, *C.* Ex quo autem de facto oriatur in præsentibus circumstantiis' Nemo sensatus non judicabit, moraliter t(practice loquendo, probabilius oriri ©defectu propositi, maxime si attendat ad judicium ferri solitum de rebus humanism similibus circumstantiis. Saltem negari non potest quin ad minus sit dubium de principio tot relapsuum et negligent!® remediorum, ideoqne non possit haberi judicium prudens de legitima dispositione pernitentis, in quo casu nequit conferri absolutio, nisi urgente necessitate.

Ad D. Thomam. Ejus verba non sunt ad rem; vult enim ibi S. Doctor quod sequens peccatum non excludat pœnilen'ùn praecedentem, supposito quod vera fuerit, quia, inquit, *Feritas prioris actus* non *excluditur per actum contrarium subitquentem :* unde *sicut vere cucurrit qui postea sedet, ita vere pœnituit,* si revera pœnituerit, *qui postea peccat :* quod enim factum est, infactum fieri nequit; idonin·· fatentur : at non negat S. Doctor frequentere lapsus sequentes esse indicia prionm pœnitenliam non fuisse veram, et hoc n«asserimus, si non metaphysice, saltemiiw raliter et practice loquendo. Neque ulhb est qui in humanis ita non judicaret, aut saltem non dubitaret an ille vere promitti qui,stantibus iisdem circumstantiis, plui ı defuit promissioni de eadem re, neclcusimum conatum adhibuit ut impleret, quant vis implere posset : nullus, inquam, qu credat aliquem vere pœnitere de injuria illata , si statim post condonationem, nulli ilia causa movente, illam iteraret et ita pluries. Quapropter quamvis injurianti, interius et cx animo condonare teneatur offensam , non tamen tenetur illam remittere externa in gratiam receptione, imo nec ΛΛ-

«ullum, ne facilitas veniæ sit incentivum mala'voluntatis.

inst. 1° Ridiculus esset qui cx repetita r u diuturniori «essione inferret sedentem concucurrisse : ergo similiter juxta I). Th. ridiculus est qui ex sequentibus relapsibus mfertnon fuisse veram pœnitenliam.

R. 1° S. Thomam non in eo paritatem facere quod, sicut sessio non indicat cursum non processisse, sic frequens relapsus non indicat non fuisse veram pœnitenliam ; sed m hoc, ut dixi, quod, sicut sessio sequens non destruit cursum præcedenlem , si revera fuerit, ita peccatum sequens non de•truit pœnitenliam præcedenlem, si revera Inerit; quia *Feritas prioris actus non exdudilur per actum contrarium subseyitnlem.2f>JV. conseq.* Disparitasest quod, qui vere currit non debeat proponere non «edere postea, sed qui vere pœnilet, debet proponere non peccare postea : unde licet cx frequenti sessione non inferatur quod non cucurrerit, bene tamen ex frequenti relapsu infertur quod non pœnituerit.

Inst. 2°. Juxta S. Thomam Supp. q. S, j. 5, ad 2, in foro confessionis creditur homini pro se et contra se : ergo consuetudinario dicenti in confessione *Pœnilel me,* fides est adhibenda.

Respondentplures hocdiclumS. Thomæ intelligendum esse de factis quæ pertinent ad confessionem sacramentalem, ut quod pœnitens hoc vel illud peccatum commiserit, quod fuerit vel non confessus; non au(em de dispositionibus quarum confessarius est judex. Quia tamen S. Doctor Opusc. 22, c. 5 sub fidem, videtur illud etiam intelligerede dispositionibus pœnitenlis, *D.ant.* In foro confessionis creditur homini pro se ttcontra se, si nihil obstet, *C.* si quid obHet.TV. Obstat autem hic gravis pœnitenlis oegligenlia in adhibendis remediis contra relapsum et inolitam consuetudinem.

Inst. 5°. Juxta eumdem S. Doctorem, dubia de proximo non sunt interpretanda m pejorem partem, Ergo.

R. 1° hic esse plusquam dubium, ut dictum est. 2° *Dato* esse dubium, equidem non est inierpre..nidum in pejorem pariem, definiendo hunc esse malum , bene tamen supponendo aut timendo ne sit malus dum agitur de malo vitando aut bono promorende, ut in præsenti casu.

Obj. B' *contra eamdem.* Per absolutionis dilationem periclitatur salus pœnitettic si forte interim moriatur. Ergo.

B. hoc periculum esse remotum, cum ubique adsint confessarii in casu infirmitatis, ideoqne cedere debet periculo proximo sacrilegae absolutionis. quæ magis vitanda est quam mors sine absolutione · sed et mirum est peccatorem timere periculum ælernæ damnationis dom salutarem agit pœnitenliam, et ad paucos dies illi differtur absolutio, el non timuisse dum adderet peccata peccatis, et in eis per menses et annos perseveraret.

Obj. 4° *contra secundam conclusionem.* Juxta communem Providenti® cursum , conversio peccatoris consuetudinarii est difficilis, requirit multos conatus, fitque pedetcnlim ct successive : ergo non debet absolvi nisi postquam suam conversionem mullis virtutum actibus probaverit. *Ant. palet* tum experientia, tum exemplo I.azari qualriduani , qui juxta S. Augustinum tract. 49 in Joan, fuit figura peccatoris consuetudinarii, quem ut resuscitaret Christus, magna voce clamavit, infremuit et lacrymatus est : hinc addit S. Augustinus : *Quam difficile surgit quem moles mala consuetudinis premit!* Ergo.

B. Ex dictis in probatione conclusionis,!). ant. Juxta communem Procidentia; cursum , conversio peccatoris consuetudinarii perfecta, quæ pertingat usque ad integram eradicationem inolilæ consuetudinis, est difficilis, Iit successive, etc. *C.* Ilæc autem conversio non requiritur ad absolutionem, siquidem, u'. dictum est ex Tridentino, obtineatur per satisfactiones medicinales impositas a confessario, ideoqne supponit absolutionem ; et de hac conversione intelligitur exemplum Lazari et textus S. Augustini. Conversio cordis quæ sila es* in dolore de peccatis ct in proposito non peccandi est difficilis , fit successive, etc. Λ. Juvante scilicet Dei gratia quam nemini denega: : *constat ex probatione conclusionis.* Hæc autem sufficit ad absolutionem, el sic esse conversum prudenter judicamus consuetudinarium qui, nunquam monitus de remediis adhibendis, ad illa paratum se exhibet, et de præteritis se dolere profitetur ; non enim sic se gerunt qui non sunt conversi, >cd, ut advertit ipse S. Aug. citatus in Joan, dicunt *Aon possumus tolli a consuetudine nostra.*

Inst. Ipse S. Aug. non nisi difficile el post longum tempus fuit conversus, ut ipse narrat lib. 8 Confess, c. s. Ergo.

7?. 1° *Dato ant. N. conseq.* Ex unius enim exemplo non debet concludi de omnibus ; cum enim conversio sit opus gratiæ et liberi arbitrii, quidam citius, quidam tardius convertuntur; quidam fortius,quidam imbecillius in suam conversionem nituntur. 2° Loquitur S. Aug. loco citato de conversione sua plena et perfecta, scilicet de completa victoria concupiscentiarum et malorum habituum , non de conversione cordis sufficiente ad absolutionem seu ad baptismum, quam nullus dubitat praecessisse in S. Augustino diu antequam susci perel baptismum , et quem si citius suscepisset, facilius el citius malos habitus plene vicisset : unde ipsemet lib. 1 Confess, cap. 11, improbat quod diutius distulerit baptismum. Hac distinctione conversionis perfect® et imperfect®, solves plura quæ tum ex eodem Augustino cum ex aliis Patribus opponi possunt.

Obj. 3° contra eamdem. Secundum antiquos canones, opera salisfacloria praemitti debent absolutioni. Ergo.

B. ex hoc argumento , quod magno apparatu proferunt rigidioris moralis defensores, nihil expungi posse in illorum favorem. 1° Absolutio de qua in canonibus antiquis, probabilius non erat sacramentalis, sed cæremonialis ad reconciliationem cum Ecclesia , et ad susceptionem eucharistix, ut probabo infra dum de satisfactione. *2.° Esto* in his canonibus agi de absolutione sacramentali, nihil favet adversariis. Nam 1° pœnitentia illi prævia non imponebatur nisi jam vere pœnitenlibus : ergo non in eorum pœnitentiæ experimentum, ut volunt adversarii. 2° Non imponebatur solis consuetudinariis aut recidivis, sed etiam primo lapsis. 5° Imo mulli per plures annos stadium pœnitentiæ decurrebant, quidam usque ad finem vitæ; id autem non requirunt austeriores theologi. Denique , quod praecipuum est, res est disciplinx quam mutavit Ecclesia, ut constat tum ex ejus hodierna praxi quam improbare nefas est, tum *ir* sequentibus propositionibus damnatis. Prima : « Ordinem praemittendi « satisfactionem absolutioni induxit non politia aut institutio Ecclesiæ , sed ipsa «Christi lev et nræscript'o. natura rei id » ipsum quodammodo dictante : » estiein* 1er damnatas ab Alexandro VIII anno IfiW. Secunda : « Per illam praxim mox ab-ol- » vendi ordo pœnitentiæ est /iiv c mis·» Est 17. Tertia : « Consuetudo modem » quoad administrationem sacramenti pœ- » nitenti®, etiamsi eam plurium hominum » sustentet auctoritas et multi temporii «diuturnitas confirmet, nihilominus ab » Ecclesia non habetur pro usu, sed pro » abusu : » Est 18.

Obj. G° *contra eamdem.* Consuetudinarius de (pio agitur, est in occasione proxima ; consuetudo enim est illi occasio proxima. Ergo.

II. D. ant. Est in occasione proxima voluntaria, *N.* involuntaria, *C.* Hanc enim retractavit per sincerum dolorem et propositum adhibendi remedia contra illam : non denegatur autem absolutio existenliin occasione proxima involuntaria, ut dictum est ‹j praecedenti.

Inst. 1°. Verisimile est quod exillacon suetudine etsi involuntaria, sed nondum eradicata, adhuc peccabit consuetudini rius. Ergo.

/»'. 1° *ant. esse incertum* et soli Deo notum. 2° *Dato ant. IV. conseq.* Ut enim homo sit capax absolutionis, non requiritur quod deinceps non peccet, alias nulli pœnitenti danda esset absolutio; sed requiritur quod hic et nunc habeat verum propositum non peccandi amplius.

Inst. 2°. Atqui non potest prudenter judicari quod nunc habeat istud verum propositum : ergo. *Prob. subsumplum.* Saepius fregit istud propositum factum in prioribus confessionibus. Ergo.

II IV. ant.sidprobationem,N. conseq. Quamvis enim ex hoc quod prius fregerit propositum factum in prioribus confessionibus, in quibus nec correctus nec monitus fuit de adhibendis remediis, possit esse indicium ejus propositum tunc non fuisse verum, et ideo suadenda sit confessio generalis; inde tamen non sequitur quod propositum quod tunc facit non sit verum, quia mutantur circumstanti®; acorplando enim remedia dura ct difficilia, dit signa veri propositi. quæ non dedit in prioribus confessionibus.

Inst. 3°. Nemo confoderet bonasua illi qui haberet consuetudinem furandi, quamvis oroinitteret non amolius furari et accejx

laretmedia proposita ad non amplius furandum. Ergo similiter.

Λ. *N. conseq.* Disnaritas est 4°, quod homines m custodia bonorum suorum non solum attendant ad præsens propositum, sed etiam ad damnum quod sequi potest sive ex defectu propositi, sive ex ejus mutatione aut fragilitate : in hoc vero tribunali magis attenditur ad præsentem dispositionem quam ad peccatum quod deinceps committi potest ex mutatione propositi el fragilitate ; alioquin nulli peccatori, ut jam dixi, danda esset absolutio, cum nullus sit qui post absolutionem non relabatur aut relabi non possit in peccatum. 2° Quia concredere bona habenti consuetudinem furandi , non est medium ordinatum ad refrenandam hanc malam consuetudinem, quin potius illi favet : at collatio sacramenti est medium ordinatum ad compescendam malam habitudinem et impediendum relapsum.

Obj. 7° contra tertiam conclusionem. Consuetudinarius qui post propositum amplius non peccandi el acceptationem medio rum in priori confessione, adhuc relapsus est, fregit fidem : ergo non est amplius illi adhibenda.

R- D. ant. Fregit fidem ex mutabilitate voluntatis et fragilitate, *C. ant.* ex defovts sinceritatis in priori proposito, 7V. *ant. et conseq.* Si cniin sic frangentibus fidem deneganda esset fides et absolutio, cum omnis pœnitens promittat non amplius peccare, deneganda esset absolutio cuicumque recidivo, etiamsi semel tantum, sive in eodem sive in diverso genere peccati, quod nullus admittit.

Inst. 1°. Si ille consuetudinarius omitteret remedia praescripta, censeretur non habuisse verum propositum illa adhibendi : ergo dum iterum peccat, censendus est non habuisse verum propositum non peccandi.

R. posse negari ant.sx ut plurimum observet remedia et aliquoties tantum omittat : sed *(lato ant. N. conseq.* Disparitas est 4° quod omittendo remedia et iterum pecCanlo, nihil supersit quo possit probare sinceritatem sui propositi ; secus si saltem observet media præscripta. 2° Cum media sint facilioris exsecutionis qüam abstinentia a peccato, in quod vehementer inducit inveterata consuetudo, ex omissione mediorum magis colligitur defectus proposqj quam ex aliquot relapsibus.

Inst. 2°. Qui semel promisit restituere injuste ablatum et non restituit, non e*t r.hsolvendus. Ergo.

R. N. conseq. Disperitaa esc quod, qui injuste retinet alienum, sit in occasione proxima , non solum quatenus est in continuo statu peccati, retinendo alienum, sed etiam quatenus hæc injusta retentio est illi occano sæpius iterandi malam voluntatem non restituendi. Secus de simpliciter consuetudinariis aut recidivis.

Petes 4° quid sit dicendum de frequenter recidivis in peccata venialia?

R. 4°. Suppono hos facilius esse absolvendos quam frequenter recidivos in peccata mortalia. 4" Quia cum peccatum mortale sit malum longe gravius, majus exigit odium et firmius propositum. 2° Quia frequentiores sunt occasiones peccandi venialiter quam mortaliter. 5" Quia dum peccantes venialiter tantum. non desinant esse Dei amici, præsumitur gratiam verae pœnitenliæ facilius illis conferri quam peccantibus mortaliter.

R. 2°. Frequenter recidivis in peccata venialia ex subreptione , potest regulariter conferri absolutio; quia hæc sunt humanæ fragilitatis appendices, quæ stare possunt cum sincero dolore et proposito : frequenter autem recidivi in peccata venialia ex deliberatione, cx affectu, ex consuetudine voluntaria, non sunt absolvendi nisi subjiciant clavibus aliquod peccatum mortale jam confessum , de quo verum concipiant dolorem , ut sit materia certa absolutionis Idque eo utilius facient quod , ut advertit Auctor. — Supp q 10.a. 2 o —«Quanto » aliquis pluries de peccatis confitetur, tanto » magis pœna minuitur, ex ipsa natura ac» tus confilcntis, qui habet poenam erubes» centiæ annexam. »Et iterum :—Ib.q. 18. a. 2. ad 4 — « Iu secunda absolutione, » gratiæ confertur augmentum, el quanto » major gratia recipitur, minus de impuri» tate praecedentis peccati manet, ct ideo » minor pœna purgans debetur.... Unde ', non est inconveniens si per frequentem " confessionem etiam tota dæna tollatur, » ut peccatum omnino remaneat impuni» tum pro <pio pœna Christi satisfecit. »

Petes 2° quæ remedia sint præscribenda consuetudinariis et frequenter recidivis?

Tî.generalileres.GC præscribenda remedia contraria malis habitibus; quia contraria contrariis curantur : sic luxurioso præscribendum es'jejunium et alia* corporis macerationes; ebrioso, abstinentia per aliquod tempus a vino vel cerevisia, præsertim quoties inebriabitur ; blasphemo vel perjuro, quotiesblasphemavitautpejcrabit,quædam eleemosyna, vel oratio, vel quid simile ; et sic de cætens. Omnibus vero præscribenda est meditatio quatuor novissimorum,passionis Christi, frequensoratio, invocatio sanctorum , præsertim B. Virginia, angeli custodis, frequentatio sacramentorum, etc.

Petes 5° utrum consuetudinarius teneatur confessario interroganti fateri suam consuetudinem?

/?. affirmative. Patet ex bac propo-iiione damnata ab Innocent. IX : *JVon tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem ;* Est 58.

/latio ; quia id est necessarium ut confessarius cognoscat statum pœnitentis et varia peccata quæ ex consuetudine tanquam ex causa voluntaria procedunt, ct sunt ex hoc capite impulabilia, atque ul possit congrua remedia praescribere.

Advertat autem confessarius quod, dum poenitentem inabsolutum dimittit, non dure sed benigne cum eo debeat agere, ipsique suadere se ægre ct nonnisi ex necessitate atque in bonum ipsius, absolutionem differre, concessurus libenter alias, cum emendatus redierit, ut sic ipsi non liat sacramentum odiosum, sed facilior et graiior reditus.

§ VII. — *Quomodo confessarius debeat se gerere cum moribundo inopinate oppresso et sensibus externis destituto ?*

Duplex hic occurrit quæstio resolvenda : prima, an iste moribundus sit absolvendus ; secunda, quomodo, an absolute vel condilionatc sit absolvendus.

sect io **i.**

Utrum moribundus inopinate oppressus et sensibus externis destitutus debeat absolvi ?

Dieu i·. Absolvendus est moribundus qui priusquam destitueretur sensibus petiit confessarium, aut aliquod aliud signum |MJMiitenti« dedit coram adstante vel adstantibus, qui per se vel per alios letrrmt confessario advenienti.

Est communis ct certa in variis concilm et locis juris definita. Can. 12 concilii Arausicani 1, dicitur: « Subito ûbinutescem « baptizari aut pœnitentiam agere poltst, n si voluntatis præleritæ testimonium alio- » rnm verbis habeat, aut pra'semis in sin » nutu. » Idem concil. Cartilagineuse IV, can. 7. Idem Toletanum XI, can. 12. Idem cap. *Qui recedunt* 26, q. 6, cap. /.< *pu* ibid. cap. *Multiplex* de l'œnit. disl. 1. ci rituale Romanum Pauli V, de moribmiilii sensibus privato dicit : « Si confitendi ' ■ siderium sive per sc, sive per alios o I : » deril, absolvendus est. ·

Ratio est ; quia politio confessioni· ■ alia signa pœnitcntiæ, sunt quædam c fessio generalis at implicita seu virtual dum alia haberi non potest, et adslauii*· sunt interpretes per quos moribundus confitetur sacerdoti præsenli. De decreto Clementis VIII quod posset opponi, dicam inir.i dum de confessione per litteras.

Dico 2°. Moribundus qui professus est religionem Christianam, etsi nullum qwciale signum doloris dederit antequam privaretur sensibus, est absolvendus.

Huic conclusioni contradicunt pluresct graves theologi : videtur tamen nunc communior.

Prob. auctoritate. Γ S. Aug. lib. 1 de Adulterinis conjugiis cap. 26, de catechumenis qui subito oppressi baptismum pclen' non possunt, nec ad interrogata respondere , dicit : « Prosit eis quod eorum in fide » Christiana jam nota voluntas, ut eo motio » baptizentur quomodo baptizantur in- » fautes , (piorum nulla adhuc volimia- » patuit. » Et postquam dixit non c>'C condemnandos cos (pii non audent talebaptizare, addit : « Sed non solum iucre- » dibile est, ncc m fine vitæ hujus baptizat: » catechumenum velle ; verum etiamsi vo- » luntas eiu>' **ncerta* est, multo salin· H » *nolendi dare* quam volenti negare, ubi » velit an nolit sic non apparet, ul tamen » credibilius sit eum, si posset, velle se po- » tins fuisse dicturum ea sacramenta per- " cipere, sine quibus »am credidit se non » oportere dc corpore exire. » Et cap. 28 : « Ego non solum alios catechumenos, ve- » rum etiam ipsos qui viventium conjugiii » copulati retinent adulterina conjugia,

«cum salvos corpore non admittamus ad •baptismum, tamen si desperati jacuerint, Hiecprose respondere potuerint, bapti- » zandos puto. Ut etiam hoc peccatum cuin *i* caleris regeneratione abluatur. Quis enim • novit utrum fortassis adulterinæ carnis • illecebra usque ad baptismum statuerant • detineri? » Et tandem concludit : « Quæ • autem baptismatis, eadem reconciliatio- • nis est causa, si forte pœnitentiam finieu- • dæ vite periculum præoccupaveril ; nec • ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pa- • ci< exire velle debet mater Ecclesia. » Xihil videtur expressius pro conclusione nostra. Attamen

Respondent quidam S. Augustinum loqui de iis qui aliquo speciali signo petierunt baptismum vel absolutionem.

Verum huic responsioni aperte contradicit textus S. Augustini, quippe qui loquitur dc eo qui, subito oppressus, non post petere baptismum, nec ad interrogata respondere, quem dicit esse baptizandum *;cut baptizantur infantes, sine ullo pro· piia- voluntatis judicio : de eo,jnquam, • ajiis voluntas *incerta est,* de quo non apparet *an velit aut nolit,* et cui satius est dare *nolenti* quam *volenti negare.*

Respondent alii S. Augustinum loqui de catechumenis et pœnitentibus publicis, qui, licet aliquo speciali signo tunc non indic iverint actuale suum desiderium sus npiendi sacramentum baptismi vel pernitenti®, processerant tamen hujus desiderii signa per adseriptionem cateclmmenatui et statui pœnitentium, in coque perseverantiam.

Sed contra. 1° S. Aug. non facit vim in statu catechumenatus seu pœnitcntiæ. sed in hoc quod, cum incertum sit an catechumenus vel pœnitens *velit aut nolit, satius est nolenti dare quam volenti denegare.* 2° Quod est in catechumeno et pœnitente professio catechumenatus et pœnitcntiæ, hoc est in fideli professio religionis ebri*· liaite · unde, sicut vi suscepti status catc- clmmenaius seu pœnilentiæ, pruni praelinuntur vdle suscipere sae.aimntuin pœnilcnliæ-cu baptismi ·':. .litunusvi suscepti natus religionis Christiana·, præsumilur velle mori cum absolutione more Christianorum.

Inferes. Ergo, juxta S. Augustinum ; bsolvi poterunt <pii nullo dato speciali signo pœniteuliæ retinent adulterina conjugia, quod, inquit rcccntior, nemo unos sanw mentis affirmai.

Sed quid dicit, *nemo unus sance mentis,* cum ipse S. Augustinus id disertissimis verbis non solum affirmet, sed probet, ratione subjungens · *Quis enim,* ait, *novit utrum fortassis adulterinæ carnis illecebra usque ad baptismum statuerant detineri ?*

2° Sacerdotale Romanum, impressum anno 1560, conclusionem nostram docet ex S. Antonino. Idem MemorialeConlessonirn, editum anno 1625, a Gregorio XV, dum esset arcbiepiscopus Bononiensis. Idem i .ituta synodi Lemovicensis anno 1620, cap. 21, ubi legitur absolutionem posse conferri Christiano *qui judicio omniumque sensuum usu statim captus est, non petita poenitentia, nulloque signo contritionis edito.* Denique Ucnricus a S. Ignatio iu sua Ethica, impressa anno 1709, citat plusquam quadraginta auctores qui eamdein sententiam tenent.

Prob. rationibus. 1° Si non liceret absolvere moribundum in casu conclusionis, ideo esset quia deest materia sensibilis, scilicet confessio dolorosa, sine qua subsistere non potest absolutio sacramentalis : atqui næc ratio nulla est : ergo. *Maj.* est tota aut saltem praecipua ratio adversariorum. *Prob. min.* Professio vite christianæ conjuncta cum statu morbi, est quædam confessio generalis ct implicita, quia nullus est aut vix ullus inter fideles, qui, instante morte, non velit confiteri ct christiane mori. *Confirmatur.* Si iste moribundus petiisset con fessarium, censeretur sufficienter confessus ad recipiendam absolutionem, ut omnes fatentur ex prima conclusione : atqui qu' vitam christianam professus est, censetut pariter petere in morte confessarium, ut mox dicebam · ergo sicut petitio formalis facit quod in primo ista confessio generalis et implicita sit sensibilis, petitio virtualis, seu professio vita· christianæ conjuncta morbo, idem facit iu secundo·

2" Licitum est uti m?* dubia madministralione sacramentorum, quando certa haberi non pohsl ct urget necessitas ·, atqui m casu conclusionis ? materia sensibilis, scilicet confessio dolorosa, est dubia : ergo super illam potest proferri absolutio sacr*- menlalis. *Maj. est certa;* tum ex tradition·

Eeclesia, qu* non denegat absolutionem sceleratis eam in morte petentibus, de quorum tamen pœnitentia merito dubitatur; tum ex communi praxi in aliis sacramentis, tum denique quia cum sacramenta sint propter homines, melius est sacramentum exponere periculo nulli tatis quam animam rternæ damnationi. *Prob. min.* 1° Ex auctoritatem et rationum nostrarum pondere, quod non omnino elevant rationes contrariae, utpote solubilia argumenta, ut videbimus, proinde remanet dubium de materia. 2° Quia, cum quis religionem Christianam professus est, jure præsmnitur, ut diximus, velle mori Christiane et absolvi in morte, ut solent omnes fideles : probabile est aut saltem dubium an non omnes ejus motus corporales in hoc statu, gemitus, suspiria, intuitus fixus, aspirationes, sint signa quibus vellet indicare suum desiderium et suam contritionem ; sic enim non semel contigisse narrant Marchantius, Decocq, Gabriel a S. Vincentio, etc. Ergo materia sensibitis seu confessio dolorosa est dubia.

Ex his rationibus et ex testimonioS. Augustini *palet* conclusionem nostram esse intelligendam non solum de eo qui vitam Christianam, ut decebat, duxit, sedetian de eo qui verbis el factis simpliciter professus est religionem Christianam.

Obj. 1°. Rituale Romanum ct jura laudata in prima conclusione requirunt ad absolutionem in moribundo signa pœnitcnliæ distincta a vita Christiana. Ergo.

R. Similia signa requirunt ad collationem baptismi etextremæ-unclionis , et tamen constat sine illishæcsacramenta posse conferri. Itaque, .ZV. *conseq.* Quia rituale et jura praecipiunt quod certum est, non autem impediunt nec prohibent quod probabile est.

Obj. 2° Professio vitæ christi anæ non est confessio, alias sequeretur quod fideles toto tempore vitæ confiterentur. Ergo.

I{. D. *ant.* Professio vitæ christianæ sola non est confessio, C. juncta statui morbi, (V. Ex hoc enim quod Christiane vixerit, colligitur quod in periculo mortis velnet petat confiteri ; etsicut petitio confessionis est materia sufficiens sensibilis ad absolutionem, ita professio Christiana juncta morbo.

inst. 1·. Velle confiteri non est confiteri. **Ergo.**

I *R.* 1° hoc argumento probari quod nec sit absolvendus qui ante alienationem asensibus petit confessionem ·, de illo enim pariter dicetur, velle confiteri, non cstconfiteri ; nimium ergo prol vrgumentuin : unde, *D. ant.* Velle confiteri ion est confiteri explicite, *C.* non est confiteri implicite sive virtualiler, et ad sensum Ecclesiæ, /V. Quia Ecclesia, a Christo edocta, sumit in periculo mortis voluntatem confitendi manifestatam, sive per vitam chrstianam, sive per aliquod aliud signum speciale pro quadam confessione generali, implicita seu virtual!, quæ in his angustiis suificiat ad absolutionem. Adde quod iste moribundus forte per suos motus corporales, indictum est, conetur exprimere suam confessionem : unde fit confessio dubia, qua· sufficit in necessitate.

Inst. Nulla est necessitas huic impendendi absolutionem : ergo. *Prob. ant.* Poterit justificari per extremani-unctionem, cum, ut probamus alibi, sacramenta vivorum per accidens causent primam gratiam. Ergo.

R. N. ant. Jd probationem. Quamvis nobis sit probabilius sacramenta vivorum per accidens causare primam gratiam, id tamen non est certum , ideoque neutrum sacramentum est negligendum : nec forte superesl tempus ad exlremain-nnctionem, ut “æne contingit. Possent plura opponi, sed nuæ ex dictis facile solvuntur.

Petes utrum moribundus in casu, tam adstantibus quam confessario ignotus, nec ullum habens apud se religionis indicium, sit absolvendus?

R. hunc casum vuleri valde dubium, nec dubito quin plures qui conclusionem nostram sustinent, negaturi sint hunc ignotum esse absolvendum · auainen quia non est certum non esse christianuin, et inde neque certum quod motus ejus corporales non sint signa quibus vellet significare suum desiderium , e’ inde nascitur aliquod dubium de materia, non audercir. condemnare qui illum absolveret; sicut non foret condemnandus qui in necessitate baptizaret in quocumque liquore , de quo dici potest, forte est aqua.

sectio u.

Utrum iste moribundus de quo sectione pracedenli, sil absolvendus absolute vel conditionals?

Quæstio non ita pridem orta est in academia l.ovaniensi, an sit valida hæc abitionis forma, *Absolvo te si sis dispositus,* quam hujus celebris acadeiniæ alumni, ut plurimum, resolvunt negative. De aliis conditionibus, ut, si *vivis, si sis baplizatus*, etc., non disputant; quia , inquiunt, sunt conditiones *facti,* de quibus judicare non debet confessarius , sed per se insunt ct ideo inutiliter apponerentur, appositæ tamen nihil obstarent. Hanc autem conditione, st sis *dispositus,* vocant conditionem juris, quia de illa debet judicare confessarius; et ideo dicunt peream irritari formam , quia ea adhibita desinit esse forma judicialis, qualis debet esse ex institutione Christi : sicut non esset judicium seu sententia judicialis , si judex forensis sic pronuntiaret : *Adjudico hanc domum Petro, si sit ipsius,* seu, si *ad illam habeat jus.*

Suppono ut certum ,extra casum necessitatis non esse licitum uti hac forma conditionala, *Absolvo te si sis dispositus;* tum quia non fert usus et praxis Ecclesiæ; tum quia præberetur occasio confessarii» absolvendi quemlibet, quantumvis scelestum , consuetudinarium, versantem ci occasione proxima, imo el aperte indispositum, absque periculo sacrilegii cx hac parte, sicque pessum iret disciplina ecclesiastica in contemptum sacramenti et perniciem animarum. Hoc supposito,

Dico 1°. Absolutio data sub conditione •i sis *dispositus,* est valida.

Est longe communior, ct, ut arbitror, extra academiam Lovaniensem communissima : quod enim opponitur ex theologia morali illustrissimi Genetti, non spectat validum, sed licitum-

Prob. 1°. Absolvens sub hac conditione, *si sis dispositus,* absolvit absolute, nec suspenditur ellectus ‘•aeramenti ; purificata enim conditione quæ est de præsenli, forma conditionata transii in absolutam, ut contingit in omnibus propositionibus sub Conditione de pratenti : atqui absolvens ib-olute , valide absolvit : ergo.

Proo 2· everiendo fundamentum adver-arium. Si esset invalida hæc absolutio, ideo esset quia non foret judicialis, qualis debet esse ex institutione/Lhristi, qui hoc sacramentum per modum actus judicialis instituit : sicut si judex forensis diceret : *Adjudico domum Petro, si illius sit,* seu, si jus *ad illam habeat,* non foret judicium validum; quia supponeret id de quo quærilur et de quo debet judicare : atqui hæc et ratio et paritas nulla est: ergo. *Maj. est totum fundamentum adversœ sentential.*

Prob. min. multipliciter. 1° Hæc propositio conditionata, *Absolvo te si sis dispositus,* duo importat omnino disparata : primum membrum, *absolvo te,* importat actum judicialem quo minister quantum in se potest absolvit pœnitentem a peccatis. Secundum membrum , *si sis dispositus,* importat dubium ministri de dispositione poenitentis, et ejus intentionem non absolvendi si non sit dispositus : hæc autem duo sunt omnino disparata,*ut patet;* consequenter unum non contradicit alteri, nec illud vitiat aut destruit. *Confirmatur* 1°. Intentio non absolvendi Petrum si non sil dispositus, non destruit intentionem ipsum absolvendi si sit dispositus. Ergo neque hæc intentio conditionata expressa cum forma, illam aut actum judicialem destruit. *Confirmatur* 2°. Quando dico, *Si non es baptizalus le baptizo,* hæcpropositio conditionata duo disparata importat, nec conditio perlinet ad formam baptismi, nec est pars illius ; alioqum forma baptismi effectiva gratia?, esset ab Ecclesia a qua est ista conditio , quod nullus admittit. Ergo similiter dum dico, *Si sis dispositus te absolvo,* conditio expressa non pertinet ad formam pœnilentiæ, nec est pars illius, proindeque remanet forma judicialis, perinde ac si hæc conditio non exprimeretur.'

Prob. 2° *eadem min.* Ideo sententia judicis forensis prolata sub hac conditione, *Adjudico domum Petro, si jus ad illam habeat,* est invalida el nulla; quia judex forensis non est institutus ut conferat jus uni litigantium, sed ut illud declaret, et propter hoc litigantes ipsum adeunt, idque ab eo petunt : unde si id non declaret, sed supponat, nihil efficit et ejus sententia eat nulla. At judex sa< ramciitalis non est institutus ut declaret pœnitenti ejus disjiositio» ues, peqnc jd polit pœmleiis, sed ul >igW-

fleet et conferat gratiam remissivam peccatorum , quam significat et confert, non ob stante conditione *si sis dispositus.*

Confirmatur. Dum judex forensis dicit : *Adjudico domum Petro, si jus ad illam habeat,* nullus cognoscit an subsistat conditio, non judex, non litigantes; sicque sententia est inefficax et nulla, rcsque m ‹»0 statu remanet in quo erat antea : at dum confessarius dicit: *Absolvo te si sis dispositus,* licet necipse nec pœnitens cognoscatan subsistat conditio, novit tamen principalis absolvens, nempe Christus, qui per ministerium sacerdotis confert principaliter gratiam remissivam peccatorum, si conditio quam novit subsistat : unde, ut esset aliqua paritas interjudicem forensem etsacramentalem, deberet supponi judicem forensem esse sic institutum a rege, ut rex ratum haberet quidquid judex judicaret, si veritate nitatur, est enim casus judicis sacramcntalis. In hac autem hypolhesi judex nesciens pro qua parte stet jus, certus autem id a rege sciri, non invalide dicit : *Adjudico domum Petro, si jus ad illam habeat,* et rex declaret Petro jus competere : non ergo ideo sententia forensis est invalida præcise quia est conditionata, sed quia veritas sub conditione expressa est incerta et ignota judici et partibus ad quas dirigitur ; quod non currit in sententia sacramentaH conditionata, quæ non dirigitur ad notitiam pœnilentis, cl cujus conditio est nota principali absolventi. Hæcelalia proferunt, qui disputant contra Lovanienses.

AI dices. Numquid confessarius debetjudicare de dispositione pœnilentis?

Jl. Equidem debet judicare de dispositione pœnilentis, non solum quoad contritionem et propositum , sed etiam quoad ilura alia, ut quod vivat, quod sil baptizatus, etc., si hæc sint dubia el incerta; debet, inquam de istis omnibus judicare, ul licite absolvat, sed non invalide absolvat, Quamvis enim de dispositionibus non judicet, imo judicet non esse dispositiones, si lanicii absolvat, vere erit pœnitens absolutus si sil dispositus.Quandoergode dispositionibus non potest judicare, quia omnino sunt incerta c' ignotae, nec manifestari possunt, «ul id aon 'enetur : et tamen si secundum mentem m vris Ecclesiæ in necessitate debeat absolvere, apponit conditionem, ut ‘alvetrevereuliam debitam sacramento. Plura non addo, quia convulso adversæ sententia» fundamento, nihil e»t quod retonatur.

Dico 2®. Videtur licitum m casu m.cesq· tatis absolvere sub hac conditione mente retenta, *si sis dispositus.*

Ratio est 1°, quia absolutio sub baccon-ditione mentali nullibi vitietur improbata ab Ecclesia. 2° Dc ejus validitate non est dubium, cum, ul audio, controversia oria Lovanii, non sit de conditione mente retenta, sed verbis ex pressa in forma. 3° Hanc esse licitam communiter docent theologi. Deinde ratio suadet esse adhibendam in casu necessitatis, quando dignosci nonpotest dispositio pœnilentis, ne scilicet sacramentum exponatur pi rictilo nullilalis ct irrevercnliæ.

Quantum vero ad expressionem hujus conditionis in verbis formæ, utrum sil licita? Ilæret hic mihi calamus. Ex una parte, 1° non videtur quod ullus SS. Patrum, aut Ecclesia unquam in aliquo concilio aut rituali illam formam probaverit, scu etiam illius mentionem fecerit, licet sæpe minimas sacramentorum cærcmonias assignet, ct quomodo sacramentum pœnileniiæ sil moribundis administrandum instruat; cum tamen conditionatam formam pro baptismo el cxlrcma-unclione iu cenis casibus admittat; eia concilio Tridenlino prohibetur, ne vel excogitetur, vel mutetur ritus aliquis a receptis Ecclesiæ ritibus in adminislralione sacramentorum. Ita illustrissimus Geneltus in sua Theologia morali, communiter dicta Gralianopolilaiia. 2° Quia ab aliquot annis acriter validitas formæ sic conditionals impugnatur in academia Lovamensi, ex quo quidam inferunt reddi dubiam hanc formam : illicitum esi autem in sacramentis conferendis uti forma dubia, relicta certa , ut constat ex propositione damnata ab Innocentio XI.

Respondent alii ad primum, innumero.) theologos omnium nationum, Italos, Gallo-, Germanos, Hispanos, Belgas,etc., hanc formam conditionatam docere ut licitam, el usurpari solitam ; non quidem de illa ex professo tractando, hac est, discutiendo rationes pro et contra, sed du«j arcasio .«e offert eam ut certam el indubitatam asserendo, camque in quorumdam episco|«j-rum decretis tradi : ex quo inferunt eimali Ecclesia saltem tacite probari.

Ad concilium Tridentinum, neque «enidin, neque terminos illius in verbis citalis referri, hicesi canon 13 concilii sess. 7 : ▮ Si quis dixerit receptos ct approbatos Ecclesiæ catholical. ritus, in solemnisacramenloruir adiranistratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per *quemcumque ecclesiarum pas-* ▮*lorem* mutari posse : anathema sit. » Déclarai ergo concilium receptos ritus nor. posse in novos mulari *per quemlibet sacerdotem,* id est, inferiorem, seu pzrochiim; non enim concilium prohibet episcopis inducere novos ritus pro · uis respective dioecesibus, *ut patet* ex tot diversis ritualibus. *At,* inquiunt, ritus absolvendi sub conditione non est inductus *perquemlibet pastorem, sed* ex communi sensu theologorum, el ex decretis quorumdam episcoporum, Ecclesia tacite approbante. Addunt in sua sententia ritus receptos non contemni, nec omitti, nec iu novos mutari; quod enim in aliud mutatur, non manet idem; conditio autem addita in administratione pœnitentiæ, licet sit nova, cum tamen sit quid disparatum ad formam , eam iu se non mutat, sed remanet eadem ul ante, in his verbis, *Absolvo te.*

llespondent ad secundum, aliquos theologos unius tantum universitatis, et si celebris, non esse sufficientis ponderis, ut inducant dubium in theologia contra communissimam el receptissimam aliorum theologorum omnium nationum sententiam, maxime si eorum fundamentum sit jo'ide impugnatum. An ita sil, non ego judico, pro mea erga sapienLissimos et meritissimos viros reverentia; viderim alii. Iloc unum moneo, quod, cum conditio mente reicula æquivaleat verbis expressæ, ri iu casu sufficiat, neque de validitate formæ sub hac conditione mentali sil controversia, non est cur sine necessitate fornix verbis condilionatæ in praxi obstinatius insistamus.

J V| II. — *Quid debeat agere confessarius, quando errarem in confessione admisit ?*

Dico 1°.Si ex errore coiifcssarii invalidum sit sacramentum, ut si formam non protulit, si absolvit sine intentione, aut jurisdictione, aut indispositum, etc., tenetur, secluso scandalo, monere pœnitentem in confessione sequenti, si redierit. Si autem non redierit, et urgeat necessitas, tenetur monere extra confessionem, petita prius et obtenta illius licentia loquendi do auditis in confessione, idque cum grari suo incommodo, si error luit graviter culpabilis; secus si leviter aut nullatenus fuit culpabilis. Quod si nec redeat pœnitens, neo extra confessionem vslit dare licentiam, confessarius de errore , si culpabilis fuit, pcenilen iam agat, rem Deo commendet ct quiescat, quia functus est suo munere quantum debuit el potuit.

Explicantur singula. Dixi 1°, *secluso scandalo;* quia si confessarius prxsentiai ex monitione, etiam in confessione, graviter commovendum pœnitentem, et inde fieri odiosum sacramentum, sive culjiabihler erraverit, taceat el relinquat pœnitentem in bona fide, nisi urgeat periculum mortis , el prævidealur pœnitens morituras in statu peccati ; tunc enim obtenta licentia, monendus est, tum propter extremam necessitatem, tum quia in moribundo non est nalmn sequi scandalum ex monitione.

Dixi 2U, *teneri monere etiam extra con fessionem, si necessitas urgeat,* ul si pœniiens defectu absolutionis sit diu man-urus in statu peccati mortalis; aut, quod urgentius esi, si sit in t o statu moriturus ; *idque cum gravi suo damno, si error fuit graviter culpabilis.* Quia recta ratio postulatui (pii ex culpa gravi grave damnum alteri intulit, illud resarciat, etiamsi inde grave damnum patiatur. Unde in primo casu teneretur, v. g. conficere aliquot leucas, non tamen viginti aut triginta, quia id censetur gravius; ad id autem teneretur in secundo casu, quia est extrema necessitas.

Dixi B·, *secus si leviter, aut nullatenus error fuit culpabilis,* quia nemo tenetur cum gravi suo incommodo subvenire alterius nocumento, quod sine sua culpa, aut sine gravi accidit. Si tamen urgeret dicta extrema necessitas, teneretur monere cum aliquo saltem suo incommoio.

Ex his inferes quod, si absit utraque necessitas, pula, si moi aliter certum sit quod pœnitens iterum el bievi confitebitur, et ideo a præcedentibus peccatis indi recte absolvetur, non teneatur confers irius ipsum monere, nisi m confessione, si re-

draf; **quia ex** monitione extra confessionem sequitur semper aliquod scandalum in pœmtentc, el magna verecundia ac infamia ouædaiu in confessario, ut recte advertit Nugno hic a. 4, dub. 5. Pœnitens autem propter bonam fidem excusatur ab integritate materiali confessionis seculuræ, in qua speratur justificandus.

Dico 2°. Si ex errore, sive culpabili sive inculpabili, confessarii pœnitens exponatur periculo proximo peccandi, v. g. quia non fuit monitus de occasione proxima deserenda, in qua ideo putat posse remanere, quantumvis sil validum sacramentum, videtur eodem modo loquendum ac in praecedenti conclusione propter easdem rationes; item propter idem ai omiserit injungere restitui.unem necessariam, aul dixerit non esse faciendam. An autem si in hoc casi; monere non possit l'œnitentem, teneatur loco ejus restituere? *liespondimus negative,* ubi agitur de puΛι omissione et si culpabili, dissert. 8 de .lure art. 15, ‹j 7. Vide.

Dico 5°. Si ex errore confessarii non sit invalidum sacramentum, nec sequatur in pœnitenle periculum proximum jieccandi, nec damnum respectu tertii, sed tantum præjudicium directs remissioni aliquorum peccatorum, puta quia omisit, etiamsi culpabiliter, interrogare peccatorum species, numerum, circumstantias, etc., tenetur quidem, ut salvetur in quantum potest integritas materialis confessionis, monere pœnitentem in confessione, si redeat et possit fieri absque inconvenienti, (piale esset si ex refricata alicujus peccati memoria pœnitens magno rubore afficeretur, et inde haberet exosum sacramentum, ut facile contingit in mulieribus circa peccata carnis. Extra confessionem autem, secundum communiorem el nobis veriorem sententiam , non tenetur monere; quia judicium sacramentale est jam valide linitum , nec pœnitenti ullum est inde periculum salutis, cum supponatur in gratia, et ab omnibus peccalis saltem indirecte absolutus : ex monitione autem extra confessionem semper natum est sequi, ut jam diximus, scandalum in pœnitenle, et in confessario magna verecundia et quædam infamia.

Dico **4°.** Si confessarius absolverit pœnitentem a censura a qua absolvere non poterat, et pœnitens ignoret se cenuin innodatum, confessarius potest obtenta facultate ipsum nescientem aut absentemabsolvere; quia absolutio a censura non exigit præsentiam absolvendi, sicut absolutio sacramentalis a peccatis, ni-i forte facilita* essel restricte concessa a i absolvendum in confessione tantum; quo casu deberet ipsum monere , secluso scandalo, ul ante.

DIGRESSIO HISTORICA.

I DE VETERI ECCLESIÆ DISCIPLINA ClnCA ABSOLUTIONEM DATAM VEL DENEGATAM C*IITA PECCATOIIUIUS , TAM SANIS QUAM INFIRME*.

y/d 5 6 *ari. præced.*

De duobus peccatorum generibts eu quæ-lio. 1° De sallis, alrocioruin criminum reis, præserlim apostasiæ el mœchiæ.2'De peccatoribus quibusvis in extremo vite tantum pernitentibus : an utrisque denegata fuenl aliijuando ab-olulio?

sectio i.

Utrum sanis, graviorum peccatorum reis, pœnilenlibus, absolutionem M-*crainenlalcm aliquando denegavtnl L'cclesia ?*

Dico. Nunquam fuit ea universalis Ecclesiæ disciplina, ul denegaret absolutionem sanis,atrocioium criminum reis, pœnitentibus.

Videtur probabilior et communior contra l'elaviiim, Morinum el quusdam dios.

sinte probationem nola, fuisse principium apud catholicos receptissimum adver-us Montanislas et Novatiano-, *frustra esse poenitentiam quæ caret venia.* Ex quo colligitur quod , omnibus (pii invitabantur aut admittebantur ad pœnitèntiain, ejusve probata indicia proferebant, non fuerit denegata ab.-olutio.

Prob. conclusio. 1° Apost. 2 Cor. 2, absolvit iiicesluosimi Corinthium. S. Joan. Apocal. 2, Thyalirenos stupris et fornicationibus addictos hortatur ad pœnitènliam. Mulla alia proferunt auctores ex iribus primis Ecclesiæ sæculis, usque ad tempora Tertulliani circa quæ quidam volunt immutatam fuisse Ecclesiæ disciplinam, præsertim erga apostatas el mœchos

2° Ex ipso Tertulliano, antequam ad Montanistas deficeret, qui lib. de Pœnit, cap. 4 , dicit « omnibus delictis seu carne, » eeu spiritu, seu facto, seu voluntate cum·

• missis, Deum veniam per pœnitentiam • spopondisse. » Et cap. 7 : « Offendisti, • inquit, >ed reconciliari adhuc potes: » et enumeratis criminibus Thyatirenorum , Sardorum , Pergamenorum ct Laodicenorum, subdit: « Et tamen omnes ad preni- • lentiam commonet Spiritus,sub commi- nationibus quidem : non comminaretur • autem non pœnitenti, si non ignosceret • pœnitenti. »

5° Zephcrinus papa , in solemni suo Decreto quod refert et vellicat Tertullianus factus Monlanista, lib. de Pudicitia c. 1, dicit .*Ego et mœchiæ cl fornicationis itlicla, poenitentia functis dimitto.* Loquitur tantum de mœchis, quia de his solis consultus fuerat occasione quorumdam episcoporum Africanorum qui mœchis, teste S. Cypriano , pœnitentiam denegabant, ut dicam infra. Hoc autem decreto non novam invehit disciplinam, sed antiquam confirmat. Idem pontifex recepit Natalium episcopum de crimine hæreseos pœnitentem, referente Eusebio lib. 5, cap. 27.

4* S. Cyprianus, Epist. 52 ad Antonianum, ail : « Miror quosdam (Novatianos) • sic obstinatos, ut dandam non putent • lapsis pœnitentiam , aut pœnitentibus • existiment veniam denegandam.....Ne- • minem putamus a fructu satisfactionis et • spe pacis arcendum , cum sciamus juxta • S.Scripturarum divinarum fidem, auctore et hortatore ipso Deo et ad agendam pœ- • nitendam peccatores redigi, bt veniam «atque indulgentiam pœnitentibus non •denegari. » Ibidem laudat Cornelium papam quod in communionem Ecclesiæ receperit Trophimum et magnam partem populi qui a fide defecerant, et probat decretum quo fuerat statutum libellaticos admittere, sacrificalis *in exitu subvenire;* quod postquam variis rationibus confirmant, addit exemplum mœchorum : *Nam el machis, inquit, a nobis panilentioe tempus conceditur et pax datur.*

Sacrificati dicebantur qui idolis sacrificaverant ; *libellatici,* qui libellis cbmtis magistralibus, oblinebant, sive numerata pecunia, sive favente alicujus patrocinio, Inieras attestantes ipsos idolis sacrificasse, quod tamen non fecerant.

a· Canon 22 concilii Eliberitani, quod pracipue opponitur, sic habet : « Si quis • de Ecclesia catholica ad hæresim transi- » tum fecerit, rursusque recurrerit.placuit • huic pœnitentiam non denegandam, » eo quod cognoverit peccatum o u iii, eic.·. Observavimus autem supra , ‹▮· · apud catholicos dogma constans, eis quibus concedebatur poenitentia, non denegandam esse veniam, ne frustra esset poenitentia.

Obj. 1° Tertulliano* lib. de Pudicit. c. 1, impugnans decretum Zepherini, significat antiquam esse Ecclesiædisciplinam, denegare veniam mœchis sicut apostatis el idololatris, Zepherinum autem suo decreto eam immutasse pro mœchis. Et cap. 12, scribit *Hinc est quod neque idololatris, neque sanguini,* id est, homicidis, *pax ab ecclesiis non redditur.* Ergo·

R. Tertulliano Montanistæ nullam esse fidem adhibendam in iis quæ hic contra Ecclesiam catholicam effutit ; tum quia in prioribus operibus contrarium docet, ut vidimus ; tum quia m eodem lib. de Pudicitia, quem post suam defectionem scripsit, sibi contradicit; agnoscit enim cap. 1, decretum Zepherini in Ecclesia servari; cap. 2, impugnat sententiam catholicorum, qui dicunt omnia delicta esse condonanda, *quia Deus bonus est et non tanti ducit mortem peccatoris quam pœnitentiam.* Et cap. 5, refellere conatur hanc alteram eorumdem rationem ; *Nihil agendum est frustra : porro frustra agetur poenitentia si caret venia : omnis autem poenitentia agenda est : ergo omnis veniam consequatur, ne frustra agatur :* quibus evidenter *patet* ipsum agnovisse in Ecclesia nulli crimini veniam denegari. Insuper quod dicite. 12, pacem *ab ecclesiis non reddi,* non loquitur de ecclesiis catholicorum, sed Montanistarum.

Obj. 2e S. Cyprianus Epist. 14 et 52 ad Antonianum, scribit lapsis pœnitentibus qui habebant libellos martyrum , si sint in mortis periculo, *cum pace a martyribus sibi promissa, ad Dominum remittantur;* cæteri vero qui non habebant libellos a martyribus, *exspectent ante de Domini protectione, Ecclesiæ ipsius publicam pacem.* Ergo iis pœnilenlibus qui carebant libellis martyrum, etiam in infirmate venia denegabatur.

R. D. consequens. Ergo pœnitentibus qui carebant libellis martyrum etiam iu infirmitate denegabatur venia, sumpta pro adnnssione ad eucharistiam et perfecta re-

conciliatione cum Ecclesia, *C.* sumpta pro absolutione sacramentali , *N.* Discrimen igitur quod ponit S. Cyprianus inter eos qui libellis martyrum erant muniti et alios, est, quod primis in gratiam martyrum aliquid de severitate pœnitentiæ remittebatur, et si in periculo mortis versarentur, concedebatur perfecta reconciliatio cum Ecclesia et participabo eucharistiæ, quæ denegabantur aliis.

Quod autem scribit S. Cyprianus laudata Epistola 52, quosdam episcopos denegare pacem moechis ; hæc fuit singularis aliquorum disciplina quam ipse non approbat, nec approbavit Ecclesia. Et cum ibid, dixit sub finem, desertores occisos pro fide non esse admittendos ad pacem Ecclesiæ, loquitur de iis qui occubuerant ah Ecclesiæ unitate præcisi in schismate Felicissimi.

Obj. 3°. Concilium Eliberitanum in Hispania circa annum 505, pluribus canonibus statuit absolute denegandam esse, etiam in fine, *communionem* apostatis, homicidis, moechis, relapsis, fœminis quæ, relictis viris, aliis nubunt, lenocinium exercentibus, virginibus sacris in fornicationem lapsis, sacerdotibus mœchis, etc., etiamsi ante infirmitatem petiissent. Ergo.

7?. hoc concilium per communionem non intelligere absolutionem sacramentalem, sed perfectam cum Ecclesia reconciliationem et eucharistiæ participationem. *Patet* 1° ex can. 22, ubi, ut diximus, decernit non esse denegandam poenitentiam h.ereticis redeuntibus; iis autem quibus concedebatur actio pœnitentiæ, non denegabatur absolutio, ut etiam diximus. Neque refert quod loquatur tantum de hæreticis, quasi innuens aliis pœnitenliam denegari. Ideo enim de hærcticis tantum loquitur, quia quidam episcopi illos a pœnitentia rejiciebant. 2° *Patet responsio* cx cap. 47, in quo de adultero relapso dicit : *Placuit ulterius illum non edere de communione pacis,* alias, *panis* El can. 52, diaconis confert facultatem conferendi lapsis communionem, quod non potest intelligi de Asolülione sacramentali. Lege insuper can. 5 cl 57. Adde quod ita intellexerit Innocent. I, Epist. 3, cap. 2.

Cætertim «i quis obstinate contendat concilium per communionem intellexisse absolutionem sacramentalem : respondendum est cum Melchiore Cano, de locis Theol. lib. 5, cap. 4; Bellarmino lib. M. Imaginibus cap. 9; Latomo de Cueta Imag. Bannesio 22, q. 1, singularemfui«* hujus provinciæ disciplinam, quam nunquam probavit Ecclesia.

sectio n.

Utrum peccatoribus quibusvis, sero el in exitu, tantum pœnitentibus, abiolationemsacramentalem aliquandodtnegaverit Ecclesia?

Dico. Probabile esi peccatoribus sero tl in exitu tantum pœnitentibus, nunquam ab Ecclesia denegatam fuisse absolutionem u cramentalcm.

Videtur communior contra Morinuæ, Natalem Alexandrum et paucos alios.

Prob. 4° ex concilio generali Nicænol, can. 15, ubi sic statuitur : « De his qui ad u exitum veniunt. etiam nunc lex antiqui » regularisque servabitur, ita ut si qim « egreditur e corpore, ultimo el maxink » necessario viatico minime privetur...geii neraliter autem omni cuilibet in exitu po» sito, el poscenti sibi communionis gn» liam tribui, episcopus probabiliter ;ru ◊ postquam probaverit), dare debebit.*

Neque dicas hunc canonem intelligeodum esse de iis qui pœnilentiæstadiunidecurrebant, eo quod de iis duo priores canones loquantur. *Esto* enim prima pan canonis de iis tantum esset intelligent, secunda pars tamen est generalis et comprehendit quoscumque peccatores sive it sanitate, sive infirmitate tantum pcenikn te>,«/ *patet exterminés.* Idem statuit concilium Cartilagineuse IV, can. 76,77 el 75.

2· S. Cudestinus papa Epist. 2 art episcopos provinciæ Viennensis el Narbonensis cap. 2. ait : « Agnovimus poenitentiae » morientibus denegari, nec illorum K» deriis annuiique obitus sui tempore lux » animæ suæ cupiunt remedio subvened u Horremus, fateor, tantæ impietatis ali» quem reperiri, ut de Dei pietate ileqe» rei : quasi non possit ad se quovis lera» pore concurrenti succurrere, et pericli■ lantern sub onere peccatorum hominem, » pondere quo se expediri desiderat, libe» rare. Quid hoc, rigo, aliud est quam mo» rienti mortem a.idere, ejusque animam » sua crudelitate, ne absoluta esse povit, » occidere? « Additque exemplum latroni» et plura alia Refertur cap //enoutmtp. q.6; impietatem autem et crudelitatem nunquam probavit aul fecit ecclesia· Idem i S. Lea, Epistola laudata ad Theodorum ' Forojulieiisem.

5' In jure causa 26, q. 6, cap. *Si presbyter* ex Julio **I**, <|in obiit anno 551, sic decernitur · « Si presbyter poenitentiam • morientibus denegaverit, reus erit ani• marum, quia Dominus dicit : *Quacumque die conversus fuerit peccator, cita , rivet el non morietur.* Vera enim con. (essio in ultimo tempore esse potest, quia • Dominus non solum temporis, sed etiam • cordis inspector est, sicut latro unius • moiiicnti pœnitentia meruit esse in nara» lisoin hora ultima confessionis. »

4· Hem aperte delinit concilium Trident. <■". 44, cap. 7, his verbis : « Pie admodum, ne hac ipsa occasione (reservatio■ nis casuum) aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei *custoditum semper fuit,* ut nulla sit reservatio in articulo mortis, at• que ideo omnes sacerdotes quoslibet pœ• nitentes a quibuslibet peccatis et censu» ris absolvere possint. »

Verum his duo opponuntur, quæ, ne quid dissimulemus, difficultate non carent : primum ex S. Cypriano qui laudata Epist. 52 ad Antonianum dicit : « Idcirco, frater • charissime, pœnitenliam non agentes, • nec dolorem delictorum suorum toto • corde et manifesta lamentationis suæ pro• fissione testantes, prohibendos omnino • consuimus a spe communicationis et pa• cis, si in infirmitate atque periculo cœ• perint deprecari; quia rogare illos non • delicti pœnitentia, sed mortis urgentis • admonitio compellit, nec dignus est in » morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum. » Idem decernit concilium Arelatense anno 514, can. 22.

Secundum ex Innocentio I (obiit 417), qni ab Exupcrio consultus quid agendum esset cum peccatoribus qui in extremo vite tantum petunt pœnitenliam et communionem. Epistola ad euindem data respondet ; « De his observatio prior (Jurior, pOs• terior interveniente misericordia inclina• lior esi. Nam consuetudo prior tenuit ut • concederetur pœnitentia, sed communio • negaretur. Nam cum illis temporibus cre» br,e persecutiones essent, ne communio» nis concessa facilitas homines de recondiatione securos non revocaret a lapsu , » negata merito communio est, concessa » pœnitentia, ne totum penitus negaretur, » et duriorem remissionem fecit temporis » ratio. Sed postquam Dominus noster pa» cem Ecclesiis suis reddidit, jam terrore » depulso, communionem dari abeuntibus « placuit, et propter Domini mi-cricordiam • quasi viaticum profecturis, ct nt. Aova•liani hxretici negantis veniam, asfærita·· tem et duritiam sequi videamur. Tribui·· tur ergo cum pœn itentia extrema commn· nio, ut homines hujusmodi, vel in supre·· mis suis pœnitentes, miserante Salvatore " nostro, a perpetuo exitio vindicentur. »

II. utrumque per *communionem* intelligere vel participationem eucharistiæ , vel perfectam reconciliationem cum Ecilesia, quoad scilicet societatem fidelium et cum eis participationem in orationibus, oblationibus, etc. Constat enim veteres has voe<-> *communio, communicatio, pax, reconciliatio* , usurpasse promiscue ad significandam vel absolutionem sacramentali m vel eucharistiæ participationum, vel reconciliationem cum Ecclesia; ut autem sciatur quo sensu usurpentur, attendendum c>t ad subjectam materiam et circumstantias. Hoc diverso sensu S. Cyprianum has voces usurpasse constat ex Epist. 12, ubi facultatem dandi *pacem et reconciliationem* concedit diaconis , intelligens dubio procul per has voces, non absolutionem sacramentalem, sed vel communionem eucharisticam, vel reconciliationem cum Ecclesia. Similiter Innocentium eodem sensu loco citato accepisse ™ *communionem,* liquet; quia dicit iis de quibus agitur concedi poenitentiam; per pœnitenliam autem intelligit absolutionem sacramentalem. et non. ut quidam volunt, actionem pœnitentiæ, cujus quippe erant incapaces morientes. Sed, *esto* intelligeret actionem pœnitentiæ, perinde est ; frustra enim concessa fuisset pœnitentia quæ esset sine venia, ut notavimus supra ex communi sensu tunc catholicorum. Cum ergo negat illis dari communionem, intelligit non de absolutione sacramentali, sed vel de communione eucharistica, vel de reconciliatione cum Ecclesia.

Inst. 1°. Juxta veterem disciplinam state S. Cypriani, non dabatur absolutio sacramentali- ni-ı post peractam pœnitenliam, ei statim datam absolutionem sequebatur **communio** eucharistica el reconciliatio cum

Ecclesia, Ergo iis quibus denegabatur communio eucharistica et reconciliatio cum Ecclesia, non concedebatur absolutio sacramcntalis.

fi. 1°. *IV. maj.* cujus contrarium probabimus in digressione historica post dissert. de satisfactione. 2° *Dato majorem esse veram* dc lege ordinaria, secus tamen in certis casibus, praesertim instante mortis periculo; tunc enim dabatur absolutio sacramentalis, absque vel communione eucharistica, vel reconciliatione cum Ecclesia quæ fiebat per impositionem manuum episcopi et cleri. *Patet* ex can. 7.8 conciI. IV* Carthaginensis, qui sic legitur : « Pœnitentes qui in infirmitate viaticum cuchavis- « tiæ acceperint, non se credant absolutos, • sine manus impositione, si supervixe- » rint. » Vides absolutionem canonicam et cæremonialem non datam fuisse cum sacramental). Item ex can. 5concilii Arausicam I, qui sic habet : « Qui recedunt de » corpore, pœnilentia acceptata , placuit » sine reconciliatoria manus impositione » eis communicari : quod morie.ntis sufficit » consolationi secundum definitiones Pa- » trum, qui hujusmodi communionem con- i' gruenter viaticum nominarunt. » Habes iterum duplicem communionem : unam quæ *viaticum* nominatur, et erat communio eucharistica, vel absolutio sacramentalis, sine qua nullus e vita migrabat ; alteram quæ dicitur *reconciliatoria manus impositio ,* quæ erat absolutio canonica et cæremonialis, et quæ, ad aliorum terrorem, quandoque sacramentaliter absolutis denegabatur.

Inst. 2'. L.Cyprianus asserit negandam esse pacem iis qui impoenitentes, *dolorem delictorum suorum toto corde* non testantur, et qui eam rogant, *non delicii pœnilentia, sed mortis admonitione compulsi :* atqui ubi deesl dolor et pœnilentia de peccatis, non solum communio eucharistica, seu canonica, sed etiam sacramentalis est deneganda.

Ji. S. Cyprianum velle pacem , scilicet ecclesiasticam, esse denegandam iis qui hucusque impoenitentes fuerant, et dolorem suum praeviis actibus non significaverant, quique nunc eam petunt, non delicti pœnitenlia quæ praecesserit, %ed præsenti pœidlentia quam ex admonitione mortis aoucipiunt. Ilis autem potest concedi absolutio sacramentalis ; quamvis tunc er · · veriori disciplina, et ad alioruin terrorem, ut jam dixi, iis denegaretur communio eucharistica et canonica, quæ fuisset ip-n majus solatium.

Insl. 5°. Innocentius communiones quam dicit secundum priorem observationem negatam , et postea concessam,voœ *remissionem* el *reconciliationem ,* quel maxime convenit absolutioni sacramen (ali. 2° Dicit denegatam prius fuisse communionem ,· *ne communionis facilitai homines de sua reconciliatione secur i faceret,* quod etiam proprium est absohtioni sacramentali, quæ nos Deo recoudliat. 5° Dicit secundum posteriorem observationem , concessam esse communionera quam denegabat prior observatio, netclesia videretur *sequi asperitatem eld>i-Iritiam IVovalianorum :* negabant autem Novatiani dandam esse absolutionem >icramentalem. 4° Et praecipue dicit patrius concessam fuisse cum pœnilentiaeitremam communionem, ut homineshiijiimodi *a perpetuo exilio vindicarentur,* migrantes amem cum absolutione sacramentali. -i enim dabat prior observatio, non subiissent perpetuum exitium. Ergo.

iorihiK nunc absolvendis, quia hæc, prior disciplina severitas , instante persecutione introducta (m revera fuerit), persecutione cessanto cessare debuit, ut loquitur Innocentius.

DISSERTATIO VII.

DE QUALITATE CONFESSIONIS.

D. Th. Suppi. Q. 8.

ARTICULUS I.

Utrum possit esse confessio informis et valida?

Confessio dicitur informis, quæ caret vel li'oliitione valida quæ est forma sacramenilis, vel gratia quæ est quasi forma ultima extrinscca, ad quam ordinatur. Quæstio nonesldeconfe.ssione informi primo modo ; lonslat enim quod sic non possit esse vadant pars sacramenti, seu m substantia •jcramenlali de quo agitur, siquidem sine ulidaab<ôlulione non subsistat sacramen->im: quamvis possit dici valida hoc sensu, •piod si quis defectu sufficientis dispositionis invalide absolvetur, non teneatur concionem repetere fidem confessario, si adime ejusslatus recordetur, sed tantum disabitionis defectum confiteri, et iterum absolvi. At, ut dixi, non est hæc præsens i.r<tio : sed utrum possit dari confessio ibicum absolutione valida, quæ tamen nreatclfectu,.scilicet consecutione gratiæ, ;wdest idem ac quaerere utrum possit esse «aeramentum pœnitentiæ informe et validum.

Partem affirmativam videtur asserere Aucior hic q. 9. art. 1, et eam (enent aniiiiorcsThomistæ; quia tamen infra q.29, .8,videtur hanc sententiam retractare, rtem negativam tenent hodie plores Tho-.l.T et extranei communiter. Unde.

Dico. Non videtur posse dari sacramentum pœnitentiæ informe ct validum.

Prob. Juxta Trid. sess. 14, cap. 5, «ontrilio ct confessio sunt quasi materia et rtis essentiales sacramenti pœnitentiæ : ntrilio scilicet quæ sit de peccato ul pec-'tiimc't et malum Dei, consequenter cum more ejus super omnia, ut probavimus •unde contritione; ct confessio qua pœ Wens omnia peccata «piorum post diligens rumen recordatur, declarat, ul docet idem toncilium cap. 3. Vel ergo illa contritio te confessio adsunt, vel non : si adsunt, infallibiliter sequitur gratia, nihil enim aliud cum absolutione requiritur; si non adsunt, invalidum est sacramentum, utfiote carens materia ct partibus essentialibus. El ;n hoc differt sacramentum pœnitentiæ ab aliis sacramentis , in quibus quæ necessaria -unt ad eorum constitutionem, non sunt dispositio sufficiens ad gratiam , ct ideo possunt esse valida et informia : sic, v. g. baptismus subsistit sine contritione, quæ tamen requiritur ad ejus effectùm, scilicet gratiam.

Confirmatur auctoritate D. Thom. qui infra ‹] 29, a. S o, agens de extrema-unclione, dicit : « Ilocsacramentum(extrem e- » unctionis) non habet aliquem effectum. » qui semper ex operatione ministri con.se » quatur, omnibus quæ sunt de essentia » sacramenti etiam rite peractis, sicut cha- » racier m baptismo et confirmatione, cl » transsubstaniiatio in eucharistia, et re- » missio peccati in poenitentia, exislentc « contritione, quæ est de essentia sacra- » menti pœnitentiæ, non autem de es-entia » hujus sacramenti. » Ergo juxta S. Thomain contritio est pars essentialis sacramenti pœnitentiæ, et ea posita habetur ejus effectus. scilicet remissio peccati, sicque non potest esse validum et informe.

Obj. 1°. S. Tb. hic q. 9, art. 1 integro, docet expresse posse dari confessionem informem et validam. Ergo.

Despondent quidam, S. Thomam posse intelligi de confessione quam non sequitur absolutio valida, prout explicuimus ant" conclu-ionem, idcoqueS. Doctoremdixis- · confessionem informem ct validam . non vero sacramentum pœnitentiæ informed validum. Verum quia ista explicatio minus conformis videtur textui, *ut legenti patebit.* ideo melius/?, cum Silvio et pluribus ah-Thomislis. hanc sententiam tacite retraitasse infra q. 29 citata. Notandum ‹ tiii;i quod q. 9 Suppi, desumpta sit ex 4 sentent. d. 17, et q. 29 Suppi, ex. d. 25. Neque dubium est quin S. Doctor accuratius hanc materiam tractasset, si Summam perfecisset .

Obj. 2°. Plus est esse pars sacramenti, ct simul dispositio sufficiens ad gratiam, quam esse pars tantum. Ergo potest dari contritio quæ sit pars tantum sacramenti, et non sufficiens dispositio ad gratiam.

/?. D. conscq. Potst dari contritio qoa

sit pars tantum, etc. absolute ct seclusa institutione Christi, *C.* supposita institutione Christi, *N.* Instituit enim Christus quod contritio quæ esset pars sacramenti, esset simul dispositio sufficiens ad gratiam, quia requisivit contritionem de peccato ut peccatum est et malum Dei, quæ contritio esse non potest sine amore Dei super omnia, et .hoc cum absolutione sufficit ad gratiæ consecutionem.

Inst. 1°. Qui doleret de peccato furti, et non de peccato blasphemiæ, quia illius non recordatur, iste dolor esset pars sacramenti, et tamen non sufficeret ad remissionem pecatorum, quia unum non remittitur sine alio, et nullum remittitur nisi sit per dolorem retractatum. Item qui doloret de omnibus peccatis dolore supernaturali quem bona fide crederet esse cum amore Dei super omnia, spe veniæ, etc., et tamen non esset, ejus dolor videtur sufficere ad esse sacramenti : alias foret continua anxietas de confessionibus repetendis, et tamen non sufficeret ad gratiæ consecutionem. Ergo.

R. ad primum. Vel ille doleret de peccato furti ut peccatum est et malum Dei, et sic doleret implicite de peccato blasphemiæ oblito, quia motivum doloris esset generale, et utrique commune; vel doleret de peccato furti ex motivo particulari, puta , propter ejus turpitudinem .-si primum, iste dolor esset pars sacramenti et simul dispositio sufficiens ad gratiam; si secundum, non esset pars sacramenti, consequi uter nullum sacramentum.

z/d *secundum, N. ant.* Cum enim ex institutione Christi dolor requisitus ad esse sacramenti debeat esse de peccato ut est malum Dei, consequenter cum amore ejus super omnia ; si desit, quantumvis credatur adesse, non subsistit sacramentum. Nec ideo sequitur in fidelibus continua anxietas de confessionibus repetendis, magis quam ex defectu qui potest adesse absolutionis aut intentionis ministri ; non enim requiritur omnimoda certitudo de validitate confessionis. sed sufficit moralis seu probabilis, ct fundata existimatio se omnia requisita adhibuisse. Si forte fallantur, excusantur ratione bona; fidei, et per subsequeutem confessionem debito modo factam, justificabuntur.

inst. 2'. Nemo tenetur confiteri peccatum cujus non recordatur : ergo needed conteri.

R. 1°. *Concesso integro argumento,* sequitur quod, sicut illa confessio, quantum est ex se, sufficeret ad consecutionem gratiæ, ita sufficeret illa contritio, et sic non esset sacramentum informe *conseq.* Quia confessio alicujus peccati invincibiliter obliti est impossibilis, Deus autem impossibilia non jubet : at conteri implicite de peccato oblito ex motivo scilicet generali, illi et cæteris communi, uon e?! impossibile.

Inst. 5°. Qui ignorans invincibiliter scitu necessaria necessitate medii, doleret ut debet de omnibus peccatis, haberet dolorem requisitum ad esse sacramenti, et tamen non consequeretur gratiam peccatorum remissivam. Ergo.

R. N. suppositum antecedentis. Vtos enim huic non daret gratiam sufficienti-contritionis absque gratia fidei illorum quæ sunt scitu necessaria necessitate medii:de quo dum de Fide.

ARTICULUS 11.

De integritate confessionis.

SI. — *Utrum confessio debent esse integrtl*

Duplex distinguitur confessionis integrias, una materialis, altera formalis.Materialises!, quando pœnitens confitetur quidquid per se loquendo est confessioni obnoxium , omnia scilicet et singula peccata post baptismum commissa, nundumdebite confessa quoad numerum, speciem et circumstantias speciem mutantes, nullum omittendo. Formalis est, quando confitetur omnia quæ hic et nunc confiteri potest rl debet, licet aliqua omittat ex justa causa.

Siipp q. 9. n. 2. o —*Dico* 1°. Integritas formalis est jure divino necessaria ad validitatem confessionis, ita ut pœnitens in tantum teneatur uni et eidem confessaiio confiteri omnia etsingula peccata quoad numerum, speciem infimam et circumstantias mutantes speciem, in quantum aliqua justa causa non excusat.

Est de fide decisa in concilio Florentino, Lateranensi et praesertim in Tridenlino sess. 14, cap. 5, his verbis : « Constat sa- - cerdotes judicium hoc exercere non po- » tiiisse incognita causa, neque squitaten ▮ quidem illos in pœnis injungendis mt- » vare potuisse. si in genere duutaxat et

inon potius *in specie ac sigillatim* Mia iipsi peccata declarassem. Ex his colligi- » tur, oportere a pœnitentibus omnia pcc- .cata mortalia quorum, post diligentem • sui discussionem, conscientiam habent, • in confessione recenseri, etiamsi occul- ▮ tissiuia illa sint ct tantum contra duo ul- . tima p.æcepta Decalogi commissa.... Qui › scienter aliqua relinent, nihil divina*, bonitati |ier sacerdotem remittendum pro- • ponunt : ei enim erubescat ægrolus vul- » nus medico detegere , quod ignorat medicina non curat. Colligitur præterea, • etiam circumstantias in confessione ex- • plicandas esse quæ speciem peccati mu- • tant, quod sine illis peccata ipsa neque a ▮ pœnitentibus integre exponantur, nec • judicibus innotescant. » etc. Et can. 7 : L«Si quis dixerit in sacramentopœnitentiæ.'^· v ad remissionem peccatorum, necessarium ‹ non esse jure divino confiteri omnia et ‹ singula peccata mortalia quorum memoria cum debita et diligenti præmeditaˇ lione habeatur, etiam occulta et quæ sunt -contra duo ultima Decalogi præcepta, et • circumstantias quæ peccati *speciem mu- • tant...* anathema sit. »

Prob. insuper. 1° Confessio est jure divino medium necessarium ad remissionem quorumcumque peccatorum , *ut palet ex praicedentibus* .' ergo quæcumque sunt confitenda.— ibid. — 2° Confessarius est meilicusspiritualis in hocsacramenio. proinde debent ipsi aperiri-peccata, sicut medico corporali morbi : atqui medicus corporalis non debet tantum cognoscere unum morbum, sed etiam tolarn habitudinem ipsius infirmi, eo quod unus morbus ex adjunctione alterius aggravatur, ct medicina quæ mi morbo competeret, alteri noceret · ergo imiliter medicus spiritualis cognoscere dene! omnia peccata , quippe quorum unum pariter aggravatur ex adjunctione alterius, ct id quod uni peccato esset conveniens medicina, alteri incentivum prostare posset, cum quandoque quis contrariis peccatis sit infectus. 5° Confessarius est non solum medicus , sed et judex pœnitentis : atqui judex non potest recte ferre sententiam, nisi causa integre cognita, ct eam nun potest in hoc foro integre cognoscere guiper confessionem omnntmpeccatorum : Cf ro. Has duas postremas rationes tangit l) cilium Tridentinum.

Dices iu. Reus in judicio forensi , non lenelur accusare omnia sua peccata : ergo nec in foro conscientiae.

/EĬV. *conseq.* Di.-pari(as est 1°, quod in foro conscienti® pœnitens sit simul reus, testis et accusator, non sic in judicio forensi. 2° In foro conscientis intenditur salus anima:, quæ haberi non potent sine remissione omnium peccatorum. In foro autem externo quæritur punitio rei quæ haberi potest, etsi non confiteatur aha peccata pro quibus non punitur.

Inst. Potest quis absolvi ab una excommunicatione ct non aha : ergo similiter ab uno peccato et non alio.

R. N. conseq. Disparitas est, quod absolutio a peccatis fiat per infusionem gratiæ, quæ nullum peccatum mortale compatitur; absolutio autem ab excommunicatione fit per condonationem seu relaxationem extrinsecam : unde nihil obstat quominus una sine altera relaxetur.

Dices 2°. Si necesse sit omnia peccata quoad numerum . speciem et circumstantias mutantes speciem confiteri, confessio rât impossibili-et carnificina conscientiarum : ergo. Ita hæretici.

R. N. ant. Quia, ut observat Tridentinum loco citato, sufficit ad integritatem formalem confessionis ea peccata confiteri quæ post diligens. hoc est humanum et morale examen , memoris occurrunt , *ut patebit ex sequentibus.*

Dico 2" :Materialis integritas non est semper necessaria ad validitatem et fructum confessionis; ita ut pœnitens possit aliquando ex justa causa omittere aliquod peccatum mortale in confessione, stante ejus valore et fructu.

Est communis et traditur à Tridentino loco citato, his verbis : « Reliqua autem ▮ peccata quæ diligenter cogitanti non oc- » currunt, in universum eadem confessione » inclusa esse intel ligantur, pro quibus fi- » delitercum Propheta dicimus:*Àbocculis meis munda me, Domine.* » Eadem autem est ratio de aliis justis causis, de quibus modo, ac de oblivie,oc.

Prob. Præceptum Christi de integritate confessionis est positivum : ergo non est dubium quin possint dari certi casus in quibus ab hoc præcepto totaliter adimplendo eximatur pœnitens. *Confirmatur.* Com fessio integra est actus humanus ergo **(le-**

bet esse moraliter possibilis, nec repugnare aliis præccptis majoribus quæ possunt occurrere, quale est, v. g. praeceptum charitatis; quod enim propter cliaritatem est institutum, non debet contra cliaritatem exerceri.

Jam dc causis excusantibus.

Causa excusantes ab integritate materiali confessionis : omnes reducuntur ad impotentiam physicam vel moralem.*

IMPOTENTIA PHYSICA.

1· Si pœnilens infirmus, incoepta confessione, seu ante illam, petilo confessario, deficiat loquela, statim est absolvendas. Similiter, si timeatur ne subito moriatur, aut mente vel sensibus destituatur, audito uno vel altero peccato, absolvatur.

2e Si sit surdus aut mulus vel idiomalis ignarus, dum urget præceptiim aut necessitas aliqua confitendi, exprimat peccata prout moraliter potest, ct absolvatur.

5°Si instante naufragio,incendio, pugna, timeatur mors, periclitantes breviter confiteantur aliquod peccatum el absolvantur singuli seorsiin , si res patiatur moram ; si non, aliquod signum pœnitentiæ et confessionis exterius ostendant, ut tunsione pectoris, genuflexione, etc., ct elicito actu contritionis, omnes absolvantur sub hac forma : *Ego vos absolvo a peccatis vestris.*

4" Oblivio naturalis et inculpabilis, de qua Tridentinum supra, quando nempe quis adhibita sufficienti diligentia non recordatur alicujns peccati.

3° Ignorantia invincibilis obligationis lonfitenih aliquod peccatum; potest enim lontingere quod quis vincibiliter ignoret il quod facit esse peccatum, et ideo peccet ftCnndo; invincibiliter tamen ignoret il-,:id esse necessario confitendum, ideoque non peccet tacendo. 1° Quia peccata <æpe sunt contra jus naturæ, quod difficilius ignoratur; obligatio autem confitendi et. ; juris positivi, quod facilius ignoratur. 2' Quia peccatum ex ignorantia licet culpabili commissum, quasi non esset peccatum, mali speciem non relinquit, sicut illud quod scienter commissum est ; unde fieri potest quod etiam post diligens examen non occurrat, *J/inc colliges,* pueros, rusticus, rudes. etc., uui bona tide in prioribus confessionibus sic aliquod peccatum omiserunt, non semper esse cogendis, ad confessionem generalem, maxime s- sit ipsit gravis et difficilis, aut timeatur aliquod nocmnentnm; sed sufficere plerumque ut instruantur, et peccatum omissum confiteantur.

IMPOTENTIA MORALIS.

Est quandocumque ex confessione intergra imminet grave damnum tam spirituale quam corporale , sive ipsi pœniten'.i, sue confessario, sive alteri tertio; censetur enim moraliter fieri non posse quodam gravi damno sui vel proximi fieri non potest; præceptiim autem positivum de integritate materiali confessionis non obligat ad moraliter impossibile , seu ad id quod sine gravi damno fieri non potest, ut jam dixi.

Damnum ipsius pœnitentis, ut si fundate timeat ne confessarius revelet suam confessionem, aut ne conlidento ipsi quidam peccata carnalia, ab eo sollicitetur ad turpia. Item si ob suam fragilitatem veretur ne si diutius haereat in examine peccatorum carnalium, iis iterum consentiat ; tunc enim potest obiter illa peccata examinare, ct confessa rius obiter interrogare ne pirmtentiinfirmo sit occasio scandali. Item si pœnilens sit morosus et nimium scrupulosus in accusandis et explicandis suis peccatis; cum enim sit ibi magna difficultas confessionis, et timeatur damnum pœnitentis et ne fia' illi confessio odiosa, potest prudens coiifessarius. quando e re judicaverit pro bonn pœnitentis, abrumpere confessionem elabsol\ere.

Damnum confessarii, ut si ex confessione integra ipsi immineat mors vel morbus, ut tempore pestis, vel quiaipsuin in -equitur hosti-, aut imminet incendium v naufragium ; nine enim auditu imo vela' tero peccato , potest absolvere. Iiein si timeat ne auditio certi peccati sit sibi occasio scandali, el non sil alterius confessarii copia.

Damnum tertii, ut si periculum sit nr (onfessarius utatur scientia confessionis in ‹l unium spirituale vel temporale alterius. It* in si confessarius non possit peccatum suum confiteri, nisi frangendo sigillum con I ssionis quam audivit.

Quidam olim inter causas excusantes ab

I
0.

intecritate materiali confessionis, numerabant magnum populi concursum in cerlia soleimiitatibus. Verum hanc opinionem ttpraxim proscripsit Innocentius XI, damnando hanc propositionem : *Licet sacratnrntaliler absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus panitentium, qualis,v. g. potest contingere* m *die magna alicujus festivitatis aut indulgentia!.* Ratio est, quia istud damnum non est tanti momenti ut dimidietur con :->io, præsertiin cum periculo absolvendi indiguos, ratione praecipitationis el celalionis quorumdam peccatorum.

Obtcrranda circa />r<rdiclat causai.

Observandum 1° ul in his casibus licite liat relatio peccati, hæc quatuor debere con i urrerc. Primum, quod periculum scandali, v l damni, vel impotentiae sit grave et bene hindatuin.Secundum, quod non possit ha ln*ri alius confessarius cui absque periculo m'u damno possit pœnitens integre conii teri. Tertium, quod confessio non possit commode differri, puta quia urget præcep tum confessionis seu communionis annua* tel quia non potest omitti missa seu communio sine scandalo, vel etiamsi pœniteu pccato mortali gravatus deberet diu aeon fessione abstinere. Quartum, quod illud vel illa sola peccata omittat qux judicaverit illi periculo vitando necessaria : unde si timeat damnum ex confessione fornicationis et non intentionis, accuset intentionem, omisso actu externo.

Observandum 2°, peccata ex justa causa celata, cessante causa, debere accusari in ‘equenli confessione , ut satisfiat praecepto divino de confessione omnium peccatorum mortalium ; non tamen statim, nec ut videtur, in rigore ante finem anni, quia per priorem confessionem satisfecit praecepto ecclesiastico de confessione annua.

Observandum 5° quod, si pœnitens habeat tantum unum peccatum mortale quod non potest confiteri, melius sit cum venialium aut mortalium jam remissorum confessionem instituere , quam cum sola contritione ad communionem accedere ; PMa ‘ e absolutus indirecte a mortali, certior r4 de ‘latu gratiæ. ad idque teneretur si . ! contritione sua dubitaret.

$11- — *Utrum complicis y aut alienus tertii qui ut objectum peccati confitendi infamia npufl colum confessarium« ercutel ab integritate ma teriali confessionis^*

Duplex ex titulo est quæstio : prima de complice , seu de eo qui fuit particep- criminis accusandi. nisi pœnitensconcubuerit cum sorore nota confessario; altera de eo qui non est complex , sed objectum peccati confitendi, ut si pœnitens sororem innuptam praegnantem et notam confessario occident ; vel si crimina gravia et vera objecerit parentibus confessario notis. Prima quæstio facilis, secunda est difficilior.

Suppono neminem ob propriam infamiam apud solum confessarium «ximi a) integritate materiali confessionis, quia hæc infamia est ex institutione Christi annexa confessioni faciendæ sacerdoti.

Dico 1°. Infamia complicis apud solum confessarium. non excusat ab integritate i materiali confessionis.

Ita expresse S. Th. Opusc. 12 ad Lectorem Bisunlinum : « Prodere, inquit, crimen alterius et lædere famam, est peccatum quod maxime vitantium est in confessione... Si vero speciem peccati exprimei e non possit nisi exprimendo personam i cum qua peccavit, puta, si cum sorore » concubuit, nccesse est ut exprimendo peccati specit m. exprimat personam; sed » si fieri potest, debet quaerere talem confessorem qui personam sororis penitus » non cognoscat. » Similia habet in 4, d. 16, q. 5. a. 2, q. 5, ad 5. Ha etiam S. Bo. naventura, S. Raymundus, S. Antoninus, Mensis et communiter theologi.

Ratio est, quia complex, voluntarie participando crimini else ejus circumstandam constituendo, interpretative consensit sui manifestationi apud confessarium. cui sciebat hoc peccatum esse in specie declarandum , nec posse sine sui manifestatione declarari. Nullam ergo injuriam facit illi pœnitens, qui ad integritatem su;e confessionis et judicii sacramentalis, illum manifestat confessario: scienti enim et volenti non lit injuria. *Magis adhuc constabit na'C conclusio ex sequenti.*

Si tamen pœnitens possit facile et commode confiteri alteri confessario cui complex sil ignotus, ad id tenetur, ut docet Auctor. Dixi, ai *facile et commode,'* ηου

enim videtur ad id teneri cum suo incommodo. Unde non puto quod teneatur conficere aliquot leucas ut quærat alium , uno nec praesentem alium adire, si habeat confessarium ordinarium, quem nonnisi ægre et inconuDode mulare potest : ex eodem semper principio quod complex censendus sit in id consensisse, et quia alioquin sequeretur quod parochus cui apprime noti sunt omnes sui parochiani, vix ullum ex eis posset audire. Idem dic de quolibet alio confe—ario cui innotescunt omnes incolæ alicujus loci. Hoc autem videtur inconveniens et contrarium praxi etiam timoratorum.

Dico 2°. Infamia apud solum confessarium alterius non complicis, sed qui est objectum peccati, probabilius non eximit ab integritate materiali confessionis. Est plurium contra plures.

Prob. 1°. Christus instituit confessionem per modum veri judicii : atqui in judicio humano, hoc ipso quo accusator potest et debet accusare reum, pariter potest et debet declaçare circumstantias quas requirit integritas judicii, et si inde sequatur quædam alterius infamia : siejudex forensis inquirit de stupro vi illato moniali aut ingenuæ puellae, etsi inde sequatur aliqua illius infamia : ergo similiter pœnitens qui est sui accusator in confessione.

Prob. 2°. Si pœnitens non posset nec deberet revelare crimen alterius, quod est sui peccati objectum, ideo esset quia iste alter infamaretur , fieretque ipsi ideo injuria : atqui hæc ratio nulla est : ergo. *Prob. min.* Licitum est revelare viro prudenti crimen alterius, ubi id meum vel proximi grave commodum postulat, puta ad capiendum consilium , ad consolationem quærendam. ad vitandum peccatum vel grave detrimentum corporale. Sic, secundum omnes, licitum est revelare hero furta sui domestici, patri meretricium filia, magistratui proditorem patriæ, superiori vel amico peccatum inferioris vel alterius ad ejus emendationem, sollicitationes lascivientis adolescentis ad petendum consilium, etc.. Aac scilicet ratione, quod non tenear alterius fatnæ consulere cum tanto mei vel proximi incommodo : ita ut tunc non sit ditlamatio formalis et injusta, sed materialis et justa : ita docent omnes theologi : atqui commodum grave tum meum cum sacramentalis judicii exigit ut reve. Icm in confessione objectum piceati mei, sine ipio non possum integre confiteri, istudque commodum æquivalet pluribus aliis propter quæ theologi communiter censent licitum esse revelare crimen alterius, «/ con-*sideranti patebit,* et eo potissimum <|uod ibi secretum sit maximum el infamia quasi nulla : ergo. Si autem licite possim, teneor, quia urget obligatio confitendi integre.

Observandum tamen , pœnitentem in casu hujus secunda*conclusionis, majorem cautelam debere adhibere, atque strictius et cum aliquo suo incommodo teneri quaerere confessorium cui ignotus sit alter i-te tertius, quam in casu primas conclusionis; quia iste tertius non complex, noticonsensit interpretative sui manifestationi sicut complex.

Dices 1°. Præceptum naturale fortius obligat quam præceptum divinum positivum : atqui præceptum servandi famam proximi est naturale , præceptum integritatis confessionis est tantum divinum |x>sitivuin : ergo. 4

7L *D. min.* Præceptum servandi famam proximi, ubi justa ratio aliud non postulat, est præceptum naturale, *C. min.* ubi justa ratio aliud postulat, 7V. *min.* Alias enimsequerelur quod nec pro avertenda urbis eversione, liceret revelare proditorem, quod est absurdum; jam autem in nostro casu justa ratio postulat ut pœnitens revelet tam complicem quam objectum sui criminis, *ut patet ex probationibus conclusionii.*

Repones. Infamatio est intrinsece mala: ergo nullo casu potest cohonestari.

2. 2. q. 73 a 2. — *R. D. ant.* Infamalio formalis est intrinsece mala, *C. ani.* materialis, *JV. ant.* solutio est D. Thomæ dicentis: « Contingit quandoque quodali-
» quis dicat aliqua verba per quæ diminui-
» tur fama alterius, non hoc intendens,
‹» sed aliquid aliud ; hoc autem non est de
» trahere per se et fonnaliter loquendo,
» sed solum materialiter el quasi per acci-
• dens. Et siquidem verba per quæ fama
» alterius diminuitur, proferat aliquis
»· propter aliquod bonum vel necessarium,
» debilis circumstantiis observatis, non est
» peccatum, nec potest dici detractio. »

Dices 2° Grave damnum xertiæ person* excusat ab integritate confessionis, ut dictum est supra : atqui hic ex integritate

confessionis oriretur grave damnum in lama proximi ; ergo.

Λ. *D. maj.* Grave damnum tertii quod oriretur per accidens ct cxtrinsecc ex integritate confessionis, puta, quia confessarius revelaret crimen confessum, excu«at, etc. *C. maj.* Grave damnum quod oritur per se et intrinsece ex integritate lonfessionis, quale est illud de quo in obiectione, *JV.* Alias sequeretur quod non tenerer confiteri peccatum meum.

Inst. 1°. Non licet confessario frangere Mgillum confessionis ut integre confiteatur rego nec ulli pœnitenti licet revelare crimen alterius, maxime non complicis, ob integritatem suæ confessionis.

R. N. conseq. Disparitas est, quod in casu, nec pro quocumque bono, liceat unquam frangere sigillum confessionis, sic volente Christo, ne si vel unus casus admitteretur, alii fingerentur et odiosa redderetur confessio. At in mullis casibus licet revelare crimen alterius, ut dictum est, neque jus naturale prohibet simpliciter revelare crimen proximi, sed revelare sine jusla causa.

Inst. 2°. Non est verisimile Christum præcepisse confessionem integram cum tanto proximi dispendio. Ergo.

R. IV. ant. tum quia illud dispendium non est tantum, iliique praevalet emolumentum quod mihi obvenit ex integritate confessionis; tum quia cum Christus instituerit hoc sacramentum per modum judicii, in judicio autem accusator justus possit et debeat declarare circumstantias criminis. si id requirat integritas judicii, ita m hoc judicio statuisse credendum est.

Dices 5°. Non teneor confiteri per interpretem, ne me infamem : ergo nec teneor confiteri certum peccatum, ne infamem proximum.

R. D. ant. Non teneor confiteri per interpretem ne me infamem praecise, *N.* et quia ex vi præcepti confessionis non nisi solus soli sacerdoti teneor confiteri, ut pa tel ex praxi Ecclesiæ et canonibus concilii Lateranensis et Trid. C. de hoc casu infra.

j III. — *Utrum ad intfffntatem conftnionn ntcessano debeant accusari circumstantia notuf.thfcr aggravantes intra eamdem speciem ?*

Suppono 1° , cx tractatu de Aclibu> liunanis disseri. 4, art. 3, $2, conclus. 2,nrdHistanlias, alias esse minantes speciem, | ut furari in loco sacro : alias esse notabiliter aggravantes intra eamdem speciem, m furari mille aureos; alias leviter tantum aggravantes, ut furari triginta asses, posito quoa materia sufficiens peccati mortalis sint viginli quinque asses; alias tandem 'mpertinentes, ut furari manu dextra vel sinistra.

Suppono 2° circumstantias mutante·» speciem. necessario esse exprimendas, *ut patet ex hucusque dictis;* leviter aggravantes non esse necessario confitendas, tum quia id est fere impossibile, tum quia leviter variant judicium confessarii, sicque tenent omnes communiter; impertinentes autem nullo modo esse exprimendas. Difficultas ergo restat de solis circumstantiis aggravantibus notabiliter intra eamdem speciem.

Dignoscendas circumstantias notabili1er aggravantes intra eamdem spectern, assignatur hæc regula. In materia quantitativa, seu quæ consistit in numero, pondere et mensura, -censetur circumstantia notabiliter aggravans , quando seor>im 'iimpta et ab actu separata, sufficeret ad peccatum mortale, ut qui furaretur quinquaginta asses, supposito quod viginli quinque sufficiant ad peccatum mortale. In aliis vero materiis, censetur notabiliter aggravans, quando notabiliter excedit modum ordinarium peccandi in hujusmodi materiis, ut si quis totam noctem transigeret in impudicitiis cum muliere; si quis per menses et annos perseveraret in odio fraterno, si inimicum occideret inembraiim concidendo, aut in occisum iterum saeviret, etc. Si neutrum ex his occurrat, censetur leviter aggravans, puta, quod fursuri quierit triginta asses, quod post rixam quis iratus , aliquantulo tempore in odio permanserit, etc.

Scntentiæ negantis patroni concedunt quod sit accusanda circumstantia notabililei aggravans, si importet censuram aut reservalionem; item si sit necessaria rtt confessarius cognoscat dispositionem pœnitentis. Est ergo controversia utrum , <12 etiam seclusis, sit necessario exprimenda : *alii negant, alii affirmant.*

Dico 1°. Probabile est circumstantias notabiliter aggravantes non esse necessario confitendas.

ProO. 1° ex numero et auctoritate ductorum »;m illam sententiam tenent. Pro ea

eitantur omnium Princeps, doctor Angelicus in 4, d. 16, q- *5,* a. 1, q. 5, et Opusc. 12 ad Lectorem Bisunlinmn ; textus referam inter objectiones; S. Bonaventura, S. Antoninus, Scotiis, Durandus, Paludatius, Sylvester, Angelus, Navarrus, Joannes Medina, Va-ç^s, Valentia, Toletus, Becanus , Delugo, Lessius, Bonacina, Bassæus, Pontius et alii plures, ex quibus hæc sententia it probabilis saltem probabililateextrinseca.

Prob. 2°. Cum confessio jam sit ex se salis onerosa, non debet gravari majore onere , qualis est obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, sine aperto præcepto divino vel ecclesiastico. Neutrum assignari potest : non divinum; ubi enim in S. Scriptura vel traditione ? Non ecclesiasticum ; de hac obligatione silent concilia, præsertim Tridcntinum , *ut patebit modo,* quamvis hanc materiam ad amussim expenderit.

Si *dicas* istud præceptum colligi ex ipsa natura sacramenti, qupd , cum sit institutum per modum judicii, exigit ut confessarius judex cognoscat totam criminum gravitatem et malitiam, quæ maxime pendet ex circumstantiis aggravantibus.

Contra. Quamvis Christus instituendo sacramentum pœnitentiæ per modum judicii, potuerit velle ut accusarentur circumstanti® notabiliter aggravantes, potuit etiam velle ut non accusarentur, ct judicium confessarii sisteret incognilione peccati, quoad numerum et speciem. Quantumvis enim circumstantia aggravans augeat maliticm peccati, pendebat tamen a voluntate Christi ut nos ad illas accusandas adslringeret, vel non; primum voluisse Christum, nondum hucusque salis exploratum est, cum de hac voluntate sileant Patres et concilia, atque tot ac tanti viri contrarium doceant. Nec ratio deest, ob quam id noluisse Christum existimemus, nempe maxima difficultas iu explicandis illis circumstantiis notabiliter aggravantibus; quamvis enim una vel altera explicari possit, omnes tamen explicare et discernere difficillimum est : leges autem non attendunt ad unum vel alterum casum, sed ad id quod frequentius accidit.

Dico 2". Circumstantias notabiliter aggravantes e>se necessario confitendas te - net tutior et nunc communior sententia.

Prob. hxc sententia 1° ex concilio Trident Quamvis enim concilium hanc quæstionem expresse non definierit, sicut net plures alias inter theologos controversa», ne scholarum libertatem læderel, ea tamen dixit ex quibus eruitur ejus mens,elhas circumstantias accusandi obligatio.

Imprimis sess. 14, cap. 5, docens circumstantias mutantes speciem esse accusandas . adfert hanc rationem : ut confes. sarii *de gravitate criminum recte censere possint, et pœnam quam oportet pro illis pœnitentibus imponere :* atqui eadem ratio militat pro circumstantiis notabiliter aggravantibus; circumstantia enim aggravans , quandoque magis auget malitiam peccati quam circumstantia mutans speciem : (piis enim dubitat eum magis peccare qui furatur centum millia aureorum uno actu quam qui furatur stolam aut manipulum vilis pretii; (pii occisurus hominem crudeliter ipsi prius amputat manus, brachia, oculos effodit, ventrem aperit,el tandem enecat, quam qui ex subito iræ motu, uno ictu alium occiditin teinplo? Ergo.

Addit concilium ibidem : « Constat sa- ·› ccrdoies non posse aequitatem servare in » injungendis poenis,si in genere duntaxat, » ei non potius in specie ac sigillatim pec- « cala cognoscant. » Atqui hæc ratio etiam probat circumstantias notabiliter aggravantes esse necessario confitendas ; namque longe major pœna est infligenda ei qui concubuit cum matre vel sorore, quam cum consobrina in quarto gradu , etsi sil ejusdem speciei incestus, secundum communiorem I). Th. sententiam, de qua m tract, de Temperantia; major ei (pii furatus est millia aureorum quam qui unum tantum : ergo. Unde.

Prob. 2° *ratione fundamentali,* a concilio insinuata. Sacramentum pœnilentiæ est institutum per modum veri judicii in quo confessarius est judex ct medicus; pœniteiis autem æger, testis et accusator : atqu· ut confessarius tanquam judex rectum ierat judicium, pœnamqtie culpæ proporlionatam imponat, el tanquam medicus remedia morbo congruentia assignet, debet cognoscere nedum spectem criminis aut morbi, sed et totam ejus gravitatem et malitiam, quæ, ut dictum esi, magis quandoque augetur ex circumstantiis intra eamdem speciem quam ex mutant ibus speciem .-ergo.

Confirmatur 1°. Circumstantia mulam speciem debet exprimi, non praecise qtua

mutat speciem, sed quia novam malitiam addit; ei enim malitiam non adderet, non esset necessario exprimenda ; atqui etiam circtiiiblanlia notabiliter aggravans novam malitiam notabilem addit ; ergo.

Cim/îrma/ur 2°. Eadem est ratio dexquiimllenlibus : atqui circumstantial tantum aggravantes,quandoque xquipollcnt in malilia mutantibus speciem el multiplicationi iiinneiicæ, imo quandoque superant : ergo. *Minor*, quoad circumstantias mutantes •ppciem, *palet ex didis* quoad multiplicationem numericam, etiam constat ; sic, v.g. imum furtum centum aureorum xqtiijMjllet centum furiis unius aurei.

Prob. 5°. Illa circumstantia est necessario confitenda,juxta mentem Ecclesiæ,qu;e esse polesi materia reservationis : atqui circumstantia tantum aggravans potest esse materia reservationis, ut saepe accidit, dum episcopi reservant sibi incestum in primo aut secundo gradu, non in quarto aut tertio: ergo.*Prob.maj.*Quia Ecclesia nunquam >olet, *dato* quod possit, sibi reservare materiam liberam confessionis,ut sunt peccata venialia ct mortalia alias debile confessa.

Prob. 4° *ab absurdis.* Si circumstantiae notabiliter aggravantes non forent necc>sarioexpnmendæ, sequeretur 1° quod qui concubuisset cum matre aut sorore, sufficienter confiteretur dicendo se commisisse incestum;2*»qui aures, nasum, pedes, brachia homini amputasse!, oculos effodisset nne occisione tamen , satisfaceret dicendo sc graviter aliquem vulnerasse; S°qui tota nocte cum meretrice impudica gessisset, et in line habuisset copulam ; qui intentissimo odio tota die prosecutus fuisset inimicum, satisfacerent : primus dicendo, Fornicatus sum; secundus, Odio habui inimicum; 4' qui furatus fuisset centum millia aureorum, sufficienter confiteretur dicendo, Furatus sum in materia gravi : imo, ut recte arguit Solo , interrogatus a conPessario de quantitate, posset sine peccato mortali negare, quia esset materia libera confessionis, non minus quam peccatum veniale. Quæ omnia quam sint absurda et same morali repugnantia, nemo reclæ mentis non sentit.

Si dicas pio ultimo casu qui magis urget , esse exprimendam quidem quantitatem lurti,non quia esi circumstantia notabiliter aggravans, sed ut possit confessarius injungere restitutionem; vel, ut ait Valentia, quia quantitas furti non «e habet ut circumstantia furti in individuo spectati, sed est determinatum ejus objectum, adeo que ad substantiam furti m individuo considerati pertinens.

R. ad primum, quod pœnitens possit non indigere mandato confessarii ut resttuat, si vel jam restituerit, vel habeat firmum propositum restituendi : secus sufficit si confessarius simpliciter et absolute dicat : Restitue quantum cepisti, et ad id illum obliget.

Ad secundum. Falsum est quod dicit Valentia contra communem sensum theologorum et D. Th. 1. 2, q. 7, art. 5, ad 5, ubi ait : " Conditio causæ ex qua substantia » actus dependet, non dicitur circumstan-•/ tia , sed aliqua conditio adjuncta; sicut in objecto non dicitur circumstantia » furti, quod sit alienum, hoc enim perti if net ad substantiam furti, sed quod sit » magnum ve! parvum. » El alias nulla foret circumstantia alicujus actus in individuo , sed omnes perlinerent ad substantiam actus, si ratio Valentiae valeret.

Solvuntur objectiones contra secundam conclusionem.

Obj. 1°. Trid. sess. 14, cap. 5 citato , definiens quæ circumstantis sint explicanda, tantum meminit earum quæ mutant speciem , non aliarum quæ tantum aggravant : ergo illæ solæ sunt confitendæ ; alias doctrina concilii foret diminuta, cum tamen milio hujus sessionis promittat accuratam hujus sacramenti explicationem.

R. 1°. *D. ant.* No» meminit explicite carum quæ tantum aggravant, *C.* implicite, iV· Rationes enim quas adfert pro confessione mutantium speciem, æque probant de notabiliter aggravantibus, ut ponderavimus supra unde Catechisinus Romanus de Sacram. Pœnit. $ *Quoniam, ex* menteTridentinihancsentcntiam expresse tradit.

R. 2°. *Dato ant. N. conseq. Ad probat. D. ant.* Doctrina concilii foret diminuta ad dirimendas controversias inter theologos catholicos , *C.* nec enim id intendebat.* ad dirimendas controversia^ inter catholicos et hxreticos eorumque erro res compescendos, quod solum inteiutebal, *N*.

Repones. Concilium postquam dixit numerum et species peccatorum debere explicari, subdit : *Nihil aliud a pœnitcnlibus exigitur.* Ergo.

R. sensum non esse, quod nihil amplius exigatur a pœnitentibus, quam confiteri solum numerum et solam speciem peccatorum ; sed quod non exigatur ab ipsis quod »mnem omnino numerum, neque omnes omnino species confiteantur, si forte in memoriam non redeant, sed ea sola peccata confiteantur quibus post diligens conscienti® examen, *se Dominum Deum offendisse mortaliter meminerint.*

Obj. 2°. S. Th. in 4, d. 16, q. δ, a. 2, q. 3, ait :« Quidam dicunt quod omnes • circumstantiae quæ aliquam notabilem «quantitatem peccato addunt, confiteri » necessitatis est, si memoriæ occurrant. " Alii vero dicunt quod non sint de necessitate confilendæ nisi circumstantis quæ » ad aliud genus peccati trahunt : et hoc • probabilius est.... Cujus ratio est, quod • venialia non sunt de nécessitai»· confessionis, sed solum mortalia, quæ quanti» talem infinitam quodammodo habent. »

Et Opusc. 12 ad Lectorem Bisuntinum q. 6 : « Circumstantias aggravantes, inquit, • quæ in aliud genus peccati non trahunt, » non tenetur homo confiteri, sicut nec » peccata venialia, licet sit laudabile quod • homo ea confiteatur; eadem enim ratio videtur esse de hujusmodi circumstantiis « et de venialibus peccatis. Circumstanti» • autem dicuntur in aliud genus trahere, • quæ specialem repugnantiam important « ad aliquod præceptum divinæ legis; sicut " furtum simplex repugnat huic præcepto : - *Non furtum facies.* Si autem furtum in » loco '•aero committatur, habet jam repuguanliam ad aliud præceptum, quod est » de veneratione sacrorum, et sic additur • nova species peccati : unde consequens r est quod addat aliam repugnantiam ad - legem Dei. ideo et novam deformitatem peccati mortalis, quod ex necessitate - confiteri tenebitur. Sic igitur hujusmodi « circumstantias aggravantes, quæ non tra» hunt in aliud genus peccati, non credo quod aliquis teneatur confiteri. « Nihil '•'idetur apertius et expressius pro mente bj^Thom».

Respondent quidam. S. Thomam per cii cumsiantias notabiliter aggravantes, intellexisse leviter secundum se aggravantes sed quæ a quibusdam dicebantur notabiliter aggravantes ; et per circumstantias mutantes speciem, intellexisse notabiliter secundum se aggravantes; quod ex duplici capite probare nituntur. 1° Quia trinpore S. Thomæ erant qui assererent quasdam circumstantias secundum se leves, ut e-t circumstantia dignitatis person» peccantis, puta, si esset episcopus vel generalis ordinis, esse notabiles. Unde dicebant quod *omne mendacium, v. g. in viris perfectis sit peccatum mortale,* ut referi ipse S. Doctors. 2, q. 110, a. 4, ad 3. De illis ergo nrcumstantiis secundum istorum opinionem notabiliter aggravantibus, loquitur S. Thomas. 2° Quia in utroque textu dicit circumstantias notabili ler aggravantes non esse necessario confitendas, quia venialia nonsunt necessario confitenda, et quia est eadem ratio de istis circumstantiis ac de peccatis venialibus. Porro circumstanti» notabiliter aggravantes non se habent ut venialia, sed ut mortalia; habent enim ut mortalia quantitatem, seu malitiam quamdam infinitam intra propriam speciem, quatenus tales sunt ut de se sufficerent ad constituendum aotum in specie peccati mortalis, sicque sunt intra lineam peccati mortalis, et æquipollenter, quantum ad malitiam scilicet, mutantes speciem. Verum non paucis hæc explicatio videtur de longe quæsita, et textilius parum conformis, maxime quia ipse S. Doctor Opusc. citato, formalissimis terminis explicat quod per circumstantiam mutantem speciem, intelligat quæ *specialem repugnantiam importat ad aliquo,l præceptum divinæ legis*, ut *furtum* in *loco sacro* respectu *furti simplicis.* Qu d clarius? Unde.

Respondent Soto, Sylvius et alii, quod, quamvis S. Doctor, dum esset junior, hanc opinionem tenuerit, illam senior factus vp rosimilius revocasset, si Siimrnæ ultiman, manum adhibuisset. Idque conjiciunt cx eo quodS- Doctor 1. 2, q. 75, a. 9. et 2.2, q. 61, art. 2, ad 5, et art. 4.0, doceat eum gravius peccare, gravioremque pœnam mereri, qui perculit regem quam qui perculit personam privatam. Quomodo autem gravior poena injungi potest si ista percussi conditio el circumstantia non declaretur?

Obj. 5°. Non est imponendum tam grave onus pœnitentibus sine aperto præcepto · i

I ffleienti fundamento · atqui nullibi legitur tale præceptum, nec invenitur sufficiens fundamentum : ergo.

/I. N. min· et duo satis aperte et sufficienter colligi tale præceptum ex natura ipmiis sacramenti quod est instituturo per modum judicii, in ipio proinde aperienda est lota criminum gravitas et malitia, quæ maxime pendet cx circumstantiis aggravan-

ut dictum est in probationibus conllusionis. Neque verisimile est Christum instituisse tribunal cæcutiens in circumstantiis gravibus criminum, et inde necessario imprudens in injungendis prenis et jsdgnandis remediis.

Repones. Explicatio circumstantiarum tantum aggravantium est moraliter impossibilis. Ergo.

/». D. ant. Circumstantiarum leviter aggravantium, *C.* notabiliter et enormiter aggravantium, *N.* Posita enim regula de qua supra, tunc scilicet esse notabiliter aggravantes, vel quando ab actu principali separata (si posset) se sola sufficeret ad comti · luendum peccatum mortale, vel quando notabiliter excedit ordinarium modum peccandi; non ita difficile est dignoscere notabiliter aggravantes. Aliunde non tenemur confiteri nisi eas quas bona fide apprehendimus notabiliter aggravare, aut de quibus rationabiliter dubitamus. Nec debent angi |M?nitentes si qui minus de duratione aut intentione actus exposuerint ; licet enim forte dici possit aliquando notabilis circumdantia physice, non tamen moraliter, nisi quando notabiliter variat judicium confessarii.

Obj. **4°.** Ideo circumstanti» mutantes ipeciem sunt confilendæ, quia constituunt distincta peccata ; atqui circumstanti» tantum aggravantes non constituunt diversa, led unum tantum peccatum : ergo.

R. 1° *N. maj.* præcisc loquendo, sed quia addunt novam malitiam sive diversam, sive eamdem specie. 2· *D. min.* Circumstanti» tantum aggravantes non constituunt diversa peccata formaliter, *C. min.* œquivalcnier et yirfualiter, *N. ex probationilM conclusionis.*

Inst. Id solum est confitendum quod habet rationem peccati : atqui circumstantia etiam notabiliter aggravans non habet rationem peccati, est enim extra rationum et essentiam peccati, cum illi accidat et eam supponat : ergo.

R. D. maj. Id solum est confitendum quod habet rationem, id est, malitiam peccati, *C.* quod habet rationem, id est, præci-e speciem ct essentiam peccati, *N.* Peccata enim sunt confitenda propter suam malitiam.

Obj. 5°. Circumstanti» notabiliter minuentes non sunt explicand» : ergo nec notabiliter aggravantes.

R. 1° *Dato ant. N. conseq.* Quia hoc sacramentum non est institutum ad se excusandum, sed ad se accusandum. 2° *N. ant.* Sicut enim pœnitens non potest peccatum minuere, tacendo circum-tantias notabiliter aggravantes, ita nec peccatum aggravare tacendo circumstantias notabiliter minuentes, cum inde varietur notabiliter judicium confessarii. Neque ideopœnifciis se excusat, sed debile peccatum suum -ieuti est exponit, ut de eo confessarius rectum ferat judicium. Pœnitens tamen ■pii ex ignorantia vel oblivione naturali omisit explicare circumstantiam notabiliter minuentem, non debet angi, nec iterum confiteri, quia nihil omisit de gravitate peccati a quo fuit absolutus.

Quid vero intelligalur per circumstantia* quæ vulgo numerantur septem, *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando,* et quid sit ex eis explicandum, require in tract, de Actibus humanis, dissert. 4, art. 5,52, inter prænotamina.

j |V. — *Utrum ad integritatem confusions necessarium eit piceata dubia confiteri.*

Dico Ie. Ad integritatem confessioni* necessarium est confiteri peccata dubia ui dubia. Est communis contra Coninck.

Supp q « α i. nd 3—*Prob.* Iu *ratione* et verbis S. Thomæ dicentis : « Quando » aliqui* dubitat de aliquo peccato, an sit » mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente. Quia qui aliquid committit « vel omittit, in quo dubitat esse peccatum mortale, peccat mortaliter, discrimini se » committens. Et similiter periculose cora » mittit qui de hoc quod dubitat esse niortale, negligit confiteri : non tamen debet » asserere illud mortale esse, sed dubita» tive loqui et judicium sacerdotis exspec« tare, cujus est discernere *inter lepram* » *ct lepram.* »

Prob.^l. Juxta Trident. sess. 14, cap. 3, confitenda sunt omnia peccata mortalia (piorum est memoria ei conscientia : atqui peccalorurr dubiorum est memoria, *ut patet ;* et est conscientia si non certa , saltem opinaliva aut dubia, quæ communi sensu theologorum et canonistarum veniunt nomine conscienti®, cum dividant conscientiam in certam, opinativam et dubiam. Item concilium ibidem excipit ab obligatione confitendi sola venialia, quia iis a gratia Dei non excludimur : atqui peccatis mortalibus dubiis si vera sunt, a Dei gratia excludimur : et insuper, *exclusio unius est inclusio alterius* . ut loquuntur jura : ergo. *Confirmatur* cx condemnatione art.8 /.ulheri per Leonem X, in quo dicebat hæresiarclia, quod *in primitiva Ecclesia solum manifeste mortalia confitebantur fideles.*

Prob. 5° ex communi sensu ct praxi Patrum, theologorum et omnium fidelium, quibus semper persuasum fuit peccata dubia , prout in conscientia habentur, esse confitenda : cui antiquæ et communi praxi ac sensui prxjudicium ferre non potest opinio contraria, a paucis admodum theologis non ita pridem excogitata et propugnata.

Est autem intelligenda conclusio sive dubium sit de substantia actus, an fecerit vel non fecerit, sive de qualitate, an sit mortale , vel non , an prius jam confessum sit vel non : quia ubique eædem rationes currunt. Si tamen pœnitens probabilius existimet se aut non fecisse, aut esse veniale, aut alias recte fuisse confessum, potest judicio probabiliori se conformare , cum non agatur ibi neque de damno tertii, neque de valore sacramenti, sed tantum de ejus integritate materiali. Quid sit autem dicendum de scrupulosis in hac materia, diximus dum de conscientia in tract, de Actibus humanis, non teneri peccata dubia confiteri , deposita conscientia

Dices. 1u In foro externo non admittuntur delicta dubia. 2° Peccata dubia non sunt materia absolutionis : ergo.

Jl. ad primum; JV. conseq. Disparitas est, quod in foro externo agatur de pœnx et condemnatione ad quam requiruntur probationes certæ; in foro interno autem , de absolutione et liberatione pœnitenlis. Eiliincinhoc foro admittitur aci-usatio peccatorum internorum quæ non admittito in foro externo.

Ad secundum. Licet peccata dubia soli non sint materia absolutionis ak-oluU possunt tamen saltem in casu necessitati* esse materia absolutionis conditional!'; i cum aliis certis tam mortalibus quam venialibus sunt materia absolutionis absolutæ.

Plura possent opponi quæ præoctti[Hü sunt in tract, de Actibus humanis, du; probavimus in dubiis tutius esse eligin dum.

Dico 2°. Si peccatum declaratum ut<k·· bium, postea ut certum deprehendatur, probabilius est et tutius declarandum (ut certum.

Quia 1° juxta Tridcntinum, peccaiua debet declarari prout est in conscientia: ergo quod non est declaratum ut certum, si postea habeatur iu conscientiaulcertum, debet ut tale declarari. *Confirmatur.* S: peccatum fuisset certum ab initio, debuisset declarari ut certum : ergo similiter ·. postea deprehendatur certum.

2°. Juxta communiorem et tutiorem sententiam , circumstanti® notabiliter aggravantes seu notabiliter variantes judicum confessarii, sunt necessario accusandi atqui certitudo respectu peccati anteadubii notabiliter variat judicium confessarii pro peccatis dubiis minus arguitur peccator, longe levior imponitur pœnitentiad minus de remediis curatur : ergo.

Dices. Certitudo est circumstantia nens ex parte intellectus , non ex jurtt peccati : ergo non aggravat peccatum.

J{. D. conseq. Ergo non aggravat precatum absolute in se, *C.* respective ad judicium confessarii, *JV.* Fit enim indequod pœnitens appareat judicio confessarii nugis peccator, severiori pœnitentia etacrion correctione dignus, efficaciorique reniti:: indigens; necesse est autem quod conisarius rectum de peccatis ferat judicium

Jlepones. Qui dubius de voto, ceibun vel irregularitate,obtinet absolutionem Stu dispensationem , postea sublato dubio et cognita certitudine seu voti, vel censura, aut irregularitatis, non tfcneturdenuo|<· iere absolutionem seu dispensationem ergo similiter in nostro casu.

Jl. ÏV. *paritatem.* Disparitas est, <p' qui dispensat in voto vel absolvit a ceu* ra, nihil aliud exigat quam ul qni sinfttt «ponatur casus secundum præsentem statum et cognitionem, quo posito, absolute ab-olvit et dispensat , ad nihil amplius obligans. At vero præccptum confessionis obligat quidem explicare peccatum, secundum quod scitur quando pœnitens petit absolutionem: sed non cessat ejus obligatio, si postea dignoscatur aliquid in peccato aggravans quod non fuit accusatum, ut patet dc abis circumstantiis quæ ex oblivione fuerunt ornissai : quia præccptum de integritate confessionis obligat confiteri peccatum cum lota suagravitate, in quantum possibile est, vel, ut dicit Tridcntinum , prout est in nostra conscientia.

Replicabis. Confessus mortale dubium, est ab eo directe absolutus : ergo. Item confessus est totum peccatum prout erat in conscientia quoad numerum, speciem et circumstantias, ut supponimus · quid ergo plus requiritur? e

R. ad primum , D. ant. Est ab eo absolutusdirectecum onere tamen declarandi illud ut certum, si ut tale occurrat, *C.* sine tali onere, *JV.* Sicut enim qui confessus fuisset peccatum in genere , seu in specie non infima, quia illud memorise non occurrit, est ab eo directe absolutus , manet tamen illi obligatio confitendi spcciein infimam si in memoriam redeat. Ita similiter m nostro casu. *Ad secundum, D. ant.* Confessus est peccatum quoad numerum, speciem et circumstantias ut dubium, C. ut certum, *N.* Debet autem confiteri ul certum.si habeatur in conscientia ul cerium.

Insistes. Qui accusat se blasphémasse sexies circiter, plus minusve, postea deprehendit se certo septies blasphémasse, non tenetur postea septimam blasphemiam ul certam accusare : ergo nec iu nostro tasn.

R. N. ant. Quidquid enim quidam in contrarium censeant, est utrinque eadem ratio.

Notandum tamen , hanc conclusionem intelligendam esse de dubio circa substantiam actus lanium. Si enim certus sil pœnitens actum perpetrasse, iliumque integre cum vuinibus necessariis circumstantiis exponat, remaneat autem solum dubium penes ipsum vel confessorium , an sit mortale vel non ; nihil est amplius repetendum, ttsi forte postea certo dignoscatur esse eortaie : quia tunc nulla esset nova cir- *f* cumstantia notabiliter aggravans quæwoi fuisset in priori confes-ione explicata, ut suppono, nec ad confessionis integritatem et valorem necessarium est quod pœnitens vei confessarius dicat aut sciat determinate hoc peccatum confessum in individuo esse mortale ; id enim etiam doclioribusest valde difficile propter varias circumstantias occurrentes; sed sufficit ut pœnitens exponat facium cum omnibus suis circumstantiis, prout in conscientia habet.

§ V. —*Karicr quastiones circa infettritatrm ct validitatem confessionis breviter resolvuntur.*

Petes 1· qualis et qualiter numerus peccatorum sit exprimendus ad integritatem confessionis?

Jl. Exprimendus est numerus certus in quantum sciri potest; ubi autem post diligens examen certus sciri non potest, accusandus est similior et probabilior sub solitis clausulis, *circiter plus minusve.* Si tandem nullus certus vel probabilis numerus reperiri potest, sufficit si pœnitens exponat suum statum, consuetudinem et moram in peccato.

Hæc responsio est communis et certa, supposito, quod ante probavimus et constat ex Tridentino , omnia et singula peccata mortalia esse confitenda.

Hinc colliges 1° peccare mortaliter qui sine causa scienteraut exnegligentia crassa omittit unum peccatum mortale : item qui sciens numerum certum, puta se sexies, blasphémasse, illum accusat sub dubio cum solita clausula *sexies circiter plus minusve;* sextam enim blasphemiam quam certam habet, confitetur ut dubiam, ct sej>timam pariter ut dubiam , quam tamen certo scit esse falsam; et sic dupliciter mentitur. Idem est ferme si dicat *sexies aut septies,* nisi forte sic exprimat bom fide ex nimia scrupulositate et nimiæ securitatis studio ; hoc enim casu, cum sextam blasphemiam ul certam exprimat, poterit excusari coram Deo a peccato formali.

Damnandi sunt pariter qui eb-que judicio et sufficienti examine , ac quasi divinando, ad quemlibet peccatorum numerum adjiciunt hanc clausulam . *plus minusve;* etiamsi forte majorem numerum quam revera sit exprimant, falso putantes se sic supplere verum numerum ; suppletio enim numeri incerti debet fieri cum examine «t

judicio, expendendo quis sit probabilis numerus et vero numero similior. Id ita ease conjicere poterit confessarius, si pœnitens a longo tempore non sit confessus et peccata non admodum singularia confiteatur, secus si a paucis confessus e' peccata singularia ac palpabilia confiteatur : ridiculum namque se exhibetet clericus qui confiteretur se hac hebdomada omisisse integrum breviarium 1er, *plus minusve,* vel *1er aut quater ;* et alter qui confiteretur se a quindecim diebus fornicatum fuisse sexies *plus minusve.*

Sub his autem formulis *circiter, plus minusve* et similibus, non comprehenditur qualiscumque excessus, vel defectus notabilis, sed modicus, major tamen vel minor proportionate ad numerum expressum : ite ut respective ad quinque excessus modicus sit unum vel duo; ad decem, duo vel tria; ad viginti, tria vel quatuor ; ad quinquaginta, quatuor vel quinque; ad centum quinque vel sex.

Colliges 2°, *a fortiori* eos insufficienter confiteri qui, ut aliquando accidit in rusticiset rudibus, accusant tantum species peccatorum et non numerum, dicendo, Aliquoties juravi, aliquoties mentitus sum, aliquoties detraxi, etc. Quod si id contingat ex negligentia et defectu examinis. dimittendi sunt inabsoluti et cogendi ad confessionem generalem ; si autem id contingat cx ignorantia invincibili,quia, sic forte soliti confiteri, nunquam a confessants indoctis et incuriis fuerunt monili, et aliunde confessio generalis similibus sit valde difficilis, poterit confessarius interrogando per annos, menses, hebdomadas supplere confessionem generalem, ut jam alibi dixi, et illos aliunde dispositos absolvere. Ille autem qui simpliciter dicit se esse peccatorem ct nihil aliud , absolute dimittendus est sine absolutione et adigendus ad confessionem generalem , prout poterii ; non enim est verisimile quod, instructus a confessario, non possit exprimere saltem aliquod peccatum.

Quantum ad eos qui sunt in statu, consuetudine et mora peccandi, ut sunt meretrices, concubinani, vel qui quascumque mulieres obvias concupiscunt, qui quavis data occasione blasphemant, furantur, etc., debent in quantum possunt exprimere numerum probabilem et species , dicendo, Toties in anno, in mense , in septimana, in die; toties circiter aut sepius cum clericis ; toties circiter aut sæpius cum conjugatis, etc. Si vero id neque sil possibile confiteatur, ut dixi, statum , consuetudinem et moram in peccato, v. g. meretrix A decem annis me exhibui paratam ul omnes obvios, sive clericos, sive religiosos, sive conjugatos, etc., concubinanus A quinque annis usus sum concubina tau quam uxore. De multiplicatione numeric) el specifica peccatorum require in tract, de Peccatis disseri. 2.

Petes 2° an et quale examen requiratur ad confessionem ?

/Z. Hoc ipso quo pœnitem» tenetur omnia et singula peccata quod numerum, speciem ct circumstantias tam mutantes speciem quam notabiliter aggravantes confiteri, sequitur quod super hæc omnia teneatur se examinare; qui enim tenetur ad finem , tenetur ct ad media.

Istud autem examen secundum Tridentinum debet esse *diligens,* non quidem diligentia summa , alioquin difficillima foret hujus sacramenti frequentatio elomm bus ferme odiosa , darcturque occasio hareticis calumniandi eam esse conscientiarum carnificinam; sed diligentia humana et morali, qualem adhibere solent viri prudentes in seriis et gravibu* negotiis. Qir ergo ex negligentia gravi et mortaliter cui pabili in se examinando omittit peccatur mortale in confessione, peccat mortality et tenetur iterare confessionem utpole in validam ; secus si fuerit negligentia leu- et venialiler culpabilis : unde cum advertit confessarius pœnitentes accedere ad tribunal omnino imparatos ct sine examine, debel illos remittere , donec accuratius w examinaverint.

Examen non est idem et unum pro omnibus. Minori examine indigent qui frequenter confitentur quam qui raro;majori indigent qui negotiis gravibus et periculosis implicantur quam qui privatam vitam ducunt. Item rustici ct rudes non possunt tam accuratam diligentiam adhibere in su discussione quam intelligentes et docti timoratis autem frequenter confitentibusufficit modicissiinum examen ; si enim peccassent mortaliter , peccatum semper præ oculis haberent.

Quando ct de quibus confessarius de

beat examinare , monere, instruere pœnitentes, diximus dissert, procedenti a. lu , J2el5·, vide.

Petes δ" utrum mentiri in confessione , qve negando peccatum quod est, sive affirmando quod non est, sil semper peccatum mortale ?

/?. 1° Mentiri negando peccatum morule nunquam confessum, est certo peccatum mortale contra integritatem confesMonis, nisi subsitjusta causa illud celandi. *Patet ex dictis*

2° Mentiri negando peccatum mortale dias legitime confessum, per se non videturplusquam veniale ; quia non est materia necessaria sacramenti, el responsio negantis, nisi circumstantis aliud postulent, iiitelligenda est ab ultima confessione. Per accidens tamen poterit esse mortale , >i confessarius interroget de illo tanquam de qu ctanle ad praesentem confessionem, •ciliccl ad injungendam restitutionem vel utisfaclionem, ad proscribenda remedia contra relapsus aut occasiones proximas.

5· Pœnitens qui mentitur sive confitendo peccatum mortale quod non habet, me excedendo in numero peccatorum mortalium, sive accusando ul certum peccatum dubium , aut c contra ul dubium peccatum certum, peccat mortaliter. *Patet ixdictis,* quia decipit judicem in re gravi pertinente ad judicium. Excusandi tamen videntur , saltem a mortali, ut jam dixi, Krupulosi, rudes el simplices qui , vel ex anxietate, vel ex turbatione, vel ex ignorantia, bona fide se accusant de iis quæ non fecerunt, vel de pluribus quam fecerunt, vel, ut sint securiores, Confitentur dubia ut certa.

4° Mentiri confitendo peccatum veniale quod non est, aut negando quod est, probabilius est tantum veniale ; quia (ale mendacium non est perniciosum , nec graviter injuriosum sacramento,cum sit in materia levi et non necessaria. Ita Sylvius post Sylvestrum , ulrumque Soto, Angelum et alios contra Cajetanum. Excipit tamen laudatus Sylvius casum quo peccatum veniale falso accusatum, foret tota materia absolutionis; tunc enim esset peccatum mortale, quia sacramentum redderetur nullum.

Dices contra hanc responsionem. t· Qui supponeret formæ consecrationis materiam indebitam, puta, panem hordeaceiim, etiam cum pan·· triticeo, peccaret mortaliter : ergo -muhter in casu.2»Forma hic redditur falsa, absolutio enim respicit totam materiam subjectam. 5° Istud mendacium est sacrilegium. *4″* Perjurium etiam in re levi est peccatum mortal?, propter injuriam quam immediate Deo irrogat. Ergo pariler in nostro casu , quia Deo mentitur in persona confe-sani.

/t. cum eodem Sylvio *ad primum,* disparitatem esse, quod forma consecrationis primo per se designet effectum circa materiam, et ideo falsificatur si materia indebita ei subjiciatur : forma autem absolutionis primo per se dirigitur ad personam, ftsignilicai remissionem peccatorum, qui effectus cum possit haberi, etiamsi aliquod peccatum veniale non sit jam iemisibile, sive propter falsitatem, sive propter pienitenlis indisposilionem , forma manet vera et efficax : unde *patet responsio ad secundum. Ad tertium.* Sacrilegium in n· levi non est plusquam veniale, ul *patet* in furto rei levis in Ecclesia. *Ad quartum.* Disparilas est, quod deformitas perjurii tota refundatur immediate in Deum, qui adhibetur tanquam falsus testis et auctor falsitalis; deformitas autem mendacii m notio casu refunditur immediate , partim in sacramentum quod cum aliquali irreverentia tractatur, partim in confessarium q«i decipitur, in re levi tamen, el non necessaria, iis autem mediantibus, in Deum.

5° Mentiri in confessione in re gravi, sed omnino impertinente ad confessionem, manet peccatum mortale juxta rationem maleriæ , et quale fuisset extra confessionem. El insuper ex circumstantia confessionis sumit augmentum malitix, quinimo probabilius inducit novam speciem sacrilegii. Casus familiaris mulierculis, quæ sive ad suum solatium, sive ad excusationem suorum peccatorum, gravissima de proxi mo, sive simpliciter mentiendo , sive exigerando effutiunt.

Prima pars exsepatet. Patio secunda et tertia partis est : 1« quia (ales notabilem irreverentiam irrogati/ sacramento, quo abutuntur ad suas graves detractiones; 5° quia ratione novi peccati mortalis quod hac detractione committunt, invalidam reddunt confessionem quam ideo cum novo peccato sacrilega* detractionis repetere tenentur Hinc viderint confessariioui

hujusmodi fabulatrices cum impedire deberent, auscultant, et, quod pejus est, suis curiosis interrogationibus ad ejusmodi detractiones alliciunt.

Petes 4" utrum qui culpabiliter reticet aliquod peccatum mortale in confessione, teneatur repe.ere omnes confessiones ab illa factas?

7?. Tenetor repetere illam primam confessionem cum accusatione sui sacrilegii, ct alias sequentes, si quas fecerit cum memoria hujus peccati non confessi, quia non fuerunt validae defectu integritatis; alias autem quas bona fide fecit sine memoria hujus peccati, non tenetur repetere, quia (lieront integræformalitcr, ct, ut suppono, alia necessaria adhibuit.

Petes 5° utrum qui instituit confessionem generalem, teneatur explicare aliquod peccatum nunquam fuisse confessum, aut ab ultima confessione fuisse commissum, et quod?

Jl. juxta sententiam communiorem de accusandis circumstantiis notabiliter aggravantibus, *probabilius affirmative;* quia notabiliter variatur judicium confessarii circa peccata jam confessa et non confessa, longeque minor poenitentia injungitur peccatis confessis quam non confessis.

Petes 6° quid agendum ei qui advertit confessarium dormire, aut dormivisse audiendo confessiones?

Jl. Si confitendo advertat dormire, debet eum excitare, et non audita repetere. Si post confessionem advertat dormivisse, debet in sequenti confessione repetere tantum peccata non audita; quia confessio fuit integra formatter et valida : si vero non possit scire quæ fuerint non audita, debet omnia repetere.

Petes7° utrum qui timet ne peccata memoria excidant, teneatur ea scribere, et de scripto vocaliter confiteri sacerdoti?

Jl. id quidem esse laudabile, sed neminem ad id teneri. Ita Cajetanus, Soto, Sylvius, Henriques, Valentia, Tannerus, Sporer et alii contra Vasquem. 1° Quia in de semper est aliquod periculum manifestationis, quod nemo tenetur subire propter integritatem materialem confessionis. 2° Quia est hæc exquisita diligentia quam nullus tenetur adhibere. 5°Quia non est praxis communis et in umj etiain apud timoratos et diligentes. *4"* Quia pra^pium confessionis integræ non est minus pr» rudibus litterarum quam pro scientibiu scribere, ct tamen illos non obligat neque scribere neque scripturam eo fine discere: ergo nec istos. Unde quamvis, suppo-ito debito examine, peccata quædam excide· rent, erit nihilominus integra formaliter confessio, quia pœnitens facit quantum prudenter et moraliler debet et potest.

Petes S° utrum quis possit valide absolvi a peccatis, priusquam ab excommunicatione?

7?. Qui nescit aut non recordatur se esse excommunicatum, vel bona fide credit se posse prius absolvi a peccatis quam ab excommunicatione, valide absolvetur a peccatis, priusquam ab excommunicatione, ideoque non est iteranda confessio; quia excommunicatio non tollit a sacerdote jurisdictionem in pœnitentem, sed prohibet tantum pœnitenti ne accedat ad sacramentum, non absolutus ab excommunicatione; quod cum ille, ut suppono, ignoret invincibiliter, excusatur a transgressione prohibitionis, nihilque obstat ex hac parte quin valida sit absolutio el confessio.

Petes 9" utrum confessio facta ex fine venialiter malo, v. *g. ex* vana gloria, sil invalida?

Jl. Si finis venialiter malus sit totalise! adaequata ratio cur eligatur confessio, est invalida ; quia, ut probavimus in tractatu de Actibus humanis diss. *4,* art. *4,* t, 2, ac tus alias secundum se bonus, sic ad malum finem ordinatus, ex nulla parte est bonus, sed totus malus; manifestumque est quoti in præsenti casu peccator nullatenus intendat remissionem peccatorum, nec proinde eis doleat ut debet.

Si vero finis venialiter malus non sit totalis et adæquata ratio cur eligatur confessio, potest esse valida ; quia, ut probaviinu· ibidem, hujusmodi finis non vitiat totum actum, et in præsenti casu, non impeditur peccator, *ut patet,* intendere remissionem peccatorum, et dolere ut debet de peccatis. Vide locum citatum de Actibus hu inanis.

Petes 10· quomodo confessio invalida sit iteranda?

Jl. Confessio invalida, sive defectu pci nitentis, sive defectu confessarii, si fiat apud alium confessarium, ex integro est repetenda, tam quoad numerum peccato-

nnqnam quoad speciem et circumstantias; quia prior confessio nulla fuit, et respectu diversi confessarii perinde est, ac si non esset facta. .9

Si \ero fiat apud cumdeni confessarium qui adhuc recordetur, si non singulorum ;*ccatorum, saltem in confuso status pœnitentis,sic,ut pœnitentiam convenientem et congrua remedia proscribere possit, non y'I ex integro repetenda quoad numerum, speciem el circumstantias, sed suiBcit si pœnitens dicat : *Accuso me de omnibus ftccalisqiuc libi invalide confessus sum, d insuper de isto sacrilegio in illa commisso.* Si scilicet ex defectu ejus fuerit invalida confessio, simul addendo peccata omissa, si omiserit, et alia quæ ab illa confisione commisit. *Ratio est*, quia cognitio distincta singulorum peccatorum non est necessaria dum profertur absolutio, *ut patet* dum pœnitentes indispositi remittuntur ad certum tempus, aut dum faciunt confessionem generalem per multos dies ; quamvis enim confessarius non recordetur distincte singulorum peccatorum, absolvit tamen,absque eo quod cogat illas procedentes confessiones ex integro repetere : imosœpe in eadem confessione, præserlim ›i sil prolixa, confessarius dum absolvit, non meminit singulorum peccatorum confessorum.

ARTICULUS III.

Ulrum quis possit per alium, seu per scriptum confiteri?

Duplex est sensus quxstionis : primus, deconfessione facta præsenti sacerdoti per «triplum vel interpretem ; secundus, de confessione facta sacerdoti absenti per litteras «m internuntium. Utramque duplici tj reptemus : unde sit

— *De confesstone facta prasenti sacerdoti per scriptum seu interpretem.*

Supp. q. g. a. 3. o — *Dico* 1°. Graviter peccat qui sine causa confitetur sacerdoti liraxmti, scripto aut nutibus, et 11011 voce pnpria.

h. t communis ex c. *Quem pamilet* 88 de hwiiL dist. 1. *Ratio est,* <]iiia sine causa rendit ab universali Ecclesiæ praxi in re pt , quod fieri non potest absque peccato mortali : el ratione hujus peccati in ariuali confessione commissi, ipsa confessio redditur invalida.

Hæc autern universalis Ecdes.æ praxis sequentibus congruentiis innititur. 1· Congruum est ut, qui peccando non cubuit offendere Deum, erubescat confitendo peccatum. 2° Quia erubescentia in confitendo est pars pœnitentiæ. 5° Quia ex modo confitendi vocaliter confessarius melius cognoscit dispositionem pœnitentis.— Ibid. — 4° Quia sicut in baptismo aqua assumitur, eo quod sil communior usm humano ad abluendum, ita convenienter in ptenitentia assumitur vox quæ est communior ad manifestandum. Ma comparatio non stat nisi quoad convenientiam tantum, et non quoad necessitatem.

Dixi, *sine causa;* patebit ex sequenti conclusione.

Dico 2°. Qui non potest sive physice sive moraliler confiteri vocaliter, potest et tenetur , quoties urget præceptum confessionis , confiteri scripto si possit; si non, nutibus et signis.

Quod possit, *patet;* quia accusatio vocalis non est de essentia confessionis : Christus enim instituens confessionem, nihil aliud intendit quam dolorosam manifestationem peccatorum, quod fieri absolute potest aliter quam voce, scilicet scripto vel nutibus ; idque constat ex Ecclesiæ praxi in inulis et moribundis. Neque refert quod concilium Florentinum requirat confessionem *oris;* intelligit namque per hæc verba confessionem externam, quam vocat *ohs* quia ordinarie fit ore.

Unde dixi in prima conclusione, id esse illicitum *sine causa,* el in hac, *qui non potest sive physice sive moraliler :* physice . ut sunt muti et moribundi voce destituti ; moraliler, ut si xgrolus gutture pressus, non nisi xgre loqueretur, aut si confessarius surdaster non posset excipere confessionem quin ab aliis audiatur, aut saltem de eo sit periculum, et alius non facile haberi posset : in hoc utroque casu potest pœnitens scripto confiteri, modo tamen addat voce si possit, aut si non possit, nutibus indicet hanc scripturam ordinari ad confessionem et absolutionem; quia ad id est de se indifferens. Item 1 peccato saltem mortali excusant plures 'heologi, quibus subscribimus , eum qui pro vehementi pudore, ut non raro contingit in puellis, confessionem scriptam legendam traderet confessario, et adderet vocaliter : *Acw*

etf de omnibus quæ in hue charla leges aut legisti. Quia vehemens pudor est aliqua excusationis causa, et est confessio aliquo modo vocalis, sicut est in eo qui diceret confcssan,. *Accuso me de peccatis quæ tibi ante confessionem exposui, vel quorum fuisti testis in tali occasione, vel quœin hesterna confessione invalida accusavi*.-qui casuscommuniter admittuntur.

Ratio secunda partis, scilicet quod teneatur, «t.-quia modus confitendi scripto, licet sit aliquo modo incommodus, non est tamen adeo difficilis, ut censeatur moraliter impossibilis, praesertim cum obviari possit periculo revelationis, adhibitis certis cautelis, puta, statim lacerando aut comburendo chartam. — Ibid ad 2. — Quando amem non possumus uno modo, inquit Auctor, debemus secundum quod possumus confiteri, maxime cum istud leve incommodum abunde compensetur gratia et beneficio absolutionis.

Nec obstat quod nemo teneatur scribere sua peccata ne memoria excidant, ut dicebamus superius : disparitasest, quod major sit necessitas et strictior obligatio confitendi simpliciter quam confitendi integralitcr. Vide alias rationes superius.

Dico 5°. Nemo tenetur, saltem per se et vi praecepti confessionis, confiteri per interpretem. Est communis. Quia confessio cum tanto onere nullibi legitur praecepta, sive a Christo, sive ab Ecclesia, nec usu recepta. Quin e contra in concilio Lateranensi cap. *Omnis utriusque, et* in concilio Trid. sess. 14, cap. 5, et can. 6, legitur quod pœnitens solus soli sacerdoti confiteatur. Adde quod talis confessio sil ex natura sua quodam modo publica, licet ex probitate interpretis maneat occulta ; non enim certo constat interpretem teneri sigillo confessionis. Neque obstat dictum D. Thomæ, quod, quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri; id enim intelligitur intra latitudinem præcepti.

Dixi, *saltem per se cl vi præcepti concessionis;* quia plures volunt quod, si quis i m periculo mortis sit incertus de sua cor- l tritione, teneatur ex propria charit&.e sibi in tanto salutis periculo succurrere, confitendo per interpretem, m fiat capax ab- •olulionis. Verum id intclligendiim arbi tror, si non nossit nutibus exprimere ali- l quod peccatum, quod satis esset a<labsolutionem. Cætcrmn in casu sufficeret accusare per interpretem venialia,autaliquod mortale non infamans, præcise ut habeatur materia certa absolutionis : idem etiam dicendum est in casu juo non posset fien confessio nisi aliis audientibus, ut si in eodem lecto jaceant plures moribundi.

f II. — */)e confessione facta sacerdoti abitaii per litteras aut internuntium*

Dico 1°. Confessio facta per litteras aut internuntium sacerdoti absenti et inabsenlia absolventi, est illicita el invalida.

Prob. 1° ex decreto Clementis VIII,datu ad dirimendam celebrem hac de re controversiam inter theologos magna auitu: contentione in Hispania agitatam : est autem hujus tenoris : « Die vigesima mens» » junii, anno a nativitate Domini nostn » Jesu Christi 1602..... proposita quæs» tione, utrum liceat per litteras seu inter» nuntium confessario absenti peccata sa» cramenlaliter confiteri, et ab eodemab» sente absolutionem obtinere? Sancliw« mus dominus noster, auditis votis patrum » theologorum, et re cum illustrissimi’‹: » reverendissimis DD. cardinalibus contra » hæreticam pravitatem generalibus inqui» sitoribus mature ac diligenter conside» rata, hanc propositionem, scilicet licere » per litteras seu internuntium confessario » absenti peccata sacramentaliicrconfiteri. » ct ab eodem absente absolutionem obti» nere, ari minus ut falsam, lemerariamti » scandalosam damnavit ac prohibuit, pre » cepitque ne deinceps ista propositio pu » blicis privatisqiie lectionibus, condom » bus et congressibus doceatur, neve un ‹› tpiain tanquam aliquo cam probabilis · » fcndaliir, imprimatur autad praximquo ›› vis modo deducatur. Quod si qui’ il ·· lain, etc. «

Dices cum quibusdam, confessionem de (pia quæstio est. fuisse damnatam a SS. pou tifice ut illicitam, non ut invalidam; quia dixit solum, non licere, seu damnavit pro- f"'si(;'>nein quæ dicebat *licere.*

Sed contra. 1° Joannes a S. Th. qulcir ca tempora hujus celebris disputationis iu Hispania floruit, testatur q. 84, disp. 55, a. 4f nunquam fuisse quaestionem circa ipsam confessionem quoad rationem liciti lanium, sed quoad rationem validi; ik

propositum pontifici, el hoc modo omnibus ductoribus et fidelibus fuisse ntellectam.

2’ Ex ipsis verbis decreti aperte colligi- .»r pontificem eam censere et decernere invalidam; prohibet enim *ne unquam tangam aliquo casu probabilis defendatur, cui in praxim quovis modo deducatur,* opinio scilicet quæ dicebat licere, etc. Atqui, si confessio de qua est quaestio, esset quantum ex se valida, foret etiam aliquo caso licita, nimirum in articulo mortis et casu extremae necessitatis, quo tempore omnia media valida sunt licita, id exigente 'iipremo æternæ damnationis periculo, ita ut nec a summo pontifice talis confessio absenti facta prohiberi posset in hoc casu cum tanto salutis dispendio.

Prob. 2°. Sacerdos in absentia absolrensestomnino incertus de statu pernitentis, quippe qui a tempore quo missit litteras vel nuntium, potest vel obiisse vel mutasse voluntatem, imo ct de facto vacare rei mortaliter illicit®, dum actu sacerdos profert absolutionem : atqui non est verisimile Christum instituisse sacramentum poenitentia inconvenientibus obnoxium : ergo.

Dices. Non requiritur certitudo status pœnitentis in confessario ut sit valida conlessio, sed tantum ut sit licita : *patet* in his imprudentibus confessariis qui sæpe pœnitenles praesentes, incerti dc illorum dispositione, absolvunt, el valide, si revera adsint dispositiones. Ergo.

R.D.ant. Non requiritur certitudo staiib pœnitentisin confessario, etc.,et tamen debet esse possibilis ex modo administrandi sacramentum, *C.* et non debet esse possibili’ ex modo administrandi sacramentum, A'.Nonest autem possibilis cum fit confessio ‘jcerdoli absenti, in absentia absolventi.

fits.* cum Tournely. Sufficit in hoc sacramento certitudo moralis de statu pœnilentis : atqui potest tn statu conclusionis haberi ista certitudo moralis et sufficiens l absolutionem. *Patet* tum exemplo inorihiindi qui ex testimonio aliorum quod p-yerii confessionem, absolvitur; tum exemplo illorum qui absentes contrahunt matrimonium. Ergo.

R. N. min. Ad prob. ab exemplo moribundi, disparitas est, quod non sit verisimile eum qui in periculo mortis vult confiteri, stante eodem periculo, mutare volun tatem ; nullus est enim qui non vent mod christiane : secus de homine sano. Adde quod in extrema necessitate sufficiat materia dubia, quæ non sufficit extra necessitatem. Ad exemplum de absentibus contrahentibus matrimonium per procuratores, disparitas est, quod non sit unius contrahentis, judicare de voluntate interiori alterius contrahentis, sed solum de con«ensn exterius expresso, quocumque modo exprimatur, ut in omnibus aliis contractibus; quamvis enim contrahentes essent pratentes, posset unus denegare consensum in teriorem, sicque nullum fieri matrimonium. At confessarius debet judicare de voluntate interiori pœnilentis, quod non potest dum absentem absolvit.

Prob. 5°. Vel sacerdos absens proferret absolutionem scripto, vel voce : atqui neutro modo stare potest sacramentum : ergo *Prob. prima pars min.* Forma absolutionis debet voce humana el propria exprimi ; *quod patet* tum cx perpetua Ecclesiæ praxi voluntatem Christi nobis manifestante ; tum ex concilio Florent, et Trident, in quibus dicitur formam hujus sacramenti positam esse in his ministri verbis : *Ergo absolvo te :* hæc enim verba intelligenda sunt de verbis proprie dictis ; quia dum concilia dicunt verba esse formam hujus et aliorum sacramentorum, solum excipiunt matrimonium , ad cujus formam tamen requiruntur verba proprie vel improprie. Adde quod Florentinum subjungat formam sacramenti pœnitentiæ consistere in verbis *quæ sacerdos profert :* hoc autem inlelligitur de verbis proprie.

Prob secunda pars min. Hæcparticula, *te,* in forma absolutionis, vel æquivalens, dirigitur ad personam praesentem; significat enim et demonstrat praesentem : sicut hæc verba consecrationis, *hoc est,* propter eamdem rationem, diriguntur ad materiam praesentem. Ergo sicut ideo sacerdos non potest consecrare materiam absentem, ita nec absolvere personam absentem. Nec refert quod confessarius possit dicere.*Absolvo Petrum,* scu , *Absolvatur Petrus ;* in tantum enim istæ formæ sunt valid®, in quantum {equivalent huic, *Absolvo te* qui jam confessus es.

Dices cum Tournely. Hæc forma matrimonii, *Ego conjungo vos,* potest **dtrifi** ad absentes ; ergo similiter.

R.N. conseq. Disparitas est 1° quia, secundum nos, hæc verba sacerdotis, *Ego eonjungo vos,* non sum forma matrimonii, sed verba contrahentium ; 2° quia procuratores præsentes gerunt vices contrahentium, quod sufficit in contractibus ut ad illos quasi ad contrahentes præsentes verba dirigantur : quia in contractibus, ut jam dixi, contrahens non est judex voluntatis interioris alterius contrahentis, sed voluntatis quatenus exterius express®, quam exprimit procurator. At in sacramento pœnitenti®, neque litleræ neque internuntius gerunt vices pœnitentis quoad præsentem dispositionem ejus interiorem, cujus judex est confessarius.

Confirmatur conclusio. Nullibi legitur Ecclesiam unquam hanc praxiin absolvendi absentes tenuisse, aut in hoc dispensasse , cum tamen non defuerint urgentes occasiones tempore persecutionum, dum non licebat pro libitu adire sacerdotes. Quædam exempla in contrarium refert .Morinos; at ista levia sunt, nec probatur in eis agi de confessione et absolutione sacramenlali, sed vel de confessione generali, vel de absolutione a censuris, aut pœnis, aut reconcilialiva cum Ecclesia, vel de benedictionibus, seu concessionibus indulgentiarum. Qua de re vide Juenin et Tournely.

Exdidis colliges contra eumdem Tournely et alios, invaliditatem confessionis et absolutionis inter absentes peti non ex jure ecclesiastico, sed divino, seu ex ipsa natura el institutione sacramenti.

Dices 1°. In judicio forensi, sententia potest ferri in absentes : ergo et in judicio sacramentali. 2° Absens potest absolvi ab excommunicatione : ergo et a peccatis.

R. ad primum, N. conseq. Disparitas est, quod in judicio forensi non agatur de dispositione interiori rei, sed de manifestatione ejus criminis secundum allegata ct probata, quæ cognitio haberi potest etiamsi reus sit absens : at in judicio sacramentali agitur de dispositione interiori pœnitentis, de qua judicare non potest confessarius in absentia.

Ad secundum. Disparitas est, quod cum excommunicatio sit ab Ecclesia, etiam ab ea absolvat quomodo ipsi placuerit, nec ad id requiritur quod judicet de dispositione interiori rei : secus in absolutione a peccatis in qua sacerdos est instrumentum Chrinti, agens secundum ejus institutionem, el judex ad absolvendum quos judicare potest interius dispositos et non alios.

Dico 2°. Confessio facta sacerdoti absenti, quamvis in praesentia absolventi, non solum est illicita, sed etiam probabilius invalida.

Esse illicitam, adeoque non nisi in casu extremæ necessitatis usurpandam, conveniunt modo omnes post laudatum decretum Clementis VIII, et reprobationem interpretationis Suares de qua modo. Idque ratio suadet; quia est contra communem Ecclesiæ praxim et reverentiam debitam sacramento, quod sine causa exponitur periculo nullitatis.

Esse autem invalidam multi negant propter casum moribundi cui potest et debe, impendi absolutio, modo antea, etiam absente confessario, petierit confessionem. Attamen.

Prob. 1° ex decreto citato, ubi pontifex decernit neque confessionem absenti factam , neque absolutionem ab absente datam , posse ullo casu defendi ut probabilem , aut quovis modo deduci ad praxim: atqui, ut antea arguebamus, si ex se esset valida, aliquo casu foret probabilis et reducibilis ad praxim, scilicet in casu extremæ necessitatis : ergo.

Dixit quidem olim pater Suares, hoc SS. pontificis decretum non debere inlelligi disjunctive, sed copulative ad sensum pritnæ conclusionis, hoc est, non damnasse confessionem absenti factam seorsim, sed simul confessionem absenti factam cum absolutione ab absente data. Sed illam patris Suares interpretationem nedum Clemens VIII, sed ejus successor Paulus V reprobavit , et ex ejus libris jussit expungi, decreto dato 14 julii 1G05. Adde quod non esset ratio cur potius una pars (piam altera foret damnata, si non disjunctive, sed copulative foret propositio damnata, sicque nunc posset adhuc sustineri absolutionem ab absente datam esse licitam et validam, onod nemo nunc admittit.

Prob. 2°. Vel pœnitens confessus sacerdoti absenti per litteras , ipsi advenienti et præsenli ratificaret confessionem feclam per litteras et absolutionem peteret, vel non: si primum , cessat difficultas et casus de quo disputamus, quiaUnc confiteturpr»

anti; si secundum, deest materia præsens, nec magis potest sacerdos certilicari de præjenti statu pœnitentis quam si absentem absolveret; potest enim pœnitens mutasse voluntatem , carere dolore, habere affectum actualem ad piceatum mortale : non est autem verisimile, ut jam diximus, Christum instituisse sacramentum his inconvenientijtb obnoxium : ergo.

Dices. Moribundus qui absente confessario petiit confessionem, licite et valide ab copræsente absolvitur : atqui tamen tunc confessio facta est absenti : ergo hujusmodi confessio non est ex se invalida.

A. 1' *N. min.* Cum eniin summus pontifex declaraverit confessionem faciam abdenti in nullo casu valere, ut probatum est, et tamen hunc casum moribundi a suo decreto exceperit, ulex ore pontificis testati sunt Lessio, Bellarminus et archiepiscopus Annachanus, ut refert præpositus ad q. 4 suppi, n. 84; dicendum est hanc moribundi confessionem non esse factam absenti, sed præsenli per adstantes ut interpretes.

Si dicas. Ut confessio censeatur facta per interpretem , debet esse locutio præseutis pœnitentis ad præsentem interpretem, et præsentis interpretis ad præsentem confessarium ; alias non distingueretur interpres ab internuntio. Ergo.

A. 1° ita etiam fieri in nostro casu ; præsens est pœnitens, præsentes adstanles, præsens confessarius, et per testimonium adstanlium præsens ipsa confessio, ea -cilicel præsenlia quæ sufficit ut confessarius certificetur quantum fieri potest de Main pœnitentis ; cum enim non sit verisimile infirmum in hoc statu et periculo, a U-mpore quo destitutus est sensibus mulas» voluntatem, prior confessio adhuc moraliter durat et exprimitur ore adstanImm. Id autem dici non potest de confcssiione facta per litteras vel internuntium.

2· *Dato* hujusmodi confessionem seu lonfessionis petitionem in moribundo , klam esse absenti per adstantes quasi per internuntios, maxime si qui aderant petitioni nunc absunt, et alii ex istorum relatione tantum referant : tunc dicimus quod Me moribundus non absolvetur vi præcise Mnis confessionis, sed quia, cum ad-tantv› fide digni, etiamsi ex aliorum relatioit testentur ipsum petiisse confessionem, aut signa pœnilentiædedisse, pre-umi potest aut saltem dubitari eum in hor statu , per signa alioquin naturalia, v. g. gemitus, suspiria, aspirationes, intuitum fixum occulorum, etc., adhuc nunc conari exprimere exterius suam pœnitentiam et sua peccata, sicque confessionem , qualis fieri potest, esse præsentem, et ratione «Ilias confessionis præsentis dubiæ, absolvitur; in extremis enim extrema sunt untanda, ut jam dictum est.

ARTICULUS IV.

Utrum sexdecim conditiones requirantur ad confessionem?

Sexdecim conditiones a S. Th. et a cæteris theologis post ipsum ad confessionem requisite, comprehenduntur versibus sequentibus :

Sil simplex, bumilis confe«sio, pura, fidelis.
Atque frequens, nuda et discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta el lacrymabilis , accelerata,
Fortis ct accusans, et sil parere parata.

2 9. a 4.0 —*Dico.* Sexdecim conditiones assignate requiruntur ad confessionem.

Ihid— *Prob. conclusion* simul breviter explicantur præfalæ conditiones. Conditiones requisite ad confessionem, vel sunt ad bene esse ipsius, vel de ejus necessitate.

Ad bene esse duæ requiruntur ; prima, quod sit *accelerata,* ut omnes fatentur; secunda, quod sit *frequens :* quia confessio est instituta pro peccatoribus : ergo quo quis sæpius peccat, -æpius ea uti debet; adde qifod non sil tantum m remedium praeteritorum, sed etiam in cautelam futurorum.

Huic Angelica· et communi doctrinæ refragantur quidam his temporibus, qui, cum haberi velint cultores et defen-ore-. moralis sanioris, quam præpostcre miel ligunt, quosvis peccatores relabentes in peccata etiam divers® speciei, arcent a confessione per plures menses, quandoque per annum et ultra, eosque inierim gravibus operibus addicunt pro expiandis , inquiunt , peccatis prælerilis el cavendis futuris. Verum hi non advertunt. inter omnia contra peccatum, -ve ; ræleuluin sive futurum,remedia, praecipuum 11 efEcacissimuin esse sacramentum pœnitentiæ, quod, ut jam dixi, est a Chi isto contra utrumque peccatum institutum, et *ex opere (perato*

aoatert gratias præteritoriim remissivas et a futuris conservativas. Insuper Deus potius audit justos el amicos quam peccatores et inimic »s; facilius autem peccator fit justus et amicus Dei per sacramentum pœnitentiæ quam sine illo per contritionem perfectam , quæ , juxta ipsos adversarios, est admodum rara.

Cælermn nôn intelligimüs peccatores in occasione proxima versantes, neque consuetudinarios, aut frequenter in eadem peccata relapsos, qui non curant ut debent suam emendationem,de quibus dixi supra, sed peccatores qui ex humana fragilitate labuntur, et si frequenter, in diversa peccata , et bona fide se credunt a peccato corde aversos et ad Deum conversos. Confer qua· dixi supra de consuetudinariis et recidivis.

Ibid. —Conditiones quæ sunt de necessitate confessionis, competunt ei vel secundum quod est actis virtutis, vel secundum quod est pars sacramenti. Confessio secundum quod est actus virtutis, consideratur vel in ratione virtutis in genere, vel in ratione specialis virtutis, vel in ratione ipsa actus.

Ibid. —Virtutis in genere sunt quatuor conditiones, ut dicitur 2 Ethic, prima est, quod aliquis sit sciens; et quantum ad hoc dicitur quod confessio debeatesse *discreta,* quatenus in omni actu virtutis requiritur prudentia : est autem discretio, ut majora peccata majori pondere confiteatur, non aliena miscendo, et propria terminis decentibus explicando. Secunda conditio est, quod sit eligens, quia actus virtutis debet esse voluntarius; et quantum ad hoc ponitur *libens.* Tertia conditio est, ut sit propter debitum finem ; et quantum ad hoc ponitur *pura,* ut scilicet recta sit intentio amicitiam Dei recuperandi et cælera bona nobis necessaria obtinendi. Si ergo sit propter finem malum mortaliter, invalida erit confessio; si propter finem vcnialtter malum, puta , propter vanam gloriam, poterit esse valida, si nempe vana gloria non sit causa totalis et adæquata confessionis y ut dixi supra ; cum peccato enim veniali possunt adesse omnia ad validitatem confessionis necessaria. Quarta conditio est, ut immobiliter operetur; ct quantum ad hoc dicitur *fortis,* ut scilicet propter verecundiam veritas non omittatur.

Ibid. — Virtutis autem specialis, sdliat pœnitentiæ, cujus confessio est actus, sunt 1res conditiones. Prima sumit initium in horrore turpitudinis peccati; ct quantum ad hoc confessio debet esse *verecunda* ut scilicet non se jactet de peccatis propter aliquam sæculi vanitatem admixtae?. Secunda progreditur ad dolorem de peccat» commisso ; et quantum ad hoc dicitur quoti debeat esse *lacrymabilis,* non necessario oculis corporeis, sed corde. Tertia in abjectione sui terminatur ; et quanturtadhoe debet esse *humilis,* ut se pœnitens miserum et infirmum confiteatur, et non quaerat excusationes in peccatis, ea imputant tentationi, marito, uxori, etc. Ilie etiam impingunt illæ mulierculæ, dictæ vulgo devotaris, quæ gravia peccata confitentur confessario extraordinario, levia ordinatio: quod tamen minus malum est, motio gravia prius confiteantur, quam aliquid notabile sublicendo confessionem sacrilegam facere.

Ibid.—Ex ipsa autem ratione hujusmodi actus habet confessio quatuor conditiones, quia inde habet quod sit manifestativa; hæc vero manifestatio potest impediii per quatuor : 1° per falsitatem ; ct quantum ad hoc dicitur quod debet esse *fidelis,* id est vera. Quale autem sit peccatum mentiri in confessione , dixi supra art. 2, $ 5.2° Per obscuritatem verborum ; et contra hoc dicitur *nuda :* qui ergo verborum ambagihu» et æquivocationibus intendunt occultare circumstantias necessario confitendas confessionem sacrilegam et nullam factant. 5° Per verborum multiplicitatem ; et ad hoc ponitur *simplex,* ut non revelet in confesione nisi id quod ad quantitatem peccau attinet; ex quo capite peccant qui contra reverentiam sacramento debitam, ini pertinentia ad confessionem narrant, sicut et confessarii qui de iis interrogant, aul narrantes tolerant; non tamen graviter.-i quæ narrant non sunt perniciosa. 4° Per subtractionem, ut scilicet non subtrahatur aliqnid de his quæ manifestanda sunt,et contra hoc dicitur *integra :* de qua conditione dixi pliisquam satis a. 2.

ibid. — Secundum autem quod confessio est pars sacramenti, concernit judicium sacerdotis, qui est minister sacramenti; ex quo oportet quod sit *accusans* ex parte pœnitentis, *parere parata* per comparationem ad confessarium judicem, ct *secretu*

φρη* τη ad conditionem fori, in quo de eecultis swiscientix agitur.

Observandum quod, cum Auctor dicit quasdam conditiones esse dc necessitate sacrament/, inter alias quod sit *secreta,* non intelligat de essentia : quamvis enim Christus instituerit confessionem secretam, non tamen absolute prohibuit publicam , uf *palet ex ante dictis,* sed quod ordinarie non liceat aliter confiteri quam secreto, preserlim peccata occulta et infamantia ; hoc enim esset contra jus naturæ et praxim Ecclesiæ.

DISSERTATIO VIII.

0E SIGILLO CONFESSIONIS.

Quæ Auctor docet q. 10, de effectibus confessionis, *patent* ex dictis dissert. 5 de effectibus pœnitentiæ.

Supp. q. 11. a. 3 o — Sigillum confessionis nihil est aliud quam obligatio celandi audita in confessione , metaphora sumpta a sigillo quo obsignamus quæ volumus esse secreta.

ARTICULUS I.

Utrum in nullo casu liceat sacerdoti revelare peccata quæ audivit in confessione?

ibid, α 1 o — *Dico.* Jure naturali, divino ct humano prohibetur sacerdos revelare in quovis casu, sive directe, sive indirecte , peccata audita in confessione sacramentali , sine expressa el spontanea licentia pœnitentis.

Prob. prima pars. Contra jus naturale t'ldilfamare proximum, violare religionem secreti el mentiri : atqui qui peccata audita in confessione revelat, diffamat proximum peccata ejus manifestando , violat religionem secreti, quod ipsi fuerat «'reditum , et quod servare tacite promiserat ; — Ibid.— ac tandem mentitur, quia dicit ea se scire ut homo, quæ tamen nescit ut homo, sed ut Deus, seu Dei vicarius.

Ibid.— *Prob. secunda pars.* 1° Nunquam est licitum agere contra significationem sacramenti, id enim est sacrilegium contra reverentiam ipsi, ut a Christo instituto, «/ebitam : atqui per confessionem significatur tegenda omnino esse peccata : ergo vi institutionis sacramenti sacerdos teneatur audita in confessione celare, et tanquam violator sacramenti peccat qui ea revelat. *Prob. min.* Quæ exterius aguntor in sacramentis sunt signa eomn. quæ interius aguntur, et ideo confessio qua qui* sacerdoti «e subjicit, est signum interiori* subjectionis qua quis Deo subjicitur: atrm Deus peccata illius qui se sibi subjkit p<'r poenitentiam, quantum est ex parte sacramenti, omnino tegit, quasi nunquam fussent. Quod si de facto id non accidat, qui * forte non absolvitur confessus, hoc est cx ejus defectu . et non quantum est ex parte sacramenti : ergo per confessionem significatur tegenda esse omnino peccata.

2e Qui præcipit finem , præcipit media necessaria ad illum atqui Christus præcepit confessionem , el confessio stare non potest, si vel in uno casu liceat eam revelare: ergo præcipit cclationem peccatorum confessorum in omni casu. *Prob. min.* Si vel in uno casu liceret revelare confessiones, homines suspicarentur etiam in aliis similibus casibus licere, aut a confessants per Epiikiam fundatam, vel infundatam, ad alios casus trahi, sicque fierrt ipsis odiosa confessio, atque ab ea penitus deterrerentur; vel «altem peccata quæ suspicarentur revelanda non accusarent ; nemo enim tenetur accusare peccata quæ jure timet revelanda, et sic opposita doctrina non solum foret injuriosa sacramento, et contra Christi prxeeptum , sed prorsus inutilis, imo et perniciosa ; quia si accusarentur illa peccata , confessarius prudens posset pœnitentes a mala voluntate avocare. Ergo.

Adde quod præceptum de non revelanda confessione sit negativum, quod semper et pro semper obligat.

Prob. tertia pars. Cap. *Sacerdos* de Pœnit. dist. 6 , sic decernitur : « Sacerdos » ante omnia caveat ne de his qui ei conii filentur peccata recitet... Nam si hoc fe» cerit, deponatur, el omnibus diebus vitx » sux ignominiosus peregrinando pergat. » Et in concilio l.ateran. sub Innocentio III « Caveat sacerdos ne verbo aut signo . aul » alio quovis modo, aliquatenus prodat » peccatorem... Quoniam «pii peccatum in » pœnitentiali judicio sibi detectum pne▮ sumpserit revelare, non solum a >acer» notali officio deponendum decernimus, » verum etiam ad agendam poenitentiam » perpetuum in arctum monasterium de» trudendum. » Ergo. Ux autem pœiun,

tit patet, non sunt *latæ,* sed *ferendæ tententias.*

Dixi, *directe vel indirecte.* Item, *sine licentia pœnitentis.* Hæc infra explicabuntur. Item, *in confessione sacramentali,* de quo in fine præsentis articuli.

CONSECTARIA.

his inferes i°, in nullo casu imaginabili, sive agatur dc amittenda vita, sive de proditione reipublicæ, sive de subversione fidei in aliqua provincia, licitum esse revelare confessionem ; quia; ut dictumest, sigillum est ex ipsa institutione sacramenti, pracepli divini negativi, et agitur de bono spirituali totius Ecclesiæ in servanda frequentatione hujus sacramenti ad salutem omnium instituti, quæ preponderant omni alteri bono. — ib. ad 1. — Nec oportet succurrere malis humanis per media quæ nescit homo ; id autem quod scit ex confessione, est quasi nescitum ; quia illud confessarius nescit ut homo, sed ut Deus, seu Dei personam gerens. Et hinc preoccupantur quædam instantiæ.

Inferes 2°, frangentem sigillum triplex peccatum committere , scilicet injustæ diffamationis , infidelitatis ratione violati secreti tacite promissi, et sacrilegii contra significationem et reverentiam sacramenti.

Inferes 5°, confessarium interrogatum de auditis in confessione, posse respondere, imo et jurare se nescire , quia interrogatur ut homo, respondet ut homo , et nescit ut homo. Insuper interrogatio est accipienda de iis de quibus interrogans habet jus inquirendi ; consequenter responsionis sensus est , *Nescio eo modo quo tibi possim et debeam revelare.*

Si autem interrogetur de auditis formaliter in confessione, scilicet, num hoc vel illud audiverit in confessione, multi volunt quod non possit respondere, nec *a fortiori* urare se nescire ; quia scit eo modo quo nlerrogatur ; sed quod debeat respondere nterrogalionem hanc impiam esse, cui utc affirmative nec negative licet respondere.

Inferes **4°,** duos qui confessionem pœnilenlis audierunt, non posse de peccatis auditis inter se loqui, etiamsi in utilitatem pœnitentis; quia licet utrique peccata sint cognita, non tamen sunt cognita extra-sacramentaliter, nec ipsi possunt facere extra-sacramentalia, sicque clausa mane sub sigillo confessionis. Propter eamdiiD rationem ille qui peccatum publicum audivit, non potest loqui de illo ut audito in confessione.

Inferes 5°, sigillum obligare ctiamposi mortem pœnitentis; quia in ejus violatione respectu mortui, sequuntur pariter injusta diffamatio, irreverentia sacramenti et avocatio fidelium ab illius frequentatione, quippe quibus similiter fieret odiosum sacramentum, si scirent post mortem peccata sua posse revelari.

Inferes 6°, confessarium qui non potest confiteri peccatum suum sine revelatione confessionis sibi factæ, teneri illud tacere; item parochum qui ex sola confessione novit impedimentum inter sponsum elsponsam, teneri illos conjungere, si petant e\lr< confessionem ; el multa alia similia.

Inferes 7°, revelationem peccati veniali» etiam esse peccatum mortale ; quia licet inde non fiat gravis injuria pœnitenti, fit tamen sacramento, ulpote contra ejus significationem et sanctitatem, redditurqut odiosum saltem quoad venialia : unde hop datur hic levitas materiæ; et tantum pec catur venialiter ex indeliberatione, ulsi sacerdos loquaturdeaudilisin confessione, non advertens se ea ex confessione scire, sed putans se loqui de aliunde scitis.

Solvuntur objectiones.

Obj. i°. Integritas confessionis est juris divini, et tamen multiplex ratio ab illa excidat. Item hoc præccptum, *Non occides,* est juris naturalis et divini positivi, estque negativum ; el tamen licitum est in certis casibus occidere : ergo similiter de sigillo confessionis.

II. N. conseq. Quoad primum disparitas est. quod non omnis integritas confessionis sit juris divini, sed sola formalis, el moraliter possibilis. Similiter quoad secundum, non omnis occisio prohibetur hoc præceplo, *Non occides ;* seti sola occisio injusta et auctoritate privata. At omnis quæcuinque revelatio confessionis quovis casu est prohibita; quia est contraria significationi et fini sacramenti, ul probatum est.

Inst. I<>. Lex naturalis dictat esse revelandum crimen alicujus etiam sub secreto cognitum, quando id est necessarium ad conservationem præsertiin fidei aut patri».

atqui lex naturalis prevalct legi posilivæ de non revelanda confessione, aut etiam legi naturali de servando secreto ; quia de maiori bono agitur : ergo.

Ibid, ad i — *R.* 1° *D. ant.* Lex naturali.» dictat esse revelandum crimen , etc., quod scitur, *transeat ant.* quod nescitur, N. *ant.* Illud autem quod ex confessione scitur, est quasi nescitum, quia ilhid saterdosnescit ut homo, el tamen debetagere ut homo.

2 *0. idem ant.* Lex naturalis dictat revelandum esse crimen alicujus ad conservilioncm fidei vel patriæ, si majus inde malum non sequatur, *transeat ant.* secus, 'V. *ant.* .Majus autem malum sequeretur ex revelatione confessionis quam sit eversio fidei in aliqua provincia aut reipublicæ, idlicet destructio sacramenti in perniciem totius Ecclesiæ. Insuper inutilis aut etiam perniciosa foret hæc revelatio ad evertenda ista mala , si unquam admitteretur licita in his casibus; quia tunc istorum criminum conscii, cum scirent ea esse revelanda non accusarent. Si e contra sciant non esse reflanda, accusabunt, et adhortationibus atque consiliis prudentis confessarii, forte a mala sua voluntate avocabuntur; aut si confitentes non sint horum criminum rei, »«i ea confiteantur ut objecta aut i ircumstantias sui peccati, adhibitis certis cautelis et mediis a confessario proscriptis, mala ab aliis impendentia forte potuerunt impediri.

Inst. 2°. Potest dari casus in quo pœnilens ipse crimen confessum teneatur revelare : ergo si reveletur a confessario, nulla lit ipsi injuria.

Il. Esto non fiat pœnitenti injuria, fiet »altem sacramento in detrimentum omnium fidelium. Insupe' . quamdiu pœnilens non facit peccatum suum cxtra-sacramcntale, consentiendo libere ul reveletur, remanet nescitum, ut dictum est; quod autem nescitur revelari non potest.

Obj 2° Cæsarius, monachus Cisterciensislib. 5 Historiarum mirab.cap. 52 scribit Innocentium **Ii!**; consultum a capitulo generali sui ordinis qu»d deberet agere confessarius qui audiret confessionem unius non sacerdotis, et tamen quoiidi* celebrantis, respondisse eo in casu revelandam^? confessionem. Item Guillelinus Altisiodo- j rcnsis m Summa lib. 4, tract. 6, q. 6, refert theologos Parisienses docuisse licitum esse in certis casibus revelare confessionem. Item fuerunt olim in usu confessio publica et pœnitentia publica ; ex his autem revelabatur confessio. Ergo.

R. ad primum, narrationem Cæsarii non mereri fidem, cum directe contradicit iis quæ ipse Innocentius III definivit in concilio Lateranensi, de sigillo confessionis inviolabiliter .servando.

yid secundum. Nihil nos niovent quidam , forte privati, theologi Parisienses contra ea quæ protulimus in probationem conclusionis ct contra communem sentum ac constantem praxim totius Ecclesiæ.

z/d *tertium.* Neque confessio publica, neque pœnitentia publica peccatorum occultorum , unquam fuerunt in præceplo in Ecclesia. De confessione publica jam diximus; de pœnitentia publica dicemus infra. Adde quod publice pœnitentibus, pro diversis peccatis, eadem sæpe pœnitentia injungebatur, ct plures nullius criminis conscii ex zelo pietatis proprio motu se illis adjungebant : unde ex pœnitentia publica peccata non poterant dignosci.

Petes ex qua confessione oriatur obligatio sigilli?

R. oriri ex omni et sola confessione sacramentali ; quia est proprietas confessionis sacramentalis, ideoque omni et soli confessioni sacramentali convenit.

Censetur autem confessio sacramentalis, quæ fit illi qui habet aut habere creditur potestatem absolvendi, cum animo se peccatorem accusandi et peccata sua clavibus Ecclesiæ subjiciendi, etiamsi non sequatur absolutio.

Dicitur, *quæ fit illi qui habet aut creditur habere potestatem absolvendi.* unde confessio facta scienter laico, vel sacerdoti qui noscitur carere jurisdictione, non inducit obligationem sigilli, sed tantum secreti naturalis; secus si sacernos credatur habere potestatem absolvendi, quia tunc quantum ex parte pœnitentis est sacramentalis, ficretque injuria ipsi pœnitenti et sacramento quod creditur subsistere, si revelaretur.

Dicitur, *cum animo se accusandi peccatorem et peccata sua clavibus Ecclesiæ abjiciendi;* quia si quis accedat ad confessarunn animo ip-uni decipiendi, irridendi, protrahend* in peccatum, aliqui

ab ec extorquendi, etc. non est confessio sacramentalis, nec obligat ad sigillum.

Dicitur, *etsi non sequatur absolutio,* iive cx defectu pœnitentis qui non apparet sufficienter dispositus, sive ex parte sacertis qui caret jurisdictione in certum casum, qu»a hujusmodi confessio est in ordine au sacramentum et ideo sacramentalis; obligatio autem sigilli sequitur confessionem sacramentalem, et non solum absolutionem.

Utrum vero , si quis accedat ad confessionem sine ullo dolore et proposito emendæ ct sine voluntate absolutionem recipiendi, sed tamen cum animo se subjiciendi sacerdoti tanquam Ecclesiæ ministro, sive ut ab illo prout poterit juvetur, sive ut aliquo modo satisfaciat Ecclesiæ præcepto, sit hæc confessio sacramentalis inducens obligationem sigilli? Affirmat Sylvius ex cap. *Quod quidam* de Pœnit. et remiss, lib. 3, tit. 58, ubi jubetur admitti confessiones eorum qui volunt confiteri, quamvis dicant se non posse abstinere, eisque crebris et salubribus monitis pœnitentiam esse indicendam. Ratio est, quia quamvis ille accedat voluntarie indispositus, et ex hac parte non ponat materiam absolutionis ; quatenus tamen confitetur animo se accusandi peccatorem et se subjiciendi socerdoti ut Ecclesiæ ministro,ejus confessio ea ex parte est aliquo eodo sacramentalis. Cæterum in dubio favendum est sigillo.

ARTICULUS II-

Ad quæ se extendat sigillum confessionis ?

2 11. · 2. o. —*Dico.* Sigillum confessionis se extendit directe ad illa omnia duntaxatde quibus est sacramentalis confessio, hoc est, ad omnia peccata tam mortalia (piam venialia, eorum objecta, complices et quasvis alias circumstantias. Quia sigillum est aliquid annexum confessioni sacramentali ; quod autem annexum est alicui sacramento, non extenditur directe ultra illud.

Ibid. — Indirecte autem extenditur ad ea quæ , licet "xm cadant sub confessione .-acraineniali, per ea tamen posset deveniri in notitiam peccati, vel peccatoris, ct ad ea quæ per se vel per accidens possent confusionem, verecundiam , malam suspicionem, vel aliquod nocumentum genente pœnitenti vel alteri ; hæc scilicet ration generali, quod alioquin sacramentum redderetur odiosum et desertum.

Ilinc cadunt sub sigillo non solur.i oauih peccata mortalia et venialia, eorum objecta, complices et aliæ circumstantia;, ul dictum est, sed etiam pœnilentia injuncta, indisposilio pœnitentis, negatio absolutionis aut schedx confessionis, et similia qua indirecte peccatum revelant; item defectus tam naturales quam morales et scrupuli ex sola confessione cogniti, ex quorum revelatione gravatur pœnitens.

Explicantur breviter singula.

Omnia peccata mortalia tam in genere quam in specie : unde violat sigillum non solum qui revelat hoc vel illud Titii peccatum , sed qui dicit eum esse confe-yum mortaie vel mortalia, casum reservatum aut censiram. Item si, audito in tribunali aliquo gravi peccato, exclamat aut alte ingemiscat, aliis audientibus. Item si de aliquo loco vel communitate non ampla, de collegio, monasterio vel etiam congregatione integra dicat ibi perpetrari gravia crimina; quia communitas inde infamatur, quæ infamia redundat in ejus membra et reddit sacramentum odiosum : secus si de populoso civitate, provincia, regno, diceret in eo committi peccata mortalia.

Narrare autem peccata audita in confessione , non indicando neque directe neque indirecte auctores, ita ut moraliter loquendo innotescere non possint, non est violare sigillum; attamen seclusa utilitate instructionis vel consilii petendi, abstinendum est a similibus narrationibus el colloquiis, tum quia simplices scandalizantur, putantes inde frangi sigillum confessioni?, tum profiter periculum revelationis quæ contingere potest, et quandoque contingit, ex collât is confessarii dictis in diversis locis et temporibus : ut si dicas, uno tempore, primani tuam pœnitentem confessam fuisse adulterium ; et alio tempore, prioris dicti tui irnmemor, dicas coram iisdem talem fuisse primam luam pœnitenten*.

Omnia peccata venialia, in specie non in genere : unde frangeret sigillum qui diceret : Talis mihi confessu* c-st hocvcl illud peccatum veniale; qtria, ut dixi miperius, non datur hic levitas m..k-na : *e-

M «i diceret : Mihi confessus est venialia ;

inde noii gravatur pœnitens, cum notum sit confessionem non fieri sine saltem venialibus ; unde perinde est ac si diceret . Me mihi confessus est. Non potest tamen dicere *plura et gravia venialia,* quia id non sequitur ex confessione.

Caveat etiam ne loquendo de venialibus præbeat ansam suspicandi mortalia vel de eodem vel de aliis ; ul, si diceret : Talis hodie nonnisi venialia confessus est, statim audientes suspicarentur alias confessum fuisse mortalia ; aut si po»t auditas confessiones in uno loco, collegio , monasterio, de uno singulariter dicat : Iste non confessus est nisi venialia, præbet ansam audientibus suspicandi alios mortalia fuisse confessos. Idem dicendum si, loquendo de pluribus sibi confessis, unum inter alios singulariter laudet, de probitate, castitate, etc., inde enim audientes suspicantur alios non esse ita probos, castos, etc. Secus esset si, omni comparatione seclusa, sermo esset de uno tantum.

Objecta peccatorum : ut si pœnitens confiteatur se male locutum fuisse de tali puella gravida, vel de furto aut homicidio Titii; peccatum puellae et furtum Titii cadunt sub sigillo tanquam circumstantia peccati confessi. Et quamvis quidam dicant quod, si ista peccata confitentis sint publica, non cadant sub sigillo, quia pœnilens supponit illa omnibus nota, neque ideo velit ea includi sub sigillo ; non puto tamen confessarium posse de eis loqui ut cognitis ex confessione : unde improbandos censeo qui, orto scandalo in aliquo loco, dicunt (ut frequens est) aures confessariorum continuo vexari de oblocutionibus contra istud scandalum. *Complices* sive juste sive injuste in confessione detecti ; et aliæ *circumstantiae* etsi non necessario accusandae, sed (pias pœnitens erronee putat esse accusandas, si illius aut alterius intersit eas celari. Cætera vero in tonfessione narrata , sed confessioni imperlinentia, non cadunt sub sigillo.

Pœnilentia injuncta; si nempe sit gravis et quæ solet assignari pro peccato mortali, quia ex ejus revelatione dignoscitur pœnitentem peccasse mortaliter. Item *indisposilio pœnitentis* et *negatio absolutionis,* propter eamdem rationem. Ubi autem consuetum est dare schedam confessionis, confessarius non potest sine fractione sigilli eam denegare pœnitenti quem non absolvit ; non debet quidem scribere se absolvisse, sed simpliciter, se exceptae confessionem talis.

Defectus tum naturales quam morales ex sola confessione cogniti, ut esse spurium, eunuchum, fictum nobilem, de genere Judæorum aut magorum, ignarum mysteriorum religionis, irregularem sine delicto, pauperem, debiti» gravatum, minus expertem in sua arte, scrupulo'um,etc., ex eodem semper principio, quod alias confessio redderetur odiosa. Dixi, *ex sola confessione cogniti;* quia si aliunde hos defectus cognoscat confessarius, potest de eis loqui secundum cognitionem extrasacramentalem quam habet. Idem dicendum de peccatis, ul fusius dicam infra.

Petes 1° utrum confessarius possit imponere pœnitentiam publicam ex qua sequitur indirecta revelatio confessionis?

R. negative, nisi ex spontanea acceptatione pœnitentis. *Patet ex dictis.*

Petes 2° utrum confessarius possit injungere sub comminatione negandi absolutionem, quod judicat necessarium, sive ad reparationem præteriti, sive ad cautelam futuri, v. g. restitutionem, dimissionem officii , concubinæ aut alterius occasionis proximæ, etc., ex quo sequatur indirecta revelatio confessionis?

R. affirmative. Quia tunc non tam confessarius imponit præceptum pœnitenti, quam declarat obligationem quæ in ipso est, ad cujus implelioncm habet jus urgendi pœnitentem, etiam denegatione absolutionis , ut ipse suo munere debile fungatur.

Petes 5° utrum secretum creditum el acceptum extra confessionem sub sigillo confessionis, reipsa cadat sub sigillo confessionis?

Ibid. ad. 2—*R. negative.* Quia sigillum confessionis ex sola sacramentali confessione sequitur. Neque quis de facili potest eic aliquid credere vel recipere;cum enim nullum secretum æquiparari possit secreto confessionis, id fit difficile absque aliqua irreverentia sacramenti.

ARTICULUS II.

Quinam teneantur sigillo confessionis?

2 11a3. o —*Dico.* Proprie loquwdo

seu primario et principaliter tenetur solus sacerdos ; quia ipse solus est ministerhujus sacramenti cu! annexum est sigillum. Secundario autem et per participationem tenentur omnes ad quos confessionis notitia quovis modo pervenit; quia sicut hi ad quos notitia confessionis pervenit, participant aliquid de actu confessionis, ita participant aliquid de sigillo confessioni annexo.

Hinc inferes 1°, sigillo teneri non solum verum confessarium, sed etiam fictum , ut si laicus, aut sacerdos carens jurisdictione, se simulans confessarium, confessionem excipiat; quia hujusmodi confessio ex intentione pœnitentis est sacramentalis et ad absolutionem sacramentalemordinata, licet errore facti revera non sit.

2° Tenetur interpres communicans cum confessario in ipso actu confessionis. Similiter scribens confessionem alicujus rudis aut amici.

5° Tenentur audientes, sive casu , sive voluntarie et ex industria, non sine gravi sacramenti injuria, confessionem alterius, etii quibusillamsacrilege recelant, etiamsi revelatio ad innumeros transiret ; quia res transit cum suo onere.—Ibid a. 4. ad 4.—Idem dic de iis quibus confessarius etiam cum licentia pœnitenlis revelat, nisi aliter se explicet pœnitens.

Quidam volunt etiam teneri sigillo cum sive confessarium , sive alium virum doctum , etsi laicum , cui pœnitens aliqua de suis peccatis communicat in ordine ad confessionem faciendam, idque innotescit consulto; quia, inquiunt, cum sæpe contingat pœnitentes infligere considtationeante confessionem, si illi non adstringerentur sigillo , confessio fieret odiosa. Verum aliis negantibus assenlior; quia ista notitia neque est confessio inchoata, neque procedit ex confessione facta, *sid rationem oppositamjP.* non teneri pœnitentes ad hujusmodi consultationem, si timeant ne consulti sua peccata revelent ; absque ea enim poterit esse confessio formaliter integi a. Et alioquin nimium extenderetur sigillum confessionis, cum frequentissime et passim sæculares consulant viros doctos in ordine ad suas confessiones, nec id lateat consultos, absque eo quod consulentes cogitent aut intendant illos obligare ad sigillum confessionis, sed ad secretum naturale ta>>fnin.

4° Tenetur superior a quo pœnitens wt se vel per confessarium petit extra confessionem licentiam absolvendi a reservatu, quia illa petitio licentiæ est inchoata confessio, et illa notitia quam superior accipil a confessario , ipse confessarius accepit at inchoata confessione.

5° Tenetur, secundum plures, qui casu vel ex proposito legit descriptam alicujui confessionem, sive factam,sive faciendam; quia illa scriptura est quasi internuntia peccatorum, eslque vel inchoata confessio, vel confessionem factam gerens. Alii tames id etiam probabiliter negant, quia hw scriptura non est proprie confessio sacra mentalis, sed instrumentum aut præparalio ad illam pro juvanda memoria facta:sicul si quis se præparans ad confessionem, alta voce recitaret sua peccata, aut, ut modo dicebamus, consuleret pro confessione facienda, audiens aut consultus non teneretur sigillo confessionis. Equidem ita videtur rem physice considerando, at forte aliter videbitur si res moraliter consideretur el attendatur ad sensum communem. Judicet prudens lector.

Petes an ipse pœnitens teneatur sigillo? *P. negative.* Et primo quoad sua peccata , in tantum tenetur ea celare in quantum tenetur se non infamare, quod estjuris naturalis. Quoad ea vero quæ spectant confessarium, tenetur secreto naturali, si ea revelare nequeat absque ejus aut alterius, seu sacramenti præjudicio ; alias non tenetur.

ARTICULUS IV.

Utrum de licentia con(Mentis possit sacerdos ejus peccatum alteri prodere?

Q 11. a. 4. o. —*Dico.* Potest sacerdos de licentia expressa et spontanea confilentis, ejus peccatum alteri prodere.

ibid. — *Prob.* Ideo sacerdos ienelui peccatum confessum occultare, quia occultatio est de necessitate sacramenti, in quantum scit illud ut Deus, seu Dei personam gerens : atqui confiions, per licentiam quam dat illud prodendi, sive illam det intra, sive extra confessionem; facit quod id quod sacerdos sciebat ut Deus, seu Dei personam gerens, jam sciat ut homo ; non quod accipiat novam notitiam , ut recte observat Sylvius, sed quia est novus notiti* modus, quo fit ut id quod sciebat sacramenlaliter el ut Dei vicarius , jam humana notitia teneat ; sicut qui habet aliquid sub secreto naturali, si ille qui illud commisit liberet a vinculo secreti, absque eo quod rem iterum narret, potest alter sine peccato prodere.

Ibid. »n α s. 0. — *Confirmatur.* Qui poiest aliquid per se facere , potest etiam per alterum facere : atqui confiions potest peccatum suum per se alteri revelare : ergo potest per sacerdotem.

Dixi, de *licentia expressa et spontanea;* quia non sufficit implicita , dubia, interpretative aut praesumpta, neque vi, dolo , precibus importunis aut metu reverential: extorta.

Dices. Quod est institutum propter bonum totius Ecclesiæ et reverentiam sacramenti, non potest ex arbitrio unius irritari ; sicut clericus non potest cedere privilegio concesso in favorem status clericalis: atqui celatio confessionis est instituta ad bonum totius Ecclesiæ, ut homines confident.as ad confessionem accedant, et ad honorem sacramenti : ergo.

ibid, ad 2. — *P. D. tnin.* Celatio confessionis'quatenus remanet sacramentalis, e<t propter bonum Ecclesiæ et reverentiam sacramenti, *C.* quatenus fit extrasacramen-(alis per licentiam confitentis, 7V. Supposita igitur licentia pœnitenlis, non tollitur quod est institutum propter bonum commune et honorem sacramenti, quia sigillum non frangitur, cum dicatur id quod alio modo scitur el est extrasacramentale.

Exhisinferes contra quosdam Scotistas, confessarium de licentia expressa pœnitenlis po se revelare non solum illius peccata, sed etiam peccata complicis, ad aliquem bonum finem, puta ad ejus correctionem, i·Quia sigillum estpræsertim et primario in favorem confitentis ; si ergo is cedat juri suo, non est cur peccatum complicis gaudeat jure sigilli. 2° Quia pœnitens per licentiam datam facit peccatum suum extrasacramentale , ideoque non amplius obnoxium sigillo, nec consequenter peccatum complicis.

ibîd. ad 3 —Attamen, qua, ut dicit Auctor, /mminct sacerdotibus probare licentiam datam , si de fractione sigilli accusentur, et quia gravissima incommoda possant sequi ex revelatione peccatorum tum pœnitenlis, tum complicis, per confeasarium : is non debet facile acceptare istud onus, sed tantum si urgear necessitas aut magna utilitas, et ipse pœnitens aut alter id præstare non potest : quo casu hanc licentiam, quantum fieri potest, uon acceptet in confessione, sed extra et in scriptis.

Petes 1° utrum confessarius possit loqui cum ipso pœnitente de auditis in confessione, absque ejus licentia?

P. 1° posse in eodem tribunali, hoc est in confessione sequenti, si id expediat ad rectitudinem præsentis confessionis el judicii; quia licet sola peccata præsenlia sint materia dire· ta præsentis confessionis, praeterita tamen quatenus rectitudini præsentis confessionis et judicii expediunt, ad illud indirecte pertinent ; et hæc est praxis timoratorum confessariorum , qui, v. g. pœnilentes ob relapsus arguunt , atque incassum adhortaremur pœnitentes eodem «emper confessario uti, si is deberet se gerere ac si nesciret præcedentes confessiones.

Dixi tamen, *si expediat ad pratentis confessionis el judicii rectitudinem ;* quia alias , cum præcedens judicium sit absolutum ; nec prælerita peccata pertineant, ut suppono, ad præsentem confessionem, non video quo jure confessarius possit refricare memoriam illorum, maxime cum id natum sit causare ruborem pœnitenti, et inde horrorem sacramenti.

P. 2° Confessarius non potest extra confessionem loqui cum pœnitente de auditis in confessione sine ejus licentia. Quia quamvis id non sit prop-·* frangere sigillum; fractio enim sigilli est violatio secreti, non violat autem secretum qui loquitur cum illo qui secretum commisit, sed qui cum aliis; est tamen natum causare verecundiam pœnitenti et odiosum reddere 'aeramentum : et ideo arbitror, contra quosdam, id etiam non licere quamvis ageretur de defectu confessionis præcedentis reparando. Sed in hoc casu debet confessarius revocare pœnitentem ad,..tribunal, aut petere licentiam loquendi de confessione.

Observandum tamen 1°, quod si pœnitens ipse extra confessionem primus loquatur cum confessario de peccatis confessis, possit etiam confessarii·· ue iliis loqui cum illo, quia tunc licentiam concedit in actu exercito.

Obscrtanaum 2·, quod immediate post ab-olutionem confessarius possit sine ulterioi i licenda Icqui cum pronitente de auditi* in confessione, quia moraliter adhuc durat idem judicium; secus si pœnitens recesserit, aut de aliis sermo intervenerit.

Petes 2° utrum de auditis formaliter in confessione liceat confessario loqui eum licentia pœnitentis, dicendo, v. g. Iloc iste mihi dixit in confessione, is erat indispositus, hunc non absolvi, etc.

Scotislæ respondent negative, nec improbabiliter, quia, inquiunt, sigillum est primario institutum in reverentiam sacramenti, et secundario tantum in favorem pœnitentis : unde licet iste possit cedere juri suo faciendo peccatum suum exlrasacramentale, non tamen juri sacramenti.

Doctissimus Sylvius hic a. 4, ad 3, *negat hanc rationem* et dicit sigillum esse primario præceptum in favorem pœnitentis, ne scilicet confessio sit illi odiosa et formidabili*, et consequenter tantum ac '(■eiindario in honorem sacramenti, ne, si non servaretur sigillum, sacramentum maneat desertum el destruatur : unde cum, posita licentia pœnitentis, Confessio non liat ipsi Odiosa, cessat etiam periculum irreverenti® et destructionis sacramenti, adeoque nullum videtur esse jus in sacramento, ut audita in confessione formaliler ut talia non revelentur : et hoc probabilius nobis videlur.

Nec referi quod obligatio sigilli sit cx virtute religionis ; quamvis enim obligatio juramenti promissori! tota sit in favorem illius cui fit, ratio tamen obligationis esi ipsa virtus religionis.

ARTICULUS v.

Virum liceat uti notitia ex sola confessione sacramenlali hausta?

Ibid. a. 5. o — Dixi *ex sola confessione sacramenlali hausta,*- quia si confessarius notitiam peccati confessi aliunde habeat, potest illa notitia uti, non quidem dicendo, Iloc audivi m confessione ; quia sic novit tantum ut Deu·:, el ideo sigillum frangeiet, *ed, illud vidi, ab alii* praesentibus audivi, etc., sic enim nullam facit injuriam pœnitenliaut sacramento, cum non teneatur celare peccata, nisi quatenus audita m confessione, el hic loquatur perinde aesi non audivisset confessionem. Insuper pra-clnderelur via justifie, el liomines tierent audaemres ad peccandum, si sciret', se non posse puniri aut accusari ab iisquv bus confiterentur. Debet tamen confe*s8rius se gerere narrando ac si non audivisset confessionem, nihil addens ad ea qui aliunde novit, nec firmius asserens quam extra confessionem novit; alias violaret sigillum. Neque etiam hac notitia uti debet extra necessitatem propter scandalum. Bnc præmisso,

Dico A·. Nunquam est licitum uti notitia confessionis, si subsit periculum revelationis direct® vel indirects, aut si sequaturgravamen pœnitenti vel alteri; quia inde confessio redderetur odiosa et f · midabilis.

Et ita resolvit S. congregatio universalis Inquisitioni* 18 novembris 1082, statuet» usum scienti® confessionalis cum gravamine pœnitentis, etiamsi non e*set periculum revelationis, omnino esse probibendum, quamvis ex non usu tali* scienti® majus gravamen obveniret alteri, aut etiam pœnitenti. Textum hujus decreti babes apud Tournely, llenno, etc. Et hac de causa Clemens VIII, decreto dato 26 mail 1594, mandavit ut : « Tam superiores pro » tempore existantes, quntn confessarii qui » postea ad superioris gradum fuerint pro» moti , caveant diligentissime, ne ea no» titia ipiam de aliorum peccatis in con» fessione habuerint, ad exteriorem gu» bernationem utantur.... Alq»'O ita per » quoscumque regularium suptx lores, qui» cumque illi sint, observari mandamm. · Agitur in eo decreto, *ut patet,* de solii regularium superioribus.

Dico 2". Si non sit periculum revelationi*, neque sequi possit ullum gravamen pœnitenti vel alteri, licitum est uti scientia ex *ola confessione sacramenlali hausta. Quia talis usus non repugnat sigillo, et sacramento ac pœnitenti obesse non latest, prodesse autem potest : unde confessarii quotidie ea notitia utuntur, puta, ut orent pro pœnilenlibus, ut casus auditos dubios et intricato* examinent et instruantur, ut ipsi se muniant adversus la'»*u› similes, etc.

Ex prima conclusione inferes, superioretn aut confessarium ex sola notitia confessionis, non posse exercere actuspœ· nitenti vel alteri ingratos, sive spectans jibtilian·', sive charitatem, sive inisericorih.nn, sive urbanitatem, ut vultum austeriorem ostendere , durius alloqui , fugere ejus colloquium , mittere ad alium locum, recusare licentiam exeundi, beneficium.ordines, expellere domo, puta, furem domesticum, amovere ab officio, denegare suffragium in aliqua electione, et similia.

Neque refert quod pœnitens forte non advertat id fleri ex notitia confessionis, et non frangatur sigillum; sufficit quod patiatur gravamen : si namque scirent fidele* hæclicite fieri posse ex sua confcs-ione, ai» ea omnino deterrerentur. El quamvis olim plure* ct insignes theologi aliter censuerint, præsertim quoad actiones qu® non hdnnl jus strictum pœnitentis, sic tamen nunc videtur dicendum post laudata decreta. Unde quod dixit Auctor hic a. 1, ad 5 et 4 , superiorem posse amovere ab officio, seu denegare suffragium ei quem ex confessione novit indignum propter alios defectus, puta *scienlice, celatis, vel (dicujus hujusmodi,* inlelligendum est si indignitas seu defectus extra confessionem innotescant, et quod propter eos sic egisset superior, etiamsi confessionem non audivisset.

Augetur difficultas si agatur de actibus qui non exercentur directe circa pœnitentein.sed circa cxtrinseca ejus peccati impedimenta, ut diligentius res suas servare, seras mulare, claves apud se servare , obstruere fores vel fenestram , el similia. Multi hæc licere dicunt; quia hujusmodi actus non debent censeri ingrati pœnitenti, ad quos ipse, si vere sit pœnitens, cooperari tenetur, et ideo inde nulli confessio redditur rationabiliter odiosa : quod decretum Clementis VIII, dicunt eo tantum prohiberi actus versantes directe contra personas confessas de quibus ante. Ilæc quidem probabiliter dicuntur; at non minus probabile est oppositum , tum quia per hæc tacite exprobrantur peccata probitenti si advertat, et inde erubescit; si non advertat, obstare videtur decretum Clementis VIII, quod non distinguit inter actu* et actu*, sed generaliter prohibet ne hiiji'smom notitia superiores utantur *ad exteriorem gubernationem :* et ita certo tenendum in praxi arbitror, præsertim a Stlpcnoribii* regularium , de quibus explicite loquitur decretum. Quidam illud etiam (•xiendunt ad alio* superiores, propter, inquiunt. identitatem rationis; quia ponLfex dicit *Ourmadmodum enim humanum rerum regimen ab hoc sacramento diefat , ita etiam nullatenus ab eo debet dependere.* Qu.æ ratio currit de omnibus superioribus. Id tamen non ita constat.

/nferes 2. e contra ex secunda conclusione, confessarinm jiosse ex sola notitia confessioni* cxerci re actus grato* pœnilenli, ut benigniorem vultum ostendere, familiarius cum ipso agere, gratias speciale* concedere, ab austeriori regimine, aut a verbis *eu facti* olfen*ioni* abstinere, etc., etiamsi pœnitens advertat hæc fieri ex notitia confessionis ; quia, ut dictum e*t, nulla est ibi fractio sigilli, et hæc ip*i grata sunt, consequenter non redditur confessio odiosa, quin e contra.

Item si confessarius ex confessione unius complicis noverit vitium paratum ad missam e**e venenatum, structas sibi insidias in via. pote*t abstinere a celebratione, vel alia via pergere, etiamsi alti complices suspicentur, aut advertant hac agi ex notitia confessionis. Quia Ie cum actiones ill® sint ex se indifferentes, ct fieri possint ex diversi* motivis, non est ratio curadstantes credant fieri ex notitia confessionis; alioquin si justa causa mutandi consilium *■perveniret confessario, ut *i recordaretur se non e*se jejunum, abstinere non posset a missa. Quod autem alti complices ita suspicentur aut credant, non oritur ex actione, confessarii. sed ex eo quod aliunde sciant peccatum, et hoee«*e confessum. Suppono, ut vides, quod si tales es*enl circumstantiae ex quibus aiKlante* suspicarentur hæc fieri ex notitia confessionis, confessarius non po**et retrocedere, propter violationem sigilli, nisi aliquo prætextuautxquivocaüone suspicionem amoliretur : at extra hanc suppo'itionein , altera ratio consectarii est ; quia nulla in casu proposito sequitur revelatio sigilli, nullum gravamen pœnitenti aut alteri, sed sequitur tantum quod complices advertant confessarinm uti scientia confessionis in sui mdi innitatem, quod ipsi licet, et quod crimen quod aliunde sciunt -it confessum, m quo nullumr*» inconveniens · sicut *i videas me absolventem personam cum qua hac nocte pereasti, non est inconveniens quod inde colliga* eam hoc peccatum esse confessam.

At quid ‹i indegravathcn sequeretur p«enitenti, pula, quia ahi complices ipsum occident propter revelatum crimen, el id significat ‹onfc—atio ? Multi volunt in hoc casu confes-anum debere potius mortem Oppetere quam retrogradi cum tanto po-nitentis detrimento, ex quo redderetur odiosa confessio. Alii tamen negant; quia nulla esc ibi revelatio sigilli, et jure naluræ potest anteponere vitam suam aliena· · sicut, inquiunt, si herus hærciiciis minaretur mortem confessario, nisi declararet quem ex suis domesticis audivit in confessione , posset confessarius declarare, etiamsi inde mors immineat isti domestico. Neque putant confessionem reddi inde simpliciter odiosam, sed solum in talibus circumstantiis,quæ rarissime ct vix unquam occurrunt. Primum est laudabilius ct tutius.

Petes an confessarius vocatus ad pcenitenlcin cujus conscientiam ex prioribus confessionibus novit valde intricatam, possit sub alio prætextu recusare, aut se abscondere ne accedat?

7l. 1° Potest, si neque pœnitens neque alii advertant id oriri ex prioribus confessionibus; quia nulla est tunc revelatio sigilli, neque ullum gravamen pœnitenti, eum , ut suppono, non desint alii confessarii ; neque ex eo quod aliquoties audiverim confessionem alicujus, contraho obligationem ulterius audiendi.

2“ Si advertant alii id oriri ex prioribus confessionibus, vel inde suspicentur de pfenitente aliquid mali, non potest, quia esset revelare indirecte confessionem cum gravamine pcenitentis.

3" Si .-olus pœnitens id advertat, quidam dicunt non licere; quia hoc esset peccata præterita illi implicite objicere : alii volunt licere; quia ex una parte non est ibi revelatio sigilli, et ex altera non gravatur pœnitens ; «piia est ipsi minus grave quod sic se subtrahat confessarius, quam si ipsi dicat in tribunali, sicut licite potest, Tua conscientia est nimis intricata, quatre alium confessarium, nolo amplius (e audire. Neque ex tali recusatione, aut subtractione , fideles a confessione deterrentur, sed magis ad eam excitantur, ut experientia constat. Et id mihi videtur probabilius.

DISSERTATIO IX.

DE SATISFACTION.

D. Th. Supp. QQ. 12, 15, 14 elle,

AR^ICi’t.US I

Quid et quotuplex sil satisfactio?

Sal i-factio, scciiD'Imn vim generalem nominis, est omnis ïha actio qua qui- facit quantum debet, she solvendo debitum sive respondendo exspectationi d·· seconceptæ, sive reddendo suiUcientein rationem eorum de quibus rogatur. Interdum etiam qui se defendit el excusat quantum potest, dicitur satisfacere, quo sensuS. Ambros. lib. 10 in Lucam dicit : *Lacrymal Petri lego, satisfactionem,* id est, excusationem seu defensionem, *non lego.* Slnc /tiu- autem sumpta satisfactio, significat compensationem, quæ si fiat ad ponendam æqualitatcm in rebus ex damno illato de(bitis, proprie vocatur *restitutio;* si ad compensandam offensam seu injuriam illatam , dicitur satisfactio : et sic sumitur hic pro compensatione injuris Deo |M?r peccatum illatæ; et adhuc specialius pro compensatione pœnæ temporalis debil® ol injuriam Deo per peccatum illatam. Duo sunt enim in peccato, culpaet pœnaæterna, pro culpa et pœna æterna homo non potest satisfacere de condigno, uti nec justificationem peccalorumque remissionem mereri ; culpa autem et pœna æterna sublati·, sæpe remanet reatus pœnæ temporalis, de cujus satisfactione hic potissimum agitur.

Observandum est aliam esse rationem meriti, aliam satisfactionis : Mentum respicit praemium obtinendum a praemiante, adeoque bonum merentis, aut alterius cui meretur. Satisfactio respicit jus alienum læsum resarciendum, adeoque bonum olfcn· si non satisfacientis. Vide de Incarnat, diss. 16, art. 3, in prænotaminibus.

Supp q. 12 α. 3- 0. — *Dico* 1° Salisfactio pro peccato secundum se, recte definitur.· *Compensatio injuriæ Deoillaltt, secundum justitiæ æqualitatcm.*

Dicitur, *compensatio,* inleihge volunia riam; si enim rcmienu et invito ab alio iu fligatur, non erit satisfactio prout est actu» virtutis, sed sati.-pa-sio. Xcc obstat quod satisfactio sacramentalis injungatur a sicerdote, «piia ptenitens ei voluntarie se sub·jisit ei eam voluntarie sibi infligi;.

Dicitur, *secundum justitiæ æqualita-Ifin,*non strictam, quia talis non poteslesse intir Deum el hominem, sed secundum quamdam proportionem , ut infra explicabitur.

Sadsfaclio autem pro pœna temporali restante po-t remissionem culpæ et pœnæ itcrnæ, defluitur ; *Solutio pœnæ temporalis peccato debilæ per opera bona el prnaiia, a confessario taxata,* si nempe sil sacramentalis; vel *sponte suscepta,* si sit extrasacramentalis - et ita differt hæc •alisfaclip a virtute pœnitentiæ ut pars a loto, quia pœnitentia adæquatc sumpta est ad remissionem culpæ et lotius pœnæ.

Ibid a 1 et 2. — *Dico* 2°. Satisfactio e·! actus virtutis justitiæ Quodsit actu·· virtuti· *palet,* «piia de ratione virtuti-e.-l quod «enet medium seu mediocritatem ; hocautun importat satisfactio *salis* enim dicit nicdium seu æqualilalem. Quod sit actus justitiæ , etiam constat ex supra dictis, quia est actu- pœnitentiæ, pœnitentia autem est pars potentialis justitiæ, ut dictum est.

Dico 5°. Saii-factio alia a-quivalens seu sufficiens, alia insufficiens : sufficiens duplex , una ex parte materiæ, altera ex parte formæ. Sufficiens ex parte materia· seu pretii qu® dicitur communiter de condigno, est, quando valor rei oblatæ adæquat ex se in recompensatione debitum ; ut si «pii- debeat centum, et rependat centum seu rem valentem centum. Si vero res oblata non habeat ex se valorem adæquantcin debitum , dicitur satisfactio imperfecta-eu imperfecte •officiens ex parte materiæ seu pretii unde ut sit sufficiens, debet suppleri quod deesl ex acceptione et gratia creditoris, quatenus illo modico est contentus, reliquum remittens.

Sufficiens et perfecta ex parte formæ -eu modi justitiæ est, qua· non solum offert valorem debili, sed quæ etiam servat conditiones striciæ ju-tiliæ : communiter assignantur quinque. Prima est ut illa bona, •eu materia exqua fit compensatio, nedum adæqiienl valorem debili, sed sint etiam propria ipsiir· debitoris; secunda, quod ita sint propria , ut nullo modo sint sub dominio creditoris ; tertia, quod non sim alio titulo debita; quarta , quod intercedat vera rallo ad alterum; quinta, quod teneatur creditor talem-ali-factionem acceptare, ita quod aliam nor possit exigeie. Si ergo serventur quinque assignafæ conditiones, dicitur sufficiens el perfecta ex parte formæ, vel communiter, de loto rigore justitiæ. Insufficiens autem ct imperfecta ex parte formæ, si aliqua conditio deliciat.

2° Alia est satisfactio quæ a -acerdote injungitur, et dicitur sacramentalis ; alia quæ a pœniiente sjionte suscipitur, el dicitur exirasacramentalis. 5‘ Alia publica, alia privata.

Et ex bis omnibus, sola ista satisfactio est par- sacramenti quam sacerdos tan «piam Dei minister in hujus sacramenti di«-pen-alioue injungit ; hæc enim -ola ‹·-τ quæ a clavibus proficiscitur. lia observat Catecbi.-mus Romanus, p. 2, cap. 5, n. 34.

ARTICULUS II

De possibilitate et necessitate satisfactionis.

Supp q. 13. a. 1 o, —*Dico* 1’. Homo non pote-t Deo sa'isfacere pro culpa secundum xqualilatun quantitatis, potest secundum æqualilatem proportionis.

Ib>d — *Prob. prima pars.* Sicut non possumus Deo reddere æquivalens secundum quantitatem pro debito beneficii accepti, ita nec pro debito peccati commissi. *Confirmatur.* Injuria per peccatum irrogata Deo est infinita, eo quod offendat personam dignitati- infinilæ; honor autem «piem sali-factio hominis exhibet Deo, est finitus et longe inferior, quia e-t per-onæ dignitatis finitæ. Ergo. Hanc poti-simam rationem latius deductam requirein tract, de Incarnat, dissert. 3 , a. 2, $ 2.

ib in a. a. c — *Prob, secunda pars.* 1" Deus non pr.rcipit impossibilia atqui præcipit satisfactioni m , ut dicam modo: ergo. 2" Dum reddimu- Deo quod po—umus pro beneficiis acceptis , lit illi -alis, quia non exigit impos.-ibile. e-tque ibi æqualitas, non secundum quantitatem, sed secundum propoiiionein,iii quantum sicut Deu- nobis benefacit, secundum quod decet cjn- bonitatem et potentiam, ita nos ipsi icddimus secundum pos-ibililalem nostram. Ergo similiter, dum illi reddimus pro oilen-a coinpi-n-alionem «piam possumii-et exigit, fit illi -alis, ct est pariter æqiialita- proportioni-, iu quantum sicut per peccatum ex toto offenditur et ex toto illi compensatio «lebeiur, ita ipsi ex loto, seu ex tota possibilitate redditur.

Dices. ille cujus lolutn quod habet non sufficit ad unum debitum exsolvendum , non potest oro alio debito satisfacere : sed quidquid humo est et potest et habet, non sufficit ad exsolvendum debitum pro beneficio creationis : unde Isaiæ 40 dicitur : *Ligna Libani non sufficiunt ad holocaustum:* ergo nullo modo potest satisfacere pro debito offensae commissae.

ihid. ad3. — *B. D. maj.* Ille cujus totum quod habet non sufficit ad unum debitum exsolvendum , non potest |>ro alio debito satisfacere , si totum quod habet exigatur ad unum debitum, C'. si totum non exigatur ad unum debitum, *subd.* Non potest satisfacere secundum squalitatem quantitatis, *C.* secundum æqualitatem proportionis et suilicienter , Λ'. *£l distincta min. ad sensum maj. pariter D. conseq.* Ergo homo non potest satisfacere Deo pro debito offensa; commissae ad æqualitatem quantitatis, *C.* ad æqualitatem proportionis et suilicienter, 2V. Igitur quamvis totum suum posse homo Deo debeat, non tamen ab *eo* exigitur de necessitate salutis , ul totum quod potest faciat; quia est ipsi impossibile secundum statum præsentis vitæ, ut totum posse suum in aliquid unum expendat, cum oporteat eum circa multa esse sollicitum. Sed est quædam mensura l:o mini a Deo adhibita quæ ab eo requiritur, scilicet impletio mandatorum Dei, et super ea potest aliquid erogare, ut satisfaciat pro aliis debitis.

Dico 2°. Culpa et pœna æterna remissis, potest homo satisfacere de condigno pro pœna temporali peccato debita, non tamen secundum rigorem et apices juslitiæ. Supponit hæc coin lusio post remissionem culpæ et pœnæ æternæ, posse remanere reatum pœnæ temporalis, de quo modo.

Prob. prima pars. Satisfactio dicitur de condigno, quæ est æqualis et perlecta ex parte materiæ seu pretii, hoc est, quæ tantum exhibet quantum debetur; ut si quis debeat centum solvat centum : atqui satisfactiones nostra: possunt esse aequales ex parte materia: pœnæ temporali peccato debitæ :ergo. *Prob. min.* Pœna illa est finita : ergo j»otest adæquari per satisfactionem finitam.

Dices Pœna temporalis debita peccatis est pœna purgatorii ; hæc autem pœna est altenuselsuperioris ordinis ad nœnas hujus vilæ:atqui qui solvit pretium ordinis inferioris, non solvit condigne : ergo

B. et simul instauratur ratio facta. D. maj. Pœna purgatorii est alterius et superioris rationis ad pœnas hujus vita in esse physico , *C. maj.* in esse moris, *N. maj.* Nostræ enim pœnæ satisfactory in bac vita, valorem moralem sumunt ex gratia el meritis Christi, qui valor coæquari potest pomis purgatorii solvendis et redimendis , dignusque cujus intuitu Deus ulteriores pœnas non infligat.

Prob. secunda pars. Ut satisfactio sil de rigore justitiæ , non tantum requiritur quod sil perfecta et æqualis cx parte materiæ , 'Cd etiam ex parle formæ, hoc est, quod non fundetur in gratia creditorb, quod fiat cx bonis debitori propriis, quæ non sunt sub dominio creditoris, et quæ creditor alio titulo exigere non potest : atqui illæ conditiones reperiri nequeunt in nostris satisfactionibus, cum fundentur in gratia Dei creditoris, fiant ex bonis quorum ipse est Dominus, et quæ possit,si vellet, alio titulo quam satisfactionis a nobis exigere : ergo.

Dico 3°. Necessaria est peccatoribus satisfactio, non solum ad aliorum exemplum, ædificationem et satisfactionem Ecclesiæ, atque præcavenda peccata futura, ut volunt Lutheran! et Calvinistæ, sed etiam ad reparandam injuriam per peccata procedentia Deo illatam et ad redimendam pœnam temporalem quæ post remissionem culpæ et pœnæ æternæ remanet luenda iu hoc sæculo , vel in purgatorio.

Prob. 1° ex S. Scripturis. Jocl2:Con*vertimini ad me in toto corde vestro,* in *jejunio, fletu et planctu.* Job ultimo:.^ *pœnitentiam in favilla et cinere.* DanieU *Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum; forsan ignoscet delictis tuis.* Matth. 5, et Luc. 5 , Joannes Judæis ad se pœnitentiæ causa accedentibus dicebat: *Quis vobis ostendit fugere a ventura ira' Facile ergo fructus dignos poenitentia. i* Cor. 11; *Dum judicamur, a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.* Ex his itaque constat satisfactionem esse praceptain et necessariam, non <olum ad aliorum exemplum ct Ecclesia' ædificationem, sed ad redimenda peccata , ad placanda» Dei iram et ad vitandam damnationem.

msuperetpotissimum, secundum S. Scripluram. SS. Patres cl Trid. post, dimissam culpam et pœnam æternam, remanet ordinarie pœna temporalis in Ime vel altero ριιιΐυ luenda, ut ex professo probavimus disseri. 5 hujus tractatus art. 1, I, 5. Nequire. Ergo necesse est illi satisfieri.

Prob. 2° ex definitionibus Ecclesiæ. Trid. sess. 6, cap. 14, dicit : « Docendum • est, ehristiani hominis pœnitentiam post i lapsum, multo aliam esse a baptismati, • eaque contineri non modo cessationem • a peccatis et eorum detestationem aut • cor contritum et humiliatum; verum » etiam eonnndem sacramentalem confes- • sionem saltem in voto et suo tempore • faciendam, et sacerdotalem absolutio- » nem, itemque satisfactionem per jejunia, • eleemosynas, orationes et alia spiritualis • vitæ exercitia : non quidem pro pœna » æterna, quæ vel sacramento vel sacra- » menti voto una cum culpa remittitur, • sed pro pœna temporali, quæ , ul sacrae • Litteræ docent, non tota semper, ut in • baptismo fit, dimittitur illis qui gratiæ • Dei quam acceperunt ingrati, Spiritum » sanctum contristaverunt et templum Dei • violare non sunt veriti. » Et sess., 14, ran. 13, 15,14 et 15, sub anathemate definit post dimissam culpam et pœnam æternam . sæpe remanere temporalem, eique satisfieri poenis a Deo inflictis, vel a sacerdote injunctis , vel sponte susceptis neque iis saiisfaclionibusobscurari satisfactionem Christi ; item datas esse Ecclesiæ claves non solum ad solvendum, sed etiam ad ligandam per injunctionem satisfactionum, quod constat ex ipsa institutione sacramenti. Lege etiam de pœmt. <l. 1, cap. *Porro illi 7,* ct cap. *Nullus* 15. Item S. Pius V et Greg. XIII damnaverunt hanc propositionem inter Baianas76 : «Salisfac- » tiones laboriosae justificatorum, non va- » lent expiare de condigno pœnam tempora- » lem restantem post culpam condonatam.»

Probatur 5° ex Patribus. Tertullianus lib. de Pœnit. cap. 6 : « Pœnitcntiæ com- » pensatione, inquit, redimendam propo- » nil Deus impunitatem.» Cap. 9 : « Iuquan- » tum non peperceris libi, in tantum Deus, » crede, parcet. » S. Cyprianus tract, de Lapsis : « Dominus nostra satisfactione pia· » candus est. » S. Ambrosius ad λ irginem lapsam cap. 8 : « Grande scelus grandem I » habet necessariam satisfactionem. ∎ Et lib. 7 in Lue. n. 156: « Sicut qui pecunias » solvunt, debitum reddunt, nec prius » evacuatur fœnoris nomen , quam lotius » sortis ad nummum usque quocumque so- » lutionis genere quantitas univer»a solva- » lur . sic compensatione chariatisactimm- » <]iie reliquorum, vel satisfactione qua- » cumque, peccati pœna dissolvitur. · S. Aug. Serm. 551, aliasSO inter50 ∎ Xon » sufficit mores in melius commutare et a fac- » tis malis recedere, nisi etiam de his quæ » facta sunt satisfiat Deo per pœnitcntiæ do- » lorem, per humilitatis gemilinn, per con- » triti cordis sacrificium.cooperantibuselee- » mosynis. « Plures non refero, quia omnes fere nobis concedit Calvinus: «Parum ∎ me movent, inquit lib. 5 Institui, cap. 4, » $ 58 , quæ in veterum scriptis de satis- » factione passim occurrunt. Video quidem » eorum nonnullos. dicam simpliciter om- » nes fere quorum libri exstant, aut in hac » parte lapsos esse , aut nimis aspere et • dure locutos. » Sic modeste religionis » refonnatæ austerus parens.

Saliuntur ohjtctionn eontnt Klttmem conclusionem.

Plures et præcipuas objectiones huc spectantes proposuimus et solvimus dissert, citata 5, a. 1, J 5. Vide et habeto prv hic propositis et solutis.

Obj. insuper. Quæ protulimnsexS. Scripturis ct Patribus, nimium probant : ergo nihil. *Prob. ant.* Probant. si quid probent, imponenda esse opera salUfactoria pro culpæ et pœnæ æternæ remissione : atqui juxta Trident, citatum >ess.6, cap. 14, non imponitur satisfactio pro culpæ et pœnæ æternæ remissione : ergo.

P. N. ant. Ad probat. D. min. Non imponitur satisfactio pro remissione culpæ et pœnæ æternæ, tanquam illius meritoria et salisfactoria de condigno, *C.* tanquam præparatoria cl impetratoria, *N.* Opera ergo quæ præeedunl reconciliationem el quæ commendantur a SS. Patribus, cum sint facta extra gratiam, non merentur d« condigno ipsius culpæ et pœnæ æternæ remissionem, ut probavimus dum de Gratia; si tamen liant ex gratia actuali convertente cor a peccato ad Deum , se habent per modum præparationis et impetrationis ad ipsam remissionem cul|>æ et pœnæ æternæ,

ut docet Trid. sess. 6, c. 6, ct sess. 14, cap. 1,2, 5 et 4. Operibus autem quæ ipsam reconciliationem sequuntur, nihil deest ut satisfaciant de condigno pro pœna temporali, *ul probatum esi.*

Inst. Per baptismum remittuntur peccata sicut per pœnitentiam : atqui in baptismo nulla satisfactio praescribitur : ergo. Item sacerdotes absolvunt a culpa et pœna aeterna : quidni a temporali?

Jl. ad primum. Disparitas est, quod baptismus conferatur per modum regenerationis m novam vitam, in qua nihil de veteri debet remanere ; sicque remittitur ct culpa et omnis pœna : at sacramentum pœnitentiæ est institutum per modum judicii, cujus est punire delicia. Insuper æquum est ut qui ante baptismum ignorantes peccaverunt, cum major: indulgentia recipiantur, *quam qui gratiæ Dei. quam acceperunt, ingrati, Spiritum sanctum contristaverunt el templum Dei violaverunt,* ut loquitur Trid. citatum.

Ad secundum. Sacerdotes remittunt peccata ut instrumenta et ministri Dei, consequenter secundum ejus voluntatem et institutionem : placuit autem Deo instituere sacramentum ad solvendum et ligandum, nec semper remittere totam pœnam, sed pariem servare luendam operibus satisfactoriis.

CONSECTARIA.

De satisfactione necessario injungenda a sacerdote.

Suppi q. 18. a. 3. o. — *D.T dictis colliges* 1", confessarium posse et teneri injungere satisfactionem pœnitenti. Posse quidem; tum quia ex institutione sacramenti, Matth. 16 et is, habet potcslaieir non solum solvendi, sed etiam ligandi ad pœnam, Ium quia operatio sacerdotis in usu clavium est conformis operationi Dei cujus est minister; Deus autem potest ligare ad pœnam. Ergo.

Teneri vero etiam constat; quia sacerdos in hoc tribunali est Dei minister, et pœnitentis judex ct medicus : ut Dei minister, tenetur quantun est ex se efficere ut sacramentum sit integrum per satisfactionem quæ est ejus pars integralis, ut alibi diximus; ut judex debet servare æquitatem nter Deum ct peccatoiem, ejus peccatum vindicando; ut medicus, debet pœnitentis vulnera curare et futura præcavere. Ulramque consectarii partem definivit Trid. sess, 11, cap. S, et can. 15.

Colliges 2° quod, cum satisfactio non sit pars essentialis, sed Integralis tantum sacramenti, non sit necessaria necessitate sacramenti, scilicet ut subsistat, sed necessitate praecepti tantum, seu si vis, necessitate sacramenti, ut sit integrum ; ita ut si satisfactio esset impossibilis, ut in agonizante, aut ex rovelationescirclurnullain amplius deberi peccatis satisfactionem, et pernitentem esse sufficienter praemunitum contra relapsus, posset licite administrari sacramentum absque satisfactionis injunctione: non enim dicitur mutilum sacramentum, nisi cum privatur integritate debita et possibili.

Colliges3°, extra hunc duplicem casum, obligationem injungendi satisfactionem esse gravem; quia gravis est irreverentia sacramenti quod maneat mutilum dum integrari potest et debet, graveque nocumentum infertur pœnitenti, qui indomanet obnoxius poenis longe gravioribus luendis, et privatur remedio contra futura peccata: unde peccaret mortaliter confessarius qui non solum pro peccatis mortalibus, sed etiam pro venialibus aut mortalibus jam confessis nullam injungeret satisfactionem, nisi ex in advertentia eicusaretur. Neque refert quod satisfactio pro solis venialibus aut mortalibus jam confessis videatur quid leve: *esto* sit ita secundum se, est tamen, respectu sacramenti quod manet mutilum, quid grave in rationeirroverentiæ : unde confessarius pro novo peccato oblito, addito post absolutionem, si novam conferat absolutionem, debet novam injungere satisfactionem.

Quod vero quidam dicunt, posse et am omitti satisfactionis injunctionem, si prudenter judicetur pœnitentem per prmvia opera plene satisfecisse, aut satisfacturum per indulgentias mox lucrandas, non admittimus saltem in praxi; quia videtur quod neutrum possit prudenter judicari; quis enim sino revelatione scire potest quanta pœna debeatur peccatis, aut an sit plene lucraturus indulgentiam ? In his ergo casibus semper injungenda est satisfactio, levior tamen.

ARTICULUS III.

Quando sit implenda et imponenda satisfactio?

Pico 1°. Non est nccesse adimplere satbfaclioneni ante absolutionem, et confeswin* per se loquendo nec. potest nec debet ul id cogere pœnitentem confessum, aliunde rite dispositum.

Prob. prima pars. 1° Quia satisfactio non est pars essentialis sacramenti. sed integralis tantum, sine qua ideo subsistere potest, et quæ illi jam constituto advenire potest. Adde quod contritio el confessio, quæ praemittuntur absolutioni, habeant aliquam rationem satisfactionis.

Prob. 2° ex veteri Ecclesiæ disciplina. *Dato nunc gratis,* quod alibi expendemus, in prioribus sæculis satisfactionem ordinarie praemissam fuisse absolutioni, certum est saltem in pluribus casibus contrariam disciplinam observatam fuisse, et absolutionem satisfactioni praeivisse, 1° in«tante periculo mortis, ex can. 15 concilii IXiweni ; 2°instante persecutione, ex S. Cypriano Epist. 34 ; 5» cum periculum erat ne per dilationem absolutionis pœnitentes ad harelicos deficerent, ex S. Cypriano Epist. 52; vel spe ex indulgentia, plures revecturos ad Ecclesiam, ex Cornelio papa, Epist. inter Cyprianicas 46 ; 4° cum pœnitentes vehementem de peccatis dolorem ostendebant, exS.Greg. Niss. Epist. Canon, can. 5 ; denique cum pœnitentes muniti erant libellis Martyrum, ex S. Cypriano Epist. 16. Hæc, inquam, conclusionem probant, etiam m hypolhesi quam plures sustinent, olim de lege ordinaria præmissam fuisse satisfactionem absolutioni sacramentali, quam tamen hypothesim impugnabimus in digressione historica inferius subjicienda.

Prob. 5°expræsenti Ecclesiædisciplina, quæsi non semper viguit, saltem a pluribus sæculis ubique viget, conferendi absolutionem ante adimpletam satisfactionem, ut omnibus pervium est. Hanc autem Ecclesiæ praxim tanquam abusum inculpare, damnanda: temeritatis est, contra quam non semel insurrexerunt summi pontifices, ul *patet cx* sequentibus propositionibus damnatis. Pruna · « Pœnitentes non sunt absolvendi, nisi peracta prius pœnilentia » eis injuncta · est l'elri dc Osma, damnata aSixtoIV, anno 1478. Secunda : « Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni induxit, non politia ai.t institutio » Ecclesiæ, sed ipsa Christi lexci piæ<cripstio, natura rei id ipsum quodammo..'?dic tante : » est decima sexta inter damnatas ab Alexandro VIII 20 decembris 1690. Tertia : « Per illam praxim mox absolvendi, » *ordo* pœnitentiæ est inversus » est decima septima ab eodem damnata. Quarta : « Consuetudo moderna quoad admini-lrationem sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et multi temporisdiulurnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non Labetur pro usu, sed abusu : » est decima octava ab eodem proscripta. Quinta « Modus plenus sapientia, luinineet charitate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate el sentiendi statum peccati, petendi spiritum pœnitentiæ et contritionis, et incipiendi ad minus satisfacere justiliæ Dei, antequam reconcilientur » e«t 87 inter Quesnellianas, Sexta : « Ignoramus quid sit peccatum et vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum quibus nos peccatum spoliavit, et detractainus separationis istius ferre confusionem : est 88 inter easdem.

L'sc his sequitur secunda pars conclusionis, scilicet, confessarium per se loquendo, nec posse, nec debere cogere pœnitentem confessum et rite dispositum, ad praemittendam satisfactionem absolutioni. 1° Quia non licet privato a communi Ecclesiæ praxi in re tam gravi recedere. 2° Quia pœnitens confessus et aliunde rite dispositus, habet jus ad absolutionem statim recipiendam, nec absque gravi injustitia illi denegari aut differri potest, cum ipsius maxime intersit non diutius manere m statu peccati, et statim in Du amicitiam redintegrari. 5- Quia satisfactio post absolutionem in statu gratia· peracta, est meritoria, Deo gratior, et longe eilicacior ad satisfaciendum pro peccatis præteritis, et ad praecavenda futura, quam ante absolutionem in statu peccati.

Dixi, *per se loquendo et aliunde rite dispositum ;* quia si confessarius advertat pœnitentem esse negligentem in adimplendis satisfactionibus, aut dubitet dc ejus legitima dispositione . m contingere

potest in consuetudinariis et frequenter recidivis, potest, nulla urgente necessitate, ipsum ad præmittendain satisfactionem saltem ex parte adstringere.

Dices Juxta SS. l'atres, absolutio peccatorum est fructus operum pœnilentiæ; dicunt enim iis iram Dei placari, misericordiam conciliari, peccata condonari et, similia. Ergo sunt absolutioni præmit-Icnda.

R. IV. conseq. ad sensum argumenti. St enim SS. Patres loquantur de remissione peccatorum quoad culpam et pœnam æternam, nihil aliud intendunt quam inculcare necessitatem pœnilentiæ; sive ut est virtus, sive ut est sacramentum ; hanc enim remissionem non concedit Deus, nisi vel perfecte contritis corde, vel confessis ore per absolutionem sacramentalem : et hæc vera sunt et præcipua pœnilentiæ opera. Quod si videantur loqui etiam de aliis operibus salisfacloriis, ea requirunt, non ut absolute necessaria huic remissioni, sed ut congrua ad ejus præparationem et impetrationem, ut dixi art. præ(edenti. Si tandem loquantur de remissione peccatorum quoad pœnam temporalem, huic fatemur præmittendam esse satisfactionem.

Dico 2"· Satisfactio potest imponi ante, vel statiin post absolutionem; quia utroque modo censetur moraliter conjungi cætcris partibus sacramenti, el in eo heri. Convenientius tamen imponitur ante absolutionem ; quia sic malcria præsupponitur expressius formæ.

Dico 5°. Implenda est satisfactio injurieta quamprimum commode fieri potest, si nullum tempus sit præfixum ; quia id postulat tum sacramenti integritas, tum ratio medicinæ, Ium justa sententia judicis. Si vero aliquod tempus sit præfixum, intra illud est adimplenda. Quod si tempore statuto non sit adimpleta, non ideo cessat obligatio, quia principale quod in ea spectatur, non est circumstantia temporis,sed opus præscriptum.

In utroque autem casu in unum vel alterum diem differre, non videtur quid grave, nisi forte in termino prætigendo circumstantiam temporis æque principaliter intendat confessarius , ut, v. g. jejunium m vigilia alicujus festi in ejus cultum et holiorem.

ARTICULUS IV.

Utrum pœnitens teneatur acceptare poenitentiam injunctam, el acceptatam adimplere, cave possit ab eliqua commutari?

Dico 1°. Tenetur pœnitens sub gravi peccato acceptare pœnitenliajn rationabilem, et acceptatam implere, sive sit in vindictam præterili, sive in medicinam futuri,

Prob. 1° In sacprdote est pmestas ligandi, seu obligandi ad satisfactionem, *ul patet* ex dictis art. præced. et ex concilio Trident, sess. *i-i.* cap. S, ubi dicitur esse in confessoriis claves *ad ligandum , non tolum ad nova: vitce custodiam, el infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam el castigationem ;* atqui potestas obligandi in uno, supponit obligationem parendi in subdito, alias frustranea esset ista potestas: ergo. 2° Pœnitens tenetur in quantum est ex se efficere , non secus ac confessarius, ut sacramentum sit non mutilum, sed integrum : atqui satisfactio est de integritate sacramenti : ergo. 5° Unusquisque tenetur parere judici recte judicanti : ergo.

Dices. Liberum est pœnitenti hic vel in purgatorio satisfacere. Ergo.

/?. D. ant. Ex suppositione quod non subjiciat peccata sua clavibus, *transeat ant.* ex suppositione quod peccata sulijiciat clavibus, *N.* propter rationes allata*.

Pepones. Pœnas purgatorii redimere per pœnas hujus sæculi, est privilegium pœnitenti concessum : ergo potest ipsi renuntiare.

/?. D. ant. Est privilegium purum in suppositione praecedentis solutionis, Λ.··'I privilegium mixtum præcepto parendi jibtæ sententiæet efficiendi integrum sacra mentum , *C.* et *N. conseq. Patet ex dixlis.*

Dixi 1°. *sub gravi peccato.* Scio quosdam censere non esse phisqiiam veniale recusare aut omittere levem satisfactionem pro solis venialibus, aut mortalibus jam confessis injunctam; quia , inquiunt, est levitas materiæ : verum id mnltis et nobis non probatur; quamvis enim sit secniidum se materia levis, non est tamen levis respectu sacramenti cui gravis injuria irrogatur, quod sine causa maneat mutilum ct carens sua principali parte integrante, ul jam diximus artic. præced. Aliud esset si, adimpleta satisfactione pro majori parte, aliqua ejus levis pars omitteretur.

Dixi 2°, *rationabilem pœnitentiam ;* irrationabili m enim vel aperte injustam , vel impossibilem , ut jejunium in pane et aqua pro verbo otioso, aut peregrinationem infirmo decumbenti, nec acceptare , nec adimplere tenetur.

Sed quid si pœnitens oblitus fuerit pœnitenlïæ injuncto ?

R. Debet eam inquirere a confessario , si non longius distet. Quod si ipse confessarius non recordetur, censetur facta ipsi impossibilis, adeoque ab ea excusatur; sicut ab observantia aliarum legum excusatur ipii eas ignorat. Neque tenetur sua |ieccata eidem confessario vel alteri repetere pro nova satisfactione obtinenda, etiamsi oblivio fuerit culpabilis, puta, quia diutius distulit; quia nemo tenetur bis confiteri peccata directe remissa, sed sufficit si oblivionem culpabilem confiteatur. Non eximitur tamen ab aliqua alia satisfactione, sibi ipsi prudenter, attentis peccatis injungenda ; quia debet Deo satisfacere. Consulunt quidam ut in proxima confes-?ione petat sibi injungi aliam pœnitentiam congruam peccatis oualia confiteri solet.

Dico 2°. Ipse pœnitens non potest commutare pœnitentiam a confessario injunctam, nequitiem in aliam difficiliorem.

Ratio est, quia opus a confessario impositum virtute clavium, elevatur ad hoc ut sit opus sacramentale et salisfactorinin *ex opere operato,* quale non potest esse illud a pernitente subrogatum ; unde maneret mutilum sacramentum. Adde quod inferior non possit commutare etiam in melius opus a lege seu superiore præceptum , ul patet m præcepti·. seu legibus de jejunio, confessione, etc. Ergo similiter. Et hinc *palet* disparitas de voto (piod vovens potest in melius comminare , quia votum non elevatur ad esse sacramentale, ct idem est vovens et votum mutans.

Dico 5°. Nullus confessarius, sive idem, dve alter, potest satisfactionem mulare extra confessionem; Ium quia impositio satisfactionis pre peccatis confessis est actus jurisdictionis el potestatis clavium, <pii non nisi in solo foroconscientiæ exercetur; tum quia satisfactio non foret sieram' ıı'.tiĸ, ideoque maneret mutilum sacramentum^

Dico Idem confessarius |>otest mutare, satisfactionem, eodem sacramento moraliter durante; quia tunc commutatio censetur pertinere ad idem judicium et intra illud fieri, ut si antequam discedat pœnitens inornemur sil pœnitentiæ, aut si discessus statim redeat. Quidam longiorem moram plurium horarum aut dierum assignant, sed sine fundamento.

Eodem vero sacramento non amplius moraliter durante, non potest idem ‹ on fessarms mulare pœnitentiam in alia confessione, nisi iteretur et prior confessio saltern in communi, et absolutio, propter rationes tertiæ conclusionis; quia scilicet alia- injunctio satisfactionis pro prioribus peccatis nunc non confessis, non foret actus judicialis,nec ipsa satisfacliosacramentalis.

Dico 5°. Alter confessarius, sive superior, sive inferior, potest ex justa causa mutare satisfactionem injunctam a priori confessario, si tamen habeat squalem jurisdictionem in ea peccata, et ipsi ex integro repetatur prior confessio.

Est praxis communis, quam firmat auctoritas S. Raymundi, S. Antonini, el omnium ferine theologorum, quorum ratio est (piod , cum Christus instituerit hoc -aeramentum pro bono animarum, el ad id quandoque requiratur quod mutetur satisfactio injuncta, præsumitur Christum hanc potestatem sacerdotibus contulisse.

Confirmatur argumento ad hominem. Pauci qui tenent sententiam contrariam, concedunt hanc potestatem superiori respectu pœnitentiæ injuiiclæ ab inferiori : atqui supposita sullicienii jurisdictione, inferior est æqualis potestatis in hoc tribunali cum -uperiore,æqualem enim potestatem ulerque accepit in sua ordinatione : ergo.

Si dicas inde sequi quod par in parem exerceat jurisdictionem (piam non habet : /i. .A *.sequelam;* non enim secunduscon-fessu nis exercet jurisdictionem in prunum, sed in pœnitenlcm, cui ex institutione sacramenti libet uni e-t eadem peccata secundo contes-,irio .subjicere, de ii- ab eo judicari, el absolvi mediante satisfactione, (pia posita cessat obligatio prioris satisfactionis, cum pro ii-drin peccatis non leueatur ad duplicem sati-faclionem; sicque prior -colentia non revocatur proprie et

directe, quod esset exercere jurisdictionem m ipsam, sed indirecte et improprie, ex positione scilicet second® sententiæ.

Neque etiam sequitur quod primum .sacramentum maneat mutilum; quia cum secundum sit correctio primi, utrumque censetur quodam modounum, saltem in ratione sententiæ vindicativœ, ita ut pro utroque valeat una satisfactio. Vel dicendum sacramentum non censeri mutilum, nisi quando privatur satisfactione debita; in nostro autem casu non deberetur primo sacramento, quia, ut supponitur, secunda sufficit pro ▾ indicatione peccatorum.

Dixi 1°, *cxjusta causa;* quia non censetur liæc potestas a Christo collala in destructionem, sed in ædificationem : justa causa autem censetur necessitas, utilitas notabilis, gravis difficultas in adimplenda priori pœnitentia. periculum transgressionis, excessus evidens prioris pœnitentiæ, etc., quibus in casibus nedum potest, sed etiam aliqando debet prudens confessarius priorem pœnitenliam, pœnitentc licet non postulante, commutare.

Dixi 2°, *si tamen habeat œqualem jurisdictionem in ea peccata.* Multorum enim sententia est, quod si secundus confessarius non habet jurisdictionem in reservata, non possit mutare pœnitenliam pro reservatis a primo confessario impositam; quia licet, facta legitima confessione peccatorum habenti jurisdictionem, desinan. esse reservata, sic, quod absolvi possint a communi confessario (ct hoc e*t fundamentum oppositæ sententiæ), non tamen sic desinunt esse reservata, ut pœnitentia injuncta a superiore, seu priori confessario, possit immutari a communi confessario; quia peccata reservantur, non solum ut difficultate absolutionis obtinendæ ab illis homines deterreantur, sed etiam ut a perilioribus medicis morbi periculosiores curentur, ut loquitur Tiidentinum, qui tinis frustraretur si communis el imperitior confessarius corrigeret et mutaret pœnitenliam superioris et peritiori*. Hæc faltem sententia videtur communior el est tutior.

Dixi 5°, *et ipsi ex integro repetatur confessio :* quod est probabilius contra quosdam qui existimant sufficere si pœnitens, declarata priori pœnitentia, afferat rationes propter quas est sibi nimis gravis. *Batio ut* i·, quia iu tantum secundus confessarius potest mutaro poenitentiam , in quantum potest eamdem causam judicare ; quod fieri non po'est, ni-i piceata exponantur. 2" Quia incognita cau-a, mm poteo coiive} nietuem satisfactionem injungere . -n(pio expiandis prælericiti* pt cratis, sive pro cavendis futuris.

Petes utrum, facta commutatione pœnitentiæ, liberum sil pœnilenti redire ad primam? *B.* communius *affirmative;* quia ista comminatio lota est in favorem pœnitentis, cui cedere potest, et ea videtur intentio confessorii.

articulus V.

Utrum unus possit pro altero satisfacere ?

Siipp q 13. a 2. o. — Satisfactio, ut jam sæpe dictum c-l , ad duo ordinatur, scilicet ad solution m debiti, et ad medicinam pro vitam.o peccato. Hem cothiderari potest, vel ut sacramentali*, vel ulextrasacramcnlalis.

Ibid. — *Dico* 1°. Abstrahendo a satisfactione sacramentali et extra sacramentali, eamque spectando ut «olutionein debiti, unus potest pro altero satisfacere; spectando autem ut medicinam, non potest nisi per accidens.

Prima pars, quam negant hæretici, *constat* ex illo Galat 6 · */liter alterius onera portate,* el ex 2 Corinth. 8, ubi Apostolus hortatur Corinthios ad sublevandam suis eleemosynis corporalem sanctorum paupertatem, ut subleventur in -ua spirituali paupertate per abundantiam et bona opera sanctorum ; item ex amculo Symboli quo profit' mur commimionci'i sanctorum In-uper.

Prob. ratione theologica. Omnes sumus unum iu Christo et unius corporis, ipso Christo capite, membra : atqui in corpore humano unumquodque membrum non in suam tantum, sed etiam in aliorum utilitatem operatur : sic oculus non sili tantum videt, sed el pedibus el toti cor pori ; pedes oculis ambulant, etc. I.rgo similiter in corpore mystico l.ccle-i.c, juxta illud Davidis *Particeps ego sum omnium timentium te et custodientium mandait] tua.*

Ib in a. * c — *Confirmatur.* Charitas magis potest apud Deum qumn apud homines : atqui unus potest apud homines,

ex ulterius amore, debitum ejus solvere: ergo mullo magis id in divino judicio fieri potest.

ibid *o* — *Prob. secunda pars.* Sicut incorporalibus medicina accepta in uno corpore, non sanat morbum alienus, nec illi prodest; ita in spiritualibus, satisfactio unius ut medicina, non prodest alteri : sic ex jejunio unius, v. g. caro alterius non domatur, nec ex actibus bonis unius alter contrahit habitum bene agendi: potest tamen, et est tertia pars conclusionis, unus mereri alteri de congruo gratiam quæ est efficaci.ssimum remedium pro vitandis peccatis; sed hoc est magis per modum meriti quam per modum satisfactionis.

Dices 1" *contra primam partem.* Apostolus Galat. 6 dicit : *Unusquisque onus tuum portabit.* Ergo.

/i. quod , cum Apostolus ibidem paulo iule dix-rit, *sitter alterius onera portuie,* nec sibi contradicat. manifestum est ipsum loqui de diversis oneribus : igitur in posteriori loco objecto loquitur de onere reddenda* rationis, quia unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo , in priori autem loco loquitur de oneribus mutuae charilatis, secundum quam alter alterum hic juvare debet. Ita S. Aug. de Consensu Evang. cap. 50.

Dices 2°. Unus non potest alteri mereri gloriam bealiludinis : ergo nec pro allero satisfacere.

Ibid ad i. — *R. Dato ant. IV. conseq.* Disparitas est, quod præmium essentiale m u gloria beatiludinis, ex divina ordinatione, reddatur secundum meritum et dispositionem ciijusque, quia secundum capacitatem videntium erit plenitudo visionum ; ct ideo sicut unus non disponitur formalité!· per actum alterius, quia dispositio debet esse in disponibili, ita unus alteri non meretur præmiumessentiale, nisi meritum ejus habeat efficaciam infinitam sicut Christi : sed pœna temporalis peccato debita post culpæ remissionem, non taxatur nec redditur secundum praesentem dispositionem ejus cui deoctur ; quia quandoque ille qui nunc est indior Labet majoris pu n® reatum propter plura peccata remissa et ideo quantum ad pœnæ remissionem, imus alleri potest mereri et actus unius eflici alterius, mediante charitate perquam ointes unum sumus in Christo.

Omisi ant. quia si intelligatur de mento de congruo et mediate , potest onus alteri gloriam mereri, in quantum justus [>otest de congruo mereri alteri gratiam, qua mediante, iste alter n'?retur gloriam.

Dices 5°. Unus non potest pro alio conteri aut confiteri : ergo nec satisfacere.

Ibid ad 2. — *R. jV. conseq.* Disparitas est, quod, cum contritio el confessio directe ordinentur contra culpam, pertineant ad dispositionem ipsius hominis; unus autem non disponitur per actum alterius, ut jam dictum est : at pœna temporalis contra quam ordinatur satisfactio non taxatur secundum prxsentem dispositionem illius cui debetur, ut etiam dictum est m solutione prxcedenti.

Dices Nemini redundant sua bona opera, juxta illud 1 Pet. -4 : *Justus vix salvabitur,* et Mattii. 25 : *forte non sufficiat nobis et cubis.* Ergo.

R. D. ant. Nemini redundant sua bona opera, hoc sensu quod quisque pro mentis recipiat plenam mercedem,C. hoc sensu quod unus non possit pro allero mereri vel satisfacere, *IV.* Nam potest, merendo sibi, alteri mereri; item potest olferre pro altero opus satisfactorium, quod, secundum modum quem Deus servat in pœnis, non requiialur ad propriorum peccatorum satisfactionem ; vel si requiratur, ex fervore tamen charilatis potest alleri applicare, in quo licet forte sibi non satisfacit, sibi tamen meretur. Ad locum S. tetri sensus est : Justus vix, id est, ægre et per multos labores et multas tribulationes salvabitur. Ad locum S. Mattii, ibi agitur de.ultimo judicio, in quo peccatores frustra implorabunt opem justorum. Quod dicitur : *jVe forte non sufficiat nobis et vobis, ile potius ad vendentes,* etc., additum est ad ornatum parabolx; non enim tunc dubitabunt justi, sed certissime scient sua bona opera sibi sufficere.

Dico 2 . Satisfactio sacrainenlalis uni injuncta, non potest qua sacramentalis per alium impleri; quia juxta Florentinum el Trid. sess. 14,cap 5, materia hujus saCi amriiti sunt actu- p<rnitei tis qui virtute clav imn ad esse sacram· ɳ i elevantur : a qui satisfactio perabum adimpleta, quam vis sit pœnitentis hoc sciimi quod ejus no mine et ipso petente liat, simpliciter tauicu non est ejus actus ergo non est materia

elev'.bilis virtute clavium ad esse sacramenti, nec consequenter satisfactio qua sacramenlalis.

Dixi, *qua sacramentalis;* quia licet confessarius possit ex legitima causa injungere pœnitenti satisfactionem per alium ad ejus petitionem exsequendam, v.g. peregrinationem, opus tamen sati-factorium, ut est ab alio, non est sacramentale, seu pars sacramenti, sed solum ut iit ex petitione pœnitentis, seu formaliter ut ab eo imperatum : sicque ipsa petitio est formale in hae satisfactione ; opus autem alterius, materiale.

Porro non debet esse facilis confessarius .. transferenda satisfactione ad alium; tmn quia cap. *Omnis ulriusque sexus* dicitur .· *Jit injunctam sibi pœnitenliam propriis viribus studeat adimplere* pœnitens; tum quia satisfactio ordinarie non est solum in solutionem debiti, sed in remedium peccati futuri, sub qua ratione unus non potest pro alio satisfacere, ut diximus. Et.deo quando confessarius nihil explicat, sed simpliciter poenitentiam injungit, semper censendus est obligare pœnitcntem ut per se illam adimpleat, maxime si sit actus omnino personalis et qua talis afflictivus. Pœnitens vero qui sine licentia confessarii curaret suam pœnitenliam per alium adimpleri, graviter peccaret nec satisfaceret. Unde merito Alexandec VII 24 septembris 1664, condemnavit hanc propositionem : « Pœnitens propria « auctoritate substituere sibi alium potest, » qui loco ipsius pœnitenliam adimpleat. »

Dixi, *maxime si sit actus omnino personalis ct qua talis afflictivus;* quia alias videtur posse pœnitens alteri committere : ut si debeat pro satisfactione dare eleemosynas, perinde est si per se vel per alium mandatorium id faciat, etiamsi inandatai iu - ex propriis daret ; quia tunc idem est ac >i ipse mandatorius pernitenti mandanti daret pecunias ad eleemosynam, ac proinde pœnitens censetur semper in hoc principalis minister.

Petes i · utrum etiam pro defunctis in purgatorio aliquis possit satisfacere?

B. a/flrmatioc; quia hi etiam pertinent ad communionem sanctorum.

Petes 2° litium satisfactio unius pro alio iit de condigno ?

Λ. cum Sylvio quod de congruo tantum acceptetur a Deo, sed posita illa accept* done, est de condigno ; quia, ul supponitur, satisfaciens olfert æqualitotem **ex parte** pretii seu materie.

Petes 5° utrum aliquis satisfaciendo pre altero, satisfaciat etiam pro se?

Ihid. ad 3. — *R,* quod si agatur de eatbfaclione extra-sacramentali, sibi mereatur, sed non sibi satisfaciat ; quia ir satisfactione seu solutione debili attenditur quantitas pœnæ, et in merito charilatis radii. Unde ille qui ex charitate pro alio mereta, scilicet merito congrui, etiam sibi nugis meretur : non autem qui pro alio satisfecit, etiam pro se satisfacit, quia illa quantitas pœnæ non sufficit ad utcumque peccatum : tamen satisfaciendo pro alio sibi meretur aliquid majus quam sil dimhsio pœnæ, scilicet vitam æternam.

çuod 3. q 13. a 1.— Si vero agatur de satisfactione sacramentali, satisfaciens pro alio etiam satisfacit pro se, quia opus quod quis facit ex injunctione sacerdotis dupliciter valet pœnitenti, uno modo ex *opere operantis,* alio modo *cx opere operatOjSeu* ex vi clavium. Pœnitens itaque, jussus a confessario tale opus facere pro vivis vel defunctis, illis applicat valorem sui operis *cx opere operantis* de quo disponere potest; valor autem ejusdem operis *ex opere operato* sibi manet, ulpote quem pro suo arbitrio alienare non potest.

Unde colliges, opus salisfactoriinn posse a confessario imponi pro sublevaminc -ive vivorum <ive defunctorum ; idqiie confirmât praxis confessarium el commendat Catéchisions Romanus p. 2 . cap. 5, n. 65

ARTICULUS vi.

Quanta sil satisfactio pœnitenti injungenda a confessario?

ç I. — *Prcrnotand**

Supp q. 8 a 7. — *Suppono* P pœnair purgatorii laxari radicaliter a Deo, ante quam aliquid de ea remittatur, secundum quantitatem cnlpæ ; quia ista pœna ordinatur tantum ad debittnn solvendum ct non ad remedium praestandum, sicut ordinatur pœna hujus sa'culi. Pœna utim qu® ordinatur tantum ad debitum solvendum debet taxari juxta quantitatem ciil|>®, alio· quin non servaretur æqualitas justiliæ inter culpam et pœnam. Non sic de pœms liujui wenli, qu® non solum ordinantur ad debitum solvendum, sed etiam ad remedium pnestandrjn ,* non enim idem remedium etiam œquahter infirmis est praestandum, ut dicemus modo· Dixi, *radicaliter et antapiain aliquid de ea remittatur;* quia iicunduin quod plus vel minus remittitur per sacramentum, vel per alias satisfactiones hujus vitæ, minus restat in altera solvendum.

Suppono 2° olim per canones qui dicuntur pœnitentiales, certis peccatis certas fuisse taxataspœnitentias, præsertim quoad tempus; hos canones collegerunt auctores, partim ex conciliis tum generalibus tum particularibus; partim ex rescriptis et decretis summorum pontificum, partim ex SS. Patribus. Mulli referuntur in fine decreti Gratiani, longe plures a Natali Alexandro Theol. Moral, lib. 2, cap. 6, ari. 7, et ab aliis. Paucos hic referam quæ peccata frequentiora spectant.

CANONES PŒNITENTIALES.

Primus. Qui fidem catholicam deseruc rit, pœnitenliam aget decem annis.

Secundus. Qui diabolicas incantationes fecerit, pœnitens erit annos septem.

Tertius. Qui magos consuluerit, in poenitentia erit annos quinque.

Quarius. Si quis clericus vel monachus, postquam Deo voverit, ad sæculum redierit, pœnitenliam aget annos decem quorum 1res in pane et aqua.

Quinius. Quicumquc sciens pejaraverit, quadraginta dies in pane el aqua, ct septem sequentes annos pœniteat, et nunquam sit sine pœnitentia.

Sextus. Si quis per capillum Dei aut per caput ejus juraverit, si semel nesciens fecerit, pœnitens aqua et pane septem dies victitet : si secundo ac tertio monitus idem fecerit, dies quindecim.

Septimus. Si quis Deum , vel 11. Mariam virginem, vel aliquem sanctum publice blasphemaveril, præ foribus ecclesiæ diebus dominicis septem in manifesto, dum missarum solemnia aguntur, stet, nliimoqtie ex illis die sine pallii· "l calceamentis, ligatus corrigia circa coi ...n ; septemque praecedentibus feriis sextis in pane ct aqua jejunet, •celesiam nullo modo tunc ingressurus.

Octavus. Qui opus aliquod servile die dominicofestove fecerit, poenitentiam »g*t 1res dies in pane et aqua.

Nonus. Si quis ante ecclesias, vel die festo, saltationes fecerit, emendationem pollicitus, poenitentiam aget iribus annis.

Æecïmta.Siqms pransus missae interfuerit, pœnitens erit dies 1res in pane et aqua.

Undecimus. Si quis in eecle-ia contabuletur , cum divina fiunt, pœnitens erit dies decem in pane et aqua.

Duodecimus. Si quis jejunia a S. Ecclesia indicta violaverit, pœnitenliam agei dies viginti in pane et aqua.

Decimus tertius. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens sit in pane et aqua ; qni injuria affecerit, tres annos; qm percusserit, anno- septem.

Decimus quartus. Si qua uiulier sponte abortum fecerit, pœnitenliam aget 1res annos ; si nolens, quadragesimas 1res.

Decimus quintus. Si quis sponte hominem occiderit, ad januam eccle-iæ semper erit, el in obitu communionem recipiet; «i casu necaverit, pœnitenliam aget annos septem : secundum alium canoneir pœnitens erit quadraginta dies in pane ex aqua, et quinquennio communione privabitur.

Decimus sextus. Si quis aliquem vulneraverit , vel si aliquod membrum praecideriit, pœnitenliam aget uno anno per legitimas ferias.

Decimus septimus. Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, tridui pœnitentenliam aget in pane et aqua; clericus, unius anni et mensium sex.

Decimus octavus. Si laicu< solutus cmn fœmina soluta concubuerit, pœnitens erit annos tres.

Decimus nonus. Vir solutus si cum ablerius uxore adulterium commiserit, poenitentiam aget annos septem, mulier quinque; mulier soluta cum alterius marito adulterium patrans, pœnitentia afficietur decennali.

Vigesimus. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit quadraginta dies.

Figesimus primus. Qui puellam aut mulierem libidinose obtrectaverit, >i clericus e-t. quinque dies; si latcus est, trea dies pienitentiam aget ; monachus vel sacerdos a ministerio suspensus, pœmteiM erit dies viginti.

ftqesimus secundus. Qui incestum fecerit, aliqui canones septein, ani decem, alii duodecim, alii quindecim annorum pœniteniiam constituunt.

Pïgesimus tertius. Qui concupiscit mente, sed non potuit, dies decem pœnitentiam aget.

Pigesimus quartus. Si quæ mulier cerussa ahove pigmentose oblinit, ut aliis viris placeat, poenitentia afficietur annorum trium.

Pigesimus quinius. Clericus furtum capitale faciens, septennii pœnitentiam explebit; laicus, quinquennii. Si quis furtum de re minori semel aut bis fecerit, restituta re, pœnitentiam aget annum imum.

Pigesimus sextus Si quis ii-uras exegerit, pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane et aqua.

Pigesimus septimus. Qui affirmaverit verum esse quod falsum est, pœnitentiam aget ut adulter, ut homicida.

Pigesimus octavus. Si «juiscontra proximum lingua lascivus erit, triduana poenitentia exphbitur.

Pigi imus nonus. Si quis facile detraxerit, l.il-uiii.jue m hoc dixerit, ptrniicn.- erit die- septem in pane, et aqua.

Trigesimus.Qui f.d'iiacm fraudem ve in pondeiibus et mensuris admiserit, pœnilen> erit in pane el aqua dies viginti.

Trigesimus primus. Hem alienam nefarie concupiscens avarusque, pœnitens erit annis ii ibus.

Trigesimus secundus. Si quis concupiscit fornicari ; >i episcopus, pœnitens erit anno·, septem; si presbyter, quinque; si diaconus vel monachus, 1res; e quibus unum in pane et aqua; si clericus aut laicus. annos duos.

Trigesimus tertius. Гıo crimine capitali, eoque mortali, pœnitenlia decem annorum indicitur.

Trigesimus quartus. Sacerdos imprudenter ebrius factus, pane et aqua pœnitentiam aget dies septem ; si negligenter, dies quindecim; si per contemptum, dies quadraginta.

Trigesimus quintus. Qui humanitatis gratia alium inebriare cogit, pœnitentiam agat septem dies.

Trigesimus sextus. Si gutta sanguinis Christi in terram cadit, sacerdos in poenitentia sit quinquaginta diebus; si super altare, et ad unum pannum transit, indim duobus.

Trigesimus septimus. Qui vir faciem suam transformaverit habitu muliebri,et mulier habitu viri' emendationem jwllicitus, annis pœnitens sit tribus.

Cætermn hos canones referimus, non quod confessarii adstringanliir ad injungendas pumilentias secundum illorum prescription et rigorem, siquidem nec antiquitus semper stricte observarentur, ut videbimus modo, el aliunde refrigescenti· claritati' fervore, de hac severiori disciplina Eccli sia remiserit, ne quos vult salvare per pœnitentiam, difficultate pœnæ territi desperent et damnentur : sed, ut quando id e re judicaverint,eo- pœiiiienlihib exponant, quoi t gravitatem suorum peccatorum nugis intelligant, et efficacius ea detesleiiinr, et ad congruam satisfactionem facilius disponantur.

S II. — *ftesoli-ilur /juaitio.*

Suppi q. 18 a. 4 o —*Dico* Pœnitenlia injungenda non est ita in arbitrio sattrdotisposita, ut, seclusa omni lege ct regula, eam pro mero libitu injungat, sed ita quod, non semper servata lege canonum i t gravitate criminum pov-iteain injimgerescciindum arbitrium prudentia et divino insime o regularum, attentis varii-circumstantiis negotiorum et personal um.

Prob. 1" ex jure, causa 26, q. 7, cap. *Tempora* 2, ex S. Leone Episl. 79, nunc 129 ad Nicelum epi-copuin Aquileiensirti, ubi dicitur : « Tempora pœniliuluiis, lia» bita moderationc, con-iiliiciida sunt luo » judicio , prout coiiver-onnn animo- pro» spexeri-r—erlevoios,paritereiiaiiiii,ibcii' vætafis senilis intuitum, el periculorum » quorumrumqiie, .un ægrilmlinis reqn· ciens necessitates. » Ibid. cap. *Panilentibus 5,* ex concil. Carlhag. 5, anno 424 : « l'œniteniibiissec indinn diiferentianiipeo «catorum, episcopi arbitrio, pœnitentiæ « tempora decernantur. « Ibid. cap. *//oc sit 8,* ex S. Ba-ilio in Beg. Ihev. interroga·. 106el 194. quanivi- aliter ciltiiirapiid Gratianum : « Hoc 'II in judicio ρo'Hἤη eorum «qui præsunt, v<4 qipnt.» icnipore, vel « qiiali modo pu niterc <lebeain qui delin« quunt ; quia atlas el condiuo multam lia» bere facit differentiam pœnæ. » Similiter cap. *Afensuram* de Pœnit. d. 1.Ex qiiibtM habes, quod jam observavi, nec antiquitus taliones pcenilentiales secundum litteram et rigorem fuisse observatos; sed, ut legitur m Prologo ad illos canones apud Gratianum, sic fuisse intellectos, « Quod insliluerent in generali quomodo est pœnitenlia imponenda, sed descensum ad singularia presbyteris discretis relinquerent, qui considerarent circumstantias personarum, attendentes ad canones, sicut ad regulas directives. »

prob. 2' ex concilio Trid. sess. 14, cap. 8 : « Debent, inquit, sacerdote- Domini, quantum spiritus et prudentia suggesserint, pro qualitate criminum et pœnilentiuin facultate, salutares et convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis deliciis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. » Similiter S. Carolus in Institut. Confessariorum : « In satisfactionibus, inquit, vel poenitentiis injungendis confessarius drconspectus esse debet, ne adeo leves illæ sint et faciles, ul potestas clavium in contemptum veniat, ipseque particeps liat et consors aliorum peccatorum ; neque nimis graves aut longæ jubeantur, ut vel reçu sent eas exsequi, vel etiamsi acceptas habeant, postea tamen plene non perficiant.»

ihid. — *Prob.* 5° *ratione.* Pœnæ satisfactoriæ injungendae, sunt medicinae : atqui prudens medicus non semper et omnibus dat medicinas ab arte determinatas, quia non semper nec omnibus competunt; neque semper dat ita efficaces, quæ ad morbi curationem omnino sufficiant, ne propter debilitatem natura majus periculum oriatur ; sed eas variat et distribuit secundum arbitrium prudentia ct scientia medicinae regulation : ergo similiter medicus spiritualis seu confessarius non debet semper injungere poenas satisfactorias in canone determinatas, quæ non semper omnibus competunt, nec semper totam pœnam quæ uni peccato debetur, ne infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ desperet , et a poena totaliter recedat; sed eas debet injungere secundum arbitrium prudentia et divino instinctu regulation, attentis oinnilui-circumstantiis negotiorum et personarum item acerbitate contritionis, erubesenttx,ctc.

Ibid q 8 a. 7. — *Confirmatur.* Pœnæ satisfacturi» sunt medicina·, non sohii;i pro sanandis prasentibus vulneribus, sed etiam pro cavendis futuris : atqui minus peccatum aliquando difficilius vitatur in uno , puta in juvene quam in sene , aliquando est periculosius in uno, puta in sacerdote quam in laico item multitudo potest esse magis prona ad minus peccatum, a quo per pœnam unius est deterrenda, quam ad aliud gravius : ergo idem quod ante

CONSECTARIA.

Ex his colliges 1°, confessarium in poenitentia injungenda debere attendere, non 'olum ad qualitatem el quantitatem majorem vel minorem peccatorum, sed etiam ad periculum majus vel mimis relapsus aut 'Caudali, ad rationem contritionis ct erubescentia, per quam plus aut minuspœnæ remissum est ad pœnilentis facultatem et conditionem, boc est. ad ætatein. sexum, convictum et infirmitatem , sive corporalem, sive spiritualem: unde non sunt injungenda jejunia infirmis aut opificibus gravi et continuo labore defatigatis, non ea opera per quæ revelaretur confessio, ut simul conviventibus, v. g. filiisfamiiiasabstinentia a carnibus, potus in aqua, etc., non diuturnæ orationes servis el ancillis m fraudem temporis quod in obsequium dominorum impendere debent minuenda est pœnitenlia quando confessarius præ'ditit pœnitentem eam non acceptaturum, aut acceptatam non perfecturum.

Colliges 2°, in hac materia incedendum C'se media via inter utrumque extremum nimii rigoris et nimiæ laxitatis, magi' ta men sectandam esse misericordiam quam severitatem; tum quia, juxta Trid. lococitato, sacramentum pœnitentiæ non est forum ira et pœnai um, sed veniæ ct misericordis ; el causa 26 , q. 7. cap. *illigant,* legitur · « Si erramus modicam pœniten» tiam imponentes, nonne melius ν'I prop " 1er misericordiam rationem reddere » quam propter crudelitatem ? Ubi enim pa» terfamihas largus est, dispensator non » debet esse tenax. Si Deus b<*nigniis, ut» quid sacerdos ejus austerus? vis apparer· » sauctus ? Circa vitam tuam esto austerus, » circa alienam benignos. Tum qui? s ›· tius est quod pœnitens cum leviori pœu.- tentia adimpleta residuum pœnæ luat u

purgatorio, quam graviori neglecta damnetur in inferno· Unde S. Antoninus p. 5, lit. 17, cap. 20, dicit : » Confessor nullo » modo debet permittere peccatorem des- » peratum recedere a se, sed potius impo- » nat ei unum *Pater,* vel aliud leve. ◊ Et : « Si sacerdos non possit gaudere de om- » nimoda purgatione, ejus saltem gaudeat, » quod liberatum a gehenna transmittat • ad purgatorium. »

Ubi tamen confessarius ex justa causa imposuerit poenitentiam leviorem, moneat pœnitentem per hanc non esse plene satisfactum pro peccatis, ideoque quod superest luendum esse in hoc vel altero sæculo, ut inde pœnitens excitetur ad graviorem poenitentiam sponte suscipiendam , et ne ex levitate pœnitentiæ leviora existimet peccata.

Petes utrum confessarius possit imponere poenitentiam publicam pro peccatis publicis?

Pespondetur communius quod non possit vi hujus tribunalis pœnitentiæ, quod ex divina institutione est secretum : si tamen pœnitens ex ipso peccato obligationem publice satisfaciendi contraxit, puta, ad reparandum scandalum, ad injuriam reparandam, restitutionem faciendam, deserendam occasionem proximam, etc., possit et debeat confessarius hanc obligationem illi declarare et ad illam implendam cogere, sicque cogere concubinarium ad expellendam concubinam , usurarium ad deserendas usuras, publicum calumniatorem aut hæreticum ad retractandas publice calumnias aut hærcses. Ad hæc enim , independenter a præcepto confessarii, ipso jure naturx tenetur, et ea adimplere debuisset antequam se tribunali sisteret.

iiii

ARTICULUS VII.

Utrum opera in statu peccati mortalis facta, satisfaciant?

Suppono 1° distinctionem inter meritum et satisfactionem de qua initio hujus dissertationis, scilicet, quod meritum respiciat bonum merentis, satisfactio bonum creditoris. Vide.

Suppono 2° quod, sicut distinguitur triplex meritum , nimirum *de condigno,* quod importat in merente jus justitiæ ad præmium; *de congruo stride,* quod importat in merente jti* wmieahile ad premium, ct *de congruo late,* quod non importat in merento aliquod jus ad præmium, sed aliquam tantum decentiam bonitatis el liberalitatis in præmianteadpræmiandum: ita potest distingui triplex satisfactio m ordine ad remissionem pœnæ : una *dt condigno,* quæ importat in satisfaciente jus justitiæ ad remissionem pœnæ; secunda *de congruo stricte,* quæ importat jus amicabilc; tertia *de congruo late,* quæ importat decentiam ex parte creditoris ad remittendam poenam.

Suppono 5u aliquem posse esse in statu peccati dupliciter : i° dum actu vel affecti) peccat; 2° dum, transacto actu ct deposito affectu ad peccatum, remanet adhuc macula et reatus pœnæ æternæ; de quo dum de peccatis. His suppositis.

ib. q 14. a 2. — *Pico* 1°. Opus in actu vel affectu peccati factum, nullo modo satisfacit.

ibid. — *Prob.* Opera nostra non sunt sati-factoria apud Deum secundum eorum æquivalentiam, sed secundum ejus acceptationem : atqui absurdum est dicere quod Deus acceptet opera illius qui actu vel affectu ipsum offendit : ergo. *Prob. maj.* l°ex Trid. sess. 14, cap. S, ubi dicit satisfactiones nostras vim habere a Christo, ab illo Patri offerri, et per illum acceptari a Patre; et cap. 9, dicit esse munificente et amoris divini argumentum, quod Detis 'ali-factiones nostras acceptet. 2° Pirin hujus vitæ, quau .umvis graves, nullatenus æquivalent pœnis peccato debitis etiu pur galorio luendis. 5° Omnia opera no-trt sunt Dei qui est supremus omnium Dominus, eaque variis aliis titulis potest exi gere : ergo, ut nobis prosint ad satisfactionem et redemptionem pœnarum peccatis nostris debitarum, debent ab eo acx p· tari. Nec alia ratio adferri potest cur auiuiæ in purgatorio gravissimis pœnis el ferventis* imis charitatis ct coulritionii actibus non satisfaciant, el statim evolent in cœlum, nisi quia cum sint extra vtatn, Deus eorum actus et pœtias in hunc finem non acceptet. Observandum tamen quod, hoc ipso quo Deus viatoribus gratiam sanctificantem confert, acceptet, opera ex ea manantia ad meritum et ad satisfactionem.

Confirmatur conclusio. Satisfactio est opus pœnitentiæ el includit studium placandi Deum *t* atqui opus in actu vel affectu peccandi, neque est opus pœnitentiæ, nequi' includit sturnum placandi Demn, quem de facto offendit : ergo. Unde Eccli. 54 : *Jkiino qui jejunat in peccatis suis et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se ?*

Hinc sequitur quod, si sit opus injunctum aconfessario in sati-factionem, debeat iterari, ut satisfiat ejus præcepto ct integretur sacramentum,

ibid. — *Pico* 2°. Opus in reatu peccati factum, si, deposito affectu ad peccatum, procedat ex gratia actuali, ut in pœnitentibiis, satisfacit, non de condigno, nec de congruo stricte, sed de congruo late , cmn hoc discrimine, quod respectu peccati quoad culpam dimissi, obtineat aliquam diminutionem pœnæ, respectu vero peccati nondum quoad culpam dimissi, disponat tantum ad majorem contritionem, et ut inde Deus in justificatione abundantius cedat juri suo, atque ampliorem faciat pœnæ remissionem.

Prob. prima pars. Satisfactio de condigno sicut meritum, importat jus justitiæ ad remissionem pœnæ , satisfactio de congruo stricte jus amicabile ; atqui homo, in reatu peccati mortalis, non potest haberc neque jus justitiæ neque jus amicabile ad hoc ut Deus ejus opera acceptet ad satisfactionem et ipsi concedat pœnarum remissionem, cmn sit extra gratiam sanctificantem et charitatem, unde profluit condignilas nostrarum satisfactionum et amicitia cum Deo : ergo.

Prob. secunda pars. Sicut ad meritum dc congruo late sufficit cetus, non per quem ellicilur ut agens habeat jus, sed per quem efficitur ut in dante sit aliquale delitum decentiæ secundum ejus bonitatem illiberalitatem, ita ad satisfaciendum de congruo late : atqui divinam bonitatem illiberalitatem decet ut operibus satisfactoriis ex sua gratia actuali procedentibus, aliquam pœnæ remissionem concedat pro peccatis quoad culpam dimissis; pro pectatis vero nondum quoad culpam dimisiis, propter nudiorem dispositionem, abundantius in ipsa justificatione cedat juri suo et minorem requirat pœnam : ergo. — Ibïd. a. 3. ad 1. — Atque ita docet Ancior his verbis : « Quanto major est con- » tritio, tanto magis diminuit de pœna, et » quanto aliquis plura bona facit in pec- » cato existens, magis se ad gratiam con- ▮ trition is disponit, et ideo est probabile ▮ quod minoris pœnæ sit debitor : el » propter hoc deberent a sacerdote di-cre- » te computari, ut ei minorem pœnam in- » jungat, in quantum invenit eutn melius » dispositum. ▮

Hinc probabile «st per opus in casu conclusionis satisfieri præcepto confes-arii, nec esse iterandum ; quia e-t aliquo modo salisfactorium. E'I saltem sententia communior et communi' seii-us fidelium ·;·ıî non solent se accusare quod satisfactionem impleverint extra chanta'em, eaque videtur intentio confessariorum, praesertim dum poenitentias diu duraturas imponunt. Quia tamen non est absolute certum, Deum acceptare hæc operand satisfactionem consultum est ut confessarii aliquam saltem pœnitentiæ pariem statim implendam sem per injungant.

Solvuntur objrcfionti.

Obj. 1° *contra primam conclusionem.* Damnati in malo obfirmati satisfaciunt divin® justitiæ. Ergo.

JL *I). ant.* Satisfaciunt in pœna, *C.* satisfaciunt pro pœna, *N.* Satisfacere in pœna, est lucre pœnam in vigore d.biain peccato e! a lege taxatam, ut dum homicida suspenditur; et hoc non est proprie satisfacere, sed satispati; quia satisfactio dicit commutationem seu redemption· m pœnæ per aliquid levius, ut si quis se redimat a pœna mortis per mnlctam pecuniariam. aut per aliquid aliud pœnale morte inferius : hoc autem modo non satisfaciunt damnati.

Obj. 2°. Qui in actu vel affectu peccati jejunat, satisfacit præcepto Ecclesiæ, ncç tenetur iterum jejunare : ergo simili er dc jejunio injuncto a confessario.

P. N. conseq Disparitas est, quod Ecclc-ia prxeipiat jejunium quoad substantiam tantum, non sub certo modo qui cadat subpræcepto;confessarius autem praecipit jejunium qua satisf.ie'm him, ul integretur sacramentum ct redimantur pœna graviores; idque *palet* ex formula consueta, dicit enim : *Pro pœnitentia seu satisfactione hoc facies, vel recolabis.* >á- lislactio autem esse non potest cum ac»^ vel allectu peccati, *ut probatum est.*

Obj. δ·. S. Th. nic a. 5, ad 5, docct quou, st ex satisfactione injuncta a confes- **sano** et peracta in statu peccati remaneat aliquis effectus, ut ex jejunio debilitatio corporis, . x eleemosyna diminutio substantiæ, hujusmodi satisfactio non sit iteranda; secus de satisfactionibus quæ non relinquunt aliquem effectum in satisfaciente, ut sunt preces. Ergo priores satisfactiones saltein debemus excipere.

/f. *N. conseq.* Sensus enim D. Thomæ non est, quod hujusmodi opera ex quibus remanet aliquid in agente, peracta in statu peccati, adveniente charitate vivificentur et valeant ad satisfactionem injunctam a confessario. Cum enim non processerint a charitate , ideoque nunquam luerint viva, impossibile est quod ab ea procedant et vivificentur ; sed sensus est, quod -i effectus qui ex illis remanent de novo offerantur Deo in satisfactionem, i-ta oblatio facta in statu gratiæ, seu deposito ali. ctu ad peccahun et ex animo placandi Deum , ab illo acceptetur in aliquam pœnæ remissionem; ideoque confessarius, ad quem postea accedit pœnitens, po—it aliquid minuere de pœnilentia prius injuncta et in peccato peracta : et hoc sensu non es /x integro iteranda. Si vero nihil de ea minua- '.nr, tota e-t iteranda. non -ecu-ac illa quæ nihil post se relinquit.

Obj. 4°contra secundam conclusionem. Pœna tejhporalis peccato remi-so debita est finita ; opus autem bonum extra charitatem factum, maxime si procedat ex gratia specialis auxilii, est alicujus valons, et, ut suppono, pœnale ergo adæquare potest debitum solvendum , adeoque satisfacere de condigno.

B. opera nostra nullius esse valoris apud Deum, nisi quantum ab eo acceptantur, ut dictum est : opera quæ procedunt ex gratia habituali et charitate . habent perfecte in se principium hujus acceptationis, ut etiam dixi; quæ vero procedunt ex sola gratia actuali, non habent nisi imperfecte, quiteniis ô' Uicet fiunt ex motione Spiritus sancti cum*tudio placandi Deum, per ejus inimico- tamen : unde quod a Deo acceptentur in satisfactionem, nullo jure vel debito, sed ex mera Dei liberalitale el bonitate contingit

Repones. Ergo bona pure na'uralia etiam potcnint sic de congruo satisfacere . quia etiam possunt acceptari a Deo in salisse., lionem

B. iV. *illationem. Bd probat. D.* Possunt acceptari a Deo in satisfactionem de potentia extraordinaria, *C.* ordinaria, *N.* Quia in naturalibus non est etiam imperfecte principium acceptationis divins, sicut in superiiaturalibus ex gratia actuali, qua? proinde habent cmn remissione debiti aliqualem, licet imperfectam, proportionem et dispositionem.

Obj. 5". <altem satisfactio sacramentalis facta extra charitatem, habet valorem condignum pœnæ temporali ' ergo de condigno satisfa, i?. *Prob. ant.* Valor satisfactionis sacramentalis est valor meritorum Christi ; Ime ip-o enim quo satisfactio est elevata virtute clavium ad esse sacramentale, operatur *ex opere operato,* hoc est, ex meritis Christi ergo, etc.

B. I). ant. Satisfactio sacramentalisextra charitatem facta, habet valorem condignum pœnæ temporali, absolute et quantum est ex se, *C. ant.* respective ad subjectum. *N.* Licet igitur merita Christi sint infiniti valoris. non tamen semper et omnibus etiam per sacramenta ellicaciter applicantur, sed juxta dispositiones subjectorum el non ponentibus obicem, ut patet in ip-a gratia sacramentali : dispositio autem ul ellicaciter ex debito ac jure Deus remittat alicui po-nam. est amicitia . unde Iit quod licet satisfactio Christi sit plenissima absolute et in se ac quoad sub-tanliam, non tamen quoad efficaciam respective, lioce>i, pro eo qui est extra charitatem el Dei amicitiam, ni-iex congruo late.

Bepones. Defectuscharitatis none-lobe> characteri sacramentali : ergo nec satisfactioni sacramentali.

B N. conscq. Disparitas est, quod collatio characteris non sit opus amicitia? Dei ad hominem , cum id nihil eum juvet ad vitam æternam . secus effectus satisfactionis, qui est remissio pœnæ el relaxatio juri- quod Deu- habet ad illam : unde cum Deus relaxat alii- qpam amicis, non ex ‹|› · bito, -ed ex mera liberalitale relaxat.

Replicabis. Debitor sati-facit de condigno creditori dando ip-i quantitatem debitam, sive -it amicus, sive non : ergo eliminer erga Deum.

R. N. conseq. Disparitas est, quod liciuhw . jn solniione dpfiitorum solum t.<u

ederant externa, Deus autem intuetur cor. iibiiper lioir.j tenetur acceptare quantitatem debito xqualem menta autem Christi, licet Deo sint acceptissima quantum est ex >e et quoad sufficientiam, non tamen quoad rlBraiiam remissionis pœnæ pro omnibus, vallem ex debito et condigno, sed solum pro amicis, pro aliis autem ex congruo late.

Obj. 6“. Ex nostra sententia sequitur quod homo possit in xternum puniri pro (leccato remisso, ut si homicida post obtentam veniam elaute factam satisfactionem fornicetur, eam autem in hoc statu factam, cum sit de congruo late tantum, Deus non acceptet, sicque moriatur : atqui videtur cotbequens nimis durum : ergo.

I. i" idem sequi ex omni sententia,casu pio talis homo, post obleniam homicidii veniam ct lapsum m aliud mortale, moriatur antequam perfecerit ullam satisfactionem pro priori peccato.

Λ. 2' 7V. *conseq.* Quia etsi talis non pO'Sit placare Deum ul illi poenam restantem relaxet, nihilominus quando erit passus tantam pœnam quanta restabat, non impiius pro illo peccato punietur, sed so-.um pro aliis. Neque inde sequitur quod in inferno sit redemptio, aut quod damnati possunt pro peccatis satisfacere Deo, sed tantum quod possint satispati, ac satisfacere in pœna, non pro pœna, ul explicacaluin est superius.

Inferes. Ergo per mala quæ peccatores m hoc mundo patiuntur, etiam satispaliuntur inchoative, seu satisfaciunt in poena, adeoque diminuitur ipsis ali (uid de pœna inferni.

R- N. illationem; quia ut aliquis censeatur satispati, seu satisfacere in pœna, debet subire pœnam a lege vel a judice in tale crimen latam et taxatam, ul palet in judiciis humanis hæc autem pœna respectu peccatorum a Deo puniendorum est pœna inferni seu purgatorii respective.

Piles utrum homo possit satisfacere pro uno peccato cl non pro alio?

Ibid q. 14 a 1. 0 —*J{.* non posse satisfacere pro uno peccato quoad culpam et offensam el non pro alio; quia non potest tolli offensa, nisi per redintegrationem in amicitiam Dei, quæ per quodlibet peccatum mortale laeditur I posse vero si agatur de satisfactione quoad pœnam temporalem ; quia unicuique peccato cena pœnæ temporalis mensura est debita, potestquehomo applicare suam -.lidactionen. pro uno et non pro altero, sicut potest applicare alteri ct non sibi.

ARTICULUS VIII,

De qualitate operum per quæ fit satisfactio.

I. —*L'trurn iatiijnctio fieri drbe.it per opere ρσηαίια?*

Supp.q. i5.a.I ad2.— Difficultas in aliquo opere potest esse duplex : subjectiva, et objectiva, seu ex genere et natura operis; -i> quod aliquiscum txdioorct, difficultas et pœoaesttam ex parte subjecti quam ex parte objecti ; si autem oret ex fervore charitatis prompte el delectabiliter, erit tantum difficultas objectiva sine subjectiva. Difficultas objectiva iterum potest con-iderari dupliciter : 1’quatenus confert ad bonitatem actus virtutis, el sic perlinet ad meritum 2° ut ex genere >uo pœnam el laborem infert operanti, et sic confert ad satisfactionem , ut dicemus modo.

Ibid— *Dico.* Opera satisfactoria d, ben esse pœnalia.

Prob. 1° *auctoritate.* Joel. 2 dicitur *Convertimini ad me in toto corde vestroj in jejunio, et fletu, et planctu; ct scindite corda vestra et non vestimenta vestra.* Matth. 11 : *Pegnum caelorum vim patitur et violenti rapiunt illud.* Trid. sess. 14, cap. 8, vocat opera satisfactoria, *pœnas salisfaclorias;* et can. 15, *pœnas sponte susceptas , vel a Deo inflictas, vel a sacerdote injunctas.* — Ibid in a. ». c — S. Greg. 4 Moral, c. 21 *Justum est ut peccator tanto majora sibi inferat lamenta per pœnitentium , quanto majora sibi intulit damna per peccatum* Similiter ahi Patres.

ibid — *Prob.* 2° *ratione.* Satisfactio, ut prius dictum est, ordinatur ad prxteritam offensam compensandam et vindicandam et ad futuram culpam cavendam · atqui ad utrumque requiritur quod fiat per opera pœnalia : ergo. *Prob. prima pars min.* Compensatio olfen-a· Dei lici' debet per hoc quod subtrahatur aliquid p> · calori quod cedat in honorem Dei ; quia homo peccando plus justo sibi tribuit, et. t. quan um in ipso est, honorem Deo subtraxit atqui hæc subtractio est pœnalia, pœna enim nihil est aliud quam privatio boni utiiis vel

delectabilis : ergo. *Prob, secunda pars tnin.* Homo facile non redit ad peccatum ex •mo pœnam expertrs est. I nde Philosophus Ethic. c. 5, pœnas vocat medicinas; et Trid. citatum dicit quod pœnæ salisfactoiiæ magnopere a peccato revocant et quasi freno quodam coercent.

ibid, ad 1. — *Dices* 1°. Deus non delectatur pœnis nostris : ergo.

B. D. ant. Deus non delectatur pœnis nostris ut pœnæ sunt, *C.* ut justæ sunt, N.

Dices 2°. Quanto aliquod opus ex majori cliariiate procedit, tanto minuses! pœnale : si ergo oporteat opera satisfactoria esse pœnalia, quanto magis sunt ex charilale facta, tanto minus sunt satisfactoria, qi.Sd falsum est.

Ibid ad 2.— *B. D. ant.* Quanto aliquod opus ex majori charilale procedit, tanto minus e-t pœnale subjective, *C. ant.* objective et ex genere suo , Λ', *ant. et conseq.* Sicut igitur in satisfactione consideratur pœnalitas , ita et in merito condderatiir difficultas, seu arduitas conferens ad bonitatem actus. Diminutio autem difficultatis objective, seu quæ est ex parte ipsius actus, diminuit cæteris paribus meritum; sed diminutio difficultatis subjectivae, seu qua» est ex promptitudine voluntatis, non diminuit meritum , sed auget. Similiter diminutio pœnalitatis subjectivæ, seu quæ est ex promptitudine vo uniatis quam facit charitas, non diminuit efficaciam satisfactionis, sed auget. Itaque cæteris paribus, opus magis pœnale objective est magis satisfactorium : si vero cætcra non sint paria ct opus minus pœnale. fiat cx longe majori charitale, erit magis satisfactorium quam opus magis pœnale minori charitale factum; quia Deus, qui magis pensat affectum quam effectum, ct ex cujus acceptatione pendent satisfactiones nostra, in majorem sati«factionem et compensationem acceptabit pœnam minorem ex majori charitale ipsi oblatam, ita tamen quod si per impossibile nullo modo foret pœna , non foret satisfactio, sed meritum solum ; sicque remissionem pœnæ oblineret non via satisfactionis sed meriti.

Dices 5°. Satisfacere, e«t honorem debi tum Deo impendere, ut dicit S. Anselmus lib. 1 *Cur Deus homo* c. 11 : atqui hoc fit omni opere bono, etsi non sit [œnalt : •rgo.

B. D. maj. Satisfacere, est impenderi honorem Deo debitum ex peccato commisso, *C.* debitum ex beneficio collalo aut mandato injuncto, *IV. El ad hunesensum distincta min.* 2V. *conseq.* S. Anselmus autem intelligit de honore Deo debitoex peccato commisso, cujus compensatio non fit nisi per opus pœnale, *ut palet ex probalione conclusionis.*

Dices 4°. Omnis actus virtutis est satisfactorius : sed dantur aliqui actus virtutum qui non sunt pœnales, ut actus temperannæ quem quis exercet comedendo cibos delicatos , aut bibendo vinum suave. Ergo.

B. IV. min. Pro cujus argumenti ampliori solutione, sit

§ II. — *Utrum omnis actus virtutis sit pannlut et consequenter satisjactorius ?*

Dico. Omnis actus virtutis est pœnalis etsatisfaclorius; quia omne opus quo Deo servitur et mens ad cœleslia erigitur, natum est causare homini carnali et terrenis assueto lassitudinem et afflictionem : unde iste actus dc quo in objectione, non est actus virtutis temperantis, nec moralité/ bonus in genere satisfactionis, nisi moderate fiat, et ad finem bonum et supernaturalem ordinetur; sub ista auteip ratione habet pœnalitatem annexam, scilicet carentiam majoris delectationis, quæ esset iu ampliori comestione, et elevationem ad supcrnaturalia.

Inferes. Ergo confessarius poterit injungere pœnitenti in satisfactionem, ut comedat cibos delicatos, et bibat vinum dikclabile, quod est ridiculum.

B. D. illatum. Confessarius poterit,etc,, nullam exprimendo pœnalitatem, v.g.tlicendo simpliciter, *Comedes cibos delicatos, N. illationem;* hoc enim absque dubio foret ridiculum ; exprimendo pœnalitatem, v. g. dicendo, *Comedes cibos delicatos moderate, C. illationem ;* tunc enim veram injungeret pœnitenliam, peccaret tamen graviter, maxime si ageretur de peccato mortali, eo quod sit indecens et incongruum, maxime pro gravi peccato, injungere opus quod est simpliciter delectabile , et pœnale tantum secundum quid.

Ex his colliges 1° quod, licet divert sil ratio meriti et satisfactionis, de facto tamen omne opus meritorium sit satisfacto toiium, et e contra. *Ratio primi est,* quii eum, omne opus meritorium sit actus virtutis, liai et semper adjunctam aliquam difficultatem et molestiam, ut dictum est, licet ex alia parte [>oesit esse delectabile. *Batio secundi est,* quod ad opus meritorium requiritur et sufficitquod sil liberum, bonum et supernatural quod totum convenit operi satisfactorio, ut jam diximus et dicemus.

Colliges 2°, nedum opus externum, sed et opus internum etiam per se sumptum esse satisfactorium ; quia actus interiores, ut contritionis, charitatis, orationis mentalis , etc., etiam per se sumpti, sunt optimi, difficiles et pœnales secundum se. licet per accidens, ob bonam dispositionem subjecti, de facto laborem aliquando non causent : unde etiam possunt injungi in pœnitenliam a confessariis. Nec refert quod non videantur sensibiles ; sicut enim contritio sufficienter fit sensibilis ad rationem sacramenti per confessionem, ita actus internus pro poenitentia injunctus, fit sufficienter sensibilis per impositionem confessarii et acceptationem pœnitenlis.

Opus autem ipsum externum, quatenus ab interiori procedit, licet interiori non addat bonitatem intrinsecam, ut dicitur de Actibus humanis, nec ideo addat ad meritum, quod attenditur penes bonitatem actus;quia tamen addit pœnam distinctam ab interiori, addit vim satisfaciendi ; quia satisfactio attenditur penes pœnam el laborem : et ideo jejunare est magis satisfactorium quam velle jejunare, quia est magis pœnale.

§111. *Utrum opera alias 'le'· ta tint tntisfartortat possmtque imponi a conjess^no in putuitentiam ?*

Dico. Opera alias debita sunt satisfactoria, ct per se loqurndo imponi possunt a confessario in pœnitenliam : id tamen regulariter non licet.

Prop, prima pars. Opus habet quod sit ‘atisfaciorium ex eo quod sit bonum et pœnale : atqui per hoc quod sit alias debitum, puta, cx voto vel præcepto, non desinit esse bonum et pœnale : ergo.

Confirmatur. 1 Jejunia Ecclesiæ sunt praecepta, et nihilominus satisfactoria ; in id enim instituta sunt.2* Martyrium, etiam eo casu φιο cadit sub præceptum, maxime Deu sal.-facit. 5° Ex Tiidentino sess. 6, cap. 40 el 16, opera bona, etsi ex præcepto debita, sunt meritoria : ergo *a fortiori* «-atisfactoria. Est etiam D. Thomæ, qui art. sequenti docet flagella divinitus immi«.«a esse satisfactoria , cum tamen aliunde teneamur ea patienter ferre.

Secunda pars sequitur ex prima ; sj enim vere sint satisfactoria, nihil obstat quominus possint injungi in poenitentiam.

Prob. tertia pars. Qui peccavit ad aliquid novi est obligandus, tum ut sentiat vindictam suorum peccatorum, tum quia plus requiri debet ab eo quam ab innocente :unde intentio Ecclesiæ est, ut unusquisque satisfaciat pro peccatis suis aliquo peculiari opere ; ac proinde quando confessarius injungit certas preces, jejunia, eleemosynas, etc., nihil addendo, inlelligendum est de illis ad quæ pœnitens nulla alia ex causa tenebatur, nisi forte constaret de contraria intentione confessarii.

Dixi, *regulariter;* quia aliquando justis ex causis liceret imponere opus alioquin præceptum, ut recitationem officii, jejuniurn ecclesiasticum, illi qui non haberet opportunitatem aliter satisfaciendi.

Dices 1°. Nemo potest duplici debito satisfacere per unum ct idem pretium : ergo.

B. D. ant. dupliciter. 1° Cum Goncto sic · Nemo potest duplici debito satis»accre per unum et idem pretium, habens tantum unum valorem, *transeat ;* habens duplicem valorem, *IV.* Opus autem satisfacioriutn habet duplicem valorem : primus c«t valor moralis desumptus ex objecto el circumstantiis, el per hunc satisfit debito præcepti vel voti; alter est valor satisfactorius petitus ex pœna ct labore qui in ejus exercitio repcritur,ct per hunc satisfit Deo pro pœna temporali peccato debita. 2° *D. aliter idem ant.* cum Nugno et Sylvio. Nemo potest duplici debito humano satisfacere jmt unum et idem pretium, *C.* duplici debito divino, seu quoad Deum, *IV.* Disparitas est, quod in debito humano attendatur tantum æqualitas rei ad rem ; impossibile est autem quod una res, seu unum pretium, pura decem lloreni, sit æquale duplici debito, quoruin unumquodque est decem llorenorum. At in debito, quoad Deum , minus attenditur æqualitas rei ad rem quamgratiaDei, qui magis respicit dignitatem ct intentionem operan is quam id Quod exterius exhibe-

tur, ita quod aliquando solo actu voluntatis illi satisfiat. Ex hoc autem quod quis uni præceplCi afisfacil, nihil de illius dignitate aut intentione detrahitur ad satisfaciendum alteri præcepto aut debito pœnæ , cum unum actum possit ordinare ad diversos fines. *(fltraque solutio est bona.*

Dices 2°. Opus satisfactorium debet subtrahere aliquam utilitatem aut delectationem, alias non erit pœnale ; sed opus debitum aliunde, non est hujusmodi; quia dia utilitas aut delectatio erat jam subtracta per antecedens præceptum. Ergo.

/I. D. ant. Opus satisfactorium debet subtrahere aliquam utilitatem vel delectationem absolute, *C.* novam et distinctam, 7V. Sufficit enim quod sit pœnale simplici ter, non autem quod sit pœnale nova pœna; sed etsi id requireretur, etiam reperiretur, siquidem nova obligatione ligetur homo ad actum illuni exercendum, ct ad ordinandum ad illum novum finem; fatemur quidem hanc pœnam esse imnimam : unde diximus ordinarie non licere hujusmodi opera imponere in satisfactionem sacrainenlalem.

§ IV. — *Utrum flagella prasentis vita sint satisfacloria ?*

ibid a 2. o.— *Dico.* Flagella praesentis vitœ, si patienter (olerentur, sunt satisfactoria. Est Tridentini sess. 14, cap. 9, nbi ea vocat *maximum amoris Dei argumentum.*

IL ïn a s. c. — *Prob.* 1°. Rom. 3 dicitur : *Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem,* id est, a peccato purgationem ut Glossa ibid, dicit. Ergo.

Ibid, o — *Prob.* 2°. Hoc ipso quo homo acceptat flagella præsentis vitæ ad purgationem peccatorum, t-·- utens patienter, fiunt aliquo modo ipsius patientis : ergo sunt satisfacloria. *Prob. conseq.* Quia si quid obesset ne forent satisfacloria, esset quia non forent a nobis, sed ab alio, scilicet a Deo, quod perlinet ad rationem vindicationis: unde si homo omnino eis per impatientiam dissentiat, tunc non efficiuntur ipsius, el ideo non habent rationem tisfactionis. sed vindicationis.

j X *Utrum eativtmrnler riiiimerrntur oj ·. settisfictorta, scilicet cleemoijna, jejunium et oratio ?*

Ibid α. 3. o. — *Dico.* Convenienter enumerantur opera satisfacloria, eleemosyna, jejunium et oratio.

Ibid — *Prob.* Satisfactio, ut dictum est, habet respectum etad culpam præteritam compensandam ct ad futuram c» vendam : atqui ad utrumque convenienter assignantur illa tria opera ergo *Prob. min. pro prima parte.* Satisfactio, quatenus est compensatio et vindicatio culpa præteritæ, debet esse talis per quam aliquid nobis subtrahamus ad honorem Dri, ut dictum (‘st : atqui non habemus nisi tiia bona, scilicet bona fortunas, cx quibm subtrahimus nobis aliquid per eleemosynam ; bona corporis, ex quibus subtrahimus nobis aliquid per jejunium ; et bona anime, ex quibus non oportet quod aliquid subtrahamus nobis quantum ad essentiam , vel quantum ad dimiimlionem ipsorum, quia per ea efficimur Deo accepti, sed quantum ad hoc quod ea submittimus Deo totaliter, et hoc fit perorationem: ergo satisfactioni quatenus respicit culpam praeteritam, etc

Prob. min. pro secunda parte. Satisfactio , quatenus respicit culpain futuram ut cavendam, definitur a S. Augustino, quod sit peccatorum causas excidere el eorum suggestionibus aditum non induigere : atqui sub utraque ratione ei convenienter assignantur tria illa opera : ergo. *Prob. prima pars min.* Radices peccaiorum tres ponuntur 1 Joan. 2, scilicetcon- *cupiscenlia carnis, concupiscentia oculorum el superbia vitœ :* atqui cnniu concupiscentiam carnis ordinatur jejunium , contra concupiscentiam Oculorum eleemosyna, et contra -upcrbiam vita· (linatur oratio · ergo. *Prob. secunda put› min.* Omni peccatum coinniitiiinib vel m Deum, et contra hoc ordinatur oratio: ul in proximum, et contra hoc ordinatur ‹ |<·.· mosyna ; vel in nos ipsos , cl contra ... ordinatur jejunium. Ergo.

lin'd n<i 5 — Verum observandum esi. illa tria opera posse accipi siricteet «|.ui· fice prout significant tres specui virtiii.i'n. vel large ac generice. Si pruno modo, ume conclusio non est sic inlelhgemia, q’<udil·

«ola sint opera satisfacloria, sed tantum quon inter alia sint aptissima et præcipua, singulariter ïn S. Scripturis et SS. Palribfls commendata, et quæ facile veniunt in usus hominum. Si secundo modo, tunc vera est Universaliter conclusio, quod illa sola sint satisfacloria; quia omnia alia ad illa possunl reduci. Sic quidquid ad afflictionem corporis pertinet, ut vigiliæ, asperitas victus ac vestitus, peregrinationes, lacrymx, solitudo ct similia, totum ad jejunium refertur. Quidquid in proximi utilitatem expenditur, eleemosynae rationem habet. Et similiter quæcumque latria exhibetur Deo, ut sacrificium , laus, gratiarum actio, contemplatio, etc., orationis rationem accinit.

ARTICULUS IX

De conditionibus et effectibus satisfactionis.

Quamvis in tota hac dissertatione plures Mtisfaclionis conditiones hinc et inde assignaverimus, eas cum quibusdam aliis sumtnatimhic refero, in majus commodum lectoris : unde

Dico 1°. Condiioncs requisitæ ad satisfactionem , quædam se tenent ex parte satisfacientis, quædam ex parte operis, quædam ex parte Dei.

Conditiones cx parte Satisfacientis sunt : prima, quod sit in gratia ut satisfaciat de condigno, vel quod deposuerit affectum ad peccatum ut satisfaciat de congruo late; *palet* ex art. *7* : secunda, quod sit in statu vite; quia eodem modo quoad hoc loquendum est dc satisfactione ac de merito : ad meritum autem requiritur status vite ; et defectu hujus conditionis, animæ in purgatorio non satisfaciunt, sed sati-patiuntur.

Conditiones ex parle operis sunt prima, quod sit liberum; quia est actus humanus : secunda, quûtl sit bonum; quia per opera mala potius meremur pœnam quam pœnæ remissionem : tertia, quod sit supernaturale ; quia remissio po*næ perlinet ad ordinem supernaturalem ; pœnæ enim debitum retardat nos a fine ultimo supernatural! consequendo : quarta, quod sil pœnale; constat ex art. præced. $ 1

Conditio ex parte Dei est, quod acceptet tale opus m satisfactionem : constat ex art 7, conci. 1.

Dico^0. Sati'faclio sacramentalis (de ea «ola hic agitur) causal *ex opere operato* remissionem pœnæ temporali*·, ad id «nia ent instituta : unde Trid *ess. 14 ,-ap. 5, dicit contritionem , confessionem et satisfactionem esse partes materiales pœnitentiæ, ‹· quatenus in pœnitente ad integnta- » lem *acramenti ad plenam perfectamque peccatorum remissionem, ex Dei institu- » tione requiruntur. » Et S. Th. Quodl. 3, a. 28 « Cum satisfactio, inquit, a sacerdote «absolute injuncta, -it pars pœnitentiæ, «manifestum est quod in ea 0|>eratur vis » clavium ; ita ut ampliu» valet ad expian- « dum peccatum, quam si proprio arbitrio » homo faceret idem opu*. « Magis adhuc constabit ex seq. conclus. Code -w

Dico 5*. Probabile est quod satisfactio sacramentahscaU'Ct *ex opere operato* gratias actuales el augmentum gratiæ habitualis.

Prob. Satisfactio sacramentalis id causal *ex opere operato* quod significat; est enim par* sacramenti pœnitentiæ, ut modo dicebam ex Trid. et S. Th. pars autem debet participare naturam lotius sacramenti cujus est causare quod significat, quia est signum praeticum : atqui satisfactio sacramentalis non solum significat remissionem pœnæ temporalis, sed etiam gratias actuales ft augmentum gratiæ habitualis : ergo. *Prob.* mtn. Satisfactio sacramen'alis potest considerari vel t est pars sacramenti precise, vel ut est talis pars, scilicet satisfactio. Si hoc secundo modo, non solutu significat remissionem pœnæ pro peccatis preteriti*. sed etiam majorem facilitatem cavendi futura , quæ facilitas ex auxiliis gratiæ potissimum provenit. Si primo modo, significat gratiam . id enim proprium est omnibus sa cramenlis. et cum prunam supponat in absolutione collatam, non nisi secundam, seu primæ augmentum significat et causât.

Eaque videtur expressa sententia Auctoris 3 p. q. 90, a. 2, ubi cum secundo loco sibi objecisset : In sacramentis nove legis • confertur gratia, sed in satisfactione non » confertur aliqua gratia : ergo satisfactio » non est pars sacramenti, « respondet sic : « Ad secundum, dicendum quod satisfactio » confert gratiam prout est in proposito, et » auget eam prout est in exsecutione, sicut «etiam baptismus in adultis, ut supra dic- ■ tum est. » Neque potest intelligi de sa tisfacliom ut est opiis meritorium, el n u ut e<t satisfactio sacramentalis, ut contendit llenno; alioquin non responderet argu-

mento, quod est de satisfactione ut satisfactio est. Insuper eodem modo loquitur *de* satisfactione in exsecutione ac de satisfactione in intentione; satisfactio aute»«i sacramentalis injvroposito cum acceptatur, qua talis causât gratiam : undesi quid aliud tenuerit S. Doctor in 4, dist. 16, q. 1, a. 1, debet censeri hic revocatum.

Dices. Perunum sacramentum non confertur nisi una gratia : unde in sacramento eucharistiæ, species vini non causant novum gradum gratiæ distinctum ab eo quem species panis prius causaverant. Ergo.

D. quod gratia quam causât satisfactio, cum sit complementum illius quæ fuit causata in absolutione, non ponat in numero cum illa. Ad id autem quod objicitur de sacramento eucharistiæ, disparitas est, quod cum species panis totam virtutem hujus sacramenti, scilicet totum Christum contineant, totumejuscfleclumproducunt: unde non mirum si postea species vini nullum novæ gratiæ gradum conferant, cum totam collatum supponant : at vero confessio ct absolutio non sic totam virtutem sacramenti continent ;scdcumsintcum satisfactione partes disparatæ ct quasi heterogeneæ, unicuique sua virtus correspondet. Alia argumenta videri possunt apud Gonct. disp. 15, a. 5.$ 2.

Cæterum, quidquid sit de istis duobus ultimis efleclibus, cum saltem constet satisfactionem sacramentalein esse majoris efficaciæad remissionem pœnæ quam sponte •usceptam , maxime interest quod confessarius illam injungat et pœnitens adimpleat ; consultumque est quod confessarius post injunctam satisfactionem determinatam, simul injungat in satisfactionem sacramenlalem omnia bona opera futura pœnilentis saltem ad cerium tempus, ad octiduum, ad mensem , etiam ad annum. Quidam id putant fieri per ea quæ adduntur post absolutionem : *Passio Domini nostri Jesu Christi,* etc. *Quidquid boni feceris,elc.* Verum hæc, co modo quo proferuntur, videntur potius esse oratio sacerdotis dcprecantis omnia bene esse pœnitenti; non enim elevat ad esse sacramentale passionem Christi, merita B. Virginis et omnium sanctorum : si tamen id intenderet de bonis futurispœnitcnlis, ctid ipsi indicaret, non video quid obstaret,etiamsi id fieret pro loto vitæ tempore.

Præter hos effectus satisfactionis acrimentalis, sunt plures ejus utilitates, quu recenset concilium Trid. sess.^U, cap. 8: 1« ne leviora reputentur peccata, tam durii pœnitentiæ laboribus expianda ; 2° ut deterreantur pœnitentes a peccatis futuris, et in iis cavendis vigilantiores reddantur ; 5°per illas satisfactiones eradicantur habitus vitiosi; 4° imminentem Dei iram avertunt; 5° nos Christo capiti conformes efficiunt; 6° sunt in exemplum etædificationem aliorum.

DIGRESSIO HISTORICA

DE VETERI ECCLESIÆ DISCIPLINA CIRCA PEDTENTIAM PUBLICAM , SEU SOLEMNEM.

D. Th. Suppi. Q. 28.

Âd dutertatiomm prtrctdtnltm,

SECTIO I,

De origine, variis gradibus, ritu et abrogationepœnitentiæ solemnis.

Dico 1°. Fuit olim in Ecclesia usus triplicis pœnitentiæ, scilicet privatæ, solemnis et publicæ. Privata in secreto agebatur ex præscripto confessarii, qualis nunc peragitur, dum confessarius injungitcertu diebus per mensem aut annum, jejunium, orationem, aut aliquid aliud. Hancolim viguisse constat ex eo quod non omnia peccata subjicerentur pœnitentiæ publicæ, ut dicemus infra, et tamen sunt omnia pœnitentia expianda. Pœnitentia solemnis erat, quæ peragebatur cum certis solemn!· talibus, et secundum varios gradus, do quibus statim. Publica erat, quæ quidem publice agebatur, sed sine solemnitatibus ct gradibus : talis erat pœnitentia eorum qui , v. g. plectebantur peregrinatione, exilio, detrusione in monasterium : unde omnis pœnitentia solemnis erat publica, sed non e contra.

Supp q 28. a. 3.—Notat Auctor quod quia antiqui canones et Patres de pœnitentia *solemni sub* hac voce non meminerint, auctores quandoque utrumque confundant, et pœnitentiam solemnem pro publica accipiant.

Qui pœnitentiæ solemnis stadium decurrebant , ii proprie et simpliciter dicebantur *pœnitentes,* ut ait S. Aug. Epist. 265 ad Seleucian. et Serra. 592.

Dico 2°. Ab exordio Ecclesiæ ad Montanmii circa medium secundi sæculi, fuit aliqualis ümjs pœnitentiæ publicæ, sed non solemnis.

Prima pars constat exemplo Corinthii incesiuosi ; item mulierum a Marco præstiçiatore oppressarum, de quibus S. In næus secundosæculo 1.1. adversushæresesc. 9.

Secunda pars iisdem exemplis palet. Quamvis enim horum pœnitentia fuerit publica, non tamen fuit secundum cæremonias, gradus et tempus pœnitentiæ soldants. Item ex libro Hermæ seu Pastoris, m quo sæpe fit mentio pœnitentiæ, absque ulla designatione temporis, cæremonianim, aut graduum; ex Eusebio I. 5 Hist, c. ultimo, ubi refert juvenem prædonem a S. Joanne Evangelista, et Natalium episcopum a Zeplierino, statim absque diuturniori pœnitentia ad Ecclesiæ communionem receptos fuisse. Quod vero posset opponi ex can. 24 inter Apostolicosnulliusest ponderis, quia notum est hos canones non esse ab Apostolis, el quamvis sint antiqui, non omnes tamen pari antiquitatis jure gaudent.

At cum Montanislæ exprobrarent catholicis, quod indulgerent idololatris, moechis et homicidis, Ecclesia cum iis severius agere coepit, durioremque et diuturniorem pœnitentiam injunxit, nondum tamen soIcinnem.

Exorta vero circa medium tertii sæculi hæresi Novatianorum, qui, Monlanistis juncti, peccatoribus quibuscumque quantumvis pœnitcnlibus veniam ct communionem denegandam esse contendebant, atque, sub specioso disciplina: zelo, contra Ecclesiam quasi pollutam debacchabantur, eo quod idololatria et gravissimis criminibus reis communionem el pacem redderet, hacque facilitate veniæ incentivum peccandi præberet : Ecclesia ex una parte horum hxreticorum crudelitatem detcslans, ct ex altera ipsis querelarum occasionem auferre volens, prudenter statuit omnibus peccatoribus vere conversis veniam quidem esse concedendam, imccntiores tamen severiori pœnitentia esse mulclandos; ideoque pro islisinslituit pœnitentiam solemnem secundum quatuor gradus, qui sunt *fictus, audientia, substratio* el *consistentia.*

HosexpressilS.Greg. Thamnaturgus circa idem tempus, Epist. Canonica can. 11 ; i *et dato,* ut quidam arbitramur, hunccanonem EpisiolæS. Gregorii esse assutum, saltem can. 7, 8 ei 9 exprimuntur gradus *audientia, subslrationis elconsistentia.* Insuper in concilio Ancyram, an. 514, can. 4 et 5, referuntur hi gradus tanquam m Ecclesia jam antea recepti, illosque distincte exprimit S. Basii, circa annum 570, io Epist. ad Ainphiloc. can. præsertim 73.

Dico 5°. *Flentes* habitu sordido indoli, cilicio circa collum cooperti, cinere in capite deturpati, et per manuum impositionem ab episcopo ad pœnitentiam admissi, stabant in porticu extra ecclesiam, sua peccata deflentes et délestantes, et ingrediendum preces implorantes. Inter eos quidam dicebantur hiemantes, ii nempe qui ob crimen beslialilatis extra porticum sub dio, instantius aliorum commiserationem deprecabantur : his, ut quidam volunt, jungebantur energumeni.

Audientes stabant intra fores ecclesiæ in propilæo, ubi audiebant lectionem Scripturarum et sacras conciones, indique exire cogebantur antequam inchoareturmissa catechumenorum.

Substrati stabant a foribus ecclesiæ usque adambonem seu pulpitum iu quo legebantur Epblola cl Evangelium, ct ibi prosta ti seu genuflexi, varii- poenis ct laboribus exercebantur, ita ut hæc statio antodomaslice vocaretur*pœnitentia.* Frequenter su per hos flebant manus impositiones ct orationes : cum catlu cumenu exibant ad offertorium.

Consistentes stabant ab amboneusquead sanctuarium, non egrediebantur cum catechumenis , sed precibus el sacrificiis cum aliis fidelibus usque ad finem assistebant, sola eucharistiæ participatione privati. Ea omnia compendio commemorat S. Greg. Thamnaturgus Epist. citata.

Præter hæc el poenas cuilibet peccato assignatas in canonibus, pœnitentes non poterant ad sacros ordines promoveri, me matrimonium contrahere, neque ad uxorem accedere, el ideo conjugalis non injunge balur pœnitentia solemnis, nisi allero con juge consentiente; item non poterant im litare, arma gestare, comas nutrire; tenebantur pedibus incedere, et mortuos « pelire.

Ibid. —. *Dico* **4°.** Ritum in imponenda pœnitentia publica, ct inreconeiliai.one

servari solitum, describit S. Th. ex Decreto d. 50, cap. 65, his verbis : « In capite quadragesimæ (fena quarta Cinerum), tales pœnitentes pra-entant se cum presbyteris » suis episcopo civitatis ante fores ecclesiæ, • sacco induti, nudis pedibus, vultibus in • terram demissis, coma deposita, et eis in • ecclesiam introductis, episcopus cum • omni clero septem psalmos pœnitentiales dicit, et poslmoduin eis manum imponit, » aquam benedictam super eos spargit. et • cinerem super capitibus superponit, cilicio colla eorum operit, et denuntiat eis » lacrymabiliut ; quOll sicut Atiam ejectus est de paradiso, ita ipsi de ecclesia ejiciuntur: postea jubet ministris ut eos ab • ecclesia pellant, clero eos proseqnente » cum hoc responsorio ; *In sudore vultus* » *tui,* etc. In Cœna Domini, quolibet anno » a suis presbyteris in ecclesiam reducun- » lur : et erunt ibi usque ad octavas Pascbæ, » ita tamen quod non communicabunt, nec pacem accipient ; et sic fiet quolibet anno, » quousque aditus ecclesiæ fuerit eis inter- • dictus. Ultima autem reconciliatio reser- • vatur episcopo, ad quem solum spectat • solemnis pœnitentiæ impositio. » Huc usque S. Doctor.

Dico 5®. Rigor pœnitentiæ solemnis s tempore Nectarii circa finem quarti sæculi, qui, ut alibi diximus, pœnitentiariumexam·· (oravit, minui coepit in ecclesia Orientali. Secundum nostrum Goar in suis nolis ad eucologiurn Græcorum, tres primi gradus, scilicet *fletus, audienliæ* et *substralionis,* fuerunt exstincti, sola *consistentia* seu privatione eucharistiæ retenta. Volunt tamen alii quod post illud factum adhuc viguerit quoad omnes gradus, sed rarius et propter atrociora tantum crimina a solo episcopo imponenda ; quiaeanoni$7concilii Trullani anno 692, de maritis qui legitima uxore repudiata aliam ducunt, dicitur : « A Pa- » tribus enim nostris statutum est, ut qui «sunt ejusmodi, annum defleant, biennio • audiant, triennio substernantur, et sep- » timo cum fidelibus consistant, et sic obla • tione digni habeantur. » Nisi forte dicas patres hujus concilii revocare quidem in mentem quod olim hac in re statutum fuerit, at ejus observationem non præcipere.

In ccch sia Occidentali diutius substitit rigor pœniltr.tiæ solemnis, nec nisi post serliinum sæculum antiquari cœp ' Ab huc , enim tempore in pœnilcntialibus et ritualibus nulla amplius lit mentio solcmnium graduum, nec impositionis manuum qua pœnitentes reconciliabantur, el loco pirnilentiæ solemnis, injuncta sunt peregrinationes, recessus in monasteria, eleemosynæ et alia pia opera. Hujus mutationis occasio tribuitur Theodoro, episcopo Cantuariensi, qui, cum esset natione Græcus, ecclesiæ suæ ritum in »ı·o pœnitentiali inseruit.

SECTIO II.

Quæ peccata fuerint pœnitentiæ s>d subjecta?

Q. 28—*Dico* 1°. Peccata omnino occulti, nunquam vi canonum pœnitentiæ publics seu solemni fuerunt obnoxia, sed ea tantum quæ aliquo modo erant publica.

Dixi, *vi canonum;* quia non negamus plures peccatores occultos ex fervore contritionis sponte vel motu proprio, vel hortante, non cogente confessario, poenitentiam solemnem suscepisse : qiiiuimo plureinnoxii et moribus spectatissimi ex zelo pietatis se illi voluntarie addicebant, bla constant ex Origene Hom. in psalm. 57. S. Aug. Serin. *144* de tempore, et Epist.ad Seleucian. ex S. Cæsario Arelal. Hom. 1, el exemplis Fabiolæ de qua S. Ilinon. Epist. 50 et 84 ad Oceanum, Wambæ Gothorum regis dc quo concil. Tolet. 12, S. Gaudenlii de quo concil. Tolet. *15,* ct aliorum.

Dixi etiam, *quæ erant aliquo modo publica;* quia non solum quæ erant apud judicem delata et probata, sed etiam quæ cum plurium scandalo erant commissa, licet nec delata nec probata, pœnitentiæ solemni fuisse addicta concedimus.

Prob. conclusio. Concilium NeûCæsariense can. 4, eximit a pernitentia publica peccata cogitationis; S. Basii. Epist. ad Amphiloc. mulieres adulteras; S. Greg. Niss. Epist. ad Letojuin can. G, furtum occultum; concil. Vaseuse anno 442, can. 8: • Si episcopus, inquit, se tantum alieni • sceleris conscium noverit, qnaniditi pro- " hare non potest, nihil proferat, sed cum • ipso ad compunctionem ejus secretis cor- • reptionibus elaboret. >»S. Aug Serm. 82, alias 1G de Verbis Domini c. 7 « Ergo, » inquit, corripienda Mint coram omnibus • quæ peccantur coram omnibus : ipsa vero u corripienda sunt secretius quæ peccantur • secretius. · Ft cap. S : « Novit nescio

• quem homicidam episcopus, et alius illum «nemo novit. Ego volo publice corripere. • at lu quærisinscribere. Prorsus nec prodo, • nec negligo . corripio in secreto, pono • ante oculo- Dei judicium, terreo crueniaiij • conscientiam, per.-uadco pœnitènliam: • hac charitate prædili esse debemus.... .Sunt homines adulteri in domibus suis, «in secrelQ peccant; aliquando nobis pro- • ikmtiir ab uxoribus suis, plerumque ze- • libitibus, aliquando maritorum salutem • qiiærentibus; nos non prodimus palam, • sed in secreto arguimus : ubi contingit • malum, ibi moriatur mahnn. «

Non itaque existimandum estpœnasper canones pœnitentiales latas semper e.s.-e publicas, sed publicas pro peccatis publicis, secretas pro secretis, ut docet S. Aug. dc adulterio cognito et incognito, Serm. 592, alias Horn. 49 inter 50, c. 5.

Quæ opponunt Natalis Alexander, Juenin, Witassc et alii , diluuntur ex duplici observatione post conclusionem posita. Intelligenda sunt enim vel de peccatis quæ, licet non essent delata el probata, innotescebant tamen pluribus, el sic aliquo modo erant publica ; vel de pœnibmtia publica sponte, sive motu proprio, sive suadente confessario suscepta ; vel tandem de poenitentia sumpta pro sacramento, quæ potest dici publica, quatenus administratur prostratis et gementibus in conspectu ecclesiæ ci a ministro publico.

Dices insuper. Homicidium subjiciebatur pœnitentiæ publicæ : atqui intelligi non potest de homicidio publico, alioquin in illud capitali supplicio sæviissel judex sæcularis : ergo de occulto.

ft. N. min. el ejus probationem ; poterat enim, et si aliquo modo publicum, effugere animadversionem judicis sæcularis; quia vel delatum non erat, vel non satis probatum, vel a principe, mediante pecunia, aut intercessione episcopi, ut tunc sæpe fiebat, condonatum, vel immunitate ecclesiæ ad quam ut ad azylum reus, confugerat, jurisdictioni sæculari subductum.

Dico 9n. Non omnia peccata mortalia, etiam sj publica, subjiciebantur pœnitentiæ solemni, sed atrociora tantum, præ-ertini idololatria, moechia el homicidium, et quæ ad ea manife-te reducantur. quibus postea quædam alia adjuncta sunt

Prob. 1" Apud Patres et synodos lertu el quarti sæculi, Tertullianum, S. i,\ prianmn, Origenem, S. Gregorium Thaninaturg. synodum Eliberitanain. Ancyranam, Neocæsarien-ein. nonni-ı hæc tria a—innata ct eorum species, pœnitentiæ solemni addicuntur.

2' Concilium Laodicenum anno 550, can. 7. a pœnilentia solemni eximit hæreticos;S. Basii. Epist. ad Ampliil. can. 14 et50;S. Greg. Ni-s. Epist. ad Leiojum can. G. eximunt usurarios, avaros, (ures et raptores. S. Aug. Epi-l. 22, alias 64 ad Aurelium, eximit comessationes et ebrielatesquæa rudiori plebe committebantur ad sepulcra martyrum ; el Sertu. 552. alias Horn. 27 inter 50, pœnitentiæ luctuo-æ,in qua proprie vocantur pœnitentes, subjicit tantum gravissima deliria, scilicet adulterium, homicidium ct sacrilegium. S. Leo Epi-l. 2, alias 9-2 a<| Rusticum Narbonensem, idolatriam, homicidium et adulterium addicit pœnitentiæ publicæ , iisuin iinmolaiiorutn secretæ.

Dices. Tertullianus lib. de Pœnit. cap. 4 dicit : « Omnibus ergo delictis, seu car- » nr, sen spiritu, -eu facto, seu voluntate » commissis, qui pœnam per juibcuim des- • lina vit, idem ct veniam per pœnitentiam • spopondit. · Atqui ibi loquitur de poenitentia publica ct solemni quam cap. 9 et 10 describit : ergo.

II. IV. min. In prioribus enim capitibus usque ad septimum, agit Tertullianus de pœnilentia ut sic, prout esi communis baptizatis et non baptizatis; el in sequentibus tantum a septimo, agit de pœnilentia publica.

sectio m.

Utrum clerici majores, scilicet sacerdotes ct diaconi, subjicerentur pœnitentiæ solemni?

Morinus,Natalis Alexander, Jueninetalii cen-ent subjectos fuisse tribu- primis sæculis , quarto autem sæculo ab ra fuisse liberos. Negant alii pro quovis -æcul·.. cum quibus et Auctore.

2 28. — *Dico.* Sacerdotes et diaconi, quamvis |>ossent sponte suscipere ixpnitenliain solemnem, nunquam lainen ad eam subeundam lege lata fuerunt obi «»xi«

Prob. 1°. Can. 11 concilii Can; ,121η··»-sis V, anno 592, statuitur -ic · « Confirm»-

› tum est, nt si quando presbyteri vel dia- •coni in aliqua graviori culpa convicti fue- » rint, qua eos a ministerio necesse fuerit » removeri, non eis manus tanquam pœni- „ tentibus, vel tanquam fidelibus laicis im- » ponatur. › Quibus verbis, *ut palet,* concilium non inducit novam disciplinam,sed priorem *confirmat.* S. Leo Epist. 92 ad Rusticum N«1)on. anno 445 : « Alienum • est, inquit, a consuetudine ecclesiastica, » ut qui in presbyterali honore aut diaco- • nii gradu fuerint consecrati, ii pro cri- » mine aliquo suo, per manus impositio- » nem, remedium accipiant poenitendi : » quod sine dubio ex aposlolica traditione » descendit. » Quod autem alienum est a consuetudine ecclesiastica, nunquam viguit; et quod *ex aposlolica traditione descendit,* semper viguit in Ecclesia.

2°S. Petrus Alexand. inter canones quos edidit canon. 10, et S. Basilius can. 51, assignant pro poenitentia clericis, amotionem a suo ministerio, et communionem laicam ; alioquin, inquit S. Basilius, si clericus insuper subjiceretur pœnitcntiæ so·lemiii, duplici supplicio puniretur.

5° Optatus Milev. lib. 2 contra Parmen. etS. Augustinus lib. 1 de Bapt. cap. 1, redarguunt Donatistas, qui lapsis clericis majoribus manus imponebant ; et addit Optatus, id ad usque sua tempora non esse factum.

Quæ opponunt adversarii de poenitentia Felicis, Trophini, Victoris, Fortunatiani et Basilidis, qui erant majores clerici, recensita in Epist. Cyp. 19, 52, 59, 64 et 68, et de poenitentia Natalii episcopi apud Eusebium I. 5 Hist. cap. ult. una distinctione , de qua initio hujus digressionis, inter poenitentiam solemnem et publicam solvuntur. Non equidem negamus majores clericos publice lapsos, publicam pœnitentiam, non solum primis tribus sæculis, sed quovis tempore subiisse, nimirum amotione a suo ministerio, degradatione, ergastulo, detrusione in monasteria, eleemosynis et aliis piis operibus ; postulat enim recta ratio ut qui scandalum præbuit, illud reparet, maxime in clericis. At negamus eos lege lata ^ubiissc pœnitentiam solemnem antea descriptam <lc qua est conclusio. In exemplis mictn qual proferunt, erat poenitentia publica non solemnis. aut si solemnis , erat sponte suscepta, ut pœnitenlia Natalii.

I

SECTIO IV.

De unitate pœnitenliœ solemnis, et dt multiplici tum manus .impositione, tum pœnitentium reconciliatione.

ibid. α. 2. o. — *Dico* 1°. Poenitentia solemnîs semel tantum concedebatur.

Prob. ex S. Ambrosio qui lib. 2 de Pœnit. cap. 10, ait : « Sicut unum baptisma. » ita una pœnitenlia, quæ tamen publice » agitur. » S. Aug. Epist. 54 ad Macedon, nunc 155 , dicit « locum humillimae pœni- » tenliæ semel in Ecclesia concedi. ›»Siricius papa, desinente sæculo 4, Epist. 1 ad llimericuin Tarracon, cap. 5, a quo consultus fuerat quomodo esset agendum cum iis qui post pœnitentiam solemnem peractam relaherenlur, respondet sic : « De quibus, » quia jam suffragium non habet pœni- » tendi (scilicet publice), id duximus de- ʋ cernendum, ut sola intra eccle.-iam fide- » libus oratione jungantur, sacræ mysterio- » rum celebritati, quamvis non mereantur, ›» intersint ; a Doininicæ autem men<æ con- i' vivio segregentur, ut hac saltem distric- ›» lione correpti, et ipsi in se sua errata » castigent, et aliis exemplum Libuam, » quatenus ab obscenis cupiditatibus re- « trahantur. Quibus tamen , quoniam car- ›» nali fragilitate ceciderunt, viatico mu- » nere cum ad Dominum coeperint profi- » cisci per communionis gratiam volumus » subveniri. Quam formam et circa mulie- » *res* quæ se post pœnitentiam talibus pol- ›» lutionibus devinxerunt, servandam esse » censemus. »

ibid. — Hujus discipline rationes sunt; 1° ne ex iteratione , pœnitenlia solemnis vilesceret ; 2° propter significationem, quia significat expulsionem primi hominis de paradiso, quæ semel tantum facta est; 5° quia solemnizatio est quasi quædam professio pœnitentiam perpetuo servandi,et ideo iteratio soleinnilati repugnat.

ib>d. — Qui tamen sive in eadem sive in graviora peccata post peractam poenitentiam solemnem erant relapsi, omni remedii) non destituebantur, sed ad poenitentiam privatam poterant et debebant recurrere . ut docet Sirieius supra ; nullum enim peccatum est aut fuit aliquando irreinissibde, ut probavimus initio hujus tractalus contra Montanistas ct Xovalianos,

Neque inde sequitur relapsos es«e melio-

conditionis quam primo peccantes; qnia relapsi in ea peccata quæ pœnitcntiæ ioicmni erant obnoxia , tenebantur tolo trmporc vitæ pœnitentiam agere, nec eis nui in exitn eucharistia conci debatur ; quod erat durius quam post cerium solemnis pirnitenliæ tempus, ad absolutam ct completam reconciliationem admitti.

Dico 2'. Multiplex erat in pœnitenlia solctnni manus impositio.

Prima erat dum pœnitentos ad pœnilentiam ab episcopo admittebantur ex can. 15 concil. Agath. can. 12 cone. Tolet. 11, cx S. Leone Epist. ad Rusticum cum prius laudata. Secunda et sæpius iterata erat in substralione , ex can. 80 concil. Carthag. anno 568 ; ex cap. 11 concil. Tolet. anno 5a9, et ex S. Augustino Serm. 232 de Tempore , alias 144. Tertia erat dum de gradu luhstralionis pœnitentos ad consistentis gradum transibant : innuitur in Epistolis S. Cypriani 10, 11, 12. Quarta demum erat dum, finito pœnitcntiæ tempore, pœnitentes perfecte reconciliabantur, ct ad perceptionem eucharistico admittebantur, ex can. 78concilii Carthag. IV, et 5 concilii Araus. **i**, et haec a solo episcopo fiebat, ut mox dicam.

Dico 5°. Duplex erat reconciliatio pro pœnitentibus solemnibus : una minor et prima; altera major et secunda. Prima fiebat postsubstrationemseu tertium gradum, et per eam pœnitentes reconciliabantur cum Ecclesia quoad communionem precmn et sacrificii, cui adesse poterant cum aliis fidelibus usque ad finem. Secunda fiebat post consistcntiam seu quartum gradum , et per eam pœnitentes reconciliabantur Ecclesiæ, etiam quoad participationem eucharistiae, ad quam libere sicut alii fideles poterant accedere.

Primam concedere poterant simplices presbyteri, vel intra ecclesiam de consensu episcopi, vel extra ecclesiam in casu necessitatis, etiam inconsulto episcopo, si abesset. Secundam nunquam concedebant simplices presbyteri, nisi in casu mortis, ex mandato episcopi post informationem de elatu pœnitenlis periclitantis quoad corpus et animam ; ila_ ut aliquando pœnitentes etiam in morte communione eucharistica privarentur, si episcopus absens consuli **non potseL** Vide cap. *Presbyter* causa 26, q. C>, el cap. *Si jubet* ibid. can. 4 cone. Carthag. 2.

d ll.ee ultima reconciliatio fiebat **feria** quinta majoris hebdomada» '•altem in ○ clc-ia Romana, et in omnibn. ferme ecclesiis Occidentalibus. Episcopus pœnitentibus occurrebat ad ostium eccle»iæ, et apprehensa unius manu , introducebat eos in medium templi, ubi præmissis certis precibus ct imposita manu eos reconciliabat Reconciliati vero, depositis sordidis vestibus t barba et crinibus, mundius **ornati** procedebant.

SECTIO v.

Utrum hæc ultima et solemnis reconciliatio post peractam poenitentiam, esset reconciliatio cum beo per absolutionem sacramenlalem; an *solum reconciliatio cum Ecclesia per admis·* sionem ad eucharistia et aliorum sacramentorum participationem ?*

Dico. Probabilius est hanc ultimam re·conciliationem non fuisse reconciliationeii cum Deo per ab.-olutionem sacramentalem quam supponebat, sed tantum reconcilia·lionein cum Ecclesia quoad oblationes et participationem eucharistias.

Prob. 1°. Sozomenus lib.7, cap. 16, lo·quens de pœiiilentiario ejusque officio, dicit : « Ad quem accedentes ii qui delique-» rant, actus suos confitebantur; ille vein ▮ pro cujusque delicto, quid aut facere « singulos aut luere oporteret, pœnæ loco ' indicens, absolvebat confitentes, a seip-» sis pœnas criminum exacturos. » En aperte absolutio sacramcntalis data ante satisfactionem quæ injuncta fuerat, adimpletam. Deinde postquam descripsit ritum in pirnitentia solemni servari solitum, signific absolutionem finalem quæ peracta pirnitentia conferebatur, esse lanium recmi illationem cum Ecclesia ct relaxationem a pirnis canonicis. « Ubi vero, inquit, » præsiiiulus dies advenit tanquam debito ▮ quodam persoluto, a pœna coinmb.-i sce-« Ieris liberatur et reliquo Ecclesiæ populo « sociatur. ▮

Respondet Tournely, Sozomenum hac in parte allucmatum fuisse. At quo fundamento id asserii? Nullum proTert, nisi quod dicat hunc historicum errasse cum supposuit in ecclesia Romana institutum fuisse ab initio pœnitentiarium sicut 'm ec-

clesia Constantinopolitana. Verum *esto* (quod non certo constat) Sozomenum natione Grxcinn errasse circa id quod fiebat Roras ob locorum distantiam ; non sequitur quod erraverit circa id quod a paucis annis factum fuerat in sua ecclesia Constantinopolitana, cui præsens aderat et cujus facti quod referebat testes oculatos consulere adhuc poterat; et a quibus, si quid falsum scripsisset, mendacii argui potuisset; scripsit enim triginta, vel, ut plus, quadraginta annis post facium Nectarii.

Prob. 2°. Can. 72 concilii Elibcritani tnno 505, sic legitur : « Si qua vidua fue- » ril moechata, eumdem postea habuerit ma- » ritum, postquinquennii tempus, acta legi- " Inna pœnitentia,placuit eam communione ⁵ reconciliari ; si alium duxerit relicto ilio, › nec in line dandam esse communionem. » Vel, si luerit ille fidelis quem accepit, » communionem non accipiat nisi post de » cem annos acta legitima pœnitentia, nisi » infirmitas coegerit velocius dare com- » munionein. ⁵ Atqui reconciliatio per communion»*·!! in hoc canone non est cum (Deo per sacramentalem absolutionem, sed cum Ecclesia per eucharistiæ participationem seu jus ad illam : ergo. *Prob. min.* 1° Viduæ pœnitenti post quinquennium concedit concilium quod denegat in line vitæ illi quæ, relicto priore viro, alium auxerat : atqui communio in line vitæ deneganda , non erat absolutio sacramentalis, quippe quæ nunquam ulli in line vitæ ab Ecclesia denegata est, secus communio eucharistica : ergo. *Prob. 2,· prima min.* Eodem modo intelligendum est in hoc canone το *communione reconciliari,* et r-. *communionem non accipiat :* atqui per | *τ', communionem non accipiat,* non iutel ligitur absolutio sacramentalis, sed eucharistica, *ut patet* ex can. 5 et 78, in quibu*' concilium hanc communionem vocat *Dominicam;* et can. 47, de adultero relapso dicit : Placuit ulterius illum non edere de communione pacis : ergo. Confer, digress, hist, post dissert. 6, sect. 1 , obj. 5.

Omitto canouem 78 concilii Carthag. IV. canonem 5 concil. Araus. 1, canonem 28 concil. Arelat. II, quibus probatur periclitantibus concessam fuisse eucharistiam, consequenter præivisse absolutionem sacramentalem, qui tamen m superviverent, ebehant adhuc solemniter reconciliari. Quia vero adversarii fatentur ita fieri eitraordinarie et in periemo mortis, sednob de lege communi el ordinaria.

Prob. 5° Absolutio seu reconciliatio-acramentalis cum Deo poterat concedi *i* simplicibus sacerdotibus sine speciali mandato episcopi . ultima reconciliatio non poterat concedi nisi ab episcopo aut j presbyteris de ejus speciali mandato : ergo hæc non erat sacramentalis. Item nunquam licuit diacono reconciliare sacramentaliter, licuit autem diacono ex dispensatione opii·copi hanc ultimam reconciliationem lacère : ergo idem quod ante. *Min.paltta* S. Cypriano Epist. 15, in qua mandati· deficientibus presbyteris in periculo mortis, diaconi *manu* pœmtentibus *impositi in poenitentiam,* hoc est, loco pœnileniu seu in signum pœnitentiæ condonat®, ipsos reconcilient. Vide locum integrum dissert. 6, a. 1, object. 5. Item ex conc. Eliberit. can. 52. Vide digress, hist, proxime citatam.

Prob. 4°. Ex canone 22 concilii Ancyrani anno 514 subibant pœnitenliam solemnem qui coram Deo non erant culpabiles,scilial qui casu el involuntarie homicidium [ierpclra verant, eo fere modo quo nunc «pii ju-te concurrunt ad mortem alicujus, a 'iisceplione ordinum ct eorum ministerio per irregularitatem arcentur; lii autem, expleta pœnitentia, non secus ac abi pœnitenles reconciliabantur, quia per -olam solemnem reconciliationem ab episcopo factam terminabatur pœnitentia sclemnis:atqui hæc reconciliatio non erat cum Deo per absolutionem a peccatis, quod milium erat, sed cum Ecclesia in cujus conspectu fiebat ista pœnitentia. Ergo.

Prob. 5° Pœnitentia solemnis pertrahebatur aliquando ad decem, ad vigintiannos, aliquando jisqtie ad finem viLc: atqui prorsus incredibile est absolutionem sacramentalem , quæ est remedium a Deo in-titutum ad remissionem peccatorum, tannltu differri iis qui tam duram pœnitenliam agebant, et qui ipsa tantæ pœnitentiæ susceptione se vere pœnitentes probabant: er.a.

Confirmatur. Ad pœnitenliam solemnem non admittebantur nisi qui vere el sincere erant pœnitentes : ita fert canon II concilii I Nicæui anno 523 : ‹ Quicumqw “ ergo , inquit, germane et vere pœiiile.'· “ üa ducuntur, tres annos inter aiiditom » exigent ut fideles, et septem annis prosternentur supplices, duobus autem an- • uis absque oblatione erunt orationum • cum populo participes. » Unde Isaac Lingonensis in suis canonibus cap. 16 : Pαβ- i nitentes, inquit, qui ex gravioribus com- » missis pœniteniliam gerunt, si ex corde » pœniteant, sicut Nicætia synodus delap- a sis constituit, tribus annis sint inter au- • dientes, etc. » Vel ergo isti vere et sincere pœnitentes perfecta contritione erant justificati, vel attritione ad absolutionem «acrameritalem sufficienter dispositi. Si primum, utquid minister negassetaut distulisset absolutionem quam concessisset Do-^ minus? Si secundum, el ideo absolutio sacramentalis essel necessaria ad eorum justificationem, utpote medium ad id a Deo institutum; crudelitas et barbaries luisset a mente benignæ matris Ecclesiæ prorsus aliena, nec ulla utilitate compensanda, denegare vel tamdiu dilferre sufficienter disposito hoc medium sine quo manet Dei ipunicus, diaboli tyrannidi subjectus, atque frustratus merito ac satisfactione certa tot laborum, jejuniorum, orationum et humiliationum. Ergo.

Obj. 1° cum Honorato Tournely. S. I.eo Epist. 91 ad Theodorum, Forojulicnsem episcopum, edit. Paris 1661, dicil - « Me- » diator Dei et hominum, homo Jésus Chris- » tus, hanc præpositis Ecclesiæ tradidit » potestatem, ut et confitenlibus actionem » pœnitentiæ darent, et eosdem salubri » satisfactione purgatos, ad communio- • nem sacramentorum per januam rccon- » ciliationis admitterent. » S. Leonem vero loqui de reconciliatione per absolutionem a peccatis constat; quia in eadem Epistola jubet ut qui ante acceptam reconciliationem moritur, non possit habere mortuus quod non accepit vivus, id est, non fruatur com muntone ecclesiastica, nec consequenter preces el sacrificia pro ipso publice offerantur; et hujus disciplinæ rationem subjungit: ' Nec, inquit, necesse est nos eorum qui » sic obierim merita adusque discutere, › cum Dominus Deus noster, cujus judicia › nequeunt cQraprehendi, quod sacerdotal»· » ıɳıuıIı itum «mplere non potuit, justitim » sua· !‹·'‹ rxavt-rit ; ita potestatem suam tiinei i volens, ul hic error omnibus prosit, . et quod quibusdam tepidis ac negligen- • imus accidit, nemo non metuat. Multum enim utile ac necessarium est ut pecar- » torum reatus ante ultimum diem sacer- » dotali supplicatione solvatur. * Ergo.

R. S. Leonem ibi non agere de pœnitentia solemni, sed de necessitate pœnitentiæ ut sic, el absolutionis sacramentalis, quam *tepidi et négligentes* tempore opportuno non requirunt, el sine qua, casu interveniente , moriuntur. *Palet* cx his terminis, *tepidis et negligentibus,* et ex toto Epistolæ contextu. Nec refert quod dicat : *Si aliquis eorum pro quibus Domino supplicamus ;* officium enim sacerdotis est supplicare, non solum pro publice pœniten'.ibus, sed pr· omnibus peccatoribus : non etiam obstat quod dicat, *salubri satisfactione purgatos;* per satisfactionem enim ibi non intelligit pœnitenliam solemnem, de qua non agit, sed quamcumque pœnitenliam veram et sinceram, qualis est cordis contritio, oris confessio, aliaque pœnitentiæ interioris indicia, quæ quamdam satisfactionem includunt. Sic ipse objiciens ibidem explicat similia loca SS. l'alrum contra eos qui volunt nunc necessario es<< praemittendam satisfactionem absolution., idque aperte liquet ex textu Epistolæ S. Leonis; dicit enim , petentibus in morte pœnitentiamet reconciliationem, *nec satisfactionem interdicendam esse, nec reconciliationem esse denegandam :* ubi certum est quod per satisfactionem non intelligat opera laboriosa pœnitentiæ, quorum murientes non sunt capaces, sed contritionem cordis et exteriora ejus signa.

Reponit Tournely. SiriciuspapaEpist.l, cap. 5, de Christianis idololatria pollutis et subinde pernitentibus ait : « Si resipiscen- » tes aliquando fuerintad lamenta conversi, » his, quamdiu vivunt, agenda pœnilen- » lia c-t, et in ultimo line suo reconcilia- » tinnis gratia tribuenda; quia, docente » Domino, nolumus *mortem peccatoris,* » *sed ut convertatur et vivat.* » Quibus ultimis verbis significat hanc reconciliationem non esse c.eremonialcm tantum, sed etiam sacramentalem. Ergo.

R. /V. *subsumptum.* Siricius enim profert S. Scriptura· verba, u' probet Ecclesiam iu sua praxi uon denegandi reconciliationem ecclesiasticam pœnih litibus in line vita·, imitari misericordiam Dei, qui non vult mortem jieccatoris.

instat ex Cypriano qui sæpe conqueritor quod iis qui libellos martyrum habebant, pax concederetur ante sufficienter peractam poenitentiam solemnem : atqui S. Cyprianus lumc pacem intelligebat absolutionem sacramentalem el reconciliationem cum Deo : ergo. *Prob. min.* Hanc pacem intelligebat quam martyres suis libellis postulabant, quam lapsi ardenter aptabant, et cum qua se ad Dominum ituros confidebant ; atqui illa pax est absolutio a peccatis : ergo.

Λ. *N. min. Ad probat. N. min.* Pax enim quam martyres libellis deprecabantur, erat relaxatio pœnæ cui pœnitentes erant addicti, et vera indulgentia, ad cujus nonnam nunc conferuntur indulgentiæ pœnitentibus sacramentaliter absolutis, in remissionem pœnæ temporalis luendae post dimissam culpam.

Urget ex S. Ambrosio qui 1. de Pœnit. cap. δ, dicit : « Quotiescumque peccata » donantur, corporis ejus sacramentumsu- ▪ mimus .ut per sanguinem ejus fiat pecca- » torum remissio. « Ergo absolutio a peccatis non conferebatur nisi cum concederetur eucharistia. *Subsumo.* Atqui hæc non conferebatur nisi peracta pœnitentia : ergo.

Λ. *JN. conseq. ad sensum instantia.* Non enim loquitur S. Ambrosius dt pmnitentibus publice et soleiiinhcr sed dt peccatoribus generaliter quos hortatur ad pœnitentiam sub spe venia exemplo filii prodigi ; dicilque vere pœnitentibus concedi a Deo el remissionem peccatorum et participationem corporis Christi, sicut ft regulariter et liebat olim extra pœnitentiam solemnem : unde subjungit : « Ergo » evidenlissima Domini prædicalione man- » datum est, eriam gravissimi criminis reis, » si ex toto corde et manifesta confessione » peccati pœnitentiam gerant, sacramenti » coelestis refundendam gratiam. »Quibuverbis manifestum est ipsum non agere de pœnitentia solemni, siquidem nonnisi contritionem cordis el confessionem oris requirat ad sacram communionem.

Plura alia Patrum testimonia objicit Tournely, sed quæ facile explicantur de reconciliatione cum Ecclesia, quantum ad participationem sacramentorum.

Ex his colliges, olim sicut nunc collatam fuisse absolutionem sacramentalemstalim ac pœnitentes sufficienter dispositi,satisfactionem injunctam acceptassent; discrimen vero hac in re inter nostra et priora tempora in hoc situm esse, quod delicia severius tunc punirentur quam nunc.

TRACTATUS

DE CENSURIS ET IRREGULARITATE.

D. Th. Suppl, a. Q. 21 ad 25.

DISSERTATIO I.

DE CŒNSUIUS IN COMMUNI.

ARTICULUS I.

Quid et quotuplex sit censura?

Censura olim apud Romanos significabat sententiam censoris deputati ad corrigendos mores. Translata est a scriptoribus ecclesiasticis ad significandum, non ipsam sententiam, sed pœnam ab Ecclesia peccatoribus inflictam. Unde.

Uico 1°. Censura *esi poena ecclesiastica, msiltctnalis et temporali*, privans baptizatum delinquentem et contuimur» usu communium bonorum spiritualium* Explicatur.

Dicitur 1° *pœna;* quia non infligitur nisi propter peccatum, illudque externum, eum Ecclesia non judicet de internis; et mortale, quia cum sit gravissima pœna, non infligitur nisi propter grave peccatum : et hinc excluditur Cessatio a divinis, quæ prout distinguitur ab interdicto non est proprie pœna, ul dicam medo.

Dicitur 2" *pœna ecclesiacticf. //.· ia* ferri non potest nisi per superiores cedeI siamicos, cum nriino versetur circa ιτiψ

Uo h w i rei spiritualis ; circa vero res temperatos , non nisi secundario ct quatenus referuntur ad spiritualia.

Dicitur 5° *medicinalis ;* quia per eam nun tam intenditur punitio peccati, quam peccatoris emendatio : unde eo emendato, ordinarie tolli debet censura; et ideo additum e$ t, *temporalis,* lia expresse m jure cap. ! *de Sentent. Excom.* in 6, et cap. *Ex litteris.,* de Constilut. Ex quo sequitur quod ubi non est spes emendae, regulariter non debeat infligi censura. Dixi *regulariter;* quia per accidens si esset necessaria bono communi ad terrendos ct coercendos alios, etiam sine spe emendae illius qui peccavit, posset infligi ; quia licet >it præcipue medicina, est tamen etiam pœna.

Dicitur 4° *privans baptizatum;* quia Ecclesia non habet potestatem nisi in subditos : fit autem homo subditus Ecclesiæ per baptismum.

Dicitur 5° *et contumacem,* sive perseverando in peccato , sive non obedieudo mandatis snperiorum. Ita in jure cap. *Ex parte,* i de Verb, signifie. El cap. *de Sentent. Excom.* in 6. Colligitur ex cap. 18 Matth. *Si Ecclesiam non audierit,* id est, si non obediens ei fuerit, *sit tibi sicut ethnicus et publicanus ;* atque sequitur ex hoc quod censura sit medicinalis. Vide infra art. 4.

Dicitur 6° *privans....* usu communium bonorum spiritualium, qualia sunt publica Ecclesiæ suffragia, spiritualis jurisdictio , sacrificium et sacramenta, officia et beneficia ecclesiastica, (piorum omnium dispensatio est Ecclesiæ commissa, ita ut eorum usum activum ct passivum possit alicui propter culpam et contumaciam interdicere. Quantum autem ad bona spiritualia privata, ut sunt dona gratiæ , virtutes el bona opera, iis Ecclesia neminem spoliare potest, nec eorum usu privare.

Dico 2*. Est tantum triplex censura ecclesiastica, scilicet excommunicatio, suspensio H interdictum. Est communior.

Prob. 1°. Quoties in jure fit mentio de censuris infligendis aut tollendis, tantum ist® 1res nominantur cap. 1 cap. *Statutumelcap. Iscui,* de Sentem. Excom. in 6. Undo Innocentius 111, cap. *Queerenti,* de Verborum significat, dicit. : « Quærenti » ouid percer»uram ecclesiasticam debeat » intelligi, cum huju-modi clausulam in » nostris litteris apponimus, respondeo » rpiod percam non solum -nt*·'dicti, sed » suspensionis et excommunicationi- -en- » tentia valeat intelligi. »

Prob. 2*. Neque cessatio a divini-, neque depositio, neque degradatio, neque irregularitas etiam ex delicio, sunt ceusuræ : ergo sunt tantum 1res assignat.!-. *Patet conseq.* a sufficienti enumeratione in antecedente; non enim alix assignantur ab adversariis.

Prob. ant. per singulas partes. 1°Cessatio a divinis, quæ etiam dicitur suspensio organorum , e.-t prohibitio ecclesiastica facta clericis celebrandi divina officia, el ministrandi sacramenta in aliquo loco, ni-i necessitas urgeat. Et quamvis videatur coiiicidere cum interdicto , differt tamen. I°Quia non est proprie pœna, sed -implex prohibitio divinorum, ad significandum gravissimum moerorem Ecclesiæ, ob gravissimam injuriam illi illatam, puta profanationem eucharistiæ : interdictum autem est poena. 2° Interdictum semper afficit aliquam personamqux interdicto causain dedit, non cessatio a divinis : unde tempore cessationis in uno loco, omnes etiam nocentes possunt adesse divinis officiis m alio loco ; non sic in interdicto. 5· Qui violat interdictum, incurrit irregularitatem, non qui violat cessationem a divinis, licet graviter peccet : ergo cessatio a divinis non est censura.

2° Depositio est prohibitio facta in perpetuum clerico per se et directe exercendi suos ordines , et indirecte ascendendi ad alliores. Degradatio addit depositioni priv ationem perpetuam clericatu et ejus privilegiis, ita ut degradatus reducatur ad statum laicalem , quod lit cum magna solemnitale, qua peracta clericus traditur brachio sæculari , secundum rigorem legum puniendus. Irregularitas ex delicto, de qua est major difficultas, est similiter canonicum impedimentum, seu perpetua inhabilitas primo el directe suscipiendi sacros ordines, secundario et consequenter in susceptis ministrandi; sicqut neque depositio. neque degradatio, neque irregularitas ex delicto, sunt medicinales, seu ad emendationem ,-icul censura?, sed meræ pœnæ in vindictam. Item non solo usu η - ritualium privant, ulcensure, sed, in ·; lan

turn fieri potest, privant habilitate ad ilia, Denique censura loifitur per absolutionem ; depositio autem , degradatio cl irregularitas eliarn ex delicto non tolluntur nisi per dispensationem in lege quæ ex natura sua petit esse perpetua

Dico 5°. Quælibet species censuræ dividitur in censuram *ajurc,* quæ a lege lata est contra omnes subditos qui tale crimen commiserint; et censuram *ab homine,* quæ fertur per sententiam sive generalem, sive particularem superioris seu judicis : per generalem, ut si dicat superior, Si quis tale crimen commiserit, sit excoimnunicalus;per particularem, ut si dicat, Si Petrus non restituat intra mensem ,sit excommunicabis. Est autem discrimen inter censuram ajurc ct censuram ab homine , quod censura a jure semper duret, nisi lex revocetur : censura autem ab homine vim suam amittit per mortem aut depositionem ferentis, sic, uî nemo deinceps illam incurrat ; qui tamen antea incurrit, remanet ligatus donec absolvatur. I nde si judex excommunicationem ferat in Petrum, nisi intra mensem restituat et ante mensem elapsum moriatur aut deponatur; Petrus, etsi non restituat, non incurrit excommunicationem : si autem mense elapso moriatur vel deponatur, censura quam contraxit Petrus durat donec per absolutionem tollatur ; quia jure communi, nemo liberatur a censura quam semel contraxit, nisi per absolutionem.

Dico 4°. Item quaelibet censura dividitur in censuram *lata sententia,* quam scilicet lex vel judex per sententiam actu infligit, adeoque ipso facto seu criminis admissione, ab'ipie alia sententia incurritur; et censuram *ferenda sententia,* quam lex aut judex minatur tantum se indicturum, aut jubet infligi, sicque non ipso facto seu delicto , sed per aliam judicis sententiam debet infligi.

Sed dillicultas est dignoscere quando sententia seu lex contineat censuram lata·, vel ferendæ sententiæ.

Inprimis constates>e censuram lata* sententiæ, quando lex aut judex dicit *Oui hoc fecerit, sit ipso facto, ipso jure excommunicabis , suspensus,* etc.; item -i Jic.il . *Drcommunicamus cum qui hoc feeerü.tein* quando jus significat se velle reum incurrere censuram et non dirigit verba ad aliquem judicem qui illam infligat, seu quando non jubet licii, s?d -igmlleal fieri aut futurum esse posita conditions, videtur censura latæ sentenii;r;iit cum dicicitur : *Qui hoc fecerit, sil excommunicatui, sit anathema, se excemmunicalumnotr ril seu agnoscat, eacoinmunicalus maneat, excommunicationem incurrat,*(r.

Neque obstat quod di-t. 50 in 16 canonibus legatur : *Qui hoc fecerit, anathema sit;(Λi* tamen canones non videntur midligendi de excommunicatione lake senienUæ, ut v. g. quod mulier sibi comam amputaverit , quod vir vivens in coulinciitia pallio utatur, etc. Non obstat, inquam, quia in antiquis canonibus anathema iiuii semper sumitur pro excommunicatione, sed sæpe pro detestatione el exsecratione. 2° Quia probabilius est in citatis canonibm esse veram censuram latæ senteniiæ. .Non enim ibi dicitur anathema iis qui simplidter certa quædam faciunt, sed qui ex superstitione haeretica Manichaeorum facium, ut indicat rubrica initio distinctioni, el patet ex ipsis canonibus,si legantur, atque ex concilio Gangrensi ex quo· xcerptisunt

At vero cum dicitur : *Qui hoc fecerit, volumus, jubemus eum excommunicari, suspendi,* etc., vel, *ut excommunicetur, suspendatur,* etc. Item cmn d.cilur : *Prohibemus hoc fieri sub interminalioi t anathematis, sub pana excommunicationis, suspensionis,* etc., est censurait* renda; et non latæ senteniiæ.

Quidam existimant his formulis : Çiu *hoc fecerit, sciat se excommunicationem, suspensionem,*etc., *incursurum;* vel, *erit excommunicabis, suspensus,* etc., vel, *excommunicationem, suspensionem in curret* , importari censuram lala* seulentiæ; quia, inquiunt, talia verba non significant talem debere perjudicem excommunicari, sed significant jus habere vim ›«*ı· tentiæ. Quare verba futuri temporis, *erit,* incurret, etc., non significant censurai:' post factum commissum esse ferendam ab alio, sed ab ipso jure inlligendamessc. hin ipso quo tale f.u tum commi telnr · ita Coninck nec improbabiliter, lice' alii de Iıv* dubitent.

Cæteruin advertunt communiter auctor- quod in a'quali dubio, qtiamn» lehniuisiint absolute ambigui , debeat potius judicor; censura ferendæ senteniiæ quam ialæ;

quia juxta regulam juris 49 in G, tn *pœnis benu/nior facienda est interpretatio.*

ARTICULUS II.

An sil in Ecclesia potestas ferendi censuras , el qui possint eas ferre?

Dico 1°. Est in Ecclesia potestas ferendi censuras.

Est definita in concilio Con«tantiensi, 'i ss. 8, errore 50 WiclefB, et sess. 15, errore 19.

Prob. 1° ex cap. 1G et 18 Matth. ubi Christus confert apostolis potestatem ligandi atque solvendi, ita ut quidquid ligaverint aut solverint in terris, sit ligatum ant solutum in coelis. Quod esse intelligenduinde poleslateligandi etiam percensuras, non solum docent SS. Patres, sed aperte colligitur ex hoc quod Christus addit Matth. 18, habendumesse utethnicumet publicanum eum qui Ecclesiam non audierit, ita utsilexclusus a communione fidelium, sicut ethnici et publicam erant tunc exclusi a communione Judaeorum.

2°Ex Apostolo, qui ususest hac potestate 1 Cor. 5 . tradens incæstuosum Satanæ in interitum carnis, ul spiritus salvus sil. Et 1 Timoth. 1, dicit se llymæneum et Alexandrum tradidisse Satanæ, ut discant non blasphemare.

5° Ex praxi totius Ecclesiæ, in qua a temporibus apostolorum semper viguit usus ferendi censuras, ut constat ex antiquissimis canonibus qui dicuntur Apostolorum, rl ex canonibus conciliorum , atque summorum pontificum scriptis. Vide injure, causa 24, q. 5.

4° Ratione. In omni republica bene ordinata debet esse potestas privandi subditos bonis communibus, quando id ipsi merentur ct bonum commune exigit ; *id per te patet:* atqui Ecclesia a Christo instituta, est respublica bene ordinata, et censura nihil aliud est quain privatio bonorum communium spiritualium, *ut palet ex ert. pratced.* ergo.

Dices. Maledicere christiano peccatori, ipsum tradere Satanæ hosti infensissimo, fi ipsum privare inediis resipiscendi, sapii crudelitatem et vergit in destructionem, non in aedificationem : atqui ista fiunt per censuras, præsertiin per excommunicationem ergo potestas Ecclesiæ, quæ est ad ædificationem et non ad destructionem , non est ad ferendas censuras.

JI.D.majAsia sapiunt crudelitatem,etc., si in iis si-tatur, C. si ordinentur ad salutem peccatoris et bonum commune. *N. Ad cujus sensum distincta min. IV. conseq.* — Supp q, 21 a. 2. ad 1 —Itaque 1°Ecclesia maledicendo peccatori per censuras, non sistit in malo quod irrogat, sed illud ordinat ad bonum illius ; sicut medicu» aliquod nocumentum infert infirmo, ut sectionem per quam ab infirmitate liberatur — ILid ad. 3. —2e Non est inconveniens quod qui non e<t desperatus, hosti tradatur, non damnandus, sed corrigendue, præserlim cum sil in potestate Ecclesiæ ex hostis manu ipsum, cum voluerit, eripere. 5° Non privatur excommunicabis omnibus mediis resipiscendi, sed aliquibus tantum, el hoc quandoque expedit ejus bono, ut pudore suffusus humilietur et aenoecens suam miseriam ab ea resipiscat .—Ibid · — sic Deus aliquando hominem relinquit, ut subtractis auxiliis quibus a malo pnepediebalur, suam infirmitatem cognoscat, et humilis ad Deum redeat, a quo sujierbus recesserat : sic in humanis infirmus qui non vult obedire medico , ab eo deseritur, ul desertus, premente necessitate, ipsum requirat et ei obediat.

Si quidam SS. Patres videantur impro bare censuras, loquuntur de iis uui not intuitu boni, sed ex odio aliquos separant ab Ecclesia sine spe redeundi.

Dico 2*. Omnis et solus prælatus habens jurisdictionem spiritualem in foro externo, potest jure ordinario ferre censuras in subditos contumaces.

Dicitur 1°, *solus habens jurisdictionem spiritualem in foro externo;* quia quæ obligant hominem comparative ad alios homines et important poenas publicas coercitivas, pertinent ad forum publicum exterioris judicii.

Dicitur 2°,*omnis habens,*etc., quia cum potestas ecclesiastica fori interni sit ad servandam disciplinam per leges, praecepta et sententias, infirma foret et inermis, si non posset pœnis el censuris rebelles coercere, et ad obediendum compellere. *Cotera particula patent ex articulo pracedenti.*

Hi sunt itaque qui jure ordiuano pos sunt ferre censuras · summus pontif

concilia generalia in tota Ecclesia ; episcopi respectn eorum qui in sua diœcesi commorantur; archiepiscopus iu diœccsil)n< suorum suffi-▮ ■•fieoruin. <olliin tamen quando eas vinita, au cai.-a per appellationem est ad eum devoluta ; vicarii episcoporum qui habent unum tribunal cum episcopo; capitulum sede vacante ejusque vicarius, quia succedit in locum episcopi; quidam archidiaconi etarchipresbyteri ex consuetudine ; cardinales in ecclesia sui tituli; ac tandem ex privilegio pralali, religionum habentes jurisdictionem quasi episcopalem.

Secundum S. Tliomam citatum et cap. *Cum ab Ecclesiarum,* de officio judic. ordin. id in certis casibus olim erat a jure concessum parochis, sed hoc in dissuetudinem abiit. Neque etiam id possunt abbatissa; . quia non habent jurisdictionem spiritualem, sed œconomicam tantum, sicut pater in familia.

Neque obstat quod cap. *Dilecta,* de Majoril. el obedient, papa jubeat observari supensionem qua abbatissa quosdam cleri cos sibi subditos ab officio suspenderat ; suspensio enim ibi non sumitur stricte pro censura cujus violatio inducit irregularitatem. sed pro præcepto quo illa clericis sibi subditis et inobedientibus exercitium sui officii interdixerat : quod palet evidenter ex ipso eodem capite, ubi pontifex jubet cuidam abbati ut per censuras compellat hos inobedienles parere abbatissae, quod clare ostendit ipsam censuram ferre non potuisse.

Dico 5° Qui habent potestatem ordinariam ferendi censuram, possunt illam aliis delegare : cap *Cum Episcopus,* de Officio ordinarii in 6.

Potest autem hæc potestas delegari cuivis clerico clericalibus privilegiis gaudenti ; quia hic est capax jurisdictionis spiritualis, ad quam non requiritur potestas ordinis.

Non potest committi laicis, cap./n nona 16, q. 7, cap. *Decernimus,* de Judie. cap. *Judicatum,* dist. 89, nisi a papa ex plenitudine potestatis . quia hoc est juris humani in quo potest dispensare.

An autem ab eodem summo pontifice l>ossit committi feminx : disputant theologi. *Quidam affirmant;* quia, inquiunt, id non repugnat juri divino. *Alii negant,* **et,** ut videtur, verisimilius ; quia jure divino femina est incapax omnis jurisdictionis exercendæ per claves; |x,testas enim clavium jure divino data est apostolis tau tum ct eorum <ucce'-soii,uis ; femina' autem nullo modo succedunt apostolis. Et iu sentire videtur Innocent. III. cap *Nova,* de Pienit. et remiss, dicens quod,· Licti » beatissima Virgo dignior et excellentior » fuerit apostolis universis, non tamen » illi, sed istis Dominus claves regni culo» rnm commisit. «

Cæterum omnes fatentur Ecclesiam mn> quam alicui feminx hanc potestatem commisisse , neque id expediens el decens fore.

Petes utrum censura debeat ferri in scriptis, causa censura expressa?

R. Affirmative, lia decernitur cap. *Cun medicinalis,* de Sententia Excommunicat, iu 6. El qui aliter fecerit, per mensem unum ab ingressu ecclesiæ et divinis officiis suspenditur; non tamen declaratur censura nulla, sed facile a superiore relaxanda. Citatur in contrarium can. *Statutis t* cap. *Legum,* causa 2, q. 1, quibus ditia ratur quod censura sine scripto lata, n« *nomen sententiæ habere mereatur*; sed jus quod citavimus istis est posterius.

ARTICULUS III.

quos possit ferri censura?

Dico. Solus homo viator baptizatus ratione utens, qui habet superiorem in Ecclesia , potest ligari censuris. Jam patet ei definitione censure art. 1 ; magis adhuc explicatur.

Dicitur 1-, *solus homo viator ratione utens* is solus est capax delicii contumaci® et emendationis, quæ sunt sola causæ ob quas potest ferri censura, ut jam diximus, et dicemus a. seq. Insuper tam dæmones quam defuncti sunt extra forum Ecclesiæ militantis.

Unde quando legimus aliquos postmortem fuisse excommunicates, id intelligitur, vel de declaratione excommunicationis quam viventes incurrerant, et in qua sunt defuncti, vel de excommunicatione impropria et indirecta quæ nihil est aliud quam prohibitio facta viventibus dare mortuis sepulturam ecclesiasticam, et pro ipsis offerre sacrificia el suffragia publica idque ad terrorem viventium, ef in detestatione· alicujus gravis sceleris. Quo etiam sensu

nweant absolvi mortui, permittendo vi- | Hntibus ut ipsis concedant sepulturam ecclesiasticam el pro illis offerant sacrificia et suffragia publica; vel intelligitur de exsecratione et detestatione, quo sensu etiam hi qui non habent potestatem ferendi censuras, dicere possunt, *Anathematizamus hæreticos,* id est, illos delestamus et exerramus tanquam alienos ab Ecclesia.

Dicitur 2°, *baptizatus ;* quia, ut jam dictum est, Ecclesia non potest ferre censuram nisi in subditos; homo autem lit Ecclesiæ subditus per baptismum.

Dicitur 5°, *habent superiorem* in *Ecclesia;* quia par in parem aut superiorem non habet auctoritatem ; et ideo summus pontifex non potest incurrere censuram.

Petes utrum peregrinus subjiciatur censuris diœceseos per quam transit, et subditus existons in aliena diœcesi censuris su® diœceseos? Utraque quæstio conlroverlilur. Juxta probabiliorem mihi sententiam.

R. ad primam quœstionem, hujus resolutionem pendere ab altera quxslione , utrum peregrini subjiciantur legibus territorii per quod transeunt, quam resolvimus affirmative in tract, dc Legibus, dissert. **4,** art. S; illuc recurre.

Ad secundam. Subditus non incurrit censuram in propria dueeesi latam per legem seu statutum generale, si contra illud agat in alia diœcesi, seu etiam in sua diœcesi, sed in loco exempto. Ita expresse in jure, cap. *Ut animarum,* de Constitutionibus in 6, ubi legitur : « Statuto episco- | » pi, quo in omnes qui furtum commiserint excommunicationis sententia pro« mulgatur, subditi ejus furtum extra ip» suis diœcesim committentes, minine h» gari noscuntur; cum extra territorium » dicenti non pareatur impune. »

Dixi 1°, *per legem seu statutum generale;* quia dubium est de censura per prxeeptum seu sententiam particularem lata: ut si episcopus prohibeat Joanni clerico peregrinaturo sub pœna suspensionis, ne ludat alea : quidam volunt eum non incurrere censuram, si Indat iu alia diœcesi, vel sua quidem, sed in loco exempto ; quia ratio canonis est generatis, scilicet, *Dicenti extra territorium impune non paretur.*

Alii volunt cum incurrere censuram ratione, discriminis quod dicunt intercedere inter legem seu statutum generale, et pr»cepturn «eu sententiam particularem ; lex enim seu statutum generale 'endit ad territorium. illique colweret atque idcirco neminem ligat extra territorium | prxeeptum vero seu sententia particularis immediate tendit ad personas subjectas, earumque ossibus cohxret quocumque terrarum discesse rint. Ita Layman. Addunt veram causam cur episcopus in aliena diœcesi sententiam ferre nequeat, eam solam esse, ne alienum territorium invadere el violare videatur, quæ ratio cessat dum fert censuram sine strepitu incurrendam. Verum reponi potest id pariter contingere in censura per statutum lata. Cæterum quod probabilius reputabit lector eligat.

Observandum est autem , hanc difficultatem non currere de prxlati* religiosorum, quorum jurisdictio non circumscribitur certis locorum limitibus sicut jurisdictio episcoporum , sed est immediate in personas : quapropter ubicumque sint, eodem modo eis >unl subject®, el eodem modo ab eis coerceri et puniri possunt.

Dixi 2' in secunda responsione *vel in loco exempto;* quod plures inlelligimt <le aliqua parochia, vel oppido a jurisdictione episcopi omnino exemplo , non de monasteriis Mendicantium ; quia cum horum superiores non possunt illos externos apud se delinquentes corrigere, si neque id possent episcopi, tales manerent impuniti et | nulli foro subjecti.

articulus iv.

Ob quam causam possit ferri censura?

Dico Censura non fertur nisi ob peccatum externum mortale, in sua specie consummatum et involvens iuobedentiam seu contumaciam contra Ecclesiam.

Quamvis, ut prœcedens, *jam pateat pro majori parte* ex definitione censura, ari. i, *magis adhuc explicatur.*

Dicitur 1>, *ob peccatum mortale externum;* quia, ut dictum est in definitione censura. Ecclesia non judicat de internis, nec mliigit gravissimam pœnam. qualis esi censura, nisi pro gravi peccato; pœna enim debet proportioned cul|»x. Excipe nisi sit suspensio aut interdictum m re ,'evi.

Dicitur 2", in *sua specie consummatum;* quia licet Ecclesia possit ferre censuram contra peccatum non consummat um.v.g.

contra mandantem homicidium, effectn etiam ne?.· «Muto, si tamen illud non exprimat, .ntelligitur de opere consummato, ex regula generali, quod odiosa sint restringenda : unde qui conatur percutere clericum. et non perculit, non incurrit excommunicationem : si esset censura lata in homicidam qui vulneraret aliquem le(haliter, non incurreret censuram si vulneratus non moriatur ex vulnere.

Dicitur 5°, *et involvens inobedientiam et contumaciam contra Ecclesiam.* Patet, ut jam diximus, p-ex verbis Christi, Matth. 18 : *Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.* 2° Ex cap. *Exparte* 1 de Verbor. significat, ubi referuntur tantum duæ causæ propter quas potest ferri excommunicatio seu interdictum in aliquem (idem dicendum de suspensione), vel quia citatus ct monitus non vulta peccato abstinere, vel quia pro peccato commisso jussus satisfacere renuit. **5°** Cap. *Qua fronte,* de Appellat, dicitur quod ligatus excommunicatione aut interdicto, statiin ac est paratus obedire judici et dat cautionem, sit absolvendus. Idem cap. *Ex litteris,* de Coii'tit. Ergo si non est contumax, sed paratus obedire, non est censura ligandus. 4° Cap. 1 *de Sentent. Excommun,* in 6. dicitur quod censura non sit pura pœna seu vindicta, sed pcena medicinalis, disciplinatis non eradicans; quare caute provideat « ecclesiasti» eus judex ut in ea ferenda ostendat se » prosequi quod corrigentis atque meden» lis est. « Atqui inhumanum el irrationabile foret dare alicui medicinam asperam. qualis est censura, quando aliter sanari el emendari potest, (pialis præsumitur quivis donec mandatis et monitionibus Ecclesiæ renuat obedire.

Hinc inferes 1°, censuram non posse ferri pro peccato omnino præterito, id est, quod penitus cessavit, nec habet praesentem inobedientiam conjunctam.

inferes 2°, censuram non posse ferri sine prævia monitione, cum hoc tamen discrimine . nuod ad censuram per legem aut præceptum, sive generale sive speciale, superiori- factum sub comminatione censura de peccato luturo. v. g. *Quicumque hoc fecerit, cel si hoc feceris, ipso facto sts ercommunicatus,suspensus,* etc., non requiratur aha monitio quam ipsius legis aut præcepti, quod vi sua continuo adi®cnet, modo tamen prohibeatur aliquid fleri ; quia si praecipiatur aliquid fieri, videtm opus esse monitione, ut appareat delinquentem fuisse pertinaciter in mora et nullo legitimo impedimento excusari.

Sed ad censuram ab homine infligendam pro peccato prætçrilo aut præsente in quo reus pertinaciter perseverat et pro quo satisfacere recusat, requiritur expressa monitio, cap. *Reprehensibilis,* de Appellat. Gap. *Romana* et cap. *Constitutionem,t\e* Sentent, excommunicat, in 6. *Ratio est* quia , ul diximus, non fertur censura nisi in contumaces; contumaces autem non sunt, nisi qui procedente monitione sub censura obedire recusant : et hæc ratio probat censuram sine prævia monitione, non solum esse injustam, sed etiam invalidam ; atque ita declaratur in jure. cap. Con·*slitutionem* citato, et cap. *Statutum* ibid., ubidicitur hujusmodi censuramnon *tenere.*

Triplex debet esse monitio, cap. *Omnes decimæ,* causa 16. q. *7* et c. *Illicita,canu* 24. q 5. Item cap. *Romana* el cap. Con*slilutionem* citaio. Attamen juxtalib. *Contumacia,* ff. de Re judicata , potest fieri unica monitio pro trina, præfixo eo tempori' spatio quod pro trina sufficiat, dicendo,v.g. Moneo te semel pro tribus vicibus, ut intra tres dies hoc facias, concedendo tibi singulos dies pro singulis monitionibus, vel totum illud tempus pro tribus monitionibus. Imo si periculum immineat, nec res patiatur moram, secundum communem sensum theologorum, judex potest statiin rem aggredi, excommunicationem comminari, et contra inobedienleni ferre.

Item hæc canonica monitio debet fieri a judice , aut ejus nomine et immediate ipsi reo, si fieri potest; sin minus inejusdomo, vel in loco publico , unde possit ad ejus notitiam pervenire. Item debet fieri cor m testibus idoneis, per quos possit probari, cap. *Sacro,* de Sentent. Excoin.

Petes 1° utrum si censura non sit latae, sed ferendæ senientiæ, judex possit statiin procedere contra reum convictum, el in ipsum ferre censuram alhqiiu monitione?

R. probabilius negative cum Cov.uruvias , Cajetano , Layman et pluribus alii' contra alio'. *Ratio est:* l®quia<;ap *Reprehensibilis como, dc* Appellat.die.t.ir «Nec " prælali, nisi canonica commonitione pr»

» **missa,** suspensionis vel excommunicatio» nis sententiam proferant in subjectos, . nisi forte talis sil culpa, quæ ipso suo ge· nere, id est, ipso facio, nt ail Glos-aibid. » suspensionis vel excommunicationis pœ» nam inducat. » Exceptio autem firmat regulam in aliis ; ergo ad omnem censuram quæ non ipso facto incurritur, sed est a judice infligenda, requiritur canonica monitio. 2" Ob crimen præteritum et emendatum censura ferri non potest, *ut patet ex præccdenlibus :* atqui si judex possit censuram sententiæ ferendæ exsequi contra reum nulla monitione præmissa, sæpe ferretur censura propter crimen præteritum et emendatum : ergo. *Confirmatur.* Si is qui est censura ligatus se paratum exhibeat a peccato desistere et satisfacere Ecclesiæ, debet absolvi a censura, ut dictum est : ergo non debet censura ligari si pariter sit paratus a peccato desistere et satisfere Ecclesia· ; id autem sciri non potest nisi moneatur.

Petes 2° utrum ignorantia excuset a censura ?

R. Ignorantia etiam vincibilis. modo non sit crassa et supina, sive juris sive lacti, sive censura facto annexa·., excusat a censura. Pro quo vide tract, de Peccatis, dissert. S. a. *7.*

Petes 5° utrum qui ex gravi metu facit actionem prohibitam sub censura, eam incurrat?

R. negative regulariter loquendo; 1°quia ad censuram requiritur contumacia quæ sit interpretativus contemptus potestatis ecclesiastic® : qui autem ex metu gravi violat legem ecclesiasticam , non censetur hanc potestatem contemnere ; ergo. 2° Quia leges cc.clc'iaticæ regulariter non obligant cum tanta severitate.

Dixi, *regulariter loquendo;* quia si ratione prohibitionis ecclesiastica·actio prohibita reddatur intrinsece mala, metus gravi- non excusat a censura, v.g. si sacerdos excommunicatus et publice denunciatusex metu gravi exciperet confessiones et absolveret ; aut s\ quis metu gravi adigeretur ad communicandum cum excommunicatis m contemptum religionis : in his, inquam, et similibus castbus, transgrediens legem ecclesiasticam incurreret censuram ; quia in primo ca-u ratione proImioms ecclc'ia'ticæ confessiones sum invalids et fit gravis injuria sacramento ; m secundo eadem ratione gravi' injuria irrogatur religioni. Et hoc sensu tnielhgendum C't caput *Sacris,* de hi' quæ vi inetusve causa fiunt; ubi dicitur <piod qui per vim et coactionem communicat cum excommunicato, non incurrat excommunicationem ; qui autem communicat ex metu , incurrat, quia qui per vim et coactionem communicat, nunquam incurrit ; qui autem ex solo metu, quandoque incurrit, scilicet, in casibus posiiis el similibus, licet non regulariter. Vel loquitur canon demotu, abstrahendo a gravi et levi ; «pii autem agit ex metu levi, incurrit censuram.

ARTICULUS V.

Utrum censura injuste lata habeat aliquem effectum?

Siipp q. 21. a 4 o — Censura potest esse inju.'ta dupliciter : 1° ex parte ferentis, ut si illam ferat ex odio, vel ira , servatis aliunde servandi- ; et sic dicitur injusta eo modo quo omne peccatum dicitur injustitia : 2° ex parte ipsius ceii'uræ, sit vel causa sit indebita, vel prælernii'sus fuerit ordo juris. Est autem duplex ordo juris : unus accidentalis, ut si censura non sit lata in scripto, si non praecesserit trina monitio, etc.; alter substantialis, ut si ferens careal jurisdictione. si causa non sit legitime probata , si censura feratur post legitimam appellationem, vel nulla promissa monitione, etc.

Suppono i", censuram ex parte ferentis tantum injustam, aut latam prælennisso ordine juris accidentali esse validam et coii'Cipn omnes suos effectus ; quia nihil deest es'entiale.

Suppono 'I , censuram injustam ratione causæ indebii®, aut defectu ordinis substantialis , si iiiju'tiua sit notoria, sic esse invalidam ut nullum habeat effectum . neque per o cum 'it nulla , neque per accidens ratione scandali vitandi; quia cum injustitia sil notoria, nulli |*otest esse scandalum si non senetur

Difficultas ergo restat dt censura occulte injusta ratione causæ indebitx, ut si fera tur in innocentem probatum juridice nocentem ; injustitia enim ex aliis dtieclibu* pote'1 facile innotescere.

Ibid et ad i — *Vico.* Censura lata in

innocentem probatum juridice nocentem, reipsa et in foro conscienti® est invalida, nec ullum habet ex se effectum; per accidens tamen ratione scandali vitandi habet aliquos.

Prob. prima pars. Ecclesia nec vult nec potest excedere limites suæ potestatis: atqui potestas ferendi censuras data est Ecclesiæ contra nocentes inobedientes, non contra innocentes: ergo.

Prob. secundapars. Censura de qua agitur, ex parte judicis est justa, atque ad publicam utilitatem et disciplinam lata: ergo juridice reus tenetur illi parere in quantum necessarium est ad publicam utilitatem, et ut judicis et Ecclesiæ auctoritas non veniat in contemptum.

Hinc inferes, hujusmodi censura ligatum, reipsa et coram Deo non privari suffragiis et orationibus Ecclesiæ, jurisdictione in foro interno et externo, potestate conferendi et accipiendi beneficia ecclesiastica, usu activo et passivo sacramentorum, neque communione fidelium, ita ut posset occulte et coram scientibus ejus innocentiam, absolvere, celebrare sacrum, illud audire, communicare cum aliis tam in spiritualibus quam in temporalibus; secus autem publice, seu coram nescientibus ejus innocentiam propter scandalum.

I Et ideo merito damnata est hæc propositio 91 Quesnelli: *Excommunicationis injuslx metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro;* siquidem injusta excommunicatio, cujus injustitia non est nota, impediat excommunicatum celebrare missam, illam audire, adesse divinis officiis et alia ex quibus nasceretur scandalum, juxta ea quæ diximus superius de scandalo. Adde hanc propositionem fuisse damnatam in sensu auctoris; intendebat autem auctor liac propositione obfirmari contumaciam eonim qui damnationi Jansenii subscribere renuebant, ut testantur episcopi Gallia: in sua institutione pastorali. Verius ergo dixit S. Gregorius: *Sententia pastoris, sive justa, sive injusta fuerit, timenda est.*

ARTICULUS vi.

Quis possit absolvere a censura?

Suppono censuram tolli duntaxat per absolutionem legitimi judicis, non per ejus mortem aut depositionem; quia pœna per legitimam judicis sententiam inflicta, transit in rem judicatam, et ideo eadem auctoritate publica qua contracta est, debet dissolvi.

domicilii, vcl a prælato,imo a quolibet tonfe^ario, «i no» sit reservata in loco domicilii.

Petes, 1" utrum ad validam absolutionem a censuris requiratur determinata verborum forma ’

R. negative; quia id nullibi necessario requiritur ad validitatem absolutionis, sed mfficil si proferatur verbis aut signis exprimentibus voluntatem absolventis : non potest tamen fieri actu mere interno sine verbis aut signis, quia est actus jurisdictionis exterioris.

Petes 2° utrum absens vel invitus possit absolvi a censura?

Supp.q 24. a. 2. o. —*R. affirmative;* quia, sicut absens aut invitus potest censura ligari, multo magis potest ab ea absolvi sola voluntate potestatem absolvendi habentis, modo tamen humano significata.

Ibid, ad 2. —Nec obstat quod censùræ causa motiva sit contumacia, quæ videtur maxime esse in invito; quia superior, etiam manente contumacia, potest discrete censuram juste latam remittere, si videat saluti illius expedire in cujus medicinam fuerat lata.

DISSERTATIO II.

DI CENSURIS IN PARTICULARI, NECN0N DE 'RREGULAR1TATE.

D. Th. Supp. QQ. 21, 22, 23,24.

ARTICULUS 1.

De excommunicatione.

J I. — *Quid sit excommunicatio, et (jui ejus effectui ?*

Excommunicatio, quasi extra communicationem, generaliter sumpta , est censura ecclesiastica separans ab aliqua communione Ecclesiæ.

Est duplex, minor et major. Minor est *Censura ecclesiastica, separans a participatione passiva seu susceptione sacramentorum,* cap. *Si celebrat,* de Clerico excommunicato.

Suppi q. 21. a. 1. o — Excominunicalio major est *Censura ecclesiastica, separans a qualibet licita communione fidelium ;* consequenter a participatione tam passiva quam activa sacramentorum, a suffragiis publicis Ecclesiæ, et a fidelium convictu. Et hæc semper intelligitur, qnamdo est sermo de excommunicatione sine addito : cap. *Si quem,* de Sentent. Excom

Ibid, ad 1 — Ad intelligentiam definitionis datae, observandum est triplicem ess< fidelium communionem : unam pure internam qua fideles per gratiam et charitatem inter se et cum Christo uniuntur; secundam pure externam, consistentem m convictu, colloquio, commerciis, cæterisve actionibus ad humanam societatem pertinentibus; tertiam mixtam, consistentem ii actionibus ct caeremoniis exterioribus, sed interiorem et spiritualem fructum habentibus ex propria institutione, ut sunt usus tum activus cum passivus sacramentorum, suffragia publica quæ in sacrificiis et publicis officiis pro universa Ecclesia fiunt, satisfactiones Christi et sanctorum, quæ per indulgentias applicantur, etc.

Excommunicatio itaque non tollit nec tollere potest communionem pure internam, sed supponit per peccatum mortale propter quod fertur, sublatam : tollit autem mere externam et mixtam, ut mox articulatim explicabo. Et ita differta suspensione,quæ est tantum privatio usus sacri ministerii et beneficii, spectatque solum ecclesiasticos, et ab interdicto quod privat tantum participatione rerum sacrarum ut sacræ sunt.

Explicantur effectui excommunicationis.

Ibid. o. — Primus est privatio susceptionis sacramentorum extra casum neces sitatis, cap. *Cum illorum,* et cap. 3'I *quem* , de Sentent, excom. Quia iu sacramentis participandis fideles communicant : valide tamen suscipiuntur, quia cum validitas sacramentorum pendeat ex institutione Christi, posita materia et forma atque intentione ministri, non jiotest ab Ecclesia impediri. Excipe sacramentum pœnitentiæ quod indirecte impeditur propter indispositionem subjecti. Si tamen pœniten> bona fide procedat, non se reputans excommunicatum, aut putans excommunicationem non impedire absolutionem, velconfessarius obliviscatur absolvere ab excommunicatione priusquam a peccatis, valide absolvitur a peccatis remanente censura; quia excommunicatio pœnitentis non tollit a confessariojurisdictionem,sed tantum prohibet pœnitenti ne accedat ad sacramen tum non absolutus ab excommunicatione; quod cum ille, ut suppono, ignoret invin-

cibiliter, ant credat confessarium debite suo munere fungi, excusatur a transgressione hujus prohibitionis, nihllque obstat ex hac parte quominus sit valida confessio et absolutio a peccatis.

Dixi, *extra casum gravis necessitatis,'* quia in casu gravis necessitatis, puta, ad vitandum periculum imminens mortis, inulilationis, infamiæ, jactura bonorum, aut scandali, excommunicatus non peccat suscipiendo sacramenta, quia lex ecclesiastica non obligat cum tanto rigore.

Secundus effectus est privatio suffragiorum communium Ecclesiæ, quæ a publicis ministris pro tota Ecclesia, seu pro fidelibus tanquam pro membris Ecclesiæ fiunt; item et satisfactionum quæ ab Ecclesia conferuntur fidelibus per indulgentias; est enim in his maxima fidelium communicatio, et colliigitur ex cap. *A nobis* 2, et cap· *Sacris,* de Sentent, excom. Atque expresse docet S. Greg. 1. 2 Dialog, c. 23, ita ut nemini liceat orare pro excommunicatis , tanquam pro membris Ecclesiæ t orare autem pro ipsis, non tanquam pro membris Ecclesiæ, sed ut ad Ecclesiam redeant, licet et publice ct privatim, sicut docui in tract, de Religione, dissert. 2, art. 6; vide.

Tertius effectus. Excommunicatus prohibetur celebrare divina officia, aut iis intéressé , hoc. est enim communicare cum fidelibus : colligitur ex cap. *Significavit,* cap. *Nuper,* cap. *Responso,* de Sentent, excom. et cap. *Alma,* eodem tit. in 6.

Divina autem officia dicuntur sacra functiones quæ ab Ecclesia solemniter fiunt, ut missæ sacrificium , publica recitatio Horarum canonicarum , quævis alia oratio publica , processio, benedictio , consecratio, etc., ita ut si excommunicatus non toleratus seu vitandus, de (pio infra, adsit divinis officiis , praesertim mi>sæ, moneri debet ut discedat; si jussus discedere renuat, incurrit novam excommunicationem papæ reservatam, Clement. *Gravis,* de Sentent, excom et est expellendus per laicos, aut etiam per clericos, si desint laici. Quod si expelli non possit, omnes fideles debent recedere, sacerdos autem debet abrumpere sacrificium, si nondum inceperit eaiioncm juxta plure», aut consecrationem juxta alios, alioquin debet pergere usque ad sumptionem calicis inclusive , ct iterum monito excommunicato rt recedat, si nolit, debet sacerdos rtce<iere ab altari, et missam perficere in '•aeristia vel alibi. Observant tamen canonists hæc intelligenda esse de sacrificio missæ respectu istius altaris tantum cui excommunicatus non toleratus adest ; si enim in eadem ecclesia sint alia altaria, nihil prohibet missam in cis peragi, etiam præseiilibtB fidelibus.

Non prohibetur autem excommunicatus privatim orare , nec audire concionem in ecclesia: unde si sit adstrictus breviario, tenetur illud recitare, etiamsi ratione excommunicationis fructibus beneficii privetur ; quia cum per eum stet quominus resipiscendo absolvatur et fructus percipiat, *damnum quod quis sua culpa sentit, sibi debet non aliis imputare,* Reg. 86 juris in 6. Dum autem recitat officium, non debet dicere *Dominus vobiscum,* quia hoc importat communicationem sacram cum populo, sed debet dicere, *Domine,exaudi orationem meam :* in recitatione tamen privata officii, videtur materia levis, el ideo peccatum veniale.

Petes utrum (pii voluntarie remanet in .xcomiminicatione, dum potest ab ea absolvi, peccet contra præceptum audiendi missam, confitendi annue, et communicandi in paschale ?

R. probabilius affirmative. Quantum ad confessionem annuam et communionem paschalem, est communis sententia, quia ista præcepta per se obligant ad munditiem animæ, consequenter ad tollenda vincula peccati et excommunicationis. Quantum ad auditionem missæ, negat Navarrus, Suares, etc., quos citat et sequitur Layman; quia, inquiunt, quamdiu est in excommunicatione non debet audire missam, sed neque ratione hujus præcepti videtur obligatus ut se disponat, et impedimentum tollat, cum ea dispositio sit valde i emota. Quemadmodum necis qui sua culpa in vinculis detinetur, contra præceptum de audienda missa die festo delinquit. At totum hoc negandum arbitror; quia (pio jure teneor ob-ervare legem , eo teneor tollere, cum possum, impedientia observationem legis. Fateor quidem . quamdiu (piis subjacet excommunicationi, eum nou teneri audire missam , sicut nec quarildiU quis detinetur in vinculis : at cum uterque

pomorit, ct ideo debuerit tollere hoc impedimentum , omissio missæ est utnque voluntaria . et iinputabilts in causa, ncgli--t'iitia-c lx et, toilendi hoc impedimentum; drill qui posuu habere breviarium et negligcrel. <itni"io recilalimiis brev arii C"Ct l|M voluntaria et iiuputabdi- in causa, scilicet, in ip'.i sua uegligenlia comparandi sibi breviarium.

Quartus ellectus est privatio administration!' «aeramentorum. Colligitur ex cap. Si *célébrai,* de Clerico excommunicato, et palet ex notione excommunicationis; quæ enim major communicatio cum fidelibus quam illi' ministrare sacramenta? Attamen sacrainenta ab excommunicato collata Mint valida; quia, ut jam dixi, eorum valor pendet ab institutione Christi, quam impedire non potest Ecclesia. Excipe «acraniuiium pœnitenliæ collatum ab excommunicato non tolerato; quia ad illud requiriuir jurisdictio qua privatur excorninunicatus non toleratus, m dicam infra, libi interveniat publicu- error cum titulo colorato, ut dictum est alibi, aut nisi agatur de pœnitente in articulo mortis. Quantum ad hunc et præcedentem effectum, excipiendus est ca*iis necessitatis, ut dictum est de primo effectu.

Quintus effectus est inhabilitas ad suscipiendum quodvis beneficium, dignitatem aut munus ecclesiasticum, Ha ul præsentatio aut electio excommunicari, item instituito seu confirmatio ipso jure sit nulla. Colligitur ex cap. *Postulastis.* Et ratio est, tum quia assumptio ad quodvis munus ecclesiasticum est magna eaque ecclesiastica communicatio ; tum quia prohibito exercitio actus, censetur prohibitum illud omne per quod pervenitur ad illud : prohibetur autem excommunicato exercitium muneris ecclesiastici.

Petes 1° utrum excommunicatus sit diam inhabilis ad pensionem recipiendam?

R. Est inhabilis ad pensionem clericalem spiritualem, quæ scilicet datur ratione alicijus ministerii spiritualis, ul concionalori, coadjutori episcopi, etc., quia eadem est ratio di illa ac de beneficio seu officio ecclesiastico. Non est inhabilis ad pensionem laicalem quæ datur ratione alicujus ministerii temporalis, ul ædituo, quia potius rationem stipendii temporalis habet quam beneficii aut officii spiritualis. Pluribus etiam non videtur .nhabilis ad pensionem clericalem mixtam , quæ quidem non datur ratione m>ni«terii spirituriis pre-Mandi. requirit tamen «t mn clericalem , ut quæda.ur pastori -em, n^umanli. etc., in cujus probationem profertur declaratio cardinalium super ses·». 14 concilii Trid. cap. 7 *de Reformatione;* quam etiam refert Gallcmart ad idem caput, m qua dicitur quod incapacitas hoimcidæ ad beneficia *non extendatur ad pensionnes :* quæ verba intelligi non possunt de pensione mere spirituali cujus est incapax homicida irregularis, ergo de omni alia [tensione. Triplicem hanc [tensionem distinctius explicatam require in tract, de Religione, disseri. 11, a. 6, conci. 5.

Petes 2° utrum clericus excommunicabis possit percipere fructus sui beneficii?

R. 1°. Clericus excommunicatus non videtur ipso facto privatus (ructibus sui beneficii; nullibi enim in jure id exprimitur. Equidem cap. *Pastoralis* , tj *Ferum, de* Appellat, dicitur: *fili protentus ecclesiastici merito subtrahuntur rui Ecclesiæ communio denegatur ;* sed his verbis non videtur significari excommunication ip>o jure esse fruciibus sui beneficii privatum, sed per judicis sententiam privandum . unde.

R. 2°. Si excommunicatus per se vel per alium præstat officium, quamvis præstando peccet, probabile est quod possit fructus percipere; quia, ut dictum est, nullo jure est i[iso facto iis privatus.

R. 5°. Si vero neque per se neque per alium præ'tat officium, et per eum stat quominus absolvatur, videtur quod ex ipsa justitiæ lege non possit percipere fructus; quia hi dantur propter officium, quod polest præstare, et non præstat. Quod si a contumacia recesserit, et per eum non stat quominus absolvatur, etiamsi non præstet officium, quia non polest, videtur quod possit recipere et retinere fructus; sic enim se habet sicut qui ex sua culpa infirmus non potest præstare officium, et tamen fructus percipit.

Sextus effectus. Excommunicatus non toleratus privatur omni usu jurisdictioni' spiritualis, c. *Audivimus 24.* q. 1, cap Λï is *cui,* de Officio delegati n» G.cap. 1 *d: Officio vicarii* in G. Item privatur commi; nicatione forensi, ita ul non possit esse ju

dex, tabellio, advocatus, actor aut testis etiam in civilibus : cap. *Ad probandum,* de Sent, ct rc judic. et cap. *Decernimus,* de Sent. Excommunie, in 6.

Dixi, *excommunicalus non toleratus ;* quia licet jure antiquo omnis excommunicatus his privaretur, attamen jure novo post concilium Constantiense, ex bulla .Martini *NAd evitanda scandala*, solis excommunicatis non toleratis hæc prohibentur. Potest tamen pars in civilibus excipere contra excommunicatum toleratum. Si vero actor, aut advocatus, aut testis, etsi excommunicalus non toleratus, non repellatur a judice, aut non excipiatur a parte adversa, valent eorum acta ; secus de judice excommunicato non tolerato ; quia ut dictum est, caret jurisdictione.

Septimus effectus. Rescriptum papæ, non tamen aliorum praelatorum ab excommunicato impetratum ,est ipso jure irritum, cap. 1 *de Rescrip.* m 6. Et ideo solet inseri absol io ad cautelam, ad effectum duntaxat rescripti consequendum.

Octavus effectus est privatio sepulturae ecclesiastic® et officii ecclesiastici funebris, si excommunica tus non toleratus moriatur in excommunicatione, cap. *Sacris,* de Sepult.Si tamen ante mortem signa pœnitentiæ dederit, nec per illum steterit quominus absolveretur, debet post mortem absolvi ad consequenda Ecclesiæ suffragia, et sepultura ecclesiastica donari post absolutionem.

Nonus effectus est privatio omnis communicationis civilis cum fidelibus etsi h®reticis : colligitur ex cap. 2 de Except, cap. *Super,* et cap. *Si quem,* de Sent. Excommunie. cap. *Ad mensam, causa* 11, q. 5. Et hæc obligatio non communicandi est reciproca; quamvis enim principaliter et directe afficiat excommunicatum, ne in communicationem cum fidelibus se ingerat, consequenter et indirecte allicit etiam ipsos fideles, ne excommunicari communicationem admittant. Intellige tamen pro fidelibus de excommunicato non tolerato, ex bulla *Ad evitanda,* ita ut possint communicare cum xcommunicato tolerato.Non sic de ipso excommunicato, qu», licet sit toleratus, non potest tamen se ingerere in societatem fidelium , nisi a fidelibus requisitus; quia bulla *non intendit excommunicatos in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari.* Excipe semper casum necessitatis, ut de primo casu dictum est : unde si occulta sil excommunicatio, non tenetur excommunicalus «e prodere cum detrimento famae.

Omnis autem communicatio chilis prohibita continetur hoc versu :

Os, orare, vale, comiuuuio, incnia negatur.

Suppi, q. 21. a. 1. o. — Per *os,* intelliguntur oscula, amplexus, colloquia, littera, munera, etc. Per *orare,* prohibetur ne oremus cum excommunicatis. Per *Pale,* prohibentur multi® salutationes verbo, signo, vel scripto. Per *communio,* prohibetur omnis communicatio, non solum in spiritualibus, ut explicatum est anterius, sed etiam in civilibus per contractus, commercia, cohabilationem, iter, etc. Per *mensa,* prohibetur in eadem mensa comedere, in eodem lecto decumbere, llæc duo ultima, *communio* el *mensa,* intellige de sociis formaliter et ex intentione, secus si præter intentionem excommunicalus incidat in eamdem domum, idem hospitium, idem balneum, etc. Item intellige hæc omnia de excommunicato non loieralo seu vitando respectu fidelium, non respectu ipsius excommunicanti : hoc est, fideles non tenentur vitare in his omnibus excommunicatum toleratum, ex bulla *Ad evitanda:* excommunicalus tamen, etsi toleratus,non potest in his communicare cum fidelibus, nisi ab eis requisitus.

Causa excusantes communicationemcum excommunicatu.

Ibid. q. 23. a. 1. o. — Sllllt autem causai excusantes communicationem i: leliuin cum excommunicatis non toleratis, et excommunicatonun cum fidelibus ; quæ ex Grog. VII , in cap. *Quoniam multos,* causa 11, q. 5, comprehenduntur hoc versu ;

Utile, lex, humile, re· ignorata, neoe«e.

Ibid — *Utile.* Excusat notabilis utili» tas, sive nostra, sive excommunicari'· unde licitum est conferre excommunicato etiam non tolerato subsidium tam spirituale qu.un corporale quo indiget sic ,ip. *Responso,* de Sent. Excommunie, conceditur ut coram excommunicato verbum Dei publice in ecclesia præihcetur.Uap. *Cumvoluntale,* eodem titulo declaratur eum noa

munere excommunicationem minorem, » uni excommunicato in his quæ ad abso- . Imionem, vel alias ad salutem animas . pertinent ›r. locutione participat, licet . etiam alia verba incidenter, ut apud ‹eum magis proficiat, interponat. » Vice versa, licet fidelibus accipere ab excommunicato etiam non tolerato subsidium temporali vel spirituale quo indigent, si non «it alius qui ita commode possit præslare.

Ibid — *Lex,* scilicet matrimonialis, excusat; ita ut si alter, vel uterque conjux sil excommunicalus, possim; tamen pe.ere et reddere debitum el inter se communicare in altis, scilicet, in gubernatione domus, mensa, colloquio, etc., colligitur ex citato cap. *Quoniam mullos.*

Ibid – *Humile.* Excusat humilitas subjectionis quam habent fili: non emancipati ad parentes, famuli, sive urbani sive rusticani, ad dominos, religiosi ad prælatum, clerici ad episcopum, qui cum excommunicatis etiam non toleratis communicare po simt, *ut vitetur periculum animarum,* sicut dicitur citato cap. *Quoniam.* E\ quo inferunt plures juris interpretes, pareilles et dominos posse reciproce communicare cum filiis et famulis excommunicatis. « Sicut enim , inquit Auctor, infe- ‹riores obligantur ad obsequia superio- ‹rum, ita superiores ad providentiam in- » feriorum. »

ibid. — Dixi, *filii non emancipati ;* quia qui sunt extra potestatem parentum, tenentur eos excommunicatos vitare, nisi in alii|uibus signis reverenti®, quæ jure naturali debentur parentibus a filiis emancipatis.

Res ignorata. Excusat ignorantia, sive juris, sive facti, modo non sit affectata aut supina.

A'ecesse. Excusat necessitas tam spiritualis quam corporalis, sive propria, sive excommunicati ; neque illa debet esse extrema, sufficit rationabilis : colligitur ex up. *Inter alia,* de Sent. Excom. et cap. *Si vere* eodem titulo : unde si ex contracto debeam excommunicato, aut ille mihi, possum et teneor illi solvere debitum et vicissim possum ab illo exigere. Item possum a quOimque excommunicato emere aut aoeipew. necessaria, si nullus sit alius qui vendat aut pnestet.

Ite dietû colliget, excommunicationem inter omnes poenas ecclesiasticas esse gravissimam, ideoque non esse ferendam, nisi quando aliis pomis levmribu- et pr® viis monitionibus nihil obtineri potuit, et est spes [er illam emend»-n peccatore aut boni communis promovendi.

$ tf. — *faricr qucitiones ana excommunic/ilionem breviter resolvuntur.*

Petes 1° qui sint excommunicari non tolerati et vitandi?

R. Jure antiquo, utjam dixi, omnes excommunicari erant vitandi ; publice si excommunicatio erat publica; culte si erat occulta : al nunc jure novo post concilium Constantiense. ex bulla Martini V *Ad evitanda scandala*, hi sunt tantum vitandi ; i* qui sunt nominarim excommunicari et pulilice denuntiati ut tales : unde non sufficit quod ipiis nominarim excommunicetur, etiamsi constet omnibus esse excommunicatum, sed debet esse publice denuntiatus ut talis, ita ut cum in bulla dicitur, *publicata vel denuntiata, vel* non sumatur disjunctive, sed ad explicandum quomodo debeat esse publicata, ita communiter auctores bullam interpretantur, el talis est praxis.

2“ Notorii percussores clericorum *sic quod factum non possit aliqua tergiversatione celari, neque alio suffragio excusari.* Verum cum sit admodum difficile discernere an factum possit vel non possit aliqua tergiversatione celari, vel aliquo juris suffragio excusari, et sic hærendo notorietati facti, non satis obviaretur scrupulis et anxietatibus timoratorum, quod tamen intendit pontifex in sua bulla; ideo jam dixi alibi ex theologis Gallis, non sufficere in Gallia notorietatem facti, sed requiri nolorielatem juris, hoc est, quod quis per sententiam judicis declaratur hoc crimen admisisse, seu hanc censuram incurrisse quod absolute el sine restrictione ad locum, asserit Daehnan doctor l.ovaniensis, scribens sic observat, 4 de Censuris : « Nequidem publicu* clerici per- » cussor, cujus crimen milia tergiversa- » tione celari potest, aut nullo juris suffra- • gio muniri, moderna praxi vitandus est, » nisi sit denuntiatus, et mento; quia la- • bor infinitus et scrupulus fidelibus su- ▮ horiretur, quinam nullo juris suffragio » muniri possunt, etc. h Textum bull*

cum ejus assenions vide m tract, tie 5a- ci amentis in genere, dissert. 5. a. 6. De excommunicatione autem oh percussionem clerici specialiter infra § 5.

Utrum eum qui est publice ncfi.mtiatus excominunicatus in uno loco, tenear vitare in allero loco, ubi non est nota ejus excommunicatio' *Ji.* me teneri vitare oc culte, et quamvis forte possem salva justi tia ipsum vitare etiam publice; tum quia sentepCu judicis potest absque injustitia ubique vulgari ; tum quia lex vetat communicari cum excommunicato non tolerato : videtur tamen quod non tenear, imo (orte non possim salva charitate, cum novo ejus famæ detrimento, nisi subsit ju-ta causa ; quod enim tibi non vis fieri alteri ne feceris. Quantum autem ad legem ecclesiasticam velantem communicationem cum excommunicato, convenit eam benigne interpretari, ut non obliget cum nova inlamia excommunicati. Confer quæ dixi disseri. 13 de Justitia, art. 2, $ 3, conci. 1.

*Pel'** 2° quodnam sit peccatum et quæ poena communicantis cum excommunicato*

jJnle responsionem, observandum est, triplicem es>e communicationem c m excommunicatis : uno est in crimine contumaciæ, ut si quis sit excomtnunicatus propter detentionem rei alienæ , et tu illi suades ut non restituat, quod in jme dicitur communicare *in crimine criminoso.* Secunda communicatio est in rebus sacris, seu quæ christiants ut sunt Christiani competunt ; el sunt duplicis generis : quædam sunt primario et proprie sacre, ut sacramenta, .sacrificium missæ, divina ollicia , etc. Aliæ sunt secundario sacræ, ut collatio beneficii, praesentabo, electio ad illud, officium judicis ecclesiastici, etc. Tertia communicatio est in mere civilibus et politicis. His positis,

Jl. 1°. Qui communicat cum excommunicato in crimine criminoso, sciens ipsum ub illud esse excommunication, peccat mortaliter et incurrit parem excommunicationem, cap. *Nuper,* et cap. *Si concubina?,* de Seni. Excom.

ib q 23. a. 3. o — *jl. 2° Qui* communicat cum excommunicato non tolerato in his quæ sunt primario divina et sacra, peccat mortaliter; quia id repugnat graviter tuui auctoritati ecclesiastic® censuræ, tum tUvuitaii rerum sacrarum, nisi levitas ma- [terne a mortaii excuser, ut rediar*· tim et sine scandalo aliquas Horas cu excommunicato, adesse cum illo mn» usque ad evangeliimi. Idem probabiliter dicendum de communicatione in reboat cundario sacris; collatio enim beneficii, praesentatio, electio ad illud, est gravis functio ecclesiastica , et graviter esi indecens beneficium Ecclesiæ haberi a membro ab Ecclesia præciso. Idem dicendum videtur de judice; non lainuii de advocato, procuratore, teste, etc., quia non sunt tam graves functiones, nec tam repugnantes lini excommunicationis.

Jl. 5°. Qui communicat cum excommunicato non tolerato in mere civilibus, peccat lanium wnialilcr; quia ista communi ratio videtur levis, nec multum repugnau» fini excommunicationis, qua primano el directe prohibetur communicatio in n bus sacris el spiritualibus, secundario el indirecte in civilibus. Excipe nisi communi catio sit frequens et pt rtinax; tunc en cederet in contemptum Ecclesiæ.

Ibid. a. 2. o. — *R. 4o* Qui sine justa causa communicat cum excommutlicaionoo tolerato in rebussive sacris sive civilibus, incurrit excommunicationem minorem, cap. *Statuimus,* de Sentent. Excom in d. Clerieusaulem qui scienterel sponlerecipit in divinisoffieiisexcommumeatum non toleratum, incurrit majorem excommunicationem papæ reservatam, cap. Sé/ni/i-*cavit.* de Sent. Excom.

Petes 5l* <piid sii excommunicatio minor?

Ib.q 2i. α l. o.— *Jl.* quod -it, Ut j.llll dixi, censura ecclesiastica, perseeldiivcte privans suscepiione sacramentorum cap. l'enult. *de Sentent. L'XComm.* elcap ul limo. *de Clerico excomm.* l,'nde qui iuu excommunicatione ligatus sacrtniiçntimi reciperet, peccaret mortaliter, non laiiicu irregularitatem incurreret. Ab hac autem excommunicatione absolvere potest in foro interno quilibet confessarius, in foro externo quilibet ordinat nis judex ecclesiasticus, cap. *Nuper,* de Sentem. Excoinm.

Dixi, *per se et directe pnvans,* etc., quii juxta communem sententiam, indirecti etiam privat sub peccato veniali admiiil·* traiione sacramentorum, quatenus indecens videtur excommunication, em prohibitum est suscipere -aeramenta, e>administrare, Item indirecte prohibet excommunicalum eligi ad beneficia ecclesiastica, not. quod electio sit ipso fatrto irrita; sed *ii scienter,* id est, conscius suæ excommunicationis et inhabilitatis, *electus fuerit, tjus electio est irritanda,* ut habetur cap. ultimo, *de Clerico excommunicato,* et ex his patet excommunicationem differre a peccato mortali; qui enim est in peccato mortali, prohibetur sub peccato mortali non solum recipere, sed etiam administrare sacramenta, el non est inhabilis ad beneficia.

Petes 4° utrum aliqua universitas seu communitas possit excommunicari?

Ib q. 22 a. 5. o. — */{. negative.* Ita expresse in jure, cap. *Jlomana,* de Sent. Excom. in 6, ubi innocentius IV dicit: « Iu » universitatem vel collegium proferre ex- ‹ communicationis sententiam penitus pro- ' hibernus, volentes animarum pericula ' vitare, quod exinde sequi posset, cum ' nonnunquam contingeret innoxios hujusmodi sententia irretiri; sed in illos duntaxatde collegio vel universate quoscul-ꝑàbiles esse contigerit promulgetur, e Quibus verbis ipsa ratio legis continetur ;— Ibid— cum enim excommunicatio non feratur nisi propter peccatum mortale conjunctam habens contumaciam, non est verisimile totam communitatem, nullo excepto , consentire contumaciter in peccatum ; sicquc, ut diciteanon, periculum foret ne innocentes excommunicarentur. Sed quia ista lex prohibet tantum et non irritat hujusmodi excommunicationem, videtur quod lata, licet illicite, foret valida quantum ad nocentes.

Si tamen constaret omnes et singulos esse reos et contumaces, possent, praemissa monitione, omnes sigillatim determinate excommunicari. Item valida et licita foret excommunicatio, si omnes de communitate qui sunt rei et contumaces excommunicarentur, quia sic caveretur jiericulum involvendi innocentes.

Petes 3° utrum qui semel est excommunicalus, possit ulterius excommunicari?

ibïd. a 6 o. — *Jl.* |X)sse ulterius excommunicari , vel per ejusdem excommunicationis iterationem, ad majorem sui confusionem, ut sic a peccato resiliat ; vel propter alia*causas : et tunc tot sunt prin-l dpaies excommunicationes quotcaua® pro quibus aliquis excommunicatur.

ibid ad 2. — *Neque dicas,* semel excoiiimimicaturn privari suffragiis et communione Ecclesiæ, privationem autem non admittere magi- ct minus. Equidem privatio secundum se non admittit magis ei minus, admittit tamen ex parte causa», er-e-eundum hoc excommunicatio potest iterari ; magis enim est elongatus a suffragiis Ecclesiæ qui pluries est excommunicabis quam qui -cmel. Insuper sufficit quod ex‹ommucatio nata sit causare hujusmodi privationem, etsi de facto non causet, quia causatam reperit: ciint ad peccatum mortale sufficit quod natum sil privare gratia, licet quando advenit subjecto jam per prius peccatum gratia privato, de fac o non privet.

Petes 6° utrum qui ex pluribus excommunicationibiis ligatus possit^bsolvi ab una et non ab omnibus ?

Æidq 24. a. 3 o.— *Jl. affirmative;* quia excommunicationes non habent inter se connexionem. Qui tamen est ab eodem pluribus excommunicationibus ligatus, quando ab illo absolvitur ab una, censetur ab omnibus absolvi, nisi contrarium exprimatur ; vel nisi ab uno tantum casu absolutionem impetret. Similiter si silexcommunicatus a pluribus, qui tantum primam excommunicationem confirmaverunt, absolutus a primo est absolutus ab omnibus. (Sylvius excipit, si papa confirmaverit excommunicationem, tunc ab ipso petenda est absolutio, et ab ipso generaliter absolutus est absolutus ab omnibus excommunicationibus inferiorum.) Quando autem quis est excominunicatus pluribus excommunicationib is a diversis principaliter agentibus, absolutus ab una non est propterea absolutus ab aliis, nisi omnes alii excommunicantes ad ejus petitionem , absolutionem datam confirmaverint, vel nisi omnes uni demandaverint absolutionem.

Item dum confessarius absolvit indefinite pœnitentem, dicens: *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis,* etc., censetur absolvere ab omnibus censuris a quibus absolvendi habet potestatem;absolvit enim in quantum potest; ita ut si pœnitens alien jus [leccati cui annexa est censura, oblinis fuerit, aut ipse vel confessarius nesciat huic peccato annexam esse censuram . absolvitur nihilominus ab omnibus censuri» a quibus confessarius potest absolvere, neque dum recordatus fuerit peccati oMiti,

poterit absolvi a quolibet confessario, quia censura et reservalio sunt ablalæ.

Qui DOJsint excommunicari, quam ob causam, quis possit absolvere ab excommunicatione. patet ex dictis de censuris in communi.

Id unum duntaxat hic est observandum circa absolutionem ab excommunicatione, eam scilicet non esse conferendam, nisi primo reus præstet juramentum se velle parere Ecclesiæ, id est, abstinere in posterum ab hujusmodi crimine; secundo nisi prius satisfaciat parti læsæ, vel si hic et nunc non possit, det cautionem; si neque id possit, præstet saltem juramentum satisfaciendi (piando poterit.

His tamen omissis, absolutio quamvis illicita erit valida, nisi feratur a delegato qui habet facultatem absolvendi cum hac limitatione: *Jlias absolutio sit nulla,* vel, *aliter non absolvat nisi præstilo juramento el satisfactione peccat ipræslila.* Quod si simpliciter in delegatione ponatur · *Committimus facultatem absolvendi, præstilo prius juramento aut satisfactione peccati;* probabile est, his omissis, absolutionem fore validam; quia (piando \n commissione exprimitur aliquid quod jure communi inest, non indicitur nova forma perlinens ad substantiam actus, aut conditio sine (pia non; sed admonetur tantum delegatus quid debeat facere.

$111. — *Dt excommunicatione rb percussionem clerici.*

Quia ista excommunicatio est frequentior, præter ea quæ de illa jam hinc et inde diximus, juvat eam paulo latius exponere.

Habetur cap. *Si quis suadente,* causa r, q. 4, his verbis: « Si quis suadente » diabolo in clericum vel monachum manus violentas injecerit, anathematis vinculo subjaceat; et nullus episcoporum » praesumat illam absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec aposlolico conspectui praesentetur, ct ejus mandatum » suscipiat. » *Explicatur.*

Dicitur: *Si quis suadente diabolo;* per (piod significatur injuriam illatam clerico debere esse peccatum mortale in ratione sacrilegii, Ita quod intentio lædendi sit mortalis, et laesio exterior gravis: si enim adsit intentio graviter lædendi, sed læsio » t levis, non incurritur excommunicatio; el vice versa, si lœsio exterior sit gravi» it intentio lædendi non sit mortalis, non etiam incurritur excommunicatio; quia Ecclesia intendit punire peccatum mortale externum gravis injuriæ illalæ clerico <|uale non est nisi internum peccatum mortale, et gravis injuria exterior existât.

Dicitur, *in clericum* Nomine clerici intelliguntur etiam prima tonsura initiati, si tamen aliunde privilegio clericatus non exciderint: pro quo vide quæ scripsi in tract, de Ordine, dissert. 1, a. 4, pet. δ.

Dicitur, *vel monachum.* Nomine monachi comprehenduntur omnes utriusque sexus religiosi etiam conversi elconverse, quamvis in aliquibus religionibus proprie dictam professionem non emittant: item Tertiarii et Terliariæ quæ collegialitcr vivunt sub habitu et voto aliquo exprtssb; non vero quæ in propriis domibus habitant, sicut declaravit Leo X, apud Rodrigues tom. 2, QQ. Reg. q. 65, a. 5; item, juxta plures, eremitæ qui emisso volo paupertatis, vel alia obligatione suscepta aptid praelatum ecclesiasticum, alicui ordini vel ecclesiæ sunt addicti; non vero ii qui nullam hujusmodi obligationem profitentur.

Dicitur, *manus violentas injecerit.* Hæc manus injectio debet esse gravis, ut jam dictum est, si non in ratione laesionis, saltem in ratione injuriæ, ut spuere in clericum, sicut latius explicavi in tract, dr Pœnit. dissert. 6, a. 6, $ 2, circa castis papales; ubi etiam dixi mandantes, consulentes et ratihabentes incurrere pariter excommunicationem: vide ibi plura. Addo nunc, etiamsi clericus consentiat suæ percussioni, excommunicationem a percudente incurri; quia canon non est tam in favorem clerici quam clericalis ordinis, qua ratione videtur eamdem excommunicationem incurri a clerico qui se malitiose occideret aut mutilaret.

Sunt autem plures causæ excusantes ab hac excommunicatione. Prima est ignorantia, ut si ignores eum quem percitis et-t clericum, vel si volens perciltere Petrum clericum, ipsum non attingis,sed pr.rcr intentionem percutis .loannem præ-entrni aut illae transeuntem, quia non percudi ex intentione clericum; secus si putans percutere Petraim clericum. perniti* J<mk·

nem etiam clericum; quia in isto vasii percutis voluntarie et ex intentione clericum.

Secunda causa excusans est, si quis perctitiaJ clericum in sui corporis, famae, pudicitiae, bonorum, aut alterius defensionem, cap. *Si vero,* et cap. *Ex tenore,* de Sentent. Excom.

Tertia. Qui clericum cirm uxore, matre, sorore, vel propria filia turpiter agentem percutit in incontinenti, quamvis peccet, non incurrit excommunicationem, cap. *Si vero,* citato.

Quarta. Praelatus aut magister causa disciplinae percutions clericum etiam in sacris constitutum, non incurrit excommunicationem, cap. *Si vero,* et cap. *Ex tenore,* citatis. Intellige tamen de percussione moderata, attenta ratione tum culpæ, cum percudentis et percussi; si enim excessus foret enormis et valde indecens, non evitaretur excommunicatio.

Quantum ad patrem, certum est etiam non incurrere excommunicationem percutiendo causa disciplinae eos *qui sunt de familia aut propinquos inferiorum graduum,* in minoribus constitutos, cap. *Cum voluntate,* de Sent. Excom. Sed dubium est de filio in saens constituto. Quidam volunt ex hujus percussione non incurri excommunicationem a patre; quia, inquiunt, major est potestas patris in fi-.lum quam magistri in discipulum: jura autem concedunt magistro castigare discipulum etiam in sacris constitutum. Ergo. Alii dicunt in hoc casu incurri excommunicationem a patre; quia cum jus prohibens percussionem clerici sit favorabile ordini clericali, non debet restringi, nisi expresse restringatur in jure; nullum autem jus concedit expresse patri facultatem castigandi filium in sacris constitutum; sed tantum in minoribus constitutum: argumenta autem a pari in positivis nihil proliant. Et hæc sententia mihi videtur probabilior, cl est tutior.

Ultima denique causa excusans est imperfectio actus qui non attingit usque ad culpam mortalem, ut prius dictum est; <|ua ratione si clerici vel religiosi jocando se invicem percutiant, et interim subrepat aliquis motus ine, non incurrunt excommunicationem. Quidam ideta censent de pueris clericis rixantibus in ecclesia vel aUDi, etiam cum effusione sanguinis e nabus, vel modica effusione ex alia parta corporis; verum id calentis videtur admittendum, quatenus factum excusari pote-i a peccato mortali.

Dicitur tandem in textu canonis. *et nullus episcoporum ipsum absolvere præsumat.* Quod intelligi debet de percussione enormi aut saltem gravi, non de levi seu modica, quæ juxta quosdam theologo' nec membri mutilationem, nec dentium aut multorum capillorum avulsionem, nec immodicam sanguinis effusionem, nec corporis lacerationem attulit; ab excommunicatione enim propter talem percussionem absolvere potest episcopus, cap. *Pervenit,* de Sent. Excom. saltem secundum communem doctorum interpretationem, contra quosdam qui volunt in hoc canone contineri speciale privilegium, non jus commune. Notant etiam plures canonist®, omnes ferme ordinum prælatos hodie posse ex privilegiis ab'Olvcre suos subditos, etiamsi percussio sit enormis.

ARTICULUS II.

De suspensione.

Dico 1°. Suspensio est *Censura ecclesiastica, privans clericum usu potestatis seu juris ecclesiastici.*

Dicitur, *censura ecclesiastica,* hoc est, pœna medicinalis, *ul palet ex art.* 1 *dissert. præced.* Unde privationes in perpetuum vel ad certum tempus, non sunt proprie censurae; manifestum est enim quod privatio perpetua non sil medicinalis, sed pœna in meram vindictam: neque privatio ad determinatum tempus, quia medicina debet cessare ubi cessat morbus; potest autem reus a contumacia recedere ante tempus determinatum. Neque refert quod in jure privationes perpetua* aut ad certum tempus vocentur suspensiones; sunt equidem suspensiones, sed non sunt proprie censurae ecclesiastic®.

Dicitur, *privans usu;* quia suspensio non aufert ipsam potestatem sive ordinis sive jurisdictionis, neque jus beneficii ecclesiastici, sed impedit tantum ejus usum ct exercitium; non in ordine ad communicationem cum fidelibus, λoo jterfnet ad excommunicationem,ut (lictum est; nequi in ordine ad divina officia, ut sunt res sacrae, hoc perlinet ad interdictum, ut dicatur art. seq. sed praecise quatenus est usus

potestatis wu juris ecclesias»ici, ut hac privatione reus resipiscat; ei ideo suspensio fertur tantum in clericos.

Dico 2r. Suspensio alia est totalis ab officio et beneficio; alia partialis ab officio tantum, vel a beneficio tantum.

Stupensio ab officio, vel est a toto officio, ordinis scilicet et jurisdictionis, vel ab officio ordinis tantum aut jurisdictionis tantum. Item suspensio ab oflicio, vel est a tot-o officio sive ordinis sive jurisdictionis, vel ab aliquo actu tantum aut ordinis aut jurisdictionis, seu quasi jurisdictionis, ut est collatio beneficii, vox suffragii, etc. Similiter suspensio a beneficio, vel esta toto beneficio, vel a parte beneficii tantum, puta a lucrandis distributionibus, a medietate fructuum, etc.

Quando suspensio fertur absolute et absque limitatione, neque ex adjunctis limitatio colligi potest, censenda est totalis ab officio et beneficio. Similiter «piando fertur absolute ab officio, censenda est totalis ab officio ordinis et jurisdictionis. Item ipiando fertur absolute a beneficio, intelligenda est totalis respectu beneficii. *Horum ratio est;* quia propositio indefinita æquivalet universali, et non est ratio cur intelligenda sit de una specie potius quam de alia.

Ex dictis sequentia collige. Suspensus totaliter ab officio tam ordinis quam jurisdictionis, prohibetur exercere omnes illas actiones quæ clericis sunt proprix, quales sunt omnes actiones jurisdictionis ecclesiastic® et omne exercitium ordinis aut officii quod solis clericis competit.

Suspenso totaliter ab oflicio illicite confertur beneficium, cap. *Cum dilectus, de* Consuetud. *Ratio est*, quia , cum beneficium detur propter officium, illicite confertur ei «pii non potest pnestare officium, cap. ultimo, de *Clerico excommunicato.*

Suspensus totaliter ab oflicio, non est proplerea suspensus a beneficio ; quia ist® pœnæ sunt divers®, el una potest mandari exsecutioni sine altera; potest enim suspensus ab oflicio gerere adminisiralioncm sui beneficii et fructu- percipere ; oflicio autem satisfacere quantum poie-t, sive per se recitando Horas„Mve ,x»r vicarium ad **alia** munia ecclesiastica 1'putatum.

Suspensu- ab ordine tantum, potest exet - tere omnes ictus jurisdictioni· (pii ordinis acT'alem usum non requirunt : sic episen. pus uspensus ab ordine licet nep celebrare nec excipere confessiones possit, p test tamen alteri dare facultatem exc-pieud confessiones.

Suspensus a jurisdictione tantum, potest vice versa exercere omnes ordinis actui qui non requirunt jurisdictionem : sic potest celebrare, dare communionem ut com munis sacerdos, non potest autem confis siones excipere , quia ad hoc requiritur jurisdictio, neque eælera sacramenta sui subditis ut pastor ordinarius conferre.

Suspensus ab ordine inferiori non est suspensus a superiori, v. g. suspensus ab officio diaconatus non est suspensus ab officio sacerdotis, nisi quatenus exercet actum sacerdotii (pii requirat actum diaconatus: sicut, juxta quosdam, si celebret missam in <pia legitur cvangelium, quod pertinet ad diaconum. Vice versa suspensus ab ordine superiori non est suspensus ab inferiori : sic suspensus ab oflicio sacerdotis, potest fungi officio diaconi.

Suspensus abaliquo tantum actu ordinis aut jurisdictionis, potest alios exercere.· sic suspensus a missa, potest confessiones audire, et e contra.

Suspensus totaliter a beneficio non potest gerere ejus administrationem, nec percipere ullos fructus, sive quotidianos, sive principales, nisi in quantum sunt necessarii ad victum, si tamen ab eo non pendeal ut absolvatur, alioquin sibi imputet; et si se administration! beneficii ingerat, ipsojure beneficio privatur, cap. *Cupientes,* $ Cæterum, de Electione in 6.

Non lainen suspensus totaliter amittit jus quod ipsi ratione beneficii competit conferendi aut eligendi; quia hæc non sunt proprie fructus beneficii, sed actus officii seu jurisdictionis quæ ipsi competunt ratione beneficii, quo non privatur per suspensionem.

Nota finaliter quod, cum suspensio sicut ct excommunicatio immediate afficiat personam, ipsam ubivis locorum comitetur : unde suspensus aut excommunicatur iu uno loco, ubique est ligatus, donec absolvatur.

ARTICULUS III

De interdicto.

Dico i··. Interdictum est *Centura eccle-*

[siiistiea, prohibens usum quarumdam sacramentorum, omnium divinorum officiorum jt sepultura: ecclesiastica:.

Differta suspensione , quæ prohibet tentum usum potestatis seu juris ecclesiastici ; et ab excommunicatione, non solum quia excommunicatio privat rebus tam sacris quam civilibus, sed etiam quia privat rebus sacris prout continent communicationem cum fidelibus; interdictum vero rebus assignatis, precise quatenus sacre sunt. Unde licet hæ 1res censure in hoc conveniant quod privent rebus spiritualibus, differunt tamen quatenus cis privant sub diversa ratione formali.

Dico 2°. Interdictum aliud locale, quod immediate locum afficit prohibendo fieri in illo sacras functiones; aliud personale , quod immediate personam afficit prohibendo ipsi participare his sacris functionibus : si utrumque et locum et personas afficiat, est mixtum.

Tam locale (piam personale subdividitur in generale et particulare: generale locale est quod fertur in regnum, provinciam, civitatem, parochiam, villam, castrum, etc., particulare, quod fertur in hanc vel illam ecclesiam.

Quand? interdicitur civitas, castrum aut villa, interdicuntur etiam suburbia , licet alterius dioecesis; et quando interdicitur ecclesia, interdicuntur capellae contiguæ et cæmetcria contigua, cap. 5T *civitas,* de Sent. Excoin. in 6.

Interdictum generale personale est quod fertur in totum aliquod corpus politicum , v. g. in totam gentem unius regni, in populum alicujus civitatis aut pagi, in collegium , capitulum , academiam, etc. Afficit omnes partes communitatis etiam innocentes. Particulare personale est quod fertur in iliquos particulares , puta in episcopum , in praetorem, parochum, ctc., vel etiam in omnes et singulos (pii tale crimen commiserint.

•Si *dicas,* videri injustum innoc- nies pœna interdicti puniri. *R.* innocentes per se interdicto non ligari, sed per accidens quatenus sunt in tali loco interdicto, vel sunt membra communitatis interdict® : unde si locum imitent cessat in illis interdictum. Quapropter non proprie puniuntur per interdictum, licet per accidens damnum sentiant, quatenus id est bono communi neressarium.

Nota quod , interdicto clero, non sit interdictus populus, nec e convergo, cap. *Si sententia,* de Sent. Excom. in 6. Unde clero interdicto, pote>t populus advocare alios clericos qui divina officia celebrent.

Dico 5°. Effectus interdicti totalis sunt 1res, scilicet privatio usus tam activi quam passivi certorum '■aeramentorum, omnium divinorum officiorum et sepulturae ecclesiastic®. Patet ex ejus definitione. Dixi, *totalis,* quia potest ferri interdictum quantum ad aliquem tantum effectum, ut dictum est de suspensione; interdicti enim et suspensioniseflectusnon sunt inter se connexi, sicut in excommunicatione.

Circa primum effectum. Dicitur, *eertorum sacramentorum ;* quia tempore interdicti et in ecclesia interdicta pos-unt conferri sacramenta baptismi et confirmationis, cap. *Responso,* de Sent. Excom. et cap. *Quoniam,* eodem titulo in β. Item potest conferri eucharistia morituris per modum viatici, cap. *Permillimus, de.* Sentent. Excom. Item sacramentum pœnitentiæ [>otest tempore interdicti administrari omnibus, præter quam iis propter quorum culpam interdictum latum est, vel qui ad perpetrandum delictum auxilium autconsilium prebuerunt, nisi de delicio satisfecerint, aut satisfaciendi cautionem dederint ; aut, si non possint, juramentum prestiterint, cap. *AIma,* de Sent. Excom. in 6.

Quantum ad sacramenta extremae unctionis et ordinis, ministrari non possunt tempore interdicti ; quia cap. *Si Sententia,* de Seni. Excom. in 6, generaliter prohibetur suscipere sacramenta in interdicto, nisi in casibus a jure exceptis; nullibi autem excipiuntur sacramenta exlremæiiiictionis et ordinis. Propter eamdem rationem, videtur multis matrimonium etiam non posse contrahi tempore interdicti; quia quamvis contrahentes sint ministri, est nihilominus sacramentum, et nullibi excipitur in jure; verum id plures alii negant, quia cum matrimonium sit maxime necessarium communitati, Ecclesia non intendit illud interdicere : equidem non diffiteor esse ineonvenienssi saltem in interdicto generali matrimonium impediretur.

Secundus effectus esi. prohibitio celebrationis et auditionis divinorum officiorum, cap. Si *Sententia,* et cap. ultimo, de Sent. Excom. in 6

Nomine divinorum officiorum, intelli guntiir missa, omnis publica et solemnis oratio instituta ab E'Jesia ut a clericis celebretur, publica Horarum canonicarum recitatio, non privata : unde qui Breviario tenentur, ab ejus onligatione non eximuntur, possuntque illud recitare bini et bini etiam in ecclesia, modo recitationis privatæ modum servent.

Hujus autem legis rigorem temperavit Bonifacius VIII, cap. *Alma,* de Sent. Excom. in 6, ubi postquam exposuit mala quæ sequuntur ex interdicto secundum rigorrm antiqui juris, et induisit posse administrari sacramentum pœnilenliæ, ut supra dictum est, sic prosequitur : « Adji- » cimus præterca quod singulis diebus in » ecclesiis et monasteriis missae celebrentur » et alia dicantur divina officia, sicut prius » (ante interdictum), submissa tamen voce « et januis clausis, excommunicatis ac in- » terdictis exclusis et campanis non pulsatis » (nequidem campanula ad elevationem)... ∎ In festivitatibus vero Natalis Domini, Pas* • ch® ac Pentecostes et Assumptionis Viraginis gloriosae, campan® pulsentur, et • januis apertis alta voce divina officia so- » lemniter celebrentur , excommunicatis • prorsus exclusis sed interdictis admissis .. » Sic tamen quod illi propter quorum ex- » cessum interdictum hujusmodi est prola- » tum , altari nullatenus appropinquent. »

Circa quod decretum notant juris interpretes : 1° intelligendum esse de interdicto generali ; si enim ecclesia esset specialiter interdicta, non possent modo dicto in ca celebrari divina officia.

2"Hoc decretum quantum ad Apart, respicere tantum clericos et eorum vicarios , non laicos, etsi sint clericorum domestici, quibus audire divina officia hoc decreto non conceditur.

5° Divina officia voce ita submissa debere peragi, ut ab iis qui foris sunt percipi non possint : non tamen prohibetur campanarum sonus ad concionem et ad *Angelus.*

4° Si interdicti specialiter et denuntiati officiodivinoadsunt, et expelli non possint, clerici debent cessare, et sacerdos, si nondum incœptussit canon, ab altari recedere : colligitur ex his verbis canonis, *interdictis excludis.*

5" Plurcs et graves auctores, Palud ums, Soto, Avila, etc., existimant nomine Nativitatis, Paschalis et Pentecostes non unum diem, sed duos vel 1res dies festos sequentes intelligi, ipsamque festivitate® Resurrectionis ct Pentecostes inchoari a inna vigili® qu® cantatur sabha.o prendenti.

Tertius effectus est privatio sepultura ecclesiastic®, cap. *Quod in te,* de Punit, et Remiss, ubi additur : « Concedimih » tamen ex gratia, ut clerici decedente?. » qui tamen servaverunt interdictum, iu » cæmeterio ecclesiæ (non in ecclesia) sine » campanarum pulsatione, cessantibus so- » lemnitatibus omnibus, cum silentioln- » molentur. » Excipe quatuor solemiiiUte? assignatas, in quibus solemnes exsequi® clericorum possunt fieri, sicut alia divina officia.

Quantum ad interdictum personale, videtur quod si interdictus non sit denuntiatus; aut ejus communitas, si communitas sil interdicta, possit post bullam *Jd* rci*tanda,* sepeliri in loco sacro ; nam *quibus vivis communicamus, etiam tnorluu communicare possumus,* cap. *Sane*24, q. 2.

Petes u t i u m violatio interdicti sit semper peccatum mortale?

R. 1°. Clericus vioians interdictum,sive locale sive personale, peccat mortaliter; quia lex interdicti directe Jcricos respicit, et est materia gravis. Idem dicendum ed de laico qui violat interdictum |>ersona!e quod pariter directe illum afficit.

7?. 2°. Si laicus personaliter non interdictus violet interdictum locale, vi vel fraude ac mendaciis sc ingerens divini?officiis, videtur quod peccet etiam mortaliter propter injuriam quam in re gravi infert ministris Ecclesiæ. Idem videtur dicendum si etiam sine vi vel fraude accipiat eucharistiam in loco interdicto, quia saltem inoperatur peccato mortali clerici.

R. 5°. Si laicus sine vi vel fraude tempore interdicti localis adsit divinis officii». peccat quidem ; quia lex interdidi licti directe respiciat clericos, ne laicos admittant ad divina officia, cap. *Responso,* de Sent. Excom consequenter tamen et indirecte respicit laicos ne se ingerant : sicut licet excommunicatio directe afficialcxcoramunicatum n *a* communicet cum aliis, consequenter tamen afficit alios ne communi* cent cum excommunicato; et colligitur ot

an. *Si unientia,* de Seni Excom in G, ubi dicitur l ucos tempore interdicti posse audire divina extra locum interdictum : ergo a contrario non possunt audire divina in luco interdicto. Istud tamen peccatum non videtur mortale; quia , ut dictum est, lex interdicti non allicit directe et principaliter laicos, ideoque non tam stricte adstringuntur ac clerici.

De cessatione a divinis, depositione ct degradatione sufficienter dixi art. 1 priced. dissert.

ARTICULUS IV.

De irregularitate.

SL — *Quid et quoluplrx tit irregularitas ?*

Dico Ie. Irregularitas est *Impedimentum canonicum, impediens per se primo ft directe susceptionem ordinum ecclesiasticorum , secundario et indirecte eorum exercitium.*

Dicitur *impedimentum,* id est, inhabiliias moralis ex se perpetua alicujus person® ad suscipiendos ordines ecclesiasticos, et si susceperit, ad cos exercendos ; per quod distinguitur a censura quæ cx propria ratione infligitur propter culpam, ut pœna medicinalis et temporalis, sicut prius diximus.

Dicitur, *impedimentum impediens,* non irritans : nude irregularis valide, licet illicite, suscipit ordines et cos exercet ; et quia per irregularitatem non privatur jurisdictione , valide etiam absolvit sacrainenlaliter, illicite tamen , quia ibi intervenit actus ordinis.

Dicitur, *impedimentum canonicum ;* quia solo jure ecclesiastico eoque communi potest induci irregularitas : unde nulla irregularitas adslruenda est nisi sil in jure expressa, vel inducta generali et constanti consuetudine qu® habeat vim legis; nec in hoc valent argumenta a paritate. Quapropter neque mulier, neque non baptizatus, Mint proprie irregulares; quia non jure humano , sed divino sunt inhabiles ad ordines ecclesiasticos.

Dicitur, *impediens per se primo et directe susceptionem,* etc., per quod specialiter differt a suspensione, cum qua videtur 'i .here aliquaiv similitudinem; suspensio inim per se primo impedit exercitium oriiuum susceptorum , et afficit tantum cle- 'o s irregularitas autem per se primo impedit susceptionem ordinum, et secundario tantum illorum exen i imn. ct allicit tam laicos quam clericos. Per»*>rdinein ecclesiasticum hic intelligitur autem prima tonsura.

Jlinc sequitur, irregularem posse licite obire omnia munia sacra quæ a laicis exerceri possunt, ut sunt actus minorum ordinum, inservire sacrificanti, canere in ecclesia, suscipere sacramenta, excepto sacramento ordinis et prima lon-nra.

Sequitur 2", irregularem non privari administratione et fructibus sui beneficii. si per vicarium præstet officium : si tamen dispensatio non sit brevi impetranda, aut tale sit beneficium cujus officium per «e præstare debet,ipse tenctursponte resignare, aut debet illo privari, cap. *I:x litteris* de Excess. Prælat.

Utrum vero collatio beneficii facta Irregulari etiam occulto sit ipso jure nulla, ita ut in conscientia teneatur illud resignare, disputant theologi. Communior et tutior sententia allirm.it; tum quia hoc est con formius natur® irregularitatis qua homo videtur reddi inhabilis ad jura ecclesiastica ; tum quia beneficium datur propter officium , irregularis autem sæpe non potest exercere officium annexum beneficio; tum et maxime quia sic videtur declaratum in Trid. sess. 14, cap. 7 *de Reform,* ubi dicitur quod qui homicidium commiserit, *r* nullo tempore ad sacros ordines proino- « veri possit, nec illi aliqua ecclesiastica » beneficia, etiamsi curam non habeant » animarum, conferri liceat; sed omni » ordine ac beneficio et officio ecclesiastico m (scilicet nondum adeptis) perpetuo ca- " reat. »

Dico 2°. Dividitur irregularitas in irregularitatem *ex delicto* et in irregularitatem *ex defectu* qui non sit delictum. Irregularitas ex defectu , alia est ex defectu corporis, alia ex defectu animæ, aha ex defectu lenitatis, alia ex defectu significationis seu sacramenti. quas infra explicabimus. Similiter irregularitas ex delicto est multiplex ratione plurium delictorum, ut etiam mox exponemus.

Item dividitur irregularitas in totalem et partialem. Totalis est qu® />nvat omni ordine suscipiendo et omni ordinum exercitio , ut qu® oritur ex homicidio, bigamia, etc. Partialis est qu® privat tantum

aliquo actu orrtmis; ut si v. *g.* sacerdi» amittat jmllicem, est irregularis ad celebrandum· non adconfessiones excipiendas it alia munia sacerdotii.

5 Π. — *Ex/Mlduntur irregularitate! ex delicto.*

Prima irregularitas cx delicto est ea quæ contrahitur ex homicidio voluntario aut mutilatione ; et hæc est non solum ex delicto, sed etiam ex defectu lenitatis, si homicidium sit justum. De utraque abundantissime dixi dissert. 10 de Justitia , art. 1 per plures $$: videat lector; tædiosum enim foret hæc omnia repetere.

Secunda irregularitas ex delicto contrahitur ex iteratione absoluta baptismi : unde absolute rebaptizans, rebaptizanti ministrans, si crimen utriusque sit notorium, est irregularis ad superiores ordines suscipiendos. Item qui se absolute rebaptizari sinit, est similiter irregularis. De ministrante rebaptizanti constat ex cap. 2 *de Apostatis :* ex quo communiter infertur idem *a fortiori* de rebaptizante ; quia nec alibi nec aliter iu jure exprimitur hujus irregularitas, sed est talis praxis Ecciesiæ, quæ est optima legum interpres, aut aliunde habet vim legis. De rebaptizato constat cx cap. *Afros,* d. 98, cap. *Qui in qualibet* 1, (j. 7, et cap. *Eos quos* , de Consec. d. 4.

Dixi *l^absolutcrebaptizans etejusminister, item absolute rebaptizatus ;* quia lex pœnalis intelligitur effectu secuto : qui autem baptizat, aut baptizatur sub conditione, si jam sit baptizatus, non vere rebaptizatur.

Dixi 2°, *si crimen rebaptizantis et ministrantis sit notorium.* Dc ministrante habetur expresse citato cap. 2 *de Apostatis :* ex quo plures idem inferunt de rebaptizante, cum ejus irregularitas alibi non exprimatur ; quod tamen ab aliis etiam pluribus non admittitur.

Dixi 5", *ad superiores ordines suscipiendos.* Ita de ministrante, cap. 2 citato *de Apostatis.* Ex quo videtur majorem pœnam non esse imponendam rebaptizanti , ut modo dicebam de notorietate criminis, ct aliunde odiosa sunt restringenda.

Ad hanc classem reducitur irregularitas quam incurra qui ab hæretico se baptizari sinit, citato cap. *Afros,* et cap. *Qui in qualibet.* Item neophytus seu noviliu- in fide suscepta per baptismum, ordinari non deb< (. ex Apostolo, 1 Tlm. 5, et>5can.2 concilii Nicæni I.

Tertia. Clericus exercens action urdinn quem non habet, suspenditur ad bienuiutn vel triennium, pro beneplacito episcopi.ab ordine quem habet, et iit irregularis ad suscipiendos ulteriores ordines, cap. *Si quis,* et cap. *Ex litteris,* de Clerico non ordinato ministrante.

Dixi 1°, *Clericus;* quia dubium est ao etiam laicus exercens actum ordinis, incurrat hanc irregularitatem. Parti affirmanti favet cap. «ST *quis;* dicitur enim generaliter ; 07 *quis baptizat'erit, aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, etc.* Parti neganti favet rubrica quæ sic est : *Ce clerico non ordinato ministrante;* et titulus dicti cap'tis *Si quis,* qui sic legitur : *Clericus ministrans in perlinentibus ad ordinem quem non habet , deponendus est, el amplius non ordinandus.* Hinc divisi sunt auctores : quia tamen laicus non exprimitur in dicto capite, el ipsi favent rubrica et titulus, atque odiosa sunt restringenda, sententia negans videtur aliquatenus probabilior.

Dixi 2', *Ad suscipiendos ulteriora ordines,* et non ad eos exercendos; quia licet cap. *Si quis* dicatur absoi.de, abjiciatur dc ecclesia, videtur iste rigor temperatus per caput sequens *Ex litteris,* ubi de diacono qui celebraverat statuetur, *quod ad sacerdotis officium non poterit promoveri : a diaconatu quoque biennio vel triennio, pro tua* (episcopi) *maneat provisione suspensus.*

Quarta. Clericus qui censuram, hoc est, excommunicationem majorem, suspensionem ab ordine et interdictum, sive personale sive locale, violat exercehdo actum sui ordinis, (it irregularis, cap. *Cum aterni,* de Sent, et Ile judic. in 6, cap. *Is qui, $ Is vero,* et cap. *Is cui,* de Sentent. Excom. in 6 ; estque unanimis doctorum sententia et communis Ecclesiæ praxis.

Dixi, *exercendo actum sui ordinis,* id est, qui sit tali ordini prQprius, ut ab alio qui hunc ordinem non habet exerceri non possit : unde miimii tæ exercendo actus suorum ordinum, vix hanc irregularitatem contrahere possunt, cum ubique ex consuetudine exerceantur a laicis. Item qui censura ligatus exercet simpliciter actum jurisdictionis , ut si episcopus det facult*·

em excipiendi confessiones, non fit irrenilaris; neque qui cantat cum aliis in thoro, modo oificiatorcm non agat.

Quinta. Hæretici, eorum lauiores ct receptatores. et haereticorum filii usque ad secundam generationem, contrahunt irregularitatem, cap. *Penium est* 1, q. 1, cap. *Convenientibus, c.np. Saluberrimum* 1, q. 7, et cap. *Quicumque, § Haeretici,* deïlæreticis in 6. Et quamvis quidam ista jura interpretentur de hærelicis occultis, alia tamen jura loquuntur de hærelicis publicis, et Bonifacius VIII, *c.np. Statutum* 2, de Hærelicis m 6, exponens cap. *Quicumque,* videtur illud inlelligcre de hærelicis publicis; loquitur enim de hærelicis qui probantur esse tales, aut tales dccessis-e.

Idem Bonifacius, eodem capite *Statutum,* declarat filios haereticorum tantum qui descendunt per lineam paternam, contrahere irregularitatem usque ad secundam generationem; descendentes autem per lineam maternam usque ad primam tantum. Item declarat id esse intelligendum de filiis hæreticorum qui *probantur esse tales, vel etiam tales decessisse :* secus si ante mortem fuerint Ecclesiæ reconciliati. Cæterum in provinciis in quibus vivunt permixti catholici cum hærelicis, aut quæ hæreticis sunt vicïnæ, videtur hæc lex non esse in usu pro filiis hæreticorum quos episcopi ordinant non secus ac alios.

Sexta irregularitas ex delicio contrahitur ex infamia, cap. *Infames* 6, q. 1, ct cap. *Omnipotens,* de Accus.

Infamia est duplex, juris et facti. Infamia juris est quæ per sententiam judicis incurritur, vel contrahitur per crimen publicum, aut conditionem cui a jure annexa est infamia, qualia sunt perjurium in judicio, simonia, sodomia, sacrilegium, improbum fœnus in quo usuræ usurarum exiguntur, hæresis, raptus mulieris et ulriusque favor, crimen læ<æ majestatis, et hostilis persecutio cardinalium, quorum duorum ultimorum infamia transit ad filios et nepotes per lineam masculinam ab cis qui hæc committunt descendentes, histriones, et in pluribus nationibus carnifices. Ex his itaque omnibus contrahitur irregularitas, si tamen sint publica, quia peccatum occultum non infamat ; el habetur cap. ultimo, *de Tempore Ordinandorum.*

Iniamia facti, est publica opinio commissi criminis per quod fama graviter i* ditur, ut est adulterium, concuhinatin, furtum, etc. Hæc infamia <»on inducit proprie dictam irregularitatem, sed*tanturi aliquod impedin.e.itura temporale suscipiendi ordines, aut in iis ministrandi ob indecentiam durante infamia, quæ tollitur per emendationem vitæ, cap. Si *duo* 55, q 6, cap. *Testimonium,* de Test, et Attest.

$ÎIL— *Exportantur irregularitates ex defecta.*

Quadruplex est, ut dixi $ <, irregularitas ex defectu , scilicet, ex defectu corporis , animæ. lenitatis et significationis seu sacramenti.

Quantum ad irregularitatem ex defectu corporis, sit hæc regula generalis : qui ex defectu corporis non potest absolute aut sine periculo, vel scandalo, vel gravi indecentia exercere functiones alicujus ordinis, est respectu illius irregularis, cap. 2 *de Clerico ægrotante,* et toto tit. *de Corpore vitiatis.*

Hinc inferes 1°, cæcum aut truncatum pollice non posse promoveri ad sacerdotium, el promotum non posse celebrare ; potest tamen confessiones audire et aha sacerdotis munia obire.

2° Enormiter gibbosus, aut ita claudus ut sine baculo in altari consistere non possit, est irregularis.

5° Is cui erutus est oculus, aut nasus amputatus, propter gravem deformitatem, est irregularis; secus de amputatione aurium, si crinibus aut coma cooperiri possint. Si vero non sil erutus oculus, sed tantum careat virtute videndi, etiamsi sit sinister, seu, ut dicitur, *canonis,* non est irregularis, modo tamen sine gravi contorsione faciei posset canonem legere, in quo juvari potest ex aptatione libri.

4° Arreptii et epileptici sunt irregulares, sic tU nunquam possint ordinari : ordinati vero ministrare non possunt, nisi quo usque unius anni spatio per discretionem epi-copi inveniantur sanati, cap. *Communiter,* d. 55, et colligitur ex can. Fin 15 . q. 1, sicque docetur communiter.

5 ' Abstemius est irregularis respectu sacerdotii.

6° Hermaphroditus, etiamsi sexus virilis prævalcat, est absolute irregularis peupler gravem indecentiam, et, ut ita dicam, monstruositatem. Idem dic de eo qui ha-

bet membra superflua, si gravem afferant deformitatem ; secus si levem.

7* Eunuchus ex sua culpa est irregularis, secus s· sine sua culpa , ut si vi aut causa infirmitatis sii castratus, cap. *Si quis a medicis et* sequentibus d. 35, cap. *Ex parte* 2, de Corp, vitiatis. Probabilius est esse sua culpa eunuchum et ideo irregularem, qui castitatis vel vocis servandæ causa se castrat vel se castrari sinit. Error vulgi est quod is cui membrum est abscissum, debeat illud pulverisatum portare, ut evitet irregularitatem;non etiam inde restituitur integritas corporis, nec impeditur deformitas.

Suppi, q 39. a 5 o. —Ad hanc irregularitatem reducitur defectus natalium : itaque omnes illegitimi, sive naturales, sive nothi, aut spurii, etiam occulti, sunt irregulares, cap. *i et 2 de Filiis presb.* ct cap. 1 eodem lit. in 6. Excipe nisi fiant religiosi, tunc, enim possunt sine dispensatione promoveri ad omnes ordines, non tamen ad praelaturas, cap. 1 citato *de Filiis presb.*

Quantum ad proles expositas regulariter habendæ sunt pro illegitimis, consequenter pro irregularibus; quia ex communiter accidentibus jure præsumitur esse illegitimas, et hæc fortior præsumplio elidit praesumptionem quæ alias in pari dubio esset in favorem prolis.

Ad hanc iterum irregularitatem perlinet servitus : servus itaque seu mancipium ordinari non potest sine consensu domini ; si cum ejus consensu ordinetur, fit liber; si sine ejus consensu, potest se redimere ; quod si se non redimat, satisfacit domino exhibendo ei obsequia quæ ejus characterem non dedecent, lota distinet. 54.

Ex defectu animæ sunt irregulares non solum haeretici, eorum fautores et receptatores, et haereticorum filii, ut jam dictum c>t, sed etiam omnino illitterati, cap. *Illitteratos,* d. 56, et concil. Trid. sess. 25, cap. 4, 11 et 14. Requiritur autem pro prima tonsura initiandis quod sciant legere et scribere ; pro minoribus ordinibus, quod ‹ alleanl linguam latinam; pro sacerdotio, quod sciant quæ sunt necessaria muniis -ncerdotii obeundis,.

De irregularitate ex defectu lenitatis in occisione vel mutilatione licita et justa, respective ad ministros justitiae, judices, advocatos , accusatores, testes et exteros concurrentes, et ad militantes in bello justo, item in homicidio casuali, lltiinee dixi loco prius citato de Justitia, dissert. 10, a. 10, per plures require illuc.

lupp q 66. a. 1. o. — Irregularitas **ei** defectu significationis seu sacramenti contrahitur ex bigamia, cap *Debitum,* de Bigamis et c. *Acutius,* d. 26. Cum enim matrimonium consummatum, juxta Apost. Ephes. 5, significet conjunctionem Christi cum Eccclesia per carnis assumptionem, et Christus sibi conjunxerit Ecclesiam ab alio non assumptam , ista significatio est imperfecta et deficiens in matrimonio cum duabus, aut cum una corrupta, sive vidua, sive fornicaria.

Triplex est bigamia inducens irregularitatem, scilicet vera et proprie dicta, interpretativa et similitudinaria.

Vera et proprie dicta est, quando quii valide contraxit el consummavit matrimonium cum duabus. Addo, *et consummavit,* quod debet semper intelligi iu hae materia ; matrimonium enim sive viri sive mulieris nunquam inducit bigamiam et irregularitatem , nisi fuerit consummatum; quia matrimonium non consummatum non pertinet ad significandum illud matrimonium quod est inter Christum el Ecclesiam per carnis assumptionem.

Bigamia interpretativa est qua non fundatur in duplici matrimonio consummato, sed in aliqua ejus imitatione : est triplex.

Prima , quando quis contrahit cum aliqua quæ ab alio cognita fuit, sive licite, sive illicite, sive voluntarie, sive per vim, cap. *Curandum,* cap. *Præcipimus,* et cap. *Lector,*d. 34. Dixi, *ab alio;* quia si abipso contrahente prius luerit cognita, noninducit irregulari talem,quia caro non est divisa.

Secunda, quando (piis cognoscit uxorem suam post adulterium ab ipsa commissum, cap. *Si laici uxor,* et cap. *Si cujus,* ead. d. 34; (pria talis conjunctio desinet perfecte significare conjunctionem casiam Christi cum Ecclesia. Idque verum est, juxta communem theologorum interpretationem, sive vir adulterium uxoris sciverit, sive non ; it«m sive uxor volens, sive per vim cognita fuerit : et colligitur ex cap. citato *Si cujus.*

Tertia, quando intervenit duplex matrimonium, sive simul, sive successive, unum validem , alterum invalidum, vel utniinque invalidum, sed utrumque consiimmjtum. Item si clericus iu '•acris constitutus primas nuptias cum vidua inierit, quidam banc irregularitatem colligunt ex can. 16 et 1« Apostolorum, et ex cap. *Nuper,* de Bigamis; sed praeterquam quod canones Apostolici non sint tantæ auctoritatis, praesentem casum non exprimunt, et cap. *Nuper* non loquitur generaliter, sed tantum de clerico in sacris constituto qui contrahit secundas nuptias, vel primas cum vidua. Quapropter melius probatur hæc irregularitas ex communi sensu doctorum, et generali consuetudine Ecclesiæ; ut enim jam observavi cum aliis, possunt censuræet it regulat itates, alias in jure non expressæ, vim habere per generalem Ecclesiæ usum, communi doctorum sensu introductum.

Bigamia similitudinaria est, quando delicus in sacris constitutus aut religiosus professus contrahit matrimonium , etsi invalidum, eteum virgine, cap. *Quotquot* 27, <|. 1, cap. 1 Qui *clerici et voventes,* el cap. *Sane,* de Clericis conjugatis.

Nota, baptizatum incurrere irregularitatem bigamiæ ex matrimoniis ante baptismum contractis, cap. *Si quis viduam,* d. 24.

$IV.— *Quit portit diipeneare in irregularitate ?*

Dico 1° Papa, et ipse solus, potest jure ordinario dispensare in irregularitate, */latio est;* (pria omnes irregularitates sunt juris ecclesiastici universalis : papa autem, et ipse solus, potest dispensare in jure universali canonico seu ecclesiastico.

Raro dispensat summus pontifex in irregularitatibus ex bigamia proprie dicta, ex homicidio voluntario illicito et publico, el ex defectu corporis, quando est magna deformitas : ad episcopum autem pertinet judicare an magna vel parva sit deformitas.

Dico 2°. Episcopi ex concessione Tridentini sess. 24, cap. 6 *de Reform,* possunt dispensare in omni irregularitate proveniente ex crimine occulto, excepto homicidio voluntario : occultum autem dicitur quod non est notorium, etiamsi a tribus vel quatuor yi occulto sciatur, et possit probari judicialiter, item quamvis sit de eo rumor sparsus. Quamdiu autem crimen sub foro contentioso versatur, etsi videatur probari non posse, non potest episcopus dispensare in irregularitate ex illo orta. Quod si accusatus, quamvis reipsa reus, judicialiter declaretur innocens, pote-t dispensari abcpi.-copo ; quia tunc delictum redit in eumdem statam in quo erat, antequam ad forum contentiosum deduceretur.

Possunt etiam episcopi dispensare cum illegitimis ad minores ordin?*. et ad beneficium simplex, cap. 1 *ae Filiis presbyl.* excepto canonicatu cathedraüs tccle-aæ qui requirit ordinem sacrum, Trid. 24, cap. 12. Item possunt dispensare in irregularitate ex bigamia similitudinaria, clericus sponte resipiscat, cap. 1 *Qui clerici el voventes.* In aliis vero irregularitatibus ex defectu nihil possunt.

DicoV. Praelatiordinum Mendicantium etiam conventuales 1° possunt erga >uos quod possunt episcopi erga suos diœce*anos; hoc ipso enim quo pontifices Mendicantes exemerunt a jurisdictione episcoporum , censentur illam eorum pralati- concessisse, cum id -it necessarium ad gubernationem tam spiritualem quam temporalem religiosorum ; el hanc jurisdictionem, quia non ex commissione temporali, sed virtute legis seu consuetudinis eis competit, possunt delegare.

2“ Possunt dispensare cum suis subditis in omnibus aliis irregularitatibus, exceptis tribus, scilicet bigamia, homicidio voluntario et mutilatione, quibus additur enormis defectus corporis in quo non solet pontifex dispensare. Ita Sixtus IV, bulla *Dum attenta* Idem ex bulla quæ est mare magnum praedicatorum et alii, de quibus vide Rodrigues, tom. 1, QQ. Reg. q. 24, art. 2 el sequentibus, et Lezana tom. 1, QQ. Reg. c. 18, n. 40 et sequentibus.

Nota quod irregularitas non tollatur per absolutionem, sed per dispensationem in lege, et ideo requiratur legitima causa ul dispensatio sit licita , imo et ut sit valida, si ab alio (piam a papa concedatur.

Petes quid in dubio irregularitatis contracta ?

Respondi olim dissert. 10 de Justitia art. 10, $ 2, pet. 2 de irregularitate ex homicidio , quod ille qui dubitat an homicidium perpetratum sit ab ipso causatum, debeat se gerere nt irregularem; secus si dubitet an homicidium sit revera perpetratum , aut ejus dubium si‰ ^uris. Verum, maturius consideratis vaa<« textibus juris quos retuli el fuse expendi, atque ab alienis interpretationibus vindicavi dissert, 6

de Actibus hum. ubi de probabilitate, art. 2, pnesertim probatione ultima, el in sol. obj. nunc mihi probabilius est, dubium positive de quacumque irregularitate , sive sit dubium facti cujusvis, sive juris, debere se gerere ut irregularem ; quia, secundum jura, in hujusmodi dubio debet sequi tutius. Require probationes loco citato. Arbitror tamen episcopum posse in irregularitate dubia dispensare saltem in locis remotioribus, ex tacito consensu papæ, ut dixi de Legibus, dissert. S, art.5, $ 1. Esset enim onus importabile, si in omnibus hujusmodi dubiis recurrendum esset ad summum pontificem e regionibus longinquis.

Dices 1°. Non incurritur irregularitas nisi sit in jure expressa : atqui quando est dubium juris, nequit dici irregularitas expressa injure : ergo.

A. *D. min.* Non potest dici certo expressa injure, *C.* non potest dici sub dubio , JV. In hoc autem dubio jura volunt tutius esse eligendum, ut probavimus loco citato*

Dices 2°. Dubius de ca«u reservato nor. debet se gerere ut obnoxium reservationi, sed potest absolvi a quolibet confessario : ergo similiter dubius de irregularitate.

N. conseq. Disparitas est, quod casus reservati pertineant ad forum conscientiae, dubii frequenter occurrant, sub sigillo teneri debeant, nec nisi urgente necessitate superioribus aperiri, ad quos etiam sæpe non patet facilis accessus, ut eis exponatur dubium, et eorum mens exquiratur : unde continua foret in confessariis et prenitentibus conscientire anxietas, et onus importabile , si casus dubii essent reservati. Quibus de causis jure praesumitur Ecclesiam non intendere casus dubios reservare. Bæ autem rationes non militant pro irregularitatibus, quippe quæ spectant forum externum , rariores sunt, nec res ita secret®. Adde quod jura volunt dubium de irregularitate se gerere ut irregularem : nihil tale autem reperitur in jure de reservatione casus dubii. Alias objectiones vide loco citate de probabilitate.

TRACTATUS

DE INDULGENTIIS.

D. Th. Supp. *QQ.* 25,26 ad 27.

DISSERTATIO UNICA.

ARTICULUS I.

Quid et quotuplex sit indulgentia?

Indulgentia generalim sumpta, est remissio proprii juris in gratiam alterius. Ex usu autem Ecclesiæ et theologorum,

Indulgentia definitur : *Demissio pœnæ temporalis debitæ peccato actuali, remisso quoad culpam et pœnam ælcrnam, facia extra sacramentum ab eo qui jurisdictionem spiritualem habet dispensandi thesaurum Ecclesiæ.* Explicatur.

Dicitur , *remissio pœnæ temporalis;* quia remissis culpa et pœna æterna per sacramentum pœnitentiæ seu perfectam contritio: em, sæpe remanet pœna temporalis in hac vel altera vita luenda, ut ex professo probavimus contra haereticos, dissert, ode Poenitentia art. 1, § 5. Et hujus pœnæ remissio dicitur indulgentia.

Dicitur, *peccato actuali remisso debita;* quia omnis pœna peccato originali debita, per baptismum remittitur.

Dicitur, *facta extra sacramentum;* m distinguatur a remissione sacramentali qua· est magis liberalis, cum pro satisfactione levi culpa et pœna æterna remittuntur indulgentia vero est quxdam solutio debil· ex bonis communibus Ecclesiæ; non seen- ac si pro debitore nulle lloreuorum, prælor solveret parem summam exærario publico. •Dicitur, *facta cx thesauro Ecclesia:* est autem iste thesaurus, valor satisfactoriu- bonorum operum Christi et sanctorum, qui non fuit eis necessarius pro expiatione propriorum peccatorum, permanens in acceptatione Dei ad utiliutem corpori- Ecclesiæ , cujus Christus est caput, sancti ct wn

nos fideles membra, et qui proinde applicari potest ejusdem corporis membris quæ indigent.

Dixi, *valor salisfaclorius;* duplex enim est valor m bono opere : unus meritorius ratione gratiæ elcharitatis a qua procedit, ct respicit prxmium obtinendum a præmiante, adeoque bonum merentis, aut illius cui meretur ; alter satisfaclorius ratione difficultatis, laboris et pœnalitatisin opere, el respicit jus alienum reparandum, adeoque directe bonum Ixsi.non satisfacientis, nisi indirecte, quatenus eum liberat a debito. Thesaurus itaque Ecclesiæ, de quo loquimur, conflatur ex operibus bonis qua salisfactoriis Christi et sanctorum, qui, juxta modum quem Deus servat in pœnis, iis non indiguerunt ad propriorum peccatorum satisfactionem. Quantum enim ad valorem meritorium, sancti prxmium adxquatum imo superabundans receperunt in bealiludine. Hunc thesaurum exstare in Ecclesia mox specialius probabimus.

Suppi, q 25. a. 1. — *Dico* 2°. Indulgentiæ valent non solum in foro Ecclesiæ, sed etiam in foro Dei ; id est, liberant hominem, nonsolum a pœnis ab Ecclesia sive per sacerdotem, sive per canones injunctis, sed etiam a pœnis Deo debitis el in purgatorio luendis.

IWJ- — *Prob.* 1°. Quia Christus,Matth. 16, promisit Petro quod id quod solveret in terra esset solutum incœlis: unde Apostolus dicit quod condonavit incestuosoCo niiiliiioin persona et vice Christi.

Ii'id —2°Quia.si indulgentis liberarent lanium a pœnis ab Ecclesia injunctis ct non a pœnis coram Deo et in altera vita luendis, plus nocerent quam prodessent, et Ecclesia fideles deciperet in re gravis inomenii; eximendo enim a pœnis levioribus hujus vitx, eos remitteret ad pœnas longe acerbiores purgatorii, quannn relaxationem obiinuissent per pumas hujus vitx; neque verum esset illud Lutheri, indulgentias esse fidelium fraudes.

Unde Sixtus IV, conslit. *Licet ea,* proscripsit hanc Petri Oxomen-is projvositio · nem : « Romanus pontifex purgatorii pœ- » nam remittere non potest; » el Leo X hanc alleram m bulla contra articulos Luther» · Indulgentis hi- qui veraciter eas k consequuntur, non valent ad remi-sio- » nem pœnæ pro peccati -/actualibus debitæ » apud divinam justitiam. »

Dico S'. Indulgentia dividitur 1' in totalem seu plenariam quæ suflicH tollends toti pœnæ restanti post cuipara dimi-sam, el partialem quæ suificil tollenda parti pœnæ tantum.

Plenaria non subdividitur; indulgentia enim jubilxi non differta plenaria ratione remissionis pœnæ, sed tantum ratione quorumdam privilegiorum annexorum, ut dispensationis in quibusdam votis, ab-oluiionis a reservatis, etc. Nec refert Bonifacium VIII, in Extravag. *Antiquorum,* concessisse indulgentiam *plenam, plenioremelplenissimam;* ita enim dicit ad majorem explicationem indulgentis plenariæ tantum, et ut tolleret quorumdam scrupulos ; quia *plenum* admittit latitudinem, et quæ ad plenitudinem accedunt subinde dicuntur plena : voluit ergo lanium significare se concedere indulgentiam quantum se extendit potestas clavium; ct ita declaravit, prxsente glossatore, qui id lestatur.

Partialis autem indulgentia st multiplex : quxdam conceditur pro medietate, vel tertia vel quarta parte peccatorum, id est, poenarum peccatis debitarum ; alia est unius vel plurium dierum , unius vel plurium annorum, unius vel plurium quadragenarum. Quod ut intelligas,

Observandum est quod, secundum antiquos canones , quos recensuimus di-sert. 9 de Penilentia, art. 6, gravioribus peccatis certæ pœnæ imponerentur, aliquando unius vel plurium dierum aut annorum , septem, decem, viginti, aliquando tota vita, item unius vel plurium quadragenarum ; erat autem quadragena. jejunium per quadraginta dies, el quando erat in |>aiie et aqua, dicebatur *carena,* a carendo aliis cibis prxter panem el aquam.

Quando ergo conceditur indulgentia unius vel plurium quadragenarum, unius vel plurium dierum aut annorum, non est sen-u- quod relaxetur tantum obligatio ad illa> pœna·· antiquorum canonum,qua-i valent indulgentia coram Ecele-i.· 'anium el non coram Deo, *ut palet ex conclus, proceed.* Neque sensus est quod tot relaxentur anni de purgatorio quot remittuntur anui pœnitentiarum antiquorum canonum, quasi indulgentia, v.g. septem annorum, **liberat**

a aeptum annis purgatorii ; acerbitas enim pœnæ unius diei in purgatorio, potest æquivalere, imo superaro pœnas plurium dierum in hac vita, et incertum est quanto tempore qui lucratur indulgentias deberet pali in purgatorio ; sed sensus est, quod remittatur tanta pœna peccatis debita coram Deo et in purgatorio luenda , quanta remitteretur per pœnitentiam unius vel plurium dierum, vel annorum, vel quadragenarum, secundum antiquos canones imponi solitam , aut quæ secundum prudens confessarii judicium esset pro peccatis commissis imponenda. Quanta autem remitteretur, solus Deus novit. Hinc habes illos allucinari qui parvi faciunt indulgentias partiales, nec nisi plenarias volunt.

Si dicasj quandoque fuisse concessas indulgentias mille, imo decem millium annorum, quales nunquam impositæ fuerunt per canones. *R.* plures et graves auctores hujusmodi indulgentias rejicere ut fictas a quæstoribus et nunquam ab Ecclesia probatas. Cæterum sic posset explicari : suppono pro uno peccato mortali, puta blasphemiæ , impositam fuisse pœnitentiam decem annorum, si quis multiplicet istud peccatum, puta inillies blasphemet, obnoxius erit pœnitentiæ decem millium annorum.

2° Indulgentia dividitur in perpetuam et temporalem : perpetua est quæ conceditur sine determinatione temporis; temporalis quæ habet praefixum tempus, puta quinque , septem annorum, quo elapso cessat.

3° Indulgentia dividitur in personalem, realem et localem : personalis est quæ conceditur personis, lucranda vel in articulo mortis, vel quoties tale quid fecerint; realis est quæ conceditur alicui rei,v. g. rosario, numismati, vel imagini, lucranda ab eo qui rem illam gestat. Localis est quæ conceditur alicui loco, puta ecclesiæ, altari, etc., lucranda ab eis qui illum devote visitaverint.

Petes 1° utrum «n indulgentia locali, pluries in die visitans ecclesiam seu locum cui annexa est indulgentia, toties illam lucretur?

Ibid a. 2. ad 4 — /?. quod si indulgentia sit concessa sine determinatione temporis hunc locum visitantibus, v. g. si dicatur simpliciter : Qui devote visitaverit hanc ecclesiam, talem indulgentiam lucrabitur; toties illam lucratur quoties, ui die illam visitat ; quia non est ratio restringendi ad unam vicem Si vero'indulgentia concessa sit cum determinatione temporis, v. g si dicatur : Qui devote visitaverit hanc ecclesiam tali die, tali festo, tali tempore, puta paschali, infra talem octavam , intelligitur tantum semel in isto die, vel tenqioredeterminato ; quia pralatus videtur determinasse tempus ut quisque ; cum sibi opportunum fuerit, indulgentiam semel lucretur; et ita apprehendit sensus communis fidelium , qui est optimus hujusmodi concessionum interpres.

Neque obstat beneficium principis,quod nulli fert praejudicium, esse late interpretandum : id namque verum est duntaxat quando non receditur a voluntate principis : praesumitur autem tum ex determinatione temporis, tum ex communi sensu fidelium voluntatem concedentis talem indulgentiam , esse ut semel tantum in die obtineatur.

Petes 2° an quando in concessione indulgentiæ partialis exprimitur de pœniteotiis injunctis, valeat tantum ad relaxationem pœnitentiæ injunciæ a confessario, seu pœnæ illi correspondentis?

R. probabilius ct communius negative; quia ista particula *de pœnilentiis injunctis* non debet censeri restrictiva, sed potius ampliativa, quasi diceretur, *etiam iU injunctis.* Quod probaturi0 quia, juxta regulam juris, *Ubi majus conceditur, etiam minus concessum esse videtur,* in eodem scilicet genere : sic si cui concedatur facultas absolvendi a reservatis, intelligitur etiam a non reservatis: atqui majus est remittere pœnas a confessario injunctas tpiam injungendas, cum injuncts non solum jure divino, sed etiam humano sint debits : ergo. 2° Dum pontifex concedit indulgentiam plurium dierum vel annorum , nescit an tanta pœnitentia sit a confessario injuncta , imo potius scit tantam non esse injunctam , cum juxta hodiernam Ecclesiæ praxim tanta non injungatur: ergo non intelligit tantum de pœnitentia a confessario injuncta, sed de ea quæ posset injungi, vel per canones est statuta, quæ vero sensr. potest dici injuncta, quia per canonem est præfixa. 5° Quia alioquiu indulgentire forent hodie exigue utilitalii;

®m, ut dictum est, exigu® soleant nunc injungi pœnitentiæ.

Petes 3° an pœnitens qui vacat indulgentiae lucrandco possit omittere pœnitentiam a confessario injunctam.

it. a. 1. ad 4. —J?. non esse consultum : 1° quia non est certus se lucraturum, aut lucratum fuisse saltem integre indulgentiam ; 2° quia pœnitentiæ quæ injunguntur a confessariis, ut plurimum, non mut in solam vindictam præterili, sed etiam in cautelam futuri, sub qua ratione non tolluntur ab indulgentiis; 3° quia forte est plurium debitor quam credit. Possunt tamen injungi a confessariis leviores pœnitentiæ sub spe indulgentiæ lucrandæ.

ARTICULUS II.

Utrum sit in Ecclesia potestas concedendi indulgentias?

Duo hic investiganda sunt : primum , an sit in Ecclesia thesaurus aliquis satisfactionum Christi et sanctorum , qui applicari possit iis quibus post culpam restat pœna temporalis luenda in hac vel altera vita; secundum, an sit in Ecclesia potestas hunc thesaurum applicandi et sic absolvendi homines a reatu pœnæ temporalis.

Revocandum est quod in art. præced. dicebam, meritum elsatisfactionem, quamvis in eodem opere reperiri possint, inter se tamen distingui. Meritum quo quis redditur præmio dignus non potest alteri applicari : sic ex operibus meritoriis unius civis aller non efficitur dignus magistratu. Sed satisfactio unius potest alteri applicari : sic unus civis potest ex propria pecunia alterius debitum solvere.

Dico 1°. Est in Ecclesia thesaurus satisfactionum Christi el sanctorum.

Prob. 1°. Passio ct labores Christi non erant illi necessarii ad satisfaciendum pro peccatis quibus carebat, el propter unionem ad Verbum erant infiniti valoris , ut probavimus in tract, de Incarnatione : hi autem dati sunt Ecclesiæ ; ubique enim in S. Scripturis Christus dicitur nobis datus el pro nobis passus.

B. Virgo caruit omni peccato actuali, ideoque satisfactione non indigebat ; passa est tamen gravissimos cruciatus in passione Filii.

Joannes Baptista sanctiflcatus in utero austeriorem vitam duxit, quam hiartvno coronavit.

Apostoli, martyres, confessores, anachoreta et virgines plus egerunt et passi sunt quam exigebant eorum peccata, secundum modum quem Deus servat in pœnis exigendis.

Hæc autem omnia manent in acceptatione et memoria Dei qui nullius boni opens obliviscitur, ad communem Ecclesiæ utilitatem, secundum virlualem saltem voluntatem eorum qui ista egerunt. Et quamvis ut habent rationem meriti, fuerint abundanter renumerata per beatitudinem, ut tamen habent rationem satisfactionis, multa eis supererant, quæ neque ex eorum voluntate, neque ex certa aliqua lege, aliquibus certis personis sunt applicata , proindeque manent in communibus bonis Ecclesiæ , sicut bona civium sine ullis certis hæredibus aut legatariis decedentium, pertinent ad ipsam rempublicam; non est enim minor communicatio bonorum inter fideles quam inter cives reipublicæ. Adde sanctos semper intendere in «uis operibus communem Ecclesiæ utilitatem.

Ibid — Hæc ergo valere aliis, si eis applicentur, evincit ipsa ratio communionis sanctorum et unitatis corporis mystici, cujus omnes fideles sunt membra; membra enim corporis non sibi tantum, sed etiam aliis membris et toti corpori serviunt. Insuper posse unum pro altero satisfacere probavimus dissert. 9 de Pœnitentia,art. 5.

Hinc Clemens VI, constit. *Unigenitus,* de Pœnit. et Remiss, ait : « In ara crucis » innocens immolatus, non guttam sangui- » nis modicam, quæ tamen propter unio- » nem ad verbum, pro redemptione totius » generis humani suffecisset, sed copiose » velut quoddam profluvium noscitur ef- » fudisse... Quantum ergo exinde, ut nec » supervacua, inanis aut superflua tanta M effusionis miseratio redderetur, thesau- V rum militanti Ecclesiæacquisivit... Quem M quidem thesaurum non in sudario repo- situm, non in agro absconditum, sed per u B. Petrum coeli clavigerum ejusque suc- » cessores, suos in terri® vicarios, commi- » sit fidelibus salubriter dispensandum... n Ad cujus quidem thesaun cumulum bea- n ta- Dei Genitricis, omnium electorum a primo justo usque ad ultimum, menta adminiculum præstare noscuntur .* da

• cujus consiimptloiz seu minutione non »est aliquatenus formidandum, tarn proputer infinita Christi merita quam pro co * quod quanto plures ex ejus applicatione » trahuntur ad justitiam, tanto magis ac- ▮ crescit ipsorum cumulus meritorum. »

Dicol". Est in Ecclesia potestas indulgentias dispensandi ex thesauro Ecclesiæ.

Prob. 1°ex his Christi verbis, Matth. 16 : *Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis.* Hæc promissio est generalis, nec restringitur ad peccata, ut illa Joan. 20 : *Quorum remiseritis peccata,* etc., sed extenditur ad omnia vincula quæ possunt homines impedire a consecutione salutis, ideoque non solum ad absolutionem a peccatis, sed etiam ad absolutionem a censuris, ad dispensationem in votis et ad relaxationem poenarum temporalium, etc. Quod autem ibi promittitur Petro, confertur Joan. 21 : *Pasce oves meas.* Petrus itaque constitutus supremus pastor, rector et judex Ecclesiæ, potest vice Christi absolvere homines a peccatis applicando illis merita Christi, per sacramenta, et a pomis peccatorum extra sacramenta, applicando pariter illis satisfactiones Christi et sanctorum. Ideo autem absolutio a peccatis non fit extra sacramenta, quia |>eccalum mortale non remittitur nisi per infusionem gratiæ, gratia vero non datur ministerio hominum nisi per sacramenta, sed absolutio a pœnis temporalibus non fit per infusionem gratiæ, sed can. supponit.

Prob. 2° ex perpetuo usu Ecclesiæ ab incunabulis. Paulus, 2 Cor. 2, incestuoso Corinthio pœnitenti remisit *in persona Christi,* id est, auctoritate a Christo sibi tradita, partem poenarum quas debebat persolvere.

Deinde post apostolorum tempora, usus erat in Ecclesia ut ad preces martyrum qui detinebantur in carceribus, vel alias, quando episcopi id expedire judicabant, pars [xenilentiæ lapsis remitteretur, ut constat ex Tertulliano I. ad .Martyres post initium et I. de Pudicitia c. 22; ex S. Cypriano I. 5, Epist. 13 . ex concilio Nicæno I, can. II, alias 12; ex concilio Ancyrano c. 3 et Laudiceno c. 2.

S. Greg. circa annum sexcentesimum indulgentias in dienus stationum concessit, ut testatur Gnillehnus Altissiodorensis I. i SiHnnue Theologia › tract. 6, cap. 9, et S. Th. in 4 d. 20, q. 1. a. JR, q. n feo.% circa annum octingentesimum. Sergiu codem szculo, et alii deinde pontifiib indulgen.ias aperte concesserunt, ul pluribus testimoniis probat Bellarmimi-I, l de Indulgentiis c. 5. A pluribus referendis supersedeo, quia non negant hœre lici indu! gentias sequentibus sæculis fuisse in usu.

Insuper hi et sequentes pontifices, Clemens VI, c. *Unigenitus,* Sixtus IV, c *Quemadmodum,* Bonifacius VIII, cap.zfn *liquorum,* loquuntur de indulgentiis ut dire antiqua cujus ignoratur initium. « Anti- » quorum habet fida relatio, inquit Bunifa- » cius VIII, quod accedentibus ad lionora- » bilem basilicam Principis aposlolorutnde « urbe, concessæ sunt magnæ remissiones » *et* indulgentiæ peccatorum.» Iteresisautem contra indulgentias initium designatur; constat enim non solum apud catho liens, sed etiam haereticos, VaHen-es fuisse primos qui doctrinam indulgentiarum impugnaverunt. Porro hoc est dogmatum catholicorum proprium, ut eorum origo non inveniatur, nisi ad ipsum evangelimn aut apostolos ascendendo; hæresum autem potest semper designari initium et auctor.

Nec refert in prunitiva Ecclesia non ita frequentem fuisse usum indulgentiarum : sic exigebat ratio temporum ; fervebant enim charitate primi Christiani el per rigorem disciplinae atque pœnitentiæ labores, erant tanquam alhletæ exercitandi ad martyrium.

Nec etiam refert modum concedendi indulgentias fuisse tunc diversum : ista namque diversitas erat tantum accidentalis; semper enim concessæ sunt indulgenti® in relaxationem pœnæ temporalis ex thesauro Ecclesiæ couliato ex Christi et sanctorum satisfactionibus, in quo sita est substantia indulgentiæ.

Prob. 5° *ratione.* In omni republica liene ordinata pertinet ad supremum prun i pem et magistratum dispensare bona communia, el ea applicare civibus qui indigent, prout exigit utilitas reipublicæ id naturali lumine patet : atqui Ecclesia est republica bene ordinata , nimirum a Chri-lo instituta, supremus ejus princeps est -mmnus pontifex, deinde episcopi; est m Ecclesia aerarium publicum seu thesaurus ex satisfactionibus Chri-ii et sanctorum superabundantibus ; plures fidele·· Deo grati

SWtei, poenarum temporalium debito gravati, iis indigent. Quid obstat ergo quominus pontifex in tota Ecclesia, et episcopi in suis dioecesibus, has poenas remittant ex illo thesauro ?

Totam hanc doctrinam asserit et prudenter exponit concilium Trid. decreto *de Indulgentiis* in fine, sess. 23 *dc Ileformat.* his verbis : « Cum potestas conferendi » indulgentias a Christo Ecclesiæ concessa » sit, atque hujusmodi potestate, divinitus » sibi tradita , antiquissimis etiam tempo- » ribus illa usa fuerit : sacrosancta synodus » indulgentiarum usum Christiano populo • maxime salutarem, et sacrorum concilio- » rum auctoritate probatum, in Ecclesia » retinendum esse docet et praecipit, eos- » que anathemate damnat qui aut inutiles • esse asserunt, vel eas concedendi in Ec- » clesia potestatem esse negant. In his ta- • men concedendis moderationem juxta ▮ veterem et probatam in Ecclesia consue- ·j ludinem, adhiberi cupit, ne nimia facili- » late ecclesiastica disciplina enervetur. Abusus vero qui in his irrepserunt, quo- ▮ rum occasione insigne hoc indulgenliarum nomen ab hærelicis blasphematur, « emendatos el correctos cupiens, præsenli » decreto generaliter statuit, pravos quæs- » tus omnes, pro his consequendis, unde » plurima in christiano populo abusuum » causa fluxit, omnino abolendos esse, etc.»

Solvuntur objections.

Objiciunt iMiæretici, dimissa culpa nullam remanere pœnam luendam in hoc vel in allero sæculo. Ergo. *B. N. ant.* Quod abundanter impugnavimus diss. 5 de Poenitentia, art. 1. Vide.

Obj. 2°, unum non posse pro altero satisfacere. *II. N. iterum ant.* Quodetiam ex professo impugnavi dissert. 9 de Pœnitenlia art. 5. Vide.

Obj. 5°, Christum pro omnibus peccatis semel satisfecisse. *B.* equidem Christum satisfecisse pro omnibus peccatis, sed ejus satisfactionem nemini prodesse, nisi applicetur ; alias omnes homines de facto salvarentur; inter autem modos eam applicandi, unus est per indulgentias.

Obj. 4". Merita Christ fuerunt sufficienter remunerata tam per visionem beatificam qua donatus est, quam per exaltationem nominis ; Deus enim *donavit illi nomen quod^l super omne nomen,* Philip. 2. Similiter i,.*- Ia sanctorum fuerunt supra condignum remunerata per bealitudinein › ergo ex utraque parte nihil restat quod reponatur in thesauro Ecclesiæ el aliis applicetur.

B.ad primum, dato valorem meritorium imperium operum Christi adæquate fuisse remuneratum,valor satisfactorius nihil illi profuit, cum non haberet necatum, ideoque fuit superabundans reponendus in thesauro Ecclesiæ. *Insuper* JV. *ant.* Visio enim beatifica non ei fuit data intuitu meritorum , sed ab instanti incarnationis vi unionis hypostaticae : exaltatio autem nominis , cum sit finita , non adæquat meritum ejus infinitum.

Ad secundum, pariter B. opera -anctorum, quatenus meritoria, fuisse superabundanter et supra condignum remunerata : at quatenus satisfacloria in pluribus superabundaverunt ; et ideo quod superabundavit, repositum fuit in thesauro Ecclesiæ suo tempore aliis applicandum.

Inst. 1°*contra primam solutionem.* Satisfactio Christi, quamvis infiniti valons, fuit exhausta in expiatione peccati mortalis : ergo nihil superest reponendum iu thesauro Ecclesiæ. *Prob. ant.* Peccatum mortale est infinitum in ratione olTensx et injuriæ ; atqui expiatio et reparatio injuriae infinilæ requirit et exhaurit satisfactionem infinitam : ergo.

B. N. ant. Ad prob. D. min. Reparatio offense infinitae exhaurit satisfactionem infinitam ejusdem ordinis, *transeat ;* satisfactionem infinitam altioris ordinis, qualis est satisfactio Christi, quæ est ordinis hypostatici et reductive divini, *N.* Alioquin probaret argumentum unicum solum peccatum mortale passione Christi deleri potuisse. Vide dissert. 19 de incarnat, art. 6, ubi probavimus satisfactionem Christi fuisse ab intrinseco non solum condignam, sed superabundanlem.

Insl. 2· *contra secundam solutionem.* Opus unius, etiam sali-faclorium, alteri non prodest, nisi operans intendat illi applicare et prode-se. atqui sancti in suis bonis operibus non habuerunt intentionem illa reponendi in thesauro Ecclesiæ, ut aliis applicarentur : ergo.

B. D. min. Non habuerunt intentionem explicitam, *transeat;* implicitam seu Ü5-

terpretativam, A. Omnia enim quæ faciunt sancti, quæ non sibi reservant. vel alteri no applicant, aut applicata forte non proM' it. faciunt in communem utilitatem Ecclesiæ : unde dicebat Apost. 2, Timoih.2 · *Omnia sustineo propter electos;* et Coioss. 1 ; *Gaudeo in passionibus pro vobis, et adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus quod est Ecclesia.*

Inst. 5° Hæ satisfactiones, si quæ sint superabuudantes, applicantur aliis vi communionis sanctorum: unde dicebat David, Psal. 118 : *Particeps ego sum omnium timenliumte.* Ergo frustra applicantur per indulgentias.

It. iV. *ant.* Vi enim communionis sanctorum, fideles participant bonis aliorum operibus,quoad portionem generalem tantum : non vero quoad portionem specialem quam operans sibi reservat, aut alteri applicat, certum est enim quod oratio, aut quodvis aliud bonum opus specialiter, et magis prosit ad satisfactionem ipsi operanti si sibi reservat, vel alteri cui specialiter applicat, quam aliis fidelibus. Et hæc est porlio specialis quando est superabundans operanti, aut nulli alteri applicat vel prodest, quæ reponitur in thesauro Ecclesiæ, et applicatur per indulgentias.

Obj. 5°. Satisfactiones Christi sunt infiniti valoris : atqui infinito nihil addi potest : ergo frustra junguntur satisfactiones sanctorum.

R- I). min. Infinito nihil potest addi in eo genere in quo est infinitum, *C.* in allero genere, *N.* Ei enim qnodest infinitum intensive potest fieri additio secundum extensionem, et sic est in presenti casu : satisfactio Christi est infinita intensive, per additionem satisfactionum sanctorum augetur extensive , quatenus est major numerus satisfactionum.

Inst. Saltem satisfactiones Christi sunt plusquam sufficientes redimendis omnium peccatorum pœms : ad quid ergo adduntur satisfactiones sanctorum?

Ii. Addi satisfactiones sanctorum, non equidem quod sint necessariæ, sed 1° quia inde magis elucescit efficacia meritorum Clirisd, quæ non solum possunt per sc expiare peccata , sed etiam aliis vim expiandi conterunt; 2° ul inde magis honorentur saucii et satisfactiones eorum superabundantes non maneant otiosae ; 5· ‹pjia hie satisfactiones Christi sint inimitié, apple cantiir tamen finito modo ct ad determinatum effectum qui potest augeri : sicut ergo sæpe obii nemus aliquid per merita et preces sanctorum, quod sine illis non obtineremus; ita non esi incredibile Deum ob satisfactiones sanctorum largiorem cffcctun» indulgentiis concedere quam alias concederet ; neque hoc est ullo modo injuriosum Christo, aut ejus metitis derogat; quia satisfactiones sanctorum non habent valorem nisi ex meritis Christi : sicut non derogat ejus omnipotentiae quod producat cum causis secundis certos effectus, quos sine illis posset producere ;quia causa secunda non agit, nisi virtute a causa priinaparticipata.

Inferes. Ergo sancti possunt etiam dia redemptores nostri.

R. N. illationem. 1° Quia is est proprie redemptor noster, qui nos a peccato et i pœna ælerna liberat. 2° Quia solius Christi satisfactiones per se valent ad satisfaciendum pro nobis; satisfactiones autem sanctorum hanc vim emendicant ex ipsis Chrijti meritis, ut jam dixi.

Urgebis. Vix explicari potest quomodo satisfactiones Christi et sanctorum concurrant in indulgentiis, an simul partialiter, an scorsim.

R. id quidem esse incertum, sed niliil officit : certum namque est esse in Ecclesia thesaurum ex Christi et sanctorum satisfactionibus; certum est satisfactiones Chrui esse infinitas, applicari tamen linitoinodo; certum est item satisfactiones sanctoruiu vim habere ab ejus ineritis, ideoque pw absque illius injuria aliquid addere in indulgentiis.

Obj. 6°. Nihil fecerunt sancti quod nai tenerentur facere . ergo nihil in illis superabundat. *Prob. ant.* Christus Lue. 17, dicit apostolis : *Cum feceritis omnia qua præcepta sunt vobis, dicite : Servi inutiles sumus, quod debuimus facere [ea mus.* Item Matth. 25, prudentes virgine, noluerunt aliis communicare de oho, quu totum sibi necessarium reputabant. Ergo

R. i^.Dalo ant. N.^nseq quia etiam adimpletio præcepti esi meritoria elsat> factoria, el lieri potest piod qui Ir-«.a adimplet hac satisfactione non egeat,ideu qjio possit aliis applicari: unde nomitt! l.liriühm eos esse servos inutiles, sedqu-

deberent se dicere et renutare servos mutiles, et hoc ad exercitium humilitatis

R. 2·. Ar. *ant.* Non emm dixit Christus simpliciter· *Cum feceritis omnia;* sed, *cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis :* poterant ergo ex operibus supererogationis non esse inutiles. Ad parabolam de virginibus, sermo est de oleo gratiæ et charitatis quam nemo potest aliis communicare , quia est donum solius Dii Aliam item explicationem hujus parabolæ dedimus dissert. 9 citata de Pœnitent.

Obj. 7°. Non est data potestas Ecciestæ in destructionem, sed in ædificationem t atqui indulgentiæ sunt in destructionem, quia tollunt opera satisfactoria, quæ sum in remedium peccati : ergo.

Ib ·. 1. ad 4. —*R, N. min. Ad prob.* Dicendum est quod majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex gratia, quam ex assuetudine nostrorum operum ; et quia ex affectu quem accipiens indulgentias concipit ad causam pro qua indulgentia datur, ad gratiam disponitur, ideo etiam per indulgentias remedium ad peccanda vitanda datur, et ita non est in destructionem indulgentias dare, nisi inordinate dentur. Tamen consulendum est eis qui indulgentias consequuntur, ne propter hoc ib operibus pœnitentiæ injunctis abstineant, ut diam ex his remedium consequantur, quamvis a debito pœnæ essent immunes, et præcipue quia quandoque sunt plurium debitores quam credant.

Obj. 8° Inferior non potest absolvere ab eo ad quod superior obligavit : atqui Deus absolvendo a culpa, obligat ad pœnam temporalem : ergo.

ibid, ad 3. — *R.* eum qui indulgentiam suscipit, non absolvi simpliciter a debito pœnæ, quasi nihil solvat; sed sic absolvitur, ut etiam ei detur unde solvat. Insuper faciens indulgentias non absolvit nisi auctoritate Dei.

ARTICULUS IH.

Quibus competat potestas conferendi indulgentias?

Ib. q. 26. a.·* o—*Dico.* Potestas conferendi indulgentias primario competit summo pontifici, et per ipsum in episcopos derivatur.

ibid — *Prob.* Potestas dispensandi huiia publica primario perlinet ad supremum principem reipubhcæ; ad Inferiores autem principes seu magistratus pertinet secundum quod ab ipso potestatem accipiunt: atqui solus summus poiuifexest supremus princeps in Ecclesia, sicut rex ia regno : ergo. *Confirmatur.* Papa potest auferre, minuere, augere hanc potestatem in episcopis, ut mox dicam, Ergo.

Sed juvat audire Doctorem nostrum, citatum in margine : ‹ Papa , inquit, habet »I plenitudinem pontificalis potestatis, quasi » rex in regno ; sed episcopi assumuntur in »I piirtem sollicitudinis, quasi judices -in- »» gulis civitatibus praepositi · propter quod e eos solos in suis litteris papa fratres vo- » cat, reliquos autem omnes vocat filios. » Et ideo potestas faciendi indulgentias u plene residet in papa , quia pote>t fa‹ ere » prout vult, causa tamen exislentelegili- » ma ;sed in episcopisest laxata secundum » ordinationem papæ, et ideo po-sunt fa- » cere secundum quod est eis laxatum et » non amplius. »

Quapropter concilium Lateranense sub Innocentio III, refertur cap. *Cum ex eo,* de Poenit. et remiss, concedit episcopis potestatem conferendi suis dioecesanis indulgentiam unius anni in consecratione ecclesiæ, in ejus autem anniversario et aliis temporibus, quadraginta dierum tantum. Item Honorius III, cap. *Nostro* eodem titulo, qui idem concedit archicpiscopis per suam provinciam, et Bonifacius VIII, cap. *Indulgentiæ* eodem titulo in 6. Id pie sive dentur indulgentiæ ab uno , sive a pluribus qui consecrationi adsunt, declaratque Bonifacius quod si prædictum modum excesserint, indulgentiæ vires non oblinent: quod videtur inlclligendum quantum ad excessum tantum, quia juxta regulam juris 57 in 6, *Utile per inutile non vitiatur.*

Ex quo habes, episcopos habere potestatem conferendi indulgentias jure ecclesiastico tantum. Licet enim Christus ipse instituerit munus episcopale, non tamen per seipsum confert singulis episcopis jurisdictionem, sed mediante summo pontifice; quia tamen eorum status ,'t officium episcopale exigit ut hujusmodi potestas ipsis a pipa communicetur, non sunt in hoc simpliciter delegati, sed ordinarii, quia vi status et officii habent hanc potestatem a papa · et hoc sensu dicuntur ab aliquibus hab*r illaui jure divino, scilicet mediate.

Ibid a. 1. ·. — Id autem dici non potent de abbatibus , parochis et prælalis religionum, «piia cum non præaunt multitudini politicæ, quæ dicitur populus, sed œconomicæ tantum, sicut qui præsunl familiae,non sunt simpliciter prœlati Ecclesiæ, sed secundum quid tantum ct improprie; et ideo non exigit eorum status seu oiliciinn ut communicetur illis potestas dispensandi indulgentias. Unde Innocentius HI , cap. *Accedentibus,* de Excess, prælal. id. expresse prohibet abbatibus.

Dices. Abbates et alii religionum prælafi solent aliis bona spiritualia suæ communitatis communicare : id etiam faciunt privati, amicis sua bona opera communicando. Ergo.

R. bas communicationes non esse indulgentias: 1°quia non fiunt ex thesauro indeficienti Ecclesiæ ; 2° ipiia non solvunt a debito faciendi satisfactionem injunctam ab Ecclesia seu confessario; 5° (piia per eas non applicantur satisfactiones præteritæ aliis superabundantes in thesauro Ecclesiæ repositæ , sed opera tantum futura ; **4**· quia indulgenti® conceduntur vivis per modum jurisdictionis et absolutionis : prælatis autem religionum non competit hæc potestas in extraneos quibus communicant bona communitatis suæ opera.

Petes 1° utrum ad concessionem indulgentis requiratur potestas ordinis?

Ibid. * 2. o. et iupp q. 45. a. 2. ad 1. — *R. negative,* sed sufficit potestas jurisdictionis; quia concessio indulgentiarum non est quid sacramentale : unde episcopus confirmatus et nondum consecratus potest jure ordinario conferre indulgentias, et eodem jure committere facultatem conferendi simplicibus clericis : quod *a fortiori* potest summus pontifex, qui etiam posset cx absoluta potestate hanc facultatem delegare non clerico, sed non deceret.

Petes 2° utrum indulgentia sit mera solutio pretii pro pœna restante, an etiam absolutio, seu remissio judicialis et auctoritativ*?

R. indulcentiam vivis concessam esse et absolutionem et solutionem. Utrumque doeet Auctoi : primum hrc q. 26 , a. 4. o, ubi dicit quod *Facere indulgentiam pertinet ad jurisdictionem ;* et q. 27 , a. 2 , ad 2 , ipiod per indulgentiam quis *absolvitur a pœna injuncta vel debita pro peccato h foro pœnilenliali.* Secimduin docet ‹|. 2o a. 1, ad 5, dicens : *Faciens indulgentiai solvit panam de boni* communibus Ecclesia.* Utrumque autem docet ibid, ad 2. dicens : *Iste qui indulgentias suscipit, non absolvitur simpliciter loquendo a debito pœna ;* id est, non sic absohilur (piin solvatur aliquid pro debito.

Ratio prima partis est. 1°Quia induigere non est simpliciter solvere, sed etiam remittere et relaxare. 2° Indulgentia non conceditur vivis nisi subjectis, ut declarat Alexander III, cap. *Quod autem,* de l'œnit. et Remiss. Ergo requiritur jurisdictio ad quid autem jurisdictio nisi ad absolvendum?

Ratio secunda partis est; quia pra-lati Ecclesiæ non sunt quasi domini absoluti (pii pro libitu condonent poenas, sed sunt quasi judices qui absolvunt quidem ex potestate sibi commissa, sic tamen ut satisfiat justitiæ divinae per solutionem pretii ex thesauro satisfactionum Christi et sanctorum , pro debito pœnæ.

Dixi, *indulgentiam vivis concessam;* (piia quæ conceditur pro mortuis none»t absolutio defectu jurisdictionis in illos,sed solutio tantum et suffragium, utdicemiu infra.

Petes 5° quomodo ergo papa seu episcopus faciens indulgentias potest illarum par ticeps fieri, siquidem non possit in seipsum exercere jurisdictionem, ideoque net se absolvere?

Ib. q. 27. a. 4. o. ct ad 1. — *R.* |iar(icipem fieri indulgenti® quam facit, non |›cr modum absolutionis, sed solutionis,quatenus sibi applicat satisfactionem quæaliii concedit : sicut (pii dispensat bona communia potest ex illis suam portionem accipere Alii dicunt quod possit concedere suocoufessario facultatem ipsum absolvendi non tolum a culpa per sacramentum, sed etiam a pœna temporali per indulgentiam; quot etiam verum est.

ARTICULUS IV.

An etqueeeausa requiratur urindulgenlia sit rata?

ib. q. 25 a 2. o — Ut indulgentia $it valida et rata, quatuor requiruntur r auctoritas in concedente, charitas m sttsci-1'iente.causalcgitiina qUæ SIj scilicet ad litr

norem Dei et Ecclesiæ utilitatem , et adimpletio operi" injuncti. Hoc quartum non assignavit Auctor: quia non semper injungitur opus faciendum, ut cum indulgentia conceditur inocienti. De primo diximus art. præccd.,de secundo et quarto dicemus art. seq. do lertio hic est quæstio.

Suppono 1°, indulgentiam sine causa pia et rationabili concessam, esse illicitam ; quia concedens eet in hoc infidelis dispensator.

Suppono 2°, indulgentiam sine causa sufficienti concessam essesallem validam quantum ad privilegia ei annexa quæ sunt tantum juris ecclesiastici, ut est facultas absolvendi a reservatis ; quia papa potest sine causa valide, licet illicite, dispensare in his quæ sunt tantum juris ecclesiastici.

ibid.—*Dico* 1°. Indulgentia sine justa et rationabili causa concessa, non est rata quantum ad remissionem pœnæ Deo débita, in hac vel altera vita luendæ.

Prob. Minister non potest valide remittere jura et distribuere res domini sui sine ejus voluntate saltem praesumpta : atqui papa et episcopi concedentes indulgentias, remittunt jura Dei, seu dispensant in jure divino; obligatio enim ad pœnam coram Deo secundum justitiæ legem est juris divini. Item res Dei distribuunt, nimirum satisfactiones Christi et sanctorum, quarum non sunt domini, sed ministri tantum ct dispensatores : Deus autem non vult jura sua remitti ct res suas dispensari sine justa et rationabili causa, quæ cedat in sui gloriam et Ecclesiæ utilitatem : ergo.

In hac conclusione conveniunt omnes theologi : sed difficultas est non levis, utrum ad validitatem indulgenti® non solum requiratur justa ct rationabilis causa , sed etiam proportionala quantitati indulgentis, ita ut non sufficiat quxeuinque causa pia, sed requiratur magna causa pro magna indulgentia, major pro majori. *Negant plures antiqui,* Durandus, Paludatius, S. Antoninus, Sylvester, et, ut placet quibusdam, S. Thomas, *affirmant communiter recentiores.*

Ad cujus difficultatis explicationem ct contrariarum opinionum , sinon conciliationem, saltem approximationem.

Observandum est cum Bellarmino, 1° causam justamdndulgentiæ plerumque duo complecti, scilicet, finem propter quem conceditur indulgentia et opv · quod injungitur ad hunc finem consequendum. Finis debet esse talis ut ejii" assecutio magis placeat Deo quam satisfactio quæ per indulgentiam relaxatur: tales sunt infidelium conversio . bæresnm exstirpatio, recuperatio Terræ Sanctæ, pax et tranquillitas reipublicæ Christian®, exaltatio et utilitas S. matris Ecclesiæ, basilicarum constructio, augmentum devotionis aut cultus divini, vel alicujus sancti in fidelibus, etc. Item quandoque cause privat® sufficiunt pro indulgentiis privatis, ex quibus sequitur, saltem indirecte, commune bonum Ecclesiæ, ut acerbitas doloris, mortis articulus, morbus, periculum animæ; dicebat enim Apost. 2 Cor. 2, concedens indulgentiam incestuoso,ne *abundantiori tristitia absorbeatur,* id est, ne in desperationem cadat; inde enim commendatur benignitas et mansuetudo Ecclesiæ, dejecti animo in spem eriguntur, ad Ecclesiam facilius ct frequentius confugiunt, quæ pertinent ad bonum commune Ecclesiæ.

Opus autem injunctum non debet ita esse satisfactorium, ut plene compendet debitum pœnæ; alias indulgentia non foret remissio, sed compensatio seu commutatio. Neque etiam requiritur quod sit valde meritorium aut satisfactorium, vel difficile et laboriosum, licet ista debeant attendi ; sed sufficit quod sit medium aptum ad finem indulgentis concessæ consequendum : sic assistentia populi ad fores ccclesiæS. Petri, dum papa solemniter præsenlibus benedicit in die Paschæ, est secundum se quid leve, nec mullum laboriosum; sed quia est medium valde aptum ad protestationem fidei de capite Ecclesiæ et ad honorem sedis apostolicem (pii est finis indulgentis quæ in hac occasione conceditur, censetur sufficiens.

Dixi, *causam justam indulgentia plerumque complecti opus injunctum;* quia aliquando conceduntur indulgentis absque injunctione operis, quando nempe assecutio finis indulgenti® non pendet ab opere : sic olim absque injunctione operis concedebantur indulgentis ad preces martyrum qui detinebuntur in carceribus et consummationem martyrii exspectabant, ut fideles accenderentur ad martyrium, cum viderent tanti fieri preces martyrum : sic quandoque absque injunctione operii

conceditur indulgentia in articulo mortis hominibus de Ecclesia bene meritis, quia extrema necessitas juncta meritis procedentibus absque novo opere videtur causa sufficiens, maxime cum inde excitentur fideles ul bene mereantur de Ecclesia.

Observandum 2" quod, quando indulgentia datur in communi multis, non sit necesse quod cujusque opus in singulari sit proportionatum fini indulgenti®, sed sufficit quod opus omnium collective sit proportionatum : unde si, v. g. concedatur indulgentia pro obtinenda pace inter principes cliristianos, omnibus qui quinquies in tali solemnitale devote recitaverint *Pater* et *Ave;* quamvis .singulorum preces seorsim *sint* quid leve respectu hujus finis, omnium tamen preces simul sunt quid notabile. Similiter si concedatur indulgentia omnibus qui conferent quatuor florenos in constructionem basilica:, ciijiiscumque summa singularis est quid leve ; omnium autem summa est quid notabile respectu constructionis basilics et sic de cæteris.

Ilis observationibus positis et attente perpensis , non ita distant du® opinionis confrari®; ut tamen cum pluribus loquar.

Dico 2°. Juxta communiorem sententiam, non sufficit ad validitatem indulgenti® qualiscumque causa pia, sed requiritur proportionafa quantitati indulgenti®.

Prob. sequentibus momentis. 1" Secundum omnes requiritur causajusta et rationabilis; non est autem justa causa si non sit proportionafa, justum enim dicitur quod est adæquanlum aut saltem proportionatum , neque est rationabilis, quia recta ratio non admittit aliquid improportionatiim. 2° Ille est infidelis dispensator, non solum qui sine causa bona domini dispensat, sed etiam qui pro re levi magnos thesauros effundit. 5° Prolatus non potest valide sine causa proportionata dispensare in votis; quia obligatio votorum est juris divini : ergo nec relaxare pœnam cujus obligatio est etiam juris divini. *4°* Si sufficeret quælibet causa pia, null® forent indulgenti® indiscret® et superiliiæ,cnm >emper adsit causa pia, pula sublevatio pœniteuli-a debito pœnæ. Ergo.

SoKotnlxr objectionft

Obj. 1» Potestas conferendi indulgentias fundatur in hoc quod Christus dixit Petro , Matth. 16 *Quodcumque solve-* etc., ut dictum est supra : atqui hoc dictum est absolute et sine restrictione ad causam . ergo.

H. 1). min. Iloc dictum esi sine restric tione ad caudam expressa, *C.* subintcllecia, TV. Quia conditio qua* ex natura rei requiritur, etsi non exprimatur, debet tamen intelligi : ex natura rei autem requiritur quod concessio mdulgcntiartrttfsitex causa proportionata, *ut patet exprobalionibui conclusionis.*

Inst. 1°. Christus iisdem verbispromiJl Petro potestatem absolvendi a peccati» el concedendi indulgentias : atqui ad ab-olvendum a peccatis non requiritur alia cana quam dispositio pœnitentis et ejus liberatio a peccatis : ergo pariter in indulgentia.

Ii. IV. conseq. Disparitas est, quod insacramenlo pœnitenti® exerceatur justitia commulativa ; sacerdos enim ex una parte punit peccatorem imponendo satisfactionem. quod pertinet ad justitiam comminativam, ut docuimus dissert. 3 de Justitia, ari. 5. Ex altera parte peccator per actus pomitenti®, scilicet dolorem, confessionem, satisfactionem, resarcit jus divinum læsinn , quod etiam pertinet ad justitiam comminativam , ut docuimus dissert. 2d' Pœnitentia, art. 1. Ut autem justitia comminativa debite exerceatur, sufficit ipsiratio intrinseca jiistili®,conformitera(I leges a Christo institutas, nec aliam causam ex(rinsecam requirit : at vero concessio induigentiarum perlinet ad justitiam distributivam bonorum communium, qu® ideo debite exerceri non potest, nisi ex causaittrinscea spectante bonum commune.

Inst.2P. Ul eleemosyna sit actus virtutis non exigit aliud molivum quam sublfcvamen alien® miseri® : ergo similiter induigeniia.

Ii. N. conseq. Disparitas est 1°, quod eleemosyna fiat ex bonis propriis, quorum quisque est dominus; indulgentia vero ex bonis communibus, quorum papa aut episcopus non est dominus , sed dispensator tantum et œconomus. 2° Eleemosyna est actus misericordi® tantum, cujus objectum molivum est sublcvamen alien® miseria?; indulgenti® autem concessio est aCjus jusliti® distribiitiv® bonorum con»?iunium cujus molivum est bonum commune.

Obj. 2° *ex usu Dcclesice.* 1° Pro eadem causa quandoque minor, quandoque major ditor indulgentia. Ergo. 2° Pro re levissima interdum datur indulgentia maxima, ut patet in indulgentia plenaria quæ datur adslantibus ante fores basilic® S. Petri, dum suniiiius pontifex in festo Pasch® populo solemniier benedicit. Ergo.

Ji.adprimum,N. conseq. i°Quia causa proportionata non consistit in indivisibili, sed admittit latitudinem, sicque eadein potest esse proportionata majori et minori indulgenti®. 2° Aliquando datur indulgentia minor pro causa quæ sufficeret majori , qu® postea datur. 5° Causa qu® est minor uno tempore, potest es«c major alio tempore.

Ad secundum, patet solutio ex observatione prima ante conclusionem. Quamvis enim hæc as-isientia sit secundum se levis, est tamen gravis respective ad finem ; qui est medium aptum ad illum consequendum, ut dictum est in observatione citata.

Obj. 5.* Fundamentum quo enituntur indulgenti® non est opus injunctum, nec illius finis, sed satisfactiones Christi et sanctorum : ergo licet finis el opus injunctum non sint proportionata , valet indulgentia propter superabundantem valorem satisfactionum Christi et sanctorum.

Ii. N. conseq. Quamvis enim thesaurus Ecclesiæ sit fundamentum et principalis causa indulgentiarum, non excludit tamen alias conditiones necessaria*, puta auctoritatem in concedente, charilatem in suscipiente, ita necmotivum proportionatum.

Obj. 4n. Juxta commune effatum, indulgenti® tantum valent quantum sonant , seu pronuntiantur : ergo si pontifex pro causa levi concedat in litteris magnam indulgentiam, hæc debet esse rata.

H. N. conseq. Equidem indulgenti® tantum valent quantum sonant, sed positis conditionibus necessariis, scilicet. ut modo dicebam.auctoritate in comedente, charitate in suscipiente et justitia in causa.

Bestatdifficultas non mediocris de mente S. Thorn® circa præsentem conclusionem; videtur enim non parum favere sol.,»nii r opposit® : unde.

Obj. 3°. S. Th. hic q. 23, a. 2. o. Γ ex professo impugnat cos qui dicebant quantitatem reiUF-donis in indulgentiis commeii-uraiHiaoi esse *secundum cautum pro (jua indulgentia datur,* diminue *id* non *posse salrare, consuetudinem Λcciesia quæ interdum majorem pro eadem causa, interdum minorem indulgentiam ponit.*

2° Ibid, dicit quod , quatv. causa adsit qu® in utilitatem Ecclesiæ et honorem De; vergat, sufficiens est ratio faciendi indulgentia**, et paulo infra, quod sufficiat *ex parlœ causæ pietas quæ comprehendit honorem Dei r roximi utilitatem.*

5 Ibid, ad 1 dicit : « Si prolatus inordinate remittat, ita quod homines quas. » pro nihilo ab operibus pamitentiæ r°voceniur, peccat faciens tales indulgentias; « nihilominus quis plenam indulgentiam » consequitur. *

Hæc. fateor, urgent ; vermntamen conciliandasuntcum iisipia* alibi do» ·18. Doctor Itaque infra q. 71, a. 10. ubi quærit an in diligenti® prosint mortuis, cum opposuis set m secundo argumento *sed contra* quod si indulgenti® defunctis prodessent, •posset faciens indulgentias pro suo arbitrio liberare animas a purgatorio; respondet in fine articuli sic : - Nec tamen se» quilur quod prolatus Ecclesjæ possit pro suo arbitrio animas a purgatorio liberare, » quia ad hdc ul indulgenti® valeant, re» quiritur cau*a *conveniens* indulgentias » faciendi. ut supra dictum est, scilicet q. 23, a. 2, et q. 26, a. 5. Per causam autem convenientem, S. Thomam intelligere non solum causam piam. sed proportionatain , constat manifeste, I°quia id solum dicitur conveniens alicui rei quod e-t ei proportionatum. 2° Quia si mtelligcret de quæcumqiie causa pia quæ non sit proportionata, non probaret quod intendit; cum enim nunquam desit summo pontifici causa pia. pium est enim liberare afflictum a miseria. posset saltem ex illo capite pio arbitrio liberare animas a purgatorio.

Hem q. 26. a. 5. o, dicit : « Potestas fa» ciendi indulgentias plene residet in papa. » quia potest facere quod vult, causa tamen » existent© legitima. · Porro si causam legitimam intelligerct quameumque causam piam, non proportiouatam, posset absolute et semper facere quod vult; quia, ut modo dicebam, nunquam d.'est causa pia. Ut itaque <ccum conciliem' S. Doctor.

Λ. ad prunum. S. Thornau? Nelle <iuntaxat quaniilatcm remissionis in indulgentiis non <v,e commensurandam cause ae-

I|iv

eundum æqualitatcm absolutam, bene tamen secundum proportionalem ;et hoc salvat consue.udinuin Ecclesiæ, quiaæqualilas proportionis admittit latitudinem el humano modo æstimanda est sicut pretia rerum funde unact eadem causa potest esse proportionata majori et minori indulgentias, ut jam dixi supra.

jid secundum. Per quamcumque causam piam intelligit convenientem, ut exprimit q. 71, quia ibi se refert ad hunc articulum secundum q.25, *sicut,* inquit, *supra dictum est :* ergo supra , id est hic , intelligit causam convenientem, quæ est proportionate, *ut probavimus.*

-4d tertium. Per indulgentias inordinatas, non intelligit cas quæ dantur sine causa conveniente ct proportionata, sed quæ nimis frequenter dantur; *Ita,* ut ait, *quod homines quasi pro nihilo ab operibus pœnitentiæ revocentur,* quia nimirum sunt frequentiores. Et nisi sic intelligas S. Ductorem, vix ipsum cum ipso conciliare poteris.

Cæterum ut valeant rationes pro et contra quas fateor nulla ex parte esse contemnendas, hæc quæstio positis observationibus quas conclusioni promisi, non videtur quantum ad praxiin esse tanti momenti, cum, juxta dictas observationes, vix possit dari indulgentia pro causa pia, quæ non sit proportionata. Adde quoti si prudenter a concedente judicetur causa sufficiens , quæ tamen reipsa sil insufficiens, nihilominus, meo saltem et quorumdam aliorum judicio, valeat indulgentia; quia dominus thesauri non censetur involuntarius, quando secundum regulas prudcnliæ dispensatur.

Denique nonestparticulariumexaminare causas indulgentiarum, sed pro reverentia debita suis prolatis, debent supponere eos motos fuisse causis sufficientibus, quas non tenentur semper declarare.

ARTICULUS V.

De requisitis <ac parte suscipientis indulgentiam.

Suppono requiri m suscipiente indulgentiam, quod sit baptizatus non cxcouutnnnicatus, quia indulgentia non conceduntur nisi membri* Ecclesiæ; item quod fcciat opus injunctum , quia non concedi-

tur indulgentia nisi sub hac condilitme. Sed ulterius

Petes 1° utrum suscipiens indulgentiam debeat esse in statu gratiæ?

R. quod debeat esse in statu gratia quando percipit fructum mdulgcnliæ, consequenter quando adimplet ultimum opn< injunctum ; quia non dimittur pœna, nisi dimissa culpa ex qua oritur reatus pœnæ. Quod etiam verum est respectu pecc.li venialis : unde qui cum affectu ad aliquod peccatum veniale indulgentis, etsi plenariæ, lucrandas vacat, illam non lucratur respective ad istud peccatum veniale cujus affectum retinet, sicque non lucratur integre plenariam.

Quod si forte priorum peccatorum culpa sit dimissa , sed in novum mortale cadat, nihil etiam obtinet de indulgentia; quia quamdiu est in peccato mortali, est Dei inimicus; inimico autem ut tali nulla fit pœnæ remissio. Neque pontifices aliam in se agnoscunt potestatem conferendi indulgentias, cum in diplomatibus semper apponant , *vere contritis et confessis.*

Petes 2° utrum alia opera injuncta præter ultimum , debeant etiam adimpleri in statu gratiæ?

R. probabilius ct communius negative, nisi exprimatur in diplomate; modo tamen fiant deposito affectu ad peccatum et in spiritu pœnitentiæ.

Prob. 1°. Quandoque summi pontifices proscribunt opera per plures hebdomadas præstanda : sic Bonifacius VIII, Extravag *Anliquorum,* de Pœnit. et remiss, requiril visitationem basilicæ SS. Petri et Pauli per triginta dies ; Benedicius XIV in jubilæo requirit visitationes, sive continuas sive interpolatas, quatuor ecclesiarum per quindecim dies intra semestre. Est autem moralitcr impossibile quod toto isto tempore istæ omnes visitationes passim ab omnibus fiant in statu gratiæ.

2° Idem Bonifacius ibidem concedit indulgentiam plenariam, ad profata* basilicas *accedentibus, vere pœnitentibus el confessis , vel qui vere pœnilcbunl el confitebuntur.* In jubilæis anni 1606 et 1617, referente Sylvio , qui tunc vivebat, præscribebaturjejunium feriis quarta,sexta et sabbato, cum confessione prævia vel sequente : peccatores autem ordinarie non justificantur nisi per confessionem.

be Ita apprehendit sensus communis fidelium , qui ordinarie, prosertim in jubilaeis, præmitlur.t opera injuncta confessioni et commbnioni, ut sic certius consequantur indulgentiam in statu gratiæ. Et ita declaravit pro præsenti jubilæo idem Benedictus XIV, in bulla *Convocatis.*

Neque dicas, opera facta extra statum gratiæ esse mortua, et his Deum non placari ; quia 1°indulgentia non nititur nostris meritis aut satisfactionibus sed satisfactionibus Christi et sanctorum ; neque pontifex illa requirit tam utsatisfactoria quam ut conditiones, ad quarum positionem confert indulgentiam vi prim® concessionis. 2° Licet ista opera sint mortua hoc sensu quod nihil mereantur pro vita sterna ; sil tamen, ut dixi, fiant deposito affectu ad peccatum, et in spiritu pœnitentiæ ex gratia actuali Spiritus sancti, nondum inhabitantis, <ed moventis, non sunt sic mortua quin in aliquibus sint utilia; sunt namque impetratoria, <alisfactoria de congruo et disponentia ad gratiam , ut docuimus dissert. 9 de Pœnilenlia, a. 7, conci. 2; confr. Non etiam obstat quod quandoque in buliis confessio et communio aliis operibus promittantur ; non enim ordo verborum semper habetur pro regula adxquata ordinis operum.

Petes 3° utrum satis sit facere opus injunctum quoad substantiam, ita ut indulgenti® consequcndæ non obstet, etiamsi ex line vel circumstantiis fiat peccatum veniale?

R. Si quoad substantiam factum concurrit ad finem intentum a concedente indulgentiam, videtur sufficere; secus si non concurrat; quia licet concedi possint indulgentis sine injunctione operis, quando tamen injungitur, censetur injunctum ut suo modo concurrat ad finem intentum : unde si concedatur indulgentia eis qui dabunt nummum pro expeditione bellica, vel constructione ecclesiæ , videtur sufficere si det nummum, et si ex vana gloria. Si vero injunguntur preces, jejunia, eleemosynæ, a»l placandum Deum, ad obtinendam conversionem infidelium, etc., non videtur satisfacere qui jejunat, orat aut dat eleemosynam ex vana gloria.

Petes 4" utrum qui opera proscripta devote adimplet præcise toties quoties prescript· sunt, tantum participet de indulgentia quam qui pluries et devotius complet?

R. Quando et ipsa indulfientia est determinata et ipsum opus præscnplum determinatum; v. g. si dicatui : Qui devote visitaverint hanc ecclesiam decies, vel qui dederint aureum nummum in fabricam hujus ecclesiæ, lucrabuntur indulgentiam viginti annorum, vel plenariam; probabilius mihi videtur el Auctori conformius quod . qui sæpius et devotius opus praescriptum perfecerit, licet plus mereatur, non tamen plus participet de indulgentia quam qui devote opus præscnptum, precise ut proscriptum est, facit.

Prob. 1° ex Auctore qui hic q. 25, a. 2, ad 4, dicit : « Ille qui est vicinus ecclesiæ, « et ecclesiæ sacerdotes et clerici conseil quuntur tantam indulgentiam, sicut illi n qui venirent a mille dietis ; quia remissio » non proportionatur labori, ut dictum est, » sed meritis quæ dispensantur : sed ille » qui plus laboraret, plus de merito acqin- ı reret. » Indubie major requiritur devotio ad conficiendum mille dictas quam aliquot passus.

2" Qui opus proscriptum, precise ut proscriptum est, devote facit, nec plu* nec devotius, vel lucratur integram indulgentiam •pialis conceditur, vel non : si primum, nihil ultra lucrari potest qui devotius et pluries opus facit; si secundum, pontifices enormiter decipiunt fideles, dum dicunt : Qui tale opus toties devote fecerit. lucrabitur tantam indulgentiam ; cum qui faciunt ut proscribitur, non lucrentur tantam, sed quid minus.

5° Sic apprehendit sensus communis fidelium , ut qui omnia opera proscripta eo modo quo proscripta sunt adimplet, lotam indulgentiam participet : quod si aliquid plus necessarium fuisset, id expressisset pontifex sicut alia expressit; utquid enim requireret tantum quinquies, si necessarium sit decies? utquid exprimeret tantum devote , si devotius el devotissime requiratur ad lotam indulgentiam? Hic, inquam, est sensus communis fidelium qui est optimus hujusmodi concessionum interpres, ut jam diximus.

Dices , hanc conditionem esse ex natura rei necessariam ; conditionem autem ex natura rei necessariam non debere exprimi ut dictum eat de causa proportionata

7?.Æ. *ani. 1°* Quia omnino gratis et sine o Ho fundamento asseritur : pari jure dicam, esse ex natura rei necessarium omnia opera injuncta fieri in statu gratiæ; item necessarium esse ex natura rei propositum satisfaciendi pei se, quæ tamen plerumque negant nobiscum adversarii.

St dicas, suscipientem ex natura rei de' bere per opus injunctum concurrere ad consequendum finem indulgenliæ et ad illum accedere. *R. hoc dato el non concesso, ut mox patebit,* suscipientem ad hunc finem concurrere et ad illum accedere ut debet, faciendo opus devote , ut præscriptum est, nec plus requiri a pontifice.

2° *Falsitas primi ant.* patet ex hoc quod non semper injungantur opera : sic olim concedebantur indulgentiæad preces martyrum absque injunctione operis;sic nunc etiam sæpe conceduntur indulgentis in articulo mortis sine injunctione operis.

Opponunt insuper Extravagantem *Antiquarum,* de Pœnit. et remiss, in qua Bonifacius VIII, concedens indulgentiam plenariam Romanis qui in anno jubilæi 1500 visitabunt per triginta dies basilicas SS. Petri et Pauli, et extraneis per quindecim dies, addit: « Unusquisque tamen plus merebi- » tur et indulgentiam efficacius consequeo » tur, qui basilicas ipsas amplius et devo- » tius frequentabit. » Ille autem, inquiunt, efficacius consequitur indulgentiam cui plus pœnæ remittitur.

Æ. 1° Bonificium non dicere se absolute concedere indulgentiam plenariam omnibus visitantibus per triginta vel quindecim dies præfatas basilicas , sed dicit duntaxat quod hi qui voluerint hujusmodi indulgenliæ participes fieri, debeant has visitationes peragere : « Statuentes, inquit, ut qui « voluerint hujusmodi indulgenti® a nobis « concessæ participes fieri si fuerint Ro- » mani, ad minus triginta diebus, etc. » Deinde addendo clausulam ul in instantia, manifeste significat se non absolute determinasse triginta vel quindecim visitationes ad lucrandam integram iiidulgenliani, sed tantum ad participandum de illa : hoc autem speciale est huic bullæ, quod non debet trabi in exemplum pro aliis, in quibus similia non leguntur.

2° Falsum esi re *efficacius* semper significare ampliorem elfectum; ille enim in proprietate sermonis dicitur efficacius aliquid obtinere , qui potentiori virtute M certius illud idem obtinet i sic dicimus intercessionem II. Mariae Virginis esse cllicaciorcm ad obtinendam unam el eamdem gratiam , quam oratio alicuius alterius sancti ; quia vis et valor ejus intercessionis est potentior quam quævis alia.

Dixi in responsione, (piando et ipsa indulgentia est determinata, ct opus proscriptum determinatum; quia si opussitindeterminatum,v. g. si dicatur: Qui visitaverit banc ecclesiam vel qui conferet aliquid in constructionem hujus basilic®, lucrabitur indulgentiam centum dierum; videtur quod qui frequentius visitabit, aut majorem summam conferet, plus de indulgentia participabit; quia tunc opus praescriptum patitur latitudinem , intra quam veriiicari possent verba concessionis, absque eo quod omnes æqualiter participent : atque ita sen· tit Auctor hic q. 25, a. 2, ad 5. «Quando, » inquit, datur indulgentia indeterminate » (qui dat auxilium ad fabricam ecclesiæ) » intelligitur tale auxilium, quod siteon- » veniens ei qui dat auxilium ; et secunduir » quod accedit ad hoc, secundum hocplir » vel minus de indulgentia consequitur. ‹ Idem videtur dicendum si ipsa indulgenti: sit indeterminata, ul si dicatur: Qui decies visitabit hanc ecclesiam, vel qui dederit nummum in fabricam hujus ecclesiæ,lucrabitur indulgentiam; quia (piando gratia indeterminate conceditur ad positionem alicujus operis, sensus est quod plus de gratia participat (pii sæpius opus facit; sed vix usus est similis indulgenliæ.

Petes 5" utrum ad consequendam indulgentiam requiratur in suscipiente propositum et sollicitudo per se propriis laboribus satisfaciendi?

R. negative. Est communior contra Cajetanum. *Ratio* esi; quia nihil obstat quo minus homini ingratia existent!,qui omnia opera præscripta rite adimplevit, communicetur fructus indulgenliæ; nec pontiliccsqui contritionem et confessionem præscribuni, unquam requirunt propositum per se satisfaciendi : unde deciperentur fideles. *¡ ista conditio , de (pia nunquam monentur, requireretur.

Dices. Qui potest per se satisfacere el non satisfacit, est indignus c‹«i concéda tur indulgentia. Ergo. *Prob. ant.* 1° Non decet petere ab amico ul pro le saiisfaciat, cum possis per te satisfacere. 2e In republics bene ordinata, non distribuuntur bona publica eis qui gravantur ære alieno, si per se possunt solvere. 5° Indulgenti® conceduntur vere pœnilentibus; ille autem non est vere pœnitens qui non nili facere dignos fructus pœnitentiæ. 4° is cui sacerdos injungit pœnitentiam, vel eam accipit animo adimplendi, vel non:si primum , habet propositum satisfaciendi; si secundum, fallaciter agit, et est indignus indulgentia. 5' S. Cyprianus rogabat martyres ne commendarent episcopis pro consequenda indulgentia, nisi eosquorum pœnitentiamsatisfactioni proximam conspicerent. Ergo. Ita fere Cajetanus.

R. N. ant. Qui enim potest per se satisfacere et non satisfacit quia exspectat aliunde satisfactionem, non est positive indignus, modo sit paratus satisfacere per se, si non essent indulgenti®. Quod si forte sil non dignus, nihil obstat, quia indulgenti® conceduntur ex misericordia el liberalitate.

Ad primum prob. Non est indecens nec injuriosum amico ab eo petere, non ex justitia, sed ex gratia , quod tu potes præstare, maxime si eo non indigeat.

Ad secundam. Disparitas est, quod æranuin publicum sit finitum et tantum decrescat quantum ex illo extrahitur : unde per se non debel distribui iis qui non indigent, cum inde damnum sequatur indigentibus : at thesaurus Ecclesiæ est infinitus. Insuper quamvis per se non debeat distribui bonum publicum iis qui possunt per se solvere, posset tamen occurrere occasio in qua id esset utile reipublicæ ; puta si is cui distribuitur optime sit meritus de republica, aut ab eo exspectantur obsequia admodum utilia reipublicæ, vel aliter.

Ad tertiam. Ille est vere pœnitens qui est vere contritus cum animo satisfaciendi, nisi aliunde pro eo satisfiat.

Ad quartam. Non hic est proprie quæstio de poenitentia injuncta a confessario quam semper esse adimplendam diximus art. 1,sed de poenitentiis praeter sacrainentalem sponte susceptis, proportionate ad gravitatem et multitudinem peccatorum. Sed eis· ageretur de pœniteutia injuncta, pœnitens eam accipit animo adimplendi, nisi possit aliunde ab illa liberari.

Ad quintam. S. Cyprianus loquebatur juxta rigorem antique discipline , quae nunc amplius non viget; eo enim fine benigna mater Ecclesia frequentius îœpit concedere indulgentias, cum fideles tepidiores et ad implendas graves poenitentias negligenliores effecti sunt.

Peles 6' utrum ad indulgentiam consequendam adhibenda sit confessio sacramentalis?

R. Si in concessione requiratur ut pars operis injuncti, adhibenda est etiam ab eo qui est in statu gratiæ : *patet ex se.* Si requiratur tantum ut dispositio ad -talum gratiæ, non est adhibenda nisi ab eis qui sunt in statu peccati mortalis; censetur enim pontifex respectu illorum illam requirere, ut certius justificentur.

Verum quia est difficile discernere quando in diplomatibus requiritur ut pars operis injuncti, vel ut dispositio tantum, consultum est eam semper adhibere, quando scilicet exprimitur in litteris concessionis, secus si non exprimatur.

Petes 7° utrum qui partem operis praescripti implevit, et propter morbum aliam ve justam causam, residuum implere non potest, lucretur indulgentiam?

R. negative, nisi ita concesserit pontifex , vel nisi ex ejus concessione confessorius habeat facultatem dispensandi, vel residuum in aliud opus commutandi ; quia quod datur sub conditione non valet, nisi adimpleta conditione.

Petes 8° utrum qui facit opus præscriptumsine intentione lucrandi indulgentiam, puta, quia nescit aut oblitus est ei esse annexam indulgentiam, illam lueretur?

R. probabiliter negative; quia debet dirigere opus praescriptum in finem a concedente indulgentiam intentum, quod facere non potest ignorans aut oblitus huic operi esse annexam indulgentiam. Id tamen non impedii quominus possit concedi indulgentia sensibus alieno et morituro sine injunctione operis : sicut enim potest quis applicare satisfactiones suas aut aliter benefacere ignoranti, ita potest pastor ecclesiæ applicare satisfactiones Christi elEccle siæ, sensibus alieno.

Petes 9° uirum translato festo transferatur indulgentia ei annexa?

R. Si solum officium transferatur et non solemnitas in populo, indulgentia non transfertur : sic si festum Annuntiationis

incitions in hebdomadam Sanctam, celebretur in populo, et officium tantum transferatur post Pascha , non transfertur indulgentia, quia indulgentia videtur annexa solemnitati; et alias multi fideles de populo qui ignorant rubricas de translatione festorum , frustrarentur fructu indulgentiae : unde censetur hanc esse mentem pontificis. Si vero transferatur solemnitas festi in populo, transferturet indulgentia propter eamdem rationem ; quia indulgentia videtur annexa solemnitat· festi in populo.

idem videtur dicendum de festis religionum quibus annexa est indulgentia : ita expresse statuit Leo X,de festis ordinis nostri, SS. Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquina, Vincentii et Calharinæ Senensis, his verbis : « Volumus ut quo- » ties dictarum festivitatum et octavarum » earumdem celebrationes, qualibet ex » causa, etiam extra tempus interdicti, » transferrentur, etiam indulgentis,dictas » ecclesias in festivitatibus hujusmodi et « per earum octavas visitantibus, pro tem- » *pore* concesse , ad tempus celebrationis » hujusmodi sint et censeatur translatae. » Hæc bulla exstat in Bullario ordinis FF. Praedicatorum, tom. 4, pag. 371.

Quod confirmatur ex brevi a Greg.XIII, die vigesima augusti 1580, FF. Minimis concesso, et a P. Laurentio de Peyrinis ejusdem ord. torn. 2, num. 8, pag. 223 relato, in quo hæc leguntur: « Cum festum » S. Francisci de Paula,... post octavam » Resurrectionis D. N. J. C. transferri eo- » leat, etpropterea indubium verti posset » an eadem indulgentia die quo ipsum fes- » tum transferri contigerit, ab eisdem » Christi fidelibus consequi valeat. Nos.. » harum serie volumus et declaramus ut » dicta indulgentia ad eum diem quo fes- » tum ipsum , ut praefertur, transferri, et » post octavam ejusdem resurrectionis ce- » lebrari contigerit, translata esse censea- » tur. » Declaratio autem non facit novum jus , sed antiquum explicat.

Quidam excipiunt a responsione, si in concessione 'ndulgentiæ exprimatur dies, ut si dicatur . Concedimus indulgentiam die festo sancti N. quinta talis mensis s tunc enim existimant indulgentiam esse annexam diei assignats et non festo, et ideo traudato festo non transferri indulgentiam. Id quidem non est improbabile; posset tamen responderi indulgentiam ratione festi, non diei, essa concessam, sicque debere sequi festum.

ARTICULUS VI

De indulgentiis quæ applicantur defundis.

Petes 1° utrum indulgentis possint applicari et prodesse defunctis?

Supp. q 71. α 10. o. — *II. affirmative,* si sic exprimatur in diplomate concessionis; quia fideles privati possunt applicare defunctis in purgatorio suffragia sua ct suas satisfactiones , ea ratione quod sint unius corporis mystici membra vinculo charilalis colligata: ergo eadem ratione summus Ecclesiæ pastor potest eis applicare satisfactiones Christi et sanctorum de thesauro Ecclesiæ.

Confirmatur. Potest pontifex applicare indulgentias vivis, quidni et defunctis (licet diverso modo , ut mox dicam), cum sint ejusdem corporis membra? Unde Auctor loco citato in margine. « Non est, inquit, » aliqua ratio quare Ecclesia possit trans- » ferre communia merita quibus indulgen- • tiæ innituntur, in vivis ct non in mortuis.*

Prob. 2° *ex usuel traditione Ecclesiæ.* Paschalis I, ineunte sæculo nono, ut refert Gabriel led. 57 in canonem missæ, concessit indulgentiam pro defunctis, quæ habetur in ecclesia S. Praxedis. Similiter Sixtus IV et Innocentius VIII, teste eodem, concesserunt indulgentias pro defunctis. Frequenter postea idem concesserunt summi pontifices : consentiunt antiqui theologi, S. Thomas, S. Bonaventura, Richardus,etc.

Dixi, *si sic exprimatur in diplomate concessionis;* quia nullus privatus potest alteri, sive vivo sive defuncto applicare indulgentiam , nisi ex concessione summi pontificis, quia ipse solus est dispensator thesauri Ecclesiæ, cui innitunturindulgentiæ; unde nec id potest episcopus.

Dices. Potestas concedendi indulgentias fundatur in his Christi verbis Petro, Matth. 16 : *Quodcumque solveris super terram,* etc., et in his voaii. 21 · *Pasce oves meas :* atqui neutrum verificari po test de animabus in purgatorio; non enim sunt super terram , neoueoves com· missæ pontifici: ergo.

II. D. ant. Potestas concedendi indulgentiam vivis per modum judiciariæ absolutionis fundatur in his verbis Christi : *Quodcumque,* etc *C.* potestas concedendi indulgentiam definietis per modem suffragii et simplicis solutionis oblatæ, ut mox dicemus, 1V. Fundatur enim hæc potestas m communioni membrorum unius corporis mystici et in u*u Ecclesiæ.

Neque etiam obstat cap. *Quod autem,* de Pœnit. et Remiss, ubi dicitur indulgentias non remitti nisi iis qui subsunt remittenti ; bi enim agitur de indulgentiis concessis vivis per modum absolutionis,non defunctis per modum suffragii : unde.

Petes, 2° quomodo applicantur et promut indulgentis defunctis ?

II. non applicari nec prodesse per modum absolutionis judiciariæ, sed per modum oblatæ solutionis, scu, ut communier dicitur, per modum suffragii.

Prob. prima pars. Quia summus pontifex non habet amplius judiciariam potestatem in defunctos , cap 1, cap. *Legatur,* et cap. *Nec quisquam* 24, q.2. *Et palet,* quia summus pontifex non potest citare defunctos, eorum causas cognoscere, nec ros cogere ad obediendum. Item non habet potestatem judiciariam, nisi in oves quas in persona Petri suscepit pascendas, Joan. 21. Defuncti autem non possunt amplius pasci a summo pontifice : summi pontifices, cum extendunt indulgentias ad defunctos, semper apponunt particulam per *modum suffragii.* Ergo.

Dices 1° Ecclesia excommunicat et absolvit ab excommunicatione defunctos. 2° In his verbis, *Quodcumque solveris super terram,* etc. το *super terram* non refertur ad eos qui solvuntur, sed ad eum qui solvit ; ita ut sensus sit : Quodcumque solveris tu qui es super terram , erit solutum a me qui sum in coelis. 3Ù Defuncti sunt adhuc viatores : ergo et oves. 4" Episcopus qui confert beneficium clerico non sibi subdito, exercet actum jurisdictionis, elcollatioest valida : ergo similiter.

/I. Ad primum, excommunicationem **t absolutionem ab excommunicatione in mortuos,non e-.se proprie excommunicationem et absolutionem, sed declarationem sententiae quam subire debuissentdum viverent,et concessionem quamdam factam Qdelibusul pio ipsis offerant suffragia, aut prohibitionem offerendi.

Ad secundum, Gela-ius papa , can. *Legatur* 24 , q. 2, refert *super 'erram* ad eos qui solvuntur; sed '■eferatur ad eum qui solvit, debet semper intelh^i circa eos qui ipsi subduntur, alias posset solvere et beatos ct damnatos.

Ad lerlium, defuncti in purgatorio sunt viatores secundum quid, quatenus nondum adepti sunt terminum ; et ideo po-sunt juvari a viventibus : at non sunt ideo oves visibiles, quales Petrus pascendas suscepit cum eis nec doctnnæ pabulum præbere possit.

Ad quartum. Episcopus exercet actum jurisdictionis in beneficium, non m clericum extraneum;similitersiimmus pontifex exercet actum jurisdictioni' in thesaurum Ecclesiæ, non in ipsos defunctos. Valet autem collatio, quia ad hoc non requiriuir potestas judiciaria et contentiosa , quali* requiritur ad ab-olutionem a pœna , quam supremus princeps imposuit.

Restat itaque quod indulgentis apphcenturei prosint defunctis per modum suffragii et auxilii, quæ est secunda pars responsionis.

Quod ut intelligas, distingue triplex suffragium , seu auxilium : unum meritorium, alterum impelratorium, tertium satisfactorium ; et hoc ultimum hic inlelhgitur : unde applicare indulgentias defunctis per modum suffragii, est offerre Deo satisfactiones Christi et sanctorum in solutionem seu compensationem poenarum quas debent pati in purgaorio.

Petes 5· utrum Deus teneatur ex justitia seu certa lege, acceptare indulgentias applicatas defunctis?

II. negative; quia ad hoc nullibi se obligavit: judex autem supremus non tenetur acceptare commutationem pœnæ sibi debitæ, nisi ad id promissione se obligavi rit. Neque obstat promissio, Matth. 16 : *Quodcumque solveris* , etc., hæc enim spectat vivos duntaxat quibus applicantur indulgiutiæ per modum absolutionis: vrjHuin Cfg0 misericorditer acceptat Deus indulgentias applicatas defunctis; ea tamen acceptatione po*'ta . intervenit justitia, quia satisfactiones de thesauro Ecclesiæ sunt justa compensatio et de condigno pœnarum quas defuncti pati debent in purgatorio.

Hinc inferes, saltem probabilius, in-

dulgentias applicatas defunctis non semper habere certum et infallibilem effectum ; cum enim Deus exmera misericordia et liberalitate acceptet, non constat eum illas semper acceptare, sive in toto sive in parte. Et hic est sensus communis fidelium <pii, applicata indulgentia plenaria alicui defuncto, puta sacrificium in altari privilegiato , nihilominus pro illo ollerre alia sacrificia et orare pergunt.

Dices 1°. S. Th. hic q. *71,* a. 10 o. probat pontificem non posse pro arbitrio animas e purgatorio liberare, non quia indulgentis illis applicatæ non mfallibiliter illis prosunt, sed quia pontifex non potest eas illis applicare sine causa convenienti.

A. S. Doctorein attulisse rationem sufficientem ad probandum quod intendebat, sed unam afferendo , non negavit alteram, nec erat necesse quod utramque afferret.

Inst. q. 25, a. 2, nullam facit distinctionem quantum ad efficaciam indulgentias vivis et defunctis concessae.

R- S. Thomam ibi mentionem non facere de indulgentiis concessis defunctis, de quibus agit tantum q. 71. Quapropter primo loco intelligendus est de indulgentiis vivorum tantum.

Dices 2°. Indulgentis tantum valent quantum sonant; sonant autem liberationem animæ.

R. id esse verum de indulgentiis concedis viventibus per modum absolutionis.

Inferes. Ergo summus pontifex decipit fideles.

H IV. illationem. Sed pontifex concedii quantum potest, supposita accqnaftona divina.

Dices 3°. Oratio Ecclesiæ; positis omnibus requisitis, semper exauditur.

R. 1°. *D.* Si ita congruat consiliis divinat providentiae, *C.* secus, *N.* Indulgentia non applicantur defunctis per modum orationis, sed per modum solutionis.

Petes an indulgentis applicate uni, vel aliquibus personis determinatis, prosint omnibus?

R. omnibus prodesse quoad consolationem et gaudium quoddam accidentale, quod charitate uniti concipiunt de bonis aliorum, ac si essent propria. Quoad satisfactionem autem et liberationem a pœna, prosunt tantum iis quibus applicantur. Hic estsensus fidelium, et natura satisfactionis, ut pro uno facta, illi specialiter prosit et non alteri : quod si ille cui applicatur non indigeat, Deus applicat alteri, vel redit in thesaurum Ecclesiæ.

Petes 5° utrum qui lucratur indulgentias pro defunctis debeat esse in statu gratiæ?

R. Si opus injunctum requirat statum gratiæ , ut confessio, communio, ad illum tenetur ; si autem opus injunctum non requirat statum gratiæ, non videtur ad illum teneri, quia ipse non percipit fructum indulgentiæ seu remissione pœnæ, sed alter.

ISeque dicas , ipsum non posse indulgentiam alteri applicare, nisi prius eam faciat suam; facit enim suam , non accipiendo ejus effectum , seci potestatem eam alteri applicandi , ad quod non requiritur status gratiæ, sicut nec in concedente indulgentiam.

ssenatiouum, Articulorum, Paragraphorum, Petitionum, Congiariorum, Digrosoiomim , etc., quæ in hoc tomo IX continentur.

1RICTAT! S DE CONFIRM \TIONE.
Summa doctrina· Catholica? de confirmatione. l1"d
Decretum concilii Florcntii. Ibid.
t'.iiioniH concilii Triderilini de confirma - tionc. Ibid.
DISSERTATIO UNICA» Dc omnibus quæ hoc sacramentum spectant. Ibid
Art. I. Utrum confirmatio sil sacramentum? Ibid
Solvuntur objectiones hærelicorum, 5
Petes a quo el quahdo institutum luerit sacramentum confirmationis ? 8
Ait. II. Quæ sil materia confirmationis ? y
Solvuntur objectiones contra chrismaliouem ü
Art III Utrum balsamum sit necessario permiscendum oleo necessitate sacramenti. l j
Solvuntur objectiones. 15
Art. IV l Irum sit de necessitate sacramenti quod chrisma sil ab episcopo benedictum? j?
Solvuntur objectiones. 18
\i t V Quædam leviores quæstioncs circa inalerintii conilnnalionis compendiose resolvuntur. >9
Ai t. VI Qnrv sil forma confirmationis ? uo
Solvuntur objectiones. 21
Art. Vil. De ministro confirmationis.
$ I. Utrum solus episcopus sit minister ordinarius continuationis. Ibid.
Solvuntur objectiones. j
$ II. Utrum simplex sacerdos possit esse minister extraordinarius confirmationis? 27
Solvuntur objectiones. 29
Petes utrum solus pontifex possit committere sacerdoti ut sil summus minister extraordinarius continuationis? 3i
Art. VIII. De subjecto cl necessitate conlirina lion is. 31
$ I. Qui sint capaces confirmationis? Ibid.
Petes qu® sint dispositiones requisita» in susciente confirmationem ? Ibid.
5 11. Quæ sil necessitas seu obligatio suscipiendi sacramentum confirmationis? ibid
Petes utrum confirmatio sil piæmillends prihia' Innsiiiæ sacris ordinibus? 35
Art. IX De affectibus confirmationis. Ibid.
Art X D»· ritibus confirmationis 38
TRACTATUS DE ALMO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO
Summa doctrine catholicae de eucharistia Ibid.
Decretum concilii Florentini. Jg
Canones concilii Tridenti de eucharistia. Ibid.
DISSERTATIO I. De veritate et existenlia eu charisII», sive de vera el reali praesentia Christi in eucharistia. 4|
Art. L De variis nominibus, figuris ct definitionibu· sacramenti eucharistiæ? Ibid
Nomina. ibid
Figuras
Definitione* Ibid
Art II. De variis erroribus circa veritatem eu charistia*. Ibid.
Art. HI. Asscrilur dogma ca holicum de reah præsentia Christi in eucharistia. 4i
$ I. Primum momentum ex capite sexto Joannis. 4^
$ II. Secundum momentum ex verbis institutionis 46
J III. Tertium momentum ex Apostolo.
5 IV Quartum momentum ex conciliis. Ibid.
5 V (jiiiulum momentum ex Patribus Ibid.
J VI. Sextum momentum ex proscriptione, seu continua possessione. 55
$ VII Momen lu n ratione. 5y
Art. IV. Solvuntur objectiones hærelicorum. 6o
$ I Soh untur objectione* ex 8. Scriptura. Ib.
5 II Solvuntur objectiones ex Patribus 65
$ III Sohuntur objectione» a ratione.
Art. V De transsubstantiatione.
Ari V| Solvuntur objectiones. Hi
J I Sol· untur objectiones ex Patribus Ibid.
J II. Solvuntur objectiones ex accidentibus remanentibus, et simul impugnatur Carloianismus. 78
Impugnatur primus dicendi modus Cartesiaiioruni. 79
Impugnatur secundus dicendi modus Cartesianoriim 80
J III Solvuntur objectiones contra probatio· tiem desumptam cx verbis consecrationis. §<>
Art. \ II Varia· questiones circa Iranuubsian li.ilionrm breviter resolvuntur. 88
petet l* utrum substantia panis el vini poU consecrationem annihilentur? Ibici.
Petes 2° quali* actio sit transsubtlantialio, au adductiva , an uniliva ac conservativa, su productiva seu reproductive? Sy
Pelei 3· utrum , abstrahendo a verbi® consc,-rralionis, possit de Dei potentia absoluta corpus Christi *cue* praesens in eucharistia

absque convcr<icje panis in ipsum ? yi
Petes 4° utrum iranssubstantialio fiat in in-. ¡Rti ? Ibid
DISSERTATIO II. De essentia , unitate ct institutione sacramenti eucharistia?. yu
Art. I. in quo consistat sacramentum cucharisti.T? Ibid.
Ç I. Utrum sacramentum eucharisliæconsistat in re permanente, an in usu tantum? Ibid.
Solvuntur objectiones yj
Consectaria de adoratione Christi in eucharistia. y6
SII. Quid habeat proprie rationem sacramenti in eucharistia ? y8
Solvuntur objectiones. yy
Art. II. Ulrurn sacramentum eucharisliæ sil unum vel plura ? 100
Art. III Quandonam sacramentum eucharistias fuerit institutum? io3
Solvuntur objectiones. io5
Solvuntur aliæ objectiones. ioy
Petes utrum unam vel plures cœnas Christus habuerit pridie passionis? i l i
DIGRESSIO HISTORICA De institutione festi Corporis Christi , necnon de auctore illius officii. Ibid.
Sectio I. Quæ fuerit prima origo et occasio institutionis festi Corporis Christi? Ibid.
Sectio 11 Quis sit auctor officii festi Corporis Christi? 112
DISSERTATIO III. De materia sacramenti eucharisliæ. 113
Art. 1. Utrum panis et vinum sint materia sacramenti eucharisliæ? Ibid.
Consectaria. 115
Ari. 11. Utrum hoc sacramentum debeat confici in azymo? 117
$ I. De antiquitate usus azymi ct fermentati tam in ecclesia Latina quam Græca. Ibid.
$ II. Quæslio proposita resolvitur. 118
Quarilur utrum Græcus apud Latinos possit consecrare in azymo , el vice vena Latinus apud Græcos in fermentato? Ibid.
Art 111. Utrum aqua sil vino miscenda? Quo jure el in qua quantitate? tuo
Art. IV. Utrum aqua calici infusa immediate convertatur in sanguinem Christi? 122
Solvuntur objectiones.
Art. V. Utrum una species possit consecrari sine altera ? 127
Solvuntur objectiones. 120
Art. VI. Utrum materia consecranda debeat esse privsens ministro. determinata in individuo el sub ceria quantitate? 13 I
Consectaria. i3u
Petes utrum si materia non consecrata ita misceatur cum consecrata, puta , si hostia non consecrata cad t inter consecratas, aut gutta vini consecrati maceatur cum vino non consecrato, ita ul non possit discerni a materia consecrata, valide consecretur? Ibid.
DISSERTATiO IV Dc modo quo Christus est in boc sacramento· 133
Art. I· Utrum totus Christus contineatur sub hoc sacramento, et quomodo ? Ibid.
Petes j· quid intelligatnr nomine corpsrii quod ponitur cx vi verborum in hoc sacramento? 135
Pclcs 2° utrum vi verbormn ponatur l.inluni sanguis Christi qui effusus est in passione, proplcrea quod Christus dixit, qui p'o xobis effundetur? xl.
Petes 3° Utrum Paler ct Spiritu» sanctus sint hoc sacramento per concornilantiain? Ibid.
Art. II. Expenduntur breviter variæ quæsliuneulæ circa præsentem materiam cx cæteris articulis D. Thomæ. 136
Petes i® utrum quantitas dimensiva corporis Christi sit in hoc sacramento? Ibid.
Petes 2° utrum corpus ChrLli sit in sacramento sicut in loco? Ibid
Petes 3° utrum corpus Christi sit mobiliter n hoc sacramento? Ibid.
Petes 4° utrum corpus Christi in eucharistia possit videri oculo ? 13^
Petes 5° utrum, quando in hoc sacramento apparet miraculose, vel caro, vel sanguis, vel puer, sit vere ibi corpus Christi, et an maneat saeramentaliter ? 138
Quomodo se gerere debeat sacerdos celebrant cui talis apparitio contingit? Ibid.
DISSERTATIO V. De forma sacramenti euclia-risliæ. Ibid.
Art. I. Utrum Christus consecrando verbis usus fuerit? 13y
Consectaria. 14|
Art. II. Utrum solis verbis dominicis, et non precibus praecedentibus aut subsequentibus, liat consecratio. Ibid·
Solvuntur objectiones. l4'l
Art. 111. Quæ sint verba essentialia utriusque formæ panis el calicis? ijj
5 I. Quæ sint verba essentialia formæ consecrationis panis? Ibid.
$11. Qua· sint verba essentialia formæ consecrationis calicis? Ibid.
Solvuntur objectiones. i4"
Appendix. Explicantur verba utriusque formæ. 15o
DISSERTATIO VI. De usu seu sumptione, necnon de effect bus eucharisliæ. Ibid.
Art. I. De necessitate seu obligatione sumend eucharistiam. Ibid
$ I Utrum sumptio eucharistiæ sit necessarii necessitate medii ad salutem? 15|
Petes quomodo confirmatio , extreina-unclio et matrimonium ordinentur ad eucharistiam tanquam ad finem? 15a
$ II Uirum sit præceptum divinum sacramenlaliter communicandi ? 155
Consectaria. Ibid.
Petes 1° utrum hoc præceptum divinum obii get omnes adultos tam fidele* quam infideles? |hid
Petes u° quandonam obliget istud præceptum divinum ? Ibid
Petes 3° uirum qui heri vel hodie mane communicavit, et vespere incidit in periculum mortis, teneatur iterum communicare per modum viatici ?

Petiw wtrnm pueri doli capaces et apti ad confessionem , sed nondum admissi ad communionem , *i in periculo mortis constituantur, teneantur cx præcepto divino communicare ? 156
$ 111. De obligatione communicandi cx praecepto Ecclesiæ. j5^
Explicatur præceptum. Ibid.
Petes j° ubi el a quo tumenda est communio paschalis? Ibid.
Pclcs 2° an qui sive culpabiliter sive inzulpabiliter non communicavit in paschale , sit liber a præcepto usque ad sequens pascha? 158
$ IV. Utrum per communionem sacrilegam adimpleatur præceptum tam divinum quam ecclesiasticum communicandi? i5o
Solvuntur objectiones. Ibid.
$ V. Quid sit censendum de frequenti el quotidiana communione? iGi
Dccrelum Innoccnlii XI de sacræ communionis usu, datum anno 16~O. 162
Art. H. De communione sub utraque specie. i63
$ I. Utrum communio sub utraque specie sit necessaria ex præcepto divino? 164
Pclcs utrum usus calicis non sil aliquando licitus Iaicis P 167
Solvuntur objectiones. Ibid.
$11. Uirum major gratia conferalur communicanti sub utraque specie quam sub una? 169
Art. III, Quibus sil exhibenda, quibus denegauda communio sacramentalis? 1^1
Art. IV. Dc dispositionibus requisitis ad percipiendam communionem sacramentalem. l ;3
$ ^Dispositiones requisilæcx parte animæ.Ib
Consectaria.
$ II. Dispositiones cx parte corporis. i;6
Jejunium. Ibid.
Explicatur conclusio.
Consectaria. Ibid.
Petes utrum non sit etiam præceptum manere aliquandiu jejunus post sumptionem eucharisliæ? 1-8
Mundities corporis. i^y
Art. V. Dc modo quo Christus usus est hoc sacramento. Utrum ipse sumpserit, ct sumendum dederit corpus cl sang'rincm suum Jud® 181
Pclcs i° utrum Christus sumpserit ct dederit discipulis suum corpus passibile P 18â
Petes a° utrum si hoc sacramentum tempore morti* Christi fuisset servatum aut consecratum, Christus ibi morereturP i8a
Art. VI. De effectibus hujus sacramenti. Ibid.
$ I. Recensentur varii effectus eucharistiae. Ib.
J II. Variæ quaestiuncula·circa præsentem materiam brevilcr resolvuntur. 184
Petes 1· utrum eucharistia prosit aliis quam sumentibus f Ibid.
Petes 20 utrum Per veniale peccatum impediatur eftcciu«-^ujus sacramenti? Ibid
Pelei 3° quandonam eucharistia causct gratiam? Ibid·
Petes 4e utrum hoc sacramentum ciuset gratiam ex *opere operato*^ non solum quando actu manducatur, seu quando completur manducatio , sed etiam toto tempore quo species manent in stomacho? 18^
Digressio historice de communione laica. 183
DISSERTATIO VII. De ministro eucharistiae. 186
Art. I. Quis sit minister consecrationis eucharisliæ ? Ibid.
Solvuntur objectiones. 187
Art. II. Leviores quxdam difficultates de ministro consecrationis expenduntur. 189
Poles i° utrum neomyMx consecrent simul cum episcopo ordinante. Ibid.
Pete» 2° utrum mali sacerdotes valide consecrent? Ibid.
Petes 3· utrum mi«sa mali seccrdobs æque valeat ac missa boni sacerdotis P 190
Petes 4° utrum liceat sacerdoti omnino cenare a celebratione misa® ? Ibid
Art III. Quis sit minister dispensationis cucharisliæ? Ibid
Observanda circa præfata testimonia. iyi
Art. IV. Quædam quæstiunculæ de ministro dispensationis eucharisliæ breviler resolvuntur. <92
Pclcs i° utrum quilibet sacerdos pouit eucharistiam dispensare P Ibid.
Petes 20 quo tempore possit et debeat administrari eucharistia? Jy3
Pclcs 3° utrum in missa defunctorum possit dari communio P Ibid.
Petes 4° quandonam parochus teneatur administrare eucharistiam suis parochianuP Ibid.
Petes 5° uirum pastor teneatur suis parochianj peste infectis administrare eucharistiam cum gravi vitæ su® periculo? Ibid.
DISSERTATIO VIII. De eucharistia in quantum est sacrificium, sive de sacrificio miss®.
Art. I. Utium missa sit verum ac proprie dictum sacrificium P Ibid.
Solvuntur objectiones. 197
Art. II. In qua actione consistat essentia sacrificii missæ? 200
Solvuntur objectiones. 201
Pclcs 1° uirum ad essentiam hujus sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei ? 2o3
Petes 2° quæ sil hostia hujus sacrificii? Ibid.
Petes 3° in quo hoc sacrificium differt ab aliis sacrificiis? Ibid.
Petes 4® in quo differat sacrificium missæ a sacramento eucharisliæ? 204
Art III. De effectibus sacrificii missæ. Qui sint cl quomodo causenlur? Ibid.
Art IV. De iis qui offerunt et pro quibus offertur hoc sacrificium, necnon de ejus applicatione. 206
Quantum ad offerentes. Ibid.
Quantum ad cos pro quibus offertur. *Ibid,*
Quantum ad applicationem. 207
Petes i° utrum qui ratione stipendii, vel beneficii, vel mandati superioris tenetur applicare uni, possit valide applioarialteri ? 20U

Pete· 2· utrnm lieeal applicare sacrificium pro eo qui primo petet vel dabitstipendium ? 208
Xrt.V. Llrum velor sacrificii sit infinitus? Ibid.
Art. VI. De stipendio missarum, per quæstiunculas. 211
Petes 1· utrum sit licitum accipere stipendium pro missa? Ibid.
Petes · utrum saltem sacerdos non possit per unam missam satisfacere duobus stipendiis, applicando uni partem solitam, ct alteri sibi propriam P Ibid.
Petes 3· quantum stipendium liceat exigere? Ibid
Petes 4° utrum qui accepit pinguius stipendium possit per alium satisfacere, collato illi mitiori stipendio, justo tamen, alia parte stipendii sibi retenta P Ibid
Petes 5° utrum qui plura pinguia stipendia missarum accepit quæ statuto tempore non potest persolvere , possit dicere alteri ; Adjuva me. postea adjuvabo teP 212
Petes 6® utrum qui accepit pecunias pr › missis, possit in alios transferre pro mercibus, puta , pro libris? Ibid.
Petes 7° utrum qui unam missam pro qua recepit stipendium omittit, pcecct mortaliter? Ibi.I.
Petes 8® utrum liceat differre celebrationem missarum pro quibus acceptum est stipendium , et quamdiu? 213
Petes pn utrum parochus vi sui beneficii teneatur aliquoties celebrare pro suis parochiani·, non accepto stipendio? Ibid.
Petes io° utrum qui accepit stipendium pro missa votiva aut de *requiem* , satisfaciat celebrando missam diei occurrentis? 21 j
Art. VIL De missis privatis. Ibid
Solvuntur objectiones. 215
Art VIII De tempore celebrationis missæ 216
Art. IX. De loco celebrandi. 219
Petes i® quot modis pollualut ct exsecrclur ecclesia P 220
Petes 2· utrum hæ omnes causæ pollutionis ecclesiæ debeant esse publica?, ut censeatur ecclesia polluta? 221
Pelcs 3° a quo ct quomodo ecclesia polluta debeat reconciliari? 222
Art. X, De allari ‹ ejus orualu , necnon de vasis el veslibus sacris. Ibid.
De allari. IbiJ.
De ornatu altaris· Ibid
De vasis sacris. 223
De vestibus sacri·. Ibid.
Petes 1· a quo corporalia , palla? , ciborium , lunula et vestes sacrat sint benedicendæ? 224
Pelcs 2° an hucusque dicta . scilicet ecclesiæ , altaria, caB.ces , vestes sacrae, per ipsum usum sacra fiant? Ibid
Pelcs 3° quibus liceat tangere sacra vasa P Ibid
Art XI De iis qua· dicuntur et fiunt in celebratione mistae* 225
Art. XII. Quadam quaestiunculae quæ supersunt circa praesentem materiam breviter resolvuntur. 226
Pete· 1V utrum canon missæ convanienter subinissa voc· recitetur ? aifl
Petes 20 utrum missa sit eoiebranda in lingua vuigari? Il». l
Pet< s 3° utrum sic licitum interrumpere missam, sive postea perficiendam,sive non ? 22"
Petes4° quid facere debeat sacerdos celebrant, si advertat se aliquid omuissc, aut unum pro alio legisse ? 228
Pelcs ultimo, utrum rubrica? missalis, de quibus toties diximus in præcedentibus articulis, sint obligatorias? Ibid.
Digressio historica. Oids fuerit Mek.hite dedi P 22(j
TRACTATUS DE SACRAMENTO POENITENTIÆ. 231
Summa doctriiiæ calholicæ de pœnitentia, ex conciliis l lorcntino ct Tridcnlino. Ibid.
Decretum concilii Florentini pro instructions Armenorum. Ibid.
Canones concilii Tridentini de pœnitentia lb
DISSERTATIO I. De pœnitentia secundum quod est sacramentum. 232
Ait l Utrum pœnitentia sitsacramentuni ?u33
$ I Errores circa exislenliam sacramenti pœnitentiæ. Ibid.
$ Il Dogmata catholica de exislentia sacramenti pœnitentiæ asseruntur. j 3j
5' HI Solvuntur objectiones Monlanistarum et Noval lanorum contra primam conclusionem. . . . ?3'
$ IV. Solvuntur objectiones reccniiorum hæreticorum contra secundam et tertiam conclusionem. 2^2
Art II De materia sacramenti pœnitentiæ.2 |3
Solvuntur objectiones contra quintam conclusionem. 2^7
Art. III. Deforma sacramenti pœnitentiæ. 230
$ I Quæ sit forma hujus sacramenti? Ibid,
(',onsecla ria. 251
$ Il Quis sit sensus horum verborum, *Absolvo te?* 232
$ lll Utrum absolutionis forma deprecatoria possit esse valida ? 253
Solvuntur objectiones. 2Ô3
Art. IV. De institutione , necessitate ct ilera tione sacramenti pœnitentiæ. 258
$ I Quandonam fuerit institutum hoc sacramentum? Ibid.
$ 11 Utrum hoc sacramentum sit neerssarium ad salutem ? Ibid.
$ HI. Utrum hoc sacramentum sit pluries iterabile? u5y
DISSERTATIO II. De pœnitentia secundum quod est virtus. 261
Art I. Utrum pœnitentia sil virtus speculis, et quæP Ibid.
Observanda circa peccatum mortale. 262
Art. II. De subjecto ct principium pœnitentiæ 26 l
Digiiessio historica de pernitentia Salomoni» Utrum Salomon egerit pœnitenliam ? v(>j
Momenta cx S. Scriplura pro adstrnetida ρoήlenlia Salomonis cum rc«ponsis negantium. n,.
Momenta ex S. Scriptura contra pœnitemua

Salomonis, cum r*sponsi< ,am adslruentiiim 267
Quantum ad SS. Patres. Ibid.
DISSERTATIO «11. De effectibus pœnitentiæ Ibid
Art I De effectn principali pœnitentiæ, scilicel deremissionepcccalorum mortalium Ib.
J I Utrum omnia peccata mortalia deleri possint per poenitentiam, ct sine illa? Responsio affirmativa. Ibid.
Pelcs dr qua potentia id sil inlelligendum?268
$ II. Utrum unum peccatum mortale possit dimitti sine alio ? 26g
; III. Utrum remissa culpa per pœnitenliam remaneat reatus pœnæ? 270
Solvuntur objectiones. 271
Art. II. De remissione peccatorum venialium
I Utmin peccatum veniale possit remitti sine ulla pœnitentia? Ibid.
II. Utrum pcccalurn veniale possit remitii sine gratia ? 2*5
5 III. Utrum ct quomodo peccata venialia remittantur per sacramenta ct sacramenlalia P
Art. 111. Utrum peccata per pœnitenliam dimissa redeant per sequens peccatum P 278
Solvuntur objectiones. 280
Art. IV. Utrum per pœnitenliam vit tutes restituantur? 281
Art. V. De reviviscentia meritorum per pœnilentiam. a83
$ I. Utrum merita per peccatum mortificata reviviscant per poenitentiam ? Ibid.
$ II. In quo gradu el quantitate merita per peccatum mortificata, reviviscant per pœnitentiam? 285
Solvuntur objectiones. 287
DISSERTATIO IV. De partibus sacramenti pœnitentiæ in particulari; ct primo de contritione. 289
Art I. De quiddilalc et qualitate contritionis. **290**
Explicatur definitio contritionis. **Ibid.**
Ai t. II. De quantitate contritionis. 292
Observandum. Ibid.
Ari III. De necessitate contritionis. 297
Solvuntur objectiones contra secundam conclusionem. 299
Art. IV. Dc divisione contritionis. 3o2
Consectarium. Ibid.
Art V. Utrum attritio concepta ex solo metu gehennæ sit bona ct utilis
Observanda. 3o3
Solvuntur objectiones. 3o5
Petes utrum metus gehennæ sit non solum bonus. sed etiam supernaluralis ? 3oσ
Art. VI Utrum metus gehennæ possit se solo excludere voluntatem peccandi? Ibid.
Soh unlur objectiones. 3og
Art. VII Utrum ad juslificalionern eum sacramento sufficiat attrilio pure formidolosa, an e contia l equiratur aliquu Dei amor, ct qualis? 310
$ [. Prwnolamina ex D. Thouia Ibid.

C II. Rejicitur amor charitati*. 313
5 HI. Anentur necessitas amoris benevoli ia attritione. 315
Consectaria. 3 g
$ IV. Solvuntur objectione·. 321
Art. VIH. Quædan» quæsliurcalæ circa præsentem materiam resolvuntur. 32^
Pete· i° quid censendum dc systemate Honorati Tourne!/, etc. **Ibid.**
Petes 2° utrum liceat sequi in praxi sententiam dc sufficientia attritionis formidolosa·, etc. 3-4
Pelee 3° quandonam debeat elici actu· attritionis, ut sufficiat cum sacramento? 3ag
l cies 4° utrum qui immediate post confessionem accusat peccatum oblitum, teneatur ad novam contritionem ? 33o
Petes 5° utrum sufficiat dolcre se non dolere de peccatis? Ibid.
DISSERTATIO V De altera parte sacramenti pœnitentiæ, scilicet de coDfesaione, et primo dc ejus necessitate. Ibid.
Art. I Utrum confessio sacramentalis sit necessaria ad salutem? Ibid.
$ 1. Prænotanda. Ibid.
$ II Necessitas confessionis sacramentalis asseritur. 332
5 III. Solvuntur objectiones. 338
Digrissio historica. Utrum confessio publica aliquando fuerit in præcepto? 343
Art. II. Quinam teneantur ad confessionem?
Petes utrum saltem Ecclesia possit præcipere confessionem venialium? 347
Consectaria. Ibid·
Ari· III Quandonam peccator leneatur con fitcriP 348
$ I. Quandonam peccator teneatur confiteri ex præcepto divino ? Ibid.
Consectaria· 349
J II· Quandonam peccator teneatur confiteri ex præcepto ecclesiastico? 35o
$ III. Resolvuntur variæ quæstiunculæ circa præsenlcm materiam. Ibid·
Pelcs i° unde annus confessionis sit inchoandus? Ibid·
Petes 20 utrum qui prævidct se ante finem anni fore ut non possit confiterit teneatur confessionem anticipare ? 35o
Pelcs 3° an qui omisit confiteri intra annum, illo elapso leneatur adhuc statim confiteri? 351
Pelcs 4° an ille dc quo m praecedenti casu, leneatur iterum ad secundam confessionem pro obligatione præsentix anni? Ibid.
Feles 5° per quam confessionem impleatur istud præceptum ? Ibid
Pelcs ü° an qui non satisfacit huic præcepto incurrat dc facto excommunicationem ? 352
P< lrs 7° an peccatum celatum in confessione hujus anni, debrat subjici clavibus ante annum sequentem? Ibid.
Pelcs 8n utrum cum aliquo dispensari poni ne unquam confiteatur?

DISSERTATIO VI. De ministro confcssionis.352
Art. I. Utrum solus sacerdos sil minister confessionis ? Ibid.
Solvuntor objectiones. 354
Art. II, Utrum omnis sacerdos sit minister legitimus confessionis, sive utrum præter potestatem ordinis sit in ministro confessionis necessaria potestas juridiclionis P 355
$ I. De juridictionc. Ibid.
Petes j° quid sit jurisdictio P Ibid.
Petes a0 an hæc potestas sit distincta ab illa quæ confertur in corpus Christi mysticum omni sacerdoti in sua ordinatione P Ibid.
Petes 3° quotuplex sit jurisdictio? 356
Petes 4° quibus competat jurisdictio ordinaria. el respectu quorum? Ibid.
Petes 5· quot modis aliquis fit alterius subditus , quoad hoc sacramentum? 35y
Specialiter dc jurisdictione delegata? 358
Petes i° quotuplex sit jurisdictio delegata? ibid.
Petes quot et quibus modis acquiritur jurisdictio delegata tam directa quam indirecta? Ibid.
Dubium : an prælali oligere debeant confessarium approbatum ab ordinario P 35g
Pe'es 3° utrum ad delegationem ab homine sufficiat ratihabitio sperata ? Ibid.
, Ii. Resolvitur quaestio proposita in titulo articuli. Ibid.
Solvuntur objectiones. 36o
Art III. Utrum confessio annua , facta alteri quam sacerdoti parochiali, de licentia superioris, sit valida dc licita ? 362
Solvuntur objectiones, 366
Art. IV. De jurisdictione putativa ct probabili. 369
$ I Dc jurisdictione putativa cx errore. Ibid.
$ II. Dc jurisdictione probabili. 3;o
Art. V. De approbatione requisita ad jurisdictionem, per quaestiunculas. Ibid.
Petes i° quid sit approbatio P Ibid.
Petes 20 utrum necessario requiratur approbatio episcopi ad confessiones audiendas? 37i
Petes 3° cujus episcopi approbatio sil necessaria , an pœnitentis, an confcsaarii, an loci ubi confessio cxcipiluV? 3;2
Petes 4* utrum approbatus ab uno episcopo censeatur approbatus pro omni loco? 3;3
Petes 5° utrum episcopus possit repellere ab examine cos qui se præsentant, aux examinatos non approbare? Ibid.
Petes 6* utrum episcopus possit revocare approbationes regularium ? 374
Petes 70 utrum approbatio injiute denegata vel revocata debeat haberi pro concessa ? Ibid
Petes 8° utrum hrc clausula, de consensu quorum interest, sil limitativa approbationum? Ibid.
Pe*2·. g0 quam pœnam incurrat qui audit confessiones sine approbatione episcopi? Ibid.
Art VI De casibus reservatis.
$ I. Quid siv casus reservatus. Ibid
Petes]° uirum, si quis casum reservatum d·· bium confessus sit communi confessario, «l postea deprehendat esse certo reservatum, liberetur a rescrvalione? 377
Petes utrum crimen complicis in materia venerea..sit casus reservatus? Ibid
$11. An cl a quibus possint reservari casu··? Ibld
Casus papales. 3j8
Observanda circa casus papales. 3*-g
Casus episcopales. 38o
Casus episcopo Lcodicnsi reservati succincte exponuntur. 38x
Casus regulares. 385
$111. Quinam possint absolvere a casibus reservatis? 386
Petes j° an quando pœnilens habens casus reservatos impeditur adire superiorem vel ab eo delegatum ad reservata, possit absolvi a quolibet confessario? 887
Petes 20 uirum qui legitime confitetur habenti potestatem absolvendi a reservatis, si obliviscatur alicujus reservati, tollatur reserva* lio ? 368
Petes 3° an per confessionem factam habenti potestatem in reservata, si defectu disposi tionis in pœnilentc sit invalida , tollatur rescrvalio? 389
Petes 4° uirum facultas absolvendi a casibus reservatis exspiret morte vel amotione concedentis ? Ibid.
Petes 5° quomodo debeat se gerere confessarius non habens potestatem in reservata, dum audit in confessione aliquod reservatum? Ibid.
Petes 6° quam pœnam incurrant absolventes a casibus reservatis sine licentia? 3go
Petes 70 quomodo debeat se gerere superior quando ad ipsum accedunt pœnitentes cum casibus reservatis? Ibid.
Art. VII. De jurisdictione delegata regularium Mendicantium circa confessiones saecularium, per quæsliunculas. 3go
Petes i°an eia quo religiosi Mendicantes habeant jurisdictionem excipiendi confessiones saccularium? Ibid.
Petes 2e quos vi sus jurisdictionis absolvere possint regulares? 3gi
Petes 3° an rcgulares possint omni tempore audire confessiones saecularium? ibid
Poles 4° utrum rcgularcs possint ubique excipere confessiones saccularium? ibid
Petes 5° a quibus casibus absolvere possunt regulares privilégiai! ? Ibid.
Petes 6° an non requiranlur quædam conditiones ut regulares tam ampla jurisdictione valide ct licite utantur? 3fp
Art. VIII. Dc jurisdictione in articulo mortis, sive utrum pœnitens possit absolvi in fine vitæ a quolibet sacerdote? Ibid.
Solvuntur objectiones. 303
Petes i° utrum sacerdosnon approbatus valide absolvat in articulo mortis, ai facile possit haberi approbatus? . . M
;lc» 2 utrum idem sit censendum de periculo ac dc articulo mortis? 3[)5
Dites 3° utrum qui fuit absolutus propter periculum mortis per simplicem sacerdotem, teneatur 'erum accedere ad alium potestatem habentem, ut denuo absolvatur ? Ibid.
Art. IX De aliis dotibus requisitis in ministro confessionis. 3</>
J L De bonitate requisita in confessario. Ibid.
J II. Dc scientia requisita in confessario. Ibid
g]cies 1° in quo gradu scire debet confessarius ? 397
Petes 20 an confessarius debeat ferre determinatum judicium de quolibet peccato confesso in individuo? an hoc sil mortale, an veniale? Ibid.
Petes 3° an debeat habere distinctam singulorum notitiam quando vel satisfactionem injungit, vel absolutionem profert ? Ibid.
Peteâq0 utrum defectu scientiæ in confessario sil aliquando invalida confessio, adeoque iteranda ? Ibid.
Petes 5° quando ct qualiter peccat confessarius defectu scientiæ ? 3<)8
Art. X. De obligatione ct officio confcssarii ? Ibid.
$ L Anet quando confessarius teneatur audire confessiones? Ibid-
$ II. Quomodo ct de quibus confessarius teneatur examinare el interrogare pœnilenlem ? 3· .9
Fetes quid agere debeat confessarius quando novit peccatum pœnitentis de quo non se accusat? 400
$ III. Qualiter cl de quibus confessarius teneatur instruere et moncrc pœnitentem ? Ibid.
Consectarii. Ibid.
$ IV. Qualiter confessarius teneatur absolvcrc dispositum el non alium ? 4°*.
$ V. Quomodo se gererc debeat confessarius cum iis qui versantur in occasione proxima? Ibid
$ VI. Quomodo se gerere debeat confessarius cum consuetudinariis et recidivis? 4°3
Solvuntur objectiones. An5
Poles 1· quid sil dicendum de frequenter recidivis in peccata venialia? 4°9
Petes 20 quæ remedia sint praescribenda consuetudinariis et frequenter recidivis? Ibid
Petes 3° utrum consuetudinarius teneatur confessario interroganti faleri suam consuetudinem? 410
$ VII. Quomodo confessarius debeat se gerere cum moribundo inopinate oppresso et sensibus externis destituto ? Ibid
Sectio I Utrum moribundus inopinate oppressus el sensibus externis destitutu» debeat absolvi? Ibid.
Petes utrum moribundus in casu, tam aditantibus quam confessario ignotus, nec ullum nabrns apud sc religionis indicium , ait absolvendus? 4,a
Sectio II Uirum iste moribundus de quo sectione præcedenli, sit absolvendus absolute vel conditional?.

$ VIH. Quid debeat agere confessarios, quando errorem in confessione admisit ? 4> ›
Digressio historica. De veter: Ecc/eiiæ disciplina circa absolutionem datam vel denegatam certis peccatoribus, tam sanis quam infirmis. 4J^
Sectio I Utrum sanis graviorum peccatorum reis pœnilentibus absolutionem sacrament·» lem aliquando denegaverit Ecclesia? Ibi!·
Sectio II. Utrum peccatoribus quibusvis ser* ct in exitu tantum pœnitenlibus absolutionem sacramcntalem aliquando denegaverit Ecclesia?
DISSERTATIO VII, Dc qualitate confessionis 431
Art. I. Utrum possit esse confessio informis ©» valida ? Ibid
Art. IL De integritate confessionis 4'J1
$ L Utrum confessio debeat esse integra 7 ibid
Causæ excusantes ab integritate materiali confessionis : omnes reducuntur ad impotenliam physicam vel moralem. ^'*4
Impotentia physica. Jbid
Impotentia moralis. Ibid
Observanda circa prædiclas causas. 4,J0
$ IL I trum complicis, aut alterius tertii, qui sil objectum peccati confitendi, infamia apud solum confessarium, excuset ab integritate materiali confessionis ? Ibid.
$ III. Utrum ad integritatem confessionis necessario debeant accusari circumstanti® notabiliter aggravantes intra eamdem specieml 4ir
Solvuntur objectiones contra secundam conclusioncm. 4'I9
$ IV. Utrum ad integritatem confessionis necessarium sit peccata dubia confiteri? 4^1
$ V. Variæ quæslicnes circa integritatem el validitatem confessionis breviter resolvuntur. 4^3
Potes 1° qualis ct qualiter numerus peccatorum sil exprimendus ad integritatem confessionis? Ibid.
Petes 2° an el quale examen requiratur ad confessionem ?
Petes 30 utrum mentiri in confessione semper sil peccatum mortale? ή35
Petes 4° utrum qui culpabiliter reticet aliquod peccatum mortale in confessione, teneatui repetere omnes confessiones ab illa factas? 436
Petes 5° utrum qui instituit confessionem generalem teneatur explicare aliquod peccatum nunquam fuisse confessum, aut ab ultima confessione fuissecommissum, clquod? Ibid
Petes 6° quid agendum ei qui advertit confessarium dormire , aut dormivisse audiendo confessiones ? Ibid
Petes 7° utrum qui timet ne peccata memoria excidant, teneatur ca scribere cl de scridlu vocaliter confiteri sacerdoti? Ibid.
Petes 8· utrum quis pos*it valide absolvi a

psccatis priusquam ab excommunicatione ? 436
Fetes g° utrum confessio facta ex One venialiter malo, v. g. \ vana* gloria, ait invalida? Ibid.
Petes io° quomodo confessio invalida sit iteranda ? Ibid.
Art. III Utrum quis possit per alium, scu per scriptum confiteri? /|3^
J I. De confessione facta præsenli sacerdoti per scriptum seu interpretem. Ibid
§ II. De confessione facta sacerdoti absenti per litteras aut internuntium. /|38
Art IV. Utrum sexdecim conditiones requirantur ad confessionem V 44 l
DISSERTATIO VIII. De sigillo confessionis. . .. 443
Art. I. Utrum in nullo casu liceat sacerdoti revelare peccata qua: audivit in confessione? Ibid
Consectaria. 444
Solvuntur objectiones. Ibid.
Petes ex qua confessione oriatur obligatio sigilli? 445
Ari. II. Ad quæ se extendat sigillum confessionis? 446
Explicantur breviter singula. Ibid.
Petes i° utrum confessarius possit imponere pœnitentiam publicam ex qua scquilur indirecta revelatio confessionis? 44?
Petes 20 utrum confessarius possit injungere, sub comminatione negandi absolutionem , quod judicat necessarium, sive ad reparationem prælcrili, sive ad cautelam futuri, ex quo sequatu.· indirecta revelatio confessionis? Ibid.
P les 3· utrum secretum credilum et acceptum extra confessionem sub sigillo confessionis, reipsa cadat sub sigillo confessionis ? Ibid
Art. III. Quinam teneantur sigillo confessionis? Ibid
Petes an ipse pœnitens teneatur sigillo? 44^
Art. IV. Utrum dc licentia confitentis possit sacerdos ejus peccatum alteri prodere? Ibid.
Petes i° utrum confessarius possit loqui cum ipso poenilente de auditis in confessione absque ejus licentia? 44ˢ
Petes 20 utrum de auditis formaliter in confessione liceat confessario loqui cum licentia pœnilentis? /|5o
Art. V. Utrum liceal uti notitia ex sola confessione sacramcnlali hausta ? Ibid.
Pelea an confessarius vocatus ad pœnitentem cujus conscientiam ex prioribus confessionibus novit valde intricatam, possit sub alio praetextu recusare,aut se abscondere ne accedat ?
DISSERTATIO IX De satisfactione. Ibid.
Ari. I Quid el quoluplex sit sal sfaclio ? Ibid,
Art. II. De possibilitate ct necessitate vitisfactionis? 453
Solvuntur objectiones contra ultimam conclu^onem. 455*
COBMCtariu de satisfaction· necessaria injunpcenitentiam injunctam, et acceptatam adimplere, cave possit ab aliquo commutari ?4 ⁸
Quid faciendum si pœnitens oblitus fuerit pœnitentiæ injuncta?? 4^9
Petes ulrum facta commutatione pœnitentiæ, liberum sit pœnitenti redire ad primam? 460
A t. V. Ulrum unus possit pro altero satisfacere? Ibid.
Petes i° utrum ellam pro defunctis in purgatorio aliquis possit satisfacere? ^62
Pelcs 2° utrum satisfactio unius pro alio sil de condigno? Ibid.
Pelcs 3° utrum aliquis satisfaciendo pro alio, satisfaciat etiam pro se? Ibid.
Art VI. Quanta sil satisfactio pœnitenti injungenda a confessario ? Ibid.
§ I. Praenotanda. Ibid.
Canones pœnitenliales. 463
§ II. Resolvitur quæstio. 464
Consectaria. 465
Pelcs utrum confessarius possit imponere pœnilcnliam publicam pro peccatis publicis! 466
Ari. VII. Utrum opera in statu peccati mortalis facta, satisfaciant ? Ibid.
Solvuntur objectiones. 4θ7
ρΛ»ο· utrum homo possit satisfacere pro uno peccato cl non pro alio ? 4^9
Art. VIII. Dc qualitate operum per quæ fit satisfactio? Ibid.
§ I. Utrum salisfablio fieri debeat per opera poenalia ? Ibid
§ II Utrum omnis actus virtutis sit poenalis ct consequenter satisfactorius 4?°
Consectaria Ibid.
§ III Ulrum opera alias debita sint salisfactoria , possintque inwoni a confessario in pœnitentiam? 4?l
5 IV. Ulrum flagella præsentis vitæ sint salisfactoria ? 4?1
§ V Ulrum convenienter enumerentur opera salisfacloria , scilicet clecmosyn.a , jejunium et oratio? Ibid.
Art. IX Dc conditionibus ct effectibus satisfactionis. 473
Digressio historica. Dc veteri Ecclesiæ disciplina circa pœnitentiam publicam seu solemncm. 4?4
Sectio I. Dc origine, variis gradibus, ritu ct abrogatione pœnitentiæ solcmnis. Ibid.
Sectio II. Quæ peccata fuerint pœnitentiæ solemn! subjecta ? 476
Sectio III. Utrum clerici majores, scilicet sacerdotes «*l diaconi, subjicerentur pœnitentiæ solcnini ? 4/7
Sectio IV. De unitate pœnitentiæ solemnis el dc multiplici tum manus impositione, tum pcenitcnlium reconciliatione.
Sectio V. Utrum hæc ultima ef snlomnis reconciliatio post peractam pœnitentiam , esset reconciliatio cum Deo per absolutionem sarramentalem, an^olum reconciliato rum Ecclesia »er adrnÎMionom ad Fucharietiæ et aliorum sacrcmentarmn participationem. 479
TRACTATUS CENSURIS ET IRREGL'IAR1TATE. 482
DISSERTATIO I. Dc ccnsurb in communi. Ibid.
Art. I. Quid el quoluplex sit censura ? Ibid-
Art. II. An sit in Ecclesia potestas ferendi censuras cl qui possint eas ferre? 485
Art 111 In quos^possit ferri censura ?
t'êtes utrum peregrinus subjiciatur ccnsuns diœceseos per quam transit, el subditus existons in aliena diœcesi censuris suæ diœccseoa ? 48;
Art. IV. Ob quam causam possit ferri censura? Ibid.
°cles i° ulrum si censura non sit !atæ, sed ferendæ senlentiæ, judex possit statiin procedere contra reum convictum ct in ipsum ferre censuram absque monitione ? q88
Petes 2° utrum ignorantia cxcuscl a censura ? , . 489
Petes 3° utrum qui ex gravi metu facit actionem prohibitam sub censura, eam incurrat? Ibid.
Ari. V. Utrum censura injuste lata habeat aliquem cflcctum? Ibid.
Ai t· VI. Quid possit absolvere a censura? 4jo
Petes i° ulrum ad validam absolutionem a censuris requiratur determinata verborum forma? 4'H
Poles 20 ulrum absens vel invitus possit, absolvi a censura? Xoid.
DISSERTATIO II. Dc censuris in particulari, nccnon de irregularitate. Ibid.
Art. I. Dc excommunicatione. Ibid.
I Quid sit excommunicatio, ct qui ejus effectus? Ibid.
Explicantur effectus excommunicationis. Ibid.
Pelcs utrum qui voluntarie remanet in excommunicatione, dum potest ab ea absolvi, peccet contra præccptuin audiendi missam, confitendi annue, et communicandi in paschale? 4<P
Petes t° ulrum cxcommunicatus sil etiam inhabilis ad pensionem recipiendam? 41)3
Petes 20 ulrum clericus cxcommunicatus possit percipere fructus sui beneficii? Ibid.
Causæ excusantes communicationem cum excommunicatis. 4ÿ1
§ II Varie quaestiones circa excommunicationem breviter resolvuntur. 41P
Poles i° qui sint cxcoininunicati non tolerati ct vitandi? Ibid.
Petes 20 quodnam sit peccatum et quæ pœna communicantis cum excommunicato ? 4u^
Petcs3°quii }il excommunicatio minor? Ibid
Pelcs 4° utrum aliqua universitas seu communitas possit excommunicari? 497
Pelcs 5° ulrum qui semel est excommunicatus, possit ulterius excommunicari? Ibid.
Petes 6° ulrum qui est pluribus excominunicalioniUusligalu* possilabsolvi abuna etnon ab omnibus? 497
J III. De excommunicatione ob percussionem clerici 4*.)^.
Art. II. Dc suspensione, 499
Art. III. De interdicto. 5oo
Petes ulrum \iolatio interdicti ait temper peccatum mortale? 302
Art. IV. Dc irregularitate. 5o3
§ I Quid ct quoluplex ait irregularitas? Ibid.
§ II. Expenduntur irregularitates ex delicto 5o4
§ IU. Exponuntur irregularitates ex defectu? 5o5
§ IV. Quis possit dispensare in irregnlarilale ? 5o'
Petes quid in dubio irregularitatis contracta·? Ibid.
TRACTATUS DE INDULGENTIIS. 5o8
DISSERTATIO UNICA. Ibid.
Art. I. Quid ct quoluplex sil indulgentia ? Ibid.
Petes 1° utriim in indulgentia locali, pluries in die visitans ecclesiam scu locum cui annexa est indulgentia , toties illam lucretur? 5lO
Petes 20 an quando in concessione indulgenti* partialis exprimitur de pœnilentiis injunctis , valeat lautum ad relaxationem pœnitentiæ injunctæ a confessario. seu pœnæ illi correspondents ? Ibid.
Petes 3° an pœnitens qui vacat indulgentiæ lucranda? possit omillere pœnitentiam a confessario injunctam? 5ix
Art. 11. Utrum sil in Ecclesia potestas concedendi indulgentias? Ibid.
So>untur objectiones. 5)3
Art. Ill Quibus competat potestas conferendi indulgentias? 515
Petes i° utrum ad concessionem indulgenti* requiratur potestas ordinis? 516
Petes 20 ulrum indulgentia sit mera solutio pretii pro pœna restante , an etiam absolutio scu remissio judicialis et auctorilaliva? Ibid.
Petes 3° quomodo ergo papa seu episcopus faciens indulgentias potest illarum particeps fieri , siquidem non possit in seipsuin exercere jurisdictionem › ideoque nec sc absolvere ? Ibid.
Ari. IV. An et quæ causa requiratur ul indulgentia sit rata ? Ibid.
Solvuntur objectiones. 618
Art. V. De requisitis ex parte suscipientis in diligentiam. 53o
Petes i° ulrum suscipiens indulgentsaai debeat esse in statu graliæ? Ibid
Pelcs 2° utrum alia operi injuncta prætcr ultimum debeant etiam adimpleri in statu gratiæ? II,i(|.
Petes 3° ulrum salia sil facer? "pus injuoctuui quoad substantiam , isa ut'indulgentia consequenda? non obstet, etiamsi ex tine vel circumstantiis fiat peccatum veniale? 511
Petes 4° ulrum qui opera prascnpta devote adimplet præcise toties quoties prssscnpta

jpnt , tantum participet de indulgentia quam qui pluries ct devotius adimplet? 5'J r
Petes 5° utrum «ad consequendam indulgentiam requiratur in suscipiente propositum ct sollicitudo per se propriis laboribus satisfaciendi P 5^2
Petes 6° utrum ad indulgentiam consequendam adhibenda sit confessio sacramentalis? 5u3
Petes 7° utrum qui partem operis praescripti implevit, ct propter morbum aliarnve justam causam, residuum implere non potest, lucrelur indulgentiam? Ibid.
Petes 8° uirum qui facit opus praescriptum sine intentione lucrandi indulgentiam, puta, fui nescit aut oblitus est ci esse annram indulgenüam, illam Increlur? Mud.
Petes g· utrum translato festo transferatur i» dulgcntia ei annexa? Ibid.
Art. VI. Dc indulgentiis quæ applicantur defunctis. 51^
Petes ï° uirum indulgentiae possent applicari ct prodesse defunctis? Ibid,
Petes 2° quomodo applicantur et prosunt indulgentiae defunctis? 5a5
Petes 3° uirum Deus teneatur ex justitia, seu certa lege, acceptare indulgentias applicatas defunclis? Ibid.
Petes 4° an indulgentiæ applicata? uni, vel ali. quibus personis determinatis prosint omnibus? 5afi
Petes 5° utrum qui lucratur indulgentias p ·› defunctis dabeat esse in stato gratiæ? Ibi›

EXPLICIT 1^P X.

Imp. de laSoc. de Typ. - Boinrrs, ·> r.Campigne.Premitre. Pari·.